

Қарағанды қаласының
білім бөлімі

Отдел образования
города Караганды

«Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайындағы педагогтердің кәсіби құзыреттілігі»

XXII аймақтық ғылыми – практикалық
конференцияның
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
XXII региональной
научно-практической конференции

«Профессиональные
компетенции педагогов в
условиях обновлённого
содержания образования»

Қарағанды 2020

Қарағанды қаласының білім бөлімі
Әдістемелік кабинет
Отдел образования города Караганды
Методический кабинет

**«Жаңартылған білім беру мазмұны
жағдайындағы педагогтердің кәсіби
құзыреттілігі»**

**XXII аймақтық ғылыми – практикалық
конференцияның материалдары**

**Материалы XXII региональной
научно-практической конференции**

**«Профессиональные компетенции педагогов в
условиях обновлённого содержания
образования»**

Қарағанды 2020

Редакциялық коллегия/Редакционная коллегия:

А.Е.Қадыр, С.К.Абеуова, Г.Б.Жаркеева, Ш.Ш.Балмагамбетова, Р.У.Узақбаева, У.Н.Исатаева, Г.Т.Баграмова, Е.В.Лаверженцева, А.С.Гавриш, А.Д.Бугубаева, З.Д.Накипова, Ж.К.Дюсембина, Ж.Д.Нұржан, Г.Г.Мукашева, Қ.А.Мұхамеджан, Г.О.Сулейменова.

Шығарылым үшін жауаптылар/Ответственные за выпуск:

Б.Х.Абдикерова, А.Б.Ананьев, Л.Н.Саменова, Д.Б.Аманкелді.

Материалдар Қарағанды қаласының білім бөлімі әдістемелік Кеңесімен баспаға шығаруға ұсынылған. Хаттама №6, 2020 жыл 23 қаңтар.

Материалы рекомендованы в печать методическим Советом отдела образования г.Караганды. Протокол №6, 2020 год 23 январь.

«Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайындағы педагогтердің кәсіби құзыреттілігі» (XXII аймақтық ғылыми-практикалық конференцияның материалдары) = «Профессиональные компетенции педагогов в условиях обновлённого содержания образования» (Материалы XXII региональной научно-практической конференции).

Жинақта Қарағанды қаласының білім ұйымдары қызметкерлерінің XXII аймақтық ғылыми-практикалық конференциясы материалдары жарияланды.

Жалпы орта білім беретін, мектепке дейінгі және қосымша білім беру ұйымдары педагогтерінің материалдары жинақталды.

В сборнике публикуются материалы XXII региональной научно-практической конференции работников организаций образования города Караганды.

В сборнике собраны материалы педагогов общеобразовательных школ, дошкольных и внешкольных учреждений города Караганды.

Қазақ тілін оқытудың креативті жолдары: Кино - коучинг, брендинг, аффирмация

А. Е. Қадыр
«Қарағанды қаласының білім бөлімі» ММ әдіскері

Елбасының «Қазақстанның болашағы – мемлекеттік тілінде» атты жолдауын іске асыруға Қазақстан азаматтарының әрқайсысы үлес қосуға міндетті, оның ішінде қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері тіл жанашырлары қатарынан орын алатындықтан, тапжылмай еңбек етуге, өз үлестерін қосуға міндетті. Қазақ тілін оқытудың талаптарының да бүгінгі таңда жаңарып отырғанын да аңғарамыз. Ұлт мектептерінде ұстаз үшін ең басты мақсат - өзге ұлттың баласын мемлекеттік тілде сөйлету. Ғаламтордың топшылауы бойынша адам 80% көзбен көру арқылы есте сақтайды екен, қалған 20% есту арқылы. Сонда кино көру арқылы 100% қазақ тілін үйренуге болады деген сөз. Мысалы, 5 – сыныпта «Тұмар патшайым» тақырыбын өткен кезде кино-коучинг әдісін қолданған өте тиімді. Қажетті ресурстар: экран, мультипроектор, колонка:

Бұл әдістің басты мақсаттары мыналар:

- ықпалды сауалдар қою;
- мұқият тыңдау дағдысы, түйсіктер (интуиция);
- өмірлік тепе – теңдікке (баланс) оқыту және оны бірлесіп табу көмегімен тіл үйренушінің проблемалық жағдайларын шешу;
- тіл үйренушінің ақырғы шешімді қабылдауы;
- өздігінен оқуды ынталандыру;
- тіл үйренушінің мүмкіндігін (потенциал) толық ашу;
- тіл үйренушінің жігерін (мотивациясын) арттыру.

Оқушылар кино – коучинг сабағында

- диалог құруға;
- мазмұнын түсініп, түсінгенін жеткізуге;
- пікірін айтуға;
- кейіпкерлердің іс – әрекетіне баға беруге дағдыланады.

Кино –коучтің артықшылығы – тілдік дағдының (айтылым – ойын айтады, тыңдалым – естиді, көреді, оқылым – жазғанын оқиды, жазылым – сұрақтарға жауап, т.б. жазбаша тапсырмалар жазады) барлық түрлері қолданылады. Ол мұғалімнің шеберлігіне байланысты.

Кино коучингта тілді меңгертудің әдіс-тәсілдері:

- «Дөңгелек үстел басында» әдісі;
- Сұрақ-жауап;
- Пікіралмасу, пікірталас;
- Сурет арқылы диалог, мәтін құрастыру ;
- «Фактілер мен пікірлер» әдісі және т.б.

Кино коучингке байланысты ұсыныстар:

- Сабақтың уақытына қарай кино көрсетіледі;

- Киноның орыс / ағылшын тілінде субтитры болуы тиімділігін арттырады;

- Алдын ала киноны бірнеше бөлікке бөліп, киноның сюжеті бойынша сұрақтар дайындау қажет;

- Сіздің мақсатыңыз – сұрақ қою арқылы кино желісі бойынша өз ойын айтқызу;

- Сұрақтардың тілдік деңгейіне байланысты болуы шарт;

- Алдын ала оқушыларға фильмге қатысты тірек сөздер беріледі

- 5-7 минут тірек сөздермен жұмыс жасалғаннан кейін, қысқаметражды фильмді көрсету.

- Кино 10-15 минуттан аспауы керек

- Фильмді көргеннен кейін жаңа сөздерді қолдана отырып, шағын көлемде эссе пайымдау, жазу

- Нәтижесінде білім алушы тек оқу арқылы емес, көру арқылы да жазба жұмысын орындай алады.

Сұрақтар:

- Кейіпкерлердің аттары кім?

- Оқиға қай мезгілде болып жатыр?

- Басты кейіпкерлер қандай адам?

- Кинодағы диалогтерге байланысты екі кейіпкер не деп сөйлесті?

- Олар не туралы айтты?

- Ол қайда барды?

- Қандай мәселе көтерілген?

- Кейіпкер шешімді дұрыс қабылдады ма?

- Оның орнында сіз болсаңыз, не істер едіңіз?

- Бұл кинодан қандай ой түюге болады?

- Киноны кімдерге көруге ұсынар едіңіз?

(Фильм көрсету. Тәжірибелік жұмыстар жүргізу)

Брэнддинг - бұл тауардың немесе қызметтің тұтынушылық сұранысына бағытталған бірізді шаралар жиынтығы. Қысқасы: брендинг - бұл брендті басқару.

Брендингтің негізгі кезеңдері:

- - нарықтық жағдайды талдау (брендтің қазіргі жағдайы, егер ол бұрын құрылған болса);

- - жоспарлау (бренд мәнін қалыптастыру, позициялау; брендті басқару стратегиясын әзірлеу);

- - бренд құру (визуалды және ауызша сәйкестендіру жүйесін құру; бренд имиджін дамыту; бренд құжаттарының жиынтығын құру);

- –брендтің жылжуы (тұтынушылар мен бренд арасындағы берік қатынасты құру үшін интеграцияланған маркетингтік коммуникацияларды пайдалану);

- –брендтің мониторингі және өнімділігін бағалау.

Аффирмация (латын тілінен аударғанда - "растау") - күнделікті қайталау арқылы адамның ойын жақсы арнаға бұру, мақсаттарын айқындау,

армандарының орындалуына көмек беру. Оқушыларға әр сабақтың алдында өтілетін тақырыптың мақсатына жету үшін күнделікті қолданса, оқушыда тілді үйренуге деген мотивациясы артады.

Аффирмация жазудың шарттары:

Біріншіден, аффирмацияға атүсті қарауға болмайды. Оған бар жан-дүниемен сену керек, егер, тіпті, 0.1%-ға болсын күмән туындаса, ол іске аспайды.

Екіншіден, күнделікті қайталау жақсы нәтижеге алып келеді.

Үшіншіден, дайын аффирмацияларды оқығанша, өзіңіздің аффирмация жазғаныңыз дұрыс. Себебі, сіз өзіңізге нақты не керек екенін білесіз, демек аффирмация толықтай өзіңізге тән болады және жуырда орындалады.

Төртіншіден, аффирмация қысқа да, нұсқа болу керек. Мысалы, Мен әлемдегі ең бақытты жанмын. Онымен қоса, әрбір сөйлеміңіз "Мен"-нен басталғаны абзал. Кез-келген сөйлемді екі-үш есе үлкейтіп жазыңыз. Себебі, дәл осы асыра сілтеп жазылған сөздеріңізді оқыған сайын сіз өзіңізге сенімді бола бастайсыз.

Бесіншіден, келер шағыңызда жазбаңыз, сіздің ол арманыңыз орындалып қойғандай жазыңыз. Мысалы, Мен ең білімді, білікті мұғаліммін. Менің оқушыларым ең үздік оқушылар.

Алтыншыдан, аффирмацияға бірде-бір негативті сөз араластырмаңыз. Аффирмацияны барынша күліп оқысаңыз немесе тыңдасаңыз, тек пайда әкеледі, әрі көңіл-күйіңізді көтеріп, күніңіздің жақсы өтуіне септігін тигізеді.

Жетіншіден, аффирмацияны жазып, күнделікті қайталап жүргеннен кейін күту керек. Себебі, тек шыдамды адам ғана бар көздегеніне жетеді. Егерде, сіз күте алмасаңыз, демек ол арман сіз үшін аса маңызды емес. Назарларыңызға өзімнің жазған аффирмациямды ұсынамын. «Мен әлемдегі ең бақытты жанмын. Менің қолымнан бәрі келеді. Мен шексіз мейірімдімін. Адамдарға шаттық сыйлаймын. Мен әрдайым жеңіске жетемін. Мен өзіме сенемін. Мен өте белсенді оқушымын. Мен еңбекқормын. Мен үшін ешқандай кедергі жоқ. Мен жолы болғыш оқушымын. Мен жарқыраған жұлдызбын. Мен адамзаттың бәрін жақсы көремін және бәрі мені жақсы көреді. Мен бақыттымын!» .

Қорыта айтататын болсақ, жаңаша әдіс-тәсілдерден күтілетін нәтиже:

- мұғалімдер оқыту мен оқудағы өз құзыреттіліктерінің өзектілігін, тәжірибелік маңыздылығын түсінеді;
- оқушының жеке тұлғалық дамуына, яғни оның өзін - өзі тануға және өзіндік өсуі бағытында мұғалімнің кәсіптік құзырлығын, шеберлігінің рөлі маңызды екендігі туралы түсініктері қалыптасады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Оралбаева Н., Жақсылықова Қ. Орыс тіліндегі мектептерде қазақ тілін оқыту әдістемесі, А:2018ж

2. Қуанышбаева А. Жаңа технологиялық әдіс – тәсілдерді пайдалану, А: Қазақ тілі әдістеме

О вовлечении в научную деятельность школьников города Караганды

*Лаверженцева Е.В.
методист ГУ «Отдел образования города Караганды»*

Современные требования к выпускникам школ как к будущим специалистам различных сфер экономики подразумевают наличие стойкого познавательного интереса и развитого аналитического и творческого мышления, являющихся неотъемлемыми характеристиками гармонически и всесторонне развитой личности. Требуется, чтобы они не только квалифицированно разбирались в специальных областях знаний, но и умели формировать и защищать свои идеи и предложения. Для этого, прежде всего, необходимо уметь самостоятельно анализировать и обобщать научные факты, явления и информацию. Поэтому все большее значение приобретает участие школьников в исследовательской деятельности, в процессе которой формируются умения и навыки практического применения теоретических знаний. В процессе реформирования системы образования в течение последних лет все более и более распространяются инновационные подходы к обучению. Стандарты нового поколения определяют цели образования как общекультурное, личностное и познавательное развитие учащихся, обеспечивают приобретение такой ключевой компетенции образования, как научить учиться.

В соответствии с Госпрограммой образования на 2020-2025 годы, с целью развития одаренности школьников, развития у них функциональной грамотности в школах Казахстана и, в частности, в школах Караганды активизируется научно-исследовательская работа учащихся как первая ступенька формирования научного мышления и раскрытия одаренности казахстанского школьника. Одним из путей выявления и развития одаренных детей, является научно-исследовательская деятельность, которая реализуется через школьные научные общества учащихся (НОУ).

На сегодняшний день в 79 организациях образования нашего города работают сертифицированные школьные научные общества учащихся (НОУ), объединяющие более 20000 детей. Основная задача НОУ – привести в систему внеклассную и кружковую работу в школах, подняв ее на научный уровень и связав с учебно-воспитательным процессом.

Так, методическим кабинетом отдела образования, было разработано «Положение о НОУ», которое регламентирует его деятельность, задачи, содержание и формы работы, права и обязанности его членов, структуру, состав, права и обязанности руководящих органов. На заседании НОУ в каждой организации образования принят устав, утверждена его структура,

руководитель, имеется пресс-центр в составе президента, пресс-секретаря и корреспондентов.

Научная работа ведется в секциях, таких как лингвистическая, экобиологическая, точных наук, музыки и искусства, психологии и т.д.

Работа по вовлечению учащихся в научно-исследовательскую деятельность ведётся систематически в течении всего учебного года. Это работа, которая включает в себя совместные семинары, «круглые столы», выставки, конкурсы. Результаты всей деятельности, учащиеся представляют на школьных, городских, областных научно-практических конференциях, конкурсах и соревнованиях. Это хорошая стартовая площадка для выхода на республиканский и даже международный уровни.

Для оказания практической помощи учащимся и их научным руководителям ежемесячно (по плану методического кабинета ГорОО) в организациях образования либо на платформе СОУ «Lider» ведущими учителями города проводятся мастер-классы и on-line консультации по подготовке учащихся к написанию и защите научных проектов и олимпиадам различных уровней. Эти консультации помогают как ребятам, так и учителям, которые сопровождают и курируют научно-исследовательскую деятельность учащихся. По данному направлению работы с зам. директорами, курирующих научно-исследовательскую деятельность учащихся и педагогами проводятся совместные управленческие и тематические семинары, рефлексивные круглые столы, курсы повышения квалификации, работает связь педагогов и координаторов через сетевые сообщества

Каждый последний четверг месяца в МК ГорОО для учителей, психологов, родителей, учащихся проводятся консультации по ведению документации НОУ, а также по психологическому сопровождению научно-исследовательской деятельности. Особенно это касается тех детей, которые обладают широкой эрудицией, конструктивным складом ума, но при этом могут быть не уверены в себе, боязливы, инертны.

При работе учителя с одарёнными детьми возникают проблемы, решение которых возможно лишь при участии представителей высшей школы с их спецификой работы, консультациями, посещением их лабораторий. На базе КарГУ им.Е.А.Букетова, КарГТУ, КМУ ежегодно организуются и проводятся семинары с учителями казахского языка, русского языка и литературы, физики, математики, химии, истории, религиоведения, где обсуждаются основные методы активизации познавательной и научно-исследовательской деятельности учащихся, разрабатываются совместные проекты по исследовательской деятельности школьников и студентов (тесно работают с ВУЗаами гимназии № 1, 3, 9, 38, 39, 92, 93, 97, лицей № 2, ШЛ № 53, 57, 66, 101, 103, ШГ № 41, 95, 102, СОШ № 16, 23, 36, 52, 63, 77, 81).

Но хочется заметить, что аудитория таких мероприятий должна быть более широкой: ученики, учителя, руководители НОУ, руководители методических объединений (кафедр) по предметам, заместители директоров по научно-методической работе, профилю, школьные психологи, школьные

библиотекари. Только объединение всего творческого потенциала может дать хороший результат.

Наряду с вышеуказанными мероприятиями отделом образования города Караганды инициировано проведение ряда конкурсов, фестивалей, научных соревнований и конференций, где учащиеся могут представить свои работы и исследования.

Самыми популярными и стартовыми в плане дальнейшего участия в областных и республиканских конкурсах и соревнованиях для наших школьников, организованные отделом образования, стали фестиваль проектов «Алғырлар», городские соревнования научных проектов «Шаги в науку», городские научно-практические конференции имени А. Ермакова (ШЛ № 103), А.Букейханова (№ 9, 76), М.Мамраева (№ 68), М.Сейткулова (№ 62) и др., где учащиеся представляют свои тематические проекты и исследования.

Результативность и качество деятельности школьных НОУ проявляется в ходе организации и проведения Республиканского конкурса научных работ «Зерде» для учащихся 1-7 классов, всех этапов Республиканских научных соревнований школьников «Дарын» для учащихся 8-11 классов и Международных рейтинговых научных конкурсов.

Республиканский конкурс исследовательских работ и творческих проектов «Зерде» является образовательно-развивающей программой для учащихся 1-7 классов, содействует распространению и развитию инновационных педагогических программ и технологий по работе с одаренными детьми младшего и среднего школьного возраста.

За последние 3 года в этом конкурсе приняли участие более 1500 учащихся. Более 600 учащихся стали призёрами и победителями данного исследовательского конкурса. На республиканский этап ежегодно в республиканский учебно-оздоровительный центр «Балдаурен» выезжает команда Карагандинской области, в которую в основном входят ребята из организаций образования города Караганды, которые на республиканском этапе на 80-90 процентов подтверждают свои успехи, практически все возвращаются с победой. Из 24 учащихся из организаций образования города Караганды за последние 3 года 20 заняли места (№ 1, 2, 3, 5, 9, 13, 16, 34, 38, 52, 53, 57, 58, 63, 82, 83, 93, 101, 102).

Республиканские соревнования научных проектов «Дарын», в которых активно принимают участие учащиеся школ города Караганды - это конкурс, который проводится ежегодно Министерством образования и науки РК.

За последние три года для участия в соревнованиях было зарегистрировано более 1000 проектов. После перепроверки на уникальность, актуальность допущено к защите было больше половины. Призёрами областного и республиканского этапов стали более 150 школьников № 1, 2, 3, 4, 8, 9, 16, 17, 18, 22, 23, 25, 30, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 41, 45, 46, 51, 52, 53, 54, 57, 58, 61, 63, 65, 66, 68, 76, 77, 81, 82, 83, 86, 92, 93, 95, 97, 101, 102, которые получили право участвовать в международных научных соревнованиях проектов, таких как "Открываем мир науки", Байконур, «Человек – Земля –

Космос», Королёв, Международные соревнования по науке и технике (IntelISEF), Санкт-Петербург, Международный конкурс исследовательских проектов по математике и механике имени У. Джолдасбекова, Алматы, Всероссийский конкурс юношеских исследовательских работ имени В.И.Вернадского, Москва, Международный математический турнир старшеклассников "Кубок памяти А.Н. Колмогорова, Международный конкурс «Юный учёный», Южная Корея.

Участниками, призёрами и победителями международных конкурсов и научных соревнований за последние 3 года становились учащиеся школ № 1, 2, 3, 16, 17, 23, 30, 32, 38, 39, 53, 54, 58, 63, 65, 66, 68, 76, 77, 81, 86, 92, 93, 95, 97, 101.

Одной из форм дополнительного образования, направленной на выявление, реализацию интеллектуально – творческих способностей школьников является Конкурс исследовательских работ Малой Академии Наук Юных Исследователей. Малая Академия наук - это форма дополнительного образования, направленная на реализацию учащимися потребности в углублённом изучении предмета, формирование исследовательских навыков, определение собственных интеллектуальных возможностей, профессиональных интересов и образовательных приоритетов. За 50 лет существования через секции и кружки Малой Академии прошло более 30,5 тыс. школьников, которые обогатили ВУЗы Карагандинской области и республики, стран ближнего и дальнего зарубежья талантливой студенческой молодёжью. Кружковцы МАН ЮИ составляют 35 % от общего числа школьников, занимающихся во Дворце детей и юношества. Воспитанники МАН ЮИ успешно совмещают учебно-исследовательскую работу с занятиями в других объединениях Дворца и учёбой в школе, что способствует их гармоничному развитию. Важным событием в жизни не только МАН ЮИ, но и научной общественности области, являются ежегодные итоговые региональные научно-практические конференции.

Но существуют и проблемы.

1. Основной круг проблем, препятствующих повышению результативности, связан с недостаточным уровнем исследовательской культуры педагогов, осуществляющих научное руководство над разработкой проектов. Выбор тематики для исследовательской работы часто происходит без опоры на практическую значимость проектной деятельности. Как следствие отсюда - реферативность выполнения работ. Кроме того, после перепроверки работ на антиплагиат уникальность трети из них равна «0». Следовательно, необходимо расширять тематический круг до перспективных направлений, связанных со сферой производства и техники, выходить на прямую связь для научного руководства и консультирования с преподавателями кафедр ведущих ВУЗов города.

2. Необходимо выделить и ряд проблемных моментов, которые возникают в ходе реализации исследовательского направления. Это и неравномерность

нагрузки школьников и преподавателей на разных этапах работы, риск неудачного окончания работы, повышение эмоциональной нагрузки.

3. Одной из актуальных проблем ведения научно-исследовательской работы школьников является отсутствие для этого в школе достаточной материальной базы. Уверены, что при решении данного вопроса значительно повысится качество исследовательской деятельности наших детей. Нужны современные лаборатории, необходимый инструментарий, наборы для проведения опытов, препараты, конструкторы, совершенное компьютерное и демонстрационное оборудование. Частично это проблема решается за счет посещения нашими детьми лабораторий карагандинских ВУЗов. Кроме того, такую возможность имеют учащиеся, в основном, инновационных организаций за счет дополнительных часов. Следовательно, основная часть школьников 7-11 классов возможности выезда на базы ВУЗа не имеет.

Несмотря на трудности, уже многое сделано для улучшения школьного оборудования:

Так, на сегодняшний день за счет местного и республиканского бюджетов завершается 100% обеспечение кабинетами новой модификации по предметам «Биология», кабинетами «Химии» школы обеспечены на 80 %, кабинетами «Физики» – на 95%. Но, к сожалению, имеющиеся реактивы и приборы кабинетов не позволяют проводить эксперименты, выходящие за рамки учебной программы.

Кабинетов робототехники сегодня насчитывается по городу уже 34 вместо 5, что были приобретены в 2015-2016 уч. году. Кроме того, функционирует 15 It-классов. Устаревшие компьютеры меняются на новые и увеличивается их количество.

Для актуализации технического образования перепрофилированы имеющиеся инновационные площадки с акцентом на техническое развитие школьников.

Так, на сегодняшний день, ввиду улучшения вопроса по обеспечению детей дошкольным образованием, перепрофилирован ДЦ «СУОК» в ДДиЮ на создание Технопарка, который включает в себя лаборатории по робототехнике, цифрового производства, астрономический комплекс, центр медиа-технологий, мастерские ремесел и др. Это даёт городу возможность увеличить охват детей школьного возраста дополнительным образованием по техническому направлению. Идёт строительство нового Дворца Детства. Дворец строится по поручению Елбасы. Посещать его смогут более 4000 детей. Во Дворце планируется работа более 50 кружков технического направления, таких как робототехника, программирование, авиамоделирование. Для ребят, предпочитающих гуманитарное и творческое направления, будут работать кружки, мастерские, хореографические залы, коворкинг-центры.

Выше изложенная информация позволяет сделать вывод, что в организациях образования на данном этапе уделяется достаточное внимание по развитию исследовательской культуры школьников младшего, среднего и

старшего возрастов. А исследовательская деятельность создаёт благоприятные условия для самореализации и саморазвития личности школьника, формирования универсальных учебных действий. Как результат – повышение качества образования, решение проблемы формирования мотивации достижения успеха, определения ребёнком своего места в жизни.

Развитие творческой самостоятельности учащихся через исследовательскую и проектную деятельность

*Мукашева Г. Г.,
методист ГУ «Отдел образования города Караганды»*

Начальная школа является фундаментом общего образования. Именно в этот период начинается формирование личности, характера, способов мышления и деятельности. Одной из важнейших задач, стоящих перед учителем начальных классов, является формирование у ребят готовности и способности самостоятельно, творчески осваивать новые способы деятельности в любой сфере человеческой культуры.

Обновленная программа нацелена на развитие логического, критического мышления, на интеллектуальное развитие учащихся. Поэтому очень важно, чтобы дети прошли этот нелёгкий путь, прежде всего без ущерба своего здоровья, не утратив интереса к учёбе, не потеряв веру в себя и свои силы. А это возможно только при личностно – ориентированном, системно-деятельностном подходе в обучении и воспитании учащихся. Педагог сегодня должен не столько учить, сколько понимать и чувствовать, как ребёнок учится. Это задача личностно – ориентированной педагогики, одним из методов которой является метод проектов.

Особенностью обучения в обновленном содержании образование является интенсивная самостоятельная деятельность, коллективный поиск, который включает детей в решение проблемных, жизненных ситуаций. Проблемная ситуация помогает проявиться внутреннему миру ребёнка, миру мыслей и чувств. Начиная с 1 класса, учащиеся постепенно приходят к мысли о необходимости самосовершенствования, что проявляется в адекватной положительной самооценке младшего школьника, повышении самостоятельности суждений и оценок, развитии интеллектуальной сферы и стремлению к сотрудничеству.

Содержание образования ориентирует на формирование у учащихся широкой картины мира на основе ценностей науки, литературы, искусства, непосредственного познания действительности и себя. В процессе обучения дети сами открывают знания, а это уже ступень к творчеству. Творческая самостоятельность предполагает, независимость, оригинальность мышления, богатство отношений.

Развитие творческой самостоятельности лучше всего происходит, когда дети вовлечены в проектно-исследовательскую деятельность. Наблюдая за учениками во время такой работы, понимаешь, что они выполняют данную работу не только ради конечного результата. Им интересен сам процесс работы: наблюдения, опыты, расчеты, эксперименты, сравнение полученных результатов – все, что помогает сделать правильный вывод, совершить открытие.

Исследовательская работа должна проводиться, как на всех уроках (познание мира, математика, литература, русский язык, художественный труд), так и во внеурочной деятельности. Чаще всего работа строится на основе естественного стремления ребёнка к самостоятельному изучению окружающего мира в малых группах, что способствует еще и развитию устойчивых коммуникативных навыков:

- организация внутригруппового сотрудничества и делового общения;
- совместная выработка решений.

Такая работа приносит удовольствие детям от собственных открытий, что является субъективным творческим процессом. Изучение педагогических инноваций показывает, что стремление обучаемых понять окружающий мир требует от учащегося умения находить способы объяснения наблюдаемого процесса, явления, систематизировать его свойства, изучать возникающие ассоциативные связи;

стремление к приобретению нового опыта приводит к овладению учащимися приемами самостоятельного исследования, к поиску альтернативных средств и способов решения проблемы;

потребность в самоутверждении - достижению поставленной цели, во что бы то ни стало; стремление к самоорганизации ведет к активности, инициативности в процессе исследования, к способности к напряженному творческому труду.

Проектно-исследовательская деятельность учащихся вызвана познавательными мотивами и направлена на разрешение познавательных проблем, на создание качественно новых ценностей, важных для формирования качеств личности учащегося: самостоятельности, самонаблюдения, творческой активности, творческой индивидуальности. Ее ведущей характеристикой является творческая активность, которая проявляется в инициативном, преобразующем отношении к внешней действительности, к другим людям, к самому себе.

Таким образом, проектно-исследовательская деятельность учащихся, как вид деятельности, имеет огромные возможности для самореализации и творческого роста учащегося, является надежным способом развития творческой самостоятельности, независимости мышления и повышения мотивации учащихся к самообразованию.

Список литературы:

1. Матяш Н.В., Симоненко В.Д. «Проектная деятельность младших школьников» - М., 2014.

2. Ниталимова Л.В., Семенова С.Н. «Развитие читательского интереса младших школьников» - М.: Ментор, - 2007. - № 1.

Коммуникативные стратегии международной методики TESOL как один из способов интенсивного обучения английскому языку (по материалам онлайн курса TESOL, США)

Нам Т.Н., КГУ Гимназия № 38, Абеуова С.К.,

методист ГУ «Отдел образования города Караганды»

Владение английским языком считается одним из важнейших условий интеграции в мировое сообщество. В настоящий момент знание английского языка в Казахстане входит не только в перечень обязательных условий обучения за рубежом, но также является одним из главных элементов конкурентоспособности молодого специалиста на рынке труда, как в стране, так и за ее пределами. Владение английским языком, наряду с казахским и русским языками, стало в настоящее время задачей государственной важности.

Нам представилась возможность стать участниками Американской программы AE E-Teacher Program, организованной Американским Департаментом Образования и Культуры, изучив практический курс развития по инновационным методикам преподавания английского языка в различных учебных контекстах. Наш выбор пал на курс TESOL [Teaching English to Speakers of Other Languages и Teaching English as a Foreign Language], что означает преподавание английского языка носителям других языков и преподавание английского языка как иностранного. Онлайн курс длился 8 недель, в задачу которого входило обсуждение и практика различных стратегий и технологий при обучении таким языковым навыкам, как слушание, говорение, чтение, письмо, преподавание грамматики и вокабуляра, а также создание эффективной и коммуникативной обучающей среды для учащихся. Мы узнали, что означает лучшая практика в контексте преподавания английского языка в 21 веке, когда английский является международным языком. Общение с преподавателями курса и другими участниками программы проходило на основе обучающей платформы Canvas, с принципами работы которой мы познакомились в течении Ориентационного Курса, в итоге нас оценили и сориентировали на дальнейшее обучение. Далее следовал курс по профессиональному развитию, предполагающий изучение вышеуказанных навыков через выполнение упражнений, домашних творческих заданий, написания эссе, дискуссий и комментариев своим зарубежным коллегам-преподавателям, выполнение квизов. Каждый вид деятельности оценивался инструктором, курирующим нашу работу,

посредством строгих и четких дескрипторов. Итог работы – разработка и написание плана урока в соответствии с целями TESOL, и предоставление плана действий на дальнейшую реализацию методик курса, включая рефлексию, критическое мышление и способы обмена методик с сообществами учителей в своем городе.

Так, цель данной статьи состоит в том, чтобы поделиться с сообществом учителей по английскому языку в городе Караганде основами преподавания по курсу TESOL, в том, как внедрять инновационные коммуникативные методики на своих уроках, и как сделать преподавание успешным и эффективным в части разговорной практики.

В одной статье невозможно охватить все подходы и стратегии, представленные на курсе, остановимся лишь на коммуникативном подходе, который является основополагающим при изучении английского языка и был подробно нам представлен теоретически и практически. Коммуникативное обучение языку (CLT) это подход к обучению языку, где полноценное общение является целью, а также средством обучения. Чтобы учащиеся могли развить коммуникативную компетентность в языковой аудитории, они должны участвовать в содержательном языковом производстве, обсуждении и решении проблем, а также в деятельности по сбору информации. Есть несколько видов стратегий, которые обычно используются для коммуникативного общения в классе. Стратегия «Интервью», в ходе которой учащиеся могут опросить друг друга, используя темы и структуры целевого языка, который используется в уроке. Например, они могут работать в парах или переходить от ученика к ученику и задавать друг другу вопросы о том, что им нравится делать, или что они делали во время отпуска или перерыва, в какое время они болели или болели и т. д. Учителя должны тщательно спланировать темы или вопросы интервью, чтобы помочь ученикам использовать языковые структуры, которые они изучают в настоящее время. Стратегия «Ролевая игра», в которой у каждого ученика есть роль (т. е. Ученик А - врач, а ученик Б - пациент), и обычно есть ситуация или цель (то есть ученик В получил травму и нуждается в лечении). Ролевые игры могут быть открытыми для учеников, в ходе которых могут говорить спонтанно, что предполагает более высокий уровень владения языком, или с помощью речевых опор, данных им учителем. Стратегия “Information Gap”, которая осуществляется парами. У ученика А есть некоторая информация, которая нужна ученику В, а у ученика В есть некоторая информация, которая нужна ученику А для выполнения задачи. Они должны поговорить друг с другом, чтобы получить недостающую информацию. Для учащихся, которым требуется дополнительная языковая поддержка, учитель может предоставить некоторые варианты предложений, которые моделируют вопросы и утверждения, необходимые для получения информации.

Были представлены структуры по совместному обучению учеников, которые также значительно влияют на процесс интенсификации обучения языку. Среди них: работа в парах, в малых группах, в свободных кругах

(fluency circles). Последняя структура очень эффективна для реализации коммуникативного обучения на уроке. Fluency Circles предоставляют учащимся множество возможностей для общения с разными партнерами за небольшой временной промежуток. Ученики образуют два круга внутренний и внешний. Затем они рассчитываются по номерам на один, два, один, два и т.д. Ученик с номером 1 внешнего круга поворачиваются лицом к ученику с номером 2 внутреннего круга. Учитель задает тему для общения на 1 минуту. После того, как ученики поговорили, они перемещаются к следующему партнеру, то есть происходит сдвиг на одного ученика. После каждого обсуждения ученики могут сделать один или два шага вправо, чтобы встретиться с новым партнером, и попрактиковать новую тему или новый вопрос. Учащиеся могут продолжать переходить от партнера к партнеру в кругах, чтобы иметь больше возможностей для практики. Разговоры могут быть как простыми, «Hello, my name is ...», так и более сложными, например «Talk to your partner about three ways to keep fit».

Интересной и новой была идея создания профиля ученика перед тем, как учитель отправляется преподавать в новый класс. Такой профиль служит основой для учителя в выборе необходимых стратегий и траекторий обучения учащегося, ориентированного на личность ученика, планировать свою деятельность в отношении ученика, улучшить преподавание.

Number of students	
Age and grade level	
Gender of students	
Ethnicity of students	
Language proficiency:	All 4 skills
Language experience: (a)	How many years studying English
Language experience: (b)	Type of curriculum, methods, and approaches used
Motivation: (a)	Kinds of topics interesting or motivating for your learners
Motivation: (b)	Kinds of texts and activities interesting or motivating for your learners
Motivation: (c)	Kinds of technologies interesting or motivating for your learners

Много внимания было уделено в курсе вопросу автономности в обучении учащихся. Что такое автономность? С помощью учителей ученики могут стать автономными или независимыми учениками. [1] Роли ученика меняются

от простого слушателя к активному ученику с помощью различных техник, которые учитель использует в классе. Таких техник было представлено в курсе достаточно, чтобы процесс обучения вышел на новый, более высокий уровень. Автономия ученика - это способность учеников работать самостоятельно без непосредственного обучения учителя. Роль учителя меняется на фасилитатора (facilitator) и направляется только тогда, когда ученики нуждаются в помощи. Учителя сосредотачиваются на информации, которую студент уже знает, а не на информации, которая ему необходима для изучения.

Курс TESOL в полной степени продемонстрировал три типа обучающих стратегий: метакогнитивные, когнитивные и социальные. Подобно всем учащимся, имеющим различные стили обучения и стратегии, ученики также могут обладать множеством способностей. Теория множественного интеллекта, представленная Говардом Гарднером (1985), утверждает, что люди имеют разные «интеллекты» или способы, которыми они понимают мир и взаимодействуют с ним. [2] В ходе курса мы получили не только теоретический, но и практический материал для работы с учащимися, учитывая их тип интеллекта. Например, учащиеся, имеющие лингвистический тип интеллекта, всегда с удовольствием будут работать с такими заданиями как: создание историй, проект телевизионное шоу, проведение дебатов, создание рекламы для компаний и т.д. Зная тип мышления ученика и набор соответствующих техник, учителю будет легко выстроить траекторию обучения учеников в классе.

Лимит статьи не дает возможности раскрыть весь материал, предоставленный курсом TESOL, но основа его лежит в практико-ориентированном подходе к обучению учащегося, его автономности в обучении, равенству по отношению к другим обучающимся. Курс AE E-Teacher предоставил мне доступ к разнообразным высококачественным ресурсам в области TESOL, дал возможность взаимодействовать с коллегами с разных стран мира. Полученный нами опыт, расширил наше понимание в области методов преподавания и обучения преподавания английского языка, укрепил потенциал в обучении других и обмене знаниями, а также позволил нам поделиться основными аспектами обучения в Казахстане, его культурными ценностями и реалиями.

Список литературы:

1. Fisher, D. and N. Frey (2008). Better Learning Through Structured Teaching: A Framework for the Gradual Release of Responsibility, Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria, Virginia.
2. Gardner, H. (2006). Multiple Intelligences: New Horizons. New York: Basic Books.

Почему робототехника полезна детям

Ананьев А.Б.,

руководитель информационно-аналитического отдела ГУ «Отдел образования города Караганды»

Что такое робототехника?

Наука робототехника занимается автоматизацией и созданием технических систем и представляет синтез электроники, механики, программирования и математики.

Образовательная робототехника – это междисциплинарное направление обучения школьников, интегрирующее знания о физике, технологии, математике и информатике, позволяющее вовлечь в процесс инновационного научно-технического творчества учащихся разного возраста. Она направлена на приобщение детей и молодёжи к техническому творчеству, развитию навыков конструирования, моделирования и программирования.

Занятие робототехникой очень сильно развивает логику, повышает системность мышления, все это так же влияет на степень осознанности в принимаемых решениях. Сама сборка роботов может помочь в развитии мелкой моторики рук. Дети так же получают знания не только о том, как устроены роботы, но и как функционируют уже действующие системы. Данный навык поможет им в будущем при проектировании своих собственных систем в любой отрасли, ведь набор правил и ограничений есть в любом виде деятельности.

Благодаря робототехнике ребенок на практике знакомится с черчением, 3D-моделированием, конструированием, постигает трехмерное восприятие пространства и многое другое. Словом, учится думать не только «головой», но и «руками». А так же одновременно: и головой, и руками.

Преимущества робототехники

Каждое дополнительное занятие и активность детей приносит им пользу. Конструирование и программирование машин не является исключением и малыши развивают полезные навыки:

- логика

соединение деталей и следование инструкции помогает им с логическим мышлением, формирует и развивает его.

- творческие способности

эксперименты с техникой влияют на способность малыша творить и создавать, творческий потенциал и знания помогут, если он захочет работать с робототехникой, а этот рынок динамично развивается.

- принятие решений

финальный результат зависит от многих маленьких решений малыша, поэтому придется быть более внимательным и рассудительным, учиться анализировать свои действия и принимать решения, которые будут способствовать результату.

- работа в команде

дети занимаются в группе и распределяют работу между собой, а эффективное взаимодействие в команде положительно влияет на результат работы.

- практическое применение теоретических знаний

дети получают возможность применить школьные знания по математике и физике на практике и лучше понимают значение дробей и синусов.

- инженерное мышление

проектирование конструкций и программирование робота формирует инженерное мышление и дети учатся проектировать.

- понимание точных наук

ребенок станет разбираться в точных науках и без труда сможет поступить в технический институт или научиться программировать.

После занятий робототехникой дети будут быстрее и лучше ориентироваться в мире технологий.

Изучать робототехнику, хотя бы в каких-то простых и наглядных примерах можно начинать уже с 5-6 лет. Ребенок в этом возрасте уже достаточно полно осознает свои действия, а так же обладает мышлением, которое еще не успело «зарости» шаблонами. В этом возрасте дети очень открыты и просто фонтанируют идеями и креативом. С целью развития творческой активности воспитанников детских садов, формирования инженерных навыков, популяризации образовательной робототехники, Отделом образования совместно с образовательным проектом "ДОШКОЛКА.KZ" Ассоциации производителей и поставщиков учебного оборудования РК «Kazdidac» ежегодно проводится городской турнир по робототехнике «SMART MOUSE».

Робототехника развивает междисциплинарное понимание предметов.

Робототехника объединяет в себе несколько предметов: математику, физику, информатику, технологию и другие школьные дисциплины. Перед тем как приступить к проекту, дети изучают теорию, педагог ставит задачу, затем ребята собирают робота и программируют его. Как только программа готова, ее проверяют на возможные ошибки, и только после этого дети выполняют само задание.

Во всех школах города Караганды имеются демонстративные наборы робототехники. В 33 школах имеются лаборатории робототехники, которые оснащены современными оборудованием, различными приборами, техническими средствами, инструментами, ноутбуками. Около 2500 детей в возрасте 6-18 лет охвачены кружками по робототехнике, 3d-моделированию, компьютерной графике и др. Учащиеся успешно познают новые предметы и занимают призовые места на различных областных, республиканских и международных конкурсах. Так, в октябре 2018 года, карагандинские школьники завоевали три золотых и одну бронзовую медаль на международном чемпионате по робототехнике в России. Карагандинскую

область на чемпионате представили 7 школьников от 10 до 15 лет. Также в октябре 2018 года юные робототехники из Караганды на соревнованиях в Сибири завоевали кубки губернатора Томской области и ректора Томского государственного университета систем управления и радиоэлектроники. Школьники заняли третье место в категории RoboCup Junior OnStage. В декабре 2018 года команда «STEAM RoboClub» города Караганды приняла участие в международных соревнованиях «RoboCup» Азиатско-Тихоокеанского региона (RoboCup Asia-Pacific), которые прошли в г. Дубай (Объединённые Арабские Эмираты) и заняла III место в категории "RoboCup Junior OnStage. В январе 2020 года ученики города Караганды заняли I место на международном конкурсе «KAZAKHSTAN International Robotics Competition» по категории «Сумо гранд».

С целью популяризации научно-технического творчества и инженерных профессий среди учащихся образовательных организаций Отдел образования города Караганды ежегодно проводит городской конкурс по робототехнике среди учащихся 1-11 классов и воспитанников дошкольных организации города Караганды.

В настоящее время человечество сталкивается с рядом серьезных политических, экономических и цивилизационных вызовов. Чтобы страна и общество смогли успешно выдерживать вызовы нового времени и найти достойное место в будущем мире, необходимо серьезное внимание уделять подготовке граждан, которым в этом новом будущем придется жить.

Мектеп жасына дейінгі балаларға сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие беру мен оқыту ерекшеліктері

***Омар Б.С.«Шаңырақ» бөбекжайы КМҚК, Бугубаева А.Д.
«Қарағанды қаласының білім бөлімі» ММ әдіскері***

Қазақстан Республикасындағы білім беру жүйесі тәрбие беру мен оқытудың біртұтас мақсатты бағытталған үдерісін білдіреді және адам, отбасы, қоғам мен мемлекеттің мүддесінде жүзеге асырылады. Білім, білік және дағдыны меңгеруден басқа, кез келген деңгейдегі білім беру бағдарламаларын іске асыру барысында адамның зияткерлік, рухани-адамгершілік және шығармашылық даму сипатын анықтайтын құнды нұсқаулар құрылады. Білім беру саласында мемлекеттік саясат пен құқықтық реттеудің негізгі қағидаттарының бірі ретінде білім берудің гуманистік сипатындағы идея, адамның өмірі мен денсаулық басымдығы, тұлғаның құқығы мен бостандығы, тұлғаның еркін дамуы, өзара сыйластықты тәрбиелеу, еңбекқорлық, азаматтылық, отансүйгіштік, жауапкершілік, құқықтық мәдениет алға тартылады [1].

Қазақстан Республикасының заманауи даму кезеңіндегі ең өткір әлеуметтік мәселенің бірі болып санала отырып, сыбайлас жемқорлық адамгершілік

жәнен құқықтық бағалау нысаны болып табылады: жеке тәжірибе мен ақпараттық ортаны ұғынады, тиісінше ұйғарылу тарихты, әдебиетті, қоғам мен мемлекетті құру, құқықтық статистика жүйесін құру мәселелерін зерделеуге дағдыланады. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымды, сыбайлас жемқорлық әрекетінің барлық нысандарына төзбеушілікті, азаматтық қоғам мен мемлекет институттарын тарту арқылы тиісті құқық бұзушылықтарға қарсы тұру дағдысын қалыптастыру, біздің қоғамымыздың басым міндеттерінің бірі болып танылады [2].

Бәріміз, көбіне біз педагогтар «сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие» деген түсінікті естиміз. Бұл педагогикалық қоғамдастықтың сыбайлас жемқорлықтан Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық және рухани дамуына ықпалын тигізетін қауіптерге алаңдаушылығын көрсетеді. Бүгінде педагогтар сыбайлас жемқорлықпен педагогикалық күресудың тиімді құралдарын жасап шығаруға және оны байқап көруге ұмтылады [3].

Азаматтық ұстанымы жоғары тұлғаны тәрбиелеуге ерекше күшті ықпал ететін білім беру ұйымдарына ерекше көңіл бөлінген.

Өскелең ұрпаққа сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие беруде күтілетін нәтижелерге жылдам қол жеткізу оңай емес. Міне, сондықтан да ол мектеп жасына дейінгі балаларға сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымдық тәрбие беруден басталуы тиіс.

Мектеп жасына дейінгі тәрбие беру мен оқыту жүйесіндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие беру мақсаты құнды нұсқауларды құру және мектеп жасына дейінгі бала бойына құқыққа қарама-қайшы мінез-құлықтарды қабылдамау ұстанымын қалыптастыру үшін қажетті қабілеттерін дамыту үшін жағдай жасауға негізделеді.

МДОТМС балаларды әлеуметтік және мәдени нормаларға, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дәстүрлеріне қатыстырудың маңыздылығын атап көрсетеді. Мектепке дейінгі ұйымдарда сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымды қалыптастыру бойынша жұмыстарды ұйымдастыру нысандары болып кадрлармен ұйымдастыру-әдістемелік жұмыстар, нұсқаулық-әдістемелік жұмыстар, тәрбиеленушілермен жұмыстар саналады.

- *Кадрлармен ұйымдастыру-әдістемелік жұмыс:*

- құқықтық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие бер саласында педагогтың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру;
- мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс түрлері мен нысандарын жетілдіру;
- педагогтың балалармен әртүрлі іс – әрекет түрін ұйымдастыруы;
- құқықтық мәдениет пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымның қалыптасуына бағытталған байқаулардың ережелерін әзірлеу;
- ойын және білім беру әлеуметтік жобалар мен білім беру бағдарламаларын жүргізуді ұйымдастыру.

- *Нұсқаулық – әдістемелік жұмыстар:*

– құқықтық мәдениет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетаным мәселесі бойынша ата-аналар жиналысын, еңбек ұжымы жиналыстарын, тәжірибелік сабақтар мен тренингтер өткізу;

- педагогтар мен ата-аналар немесе заңды өкілдері үшін кеңестер;

- мектепке дейінгі ұйым стенділерінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы мазмұндағы ақпараттарды орналастыру.

• *Мектепке дейінгі ұйым тәрбиеленушілерімен жұмыстар.*

Мектепке дейінгі ұйым тәрбиеленушілерінің құқықтық мәдениеті мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымын қалыптастыру бойынша жұмыстарға келесілер кіреді:

- аталған мәселе бойынша отбасы тәрбиесінің жағдайын талдау.

- балалардың осындай, атап айтқанда «адалдық», қарыз», «ереже» және оларға қарама –қарсы ұғымдар «өтірік», «сыбайлас жемқорлық», теріс қылық», «қылмыс» сияқты түсініктер туралы түсінігін анықтау.

- бастапқы бала түсініктерін кеңейту, әлеуметтегі мінез-құлық ережелері туралы жаңа білімдерді жинақтау.

- Әлеуметтегі мінез-құлық ережелерін сақтауға қатысты саналы қарым-қатынасты қалыптастыру.

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті барысында мектеп жасына дейінгі баланың жас және жеке ерекшеліктерін есепке ала отырып және мектепке дейінгі ұйым тәрбиеленушілерінің құқықтық мәдениеті мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымын қалыптастыру мақсатында келесі тақырыптарды қолдану ұсынылады:

• *Кіші мектепке дейінгі жас.*

Отбасы – адамның айналасындағы ең жақын нәрсе. Отбасылық дәстүрлер. Отбасындағы өзара қарым-қатынастар мен отбасы мүшелерінің өзара көмек көрсетуі. Үлкендерге қолдан келетін көмек көрсету. Балаларға, қарт адамдарға, науқас адамдарға қамқор болу – әр адамның борышы. Отбасы шаруашылығы. Отбасы мүшелерінің аты мен тегі.

Балабақшада, топта, үлкендермен бірлескен іс-әрекеттегі мінез – құлық ережелері. Тәрбиешіге қарым-қатынас. Топ ұжымы, бірлескен іс-әрекет, ойындар, демалу.

Достар, олардың арасындағы өзара түсіністік; достықтың бағасы, келісім, өзара көмек. Балабақшада, топта, қоғамдық орындарда үлкендермен, құрбы – құрдастармен өзара қарым-қатынас жасау, мінез-құлық мәдениеті.

• *Ересек мектепке дейінгі жас.*

Қоғам – ортақ мәдениетті біріктіретін адамдар және бұл олардың ортақ мақсатқа қол жеткізу үшін бір-бірімен бірлескен іс-әрекетімен байланысты.

Адам – қоғам мүшесі. Адамдардың басқа адамдармен өзара қарым – қатынасы. Қарым – қатынас жасау мәдениеті. Өзгелердің пікірін құрметтеу. Адам – мәдениетті құрушы және таратушы.

Адамның ішкі әлемі: адами қасиеттер мен құндылықтар туралы жалпы түсінік.

Балабақшадағы, топтағы, құрбы-құрдастарымен бірлескен іс-әрекеттегі *мінез-құлық ережелері*. Тәрбиешімен қарым – қатынасы. Топ ұжымы, бірлескен іс-әрекет, ойындар, демалу.

Достар, олардың арасындағы өзара түсіністік; достықтың бағасы, келісім, өзара көмек. Балабақшада, топта, қоғамдық орындарда үлкендермен, құрбы-құрдастармен өзара қарым-қатынас жасау, мінез-құлық мәдениеті.

МДОТМС міндеттерінің бірі рухани-адамгершілік пен әлеуметтік мәдениет құндылықтар және біздің қоғамымызда қабылданған мінез-құлық ережелері мен нормалары негізінде, адам, отбасы және қоғам мүддесінде тәрбие беру мен оқытуды біртұтас білім беру үдерісіне біріктіру болып табылады. Мектепке дейінгі білім беру ұйымы тәрбиеленушілерінің бойында әлеуметтік, адамгершілік қасиеттерді, бастамашылықты, дербестілік пен жауапкершілікті дамыту сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымның қалыптасуы үшін қажетті жағдай жасау болып табылады.

Мектепке дейінгі ұйым педагогтарына сыбайлас жемқорлыққа қарсы жүйені МДОТМС барлық бес білім беру саласын: «Денсаулық», «Қатынас», «Таным», «Шығармашылық», «Әлеумет» біріктіру арқылы құру қажет.

Осы салалардың әрқайсысы бір қатар міндеттерді шешеді. Сонымен, «Әлеумет» білім беру саласындағы тәрбие беру мен оқыту мектеп жасына дейінгі балалардың қоғамда қабылданған нормалар мен құндылықтарды, оған қоса моральдік және адамгершілік құндылықтарды, өз әрекетін және ертегі кейіпкерлерінің әрекетін бағалай білуі; баланың үлкендермен және құрбы-құрдастарымен қарым-қатынасы мен өзара әрекетін дамыту; дербестілік, мақсатты бағыттылық пен өз әрекетін өз бетімен реттеу; әлеуметтік және эмоционалдық зиятты, эмоционалды ілтипаттылықты, уайымдауды дамыту, құрбы-құрдастарымен бірлесіп әрекет етуге дайындығын қалыптастыру, өз отбасының керек-жарақтарына және ұйымдағы балалар мен үлкендер қоғамдастығын құрметтеу сезімін қалыптастыру; өз халқының және Қазақстанда тұрып жатқын өзге ұлт өкілдерінің этикалық нормалары мен құндылықтары туралы түсінікті, төзімділік негіздерін қалыптастыруға бағытталған.

«Қатынас» білім беру саласында келесілерді қолдануға болады:

- суреттер, суреттемелер, фотосуреттердің мазмұны бойынша әңгіме құрастыру;
- жеке тәжірибеден алынған әңгімелер құрастыру;
- көркемдік шығармалар мазмұны (ертегілер, әңгімелер, өлеңдер) әңгіме құрастыру;
- өлеңдер, мақал – мәтелдер жаттау, әңгімелер оқу.

Мектепке дейінгі жастағы негізгі оқыту нысаны ойын іс-әрекеті болып табылады. Педагогтарға сюжетті-рөлдік ойындар барысында балаларды мамандықпен және заңдылық пен құқықтық тәртіптің сақталуын қамтамасыз ететін мамандық өкілдерімен таныстыру ұсынылады. Сюжеттік-рөлдік ойындар мен театрландырылған қойылымдарды ұйымдастыру келесілерге ықпалын тигізеді:

- тәрбиеленушілердің қоғамда заң мен құқықтық тәртіптің сақталуын қамтамасыз етумен танылған мамандықтар туралы түсінігін қалыптастыру;
- тәрбиеленушілердің қоғамда қабылданған мінез-құлық ережелері туралы түсінігін қалыптастыру;
- тәрбиеленушілердің «адалдық», «инабаттылық», «шыншылдық», «ережелер» және осыларға қарама-қарсы «өтірік», «сыбайлас жемқорлық», «қылмыс» деген ұғымдар туралы түсінігін қалыптастыру;
- әртүрлі адамдармен қарым-қатынаста заманауи әдеп, мінез-құлық мәдениеті туралы білімдерді қалыптастыру.

Ақпараттық-ағартушылық блоктан басқа, топта тәрбиеленушілердің тәртіпті ұстануына ерекше назар аудару қажет. Тәрбиеленушілерге тәртіп сақтаумен байланысты шағын тапсырмаларды орындау ұсынылады. Осы тапсырмалардың ең қарапайымы – бұл жеке ережелердің сақталуын бақылайтын кезекші. Осы сияқты рөлдік ойындарды белсенді қолдану «ереже», «тәртіп», «жаза» сияқты ұғымдарды бекітуге ықпалын тигізеді. Бұл ретте, педагог үлгі болуы, топта мінез – құлық ережелерінің сақталуының негізгі кепілі болып саналуы тиіс. Тәрбиеленушілерді мадақтау үшін ережелерді бұзбау өте маңызды. Балалар топтағы, балабақшадағы өзара қарым – қатынас ережелерін тәрбиеші ойлап таппайтынын, ол қоғамда қабылданған жалпы өмір ережелерін көрсетуші екенін түсінуі тиіс.

Мектеп жасына дейінгі бала бойында этикалық ұғымдарды қалыптастыру үшін, педагогтарға қазақтың ақын – жазушыларының көркем шығармаларын, ауыз әдебиетіндегі шығармаларды (ертегілер, аңыздар, эпостар, мақал – мәтелдер), сонымен қатар алыс және жақын шет елдік авторлардың көркем шығармаларын пайдалануы қажет. Ы.Алтынсариннің әңгімелері мен ертегілері («Мақта қыз бен мысық», «Әкесі мен баласы», «Қарға мен торғай», «Өрмекші, құмыртқа және қарлығаш»), Ұлы Абайдың нақыл сөздері, белгілі жазушы И.А. Крыловтың: «Сары шымшық пен көгершін», Л.Н. Толстойдың: «Арыстан мен тышқан», «Сүйек», «Қарт атай мен оның немересі», Д. Мамина-Сибиряктің «Сұр мойын», С. Аксақованың «Алқызыл гүл», В. Берестованың «Катя әжей», «Қоян табаны», К. Паустовскийдің «Ынжық торғай», А. Сент-Экзюперидің «Кішкентай ханзада» атты әңгімелері, сонымен қатар қазақ халық ертегілерін («Түлкі мен ешкі», «Екі қозы», «Жақсы мен жаман» және т.б.) және өзге ұлт өкілдерінің ертегілерін: «Хаврошечка», «Бақа-ханшайым», «Қаз-Аққулар», «Аленушка мен Иванушка», «Қолғап», «Екі сараң аю» әңгімелеу, «Жақсының соңынан көп ереді, жаманның соңынан шөп ереді», «Біреуге ор қазба, өзін түсесің», «Дос жылатып айтады, дұшпан күлдіріп айтады», «Істеген жақсылығыңды айтпа», «Алғысыңды аяма, бірақ ешкімнен алғыс күтпе», «Берген нәрсенді бұлдама», «Сыйға-сый, сыраға-бал» мақал-мәтелдері – осының бәрі аяушылық білдіру, уайымдау, ілтипаттылық, мейірімділік сияқты адамгершілік сезім мен қарым-қатынастарды, сонымен қатар адалдық, әділдік, жауапкершілік, шыншылдық сияқты адамгершілік бағыттардың қалыптасуына ықпалын тигізеді.

Мектепке дейінгі жаста мектепке дейінгі педагогика әдістерін және көркем әдебиеттегі мысалдарды қолданып, аталған ұғымдар мен түсініктердің қалыптастыру тиімді рухани-адамгершілік тәрбиелеуге ықпалын тигізеді, бұл ақыр аяғында өскелең ұрпаққа сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беру негізі болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Амиров К.Ф., Амирова К. А. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық тәрбие //Жалпы білім беретін мекемелердің оқушыларына, колледж және жоғарғы оқу орындарының студенттеріне арналған оқу құралы. – Казань, 2010.

2. Антикоррупционное воспитание: система воспитательной работы по формированию у учащихся антикоррупционного мировоззрения в образовательном учреждении. Методические рекомендации /Под научной редакцией С. В. Жолована. – СПб., 2013.

3. Ильина О., Калинин А.П. Коррупция в мире: социально-экономические и правовые аспекты. – М., 2017.

Заман үндестігі (Әлімхан Ермеков еңбектерінің өсіп келе жатқан ұрпақты тәрбиелеу ісіндегі өзектілігі туралы)

Ахметбекова Г.М.

Ю.Н.Павлов атындағы №35 орта мектеп директоры

Жаһандану адам өмірінің барлық жақтарын қамтыды. Бұл құбылысты болдырмау мүмкін емес, сондықтан осы үдерістің мүмкіндіктері мен артықшылықтарын барынша пайдалану қажет. Алайда кез келген құбылыстың теріс жақтары бар. Олардың бірі ұлттық мемлекеттердің әлсіреуі, жекелеген халықтардың бірегейлігін жоғалту қаупі болып табылады. Мектепте әр өткізілген шараға ұлттық реңк беру орынды деп санаймын. Сонымен қатар жаһандану кезеңінде рухани-адамгершілік құндылықтардың жоғалу ықтималдығын ерекше атап өту маңызды. Қазіргі әлемде басқа мәдениеттерге жанаспай өмір сүру мүмкін емес, алайда өз бірегейлігін халық ретінде сақтау қажет. Халық мәдениеті ата-бабалардың мұрасына үңіледі. Дәл осы әдет-ғұрыптар жас ұрпақты рухани-адамгершілік тәрбиелеу жүйесінің іргетасы болып табылады.

Қазақ халқының салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын көрсете отырып, әр түрлі іс-шараларды өткізу баланың жеке басының табысты қалыптасуы үшін, ал болашақта Қазақстан Республикасының азаматы мен патриоты болуы үшін едәуір негіз болып табылады. Бүгінгі күні қазіргі заманғы қазақстандықтардың бойында патриотизм сезімін тәрбиелеу мәселесінің өзектілігі зор. Қазіргі

уақытта мектепте патриоттық тәрбиеге көп көңіл бөлінеді. Оқушылармен жұмысқа мемлекеттіліктің қалыптасуына үлес қосқан тарихи тұлғалардың өмірі мен қызметін зерттеу сияқты қызмет түрін енгізу маңызды. Ұзақ уақыт бойы біздің еліміздің көптеген нағыз патриоттардың есімдері белгісіз болып келген, есімдері болса да, ерлікке тең игілік істері мұрағат шандарының астында қалған.

Жас ұрпақты отансүйгіштікке тәрбиелеу ісінде ұмытылып қалған адамдардың өмірін таныстыру және зерделеу жұмыстарын жүргізу қажет. Оның біреуі біздің Отанымыздың тәуелсіздігі үшін жан пида, педагог, ғалым Әлімхан Ермеков болуы тиіс.

Оқушылармен жұмыста ұлы адамдар қызметінің нақты жетістіктерін атап өту маңызды. Оқушылар фактілерді көбірек есте сақтайды. Бұл фактілерді бөліп көрсетуге тырысамыз. Мәселен, іріктемелі сауалнаманың нәтижелері бойынша оқушылар Әлімхан Ермеков деген кім деген сұраққа көпшілігі оның есімін тек біздің қаладағы көшенің аты бойынша ғана білетіндігін айтады. Әлімхан Ермековтің өмірбаяны мен қызметін зерделеу барысында ол едәір қызықты да, өзекті мәселелер көтерген, оқушылардың бойында патриоттық сезімді қалыптастыру ісінде ол үлгі-өнеге тұлға деп есептедік. Оның қызметіне байланысты бірнеше нақты фактілермен оқушыларды таныстырдық, оның тұлғасы естерінде қалды деп ойлаймыз.

Егер Ахмет Байтұрсынов – қазақ лингвистикасының негізін қалаушы деп айтатын болсақ, онда Әлімхан Ермеков туралы қазақ мемлекеттілігінің негізін қалаушылардың бірі ретінде айтуымыз керек. Мемлекеттік шекара - мемлекет тәуелсіздігінің ең жарқын символы. Оның шекараларды анықтау және қазақ жерлерін біріктіру процесіне қатысуы - өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктің үлгісі. 1918 жылы 19-21 наурызда А. Бөкейхановтың тапсырмасы бойынша Мәскеудегі Ленинмен және Сталинмен тікелей телеграф арқылы сөйлесуде А. Ермеков пен Х. Ғаббасов большевиктердің алдына қазақ аумағының тұтастығын тану және автономия құру туралы басты мәселені қойды. Ал 1920 жылы көктемде-жазда Әлімхан Ермеков Мәскеуге жолданды. Ол В.И. Лениннің алдында "Қазақ өлкесінің жалпы жағдайы туралы және, әсіресе, шекаралар туралы мәселе бойынша" тақырыбында баяндама жасады. [3] Төрт айлық тынымсыз жұмыс барысында Әлімхан Ермеков Қазақстанға өте маңызды аумақтарды қайтаруға қол жеткізді. [2] Отанымыздың Тәуелсіздік Күнін атап өтуге арналған шараларда міндетті түрде Қайрат Рысқұлов туралы сөз қозғадық. Ал параллель келтіріп Ә.Ермековтың жоғарыда айтылған шекараларды анықтау және қазақ жерлерін біріктіру процесіне қатысуы, Алашорданың идеялық жетекшісі ретіндегі қызметі туралы топтық жұмыс әдісі бойынша өткізілген шарада оқушылар оның қызметінің маңыздылығына қорытынды жасады. Оның ішінде «батыр атануға лайық», «нағыз патриот», «енді ғана танып, таң қалдым» деген пікірлер болды. Жаңартылған білім беру аясында өткізілетін сабақтарда кері байланыс пен рефлексияға көп көңіл бөлінуі де орынды. Қазір де туындап жатқан шекаралар туралы мәселелерді «Қазақстан тарихы» пәні сабақтарында атап кетеміз.

Қазіргі таңда қазақ тілін латын әліпбиіне аудару міндеті тұр, бұл ретте асығыс іс-әрекеттердің алдын алу мақсатында көшу үдерісі 2025 жылға дейін ұзартылды. Барлық жерде елдің латын әліпбиіне көшуі талқылануда. Көптеген жақтаушылар мен қарсыластар бар. Латын қарпіне көшудің барлық жақтаушылары бірінші кезекте кириллицаны латын қарпіне ауыстыру арқылы әлемдік интеграция туралы айтады. Бұл уақыт талабы және нақты қажеттілік деп те пікірлер айтылып жатыр. Қазақ тілі үшін латын әліпбиінің үлгілерінің әртүрлі нұсқалары әзірленуде. Қазақ тілі, басқа да тілдер сияқты өз фонетикасымен ерекшеленеді. Яғни, алфавитте тек латын классикалық әріптері ғана емес, сонымен қатар қазақ тіліне тән әріптер болуы керек. Әрбір жаңа үлгіде кемшіліктер анықталады. Әлімхан Ермеков 1935 жылы Қазақ тілінде латын графикасымен шығарған жоғары математика бойынша жоғары оқу орындарына арналған оқулық, сондай-ақ, «Математикалық терминдер сөздігі» жаңа алфавитті әзірлеу үшін негіз бола алады. Себебі ол латын графикасымен қазақ тілінде шығарылған еңбегі осынша танысма болса, оны ғылыми негіз деп те атауға болады. Алайда оның еңбегін табу қиынға соқты, сондықтан осы еңбегін басып шығаруға ат салысу қажет деп ойлаймыз.

Өмірде еш нәрсе адамға жеңіл жолмен келмейді. 1932-1937 жылдары математика профессоры Ермеков ғылыми математикалық терминологияны әзірлеумен және қазақ тілінде математикадан оқулықтар мен оқу құралдарын жасаумен қарқынды айналысты. Арнайы тапсырма бойынша ол басқаратын математиктер тобы (Н. Бақаев, Р. Бөкейханов, Р. Маскеев) қазақ тіліндегі математикалық терминология бойынша бірнеше бюллетендерді табысты әзірлеп, жариялады. Алайда 1990 жылдардың ортасына дейін шығарылған жиынтық терминологиялық сөздікте Ермеков есімі аталмаған. Ал қазіргі кезде қанша түсініксіз сөз аудармаларын ұсынып жатыр. Бұл салада көптеген олқылықтар мен кемшіліктер бар екені құпия емес. Ермековтың терминология саласындағы еңбектері де оқушылар арасында зерделеніп, қажетті терминдерді аудару үшін негіз болуы тиіс. Тек ғылыми еңбектерде ғана емес, сонымен қатар оларды мектеп оқулықтарына енгізу керек.

А. Ермековтың "Жоғары математика курсы" оқулығы қазақ тілінде жоғары техникалық оқу орындары мен педагогикалық жоғары оқу орындарына арналған. Ол 1935 жылы Қызылорда қаласында Қазақ мемлекеттік баспасында латын графикасында 10 мың дана таралыммен шығарылды. Оның мазмұны сол уақытта қолданылып жүрген және ескірген бағдарламаларға сәйкес болғанымен, оқулық қазіргі кезде де үлкен қызығушылық тудырады. Жоғарыда аталған еңбектермен қатар А. Ермековтің "Ұлы математика курсы. Аналитикалық геометрия мен дифференциал және интеграл есептеу негіздері", сондай-ақ "Қазақ тілінің математика терминдері" сөздік-анықтамалық құралы құнды еңбектер болып табылады. Ол 1937 жылы "Детерминант теориясының негіздері" (Детерминанттар теориясының негіздері) кітабын басып шығаруға дайындап, баспаға шығарды. Кейін, Қазақстан тәуелсіздігі кезеңінде, 1995 жылы оның жоғарғы математика оқулығы қайта басылып шықты. [3]

Оның еңбектері мен істері біздің қоғамымыздың бүгінгі проблемаларымен үндесіп отыр. Бұл заңды үдеріс, өйткені ол жас Қазақ мемлекетінің қалыптасу жылдарында өмір сүріп, жасаған, сондықтан Тәуелсіз Қазақстанның қалыптасу кезеңінде оның еңбектері біз үшін өзекті. Және жастар арасында зерделеніп, танылуға лайықты.

Бүгін біз оның қызметінің қандай жағын қарастырсақ та, қазақ тіліндегі терминология, латын тіліндегі еңбектер, шекараларымыздың тұтастығы үшін күресі біздің тәуелсіздігімізді нығайту мақсатында міндеттерді шешу үшін негіз бола алады.

Әлімхан Ермеков сияқты адамдардың өмірі жастарды патриоттық рухта тәрбиелеу ісінде үлгі-өнеге болуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ж. У. Кыдыралина Алимхан Ермеков: судьба и время
2. https://rus.azattyq.org/a/alimkhan_ermekov_ash_leader/24209606.html
Султан-Хан Аққұлы. «Алимхан Ермеков. Чудом выживший в ГУЛАГе лидер «Алаша».
3. <https://e-history.kz/ru/biography/view/330> Қазақстан тарихы – Персоналии – Алимхан Ермеков

Тиімді басқарудың практикасы

Ашыкбаев Н.Ж., «№ 23 ЖББОМ» КММ директоры

«Адамға көмектесудегі ең тиімді жолы – сенім арта отырып, жауапкершілікті арттыру»

Д. Вашингтон

Қарым-қатынастағы барлық кикілжіңдер бір-біріне ұқсас, өйткені пайда болу себебі бір. Егер де адамдардың көзқарасы, тұжырымында қақтығыс болса, онда екі жақтың мүддесіне қиянат жасалынды деген сөз. Бұл жердегі негізгі ұғым – «мүдде». Неге, міндетті түрде ол? Мұны түсіну бізге не береді? Бұл бізге қарым-қатынастағы кикілжіңді жоюға көмегін тигізе ме?

Мүдде деген не?

Мүдде деген кең ұғым. Бұл физиологиялық, материалдық, әлеуметтік, рухани сияқты қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталған, белгілі бір қызметтегі адамның ішкі итермелеу күші.

Қажеттілік қызығушылықты тудырады. Қажеттілік жоқ жерде қызығушылық та болмайды. Нақты жеке адамның қажеттілік құрылымы мен басымдылықтары тұлғаның өзімен ғана анықталады және өзіндік қана. Алайда, адамдардың қажеттілігі әр түрлі болғанымен, олардың қызығушылығы мазмұны жағынан жақын болып келеді.

Осы тұжырымдама арқылы қызығушылықтың екі тобын анықтауға болады. Бір топтың мақсаты – жаңа мүмкіндіктер, өзгеден артық болу, бір сөзбен айтқанда, пайда табу. Басқа қызығушылық тобы – қажетсіз шындықтан қорғану немесе құтылу (қорқыныш, қауіп, шығын, қиыншылық, проблема), атап айтқанда, «зиян» деген ұғымға әкелу. Қарапайым сөзбен айтқанда, әр адам жақсылыққа тартылып, жамандықтан алшақ болғанды қалайды. Міне, осы адамның шынайы мүддесінің айнасы.

Базалық қажеттілік

Егер де адамзаттың қажеттілігі туралы теорияны жан-жақты қарастырса, онда мектеп басшысының міндетті түрде кездесетін қажеттіліктерін анықтауға болады.

Өмір сүру қажеттілігі. Бұл, физиологиялық немесе биологиялық қажеттілік. Өмір сүру үшін біз демалуымыз, су ішуіміз, ұйықтауымыз, тамақ ішуіміз, демалуымыз, киім киюіміз, басымызда баспана болуы қажет. Бұның бәрін қамтамасыз етпей адамның бойында басқа затқа деген қызығушылық, мүдде болмайды.

Қауіпсіздікке қажеттілік. Қоршаған ортадан келетін қауіптен қорғану, жұмыс орнының сақталуы, еңбекақыны уақытылы алу кепілдігі, еңбек қауіпсіздігі, жайлы өмір, өз мәртебесінің тұрақтылығы және ертеңгі күнге деген сенімділік сияқты мұқтаждықтар айқындалады.

Ресурстарға қажеттілік. Мұнда, кәсіби қызметте табысқа жету, жеке тұлға қызығушылығының қамтамасыздығы, материалдық проблемаларды шешудегі қанағаттануы үшін құралдар мен ресурстарды (материалдық және әлеуметтік) меншіктену тілегін айтқым келеді.

Қарым-қатынастағы қажеттілік. Адамдар қарым-қатынасқа мұқтаж – бұл аксиома. Жеке өміріндегі, кәсіби қызметтегі қарым-қатынас бір-бірімен араласу мен бірін-бірі түсінуісіз мүмкін емес.

Керек-жарақтарға қажеттілік. Кез келген адамзаттық қауымдастықта (отбасы, достар, әріптестер, ұжым) өзіне жақын адамдармен (дос болу, сүйе білу және сүйгені болу) позитивті эмоционалды қарым-қатынаста болу қажеттілігі.

Құрметке ие болу және өзіндік құрмет қажеттілігі. Бірінші қажеттілік қоғамның лайықты мүшесі, құрмет пен сүйіспеншілікке ие тұлға, сырт адамның көңіл бөлуі, бағалай алуы, қолдауы сияқты түйінге негізделсе, екінші қажеттілік, балалық кезде қалыптасқан сенімсіздік пен фобияны жеңуге және есейген кездегі тұлғалық жетістікке жетуге бағытталған түйін.

Автономиялық қажеттілік. Бұл – мақсатты таңдаудағы дербестік, шығармашылық, тәуелсіз шешімдер қабылдау, қатаң бақылау мен жетекшіліксіз жұмыс істеу, өзі үшін, өзінің ісі мен өмірі үшін жауапты болу және еркіндік.

Басқару қажеттілігі. Бұйрық беру, басқару, үстемдік ету мүмкіндігі. Кейбір адамдардың бойында бұл қажеттіліктер өмірінің басты мақсатына айналады.

Жетістіктерге жету қажеттілігі. Алдына қойған мақсаттарға жету және сол үшін марапат, қошемет, алғыс, сыйақы алу. Бұл санаттың адамдарына жұмыс, оқу және басқа да істерде табыс қажет.

Сәтсіздіктерден аулақ болу қажеттілігі. Аса қиын, жаңа, бұрын орындалмаған жұмыстардан, қауіптен және белгісіздіктен, іс пен оның нәтижесіне қатысты жеке жауапкершіліктен жалтару.

Танымдық қажеттілік. Туған кезімізде бізге барлық өмірімізге жететін білім мен дағдыны бермейді. Біз алда көп заттарға үйренуіміз қажет, өз қабілеттеріміз бен кәсіби құзіреттілігімізді дамытуымыз керек. Бұл қызығушылық, танымдық қызмет, оқу, жаттығу, ғылыми зерттеу сияқты әрекетермен танылады.

Эстетикалық қажеттілік. Тәртіпке, үйлесімділікке, әдемілікке ұмтылу.

Аталған қажеттіліктердің тізімі осымен аяқталмайды: жоғарыда тізілген қажеттіліктері барлық адамдардың өмірлік мүддесі емес. Мүдденің құрылымы мен басымдықтары әр адамда басқа.

Қажеттілікті қанағаттандыру тек қана қызығушылық аз етеді: сонымен қатар, әрекет жасау керек. Қызығушылық немесе мүдде ір-әрекетті туындататын «алау от» сипатты.

Өзеннің екі жағалауы немесе мүдделелердің қақтығысы

Адамдардың мүдделері әртүрлі. Егер де мүдделер бір-біріне сәйкес болса, жанжал да болмас еді. Алайда, мүдделер сәйкес келе бермейді, сол себептен де қақтығыстар да болады (тікелей немесе жанама). Мысалы:

Бірінші жақтың мүддесі	Екінші жақтың мүддесі
Ішкі	Сыртқы
Қысқа мерзімді	Ұзақ мерзімді
Жеке	Жалпы
Пішін	Мазмұн
Қарым-қатынас	Тәртіп
Тактика	Стратегия
Процесс	Нәтиже
Материалдық (заттар)	Идеялық (қағидалар)
Экономикалық	Саяси

Кез келген кикілжің мүдденің қанағаттануындағы бәсекелестік. Кикілжің жағдайда күрес «табыс» алуға бағытталған, яғни, әр тұлға өзінің мүддесіне қарай әрекетті икемдейді.

Олай болса, не себептен білім ұйымы қақтығыстың ауыртпалығынан ыдырап кетпеген? Тіптен, одан әрі қарай өз жұмысымен айналысуда және оң нәтиже беруде. Жауап төмендегідей: қанша жерден мұндай себептер болғанмен, адамдар арасындағы адами қарым-қатынасты ешкім сыртқа тастай алмайды. Адамдар ерегістен гөрі, ымыраға келгенді жақсы көреді. Міне, осы тұжырымды кез келген басшы жұмысында басшылыққа алу керек.

Қақтығысты шешудің кілті

Қақтығысты шешу кезінде өзіңіз бен қарсыласыңыздың негізгі мүддесін анықтаңыз. Өз мүддесіңіз өзіңізге мәлім, ал қарсыласыңыздың мүддесін ол кісінің көмегінсіз анықтау мүмкін емес. Адамдар көп жағдайда өз сезімдерін, мүмкіндіктерін жасырады, себебі көп адамда мені басқа адам дұрыс түсінбеуі мүмкін деген ой қалыптасқан. Мүдденің белгісіздігі қақтығысқа әкеледі. Сондықтан да, қайталап айтамын, мүддені нақты анықтау маңызды.

Бұл мәселені шешуде ең негізгі рөл – қарым-қатынас. Ол қандай болу керек? Бұл қарым-қатынас оппонентті конструктивті әңгімеге бағыттау қажет, яғни, неге? не үшін? деген сұрақтарға жауап берілу керек. Мүддені түсіну қақтығысты шешудегі тиімді қадам болып табылады.

Мысалға жүгінейік. Басшы бұрыннан өте құнды және мінсіз әріптесіне шынайы, нақты талап қойды: жұмысты толық қанды жұмыс істемейсіз, еңбек тәртібін бұзасыз. Осыған орай тез арада өзгеруін талап етеді. Ал, қол астындағы қызметкерінің ақталуына мүмкіндік жоқ (басшының көзқарасы, бағынышты қызметкердің қиындығы мені қызықтырмайды). Қызметтік қақтығыс бар ма? Иә, бар. Бұл қақтығыстың негізі неде жатыр? Бір жағынан басшының қызметкеріне деген көңілінің толмауы. Екінші жақтан – басшы тарапынан құрмет көрсетпеу мен көңіл бөлмеу себепті қызметкердің көңілі толмауы. Міне, осы себеп басшының қол астындағы қызметкердің жұмыс пен еңбек тәртібіне деген теріс көзқарасының пайда болуына әкелді.

Егер де басшы жауап ретінде маманды өз еркіне мойынұсынуға қысым көрсетсе (көп жағдайда бұл қақтығыстың түп тамыры болуда), қақтығыс шешімі өзгеріссіз қалады. Бағынышты қызметкер жұмысқа деген құлшынысты көзбояушылыққа салады да, жұмыс сапасы төмендейді. Қақтығысты шешудің мұндай жолы екі жаққа да тиімсіз және пайда әкелмейді. Басшы құнды және мінсіз әріптесінен айырылады, ал қызметкер – өзінің ең жақсы қабілеттерінен айырылады және де өзін басшы тарапынан «жазалауға» итермелейді. Соңы, жұмыстың тиімділігі мен нәтижесіне кері әсер тигізеді.

Мұндай шешімнен айығудың жолы, екі жақтың шынайы мүддесін анықтау үшін ашық әңгімеге отыру. Басшы өзіне бағынышты қызметкердің жағдайын сұрап, жағдайын түсінсе, ал, бағынышты қызметкер өз тарапынан өз жұмысына деген бағаның және көмектің қажет екенін ашық айтса, қақтығыстың тамыры түбегейлі жойылу мүмкін еді. Қызметтік қақтығыстың шешу жолдары - егер де екі тарап бір-бірін ести, түсіне алуы және әріптестікте жұмыс істеу дағдысын қалыптастыру.

Қақтығысты болдырмауды басқару әдістері

Пайда. Дені сау адам жақсы табыс пен лайықты өмір сүруді қалайды. Өркениетті басшы бұның бәрін түсіне отырып, қол астындағы қызметкерге мүмкіндік беру керек, себебі қол астындағы қызметкердің жұмыс мақсаты тек идеялық емес, сонымен қатар, іс нәтижесінде пайда табу. Бұл, өмір заңы. Алайда, біріншіден, басшы қызметкер санасына жеке мүддені қанағаттандыру жолы – адал, қиындыққа төзу және шынайы еңбек ету екенін жеткізу. Екінші жағынан, ол қызметкердің жұмыс нәтижесіне қарай, материалдық сыйақы қарастыру (мүмкіндікке байланысты), жұмыс істеу мен демалуға жағдай

жасау, қызметтік өсуге мүмкіндік беру, моральдік тұрғыдан (жылы сөзбен) қолдау жасау.

Бұл басқару – қызметкерлердің жеке қажеттіліктерін қанағаттандыра отырып, басқарып отырған мекеменің мақсатына жету жолында психологиялық, әлеуметтік, педагогикалық зерттеуді қажет етеді. Қол астындағы қызметкерлерді білмеу – бұл басшының ең әлсіз жағы.

Артықшылық. Бұл тәсіл тек таңдаулы мамандарға ғана қолданылады. Кез келген ұйым бұл санаттағы мамандардың басқа жаққа кетпеуін қалайды.

Артықшылық – нәтижесіне қарай ерекше еңбек ақы төлеу.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мектеп директоры журналы – 2006 жыл.

Система профориентационной работы в школе-лицее № 101

***Кенешова Р.А., директор КГУ «Школа-лицей № 101 г. Караганда
Ибрагимова Г.К., ФАО «НЦПК»Өрлеу ИПК ПР по Карагандинской области***

Государственная программа развития образования и науки на 2020-2025 годы [1] ориентирует на решение новой задачи – обеспечение преемственности и непрерывности образования и профессиональной подготовки учащихся в соответствии с потребностями экономики и региональными особенностями.

Проблему непрерывности образования усиливает отсутствие единых подходов к профессиональной ориентации обучающихся. По результатам социологического исследования 2016 года "Будущее - мой выбор" (Білім - Центральная Азия) не более 15 % старшеклассников смогли определиться с будущей профессиональной деятельностью.

Для решения этой задачи необходимо создание системы организационно-методического и ресурсного обеспечения профессионального самоопределения школьников.

Особая сложность решения проблемы профессионального самоопределения в современных условиях определяется, с одной стороны, совокупностью экономических, социальных и психологических проблем, с другой, недостаточной подготовленностью личности осуществлять профессиональный и личностный выбор не только в процессе обучения в школе, но и всей жизни.

Указанные противоречия подчеркивают необходимость определения педагогических условий подготовки учащихся к профессиональному выбору с учетом их жизненного опыта и культурно-исторической и экономической ситуации в стране.

Теоретико-методологические основы профориентации школьников нашли отражение в работах учёных Г.Н. Резапкиной [2], Н.С. Пряжникова [3], К.А. Абульхановой-Славской [4], В.И. Слободчикова и других.

Анализ исследований и образовательной практики позволяет сделать вывод о наличии противоречия между существующими целями и требованиями современного общества к ранней профилизации учащегося и отсутствием механизмов их полноценной реализации в массовой общеобразовательной школе.

Указанное противоречие определило необходимость создания системы профориентационной работы в школе-лицее.

Цель ее - создание и организация условий, обеспечивающих профессиональное самоопределение учащихся в соответствии с потребностями экономики региона.

Исходя из цели, мы перед собой ставили следующие задачи:

1. Выявить и спроектировать условия профессионального самоопределения учащихся в условиях свободы выбора сферы деятельности в соответствии со своими возможностями, способностями и с учетом требований рынка труда.

2. Обеспечить широкий диапазон вариативности профильного обучения за счет стандартных и нетрадиционных форм и методов, применяемых на факультативах, курсах по выбору

3. Организовать взаимодействие учащихся старшей ступени школы-лицея с учреждениями дополнительного образования, колледжами, вузами, предприятиями города, региона

4. Апробировать систему профессионального самоопределения школьников и определить ее эффективность.

Погружение в мир труда должно начинаться системно, осознанно и непрерывно, поэтому мы стремимся, как можно раньше приблизить момент, когда человек по-настоящему понимает самого себя и принимает осознанное решение, кем он хочет стать. Это не значит, что в 10 лет каждый школьник должен решить, что он станет "хирургом" или "кузнецом" и всю жизнь будет именно им и работать. Но это значит, что к 10-ти годам он должен иметь целостные представления о мире профессий, к 14-ти годам знать правильную формулу выбора профессии, осознанно и ответственно подходить к определению своих личных качеств, психологических особенностей, интересов и способностей. А к 16-ти годам уже получить практический опыт в интересующей его деятельности, иметь представления о технологических переменах.

Нами разработана система профориентационной работы в рамках школы-лицея, которая нашла отражение в «Траектории становления профессионального самоопределения школьников», построенной на результатах исследований современных отечественных и зарубежных ученых в области профессиональной ориентации учащихся.

Траектория профориентации и самоопределения учащихся охватывает основные возрастные этапы и ступени обучения в школе; цели и задачи профориентационной работы; практические и методические инструменты, при помощи которых достигается ожидаемый результат.

Мы считаем, что основой самоопределения и всей будущей профессиональной успешности человека являются жизненные ценности (смыслы), которые закладываются в дошкольном и в младшем школьном возрасте.

В начальной школе проводится цикл занятий «В мире профессий», позволяющий получить целостное описание мира труда и профессий с использованием сюжетно-ролевых игр, изобретательских задач по технологии ТРИЗ и других практических материалов.

В средней школе ученикам предлагается изучение видов деятельности и профессий с точки зрения глубокого понимания профессионально важных качеств и совпадением с собственными личностными качествами, способностями и позволяет определить подходящие и неподходящие виды деятельности. Используются профориентационные игры о должностях, профессиях и специальностях, занятия в технологических мастерских, кружках по интересам, экскурсии на предприятия города, встречи с успешными в профессиональном плане людьми.

В старшей школе осуществляется построение индивидуальной образовательной профессиональной личностной траектории как закономерное следствие пройденных этапов самоопределения. На данном этапе расширяется спектр разнообразных профессионально-ориентированных занятий и индивидуализируются формы работы такие как занятия факультативов и курсов по выбору, социальные практики, дополнительное образование в развивающих центрах города, карьерное консультирование, профессиональные пробы на предприятиях социальных партнеров, в лабораториях вузов и колледжей, участие в конференциях, конкурсах и другое.

Для реализации системы профориентационной работы модернизирован Кабинет профессиональной карьеры, который работает в режиме офф-лайн и он-лайн. Кабинет был открыт в 2013 году, в 2018 году ему было присвоено имя Контаева Сабита Сеитовича, научного руководителя технологического направления лицея.

Кабинет оказывает профориентационную поддержку учащимся в процессе выбора профиля обучения и сферы будущей профессиональной деятельности.

Центральное место в Кабинете занимает информация о навыках, востребованных на рынке труда. На схемах отражен процесс эволюции от ручного труда к 4-ой индустриальной революции, в рамках которой будет раскрываться профессиональный потенциал нынешних школьников. Для того чтобы быть востребованным на рынке труда в 21 веке, ученикам необходимо

овладеть не только навыками *hard skills*, но и широкого спектра – *soft skills* [5].

Ретроспективный анализ показывает изменение рынка труда и влечет за собой смену облика профессии – типа специалиста и требования к нему. Если в середине 20 века выпускнику школы было достаточно знать свои интересы и склонности, особенности здоровья, уровень спроса на рынке труда, то сейчас изменилась Формула выбора профессии, которая включила новые показатели: карьерная лестница, медицинские противопоказания, трудовую мотивацию.

В целях повышения эффективности и результативности профориентационной работы в кабинете используются возможности Электронного киоска, где можно ознакомиться с разделами:

1. «Курсы по выбору, факультативы».

2. «Тематика и рекомендации по организации профориентационных мероприятий для учащихся и их родителей».

3. «Материалы проектной деятельности в рамках профориентационной работы».

4. «Информационно-справочные материалы».

5. «Банк профессиограмм «Мир профессий».

6. «Атлас новых профессий», разработанный управлением Сколково (Москва) [6].

Для расширения знаний о мире профессий спроектирована Карта Казахстана, на которую нанесены специальные обозначения QR-коды, позволяющие с помощью мобильного Смарт-приложения извлечь информацию о вузах страны.

В Кабинете благодаря подключению к Интернет и наличию 10 компьютеров ученики имеют возможность пройти электронное и виртуальное тестирование для оценки собственных профессиональных знаний и умений, получить информацию о своем профессиональном профиле.

Таким образом, разработанная нами система профессионального самоопределения позволяет осуществлять просвещение школьников о востребованных профессиях, знакомит их с условиями получения профессий в различных типах учебных заведений, организует процесс познания своих склонностей, индивидуальных особенностей личности (темперамента, характера, способностей), важных при выборе профессии. Кроме работы с учениками планируется оказание методической помощи педагогическому коллективу в изучении профнамерений школьников, а так же консультативная помощь родителям в руководстве выбором профессии их детьми.

С реализацией траектории становления профессионального самоопределения школьников и работой кабинета развития карьеры мы познакомили заместителей директоров, психологов, социальных педагогов, классных руководителей школ г. Караганды на Дне открытых дверей 28 февраля 2020 года. Полученные в процессе апробации промежуточные результаты позволяют прогнозировать успешную реализацию дальнейших этапов Проекта.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования и науки на 2020-2025 годы.
2. Резапкина Г.В. Учебное пособие. – М.: Академия, Московские учебники, 2012. – 112 с.
3. Пряжников Н.С. Профорентация в школе: игры, упражнения, опросники. - Москва: Вако, 2005. - 288 с.
4. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни. – М.: Мысль, 1991
5. <https://proforientator.ru/publications/articles/chto-takoe-hard-i-soft-skills-v-chem-raznitsa-chto-vazhnee.html>
6. «Атлас новых профессий», Сколково (Москва)

Функционалдық сауаттылық – білім сапасын жетілдірудің негізгі бағдары

Смакова А.Ш., директордың оқу-тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, «№18 ЖББОМ» КММ

Функционалдық сауаттылық туралы білім саласында аз айтылып жатқан жоқ. Функционалдық сауаттылықты дамытудың жалпы бағдары Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында анық көрсетілген. Ондағы басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде «Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның физикалық құбылмалы әлемде әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін білім алудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылады» делінген [1].

Ал бұл бағытта атқарылып жатқан жұмыстардың деңгейі қаншалықты маңызды? Әр пән бұл бағытта өзінше жұмыс атқарып жатса, белгілі бір арнаға тоғыспаса атқарылып жатқан жұмыстың нәтижесі болар ма екен? Оқушының функционалдық сауаттылығы тек сабақ барысында ғана жүзеге аспақ па? Неге біздің оқушылар мектепте алған білімін өмірде қолдана алмайды? Неге мұғалімдер функционалдық сауаттылық дегенді тек тіл сабақтарында ғана қолданады деген түсінік қалыптастырып алған? Осы мәселелердің шешу жолын қалай тапсақ болады?

Міне, осы сұрақтар төңірегінде ойлана келе биылғы оқу жылында мектебіміздегі әдістемелік жұмыстың бағыт-бағдарына өзгерістер енгіздім. Жалпы тақырыбымызды «Функционалдық сауаттылық – білім сапасын жетілдірудің негізгі бағдары» деп алдық. Мақсаты: оқушыға қалай оқу керектігін үйрету, соның нәтижесінде еркін, өзіндік дәлел-уәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді сыни ойлай алатын, пікір көзқарастары жүйелі дамыған, сандық технологияда құзырлылық танытатын оқушы қалыптастыру.

Жұмысымызды жандандыру үшін мектептің әдістемелік жұмысына өзгерту енгізу қарастырылды. Апталықтың жұмысын айлық жұмыспен алмастырып, әр түрлі жұмыс түрлерін іске асыру жоспарланды. Әдістемелік бірлестіктердің жұмысын жүйелеу керектігі ескерілді. Ол үшін ауқымын кеңейту қарастырылды. Әр бірлестіктің тақырыбы бірлестік мүшелерімен кеңесе отырып бекітілді. Әр бірлестік айлық жоспарда атқарылатын жұмыстарын алған тақырыптарына сай оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға бағыттады. Жаратылыстану-математика бірлестігі қараша айында «Оқушылардың жаратылыстану-математикалық функционалдық сауаттылығын дамыту» тақырыбында жұмыс атқарды. Желтоқсан айында гуманитарлық пәндер бірлестігі «Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту арқылы сөйлеу, сыни ойлау, жазу, тыңдау, зерттеу дағдыларын қалыптастыра отырып, тиімді нәтижеге жету» тақырыбында түрлі салада жұмыстар атқарды. Қаңтар айында шет тілдері бірлестігі «Шет тілдері сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту арқылы тіл мәдениетінің сөздік қорын жетілдіру» тақырыбында іс-шаралар ұйымдастырды. Ақпан айында бастауыш сынып бірлестігі «Бастауыш сыныпта түрлі әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын жетілдіру», наурыз айында сынып жетекшілер бірлестігі «Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру мақсатында өзін-өзі дамыту, өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі басқару, шешім таба білу механизмін қалыптастыру» тақырыбында тәрбиелік маңызы зор жұмыстарды ұйымдастырды. Сәуір айында эстетикалық пәндер бірлестігі «Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту арқылы дені сау, өнерлі тұлғаны қалыптастыру» атты тақырыпта өз жұмыстарын жоспарлады. Бұл жоспарланған айлық жұмыстардың аясында өздігінен білім жетілдіру, дарынды оқушымен жүргізілетін жұмыс түрлерін жандандыру, озық іс-тәжірибені зерттеу, жинақтау жұмысын ұжымға ұсыну, коучинг, тренинг, дөңгелек үстел және кездесу ұйымдастыру, ғылыми жоба, пән олимпиадалары, түрлі байқаулар өткізу, ашық сабақ, тәрбие жұмыстарын көрсету, ата-анамен жұмыс түрлерін ұйымдастыру көзделді. Сайып келгенде барлық атқарылатын жұмыстар оқушының функционалдық сауаттылығын арттыруға негізделді.

Бұл бағытта жұмысты бастамас бұрын, әрине, мұғалімдер ұжымымен түсіндірме жұмыстарын жүргізіп алуға тура келді. Осы жайтты ескере келе әр айлықтың қорытынды есеп беру кезінде әр бірлестік функционалдық сауаттылық туралы коучинг ұйымдастырып отырды. Бұл жұмыс түрін де оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудың тиімді бір жолы түрінде қарастырса, оның негізгі мақсаты оқушыға білім беретін ұстаздың өзінің функционалдық сауаттылығын жетілдіру болып табылады. Білім сапасы мұғалімдер қызметінің сапасына тікелей байланысты.

Мұғалім жайлы Ахмет Байтұрсынов былай деген: «Мұғалім қандай болса, мектеп те сондай болмақшы. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көп білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі мектепке

керегі білімді, педагогикадан, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім» [2]. Сондықтан да мұғалім өзінің білімін жетілдіріп отыруы шарт. Бұл функционалдық сауаттылықтың бір тармақшасын қамтиды. Яғни, «Функционалдық сауаттылық, кеңінен алғанда, білім берудің (бірінші кезекте жалпы білім беруді) көп жоспарлы адамзат қызметімен байланысын біріктіретін тұлғаның әлеуметтік бағдарлану тәсілі ретінде түсіндіріледі. Қазіргі тез құбылмалы әлемде функционалдық сауаттылық адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсенді қатысуына, сондай-ақ өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық факторлардың біріне айналуға» делінген [3].

Қазақ тілінің түсіндерме сөздігінде: «Функционалды ұғымы бір нәрсенің құрылысы, құрамынан емес, қызметінен болатын, соның әрекетіне байланысты болады» – деп сипаттама беріледі [4]. Бұдан «функция» категориясы белгілі бір заттың атқаратын қызметіне немесе іс-әрекетіне қатысты айтылатыны танылады. Сондықтан да қай пәнді алып қарасақ та оның бала өмірінде атқаратын қызметі зор. Тек әр пәннен функционалдық сауаттылықтың басшылыққа алынатын негізгі сапаларын сараптай білу. Олар:

- белсенділік;
- шығармашылық тұрғыда ойлау;
- шешім қабылдай алу;
- өз кәсібін дұрыс таңдай алу;
- өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады.

Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады. Осы жұмыстар легін әрі қарай дамытсақ, әр пәннің маңыздылығын ескере отырып, зор жауапкершілікпен сабақты жаңа әдіс-тәсілдерді қамти отырып, түрлендіріп, өмірмен байланыстырып өткізсек онда халықаралық PISA, TIMES зерттеулеріне дайындық жұмысы күнделікті іс-әрекеттер арқылы іске асып жатады. Тағы бір қосатын ұсынысым кез-келген іс-шараны жүрдім-бардым өткізе салмай толыққанды талдау жұмысын жасап отыру. Атап айтсам, әр бірлестік атқарған іс-шаралары негізінде төмендегідей қорытындыға келіп отырды.

Жаратылыстану-математика пән бірлестігі: өз айлықтарында атқарған іс – шаралары және алдағы уақытта атқарылатын іс-шараларында «Функционалды сауатты адам қоғамның құндылықтарына сәйкес, қоғамдық ахуалдың қалыптасқан мүдделеріне қарай әрекет етеді. Бүгінгі күнге қажетті мамандықты таңдап дұрыс шешім қабылдап, заманауи ақпараттық технологиялардың тілін біліп, кез келген әлеуметтік ортаға бейімделеді. Осы тұрғыда функционалды сауатты оқушының негізгі белгілерін тұжырымдауға болады: қоғамдық ортада өмір сүре білетін, тіл табыса білетін, белгілі бір сапалық қасиеттері бар, жалпы негізгі және пәндік құзіреттіліктерді меңгерген оқушы болып табылады» деп ой түйді, Қоғамдық гуманитарлық пән бірлестігі: «Сапалы білім – ел болашағын айқындайтын басты көрсеткіш болып табылады. Оқушылардың сапалы білім алуын бүгін қамтамасыз ету – мұғалімнің басты міндеті. Әл-Фарабидің: «оқыту дегеніміз – үйрету,

дағдыландыру, әрекеттендіру»,- деуі тегін емес. Жаңартылған білім беру мазмұнының басты принципі интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін, функционалдық сауаттылықтарын дамыту негізінде сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін, сыни ойлау, жазу, тыңдау, зерттеу дағдыларын қалыптастыра отырып, тиімді нәтижеге жету, өз бетімен іздену дағдысын дамыту болып табылатындылығына атқарып жатқан істеріміз куә деп ой бөлісті. Шет тілдер бірлестігі «Шет тілінің оқыту сапасын көтерудің басты шарты ретінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру оқушылардың коммуникативтік құзіреттерінің қалыптасуы ұстанымына, интерактивтік оқыту ұстанымына негізделуі қажет. Сонда ғана функционалдық сауаттылық оқушының шет тілін әлеуметтік сұранымға сай қолдану мүмкіндіктерін арттырады» деп қорытындылады.

Бастауыш сынып бірлестігі негізгі фундамент бастауыш сыныпта қалыптасатындықтан және ғалымдардың пікірінше сауаттылықты бастапқы білім қалыптастыратындығын ескере келе (3-12 жас аралығы) «Оқу сауаттылығын дамыту арқылы – оқушылардың мәтін мазмұнын түсініп, қорытынды жасап, өмірінде белсенділік таныту мақсатында білімдері мен мүмкіндіктерін дамыту қабілеттері, математикалық сауаттылығын арттыру арқылы – өмірдегі математиканың рөлін айқындау және түсіне білу, математиканы қолдана білу қабілеттерін дамыту, жаратылыстану сауаттылықтарын арттыру арқылы – жаратылыстану ғылымындағы білімін қолдана білу, қорытынды жасай білу қабілеттерін арттыру» мақсатында жұмыс жасалып жатқаны туралы айтып, қорытындылады. Енді сәуір айында эстетикалық пән бірлестігінің осы бағытта атқарылатын жұмыстары күтілуде.

Бұл атқарылған жұмыстар бірінші жылдың көрсеткіші, егер осы тақырыпта келесі жылы да жұмыстар атқарылып, ол жұмыстарды диагностикалап отырсақ нәтиже беретіні сөзсіз. Оған мен оқу жылының соңында барлық бірлестік жетекшілері тақырыпқа сай атқарған жұмыстары жайында ұжым алдында SWOT анализ жасауды ұсынып отырмын. Егер осы жұмыстар жүйелі атқарылып отырса, онда оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға және түйінді пәндік құзіреттерді қол жеткізуге бағыттауға мүмкін болады. Бұл, әрине, білім сапасының артуына ықпал етеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «ҚР білім беруді дамытудың 2010-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы», 2010 ж.
2. «Қазақ әдебиеті – тұлғаның рухани дамуының бастауы» - Алматы-2005 ж. 96-148 б.
3. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы №832 Қаулысы.
4. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі . Алматы, 2008 ж. - 967.б– (Қазақ сөздіктері. - – 9965-798-99-0(мүк.)

«Развитие исследовательских навыков учителей через внедрение подхода Lesson Study»

Лытнева Е. Г., заместитель директора по УВР КГУ «Гимназия № 1»

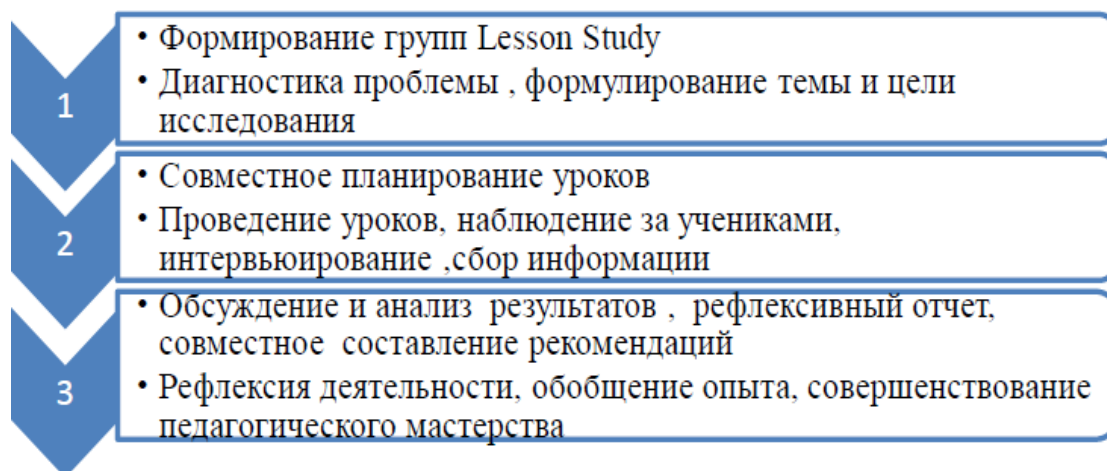
Актуальность развития исследовательских навыков педагогической деятельности в современном образовании настолько велика, что становится важной составляющей развития мастерства учителя.

В данной статье представлены результаты исследовательской работы учителей гимназии, приоритетные направления выбора эффективных методов обучения при внедрении подхода «Исследование урока», а также перспективы развития исследовательских навыков учителей.

Методов исследования большое количество, но наиболее эффективным в гимназии применяется подход Lesson study. Этот метод можно рассматривать как средство для развития и усовершенствования преподавания посредством концентрации внимания на обучении учащихся, он используется в качестве инструмента для совершенствования практики группы учителей. Осознавая, что при проведении исследования урока внимание сконцентрировано не на самом учителе, а на реакции учеников на проводимые им действия, педагог не испытывает давления со стороны коллег, находящихся на уроке. Как следствие, ему значительно проще критически взглянуть на процесс в целом.

Цель технологии заключается в изучении и последующем анализе самого процесса обучения, а не деятельности самого учителя.

Если описывать Lesson Study как управленческий процесс, то схема следующая

В течение трех лет в гимназии проводят исследование урока несколько фокус – групп, представленных следующими темами:

1. Организация проектной работы и практикумов как средство развития научной речи на уроках ЕМН.

2. Влияние формативного оценивание на развитие коммуникативных и рефлексивных навыков учащихся

3. Развитие у детей и учителей рефлексивных навыков через использование заданий формативного оценивания и дифференциацию.

4. Интерактивные методы обучения, развивающие коммуникативные и лидерские навыки.

В зависимости от выявленной проблемы и темы исследования группами были обозначены следующие цели:

- Изучение влияния методов проектов на развития устной речи
- Изучение влияния различных форм рефлексии и формативного оценивания на развитие устной речи
- Выявление интерактивных методов обучения, развивающих лидерские и коммуникативные навыки.

Актуальность внедрения данного подхода мы видим в том, что в процессе исследования определена необходимость использования эффективных методов обучения для решения проблем, выявленных в ходе анкетирования и анализа текущей ситуации. Каждая группа совместно планировала уроки, подбирая наиболее эффективные методы, затем наблюдала за учащимися и анализировала результаты. В рефлексивных отчетах фиксировались достижения и проблемы, что помогало при планировании второго и третьего циклов проведения «Исследования урока».

Учителя начальных классов несколько лет работают над проблемой развития у детей и учителей рефлексивных навыков через организацию подхода Lesson Study. В апреле прошлого года фокус-группа принимала участие в обсуждении проблем внедрения подхода «Lesson Study» для повышения качества преподавания на областном круглом столе. Выступление было подготовлено из опыта работы в гимназии, учителя выступили с результатами исследования. Также были опубликованы статьи в печатных изданиях по внедрению подхода.

Учителя 8-х классов работали над проблемой работы с одаренными детьми в среднем звене и развитием навыков устной речи через рефлекссию. Серия уроков «Lesson Study» помогла увидеть учителям проблемы развития устной речи. Фокус-группа пришла к выводу, если учитель целенаправленно подбирает стратегии устного счета, метод защиты проектов, устную рефлекссию, то у учащихся можно развивать навыки устной речи на уроках математики, литературы и естествознания.

Учителям гуманитарного цикла было рекомендовано составить и использовать языковые шаблоны, схемы, опорные таблицы с целью преодоления языкового барьера у учащихся, а также использовать метод Инсценирования с целью развития коммуникативных и лидерских качеств.

Учителя 7-х классов работали над проблемой диагностики талантливых и одаренных и исследования влияния критериального оценивания на качество обучения. В результате наблюдения за проведением исследования критериального оценивания у учащихся были выявлены проблемы с памятью и пониманием, поэтому были рекомендованы методики по эффективному развитию памяти и функциональной грамотности.

При организации второго цикла были учтены недостатки первого исследования, было выделено дополнительное время на обсуждение, план урока разрабатывали все члены группы, а не тот, кто проводил урок, поэтому наблюдение прошло более эффективно. Группа пришла к выводу, что на уроке, для того чтобы управлять процессом обучения, необходимо использовать конкретные стратегии для достижения цели.

Возникали трудности и барьеры, которые приходилось преодолевать в течение нескольких циклов. После проведенных исследований были разработаны рекомендации для учителей по использованию формативного оценивания, развитию навыков устной речи на уроках естественно-математического цикла, применению рефлексии для развития навыков саморегуляции. После внедрения данного подхода учителя используют рекомендации на уроках, которые помогают достигнуть цели. В рефлексивных отчетах они отметили, что исследование урока развивает рефлексивные, аналитические и коммуникативные навыки, помогает выбрать наиболее эффективные методы при планировании уроков.

Совместный анализ исследования уроков позволил резюмировать основные аспекты практической значимости данного метода:

- Взаимодействие и наблюдение за учащимися позволяет увидеть языковые барьеры в процессе коммуникации.

- Наблюдения показали, что активность участия в коммуникации развивает компетенции, необходимые в различных социальных сферах подростка.

- Взаимодействие с коллегами и наблюдение за учащимися позволяет увидеть недостатки собственной практики и подобрать наиболее эффективные методы для решения различных проблем.

- Конструктивное обсуждение урока с коллегами является очень полезным для развития профессионализма и практики преподавания.

- В процессе исследования урока учителя работают вместе, чтобы планировать, обучать, наблюдать и совместно анализировать урок.

- Взаимодействие с коллегами и наблюдение за учащимися позволяет увидеть недостатки собственной практики и подобрать наиболее эффективные методы для решения как методических, так и личностных проблем.

В процессе рефлексивного взаимодействия фокус-групп мы пришли к выводу о необходимости формулирования общей SMART цели в рамках всей гимназии, поэтому в этом учебном году наши усилия направлены на достижение цели: «Повышения качества преподавания с использованием методов развития критического мышления и функциональной грамотности через внедрение подхода Lesson Study».

Приоритеты деятельности по развитию исследовательских навыков учителей: совместное планирование – совместное достижение целей, обратная связь от наблюдателей и наблюдаемых, признание проблем и ошибок в процессе планирования, выбор эффективных стратегий для депроблематизации.

Организация такой практики, как исследование урока, имеет ряд преимуществ, среди которых мы выделили следующие: целевая направленность, один из способов профессионального развития, взаимодействие с коллегами, возможная модификация школьной системы, анализ собственной работы, обсуждение результатов с коллегами других школ и развитие сетевого сообщества.

Список литературы:

1. Dudley, P. Каким образом Лессон Стади определяет основное содержание знаний и обучения учителя для создания значительных перемен в профессиональной практике. 2011 г

2. Dudley, P. Lesson study in England: from school networks to national policy. Lesson study в Англии: от школьных сетевых сообществ до государственной политики. - 2008 г.

3. Ж.М. Мамерханова, З.К.Разбекова. Использование подхода «Lesson Study» в период проведения «Практики в школе». Караганда: РИО ИПК ПР.- 2015

«Значимость информационной компетентности для современного педагога»

Аксартова С.М., Зам. директора по ВР, КГУ «Гимназия №1»

«Машины должны работать. Люди должны думать»
(Девиз компании «IBM»)

Современный этап развития человеческого общества характеризуется возросшим значением информационных и коммуникационных технологий, увеличением объемов информации, появлением высоких технологий, что является определяющим фактором развития экономики, политики, науки, образования.

В аннотации Государственной программы развития образования и науки РК на 2020 - 2025 годы приводятся очень существенные факты, исходя из которых строится современная программа образования РК. «По результатам Программы международной оценки компетенций взрослых (16-65 лет) Организации экономического сотрудничества и развития ОЭСР (PIAAC), Казахстан занял 32-е место по грамотности в сфере информационно-коммуникативных технологий (из 36). ...Необходимы срочные меры по дальнейшему развитию системы образования и науки в соответствии с лучшими отечественными и мировыми практиками». [1, с1]

Мы знаем, что основой успешного развития экономики и политики государства являются воспитание личности в семье и уровень образованности

его граждан. В свою очередь, образование предполагает овладение знаниями, умениями, навыками. Т.е. задача современного педагога заключается не только в овладении учащимися основными теоретическими знаниями, что является базой для последующих умений и навыков, а в последующем применении этих знаний на протяжении всей жизни ученика. Но как сделать так, чтобы у ребенка появилось стремление к повышению уровня своих компетенций в предоставленной учителем и государственной программой информацией? - Ошибочно мотивировать детей на оценки. Их надо мотивировать на развитие собственной личности. А с ростом личности растёт и успешность человека.

Прогрессом движет интерес. Вспомните, что у каждого из нас получается лучше всего. Это то занятие, на которое у нас всегда найдутся силы и время; то, ради чего хочется отодвинуть другие значимые дела на второй план. Это то, что мы любим. А любим мы то, что нам интересно. Но взрослый человек научился отодвигать любимое дело на второй план в пользу своих обязательств и груза ответственности, зачастую в ущерб своему моральному удовлетворению. А когда нет внутренней радости, останавливается рост собственной личности. Педагог, стремящийся повышать свою квалификацию, будет пополнять, совершенствовать свои знания, осваивать новый опыт. И современные информационные реалии предоставляют нам прекрасную возможность развивать себя.

Развитие информационной компетентности подразумевает компьютерную грамотность, умение применять знания в сфере информационных технологий для решения поставленных задач. Понятие компьютерной грамотности сейчас расширено. Освоение педагогами новой техники — это не только знакомство с новыми информационными технологиями (ИТ), но и умение грамотно их использовать в своей профессиональной деятельности. Это не только умение создать документ в программах Windows и отправка электронной почты. Это и овладение множеством полезных функций, установленных во всех электронных носителях. По мнению американского ученого М. Ш. Ноулза, внесшего большой вклад в развитие теории и практики образования, одной из основных задач в сфере образования является подготовка компетентных специалистов, которые были бы способны применять свои знания в **изменяющихся** условиях, а «... основная компетенция заключалась бы в умении включиться в постоянное самообучение на протяжении всей своей жизни». [2]

Когда-то мы учились оформлять документ в Word. Одни научились быстро, не исключая проб и ошибок. Другие с большим трудом, через усилия и отрицание. Результат – мы почти не пользуемся ручкой, исчезли мозоли на пальцах, и обмен информацией стал гораздо быстрее. А в условиях последних событий, в срочном режиме подготавливаясь к дистанционному обучению, педагогическая общественность в короткий срок овладела функциями компьютеров и гаджетов, которые для многих казались еще месяц назад невозможными. И опять, для одних это не оказалось новым умением, другие

поставили себе задачу научиться и овладели сами, «методом тыка». Но были и те, кому понадобилась помощь коллег и детей. А откуда дети знают, как пользоваться этим множеством функций? Ведь они не родились с этими знаниями, и их не надо специально учить этому. И тут секрет прост: детям интересно, и они не боятся ошибиться, поэтому ищут и находят.

И как же добиться такого же познавательного интереса к своему предмету, к поиску новых знаний? Стать самому заинтересованным, стать открытой системой для новых умений. Объединив свои имеющиеся знания и новый опыт, мы растем в своей компетентности. Это свойство жизни.

Для подростков важно единомышление. Когда они чувствуют себя с другим человеком «на одной волне», в общей эмоциональной зоне, то они уже готовы слушать и воспринимать. Прибавьте к этому ваше глубокое знание учебного материала, четкое понимание целей, и вы уже авторитетная личность для них. Спросите любого своего ученика о том, как установить приложение в телефоне, он с радостью поможет. Дайте задание создать презентацию – технически он сделает это на высший балл. У нового поколения компьютерное мышление, в этом их сильная сторона. Базовые, канонические, фундаментальные знания – сильная сторона педагога. Единомышление и готовность развиваться вместе – сильный метод, который работает.

Компьютерные технологии – это составляющая информационной компетентности, а освоение ими – ступень к личной, профессиональной компетентности. Современный урок построен на направляющей роли учителя. Готового, теоретического материала мы предлагаем в общем количестве на 15 минут, не более. Остальное время направлено на то, чтобы подтолкнуть детей к активизации внутренних ресурсов памяти, мышления, знания и понимания программного материала, коммуникации, поиску информации. Рефлексия же нацелена на собственный анализ учащимся того, насколько он задействовал свои ресурсы на уроке. Мотивация на изучение дальнейшего материала, закрепления изученного появляется после того, как возник живой интерес. Живой, т.е. активный. А его можно только пробудить, активизировать процессы мышления и действия. Педагог, с настроем только на подачу готового теоретического устного материала, вынуждая на каждом своем уроке только слушать и записывать, вряд ли активизирует мыслительную активность у большинства учеников. Педагог, не увлеченный совершенствованием своих умений, убежденный, что современные технологии в большинстве своем «зло, которому нельзя доверять», даже не проговаривая вслух этих слов, несет энергетически детям посыл, что их тип мышления не позволит им обучаться успешно. Это состояние отрицания, неприятия, это ограничивающие установки для обеих сторон образовательного процесса. В итоге и проведенный урок не принесет удовлетворения, и рефлексия будет скомканной, и мотивации у детей не прибавится. Невозможно побудить к поиску и интересу к знаниям там, где сам ничего не понимаешь. В информационном поле надо ориентироваться, в настоящем океане информации нужно находить нужное и максимально достоверное. П.В.

Беспалов определяет информационную компетентность как «...интегральную характеристику личности, предполагающую мотивацию к усвоению соответствующих знаний, способность к решению задач в учебной и профессиональной деятельности с помощью компьютерной техники и владение приемами компьютерного мышления».

Учитель знает, что надо искать, а ученик – как искать. Позволив учащимся высказать свое мнение, мы позволяем своему мнению стать более объективным. Взаимодействие с позиции единомышленника, интерес к новым умениям дают возможность расширять свои границы знаний, тем самым:

- Повышая продуктивность процесса обучения.
- Адекватное восприятие точки зрения учащегося.
- Правильное применение знаний в решении вопросов профессионального плана.
- Выбор соответствующего способа представления информации и методов обучения.
- Умение сочетать практику преподавания и медиатехнологии.
- Повышение мотивации к обучению и саморазвитию (у обеих сторон)
- Повышение статуса педагога в глазах учащихся.

Формирование информационной компетентности учителя является важной составляющей его профессионализма. Системное, целостное представление об информационной компетентности позволяет целенаправленно и эффективно организовать учебный процесс в рамках образовательной деятельности, повысить уровень предметно-специальных знаний, принимать эффективные решения в учебной работе, целенаправленно и системно развивать ученика. И успешность в овладении этой компетентностью, как и всех других, зависит только от заинтересованности в собственном повышении уровня знаний, умений и навыков и активном действии в этом направлении. В общем, это то, что является целью образования и педагогики.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования и науки РК на 2020 - 2025 гг
2. Информационная компетентность педагога. Толмачёва Д.Г.

Планер, как основной инструмент тайм-менеджмента

Акифьева О.А, заместитель директора по ВР, КГУ «СОШ №23»

«Время, затраченное впустую, есть существование;
время, употребленное с пользой, есть жизнь»

Планирование, распределение, расстановка приоритетов, постановка целей помогает человеку справиться с сумасшедшим ритмом современной жизни. Тайм - менеджмент помогает человеку успевать делать все без стрессов и избежать хронической усталости.

Первоначально методики тайм-менеджмента использовались лишь при ведении бизнеса, организации трудовой деятельности. Но сейчас методы управления временем также применяются и в личной жизни человека, чтобы успевать справляться с бытовыми вопросами, правильно организовывать свой досуг, отдых [3].

В настоящее время мы сталкиваемся в школах с такой проблемой, что даже у высококвалифицированных работников, зачастую, не хватает времени на выполнение всех поставленных задач: отчеты сдаются не во время, качество подготовки к урокам снижается, весь объем запланированной работы не выполняется, быстрее происходит профессиональное выгорание.

Процесс тайм-менеджмента основывается на психологических особенностях человека, а также на условиях труда и предлагает более эффективные графики работы. Он способен раскрыть в человеке все его скрытые резервы и подсказать, каким путем повысить свою эффективность.

На сегодняшний день, существует множество пособий и учебной литературы по тайм-менеджменту, но все они направлены, в основном, в сферу малого и крупного бизнеса. Никто не обучает работников образования, как правильно распределить свое время и рабочую нагрузку таким образом, чтобы все успевать и быть при этом эффективным.

Самый первый метод планирования – это *письменная фиксация*.

Планирование, как уже отмечалось, означает подготовку к реализации целей. В этой связи говорят также о целевых планах. Вы сможете совсем по-иному воспринимать окружающий Вас мир, если знаете, чего Вы хотите и когда (почему), т.е. если Вы имеете конкретный план расхода времени.

Принципиально важно составлять план дня, недели, месяца или проекта, работы в письменном виде. При любом планировании всегда возникает вопрос *важности* выполняемого и *сроков* исполнения.

Наиболее эффективным при письменном планировании является – *планер*. Существуют различные виды планеров, но целью их неизменно является рациональное планирование деятельности. Самыми эффективными, на мой взгляд, являются понедельные планеры. В своей работе я использую планер, который разработала сама, и который наиболее эффективно планирует нашу работу на учебную четверть.

Данный планер является недельным, но я советую распечатывать сразу 10-15 недель, для того, чтобы вносить в него события, которые запланированы в течение месяца или четверти.

При планировании, одной из главных задач, является правильная расстановка приоритетов в работе. Есть мероприятия, которые являются для заместителя директора по воспитательной работе обязательными и

повторяются еженедельно. Такие мероприятия необходимо внести в планер в первую очередь. Например, такими мероприятиями являются еженедельные общешкольные линейки, проверка посещаемости и школьной формы, посещение классных часов, патрулирование пришкольной территории, дежурство по общему графику, совещания при директоре.

Далее, необходимо занести в планер Ваши уроки по расписанию. Так как заместитель директора, в основном, также является преподавателем определенного предмета и зависит от утвержденного расписания, данная информация является необходимой и обязательной.

После того, как вы внесли, так сказать, неизменную информацию, можно распечатывать планер на несколько недель (лучше на учебную четверть). В оставшиеся свободные поля Вы будете вписывать ежедневную или еженедельную деятельность.

На этом этапе, я рекомендую, внести в планер все запланированные мероприятия, согласно утвержденному плану работы школы на год. Это позволит вам каждую четверть отслеживать выполнение данных мероприятий, а также планировать остальные события без «накладок».

Например, на этом этапе, в планер можно внести такие мероприятия как, общешкольные родительские собрания, проведение различных концертов и акций, лекций и встреч, заседания школьных методических объединений, празднование различных тематических дней. В таком виде планер уже будет готов к работе. Вы никогда не ошибетесь и не назначите два мероприятия на одно время. При таком заполнении планера, у Вас остается место для ежедневной рутинной работы. У Вас наглядно вырисовывается схема для составления *циклограммы*.

Также, если в течение недели у Вас возникают незапланированные встречи или мероприятия, Вы уже четко видите, в какой день и в какое время Вы можете их провести. Например, такими мероприятиями могут быть встречи с родителями, индивидуальные беседы с учащимися, выставки, ярмарки и др.

Данный вид планирования очень удобен для предоставления всех видов отчетности в срок. Причем, я рекомендую, вписывать сроки сдачи отчетов в планер за 1-2 дня до окончательного срока сдачи. Это позволит Вам не только качественно и без спешки подготовить необходимую отчетную документацию, но и, в случае необходимости, внести исправления и, при этом, не нарушить указанные сроки.

Например, 10 октября Вы получили письмо о том, что Вам необходимо сдать отчет 21 октября текущего года. Я рекомендую записать данную информацию в планер дважды. В первом случае, примерно на 16 октября в виде фразы «подготовить отчет по ...», а во втором случае на 20 октября в виде фразы «сдать отчет по ...».

Это касается и ежемесячно повторяющихся отчетов. Например, Вы знаете, что ежемесячно 5-го числа Вам необходимо сдавать отчет по посещаемости учащихся в вышестоящие органы. При этом, данный отчет согласуется с органами полиции. В таком случае, я рекомендую Вам поставить дату отчета в

Вашем планере на 2-е число каждого месяца. Второго числа Вы готовите отчет, третьего числа Вы представляете его на согласование в отдел полиции. Если на текущий момент имеются изменения, то у Вас остается два дня (3-е и 4-е число) на внесение данных изменений в ваш отчет и на повторное согласование. Четвертого числа после обеда у Вас на руках уже имеется готовый отчет, и Вы не спеша можете сдать его в вышестоящие органы.

Распланировав свою деятельность таким образом, Вы увидите, что не смотря на большую загруженность Вашего рабочего дня, у Вас остается время на подготовку к урокам, написание поурочных планов, полноценный обед, а также на обобщение Вашего опыта с коллегами и многое другое.

Планер (ОБРАЗЕЦ)

Month/Месяц _____ year/год _____

Monday Date: _____

Tuesday Date: _____

Wednesday

Date: _____

1		1		1	
2		2		2	
3		3		3	
4		4		4	
5		5		5	
6		6		6	
7				7	

Thursday Date: _____

Friday Date: _____

Saturday

Date: _____

1		1		1	
2		2		2	
3		3		3	
4		4		4	
5		5		5	
6		6		6	

Не забывайте про обозначения!

Обозначения играют не маленькую роль в Вашем планировании. Так Вы можете сфокусироваться и понять, что выполнено, перенесено или осталось нерешенным.

Какие могут быть обозначения?

- + - Плюс - задача выполнена;
- X - Крестик - задача не выполнена;
- - Стрелочка - задача перенесена;
- ! - Восклицательный знак - обратить внимание;

Вы можете использовать эти обозначения, а можете придумать свои, которые будут удобны Вам.

Список литературы:

1. Калинин С.И. Тайм-менеджмент: практикум по управлению временем. СПб. : Речь, 2006. 371 с.
2. Погорелов Ю. Айсберг тайм-менеджмента: инструментальный подход. URL: www.improvement.ru
3. «Тайм-менеджмент». Личная эффективность. Е.С. Глухова. Учебно-методическое пособие. Томск. 2012 г. 63 с.

Механизм реализации проекта «Өнегелі өмір»

***Мисюринa Н.М., директор КГУ «Гимназия №38»
Сон Е.Г., заместитель директора ПО***

В 2016-2017 учебном году КГУ «Гимназия №38» получила статус «Ведущая школа» для трансляции опыта Назарбаев Интеллектуальных школ (далее НИШ). Администрация гимназии и учителя-предметники за три года совместной работы познакомились с опытом работы учебного заведения, создали сообщество учителей, объединяющее педагогические коллективы в продвижении инновационных методик в практику учебно-воспитательного

процесса. Одним из направлений этого сотрудничества была система воспитательной работы. В этом учебном году план работы гимназии включает мероприятия по реализации социальных проектов. Одним из них стал городской проект «Өнегелі өмір». Идея проекта созвучна основным положениям программы «Рухани жаңғыру»: ориентация на возрождение духовных ценностей казахстанцев, развития конкурентоспособности, популяризации культа знания и открытости сознания граждан.

Цель проекта – продвижение идеи успешности, лидерства на примерах конкретных историй известных карагандинцев, родителей, выпускников гимназии.

Проект рассчитан на один учебный год. На I Организационном этапе была создана творческая группа из числа администрации, учителей и учащихся; был составлен список успешных людей из различных сфер жизни: образование, бизнес, спорт, наука; определена периодичность проведения встреч – 1 раз в месяц; определены потенциальные социальные партнеры: ведущие вузы города (КарГУ, КарГТУ, КМУ, КЭУК), библиотека имени Н.В. Гоголя, МАН ЮИ при ДДЮ.

На II основном этапе предусмотрена реализация проекта через организацию встреч. В чем же **особенность проведенных встреч**?

Первая особенность – это **разный формат**. Встречи были официальные и неофициальные, предусмотренные содержанием учебных программ и внеурочные, прошедшие в рамках внеклассных мероприятий, с одним представителем и командные встречи.

Все началось 3 сентября 2019г., когда в гимназию приехала хоккейная команда «Сары Арка», выигравшая в прошлом сезоне главный спортивный трофей ВХЛ «Кубок Петрова». Идея этой встречи заключалась в том, чтобы создать ситуацию успеха для гимназистов. Хоккеисты привезли на встречу и сам кубок, и свои медали. Они рассказали учащимся о трудном пути к успеху, о большой работе всей команды. А гимназисты получили положительные эмоции и победный дух на новый учебный год.

Следующая встреча была проведена совместно с библиотекой имени Н.Гоголя. У нашего партнера второй год реализуется созвучный проект «Формула успеха». В рамках этого проекта предусмотрена была встреча с

преподавателем КарГТУ профессором Мехтиевым А.Ж., ставшим обладателем звания «лучший преподаватель вуза», участником «ЕХРО – 2017». Эта встреча была актуальна, так как с сентября 2019г. в гимназии открыт педагогический класс. Ученики этого класса и были приглашены на эту встречу, которая проходила в телецентре. Идея данного мероприятия – показать высокие

возможности преподавательской деятельности, ее творческую составляющую, престиж и востребованность. Гость студии отвечал на вопросы, которые задавали ученики. Их интересовала и личная жизнь преподавателя, и его профессиональная деятельность, и проблема выбора профессии в самом начале пути. После встречи была организована сессия с раздачей автографов.

Далее последовала серия встреч, предусмотренных содержанием программы нового учебного предмета «Основы предпринимательства и бизнеса», который ведет учитель высшей категории, педагог-исследователь Ганеева Л.М. Она организовала встречи с успешными бизнесменами нашего города. Первая встреча была с Абельсеитовой К.Т., успешным бизнесменом, директором туристической фирмы «Карлыгаш». Вторая встреча была с Поповым К.О., директором ТОО «Common Market». Эти встречи прошли в одном формате. Они построены на диалоге трех сторон: гостя, который рассказывает о своей жизненной стратегии и «формуле успеха»; зала, который задает свои вопросы гостю, и ведущим мероприятия. Данные мероприятия прошли как ток-шоу. Такой формат коммуникации позволяет эффективно налаживать диалог всех участников. В конце каждой встречи делается общая фотография совместно со всеми участниками.

В этом же формате прошли встречи с ведущими преподавателями вузов города, ветеранами педагогического труда. Но были они реализованы в рамках элективного курса для старшеклассников «Введение в профессию». На этом этапе определилась еще одна важная составляющая данного проекта – **профориентационная работа**. Это стало второй особенностью проекта.

Участниками встреч были ученики 10-11 классов. Гости рассказывали о своей трудовой деятельности, о привлекательности и потенциальных возможностях профессии, о том, где ее получить и как нужно готовиться к поступлению. Таким образом стало понятно, что данный проект носит **интегрированный характер**: он объединяет разные направления учебной деятельности. В нем находит отражение

учебная деятельность, воспитательная и профориентационная работа. В ходе работы творческой группы был рассмотрен вопрос о расширении границ для участников проекта «Өнегелі өмір». Формулой успеха должен владеть и сам учитель. Девиз **«Только успешный учитель может воспитать успешного ученика»** становится актуальным. Существующие тенденции в развитии образования во многом связываются с готовностью педагогов к разработке и внедрению педагогических инноваций в образовательный процесс, его стремлением к профессиональному совершенствованию, росту и развитию. Учитывая эти критерии, рассматривалась кандидатура успешного человека, с которой должен встретиться педагогический коллектив. Ею стала Балсулу Тасбулатова, руководитель экспертно-аналитического объединения Prof-Dialog Qazaqstan, профессиональный коуч. В этой кандидатуре соединились

все направления действующего проекта. В ходе этой встречи педагоги познакомились с коучинговыми инструментами, которыми можно пользоваться в учебном процессе: шкалированием, колесом баланса, пирамидой логических уровней. Лектор познакомила с современными тенденциями в области психологии. В ходе встречи выработывалась формула успеха востребованного человека.

В феврале 2020г. в гимназии прошла I Городская олимпиада «Бизнес START», по инициативе Ганеевой Л.М. в рамках Недели финансовой грамотности. В ходе данного мероприятия также прошла встреча с успешным человеком. Это стало еще одной особенностью данного проекта и доброй традицией гимназии: **завершать значимые мероприятия встречей с интересными людьми.** Гости олимпиады встретились со Степановым К.В., генеральным директором группы телекоммуникационных компаний FISHNET и ONIX TV, почетным Президентом Казахстанской федерации смешанных единоборств. В ходе беседы он рассказал, как возникла идея собственного дела, как создавался его бизнес, по каким критериям отбиралась команда. Ответил на вопрос: «Что важнее опыт или мотивация?» За лучшие вопросы бизнесмен наградил учеников ценными подарками. Гимназии бизнесмен оставил в подарок книгу с личным автографом Максима Поташова, известным игроком «Что? Где? Когда», с которым лично встретился на бизнес-тренинге в Нур-Султане.

Все мероприятия в рамках проекта «Өнегелі өмір» освещались в СМИ, социальных сетях. Уже сейчас, не дойдя до III Заключительного этапа, можно говорить о важности, нужности и большом интересе всех участников образовательного процесса к этому проекту.

Мы живем в современном мире - мире разных возможностей. Чтобы уверенно выйти в социум, ученики должны быть вооружены универсальными инструментами, которые будут полезны ему в самостоятельной жизни. Одним из них будет формула успеха от человека, который может гордиться своими делами, направленными на развитие и процветание Казахстана.

Список литературы:

1. Н.А. Назарбаев «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».
2. Программа «Рухани жаңғыру».
3. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы.

Применение подхода «Исследование урока» как инструмента профессионального развития учителя

Аринова Е.Т., Юнацкая Е.В., Яндоло Е.Н., КГУ «Гимназия № 93»,

*Заместители директора по УВР,
заместитель директора по ПО*

Мы живем в 21 веке, когда очень быстро меняется мир, меняется человек, меняются требования, предъявляемые к современному выпускнику общеобразовательного учреждения и, конечно же, повышена система требований к современному учителю и его компетенциям. Процессы, происходящие в мире: глобализация, демографические изменения, технологическое, экономическое развитие- все это касается не одной конкретной страны, а всех стран мира. Усиление процесса глобализации продиктовала необходимость проведения школьных реформ во многих странах мира. И Казахстан- не исключение. Поэтому у социальных заказчиков (общества и родителей) возникает вопрос: «Способна ли современная школа дать ученику всё то, что ему необходимо для успешной реализации себя в социуме, чтобы помочь занять свою нишу в жизни?».

Образование- один из важнейших институтов общества, оно либо двигает страну вперед, либо тормозит развитие. Мы же хотим идти по пути развития. Поэтому велика роль учителя в образовательном процессе. На данный момент разрушается старая идентичность учителя, как транслятора готовых знаний, идет работа с мышлением и убеждениями, которые влияют на его классную практику, приверженность профессии. Поэтому менеджмент, навыки самообразования и взаимообразования вошли в работу учителя, так, как обучение учителей очень близко к идее построения человеческого капитала. В связи с этим многие образовательные системы сегодня задаются вопросом: как построить новую идентичность учителя, основанную на устойчивом развитии, наращивании потенциала, научной педагогике и психологическим знаниям? Бесспорно, необходим значительный скачок в модернизации сознания педагогов, чтобы изменить собственный стиль и методы преподавания.

Все чаще возникает в образовании острая необходимость изменить подходы к обучению. На данный момент образовательная система Республики Казахстан переходит на обновленное содержание образования. К учителю и учащимся применяется новая система требований. Традиционно, оптимальным способом совершенствования преподавательской практики

считалось прохождение курсовой переподготовки в системе повышения квалификации, посещение семинаров, открытых уроков коллег, практически и теоретически объясняющих действия учителя в целях изменения его учебных подходов. Но какие есть еще инструменты в системе работы учителя, способствующие его профессиональному росту и развитию? Как сделать урок эффективнее и улучшить практику преподавания учителя? Вариантов ответов может быть много. Известно, что учитель работает для ученика. И его конечная цель - дать качественные знания и сформировать жизненно важные компетенции. Ответы на эти вопросы мы нашли, ознакомившись с подходом «Исследование урока» на уровневых курсах повышения квалификации РК. На сегодняшний день данный подход является приоритетным в образовательной политике Казахстана и является эффективным педагогическим инструментом профессионального роста. В 2017 году Казахстан стал членом Всемирной Ассоциации Исследования Урока (WALS) и поэтому внимание к этому подходу особо возросло среди педагогической общественности Республики. «Исследование урока» – это форма долгосрочного профессионального развития, в котором команды учителей совместно планируют урок, исследуют и изучают способы, помогающие понять, как оптимальнее обучать учащихся в той среде, в которой они находятся [2, с.15]. «Исследование урока» является формой поддержки учителей во внедрении инноваций, инструментом развития саморефлексии, и как результат- составляющей качественных изменений образовательной реформы в РК. На данный момент успех «Исследования урока» можно объяснить двумя основными аспектами: совершенствование педагогической практики и содействие сотрудничеству между учителями. Во время организации «Исследования урока» учителя формулируют долгосрочные цели обучения и развитие учащихся.

Затем-планируют и проводят уроки, основанные на исследованиях и наблюдениях. В ходе циклов (уроков) тщательно наблюдают за уровнем обучения учащихся, их поведением и степенью активности, вовлеченности. Далее совместно рефлексиируют над проведенными уроками. Одним из важных моментов является то, что после проведения трех циклов, учителя совместно рассматривают результаты, учатся видеть свою практику с точки зрения ученика[1, с.99]. Поэтому, для нас – учителей и представителей администрации, «Исследование урока» является инструментом для взаимообучения и профессионального роста. Конечно, в «Исследовании урока» принимают участие группы учителей - единомышленников, совместно осуществляющих планирование, преподавание, наблюдение, анализ обучения и преподавания, документируя свои выводы. Центральное место имеет

процесс, в котором сотрудничающие учителя изучают особенности обучения учеников для выяснения, каким образом они могли бы развивать определенный подход для повышения качества обучения. С этой целью в КГУ «Гимназия № 93» внедряется подход «Исследование урока», который состоит из четырех взаимосвязанных направлений (этапов работы):

Первый этап- «Информационно- подготовительный», который направлен в первую очередь на проведение ряда организационных и информационно-просветительских мероприятий среди учителей с целью формирования представления об «Исследовании урока» и его структурных компонентов.

Второй этап- «Аналитический», в ходе которого проводится работа по первичному сбору информации о состоянии учебного процесса и выявления проблем для исследования, анализа результатов работы учителя в классе, с учащимися. Этот этап связан с дальнейшим планированием действий фокус-групп.

Третий этап «Внедренческий», в ходе которого происходит совместная работа фокус- групп, планирование уроков, посещение, анализ, корректировка, обсуждение. Оказывается членами фокус- групп практическая помощь и методическая поддержка коллег, происходит профессиональный рост и развитие учителя, развиваются рефлексивные навыки.

Четвертый этап «Мониторинговый» (обобщающий), в ходе которого подводятся первые итоги совместной работы, оказывается постоянное методическое сопровождение учителей. И как результат, к которому стремится учитель- освоение подхода «Исследование урока», повышения уровня саморефлексии учителя и целевых фокус- групп в целом. В гимназии фокус-группы обычно состоят как минимум из трех учителей (чаще всего - одной предметной кафедры), что является фактором, благоприятно влияющим на опыт и знания друг друга. При проведении «Исследования урока» учителя могут вводить новшества или совершенствовать педагогические подходы, которые затем передаются коллегам посредством проведения методического сервиса, круглых столов, семинаров, либо размещением публикации в сборниках конференций с описанием их работы [3, с. 25]. Учителя гимназии так же делятся опытом работы и обсуждают первые итоги как на заседаниях предметных кафедр и педагогических советах, так и вне гимназии, при проведении семинаров- практикумов для учителей школ города Караганды и Карагандинской области, в ходе конференций в АОО «НИШ» ХБН г. Караганды. Большое внимание этому вопросу было уделено в ходе работы диалоговой площадки «Исследование урока: от теории к практике», которая была проведена сертифицированными учителями гимназии 12 мая 2018 года для 18 организаций образования Карагандинской области совместно с филиалом ЦПМ в г. Караганде.

Очень часто перед учителями встает вопрос, а что исследовать и как выбрать фокус наблюдения? Рассмотрим возможные проблемные аспекты практики учителя:

-Процесс обучения (стратегии преподавания, используемые методы, технологии и подходы, работа с мотивацией).

-Результаты учащихся (достижения, успехи).

-Образовательная программа (эффективность ресурсного обеспечения, принципы структурирования программы и их согласование с государственными требованиями, предъявляемыми к необходимому объему знаний по предметам).

-Школьная среда, культура (морально-нравственные ценности учителей, взаимоотношения между учителями, развитие рефлексивной культуры и культуры доверия, лидерских качеств).

-Участие родителей в жизни школы (посещение собраний, школьных мероприятий, взаимодействие).

По нашим наблюдениям, в гимназии чаще всего фокусом наблюдений выбирается процесс обучения. В связи с этим хотелось бы поделиться теми наработками, которые имеются на данный период. Гимназия в течение нескольких лет осуществляет работу по организации «Исследования урока», тесно сотрудничая с ФАО «НЦПК «ӨРЛЕУ», филиалом ЦПМ в городе Караганда. В гимназии № 93 подход «Исследование урока» в системе используется с 2015 года в целях совершенствования методики преподавания и повышения уровня знаний учащихся по ключевым предметам в начальной школе, среднем и старшем звене, а также в целях разработки концептуальных педагогических подходов. На данный момент в гимназии работают несколько фокус- групп учителей- предметников по реализации подхода «Исследование урока». Фокус - группы собираются по проблеме исследования и они могут меняться в зависимости от потребности. На основании анализа выбранных фокусов исследования можно утверждать, что процесс обучения- это то проблемное поле, с которым работают учителя. На данный момент в «Исследовании урока» задействованы 40 учителей семи предметных кафедр, восьми параллелей классов и в работе принимали участие более 550 учащихся, что составляет 30 % от общего числа контингента. Неохваченными остались параллели первых, восьмых и десятых классов. Но и с этими параллелями планируется работа в этом учебном году. Гимназия еще в начале пути, но администрация и участники фокус- групп проводят анализ проделанного.

С какой целью проводятся наблюдение на уроках? Перечислим некоторые из них: определение результативности организации методов и приёмов контроля за усвоением знаний учащимися, вовлеченность учащихся; анализ эффективности использования на уроке форм и методов обучения; анализ эффективности использования методических приёмов учителем.

Обозначим основные инструменты, которые чаще всего используют учителя в гимназии: критическое мышление (стратегии, приемы, методы), групповая работа, парная работа, методы активного обучения, диалоговое обучение.

По итогам работы наблюдаем (на основе саморефлексии 40 учителей-участников «Исследования урока») следующие результаты повышения профессионализма учителей: формирование понимания того, как учащиеся обучаются; усиление сотрудничества в работе; развитие рефлексивных навыков и навыков наблюдения; создание коллаборативной среды в коллективе гимназии. Учителя отмечают, что у них закрепилось стремление к саморефлексии и умение ответить на вопросы: «Для чего я это делаю и что это мне дало?». Но есть и некоторые трудности, которые отмечены учителями при организации и проведении «Исследования урока: это-нахождение всей фокус- группой единого времени для совместного планирования, время на последующие встречи; разработка вопросов учащимся; выбор формата наблюдения; обсуждение результатов исследования урока в конструктивном русле. Из положительных моментов отмечаем: учителям совместная разработка урока позволяет более тщательно продумать каждый этап. В ходе каждого цикла учителя проводят более тщательное наблюдение за учениками разного уровня, что помогает подтвердить или опровергнуть сделанные предположения относительно ожидаемых результатов ученика. Проведение одного урока разными учителями, наблюдение на уроке, позволяет вносить коррективы в план урока и в дальнейшем более усовершенствовать его. По отзывам коллег, такой подход позволяет выявить плюсы и минусы применяемых методик, увидеть и проанализировать, насколько они уместны на определенном этапе урока. Одним из важных моментов является то, что наблюдение на уроке помогло увидеть разницу между тем, что, по мнению учителя, должно происходить во время обучения детей, и тем, что происходит в реальности. Реализация подхода помогла понять, как планировать обучение, чтобы оно в результате максимально удовлетворяло потребности учащихся и запросы родителей, развивало профессионализм учителя и его рефлексивность.

«Исследование урока» в нашей гимназии выступает формой организации методического сервиса за счет вовлечения сертифицированных и несертифицированных учителей различных возрастных групп, профессиональных уровней в рефлексивную практику. И как результат-способствует профессиональному развитию каждого педагога. Исследование урока является оптимальным и не затратным способом обмена знаниями между всеми учителями гимназии. Ведь главным ресурсом в организации данной работы являются сами учителя, которые, через конструктивный диалог, направленный на обмен знаниями, навыками, опытом, идеями и продуманной обратной связью, повышают собственное педагогическое мастерство, что способствует организации такой атмосферы обучения, где образовательная среда становится эффективной для каждого обучающегося.

Внедрение в школьную практику подхода «Исследование урока» позволило в гимназии № 93 решить ряд ключевых задач учебного процесса, которые отражаются в совершенствовании методики и улучшение практики преподавания учителя. Отмечается повышение мотивации и качества знаний

учащихся. Происходит учет индивидуальных особенностей и образовательных потребностей учащихся. А это отражается на формировании положительного микроклимата и общую удовлетворенность родительской общественности. Данная работа будет продолжена и далее. Администрация и учителя- участники «Исследования урока», планируют в дальнейшем обобщить свой опыт работы среди партнерских школ- участников областного проекта по трансляции опыта по обновленному содержанию образования.

Список литературы:

1. Журнал «Педагогический диалог», № 4, 2017 г., стр. 99.
2. «Lesson Study» как способ совершенствования практики обучения. Методическое пособие. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2014 г.
3. Ефимик М.Н., Жукова Л.Н. «Эффективность использования подхода Lesson Study» в осуществлении преемственности в школе.-Региональный сборник КарГУ «Современное образование», г. Караганда, 2017 г.

Совместная воспитательная деятельность семьи и школы: опыт, результаты

Омарова Б.К., заместитель директора по ВР КГУ «Гимназия №93»

Воспитание настоящей личности, соответствующей всем критериям гражданского общества – задача не из легких и не из тех, которые решаются сиюминутно. В большей степени это – приоритетная задача образовательных учреждений различных уровней и рангов. Это продиктовано тем, что все организации образования, без исключения, на сегодняшний день стали главным фактором гуманизации общественных, социальных, экономических, гражданских взаимоотношений. И здесь очень актуально мнение ярчайшего педагога 20 века В. Сухомлинского: «Воспитание есть процесс социальный в самом широком смысле слова. Воспитывает всё: люди, вещи, явления и больше всего - люди. Из них на первом месте родители и педагоги». То есть, жизненно важные установки на становление личности исходят из всего, что окружает. Но современные реалии окружения формирующейся личности в некоторой степени, на мой взгляд, не всегда отвечают запросам гуманизации и ответственности. Да, нельзя не согласиться с тем, что в современных реалиях высока степень мобильности, динамизма, конструктивизма в среде родительской общественности и обучающихся, но эти категории отвечают лишь прагматическим началам. Поэтому в нашей гимназии воспитанию личности по всем канонам воспитательного взаимодействия придается приоритетное значение.

С этой целью до начала нового учебного года в гимназии была создана рабочая Программа совместной воспитательной деятельности семьи и нашей

гимназии, которая получила рабочее название «Субботний калейдоскоп». Почему такое название? «Субботный» - потому что наиболее эффективная и результативная взаимосвязь с родительской общественностью возможна именно в этот день недели, что касается слова «калейдоскоп», то здесь заложен символический смысл - «разнообразный», «многогранный». В действительности в основу совместной работы был заложен комплекс не только воспитательных, но и психологических, социальных и образовательных мер воздействия на родительскую общественность. Здесь не могу не обойтись словами вышеупомянутого великого педагога всех времен и народов В. Сухомлинского: «Воспитание детей надо начинать с воспитания родителей. Именно родители должны стать нашими помощниками, союзниками, участниками единого педагогического процесса, коллегами в деле воспитания детей».

Итак, Программа совместной воспитательной деятельности «Субботний калейдоскоп» состоит из 5 основных блоков взаимодействия: 1 блок – «Дети-online». Данный блок предполагает работу консультативного характера и рассматриваются следующие виды взаимодействия:

- консультации и рекомендации учебной части гимназии в плане разъяснительной, рекомендующей работы по возникающим вопросам и проблемам внедрения и дальнейшего развития учебной работы по обновленному содержанию образовательных процессов;

- консультации и рекомендации социального педагога гимназии по разъяснению вопросов оказания социальных услуг, социальной помощи, что является немаловажным фактором взаимодействия;

- консультации медицинского работника гимназии по всем вопросам, касающимся жизни, здоровья и безопасности детей. Этот вопрос – приоритет в общей системе образовательной деятельности;

- консультации и разъяснительная работа инспектора гимназии в правовом поле по профилактике правонарушений среди несовершеннолетних;

- консультации и рекомендации классных руководителей о взаимоотношениях в семье с детьми. Общее кредо – «Добро начинается в семье».

Основы психологической совместности, выстраивания правильных векторов взаимоотношений в гимназии и в семье – вопросы, решаемые психологической службой гимназии. Воспитание личностей, отвечающим канонам гражданского общества, безусловно, главная задача всего педагогического коллектива. Компетенция психологической службы во 2 блоке деятельности в рамках «Субботнего калейдоскопа» - «Психологическая гостиная», как видим, этот блок полностью отвечает запросам психологической службы гимназии. До начала учебного года утверждена тематика лекционных занятий и тренингов с родителями учащихся. Основной акцент, конечно, ставится на классы, в которых новый контингент (1-ые класс), новая ступень образовательной деятельности (5-ые и 10-ые классы). Приведу лишь основную, наиболее значимую тематику:

1. Школа молодых родителей.
2. Кодекс поведения в семье. Зачем он нужен?
3. «Кризис» 5 класса...
4. Семейные традиции и их роль.
5. Агрессия в поведении: откуда она берется.
6. Роль отца в воспитании.
7. Подросток и мы.

Вот основной, далеко не весь перечень видов работ взаимодействия психологической службы гимназии с родительской общественностью. Формат деятельности устанавливается дифференцированно, с учетом особенностей классного коллектива и родительской аудитории.

Следующий блок совместной воспитательной деятельности семьи и гимназии в большей степени отвечает критериям дополнительного образования в особом формате, в формате участия родителей вместе с детьми в кружках и секциях по интересам. Немаловажный фактор в этом виде работы – компетенция и личные коммуникативные качества руководителей кружков и секций дополнительного образования. Итак, 3 блок «Интеллектуум». Здесь на «арену» выходят интеллектуально ориентированные, дополнительные, образовательные процессы, как шахматный кружок «Белая ладья», кружок «Робототехники», «Уроки экономики», «Семейное чтение», брейн-ринги, клуб знатоков «Что? Где? Когда?». Особую популярность по данному блоку приобретает шахматные турниры «Шахматы с папой», «Гроссмейстер гимназии», «Сеанс одновременной игры». Семейное чтение «Книжный микс», как интеллектуальное направление, приобрело популярность и активизировалось с началом акции «Бір отбасы – бір кітап», инициированного городским отделом образования.

В целом здоровье нации, здоровье подрастающего поколения – вопрос государственного значения. В общей системе воспитания будущего нации мы придерживаемся основных положений государственной программы «Денсаулық». Безусловно, основным и главным фактором привития здорового образа жизни является спорт и физическая культура. Эти понятия в нашей гимназии не ограничиваются проведением обязательных уроков по расписанию, и даже не проведением по графику спортивных кружков и секций. Мы давно вышли за рамки обычных требований и запросов, в данном виде совместной деятельности нужно отметить уже ставший традицией семейный спортивный праздник «Папа, мама и я – спортивная семья!» (с родителями учащихся 1-ых классов), который проводится в рамках «Субботнего калейдоскопа».

В 4 блоке - «Планета спорта». Также, особую значимость приобретают «Веселые старты» (с родителями учащихся 5-ых классов), «Футбол с папами» (с папами учащихся 8-ых классов), «Волейбольный турнир» (с родителями учащихся 10-ых классов), «Зимний футбол» (с папами учащихся 9-ых классов). В век информатизации и компьютеризации занятие спортом и соблюдение физического здоровья должны стать ежедневным необходимым

атрибутом каждого казахстанца. Для популяризации основ здорового образа жизни и массового спорта во взаимодействии с родительской общественностью стали традиционными Дни здоровья, зимой - «Лыжня зовет», весной – «Весенний марафон спорта» и «Экологические эстафеты».

Эстетика и этика взаимоотношений в семье, культура социализации, взаимопонимания, сотрудничества, сотворчества – актуальные вопросы в определении семейных ценностей, особенно в молодых семьях, где нет опыта решения бытовых неурядиц и других актуальных социальных проблем. Конечно, мы далеки от утверждения, что наша гимназия решает все проблемы семейного института. Но совместная работа по 5 блоку «АРТ КРОСС», предполагает в определенной степени повлиять на культуру, этику семейных отношений в общей системе семейного воспитания и привития эстетических начал у личности. По данному блоку позвольте напомнить еще раз слова великого педагога XX века В.Сухомлинского: «Дети должны жить в мире красоты, игры, сказки, музыки, рисунка, фантазии, творчества». Естественным образом блок «Арт Кросс», как существенная часть дополнительного образования направлен на развитие творческих способностей детей и их родителей. Совместное рисование, изготовление поделок, тех же кормушек для птиц, различных панно, совместные флешмобы, фотовыставки и т.д. не только сплачивают родителей и детей, но и в социально-общественном ракурсе укрепляют институт семьи, культуру семейных ценностей, взаимоотношений, уважения к человеку труда.

Таким образом, институт семьи и образовательные процессы во все времена несли в себе груз воспитательной системы. Ведь, личность формируется в обществе, где пример родителей и педагогов, нерушимый, единственно верный. Соответственно, вся система воспитательной работы гимназии, призванная решить 6 задачу «Государственной программы развития образования и науки на 2020-2025 гг.», то есть, «обеспечение интеллектуального, духовно-нравственного и физического развития», выстроена в векторе совместной деятельности и тесной взаимосвязи с родительской общественностью.

Список литературы:

1. Программная статья Н.А. Назарбаева «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру»;
2. В. Сухомлинский. О воспитании.
3. Государственная программа развития образования и науки на 2020-2025 гг.
4. 4/ Ссылки <https://kargoo.gov.kz/content/view/32/2849>
5. <https://www.facebook.com/sch93krq/videos/2468107956771784/>
6. <https://www.facebook.com/sch93krq/videos/168887411071336/>
7. <https://www.facebook.com/sch93krq/videos/173827147238742/>
8. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137056>
9. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137057>

10. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137058>
11. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137059>
12. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137060>
13. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137061>
14. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137062>
15. <https://kargoo.gov.kz/blogs/view/32/137071>

Исследование влияния совместно-диалогической познавательной деятельности на эффективность процесса обучения

Абдрахманова А.С, директор КГУ «ОСШ №51»

Сегодня проблема эффективности и показателей качества знаний в школе стоит очень остро. Особенно эта проблема обозначилась при обновленном содержании образования, когда нет простых заучиваний и зубрежки, а есть осмысление полученного материала и перевод его во внутреннее содержание. В этой связи мной было проведено исследование, где эффективность процесса обучения рассматривалась как совокупность двух показателей – интеллектуального и креативного. Хотелось бы поделиться результатами этого исследования и рекомендовать данную форму и алгоритм проведения взаимодействия на уроках и в коллективе.

В истории психологических исследований неоднократно поднимался вопрос о соотношении интеллекта и креативности. До 60-х годов 20-го века были в основном психологические исследования, направленные на изучение интеллекта, так как успешность обучения оценивалось показателями интеллекта, а также знаниями, умениями и навыками, что и делается в традиционной педагогике сегодня. Коэффициент интеллекта – IQ- это количественный показатель уровня умственных способностей, выводимый по результатам тестирования. Понятие IQ введено в 1912г. В.Штерном. В 1916г. впервые использовано в разработанной Л.Терменом шкале интеллекта Стэнфорд-Бине. Нормальному умственному развитию соответствует IQ=100 (отклонения в пределах 10 баллов считаются не выходящими за рамки нормы). Значительное превышение этого показателя (на 20 баллов и более) расценивается как свидетельство одаренности.

Начиная со второй половины 20-го века, перед учеными психологами были поставлены новые вопросы. В частности, выяснилось что профессиональные и жизненные успехи вовсе не напрямую связаны с уровнем интеллекта, вычисляемым с помощью тестов. Исследования свидетельствовали, что люди с не очень высоким IQ оказываются способны на незаурядные достижения, а многие, чей IQ значительно выше, нередко от них отстают. Было высказано предположение, что здесь решающую роль играют какие-то иные качества ума. Поскольку сопоставление успешности решения проблемных ситуаций с традиционными тестами интеллекта в большинстве случаев показало отсутствие связи между ними, некоторые психологи пришли к выводу, что

эффективность решения проблем зависит не от знаний и навыков, измеряемых интеллектуальными тестами, а от особой способности «использовать данную в задачах информацию разными способами и в быстром темпе». Такую способность назвали креативностью. Креативность – это способность реагировать на необходимость в новых подходах и новых продуктах. Данная способность позволяет также осознавать новое в бытии, хотя сам процесс может носить как сознательный, так и бессознательный характер.

Дж. Гилфорд и его сотрудники выделили 16 гипотетических интеллектуальных способностей, характеризующих креативность. В 1967 г. Гилфорд объединил эти факторы в общем понятии «дивергентное мышление», которое отражает познавательную сторону креативности. По сравнению с конвергентным мышлением, ориентированным на известное, тривиальное решение проблемы, дивергентное мышление проявляется, когда проблема еще должна быть определена и когда не существует заранее предписанного, установленного пути решения. Первоначально Гилфорд включал в структуру креативности помимо дивергентного мышления способность к преобразованиям, точность решения и прочие собственно интеллектуальные параметры. Тем самым постулировалась положительная связь между интеллектом и креативностью.

Таким образом, целью нашего исследования стало – изучение влияния формирования общего фонда смысловых образований (ОФСО) на эффективность процесса обучения через показатели креативности и интеллектуального развития участников. При этом необходимо указать, что формирование ОФСО происходит за счет проведения психологического тренинга или формирующего эксперимента.

Ранее проведенными исследованиями доказано, его влияние на формирование ОФСО и это является объектом другого эксперимента.

Гипотезой же нашего исследования является предположение о том, что формирование общего фонда смысловых образований приведет к росту эффективности процесса обучения, то есть к росту креативности и интеллектуальных способностей человека. В исследовании приняли участие учителя, в общем количестве 150 человек.

Мотивом выбора экспериментальных методов исследования интеллекта и креативности человека, стали результаты исследований Григоренко Е.Л., ныне работающая под руководством Р.Стенберга в Йельском университете, которая выявила корреляцию между количеством гипотез, правильным и успешным решением задачи с креативностью по методике Торранса и с уровнем общего интеллекта по Векслеру.[поп.пс.энц.]

Для достижения этой цели мы использовали образный тест Е.П. Торранса. Тест Е. Торранса состоит из трех частей: вербальной батареи (7 субтестов), образной батареи (3 субтеста) и звуковой батареи (2 субтеста). Нами в данной исследовательской работе, была использована образная или невербальная часть теста. После экспертной оценки оригинальности образов, созданных на

основе кругов и линий оценивались такие основные показатели креативности, как – беглость, гибкость, оригинальность, разработанность.

Показателем интеллекта стали уровни интеллектуальной нормы по шкале интеллекта Дэвида Векслера – Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS). Она позволяет получить полную картину интеллектуальной сферы человека. Весь тест WAIS состоит из двух больших частей – вербальной и невербальной. Вербальная часть включает в себя шесть субтестов, а невербальная – пять. На основании рассчитанных баллов можно судить об интеллектуальном уровне человека и сравнивать полученный показатель с распределением IQ в популяции. Вот такая классификация уровней интеллекта была предложена Векслером:

- 130 баллов и выше – очень высокий IQ – у 2,2% населения
- 120-129 баллов – высокий IQ – у 6,7% населения
- 110-119 баллов – хорошая норма – у 16,1%
- 90-109 баллов – средний IQ – у 50% населения
- 80-89 баллов – плохая норма – у 16,1%
- 70-79 баллов – пограничная зона – у 6,7% населения
- 69 баллов и ниже – умственный дефект – у 2,2%

До эксперимента, относительно выполнения субтестов, можно сказать, что оно отличается адекватностью, повторяющимися рисунками и ответами. Редко, но встречаются неиспользованные предлагаемые задания. Задания были выполнены всеми участниками, необычные и оригинальные ответы были даны в 17%. По разработанности можно сказать, что были использованы много одинаковых деталей в рисунках, использовались в основном геометрические фигуры и не было объединенных рисунков. Таким образом, после перевода сырых баллов в обобщенные баллы, до эксперимента по показателям креативности получились следующие среднеарифметические результаты:

Беглость – 3 балла

Гибкость – 2 балла

Оригинальность – 2 балла

Разработанность – 3 балла

После экспертной оценки оригинальности образов, созданных на основе кругов, участники были поделены на три группы: “стереотипная”, “промежуточная” и “творческая”, где стереотипная группа составляла - 35% всех участников, промежуточная – 55%, а творческая группа составила только 10%. Максимальный процент участников приходится на промежуточную группу, затем на стереотипную и минимальный процент приходится на творческую группу.

После эксперимента, выполнение субтестов, отличается также адекватностью, завершенностью, отсутствием повторений в рисунках и ответах. На этот раз был использован практически весь предлагаемый материал. Необычность и оригинальность, а иногда и уникальность выполненных заданий в этот раз составляет 43%. Что касается показателя

разработанности можно сказать, что здесь были использованы множество различных деталей, одинаковых деталей в рисунках было гораздо меньше, чем в первый раз, использовались уменьшенные и увеличенные предметы, что позволяло добавлять дополнительные баллы. Помимо вышесказанного, отмечаются в выполненных заданиях цельные рисунки, состоящие из нескольких мелких рисунков, за что также присваивались баллы. Таким образом, после перевода сырых баллов в обобщенные баллы, после эксперимента по показателям креативности получились следующие среднестатистические результаты:

Беглость – 5 балла

Гибкость – 4 балла

Оригинальность – 5 балла

Разработанность – 5 балла

Что касается распределения на группы по творческим способностям, то после формирующего эксперимента получилось следующее:

стереотипная группа составила - 18%,

промежуточная группа составила – 28%,

творческая группа составила - 54%.

Сравнив результаты до и после формирующего эксперимента, можно констатировать положительную динамику и рост творческой группы и уменьшение количества участников в стереотипной и промежуточной группах. Преобладающее количество участников на этот раз в творческой группе, оно возросло приблизительно в 4 раза.

Достоверность различий между показателями до и после формирующего эксперимента подтверждает вычисленный нами, Т-критерий Стьюдента. В приведенной ниже таблице имеются подробные данные Т-критерия.

Таким образом, подтверждается влияние формирующего эксперимента на креативные способности участников тренинга, то есть формирование общего фонда смысловых образований в совместно-диалогической познавательной деятельности влияет на повышение уровня креативности участников.

Исследование показателя интеллектуального развития по тесту Векслера показало следующие результаты.

До проведения эксперимента относительно выполнения участниками эксперимента 6 субтестов вербальной части, можно сказать, что самые высокие средние шкальные оценки были в пределах среднего уровня. Так максимальная оценка 12 баллов была проставлена за 4 субтест – «сходство», далее по мере уменьшения баллов находятся субтесты – «понятливость» (11 баллов), «осведомленность», «повторение цифр», «словарный» (по 10 баллов), и самый минимальный балл получился в 3 субтесте «арифметический» (6 баллов).

Общий балл по вербальной части равен – 59 баллам, что находится в средних пределах нормы.

По невербальной части теста большинство шкальных оценок также находятся на уровне среднего с преобладанием по 4 субтесту «расположение

картин»– 13 баллов, далее 12 баллов за субтест «недостающие детали», 10 баллов за субтест «кубики Косса», 9 баллов за «сложение фигур» и самый минимальный балл (4балла) за 1 субтест «шифрование». Всего общий балл по невербальной части теста был равен – 48 баллам.

Сравнив, полученные данные по вербальной и невербальной части теста, можно отметить, что участники лучше справились с вербальной частью теста и разрыв между оценками составляет 11 баллов, что может являться спецификой обследуемой группы. Так как по высказываниям самих слушателей, было легче и привычнее выполнять именно вербальную часть теста и очень трудно выполнять математические логические задания на время.

Все полученные результаты свидетельствуют о доминировании у участников до проведения тренинга таких функций, как обобщение, абстрактность, нахождение взаимосвязей между понятиями, мнемические функции и о небольшом развитии логического мышления, математических мыслительных операций.

Общий средний показатель интеллектуального уровня развития участников исследования до проведения тренинга равняется 107 баллам и это свидетельствует о среднем норме интеллектуального развития. В таблице приведены данные о подробном распределении участников по нормам интеллектуального развития.

Табличные данные показывают высокую норму у 8 % участников, хорошую у 15%, среднюю у 74% и низкую у 3% участников, с преобладанием испытуемых в пределах средней нормы.

После проведения эксперимента относительно выполнения участниками эксперимента 6 субтестов невербальной части, можно сказать, что самые высокие средние шкальные оценки были также в пределах среднего уровня. Так максимальная оценка также как и в первый раз соответствовала 12 баллам была проставлена за 4 субтест – «сходство», далее по мере уменьшения баллов находятся субтесты – «понятливость» и «повторение цифр» (по 11 баллов), субтесты «словарный» и «осведомленность» (по 10 баллов), и самый минимальный балл получился в 3 субтесте «арифметический» (7 баллов). Необходимо отметить, что хотя по многим показателям баллы и повысились, но на небольшое различие – в основном на 1 балл. Поэтому общий балл по данной вербальной части составил 61 балл, что также относится к средним значениям развития.

По невербальной части теста надо отметить, что полученные баллы по нескольким субтестам находятся в диапазоне выше среднего так, как такие субтесты как – «недостающие детали», «кубики Кооса», «расположение картин» выполнились на 13 баллов в шкальных оценках. По субтесту «сложение фигур» получился средний балл 11 и по субтесту «шифровка» - 7 баллов.

Всего общий балл по невербальной части теста после формирующего эксперимента стал равняться – 57 баллам, что является выше предыдущего на 9 значений.

Сравнивая, полученные данные после проведения эксперимента, можно отметить, что на этот раз участники также хорошо справились с вербальной частью теста и намного лучше справились и с невербальными заданиями. Сами участники отмечали процесс шифровки, который в первый раз им давался с большим трудом, на этот раз намного легче и интереснее. Говорили также и о другом подходе к выполнению заданий, а также, по словам самих участников о: - «расширении кругозора или видения, свободы» в работе.

Общий средний показатель интеллектуального уровня развития участников исследования после проведения тренинга равняется 118 баллов и это свидетельствует о хорошей норме интеллектуального развития.

Табличные данные показывают высокую норму у 8 % участников, хорошую у 31%, среднюю у 61% и низкую у 0% участников. То есть, можно сказать, что распределение участников по категориям норм несколько изменилось после формирующего эксперимента.

Исходя из вышесказанного можно сказать, что существует динамика показателей вербальных и невербальных частей интеллектуального теста Векслера, и подвести небольшие итоги.

Сравнив, полученные данные, можно отметить, что после формирующего эксперимента показатели невербальной части оказались выше. Показатели же вербальной части остались практически неизменными. То есть выраженность по двум частям интеллектуального теста после эксперимента практически стала равной (61балл и 57 баллов).

Показатели общего уровня интеллекта у участников до и после формирующего эксперимента в среднем были: до – 107 баллов, после 118 баллов, что говорит о переходе со средней нормы к хорошей норме интеллект у участников тренинга.

Подведя общие итоги по всему исследованию можно констатировать влияние взаимодействия по нашей схеме на рост показателей креативного и интеллектуального уровня после проведения тренинга, что является подтверждением нашей гипотезы о том, что формирование общего фонда смысловых образований приведет к росту эффективности процесса обучения. Кроме того, мы можем рекомендовать данную модель взаимодействия не только в образовательном процессе, но и в процессе управления коллективом.

Список литературы:

1.С.М.Джакупов «Психологическая структура процесса обучения». – Алматы: «Казак университеті», 2004. – 312 с.;

2.Словарь практического психолога / Составитель С.Ю.Головин, -Минск, 2003г. –800с.

3.Гальперин П.Я. Методы обучения и умственное развитие ребенка. - М., 1985. - 164 с.

4.Гальперин П.Я., Талызина Н.Ф. Современное состояние теории поэтапного формирования умственных действий // Вестник Моск.ун-та.Сер.14. Психология. -1974. -№4 - С.54-63.

5. Абдрахманова А.С., Изакова А.Т. Диадно-диалогическое взаимодействие как условие эффективного психологического воздействия. // Материалы региональной научно-практической конференции. - Караганда: ИПК и ПГС РО, 2001. С.95-101.

Профильное обучение и основы ранней профориентации

*Кондакова Т.Л., заместитель директора по УР КГУ «Гимназия №97»
Аязбекова Б.К. старший преподаватель КарГУ им. Е.А. Букетова*

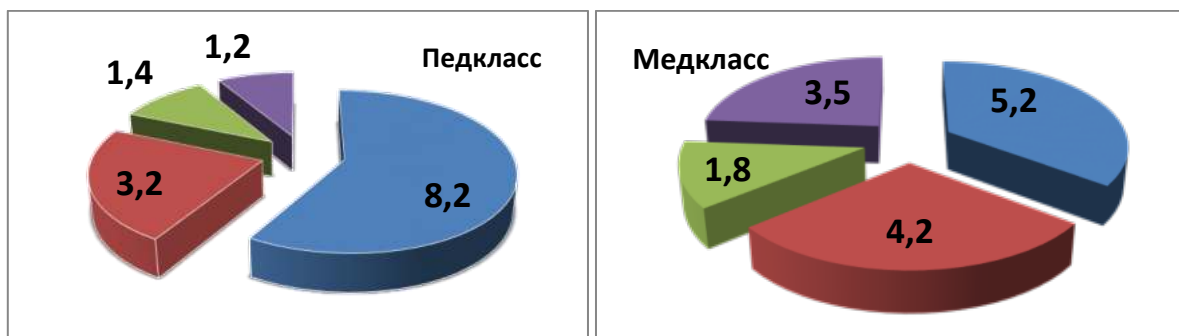
На современном этапе обучения на уровне предпрофильного и профильного образования в 9-х, 10-х и 11-х классах делается акцент на определение профессиональных предпочтений и намерений учащихся, соответствие их возможностям и склонностям. В современной школе профориентационная работа ведется по следующим направлениям: профинформация, профагитация, профпросвещение, профдиагностика, профконсультации. Профдиагностика и профконсультации являются основной работой психологической службы. В соответствии с возрастной периодизацией и целями профориентационной работы используются соответствующие диагностические методики. В средней школе проводится диагностика спектра профессионально окрашенных фантазий учащегося, диагностика зарождения интересов к профессиям, диагностика мотивационной сферы с помощью рисуночных методик, анкетирования. [1, с.32]

Полученные в результате исследования результаты позволяют проводить работу с родителями с целью обеспечения разностороннего развития ребенка, организации ранней специализации образования. Однако не надо забывать о педагогах как участниках педагогического процесса. Работа в этом направлении имеет огромное значение. Консультации для педагогов направлены на овладение ими спектром диагностических методик, приемами активизирующих игр, активными формами работы с учащимися, способами корректировки стиля деятельности. Данная работа имеет огромное значение, т.к. изменение мышления педагога влияет на изменение мышления учащегося.

Педагог транслирует идеи в педагогический процесс, он же реализует их частично в тесном сотрудничестве с учащимися. Насколько эффективно данное сотрудничество? Эффективность данного процесса зависит от личных устремлений учащихся и способностей педагога помочь ему их реализовать.

В основной средней школе ведется большая работа по личностному и профессиональному самоопределению учащихся. Для мониторинга процесса становления личности учащегося используются индивидуальные карты, в которых немаловажную роль играет профориентационный раздел. В этом разделе особое внимание уделяется диагностике и мониторингу. Как правило, в школе этим занимается педагог-психолог.

В нашей гимназии на первоначальном этапе организации работы педагогического и медицинского классов психолог проделала работу по отслеживанию динамики интересов и склонностей учащихся. Для этого использовались следующие методики: дифференциально-диагностический опросника Е.А. Климова (ДДО), методики "Карта интересов", анкетирование. Причем внимание психолога было направлено не только на учащихся, но и на родителей. В итоге исследования были получены следующие результаты:

Данные диаграмм показывают, что отвечая на первый вопрос, большая часть учащихся (8,2 и 5,2 %) отмечают, что испытывают сложности в выборе профессии. Примерно одинаковое количество учащихся (4,2 и 3,2%) считают, что в правильном выборе будущей профессии им может помочь практико-ориентированное обучение, обучение на базе высшего учебного заведения.

Именно эти результаты натолкнули нас на мысль о более тесном сотрудничестве с высшими учебными заведениями (КарГУ и Медицинская академия). Изучение специализированного курса в рамках выбранного направления является следующим этапом погружения в будущую профессию. Особую роль здесь играет личность педагога, поэтому в нашей гимназии данные курсы ведут преподаватели ВУЗов. Учащиеся сталкиваются с изменением стиля преподавания, их привлекает личность педагога, который являясь практиком, может ответить на самые сложные вопросы, связанные с особенностями профессии.

Обучение в педагогическом классе направлено на достижение максимальной осознанности в выборе профессии. Последующее закрепление в профессии учителя его самоутверждение происходит через обеспечение успешного прохождения социальной и профессиональной адаптации в статусе молодого специалиста-педагога.

Обучение в медицинском классе позволяет получить более широкое представление о спектре профессий, связанных с медициной, а также понимание своего места в ней. Зачастую учащиеся имеют поверхностное представление о мире профессий и совершенно незнакомы со спецификацией. Всем хорошо известны и понятны такие профессии как учитель, хирург, юрист, экономист. Но это поверхностное знание, при более близком ознакомлении со спецификацией, учащиеся лучше понимают глубину и особенности этих профессий.

Таким образом, исследование показало, что учащиеся с интересом занимаются в специализированных классах, их привлекает узкая специализация. На данный момент мы ставим целью нашей работы углубление сотрудничества с ВУЗами: прохождение социальной практики на базе ВУЗа, проведение совместных мероприятий со студентами и учащимися, проведение совместных начальных исследований по выбранной специализации.

В будущем мы планируем пересмотреть содержание договоров с высшими учебными заведениями, сделав упор на практико - ориентированное обучение, т.е на проведение большей части занятий на базе ВУЗа.

Список литературы:

1. Бугакова В.Е. Из педагогического класса - в педагогическую профессию. Журнал «Педагогические науки», 2018г.
2. Камышанова Т.Г. Роль профильного обучения в средней школе., Журнал «Интеграция образования», 2006г.
3. Особенности предпрофильного и профильного обучения в 12-летней школе. Астана, 2013г.

Подготовка школы к инклюзии (из опыта работа КГУ ОСШ №27 г. Караганды)

Заблоцкая И.С., заместитель директора по Ресурсному центру инклюзивного образования КГУ «ОСШ №27»

Современные тенденции времени, государственная политика в области образования ставят перед обществом и системой образования вопросы развития и совершенствования инклюзивных подходов к обучению и воспитанию детей. Сегодня можно говорить о том, что инклюзия становится массовой практикой, а это значит, что любая школа в соответствии с нормами законодательства обязана принимать и создавать условия для детей с особыми образовательными потребностями. Перед администрацией и педагогами встает задача развития школ в соответствии с принципами инклюзивности.

Педагогический коллектив ОСШ №27 г. Караганды одним из первых в Республике поддержал ценности инклюзивного образования, начал поиск наиболее эффективных моделей включения детей с особыми образовательными потребностями (ООП) в пространство общеобразовательной школы.

Для обеспечения взаимодействия в выработке механизмов включения учащихся с ООП в общеобразовательный процесс ОСШ № 27 заключены договоры о сотрудничестве с Национальным научно-практическим центром коррекционной педагогики (г. Алматы); Карагандинским Государственным

университетом им. Букетова; Областной психолого-медико-педагогической консультацией; Областной школой-интернатом для детей с нарушениями слуха; Областной школой-интернатом для детей с нарушениями зрения; Областной школой-интернатом для детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата; Областным детским домом для детей с ограниченными возможностями развития.

Для стратегического планирования развития инклюзии в школе, координации работы педагогического коллектива в данном направлении коллективом школы были реализованы две стратегии развития школы: «Адаптивная школа – школа для всех» и «От адаптивной школы – к школе успеха».

Стратегия развития школы «Адаптивная школа – школа для всех» была разработана под руководством специалистов отдела методического обеспечения инновационного развития филиала АО «ННЦПК Орлеу» ИПК ПР по Карагандинской области и реализована в 2012-2016 гг.

Целью стратегии являлось создание, разработка и реализация *модели адаптивной школы*, обеспечивающей доступ к качественному образованию учащимся с особыми образовательными потребностями, создание условий для их успешной социализации путем обеспечения специальной психологической, социальной, коррекционно-педагогической поддержки.

На аналитическом этапе разработки стратегии был проведен проблемно-ориентированный анализ деятельности школы, изучен контингент учащихся, проведена работа по выявлению детей с особыми образовательными потребностями, исследован уровень толерантности у субъектов образовательного процесса, разработано нормативное и методическое обеспечение создаваемой структуры адаптивной школы.

Изучение контингента учащихся школы проводилось на основе изучения медицинской документации, в процессе наблюдений, посещения уроков, консультирования учителей, проведения комплексной диагностической работы специалистами Службы психолого-педагогического сопровождения. Такая работа дала возможность тщательно изучить контингент школьников, выявить учащихся, которым была рекомендована оценка особых образовательных потребностей в условиях стационарного обследования и в Областной ПМПК и дала основания определить какие специальные образовательные условия должны быть созданы в школе.

Результаты качественного анализа ученического состава позволили сделать выводы, что для создания адаптивной среды в школе, отработки различных форм включения учащихся с особыми потребностями в общеобразовательный процесс необходимо организовать работу инклюзивных, специальных, лицейских классов, обучение учащихся на дому, предусмотреть обучение на государственном и русском языках. Усилиями администрации школы при содействии ГорОО в период реализации стратегии развития в школе были созданы вариативные формы включения детей в общеобразовательное пространство. Так, в 2013-2014 учебном году проведена

работа по комплектованию коррекционных классов. В 2014-2015 учебном году открыто два лицейских класса в рамках реализации экспериментальной работы школы для создания специальных условий обучения высокомотивированных учащихся. С 2015-2016 учебного года в школе осуществляется подготовка к школе детей с особыми образовательными потребностями: открыт специальный класс предшкольной подготовки. Для обеспечения преемственности в параллели «Инклюзивный детский сад» - «Инклюзивная школа» осуществлялся прием детей с ООП в мини-центр при ОСШ №27.

Немаловажное значение на аналитическом этапе реализации стратегии развития школы сыграло исследование уровня толерантности и готовности к участию в инклюзивной практике. Для исследования уровня толерантности у субъектов образовательного процесса специалистами Службы психолого-педагогического сопровождения были разработаны анкеты для учащихся разных возрастных групп, педагогов и родителей. Анализ анкет позволил сделать выводы о недостаточной осведомленности участников образовательного процесса об инклюзивном образовании, наличии страхов и опасений по поводу обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях массовой школы, о неготовности педагогов работать с учащимися с особыми образовательными потребностями. Для решения данных проблем была разработана программа «Формирование толерантного отношения к детям с ООП у участников образовательного процесса». Основными задачами программы стали:

- проведение просветительской работы по вопросам нормативно-правового обеспечения инклюзивного образования;
- реализация мероприятий по формированию толерантного отношения у всех участников образовательного процесса;
- организация волонтерского движения, информационных кампаний для формирования толерантности на уровне местного сообщества (родители, социальные партнеры, коллеги из других школ);
- реализация цикла мероприятий по повышению психолого-педагогической компетентности родителей и педагогов на базе ОСШ №27.

С целью повышения готовности педагогов к реализации инклюзивной практики специалистами школы был разработан план образовательной деятельности, проведены мастер-классы по обучению педагогов специальным методам обучения. Для проведения семинаров привлекались не только специалисты школы, но и коллеги из коррекционных организаций образования, которые не только информировали педагогов об особенностях учащихся с ООП, но и демонстрировали коррекционные приемы и способы обучения.

На втором этапе реализации стратегии развития школа «Адаптивная школа – школа для всех» были определены основные направления развития, разработаны соответствующие целевые подпрограммы (проект, программа опытно-экспериментальной работы по направлениям).

Основными направлениями развития стали:

- 1) инклюзивное образование в массовой школе;
- 2) проектирование и реализация дифференцированной образовательной среды;
- 3) развитие дополнительного образования на основе социального партнёрства.

Для реализации первого направления развития разработан и реализован проект «Инклюзивное образование в массовой школе».

Проект предполагал включение детей с особыми образовательными потребностями в образовательный процесс, досуговую, культурную, спортивную, творческую деятельность и решал следующие задачи:

1. Апробация модели и технологий инклюзивного образования.
2. Создание единой образовательной среды для учащихся, имеющих различные стартовые возможности.
3. Организация системы эффективного психолого-педагогического сопровождения процесса инклюзивного образования.
4. Повышение профессиональной компетентности педагогов в вопросах обучения и развития учащихся с особыми образовательными потребностями.
5. Создание системы развития толерантности в окружающем социуме.
6. Создание и апробация модели междисциплинарного взаимодействия в команде специалистов сопровождения.
7. Координация взаимодействия специалистов разного профиля и родителей, включенных в процесс образования.

При осуществлении работы по проекту было организовано сотрудничество специалистов школы с тремя лабораториями Национального научно-практического центра коррекционной педагогики. По итогам опытно-экспериментальной работы под руководством Национального научно-практического центра коррекционной педагогики было разработано, апробировано и утверждено МОН РК проектирование процесса коррекционно-развивающего обучения младших школьников с задержкой психического развития по предметам «Математика», «Грамота», «Ознакомление с окружающим миром и развитие речи». Проведена апробация материалов, необходимых для работы службы психолого-педагогического сопровождения:

формы рабочей документации специалистов;
комплексная система диагностики и психолого-педагогического сопровождения учащихся с особыми образовательными потребностями в школе;

• локальная документация Службы психолого-педагогического сопровождения: концепция инклюзивного образования ОСШ №27; положение о специальных классах; положение о классах инклюзивного обучения; положение о Службе психолого-педагогического сопровождения; положение о деятельности Психолого-медико-педагогического консилиума; должностные

инструкции специалистов Службы сопровождения; договор с родителями учащихся с особыми образовательными потребностями.

Помимо этого были отобраны и адаптированы для школьной практики методы нейропсихологической диагностики трудностей в обучении, выполнена апробация программ нейропсихологической коррекции с использованием когнитивных и телесно-ориентированных подходов, реализованы программы по формированию позитивного образа учащихся с особыми образовательными потребностями.

Результаты апробации материалов ННПЦК на базе школы отражены в **методических рекомендациях:**

«Формирование позитивного психологического климата в инклюзивном классе общеобразовательной школы»;

«Формирование социальной компетентности детей с ограниченными возможностями, обучающихся в инклюзивной (интегрированной) среде»;

«Профессиональное сопровождение педагогов общеобразовательных школ, реализующих инклюзивную практику»;

«Организационные основы и формы включения школьников с ограниченными возможностями в школьный процесс»;

«Разработка научно-методических и организационных основ нейропсихологической диагностики и коррекции школьных трудностей».

Второе направление стратегии школы обеспечивала программа опытно-экспериментальной работы «Проектирование содержания дифференцированной образовательной среды адаптивной школы».

Для обеспечения эффективности проводимой в рамках эксперимента работы школьная инфраструктура была пополнена новыми структурными подразделениями: кафедрой и ресурсным центром инклюзивного образования, службой психолого-педагогического сопровождения, которая была укомплектована межпрофессиональной командой специалистов: учителей-дефектологов, логопедов, социального педагога, специального психолога, врача-психиатра, координатора инклюзивного образования.

Продолжена кропотливая работа, направленная на обеспечение готовности педагогов школы к работе с детьми с особыми образовательными потребностями. Обучение педагогов и специалистов проводится сотрудниками Национального центра коррекционной педагогики, АО НЦПК ОРЛЕУ ИПК и ПРО по Карагандинской области, а также педагогами специальных школ-интернатов и др. Учителя школы начали освоение педагогических подходов, обеспечивающих адаптацию образовательной среды к индивидуальным особенностям и образовательным потребностям обучающихся, разработку образовательных учебных программ уровневого обучения по предметам естественно-математического и общественно-гуманитарного циклов. С целью учета индивидуальных особенностей, дифференциации обучения, адаптации образовательного процесса к особым образовательным потребностям и возможностям детей учителями-предметниками был разработан разноуровневые программы и учебно-

методические комплексы. В программах были сформулированы дифференцированные требования к знаниям, умениям и навыкам учащегося по основному и вспомогательному материалу.

В этот же период в практику школы внедрена система дополнительного образования на основе мобилизации собственных ресурсов и социального партнерства. Ценность системы дополнительного образования в инклюзивной школе заключается в том, что она является наиболее гибкой в отношении варибельности программ, выработки индивидуального образовательного маршрута, наименее жесткой по критериям освоения программ и обладает особым как образовательным, так и воспитательным потенциалом в области включения детей с особыми образовательными потребностями в среду сверстников. В штатное расписание школы вводятся 4 дополнительных единицы педагогов дополнительного образования. Ведется работа по разработке и реализации авторских программ для всех возрастных категорий учащихся по следующим основным направлениям: спортивно-оздоровительное, художественно-эстетическое, военно-патриотическое, эколого-биологическое.

По итогам реализации программы опытно-экспериментальной работы разработана модель адаптивной школы, создана интегрированная образовательная среда с механизмами дифференциации и индивидуализации обучения, развития, воспитания, разработана инновационная модель дополнительного образования на основе социального партнерства. Школа укомплектована подготовленными педагогами и Службой психолого-педагогического сопровождения и является площадкой для развития инклюзивного образования в регионе.

В 2016-2019 гг. в школе была реализована вторая стратегия развития школы «От адаптивной школы - к школе успеха», одним из приоритетных направлений которой стало совершенствование системы инклюзивной практики. В формате стратегии разработаны и реализованы три значимых социально-педагогических проекта, которые были направлены на повышение качества образования в условиях инклюзии, аккумуляцию научно-методических ресурсов, удовлетворение образовательных потребностей детей вне зависимости от их стартовых возможностей.

Проект «Школа надомного обучения» направлен на предоставление возможности получения качественного и доступного образования детям, которые временно или постоянно не могут посещать школу по состоянию здоровья в условиях, максимально адаптированных к их психофизическим особенностям. В рамках данного проекта реализуется экспериментальная работа, направленная на апробацию организационно-педагогических условий эффективной организации обучения учащихся на дому, ведется поиск различных форм включения учащихся школы надомного обучения в учебно-воспитательный процесс, систему дополнительного образования, разработка локальной и учетно-отчетной документации школы надомного обучения.

Проект «Школа для родителей» нацелен на оказание психологической и коррекционной помощи семьям детей для успешного освоения ими образовательных программ и их успешной социализации, создание условий для актуализации коррекционных ресурсов семьи, эффективности ее функционирования, формирования и реализации адекватной особенностям ребенка стратегии воспитания, конструктивных родительских установок и позиций.

Проект «Школа тьюторства» реализуется с целью создания условий для успешного включения учащихся с особыми образовательными потребностями в школьную жизнь при поддержке и сопровождении их образовательного маршрута тьюторской деятельностью. В рамках реализации данного проекта организовано тьюторское сопровождение детей с особыми образовательными потребностями волонтерами из числа студентов высших учебных заведений, специалистов службы психолого-педагогического сопровождения, родителей, учащихся школы.

Реализация стратегий развития школы позволила создать условия для удовлетворения особых образовательных потребностей учащихся:

- в школе имеются подготовленные педагогические кадры, работает Служба психолого-педагогического сопровождения,

- по результатам комплексной психолого-педагогической диагностики для учащихся с особыми образовательными потребностями разрабатываются индивидуальные программы психолого-педагогического сопровождения;

- для реализации инвариантного компонента типового учебного плана педагогами школы адаптируются учебные программы под потребности и возможности обучающихся;

- для реализации коррекционного компонента типового учебного плана по виду нарушения учащиеся с особыми потребностями в ОСШ №27 вовлечены в систему коррекционной и психолого-педагогической поддержки: с ними проводятся индивидуальные коррекционные занятия с учителем-дефектологом, логопедом, психологом;

- функционирует развития система дополнительного образования, ориентированная на удовлетворение особых образовательных потребностей детей;

- создана обогащенная предметно-развивающая среда;

За счет привлечения бюджетных средств, а также средств благотворительного фонда супруг послов АСА открыты и оборудованы специальные кабинеты: социально-бытовой ориентировки, сенсорная комната, моторной коррекции, основ безопасности жизнедеятельности, кабинеты коррекции, кабинет учителя-логопеда укомплектован тренажером «Речевой калейдоскоп»;

- сформирован банк ресурсных материалов для специалистов;

- разработаны дидактические материалы, обеспечивающие успешное обучение детей с особыми потребностями (памятки, алгоритмы, опорные

таблицы, индивидуальные задания (карточки) с различными видами и объемом помощи);

- ведется постоянная работа по формированию инклюзивной школьной культуры.

В 2019 учебном году рамках программы «Рухани жангыру» сотрудниками школы разработаны два новых проекта.

Проект «Центр инклюзивного дистанционного образования» ориентирован на создание информационно-образовательной среды дистанционного обучения учащихся, а также оказание комплекса научно-методических и консультативных услуг, направленных на удовлетворение потребностей педагогов, работающих с детьми с особыми образовательными потребностями в удаленных от Ресурсного центра регионах, а также осуществление поддержки детей и их родителей, не охваченных психолого-педагогическим сопровождением в школах области из-за отсутствия необходимых специалистов.

Проект «Центр дополнительного инклюзивного образования» нацелен на совершенствование существующей в школе системы дополнительного образования за счет укрепления ее материально-технической базы, а также организацию деятельности «Гончарной мастерской», «Станции юных натуралистов».

Реализация данных проектов позволит продолжить работу по совершенствованию инклюзивной практики в школе.

Подводя итоги можно сформулировать следующие выводы: развитию инклюзивной практики в школе могут способствовать следующие факторы:

1. анализ готовности к внедрению инклюзивной практики (исследование контингента учащихся, определение потребности детей с ООП в специальных условиях для получения образования, возможности реализации вариативных форм включения учеников в образовательное пространство, готовности педагогических кадров к работе в условиях инклюзии, уровня толерантности, материально-технической оснащенности и т.д.);

2. разработка стратегий развития инклюзии в школе, организация опытно-экспериментальной, проектной деятельности в сфере инклюзивного образования. Сотрудничество с ведущими специалистами в области образования детей с особыми образовательными потребностями;

3. назначение ответственного лица, ответственного за развитие инклюзии в школе;

4. наличие вариативных форм обучения (инклюзивный класс, специальный класс, обучение на дому, дистанционное обучение);

5. разработка и утверждение локальных актов, регламентирующих образовательный процесс и психолого-педагогическое сопровождение инклюзивной практики;

6. формирование толерантной школьной культуры у всех участников образовательного процесса, развитие общих инклюзивных ценностей и отношений сотрудничества;

7. повышение профессиональной компетентности педагогов и специалистов в вопросах обучения и развития учащихся с особыми образовательными потребностями;

8. создание Службы психолого-педагогического сопровождения, включение в ее состав специального педагога, логопеда, психолога, социального педагога, врача психиатра; грамотная организация деятельности специалистов; организация междисциплинарного взаимодействия в команде специалистов сопровождения;

9. внедрение в практику школы эффективных технологий и методов психолого-педагогического сопровождения, обучения и воспитания учащихся с ООП;

10. разработка программ психолого-педагогического сопровождения учащихся с ООП, в том числе индивидуальных учебных планов, сокращенных и индивидуальных учебных программ;

11. координация взаимодействия специалистов разного профиля и родителей, включенных в процесс образования;

12. развитие системы дополнительного образования с учетом потребностей детей с ООП;

13. взаимодействие с социальными партнерами, волонтерами;

14. организация работы педагогов и специалистов с родителями школьников с ООП с целью включения их в образовательный процесс в качестве полноценных партнеров;

15. развитие материально-технической базы школы, учебно-методического обеспечения;

16. обобщение и распространение успешного опыта работы среди коллег.

Реализация инклюзивного образования в условиях обновленного содержания образования (из опыта работы)

Нуртазина М.Б., директор

Ким Л.Э., зам директора по УВР КГУ «Общеобразовательная школа-интернат № 4»

Краткая аннотация статьи: в статье анализируется опыт работы в школе в условиях обновленного содержания образования. Рассматриваются пути оказания помощи учителю в организации работы в новом образовательном пространстве, который реализует инклюзивное образование.

Ключевые слова: обновленная программа образования, критериальное оценивание, обновленное содержание образования, методическая помощь, дети с ограниченными возможностями, инклюзивное образование, суммативное оценивание, формативное оценивание, коррекционная работа.

В Казахстане ведется глобальная работа по переходу на новое обновленное содержание образования. Качественные изменения в образовании требуют от учителя формирования нового взгляда на свое место и роль в учебном процессе. Поэтому успешный переход не может быть осуществлен в полной мере без осмысления новых целей и задач и технологии обучения в обновлённом содержании, а также новых форм оценивания в условиях инклюзивного образования.[1]

Инклюзивное образование в Казахстане осуществляется на основании Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы (указ Президента Республики Казахстан от 1 марта 2016 года № 205) и Закона Республики Казахстан «Об образовании» с изменениями и дополнениями. Был введен новый термин «особые образовательные потребности», который эффективно применим не только к детям с ограниченными возможностями. Данный термин применим и к детям с заболеваниями, проходящим длительное лечение в больнице; детям с эмоциональными проблемами; детям из неблагополучных семей; детям-сиротам или лишившимся родительской опеки.

В нашей школе организация инклюзивного образования является актуальной, так как дети здесь обучаются из уязвимых слоев населения, а также много детей-сирот и детей, лишившие родительской опеки.

По новой трактовке «инклюзивное образование» – это процесс, обеспечивающий равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей. Данное определение в большей степени раскрывает суть инклюзии в образовании, признанной международным сообществом в качестве наиболее подходящей тактики для обучения всех детей в условиях общеобразовательной школы. Обучение детей с особыми образовательными потребностями и их психолого-педагогическая коррекционная поддержка осуществляются:

1. в обычных классах общеобразовательных школ;
2. в специальных классах в общеобразовательных школах. [2]

Обновленное содержание образования и инклюзивное образование – это новшества в системе образования в Республике Казахстан. И перед школой возникла проблема: как помочь организовать свою работу учителю и специалистам коррекционной поддержки в новых условиях, с новыми подходами в образовательном пространстве?

И в первую очередь, в целях реализации инклюзивного образования, мы считаем, должна быть организована работа по коррекционной поддержке учащихся с ОВР.

Неотъемлемой частью масштабной работы по психолого-педагогическому и медико-социальному (ППМС) сопровождению учебно-воспитательного процесса в нашей школе- интернате является работа всех подразделений: учителей, учителей-дефектологов, воспитателей.

И специалистов: логопеда, психолога, социального педагога. Для эффективной работы по инклюзивному сопровождению необходимо, прежде всего, проанализировать педагогические, психологические, социальные, санитарные условия успешного обучения и развития ребёнка и классных коллективов в ситуациях школьного взаимодействия. Главное – общая профессиональная цель деятельности психолога, социального педагога, логопеда, медицинского работника, учителей и администрации.

Это предполагает, что специалисты по психолого-педагогическому сопровождению владеют не только методиками диагностики, консультирования и коррекции, но и обладают способностью к системному анализу проблемных ситуаций, программированию и планированию деятельности, направленной на их разрешение, организацию в этих целях участников образовательного процесса.

Конечно, самая кропотливая и сложная работа выпадает на долю учителя. Ему необходимо организовать работу так, чтобы успешно сочетать обучение ребёнка с проблемами в усвоении программы и всех детей класса.

В процессе работы по коррекционному сопровождению учащихся нашей школы можно выделить такие проблемы:

- ✓ недостаточное взаимодействие педагогов и специалистов, что зачастую выражается в несвоевременном обращении за помощью;
- ✓ недостаточное внимание или негативное отношение родителей к проблемам, выявленным у ребёнка;
- ✓ сложность организации индивидуальной коррекционной работы в рамках класса.

За последние годы в рамках города обобщался опыт работы школы по вопросам оказания коррекционной поддержки учащимся с ОВР в рамках обновленного содержания образования. Были проведены практические семинары: «Инклюзивное образование в рамках обновленного содержания», 2018г, «Роль учителя – дефектолога в формировании ключевых компетенций в условиях обновленного образования», 2019г. На семинарах участвовали логопеды, психологи, дефектологи, учителя начальных классов и учителя-предметники. Опыт работы показывает, что педагоги владеют формами и методами преподавания в условиях обновленного содержания образования. Но при проведении тренинга по составлению суммативного оценивания за раздел и четверть, который был проведен в рамках семинара, мы столкнулись с тем, что специалисты коррекционного сопровождения не в полной мере решили поставленные перед ними задачи, а именно, по адаптации суммативного оценивания для ребенка с ОВР. Практическая часть тренинга показала, что не во всех школах идет тесная взаимосвязь специалистов и педагогов, и не все специалисты владели терминологией обновленного содержания образования.

Мы сделали вывод, что специалисты, которые непосредственно занимаются реализацией инклюзивного образования, должны проходить

курсы не только по своему направлению, но и по обновленному содержанию образования.

Другой путь решения данной проблемы, как можно чаще проводить совместные семинары со специалистами и учителями-предметниками. Считаем, что возникла проблема, которая как нам кажется, должна решаться в ближайшее время.

Наша школа не является исключением в данном вопросе, но и имеет положительный опыт. Во-первых, все учителя начальных классов, которые работают в специальных классах, по рекомендации администрации, получили дополнительное образование дефектолога. Во-вторых, учитель-логопед помогает учителям первых классов, подбирать задания, которые помогают в работе с учениками, имеющие общие нарушения речи (ОНР). В работе с учащимися с ОВР используется авторское методическое пособие по логопедии «Умей писать красиво». Используется и методическое пособие «Рабочие тетради по русскому языку для детей с ЗПР», которые были разработаны учителями начальных классов совместно с логопедом.

В нем задания составлены с учетом заданий суммативного оценивания за раздел и четверть. В результате, данные пособия оказали существенную помощь учащимся специальных классов и детям с низкой мотивацией из общеобразовательных начальных классов в успешном прохождении процедуры суммативного оценивания.

Результаты опроса учеников и родителей учащихся, показали, что 78% учащихся рабочие тетради помогают при выполнении коррекционных заданий, при усвоении новой темы, дают уверенность в учебе, мотивируют на успех.

74% родителей учащихся интерната отметили положительную динамику в мотивации учения, в социальной адаптации детей с ОВР.

Специалисты, которые начинают работу с детьми с ООП, смогут сконструировать любые виды инструментов оценивания, ориентируясь на поиск специально разработанных заданий. При необходимости оценочные инструменты важно составлять на определение навыков чтения, письма и математических навыков.

Проблему переподготовки специалистов коррекционного содержания можно решить и на местах. В школах работают тренеры, учителя и члены администрации, прошедшие курсы в учебно-методическом центре развития образования Карагандинской области и ЦПМ г.Караганды. На методическом совете школы-интерната было решено продолжить работу по обновленной программе со специалистами. Провести городской практический семинар и тренинги для специалистов по инклюзивному сопровождению в условиях обновленного содержания образования.

Педагоги и специалисты школы - интерната считают, что обновленная программа помогает детям с особыми образовательными особенностями максимально раскрыться в процессе обучения, если будут учитываться их индивидуальные потребности и способности.

Мы думаем, что можно успешно внедрять обновленную программу в условиях инклюзивного образования, если:

✓ составлять задания для общего развития с учетом способностей учащихся и требований обновленного содержания образования;

✓ составлять педагогам СОРы и СОЧи для детей с ООП совместно со специалистами;

✓ владеют основами обновленного содержания образования, наряду с учителями, и специалисты коррекционной поддержки;

✓ взаимодействовать всем членам коррекционной поддержки (администрация, учителя, учитель-логопед, дефектолог, психолог, родители).

Список литературы:

1. Красило А.И., Новгородцева А.П. Инклюзивное образование: методические проблемы и практические рекомендации. Изд. МПСИ, 2016. – 186 с.

2. Об особенностях организации образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2016-2017 учебном году: Инструктивно-методическое письмо. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2016. 278– с.

3. Указ Президента Республики Казахстан от 1 марта 2016 года № 205: Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы, 2016.

Саморегуляция – важное качество в обучении в условиях обновленного содержания образования

Ахимова З.А., заместитель директора по УВР КГУ «СОШ №35 им. Ю.Н.Павлова»

Качество знаний является на сегодня основным показателем результативности процесса обучения. Каждое нововедение всегда сопровождается минусами и плюсами.

Система образования в Казахстане с 2016 года претерпевает изменения. Это неизбежный процесс, обусловленный динамикой развития общества, науки и техники, расширением информационного пространства. Человек должен быть мобильным и результативным, иметь возможность быстро менять профориентацию, быть готовым к освоению меняющихся технологий.

Все это существенно изменило требования к школьному обучению. Эффективность индивидуума определяет не количество полученных им знаний, а разнообразие умений и навыков, которыми он овладел, и возможностями их применения. Достаточно получить навыки работы с

информацией, развить критичность мышления, сформировать умение устанавливать аналогии между фактами и интерпретировать их. Тогда проще менять профессиональные направления, повышать собственную результативность и, следовательно, конкурентоспособность на рынке труда. [3]

Однако каждое нововедение несет в себе плюсы и минусы.

Основными проблемой для школ сегодня является:

- низкая мотивация учащихся;

- сосредоточение усилий и внимания учащихся на показателях внешних (баллах);

- установка большинства учащихся на «удачную сдачу СОРов и СОЧей»;

Привыкшие к каждодневному контролю домашних заданий и работы на уроке, они в большинстве своем перестали готовить домашние задания. А ведь домашнее задание – мощный инструмент повторения и закрепления полученных знаний. Многие учащиеся иногда позволяют не затруднять себя работой на уроках. Потому что нет привычного каждодневного оценивания, которое для кого-то было стимулом, для кого-то инструментом избежания наказания. Почему это происходит? Причина - непонимание учащимися сути своей деятельности, отсутствие навыка саморегуляции.

В этом направлении педагогу необходима скрупулезная и кропотливая работа, требующая терпения, знаний. Для этого необходимо выстроить целую систему работы с учащимися.

Новые подходы, такие как диалогическое обучение, обучение тому как учиться, подводят их к умениям самостоятельно добывать знания. Групповая работа, при которой учащиеся могут высказывать свои мнения, работать в команде, мощный инструмент снижения тревожности, и, как следствие, повышения мотивации к обучению.

Для решения проблемы необходимо выявить причину низкой мотивации. Что же является причиной низкой мотивации? Мотивация, прежде всего, – это побуждение к действию. Поведение всегда мотивировано. Это может быть творческое отношение к учебе, а может быть некий «протест», уклонение от учебы. Ученые отмечают множество разных причин снижения мотивации. Я считаю, для решения нашей проблемы необходимо учитывать причины снижения мотивации, зависящие от учителя. Это могут быть неправильный отбор содержания учебного материала, вызывающей перегрузку учащихся, не владение учителем современными методами обучения и их оптимальным сочетанием, неумение строить отношения с учащимися и организовывать взаимодействия школьников друг с другом, особенности личности учителя. Как показывает практика, учителя далеко не всегда уделяют должное внимание мотивации учащихся. В таких случаях деятельностью учащихся движет, прежде всего, желание, избежать разного рода неприятностей. Соответственно у учеников постепенно формируется страх перед школой, страх перед учителем. А длительность этого процесса перерастает в тревожность. Авторы книги "Эмоциональная устойчивость школьника" Б. И.

Кочубей и Е. В. Новикова считают, что тревожность развивается вследствие наличия у ребенка внутреннего конфликта, который может быть вызван противоречивыми требованиями, предъявляемыми школой, неадекватными требованиями (чаще всего завышенными), негативными требованиями, которые унижают ребенка, ставят его в зависимое положение. Большинство детей испытывают трудности эмоционального характера, что соответственно снижает уровень мотивации. [2, с.88]

Для повышения качества знаний, как конечного результата любого обучения необходимо повысить мотивацию. Однако прежде чем решить такую масштабную проблему необходимо снизить уровень тревожности, причины которого зачастую отвлекают учащихся от получения знаний [3]. Современные методы и формы организации урока при обновленном содержании образования дают много возможностей для решения этой проблемы. К примеру, при профессионально организованной групповой работе (с соблюдением всех требований к организации групповой работы, хотя зачастую учителя учитывают лишь внешние показатели групповой работы) учащийся не боится, что его неожиданно спросят, он может попросить помощи у одноклассников. Во-вторых, обучение на основе взаимодействия учащихся содействует развитию коммуникативных навыков, формируют у ребенка конструктивные навыки поведения в трудных ситуациях, преодолевается его стремление действовать всегда и везде по правилам. Он обучается доступным способам снятия излишней тревоги, напряжения, учится расслабляться и т.д. Еще важно научить тревожного ребенка самостоятельно оценивать результаты своей деятельности и доверять собственным оценкам.

Второй, не менее важной проблемой является сосредоточение усилий и внимания учащихся на показателях внешних (баллах), установка большинства учащихся на «удачную сдачу СОРов и СОЧей». Считаем, что решением этой проблемы станет развитие навыков саморегуляции своей учебной деятельности. Он должен понимать, что СОРы и СОЧи - это некая ступень к дальнейшим знаниям.

Саморегуляция – важное качество в обучении в условиях обновленного содержания образования. По определению саморегуляция учебной деятельности – это специфическая регуляция, осуществляемая учеником как субъектом деятельности. Ее назначение состоит в том, чтобы привести в соответствие возможности ученика с требованиями учебной деятельности, то есть ученик должен осознать свои задачи в качестве субъекта учебной деятельности. На данном этапе многие учащиеся не осознают свои задачи, не совсем четко видят свои цели. Часто нам кажется формальным озвучивание цели урока. Думаем, на начальном этапе надо не только озвучивать, но и прописывать цели. Каждый ученик должен визуально видеть (визуальное внимание более результативно) эти цели. А в конце урока акцентировать внимание ученика на выполнении данной цели по пунктам. Эта система в

конечном итоге приведет к желаемым результатам. В начале изучения раздела эффективно ознакомление учащихся с целями данного раздела.

Учащийся, запоминая цель, подсознательно начнет строить траекторию своей деятельности на данном этапе. Это важно. Далее он перейдет к планированию конкретных действий. На данном этапе педагогу важно не пропустить контроль и дать ученику необходимые рекомендации.

Овладение учеником компонентами саморегуляции – сложный процесс, который проходит на всех этапах обучения учащихся. Саморегуляция - необходимый навык для функционально грамотного и конкурентноспособного выпускника, ведь конечной целью нашей педагогической деятельности в новых условиях является формирование именно такой личности.

Список литературы:

1. Кочубей Б.И., Новикова Е.В. Эмоциональная устойчивость школьника М.: Знание, 1988.

2. Лютова Е.К., Моница Г.Б. Шпаргалка для взрослых: Психокоррекционная работа с гиперактивными, агрессивными, тревожными и аутичными детьми. - М., 2000

3. Гольник О. Новая система образования в Казахстане 2019–2020 <https://www.nur.kz/1773601-novaa-sistema-obrazovania-v-kazahstane-2018-2019.html>

Мектеп жасына дейінгі балалардың оқшаулануының себептері

Рассаднева Л. А., «Гүлдер» бөбекжайы КМҚК

директор

Халықтық мәдени құндылықтар және салт-дәстүрлер, рухани-өнегелік сапаларды жас ұрпақ бойына сіңіруді, патриотизмге тәрбиелеуге, ұлттық ар-намыс, абыройды сезіндіру білімсіз дами қоймайды. Сондықтан да қоғам адамдардың бірігіп тіршілік ету ортасы адамдар қарым-қатынасында және жалпы өмір сүру барысында топтасқан (еңбек ету, оқу әрекеті), бірлескен іс-әрекетте ұжымның әрбір мүшесіне белгілі бір істі тұрақты атқарып тұру жүктеледі. Осыдан әрбір адамның қоғамдағы орны қызметі және әлеуметтік рөлі анықталады.

Осыған орай жас ұрпақты оқытып, тәрбиелейтін барлық ұжымдардың алдына қойылып отырған талаптардың бірі – тәлім-тәрбиеге баса көңіл бөлуі болып табылады. Қазіргі қоғам жағдайында балалар ұжымы жеке тұлғаны әлеуметтендірудің маңызды факторы. Ұжым проблемесын зерттеушілер қазір оны зерделеудің әртүрлі әдіс-тәсілдерін жасалуда. Жеке тұлға және ұжым

мәселелерімен философтар, әлеуметтанушылар, әлеуметтік педагогтар, психологтар айналысуда. Бұл аталған мәселенің педагогикалық ғылым мен практиканың шеңберінен әлде қашан шығып кеткендігінң дәлелі екені анық. Ұжымның педагогикалық теориясын дамытуға П.П. Блонский , Л.С. Выготский, Н.К.Крупская, П.Н. Лепешинский, В.И.Сорока-Росинский, С.Т. Шацкий және т.б. өз үлестерін қосты.

Теориялық көзқарастарының әр түрлілігіне карамастан, ғылымдарды бір мақсат біріктіреді: балалардағы әлеуметтік оқшауланудың ерте формаларын зерттеу, олардың пайда болу механизмдерін анықтау, сонымен қатар балалардың болашақта адамдармен қарым-қатынас жасау барысында туындайтын қиыншылықтарды болжай білу.

Т.Гутеил және Р.Шейдер еңбектерінде оқшаулану ұғымын жан-жақты түсіндіруге тырысады. Олардың айтуы бойынша адамдардағы бостандықты шектеу-әрдайым үлкен жауапкершілікті іс.[1]

Тәрбие саласында баланың қандайда бір теріс қасиетіне байланысты өз бөлмесіне қамап қою, яғни бір өзін болдыру жазасы қолданылады, көптеген балалар мұны қатаң сөгіс, жазалау деп қабылдамайды. Дегенмен, кейбір балалар өзін мен қажетсіз адаммын, маған бәрі теріс қарайды деп сезінеді.

Жалпы алғанда оқшаулану дегеніміз-балалардың ұжымнан шектетіліп қалуы. Жалпы адамды әлеуметтен оқшаулау, өз еркі немесе міндетті түрде болып бөлінеді екен.

Міндетті оқшаулану экстремалды жағдайда қолданылуы мүмкін. Жалпы адамды ұжымнан оқшаулануының өзіне тән ережелері болады:

1.Адамның өз қалауы бойынша оқшаулану, мұны ұжыммен байланыстыратын болсақ, бала топта өзіндік ерекшеліктері мен қалауы бойынша бөлек жүруді ұнататындығын көрсетеді.

2.Дәрігерлік емдеу мақсатында жоспарлы түрде құрылуы мүмкін. Ал мұны тәжірибиемен байланыстыратын болсақ, кей жағдайда баланың өз мінез-құлқындағы теріс қылықтарды жөндеу мақсатында тәрбиеші ол баланы топтан оқшаулата отырып, жеке әрекеттер орындату арқылы, жалғыз өзі орындату шараларын қолдану негізінде психологиялық коррекциялық жұмыстар жүргізілетінің көрсетуге болады. [2]

3.Медицина саласында оқшаулану әркеті емдеу әдісіне қосымша ретінде қолдануы сияқты педагогикалық тәжірибеде де бала тәрбиесінің әдіс-тәсілдеріне қолдану арқылы жүргізілуі мүмкін.

Ендігі кезекте осы айтылғандарды педагогикалық тәжірибеде қолдануға байланысты сипаттауға тырысайық.Балабақша қабырғасында көрінетін баланың ұжымнан оқшаулану жағдайлары бірнеше себептің негізінде болады. Дегенмен, балалардың өз арасында туындаған оқшаулану жағдайларын тәрбиеші аңғарысымен-ақ оны тиімді және дұрыс басқаруды, оны басқаруға қойылатын талаптарды тиімді жүзеге асырып отыру қажет.

Балалар ұжымындағы оқшаулану мәселесін шешу және оның алдын-алу жолдарын айқындау негізінде тәжірибе жүргізілді. [3]

Зерттеу жұмысы Гүлдер бөбекжайында жүргізілді. Эксперимент жұмысының мақсаты – балалар ұжымындағы оқшаулану мәселесін шешу және оның алдын-алу жолдарын анықтау. Сонымен қатар, бақылаушы және эксперименталды топ болып бөлінді. Эксперимент жұмысының мақсатын жүзеге асыру барысында төмендегідей міндеттер қойылды:

1. Балалар ұжымындағы оқшаулану мәселесін шешу және оның алдын алу жолдарының мазмұнын айқындап, соған сәйкес әдістемелерді іріктеу. алынған мәліметтерге сүйеніп тәжірбиелік жұмысты өткізу үшін ойындар, әңгімелер, тренингтер өткізілді, соның ішінен Дж.мореноның социометриялық әдістемесін атап өтуге болады.

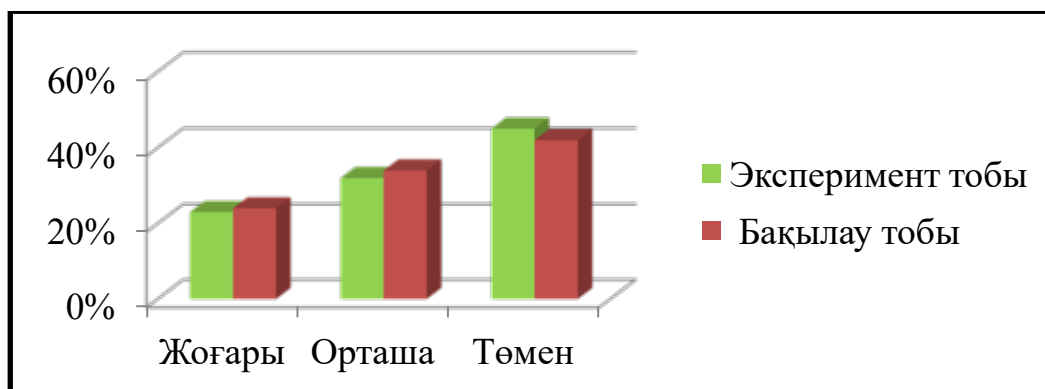
Кесте 1

Дж.Мореноның социометриялық әдісінің қорытындысы

№	Деңгейі	Эксперимент тобы	Бақылау тобы
1	Жоғары	23%	24%
2	Орташа	32%	34%
3	Төмен	45%	42%

Сонымен, Дж.Мореноның социометриялық әдісін қорытындылайтын болсақ эксперимент тобында жоғарғы деңгейді 23%, ал бақылау тобында 24%. Орташа деңгейді эксперимент тобында 32%, ал бақылау тобында 34%. Төмен деңгейді эксперимент тобында 45%, ал бақылау тобында 42% (Кесте 1).

Жоғарыдағы Дж. Мореноның социометриялық әдісін қорытындылай келе біз оны гистограмма түрінде көрсеттік (Сурет 1). [4]

Сурет 1. Дж.Мореноның социометриялық әдісінің гистограмма көрсеткіші.

Қорыта келгенде уақыт талабынан туындап, білім беру жүйесінде болып жатқан өзгерістер үзіліссіз тәрбие негізі болып саналады.

Балалық қатыгездік- барлығына танымды құбылыс екені бәріне мәлім. Әлемдік педагогиканың бір парадоксының нәтижесі бойынша ересек бала көбірек өзінің қатарластарына қатыгездік көреді екен. Оқушылардың агрессивтік қылықтарының генезисі олардың жеке тұлғалық әлеуметтенуінің дефектерімен байланысты. Мектепке дейінгі балалардың ата-аналарының

жазалауының жиілігі мен балалардың конфликтке түсуі, олардың жас ерекшеліктеріне байланысты болады. Яғни, өзімен жастылардың оны моральды этикалық критериімен бағалауы және т.с.с. [5]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан жолы-2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ/
2. Намазбаева Ж.И. Психология: Оқу құралы. Алматы: Алматы кітап, 2005. 256 б.
3. Намазбаева Ж.И. Жалпы психология: Оқу құралы. Алматы: Алматы кітап, 2006. 230 б.
4. Бабанский Ю.К. Педагогика. -М., 1998.
5. Жарықбаев Қ., Қалиев С., Қазақ тәлім – тәрбиесі. Алматы, 1990.

Ұрпақ тәрбиесі – ұлтымыздың болашақ айнасы

Тебай Р.Ұ, «Бәйтерек» бөбекжайы ҚМҚК

директор

Қазіргі таңда адамзат қоғамына ғылыми жаңалықтар мен инновациялық технологиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі баланы тәрбиелеу мен оқыту саласын да заман талабына сай, уақыт сұранысын қанағаттандыратын жаңа бағдарламалармен, технологиялармен қамтамасыз ететін кез келді.

Мектепке дейінгі ұйымдарға арналған оқу бағдарламалары әр баланың талабын, бейімділігін, қабілеттілігін іске асыруға және оның даму ерекшеліктері мен денсаулық жағдайын ескере отырып, арнайы әдіс – тәсілдер арқылы бастауыш білім берудің бағдарламасын меңгеруге даярлауға бағдарланады.

Қазіргі қоғам жастардың бойына адами құндылықтарды - мейірімділікті, сүйіспеншілікті, қайырымдылық-ты, әділдікті, қамқорлықты бойына сіңіріп тәрбиелеуді талап етеді.

Рухани-адамгершілік тәрбие ерте балалық шақтан бастау ала отырып, адам өмірінің әр кезеңдерінде жүйелі дамый келе, осы тәрбие үрдісін дұрыс ұйымдастыру нәтижесінде, рухани бай, дамыған жеке тұлғаны тәрбиелеуге өріс ашады.

Адамгершілік -адам бойындағы ең асыл қасиеттің бірі. Ол қасиет адамды мейірімділікке, Отанын, елін, отбасын сүюге үйретеді. Егер адамда адамгершілік қасиет болмаса, ол адам өзінде бағаламайды.

Өзінді және өзгені сыйлай білу адамгершілікке жатады. Қарағанды қаласы ҚМҚК «Бәйтерек» бөбекжайы 2015-2019 оқу-жылдан бері С.А.
Назарбаеваның «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасы

бойынша пилоттық жобада жұмыс жүргізіп. 2018жылдан бастап базалық ұйымға қадам басты..

Біздің мақсатымыз бірыңғай адамгершілік-рухани білім беру жүйесін құру болып табылады. Жалпыадамзаттық құндылықтарға бағдарланған тұлғаны дамыту үшін құқықтық және этикалық, адамгершілік мінез-құлық құндылықтарға, қағидалар мен дәстүрлерге құрметпен қарау.

Басты бағытымыз рухани-адамгершілік құндылықтарға бағытталған. Барлық атқарылып жатқан іс-шаралар «Бөбек» ҰҒПББСО және «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығымен тығыз қарым-қатынаста. Семинарда тренерларымыз «Өзін-өзі тану»- пәнінің басқа пәндермен интеграцияланған мектеп алды даярлық топтарының оқу қызметіне қатысып, балалардың білімін көрді.

Әр ұйымдастырылған оқу –қызметінде балалар құндылықтарды аша біліп, өз ойларын еркін жеткізе білді. Республикалық семинар бөбекжайымызда «Бөбек» ҰҒПББСО арнайы келген тренерларымыз Райхан Мұратханқызымен Гүлжан Аманкелдіқызының қатысуымен өтті. Бөбекжайдың «Наурыз-тойының» құтты қонағы болып, «Балауса» ортаңғы тобының «Армысың Әз наурыз» ертеңгілігіне қатысып, балалардың қуанышына ортақ болып, біздің тәрбиеленушіміздің "Тұсау кесу" рәсімін өткізді. Бұл біздің бөбекжайымыздың ата-аналарының көңілінен шықты..

Гульжан Амангельдиевна біздің бөбекжайымызда ата-аналар кездесіп өзара пікір алмасып, өткізген тренингі сәтті аяқталды. «Өзін-өзі тану пәнін білім беру үрдісіне интеграциялау сияқты бірлескен семинарлар, конференциялар жоспарлы түрде жиі өткізіледі. Бұл біз үшін тәжірибе алмасуымызға өте маңызды. Мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиешілері мен психологтарына арналған «Қазіргі өмірдің құндылықтары» атты семинар және мектепке дейінгі ұйымдардың басшыларына арналған:

««Өзін –өзі тану» рухани адамгершілік білім беру бағдарламасын іске асыру жолдары» атты, жас мамандармен «Сүйіспеншілік пен шығармашылық педогогикасы» тақырыбында бөбекжайда ауқымды семинарлар жоғары деңгейде өтті деп айтуға болады.

Бүгінгі күні жұмыс жүйесі нақты қалыптасып ата-аналармен тығыз байланыста жұмыс жасаймыз. :Бөбекжайымыздың ата-аналары барлық іс-шараға өте белсенді араласып, шығармашылық конкурстарда лауреат және жеңімпаз болып табылды. «Толеранттылық апталығы», Отбасы күніне арнайы ұйымдастырылған «Біз бақытты отбасымыз» байқауында әр Отбасы өз шығармашылықтарын паш етіп, көңілді концертке ұласты. «Қайырымдылық жаса» акциялары тұрақты өткізіліп тұрады. 3.02.2020.-12.02.2020-жылы аралығында «Өзін өзі тану: Махаббат пен Шығармашылық педогогикасы» апталығы жоғары деңгейде бөбекжайда аталып өтілді.

«Сүйіспеншілікпен өмір сүру», атты тақырыпта С.А.Назарбаеваның қызметі жайлы, оның ішінде автордың жазған кітаптары жайлы әңгімелер ұйымдастырылды. «Алтын жүрек анамыз» атты байқау ұйымдастырылып, мектеп алды даярлық топтары балалары анамызға арнап өлеңдер оқыды. Ата

аналар мен балалар бірлесе отырып «Руханилықтың мөлдір бұлағы» атты көрме, «Ән-көңілдің ажары» атты ән фестивалі «Мейірімді жүрек» атты театрлық қойылым балалардың көңілінен шығып қызығушылықтарын арттырды. Барлық мектепалды даярлық топтары ұйымдастырылған оқу-қызметтерін өткізіп, ортанғы топ бүлдіршіндері «Бәрі сүйіспеншіліктен басталады» атты концерттік бағдарлама, және «Қайырымдылық жер бетінде» флеш-мобпен жалғасып балаларды қызыққа бөледі. Апталықтың жабылуы ата-аналармен бірігіп ұйымдастырылған «Жүректен-жүрекке» концертімен аяқталды. Жүректен салған ән, жүрекке жетті. Балаларға жақсылық сыйлау, қамқорлық жасау барысында апталықта ата-аналар өте белсенділік танытты. Бөбекжайда өткізілген «Мейірімді жүректер ынтымақтастығы» қайырымдылық акциясына өз отбастарының атынан әртүрлі танымдық ойындар әкеліп, жүрек жарды лебіздерін білдірді. Әр бала бақытты өмір сүруге құқұлы.

Біздің кішкентай сәбилеріміздің кірпігін ешқашан мұң шалмасын дей келе осы жиналған ойыншықтарды «Үміт» балалар үйіне ата-аналар өз қолдарымен табыстады.

«Ұлы дала мұрагерлері» форумы қарсаңында «Аналар мектебі», «Әкелер мектебі», «Қазақ халқының мұрасы» атты іс шаралар ата-аналармен бірлесе отырып жүргізілді. «Шеберлер қаласы» атты көрмеге қыштан жасалған ойыншықтар мен бұйымдардан көрме ұйымдастырылып, көпшілікке ұсынды.

«Батыр» мектепалды даярлық тобының ата-анасы Бақытжанов Данияр өз отбасымен шебер сынып көрсетіп қыштан жасаған кеселері барлық адамдардың көңілінен шықты. Рухани Жаңғыру аясында Елбасының «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласын негізге ала отырып, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының арасында алғашқы рет жоғары деңгейде ұйымдастырылған, қазақ халқының тарихын, салт-дәстүрін, тілін, ұлттық құндылықтарымызбен, қасиетті жерлерімізді насихаттау барысында жас ұрпаққа үлгі болатын ауқымды іс-шараны Қалалық Білім бөлімі ұйымдастырған «Ұлы дала мұрагерлері» форумы жоғары деңгейде өтті.

Біздің бөбекжай педогогтары мен тәрбиеленушілері «Қазақтың 100 әні» алаңында «Мен қазақпын» атты әнді асқақтата әуелетті. Жүректері Елім деп соққан жас бүлдіршіндер ертеңгі еліміздің болашағы.

Ең бастысы, білім берудің базалық мазмұнын жүзеге асыру балаға тұлғалық-бағдарлық және жеке ерекшеліктеріне қарай қарым-қатынас жасау мен балабақшадағы тәрбиелеу мен оқыту үдерісіне ата-аналарды белсенді қатыстыру мақсатында ұйымдастырылып, жүзеге асырылғанда ғана баланың жеке басының даму сапасы жоғары деңгейге жететіндігін естен шығармауымыз керек.

«Өзін-өзі тану» бағдарламасы бойынша жұмыс жүргізетін тәрбиешілер жүріс-тұрысы, мінез-құлқы, адами сапаларымен балаға, оның ата-анасына үлгі болуға, олармен жақсы қарым-қатынаста болуға тырысуы қажет.

Ата-ана мен тәрбиешілер баланы оқыту мен тәрбиелеуде отбасының ерекше рөл атқаратынына баса назар аударып, бірлесе, ынтымақтаса әрекет

еткені жөн. Сонда ғана осы бағдарлама бойынша жүргізілетін жұмыс нәтижелі болады. Қазақстандық жас азаматтардың барлығы дерлік жат қылықтардан аулақ болып, қазақ халқының адамгершілік құндылықтарымен танысып, өз бойына осы қасиеттерді сіңіріп өссе, нұр үстіне нұр болар еді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. "Қазақтан жолы - 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ" атты халыққа арнаған жолдауы. "Егемен Қазақстан" газеті, 2017ж ,
2. Сатай Сыздықов. "Мәңгілік ел". "Бұл көне тарихтан тіл тартқан идеяның жаңа дәуірмен ұштасуы". "Егемен Қазақстан" газеті 2016ж

Бастауыш буындағы оқу процесіндегі үлгермеушіліктің педагогикалық-психологиялық себептері және оларды алдын алу жолдары

Шутенова С.С., педагогика және психология кафедрасының аға оқытушысы, Ізгілік педагогика орталығының директоры ЖММ «Bolashaq» Академиясы

Қазіргі жеделдету, демократияландыру жағдайында Қазақстан Республикасында басты міндеттердің бірі - ұлттық ерекшеліктерді еске алып, жастарға терең білім мен тәрбие беру ісін одан әрі дамыту және жетілдіру. «Қазақ мектептері - қазақтарға білім берудің басты құралы, біздің барлық үмітіміз, қазақ халқының келешегі, осы мектептерде. Сондықтан мектептерде жақсы білім беретін болсын. Ғылыммен қаруланған, әр нәрсеге дұрыс көзқарасы бар адамдар қазақ арасында көбейіп, бүкіл халыққа әсер ете алады», - деп Ұлы ұстаз Ы. Алтынсарин өсиет айтып кеткен[2].

«Қазақстан – 2050 Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауын әрбір қадамын сенімді басқан мемлекетіміздің әлемдік қауымдастықтар қатарынан қалмай, болашақты оптимистік көзқараспен болжамдап, өзінің бәсекеге қабілеттілігін дәлелдей алатын, өркениетті даму жолындағы жаңа бағыттарын айқындаудың жолы деп білеміз. Жолдауда айтылғандай, бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ жолында Елбасының айналасына бірігу «Мәңгілік ел» мұратымызға жетудің берік негізі болып табылады[3].

Қазақстан Республикасы білім беру жүйесі қазіргі таңда өзгермелі және өскелең талаптар мен қажеттіліктерді қанағаттандыра отырып, отандық білім саласын әлемдік білім кеңістігіне кіріктіруге бетбұрыс жасауда. Өйткені, ҚР Білім туралы Заңында «...ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау» - деп көрсетілген[4].

Көптеген мектептерде мемлекеттік білім стандарттарын енгізумен қатар жаңа пәндердің көптеп қосылғандығы, авторлық білім беретін және тәрбиелік

бағдарламалардың жиі қолданылатындығы, халықаралық білім беру бағдарламаларының игеріліп өз нәтижесін беріп жатқандығы кеңінен мәлім. Сол орайда, үлгермеушілік деген феномен көп орын алуда. Үлгермеуші балалармен жұмыс, оның түрлері, жұмыстың сапасы және үлгермеушіліктің алдын алудың ең тиімді жолдарын табу - осы зерттеу жұмысының негізгі мәселесі болып табылады.

Еліміздің еркіндік алуы, тіл аясының кеңеюі, қазақ мектептері санының көбеюі бүгінгі талапқа сай кадрларын әзірлеу, жас педагогтарға өзіндік бағыт, бағдары бар түйінді ойларды жинақтап жеткізу қажеттігін туындатып отыр. Сол себептен де қазіргі заман мектебі жоғары деңгейде маманданған кәсіпқой мұғалімді күтуде. Бүкіл әлем бұл күнде тәлім-тәрбие қызметіне ең білгір, ең талантты, өте жауапкершіл педагог-мамандардың қажеттігін мойындап отыр. Себебі адам тағдырында мектептік кезеңі аса маңызды. Ал әрбір адам өмірінде мектеп кезеңінің алғашқы сатысы болып табылатын бастауыш білім алу уақыты өте сапалы, нәтижелі болу керек. Балалардың өмірлік бастауында жетесіз педагог тұрса, одан келер шығынды өлшеп болмайды[5]. Сондықтан да педагог білікті маман, өз ісінің шебері болуы керек, яғни педагог шебер болу үшін: өзінің мүмкіндіктерін жаңа формация мұғалімі ретінде объективті бағалай алуы керек, кәсіби мамандығына қажетті қабілеттерді меңгеруі тиіс, жалпы мәдениетті, интеллектуалды іс-әрекетті, мінез-құлық, қарым-қатынас мәдениетін меңгеруі тиіс, өтіп жатқан интеграциялық процестерге, әлемдік білім беру кеңістігі қарқынына бағыттала алуы тиіс. Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаев «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер бүгінгі мектеп оқушылары, мұғалім оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан ұстазға жүктелер міндет ауыр» деген болатын. Қазіргі заман Мұғалімінен тек өз пәнінің терең білгірі болуы емес, тарихи танымдық, педагогикалық-психологиялық сауаттылық, саяси экономикалық білімділік және ақпараттық сауаттылық талап етілуде. Ол заман талабына сай білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқу мен тәрбие ісіне еніп, оқытудың жаңа технологиясын терең меңгерген, білігі мен білімі жоғары, жетекші тұлға ретінде ұлағатты саналады деп ойлаймыз.

Қазіргі кезде ғылым мен техниканың даму деңгейіндешығармашыл ұстаз күнделікті әрбір сабағын түрлендіріп өткізуге тырысады. Оқушының білімін көтерудің, ең басты шарты, оның пәнге деген қызығушылығын арттыру. Пәнге деген қызығушылығы болса ғана, бала оған көңіл қойып тындап, тереңдете оқып үйрене бастайды. Пәнге қызыққан оқушының білім сапасының жоғары болатыны белгілі. Шебер мұғалім үнемі оқушының ойлау белсенділігін арттырып, білімге қызығушылығын тудырғанда ғана ұстаз мақсатына жетеді. Сондықтан да үлгерімі төмен оқушылардың қатары да азаяды.

П.П.Блонский өзінің «Қиын оқушылар» атты еңбегінде үлгермейтін оқушылардың типтерін физикалық және психикалық даму ерекшеліктеріне байланысты бөліп қарастырған. Ғалым мектептегі үлгермеушілікті мектептің тәрбиелік және дидактикалық талаптарына тәртіп пен оқудың нәтижелерінің сәйкес келмеуі жағдайы деп түсіндіреді.

Үлгермейтін оқушылардың типологиясы бойынша құнды материал Л.С.Славинаның «Үлгермейтін және тәртіпсіз оқушыларға жеке ықпал ету» еңбегінде бар. Бұл еңбекте үлгермейтін оқушылардың топтары, үлгермеушіліктің негізгі себебі анықталған.

Б.Г.Ананьев еңбегінде педагогикалық процестегі бағаның рөлі көп-жақты зерттелді.

В.С.Мерлин (1959) «Жеке тұлға психологиясының очеркі» еңбегінде кейбір оқушыға, мына жұмысты жақсы орындадың деген жеткілікті. Ал басқаның жұмысын осы түрде бағалағанда, ол жеткіліксіз, оған үлкен баға қажет екенін анықтады.

Ғалым-педагог Л.В.Занков: «Оқыту оқушының жалпы рухани дамуын қамтамасыз етуі қажет», - дейді[1].

Оқушының жұмысты шығармашылықпен ойлауы, оны тиянақты істей білуі мен танымдық белсенділігін арттыру - қазіргі кезде барлық мұғалімдер қауымын толғандырып жүрген мәселелердің бірі. Оқушылардың нәтижелі оқуына әсер ететін сыртқы және ішкі күштер немесе себептер болады. Оқушылардың білім алуды ілгері қарай бастауына себепкер болатын негізгі күш - түрлі қайшылықтар. Бала білмеуден білуге қадам басқанда әр түрлі қиындықтар мен қайшылықтарға кездеседі, оларды шешу, жеңу нәтижесінде оқу міндеттері жүзеге асырылады. Оқыту үрдісіндегі ең негізгі қайшылық, ол – педагогикалық міндет талаптарымен оқушылардың мүмкіндіктерінің білімі мен дағдысының және дамуының қазіргі деңгейі арасындағы қайшылық. Сол қайшылықтарды шешудің дұрыс немесе тиімді жолын таба алмағандықтан, үлгерімі төмен оқушылар пайда болады. Оларға дер кезінде көмек беріп, мәселені шешу жолдарын анықтау бағытында көптеген педагог-психологтар жұмыс істеуде.

Оқытудың, тәрбиелеудің, білім берудің сапалы деңгейін қалыптастыру қазіргі мұғалімдердің ең басты міндеттерінің бірі болып табылады. Сондықтан үлгермейтін оқушылардың білімін жаңғырту және қалыптастыру жағдайын және сыныптардағы үлгермеушілікті болдырмау жөніндегі өзіміздің әрекетімізді талдау үшін осы берілген мақаламызда көрсеттік.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Бабаев С.Б., Оразов Ш.Б., Бабаева К.С. Педагогика. -Алматы, 2008. 15 б.
2. Мұғалімдердің танымдық ізденімпаздығын қалыптастыру негіздері. Монография.–Алматы: Ғылым, 2003. 140 б. (бірлестікте: Әбілқасымова А.Е.).
3. Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 11 қарашадағы ҚР Президенті Н.Назарбаевтың Қазақстан халқына «Нұрлы жол - болашаққа бастар жол» Жолдауы // <http://www.akorda.kz/kz/allNews>.
4. ҚР Білім туралы заңы. Астана, 2007 жылғы шілденің 27-сі. № 319-III ҚРЗ // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1100000487>
5. Мұғалімдердің танымдық ізденімпаздығын қалыптастыру негіздері. Монография.–Алматы: Ғылым, 2003. 144 б. (бірлестікте: Әбілқасымова А.Е.)

Өздігінен білімін жетілдіру арқылы мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру

Нүркенова Г.Қ., Маженасова М.С., «Болашақ» академиясы

*Барлық нақты білім тек өздігінен білім алу арқылы ғана өндіріледі.
Н.А. Рубакин.*

Жаһандану теңізіне желкенін жайған мемлекетіміздің ертеңгі алға бастайтын мықты ескегі болатын өткелен ұрпақты тәрбиелеу мен оқу-білім қайнарымен сусындататын осынау абыройлы мамандық иегерлері біздер педагогтар болып табыламыз. Біз тәуелсіз татулығы жарасқан осынау дархан мекеннің болашағы үшін жастардың оқу – тәрбиесіне үлкен жауапкершілікпен қарауымыз қажет. Ал жастарға қоғам талабына сай білім мен тәрбие беру үшін педагог үнемі білімін жетілдіріп отыруы тиіс.

Үнемі өздігінен білімін жетілдіру – «қазіргі заманғы ағымнан» қалыс қалмауға көмектесетін қазіргі заманғы адам өмірінің айқындаушы активі. Кәсіби қызметтің ең тән ерекшелігі ақпараттық ресурстар мен технологиялардың өзгеруіне байланысты оның қозғалмалылығы болып табылады және біз бұрынғы кәсіби біліктер мен дағдылар тез ескіретінін, жұмыстың басқа түрлері мен әдістерін, аралас ғылымдардың теориялық білімін және т.б. талап ететіндігін айқын түсінеміз. Осы үрдістерді оқып үйрену үшін адамда үнемі оқу қажеттілігі туындайды.

Педагогтің өздігімен білімін жетілдіру мәселесін А.Дистервег А.Г. Мысливченко, И.Л.Наумченко, Н.А. Рубакин, А.П.Владиславлев, Б.С.Гершунский, А.К Трошева, А.В. Даринский, Ю.К.Кулоткин, Г.Н.Сериков және т.б. көптеген ғалымдар қарастырған.

Өздігімен білім алуда бір жағынан мақсат жан-жақты дамыған тұлғаны тәрбиелеу болса, екінші жағынан әлеуметтік негативтілік, апатия және инженерлік-педагогикалық кадрлардың кәсіби құзыреттілігін талап етпеудің өсуі орын алуда. Осыған орай педагогикалық қарама-қайшылық туындайды. Бұл аталған қарама-қайшылық қазіргі ақпараттық қоғам жағдайында педагогтің өздігінен білім алу мәселесінің өзектілігін айқындап отыр.

Мұғалімнің өзін - өзі жетілдіруі дегеніміз педагогтың кәсіби шеберлігін арттырудың бір түрі. Өздігімен білім алу арқылы пәнді оқыту сапасы артады, педагогикалық шығармашылыққа дайындық жүзеге асырылады, кәсіби және мансаптық өсу байқалады, заманауи жаңашыл мұғалім, мұғалім – шебер, мұғалім-тәлімгер имиджі құрылады.

Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі үшін өздігінен білім алудың маңызына келесілер жатады:

- пәнді оқыту сапасын арттыру;
- педагогикалық шығармашылыққа дайындық;
- кәсіби және мансаптық өсу;

- заманауи жаңашыл мұғалім, мұғалім-шебер, мұғалім-тәлімгер имиджін құру;

- мұғалімнің қоғам мен мемлекет талаптарына сәйкестігі.

Өзін-өзі жетілдіру ерікті, саналы түрде жүзеге асырылады, жоспарланады. Оны педагогтың өзі басқарады және бақылайды. Өздігінен білім алу қандай да бір қасиеттер мен дағдыларды жетілдіруде аса қажет.

Өздігінен білім алу мынадай іс-әрекет түрлері арқылы жүзеге асырылады:

- педагогикалық және әдістемелік әдебиеттермен танысу;

- қандай да бір тақырып бойынша өздігінен білім алу жұмысы;

- ақпараттар ағымы болып табылатын ғаламтордағы ақпараттарға шолу жасау;

- семинарларға, конференцияларға, әріптестердің сабақтарына қатысу;

- пікірталастар, кеңестер, әріптестермен тәжірибе алмасу;

- біліктілікті арттыру курстарынан жүйелі түрде өту;

- білім беру технологияларын меңгеру (оқытудың мазмұнын, әдістерін, формаларын, құралдарын іріктеу);

- ашық сабақтар өткізу және оларды талдау;

- желілік қоғамдастықтағы әріптестермен қарым-қатынас;

- кәсіби конкурстарға қатысу [1].

Өзін-өзі жетілдіру үздіксіз, бірақ оны кезең-кезеңмен жоспарлау керек. Осыған орай педагогтердің өздігімен білім алуын ұйымдастыру технологиясы келесі кезеңдерден тұрады:

1 кезең-диагностикалық: ол өздігімен жұмысқа белгілі бір көңіл-күйді құруды қамтиды; кәсіби қиындықтар мен мүдделерді талдауды; мәселе қою, жұмыс мақсатын таңдау, жеке тақырыпты тұжырымдау, өз іс-әрекетінің реттілігін ұғындыруды (нәтижелерді жоспарлау және болжау) көздейді.

2 кезең-педагог таңдаған білім беру мәселесі бойынша психологиялық-педагогикалық және әдістемелік әдебиеттермен танысады; қаладағы, өңірдегі, елдегі әріптестерімен тәжірибе алмасу; педагогикалық фактілерді жинақтау, оларды іріктеу және талдау, тақырып бойынша картотеканы қалыптастыру.

3 кезең-практикалық, теориялық материалды нақты жағдайға (пәнге) бейімдеу; таңдалған жұмыс әдістерін тәжірибеде байқаудан өткізу; мониторинг, сауалнама жүргізу. Практикалық жұмыс әдебиеттерді оқумен қатар жүреді. Осы кезеңде жинақталған фактілерді түсіну, талдау және жинақтау жүріп жатыр. Әріптестермен оқыған педагогикалық әдебиет пен сынақтан өткен тәжірибені ұжымдық талқылауды ұйымдастыру орынды.

4 кезең – енгізу, онда педагог одан әрі жұмыс істеу барысында өз тәжірибесін пайдаланады, сондай-ақ оны таратумен айналысады. Теориялық материалға (дидактикалық материалдар, сабақ әзірлемелері, сыныптан немесе аудиториядан тыс іс-шаралар және басқа да әдістемелік жұмыстар) сүйене отырып, таңдалған тақырып арнасында өзіндік жұмыс жасау; апробациялау, түзету, нәтижелілігін бақылау жатады.

5 кезең-қорытынды (немесе қорытынды-бақылау), онда педагог өз білімін жетілдіру тақырыбы бойынша өзінің дербес әдістемелік жұмысына талдау

жүргізуі, нәтижелерін, әріптестеріне арналған ұсынымдарды ресімдеуі тиіс. Бұл кезеңге әдістемелік бірлестіктердің, педагогикалық кеңестердің отырыстарында мониторинг жүргізу, сауалнама жүргізу және материалдарды таныстыру кіреді [2].

Өздігінен білімін жетілдіру мәселесіне педагогтардың өзіндік көзқарастарын анықтау мақсатында өзіміз қызмет атқаратын «Болашақ» академиясының «Мектепке дейінгі және бастауыш мектепте оқыту теориясы мен әдістемесі» кафедрасының педагогтарынан шағын сауалнама алдық.

Өздігінен білімін жетілдіру мәселесіне педагогтардың өзіндік көзқарастары

	Сұрақтың мазмұны	Жауаптары		
		Келісе мін	Келіспей мін	Бейтарап
	Зерттеу процесінде рефлексия жасау қажет	60%	15%	25%
I	Зерттеушілік іс-әрекет кәсіби дағдыларды жетілдіреді	65%	25%	10%
II	Зерттеушілік іс-әрекетпен үнемі шұғылдану керек	45%	30%	25%
Y	Lesson study (LS) технологиясын әр педагог оқу барысында қолдануы тиіс	35%	45%	20%
	Lesson study (LS) педагогтардың кәсіби шыңдала түсуіне көмектеседі	30%	40%	30%

Өздігінен білімін жетілдіру мәселесіне педагогтардың өзіндік көзқарастарын анықтаудың диаграммалық бейнесі

Сауалнамадан алған нәтижелерден көріп отырғанымыздай педагогтардың басым көпшілігі өздігінен білімін жетілдіру мәселесіне байланысты оң көзқарастар байқатты. Алайда өздігінен білімін жетілдірудің қаншалықты маңызды екенін әлі де сезіне бермейтін оқытушылар да байқалды. Бұл оқытушылар жас мамандар болып табылды. Сондықтан да өздігінен білімін жетілдіру ерікті, саналы түрде жүзеге асырылуы тиіс болғанымен, жас мамандарға бұл тараптан бағыт бағдар берілгені маңызды деп ойлаймыз. Сондай-ақ кейбір оқытушылар өздігінен білімін жетілдіруге уақытының

жоқтығымен байланыстырды. Сол себепті өздігінен білімін жетілдіру мәселесінің маңызын аса бағаламайтындығы байқалды.

Сонымен қорытындылайтын болсақ, педагогтың өздігінен білімін жетілдіру оның зерттеу әлеуетін арттыру мен кәсіби дамуында маңызы өте зор. Педагогтардың үнемі ізденіс үстінде болуы олардың кәсіби құзыреттілігін дамытады.

Пайдаланған әдебиетер:

1. Гуслова М. Н. Инновационные педагогические технологии; Академия - Москва, 2010. - 288 с.

2. Матяш Н. В. Инновационные педагогические технологии. Проектное обучение; Академия - Москва, 2012. - 160 с.

**Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық құндылықтарды насихаттауды
қалыптастыру және оның маңыздылығы**

Кенжебек Ш.К., КМҚК «Думан» бөбекжайы

директор

Қазіргі ғаламдану заманында еліміздің әлемдік деңгейге көтерілуге бет бұруы кезеңіндегі ұлттық мәдени-тарихи, рухани құндылықтарымызды бойына сіңірген азаматтарға қоғамның сұранысының өсуі балабақшадан бастау алады. Жас ұрпақ бойына ұлттық құндылықтарды сіңіре отырып, білім жетістіктерін өркениетті елдердің білім деңгейіне көтеру қажеттілігін алға тартады. Бүгінгі жас ұрпақ – ертеңгі ел болашағы. Олай болса болашағымыздың іргесі бүгіннен берік қалануы тиіс. Адамға тән қасиеттердің бәрі баланың бойына 7 жасқа дейін қалыптасатыны белгілі. Бүгінгі қоғамға лайықты, жан-жақты жетілген, бойында ұлттық сана мен психология қалыптасқан тұлға тәрбиелеп өсіру отбасының, балабақшаның, мектептің, қоғамның алдында тұрған міндеті.

Елбасы «Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – ұлттық кодыңды сақтай білу» деп орынды атап көрсеткені белгілі. Елбасы өз мақаласында біртұтас ұлт болу үшін болашаққа қалай қадам басатынымыз және бұқаралық сананы қалай өзгерту қажет деген сұбелі ойларын ортаға салып отыр. Ең негізгісі – Қазақстанды әлемдегі дамыған 30 елдің қатарына қосу[1, 36]. Осы саясатты жүзеге асыруда еліміздің барлық білім беру жүйелерінде арнайы іс-шаралар жоспары құрылып жұмыстар қарқынды жүргізілуде.

Жас ұрпақ тәрбиесі – адамзаттың мәңгілік тақырыбы. Ұлттың бүгінгі де, болашағы да тәрбиелі ұрпаққа байланысты. Баланың шын мәнісіндегі адам болып қалыптасуы қыруар уақыт пен тер төгетін, зор еңбекті қажет ететін, ауқымы кең, жауапкершілігі мол жұмыс. Ұлы Абай: «Адам ата-анадан туғанда

есті болмайды: естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе дүниедегі жақсы жаманды танидыдағы сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді болады» бала тәрбиесі сол сияқты, өзін қалай тәрбиелесең, ол солай тәрбиеленеді, деген екен.[2, 176] Осы ретте балабақшамызда көптеген жұмыстар, ауқымды шаралар атқарылуда. Биыл елімізде тойланғалы жатқан Абай атамның 175 жылдық мерей тойына біздің балабақшамызда үлкен өз үлестерін қосып жатыр. Тәрбиеленушілеріміз челленджерге қатысып Абай атамның өлеңдерін жатқа оқуда алдарына жан салмады. Оған мысал: Қонысбай Әдемай 5 жас – Күншуақ тобының тәрбиеленушісі Абай атасының «Құлақтан кіріп, бойды алар» өлеңін жатқа айтты:

Құлақтан кіріп бойды алар,
Жақсы ән мен тәтті күй.
Көңілге түрлі ой салар,
Әнді сүйсең, менше сүй.

Сонымен бірге Республикалық «Зере әженің ізімен» ұлы Абайдың әжесі Зере бейнесі арқылы ұрпақ тәрбиесіндегі әжелердің ролін арттыру арқылы балалардың бойындағы шығармашылық қабілеттерді және ұлттық құндылықтарды дәріптеу мақсатында ұйымдастырылған байқауға, балабақшамызда жұмыс жасап жатқан «Асыл әжелер мектебі» жобасының бір жұмысын жібердік. Онда әжеміз Абай атаның 45 қара сөзінің ішіндегі 38-қара сөзін балаларға мәнерлеп айтып, оның мазмұнын жеткізе отырып, балаларымыздың ұйып тындай білуін, еркін және ашық ойларын айта білу әдептерін дамытуға үлкен үлес қоса білді.

Елбасымыздың алға қойған міндеттерінің бірі «Рухани жаңғыру». «Халқымның тағылымы мол тарихы мен ықылым заманнан ауқымы үзілмеген ұлттық салт-дәстүрлерін алдағы өркендеудің берік діңі ете отырып, әрбір қадамын нық басуын, болашаққа сеніммен бет алуын қалаймын», деп жазған болатын Елбасымыз өз мақаласында. Осы ретте қалалық білім бөлімінің бастамасымен мектепке дейінгі білім меемелері арасында ұйымдастырылып өткізілген «Ұлы дала мұрагерлері» үлкен қалалық іс-шараны атап өтуге болады. Осы үлкен көште біздің балабақшамызда өзіндік үлес қосып, атсалысып «100 кітап» жобасы бойынша «Бәйтерек» қойылымымен барып, тәрбиеленушілеріміз бойындағы ұлттық құндылықтармен еліне деген сүйіспеншіліктерін дәріптеп және оны үлкен көпшілік алында да көрсете білді.

Сонымен қатар балабақшамызда «Асық терапиясыда» өте жақсы жолға қойылып, жұмыс жасап жатыр. Олармен жаңа мазмұнды ойындар құрастырып, оқыту барысында да қолданудамыз «Ханталапай», «Үш табан», «Шеңбер», «Бес тас» т.б.

Қандай бала болмасын ойынмен өседі, өйткені бала табиғатының өзі тек ойынмен байланысты. Ойын үстінде ол өзін еркін ұстайды. Баланың психологиялық ерекшелігі қуанышы мен реніші осында анық байқалады. Сондықтан да білімін, танымын диагностикалап отыру - маңызды жұмыстардың бірі. Сол мақсатта тоқсан сайын мониторинг жүргізіледі[3,216] Ол баланы жетілдіруге, тереңірек тануға мүмкіндік береді.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйінін айта келе, әр үйдің үміті болған кішкентай балапандарымызды, ертеңгі болашағымызды Отансүйгіштікке, ұлттық салт-дәстүрімізді құрметтеуге, құндылықтарымызды дарытуға балабақша табалдырығынан бастау алуы қажет екенін тағы да айта кеткім келеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаев // Егемен Қазақстан, 2 наурыз, 2006ж.
2. «Бала мен балабақша» журналы № 6, 7. 2012ж.
3. «Білім беру ұйымдарының әдіскерлері» журналы, № 9, 2018ж.
4. БАҚ материалы

Не ексең, соны орасың!

А. Ж. Айнабекова, «Алданыш» бөбекжайы КМҚК

директор

«Еңбекқор адам», «ұстамды және табанды», «сабырлы, өжет», «қайсарлы адам» дегенді жиі естиміз. Бұлардың астарында адамның қоршаған ортаға, еңбекке, адамдарға, өзіне деген көзқарасы жатқаны бәрімізге де аян. Мысалы, адамның қоғамдық құбылыстарға көзқарасы қандай? Оның қарым-қатынасқа бейімділігі ше? Мейірімділігі мен сезімталдығы, қарапайымдылығы мен өзіне сын көзбен қарай алуы, еңбекқорлығы мен имандылық қасиеттері бар ма? Қорыта келгенде, тұлғаның адамгершілік негізі қандай болса, оның азамат ретіндегі өмірлік ұстанымы да сондай болмақ.

Қай ата-ана болса да өз баласында адамға тән ең жақсы қасиеттердің болуын қалайды. Алайда, қалағанымыз оны әлі жүзеге асырғанымыз емес қой. Сондықтан, өсіп келе жатқан бала аяқ астынан жылпостанып, өтірік айтып, қарсы шығып, үлкендерді тыңдамай, сабаққа зейін салмай, дөрекілік көрсете бастағанда, ата-аналар «Бұл қайдан шыққан мінез? Біз сонша тырыстық қой!»,- деп, таң қалады. Кейде өздерін ақтау үшін «Өзінің құдай берген мінезі сондай»,- деп, баланың мінезі енді өзгермейтінімен келісе салғылары келеді.

Осы тұжырым дұрыс па? Өсіп келе жатқан жеткіншектің мінез-құлқы шынымен де өз-өзінен қалыптасып, ата-ананың оған еш қатысы жоқ екені рас па?

Әрине, бұл не өрескел қателік, не баланы дер кезінде, ол туысымен тәрбиелеуді қажет деп санамайтындардың өздеріне ыңғайлы позициялары.

Мінез-құлық негіздері өте ерте қалыптасады және оның дамуы әлеуметтік ортаға, ал ең бастысы, тәрбиеге байланысты. Мінез – адамгершілік санаты. Егер сіз ең басынан бастап баланы дұрыс тәрбиелесеңіз, уақыт өткен сайын ол адмагершілік, имандылық ұғымдары мен ұстанымдарын дұрыс қабылдап, бұл оның мінезінің негізі болады.

Мысалы, сіз балаңыз жақсы оқысын десеңіз, мектепке дейінгі жастан бастап оған еңбекқорлық, тәртіпке бағыну, адамгершілік пен қайсарлық қасиеттерін дарытуыңыз керек. Оқу – бұл күш пен қауқар талап ететін еңбек, бұл – білімге жетуге бағытталған жігер, бұл – қалаулар мен міндеттерді тәртіпке келтіру, бұл - өзінің «қалаймын-қаламаймындарын» міндетті «қажетке» бағындыру, бұл - өзінің тәртібі мен оқу түріндегі жұмысына саналы қарау.

Тәртіптілік – бұл тұлғаның тәрбиелігінің, жинақтылығының, өзін өзі ұстай алуының көрсеткіші. Тәртіпті адамға жұмыс істеу де, өмір сүру де оңай. Сіз балаңыздың ертеңгі өмірін жеңілдеткіңіз келсе, бүгіннен бастап оның сезім, іс-қимыл, қалауларының мәдениеттілігімен сипатталатын тәртіптілік негіздерін қалыптастыруға ұмтылуыңыз қажет. Тәртіптілік негіздерін бала өте ерте кезден бастап – «болады» және «болмайды», «жақсы» және «жаман» ұғымдарын түсінісімен сіңіре бастайды. Осы ұғымдардың баланың көкейінде қатар тұруы өте маңызды. Себебі, аз уақыттан кейін оларға «керек» деген ұғым қосылады. «Керек» ұғымымен бірге өсіп келе жатқан балаға өз іс-қимылдары үшін жауапкершілік сезімі де келеді. Тәрбиелеудің бұл жолы тұлғаның дамуына бағытталған [1, 16-б.]. Қазақстанға қайсарлы, шығармашылық сезімдері дамыған, өз бетімен шешім қабылдай алатын, қиындықтарға төзе білетін азаматтар қажет.

Ал бұл дегеніміз ең кішкентай кезінен бастап баланы белсенді болуға, дербестілік, бастамашылық, саналылық танытуға бағыттау деген сөз. Бұл бағалы қасиеттердің көзі әдеттерден басталады. «Әдет ексең – мінез орасың», - деген мақал бекер айтылмаған ғой. Бұлар тиісті түрде өсіп, дамуға қажетті тазалық, мәдениет, адамгершілік әдеттері. Олар балалар өміріне тәртіп енгізеді, демек, қиқарлық, еркелік, бағынбаушылық тәрізді келеңсіз көріністердің алдын алады.

Мінез-құлықтың бағалы қасиеттерінің дамуына адамгершілік әдеттері ерекше әсер етеді. Мысалы, мектеп табалдырығында тұрған балаларда қалыптасуы қажет әдеттер: тазалық, ұқыптылық, өз заттарын тиісті түрде ұстай білу, өзін өзі күте білу; ересектердің еңбегін бағалай білу; еңбекке құлшынып, өз бетімен пайдалы істер таба білу әдеті; ойыншықтарына, оқулықтары мен кітаптарына, өз заттары мен қоғамдық мүлікке ұқыпты қарау; ересектерді құрметтеу, оларға көмек көрсету; ата-ананың сөзіне зейін салу әдеті, тәртіпті, шыншыл және әділ болу; өзін мәдениетті ұстай білу - әдепті, сыпайы, ұстамды болу, және т.с.с., өсіп келе жатқан тұлғаның мінезінің негізін қалайтын, көптеген жақсы әдеттер.

Мектепке дейінгі шақ – балада өз тәртібі мен сыртқы және ішкі іс-қимылдарын саналы басқаруға мүмкіндік беретін еріктің (воля) пайда болу кезі [2, 23-б.]. Ата-ананың міндеті – баланың ерікті қасиеттерінің дамуына көмектесу, оған ерік беріп, әлі келетін қиындықтарды жеңуге итермелеп, өз бетімен таңдау жасауға талпындыру.

Мінездің қалыптасуына отбасындағы барлық жағдайлар әсер етеді. Отбасы – баланың бірінші ұжымы. Осында ол басқа адамдармен қарым-қатынас

жасаудың бірінші тәжірибесін алады, қамқорлықтың бірінші негіздерін игереді. Жауапкершілік, борыш, еңбек деген не екенін түсіне бастайды. Мектепке дейінгі баланың өмірі тиісті түрде ұйымдастырылған жайлы отбасы – баланың мінез-құлқының қалыптасуына елеулі ықпал ететін көрсеткіш [3, 63-б.].

Босаңсуға, «қаламаймын» сезіміне, әдетте, қатаң күн тәртібіне үйренбеген бала үйір болады. Сондықтан, отбасы мен бала бақшадағы күн тәртіптерінің сәйкес келуі - балада адамгершілік-қайсарлық қасиеттерін қалыптастыруда көп септігін тигізетін жағымды жағдай.

Мінез балаға, сыртқы ұқсастығы, шашының, көзінің түстері бірдей болуы тәрізді, туған-туыстарынан дарымайды. Егер бала әкесінің, шешесінің немесе әжесінің мінездеріне тән мінез-құлықты болса, бұл оның балалық қабылдағыштының және олармен көп араласуының нәтижесінде орын алған жағдай. Жақын адамдар балаға тек арнайы тәрбиелік шаралармен ғана емес, жеке тұлғасымен де әсер етеді! Ал ата-ана үнемі баласы туралы (баланың көзінше) тұжырым жасайтын болса, олар өздері байқамастан, балаға не жағымды, не жағымсыз қасиеттер дарытады. Осының нәтижесінде бала өзін ізгі, зерек, еңбекқор немесе, керісінше, қырсық, жалқау, тіл алмайтын деп сезініп, өзін осы мінез-құлықтарға сәйкес көрсетеді.

Адамның мінезі мен бақыты – бір бірімен байланысты ұғымдар. Адамгершілік қасиеттері көп адам өзін қоршаған ортадан тек жақсылықты игеріп, жақсылық жасауға талпынатын болғандықтан, оның жарқын сәттері де көп екені сөзсіз ғой. Ал мінезі нашар адам, әдетте, ұсақ-түйекке бола өз өмірінің шырқын өзі бұзады емес пе...

«... Адамды бақытты болуға үйрету мүмкін емес, алайда, оны ол бақытты болатындай етіп тәрбиелеуге болады», - деп жазыпты А.С.Макаренко. Баласы ертеңгі өзіндік өмірінде адамдар қоғамындағы тиісті орнын тапқанын қалайтын барлық ата-аналар осы қағиданы ұстануы қажет.

Сіздің балаңыз ересектердің дүниесіне қандай мінез-құлықпен кіреді? Бұл сізге байланысты. Балаңыздың болашағы сіздің қолыңызда: бақытты болғанын қаласаңыз, оның ертеңгі дүние тануын қалыптастыру үшін балаңызда ең жақсы қасиеттерді тәрбиелеңіз.

Әр балада тұлғаның кез-келген жағымды қасиеттерін қалыптастыруға болады. Адамның мінезін мүсіндеу – аса жауапты іс.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Буре Р. С. Готовим детей к школе. М. Просвещение, 1987.
2. Зинченко В. П. Как построить своё «Я». М., 1991.
3. Обухов Л.Ф. Детская психология: теория, факты, проблемы. М., 1995.

Создание сетевого сообщества - требование времени

*Ульянова Н.А., КГКП «Ясли-сад «Ақбота»
директор*

Интенсивное развитие информационных технологий меняет современное общество, меняются формы обмена информацией. Электронная почта, сотовая связь позволяют в считанные секунды получить или отправить информацию с любой точки мира. Благодаря этому, люди становятся ближе друг к другу, ускоряется процесс обсуждения и принятия решений по многим актуальным и интересующим их вопросам, расширяется круг заинтересованных лиц. Интернет с его возможностями общения по электронной почте, участия в чатах, форумах, видеоконференциях, семинарах способствует виртуальному объединению групп людей по интересам. В сети создаются профессиональные объединения и сообщества.

Сетевое сообщество – группа людей, общающихся между собой при помощи сети Интернет.

Сетевое педагогическое сообщество – инициативный коллектив педагогов единомышленников, с различных регионов, городов, который работает над решением выбранной проблемы с использованием технических средств обмена информацией. Иными словами – это сообщество педагогов, которые хотят поделиться опытом, поспорить, рассказать о себе, почерпнуть нужную информацию.

Три основных фактора, создающих фундамент сетевого педагогического сообщества

Идея. Именно идея «обрастает» предложениями, рассуждениями на тему, совместными исследованиями и проектами. Во многом именно идея пользуется той или иной степенью доверия и притягивает к себе людей определенного мировоззрения, воспитания, культуры.

Возможность общения. Высказывание своего мнения, диалоги с людьми, занимающимися одной и той же проблемой, обсуждение.

Условия для развития идеи. Новым членам сообщества важна возможность принять личное участие в деятельности сообщества, интересна информация, которую пишут другие люди.

Сетевое педагогическое сообщество ставит перед собой следующие **цели**:

- обмен педагогическим опытом;
- общение с коллегами различных районов, областей, городов.
- повышение квалификации;
- получение новых знаний.

Задачи сетевых педагогических сообществ:

- совершенствование профессионального мастерства педагогических кадров различных уровней;

➤ совершенствование системы учебно-методического обеспечения образования за счет сокращения сроков апробации и внедрения новаторских методов и учебно-методических материалов;

➤ обеспечение широкому кругу заинтересованных лиц открытого доступа к информационным образовательным ресурсам и решению актуальных вопросов образования;

➤ создание модели многоуровневой адаптивной системы профессионального развития педагогов и их методической поддержки с помощью Интернет;

➤ развитие технологий формирования информационно-образовательного пространства;

➤ организация совместной деятельности педагогов в единой образовательной информационной среде;

➤ В ходе организации работы по сетевому взаимодействию, должны быть пройдены определенные этапы становления сетевого педагогического сообщества:

➤ необходимо сформировать инициативную группу педагогов и педагогов – тьюторов по реализации проекта;

➤ определить значимые-актуальные направления взаимодействия между детскими садами;

➤ разработать ряд методических материалов для реализации данного проекта.

Работа сетевого педагогического сообщества будет эффективна, если придерживаться следующих критериев:

➤ число активных участников должно преобладать;

➤ динамизм сообщества (необходим интенсивный рост числа активных участников, количество обсуждаемых тем и их сменяемость);

➤ оформление страницы сообщества (оригинальное, притягивающее взгляд);

➤ обмен опытом в области применения новых педагогических технологий;

➤ методическая направленность взаимодействия

➤ создание информационно-методического пространства для педагогов города;

➤ объединение педагогов по их профессиональным интересам;

➤ организация информационно-методической поддержки и профессиональной взаимопомощи.

Таким образом, с целью обеспечения более широкого охвата педагогических кадров дошкольных организаций активной методической работой, обменом мнениями, знаниями, было создано сетевое педагогическое сообщество среди детских садов: «Алтынай», «Алтын сақа», «Ақбота», «Бахыт», «Шанырақ». Данные дошкольные организации находятся в разных уголках города, но применение информационно-коммуникационных технологий позволяет общаться друг с другом, решать профессиональные вопросы и повышать свой профессиональный уровень, а так же развивать

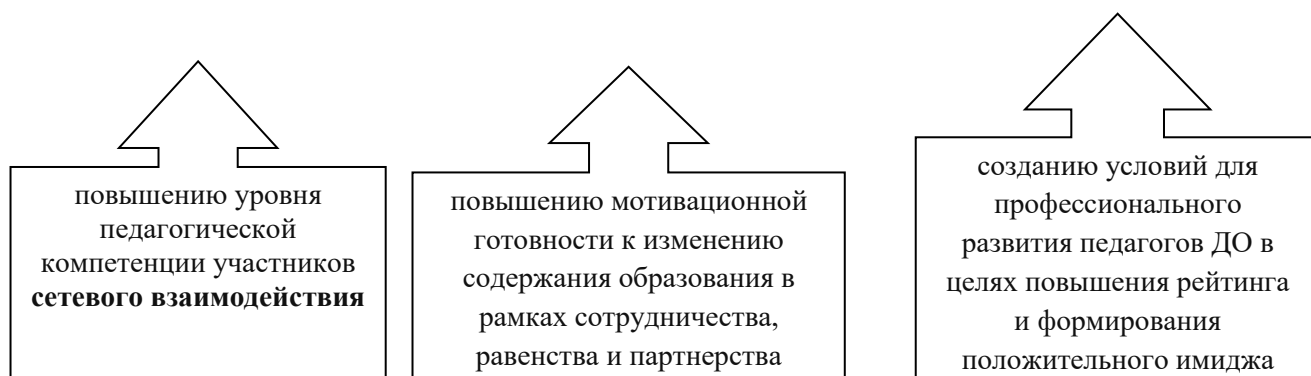
творческое взаимодействие и сотрудничество педагогов данного сетевого педагогического сообщества (далее СПС).

Наше сетевое сообщество работает над социально-педагогическим проектом «Адал бөбек». Его целью является, создание условий для становления основ правосознания и реализации правового поведения детей старшего дошкольного и предшкольного возраста в различных видах деятельности.

Педагоги СПС включены в совместное взаимодействие, в соответствии с разработанным планом по реализации проекта, используя при этом разные формы работы, такие как круглые столы, открытые мероприятия, мастер классы, презентации, тренинги, семинары, консультации. Мы будем организовывать «День открытых дверей» для партнеров по сетевому взаимодействию, открытые просмотры занятий, бесед, игр, ситуативных моментов, развлечений.

Тем не менее, работа СПС находится на начальном этапе, многое предстоит еще сделать: определить функции каждого педагога, выбрать лидера, расширить спектр сотрудничества.

Мы ожидаем, что работа по сетевому взаимодействию будет способствовать:

Только слаженная работа педагогического коллектива, личная заинтересованность каждого педагога в отдельности, определение и реализация эффективных форм взаимодействия даст положительные результаты в организации работы с партнёрами по сетевому взаимодействию. Новые сервисы социального обеспечения: блоги, форумы, сетевые конференции, мастер-классы и т.д. существенно упрощают процесс сетевого творчества. Активность каждого педагога в сети, будет способствовать его становлению «сетевым учителем», тем самым мы продвинемся по пути создания единого педагогического информационно-коммуникативного пространства. Будут созданы условия внедрения лучшего из достижений и находок коллег в повседневность обучения и воспитания, что будет, являться самой реальной точкой роста модернизируемого общества Казахстана на современном этапе.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27.07.2007 года № 319–III.

2. Закон Республики Казахстан «О противодействии коррупции» от 04.05.2008 года № 410-V ЗКР.

3. Указ Президента Республики Казахстан «Об Антикоррупционной стратегии Республики Казахстан на 2015-2025 годы » от 26 декабря 2014 года № 986.

4. Программы противодействия коррупции партии на 2015-2025 годы.

Үш тілді меңгеру – заман талабы

***Скандирова Г. Е., «Мөлдір» бөбекжайы КМҚК
директор***

Қазіргі жаһандану заманында бірнеше тілді қатар білетін адамдардың қоғамдағы алар орны ерекше болып отыр. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев: «Әрбір Қазақстандық үш тілді жетік меңгеруі керек. 2020 жылға дейін ағылшын тілін білетін тұрғындар саны біршама көбеюі керек», - деп айтқан еді. Шындығында, «қанша тіл білсең, сонша адамсың», - деп тегін айтылмаған. Тіл үйренуден адам баласы пайда көрмесе, зиян шекпейтіні белгілі.

Ана тіліңді, мемлекеттік тілді жетік білу – әр азаматтың міндеті, ал шет тілін меңгеру қажеттілік. Елбасының алдыға міндет етіп қойған бәсекеге қабілетті мемлекет құру ісінде жас ұрпақтың, бүгінгі жеткіншек буынның тигізер үлесі зор екендігі анық. Жаһанданған заман елімізді барлық елдермен бәсекелесе дамуға жетелейді. Тілдің қажеті артқан сайын, сұраныс артқан сайын шет тілін меңгеру аса қажеттілік болып отыр. Бәсекелестікте тек мықтылар ғана жеңіп шығады, ал бәсекеге шыдай алмайтындар жеңіліске ұшырайды. 2050 жылға дейінгі кезеңге арналған еліміздің даму стратегиясында қазақ тілін өркендету мен шет тілдерді оқыту мәселесіне айрықша мән берілген.

«Біз, қазақтар, әлемдік ғылым мен мәдениетке орыс тілі арқылы шықтық. Бірақ қазір ағылшын тілін меңгеріп, көкжиегімізді кеңейте түсуіміз қажет», - деген Елбасы Н.Ә.Назарбаев. Әсіресе, жас буынға өз заманының талабына сай білім беру – білім саласы мамандарының мойнындағы үлкен жауапкершілік. Ағылшын тілін жетік білу нәтижесінде біз әлемдік дамуға құлаш ұрып, жаһандану үдерісіне еркін қадам басамыз.

Халықаралық тіл ағылшын тілі арқылы біз өзіміздің мәдениетімізді әлемге танытуға мүмкіндік аламыз. Сондықтан да балалардың ерте бастан ағылшын тілін меңгеріп шығуына үлес қосуымыз қажет. Балалар қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде өзі, отбасы, оқу орны, елу, туған жері, қазақ елінің әдебиеті мен мәдениеті жайлы, қазақ ұлтының өзіне тән ұлттық болмысын сипаттап айта алатындай болуы керек және әлемдік мәселелерге үн қоса алуы қажет. Ол

үшін тілді меңгеру балабақша жасынан бастылып, соның негізгі іргетасы қалана беруі керек. Баланың мектепке дейінгі кезеңде шет тілдерін үйрену қабілеті аса жоғары болатындығын қазіргі таңда мамандар дәлелдеп отыр.

Шет тілін үйренудің әрбір адамға жаңа мүмкіндіктерге жол ашатыны сөзсіз. Әлемде 6000-нан аса тіл бар. Солардың арасында ағылшын тілі үлкен маңызға ие. Ағылшын тілінде миллиондаған адамдар сөйлейді. Ағылшын тілі қазірде кез келген салада қолданылады. Қазір ағылшын тілі – Еуропа, Америка, Аустралия және Шығыс елдерінің бір бөлігі сөйлейтін ең танымал тіл.

Көпшілік ғалымдар балаға ерте жастан тіл үйретудің маңызды екендігіне тоқталған.

Тілді меңгерудегі қажетті басты үш ресурс:

1. үйренушінің ынта-ықыласы, ниеті;
2. білікті педагог;
3. материалдық-техникалық база.

Тіл үйренушінің тілді үйренуге деген ниеті әрқашанда бірінші орында тұрады. Ынта-ықыласы жоқ адамды сүйреп жүріп тіл үйрету еш мүмкін емес. Сондықтан да мотивацияны дұрыс түсінуі керек. Мысалы, ағылшын тілін үйрену не үшін қажет деген сауалға жауап жан-жақты толық қамтылуы керек. Балабақша балалары үшін тіл үйретудің барлығы ойын түрінде жүруі керек.

Балаға бірнеше тілді үйретудің не қажеті бар деген сұрақтар өте көптеп қойылып жатыр. Оны тіпті зиялы қауым өкілдерінің арасында да құптамайтындар бар. Әрине, шет тілін үйренбес бұрын баланың тілі өз ана тілінде шығуы керек. Қазақ тілін оқытуға жоғары дәрежеде көңіл бөлінуі қажет. «Балаңа қай тілде білім берсең, ол түбі сол ұлтқа қызмет ететін болады», - деген зиялыларымыз.

Сондықтан біз оларға ағылшын және орыс тілдерін үйреткенімізбен, отансүйгіштік, елжандылық қасиеттерді қоса сіңіріп отыруымыз қажет. Кейбір оқулықтарды алып қарайтын болсақ, ағылшын тілін үйреткеннің жөні сол екен деп, ағылшындардың тарихын, солардың салт-дәстүрін т.б. жайлы деректерді молынан қамтып бала санасын улап жатқандай әсер аласың. Бала өзге шет тілін білсін. Бірақ ол елдің ата-бабасының тарихын жаттап, олардың мәдениеті мен әдебиетін бойына сіңірудің еш қажеті жоқ деп ойлаймыз. Бұл мәліметтерді олар ертең өскенде тарих, география тәрізді пәндерден де оқып үйреніп алады.

Ал біз кішкентай бүлдіршіндерге өзінің айналасындағы қоршаған заттардың атауын, күнделікті өмірде жиі кездесетін зат атауларын меңгертумен қатар, отансүйгіштік қасиеттерін қалыптастыратын кей тақырыптарды өкен дұрыс деп санаймыз. Сол себепті де осы қолымыздағы бағдарламаны дайындап отырмыз. Бала өскенде бірнеше тілді білуімен қоймай, өз ұлтын ұлықтай білетін, елінің тарихын, оның мәдениетін өзгеге таныта білетін елжанды азаматтар қалыптастыруды көздейміз.

Ал енді шет тілін білу не үшін қажет деген сұраққа жауабымыз төмендегідей болмақ. Ол баланың бүкіл өміріне азық болады. «Неше тіл

білсең, сонша адамсың», - деген. Ағылшын тілін үйреніп кету деген аз ғана уақытта тындыра қоятын оңай шаруа емес. Ол баланың кішкентай күнінен бастап, жүйелі түрде жүргізілуі қажет. Қазір сіздің бүлдіршініңіз шет тілін үйреніп жатса, оның болашағынан төмендегідей жетістіктерге жол ашылатынын білгейсіз дегіміз келеді:

1. қазір жұмысқа қабылдағанда ағылшын тілін білетін жастарға ерекше құрметпен қарайды. Ал кейбір шетелдік компанияларда бұл тіпті талап ретінде қарастырылады;

2. шет елде демалыста жергілікті тұрғындармен тілдесе алу. Шет елдің қайсысына барсаңыз да, ағылшын тілі қолданыста болады. Адамдарды түсініп, сол елдің тұрмысы жайлы көбірек ақпарат, ал демалысыңыздан көбірек әсер ала аласыз. Таныс емес жерден жоғалмай, керек жерді таба аласыз;

3. ортаңыздың өсуі. Ағылшын тілді форумдар мен сайттарда жүріп, талай жаңа адамдармен танысуға болады. Олармен ағылшынша тілдесіп, өз біліміңіз бен тіл ерекшеліктерін жақсартып аласыздар. Жаңа қызығушылық табу. Әр адамның өзіне тән қызығушылықтары бар. Ол өміріне қызық сәттер қосып, оны күнделікті істерден алаңдатады. Сіз үшін бұл хобби - тіл үйрену болсын;

4. қосымша табыс көзі. Ағылшын тілін жақсы игерсеңіз, тек өз жұмысыңызда ғана сәттілікке жетіп қоймай, басқа да табыс көздерін таба аласыз. Мысалға реферат, диплом жұмыстары, арнайы әдебиетті аудару жақсы табыс әкеле алады;

5. қосымша мүмкіндіктер. Шет тілін білу сізге қосымша мүмкіндіктер ашады. Шет елге оқуға түсу, машықтануға шет елге барып келу және басқа да тосын мүмкіндіктер пайда болуы әбден мүмкін;

6. аудармасыз-ақ шет ел киноларын қарау. Кабельді телеканалдардан көптеген елдердің бағдарламаларын, киноларын ағылшынша көре аласыздар. Тек өз еліңіздің ақпаратымен ғана емес, әлемдік жаңалықтардан, мәдениеттен хабардар боласыз.

Аудармасыз фильм қарау арқылы оны тереңірек түсініп, көбірек әсер ала аласыз. Сіздің мамандығыңыз бойынша әдебиет тек ағылшынша шығып, орысша, қазақшаға аударылғанша бір-екі жыл өтеді делік. Өз салаңыздағы жаңалықтардан қалмай, онымен уақытылы танысып отыру үшін сізге бар керегі - ағылшын тілін білу. Арнайы бір салаға маманданған сайттар да көбінде ағылшынша. Демек ағылшын тілін білу арқылы қажет ақпаратты ала аласыз.

Балаға ағылшын тілін үйретуде түрлі әдіс-тәсілдер ойын арқылы жүзеге асып жатады. Ал негізгі талап баланың сөздік қорын арттыру, ауызекі сөйлеу тілін қалыптастыру, яғни акцентсіз сөйлеу үшін баланың акустикалық-артикуляциялық дұрыс дыбыстауын қалыптастыру, екі-үш сөздің басын қосып, сөйлеуге дағдыландыру т.б.

Күніне жаңа сөздерді баланың сөздік қорына қосылып отыру керек. Бір қызығы мәлімет бойынша, ағылшын тілінде 300 сөз білсеңіз, бұл ағылшын тілінің 65 пайызы дейді. Күнделікті өмірде жиі пайдаланылатын сөздерді тұтастай жаттап алуымызға болады екен. Тек күнделікті өмірге аса қажет

деген сөздерді жаттау керек. Өйткені әрбір тілде күнделікті өмірде қолданыла бермейтін сөздер аса көп болады. Мысалы, біздің қазақ тіліндегі кейбір сөздерді біздің өзіміз қолдана бермейміз.

Сөздерді жаттау барысында балаға аса көп талап қоймаңыз, өйткені тез жалығып немесе шаршап кетеді. Аздаған сөзден бастаған дұрыс. Бастысы сол үйренген сөзді күнделікті өмірде пайдалана білгені жөн. Және әр сабақ арасында байланыс болуы қажет. Баланың бүгінгі жаттаған сөзі ертең кәдеге аспай қалмауы керек. Күнделікті алдыңғы өткен сөздер де сабақ барысында қолданылғаны жөн.

Айналадағы заттардың барлығының ағылшынша атауын стикерлерге жазып жапсырып қою керек. Ол үнемі баланың көз алдында тұратындықтан, қажетті заттардың ағылшын тіліндегі атауына көздері үйрене бастайды. Бұл әдісті көпшілік адамдар қолданып та жүр. Бұл арқылы өзіміз тұтынатын заттардың атауын меңгере аламыз.

Когнаттармен және интернационал сөздермен жұмыс жасау. Когнаттар дегеніміз бірнеше тілде ұқсас қолданылатын сөздер. Мысалы: brother – бауыр, sister – сестра, teeth- тіс, baby-бөпе сияқты ұқсас дыбысталатын, әрі мағыналар жақсын сөздер. Ал тіл үйренушілердің енді бірі ағылшын тіліндегі кейбір сөздерді қазақ тіліндегі сөздермен байланыстыра отырып жаттайды екен. Солардан да мысал келтіріп көрейік:

Abdicare -Әбден кет -**Бас тарту, кету**

Ability -Қабілетті -**Қабілет**

Acid -Ашид-ы -**Қышқыл**

Sir(сэр) -ер адамға берілетін дәреже **сері**

Women - **Үй мен**(әйел адам)

Bit (кішкентай) – бітті (диалект)

Booze (ішімдік) – боза (қазақтар сыра тәріздес боза ашытатын болған) т.б.

Ал интернационал сөздердің өзі бір төбе. Бұларды жаттау балаларға аса қиындық туғызбайды деп ойлаймыз.

Аудио, бейне материалдарды көрсету керек. Мысалы балалар көптеген мультфильмдерді орыс тілінде көреді. Бұл олардың орыс тіліндегі сөздік қорын арттыра түскен және орысша толық түсінулеріне мұрындық болған. Үйінде қазақ тілінде ғана сөйлейтін кейбір балалардың орыс тілін теледидар арқылы үйреніп алғаны ешкімге жұмбақ емес.

Сондықтан ағылшын тіліндегі мультфильмдерді көру арқылы, тілді үйреніп кетпесе де, сол тілге құлақтары үйрене бастайды, дұрыс дыбыстауды үйренеді. Кейін тіпті ағылшын тіліндегі киноларды т.б. көретін дәрежеге жете бастайды. Қазір ағылшын тілін үйретуге арналған телебағдарламалар да көп, баламен бірге отырып ата-ана да көрсе, олардың қызығушылығы арта бастайды.

Адам келесі бір адамға бір нәрсені үйрету арқылы өзі көп нәрсе үйренеді. Өзі үйренген сөздерді тобындағы басқа балаға үйреткізуге тырысу керек немесе ата-ана өзі білмеген болып, баладан үйретуін өтінсе, баланың

құлшына кірісетіні анық. Сонда олар өзінің үйренгенін есте ұзақ сақтайтын болады.

Үйренген сөздерді жеке-жеке біліп қана қоймай, олардың басын қосып сөйлеуге үйрете бастау қажет.

Сонымен ойымызды жинақтай келгенде айтарымыз, сөздік қорын молайту – тіл үйренудегі басты қадам. Сөздік қорыңыз болмаса, ол тілді түсіну де, сөйлеу де мүмкін емес. Алғашында, жоғарыда айтқандай, сөздерді күнделікті өмірмен қатысы бар дүниелермен байланыстыра жаттаймыз. Кез келген жаңа тілді үйренуге абсолютті ең жақсы жол - ол сол тілде сөйлеу. Сіз тек бес ағылшын сөздерін білсеңіз де бұл маңызды емес - ағылшын тілінде басқа адаммен сөйлесу ең жылдам, ең тиімді әдіс болып табылады. **Ағылшын тілінде мультфильмдерді қарау.** Балаға қызық болатын фильмдер мен бағдарламалар таңдауға тырысыңыз - бұл жаттығуды жеңілдетуге көмектеседі.

Міне, осындай жағдайларды ескере келгенде, ағылшын тілі пәнінен қосымша қолданбалы курстарды ұйымдастыру қажеттілігі туындайды. Ағылшын тілі меңгерту барысында «Өзге тілдің бәрін біл, Өз тілінді құрметте», «Жеті жұрттың тілін біл, Жеті түрлі ілім біл», - деген қағидатты ұстана отырғанымыз абзал.

Өз ұлтының рухын биік ұстайтын, өз ана тілінің тұғырын ту ететін, сөйте тұра қазіргі заман талабына сәйкес, ағылшын тілін жетік білетін, ағылшын тілін еркін меңгерген азаматтар тәрбиелеп шығару – біздің басты міндетіміз. **«I like my motherland»** атты курс балаларға өзі, отбасы және Отаны жайлы ағылшын тілінде сөйлей білудің, әңгімелей білудің алғашқы әліппесін үйретеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім беру туралы заңы» А, 2007ж
2. Қазақстан Республикасы Президентінің жолдауы «Қазақстан өз дамуындағы жаңа серпіліс жасау қарсаңында» 2006ж
3. Л.П. Ақтанова «Мемлекеттік тілді оқытудың негізгі мәселелері» 16,21б
4. Б.Б.Баймұратова «Балабақшадағы ересек балаларын тілін дамыту туралы әдістемелік құрал» А, 1999ж.

Управление конфликтом – функция управления персоналом детского сада

Серикбаева Б.С., КГКП я/с «Алтынай»

директор

Ежедневно мы имеем дело с самыми разными ситуациями. Среди них особо выделяются те, которые требуют от нас наибольшего эмоционального

напряжения, энергетических затрат и поиска рациональных решений. Типичными жизненными ситуациями такого рода и являются конфликты.

Конфликт – это противоречие, воспринимаемое человеком как значимая для него психологическая проблема, требующая своего разрешения и вызывающая активность, направленную на его преодоление.

Руководитель призван разрешать конфликт всеми доступными ему средствами, поэтому так или иначе он вовлечен в него. Управление конфликтом является одной из важнейших функций управления персоналом детского сада.

Управление конфликтом – целенаправленное, обусловленное объективными законами воздействие на его динамику в интересах развития или разрушения той социальной системы, к которой имеет отношение данный конфликт. Управление конфликтом – это тоже управление, поэтому общие методы управления – административно-правовые, экономические, социально-психологические – применяются и в этой сфере. Необходимо знать о причинах конфликта, способах поведения при его возникновении, средствах и методах предотвращения и разрешения. Насколько эффективным будет управление конфликтом, зависит от руководителя.

Среди сотрудников необходимо создать благоприятный психологический климат, развить как у себя, так и у педагогов детского сада умения и навыки гибкого выхода из конфликтных ситуаций. В любом коллективе, даже самом дружном и сплоченном, рано или поздно могут возникнуть конфликтные ситуации. Педагогический коллектив, как и любой другой, имеет свою специфику. Основная специфика коллектива детского сада в том, что основной контингент составляют женщины. Данный факт оказывает дополнительное влияние на количество и качество конфликтов, а также на пути их решения.

Участниками конфликта могут быть:

- представители администрации (директор детского сада, заместитель директора по хозяйственной части, методист);
- педагоги (воспитатели, музыкальный руководитель, инструктор по физической культуре, учителя казахского, русского, английского языков и др.);
- родители.

В отношении конфликтов, возникающих в педагогических коллективах, следует всегда помнить о том, что из-за конфликта двух сторон страдает третья сторона – дети. Поэтому важно не только то, как переживают конфликт участники, но и то, как он воспринимается окружающими. Детский сад – начальное звено воспитательного процесса, в котором закладываются основы формирующие личность человека. Сотрудники детского сада – те взрослые, чей опыт общения дети воспринимают ежедневно, перенимают его и часто воспроизводят затем в своем общении и со сверстниками, и с взрослыми. Маленький ребенок находится во власти взрослых – родителей и сотрудников детского сада, поэтому в процессе сотрудничества взрослые помогают

ребенку в усвоении культурно-исторического опыта общения, взаимоотношений с окружающими людьми. Заслуживает внимания то, в каких условиях растет и развивается ребенок, кто его окружает, какая эмоциональная и нравственная обстановка создана не только в семье, но и в педагогическом коллективе, где он проводит большую часть времени.

Коллектив детского сада, вовлеченный в педагогический процесс, включает в себя не только педагогических работников – администрацию, воспитателей, специалистов образовательного процесса, но и обслуживающий персонал – помощников воспитателя, работников вспомогательных служб. Важно, чтобы те, кто работает в детском саду, составляли сплоченный коллектив единомышленников и положительно влияли друг на друга при взаимодействии.

Коллектив – наиболее характерная для системы общественных отношений группа высокого уровня развития, где межличностные отношения опосредованы общественно ценным и личностно значимым взаимодействием совместной деятельности.

Формирование коллектива связано с включением его членов в совместную социально значимую деятельность, особым образом организованную и управляемую, цели которой подчинены целям общества, а ценности являются ценностями образа жизни. Коллектив создает условия для всестороннего развития личности, воспитание которой осуществляется в коллективе и через коллектив.

Члены коллектива детского сада связаны друг с другом, прежде всего на основе выполнения единой профессиональной педагогической деятельности. Работники должны быть «тщательно прилажены» друг к другу, чтобы была возможность эффективно выполнить общие задачи, цель которых состоит в воспитании детей дошкольного возраста.

Что должен знать руководитель, чтобы конфликт не повлиял на гармоничное функционирование коллектива детского сада?

Для управления конфликтом могут быть использованы две стратегии:

► Предупреждение конфликта. Это совокупность мероприятий организационного и разъяснительного характера:

- справедливое распределение ресурсов и вознаграждения;
- изменение структуры организации и системы управления ею;
- соблюдение правил внутренней жизни, традиций, стандартов поведения, служебной этики.

Конфликт можно определить благодаря очевидным «сигналам», когда коллеги систематически выплескивают друг на друга негативные эмоции, но не вступают в открытое противостояние.

Предупреждение конфликта во многом зависит от умения руководителя вовремя заметить момент перерастания разногласий в конфликтную ситуацию.

Поэтому важно принять меры по урегулированию этих разногласий еще на этапе «сигналов».

► **Разрешение конфликта.** Руководитель определяет причины возникновения конфликта, его границы и совместно с участниками пытается найти пути выхода из него, применяя административные методы воздействия, если стороны не желают следовать убеждениям и разумным доводам.

Причин, вызывающих конфликты в детском саду, множество. Наиболее распространены те, которые препятствуют достижению работниками основной цели трудовой деятельности – получения морального и материального удовлетворения от педагогического труда.

В их число входят:

– непосредственная технологическая взаимосвязь педагогических работников и вспомогательного персонала, когда действия одного из них влияют (в данном случае негативно) на эффективность действий другого (например, помощник воспитателя некачественно выполняет свои функциональные обязанности, что может сказаться на соблюдении режимных моментов);

– перенос проблем, решение которых должно было бы идти по вертикали, на горизонтальный уровень отношений (так, нехватка оборудования, дидактических пособий и т. п. может привести к конфликтам между рядовыми работниками, хотя решать эту проблему должны не они, а их руководители);

– невыполнение функциональных обязанностей в системе «руководство – подчинение» (например: руководитель не обеспечивает надлежащие условия для успешной деятельности подчиненных; подчиненные не выполняют соответствующие требования руководителя).

Последнее связано в первую очередь с неудовлетворительным описанием во многих детских садах служебных функций персонала. В результате у людей складывается превратное представление об обязанностях и ответственности различных членов коллектива.

Еще одна группа причин возникновения конфликтов в детском саду – в личном своеобразии членов коллектива. Имеются в виду такие особенности, порой загоняющие нас в конфликтные ситуации, как:

- неумение контролировать свое эмоциональное состояние;
- некоммуникабельность;
- низкий уровень самоуважения;
- повышенная тревожность;
- чрезмерная принципиальность.
- агрессивность;

Особенности конфликтной ситуации. Чтобы правильно проанализировать конфликтную ситуацию, нужно обратить внимание на некоторые ее особенности.

Каждый конфликт имеет свою продолжительность. Между коллегами конфликты могут тянуться несколько дней, а могут завершиться за несколько минут. Но их протекание всегда подчинено определенной логике. В ходе взаимодействия участников конфликта выделяются следующие этапы:

- завязка или нарастание;

- открытое противоборство, называемое инцидентом;
- тот или иной исход, ведущий к завершению конфликта или переходу его на другой уровень (затухание).

Необходимо выяснить отношение самих сторон к сложившейся ситуации. В этих целях используется метод активного слушания или беседы с конфликтующими сторонами, а также с теми людьми, которые были свидетелями инцидента. Иногда при разборе конфликта трудно определить его объект, так как далеко не всегда его причины лежат на поверхности и осознаются коллегами. Сбор информации на месте конфликта можно провести путем опроса сотрудников – свидетелей столкновения.

Необходимо также выяснить у сторон, были ли попытки самостоятельного выхода из конфликтной ситуации. Руководитель может пользоваться всей совокупностью традиционных и нетрадиционных методов. При этом надо заметить, что именно в разработке проблематики конфликта особенно важны гибкие методы.

Нужно определить степень склонности к конфликту каждой из сторон. Существуют некоторые черты характера, в силу которых их обладатели нередко оказываются втянутыми в конфликтные ситуации. У любого человека можно выделить черты характера, предрасполагающие к конфликтам в межличностном общении. У одних они ярко выражены, у других слабее. Руководитель может определить наличие таких личностных качеств с помощью специального тестирования. Это поможет правильно оценить поведение сотрудников в определенной ситуации и скорректировать его.

Для того чтобы правильно определить причину возникшей конфликтной ситуации и наметить пути ее разрешения, необходимо определить социально-психологический тип конфликта. В детском саду могут возникнуть следующие типы конфликтов:

- представляющие собой реакцию на препятствия при достижении основных целей трудовой деятельности (например: сложности выполнения делового задания, неправильное решение какой-либо производственной проблемы);

- возникающие как реакция на препятствия при достижении личных целей педагогов в рамках их совместной деятельности (например: недовольство предложенным графиком отпусков, конфликт из-за распределения деловых поручений, считающихся выгодными или невыгодными);

- порожденные восприятием поведения педагога как не соответствующего принятым социальным нормам совместной трудовой деятельности (например, конфликт по поводу нарушения трудовой дисциплины кем-либо из педагогов с общим высоким уровнем отношения к труду);

- сугубо личные конфликты между работниками и обусловленные несовместимостью индивидуальных психологических характеристик: резкими различиями интересов, потребностей, ценностных ориентаций, уровня культуры в целом.

Конфликт – ситуация, в которой каждая из сторон занимает позицию, несовместимую и противоположную по отношению к интересам другой. Именно противоположная направленность интересов является истинной причиной конфликтного взаимодействия.

Из опасных форм трудового конфликта в организациях наиболее часто встречается межличностный конфликт, который обусловлен особенностями не только ситуации, но и отношений. Он оказывает влияние на многие стороны жизни коллектива и его членов. В него всегда в той или иной мере втянут руководитель: в качестве участника, посредника, эксперта и т. д. Межличностный конфликт отражает психологическую атмосферу всей организации и отдельного коллектива, проявляется как столкновение личностей и нередко приводит к пагубным последствиям. Так, например, некоторые люди просто не выносят конфликтных ситуаций, им проще поменять место работы, чем разрешить конфликтную ситуацию. Межличностный конфликт совершенно деморализует их и отнимает у них все силы.

Существует три основных способа, которые руководитель применяет для преодоления конфликтной ситуации:

- воспитательное воздействие, убеждение конфликтующих в общности цели, доказательство взаимной выгоды от совместной работы, анализ причин конфликта с целью показать его несерьезность.

- разделение объекта спора, уточнение границ полномочий, ответственности, компетенции. Поручение одному из конфликтующих решить другой, но при этом не менее важный вопрос, тогда как спорный вопрос решает второй участник конфликта. Передача спорного вопроса третьему лицу.

- организационные мероприятия, создание так называемого организационного буфера, устраняющего многие служебные контакты.

- как крайнее средство используется перемещение работников, перемещать рекомендуется обоих работников, применяя этот способ только тогда, когда другие меры исчерпаны, а каждый из конфликтующих действует убежденно и по существу в интересах коллектива.

Необходимо считаться с реальными возможностями, конкретной ситуацией, общественным мнением, избегать как слишком слабых, так и слишком сильных средств воздействия.

Психологический анализ конфликта - оценка конфликта должна быть максимально объективной. Недооценка может привести к тому, что его анализ будет проведен поверхностно, а высказанные на основе такого анализа предложения окажутся малопригодными. В психологическом анализе конфликтной ситуации весьма информативными являются результаты наблюдения взаимоотношений сотрудников в коллективе. Руководитель детского сада в ходе наблюдений отмечает следующие аспекты:

- проявление лидерства или ведомости;
- конфликтность в общении сотрудников;

- подчинение общим установленным правилам (корпоративная культура);
- готовность радоваться успехам других;
- оказание помощи другим.

Осуществляя анализ взаимоотношений сотрудников детского сада, руководитель должен:

- стараться определить причины их объединения (или не объединения);
- направлять эти взаимоотношения (при определяющей инициативе);
- оценивать действия сотрудников;
- оказывать помощь в умении анализировать собственную личность;
- придерживаться лично ориентированной модели общения, так как именно она дает оптимальный результат;
- повышать профессиональный уровень и уровень корпоративной культуры.

В зависимости от полученных результатов руководителю (совместно с психологом детского сада) необходимо определить направления дальнейшей деятельности в работе с педагогическим коллективом:

- Развитие сплоченности коллектива:
 - совместные мероприятия;
 - мобилизация сил членов коллектива на решение проблемы;
 - тренинг.
- Работа с личностными проблемами:
 - направление к специалисту;
 - тренинговые занятия (развитие навыков ауторелаксации, коммуникативных навыков и т. д.).

Рекомендации по снижению конфликтности с подчиненными

- Объективно оценивать труд подчиненных.
- Проявлять заботу по отношению к ним.
- Не злоупотреблять официальной властью.
- Эффективно использовать метод убеждения.
- Совершенствовать стиль организации работы с подчиненными.
- Предупреждать и устранять межличностные конфликты.

Таким образом, задача управления персоналом в плане обеспечения нормальных условий его работы, регулирования групповых и личных взаимоотношений, управления производственными и межличностными конфликтами выходит на первый план и приобретает особую значимость, непосредственно влияет на гармоничное функционирование детского сада.

Список литературы:

1. Гришина Н.В. Психология конфликта. – 2-е изд. СПб.: Питер, 2009. – 538с.
2. Фелау Э.Г., Конфликты на работе: Как их распознавать, разрешать, предотвращать. – М.: Омега-Л, 2006. – 116 с.

Основные этапы психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в дошкольной организации

Досмаганбетова А.А., КГКП я/с «Алмагүл» директор

В послании Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана» отмечено, что в социальной сфере особое внимание следует уделить повышению качества образования. Что нужно усилить внимание к гражданам с ограниченными возможностями: «Мы обязаны создавать равные возможности для людей с особыми потребностями» [1].

В Законе «Об образовании» РК к детям с ООП относят тех, кто «испытывают постоянные или временные трудности в получении образования, обусловленные здоровьем и нуждающиеся в специальных, общеобразовательных учебных программах и образовательных программах дополнительного образования» [2].

В ясли саду «Алмагүл» воспитываются как типично развивающиеся дети, так и дети с ООП. Психолого-педагогическое сопровождение детей организуется в соответствии с последовательными этапами, логически связанными друг с другом.

Наиболее важным и ответственным этапом сопровождения является психолого-педагогическое изучение детей. Работа на данном этапе ведется в двух направлениях:

1 - своевременное выявление

детей, имеющих трудности в адаптации к детскому саду или отклонения в физическом, интеллектуальном и эмоциональном развитии.

2 - командная оценка уровня и особенностей развития познавательной деятельности детей, имеющих

заключение ПМПК. Работа по выявлению отклонений в развитии ребенка, определению причин трудностей в освоении Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения имеет разноуровневый характер [3, 24].

Первый уровень оценки потребностей ребенка, на основном наблюдении, осуществляется воспитателем группы. Его задача – самостоятельно определить характер трудностей, возможные причины их возникновения. С целью преодоления отклонений в развитии ребенка воспитатель осуществляет индивидуальный дифференцированный подход к ребенку, применяет специальные методы и приемы при проведении ОУД. Если у ребенка несмотря на все усилия и индивидуальную помощь воспитателя сохраняются трудности усвоения Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения в течении 3 месяцев, воспитатель обращается с запросом к специалистам службы психолого-педагогического сопровождения ДО.

Второй уровень поддержки ребенка осуществляется командой специалистов службы психолого-педагогического сопровождения (педагог-психолог, логопед, учитель-дефектолог), которая проводит углубленное обследование ребенка с целью выявления особенностей развития и причин, вызывающих трудности обучения. На основании результатов обследования определяется содержание индивидуальной развивающей программы, принимается решение об адаптации разделов Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения, которые вызывают затруднения у ребенка, планируется работа по коррекции эмоционально-волевой сферы, определяется команда специалистов, которые будут оказывать ребенку специальную коррекционную помощь в виде индивидуальных занятий. Если у ребенка все же сохраняются трудности в усвоении программного материала своей возрастной группы, службой сопровождения может быть принято решение направить родителей ребенка в ПМПК для получения рекомендаций (с согласия родителей) [4, 8].

На третьем уровне психолого-педагогическое сопровождение детей осуществляется на основании заключения и рекомендаций областной ПМПК, а также данных диагностического обследования детей которое осуществляется командой специалистов службы ППС. Участие в командной оценке нескольких специалистов различного профиля обеспечивает комплексный характер необходимой помощи каждому ребенку.

На четвертом этапе сопровождения проводится анализ данных обследования, а также качественных комментариев и рекомендаций различных специалистов на основании которых составляется заключение, отражающие сильные стороны личности ребенка, особенности развития психических процессов, индивидуальные особенности восприятия, зона «ближайшего продвижения» ребенка.

На пятом этапе сопровождения проводится специальная психолого-педагогическая, коррекционно-развивающая работа специалистов с ребенком в соответствии с индивидуальной развивающей программой, Специалисты сопровождения планируют наиболее перспективные направления развития и обучения ребенка, осуществляют подбор эффективных для данного ребенка методов и приемов, а также составляют психолого-педагогические рекомендации воспитателю и родителям ребенка.

На шестом этапе сопровождения проводится анализ результатов коррекционно-развивающей работы с ребенком в соответствии с ИРП.

Специалистами службы ППС и воспитателями группы проводится наблюдение за ребенком во всех видах деятельности, изучение достижений ребенка, динамическая диагностика (мониторинг, контрольный срез, диагностическое занятие и т.д.).

Показателями эффективности психолого-педагогического сопровождения является:

- удовлетворенность ребенка и родителей пребыванием в ДО;
- уверенность ребенка, способность к сотрудничеству с другими детьми группы детского сада и со взрослыми;
- успешность в усвоении программы воспитания и обучения в соответствии с возрастом.

Таким образом, психолого-педагогическое сопровождение, организованное в соответствии с последовательными этапами, логически связанными друг с другом, помогает оказывать своевременную коррекционную помощь детям при подготовке их к школьному обучению.

Список литературы:

1. Послание Главы государства К.Ж. Токаева народу Казахстана 2 сентября 2019 г. «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана».

2. Закон РК «Об образовании» - № 329 - III

3. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019.

4. Сулейменова Р.А. Ильмуратова Г.А. Психолого-педагогическое обследование и индивидуальная развивающая программа детей с тяжелой и глубокой умственной отсталостью. Алматы 2010.

Инновационный менеджмент в управлении дошкольной организации

Есимова Н.Е., КГКП я/сад «Алпамыс»

директор

Основной целью развития образования в Казахстане является повышение его качества, доступности и эффективности. Казахстанская система образования является важным фактором занятия достойного места нашей страны в ряду ведущих стран мира, ее международного престижа как страны, обладающей высоким уровнем культуры, науки, образования.

Первый президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев в своем послании народу Казахстана «Построим будущее вместе!» сказал: «Качественное образование должно стать основой индустриализации и инновационного развития Казахстана».

Современные инновационные процессы достаточно сложны и неизбежны. Они имеют место в любой области управления. Изменяющиеся запросы общества к качеству дошкольного образования должны мотивировать руководителя и административный корпус дошкольной организации к использованию современных, актуальных образовательных комплексных программ, технологий, методик и менеджмента.

Внедрение инноваций - трудный и долговременный процесс для любой организации. Но без нововведений невозможно функционировать и развиваться в современном обществе, для которого характерна конкуренция организаций, учреждений, фирм.[1]

Инновационный менеджмент в детском саду - это совокупность принципов, методов и форм управления. Менеджмент в управлении современной дошкольной организации предполагает:

- управление всем коллективом, который осуществляет внедрение нововведений (программно-методическое обеспечение).

- подбор специалистов - заместителей руководителя (методист, заместитель директора по административно- хозяйственной части), владеющих современными методами управления и исследования, способными эффективно работать на рынке нововведений;

- проведение единой менеджментовой политики - координация деятельности всех структурных подразделений;

- создание последовательного распределения обязанностей для комплексного решения проблем в ходе перехода на новый этап развития дошкольной организации;

Для эффективного менеджмента так же необходимо:

- постановка цели и выбор стратегии для достижения поставленных задач;

- планирование и внесение корректировок по результатам мониторинга;

- обязательное исполнение намеченных этапов плана;

- подведение промежуточных и итогового результатов;

- анализ изменений по результатам выполненных задач. [2]

Организация комплексного сопровождения индивидуального развития детей в условиях дошкольной организации требует разных подходов к образовательному процессу, его планированию и разработке программно-методического обеспечения деятельности детского сада.

В нашем детском саду эта задача решается через выполнение требований ГОСДВО, эффективного функционирования дополнительного образования, разработанного здоровьесберегающего комплекса мероприятий. Данная работа координируется методической службой детского сада и позволяет обеспечивать рост педагогического мастерства каждого педагога, развивать творческий потенциал, осуществлять педагогический процесс с учётом потребностей воспитанников и запросов родителей. Структурными составляющими методической службы в нашем детском саду наряду с традиционными педагогическим и методическим советами, проводятся обучающие тренинги, онлайн семинары. Ведется работа по проекту «Школа молодого педагога», проводятся профессиональные конкурсы среди педагогов детского сада - «Талантливый педагог - талантлив во всем», «Лучшая методическая разработка», «Мир в котором я живу»

Наш педагогический коллектив имеет определенный положительный опыт в организации основного и дополнительного образования. В детском саду функционируют такие кабинеты, как изо студия, кабинет психологической разгрузки, кабинеты английского, казахского языков, физкультурный зал, бассейн, физиокабинет, кабинеты логопеда, дефектолога.

В полном объеме используется вариативный компонент ГОСДВО. В группах младшего дошкольного возраста через вариативный компонент решаются задачи по обучению и закреплению материала по программе «Сенсомоторное развитие детей младшего дошкольного возраста».

В дошкольных группах с этого учебного года запущен проект по гидропонике. Особое значение для развития личности дошкольника имеет усвоение им представлений о взаимосвязи природы и человека. Овладение способами практического взаимодействия с окружающей средой обеспечивает становление мировидения ребенка, его личностный рост. Существенную роль в этом направлении играет исследовательская деятельность дошкольников. В процессе деятельности, с целью выявить скрытые существенные связи с явлениями природы, дети образуют новые объекты. В дошкольном возрасте такие пробующие действия существенно изменяются и превращаются в сложные формы поисковой деятельности.

Так же продолжается проектная работа по теме: «Робототехника, моделирование и конструирование в образовательном процессе ДО». Основная задача данной работы – помочь ребенку научиться общаться, наблюдать, анализировать, презентовать свои решения и, самое главное, найти собственный путь развития в современном мире высоких технологий. Данную стратегию обучения и развития в дошкольной организации можно реализовать в образовательной среде с помощью LEGO-конструкторов. Образовательная робототехника приобретает все большую значимость и актуальность в настоящее время.

В нашем детском саду работа строится так, что бы создавалась возможность включить в образовательное пространство детского сада всех педагогов. Все специалисты (музыкальные руководители, хореограф,

физинструктор, инструктор по плаванию, преподаватели изодетельности, преподаватели казахского, английского, русского языков, психолог, логопед, дефектолог) работают в тесном контакте с воспитателями, и друг с другом. Их цель работы это выполнять основные задачи «Стратегии развития детского сада». В работе с детьми педагоги используют такие педагогические технологии как: технология личностно-ориентированного обучения, информационно-компьютерные технологии, технологии развивающего обучения, ТРИЗ, здоровьесберегающие технологии, экологические технологии, технология гендерного подхода, дифференцированное обучение.

Процесс сотрудничества и взаимодействия всех участников образовательного процесса - руководитель, административный блок, педагогический коллектив, дети, родители, направлен на достижение значимых целей и оптимального результата деятельности организации.

Применение современного менеджмента в управлении нашей дошкольной организацией повлиял на эффективность ее работы. Показателем стали высокие рейтинговые результаты среди других дошкольных организаций города.

Георг Кристоф Лихтенберг - видный немецкий писатель, публицист сказал «Будущее должно быть заложено в настоящем. Это называется планом. Без него ничто в мире не может быть хорошим» это мудрое изречение вполне может быть подтверждением того, что работа по разработанному плану, нововведения в современном образовании, в системе управления детским садом не просто дань моде, а необходимость, продиктованная самой жизнью.

Список литературы:

1. Белая К.Ю. Инновационная деятельность в ДОУ. - М.: ТЦ Сфера, 2004.
2. Ансофф И. Стратегический менеджмент. Классическое издание./Пер с англ. Под ред. Петрова А. Н. -СПб.: Питер, 2009. - 344.: ил. - (Серия «Теория менеджмента»)

Адамзат тудырған алып тұлға

Абдикешова А.М, «№5 ЖББОМ» КММ

Ұлы деген ұғымда шек жоқ. Әсіресе, Абай жөнінде. Неге десеңіз, Абай – қазақ әдебиеті ғана емес, бүкіл қазақ халқының тарихындағы үздік ұлы құбылыс.

Қазақ халқының тұтас бір дәуірінің ақыл-ойы мен мәдениетінің, өнері мен әдебиетін асқар шыңын бейнелейтін кемеңгері Абай Құнанбаев – өз ұлтының реалистік-гуманистік жаңа әдебиетінің негізін қалаушы. Ол қазақ поэзиясын қоғамдық дамудың озық деңгейіне бағыттап, өз кезінің ең басты мәселелерін дәл бейнелеп, дұрыс қорытынды шығара білген прогресшіл ақын.

Жүрегімнің түбіне терең бойла,
Мен бір жұмбақ адаммын, оны да ойла.
Соқтықпалы, соқпақсыз жерде өстім,
Мыңмен жалғыз алыстым, кінә қойма!

Міне, Абай болашақ ұрпақ сөзін осылай арнады. Ақын өз жүрегінің қатпар-қатпар құпия сырларына өзгені бойлатқысы келеді. «Қиянатшыл дүниеден қырық жамау болған» жүрегінің түбіне терең бойлағанды қалайды.

Иә, өзі өмір сүрген ғасыр үшін Абай жұмбақ болды. Кер заманның кердең мырзалары Абайдай асылдың тұнығынан қанып ішпек түгілі, сол асылды жасытып, жүнжітпек болды емес пе?! Біз Абайды қазір жұмбақ жан ретінде емес, қазақ әдебиетінің шамшырағы ретінде қабылдаймыз.

Ахмет Байтұрсынұлы «Қазақтың бас ақыны»: мақаласында «бұрын-соңғы заманда қазақ баласында Абайдан асқан ақын болған жоқ», -деп түйген еді. Осы баға әлі күнге дейін өз күшінде. Құдайберген Жұбанов «Абай – қазақ әдебиетінің классигі», - деген мақаласында былай дейді: «Абай – ойшыл ақын. Өлеңін пікір кернеп тұр. Оның сезімі – ойшыл сезім. Абай өлеңінің өлшеуі, ырғағы, ұйқасы, Абай суретінің бейнесі бәрі бірге қосылып та, жеке тұрып та негізгі тақырыптың күйіне билеп тұрады». Ұлылықты ашар пікір осылай болса керек. [4,240-244б.]

Абай – шын мәніндегі жаңашыл тұлға. Ол қамтымаған сала жоқ сияқты. Поэзия, өнер, философия, тарих, музыка, этика, эстетика, педагогика, дін, тағы басқа салалар. Осылардың ішінде поэзия – Абай үшін айдынында еркін жүзген шалқар теңіз.

Өзгеге, көңілім, тоярсың,
Өлеңді қайтіп қоярсың?!
Оны айтқанда толғанып,

Іштегі дертті жоярсың,-деп Абай күңіренгенде, жаныңды қоярға жер таппайсыз. Онымен бірге қайғырып, мұңын бөліскіңіз келеді. Осы шумақтың құдіретіне табынып, тылсым сырына еніп кеткеніңізде ақынның «тіл өнері дертпен тең» екендігін керемет түйсінгендігі есіңізге оралады.

Жасымда ғылым бар деп ескермедім,
Пайдасын көре тұра тексермедім.
Ер жеткен соң түспеді уысыма,

Қолымды мезгілінен кеш сермедім, - деген өлең жолдарынан ақынның жан азабын тану қиын емес. Жастық шағын елтең-селтеңмен өткізіп, кейін бармағын тістеп жүргендерді көріп жүрміз. Абай алтын уақытты арзан өткізбей, жастық шақта бойда бар күш-қайратты өнегелі іс қууға арнағанды жөн көреді.

Мен боламын демендер,
Аяқты алшаң басқанға,
Екі көзі аларып,

Құр қарайсың аспанға... осы бір шумаққа кім дау айта алар? Ешкім де. Екі көзін шел басқан, ұлтының болашағында шаруасы жоқ, тамағы тоқ, көйлегі көк, уайым-қайғысы жоқ, қолындағы барын бұлдап, өзгенің көзін шұқып

жүргендер көп-ақ. Нарық заманына жаңа ғана енген қазіргі ағайындардың қырық қырлы қалтарысын, тоқсан талғам сырын көзбен көріп айтқан Абай көрегендігі қайда жатыр десенізші! [1, 45-56 б.]

Ұлы ақын туған халқын шексіз сүйді, міней отырып, болашағы үшін күресті. Жүрегі «қазағым, халқым» деп соқты. Абай – адамдықтың алтын бағасын берген адам. Ар-ұятты қастерлеу, намысқа тырысушылық, талап пен жігер – адам бойындағы үлкен қасиет. Мұндай ұнамды қасиеттерден ада болғандардың Абай сынының қырына ілінгендері қаншама.

Кей жігіт арсыздықпен ұятсынбай,
Қолы жетпес нәрсеге тыртақтаған,
Жамандар қыла алмай жүр адал еңбек...

Немесе

Сабырсыз, арсыз, еріншек,
Көрсө қызар жалмауыз,
Сорлы қазақ сол үшін-

Алты бақан ала ауыз,

Өзін-өзі күндейді...-деп, арсыздық, ұрлық, жалқаулық, шаруаға құнтсыздық адамдардың ақылсыздығынан, білімсіздігінен, жігерсіздігінен екенін айтады.

Абай өз дәуірінде қатал сыншы болған адам. Қалың бұқараның қорлық көріп келе жатқанына қынжылады. Ел берекесін алып, дау-жанжалды қоздырып жүрген қулардың зұлымдық бетін ашты. Олардың болыс болғандағы мақсаттары ел қамы емес, өз құлқыны екенін әшкереледі. [2, 14-15 б.]

Қайнайды қаның,

Ашиды жаның,

Мінездерін көргенде,-деп, Абай бұларға қарсы ашына наразылық білдіреді.

Абай – табиғаттың тамаша жыршысы. Ол табиғат лирикалары арқылы ірі реалист суреткер дәрежесіне көтерілді.

Жаздүгін шілде болғанда,

Көгорай шалғын бәйшешек,

Ұзарып, өсіп толғанда,

Күркіреп жатқан өзенге,

Көшіп ауыл қонғанда...

Ақын көшіп келген ауылдың тіршілігі арқылы табиғат аясындағы жанды өмірді оқырманға аса нанымды етіп бейнелейді.

Абай – тамаша сыршыл ақын. Сыртқа бой ұра бермейтін, іштей ғана сезіп білуге тиіс кейбір сезімнің нәзік иірімдерін «Жүзіктің көзінен өткендей» әдемі оймен жеткізеді. [3, 63-66 б.]

Жарқ етпес қара көңілім не қылса да,

Апанда ай менен күн шағылса да,

Дүниеде, сірә, сендей маған жар жоқ...

Осы өлең жолдарынан кейіпкер сезімінің тұрақтылығын, тереңдігін жеткізуге арналған жан тебіренісін көреміз. Оқимыз да «Дүниеде, сірә, сендей

маған жар жоқ» деген сөздерге сенбеске лажымыз қалмайды. Ғашық жанның сүйіктісіне айтар сезім-сырын бұдан өзгеше қалай айтуға болады?! «Махаббатсыз дүние бос» деп махаббаттың туын көтерген Абайдың ғашықтық жайлы жырларын тебіренбей, сезінбей оқу мүмкін емес.

Абай лирикаларын оқи отырып, Абайша ойланып, толғанбасқа, Абайша шаттанбасқа, күйзеліп, тебіренбеске, Абайша шамданбасқа шараң қалмайды. Ол – ұлттық әдебиетіміздің классигі. Кезінде М. Дулатов: «Абай сынды ақынның қадірін білмеу қазақ халқының зор кемшілігін көрсетуге толық жарайды», - деген екен. Иә, Абайдай данагөй ғажайып тұлғаны қадірлей алмасақ, бұл елдігімізге сын. Қазақ жерінің ақыны, данышпаны көп болғанымен, Абайы біреу-ақ. Абайы бар елдің мерейі үстем. Ақын өлеңдері оқырманына керемет ләззат береді. Ол кейде шексіз қуаныш бесігінде тербетсе, кейде қайғы-қасіреттің қара түнегінде душар етеді. Ұлы ақын адам санасына сәуле түсіре сөз қозғайды. Сондықтан да Абай сөздері күні өткен тарихтың мүлкі бола алмайды, қазіргінің ең қажет рухани құралы болып қала береді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. С. Қирабаев. Әдебиетіміздің ақтаңдақ беттері, - Алматы: «Білім», 1996 ж.
2. «Жас Алаш» газеті №14, 1995 жыл.
3. «Тіл және Рух» журналы №10, 2012 жыл.
4. Ниеталина Ә. Кәсібім-берекем. – Алматы, «Үш қиян» баспасы, 2013.

Дулат ақын мен Абай поэзиясындағы үндестік

Аймуханова А.М. «№3 гимназия» КММ

Дулат мұрасына үңілген, біздіңше, ең алдымен, ақынның өзі болса, екіншіден, Мұхтар Әуезов, Қажым Жұмалиев сияқты қазақ әдебиеті тарихын жақсы танушылардың Дулат жайындағы оң көзқарастары болған тәрізді. Әсіресе, Дулатты дұрыс тануда Мұхтар Әуезовтің еңбегі даусыз.

Бұл шығарма тарихи роман болғанмен, дәл 1858 жылы бала Абай мен 56 жастағы «қарт» Дулат бұлайша жүздесті ме, жоқ па – бұл эпизод шындыққа сай түспеуі де мүмкін, бірақ жазушыға Абайдың рухани дүниесінің қалыптасуына, ақындық дарын бұлағының көзі ашылуына әсер ететін факторларды – образдарды іздеу керек болды.

Тегі, Абайдың назарына Дулаттың ақындық дүниесіндегі әлеуметтік үні іліккені байқалады. Әрине, әлеуметтік үн, яғни қоғам өмірін, халық тағдырын, оның өткені мен болашағын, өз кезеңдерінің жай-күйін жырлау Бұқар, Махамбет, Мұрат, Шортанбайларда да бар. Бірақ сол үннің ащылығы мен ашықтығы, бояуының (ақындық шеберлігінің) жұқалығы мен қоюлығы,

аумағы мен ауқымы барлығында бірдей болмағаны аян. Бұл орайда Дулаттың өзгелерден шоқтығы әлдеқайда биік.

Ақын творчествосының дені өткен ғасырдың 40-50 жылдарына тұтас келеді. Бұл – Ресей патшалығының қазақ жерін отарлаудағы саясатының барлық салада шарықтай бастаған кезі. Дулат осыны жер өзегі етсе, өткенді («кертартпа феодалдық-хандық дәуірді») жоқтағаны емес, тәуелсіздікті, еркіндікті аңсағаны еді (ол тәуелсіздікке қазақ халқы мейлі феодалдық дәуірде ме, социализм дәуірінде ме– әйтеуір қолы жетіп тұрса ғой!)

Ақын: Сауыр жерден айрылып,
Қазақ елі жұқарды.
Сауыр емес, шап болды...

десе, тіпті өткен ғасырдың орта тұсы емес, одан 100-150 жыл кейінгі біздің заманымыздағы қазақ халқының, оның қоғамының күй-қалпын суреттеп тұрғандай. [2,42-б.]

Орыстың көрсе ұлыған,
Қыздан дағы қылықты..

Майырдың алса бұйрығын,
Борбайға қысып құйрығын
Ел пысығы жортады-ай, [2,53-б.]

сияқты шындық жергілікті басшыларға бұдан бір, бір жарым ғасыр бұрын ғана емес, «одақтасып» тұрған кезіміздегі біздің де ұлықтарымызға тән еді. Дулат ақынның бұл жердегі байқағыштығын кейін ұлы Абайдан да көреміз.

Отаршылдық қамытын мықтап киген қазақ қоғамының ащы шындығын жырлауға келгенде, Дулат пен Абай көп сәттерде бір-біріне үндес келіп жатады. Дулат суреттеген өз елін, қазақты қорқытатын «ел пысығы», айталық, болыс «майырдың бұйрығын алғанда, борбайына құйрығын қысып, алдына түсіп томпаңдаса», Абай бейнелеген болыс та:

Күштілерім сөз айтса,
Бас изеймін шыбындап...
Әлсіздің сөзін салғыртсып,
Шала ұғамын қырындап, [2,51-б.]

деп өзі мойындады. Абай да:

Мәз болады болысың
Арқаға ұлық қаққанға.
Шелтірейтіп орысың
Шенді шекпен жапқанға, [4,21-б.]

деп, Дулат айтқан «шек-шекпенге сатылған, батпаққа елін батырған» ұлықтар портретін ұқсас етіп беріп тұр. Абайдың қазақ халқының тағдырын толғаған көп сөзі жүз жыл кейінгі біздің заманымызға арналғандай көрінсе, Дулаттың да:

Жеріңнің алды шұрайын,
Дуан салып жайланып.
Датыңды айтсаң майырға,
Сібірге кеттің айдалып.

Бейнең қандай болды екен,
Қарасаңшы бір мезгіл [2,29-б.]
Қолдарыңа айна алып, - дегенді де бейне бүгінгі

бізге айтып тұрғандай .

Жалғыз ел билеу, заң-сот істеріне қатысты ғана емес, өзге сәттерде де екі алыптың үндес, идеялас тұрғанын көреміз. Мысалы, ақынға, ақындыққа екеуі де қатаң талап қояды. Дулат:

Жыршының аты жыршы ма,
Әркімнен өлең жаттаса?
Сөз – жібек жіп, жыр – кетсе,
Айшығы айқын көрінбес,
Өрнексіз қылып баттаса, [2,43-б.]

десе, Абай:

Өлең – сөздің патшасы, сөз сарасы,
Қиыннан қиыстырар ер данасы.
Тілге жеңіл, жүрекке жылы тиіп,
Теп-тегіс жұмыр келсін айналасы, [4,28-б.]

деген талап қояды.

Ұлы Абай «сөзімді айналама жеткізе алмадым, ұғып тыңдар адам аз» деп күңіренсе, осы ойды Дулаттан да көреміз. Ол бірде:

Ел құлағы саңырау,
Кімге айтамын сөзімді...
Бәрін айт та, бірін айт,
Ұғынар мұны ел қайда? [2,43-б.]

деп, заман жайын толғап, ел билеген ұлықтар мен қадірі асқан жақсыларды сынап, «қармайтұғын талы қалмай, тереңге сүңгіген елі» туралы «түнде ұйқы бермеген көзінен төккен арманын» айтады. Бұл – Дулат пен Абайдың ортақ зары, заманы, ортасы тудырған шындық үні.

Дулаттағы әлеуметтік мұң – қазақ санасында бұрын болмаған жаңа күй, жаңа сарын. Әлеуметтік азып-тозудың назасы.

Дулаттың аңсары – өткенде. Абайдың тілеуі – келешектен күдер үзбейді. Абайдың назары – болашақта.

Дулат, көбінесе, заманның жалпы сипатын мінездейді. Адамның кемшілігі, кеселді мінез, кесірлі құлық– сол заманның кейіп келбетінде детальдар ғана.

Абайдағы зар – адамнан басталады. Тұстастарының надандығын, күйкілігін, алауыздығын, ынтасыздығын, пәле-қорлығын, кербакқан берекесіздігін... мінеуден басталады. Пенденің құлқы түзеліп, көкірегіне ғылым, білім шам жаққанда ғана заман оңалмақ, қазақтеңелмек, Абай шығармашылығының әлеуметтік пафосын айқындаған – осы сенім.

Абай жаңа поэтикалық тіл жасақтады дедік. Оның бұл жөнінде де ең жақын кеңесшісі – Дулат болғаны күмәнсіз.

Дулат: «Ел құлағы саңырау – Кімге айтамын сөзімді?» деп торыққанда. Абай: «Құлағын салмас, Тіліңді алмас, Көп наданнан түңілдім», - деп

налып, бұл қайғыны тұтас бір тақырыпқа айналдырып жіберді.

Дулат:

Бай мен кедей андысып

ай

Абай:

Аңдыстырған екеуін құдайым-

...

Үй күшіктей үреді

Отынның басын айналып

Немесе:

Қымыз құмар, сөз құмар,

Сор құмар, өңшең сорлылаар. /Дулат/

Не ол емес, бұл емес,

Менің де күнім күн емес. /Абай/

...

Үйден үрген

ит құсап

Ұлы Абай «Қалың елім, қазағым, қайран жұртым», «Сабырсыз, арсыз, еріншек» т.б. өлеңдерінде: ел ішіндегі жағымсыз мінез-құлықтар, сабыршылдық, өсекшілдік, мақтаншақтық, еріншектік, тіленшілік, арамтамақтық, құбылмалық, өтірікшілдік, даукесшілдік, арызшылдық, пәлешілдік, жауыздық, озбырлық, мықтымшылдық т.б. сияқты ұласқан шымшытырық бәлекет жауыздық атаулыны санаса, енді бір өлеңінде ақын көп наданмен алысып, өзін күрес майданында жеңілген жандай сезініп:

Мұндай елден бойың тарт,

Мен қажыдым, сен қажы.

Айтып-айтып өтті қарт,

Көнбеді жұрт, не лажы? –дейді [4,32-б.] .

Міне, Дулат та өз кезінде халықтың береке-ынтымағын кетірген алтыбақан алауыздығын, «бәленің атын үрлеген» ел басшысы сан пысықтарды барынша қатты сынады.

Ер шөгіп, есер ер жетті,

Дұрыс бастар басшы жоқ,

Әділетке шөлдетті, -деп замана жайын кеңінен

тербете сөз қалды . [2,88-б.]

Бізге қазақ әдебиеттану ғылымында ақынның:

Кешегі өткен заманда

Қасиетті еді хан-қараң.

Мынау азған заманда

Қарасы – антқор, ханы –арам, [2,73-б.]

деген сияқты бір-екілі жолдарына сүйеніп, Дулатты «ескіні аңсайды, келешекке сенімсіз көзбен қарайды, келешектен үміт күтпейді» деп сынау бар.

Ал Дулат не дейді? «Ескіден қалған бәтуалы, ырымды даңғыл жол бар еді, шиырға із салып, сол жолдан адастырып кетті; бұрын сөзінде бәтуа бар еді, биі сенімді, қара халқы көнімді, «жақсы-жаман өздерінің шаруасымен жүре беретін» еді; сондықтан ел тыныш болатын, сол үшін де ханы да, қарасы да қасиетті еді, ал қазір «жұрттықтан кетіп бара жатқанымыздың» себебі: қарасы антқор болып алды, ханы арам болып алды», - дейді. Абай да,

Дулат та бір-ақ жайды әңгіме етіп отыр.

Өз жаңалығына толғатқан Абай да ескілікті сынға алады. Бірақ, жаңаның жадында қашанда күңіреніп көне тұрмақ– ескіні жаңа ұмыта алмайды. Абайдың алуан сырмен жаңғырып, сан бояу, мың сәулемен құбылған поэтикалық ғажайып ғаламында дулаттық ұлы өнердің де нұры шалқып жатқаны анық.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әуезов М.О. Абай жолы. Алматы., 1982.
2. Дулат Бабатайұлы. Шығармалары мен тағылымы. А., 2003.
3. Жұмалиев Қ. Қазақ әдебиеті тарихының мәселелері және Абай поэзиясының тілі. Алматы. 1960.
4. Жұмалиев Қ. ХҮІІІ-ХІХ ғасырлардағы қазақ әдебиеті. А., 1967.
5. Омаров Б. Зар заман поэзиясы. А., 2000.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда мұғалімнің күзіреттілігі

Атамбаева А.К., «№87НОМ» КММ

Білім беру жүйесінде қазіргі мұғалім оқушылардың білім алуын ұйымдастырушы ғана емес, олардың танымдық-тәжірибелік әрекеттерін, өзара қарым-қатынасын реттеуші, әрі олардың өмірлерінде кездесетін кез келген қиыншылық жағдайларға бейімделуіне қажет негіздерді қалаушы. Мұндай жаңа міндеттерді мұғалімнің кәсіби санасының өзгеруінсіз, кәсіби күзіреттілігінің өсуінсіз ескі психологиямен, ескі әдіс-тәсілдермен, ескі біліктілік арттыруы жүйесімен шешу мүмкін емес.

Функционалдық сауаттылық деген ұғым жеке тұлғаның әлеуметтік ортаға бейімделе алуы және өмірде қолдана білудің базалық факторы болып табылады. Қазіргі жаһандану дәуіріндегі заман ағымына қарай ілесуі. Осымен қатар, функционалдық сауаттылық әр адамның мамандығының ерекшелігіне қарамай, өзінің жанына қарамай әрдайым үздіксіз білім алып, білімін жетілдіріп отыруы қажет. Осындай ауыр міндет әр пән мұғалімінің кәсіби күзіреттілігін талап етеді.

Пәндік білімдеріне, ептіліктеріне, дағдыларына сүйене отырып, оқу пәндері арқылы функционалдық сауаттылықты дамыту үдерісі ойлау дағдыларын қалыптастыру негізінде жүзеге асады. Ойлау дағдыларын қалыптастыру және дамыту құралдарына тапсырма түрінде ойластыру пән мұғалімінің күзіреттілігі. Мұғалім сабақты тиімді жағдаяттар тудыра отырып, оқушының сыни ойлауын өмірмен байланыстыра отырып ойлануына мүмкіндік тудырады. Осыған байланысты ойлау дағдыларының өзі мұғалімнің күзіреттілікке көшуінің құралы ретінде қызмет атқарады.

Қазақ тілі мен әдебиет пәні арқылы оқушының оқу мен жазудағы сауаттылығын, оқушының адами құндылықтарын құрметтеп, өмірге бейімделу дағдысының қалыптасуына ықпал етеді. Осы мақсатта мұғалім алдымен оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда коммуникативтік құзіреттілікке баса назар аударуы ықтимал. Коммуникативтік құзіреттілік дегеніміз:

-тәрбие, әдеп нормасына сай өзіндік пікірін білдіруі;

-нақты өмірде өз шешуін қолдануы;

-жалпы нәтижеге қол жеткізу үшін түрлі ұстанымдағы адамдармен топта қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік береді.

Заман талабына сай оқушылардың білім-білік дағдыларын қалыптастыруда сындарлы оқытуды жүзеге асырып, тиімді интербелсенді әдістерді қолдану басты назарда болуы қажет. Ұтымды тапсырмаларды ойластырып, құрастыра отырып, жағдаятты өмірмен байланыстырған жөн.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру - қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқушының өмірлік дағдыларын дамытудың басты шарты болып табылады. Сондықтан тіл мен әдебиетті оқытуда білім мазмұны жеке тұлғаға бағдарлай оқыту және жаңа технологиялар негізінде ұйымдастырылатын түрлі шығармашылық тапсырмалар түрінде жүзеге асырылуы тиіс.

Қазақ тілін оқыту барысында қалыптастырылуы тиіс деп күтілетін «функционалдық сауаттылықтың» белгілерін төмендегі модельден көруге болады.

1-сызба. Қазақ тілінен функционалдық сауаттылықтың (ФС) белгілері

Функционалдық сауаттылыққа қол жеткізген оқушы дегеніміз мектепте білім алу барысында өмірдің қалыпты жағдайларында кездесетін түрлі жағдаяттардың шешімдерін таба алатын қабілетке ие болған, білімін жүзеге асыра алатын білім иесі болып табылады[1].

Мұғалім оқушының қазақ тілінде төселе сөйлеуін, сауатты жазуын қамтамасыз ету барысында міндетті түрде оның танымдық қабілеттерінің де дамуын ескеріп отырған жөн. Оқытушы оқу-танымдық процестің жетекшісі мен ұйымдастырушысы ретінде оқушының әлеуметтік дамуын үйлестіріп

отыруды баса назарда ұстайды. Жасөспірім кезінде баланың танымдық қызметі ерекше белсенділікпен өтеді [2].

Абай атамыздың 7- қара сөзінде айтылған танымдық қызығушылық енді мектепте және орта сыныптарда түрлі салаларды меңгере бастауымен арта түседі. Осы ретте оқушының қазақ тіліндегі коммуникативтік құзыреттілігінің оны белгілі бір шынайы жағдаяттарға түсіре отырып, төселдірілуіндегі даму процесі туралы айтып өту керек [3].

Бұл кезеңде оқушының қабылдауы, зейіні, қиялдауы туралы мәліметтер алуы қиын болғанымен, ес пен жады, сөйлеу мен ойлау сияқты таным процестерін тану мүмкіндіктері мол [4].

Еліміздің бүгінгі мен ертеңі өскелең ұрпақтың еншісінде. Ал осы ұрпақты бүгінгі таңда терең білімді, жан-жақты өз бетімен ізденуге қабілетті етіп қалыптастырудың жолы, оқушыны шығармашылыққа жетелеу болып табылады. Оқытушының осындай әрекетіне оқушының өзі де бойындағы бар білімін көрсете алып, кері байланыс жасағанда ғана сапалы нәтижеге жетуге болады деп ойлаймын. Ұстаздардың өз білімдерін жүйелі көтеріп, біліктілігін әрдайым жетілдіріп отыруы қажет. Қазіргі таңда мұғалім мемлекеттік стандартты толық саралап өз іс-әрекетіне сәйкес қолданып, өз жұмысында басқару функциясын орындай білуі қажет. Міне, осыдан мұғалімнің құзіреттілігі көрінеді. Сонымен қатар психологиялық-педагогикалық білімін жетілдіріп үйренуімен қатар, сол білімін өз ісінде шебер пайдалана білетін болуы керек.

Функционалдық сауаттылық адамдардың әлеуметтік ортамен қарым-қатынас барысында оқу мен жазу дағдыларын пайдалана алу қабілеті және де адамның сауаттылық деңгейінің қоршаған ортамен қарым-қатынас жасауы және тез бейімделуге мүмкіндік береді. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту барысында олардың бойында мынадай құзіреттіліктерді дамытуға жол ашуға болады:

- түрлі технологияны таңдап, қолдана білуіне;
- жағдаяттарды көре білу және шешу жолдарын таба алуына;
- өмір бойы оқу қабілеттілігін арттыруына бағыт-бағдар беруге жетелейді.

Сондықтан да оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жолдарын саралап, білім беру мазмұнын, бағдарламаны игеруімен қатар соған сай өзге дерек көздерін ұсыну қажет.

Халқымыздың көсемі А.Байтұрсыновтың: «Мұғалім әдісті көп білуге тырысуы керек, оларды өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек», - деген сөзін басшылыққа ала отырып, түрлі технология әдістерін өз сабағымда пайдалануға тырысамын.

Өз тәжірибемде қолданылатын оқушылардың белсенділіктерін арттыратын интерактивтік тәсілдер мыналар: миға шабуыл, кластер, синквейн, инсерт, эссе, РАФТ, SWOD-талдау, жұппен, топпен жұмыс, пікірталастар, сұхбат кері байланыс т.б. Мәселен сұхбаттасып оқыту барысында оқушылар сыни ойлауды, балама көзқарастарды талдауды, дұрыс шешімдер қабылдауды,

пікірталасқа қатысуды, басқа адамдармен тиімді қарым- қатынас жасауды үйренеді.

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға...», - деп Абай атамыз айтқандай, ұстаз болу үйретушімен қатар жүреді. Жалықпай еңбектенуді талап ететін қиындығы мол жұмыс. Сонымен қатар еліміздің бүгінгі мен ертеңі өскелең ұрпақтың еншісінде. Бүгінгі таңда оқушыларымыз жан-жақты, интеллектуалдық деңгейі жоғары өз бетімен ізденуге қабілетті болуы қажет.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Құрман Н., Есенова Г. Қазақ тілінен коммуникативтік жаттығуларды қолдану әдістемесінің ғылыми-әдістемелік негіздері. - Ақтөбе, 2010. – 144 б.
2. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы № 832 Қаулысы.
3. Абай . Қара сөздері. - Алматы: Ғылым, 1995. - 306 б.
4. Мұқанов М. Жас және педагогикалық психология. - Алматы: Атамұра, 1982. - 204 б.

Оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдерін енгізу

Базарбаева М.А., «№54 ЖББОМ» КММ

Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі – маңызды мәселелердің бірі. Бүгінгі таңда Қазақстанда ғалымдардың зерттеулерінде оқытудың жаңа технологиялары жан-жақты қарастырылады.

Мемлекетіміздің болашағы – бүгінгі мектеп оқушылары. Оларға бірдей талап қойып, олардың табиғи қабілеттерін, нақты мүмкіндіктерін анықтап, соған негіздеп оқыту – бүгінгі күннің өзекті мәселесі.

Сондықтан да оқушылардың ой-өрісін, ұлттық мәдениетін, ұлттық рух пен сана-сезімін дамытып, алғыр тұлғаны қалыптастыруда тәрбие жүйесіндегі инновациялық іс-әрекеттердің ендірілуі үлкен жетістіктерге жетелейді.

Жас ұрпақ біздің өміріміздің тікелей жалғастырушы өкілі ғана емес, еліміздің тірегі, мызғымас болашағы. Бүгін мектеп табалдырығын аттаған жас өркеннің ертең қандай адам болып шығатыны ата-аналар мен ұстаздар қауымының арасында мәңгілік таусылмас тақырып болып отырғандығы да сондықтан.

Бәрімізді бүгінгі таңда алаңдататын мәселе – жас ұрпақтың сапалы білімді игеруі. Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі – оқытудың әдіс – тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру.

Қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

Өзекті мәселе – жас ұрпақтың тұңғыш елбасы бастаған көш – керуенге кідіріссіз ілесуі. Ілесе алмаса – бізге сын. Халқымыздың тағдыры, еліміздің ертеңі жас ұрпақтың қолында [1,43 б.].

Бүгінгі таңдағы оқыту үдірісі жаңа әдіс – тәсілдерді, жаңаша идеяларды қолдануды талап етеді. Әр мұғалім өз іс – тәжірибесінде көптеген қиындықтармен, кедергілермен кездеседі. Сол үшін заман көшіне ілесу, өз білімін жетілдіріп отыру қажет. Оқушылар өз пікірлерін, көзқарастарын еркін және ерікті түрде білдірсе екен деп ойлаймыз. Тек білдіру емес, сонымен бірге өз пікірлерін дәлелдей алатын және оны іс жүзіне асыра алатын тұлға болып қалыптаса алса, онда мұғалімнің биік мақсатқа жеткізгені болмақ.

«Мұғалімге арналған нұсқаулықтан» білім берудегі Кембридждік әдістің теориялық негізін оқып, таныса отырып, оқытудың жаңаша әдіс – тәсілдері – 7 модульді практикалық түрде қолдану арқылы оның білім негізін қалыптастырудағы артықшылықтарына көз жеткіздік. Осы орайда 7 модульге қатысты туындаған ұсыныстарымды білдіргім келеді:

Білім берудің сапасын жақсарту мақсатында сын тұрғысынан ойлау бағдарламасын өз сабақтарымызда қолданып жүрміз. Сын тұрғысынан ойлау бағдарламасының мені қызықтырғаны баланың өзі ізденіп дәлелдеуі. Ол бұрын тек тындаушы болса, енді ізденуші, оуланушы, өз ойын дәлелдеуші, ал мұғалім осы әрекетке бағыттаушы, ұйымдастырушы, жөн сілтеуші [2,34-45 б.].

Сын тұрғысынан ойлау дегеніміз – сабақта оқушылардың қызығушылығын арттыра отырып, өз ойынды еркін және зерттей талпындырып, тұжырым жасау. Ой қозғай отырып, оқушының өз ойымен өзгелердің ойына сыни қарап, естіген, білгенін талдап, салыстырып, реттеп, сұрыптап, жүйелеп, білмегеннің өзі толықтырып, дәлелдеп, тұжырым жасауға бағыттау, өз бетімен және бірлесіп шығармашылық қабілеттерін арттыру. Басты мақсаты оқушыларға кез келген мазмұнға сыни тұрғыдан қарап, екі ұйғарым бір пікірдің біреуін таңдауға, саналы шешім қабылдауға үйрету.

Бұл бағдарлама жаңа буын оқулықтарының талаптарын жүзеге асыруда оқушылардың білім деңгейін көтеруде, балаларды шығармашылыққа баулуда, ойларын еркін айтуда тез арада дұрыс шешімдер табуға бірден – бір тиімді бағдарлама деп есептеймін.

Сын тұрғысынан ойлау-сынау емес, белгілі бір әрекетке деген тың ойынды туғызу, шыңдалған ойлау. Оқушылардың да бұл жұмысты дұрыс ұйымдастырған жағдайда өз даму деңгейіне сәйкес ойы шыңдалып, белгілі бір жетістіктерге жетері сөзсіз. Көп ақпаратты талдай, жинақтай отырып, ішінен қажетсін алуға үйретеді.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» бағдарламасымен жұмыс жасау кезінде бұл сабақтар баланың танымдық белсенділігін арттыруға өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді. [4,48-65 б.].

Жаңа білімді меңгерту үшін ең тиімді әдіс сұрақ – жауап, әңгімелесу, диалог болып табылады. Әр сабағымызда диалог құрылады. Топтық жұмыс арқылы оқушы арасында, оқушы мен мұғалім арасында диалогты тиімді ұйымдастыру арқылы мақсатқа қол жеткізе алдым. Әрбір сабаққа жоспар құрар алдында: «Менің оқушыларым не істей алады?» - деп сабақ жоспарын оқушылардың өз беттерімен меңгеруіне ыңғайлы етіп және олардың жас ерекшеліктерін ескере отырып құрамын. Бұл оқушылардың жауапкершіліктерін арттырумен қатар, өзін – өзі бағалаулары үшін де тиімді болмақ. Оқушы алдымен өзіне – өзі баға беріп үйрену керек. Көп жағдайда оқушылар өзін-өзі бағалауда көп қиналады. Өзін – өзі реттеу әдісі оқушылардың өздері топтық ереже құрып, оны бұзбауға әрекет еткендерінен, Белсенділіктерінен, сабақтан жиі қалатын оқушының сөйлегенінен, топтағы өздерінің рөлдерін жауапкершілікпен орындағанынан көрініп жатты.

Сабақ кезеңінде 7 модуль түрін пайдалану –жұмыстың нәтижесін берері сөзсіз.

1. Сабақтағы жаңа әдіс-тәсілдер.
2. Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету.
3. Оқушы білімін бағалау және оқытуды бағалау.
4. Сабақта ақпараттық технологияларды пайдалану.
5. Талантты жәгне дарынды баланы анықтау.
6. Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес тапсырма беру.
7. Сабақ кезіндегі оқушылардың өзін – өзі басқаруы. [2,43-69 б.].

Жаңа сабақты дәстүрлі оқыту кезінде өзім түсіндіріп белсенділік танытсам, енді интербелсенді әдіс-тәсілдер мен сыни тұрғыдан ойлау стратегияларын тиімді қолдана отырып «оқушы және оқушы» байланысы арқылы тақырыпты оқып меңгерулеріне басшылық жасай отырып, мұғалім көшбасшылығы анық байқалады. ЖЭаңа тақырыпты меңгеруде ЖИГСО әдісін қолдануда жақсы нәтижеге жеттім. Оқушылардың айтуына қарағанда жаңа тақырыпты жеке және жұппен оқи отырып, қажетті сызбаларды сызып, топпен талдап оқып меңгергенін басқа оқушыларға түсіндіріп, түсінгенін қағаз бетіне түсіргендері естерінде жақсы қалғанын айтады. Мұғалім әр сабағында және өзіне рефлексивті бере отырса, жұмыс жасау қарқыны жақсарып жанданады. Мұғалімнің рефлексиялық қызметінің мақсаты: педагогикалық әрекеттің негізгі компонентерін есіне түсіріп, олардың мәнін, алынған нәтиженің «дұрыс» не «бұрыс» болғанын дәлелдей алу, қолданылған әдіс пен құралдардың тиімді не тиімсіз болғанына байланысты өзіндік көзқарасын білдіру, орындалып өткен әрекеттің нәтижесін зерттеу. Тек сонда ғана алдағы жұмыстарда дұрыс мақсат қойып, алға қарай шығармашылықпен жылжудың жобасын жасау мүмкін болады. Ендеше, мұғалім сыныпқа баға қою үшін емес, балаларды шабыттандыру, ең болмағанда, ынталандыру үшін кіру керек.

Еліміздің ертеңгі тізгінін қолына алып, елін, жерін көркейте алатын ұрпақ – қазіргі мектеп партасында отырған қабілеті ерекше, талантты немесе дарынды ұрпақ. Жас ұрпақты оқытуда біліктілік пен шеберлігімізді ұштастырып, әлемді мойындататын рухани биікке көтеру біздің міндетіміз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Оразақынова Н.А., Әбдіреймова Қ.Ә., Сәрсенбаева А.Қ., Әбітова М.Қ. Сатылай комплексті талдау.-Алматы. 2006 ж.-10-66 б.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық екінші (негізгі) деңгей «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ педагогикалық шеберлігі орталығының баспасы, 2014 ж. – 34-81 б.
3. Тұрғынбаева Б.А. Мұғалімнің шығармашылық әлеуетін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту.-Алматы. 2005 ж. 48 б.
4. Мирсеитова С «Мұғалім философиясының қалыптасуы және дамуы» Алматы. 2011 ж. 45-62 б.

Жаңартылған білім беру мазмұнындағы функционалдық сауаттылық

Жақсыбекқызы Ә., «№3 гимназия» КММ

«Тегінде адам баласы бір-бірінен ақыл, білім, ар мінез деген нәрселермен озады» - деп ұлы ақын Абай Құнанбаев айтқандай, қазіргі заман- тек білім мен ғылымның ғана заманы деп айтсақ әдбен болады. Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Қазақстанның болашағы – білімді ұрпақта» -деп, ертенгі келер күннің бүгінгіден гөрі нұрлырақ болуына ықпал ететін, адамзат қоғамын алға апаратын құдірет тек – білімде екенін түсінетін заман болды.

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» аясында еліміздің жаңа кезеңге аяқ басқанын және де Қазақстанның үшінші жаңғаруы басталғаны туралы жариялаған балатын. Осы мақаладағы «Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша оқушылардың сауаттылығын арттыру» бағытында «Оқушылардың сауаттылығын арттыру» дегеннің өзі сонау ғылым мен білім жүйесінде келе жатқан оқушының санасының кемелденуі дегенді білдіреді екен. Ендеше, ұлтымыздың ұлы ұстазы А.Байтұрсынов сол кездің өзінде-ақ «Бала білімді тәрбие арқылы өздігінен алуы керек. Мұғалімнің қызметі оның білімінің, әдісті шебер қолдануының орны», - деген екен.

Қазіргі заманғы мектеп оқушыларына білім беру үрдісін жаңаша қалыптастырудың түпкі мақсаты ауқымды да қомақты. Бүгінгі уақытта тез өзгерістер туындап тұратын қоғамға ілесе алатын білімді де білікті, бәсекеге қабілетті ұрпақ даярлауда оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға зор маңыз берілген.

Функционалдық сауаттылық дегеніміз әрбір қоғам мүшесінің әлеуметтік, мәдени, саяси, сондай-ақ экономикалық салаларға белсене араласа білуі арқылы жаһандану дәуіріндегі заман ағымына ілесе алатындай дәрежеге жетуі деп білеміз. Функционалдық сауаттылық дағдыларын мектеп қабырғасында қалыптастыруда оқушының әрбір пән бойынша алған білімін кез-келген

жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз етумен бағаланады.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда білім деңгейін арттыруға қажетті ақпаратты өз бетімен іздестіру, тапқан ақпаратын талдау, оған өз тарапынан қосымшалар қоса білу дағдыларын қалыптастыру және оны дамыту басты орынға шығады. Бұның маңыздылығы өмір бойы оқушыға керек екенін білеміз. [2,8 б.].

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда оқушы бойында шығармашылық тұрғыда ойлау, шешім қабылдай алу, оның ішінде өзі қабылдаған шешімнің дұрыс екенін дәлелдей білу дағдыларын қалыптастыру маңызға ие. Бойында бұл дағдылар қалыптасқан шәкірт білімді өз бетімен игеріп, өмір бойы білім алуға дайын тұратын болады.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың маңызды бағыттарының бірі оқушылардың келешекте өз мамандығын дұрыс таңдай алуына ықпал жасау. Ұстаз өз шәкіртінің бойындағы қабілетін ескере отырып, оның қай салаға бейімділігін болжай алатын тұлға болуы тиіс.

Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда мынандай әдістерді қолданамын: белсенді оқыту, мән беріп оқыту, Блум жүйесі, сыни тұрғыдан ойлау, «Әдебиет үйірмесі», галереяда ой шарлау, «БББ» , қарлы кесек, ыстық орындық, үш қадамдық сұхбат, Сократтық семинар, Джигсо, т.б. [4,23 б.]. Бұл әдістерді қолдану оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырады. Ең маңыздысы осы әдістерді күнделікті сабақ барысында жүйелі пайдалану арқылы мынадай нәтижелерге жетуге болады:

- ❖ Оқушы бойында топпен және өзі жеке шығармашылық жұмыс жасай алуы үйренеді;

- ❖ Топ ортасында белсенділік таныту дағдыларын қалыптастырады;

- ❖ Сыныптастарымен дұрыс қарым-қатынас жасай білу дағдыларын қалыптастырады;

- ❖ Өтілген тақырып бойынша алған білімін ортаға салып, ой бөлісуге дағдыланады;

- ❖ Оқыған шығармалары арқылы өмірде кездесетін әр түрлі оқиғалардан ғибрат алуы үйренеді, пікір таластыра алуға жаттығады.

Жоғарыда көрсетілген әдістерді оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда тиімді қолдану оқушының күнделікті іс-әрекетінде мынадай артықшылықтарға жеткізетінін байқауға болады:

- ❖ Өзі қарым-қатынас жасайтын ортада басқалардың ой-пікірлерін құрметтей білу, әр түрлі пікірлермен санаса білу.

- ❖ Мәселені шешу барысында айтылған пікірлер арасындағы құнды пікірді анықтау және талдай білу;

- ❖ Ой бөлісу арқылы дұрыс шешім қабылдау жолдарын қарастыруды үйрену. [3,11 б.].

Түптеп келгенде осының барлығы оқушының білім алуға деген ынтасын арттырып, олардың бойында алдына дұрыс мақсат қоя білу дағдысын қалыптастырады және мақсатқа жету жолдарында талмай іздену қажет екеніне

көздерін жеткізеді. Соның нәтижесінде оқушы бойында функционалдық сауаттылық қалыптасады.

Алаштың аймаңдай тұлғасы, қазақ қара сөзінің құлжасы Ж. Аймауытұлы 1929 жылы жазған «Комплекспен оқыту жолдары» атты еңбегінде «Балалардың білгені, тапқан-таянғаны өмірге жанасып, жарыққа шығып отырып, барлық жұмысты балалардың белсене, құлшына өздері істеуі шарт. Өзі еңбектеніп, өзі бейнеттеніп тапқан білім берік болады. Өмірінше ұмытпайды», - деп көрсеткен. Демек, жаңартылған білім мазмұнына сай құрылған әр сабақ оқушыларға «XXI ғасыр дағдысы» деп жиі айтылып жүрген кең ауқымды құзыреттілікті меңгеруге жол ашады. Қазіргі заманда табысқа жету үшін талап етілетін сын тұрғысынан ойлау, проблема шешу, қарым-қатынас жасау және бірлесіп әрекет ету сияқты негізгі дағдыларды меңгеруге ықпал етеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан жолы- 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ»,17.01.2014 ж.
2. «Мәтінмен жұмыстың тиімді әдіс-тәсілдері» Астана, 2016ж.
3. «Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер» Астана, 2014ж.
4. «Түрлі деңгейлік тапсырмаларды қолдану арқылы оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту» Астана, 2016ж.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту: мәселелері және оны шешу жолдары

Жомартова З.Е., «№10 ЖББОМ» КММ

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Әлеуметтік экономикалық жаңғырту-Қазақстан дамуының басты бағыты» жолдауында жүктелген міндетке сәйкес елімізде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту мақсатында бес жылдық ұлттық жоспар қабылданғаны баршаға аян. Ұлттық жоспардың басты мақсаты - Қазақстанда білім сапасын жетілдіру үшін негізгі бағдар ретінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі атқарылар шаралардың жүйелілігі мен тұтастығын қамтамасыз ету. Ол үшін мұғалім білім алушының бойына алған білімін практикалық жағдайда тиімді және әлеуметтік бейімдеуі үрдісінде пайдалана алатындай негізгі құзіреттіліктерді сіңіре алу керек. Атап айтсақ:

- басқарушылық;
- ақпаратты - коммуникативтік;
- тұлғалық;
- азаматтық;

- технологиялық.

Білім алушы осы аталған негізгі құзіреттіліктермен қатар пәндік құзіреттіліктерді меңгеруі тиіс.

Жалпы білім беретін мектеп бағдарламасында балалардың жас ерекшеліктеріне байланысты тәрбиелік мәні бар жаттығу тапсырмалары әр сынып оқушыларының жалпы сөйлеу мәдениетін дамытып, олардың ой-өрісін жетілдіру мақсатын көздеген, сондай-ақ бағдарламада тіл дамыту жұмысы айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым тапсырмалары мәтін, эссе, мақала, шығарма сияқты жұмыс түрлері арқылы іске асыру міндеттелген. Қазақ тіліндегі жазба жұмыстарының негізгі мақсаты - дұрыс, сауатты жазуға, оқушының ауызша және жазбаша ойын, грамматикасын және стилистикасы жағынан дұрыс сөйлем құрап, жүйелі сөйлеуге үйрету. Қазіргі таңда біздің мемлекетіміз мемлекеттік тілде еркін сөйлей алатын, өз пікірін айтып жеткізе білетін, мемлекеттің тарихын, этномәдениетін, салт-дәстүрін, әдебиетін тани білетін, бәсекеге қабілетті, Ұлы даланың жеті қырын меңгеруге, зерттеуге бейімделген тұлғаны даярлауды қажет етіп отыр. Мұғалім алдындағы оқушының ерекшеліктерін біле отырып, оқушының өзіндік танымдық іс-әрекетін қалыптастыруға бағытталған білім беруде жеке оқытудың дамуын көздейді. Қабілеттілік туа біткен қасиет емес, ол тікелей пәндік әрекет арқылы дамиды. Оның дамуы баланың жаңа білім алуымен, біліктілігі мен дағдыларының қалыптасуымен тікелей байланысты. Әр оқушының шығармашылық мүмкіндігін анықтап, әрі қарай осы қабілеттерді дамыту керек.

Сабақты қалай тиімді, қызықты, табысты етіп өткізуге болады? Мектептен шыққан оқушы бүгін алған білімінің пайдасы, жаңалығы туралы айта алатындай дәрежеде оқыту үдерісін қалай ұйымдастыруға болады? Мұғалім мен оқушы өзара іс-әрекет нәтижесінен қанағаттану сезімін алу үшін не істеу керек? Осы сұрақтарды шешудің бір жолы оқытуда белсенді әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану.

Қазақ тілінен жазба жұмыстары мынандай критерий арқылы бағаланады.

- 1) мазмұнына, стиліне, сөздерді дұрыс қолдануына;
- 2) орфографиялық және пунктуациялық сауаттылығына.

Жазба жұмыстары оқушылардың игерген білімдері мен біліктерін қолдануға бағытталады. Бұл сабақта сөз құдіретін танытатын мақалдар мен даналық сөздерді талдауға, тілдегі сөйлеу этикетіне жататын сөздер тізбегін жасауға, халқымыздың жақсы дәстүрлерін сақтап келген шешендік сөз үлгілерін әрі қарай дамытып, оны оқушылардың сөйлеу дағдысына сіңіру бағытында түрлі стратегиялар арқылы жұмыс жүргізуге болады. Мәселен, «Дос жылатып айтады, дұшпан күлдіріп айтады» деген мақалдың мәнін ашқызу.

Жазба жұмыстарына арналған тапсырмалар тақырыбы мен мазмұны жағынан әр түрлі. Бұл мәтіндер оқушыларды отанды сүю, табиғатты қорғау, сыйластық, адамгершілік, ерлік, елжандылық, жаңа технологияларды меңгеру, биотехнологияның дамуы, жаһандану, мамандық таңдау, кәсіпті игеру, әлем

құпиялары, аспан денелері сияқты дүниелерді білуге тәрбиелеу міндетін көздейді. Мәтінмен жұмыс істеу барысында оқушылардың білік дағдыларын қалыптастыру мақсатына орай жұмыс түрлері де түрлендіріліп отырады. Берілген тапсырмалар оқушылардың сабақта, сабақтан тыс кезде айтылым әрекеттеріне қолдануына, жазу дағдыларын қалыптастыруына мүмкіндік береді. Тапсырмаларды жеке, жұпта, топта түрлендіріп пайдалануға болады. Мысалы,

1. Өлең құрастыру (оқушыға ұсынылады)

2. Мәтін құрастыру. «Көзіңді жұмып, көз алдыңа мынандай суретті елестетіп көр. Таңғы көрініс. Арайлап атқан таң. Шөп басындағы таңғы шық. Құстардың әдемі үні» Суретші бұл көріністі бейнелеу үшін қажетті бояу іздейді.

Таңғы көрініс қандай?	Жануар, құстардың іс-әрекеті	Адамдардың іс-әрекеті	Туған жеріңе деген сезімді қалай жеткізуге болады?
Қызарып атқан күн, таңғы шық, самал жел, әдемі үн.	Құстардың сайрауы, жан-жануарлар оянады, азықтарын аулайды.	Малдары н өріске аудауы, от жағуы.	Ыстық қой шііркін, туған жер. Отан. Отан бәрінен биік екен. Мен оны мәңгілікке сүйіп өтем. Өз үйім- өлең төсегім.

3. Өзіл аралас сұрақтар беріледі.

4. Сөзжұмбақтар беріледі.

5. Модель, жоба жасау, болжамдар ұсыну, оны қорғау, дәлелдеуге дағдыландыру.

6. Қызықты оқиғалар, ұлы адамдар өмірі, әр түрлі тағдырлар туралы айту.

Жазба жұмыстарының өнімді бір жолы модельдеу технологиясы. Модельдеу - шығармашылық жұмыстың бір түрі ретінде айтылым дағдысының тіл дамыту үрдісінің жемісі, өнімді тәсілі болып табылады.

9-сыныптың қазақ әдебиеті пәнінде М.Өтемісұлының «Тарланым» өлеңі оқуға, талдауға ұсынылған. Азаттық күрестің басшысы Исатай өлгеннен кейін шыққан бұл өлеңде жоқтау әрі мақтау үлгісі басым.

Бірінші кезеңде оқушылар толғаудағы Исатайдың сөзбен берілген тұлғасына барлау жасайды.

Екінші кезеңде оны өз ойы, қиялына ерік бере отырып бір нәрсеге ұқсатады. Бұл үрдіс оқушының дүниетанымы, сезімі, ой-өрісіне де байланысты болып келеді.

Үшінші кезеңде оқушылар ұқсатуын сызбаға түсіреді не сөзбен жеткізуге тырысады.

Тапсырмалар:

1. Исатай бейнесіндегі ақынның көркем образды тілін төмендегі үлгіде жинақтаңдар да сын есімдерді табыңдар.

2. Исатайды ақын таудан ұшқан тарланға, арыстанға балап, құлан құлжаға теңейді. Өны өздерің қалай ненің бейнесінде елестетесіңдер, кімнің бейнесінде қабылдайсыңдар, соның бейнесін салып түсініктеме жазыңдар. Қабілеттеріңе қарай модельдеріңді сөзбен жазуға болады. Модельдеудің тиімділігін төмендегідей саралауға болады:

- Көркем бейнелі тәсілдердің дамуына, сөздік қорларын байытуына ықпал етеді.

- Сауатты жазуға, грамматикасын және стилистикасы жағынан дұрыс сөйлем құрап, жүйелі сөйлеуге дағдыланады.

- Алған білімді жобаға, бір бейнеге түсіру қабілеттері дамиды.

- Модельдерін қорғау арқылы табандылық, қайраттылық, өзін-өзі қорғау, ситуациядан шығу сынды мінез-құлықтары қалыптасады.

- Пәнге деген қызығушылығы таным белсенділігі жетіледі.

Жас ұрпақты қазақ әдебиетінің нәрімен сусындатып, адамгершілігі жоғары талғамы биік азамат қалыптастыру оңай шаруа емес. Әр мұғалім сабақ берудің алдында Жүсіпбек Аймауытовтың «Сабақ беру-үйреншікті жай шеберлік емес, ол- жаңадан жаңаны табатын өнер».-деген сөздерін есінде ұстап, шеберлік шыңынан көріне брсін демекпіз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық. III деңгей (базалақ 2012ж.)
2. Қазақ әдебиті оқулғы. 9-сынып. С.Ч Тұрсынғалиева., Г.Д.Рыскелдиева, 2019
3. А.Әлімов «Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері» Алматы, 2013 ж.

**Ә.Болғанбаевтың «Қазіргі қазақ тілінің лексикологиясы» кітабын
басшылыққа ала отырып, қазақ тілі сабағында оқушылардың
функционалдық сауаттылығын арттыру**

Копбергенова Ж.К., «№15 ЖББОМ» КММ

Қазақтың белгілі лингвист-ғалымы Әсет Болғанбаевтың қазақ тіл білімінде көрнекті лексиколог ретінде алатын орны ерекше. Ғалымның қаламынан туған көптеген еңбектері мен танымдық мақалалары тіл білімінің бай мұрасы, қазынасы және де ұрпақтан-ұрпаққа берілер құнды қазынасы деуге болады. Менің бұл баяндамада ғалым Әсет Болғанбаев ағамыздың «Қазақ тілінің синонимдер сөздігі» атты еңбегіне сүйене отырып, қазақ тілі сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру жолдары және үйретудің тиімді жақтарын қарастырмақпын.

«Айтқысы келген сырын, танытқысы келген шындығын жан тебіренер әсерлі суретке айналдырып, қағаз бетіне көңілдегі қалпынан айнытпай түсіру үшін ең қажетті бірден-бір сөз іздеп табу – шебер суреткердің қасиетті парызы. Оның дәл осы жағдайда сөз іздер атырабының бірі – синоним», - дейді З.Қабдолов. Оқушылардың танымдық қабілетін арттыру, оларды білуге ынталандыру, шығармашылыққа ұмтылдыру, ойлана іздене білім алуға, өз ойын дәлелдеп, тиянақты айтып беруге дағдылану сияқты сапаларды оқушы бойына дарыту – әр мұғалімнің міндеті, десе де болады. Осы тұрғыдан келгенде оқушылардың шығармашылық қабілетін арттыру, сөздік қорларын байыту мақсатында мен қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында Әсет Болғанбаевтың «Қазақ тілінің синонимдер сөздігі» еңбегінде қолданылған синоним сөздер негізінде жасаған картотека материалдарымды пайдаландым. Мақсатым: оқушыларды шығармашылық іске жұмылдыру, іздене білім алуға, өз ойын дәлелдеп, тиянақты айтып беруге дағдыландырып дамыту.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда оқу бағадарламасындағы әрбір пәннің рөлі зор. Соның ішінде қазақ тілі мен әдебиетінің алатын орны ерекше. Осы ретте, оқушыға халықтың қоғамдық өмірін, оларға саяси, рухани-адамгершілік, эстетикалық, қоғам дамуына белсенді қатысуға т.б.тәрбие беру, дүниеге көзқарасын, мінез-құлқын, жалпы мәдениетін қалыптастыру үшін көркем әдебиет құралының бірі ретінде пайдалану – әдебиет пәнінің басты мақсаты болып саналса, тіліміздің өзіндік қалыптасқан нормаларын, тұтас айтқанда грамматикасын үйрету – қазақ тілінің басты міндеті болып табылады. [7-10б.]

Келешек ұрпақ өз ұлтының асыл мұрасымен сусындау арқылы туған елінің тарихымен, ділі мен тілімен, мәдениетімен, салт-дәстүрімен жете танысып, білімін кеңейтеді. Қазақ тілінің грамматикасын терең меңгерген оқушы, қоғамның кез келген саласында қиналмай жұмыс істеп, өзінің функционалды сауаттылығын көрсете алады. [18-23 б.]

Қазақ тілі сабағында оқушыларды шығармашылық жұмыстарға баулуда жазба жұмыстарының маңызы зор. Жазба жұмыстары оқушылардың іс-әрекетіне негізделген ой еңбегі, шығармашылық ізденісінің қайнар көзі. Қазақ тілінде жазба жұмыстары арқылы шығармашылық жұмыстарға қол жеткізу – мұғалімнің де шеберлігін талап етері сөзсіз анық.

Ә.Болғанбаевтың «Қазақ тілінің синонимдер сөздігі» еңбегінде «Бәрі шеру тартып аттанып, жүріп келіп таңертеңгі алағөбеде тұс-тұсынан Амантайды қамап алысты. (Сейфуллин)», - деген сөйлемде алағөбеде деген сөзді алагеуімде, таң сәріде, құлқын сәріде, елең-алаңда, ала көлеңкеде, сәріден деген сөздер алмастыра алатынын көрсеткен. Сонымен қатар «Ақылды өз басын кіналайды, Ақымақ жолдасын кіналайды. (Мақал)» бұл

мақалдағы «ақымақ» сөзіне мәнделес бола алатын сөздерді тапқызу. Бұл жұмыс түрін әр оқушыға жеке беруге болады. Бұл оқушыны ойлануға, өз бетімен ізденуге, сұраққа жауап табуға бәсекелестік белсенділігін арттыруға жетелейді.

Сонымен қатар, ұжымдық және жұптық тапсырмалар беру арқылы да бір-бірін тыңдай білуге, сыни көзқараспен қарай білуге, бір-бірінің жұмыстарын талдай білуге дағдыланады. Аталған ғалымның кітабынан тағы бір мысал алатын болсақ, «айбатты, қаһарлы, кәрлі, айбарлы, айдынды, айбынды» синонимдік қатарына жұпта постер құратқызу. Тапсырма түсінікті болу үшін оқушыларға аталған кітаптан осы сөздерге байланысты мысалдар беру. Қаһарман еліміз айбатты, Ақындық ерге бұйым ба! (Аманжолов), Кәрлі ояздың Құнанбай жағын сүйейтіні тағы мәлім (Әуезов). Бұл жаттығулар берілген сөздердің орнын таба білуге жетелейді. Айтылған сөздікті басшылыққа ала отырып, бейнелі сөздер, қызықты мәлімет, тартымды үзінді оқу мұғалімнің шеберлігіне байланысты болмақ. Жүргізілген бұл жұмыстардан оқушыларда сөздікпен жұмыс істеу дағдысы қалыптасады, өздігінен кітап оқуға қызығушылықтары артады, ұжым болып жұмыс істеуде бір-біріне деген қарым-қатынастары жақсарады, шығарманы талдай білуге үйренеді, әдеби тілде сыпайы сөйлей білуге дағдыланады. Синоним сөздерді жетік меңгерген оқушының тіл байлығы молайып, шешен сөйлеуге үйренеді. Ғалым еңбегін басшылыққа ала отырып, оқушыларға көркем мәтінді оқудың түрі, тандап оқу, оның ішінде өзара мағыналас сөздерді, синонимдерді табу ұснылады. Өзі ұлыққа, кәдірі жоққа, қарамай өз халқына, Сөз қайырмай, жөнді айырмай, Жұтқа шабар алқына (Абай). Келесі минутта-ақ Оспан тентектігін танытып абыройдан арыла бастады (Әуезов). Жоспардан асыра орындаса, ақшасы да, беделі де арта береді (Мұстафин). Бұл сөйлемдердегі «абырой, кәдір, бедел» деген сөздер синоним сөздер. Берілген жаттығулар білім алушыларды қиын, түсініксіз сөздерді ұғына оқуға жетелейді. Сонымен қатар ғалым селқос, енжар, бейқам, селқос, сүлесөк, салғырт, самарқау, бой күйез, марғау; сәл, әнтек, азғантай, шақ ; шебер, ұста, мініскер; өлу, қайту, үзілу, өту, дүние салу, дүниеден көшу, дәмі таусылу, демі біту, уақыты жету, келмеске кету, жан беру, жан тәсілім қылу, қайтпас сапар шегу, жер жастану, дәм-тұзы түгесілу деген сияқты ұмытылып бара жатқан сөздерді де сөздікке енгізген. [23-45 б.]

Қорыта айтатын болсақ, Әсет Болғанбаев – өмірде өте сирек қолданылатын қазақтың көне сөздерін қолданысқа енгізген, сөздік қорымызды жаңа сөздер мен толықтыра білген өресі биік тұлға. Әсет ағамыздың халық игілігі, болашақ ұрпақ үшін сіңірген еңбегі өте зор. Ана тіліміздің әр сөзін көзінің қарашығындай қорғаған ғалымның еңбектері ешқашан ұмтылмайды.

Ұлттық мұрамызға қасиетті істі алға апарушы, шәкірттерді баптаушы ұстаздар қауымының да атқарар еңбегі зор болмақ.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Ә.Болғанбаев «Қазақ тілінің синонимдер сөздігі» «Мектеп» баспасы – 1975, 23-45 б.
2. Оразахынова Н. «Функционалдық сауаттылықты жүзеге асыру жолдары» «Қазақ тілі мен әдебиеті» журналы -2013, №2, 18-23 б.
3. Құрманова Ж. «Оқушының шығармашылық іс-әрекетін тиімді ұйымдастыру арқылы жеке тұлға қалыптастыру жолдары. Өскемен, 2014, 7-10б.

Жалпыұлттық идея құндылықтарын тіл мен әдебиет сабақтарында жүзеге асыру

Қасым Г.М, «№36 Жалпы білім беретін орта мектебі»КММ

Елбасы Н.Ә.Назарбаев 2014 жылдың 17 қаңтарындағы Жолдауында «**Мәңгілік Ел – біз үшін ортақ тағдыр. Мәңгілік Ел – жалпы қазақстандық ортақ шаңырағымыздың ұлттық идеясы. Мәңгілік Ел - барша қазақстандықтарды біріктіретін, ел болашағының іргетасын қалаған басты құндылықтар**» деп анық айтқан болатын. [1]

Қазіргі кезеңде Республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, Қазақстандық білім беру жүйесі әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Тәуелсіз елді өркениетті әлемге танытатын, дамыған елдер қатарында терезесін тең ететін күш – білім және білімді ұрпақ. Сондықтан да Елбасымыз Н.Назарбаев өзінің Жолдауларында білім саласына айрықша көңіл бөліп, еліміздің жарқын болашағы білікті де парасатты жастардың қолында екенін назардан тыс қалдырған емес. Білім беру ұйымдарында «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясын тиімді жүзеге асыру мәселелерін талқылай отырып, өскелең ұрпақты тәрбиелеудегі педагогикалық тәсілдерді талдау, мектептердің тәжірибесін зерделеуді мақсат етті. [2]

«Мәңгілік Ел» құндылықтары	Білім беру стандарттарында анықталған құндылықтар
Қазақстанның Тәуелсіздігі және Астана	Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік (Отанға және халқына деген сүйіспеншілік, елінің жетістіктері үшін мақтаныш, Қазақстан мүддесіне қызмет ету)

Жалпыға бірдей еңбек қоғамы	Еңбек және шығармашылық (өз жұмысын ұйымдастыру білу, белсенділік, бастамашыл, адалдық, жұмысқа әуесқойлық, үздік нәтижелерге жету)
Индустрияландыру мен инновацияларға негізделген экономикалық өсу	Өмір бойы білім алу (білім мен дағдыларының өсуі, тұлғаның потенциалын дамыту, экономикалық білімін дамыту, ұлттың бәсекеге қабілеттілігінің өсуі)
Тарихтың, мәдениет пен тілдің біртұтастығы	Құрмет (мақтаныш, ата-аналары, отбасы, үлкендер, достары, адамдарға қамқоршылық және жылы сезім)
Ұлттық қауіпсіздік және еліміздің бүкіләлемдік, өңірлік мәселелерді шешуге жаһандық тұрғыдан қатысуы	Ынтымақтастық (әртүрлі елдердің азаматтарымен, жергілікті және мектептің қоғамында, мұғалімдермен, достарымен командада жұмыс істей білу қабілеті)
Қоғамымыздағы ұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім	Ашықтық (іскерлік және жеке қарым-қатынаста адалдық, академиялық адалдық, басқа адамдармен бірлесіп жұмыс істеуге дайын болу, ортақ мақсатқа жету)
Зайырлы қоғам және жоғары руханият	Басқа адамдармен бірлесіп жұмыс істеуге дайын болу, ортақ мақсатқа жету

Білім мазмұны жаңартылған бастауыш, негізгі және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті мемлекеттік стандартын, оқу бағдарламаларын әзірлеу «Мәңгілік Ел» құндылықтарына бағдарлануымен жүзеге асырылды. Жаңартылған оқу бағдарламаларында оқушылардың бойында қалыптастыру көзделетін төмендегідей құндылықтар мен дағдылар анықталған:

Құндылықтар	Дағдылар
шығармашылық және сын тұрғысынан ойлау; қарым-қатынас жасау қабілеті; өзгелердің мәдениетіне және көзқарастарына құрметпен қарау; жауапкершілік;	сын тұрғысынан ойлау; білімді шығармашылық тұрғыда қолдана білу қабілеті; проблемаларды шешу қабілеті; ғылыми – зерттеу дағдылары; қарым-қатынас дағдылары (тілдік дағдыларды қоса

• денсаулық, достық және айналадағыларға қамқорлық көрсету; • өмір бойы оқуға дайын болу.	алғанда); • жеке және топпен жұмыс істей алу қабілеті; • АКТ саласындағы дағдылар.

Пән бойынша білім, дағдылар мен құзіреттіліктерді анықтайтын оқу бағдарламаларын әзірлеу барысында жоғарыда келтірілген құндылықтар мен дағдылар ескерілген. Мұны осы құндылықтар мен дағдылар қарастырылған қазақ тілінде оқытатын мектептердегі қазақ тілі мен әдебиетінің оқу бағдарламаларынан көруге болады.

Қазақ тілі, 5- СЫНЫП

Қорытындылай келе, оқушылардың бойында азаматтық – патриоттық сана – сезім, іс -әрекет адам бойына өздігінен қалыптасатын қасиет емес екендігін, оның өзі білім мен тәрбие барысында Отанды ұлағаттау, халықтың төлтума мәдени – рухани әлеміне терең бойлау арқылы қалыптасатынын теория мен тәжірибе дәлелдеп келеді.

«Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы аясында патриоттық тәрбие берудегі жауапкершілікті неғұрлым терең сезініп, бар мүмкіндікті пайдаланып, шыныққан да шымыр отансүйгіш азаматтар даярлау ісінде тәрбие маңызы ерекше.

Тәрбие бағыттылығының дербес идеясы мұғалімнің балаға ерекше көңіл аударуын қажет етеді. Ол педагогикалық жұмыстың ең жоғары мақсаты. Сондықтан баланы зор ұқыптылықпен зерттеген жөн. Барлық тәрбие жұмысының барысында еске алатын басты тұлға – бала екендігін ұмытпауымыз қажет.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы 2014жыл, 17 қаңтар: www.akorda.rz
2. Қазақ тілі: жалпы білім беретін мектептің 5-сыныбына арналған оқулық. / Т.Н.Ермекова, Ж.К.Отарбекова, Р.Н.Мұнасаева. –Астана:Арман-ПВ, 2017ж.

Жаңартылған білім мазмұны аясында қазақ әдебиеті сабағында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін шыңдау

Максұтова Г.Х., Кусенова Ж.С, №34 ЖББОМ КММ

Қазіргі таңда білімдінің алға түсіп, бәйгеден озып келетін заманы енді туғаны белгілі. Тәуелсіз елдің тірегі–білімді ұрпақ екені баршамызға аян. Қазақтың ұлы ұстазы Ахмет Байтұрсынов: «Елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастау керек», - деп айтқан сөздері ұстазға бағытталған пікірі болмақ. Тәуелсіз еліміздің тірегі еліміздің болашағының кепілі- жас ұрпаққа тәрбие мен білім беру мәселесінен өткір мәселе жоқ екені белгілі. Жас ұрпақты білімді етіп, көзі ашық көкірегі ояу етіп тәрбиелеу ұстаздар қауымының басты мақсаты және қазіргі мектеп алдындағы басты міндеттерді шешуде мұғалімнің білім деңгейі, мәдениеті жоғары болуы шарт екенінде білеміз. Алайда ол үшін кәсіби біліктілігімізді, білім деңгейімізді көтеріп, жаңалықтарға назар аударып, жаңашылдыққа бет бұрып отыруымыз керек. Жаңартылған білім мазмұнының тиімді, белсенді әдістерін игеріп, сабақ беруде оны тиімді қолдана білу қажет. Жаңартылған білім мазмұнынан күтілетін нәтижелер оқушылардың қалай оқу керектігін үйреніп, соның нәтижесінде еркін, өзіндік дәлел – өзіндік ойларын, уәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни пікір – көзқарастары жүйелі дамыған, сандық технологияларда құзырлылық танытатын оқушы ретінде қалыптасуын қамтиды. Бағдарламаның ерекшелігі - білімді меңгеруге емес, жеке тұлғаның таным қабілеттері мен таным үрдістерін арнайы жасалған оқу және танымдық жайлар арқылы дамытуға, жеке тұлғаның қауіпсіздігін, өзін-өзі көрсетуін, маңыздылығын анықтауға, өзара қарым-қатынас, ойын арқылы шығармашылық қажеттіліктері мен белсенді сөздік қорын (ауызша және жазбаша) дамытуға бағытталады. Жаңартылған оқу бағдарламасында қазақ әдебиеті пәнінің алатын орны зор. "Қазақ әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасында: «Қазақ әдебиеті пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық

қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілдірілуіне іргетас қалап, өмірлік дағдыларын шыңдауына, өздігінен білім алуларына мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды ұлттық мәдениет пен әдеби мұраларды түсінуге, қазіргі заманғы әдебиетті бағалай білуге үйретеді...Қазақ әдебиеті бағдарламасының мақсаты – білім алушыларды креативті ойлауға бағыттау. Креативті ойлау-мәселелерді тез шешуге, тез ойлап табуға, жетістікке жетелейтін қабілеттілік. Олардың өз ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, білім алушыларға жанрларды меңгерту.»[1,82]

Осының ішінде оқушыларды креативті ойлауға бағыттауда, ойларын еркін және оны дәлелдей білуде шығармашылыққа еркіндік беріп, сабаққа деген қызығушылығын арттырудың жолдарын іздеуіміз керек. Креативті ойлаудың жолы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттыру, шыңдау.

Шығармашылық–бұл адам іс-әрекетінің түрі, бұл адамның өмір шындығында өзін-өзі тануға ұмтылуы, ізденуі. Өмірде дұрыс жол табу үшін адам дұрыс ой түйіп, өздігімен сапалы, дәлелді шешімдер кезінде қабылдай білуге үйренуі керек. Шығармашылық қабілеттің жоғары болуы адамға өмірдің мәнін түсінуге, бақытын сезінуге мүмкіндік әпереді. [2,1] Мұндай күрделі мәселені шешуде қазақ әдебиетінің алатын орны ерекше. Қазақ әдебиеті сабағын түрлендіру арқылы жоғары нәтижелерге жетуге болады. Сонымен қатар оқушының ойлау қабілетіне, өзіндік сыни пікір білдіре отырып, сол ойды жазбаша бере білу дағдысын дамытатын, көмегін тигізетін әдіс - эссе жазуды қолдана білу. Сабақта шығармашылықты әр түрлі жолмен көрсетуге шектеу жоқ. Яғни оқушы оқыған шығармасы арқылы мысалы, қандай ой түйдіңіз? деп өз ойыңызды аргументативті эссе түрінде беріңіз, қандай маңызды мәселе сіздің назарыңызды аударды? немесе бұл шығарманы сіз қалай аяқтар едіңіз? деген тапсырмалар берілгенде оқушыға кейде тек эссе жаз деп шектемей, оның шығармашылық қабілетіне байланысты сурет салу, өлең шығару, мақала жазу, мәтін құрау, репортаж жасау, т.с.с тапсырмалар беру оқушыны әр қырынан таныта түсетіні анық. Бұл жерде эссе жазу оңай деп ойламау, сол эссені сауатты, эссенің талаптарына сай жазуға жолдарын іздеп, жетелеу. Осы шығармашылық қабілеттерін тану арқасында оның болашақта қандай мамандық таңдауы, кім болуы деген сияқты маңызды мәселелерде өз нәтижесін береді. Өсе келе бала өзіне деген сенімділігі артып, мамандық таңдауда еш қателеспейді. Тағы да айта кететін жайт әдеби кітапты көп оқыған жастардың көкірегі ояу, көзі ашық болатынына, сөз саптауы шебер, өз ойын шебер де шешен тілмен жеткізе алатыны бізге мәлім. Әдебиеттің басты қайнар бұлағының көзі - әдеби кітаптар. Әдеби кітаптарды оқыта отырып және ақындардың мүшәйрасына оқушыларды қатыстыру, ақындармен кездесу ұйымдастыру, сұхбаттасу оқушының шығармашылығын арттыруға ерекше ықпал ететіні анық және сабақ барысында оң нәтиже бермек. Сабақ барысында оқыған шығармаларын шынайы өмірмен салыстыру, ненің дұрыс, ненің бұрыс екенін сыни тұрғыдан баға беріп,

шығарманы әр қырынан талдау тапсырмалары да оқушының сыни тұрғыда ойлау қабілетін арттырып, өмірге бейімдейтіні анық. Оқушылардың шығармашылық белсенділігін қалыптастыруда сабақтарды түрлендіріп өткізудің маңызы ерекше. Мұндай сабақтардың тиімділігін атап өтсек: сабақ құрылымының ұйымдастырылуы, сыныптағы оқушылардың іс — әрекетін бақылауға қолайлылық, оқу — танымдық тапсырмаларды орындаудағы ұжымдық бірлескен әрекеттің жүзеге асуы, оқыту уақытының үнемделуі». [2,2] Қазіргі таңда оқу процесінде «ең бірінші тыңдаймыз» деп оқушыларды тыңдау дағдысын қалыптастыру және күнделікті сабақ басталмас бұрын бүгінгі сабақтың мақсатын таныстыру оқушының өз алдына мақсат қоя білуіне, сабақ соңында бүгінге мақсатқа қол жеткізетіндіктеріне қайта шолу жасау арқылы өз нәтижесіне саралау жасауға мүмкіндік беру бұл да жаңа білім беру мазмұнының жаңа қыры болмақ.

Осы жүйелі жұмыстарды жасай отырып, күтілетін нәтижелер:

- Өз бетімен оқуға дағдыланады;
- Шығармашылық ізденіске жетелейді;
- Өз-өзіне сенімділігі артады;
- Сыни көзқарастар білдіреді;
- Бағалап салыстырады;
- Талдап пәнге деген қызығушылықтары артады.

Жалпы, «Сабақ беру- үйреншікті жай шеберлік емес, ол үнемі жаңаны табатын өнер»- деп, Жүсіпбек Аймауытов атамыз айтқандай жас ұрпақтың жаңаша ойлануына, біртұтас дүниетанымын арттыруға, жаңаша білім нәрін сіңіруге, адами құндылықтарын дамытуға ұстаздың тапқырлығы мен кәсіби шеберлігі, білімі басты орында болмақ. Қазіргі ұстаздар алдындағы міндет: ғылым мен техниканың даму деңгейіне сәйкес оқушының білімі терең, іскер ойлауға қабілетті, әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы тұлғаны қалыптастыру. Шындығында ұстаздың алдында сапалы білім мен тәрбие беруде үлкен жауапкершілік тұр. Ұстаз оқушылар үшін тек пән мұғалімі емес, сондай-ақ олардың оқудағы еңбегін қызықты, жаңашыл, тиімді ұйымдастыра алатын, оларға ерекше тұлға болу керек. «Ұстазы мықтының— ұстамы мықты» демекші ұстаздар қауымы оқушының білімге деген сенімін нығайта отырып, ақыл мен білімнің дәнін себе отырып, сапалы білім берсек болашағымыз жарқын болмақ.

Қорыта айтқанда, оқушы бойында шығармашылықты дамытуда үздіксіз құлшыныс, оқуға, білім алуға деген ұмтылыс ұдайы өшпей, күннен-күнге дами түсуі қажет. Сонда ғана оқушы бойында білім нұры тасып, сыныптан-сыныпқа көшкен сайын оқушының ішкі дүниесі, сыртқы ортамен байланысы дамып, оқушы дүниетанымы арта түсері анық. Ол үшін жалықпай жаңа инновациялық технологияларды өз жұмысымызда пайдаланып, сонымен қатар оқушыларды мадақтап, ынталандырып отырған орынды. Баланың қиялын дамыта отырып, ойын дамытамыз. Ойы дамыған шәкіртіміздің танымдық қызығушылығы арта отырып, шығармашылық әрекеті жоғары деңгейге көтеріледі. Әр ұстаздың өзінің мамандығын шексіз сүйетін, жүрегінде мейірімі бар, оқушыға үйретуге

жалықпайтын ұстаз қашанда жаңашыл болатыны анық. Тез, өзгермелі уақытта өзгеруге дайын шығармашыл болу және болашақта жас ұрпақты еліміздің арқа сүйер білімді азаматтары мен азаматшалары етіп тәрбиелеу біздің басты мақсатымыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасы (25.10.2017 № 545);
2. Педагогикалық журнал - <https://adisteme.kz> Рашаева Қ. Ж.18.05.2016

Абай қарасөздеріндегі тәрбие мәселелері

Мейрханова Р.О., Ә.Бөкейхан атындағы №76 ЖББОМ

Ақынның шығармалары мен қарасөздері педагогикалық ой-пікірге, тәлім-тәрбиеге, даналыққа толы. Мектеп қабырғасында Абай шығармалары бастауыш сыныптан басталады. Абай туындыларын бастауыш сынып оқушыларына оқыту үлкен шеберлікті қажет ететіндігі анық, дегенімен осы жастан бастап баланың бойында ұлттық бірегейлік қалыптаса бастайды. Бастауыш сынып оқушыларына Абай еңбектері негізінде берген тәлім-тәрбие ұлттық ерекшелік қасиеттерін қалыптастыруына әсер беретін алғашқы қайнар көзіне айналды. Ең алғашқы қара сөзінде алдағы өмірінде нені кәсіп қылып, қайтіп өткізетіні жайлы талқылап, жазған. Ел бағу, мал бағу, ғылым бағу, софылық қылып дін бағу, балаларды бағу - қажып, жер ортасы жасқа келгенде бұлардың ешбірін кәсіп қылғысы келмеді. Осы уақытқа дейін қылып жүрген істерінің байлаусызын, баянсызын, барлығының қоршылық екенін 1-ші қара сөзінде атап көрсетеді. Қорытындысында ойына келген нәрселерді қағазға жазып, ақ қағаз бен қара сияны ермек қылуды жөн көреді: "Кімде-кім ішінен керекті сөз тапса, жазып алсын, я оқысын, керегі жоқ десе, өз сөзім өзімдікі дедім де, ақыры осыған байладым, енді мұнан басқа ешбір жұмысым жоқ", - деп ойын түйіндейді.

Ақынның өнер-білімге қатысты нақыл сөздерінде айрықша философиялық түйіндеулер бар. Мысалы: Бірінші қара сөзінде «... Ғылым бағу? Жоқ, ғылым бағарға да, ғылым сөзін сөйлесер адам жоқ. Білгеніңді кімге үйретесің, білмегеніңді кімнен сұрарсың? Елсіз-күнсіз де кезмені жайып салып, қолыңа кез алып отырғаныңның не пайдасы бар?» - дейді Абай. Сонау дүниенің қараңғы тереңде күнделікті тіршілік қамы, жазғы мал өрісі - жайлау үшін, қысқы мал тебіні - қыстау - ықтасын үшін, осы екі қамға тоғысар ел таңдау құралы-надан, содыр билік - мансап үшін тартысқан дау, ұрлық-зорлық негізгі әрекет-кәсіп болған; ғылымнан да болашақ жайы

туралы саналы ойдан махрұм жұрт та қалған жоқ. Қазақтың даласының соншалықты артта қалғандығы - надандығы, «надандық-ғылым-білімнің жоқтығы» - деп осы надандықпен күреске түсті. Мұны өзінің алдына үлкен бағдарлама, зор мақсат етіп қойды. «Мақсатым — тілге ұстартып өнер шашпақ, наданның көзін ойып, көңілін ашпақ», - деген нақыл сөзі осы жолда туған оның жастарға ең алдымен айтатын ақылы - талапты болу. Ол: Пайда ойлама, ар ойла, Талап қыл артық білуге!!! - дейді де, осы «талап қыл» сөзін, насихат сөздерінде кеңейтіп былай дейді: «Білім-ғылым үйренбекке талап қылушыларға әуелі білмек керек. Талаптың өзінің біраз шарттары бар, оларды білмей, іздегенмен табылмас. Әуелі білім-ғылым табылса, ондай-мұндай іске жаратар едім деп, дүниенің бір қызықты нәрсесіне керек болар еді деп іздемеске керек. Адамның көңілі шын мейірленсе, білім-ғылымның өзі де адамға «мейірленіп, тезірек қолға түседі».

Абайдың:

Дүние де өзі, мал да өзі,

Ғылымға көңіл берсеңіз -

деген нақыл сөзі білім-өнердің кілті, өнер білім; мағынасы өмір деген пікірді айтады. Ақын қазақтың бұл күнге дейінгі ғылымсыз тіршілігін санатқа қоспай «Ғылымсыз дүние жоқ», - деген берік байлам жасайды [1, 2013.-500б.].

Мектепте оқу-тәрбие үрдісінде Абай мұрасын қолдану өсіп келе жатқан ұрпақтың ақыл-парасаты биік болуына, мінез-құлқы, іс-әрекетіне ықпалы зор. Абайдың педагогикалық көзқарасындағы басты нысаны «Атаның баласы болма, адамның баласы бол» деп жас буынды елдің, халықтың қамын ойлайтын,. адамгершілік қарым-қатынас атаға бөлуге байланысты болмау керектігін айта отырып адал қызмет ететін ұрпақ болуға шақырады

Қазіргі уақытта Абайдың «Қара сөздері» рухы мықты ұрпақ тәрбиесіне үлесін қосуда. Абайдың қара сөздерінде басты құндылық ретінде Адам танылады. Адам бойындағы әділдік, жанашырлық сияқты жоғары адамгершілік құндылықтарды бірінші орынға қояды. Ақын өмірдің құндылығын айта отырып, уақытты бос өткізбей, мәнді, пайдалы іспен шұғылдануды ұсынады. Әр адам баласын қарасөздері дұрыс жолға салар асыл мұра.

Абайдың айтқан әрбір сөзі адамның көкірегіне ой сала отырып адамгершілікке жол ашады. Өсіп кележатқан ұрпақты тәрбиелеуде Абайдың 17-ші сөзі «үш-ақ нәрсе адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек» адамның имандылыққа және адамдыққа бастайтын жол. Оның әрбір өлеңі балаға жан-жақты тәрбие беруді ойластырады. «Ғылым таппай мақтанба», «Сабырсыз, арсыз еріншек», «Әсемпаз болма әрнеге», «Бойы бұлған» өлеңдері балаларды ғылым-білім үйенуге шақырып, адам бойында кездесетін жақсы, жаман қасиеттердің жігін түсінуге жетелейді.

Адамның өсіп жетілуіндегі тәрбиесіне де ерекше мән берген ақын. Оның дәлелі: «адам баласы туа сала есті болмайды. Естіп, көріп, ұстап татып – естілердің айтқандарын есте сақтап қана естілер қатарында болады. Естіген

нәрсені есте сақтау, ғибрат алу ғана есті етеді» деген даналық ойы, яғни адам ақыл-ойының, есінің тәрбие арқылы ғана жетілетінін ғылыми түрде дәлелдеген. «Досыңа достық – қарыз іс» деп, дос болған соң, достық жасаудың жолдарын жақсы білуді уағыздайды. Шын дос болу – бақыт, жалған достық – жауыздық. Досқа атылатын оққа өз кеудесін тосып, досы үшін жанын құрбан еткен нағыз достар тарихта көп болған. Досқа сыйлық тарту, достың қалағанын беру, досқа сауға (араша) болу, достың көңілін сұрау, оған көңіл айту, т.б. халықтық жөн-жоралғылар салт болып қалыптасқан. Ұлы Абайдың «бірің қазақ, бірің дос, көрмесен істің бәрі бос» ежелден ынтымақты іргелі ел екендігімізді көрсетеді.

Тәрбие тал бесіктен бастау алып, шеберлікпен, бірізділікпен алтын - ұя мектепте ұштасып жатса келешек ұрпағымыз рухы күшті тұлға болы даусыз. Бүгінгі ұрпақ тәрбиесіне Абай еңбектері баға жетпес ұлтымыздың қазнасы. Абайдың 19-шы қара сөзінде «Адам ата-анадан туғанда есті болмайды: естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе, дүниедегі жақсы, жаманды таниды дағы, сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді болады. Естілердің айтқан сөздерін ескеріп жүрген кісі өзі де есті болады. Әрбір естілік жеке өзі іске жарамайды. Сол естілерден естіп, білген жақсы нәрселерді ескерсе, жаман дегеннен сақтанса, сонда іске жарайды, сонда адам десе болады» деп ақылестің тәрбие негізі екенің айқын айтады. Абайдың 37-ші қара сөзінде «Адамның мінезін өзгертуге болмайды – деп айтқан адамның тілін кесіп алар едім», — деген. Осы сөздеріне қарап адам мінезін тәрбие негізінде өзгертуге болатындығын көреміз.

Абай 15-ші қара сөзінде: «Егерде есті кісінің қатарында болғың келсе, күнінде бір мәртебе, болмаса жұмасына бір, ең болмаса, айында бір, өзіңнен өзің есеп ал!» деген сөздерінен психологиялық ойларды көруге болады, замануи психологияда әр күнде алған білімін істеген әркетін туралы есеп беру мақсатқа жетелейтін мотивация түсінігі деп тұжырымдайды ғылымда. Демек Абайдың әрбір сөзі тұнып тұрған психология сонымен қатар қазіргі дамып кележатқан психологиялық бағытардың ішінде Абайдың сөздерін әрбір қағидасында қоруге болады. Ал 38 қара сөзінде: «Күллі адам баласын қор қылатын үш нәрсе бар. Содан қашпақ керек. Әуелі–надандық, екінші-еріншектік, үшінші- залымдық»-дейді. Адам бойындағы ең жағымсыз қасиеттерден аулақ болуға үйрете отырып адам болып туғанан кейін надандықтан алыс болуды үйретеді [2,2006-124 б.].

Абайдың қай еңбегіне көз жүгіртсек сол жерде ұлттық тәлім-тәрбие, психологиялық ойлар кездестіруге болады. Біздің ұрпақа берілген асыл қазынаны әр өсіп келе жатқан нәрестеден, яғни балабақшадан бастап, мектеп табалдырығын аттап, оны тамандау кезіне дейін осы тағылымдармен тәрбиелейтін болсақ, иманды, білімді және мәдениеті тұлға болатындығы сөзсіз.

Абайдың қарасөздері-оның ақындық мұраларына қосылған бағалы қазынасы. Абайдың өз тұсында болған тарихи шындықпен, қоғамдық құрылыспен, күнделік сан алуан надандық, қанаушылық, озбыр зұлымдық

атаулының барлығымен байланысты туған шығармалар. Қарасөздердің бағасы - Абай заманындағы жағдайды, тарихтық шындықты өз қалпында бұлжытпай толық танытып береді. [3, 2006. – 124 б.].

Қорытындылай келе, Абайдың психологиялық –педагогикалық ойлары, өсіп келе жатқан ұрпақа ақыл-ой, адамгершілік, еңбек-кәсіптік тәрбиелеудің негіздерін ашып көрсетіп берді. «Асыл сөзді іздесең Абайды оқы, ерінбе!» деп Сұлтанмахмұт айтқандай, біз данышпандықтың бар асылын бір басына жинақтаған Абай өлеңдері мен қара сөздерінен рухани күш аларымыз сөзсіз. Сондықтан Абай даналығынан бастау алу керек. Ұлылықтың биік деңгейіне көтерілген ғұлама АБАЙ-дың имандылық тәрбиесінің қайнар бұлағынан сусындап өсетін жеке тұлғаны Абай тағылымы арқылы тәрбиелеуді басты мақсат ету отбасының, балабақшаның, мектептің, барша халықтың міндеті.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Абай (Ибраһим) Құнанбайұлы. – Алматы, «Әдебиет әлемі», 2013.-500б.
2. Абай – мәңгілік поэзия. Егемен Қазақстан. №152 (29133) 10 тамыз 7-б.
3. Абай. Қара сөздері. – Алматы: Өнер, 2006. – 124 б.

Өз бетімен білім алу – мұғалімнің кәсіби даму формасы

Өмірсерік М. Н., «№65 ЖББОМ» КММ

«Мұғалім – білім берудегі ең маңызды адам. Ең озық педагогикалық оқу құралдары, үкімет қаулылары, өте қатал инспекторлық бақылау маңызы жағынан мұғалім дәрежесімен теңесе алмайды. Сондықтан, мен үшін мұғалім әлемдегі барлық асыл заттардан қымбат». Бұл ағартушы ғалым атамыз Ыбырай Алтынсариннің тәжірибеден түйген сөзі. Осы бір ауыз сөз алдымен мұғалімнің жеке тұлға ретінде үлгі болуы керек екендігіне ой тастап тұр. Шынымен де, өз айтары болмаса, өзінде үлгі болмаса, педагогтің еңбегі желге ұшады. Кішкентай бала тәрізді мектеп қабырғасындағы оқушылар да айтқаныңды емес, көргенді істейді. Олардың мектеп табалдырығын аттағаннан бастап, өзінің білім ордасынан түлеп ұшқанына дейінгі, одан әрі білімін жоғарғы және орта оқу орындарында жалғастыруына дейінгі аралық жарқын болашаққа жол ашады. Сол себепті баланың тұлға болып қалыптасуына, әлеуметтенуіне бірден-бір ықпал етуші тұлға - ұстаз.

Қазіргі заманда бәсекеге қабілетті дамыған елдермен тереземіз тең болудың көрсеткіші – білім деңгейімен өлшенеді. Сол білімді дарытушы тұлға ұстаз екені анық. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер – бүгінгі мектеп оқушылары, мұғалім оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан ұстазға жүктелетін міндет ауыр» – деген еді.[1] Расында білікті ұстаз білімді ұрпақтың, жарқын болашақтың кілті іспетті. Сондықтан, ұстаз болу – жүректің батырлығы деп білемін.

Өздігінен білім алу барлық мамандық иелеріне қажет дүние. Ол даусыз ақиқат. Адам өзін жетілдірген сайын өз мамандығының үздігі бола бастайды, әрі қазіргі заман талабы осыны қажет етеді. Осыған орай өз тәжірибеммен бөлісем. Мұғалім өзін жетілдіру үшін арнайы жоспар құрады. Өзге әріптестерінің сабақтарына қатысып, өзіне керек ақпараттар мен әдіс-тәсілдерді алады және оқушылардың мінез-құлықтарымен танысады. Өздігінен білім алудың негізгі көздері: семинарлар мен конференциялар, іс-тәжірибе алмасу бойынша іс-шаралар, біліктілікті жетілдіру курстары, экскурсиялар, театрлар, мұражайлар, концерттер, газеттер, журналдар, кітаптар, ғаламтор жүйесі т.б. Сонымен қатар мұғалім өзіне не қажет екенін оқушыларына сабақ бере отырып та зерттеуіне болады. Оқушы талаптарын қанағаттандыру үшін оқушылардан сауалнамалар алынып, ашық әңгімелер жүргізілуі тиіс. Осы арқылы мұғалім өзіне нендей білім керек екенін түсінеді және сол бойынша жұмыстар жасайды. Қазіргі заман оқушылары ақпараттарды өзіндік іздену арқылы көбірек біліп отырады. Мұғалім одан артығырақ білуі шарт. Осыған орай кітаптарды көбірек оқып, шеберлігін арттыру жұмыстарын үнемі жүргізіп отыруы керек. Сондай-ақ, тек оқушы емес жалпы мұғалімнің өзіндік білім алуына ықпал ететін факторлар баршылық. Мысалы: бәсекелестік, қоғамдағы пікірлер, өмірде, қоғамда болып жатқан өзгерістер, қазіргі ғылымның жылдам дамуы, ақпараттардың көп болуы т.б. факторлар мұғалімнің өзіндік білім алып, заман талабына сай болуына түрткі болады. Мұғалім бір орында тұрмай осы аталған мәліметтерді ескере отырып, алға жылжуы керек.

Шәкірттердің айнасы ретінде ұстаздарға ерекше жауапкершілік артылады. Ізденіс жаңалықтардан хабардар болу ғана емес, оны тәжірибе де қолданысқа үнемі енгізіп отыру деген сөз. Себебі теория емес, практика оқушының санасына айрықша ықпал етіп, ықыласты арттырады. Сондықтан ұстаз әрқашан ізденіс үстінде болып, үнемі жаңашылдыққа ұмтылып, шәкірттерінің бойына сол қасиетті дарыта білуі керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Egemen.kz сайты
<https://egemen.kz/article/164115-tarbie-saghaty-informatikany%C2%A0terenh-menheru-%E2%80%93-igilik%C2%A0>

Абай қара сөздерінің қазіргі қоғамдағы құндылығы

Сейтжанова Т.Г., Сатыбалдина Л.С., «А.Байтұрсынұлы атындағы 41 мектеп-гимназия» КММ

«Абай үні, Абай тынысы – заман тынысы, халық үні.
М.Әуезов

Абай атамыздың әрбір сөзі баға жетпес асыл мұра, мағынасы өте құнды екені белгілі. Биылғы мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және 21 ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласында Абайды танудың, оқудың мән – маңызының зор екендігін атап көрсетті. Оған дәлел, Абайдың «Тегінде адам баласы, адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озбақ. Онан басқа нәрселермен оздым ғой демектің бәрі де - ақымақтық» деген он сегізінші қара сөзінде. Осы қара сөзінен-ақ Абайдың барлық қара сөздерінің мән-мағынасы ашылып тұрғандай. Абай қара сөздерін жазу барысында адамды, адамдық қасиеттерді зерттеп, толық адам бейнесін қалыптастыруды мақсат тұтқанын түсінеміз. Жеке адамға ақыл, мінез, іс, адамшылықты сақтайтын ұят - намыс керек дегенді айтады. Ал осындай адамшылықты жүрекпен байланыстырады. Жүрек - адамның ішкі сезімі деген ұғымда қолданған.

Мектеп бағдарламасында Абайдың көптеген қара сөздерімен оқушылар танысады. Мен қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі ретінде өз пәнімде Абай қара сөздерінің құндылығының шексіз екенін үнемі оқушыларыма айтып, мысал келтіріп, ұғындырып отырамын. Қара сөздерінің қайсысы болмасын бізді ғана емес оқушыны да жақсылыққа, игі істерге шақырады, жамандық пен жалқаулықтан жирендіру үшін түрлі әдіспен сөздерден маржан түзіп әсерлі жеткізе білген. Оқушылармен сабақ процесінде Абайдың тілі күрделі болғандықтан, үнемі сөздікпен жұмыс жасап отырамыз. Оқушылардың да қызығушылығы өте жоғары.

Абайдың «Алтыншы», «Сегізінші», «Он бірінші» сөздері жоғарғы ілім - білімге ұмтылуға бөгет жасайтын надандық, мақтаншақтық мінездерді шенеуге арналады. «Бірлік, тірлік» деген сөз ұғымдарының мәнін аша келіп, «Алтыншы сөзінде» Абай: «Бірлік - ақылға бірлік, малға бірлік емес», - десе, сол әңгімесінің екінші жерінде: «Ырыс - алды тірлік» дейді. Жанын қорғалап жаудан қашып, қорқақ атанып, еңбек қылудан, қызмет қылудан қашып, еріншек атанып, ез атанып, дүниеде әлгі айтылған ырысқа дұшпан болады...

«Кеселді жалқау, қылжақ бас,

Әзір тамақ, әзір ас,

Сыртың пысық, ішің нас,

Артын ойлап ұялмас, - болып жүріп, тірімін деме, онан да Алла жіберген ақ бұйрықты өлімнің өзі артық», - дейді. Ұлы ақын осы пікірін өзінің «Үшінші», «Он бірінші» сөздерінде де толықтырып, ұштай түседі. Мал үшін ар - намысын сату, бірінің үстінен бірі арыз беріп жала жабу, ауызбіршіліктің болмауы тәрізді мінездердің бәрі де надандықтан, мәдениетсіздіктен, жалқаулықтан, еңбексіздіктен келіп туатынын дәлелдей келе, ақын өзінің оқырмандарын бұл мінездерден қашық болуға тәрбиелейді. Бұл әңгімелердің идеялық мазмұны да, келешек ұрпақ үшін құндылығы да осында.

Өзінің өлеңдеріндегі тәрізді қара сөздерінде де ұрлық, паракорлық, пәлекорлық, мансапқорлық, тағы басқалар елдің ел болуына зор бөгет екендігін айта келіп, «Қырық бірінші сөзінде» ұлы ақын екі нәрсені ұсынады: біріншісі – «Бек зор үкімет», екіншісі – қаржы. Үкіметтің күшімен қазақтың

ұл, қыздарын еріксіз түрде мектепке беріп, оларды ғылымның әр саласынан мамандандырып, ой – санасын жаңаша тәрбиелеп, бұрынғылардан мүлде өзге психология, өзгеше наным – сенімдегі адамдар етіп тәрбиелесе, сонда ғана елдің түзелетіндігін айтқан.

Абайдың «Он жетінші сөзі» қайрат, ақыл, жүрек, ғылымға арналады. Алдыңғы үшеуі адам үшін өздерінің атқаратын жұмыстарын айта келіп, әр қайсысы өзін бірінші орынға қойып таласады да, ғылымға төрелікке жүгінеді. Ғылым үшеуінің де жақсылы, жаманды қасиеттерін дәл сипаттап, әділ сынайды. Жеке – жеке үшеуінде де кемшілік бар. «...Осы үшеуің басынды қос, оның ішінде жүрекке билет», - деп үкім шығарады. «Егер үшеуің ала болсаң, мен жүректі жақтаймын», - дейді оларға ғылым. Демек Абай жүректі, яғни адам – адамды сүю, адам үшін қызмет етуді бірінші орынға қояды. Бірақ ғылым бойынша да, Абайша да ең идеал нәрсе – осы үшеуінің бірлігі. «Осы үшеуі (ақыл, қайрат, жүрек) бір кісінде менің айтқанымдай табылса, табанының топырағын көзге сүртерлік қасиетті адам сол», - дейді.

Абайдың білім-ғылым туралы қара сөздерінен мен ерекше қуат алып, мотивацияда жүремін. Әрбір қазақ азаматы осы қара сөздерін оқып шығуға міндетті деп санаймын. Әлбетте ол ұлтының нағыз жанашырын, білімді адаммын тәрбиелеп шығатыны анық.

Біз ұлы ақынымыз Абай Құнанбайұлының дәуірінде айтып кеткен сөздерінің әлі күнге дейін өз өмірімізге қажеттілігін ұғындық. Оның адамгершілікке баулыған, тәрбиеге негізделген қара сөздері арқылы рухани азық алдық, адамдық сипатта бой түзеуге тырыстық. Демек бұл ақынның халықпен бірге жасағандығы. Ақын мұрасы – халықтың сарқылмас асыл қазынасы екені анық.

Пайдаланған әдебиеттер:

- 1.Абай (Ибраһим) Құнанбаев. Шығармаларының екі томдық толық жинағы. 2-том. Алматы, «Ғылым» -1977
- 2.Әуезов.М. Абайды білмек парыз ойлы жасқа.Алматы, «Санат» -1997.

Білім алушыларды критериялы бағалаудың заманауи жүйесі: жаңа тәсілдер, жаңа шешімдер

Ташпулатова А.У., Бурленова С.К., «№ 40 негізгі мектебі»КММ

«Заманың түлкі болса, тазы болып шап» демекші, заман талабына сай елімізде ғылым мен білім дамып келеді. Жастардың білімге деген күштарлығы, жаңашылдығы, ізденімпаздығы көз қуантады, жанға демеу беріп, жүрекке жылу ұялатады.

Дарынды және талантты ұрпақты тәрбиелеу – бүгінгі ұстаздардың қолында. Ал қазіргі ұстаздар білікті, білімді, сегіз қырлы, бір сырлы десек шатаспаймыз. Өйткені жыл сайын әртүрлі жаңалық енгізіп келе жатқан білім саласында талмай, шегінбей қызметін адал атқарып келе жатыр.

Әр оқушыны жеке тұлға ретінде танып, оның білімді қажетті дәрежеде қабылдауы үшін аянбай еңбек етіп жүрген ұстаздар көп. Заманауи технологияларға сүйене отырып, оны жетік меңгеріп келеді. [1, 75-78б]

Баланы оқуға қызықтырудың себебі мен салдарын қарастырып, бағалаудың, әсіресе, критериялды бағалаудың маңыздылығын ұғынып жатыр. Критерийлерге негізделіп отырып, әр түрлі тәсілдермен бағалауға болады.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні арқылы қазақтың тарихы мен салтын, әдебін өзге ұлт өкілдеріне үйрету өте жауапты міндет. Оқушының тек тілі емес, жан дүниесі қазақ тілін білуі қажет. Осы мақсатқа негізделіп отырып, балалардың қазақша сөйлеуіне, сауатты жазуына, тілді үйренуге құлшыныстарын арттыруға барын салып жүрген ұстаздармыз.

Елбасының «Рухани жаңғыру» жобасының аясында жаңартылған білім беру бағдарламасымен дәріс беріп келеміз. Бағалаудың түрлі тәсілдерін қарап, соның ішінде критериялды бағалаудың мүмкіндіктері мол екенін білдік. Өйткені берілген әр тапсырманы белгілі критерийлер негізінде бағаланатынын оқушы да, мұғалім де біліп отырады. Соның нәтижесінде әділ бағалау жүйесі жүріп отырады. Ал бұл – оқушының білімге қызығушылығын арттырады. Құлшынысын күшейтіп, алға талпынуға, өзі үшін әрекет жасап, сыни ойлауға ықпал етеді.[4, 99-100б.]

Сонымен, критериялды бағалау дегеніміз – оқу жетістіктерін білім алушыға, ата-анаға және мұғалімге түсінікті, нақты анықталған критерийлер негізінде бағалау үрдісі.[2, 10-15б.]

Өз тәжірибемізге тоқталар болсақ, 7 сыныпта әр түрлі ұлт өкілдерінің балалары оқиды және де олардың мемлекеттік тілді меңгеруге қызығушылықтары жоғары. Олардың жеке мотивациясын одан да көтеру мақсатында, әр тапсырмаға сай бағалау критерийлерін қарастырамыз. Бағалаудың әділ өткенін сезінген олар, бір-бірімен жарыса оқиды. Досынан қалмауға, білімін көтеріп, қазақ тілінде еркін сөйлеуге талпынады. Өзін-өзі, бірін-бірі бағалау арқылы сыни ойлауға да дағдыланып келуде. Өзіне берілген тапсырманы әр қырынан қарап, жан-жақты ойланып, толық жауап беруге, жазба жұмыстарда сөйлем құрылымын сақтап жазуға тырысады. Қазақ тілінің сөйлем құрылысына мән беруге тырысады, өйткені оған да қосымша ұпай алатынын біледі. Сонымен қатар, бастапқыда үнемі тапсырманы дескрипторлар негізінде бағалап отырса, біртіндеп, оларда қалай бағалану , тапсырманы қалай орындау біліктілігі артады.

Ақпараттық коммуникациялық технологияны еркін пайдаланып, диалогтік оқытуды дамыту барысында да бағалаудың осы заманауи жүйесі көп септігін тигізуде. Диалогтік оқыту механикалық әңгіме, жауап алу, түсіндіру және талқылау сияқты әңгімелесуге үйретудің барынша дәстүрлі түрлерімен тығыз байланысқан. Ол сабақ барысында танымдық/бәсекелестік өзара қарым-

қатынас қалыптастыратын стратегиялар жиынтығы. Әсіресе, «Бес саусақ» әдісін оқушылар жақсы меңгерген. Өз қолының суретін сала отырып, сабақ соңында өз бағасын өзі ашық түрде жариялай алады. Баланың сын тұрғысынан ойлауын дамыту үшін көп таңдауы бар сұрақтар, қысқа немесе толық жауапты қажет ететін сұрақтар қолданылады. Ал «Термометр» арқылы бастапқы бағасы мен жаңа материалды меңгергеннен соң алған білімін бағалап, қаншалықты білім сапасы көтерілгенін немесе төмендегенін бақылай алады. Мұның бәрі, әрине, мұғалімнің сабақ жоспарын ұтымды құра білуіне байланысты. [3, 25-40б.]

Мұғалімнің еңбегі арқылы жас ұрпақтың болашағы өлшенеді. Сонымен қатар, мектеп жұмысы мен оқушының жетістіктерін дамытатын, жетілдіретін де мұғалім. Сондықтан, әрбір мұғалімнің жаны жаңалыққа құмар болғаны абзал. Критериалды бағалау да осыны қажет етеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасындағы білім. Астана, 2013ж. [75-78б. қалыптастырушы бағалау тапсырмалары мен жиынтық бағалаулар бойынша әдістемелік ұсыныстар. Алматы, 2017ж. [10-15б.]
2. «Мектептегі мұғалім көшбасшылығы» ҚР ПҚБАБ. Үлестірме материалдар. Астана, 2016ж. [25-40б.]
3. «Заманауи білім берудегі сапалы өзгерістер: оқу үрдісіне жаңа көзқарас» Қарағанды қаласы ББ, 2017ж. [99-100б]

Көркем шығарманы оқытудағы анализ және интерпретация дағдысын қалыптастыруда кездесетін қиындықтар және оны шешу жолдары

Тлеубергенова Ж.С., «№92 гимназия» КММ

«Қазақ әдебиеті» пәнін оқытудың мақсаты – оқушылардың бойында гуманистік, адамгершілік-эстетикалық, ұлттық құндылықтарды тәрбиелеу; ұлттық әдеби туындылармен қатар әлем әдебиеті туындыларымен таныстыру; көркем шығарманы тануда қажетті біліммен қаруландыра отырып, шығарманы мазмұн мен түр бірлігінде көркемдік тұтастық пен көркемдік бейнені талдау, жинақтай білу, шығарма идеясын, жазушы ұстанымын бағалай білу дағдыларын қалыптастыру. «Қазақ әдебиеті» пәнінің оқу бағдарламасы басшылыққа алатын үш негізгі дағдының бірі- анализ және интерпретация.

«Анализ және интерпретация» бойынша оқушылардың әдеби шығарма композициясын уақыт пен кеңістік тұрғысынан талдау, композициялық амал-тәсілдерді талдау, шығармадағы автор бейнесін анықтау, оның рөлін талдау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын, көркем шығарманың тілін, көркемдегіш құралдардың қолданысын талдау, әлем және

қазақ әдебиетіндегі құндылықтардың үндесуін талдап, өзіндік ой қорыту, көркемдегіш құралдарды пайдалана отырып, шығармашылық жұмыс жазу дағдыларын қалыптастыру мақсаттары көзделеді. [3,102-б.]

Ал Халықаралық *PISA* - оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау бағдарламасында оқу сауаттылығын бағалау үшін білім алушыларға берілген мәтіндегі материалдарды салыстыру, автордың ойын аңғару, жауапқа дайындалу барысында нақты дәлелдемелер табу ұсынылады.

Әдебиеттануда интерпретация көркем шығарманың тұтастай мағынасын, мазмұнын, оның идеясын, концепциясын тану, түсіну, зерделеуді қарастырады. Көркем шығарманы оқып, оны түсіну барысында автор мен оқырман арасында диалог жүреді. Өйткені жазушы шығармада өмір шындығын өз дүниетанымы тұрғысынан бейнелейді, ал оқырман ондағы оқиға мен кейіпкерлер әлемін өз биігінен, өзінің дүниетанымы тұрғысынан бағалайды. Мәтінді интерпретациялау теориясы және мағынаны түйсінугылымы-герменевтика (грек тілінен аударғанда түйсінуге) деп аталады. «Герменевтикада түсіну ұғымы басты орын алады, бұл орайда мәтінді интуитивті тану мен ондағы мағынаны пайымдау, түсіндіру аса маңызды. Сондықтан түсінудің басты шарты– интерпретация (зерделеу) болмақ», - дейді зерттеуші ғалым Қ.Т. Жанұзақова.[1] Мәтіннің мағыналық мазмұны мен композициялық құрылымының ерекшеліктерін түсініп қана қоймай, сонымен қатар авторлық ұстанымды, автордың ішкі әлемін, шығармашылық даралығын, дүниетаным ерекшелігін, оның шығарманы кімге бағыттап жазғанын да айқындаған дұрыс.

Оқыту процесінде 8-сыныптағы қазақ әдебиетінен М. Мақатаевтың «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы тақырыбында анализ және интерпретация дағдысы бойынша автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау (8.2.2.1) оқу мақсаты [4] кезінде автордың көтерген мәселесіне қасиетін сақтай отырып, табиғатты аялау екендігін тапқанымен, оқушылардың көп жіберетін қателіктері: идеясы мен көзқарасы, кейіпкерді сомдау әдісін негізге ала отырып, автор бейнесін тани алмауы. Осыған байланысты шығармадағы кейіпкерлер диалогі немесе монологін түсініп оқу арқылы автор бейнесін ашуға үйрету керек. Осы шығармада әкесінің «киеліге оқ атпаймын», -деп Жетімкөлге бармауынан, жылқышы қарт пен әйел –ана арасындағы диалогтен, көл сұлулығын көріп, тамсанған әйелдің сөзінен автор бейнесін оның өмірге деген түсінігін ашуға бағыт беруге болады. Осы шығарма бойынша шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу (8.2.4.1) мақсатында [4] көлдің қазіргі табиғатын автор стилін сақтай отырып, өлеңмен сипаттау және анаға кеңес беру немесе «Анықтама бюросы» ойынын жүргізіп, туристерге ақпарат беру арқылы жүзеге асыруға болады.

Интерпретация дағдысы бойынша шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау (8.2.3.1) оқу мақсаты бойынша[4] қалыптастырушы бағалау тапсырмаларын орындауда кейбір оқушылар көркемдегіш құралдарды ажырата алғанымен, қолданысын

сипаттап, автор стилін бағалауда қиналады. Мысалы диалект, кәсіби, ауыспалы мағынадағы бейнелі сөздерді шығармадағы оқиғаны шынайы беру мақсатында қолданады. Оған Әбіш Кекілбаевтың «Шыңырау» повесіндегі құдықшылардың еңбегін суреттеуі дәлел бола алады. Көркемдегіш құралдарын (теңеу, метафора, метонимия, антитеза, т.б.) қолдану арқылы образды ой тудыру, әсерлі суреттемелер, зат пен құбылысты шынайы бейнелеу көркем шығармада қоғамдық-тарихи оқиғалар мен мәселелерді қозғауға, бағалауға үлес қосады. Тұрақты сөз тіркестері, қанатты сөз, астарлы, айшықты, бейнелі, қорытылған ой-тұжырым көріністері басым мақал-мәтелдер аз сөзбен көп мағына беретін ықшамдылығымен, жинақылығымен тілдің стильдік сапасын арттыра түседі. Өзіндік ізденісімен сөз қолдану тәсілдері автордың стиліне жан бітіреді. Әр суреткердің тілдік амал-тәсілдеріне қарай өзіндік стилін тануға үйрету арқылы оқушы бойында интерпретация дағдысы қалыптастырылады.

Қорыта келгенде, көркем шығарманы оқытудағы анализ және интерпретация дағдысын қалыптастыру кезінде оқудың белсенді әдістерін қолдана отырып және көркем шығарманың тұтастай түсінуді қамтамасыз етіп, оқушылардың функционалдық оқу сауаттылығын қалыптастыруға қол жеткізуге болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Жанузакова К.Т. Герменевтика – интерпретация теориясы. – Алматы, Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті, 2013.
2. Отарбаева Ғ.Н. Мәтін және интерпретация: көзқарастар мен концепциялар, Хабаршы. Филология сериясы. №4 (172). 2018
3. 2019–2020 оқу жылында ҚР жалпы ОББ ұйымдарында ғылым негіздерін оқытудың ерекшеліктері туралы әдістемелік нұсқау хат. Астана – 2019, 124 – бет.
4. 8-сыныпқа қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәні сабақтарынан жаңартылған білім мазмұны бойынша күнтізбелік сабақ жоспары.

Қазақ тілі мен әдебиетін оқытудағы жаңа педагогикалық технологияларды пайдаланудың тиімділігі

П.А. Шарипова № 15 ЖББОМ

Қазіргі кезде мектептерде жиі қолданылып отырған жаңа технологиялардың бірі – оқушылардың жазу мен оқуда сын тұрғысынан ойлау қабілетін қалыптастыруға бағытталған әдіс-тәсілдер. Осындай әдістеме негізінде жасөспірімдерге қазақ тілі мен әдебиетінен терең де тиянақты білім беруді өз тәжірибемде жиі қолданамын.

Адамның танымы неғұрлым биіктей берген сайын дүниенің көкжиегі де соғұрлым кеңейе бермек. Дүние, табиғат бір қалыпта емес, ол үнемі динамикада. Сондықтан да біз бәріміз бұрынғының қажеттісін ала отырып, бір жаңашылдыққа ұмтыламыз. Неміс ақыны: «Біліп қана қою - аз, сол білгенінді істе қолдана білу қажет, ниеттену ғана аз, сол ниетінді іске асыруың керек», - деген тамаша пікір білдірген екен. Адам санасында көп білімді жинақтайды, бірақ соларды іске асыруға құлшылық ете білмейді. Соңғы жылдары мен «Қазақ тілі мен әдебеті» журналынан «Тақырыптас шығармаларды сабақтастыру» деген қызықты мақаламен таныстым. Онда белгілі тақырыпқа арналған бірнеше автордың шығармаларын бір сабақта өту, сол арқылы өмір құбылысын бейнелеудегі әр автордың шеберлігін салыстыра отырып, тақырыптас шығармаларды сабақтастыра оқыту балалардың білім өрісін өсіріп, аталмыш тақырыптарды жан-жақты танытуға, көркем туындыны талдау мен жазушы шеберлігі туралы дәйекті пікір қалыптастыруға көбірек мүмкіндік беретіні туралы жазылған. Осы мәселе көпке дейін ойымда жүрді. Бұндай сабақтардың мұғалімге де, оқушыға да тиімді екенін байқадым. Өзімнің іс-тәжірибеме енгізу үшін мен педагогикалық еңбектерден осы мәселеге жуық материалмен таныстым. Бұндай әдіс педагогикада сонау В.Шаталов кезінен қолданылады екен. В.Шаталов оқыту материалдарын ірілендірген. Яғни, ұқсас, туыстас бірыңғай ұғымдарды оқытуды біріктірген. Бұл тәжірибені педагог П.Эрдниев те көп жылдар қолданған. Ол «дидактикалық бірлік» ұғымын енгізіп, оған мынадай түсінік береді: «Бір сабақ көлемінде ұқсас материалдың немесе тапсырмалардың біте қайнасуы, дидактикалық бірліктермен меңгерту - оқу процесінің негізгі «клеткасын» көздейді, яғни күрделі, көп компонентті материалды аз уақыт көлемінде салыстыра және нақты меңгеру.»

Оқушы нақты білімді және оны қызықты жолдармен меңгерткенді қажет етеді. Жоғарыда аталған еңбектермен танысып болып, мен 7-сыныптың әдебиет сабағында өнер тақырыбына арналған І.Жансүгіровтің «Әнші» өлеңі мен Ж. Аймауытовтың «Әнші» әңгімесін сабақтастыруға болатынын аңғардым. Әр шығарманы жеке меңгерткеннен кейін оларды салыстыра отырып, мазмұн мен түр жағына шолу жасау, көркемдігі мен тілін талдау арқылы шығармадағы сабақтастық пен ерекшеліктерді тани білу, жазушы стилі мен шеберлігін сөз ету, балалардың ойын жинақтау мен талдау, салыстыру машығын қалыптастырып, өнер туындысын тереңірек тани түсуіне әсерін тигізері нақ. Сабақ тірек – кестемен бекітіліп отырылады. Яғни, авторлары, прототиптер, жанрлар, тақырыбы мен идеясы, көркемдігі талданады. Бұндай сабақтар басты мәселеге әр автордың бейнелеу тұлғасынан келіп, оқушының өзіндік ой қорытуына мүмкіндік жасайды. Кей жағдайлардағы бір шығармадағы ой, сурет екіншісін толықтырып, тақырыпты тереңдетуге жол ашады. Бұндай сабақтарда көбіне логикалық «талдау, жинақтау, диагностикалық жеке ізденіс зерттеу», оқулықпен, жеке әдістерді қолдануға болады. Оқыту процесінде көбіне білім

беру ақпараттарының көлемін ұлғайту мен оқушының оларды меңгере алмауы арасында қарама-қайшылықтар туып жатады. Осында көп ақпараттардың ішінде ең керектісін негізгі, нақты, қажеттісін меңгертетін бұндай әдістердің оқушыға пайдасы мол. П. Эрдниевтiң «дидактикалық бiрлiктердi iрiлендiру» технологиясын қазақ тiлi мен әдебиет сабақтарында жиi пайдалануға болады. Мысалы көркем шығармаларды талдау кезiнде «кубизм» стратегиясын қолдану- оқушының түпкiлiктi ойлануына, өз пiкiрiн қалыптастыруға, сабаққа қатысуына, ойларын қопаруға, мәтiнмен жұмыс iстеуiне, өзгенiң пiкiрiн құрметтеп, өз ойын ұсына бiлуге зор әсерiн тигiзедi. Кубтың алты жағында алты түрлi тапсырма бар. Яғни, суреттеңiз, ойыңызбен байланыстырыңыз, қолданыңыз, зерттеңiз, салыстырыңыз, талқылаңыз немесе қарсы шығыңыз. Мен бұл стратегияны көбiне әдебиет сабағына қолдануды жөн көремiн. Оқушылар қызығушылықпен сабаққа қатысып, құнды ой-пiкiрлерiн жеткiзе алуға дағдыланады. Бұндай жұмыс түрi тақырыпты жан-жақты қамтуға мүмкiндiк туғызады. Сынып алты топқа бөлiнiп, алты түрлi жұмыс жасайды. Мұнда сабаққа қатыспай қалмайтын оқушы болмайды. Әркiм өз ойын бiлдiредi. Және де осы тақырып бойынша өзi бiлмейтiн өзгелердiң қызықты пiкiрлерiмен танысып, бiлiмiн толықтырады. Бұндай сабақтарда мен ынталандыру- қызықтыру әдiстерi (қызықтыру жағдайлары) , апперцепция әдiстерiн қолданамын. Оқушы көрген- бiлгеннен айтуға тұрарлық, құнды пiкiрiн бөлiп алып айтады. Осындай жұмыс түрлерiнiң үнеми жүргiзiлуiнiң пайдасы мол. Ұстаз аракiдiк қана шұғылданбай, өзiнiң әдiстемесiнде жиi қолданып отырса, нұр үстiне нұр. Сонда бiз баланы тәрбиелей отырып бiлiм беремiз. Әл- Фараби тәрбиесiз берiлген бiлiмнiң ең қауiптi екендiгiн айтқан ғой. Ендеше бiз алдымызда отырған әр баланы ертең өмiрдiң шатқалдарында, асуларында адаспайтындай, шаршамайтындай етiп тәрбиелеуге мiндеттiмiз.

Оқушыларды жеке тұлға ретiнде ала отырып, олардың iс-әрекет түрлерiн мақсатты қалыптастыру, өздiк, дербес iзденуге баулимыз. әрбiр оқушыны өз беттерiмен көркем туындыны оқуға, талдауға, бағалауға жетелеймiз. «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясы дайын бiлiмдi қайталап айту емес, оны өз белсендiлiктерi бойынша алуға тәрбиеленедi. Оқушылардың өзiндiк жұмысына мақсатты бағдарлар, айқын мiндеттер қойғыза бiлуге үйретемiз.

Қазақ тiлi мен әдебиетi сабақтарында проблемалық сабақтарды бөлiп алу, әзiрлеу, соны талқылау, өзiндiк қорытынды жасау, өз беттерiмен анализ, синтезге, бағаға жету, өзiн-өзi бақылау, жұмыстары балаларды шығармашылыққа, жүйелi бiлiмге жетелейдi.

Сонымен, қазақ тiлi мен әдебиетi сабағында сын тұрғысынан ойлау технологиясы бойынша үйрету барысында мынадай қорытындыға келдiм:

1. Оқушы өмiрге деген өз ойын бiлдiретiн жазу стилiн тапты.
2. Жаңа бiлiм бойынша өз жобалары, модельдерi, болжамдарын тыңдап, талқылау (өздерi талдайды, бiр-бiрiн тыңдайды)
3. Өзiндiк қорытындылары, оның қаншалықты ғылыми, шындыққа жақын екенiн саралайды.

4. Білімді өз бетімен алуға деген ынтасын, шығармашылық жұмыстарға қабілетін, танымпаздық белсенділіктерін арттырамыз.

5. Білім дәрежесі деңгейін саралау /өзіндік анализ, синтез, бағалауының деңгейі қалыптасады/

6. Бір-бірімен ынтымақтастығы, пікірлерін айта білуі, қорғай білуі, айтыса білуге дағдыланады.

7. Оқушыларда жазу кезінде ғажайып ойлар пайда болады, онымен қатар өзінің және өзгеледің пікірі мен тәжірибесіне құрметпен қарауға үйренеді.

8. Оқушы әрекеті адамның ойлау қабілетін дамытады және ол кітап оқыған кезде өз ойын тұжырымдайды.

9. Оқушылар өз ойымен, іс-тәжірибесімен, пікірлермен бөлісуге үйренеді, бұл бағыт топпен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

10. Жұмыс барыстарын алмасу арқылы оқушының өз ойын ашық, жасқанбай айтуға, басқа адамның ойын дұрыс қабылдауға үйренеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Т.А. Ильина «Педагогика» А, 1977ж
2. Қазақ тілі мен әдебиеті журналы «Тақырыптас шығармаларды сабақтастыру» А, 1999, №6
3. Л.М. Фридман» Педагогический опыт глазами психолога»(Опыт В.Ф. Шаталова М., 1987 стр65-71
4. «Даналардан шыққан сөз» нақыл сөздер жинағы А., 1987
5. А.Женни Стилл, Сын тұрғысынан ойлауды дамыту құрылымының оқу жоспары». 1 Методикалық құрал.280б.

Функционалдық сауаттылық және Абайдың қара сөздері

М.А. Бекенова , №25 ЖББОМ КММ

Абайдың қай шығармалары болса да, қалың көпшілік жағында, соның тілегінде болды. Халқының жарқын болашағы үшін күресіп, өзінің бойындағы бар күшін сарп етті.Кемеңгер ұлы ойшыл ақынның қай қара сөзін оқысаңыз да, халқының қамын жеген,өмірді сыншыл реализм бағытымен суреттепжүрегімен жеткізген Абайдың қара сөздерінің мағынасына көңіл қойып астарына ой жүгіртіп қарасаң, үлкен ғибратты сөздер ұлы сабақ аларың сөзсіз.

Абайдың қай қара сөздерін оқысаңыз да, бүгін айтылғандай, түсінбейтіні жоқ сияқты ,оқыған сайын жаңа ойлар ашыла береді.Абайдың заманында кездескен кереғар мәселелер бүгінгі күннің өзекті мәселесіне жазылғандай.

Абайдың 10-қара сөзінде Абай айтады-қазақ құдайдан бала тілейді. Ол баланы не қылады? Өлсем орнымды бассын, артымнан құран оқысын, қартайғанда асырасын дейсіңдер, дүниеде өзіңнің көрген қорлығың аз болды ма? Өзіңнің жасаған иттігің азболдыма? Баланың жақсысы –қызық, жаманы

күйік. Саған бала берді,енді оны өзіңжақсыасырайбілесіңбе? Білмейсің. Әуелі өз күнәнді өзің көтергеніңмен тұрмай, балаңныңда күнәсі не тағы ортақ боласың. Абайдың негізгі ойы-баланың іске татырлығы бар, іске татымайтын бала да бар, яғни, баладан бас тарту емес, қазақ алдымен өзін дамытуға шамасы жетпеген,нәпсісін жеңе алмаған қазақтан адамның бойына керекті құндылықтарды дәріптеді. Бала жауапкершіліктен туындайды. Рухани дамуың керек, рухани байуың керек деп сынға алады.

Кезінде қазағымның сұранысы өте мықты болған.Сұраныс ол ұсынысты тудырады.Шындыққа көз жүгіртсек кәзіргі кезде әлжуаз,ерке,өлімсіреген көзінде оты жоқ балардың дүниеге келуі, мұндай балалар сұраныстың жоқ болуынан,Қазақ айтқан; ұл болсаң от бол, от болмасаң жоқ бол деген.Ішінде кімнің от болса,қар жауса да сөнеме дейді ұлы Абай.Ішінде оты бар бала ешқашан мойымайды,бұзып-жарып еліне қызмет етеді.Еліне елеулі,халқына қалаулы азамат, азаматша жеке дара тұлға болады.Ал ішінде оты жоқ бала өмірге құлшынысы да болмайды,малдың берекеті де болмайды,яғни бақ-дәулеті артпай,қоғамға пайда әкелмейді.Бала деген ата-анасының жемісі ол әке-шешесінен асып түсуі керек. М.Жүсіп былай дейді;баланы өзіңнен артық қылып тәрбиелеу, бағбанның егіні сияқты және кімде-кім өзінен артық қылып тәрбиелесе нағыз адам –сол дейді.Бала біздің болашағымыз,дәнекеріміз.

Ұлы Абайдың отыз жетінші қара сөзінде мен егер закон қуаты қолымда бар кісі болсам,адам өзінің мінезін түзеп болмайды деген кісінің тілін кесер едім дейді.Мінезі жаман долы,көкбеттік адамға пайда әкелмеген,Ұлы Абайдың заманында да кертартпа қыңыр мінез қоғамға кесірін тигізген.Менің мінезім осындай туа біткен мінезім дегендерге ойшыл ақын басқаша түсінік қалыптастырады.Ұшпаққа шығам десең қазағым түзел,қазақ қашан түзеледі,мінезін өзгерту арқылы,өз-өзіңмен арпалысу арқылы бір белеске жетуің әбден мүмкін деп құнды ойымен бөліседі.

Біздің қоғамда да мінезі шайпау,бірде бие,бірде түйе адамдар жетерлік.Мінезің жаман неге түзелмеске деп сұрасаң менің мінезім осындай,барым осы деп түзелуге енжар қарайды. Ұлы Абайдың пікірімен санассақ барлығы да адамның өзінің қолында,түзелуге,өзімен арпаласуға шамасы жетпейді. Адамның тағдыры,қарым–қатынасы бәрі де мінезіне байланысты.Мінезі жақсы адамға қайдан болса да бір кісілік орын табылады».Сүзеген сиырға мүйіз бермейді»демекші болып жатқан қиындықтарымыз,көңіл-күйіміз,жайлы өмір сүруіміз сол мінезімізге байланысты сол мінезді көркем мінезге өзгерту арқылы жақсы игілікті істерге жетеді екенбіз.Жан-жағымызды шуаққа бөлеп,әдемі сөйлеу,жақсы ой ойлау арқылы жақсылықтың ауылы сізге жақындай береді.Әдемі сыңғырлаған бұлақ болыңыз,сол сыңғырлаған бұлаққа лай суды құйсаң да,түбінен қайта тазарып тап-таза болып аға береді.Жүрегіңнен тазалық шыға бастаған кезде өміріңіз де өзгере бастайды. Ашуға ерік бермеңіз. Ашу-дұшпан,ақыл-дос деп бекер айтылмаған сияқты.

Абайдың қырық екінші қара сөзінде пысықай, тегін тамақ жеп, қулық, сұмдығы көп жігіттеріміз көбейіп кетті дегені сол ұлы Абайдың заманында да кездескен мәселе қазіргі таңда кең етек алуда соларды рет-ретімен тізбектеп айтар болсам өзегінді өртейтін, көңіліңді құлазытатын ауқымды мәселе. Орақ тілді ата-бабаларымыз нағыз жігітті атаулыға терең ойлы, өткір көзді «ар алдында ақ, сауысқандай сақ» деп бір-ақ ауыз сөзбен көркем суреттеген. Мұндай жігіттерді жігіттің сұңқары және сұлтаны деп білеміз. Баяғының қариялары тіпті бүкіл ел танымаса да, тек сол ауылы ғана білетін сол қариясының түрінде айбын-айбар көрінетін. Бір сөзді ойланып сөйлейтін сол қарияның көзіне қарасаң аржағынан әлем, сөзінен тұңғыық дария есетін болған. Сол бұрынғы қазақ жігіттерінің еті тірі, өмірге іңкәр болған. Марқасқа, жаны жайсаң сырбаз болған айтатын сөзі көңіл күйіңе гүлдей әсер еткен. Ал сол марғасқа, жаны жайсаң жігіттеріміз қазір саусақпен санарлық қана. Еркектердің орны қашанда биік, бірақ қазіргі таңда еркектер ұсақталып барады. Нағыз еркекке тән мінез жоқ. Қыздардан бетер нәзік және қорқақ. Әрине бүкіл жігіт атаулыға тиіселі емес. Жігіттер күлмейтін нәрсеге күледі, аузында сағыз шайнадап өзінді жол ұсынбай қағып кетеді. Нағыз жігіт болатын ерлеріміз нәзікжандылармен айтысып, санасып өзінді жолда қалдырады. Жігіттеріміздің бойындағы байсалдылық, адами құндылық кетіп барады. Еңбек етіп, жұмыс жасауға, алға ұмтылуға тынбай ізденуге енжар. Табыс таба алмай сенделіп оңай олжаға кенелгісі келеді. Үйленіп алып, жұмыс істемей әйелінің есебінен өмір сүрсем дейді. Өзінен жоғарғы адамдардың алдында құрдай жорғалайды, жарамсақтанып жүрген еркектің қадір-қасиеті болмайды. Дана Абай оныншы қара сөзінде құдайдан мал тілейсіңдер, не қылайын деп тілейсіңдер ал берді бергенін алмайсыңдар Алла саған он екі мүшенді сау етті. Яғни, он екі мүшені сау болса кедеймін деп айтуға болмайды екен. Нағыз еркек жігері жүн болып, құлшынысы құм болып түсіп кетпейді. Депрессияға түссе де көрсетпей ішкі рухын түсірмей болаттай мықты болады. Алған бетінен қайтпай, мәселенің бетін қайтарып сабырын серік қылады. Нағыз еркек көңілі көлдей кең, ірілігі таудай болуы шарт бұл ер азаматтың ірілігі

Бұл еркектерге тән ірілік, яғни, кеңпейілділік кең болып Отанына болысу, кең болып туысқанына болысу, кең болып отбасына болысу т.б. Нағыз еркек- отбасының тірегі. Отбасын толық жауапкершілігін мойнына алу. Еркектің айырмашылығы оның денесі немесе бойы емес оның табысы, іскерлігі. Оның мықтылығы табыстылығында отбасының жағдайын жасап қоюында. Ата-анасын, отбасын, бауырларын қамқорлығына алады. Нағыз еркектің болмысына мен үшін мыналар кіреді:

Қиындыққа қарсы қасқиа тұрады. Жыланып, ешкімге шағымданбайды. Кез-келген жағдайдан шешім табады. Шешімді өзі қабылдайды. Нағыз еркектің сөзі мен ісінде алшақтық болмайды. Ол әрқашан ұстамды, өз отбасының қорғаны, оның әлсіз болуға уақытысы жоқ. Өсек өтірік айтпайды. Мылжындап сөйлемейді. Әрбір сөзін ойланып айтады. Өзі білмейтін нәрсеге араласпайды. Өзі білмейтін бейтаныс адам жайлы талқыламайды. Әйелдерге

тән нәрселерге әуес емес, мысалы шаш бояу немесе тар шалбар кимейді. Өзгелермен екі сағат айтыспайды. Уәде берсе орындайды. Әйелін отбасын Алланың берген сыйы деп біледі. Тобықтай сөздің түйіні жігіттеріміздің мойнындағы жүктері де ауырлау, себебі көп нәрсеге сол кісілер жауапты болады. Әрине, мінсіз адам болмайды. Сол марғасқа, жаны жайсаң жігіттеріміз өте жоғары болып, нәзікжандыларға құрметі болса, әйел жанын елжіретер сөзі болса, көп сөйлемей уәдесін орындайтын, жүрегі кең мәрт болса, керемет өмір құлпырып кетер еді. Абайдың қара сөзінің барлығы қазіргі заман ағымымен қатар келеді. Ұлы ойшыл ақынның шығармалары несімен құнды, ол дер кезінде ақиқатты аша білуі. Абайдың туындылары құнды.

Құндылығы соншалықты өмір шындығын Абайдың шығармалары дәлелдей түседі. Абай заманында қанша адам сүрді, байы да, бағланы да, төресі де болды. Абайдың айырмашылығы сол кездегі заман ағымына өзін билетпеді, қайта сол аласапыран заманға жол нұсқады. Ол мәңгіліктің сұрағымен айналысқан. Ұлы Абай артына өзіне-өзі мәңгі жоғалмас даналық сөздер қалдырған, елден ерен озық ойларын өзінің бөлек болмысымен биікке көтерген асқақ тұлға.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Абай шығармалары, 2 томдық жинағы, Алматы »Жазушы баспасы, 2016ж.

Жаңалықтар порталының тілдік ерекшелігі

Маратқызы Ақнұр №3 гимназия

Еліміздің егемендік алып, тәуелсіздік тұғырына көтерілуі, тіліміздің мемлекеттік тіл мәртебесіне ие болуы қазақ баспасөзінің де жаңа арнаға түсіп, жаңаша дамуына алып келді. Еліміздің қоғамдық-саяси, рухани-мәдени салаласындағы өзгерістер мен тасқындап еніп жатқан ақпараттар ағыны арқылы баспасөз лексикасы толығымен түссе, керісінше сол жаңа қолданыстар мен сөздерді қалыптастыруда, тың ақпараттарды оқырманға жеткізуде баспасөздің де қызметі арта түсті.

Зерттеуші Б.Момынова «Газет лексикасы (жүйесі мен құрылымы)» деп аталатын ғылыми еңбегінде бұқаралық ақпарат құралдарын оқылатын (визуальды), тыңдалатын (аудиальды) және әрі тыңдауға, әрі көруге болатын (аудио-визуальды) үш түріне жан-жақты тоқталады. [3; 80].

БАҚ тілін зерделеуде әуелде баспасөздің, радио мен телеарна тілі зерттеу объектісі етіп алынса, бүгінде интернет тілі (online форматтағы медиамәтіндер) нысанаға алынып отыр. [1].

Біз осы сайттардың тілдік ерекшелігіне тоқталамыз. Жаңалықтар порталында қоғамдық мәні бар мәселеге көпшілік назарын аударту

мақсатында ой мен сезімге қатар әсер етерліктей экспрессивті-эмоционалды мәндегі тіл біліктері мен риторикалық сұраулы сөйлемдерді, қоғамдық-саяси және шет тілінен енген терминдерді, тұрақты сөз тіркестерін, қос сөздерді, бұйрық рай тұлғалы сөздерді, қаратпа сөздерді, риторикалық сұрақтарды, әртүрлі қайталамалар мен, қысқартылған сөздерді жиі кездестіреміз.

Кестедегі 2019 жылдың соңғы айлары мен 2020 жылдың басында жазылған жаңалықтар порталдарынан алынған мысалдарға назар аударайық:

Тенгриныйс	Нур.kz	Информбюро
Қазақстанда алғашқы "ақылды қала" пайда болады.	Өскемендік отбасы "Что? Где? Когда?" бағдарламасынан 300 мың теңге ұтып алды.	Work and travel. АҚШ-қа сапар. Таным да, табыс та болады.
"Сары жилеттер" Францияда түрмеге баса-көктеп кірді.	"Тәрбие тал бесіктенбасталады": МСМ танымалжурналистіңсынынажауапқа йтарды.	Astana Hub – көп миллиардтық кезекті шығын ба, экономикалық өріс пе? Мұнда стартаптарға талап қандай?
Алматыда "Green Bus" жолаушыларды тасымалдау компаниясы мен келісімшарт үзілді.	"Ерлігі ел есінде": Тоқаев браконьерлер өлтірген инспекторға жазба арнады.	"Ақылды" протез семейлік жасөспірімнің өмірін түбегейлі өзгертті.
Нұрлан Сейтімов ҚР СІМ жауапты хатшысы болып тағайындалды.	Шымкентте "разборкада" 17 жасар ұлынан айырылған ана жанайқайын жеткізді.	Айналарға лазермен VIN-код салу: өзіңізді және көлігіңізді ұрылардан қалай қорғау керек?
ШҚО-да тасжолда 312 адам эвакуацияланды, 200-ден	«Ине шаншар орын жоқ»: астаналықтар азық-түлік дүкендерінің астан-кестенін шығарды.	Министрлік "временкаларда" тұруғатыйымсалуды ұсынды.

аса көлік жолда қалып қойды.		

Жаңалықтар порталында кездесетін тағы бір ерекшелік – өзгетілдік элементтердің қолданылуы. Қазақ тіліне өзге тілдік сөздердің (негізінен ағылшын тілінен) жаппай енуі бүгінгі қоғамның ашықтығымен, жариялылығымен және ықпалдастықпен байланысты болып отыр.

Жаңалықтар порталында кездесетін кейбір тілдік ерекшеліктерге тоқталып өтсек:

1. Шетел тілімен араласып ана тілімізді шұбарлап, қолданылған терминдер кездеседі.

1. Жеке-дара немесе сөз тіркесі ыңғайында қолданылған түсініксіз атаулар. (Қазақстандық жігіт *NASA* байқауында жеңіске жетті. Tengrinews.kz.); (24 жастағы қазақ қызы "*Miss Intercontinental*" байқауында бақ сынамақ. Nur.kz.); (Отырарда қазақ ғалымы *Spirulina* өсіріп жатыр. Informburo.kz.)

Берілген сөйлемдерде шетелдік сөздер жеке-дара қолданылған. Олар, әрине, оқырманның бәріне бірдей түсінікті бола бермейді.

2. Қысқартылып қолданылған сөз тіркестері. Қысқа хабарламаларда шетелдік термин сөздер қысқартылып та қолданыла береді. (NASDAQ, *S&P*, Брексит, Меркель және Франциядағы толқу. Қазақстан жаңа дағдарысқа төтеп бере ала ма? Informburo.kz.); (**Q-POP**, яғни QAZAQ поп музыкасы қазаққа не береді? Informburo.kz)

Келтірілген мысалдардағы термин сөздердің әрқайсысына автор тарапынан түсініктеме беріп отырғанда ғана жаппай оқырмандарға ұғынықты болар еді.

3. Эмоционалды-эспрессивті сөздердің қолданылуы.

Тіл білімі сөздігінде **Эмоционалдық** (лат. Emovere – еліктіру, толқыту) фр. emation – қоршаған болмысқа деген адамның әр түлі көңіл күйі, сезімі, әсері деп түсіндірілсе, **Экспрессивтілік** (лат. Expressio – выражение, мәнерлілік) ағыл. Expressivity expressivite Expressivitat (мәнерлілік) – тіл единицаларының семантикалық-стилистикалық белгілерінің жинақталған түрі деп түсіндіріледі [2; 6].

Жаңалықтар порталында кездесетін эмоционалды-эспрессивті сөздерге біренеше мысал келтіріп өтсек: ("Көзіме жас келді": Данэлия Тулешова Америкада әділ-қазыларды аузына қаратты. Nur.kz); ("Балалар қуансын": Астаналық жұбайлар үйлену тойын интернатта атап өтті. Nur.kz); ("Тойып біттік": Астанада көпбалалы аналар шу шығарды. Nur.kz).

Жаңалықтар порталында фразеологизмдер, мақал-мәтелдер, қанатты сөздер де жұмсалады. Бұл сөздер көбіне сөзге эмоционалды-эспрессивті баға беру мақсатында қолданады. Мысалы: ("Тәрбие тал бесіктен басталады": МСМ танымал журналистің сынына жауап қайтарды. Nur.kz); («Ине шаншар орын жоқ»: астаналықтар азық-түлік дүкендерінің астан-кестенін шығарды. Nur.kz); Бірінші мысалдағы мақал-мәтел: "Тәрбие тал бесіктен басталады";

екінші мысалдағы фразеологизм: «Ине шаншар орын жоқ» сөзге эмоционалды-экспрессивті баға беріп тұр.

Қорыта келгенде, қазір еліміздің ақпараттық кеңістігіндегі ақпарат ауқымы адам қабілеті қорыта алар мүмкіндіктен де асып кетіп отыр. Жаңалықтар порталы саяси жаңалықтарды дер кезінде жариялап тұратын ең қолжетімді ақпарат таратушы болып табылады.

Жаңалықтар порталында түрлі тілдік ерекшеліктердің, экспрессивті мағынадағы эмоцияны бейнелейтін сөздердің көптеп кездесетінін аңғаруға болады. Бірақ, жаңалықтар порталында кездесетін түрлі тілдік ерекшеліктер мен эмоционалды-экспрессивті құралдардың рөлі бүгінгі таңда арнайы зерттеуді қажет етеді. Жаңалықтар порталының қоғам өмірінде маңызды қызмет атқаруына орай терең зерттелуі, жаңа бағыттағы жаңа еңбектермен толыға түсуі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Есенова Қ. Қазіргі қазақ медиа-мәтінінің прагматикасы (қазақ баспасөз материалдары негізінде). Филология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. – Алматы, 2007.

2. Жонкешов Бауыржан Сейсенбекұлы. Эмоционалды бірліктердің тілдік табиғаты. «Тіл білімі» баспаханасы.

3. Ш. Мажитаева, Ж.Д. Рапишева. Әдеби тілдің функционалдық стильдері: қалыптасуы мен дамуы. Оқу құралы. Қарағанды: ҚарМу баспасы, 2017. – 211 бет.

Оқушылардың рухани мәдениетін жетілдіруге көркем шығарманың ықпалы

А.У. Қуанышбаева «№5 ЖББОМ» КММ

Қоғамның дамуы жас ұрпаққа білім беру және тәрбиемен тікелей байланысты. Бүгінде үздіксіз талаптанып, жан-жақты ізденуді қажет етіп отырған кезеңде білім ошағының ұйытқысы ұстаздарға қойылар талап ерекше. Қоғамдық танымды жаңғыртуды жүзеге асыруда Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Рухани жаңғыру» мақаласы өскелең ұрпақтың санасында ұлтжандылық сезімін қалыптастыруды көздейді. Тәрбие мен білім берудің жаңа құрылымы мен оқу-тәрбие әдістерінің мазмұнының өзгеруі мұғалімдерден өз кәсіби шығармашылық шеберлігін шыңдауды, жаңартуды талап етеді. Ұлттық жаңғыру – ұлттық сананың кемелденуі сана-сезім көкжиегін кеңейту әрі ұлттық болмыстың өзегін сақтап, бірқатар сипаттарын өзгерту болып табылады. И. Ғабдиров : «М. Әуезов өз шығармаларында ұлттық болмыстың басты сипаттарын суреттейді. Ол халық өмірінің ұлағатты жақтарын-үлкенге құрмет, анаға-ақылшыға деген сүйіспеншілік,

қонақжайлылықты әңгімелейді» дейді /2,19/. Сондай-ақ Тәкен Әлімқұловтың шығармаларынан да тұнып тұрған ұлт өмірін, ұлттың тыныс-тірлігін, мінез-тәрбиесін, сезім-сенімін көреміз. Академик Рымғали Нұрғали: «Қазақ әдебиетінің бүгінгі халық сүйген, әдебиетшілер таныған қаламгерлерінің бірі – Тәкен Әлімқұлов» /1,86/- деп баға береді. «Дәл осы жөнінен «Көк қаршыға», «Қараой» әңгімелерім өзіме де ұнайды. Және оның себебі қалай десем, әсірелемей, әрлемеіш шындықтың өзін суреттеп бергеннен ғой деймін. Ақан, Махамбет болмаса, шыншыл әңгіме тумас та еді» деп жазған қаламгердің мектеп қабырғасында оқытылатын ең әсем туындыларының бірі - «Қараой» әңгімесі. Т.Әлімқұловтың «Қараой» әңгімесіндегі Махамбеттей асыл еріміздің өмірінің соңғы шағын суреттей отырып, осындай ердің қазасы сырттан келген жау емес өз туысы Ықыластан келуі қазақ қазақ болып ес жиып етек жапқаннан бергі уақыттан Абайға дейінгі аралықта одан артық «қалың елі қазағы, қайран жұртының» қамын ойлап қабырғасы қайысқан жақсылығымен қоса жамандығын жіліктеп айтып берген туған жұрты мінезінің жарамсыз жағы жанына батпандай батқан ақын да азамат та өтпеген сияқты. Ал осындай адамды:

...Бірінді қазақ, бірін дос,
Көрмесең істің бәрі бос.
Малыңды жауға,
Басыңды дауға.
Қор қылма, қорға, татулас!
...Таласып босқа,
Жау болып досқа
Қор болып, құрып барасың! -

деген жолдарды жанымен, қанымен жазған сөз зергерін осы ұлттың ұлы патриоты деп айтпағанда кімді айтамыз.

Іргемізді ірітіп, шаңырағымызды шайқалтып тұрған, жайлар
...Алтыбақан, алауыз
Өзін-өзі күндейді.
Жақынын жалған мінейді,
...Алашқа іші жау боп, сырты күлмек.

Жақынын тіріде аңдып, өлсе өкірмек, - деген өлең жолдарындағы Абайдың поэзия тілімен берген ой толғанысын қаламгер өзінің осы бір шағын прозалық шығармасымен бізге жеткізіп берген. Алтыбақан алауыз алыс, жақын ағайын жұрты күш сынасқан күндестікпен күн кешкен замандастары. Т.Әлімқұловтың «Қараойындағы» Ықылас бойындағы жамандықты, ойындағы надандықты көрсету данышпан Абай ойымен іштей үндесіп жатқанын байқауға болады. Міне, Тәкеннің кереметтігі қайда жатыр!

Сонымен «Қараой» - асыл Махамбет турасында жазылған ең қысқа, ең терең, соншалық шағын, соншалық керемет, ширақ, кесек туынды. Шығарманың өзегінде ел ішіндегі алауыздық, опасыздық жеріне жете әшкереленеді. Махамбеттей асыл туған дарабоздар өмірінің өкінішті ақыры жан- дүниенді бұлқынып, жүйе- жүйкенді шымырлатады. Жазушы Т.Әлімқұлов

шығармашылығының мән-маңызын айқындайтын өзекті тағы бір сала – өнер мен өнерпаздар мұратына бағышталған туындылар. Осы орайда жазылған туындысы – «Көк қаршыға» әңгімесі. Көкшетау мен Атыраудың сылқылдаған бұлағы, күрсінген көлі, шулаған орманы, сыбызғы шалған желі Ақанын қиянаты мен амал-айласы жүйкелеткен адам қоғамынан жырып алып, оған өзінің нәзік, сыршыл, дарқан, тәкаппар мінезін дарытып, бөлінбес бөлшегіне айналдырып жібереді. Кешегі ұлы Абайға да етек бастылықты көп көрсеткен кенеусіз кер заман озбырлығынан әбден мезі болған Ақан Ыбан есімді мылқау баласымен екеуі Қоскөлдің жағасын мекен етіп, табиғатқа алаңсыз бауыр басады. Пәк сезім, өнерпаздық, үздік бапкерлік қасиет, дегдарлық мінез Ақанын қайта табады.

Осы әңгімеде мынадай бір штрих бар. Бұл кез – баршаны аузына қаратып, дүйім жұртты таң қалдырған өнер иесінің жасы ұлғайып, өмір көшінің де бесінге ауып бара жатқан шағы. Сонда да Көкқаршығасы – жан серігі. Мұнысы да әлдебір ермектен гөрі бойына туа біткен серіліктің ізін аңғартады. Осы бір жадау тіршілігіне жаны ашығансып, әрі салтанатты тұрмысына мақтану мақсатымен, оның үстіне, қыранға қызығуы да мол ауқатты біреу серіні ауылына шақырады. Ақанның оған айтқаны мынау:

- Шырағым, Шорақазы! Сенің бейіл-ықыласыңа ризамын. Ұзақ өмірде көпшіліктен қошамет-қолпашты да аз көргенім жоқ. Келмеске кеткен сол бір жылдарды еске түсіру үшін құс салып, серуен құрамын. Менің үмітім алда да, уанышым артта.../4,70/.

Абайласаңыз, кәрілігін сезеді, бірақ торыққан адамның кейпі жоқ. «Үмітім алда» деуі – нағыз оптимистік қасиетін айқындайтын лебіз. Поэзия тілімен өнердің құдіретті қуатын көрсете білген І.Жансүгіров поэмаларындай айрықша әсер ететін бұл әңгіме өнердің адам өмірінде атқаратын ерекше қызметін дәлелдей түсті. Жаңғыру– елдің ұлттық -рухани тамырынан нәр алу керек. «Барлық мәселе сол ескіні жаңа мақсатқа пәрменді қызмет ете алатын етіп жаратуда ғой» /3,245/. Өз ұлттық рухани байлықтарын біліп өскен бала болашағына сенімді қарай алады. Елінің келешегін ойлайтын патриоты бола алады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әлімқұлов Т. Сейтек сарыны. – Алматы, 1999[3, 245].
2. Бердібаев Р. Сарқылмас қазына. –Алматы, 1983[4, 246] .
3. Ғабдиров И. Шабыт қайнары. –Алматы, 1978.
4. Нұрғали Р. Күретамыр. – Алматы, 1

Критериалды бағалау заманауи мектепте бағалаудың жаңа тәсілі ретінде

Г. Т. Балгабекова, №32 ЖББОМ КММ

Біз қазақстандық білім беруді дамытудағы үлкен тарихи оқиғаның қатысушысы болып табыламыз. Біз өмір салты, ойлау және қарым-қатынас өзгеретін өзгерістер дәуірінде өмір сүреміз. Жаңа ғасыр бізге қатаң талап қояды. Жаңа көзқарас пен уақыт білім беруді жүйелі түрде жаңарту қажеттілігін негіздейді. Сондықтан бүгінгі күні орта білім беру моделін, оның құрылымын, мазмұнын, оқыту, тәрбиелеу тәсілдері мен әдістерін қайта қарау, оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың жаңа жүйесін енгізу жүріп жатыр.

Білім берудің тиімділігі қоғамда сұранысқа ие қажеттіліктерді қанағаттандыруға байланысты. Білім алуға, ойлауға, шешім табуға және өз болашағын құруға үйрету-білім берудің негізгі міндеттері. Қазіргі мектеп оқушылардың қажетті ақпаратты сын тұрғысынан бағалау және іріктеу, мәселелерді шешу, қойылған міндеттерді орындау, өмірлік маңызды мәліметтерді дұрыс қабылдау біліктерін қалыптастыруға жеткілікті көңіл бөлмейді. Сондықтан бүгінгі күні оқу - тәрбие үдерісін ұйымдастырудың дәстүрлі түрлеріне сүйенуге болмайды. Оқытудың тәсілдері, мақсаттары, әдістері өзгеруі тиіс.

"Оқушылардың ата-аналарынан келесі сөздерді естуіміз мүмкін:" Менің балама тиісті бағасы қойылған жоқ! Менің балам жақсы оқиды, ол «үш» алуы мүмкін емес!" Кейбіреулер оқушылардың білім сапасын бағалау өте оңай деп санайды. Баланың қалай жауап бергенін тыңдап, тіпті ата-анасының өзі оны объективті бағалай алмайды. Оқушылардың білімін бағалау-бұл әлі де күрделі педагогикалық мәселе. Оқушының жұмысын бағалаусыз игеру процесін жүзеге асыру мүмкін емес. Ол оқушыларға, оның пәнге, мұғалімге, мектепке және жалпы қоршаған әлемге деген қатынасына үлкен әсер етеді.

Сондықтан бағалау үдерісі әр мектептің мұғалімдер, оқушылар және ата-аналар алдында тұрған өзекті және ең талқыланатын тақырыптардың бірі болып табылады. Бағалау? Адам бұл сөзді айтуда жиі қолданбасын, бірақ оны күн сайын тамақтанғанда, киінгенде қолданып пайдалансың. Сабак кезінде оқушылар мұғалімдерден, өз құрдастарынан баға алады. Ал оқушыны бағалау арқылы көңіл-күйін көтеруге болады, сонымен қатар оның эмоционалдық жағдайын төмендетуге де болады. Қазіргі кезде адамдар күйзеліске жиі ұшырайды, бұл өмірдің заңдылығы. Бағалау арқылы баланы күйзеліс жағдайға енгізбеу үшін мұғалім не істеуі керек?

Сонымен, құрметті әріптестер! Бағалау мәселесі және оның объективтілігі оқыту тәжірибесінде мұғалімдер алдында да, оқушылардың алдында да, өз оқушының табыстылығын бағалау үшін өткір тұр. Мұғалім үшін маңыздысы баға қоюдың көмегімен оқушының пәнге деген қызығушылығын жоғалтпай керісінше алға ұмтылуға ынталандыру. Бағалау оқушының таным жолында жаңа мүмкіндіктерін ашатын, бағыттаушы мұғалімнің қолындағы құрал болуы тиіс. Әсіресе, біз білім беру парадигмасын өзгерту арқылы мұғалім оқу үрдісінің ортасында тұрған бағыттаушы ғана, ал оқушылар ізденіп жүзеге асырушылар.

Барлық қоғамда формалды жағдайда білім беру ұйымдарында оқитын оқушылардың мектепте оқытылатын идеяларды меңгеру деңгейін анықтау

үшін оқушыларға қолайлы немесе кейбір оқушыларға оңтайлы болатын оқытудың, жұмыстың келесі кезеңдерін анықтау үшін бағалаудың қандай да бір нысандарын пайдалану болып табылады.

- Дәстүрлі (нормативтік бағалау) бағалау - бұл оқушылардың жеке жетістіктерін оқушылардың көпшілігінің нормасымен немесе нәтижелерімен салыстыру. Журналға бес балдық шкала бойынша қойылған цифр нені білдіруі мүмкін. Егер ойласаңыз, жауап өзі сұралады: барлығы немесе ештеңе.
- Дәстүрлі бағалау жүйесінің артықшылықтары неде?
- Біріншіден, бұл қарапайымдылық.
- Екіншіден, дәстүр
- Үшіншіден, процестің барлық субъектілері үшін (оқушылар, мұғалімдер, ата-аналар, әкімшілік) түсініктілігі.
- Төртіншіден, оны түрлі білім беру жүйелерінде қолдануға мүмкіндік беретін ерекшелігі.
- Бесіншіден, айқын әсер ету күші.

"Мұғалімдердің жұмыс тәжірибесі көрсеткендей, сандық бағалау жүйесі өте сенімді және тиімді болып табылады". Бес балдық жүйе өте қарапайым және өрескел құрал, бірақ осы қарапайымдылықтың салдарынан – өте көп жақты және тиімді.

Сонымен қатар, барлық кемшіліктері бола тұра бес балдық жүйеге балама табу әзірге мүмкін болмады. Бұндай жағдайда не істеуге болады? Бұл сұраққа жауапты критериялды бағалауды оқыту жүйесіне енгізу арқылы біле аламыз.

Критериялды бағалау - бұл оқушылардың оқу жетістіктерін білім беру мақсаттары мен мазмұнына сәйкес келетін нақты анықталған, ұжымдық әзірленген, процестің барлық қатысушыларына алдын ала белгілі критерийлермен салыстыруға негізделген процесс.

Критериялды бағалау - бұл өлшемдер бойынша бағалау. Өлшемдер дегеніміз не? Критерий - бұл мәселе туралы баға беруге мүмкіндік беретін өлшеуіш. Әрбір критерий латын әліпбиінің әрпімен белгіленеді, оның мазмұны нақты сипатталған және алдын ала белгілі.

Бағалау критерийлері не үшін қажет?

Оқушылар үшін:

- Өз жұмысын жақсарту тәсілдерін, оқу мақсаттарын, бағалау критерийлерін және нақты түсінуді қамтамасыз етеді.
- Оқушылардың мұғалімнің нәтижені күтуіне қатысты нақты ұсыныстары бар
- Оқушылар үнемі бағалау критерийлерін пайдалануға үйренген кезде, олар нәтиже үшін үлкен жауапкершілікті сезінеді.

Мұғалімдер үшін:

- Оқу жүйесіне арналған айқын бағдарларды қамтиды
- Оқушылардың оқу материалын меңгеру процесін бағалау үшін нақты критерийлерді қамтиды
- Бағалау процесін объективті және дәйекті етеді
- Мұғалімдер үшін оқушылардың ілгерілеуін бағалау процесін жеңілдетеді

Енгізу қиыншылықтары:

- Көп еңбек етуді қажет етеді;
- Мұғалімдердің стереотиптері;
- Ата-аналарды оқу үдерісіне тарту қиындығы;
- Педагогтардың жаңа бағалау жүйесіне дайындығының болмауы.

Біздің міндетіміз қазіргі заман талабына сай оқушыларды тәрбиелеу мен оқыту. Егер мұғалім тез өзгертін заман жағдайларына өзі дайын болмаса, бұл міндетке қол жеткізу мүмкін емес. Педагогтердің басым бөлігі "егер біз бүгін кешегідей үйретіп оқытатын болсақ, ертеңнен айырылып қалуымыз мүмкін" дегенді түсінеді. Демек, мұғалімнің жұмысы бүгін "ертеңнен айырылып қалмау" үшін жаңаша білім алуға қабілетті өзін дамытуға бағытталуы тиіс. Мен Қазақстан Республикасының Білім беру жүйесіне енгізілген өзгерістер мен перспективалардың ауқымын әлі де ұғынуға тура келетініне сенімдімін. Егер мұғалім болып жатқан өзгерістердің мәнін түсінсе, осы өзгерістерді жүзеге асыруға дайын болса, жұмысты ұйымдастыру ресурстарына ие болса – демек, қазақстандық мектептердің жаңартылған болуы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Көкіжанова Г.К. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау білім сапасын басқарудағы негізгі критерий – Педагогика, 2009 ж.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші деңгей. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы
3. Оқытудың нәтижелерін бағалаудың әдістемесі. Әдістемелік құрал, Алматы қаласы, 2013ж

Жаңартылған білім беру мазмұны аясында сабақты қызықты өткізуде қолданылатын ойын тәсілдері

Игенова С.Б., «№38 гимназия» КММ

Еліміздің болашағы – өскелең ұрпақ. Ал оларды, ең алдымен, тәрбиелеп, білім нәрімен сусындатып өсіретін орта – мектеп. Мектептің жаны – ұстаз. Ендеше, ел тұтқасын берік ұстанатын, салт-санасын сақтай алатын, арыстандай ақырған елдердің арасында бәсекеге қабілетті бола білетін ұрпақтың тәрбиесіне тікелей ат салысатын құрметті кәсіп иелері – ұстаздарға артылып отырған жауапкершіліктің жүгі бүгін де жеңіл емес. Бірнеше жылдан бері білім саласындағы өзгеше өзгерістерге ұлағатты жандар қауымы үйренісіп, тәлімді тәжірибелерін ортаға салып, білімдерін одан әрі жетілдіруде. Қазіргі білім беру жүйесі мұғалімнің көп ізденісі мен шеберлігін, уақыты мен пайымын, жауапкершілігі мен шығармашылығын талап етеді.

Ендеше, қазақ тілі пәні бойынша бірінші сыныптарда жұмыс жасаған алғашқы жылдардың жемісті нәтижесіне көз жүгіртіп, сабақты қызықты өткізудің бірнеше сәттерімен әріптестерім арасында бөлісуді жөн санаймын. Мен ұсынып отырған стратегиялармен барлық ұстаздар курстық дәрісте танысқаны анық. Бірақ, көбінесе ойын технологиясын орынды қолданудың жөнін таба алмай, бір екі түрімен шектеліп қала беретініміз тағы бар. Сондықтан, егжейлі-тегжейлі ойын түрлерін қай сәтте қалай қолданғаным жайлы бөліскелі отырмын, себебі сабақтың қызықты әрі мазмұнды өтуі – тікелей қолданатын әдіс-тәсілдеріңізге байланысты.

Сонымен, **«Өрмекші торы» ойыны**. Бұл әдісті қолданудың бірнеше бағыт бағдары бар. «Өрмекші торы» әдісін топқа бөлу үшін қалай пайдаланамыз? Мысалы, сыныпты үш топқа бөлетін болсаңыз, кішкентай әдемі қорапшаға бала санына байланысты үш түстен тұратын жылтыр моншақтарды салып бәріне бірдей таратасыз. Айталық, қызыл, көк, жасыл түстер. Оқушылар теңдей моншақтарды таратып алған соң үш топқа алдын ала бөлінген үстелдерге тура сол түстегі тоқыма жіптерінің жиынтығын қоясыз. Әр оқушы өз қолындағы моншақтарының түсіне сәйкес жіп тұрған орындарға отырады. Мысалы, оқушының қолында жасыл түсті моншақ болса, жасыл жіп тұрған үстелге отырады. Оқушылар осылайша тез арада үш топқа бөлінеді. «Өрмекші торы» әдісін үй жұмысын тексеру мақсатында қалай пайдаланамыз? Оқушылар жіп түйірін тарқатып үй жұмысына берілген тапсырманы орындайды. Мысалы, бір оқушы келесі оқушыға жіпті үстел үстімен дөңгелетіп сұрақ қояды, екіншісі жауап беріп, келесі оқушыға жіберіп, тура сол әрекетті қайталайды. Осылайша, үй жұмысы тексеріледі және әдемі өрмекшінің торы пайда болады. Оқушылар үшін бұл өте қызық. Рефлексияны да тура осы жолмен сабақ соңында өткізуге болады. **«Миналы алқап» ойыны**. Бұл әдісті өткен тақырыпты қайталау немесе жаңа сабақты бекіту мақсатында қолданған өте ұтымды. Сөздерді қайталату, сұраққа жауап алу, бір сөзден сөз тіркесі, сөйлем құрастыру, бір сөзді тақырып етіп, шағын мәтін құрастыру кезінде өте тиімді тәсіл. Ол үшін қағаздарға тақырыпқа сай сөздерді жазып, бірнеше қағазды умаждап, жерге шашыратып тастайсыз. Ойынға қатысушы оқушы көзін байлап шашырап жатқан қағаздардың арасынан өтеді. Аяғы сәл тиіп кетсе, көзін ашып, қағаздағы сөзді оқып, тапсырманы орындайды. Мысалы, «ата» деген сөз болса, ол сөзбен сөйлем құрастырады. **«Не өзгерді?» ойыны**. Заттардың, әріптердің, сөздердің орнын ауыстырып қою, суреттерді алмастыру. Мысалы, интерактивтік тақтада слайд арқылы берілген «Мен автобуспен барамын» деген сөйлем берілген. Келесі слайдта тура осы сөйлем сурет арқылы берілген. Оқушы сол суретті сөйлемді оқиды. **«Иә, жоқ» ойыны**. Мұғалімнің қандай да бір қойған сұрағына балалар не «иә», не «жоқ» деп қана жауап береді. **«Бір шындық, бір жалған» стратегиясы**. Оқушылардың әрқайсысының қолында стикерлер болады, жасыл және қызыл, егер жалған ақпарат айтылса қызылды көтереді, егер шындық ақпарат айтылса шындықтың белгісі ретінде жасыл түсті көтереді, бұл бір жағынан оқушылар үшін сергіту сәті де болмақ. Мысалы, слайдта «Оля

велосипед тебеді» деген сөйлемге сәйкес сурет бар. Ал мұғалім оқушыларды шатастырып, «Оля бассейнге барады» дейді. Оқушылар қызыл стикерді көтереді. Әрекет солай жалғаса береді. Мұғалімнің орнына тапсырманы оқушылар айтса да болады. **«Қабырғадағы рөл» әдісі:** Оқушылар қандай да бір тақырыпқа сәйкес нысанның іші мен сыртын топқа бөліне отырып толтырады. Мысалы: «Мектеп» тақырыбында мектептің ішін бір топ сипаттаса, екінші топ мектептің сыртын сипаттайды. **«Пікірлер сызығы» стратегиясы:** Екі топ мәтіндегі ақпаратты келісу, келіспеу арқылы салыстырады. Мысалы:

1 топ: Біздің мектеп үлкен.

2 топ: Жоқ, біздің мектеп кішкентай.

1 топ: Біздің мектеп үш қабатты.

2 топ: Жоқ, біздің мектеп екі қабатты.

Немесе кез-келген тақырып көлемінде пікірлерін айтады.

«1 минут қана» әдісі. Кез келген тақырыпты өткен кезде тақырып көлеміндегі сөздерді немесе қайталау кезінде барлық білетін сөздерін 1 минут ішінде айтып шығу. Бұл ойынға құмсағатты пайдаланса дұрыс болады. **«Хикая картасы» стратегиясы.** Мәтінмен жұмыс жасаған кезде ыңғайлы. Мәтіндегі оқиға желісін оқушылар сөздер, сөз тіркестері, сөйлемдер, тіпті суреттер арқылы тізбектей алады. Бұл «Мақта қыз бен мысық», «Үйшік» сияқты ертегілерді меңгерту кезінде өте ұтымды тәсіл. **«Прожектор» әдісі:** сөйлем ішінде жоқ сөзді немесе сөздің орнына қойылған суретті атап өту арқылы мәтінді немесе сөйлемді оқу.

Мысалы: «Мен   ойнаймын.»

«Стоп-кадр» әдісі: мәтін желісіне байланысты іс-қимылдарды қатып қалу арқылы көрсету. Оқушы мәтіннен осы іс-әрекетке байланысты сөйлемді немесе сөзді тауып оқиды. Екі топпен жүргізген абзал. Мысалы: youtube желісінде бар «Әліппе» бейнеүзгінен «Ә» және «Ө» дыбыстарына байланысты бейнелерді тоқтатып көрсетесіз. Сол суреттің атауларын оқушылар дыбыстарды дұрыс айту арқылы айтады. **«Гармошка» ойыны.** Топтарға қағаз беріледі, мұғалім әр топқа екі көкөніс атын атап кетеді, оқушылар сол айтқан көкөністің суретін салу керек, сосын салған суреттерін екінші топқа береді, басқа топ сурет жанына көкөніс атауын жазу керек. Төрт топ болса, бір қағаз төрт топты да аралап шығады да, төрт түрлі тапсырма орындалады. Басқа тақырып көлемінде де осындай жұмыстарды жасауға болады. Жеңілден күрделіге қарай принципі ұсталады. Мысалы, қызыл алманың суреті беріген. Келесі топ оның қызыл алма екенін жазады. Кейінгі топ: «Мен қызыл алма жеймін» деп жазады. Төртінші топ сол сөйлемді ағылшын тілінде айтса да болады.

Міне, осылайша түрлі стратегиялар мен ойын тәсілдерін түрлендіре отырып пайдалану оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын оятып, белсенділіктерін арттырады. Нәтижесінде оқушы жетістіктері өз жемісін береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақ тілі. Т2 Үлестірме материал. «Педагогикалық шеберлік орталығы» ЖМ типографиясы
2. Қазақ тілі. Т2 Оқу жоспары (орта білім мазмұнын жаңарту аясында)
3. Қазақ тілі. Тілашар. Оқулық. Ф. Ш. Оразбаева, А. Қ. Рауандина, Ж. Т. Дәулетбекова, Р. С. Рахметова, Л. С. Нұрмұханова

Жаңартылған білім мазмұны бойынша қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында модульдік оқыту технологиясының тиімді жолдары

Мамежанова Г.М., Сатбекова З.М., №38 гимназия

Бүгінгі жаңартылған білім беру ісіндегі өзекті мәселе- мемлекеттік тілді оқытуды нәтижеге бағыттау. Сондықтан бұл салада оқыту технологиялары кеңінен қолданылуда. Солардың бірі – модульдік оқыту технологиясы. Бұл коллективтік, өзін-өзі толықтыратын, барлық қатысушылардың өзара әрекетіне негізделген, оқу процесіне оқушының қатыспай қалуы мүмкін болмайтын оқыту процесін ұйымдастыру болып табылады. Әр мұғалім өз бетінше сыныппен жұмыс істеуде, оқытудың жаңа формаларын ойлап таба алады.

Модульдің негізгі мақсаты – сабаққа жаппай барлық оқушылардың қатысуы арқылы, сабақты негізінен диалог арқылы ұйымдастырып, есте сақтау, қайталау мен оқушының сөздік қорын молайту болып табылады.

Бұл технологиямен жұмыс істегенде оқушы рөлі де, мұғалім рөлі де өзгереді. Мұғалім әр сабақта балаға психологиялық қолдау көрсетіп, психологиялық жайлы орта туғызуы қажет:

- берілген модуль бойынша оқу материалдарының тұтас мазмұнын оқып, зерттеу;

-негізгі мағынаны білдіретін түйінді ұғымдарды, сөздерді табу, олардың өзара байланысын анықтау;

-тұтас тақырып бойынша тірек сызбаларын құрастыра білу;

-оқу модулінің тұтас мазмұны бойынша тестілеу тапсырмалары мен сынақ тапсырмаларын құрастыру;

-сөйлесу бөліміндегі оқытудың белсенді формаларын таңдай білу.

Модульдік технологияның құрылымы үш бөлімнен тұрады:

1. Кіріспе бөлімі

2. Диалог бөлімі (мұғалімнің шығармашылық зертханасы)

3. Қорытынды бөлімі (қалыптастырушы және жиынтық бағалау, тестер, өз бетімен жұмыс)

Диалог бөлімінде:

1. Оқушы мақсат пен міндетті түсінеді, қабылдайды, орындайды.
2. Диалог бөлімі оқушыларға үлкен әсер етеді.
3. Шамалы топта: а) «орындай алмаймын» деген қорқыныш сезімі жойылады б) әр сәтте шығармашылықпен жұмыс істейді.
4. Әр сабақта білім алуға, іскерлігін дамытуға, еңбегін бағалауға жағдай бар.

Оқушыларға үш деңгейдегі жеңілден қиынға қарай тапсырмалар беріледі. Диалог бөліміндегі тапсырмалар сабақ түріне байланысты нұсқау кесте түрінде беріледі (жұмысты қалай орындау, қалай бағалау түсіндіріледі).

Сабақ жалпыға бірдей ұйымдастырылса, әр оқушыға үш деңгейлі тапсырмалар дайындалады. Сабақ ойын түріне ұйымдастырылса, тапсырмалар тақтада немесе нұсқау кестеде жазылады.

Топтық немесе жалпы сыныпқа ұйымдастырылған сабақта тапсырма күрделі беріледі.

Диалогтің бөлімдегі тапсырмалар сабақ түріне байланыс нұсқау кесте түрінде беріледі. Диалог бөлімде мына мәселелерге көңіл бөлінеді:

- Оқушылардың логикалық ойлануына мүмкіндік туады;
- Сыныпта мейірімді ахуал орнату, оқушылардың бір-біріне оңтайлы психологиялық ықпал жасауға үйрету жүреді;
- Жұмыс орнын (көрнекіліктерді) әр оқушыға дайындау;
- Оқушылар қорытынды сынаққа, емтиханға дайындалады;
- Бір-біріне қойған бағалаулары дұрыс болуы үшін, мұғалім әр сұраққа дайын жауапты салыстыру үшін береді;
- Оқыту түрлері сұрақ-жауап түрінен проблемалық тапсырмаларға және шығармашылық ізденіс түріне ауысып тұрады;
- Тапсырмаларды бірігіп, өзара сөйлесіп, серіктестік қарым-қатынасты орнату үшін ойындар ұйымдастырылады.

«Ойын мінез-құлықтың ырықты дамуының алғашқы баспалдағы», - дейді Д.Б. Эльконин. Әр ойын төрт функция жүктейді

1. Қарым-қатынастың мұқтаждығын арттыратын құрал.
2. Білім құралы.
3. Ақыл-ой кеңістігін ұлғайтатын құрал.
4. Кез келген қимылды дамыту құралы.

Психологиялық бақылаулар мен зерттеулерге жүгінсек, егер балаларды екі топқа бөліп ойнатқан жағдайда бірін-бірі жеңуді көздейді. Ойын барысында бір-біріне көмектеседі, тіл табысады.

Дамыту ойындары оқушылардың оқуға деген қызығушылықтарын арттыруға, зейіндерін, есте сақтау қабілеттерін, ауызекі сөйлеу тілін, ойлау қабілеттерін дамытуға мүмкіндік туғызады.

Ойын – баланың интеллектуалдық ой-өрісінің тереңдей түсуіне, шапшаңдық қасиеттерінің шындауына, бала өміріндегі ең негізгі жетекші

әрекеті болуына жетелейді. Ол оқушылардың пәнге қызығуына, шығармашылықпен ойлауына алып келеді, білім сапасын арттырады. Ойын арқылы баланы тәрбиелеу, әрі оқыту тиімді. Ойын арқылы баланың психикалық жай-күйін, жеке басының дамуына диагностика жасалынады.

Оқыту және даму бір-біріне байланысты. Мұғалім оқушының білуіне, дамуына жағдай жасайды. Қорытынды бөлімінде мына мәселелер қарастырылады:

Диалог бөлімінде алған білімдерін тексеру, әр оқушыға мониторинг жүргізу қамтылады. Мониторинг көмегімен оқушы білімді меңгеру деңгейін ғана емес, білім сапасын анықтайды. Жүйелі жүргізілген тексеру және бағалау оқушылардың жауапкершілігін, оқуға ынтасын қалыптастырады, өз жұмысына сын көзімен қарауға мүмкіндік береді. Әр оқушының бақылау парағында білім сапасының мониторингі құрылады.

Біздің зерттеу жұмысымыздың барысында қойылған мақсат – қазақ тілі сабақтарында модульдік оқыту технологиясын қолданып, оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту. Осы оқыту технологиясын қазақ тілі пәніне қолдану үшін жаңа нұсқа жасап, осы нұсқаны пайдалана отырып, пән сапасын, оқушыларды тұлға ретінде дамыта отырып, пәнге қызығушылығын арттыру болып табылады

М.М. Жанпейісованың модульдік оқыту технологиясы оқушылардың қабілеттерін арттырып өз бетімен жұмыс істеуге, қортындылар жасауға жүйелі білім алуға жетелейді.

7-сыныптағы **«Жердегі климаттық өзгерістер»** модулін өту үлгісін ұсынамыз.

1.сабақ. Кіріспе бөлім. Модульдік құрылымын тірек сызбалардың көмегімен Жердегі климаттық өзгерістер туралы мағлұмат беріледі

Үйде: Сызбаларды қарап келу. Қазақстанның табиғатын білу, деңгейлік тапсырмаларды орындау.

2.сабақ. Ғаламдық экологиялық мәселелер. «Жалғасын айт» ойыны.

Үйде: Қоршаған ортаны қорғаудың қарапайым ережесін дайындау

3.сабақ. Экологиялық сауаттылық» тақырыбына диалог құрастыру

Үйде: Мәтінге жоспар құру

4.сабақ. «Қазақстандағы мұздықтардың еруі». «Қақпа» ойыны.

Үйде: Суреттер дайындау

5.сабақ.. « Ауыз су қорының азаю себебін білесің бе?». «Мәтін құра» ойындары.

Үйде: Реферат дайындау.

6.сабақ. Рольдік ойыны **«Әлем климатының өзгеруі»** «Ойлан тап!» ойыны

Үйде: Табиғат туралы мақал-мәтелдерді дайындау

7.сабақ Нәтиже сабақ. Эссе жазу

Біз оқушыларға әңгіме құруға келетін бір тақырыпты беріп, өзіміз алғашқы сөйлемін бастап бергенде ойын жеткілікті дәрежеде қызықты өтеді. Әр оқушы бір сөйлемнен құрастыруы керек, бірақ құрастырылған сөйлемдер бір –

бірімен логикалық байланыста болып, алдыңғы сөйлемдегі ойды аяқтап отыруы, ойын соңында толық мағыналы әңгіме құрылуы шарт.

Осылайша, оқытудың модульдік технологиясын пайдалану арқылы оқушылардың үлгерім сапасының өсуі байқалады, жалпы дамуда алға жылжу болады. Оқушылардың белсенділігі артқанда, ауызекі сөйлеу дағдысы дамып, пәндік–сөйлеу тілі, назар, ес, ойлау, пәнге деген қызығушылығы жоғарылап, өз бетінше білім алуға бағыт алады. Модульдік оқыту технологиясы қазақ тілі сабақтарында оқушылар білімін жүйелеуге, білімді сапалы меңгеруге толық мүмкіндік береді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Беспалько В.П. «Слагаемые педагогической технологии» М: Педагогика 1989.
2. Жанпейісова М.М. «Модульдік оқыту технологиясы » №2, №7-8/2004 №2, №9 2003.
3. Ибрагимов К. Қазақ тілі. 7-сынып. Алматы: Шын кітап 2003

Формативтік бағалау тапсырмаларының тиімділігі

Сартбаева Г. Р., №38 гимназия

Бүгінгі мектептің негізгі міндеті баланың жеке басының қалыптасуын, оның қабілетінің ашылуын, оқуға деген қызығушылықтарын қамтуы болып табылады. Педагогика ғылымының көрнекті өкілі М.И.Махмұтов «Баланың ойлау қабілетін дамыту үшін алдымен оны өз жұмысының мақсат-міндеттерін анықтауға үйрету керек»- дейді. Егер бала әрбір оқу жұмысын не үшін, қандай мақсатпен жасау керектігін, қандай жаңа нәтиже беретінін білсе, онда оқушы әрекетінің саналылығы артады. Оқу міндеттеріне сай баланы өз бетімен жұмысын жоспарлай білуге, уақытты дұрыс пайдалануға, өз әрекетін қадағалауға, бағалауға қысқаша айтқанда, өзін-өзі басқаруға дағдыландырудың маңызы зор. [3]

Бағалау -одан арғы оқу туралы шешімді қабылдау мақсатымен оқытудың нәтижелерін жүйелі түрде жиынтықтауға бағытталған қызметті белгілеу үшін қолданылатын термин.[3]

Бағалау тек қана техникалық тәсіл емес. Оқытушы ауызша және жазбаша түрде бағалайды. Олар қолданатын кез келген нысанның артында объективті бағалау ғана емес нормалар мен стандарттар ғана емес, сондай-ақ баланың дамуы, оқуы және ынтасы туралы түсінік, сонымен қатар өзін-өзі бағалау, қабілеттілік және күш-жігер сияқты ұғымдарға қатысты құндылықтар жатады. (Александр, 2001, МАН 51- бет).

«Бағалау» термині латын тілінен аударғанда «жақын отыру» деген мағынаны білдіреді екен. Ол кездейсоқ емес, себебі бағалауда бір адам басқа адамның не істеп, не айтып отырғанын және өзін-өзі бақылау арқылы дербес ойлауын, түсінігін, тәртібін мұқият бағалау болып табылады.

Сонымен биылғы оқу жылында маған бірінші сыныптарға дәріс беру бұйырыпты. Бірінші сыныптарға дәріс бермегелі біраз жыл болғандықтан, қорқыныш сезімі де болды. Дегенмен барлық күш –жігерімді жинап жұмыс жасауға кірістім. Бірінші сыныптарға алғашында формативті тапсырмалар құрастыру барысында қиындықтар туды. Біріншіден алдымда отырған оқушылар басқа ұлт өкілдері болғандықтан, ал екіншіден сөздік қорлары аз, көп сөздерді түсіне бермейтіндіктен. Алғашында ауызша түрде түрлі ойындар арқылы өткізіп жүрдім. Бұл ойындар оқушылардың қызығушылығын арттырып қана қоймай, сабақ барысында өтілген тақырыптарды тереңірек меңгеруге күш салды. Мұғалімнің әр сабағы формативті тапсырмалар мен формативті бағалаудан тұрады. Алдыға қойған мақсатымызға жету үшін сабақ барысында формативті тапсырмалар мен формативті бағалаудың маңызы зор. Сабақ барысында «Дауысынан тап», «х және о», «Күн мен түн», «Доп лақтыру» ойындары арқылы тапсырмалар орындап, Лотер Зомверттің «Бес саусақ» әдістері, стикер арқылы бағалау, сөздік бағалау, бірін-бірі бағалау, өзін-өзі бағалау әдістерін қолдануға тырыстым.

Сөздік бағалауға «тамаша», «өте жақсы», «жарайсың» сөздерін қолдандым.

Бірінші сынып оқушылары арасында әртүрлі формативтік тапсырмалар ойластырылып өткізудемін. Мысалы, оқушылармен өзінің аты, жасы, сыныбы жайлы тексеру мақсатында,

Менің атым - ...

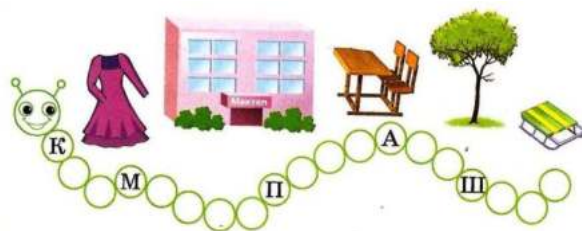
Мен ... жастамын.

Мен ... сыныпта оқимын.

Менде ... бар.

Мен ... ойнаймын.

– деген сияқты формативтік тапсырмалар құрастырылып орындатудамын, ол тапсырмаларға дескриптор құрастырылып, балдық жүйеде оқушының жұмысы бағаланып отырды. Бұл тапсырмалар арқылы баланын оқу мақсатына қаншалықты жеткендігін байқауға болады десек, екінші жағынан оқушыларды жиынтық бағалауға дайындау жағынан да көмек болды. Әр сабақта игерілген жаңа сөздер ауызша, жазбаша сөзде үнемі қолданылып отырғанда ғана сөздік жұмыстары нәтижелі болады. Сөздікпен жұмыс грамматикалық анықтамалар, жаттығу жұмыстарын, суретпен жұмыста, өлең,

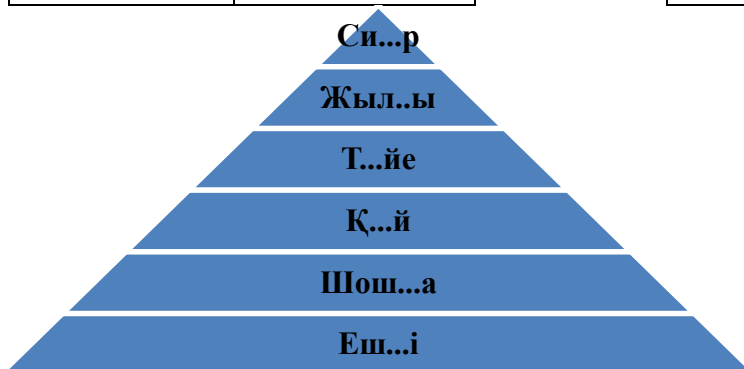
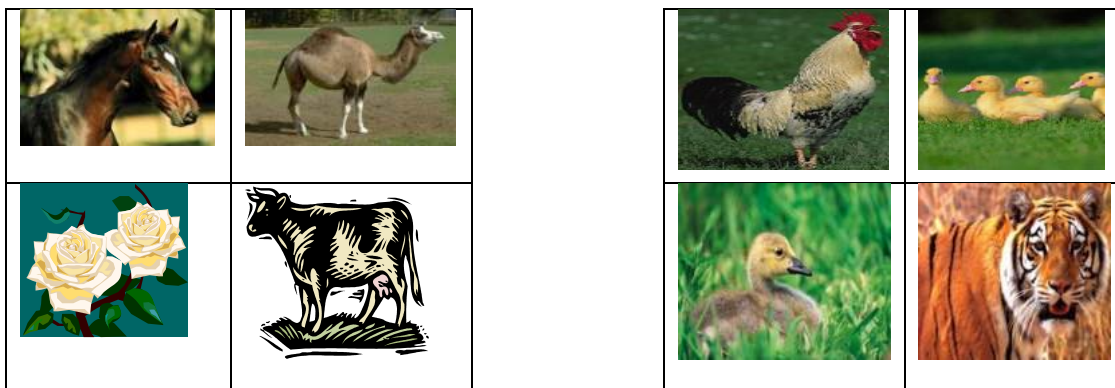
жұмбақ түсіндіргенде, сұрақтарға жауап бергенде де жүргізіліп отырады. Жаңа педагогикалық технологияларды оқып-біле келе бастауыш сынып оқушыларының танымдық қабілеттерін дамытуда әрбір сабақта «Конверттегі он сұрақ», «Жауапты қағып ал», «Ыстық орындық» тәрізді әдіс-тәсілдерінің маңызы өте зор. Осындай әдіс-тәсілдің нәтижесінде оқушылар бір-бірімен еркін пікір алмасады, өз ойларын ортаға салады, сабаққа қызығушылықтарын танытып, белсенділік көрсете алады. Сөздерді меңгерту барысында және де қызығушылықтарын ояту мақсатында «Оқу құралдары» мен «Киімдер» тақырыптарына байланысты өткізілген формативтік тапсырма

4. Жасырын тұрған сөздерді тап.
Найди спрятанные слова.

Т	Ә	К	І	Т	А	П
А	Ю	Ү	Н	О	Ю	Р
Қ	А	Л	А	М	Қ	П
Т	Я	Л	О	М	Т	А
А	К	У	Р	Ө	Я	Р
С	Ы	З	Ғ	Ы	Ш	Т
Б	О	Р	О	У	Ә	А

тақта
кітап
қалам
парта
сызғыш
бор

Сонымен қатар үй жануарлары тақырыбына байланысты формативті тапсырмаларды мысалға келтіре кететін болсам, төртінші «Артығын тап», «Дыбыстарға саяхат» тапсырмалары

Аталған тапсырмалармен қатар формативті сұрауды да қолданамын. Бұл әдісті сабақтың басында қолданамын. Онда мен «Сен нешінші сыныпта оқисың? Сен нешедесің? Сенің досың кім? Ол қандай? Сен мектепке немен келесің? Сен мектепке кіммен келесің? Сенің туған жерің қай жер? Сен қайда тұрасың?» деген сұрақтарды әр сабақта пайдаланамын. Көбінесе оқушылар өзара бір-біріне сұрақтар қойып, сол сұрақтарға жауап береді. Мұндағы мақсат оқушыларды бір –біріне сұрақ қоя білуге және де сұрақтаға жауап бере білуге дағдыландыру.

Қорыта айтқанда, формативті тапсырмалар және формативті бағалау оқушылардың білімін жан-жақты бағалау үшін өте тиімді. Жоғарыда аталған формативті тапсырмаларды қолдана отырып, оқушыларды жиынтық бағалау кезіндегі тапсырмаларды қиналмай, қобалжымай орындауға сәл де болса көмек деп ойлаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Оқытудың нәтижелерін бағалаудың әдістемесі (әдістемелік құрал), Орал-2013
2. Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау: жаңаша көзқарас. /Әдістемелік құрал/Чекетаева Р.С., Шаянбаева Ж.А., Оразбаева А.М
3. Тажеева П.Р.Формативтік бағалау ерекшеліктері. А.:Ізденіс, 2002
4. «Тиімді оқыту мен оқу» Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық.

Жаңартылған білім беру аясында жаңа әдіс- тәсілдер арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту

Ахметова Г.А., Жансағимова Ж.Т., «№62 ЖББОМ» КММ

Жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша оқу орыс тілінде жүретін мектептердегі қазақ тілі пәні мұғалімдерінің мақсаты – оқушылардың сөйлеу дағдысын дамыту, қарым – қатынас біліктілігін қалыптастыру, мемлекеттік тілді меңгеріп, сөйлеуіне жағдай тудыру. Бұл орайда қазақ тілін оқытудың жаңа әдіс- тәсілдерін меңгеру – үлкен істің бастамасы. Тәуелсіз Қазақстанның әр азаматы мемлекеттік тілде еркін қарым- қатынас жасауы керек. Ол үшін адамдармен қарым-қатынас жасау, яғни коммуникацияға түсуді үйрету қажет.

Тілдік төрт дағды (айтылым, тыңдалым, жазылым, оқылым) оқушының сөйлеу әрекетін қалыптастырады. Қазақ тілінің жаңа оқыту әдістері арқылы біз білім деңгейі, ой-өрісі дамыған, тіл арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін, шынайы өмірге бейім жаңашыл ұрпақ тәрбиелейміз. Оқушылар оқылым, жазылым, тыңдалым, айтылым дағдыларын қалыптастыра отырып, еркін қарым-қатынас жасауға, сын тұрғысынан көзқарасын білдіруге, өз ойын жеткізіп, шешім қабылдауға дағдыланады.

Мысалы: 6-сыныптағы «Қазақстан және «Ұлы Жібек жолы». Д. Досжан «Жібек жолы» (үзінді)» тарауындағы «Рухани мұрамыз туралы не білесің» тақырыбы бойынша сабақ жоспары оқу бағдарламасының мазмұны мен құрылымының оқу мақсаттарына негіздеп құрылды. Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары:

-Тірек сөздер, мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы тақырыпты және көтерілетін мәселені болжау.

-Коммуникативтік жағдаят бойынша диалогтік қарым-қатынасқа түсу, өзіндік ойды тұжырымдау.

Сабақты бастамас бұрын «Карусель» әдісі арқылы тренинг өткізу оқушыларға жағымды әсер етеді. Оқушылар қиық қағаздарда сөз тіркесімен (жақсы көңіл-күй, ашық аспан, нұрлы жол, оң қадам, жұлдызды сәт, сәтті күн, нұрлы күн) берілген тілектерді алады, алған тілектерін жұпта бір-біріне айтып, қағаздарымен алмасады. Келесі оқушымен жаңа жұп құрып, барлық тілектермен танысады.

«Атом және молекула» әдісі бойынша оқушылар топқа бөлінеді. Оқушылар сынып ішінде атомдар мен молекулалар сияқты еркін қозғалыста болады. Мұғалімнің басқаруымен әртүрлі сандар айтылады. Сол санға сәйкес әр ойыншы бір-біріне жұп таба білу қажет.

«Дара диаграмма» әдісі арқылы алдыңғы білім негізінде жинақтаған ойларын ұсынылған кестеге түсіреді. Мақсаты: алдыңғы білімге шолу жасау, ой қозғау, кестеге жинақтаған ойларын түсіру.

Ой шақыру:

-«Рухани мұра» сөзін қалай түсінесіңдер?

-Рухани мұраға не жатады?

-«Ұлы Жібек жолы» туралы не білесіңдер?

Жауаптарын «Бас бармақ» әдісі арқылы оқушылар өзара бір-бірін бағалайды.

Бас бармақ жоғары қарап тұрса – *Мен түсінемін.*

Бас бармақ көлденең тұрса – *Мен түсінгендеймін.*

Бас бармақ төмен қарап тұрса – *Мен түсінбедім.*

Мәтіналды тапсырма «Галереяда ой шарлау» әдісімен басталады. Мұғалімнің жетелеуші сұрақтарына жауап бере отырып, оқушылар суреттердің тақырыбын және мазмұнын анықтайды. Орындалуы: сабақ басында тақырыпқа сай бейнелі суреттер сынып ішіне ілінеді. Оқушылар ілінген суреттерді көру барысында жаңа сөздермен танысады, мағынасын ашып көрсете отырып, сөздік жұмысын жүзеге асырады.

Дескриптор:

– мұғалімнің жетелеуші сұрақтарына жауап береді;

– суреттердің тақырыбын және мазмұнын анықтайды;

– жаңа сөздерден сөз тіркесін және сөйлемдерді құрастырады.

Бұл тапсырманы «Қосу, алу, қызықты» әдісі бойынша бір-бірін өзара бағалайды.

Орындалуы: «Қосу» бағанына ақпараттың ұнаған тұстарын жазылады.

«Алу» оқушының пікірінше, бұл ақпарат ол үшін керексіз.

«Қызықты» бағанына оқушылар қызығушылықты тудырған деректерді жазады.

«Идеялар себеті» әдісі арқылы берілген тірек сөздердің көмегімен сабақ тақырыбын болжайды. Оқушылар бойындағы оқуға және нәтижеге қол жеткізуге деген ынтаны оятуда белсенділік танытқаны және таныта алмағандарын смайликтер арқылы бағалайды, өзін-өзі бағалау әрекеті жүзеге асырылады.

«Ойлан, жұптас, талқыла» әдісі арқылы мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдай отырып, төмендегі сұрақтар арқылы көтерілетін мәселені болжайды.

Мәтінді талқылау сұрақтары:

1. Мәтіннің бастапқы бөлігінде не туралы баяндалған?
2. Ұлы Жібек жолы қашан пайда болды?
3. «Ұлы Жібек жолы» деп атаған кім?
4. Неліктен «Жібек жолы» деп аталды?
5. «Ұлы Жібек жолында саудагерлер қандай тауарларды алып өткен?

Дескриптор:

- сұрақтарға нақты жауап береді;
- көтерілетін мәселені болжайды.

Бағдаршам түстері бойынша өзара бағалайды:

«Қызыл» – мәтін бойынша қойылған сұрақтарды толық түсіне алмады;

«Сары» – кейбір сұрақты түсінбеді, әлі де ойлану керек;

«Жасыл» – берілген сұрақтарды толықтай түсінді.

Жаңартылған оқу бағдарламасы ең алдымен оқушы қажеттіліктерін ескеруге аса үлкен мән береді. Оқушы қажеттілігін ескеру өз кезегінде олардың білім, білік, дағдыларын саралаудан келіп туындайды. Мәтіннің соңындағы жұмыста тыңдалған мәтін бойынша кестедегі тапсырмаларды орындайды. Оқушылардың жеке қабілетіне сай түрлі түсті стикерде тапсырмалар таратылады.

Қызыл түсті иеленгендер (барынша қолдауды қажет ететін оқушы) берілген диалог үлгісі және жетелеуші сұрақтар бойынша тыңдалған мәтін негізінде диалог құрастырады.

Сары түсті иеленгендер (қолдауды орташа қажет ететін оқушы) төмендегі тірек сөздерді қолдана отырып, диалогке түседі. Керекті тірек сөздер: Ұлы Жібек жолы, сауда жасаған, басты тауар, саудагер, жібек, бағалы терілер, қалалар, саудагерлер, ирандық ыдыстар

Жасыл түсті иеленгендер (қолдауды аз қажет ететін оқушы) жағдаятқа негізделген тақырыпқа диалог құрастырады.

Дескриптор:

- мәтін негізінде, жетелеуші сұрақтар арқылы диалог құрастырады;
- берілген тірек сөздерді қолдана отырып, диалогке түседі;
- жағдаятқа сәйкес диалог құрастырады.

«Екі жұлдыз, бір тілек» әдісі арқылы топтар өзара бағалайды. Екі жұлдыз – құрастырылған диалог бойынша екі ұнаған нәрсе, бір тілек – диалогтің

құрылымын жақсартуды қажет ететін нәрсе.

Сабақ соңында рефлексияны «Ойлаудың алты қалпағы» арқылы сабақ барысында игерген білімдеріне кері байланыс жасайды, өзіндік көзқарасын білдіреді. Орындалуы: оқушылар өз қалпағының түсіне қарай ой бөліседі.

Үйге «Ұлы Жібек жолының» бойында болған Қазақстан қалалары туралы ақпарат жинап, 5 слайдтан тұратын таныстырылым жасап келу тапсырылады.

Жаңартылған білім мазмұнының маған ерекше ұнаған бір қағидасы - «Жоспар сабақ үшін жасалады, сабақ жоспар үшін емес». Сабақ үрдісінде жоспар өзгеруі мүмкін. Яғни, мұғалім үшін шығармашылық еркіндік бар. Тек, оқу мақсатына жетсең болды.

Қорыта айтқанда, қазақ тілі сабағында «Карусель», «Дара диаграмма», «Галереяда ой шарлау», «Идеялар себеті», «Ойлан, жұптас, талқыла» атты белсенді оқу әдістерін тиімді қолдансақ, оқушылардың тілдік дағдылары дамиды, ойлау қабілеті артады. «Бас бармақ», «Қосу, алу, қызықты», бағдаршам түстері бойынша бағалау, «Екі жұлдыз, бір тілек» сияқты қалыптастырушы бағалау түрлері арқылы өзін және сыныптасын әділ бағалап үйренетініне көз жеткіздік. Болашақта сабақтарда осындай жаңа әдіс-тәсілдерді тиімді қолдансақ, алған білімдерін кез-келген ортада қолдана алатын, бәсекеге қабілетті жеке тұлға қалыптасатынына сенімдіміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. А.Қ. Әлімов. «Оқытудағы интербелсенді әдіс – тәсілдер». / Алматы, 2014ж.

Қазақ тілін оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту

А. К. Айдарбекова, №82 ЖББОМ

Функционалдық сауаттылық дегеніміз не?

Функционалдық сауаттылығы дегеніміз – адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру – қазақ тілі сабақтарында оқушылардың өмірлік дағдыларын дамытудың басты шарты. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру – оқушының танымдық-қатысымдық қабілеттерін дамытуға деген ішкі мүдделігі мен әлеуметтік

сұранымды үйлестірудің жолы. Сондықтан оқу орыс тілінде жүретін мектептерде қазақ тілін меңгертуде білім мазмұны аяларға бөлініп, қатысымдық, дара тұлғаға бағдарлай оқыту және сұхбаттық әдістер негізінде ұйымдастырылатын жағдаяттық, рөлдік ойын, шығармашылық тапсырмалар біртұтас әдістемелік жүйе түрінде жүзеге асырылып отыр. Білім берудегі сауаттылық мәселесі, біріншіден-нақты бір елдегі халықтың әлеуметтік жағдайына, екіншіден-мемлекеттің экономикалық дамуына, үшіншіден- елдегі мәдени ахуалға тәуелді болатындығы айқын.

Ғылыми еңбектерде сауаттылық ұғымының белгілі бір деңгейде ана тілінің грамматикалық нормаларына сай оқу, дұрыс жаза алу дағдыларын игеру екені байқалады. Тілді меңгеруде грамматиканың орны ерекше, өйткені онсыз ойды жинақтап сөйлемге айналдыру, байланыстырып жеткізу мүмкін емес. Сондықтан грамматика толыққанды тілдесімге жетудің құралы ретінде қарастырылады. Бірақ үйренетін тілдің ауқымындағы грамматикалық жүйе туралы ережелер, категориялар, ұғымдар туралы білімдер сол тілді меңгергендіктің көрсеткіші бола алмайды. Үйреніп отырған тілде шынайы коммуникациялық тілдесімге түскенде ғана сол тілде сөйлеу сауаттылығына қол жеткізіледі. Қазақ тілін қарым-қатынас құралы ретінде функционалдық тұрғыдан оқытуда грамматика сөйлеуді үйретуге қызмет етеді және қолданбалы мәнге ие болады. Себебі ол оқушылардың өзге тілде сөйлесімді дұрыс құрастыра алуына; айтылған сөзді бақылап, талап етілген грамматикалық форма мен құрылымды саналы түрде құра алуы үшін керек. Еңбекте грамматикалық дағды, оның түрлері және дағдының қалыптасуы туралы тұжырымдар ұсынылды. Дағдыны қалыптастыруда жүргізілген жаттығу түрлері сараланды. Өз тәжірибемнен оқушыларды сауаттылыққа жетелейтін және сауаттылықты дамыту мақсатында әр түрлі тақырыпта бірнеше тапсырмалар мен тест тапсырмасын ұсынамын.

1. Сызба бойынша мәтін құрастыр.

2. Әңгімені толықтыр.

Бұл- менің . Сөмкемде , , , бар.

Менің көп. әр түрлі. Менің оқу құралдарым таза.

3. Сурет бойынша сөйле.

4. Сөздерді сәйкестендір.

Тәртіпті	дружба
Тәуелсіз	многонациональный
Мәдениетті	дисциплинированный
Көп ұлтты	суверенный
Егеменді	культурный
Достық	независимый

5. Әрине сабақ барысында оқушылар арасында ұжымдық, топтық, жұптық жұмыс түрлерін қолданамын. Мәтінді ұжымдық оқу.

Оқушылар мұғалімнің көмегімен ескі кітаптардан әңгімелер, ертегілер, суреттері бар өлеңдерді қиып алып қатты қағазға жабыстырады. Осы арқылы сыныпта қанша оқушы болса, сонша мәтін дайындауға болады. Әр оқушы өзі дайындаған мәтіндерді алып оқиды. Осыдан кейін жұптық жұмыс басталады. Оқушылар мәтіндерді кезек-кезек оқып, суреттеріне назар аударады, бір-біріне сұрақтар қояды, бір-бірімен ауысады. Ұжымның әрбір мүшесі әңгімені қалайда көбірек оқып шығуға тырысады. 15-20 минуттық ұжымдық жұмыстан соң оқушылар «кім-кіммен жұмыс істеді?», «әңгімені қанша рет қайталап оқыды?», «қандай әңгіме көбірек ұнады?» деген сияқты мұғалімнің сұрақтарына жауап береді.

6. Тапсырманы аяқта.

I жақ	Менің Отан...	Біздің Отан...
II жақ	Сенің Отан...	Сендердің Отан...
	Сіздің Отан...	Сіздердің Отан...
III жақ	Оның Отан...	Олардың Отан...

7. «Қазақстан» сөзіне бес тармақты өлең құрастыр

8. Сұхбатты толықтыр.

- Сәлем!
- ...
- Жазғы демалыста сен қайда барасың?
- ...
- Кіммен барасың?
- ...
- Немен барасың?
- ...
- Онда кімге барсың?
- ...

9. Тапсырманы аяқта.

А.С. Оқушы

I.C.
B.C.
T.C.
Ж.С.
Ш.С.
K.C.

10. Оқушылардың ізденімпаздық қабілеттерін дамыту мақсатында, тест тапсырмаларын құрастырдым.

1. Тек жуан дауыстылар қатарын анықта

A) а,о,ү,ұ,ы B) ә,і,и,ө,е C) а,о,ү,ұ,у D) а,о,ұ,ы, E) ұ,ү,і,е,ө

2. Қатаң дауыссыздар қатарын тап

A) б,в,г,ж,д B) п,ф,қ,т,с C) к,л,м,н,ң D) к,к,с,х,б E) р,л,а,е,ж

3. Тұйық буынды сөзді көрсет

A) қала B) бесік C) мектеп D) таңғажайып E) ұлт

4. Туынды сөзді тап

A) күзгі B) оқу C) бас D) біл E) көр

5. «Пырақ» сөзінің аудармасын белгіле

A) герб B) флаг C) гимн D) символ E) мифический конь

Қорыта айтқанда, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы. Осы ретте, қазақ тілі мен әдебиеті пәнін дұрыс жүргізе білудің маңызы зор. Педагогтың шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастырып сабақ өтуі, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Жоғары деңгейде сабақ беретін оқытушының алдынан шыққан оқушы – өмір айдынындағы өз жолын адаспай табады. Бұл ұстаз үшін абыройдың үлкені, әрбір мұғалім осыған ұмтылса ұрпақ алдындағы қарыздың өтелгені.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Рауандина А.Қ., Қазақ тілін оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру әдістемесі. – Алматы, 2010

2. Әуілбекова Г.Д., Оқытудың ұжымдық технологиясын оқыту үрдісіне қолдану. – Алматы, 2007

Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында белсенді әдістерді қолданудың тиімді жолдары

Мойлбекова Р.А., Туранова М.А., «№93 гимназия» КММ

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуда жаңа технологияларды, белсенді әдіс-тәсілдерді пайдалану мұғалім үшін қандай маңызды болса, оқушы үшін одан да маңызды. Белсенді әдіс-тәсілдер оқушылардың білім сапасын арттыруға, өздігінен жұмыс істеу мүмкіндігін молайтуға көп көмегін тигізеді.

Белсенді оқу мен оқыту әдістері: жеке, топтық, жұптық жұмыстар; жоба жасау; сұхбат, сахналау, интервью; шығармашылық жұмыстар; ой шабылуы; ақпарат көздерімен жұмыс; пікірталас, оқу, рөлдік ойындар, жағдайлық тапсырмалар, кері байланыс жасау; Оқытудың белсенді әдістерін сабақтың барлық кезеңдерінде қолдануға болады. Жақсы ойластырылған оқыту әдістерінің көмегінсіз оқу материалының игерілуін ұйымдастыру қиын.

Сабақтың «қызығушылықты ояту» кезеңі-жаңа сабаққа деген оқушы белсенділігін арттырудың ең бір маңызды кезеңі. Бұл кезеңде оқушыны жаңа сабақты бастамас бұрын түрлі әдістерді қолдану арқылы «нені білетінін», «не қызықтыратынын» аңғаруға болады. Мысалы, 7-сыныпта А.Құнанбаевтың «Сағаттың шықылдағы емес ермек» өлеңін өткен кезде алдымен оқушыларға ақын туралы не білетіндігі сұралады.

-Ақын туралы не білеміз? Бұл жерде «ББҮ» әдісін пайдаланамыз.

Білемін	Білдім	Үйрендім

Оқыту оқушының бастапқы білімі мен дағдыларын назарға алып, оларды өрістетуді мақсат еткенде мәнді болады. Топта бір-біріне үй тапсырмасын түсіндіру немесе үй тапсырмасын пысықтау кезеңінде «Ыстық орындық», «Аквариум», «Үштік әңгіме», «Білім футболы» және басқа белсенді әдістерді қолдануға болады. «Қарлы кесек» әдісін үй тапсырмасын пысықтау кезінде жиі қолданамыз. Оқушылар бір-біріне ақ қағаз лақтыру арқылы сұрақтар қояды, сұрақтарға толық жауап беруге үйренеді, шапшаңдыққа төселеді.

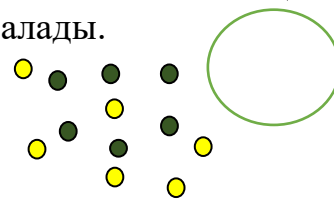
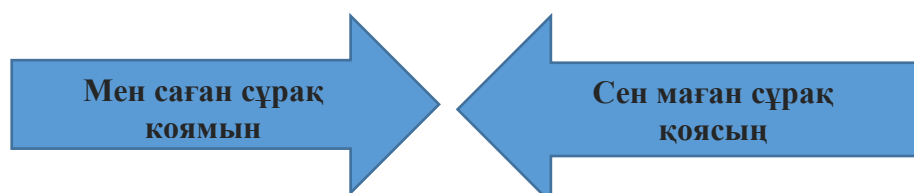
Жаңа тақырыппен танысу кезеңінде «Миға шабуыл», «Таныстырылым», «Сұрақ-жауап» әдістерін тиімді қолдануға болады. «Миға шабуыл» әдісінде проблемалық сұрақ ортаға тасталады; оқушылардың жауаптары тақтаға баған етіп жазылады; кез-келген пікір, жауап қабылдана береді; соңынан мұғалім қорытындылайды. Оқушыларға мынадай сұрақ қойылды: Ғаламтор бізге не үшін керек? Осы сұрақ төңірегінде өздерінің ойларын айтуға ұсыныс жасадым. Оқушылар «Ғаламтор-заман талабы» деген қорытындыға келді.

«Аквариум» әдісі көбіне жаңа тақырыпты меңгеру барысында жүргізіледі. 9-сынып оқушыларына мәтін беріледі, түсінгендері мен білгендері ортаға салынады. Оқушылар үлкен шеңбер болып, айнала отырады. Ортаға екі оқушы балық рөліне енеді де, бір-біріне қарам-қарсы отырып, диалог құрады. Сыртта отырғандар диалогқа араласа алмайды. Соңынан аквариумның сыртында отырған көрермендер балықтардың пікіріне өз ойларын қосады. «Фишпул» әдісі «Аквариум» әдісіне ұқсас. Мұнда оқушылар екі шеңбер құрады да, ішкі шеңбердегілер өз ойларымен бөліседі. Берілген мәлімет бойынша өздері сұрақ қойып, жауабын топтық жұмыста талқылауға, ой қорытуға белгілі бір қорытындыға келуге жетелейді [1,126]

«Карусель» әдісін сабақтың барлық кезеңдерінде қолдануға болады. Мысалы: алған білімді қорытуда, өздік

жұмысты ұйымдастырғанда, сабақтың нәтижесін жасағанда, кері байланыста қолданған өте тиімді.

«Карусель» әдісін қазақ әдебиеті сабағында жиі қолданамыз. М.Әуезов шығармашылығы бойынша оқушылар 3 сұрақ құрастырады. Сынып екі топқа бөлінеді: бірінші топтың оқушылары сұрақ қояды, екінші топтың оқушылары жауап береді. Сұраққа жауап берсе, жұлдызша алады.

Сабақтың «Мағынаны тану» кезеңінде мұғалім бағыт беруші де, оқушы белсенді рөл атқаруы тиіс. Мысалы, қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқушыны көркем әдебиет үлгілерінің мәтінімен, өлең мәтінімен таныстырғанда, мұғалім мазмұндап бермей, оқушы өзі оқып, талдау кезінде түрлі әдістер арқылы тақырыбы мен идеясын ашып, кейіпкерге мінездеме беруге, жан-жақты талдауға, салыстыруға болады. Мысалы,

Б. Ұзақовтың «Жантаза» повесі бойынша ұсынылатын жұмыс түрі-әңгіме кейіпкеріне мінездеме жасау. Бұл жұмыс түрі тарау бойынша жиынтық бағалау жұмысында кездеседі. Мінездеме беру үшін ВЕНН диаграммасы, бес жолды өлең әдістерін қолдануға болады. Сабақтың осы кезеңінде «Ой жалғау» әдісін тиімді қолдануға болады. Мұғалім мәтінді жартылай оқиды, ары қарай 1-топқа қайғылы, 2-топқа – көңілді аяқтауға тапсырма беріледі. Жұмыс аяқталған кезде топ мүшелері белгі береді. Спикер шығып оқиды.

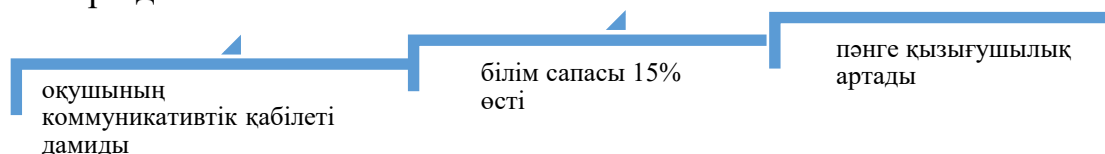
«ДЖИГСО» әдісінде топтарға мәтін бөлігі таратылады. Мәтін бөлігін оқып, өз топтарында талқылайды. Басқа топтарға өкілдерді жіберіп, өз жұмысы туралы топта талқылайды. Бастапқы топқа қайта келіп, қолдарындағы мәтін бөліктерін құрастырады. Топтарға мәтіннің толық нұсқасы таратылады. Толық мәтін мазмұнымен танысып, мәтін желісін топ мүшелері бірлесіп отырып аяқтайды. Оқытудың осы ұжымдық әдісін жүзеге асыру мақсаты — жалпы мәселені алдымен жұпта, кейін ұжымда талқылау, үйрену мен үйрету, идеялармен бөлісу, ынтымақтастықты дамыту. Бұл жағдайда әрбір оқушы бір сәт өзін мұғалім ретінде сезінеді, оқуға деген жауапкершілігі артады.[3, 69 б] «Броундық қозғалыс» әдісі сабақтың бекіту кезеңінде және мағынаны тану кезеңінде өткіземіз. Сынып ішіне тақырыпқа қатысты мәліметтер мен ақпараттар орналастырылады. Оқушылар бүкіл сынып ішінде қозғала жүріп, берілген тақырып бойынша ақпарат жинайды.

«Планшет» әдісін көбінде «Блиц-турнир» өткізгенде қолданамыз. «Блиц-турнирді» сабақтың қорытынды бөлімінде өткізген тиімді. Сұрақтар қою арқылы оқушының тақырыпты қалайша меңгергендігін анықталады.

Сабақтың әсіресе «ойтолғаныс кезеңі» -оқушының жеке шығармашылық қызығушылығы артып, түрлі ой-пікірлер айтылып, жазба жұмыстары

орындалатын кезең. «Мұғалімге хат жазу» әдісі сабақ аяғында өткізіледі. Оқушылар өтілген тақырып бойынша сұрақ қояды немесе түсінбеген, түсініксіз сұрақтар бойынша ұсыныстарын жазады. «Эссе жазу» - сабақты қорытындылауға өте тиімді әдіс-тәсілдің бірі. Үш минут ішінде өтілген тақырып бойынша не түсінгенін жазады. Бұл әдіске «Автор орындығы» әдісі ұқсас. Оқушының өзі жазған шығарма, эссесін оқытқанда отырғызып оқытуға болады. Бұл әдіс үй тапсырмасын сұрауда, өткен сабақты бекітуде тиімді. «Көршіңізге айтыңыз» әдісі оқушыларға өз ойын дауыстап айтуға мүмкіндік береді. Оқушыға сұрақ беріп, ойлануға уақыт беріледі, содан кейін мұғалім оқушыдан өз ойын көршісімен бөлісуді өтінеді. Оқушыларға жаңа тақырып айтылады және осы тақырып төңірегінде не білетінін өзінің көршісіне айтуды өтінеді. Осылайша оқушылар бірінің білімін екіншісі толықтырады. [2,316]

Сарапатама жасай білу, салыстыра білу, негізгісін анықтай білу, мәселені шеше білу, өзін-өзі баламалы бағалай білу, жауапты болу, өз бетінше жұмыс істей білу – міне, жоғарыда аталғандардың барлығы балаға өмір жолын бастауға қажеттіліктер деп атасақ та болады. Соңғы үш жылда белсенді әдіс-тәсілдерді, ойындарды кеңінен қолданудың нәтижесінде оқушылардың пәнге деген қызулығы артып, шығармашылық мүмкіндігі ашылып, білім сапасы көтерілді.

Сабақта қолданылған әдістер оқушыны ойлауға үйрету керек және тапқан ақпараттарын практика жүзінде қолдана білуге үйрету – мұғалім үшін өте маңызды. Оқытудың белсенді әдіс-тәсілдері осыған жағдай жасайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Молдағалиев Б., Махимова А. Сатқанова Г. Интерактивті оқыту әдістері. «Қазақстан мектебі» -2006., №9
2. Оспанова С.Х. БҚО, Зеленов ауданы, 2016 жыл «Белсенді оқу әдісі – белсенділікке жетелейді»
3. Сарсекенова А.Б «Өрлеу» БАҰО, 2016 жыл «Белсенді оқу мен оқыту әдістері»

Қазақ тілін оқытуда функционалдық сауаттылықты дамыту

Жеңіс Б.Е., №95 мектеп-гимназия

2012 жылғы 27 қаңтардағы Елбасы Н. Назарбаевтың «Әлеуметтік – экономикалық жаңғырту - Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту мақсатында 5 жылдық ұлттық жоспарды қабылдау міндеті қойылған болатын. Қазіргі уақытта білім беру жүйесінде «функционалдық сауаттылықты» қалыптастыру мәселесін негізге алудың өзектілігін арттырып отыр[1]. Оқыту қазақ тілінде емес сыныптарында қазақ тілін оқытудың негізгі міндеті оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамыту болып табылады: оқылым, жазылым, тыңдалым және айтылым дағдылары. Оқушылардың сөйлеу әрекетінің осы түрлерін дамыту жұмысы барлық оқу кезеңінде жүзеге асырылады.

Бұл ретте, оқу барысында мұғалімнің мәтінмен жұмыс істеу кезінде оқушылардың белгілі бір проблемалары мен қиындықтарына жиі тап болатыны ешкімге кұпия емес. Осылайша, оқушылар көптеген сөздердің мәндерін білмейді, мәтінді атай алмайды, берілген сөздер мен сөйлемдердің мағынасын түсінбейді, түйінді сөздерді бөле алмайды, сұрақты тұжырымдай алмайды, тапсырманы шешу тәсілін таңдай алмайды.

Мұндай проблемалар мен қиындықтардың себебі неде? Мұның бәрі нашар дамыған функционалдық сауаттылықпен байланысты, бұл «адамның оқу және жазу дағдыларын оның қоғаммен қарым-қатынасы аясында қолдана білу (банктік шотты құру, нұсқаулықтарды оқу, кері байланыс нысанын толтыру және т.б.)», сауаттылық деңгейі, бұл адамға қоршаған ортамен қарым-қатынас орнатуға және оған тезірек бейімделуге және жұмыс істеуге мүмкіндік береді»[4, 4б].

Басты сөздер: функционалдық сауаттылық, оқу сауаттылығы, мәтінмен жұмыс, оқу стратегиясы.

Сондықтан функционалдық оқу дағдылары қалыптасқан оқушыны не сипаттайды? Ең алдымен, бұл оқушы, ол " мәтіннен ақпарат алу үшін оқу және жазу дағдыларын еркін қолдана алады – оны түсіну, қысу, түрлендіру және т. б.". (А.А.Леонтьев). Функционалдық сауаттылық дағдылары қалыптасқан оқушы оқудың әр түрлі түрлерін қолдана алады (оқып үйренуші, көру, таныстыру). Ол мәтінді оқу мен түсіну тәсілдерінің бір жүйесінен екінші жүйеге көшуге қабілетті.

Әрине, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру және дамыту үшін мұғалім тиісті тапсырмаларды таңдап алуы немесе құруы қажет.

Бұл ретте, функционалдық сауаттылыққа арналған тапсырмаларды құрастыру кезінде мұғалімге келесі сұраққа жауап беру маңызды: олар қандай мақсаттарды көздейді, мәтінді түсінудің қандай деңгейін бекітеді немесе тексереді?

PISA зерттеуінде Л.Рождественская, И.Логвина атап өткендей, оқу сауаттылығы келесі деңгейлерге бөлінеді:

1) мәтіннен қарапайым өлшем бойынша қажетті ақпаратты іздеу (ең төменгі деңгей);

2) мәтінде көптеген өлшемдер бойынша қажетті ақпаратты іздеу;

3) мәтінде қажетті ақпаратты іздеу, ақпарат үзінділерінің арасындағы байланысты тану, белгілі, бірақ қарама-қайшы ақпаратпен жұмыс істеу;

4) терең жасырын ақпаратты қамтитын үзбелердің бірізділігін немесе комбинациясын іздеу және белгілеу, тапсырманы орындау үшін мәтіндегі қандай ақпарат қажет екендігі туралы қорытынды жасай білу;

5) күрделі мәтіндерді түсіну және оларды түсіндіру, мәтін мазмұнына қатысты тұжырымдар мен гипотезаларды тұжырымдау [3, 6б].

Нақты ақпарат мәтінінде іздеуге бағытталған ең типтік тапсырмалардың бірі баламаларды дұрыс/дұрыс емес таңдауға арналған тапсырмалар болып табылады. Мұғалім "дұрыс-дұрыс емес" құралының көмегімен мәтінде маңызды (немесе түсіну қиын) орындарды өңдейді, содан кейін бұл сұрақтарға оқушыларға жауап беруді ұсынады. Оқушы мәтінді белгілі бір мақсатпен бірнеше рет мұқият қарайды-қажетті ақпаратты табу немесе мәтінде жоқ екеніне көз жеткізу. Бірақ "дұрыс-дұрыс емес" түріндегі тапсырмаларды көрегендік қолдану болуы мүмкін. Мысалы, оқушыларға осы құралды қолдану арқылы мәтінді өзі өңдеуді ұсынуға болады. Баламаларды таңдауға арналған тапсырмаларды тұжырымдау мынадай болуы мүмкін::

мәтінде хабарланбайтын нәрсені "белгімен" белгілеңіз.

1. Мәтінге сәйкес жауаптың дұрыс нұсқасын * белгісімен белгілеңіз .

2. Оқып біліңіздер, мәтін. Мәтінге сәйкес жауаптың дұрыс нұсқасын таңда.

3. Мәтіннің қандай тұжырымдары сәйкес келеді?

4. Мәтінді оқыңыз және мәтінге қатысты суретті белгілеңіз.

Мәтіндерді іріктеу кезінде келесі критерийлерді басшылыққа алу қажет: оқушылар үшін мәтіннің өзектілігі; мақсатты топтың жас ерекшеліктерін есепке алу (мәтіннің бейімделуі); жаңа ақпараттың болуы (оқушылар үшін); фактілердің, ұғымдардың, атаулардың, географиялық атаулардың, тауарлардың атауларының, сандардың, күндер мен т.б.; иллюстрациялардың, схемалардың, диаграммалардың болуы; мәтінде "фактілер мен пікірлердің" болуы [2].

Функционалдық оқуды тексеруге арналған тестілердің ерекшелік ерекшеліктеріне мыналар жатады: мәтіннің үлкен көлемі; бапталмаған мәтін; суреттер, схемалар, диаграммалар, кестелер, графиктер түрінде ұсынылған ақпарат; орындау үшін білімді түрлі пәндерден интеграциялауды талап ететін тапсырмалар; білімнің қай саласына жүгіну керек екені түсініксіз тапсырмалар.

Функционалдық оқу тапсырмаларына тұтас мәтіндерді іріктеудің кейбір ережелерін сақтау маңызды:

1. Мәтін оқушы үшін қызықты болуы керек.

2. Мәтінде оқушыға белгісіз ақпарат болуы тиіс.

3. Мәтін ой-өрісін дамыту керек.

4. Мәтін сандармен, даталармен, терминдермен қайта тиелмеуі тиіс.

5. Иллюстрациялар алаңдамайды, мәтіннің мазмұнын түсінуге көмектеседі.

Иллюстрациялар танымдық белсенділіктің дамуына ықпал етуі тиіс.

6. Мәтіннің қиындық деңгейі оқушының жасына сәйкес болуы тиіс. Қажет болса, мәтінді бейімдеу керек.

7. Бейтаныс сөздер мәтіннен "шегерілуі" немесе сілтемелерде ұсынылуы тиіс.

8. Мәтін көлемі нормадан аспауы тиіс.

9. Қаріп оқушыға мәтінді оңай оқуға көмектесу керек.

10. Мәтін құрылымдалуы тиіс.

11. Мәтінде қате болмауы керек [2].

Тапсырмалардың бұл түрінің бір түрі ақпаратты ұсақ шрифтпен іздеуге арналған тапсырмалар болып табылады (тіпті кейбір PISA тестерінде кездеседі: оқушыларға журнал немесе кітап мұқабасының мазмұнын немесе мысалы, фильммен CD-дискісін талдау, сонымен қатар туындының сипаты, оның атауы, авторлары және т.б. туралы қорытынды жасау ұсынылады).

Жоғарыда аталғандардың барлығы да PISA терминологиясындағы мәтінге қатысты. Бұл театр билеттері, бағдарламалар, постерлер, шағын афишалар, мәдени шараларға кіру билеттері, жол жүру билеттері, жол жүру сызбалары, көрмелер мен мұражайлардың жоспарлары, сайттардың скриншоты және т. б. болуы мүмкін.

Осылайша, функционалдық сауаттылықты дамыту үшін негізгі жаттығулар мәтінмен жұмыс жасаудың әртүрлі түрлері болып табылады.

Белгілі болғандай, оқу әдебиетінде өз оқу және мәтінді аудару тапсырмаларынан басқа, сондай-ақ мәтін алдындағы, мәтіндік және мәтіннен кейінгі тапсырмалар бар. Мұндай тапсырмалар мәтін мазмұнын жақсы түсінуге, лексика-грамматикалық материалды меңгеруге және меңгеруге, жазу және ауызша сөйлеу дағдыларын дамытуға, сондай-ақ әртүрлі ойлау дағдыларын, ақпаратты қолдану дағдыларын, оны талдау, бағалауды дамытуға бағытталған.

Сабақта мәтіндік материалдарды дайындау кезінде оқытушы топтағы педагогикалық үдерістің барысын ескере отырып, сондай-ақ оқушылардың ерекшеліктерін ескере отырып, осындай тапсырмаларды өз бетінше әзірлей алады. Бұл ретте тапсырмалар оқушыларға тілдік материалдарды меңгеру деңгейіне байланысты сараланған түрде берілуі мүмкін. Мәтінмен жұмыс оқытудың бастапқы және кейінгі кезеңдерінде жүзеге асырылуы мүмкін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Жазбаша Л., Янкевич М. Мәдениет. Тұтас мәтінмен жұмыс.

2. Қоғамдық-гуманитарлық цикл пәндерін меңгеру кезінде негізгі мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру ерекшеліктері. Әдістемелік құрал. - Астана, 2013

3. Л. Рождественская, И. Логвина функционалдық оқу дағдыларын қалыптастыру. Пособие для учителей. Орыс тілі пәні мұғалімдеріне арналған курс.

4. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012–2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы № 832 Қаулысы.

Оқушылардың тілдік дағдыларын қалыптастырудың тиімді жолдары

Касымжанова С.М., №95 мектеп-гимназиясы

Қазіргі дамыған жаңа заман талаптарына сай Қазақстанның білім беру саласына да біршама жаңашылдықтар енгізіліп, өзгертілген. Қазіргі заман талабы – жан-жақты дамыған, сауатты тұлға тәрбиелеу. Сол үшін де оқыту әдістеріне өзгерістер енгізіліп жатыр. Тілді оқытып, үйретіп, сол тілде сөйлеуге машықтандыру – ол оңай жұмыс емес. Басты мақсат - тілді үйреніп, сол тілде ойлап, сол тілде сөйлейтін азамат даярлау. Ол үшін оқушыны қызықтыра отырып, оқуға тиімді жаңа түрлі әдіс – тәсілдерді қолдану керек.

«Сабақ беру –үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол — жаңадан жаңаны табатын өнер» - деп Жүсіпбек Аймауытов айтқандай, қазіргі таңдағы педагогика жаңалықтарын, қазіргі қолданып жүрген пән ерекшелігіне қарай қолдана білу - оқыту үрдісінде мақсатқа жетудің бір жолы екенін білеміз. Өз тәжірибемде, оқыту барысында алдыма қойған мақсатым — баланы жеке тұлға ретінде оқу ісіне өзінше қызықтыратын, оған қабілетін арттыратын жағдай туғызу. Оның басты ерекшелігі — оқу үрдісін жаңаша ұйымдастыру, оқушылардың оқудағы іс-әрекеті арқылы ойлау,сөйлеу дағдыларын жетілдіру, өз бетінше білім алу процесінде бірлесе әрекет ету.

Қазақ тілін өзге ұлт өкілдеріне оқытудағы мақсатым – мемлекеттік тіліміздің мәртебесін арттыру, қазақ тілін түсініп, өз ойын еркін қазақ тілінде жеткізе алу, өмірден өз орнын таба алатын, өзіне сенімді, тәрбиелі, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Осы мақсатта педагогика үлгілерін жаңашылдықпен пайдалана отырып , мынадай нәтижелерге қол жеткізуге болады:

- оқушының оқуға деген қызығушылығының артуы;
- іскерлік дағдысының дамуы;
- өзіне деген сенімділігінің қалыптасуы;
- өздігінен оқып негізгі түйінді ойды анықтап алуы;
- мақсатқа өз бетімен ұмтылуы;
- ойлау белсенділігінің артуы;
- шығармашылық дағдысының қалыптасуы;
- өзіндік пікір айтуы.

Бүгінгі таңда білім беру мазмұнын жаңарту өте маңызды өзгерістердің сатысында тұр. Жаңартылған оқу бағдарламасы бойынша оқылым, жазылым, айтылым, тыңдалым дағдыларын дамыту оқушылардың алған білімдері мен үйренген дағдыларын кез келген орта жағдайында қарым-қатынас үдерісінде тиімді қолдануға мүмкіндік береді.

Тілдік дағдыларды қалыптастыруда ең алдымен қарым-қатынас дағдыларын дамытатын табиғи тілдік орта құру, оқушыны қызықтырып, сөйлеу, ойлау деңгейлерін арттыру керек. Мұғалім әр сабаққа дайындалып, сабағын жоспарлағанда балаға нені үйретем? қалай үйретем? қалайша үйретем? - деген сұрақтарды басшылыққа ала отырып сабақтың мақсатына жету үшін түрлі әдіс – тәсілдерді қолданып, оқушыны қызықтыра отырып, оның назарын білсем, үйренсем деген ниетіне жеткізу.

Оқушылардың тыңдалым және айтылым дағдыларын дамытуға арналған тапсырма үлгілері:

- тыңдауға, мазмұнын түсініп оқуға арналған мәтіндерді ұсыну;
- мәтінді қайталап тыңдау, негізгі ойды анықтау;
- тыңдалған мәтін бойынша сұрақтар қою;
- мәтін бойынша жоспар құру;
- тыңдалған мәтіннің бір бөлігін өз сөзімен айтып беру;
- мәтіннің мазмұны бойынша қарсы пікір айту, өз ойын дәлелдеу
- мәтінге өзгертулер енгізіп, мәтінді қорытындылау;
- мәтіндегі оқиғаларды, іс-әрекеттерді салыстыра талдай алу;
- ұсынылған тақырып бойынша сұхбат алу немесе сұхбат беру және нәтижесі бойынша ауызша есеп беру;

Оқушылардың оқылым дағдыларын дамытуға арналған тапсырма үлгілері:

- мәтінді өз беттерінше оқу;
- мәтіннің тақырыбы мен бастапқы бөлігіне сүйене отырып, мәтіндегі оқиға өз бетінше өрбіту, болжау
- мәтінді оқи отырып, негізгі ойды анықтау;
- мәтіннен қажетті бөлікті тауып, оқу, талқылау.

Оқушылардың жазылым дағдыларын дамытуға арналған тапсырма үлгілері:

- оқушылар өздері оқыған ертегі, әңгіме, өлеңдердің мазмұнын қысқаша жазу;
- сөздерді қатесіз, сауатты көшіріп жазуға арналған тапсырмалар беру;
- жарнама, шағын хабарлама/мақала жазу;
- бір оқиғаны өрбітіп, өз ойын білдіріп жазу.

Оқушыларға мемлекеттік тілді үйретуде негізгі осы тілдік дағдыларды қалыптастыруда айтылымға, тыңдалымға, оқылым мен жазылым әрекеттеріне назар аударған жөн. Оқушылардың ойлау дағдыларын қалыптастыра отырып, сөйлесім әрекетін қалыптастыру керек. Баланың дұрыс сөйлеуі, тілінің дұрыс дамуына басты назар аударған жөн. Егер айтылым, жазылым, тыңдалым, оқылым дағдыларын қалыптастыра білсек оқушылар тілді еркін меңгеріп, өзара қазақ тілінде еркін қарым – қатынасқа түсе алады. Алған білімдерін өмірде қолдануға бейімделеді. Оқушылардың танымдық қабілеттерін дамытуда да түрлі әдіс – тәсілдерді қолдану керек.

Сабақ беру барысында сыныптағы психологиялық ахуалға көп мән беремін, осының нәтижесінде оқушылар өздерін еркін ұстайтынын

байқадым. Сыныпта ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру үшін «Шаттық шеңбері» әдісін пайдаланамын. Бір-біріне жақсы тілек айту арқылы олар өздерін еркін және сенімді ұстауды үйренді. Ал сабақ барысында олар бір-біріне сыйластықпен қарайды. Бір-бірін тыңдап, сөз алмасуды үйренеді. Баланы қалай бағыттасаң сол бағытқа қарай жүреді. Үлкен еңбектің арқасында сабағымда оқытудың түрлі әдіс-тәсілдерін дұрыс пайдалана отырып, дұрыс ойлауға, топта бірлесіп ұжыммен жұмыс жасауға үйрете білдім. Үй тапсырмасын орындауда не меңгергендерін анықтау үшін «Үш сөйлем» әдісін пайдаланамын. Осы әдіс арқылы оқушы өз ойын ашық, еркін түрде жеткізе алатындығын байқадым. Оқушыларды топқа бөлу кезінде де түрлі әдістерді қолдана отырып олардың қызығушылықтарын арттыруға болады. Топқа бөліп оқытудың тиімділігі- үлгерімі төмен, орташа оқушылар басқа да оқушылармен диалогқа түсіп, өздерінің білімдерін толықтырады, лидерлік қырлары ашыла түседі.

Топтық жұмыстардың артықшылығы:

Оқушылар топта жұмыс жасау арқылы бір – бірімен достыққарым – қатынаста болады, өзара талқылау арқылы білімдерін жетілдіре түседі. Шығармашылық белсенділіктерін арттырады. Егер мұғалім оқушыларды проблема тудыратын тапсырмаларды беріп қызықтыра түссе, топта бос отыратын оқушы болмайды. Яғни барлық оқушылар тапсырмаларды орындауда ізденіс үстінде болады. Жаңа сабақ өткізгенде оқушының қызығушылығын арттыру мақсатында ойын түрлерін, сөзжұмбақтар қолданған тиімді тәсілдердің бірі. Сабақ барысында оқушылар тақырыпты басқа топпен талқылайды, ойларын дәлелдей түседі.

Топта жұмыс жасау кезінде оқушылар «Ой қозғау», «Миға шабуыл» стратегиялары арқылы өткен тақырып бойынша алған білімдерін қайталап, білетін ақпараттарын еске түсіріп, білмейтіндерін есте сақтап, жұмыс жасайды. Орыс мектептерінде қазақ тілі сабақтарында «Екі жақты күнделік», «Аквариум», «Топтастыру», «Айналым» стратегияларын қолданудың пайдасы мол. Оқушылар жаңаша бағалауға қызығушылықпен қарайды. Білімдерін бағалау оқушылар үшін жаңашылдық. Бұрын тек мұғалім ғана бағалап келген болса, енді оқушылар бір – бірінің қатесіне қарай бір – бірін бағалау арқылы сабаққа деген ынталары арта түсті. Оқушылар бір бірінің жұмысына талдау жасап, оның жақсы, жаман жағын айтып, баға қою оқушылар арасындағы тығыз қарым қатынасты жасады. Сабақта «Топтау», «Түртіп алу», «Ойлану», «Жұпта талқылау», «ББҮ» стратегияларын қолдану оқушылар жаңа ұғымдарды, түсініктерді өзінің бұрынғы білімін жаңа ақпаратпен толықтырып, кеңейте түседі. Орыс мектептерінде қазақ тілі сабақтарында тиімді жаңа әдіс-тәсілдердің бірі диалогтық оқыту. Диалогтық оқытуда сабақтарда сұрақ-тапсырмаларға жауап беру, жекелеген, топтық іздендіру жұмыстары, жаттығу орындау, бірін-бірі тексеру, реферат, тест сұрақтарын дайындау, әңгіме құрау, мәнерлеп оқу, танымдық ойындар құрау, сызба дайындау — оқушының білімін көтеруге мүмкіндік туғызады. Сабақта пайдаланған оқыту-үйрету

ойындары мен топтық, жұптық жұмыстар қазақ тілі сабағында оқушылардың тілді еркін меңгеруіне мүмкіндік туғызады.

Бастысы тіліміздің мәртебесін биіктетіп, өзге ұлт өкілдері қазақ тілінде сөйлей білсе, ол біздің жетістік деп білемін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.«ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдаламасы» 2010 ж.

2. ҚР Жалпыға міндетті білім берудің Мемлекеттік стандарттары// 12 жылдық білім беру 2012 ж.

3. ҚР 12 жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы. 2010ж.

4.Тұрғынбаева. Б. А .Ұстаздық шығармашылық. Алматы. 2007 ж. №5.

5. «Қазақ әдебиеті - тұлғаның рухани дамуының бастауы» - Алматы-2005 ж. 96-148 б.

Өнер арқылы оқушыларды көркемдік –эстетикалық құндылыққа тәрбиелеу

Муханова К.А., № 101 мектеп –лицейі

Білімді ізгілендіру күрделі де ұзақ мерзімді үдеріс , сол себепті мектепті ізгілендіруге қайта бағдарлау үдерісінде оқушылардың мүмкіндіктерін ескеретін пәндер қарастырылуы керек. Бұл ең алдымен көркемдік эстетикалық бағыттағы пәндерге байланысты.Өнер соның ішінде ұлттық өнер – адамды өзінің жеке басына тән рухани тәжірибесі арқылы, сезімге бөлену арқылы жалпыадамдық рухани құндылыққа бейімдейтін маңызды құрал. Ол баланы адамгершілікке , қарым- қатынас мәдениетіне бейімдейді, адамның өзіне деген көзқарасын қалыптастырады. Сондықтан көркемдік – эстетикалық бағыттағы пәндердің мүмкіндіктері де, міне осымен айқындалады. Көптеген жылдар бойы мектепте оқытылатын өнер сабағы айтарлықтай нәтиже бермеді. Оқушылардың мүмкіндіктері бағаланбады, сондықтан бұл пәндерге мектептің бүгінгі жағдайына өзгерістер енгізілуі керек. Көркемдік – эстетикалық дамытудың басты мақсаты – балалардың қоршаған ортаға деген көзқарасын ояту керек. Мұны балаларда көркемдік- эстетикалық пәндерді оқыту барысында дамытуға болады. Көркемдік – эстетикалық пәндерді оқыту негізінде жас өспірімдерді қазақтың ұлттық өнеріне, көркемдік бейнені қабылдауы мен жасауы арқылы орын алған рухани –эмоционалдық тәжірибесіне бейімдеу көрініс алуы керек. Осының тәтижесінде балалардың көркемдік қабілеті, шыңармашылық ойы, эстетикалық сезімі, іскерлігі меңгеріледі. Көркемдік – эстетикалық пәндер арқылы ұлттық өнерді меңгерту балалар бақшасынан басталуы керек.Бұның жалғасы жалпы білім беретін

мектептерде, арнайы орта және жоғары оқу орындарында жалғастырылуы қажет. Мәңгілік ел азаматы – патриоттық сезімі биік, парасатты, сонымен қатар ұлттық құндылықтарды түсіне білетін, мәдени және өнегелік деңгейі жоғары болу керек. Бұл өз заманының талабына сай өмір сүруге қабілетті, эстетикалық талғамы жоғары, әсемдік құндылықтарды бағалай білетін мұғалімдерді даярлауға алып келеді.

Елбасы Н.Ә Назарбаевтың «Қазақстан жолы- 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауында «...барлық дамыған елдердің сапалы білім беру жүйесі бар. Ұлттық білім берудің барлық буынының сапасын жақсартуды бізді ауқымды жұмыс күтіп тұр.. оқыту нәтижесі оқушылардың сындарлы ойлау , өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игеру болуға тиіс Мәдени саясаттық ұзақ мерзімді тұжырымдамасын әзірлеу қажет. Онда қазақстандықтардың бәсекеге қабілетті мәдени ментальдігін қалыптастыруға заманауи мәдениет кластерлерін дамытуға бағытталған шаралар белгілеу керек» , - деді. Көркемдік өнер мен халық шеберлерінің туындысы бүгінгі жастарға үлгі және халықтың ғасырлар бойы жинаған көркемдік тәжірибесінің сарқылмас көзі болып отыр. Мектепте оқушыларға көркемдік білім мен эстетикалық тәрбие беруді қамтамасыз ететін оқу-технология пәні. Пәннің мақсаты оқушыларға түрлі іс – әрекеттер арқылы белгілі істі орындау бейнелеу, мүсіндеу, көркем құрастыр , жапсыру, әшекейлеу сияқты көркем материалдық құндылықтарды қабылдауға, эстетикалық көзқарасты тәрбиелеуге бағытталған.

Оқушылардың эстетикалық сезімі мен талғамының қалыптасуына ықпал ететін құралдар аз емес. Соның ішінде көркемөнердің, әсіресе дәстүрлі қолөнердің алатын орны ерекше. Халқымыз қолөнерді ертеден қастерлеп бағалай білген. Жас ұрпаққа қолөнер кәсібінің бір саласын меңгерту өздеріне байланысты деп түсінген ата-ана өздеріндегі бүкіл жақсы қасиеттерді солардың бойына сіңіруге тырысты. Бұл тұрғыда, аналар қыз балаларды қолөнердің кең тараған түрлері – киіз басу, сырмақ сырып, киіз үйдің ішкі-сыртқы жабдықтарын әзірлеуге, кілем, алаша, ши, кесте тоқуға үйретсе, ер балаларды зергерлік бұйымдарды әзірлеуге, ер- тоқым, құрал-жабдық, сауыт-сайман жасауға үйретіп отырған. Осы айтылғандардың барлығы дерлік қолөнер өрнектерімен безнедіріліп, әшекейлі жасалатын болғандықтан, нәзік икемділікті, жоғары эстетикалық талғаммен шеберлікті талап етеді. Бүгінгі егеменді елімізде жастарға әсемдік тәрбие беруде халықтық мәдени мұрасы айрықша рөл атқарады. Эстетикалық тәрбиеде халық ауыз әдебиетінің маңызы зор. Оның мазмұны халқымыздың бүкіл өмір тәжірибесін қамтиотырып, жас ұрпақ санасын, әсемдік сезімін, талғамын дамытады. Салт-дәстүр дегеніміз- халықтардың кәсібіне, сенім нанымына, тіршілігіне байланысты қалыптасқан, ұрпақтан- ұрпаққа ауысып отыратын қоғамдық құбылыс. Ол отбасылық тәрбиеде қалыптасады. Тәрбие отбасынан қалыптасады дегендей, балаға имандылық, ар, ождан уағызы, қоршаған орта, табиғат сырына жастайынан тәнті ету тәрбиеден туатын үрдіс. Жалпы алғанда, оқушылардың эстетикалық тәрбиесі оқу-тәрбие процесінде іске асырылады.

Эстетикалық білімнің негізі-оқу пәндері. Мектеп оқушылары әр түрлі пәндерді оқудың нәтижесінде табиғаттың, еңбектің сұлулығын және адам іс-әрекетінің әдемілігін бағалай білуді түсінеді.

Ана тілі – мәдениетті сөйлеу, көркемдік танымын қалыптастырып, қиялын дамытады.

Музыка – сезімдерін дамытып, музыкалық мұратын қалыптастырады. Музыканы тыңдау, ән салу балалар үшін өнегелік – әсемдік мәні бар, себебі көтеріңкі көңіл, оларды рухани өрлеу үстінде біріктіреді және топтастырады.

Бейнелеу өнері шығармалары әсемдікке тәрбиелейді, сурет салу арқылы олардың іс-әрекеті қалыптаса бастайды. Балалардың шығармашылық жұмыстарының басты формаларының бірі – көрмелер, сайыстар. Сайыс оқушыларды қуанышқа бөлейді, келешекке үмітін арттырады. Шығармашылық конференцияларда оқушылардың зерттеу жұмыстары талқыланады.

Сыныптан тыс эстетикалық жұмыстың барлық түрлері оқушылардың еріктік, қызығушылық, бейімділік принциптері негізінде іске асырылады. Ата-аналар мен мұғалімдер оқушы жастардың эстетикалық тәрбие жұмысының мазмұнын, нормаларын және әдістерін жетілдірудің жолдарын іздестіріп, іске асырады.

Оқушылардың өмірге деген көркемдік –эстетикалық көзқарасын дамытуға қатысты басты мақсатпен бірге, аса маңызды жекелеген міндеттерді де назардан тыс қалдыруға болмайды; ұлттық өнерге бейімдеу арқылы оқушылардың өмірге қызығушылығын қалыптастыру; олардың ұлттық өнерді қабылдай білу қабілетін және сұранысын дамыту; оқушыларға көркемдік – шығармашылықтың құнды тәжірибесін меңгерту – мұның бәрі оқушылардың көркемдік – бейнелі ой -өрісін, қабілетін, өмірге шығармашылық көзқарасын, бірқатар сезімдік қабілеттерін дамытуға ықпал етеді, ал кейбір балаларды өнерді кәсіби мамандық ретінде таңдауға бағдарлайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н. «Қазақстан жолы -2050: «Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына жолдауы.

2. Қазақ мектептері мен мектепке дейінгі балалар мекемелеріндегі имандылық –эстетикалық тәрбие берудің кешенді программасы // Қазақстан мұғалімі . 1990. 2-3 б

3. Қазақ фольклористикасының тарихы. Алматы. 1998. 165 –б

4. Ұзақбаева С. Қазақ халық педагогикасы. Алматы.»Глобус» ,2013.438-б

Мастер-класс «Фокус обновленной программы: ключевые компетенции XXI века»

Акбаева Б.К., Кусаинова Н.Ж, Каржасбекова М.К., КГУ «Гимназия №39 им.М. Жумабаева»

Одной из актуальных задач нашего времени становится взаимодействие и сближение образовательного учреждения и семьи, а также распространение накопленных в этом направлении опыта и технологий. Сделать родителей активными участниками педагогического процесса одна из главных задач школы. Одной из форм работы с родителями является мастер-класс. Предлагаемая разработка мастер-класса – это неформальное объединение родителей с педагогами, а также интересная и результативная форма взаимодействия школы с семьей.

Цель: выявить ключевые компетенции XXI века – предпосылки обновления содержания образования - через активные формы работы в ходе мастер-класса.

*Мы слишком часто даем детям ответы,
которые надо выучить,
а не ставим перед ними проблемы,
которые надо решить”.*
Роджер Левин

1. Организационный момент

- Формирование групп. Радуга (собрать пазлы). (2 мин).
- Создание ситуации успеха. Видео. Притча о царской двери: «Наберись смелости - сделай попытку!». (1 мин)

2. Работа над усвоением теории

- *Групповая работа.* (10 мин.) На доске ученик 1 класса, рисунок школы и выпускник.

Дорогие родители, ваш ребенок переступил порог школы, а через несколько лет он окончит школу и вступит во взрослую самостоятельную жизнь. Перед вами контуры стрелок – указателей дороги во взрослую жизнь. Вашим группам предстоит отобрать необходимые навыки и качества, которые, по-вашему, будут необходимы ему в жизни, и приклеить их на эти указатели.

- *Выступление групп.* Почему вы отобрали эти навыки и качества?

- **ФО.** Японский кулак.

- **Теория (5 мин.)**

- В 2016 году президент Всемирного экономического форума в Давосе

Клаус Шваб объявил, что началась Четвертая технологическая революция. Это значит, что скоро все за нас будут делать роботы, а к 2020 году каждый востребованный сотрудник должен будет уметь: решать комплексные задачи, думать критически, творчески мыслить, управлять людьми, работать в команде, распознавать эмоции других людей и свои собственные, управлять

ими, формировать суждения и принимать решения, ориентироваться на клиента, вести переговоры, быстро переключаться с одной задачи на другую.

Оценка и развитие человеческого капитала, навыков и компетенций – центральные темы любого прогрессивного общества сегодня. Вызовы современности диктуют переход к решению более сложных задач, принятие комплексных решений, работу с большими объемами сложной информации, развитие ключевых компетенций у каждого человека. Сегодня только наличие развитых компетенций определяет потенциал человека и позволяет занять достойное место в обществе. Критическое мышление, решение комплексных задач, компьютерная грамотность, высокоразвитые коммуникации, работа в команде и многие другие навыки и компетенции становятся необходимыми для достижения успеха. Ключевые компетенции являются одним из приоритетных стратегических образовательных ориентиров, выступают в качестве возможного механизма повышения человеческого капитала и уровня развития экономического благосостояния страны и каждого гражданина.

– **Сопоставление двух программ.** Какая из этих программ поможет нам сформировать и развить навыки 21 века?

Таблица mailto:1981_madika@mail.ru?subject=таблица

Сегодня главной задачей является подготовка выпускника такого уровня, чтобы, попадая в проблемную ситуацию, он мог найти несколько способов её решения, выбрать рациональный способ, обосновав своё решение. Но как реализовать данные цели на уроках русского языка и литературы, чтобы сформировать необходимые нам навыки?

3. Практическая работа (20 минут) Родителям предлагается представить себя в роли учеников и поработать на уроке русского языка и литературы.

Фрагмент урока mailto:1981_madika@mail.ru?subject=таблица

4. Осмысление и выводы (5мин).

Проверка домашнего задания	Стратегия «Внешний и внутренний круг» https://znanio.ru/media/otsenivanie-dlya-obucheniya-2504833
Словесная оценка	https://tak-to-ent.net/load/56-1-0-19035
Объединение в группы	https://multiurok.ru/files/pravila-raboty-v-ghruppie-3.html
Правила работы в группе	https://vk.com/wall-73056935_4779
Тема и цель урока	Раздел «Ценности: дружба и любовь» Урок «Мой друг» 5.1.5.1- прогнозировать содержание текста по вопросам.
Критерии оценивания	http://groiro.by/informatizaciya/Kriterii-uroka.pdf

Изучение нового материала.	https://masam.by/graficheskie-organajzery/ .
Просмотр ролика	https://moluch.ru/th/2/archive/8/178/
Самооценивание	https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/obshchepedagogicheskie-tehnologii

5. Рефлексия «Все в твоих руках» (5мин) .

Список литературы:

1. Пазл « Радуга» <https://www.google.kz/search?safe=strict&ei=qaJ4XfP7IbT>
2. Видео. Притча о царской двери
<https://www.youtube.com/watch?v=KUI1V96CB2M>
3. Презентация мастер- класса
4. Видеоролик выразительного чтения стих « Мой друг»
<https://ok.ru/video/707891628734>
5. Материал для рефлексии
<https://www.google.kz/search?q=картинки+рефлексии+все+в+твоих+руках&tbm>

Создание буктрейлера книге Б.Момышулы «За нами Москва»

Аманжолова Г.А., КГУ «СОШЛ №53»

Всем давно известно, что за последнее время интерес к чтению книг в нашей стране снизился. Это в первую очередь беспокоило нас, учителей-словесников, которые все же нашли метод повышения интереса к чтению своих учеников, с помощью буктрейлера. Именно об этой инновационной деятельности я поделюсь в данной статье, как на уроках русского языка и литературы я с учащимися создаю «Буктрейлер», т.е. короткий видеоролик, созданный по мотивам любой книги, который может рассказать о ней в произвольной форме, а также видео аннотации книг.

Буктрейлер в переводе с английского языка означает «book»- книга, «trailer»- киноафиша. Можно считать, что буктрейлер - это инновационное средство повышения интереса к чтению у школьников, с целью привлечь внимание к книгам при помощи визуальных средств. При создании буктрейлера, информацию о книге надо подать так, чтобы сразу захотелось прочитать ее.

Самые первые буктрейлеры были в виде слайд - шоу из иллюстраций с подписями, именно такое первое видео было снято по роману Джона Фэрриса в 1986 году. В Луизиане, в 2003 году на книжной ярмарке, был впервые показан буктрейлер к книге Кристин Фихан «Темная симфония». Именно это событие помогло распространению буктрейлеров для нас. Буктрейлеры

бывают разными: игровые, неигровые, анимационные, повествовательные, атмосферные, концептуальные. Мы чаще всего делаем повествовательные буктрейлеры, т.е. презентуем основу сюжета произведения. Обычно именно сжатый сюжет с яркими кадрами и недомолвками лежит в основе повествовательных буктрейлеров. И вызывает у нас желание узнать: а что же дальше будет?

Простейшие буктрейлеры создают с помощью компьютерной программы Power Point, Photo Story, Movavi Video Editor Plus, а для сложных понадобится Киностудия Windows Live или Windows Movie Maker. Мы в своей работе применяем компьютерную программу Movavi Video Editor Plus.

Наша цель в создании буктрейлеров - это продвижение книг - юбиляров. Но нельзя забывать о том, что выбранные книги, в первую очередь, должны быть интересными и любимыми для вас самих.

Для создания буктрейлера мы выбрали книгу нашего любимого писателя, Героя Советского Союза, самую яркую личность в истории Казахстана XX века - Бауыржана Момышулы «За нами Москва».

Для нашего буктрейлера мы использовали рисунки ученицы 8 класса Зейноллаевой Айым:

Эти рисунки нарисованы на листах А4, затем проводим их через сканер и сохраняем на рабочем столе, как рисунок, в формате JPEG или можно сразу отправить в Movavi Video Editor Plus. Далее проводим подбор материала: музыкальное сопровождение, наложим эффекты и переходы.

Буктрейлер должен быть коротким 1-3 минуты, поэтому при написании сценария стоит взвешивать не просто каждое предложение, а каждое слово. Текст для нашего буктрейлера таков: *(читает ученик)* «Эта книга о единой интернациональной семье советских воинов, о боевых буднях и подвигах легендарных панфиловцев, разгроме гитлеровских войск под Москвой, об освобожденных наших городов и сел от немецко-фашистских оккупантов.

Бауыржан Момышулы, лауреат Государственной премии Казахской ССР, был непосредственным участником описываемых им боев. Война изменила всю судьбу его, к 1941 году он уже командовал артиллерийскими подразделениями, был командиром 202-го отдельного противотанкового дивизиона. Батальон Бауыржана Момышулы героически сражался на Волоколамском шоссе у деревни Матренино. Руководство Момышулы

позволило на три дня задержать фашистов на данном рубеже. После чего старший лейтенант Момышулы вывел батальон из окружения боеспособным. Как говорил Бауыржан Момышулы: «Это была битва не на жизнь, а на смерть. Мы все сознавали: за нами - Москва», «Высокие нравственные качества человека куются только и только в труде. Не стойкий в труде – нестойкий и в бою».

Книга «За нами Москва» рассчитана на массового читателя. Прочитайте книгу! Она ждет Вас в школьной библиотеке КГУ «СОШЛ № 53».

Как мы видим, создать буктрейлер, в общем - то, не так уж и сложно. Главное здесь - учесть некоторые моменты оформления и подачи основной темы. В основном, для меня и моих учеников это занятие, как одно из увлекательнейших на сегодняшний момент. Это возможность раскрыть творческие способности, научиться мыслить по - новому, быть модным и современным. Дети будут читать, если их заинтересовать, они будут творить, изобретать, если им показать, как это делать.

И в заключение хочется поделиться словами великого ученого Д.С. Лихачева: «Каждый человек обязан заботиться о своем интеллектуальном развитии. Это его обязанность перед обществом, в котором он живет, и перед самим собой. Основным способом интеллектуального развития - чтение».

Список литературы:

1. Википедия [Электронный ресурс]: <https://ru.wikipedia.org/wiki>
2. «За нами Москва» Баурджан Момыш-улы. Записки офицера.- М.: Воениздат, 1988-256 с.
3. Буктрейлер - современный способ продвижения книги в библиотеке : методические рекомендации. Вып. 1 [Текст]/ Детско-юношеская библиотека Республики Карелия им. В.Ф. Морозова; [авт.-сост. Т.А. Лисовская] – Петрозаводск: ДЮБ РК, 2014г.
4. Продвижение книги и чтения с использованием программ по созданию видеороликов: методические рекомендации по работе с программой Windows MovieMaker [Текст]/ БУКОО «Библиотека им. М.М. Пришвина»; сост. Г.Н. Петрова. – Орёл, 2015. –14с.

Организация внеклассного чтения как методическая проблема: выявление и анализ читательских предпочтений учащихся 6 классов

Асхатова Г. А., КГУ «Гимназия №92»

Внеклассное чтение создает необходимые предпосылки для изучения литературы на уроках. Это основа литературного развития, а не фон. Заинтересованность в изучении литературы, как правило, возникает на основе

широкого читательского опыта. Этим можно объяснить частое опережение внеклассным чтением уроков литературы. В то же время внеклассное чтение стимулируется и направляется уроками литературы. Но внимание учителя к внеклассному чтению не должно привести к стандартизации самостоятельного чтения учеников, ведь разность читательских предпочтений – залог заинтересованного обмена впечатлениями на уроках внеклассного чтения. Свобода выбора литературы для внеклассного чтения помогает учителю определить уровень литературного развития учащихся, их литературные вкусы, а также проанализировать, насколько подростки способны переносить знания и умения, полученные на уроках, в сферы реальной жизни, свободного общения с искусством. Цель внеклассного чтения — шире познакомить с русской литературой, привить навыки осмысленного чтения про себя, беспереводного понимания, расширив при этом круг фоновых знаний, необходимых для глубокого понимания русской литературы, обогатить потенциальный словарь учащихся, а также закрепить и повторить изученный лексический материал, грамматические и синтаксические структуры. Таким образом, внеклассное чтение последовательно приобщает нерусских учащихся к чтению русской литературы.

Было проведено анкетирование учащихся 6 классов и учителей-словесников с целью выявить круг чтения подростков, направленность их чтения, уточнить процесс внеклассного чтения и выявить проблемы организации внеклассного чтения. В опросе участвовали учащиеся и учителя «Гимназии №92» города Караганды.

Исходя из поставленных целей, была выработана структура анкеты. Первый вопрос был направлен на выявление читательских предпочтений в 5-6 классах: «Какие произведения, прочитанные вами в 5-6 классе, вам понравились больше всего?». Второй вопрос призван выявить героев книг, наиболее понравившихся: «Какие герои книг, прочитанных вами, вам запомнились?». Третий пункт анкеты был направлен на выявление заинтересованности учеников чтением: «Любите ли вы читать?». Следующий вопрос помог выявить частотность обращения школьников к книгам вне школьной программы: «Часто ли вы читаете книги, которые не входят в школьную программу?». Необходимо было выбрать пункт и указать количество читаемых книг за год. Пятый пункт анкеты направлен на выявление предпочтений в настоящее время: «Какую книгу вы читаете в настоящее время?». Указать книгу и жанр. Шестой вопрос направлен на организацию уроков внеклассного чтения: «Проводятся ли в вашем классе уроки внеклассного чтения?». И последний вопрос призван выявить характер проведения внеклассного чтения: «Отличаются ли они от обычных уроков?». Если да, то указать чем. Этот пункт анкеты связан с предыдущим вопросом и намерен определить организацию внеклассного чтения и отличие от обычных уроков русской литературы в данном классе.

Рассмотрим результаты анкетирования учащихся «Гимназии №92» города Караганды. Общее количество анкет учащихся 6 классов – 37.

В названных анкетированными художественных текстах особо выделяются несколько групп:

- 1) произведения из школьной программы;
 - 2) фантастика, эпическое фэнтези, детское фэнтези, о сверхвозможностях человека (Дж. Р.Р. Толкиен, Дж. Роулинг);
 - 3) научно-фантастический роман-антиутопия (Р.Бредбери);
 - 4) детективы (А. К. Дойл);
 - 5) приключенческие жанры (Ж. Верн, Дж. Лондон и др.);
 - 6) драматические произведения, романы (К. Маккалоу, Д. Лондон, Д. Браун).
- б) Мифы и легенды.

Семь человек ответили, что ничего из прочитанного им не понравилось. Следует отметить минимальное количество совпадений любимых книг у членов одного коллектива. Это указывает на то, что дети давали правдивые ответы и называли действительно актуальные для них произведения. А также подтверждает факт стабильного уровня в проведении уроков.

На вопрос о том, какие герои книг, прочитанных ими, больше всего понравились, чаще всего отмечали героев из указанных произведений: Геракл, Герасим, Владимир Николаевич, Зевс, Аид, Геродот, Принц, Том Соьер, Гарри Поттер, Гермиона, Рон, Шерлок Холмс, Мэгги Клири, Тимур, Марья Гавриловна, Мартин Иден, Нарцисс, Светлана, Самсон Вырин, Монтэнг, Студент и др.

На третий вопрос «Любите ли вы читать?» большинство учащихся ответили положительно. Из них 73 % любители почитать, 17 % не очень любят чтение. Самый настораживающий результат: 10% респондентов «вообще не любят читать».

Следующий вопрос помог выявить частотность чтения подростков: «Часто ли вы читаете книги, которые не входят в школьную программу?». Ответы были таковы: 19 человек читают постоянно (5-6 книг в год), 1 из опрошенных читает 10-12 книг в год, 17 анкетированных читают редко (1-2 книги в год). В целом у подростков есть познавательный интерес к книге. Стоит отметить, что респонденты, заинтересованные в чтении, – это в большинстве девочки, то есть можно говорить о гендерном подходе к чтению. На наш взгляд, это обусловлено тем, что мальчики часто считают чтение занятием непрестижным, неохотно обсуждают свои читательские пристрастия, стесняются говорить о том, что они читают, и недовольны, когда их хвалят за это. Многие из них ассоциируют чтение именно с чтением художественной литературы, а не спортивных, например, или музыкальных журналов.

Ответы на пятый вопрос «Какую книгу вы читаете в настоящее время?» расположились следующим образом: Н.Вуйчич «Жизнь без границ», Л.Н.Толстой «Война и мир», Р.Бредбери «451° по Фаренгейту», Пауло Коэльо «Дневник мага», К.Льюис «Алиса в зазеркалье», Д.Роулинг «Гарри Поттер», мифологические книги, Ж.Верн «Дети капитана Гранта», Нил Гейман «Каролина», А.К.Дойл «Приключения Шерлока Холмса», Сара Джо «Фиалки

в марте», У.Нэйпир «Аттила», Е.Нестерина «Мальчишка в нагрузку», М.Твен «Приключения Тома Сойера», энциклопедия, К.Касс «Отбор», Д.Роулинг «Фантастические твари и где они обитают», Ж.Верн «Пятнадцатилетний капитан». Девять респондентов ответили, что читают на данный момент произведения казахских авторов: Бауыржан Момышұлы "Мәскеу үшін шайқас", Бейбарыс сұлтан, С.Мұқанов "Балуан шолақ", Б.Соқпақбаев "Менің атым Қожа". Также необходимо отметить, что количество подростков, которые не читают ничего – составило 13 %.

Рисунок 1

Исходя из данных, был замечен повышенный интерес к фэнтези, фантастической и приключенческой литературе. Это обусловлено тем, что фантастическая и приключенческая литература психологически комфортна для подростков. Явное увлечение подростков (18 из 25 опрошенных) приключенческой и фантастической литературой научно объяснимо. Е. А. Лубанец в диссертации «Особенности детерминации интереса личности к научно-фантастической литературе» выявил: «Интерес к научно-фантастической литературе детерминируется свойствами личности (мечтательность, независимость, импульсивность, недобросовестность) и ценностными ориентациями (значимой... ценностью – “свобода” и незначимыми – “общественное признание” ... “исполнительность”» [1]. Причина популярности фэнтези связана, прежде всего, с особенностями читательского восприятия подростков и юношества, а именно с желанием уйти от будничной реальности и погрузиться в новый, необычный мир. К примеру, фэнтезийный мир в каждом произведении детализирован до мельчайших подробностей, что создает эффект подлинности и реальности. Например, такие фантастические детали, как движущиеся фотографии, «исчезательные» леденцы (Дж. К. Роулинг) не только создают волшебный эффект, но позволяют увидеть в обычных вещах удивительное [2, с. 93]. При этом взаимосвязь между реальным и параллельным мирами у каждого произведения своя. Таким образом, такие виды литературы для читателей становятся способом уйти от реальности и отвлечься от насущных проблем.

Два последних вопроса связаны с важным вектором данного исследования – уточнить, какова особенность организации внеклассного чтения и характер проведения таких уроков. Реципиенты отвечали на следующие вопросы:

«Проводятся ли в вашем классе уроки внеклассного чтения?» и «Отличаются ли они от обычных уроков?». Чуть больше половины учащихся ответили «да», указав такие виды отличия от обычных уроков:

- читают книги, не входящие в школьную программу;
- уроки внеклассного чтения очень познавательные;
- не пишут на таких уроках;
- могут расслабиться, и читать с удовольствием.

Среди опрошенных 34 % указали отличия от обычных уроков, а 66% заявили, что отличия никакого нет от обычных уроков русской литературы.

Данные исследования в этой школе также доказывают необходимость особенно активной работы учителя-словесника по повышению интереса к чтению. Исходя из всего, можно сделать вывод, что основная проблема организации внеклассного чтения – это нехватка времени, низкая мотивированность в чтении, прослеживается тенденция спада интереса к чтению у учеников. В это время необходимо правильно направить подростков в выборе литературы для правильного и гармоничного развития личности.

В чтении подростков на современном этапе происходят очень серьезные перемены, имеющие глубинный характер. Подавляющее большинство современных подростков относятся к книге не как к «учебнику жизни», а как к одному из средств получения информации, что приводит, во-первых, к обеднению эмоциональной и интеллектуальной сферы развития школьника. Во-вторых, при падении объемов свободного чтения исключаются темы, занимающие последние места в списке предпочтений, а преобладают мистика и «ужасы», детектив и так называемый «сентиментальный роман». Большинство этих произведений не способно положительно влиять на формирование моральных и этических норм, верных эстетических оценок и развитию словарного запаса читателя. И задача педагога как состоит в том, чтобы перенаправить подростка от «модных» произведений, которые могут нанести вред его неокрепшей психике, к более жизнеутверждающим, «светлым» произведениям классики и современности, которые помогут подростку найти правильные жизненные ориентиры и дадут верные примеры для подражания.

По результатам проведенного нам исследования можно предложить инновационную идею о включении списков любимых произведений подростков в рамки школьной программы, при условии, что списки «любимой» литературы будут устанавливаться путем опросов школьников и рекомендациями учителей. Учителям необходимо исследовать читательские интересы и личностные потребности учащихся при помощи анкетирования. Анализ полученных данных позволит выстроить траекторию собственного самообразования, расширить круг чтения, а также спроектировать концептуально-содержательное пространство диалога на уроках литературы. Такой метод составления школьной программы позволил бы повысить интерес учащихся к чтению в целом. Была бы возможность приобщить детей к художественной литературе, которая формирует нравственные позиции юных

читателей, оказывает благотворное влияние для всесторонне развитой личности. Ведь формирование и развитие полноценной, гармонической личности немислимо без воздействия художественной литературы.

Список литературы:

1. Лубанец Е. А. Особенности детерминации интереса личности к научно фантастической литературе: дис. ... канд. психол. наук. – Барнаул, 2006.
2. Сазонова Е. В. Психосемантический анализ причин популярности волшебного мира Гарри Поттера // Изв. Волгогр. гос. пед. ун-та. – 2012. – Т. 65, № 1. – 93 с.

Домашнее задание как структурный элемент учебного процесса

Ахметова Г. П., КГУ «СОШ №58»

Особое значение при организации учебного процесса в системе развивающего обучения, предполагающего «формирование субъекта учения, т.е. ученика, желающего и умеющего учиться...» (В. В. Давыдов), имеет домашняя работа. Домашнее задание как структурный элемент учебного процесса включает в себе широкие возможности для активизации аналитической деятельности учащихся, развития их познавательной самостоятельности является пока ещё не использованным в полной мере резервом повышения эффективности изучения предмета в школе.

Развитию познавательной активности школьников на уроке способствует правильно организованная домашняя работа. Во-первых, нужно подготовить ученика так, чтобы ему не надо было слишком долго сидеть над уроками (Опыт показывает следующее: домашняя работа не должна занимать более 30-40 мин). От чрезмерно большого объёма заданий у ученика пропадает интерес к выполнению домашней работы. Это обычно вызывается систематической неполноценностью уроков, на которых не получается глубокого изучения и прочного закрепления учебного материала. Поэтому учитель должен тщательно продумывать весь ход каждого урока деятельность каждого ученика на уроке и дозировку домашней работы. Во – вторых, не вызывает высокой активности в домашней работе шаблонные, однообразные задания.

Многих хорошо развитых и отлично успевающих ребят не удовлетворяют общие, одинаковые для всего класса задания. Лучше домашнее задание разбивать на две части: общую – для всех частичную – для группы отдельных учеников. Или же часть домашнего задания может быть проверена в специально отведенное время, а часть - в связи с изучением нового материала.

Общая часть задания является тем минимумом, который необходим для осознанного и прочного усвоения изучаемого материала. Иногда можно сильных учащихся от общего задания освободить, дать индивидуальное задание (приготовить дома карточку), но такое, которое не уводило бы их вперёд, а лишь углубляло их знания, улучшало их качество. Наконец, домашняя работа должна быть посильно для каждого ученика, вызывать определённый интерес и давать его следует не наспех, после звонка, а отводить определённое время в структуре урока, давая инструктаж выполнения к общей части задания.

Инструктаж к домашней работе:

Учитель, анализируя домашнее задание, рассматривает его наиболее сложные элементы, предупреждая о некоторых трудностях и возможных путях их преодоления.

В некоторых случаях рекомендуется тот или иной порядок (план) домашнего задания. Далее я предлагаю описание некоторых видов домашнего задания.

Виды домашних заданий:

При изучении теоретического материала я даю детям задание: приготовить карточку с примерами на изученное правило. Можно придумать примеры самим, а можно воспользоваться дополнительной литературой, справочниками, словарями и т.д.

Формируют интерес детей к домашней работе задания по выбору. Для этого используются как одно и то же упражнение, так и разные упражнения. К одному и тому же упражнению можно дать разные задания: списывание без дополнительного задания; списывание с распределением слов (предложений) на группы; составление таблиц и заполнение их словами из текста данного упражнения. Суть работы сохраняется у всех учащихся одна и та же, однако разная форма его выполнения позволяет детям проявить свои творческие возможности.

Учащиеся имеют разный уровень знаний по русскому языку, поэтому при выполнении такого задания проявляется и дифференциация, и индивидуализация.

После изучения на уроке темы «Основные виды обстоятельств» даю задание подготовить карточку с примерами. Слабоуспевающие ученики поступают так: читают примеры в учебнике и составляют собственные по аналогии, по данной модели исходя из собственного опыта.

Учащиеся среднего и высокого уровня развития придумывают примеры сами или выписывают их из художественных, научно – популярных и других текстов. К обобщающим урокам можно предложить такие задания:

- Составить кроссворд по теме.
- Составить текст.
- Составить текст с грамматическими заданиями.
- Выполнить упражнения из учебника.

Например, после изучения темы «Причастие» можно дать на дом сочинить текст о зиме, употребив в нём как можно больше причастий, причастных оборотов и т.д. Такие задания направлены на развитие связной речи, умение, следуя за сюжетом, не забыть о втором задании, на развитие памяти, внимания. Тексты могут быть использованы на уроке закрепления в качестве диктантов.

При повторении изученного материала, по какой – либо теме или в конце года можно дать такое задание: составить словарный диктант на одно из правил, представленных в списке. Пример:

1. Слитное и раздельное написание не с наречиями на
- о, - е.

2. «Н и НН в причастиях и отглагольных прилагательных». Такие виды домашних работ способствуют развитию самостоятельности школьников, помогают формированию конкурентоспособной личности, умеющей ориентироваться в любой ситуации.

С целью развития творческого мышления учащихся можно дать задание такого характера: написать эссе «Мои раздумья о будущем», сочинение – описание по портрету знаменитой казахской певицы Розы Баглановой, создать буклет «Времена года», под которыми ученики написали свои собственные сочинённые стихи, посвящённые этим временам года.

В качестве домашнего задания сильные ученики могут сделать мини – брошюры «Пословицы и поговорки», «Фразеологизмы», сопоставляя с родным языком.

В наше время важнейшей составляющей педагогического процесса становится личноно – ориентированное взаимодействие учителя с учениками. Целью такого обучения является развитие познавательных способностей каждого ребёнка, максимальное выявление индивидуального (субъектного) опыта ребёнка. Учебный материал должен быть организован таким образом, чтобы ученик имел возможность выбора при выполнении заданий; необходимо обеспечить контроль и оценку не только результата, но, главным образом, процесса учения. Особое внимание при организации учебного процесса в системе развивающего обучения, предлагающего «формирование субъекта учения, т.е. ученика, желающего и умеющего учиться...»(В. В. Давыдов), имеет домашняя работа. Домашнее задание как структурный элемент учебного процесса включает в себе широкие возможности для активизации аналитической учащихся, развития их познавательной самостоятельности и является пока ещё не использованным в полной мере резервом повышения эффективности изучения предмета в школе. Сказанное выше и послужило причиной моего обращения к проблеме домашних заданий по русскому языку.

Список литературы:

1. Цитата. Статья А.В. Брушлинского «О Развитии В.В.Давыдовым своей теории психического развития»
2. multiurok.ru/files/neobychnye-domashnee-zadaniia.html.
3. <http://metodika.in.ua/index.php>

Формирование ключевых компетенций обучающихся на уроках русского языка и литературы

Байбалкенова А.А., КГУ «Гимназия № 92»

Современный период жизни в Республике Казахстан характеризуется тем, что система образования приводится в соответствие с запросами общества, переходящего к новому этапу своего развития – информационному.

В настоящее время не только педагогическое сообщество, но и общество в целом понимает, что владение компьютером (компьютерная грамотность) представляет собой важнейший элемент образования. Одним из результатов процесса информатизации должно стать появление у педагогов способности использовать современные информационные и коммуникационные технологии для работы с информацией.

Первыми шагами в формировании компетенций, по мнению специалистов, являются обучение «жизненным навыкам» (управлять своим временем; соблюдать правила) и «надпредметным умениям» (обработать и систематизировать текстовую и числовую информацию; писать тексты и выступать; уметь аргументировано отстаивать свою точку зрения). Формирование перечисленных компетентностей происходит на теоретическом уровне, но основная их часть формируется на практике.

В настоящее время существуют самые различные диагностические методики, которые в той или иной степени используются для решения актуальнейшей проблемы оценки профессионализма учителя и уровня его профессиональной компетентности. Учитель, который стремится к познанию, будет «проживать» каждый урок, создавая необходимый психологический комфорт и ситуацию успеха для учеников и для самого себя, получая при этом колоссальную удовлетворенность. Преподавание в данном случае будет носить уже не характер трансляции информации, а характер стимуляции и активизации познавательной деятельности учащихся.

Какова же роль предмета "Русский язык и литература»? Что может сделать преподаватель русского языка и литературы, чтобы обеспечить коммуникативную компетенцию учащихся? Прежде всего, создать оптимальные условия для продвижения каждого в образовательном пространстве. Для этого и необходимо знать учебные возможности учащихся данного возраста.

Языковая компетенция - способность ученика употреблять слова, их формы, синтаксические структуры в соответствии с нормами литературного языка, использовать его синонимические средства, в конечном счете - владение богатством языка как условие успешной речевой деятельности

Лингвистическая компетенция представляет собой результат осмысления речевого опыта учащимися. Она включает в себя знание основ науки о русском языке, предполагает усвоение комплекса лингвистических понятий. Лингвистическая компетенция обеспечивает познавательную культуру личности ребенка, развитие логического мышления, памяти, воображения ученика, овладение навыками самоанализа, самооценки, а также формирование лингвистической рефлексии как процесса осознания школьником своей речевой деятельности.

Коммуникативная компетенция — это способность к реальному общению адекватно целям, сферам, ситуациям общения, готовность к речевому взаимодействию и взаимопониманию, это умения и навыки с учетом того, с кем мы говорим, где мы говорим и с какой целью. Практически в любом художественном произведении можно найти проблемы, актуальные сегодня.

Так как языковая, лингвистическая и коммуникативная компетенции взаимосвязаны, я на своих уроках использую принцип: «Обучаться нужно, общаясь». Причём, общение должно происходить на двух уровнях: «учитель – ученик» и «ученик – ученик». Поэтому нередко использую работу в парах и групповую. Такая работа очень эффективна в процессе дискуссий и соревнований. Дети учатся не только высказывать свою точку зрения, но и получают навыки умения работы с одноклассниками. Главное – дети свободно говорят, спорят, ищут пути решения проблемы, а не ждут готовых ответов.

Формирование коммуникативной компетенции успешно проходит на уроках литературы, так как именно здесь ученик приобретает практику публичного выступления. Поэтому дети часто готовят сообщения о писателях, участвуют в уроках-диспутах, дискуссиях. Важным моментом на уроках литературы я считаю то, что ребёнок не должен бояться неправильно ответить на поставленный вопрос. Боязнь ошибиться часто не позволяет высказать своё мнение. Поэтому на уроке должна быть доброжелательная обстановка, чтобы ученики свободно высказывались и сообща находили правильный ответ.

Хорошим приёмом формирования коммуникативной компетенции является написание учениками сочинений на темы, которые требуют мыслительной деятельности, сравнений, выводов. Интересны в этом плане такие темы: «Абай и Пушкин», «Современны ли произведения А. С. Пушкина?». Такие задания побуждают перечитать текст, поработать со справочной литературой, увидеть ассоциации, а также учат выражать свои мысли в письменной форме.

Таким образом, на уроках я реализую проблемно-поисковый метод, который незаменим при компетентностном подходе к обучению. Начинать формировать лингвистическую компетенцию нужно уже с 5 класса. Так как

данная компетенция тесно связана с терминологией, то на этой ступени обучения уместно применение игровых форм. Известно, что неотъемлемой частью любого урока являются физкультминутки. Детям больше нравятся не простые упражнения, а тематические, связанные с предметом. Они заставляют двигаться и одновременно совершать мыслительные операции. Например, когда я называю слово, являющееся именем существительным, дети должны хлопнуть в ладоши, глагол – присесть, прилагательное – подпрыгнуть. То есть в этой игровой ситуации формируется лингвистическая компетенция – дети соотносят слова и части речи. В старших классах уместно предлагать детям задания следующего характера: подготовка сообщений, написание сочинений на лингвистическую тему, в предложенных отрывках из литературных произведений найти примеры языковых явлений.

Большое место на уроках отвожу проблемному обучению. При изучении произведения Ф. Достоевского «Преступление и наказание» знакомя учащихся с жизнью и творчеством писателя, с особенностями психологического романа, в оставшуюся часть урока выразительно читает сцену убийства старухи-процентщицы и Лизы. Домашнее задание: ответить на вопрос «почему Раскольников совершил эти страшные убийства?». Опыт подтверждает: учащимся гораздо интереснее работать над поставленной проблемой. Кроме того – они самостоятельно с увлечением прорабатывают текст, ищут ответы на поставленный вопрос, формируют собственную точку зрения на литературную ситуацию.

Коммуникативная компетентность - это создание различных текстов (сочинений, сообщений), публичное выступление, продуктивная групповая коммуникация, создание диалогов, работа в группах. Чаще всего все они совмещаются на уроке.

Приведу пример такой работы. Класс делится на группы. Каждой из них даётся задание: создать диалог и выступить с ним (можно в игровой форме). Погружаю учеников в реальную жизненную ситуацию: ты позвонил по телефону другу, чтобы договориться с ним о встрече. К телефону подошёл либо друг, либо его родители, либо незнакомый человек (если ты ошибся номером). Поговори с ними, соблюдая необходимые нормы этикета. Учащиеся работают в группах, затем представляют результаты своей работы, выступая перед одноклассниками.

Продуктивная групповая коммуникация – частый вид работы в старших классах. Одним из действенных методов подготовки к созданию собственного текста является редактирование чужого сочинения. Класс делится на группы, каждой из них даётся по одному сочинению, которое они должны оценить по нескольким критериям: наличие проблемы, наличие комментария, точки зрения автора исходного текста, достоверность и достаточность аргументов при доказательстве своей точки зрения по проблеме. Это трудная работа, требующая умения критически подходить к чужому тексту. Но если учащиеся видят недостатки и достоинства чужого сочинения, они потом стремятся избежать ошибок в собственном сочинении; лучше понимают, о чем им самим

писать. После анализа чужого сочинения в группе (где оттачивается умение вести диалог, слушая друг друга и вырабатывая общую точку зрения), учащиеся готовят публичное выступление, в котором представляют результаты своей работы. На дом они получают задание создать письменную коммуникацию (своё сочинение).

Следует всегда помнить, что коммуникативное обучение - это такой способ организации образовательного процесса, при котором отношения между учителем и учениками основаны на сотрудничестве, равноправном речевом партнерстве.

Как видим, на уроках русского языка и литературы формируются все ключевые компетентности. Главной целью дисциплины «Русский язык и литература» является овладение русским языком как средством общения в повседневной жизни и учебной деятельности. Уровень информационной культуры обучающихся по предмету «Русский язык и литература» определяется уровнем его компетенций в данной информационной области.

Внедрение ИКТ в профессиональную деятельность педагогов является неизбежным в наше время. Профессионализм учителя - это синтез компетенций, включающих в себя предметно-методическую, психолого-педагогическую и ИКТ составляющие.

Пути реализации коммуникативной компетенции учащихся состоят в том, что формы, методы и приемы работы направлены на то, чтобы содержание учебного материала было источником для самостоятельного поиска решения проблемы.

В этом плане использование инновационных педагогических технологий играет большую роль. Исследовательский метод, дискуссии мозговой штурм, технология «критического мышления», интерактивные, групповые формы и методы, коллективный способ обучения. Данные технологии развивают творческую активность, формируют мыслительную деятельность, учат школьников отстаивать свою точку зрения, помогают добиться глубокого понимания материала. Работа в парах, в группах сменного состава позволяет решить и задачи воспитания: желание и умение сотрудничать в группах с одноклассниками. Главное в работе – учащиеся свободно говорят, спорят, отстаивают свою точку зрения, ищут пути решения проблемы, а не ждут готовых ответов.

Таким образом, высокий уровень информационной компетентности — важная характеристика современного педагога, позволяющая выйти на новый уровень педагогического мастерства и обеспечивающая качественную подготовку будущих специалистов.

Список литературы:

1. Бугельников В.В. Развитие информационной компетентности, 2009
2. Гуриков С.Р. Развитие информационной культуры преподавателя, 2004
3. Опарина О.Д. Об информационных компетенциях преподавателя, 2008
4. Скибицкий Э.Г. Информационно – образовательная среда, 2008

Критериальное оценивание на уроках русского языка и литературы

Выткина Е.Н., КГУ «Гимназия № 45»

*«Кто не видит конечной цели, очень удивляется, придя не туда»
Марк Твен*

Когда-то услышала фразу: «Яблоки как дети, нет третьего сорта, надо уметь оценить». Если мы описываем яблоки, то мы говорим о цвете, вкусе, размере...., если же осуществляем процесс оценивания, мы даем оценку не самому ученику, а проделанному им труду по какой-либо деятельности.

Критериальное оценивание уже вошло в нашу работу. Каждый из педагогов понимает его необходимость на уроке, в силу своих желаний и возможностей применяет на практике. Мне бы хотелось свою работу посвятить тем, кто еще не до конца осознал необходимость этой «процедуры» и предложить рекомендации по применению.

Процесс самостоятельного добывания знаний, способность к самообучению, саморазвитию, самоконтролю необходимо сформировать у учащихся, а умение оценивать учебные ситуации, результаты выполненных учебных задач, поставленных на уроке, будут этому только содействовать.

Я думаю, не только мне задавали такой вопрос: «А почему у меня сегодня «3» за урок, я ведь неплохо работал?» Конечно, каждый получал на него обоснованный ответ, но, если у тебя есть критерии работы, то и вопросы сами отходят на второй план, мне кажется, и в этом тоже кроется значимость критериального оценивания.

А знаете ли вы, что обозначает слово критерий в переводе с греческого языка? Критерий с др.-греч. κριτήριον - способность различения, средство суждения, мерило.

Критериальное оценивание направлено на то, чтобы ученик сам мог оценить свои учебные результаты, выявить пробелы в знаниях, а самое главное – мог определить, что ему необходимо делать, чтобы продвинуться дальше, чтобы улучшить собственные достижения.

Пол Клайн сказал: «Везде, где это только возможно, учащимся должен предоставляться выбор, они сами должны нести ответственность за свое обучение». С этим сложно не согласиться. Поэтому необходимо формировать у учащихся способность к самоконтролю, самооценке через вовлечение его в обсуждение « своей » и « чужой » работы. На уроках русского языка и литературы я эти действия осуществляю через ряд техник.

Задание: Перепишите, расставляя знаки препинания:

1. Мы собирали в лесу грибы ягоды и орехи.
2. Мы собирали в лесу грибы и ягоды орехи и лечебные травы.
3. В лесу мы собирали и травы и ягоды и грибы всё что находили.

Формативное оценивание (Взаимооценивание):

Критерии оценивания	Дескрипторы
Умение переписывать текст без ошибок	Переписывает текст без ошибок
Умение расставлять знаки препинания при однородных членах предложения	Расставляет знаки препинания при однородных членах предложения
Умение объяснять расставленные знаки препинания, подкрепляя правилами	Объясняет расставленные знаки препинания, подкрепляя правилами

На уроках русского языка я применяю: самооценивание через заполнение учебной документации

Формативное оценивание

Пример задания. Восстановите по памяти:

Имя числительное – часть речи, которая обозначает число, предметов, предметов при счете и отвечает на вопросы.....,,

Имена числительные делятся на и

Порядковые числительные обозначают предметов при счете и отвечает на вопросы,

..... числительные обозначают количество предметов и отвечают на вопросы _____.

Числительные по строению могут быть простыми,,

НЕ с именами числительными пишется

ФО: взаимопроверка

Важной составляющей моей работы в этом направлении являются «Листы оценки»

Лист самооценки работы в паре

Оцени свою работу в паре:

Утверждение	Полностью согласен	Частично согласен	Не согласен	Затрудняюсь ответить
Я в полной мере участвую в выполнении всех заданий				
При разногласиях я принимаю другое решение				
Большинство решений предложено мной				
Если не согласен, я не спорю, предлагаю другое решение				
Работать в паре труднее, чем одному				
Мне интереснее и полезнее работать в паре				

Лист самооценки _____

№ п/п	Критерии оценивания	Оценка		
		Всё получилось	Не совсем всё получилось	Не получилось (почему)
1	Найти информацию самостоятельно			
2	Выбрать самое основное для сообщения			
3	Оформить работу			
4	Оцени свой вклад в работу группы. Отметь свой вклад в работу группы. Отметь нужное место на линейке.	Почти всё сделали без меня без меня работа бы не получилась		

Оцени СВОЮ РАБОТУ на уроке.

Ответь на вопросы:

1. Сегодня на уроке я узнал(а) (**ЧТО?**)
2. Сегодня на уроке я научился(лась) (**ЧЕМУ?**)
3. Сегодня на уроке на научился(лась) лучше делать (**ЧТО?**)
4. Самым неожиданным для меня сегодня стало (**ЧТО?**)
5. Сегодня на уроке я мог(ла) бы сделать лучше (**ЧТО СДЕЛАТЬ?**)
6. Сегодня на уроке я был(а) (**КАКИМ УЧЕНИКОМ? КАКОЙ УЧЕНИЦЕЙ?**)

Лист самоконтроля

На каждом этапе оцени свою работу, выбрав в нужной строке знак «+».

Этап	Учебная деятельность	Выполнил безошибочно	Выполнил с ошибками	Испытывал большие затруднения
Начало урока	Настрой на урок			
1 шаг	Повторение пройденного материала			
2 шаг	Выполнение пробного задания - действия			
3 шаг	Построение проекта выхода из затруднения			
4 шаг	Реализация проекта выхода из затруднения			
5 шаг	Первичное закрепление			
6 шаг	Самостоятельная работа с самопроверкой			
7 шаг	Применение нового материала в системе знаний			
8 - 9 шаги	Инструктаж по домашнему заданию и итог урока			

Дневник достижений ученика 5 класса «А» по теме

« _____ »

Этапы урока: Оцени себя:	
1.Словарная работа	
2.Устная разминка	
3.Работа в группе	
4.Самостоятельная работа	
5.Работа с текстом.	
Оценки за урок: внимательно посмотрите на свои баллы, сложите их. 26-30 –«5» 20-25- «4» 10-19- «3» 0-9- надо подучить	Оценка за урок.

Выбери нужное утверждение:	
-Я уверен, что данную тему знаю и смогу выполнить задания по ней.	
-Мне кажется, что я знаю эту тему и смогу выполнить задания	
-Мне кажется, что я не знаю эту тему и не смогу выполнить задания.	
-Я не знаю эту тему и не смогу выполнить задания.	

Допишите фразу:

На уроке я узнал(а) ...

Мне это необходимо знать, чтобы ...

Я ухожу с урока с чувством ...

Критериальное оценивание применяю и на уроках **чтения наизусть стихотворений**

«5» текст читает выразительно, без подсказок

«4» текст читает выразительно, но допускает неточности, которые самостоятельно исправляет

«3» читает наизусть, но обнаруживает нетвердое знание текста

«2» не полностью воспроизводит текст, нарушает последовательность

Выразительное чтение:

1.Правильная постановка логического ударения

2. Соблюдение пауз

3. Правильный выбор темпа

Я считаю, когда ребенок оценивает себя сам, сравнивает свои достижения с одноклассниками, это его стимулирует к работе над своими ошибками. Оценивая себя, ученик определяет то, что он знает и то, что ему необходимо знать. Таким образом, дети самостоятельно ставят перед собой задачи для улучшения своих результатов. Завершить хочу словами американского психолога У. Джеймса «Глубочайшим свойством человеческой природы является страстное стремление людей быть оцененным по достоинству».

Развитие словесно-логического мышления на уроках русского языка в 5-7 классах

Журавлёва Н.Г., Козлова А.Г., КГУ «Гимназия №93»

Знание основ логики важно для каждого человека, так как умение правильно мыслить, доказывать, сравнивать, классифицировать является жизненной необходимостью. Обучаться логике приходится уже с детских лет. Отдельные приёмы логического мышления дети начинают усваивать в детском саду: это, например, анализ и синтез, сравнение и различение.

В школе обучающиеся продолжают работать с этими логическими приёмами или операциями на всех уроках, развивая и углубляя свои знания. Овладение основными учебно-логическими умениями являются необходимым условием успешного усвоения учебного материала. Уроки русского языка не являются исключением, так как, демонстрируя ученикам, что русский язык - это предмет, на котором можно не только читать, писать и учить, но и решать нестандартные задачи, играть в интересные игры, разгадывать головоломки, учитель воспитывает в учениках любовь и интерес к предмету. Логические упражнения на уроках русского языка в 5-7 классах являются одним из способов стимулирования познавательного интереса и в то же время предоставляют богатые возможности для развития интеллектуальных способностей учащихся.

Логические упражнения, которые могут быть использованы на уроках русского языка в 5 и 6 классах, достаточно разнообразны. Одним из наиболее распространенных, в том числе на других уроках, является задание «Найди лишнее». Подобные упражнения позволяют, в частности, без особых временных затрат повторить различные правила орфографии. Например, задание найти лишнее в списке «Гараж, врач, дач, плющ» (при изучении темы «Правописание Ъ на конце имен существительных после шипящих»), в то же время, если в этот же список добавить краткое прилагательное («Пейзаж, калач, горяч, плащ»), это задание создаст проблемную ситуацию, подводящую к теме «Ъ на конце кратких прилагательных после шипящих».

Подобные упражнения могут содержать своего рода «ловушки». Так, поиск лишнего в списке «Растительный, расстелить, росли, растет » при недостаточном внимании приведет к слову «росли», однако более тщательный анализ показывает, что лишним является слово «распустить», которое одно имеет приставку и не является однокоренным по отношению к остальным. Вариантом упражнения «Найди лишнее» является задание «Найди ошибку». Такое упражнение достаточно

стандартно, однако вызывает гораздо больший интерес, скрывает «подводные камни». Как, например, задание найти лишнее из словосочетаний «Подарок Оле» и «Подарок Оли». Внимательный ученик заметит, что, в зависимости от контекста, возможны оба окончания существительных. Следует помнить, что при использовании упражнений типа «Найди лишнее» или «Найди общее» у учащихся могут появляться различные версии ответа, которые не всегда совпадают с предполагаемой учителем. Обсуждение этих версий позволяет продемонстрировать важность умения рассуждать, доказывать свою точку зрения.

В 7 классе предлагаются задания посложнее, например, «Возьмите глагол из предложения «У Ирины распустилась коса», образуйте из него действительное причастие настоящего времени и согласуйте его с дополнением из предложения: «Подснежники - первые весенние цветы». Добавьте краткое прилагательное из предложения «Эти цветы прекрасны и совершенны». Добавьте непроизводный предлог из предложения: «В течение лета в течении горной реки наблюдались изменения». Добавьте местоимение из предложения: «В своей избе хозяин – барин», добавьте обстоятельство образа действия из предложения, поставив его в предложном падеже: «С нежностью посмотрела мать на своего ребёнка».

Не менее интересными для учащихся являются задания, «смешивающие» русский язык с другими дисциплинами. Так, можно выделить своего рода «математические» упражнения. К ним относятся, например, пропорции, от достаточно простых: «угол/уголь = дал/?" до более сложных, скрывающих в себе «подводные камни»: «мечтающий/мечтавший = смеющийся/?, делающий/?»». Пропорции позволяют также организовать повторение некоторых тем, вызывающих затруднения, например, у пятиклассников. Задание по фонетике: «ВБ/ФП = ЗЖ/?" является хорошим средством отработки умения работать с парными согласными.

Такие задания при использовании интерактивной доски отнимают минимум времени и при этом, помимо проверки собственно лингвистических навыков, помогают развивать навыки логических операций.

Проведя мониторинг уроков, мы можем говорить о повышении интереса у учащихся 5- 7 классов к изучению русского языка. В конце прошлого учебного года и в начале этого учебного года среди обучающихся среднего звена было проведено анкетирование с целью выявить, насколько популярен русский язык как предмет. Результаты убедили нас в правильности использования подобных заданий.

<i>Какие чувства вызывает у вас предмет "Русский язык"</i>	<i>Сентябрь 2019 года</i>	<i>Январь 2020 года</i>
Хожу, потому что стоит в расписании	19 %	4 %
Мне интересен этот предмет	22 %	17 %
Это самый интересный предмет в школе	49 %	69 %

Логические упражнения, применяемые на уроках русского языка, очень разнообразны. Они могут быть использованы для создания проблемной ситуации, могут служить своеобразной разминкой, давая учащимся возможность отдохнуть от традиционных методов работы, в сильных классах их можно использовать даже как нестандартный метод контроля, позволяющий проверить не только знание, но и понимание учебного материала. Подобные задания являются не только способом стимулирования интереса к обучению. Они дают возможность развивать интеллектуальные способности учащихся, их умение самостоятельно мыслить и обоснованно защищать свою точку зрения. Данный вид упражнений помогает создать условия для самореализации ученика, раскрытия его личности, что является основной целью современной школы.

Список литературы:

1. Битянова М. Р., Назарова Т. В., Афанасьева Е. И., Васильева И. Л. Работа психолога в начальной школе. — М.: Совершенство, 1998.
2. Богданова Г. А. Уроки русского языка в 5 классе: Книга для учителя. — М.: Просвещение, 2007.
3. Трошин В. В. Слова и числа: Занимательные материалы по русскому языку на уроках, внеурочных и самостоятельных занятиях — Волгоград: Учитель. 2007

Повышение статуса гуманитарных наук в современных условиях

Ильсова Э.А., КГУ «Гимназия №93»

Одной из характерных примет нашего времени является повышение статуса гуманитарных наук, которое наблюдается во всем цивилизованном мире. Это и не удивительно, так как развитие общества по технократической траектории практически исчерпало свой потенциал. Именно поэтому сегодня участились в средствах массовой информации дискуссии, научные статьи о необходимости создания инновационной цивилизации и креативных

индустрий [2]. В связи с этим повышается роль гуманитарного образования, растет потребность в специалистах, обладающих высокой культурой, широкой эрудицией, социальной и гуманитарной компетенциями. При этом следует иметь в виду, что гуманитарные знания становятся все более необходимыми и актуальными для любого вида деятельности и специалистов всех профилей. Чем выше уровень гуманитарной культуры, тем полноценнее самореализация творческого потенциала, конструктивнее коммуникации, эффективнее деятельность.

Профессиональная ориентация, выбор жизненного пути и своей деловой траектории – очень серьезная проблема, особенно для молодых людей, не имеющих для ее решения достаточных знаний и опыта [5]. Большая половина выпускников школ испытывают по этому поводу значительные трудности. Безусловно, нашей стране, как и всему цивилизованному миру, нужны квалифицированные научно-технические, инженерные кадры, без которых немислимо решение проблем современного производства. Тем не менее, в Казахстане и мире наблюдается устойчивая тенденция увеличения доли занятых не в производстве, а в социально-культурной сфере. И это не случайно, ибо в центре любых процессов и всего происходящего в обществе стоит человек, природа и сущность которого является главным предметом гуманитарных дисциплин. Именно усиление роли человеческого капитала, повышение внимания к качеству подготовки специалистов объясняется растущая популярность и востребованность современного гуманитарного образования.

Нельзя недооценивать роль социально-гуманитарных наук в современном обществе. Именно их задача и смысл, состоит в том, чтобы заблаговременно предупреждать общество об ожидающих его сложностях, предлагать варианты решений и обосновывать выбор оптимальных. Если нашему обществу суждено пойти по пути роста культуры, развития образования, утверждения гуманизма, то мы вправе полагать, что социально-гуманитарные науки все более и более будут выходить на первое место и играть роль лидера в системе наук.

Изучение гуманитарных дисциплин вводит нас в мир духовной культуры, позволяет не растеряться и не потеряться в этом мире, чувствовать себя более уверенно в жизни, постоянно требующей выбора культурной позиции, способности оценивать явления общественной жизни, не становиться частью толпы, управляемой произвольными инстинктами[3]. Духовные ценности играют существенную роль в человеческой жизни, осознанное следование им определяет достоинство жизни человека, которое формируется на основе многих жизненных обстоятельств. Но при этом безусловно то, что степень духовной развитости, связанной с уровнем освоения, достигнутого в гуманитарном знании, играет важнейшую роль. В гуманитарной культуре каждая из ее составляющих незаменима и достаточно самостоятельна. Поэтому и в обществе, и в человеческой жизни важны исторические, правовые, психологические, социологические, педагогические и, конечно,

философские знания. Важно знание иностранных языков, способствующих взаимопониманию людей различных национальных культур.

Нет особой необходимости доказывать, насколько привлекательны для человека искусство, история, психология, философия своим содержанием, теоретическими сюжетами, неожиданными поворотами мысли, своими отличиями от естественных и технических наук. Мир гуманитарного знания – это мир непосредственной человеческой жизни, как прошлой, так и настоящей, а в некоторых отношениях и будущей. Гуманитарная культура имеет своим предметом человека, человека в его человеческом обществе с проблемами человека и общества, в котором он живет. И эти проблемы могут носить как преходящий характер, так и вечный, разрешение которых происходит на протяжении жизни всех поколений, всех народов.

Когда ученики оканчивают школу, мы должны быть уверены, что основные нравственные заповеди проникли в их души, стали убеждением. Чтобы «не заплыла душа жиром», чтобы не забывали священных слов «отец» и «мать», чтобы не заработком, а работой научились жить, чтобы не превращали дом свой в некий храм вещей, - такими хочется видеть своих учеников в будущем.

Вряд ли кто будет сомневаться в том, настолько велика роль художественной литературы в духовно-нравственном воспитании молодежи, в формировании полноценной личности, ее идеалов, особенно сейчас, когда наше общество стало обществом потребления, когда люди живут по принципу: «Бери от жизни все!» Любой ценой! А самая важная необходимая для человека, для общества – высокая нравственность – стала самой немодной и непопулярной чертой характера. (Только 7% молодых людей, по мнению некоторых ученых, называют нравственность важным качеством.)

От того, какова молодежь, каковы ее идеалы, нравственные ориентиры, от того, что они читают, зависит духовное здоровье и будущее нации. Исследования, проведенные в разных странах, показали, что читатели от нечитателей отличаются своим интеллектуальным развитием. Они способны мыслить в категориях проблем, охватывать целое и устанавливать противоречивую связь явлений, более адекватно оценивать ситуацию. Быстрее находят правильное решение, имеют творческое воображение, лучше владеть речью. Они точнее формулируют мысль, свободнее пишут. Легче вступают в контакт и приятны в общении, более критичны и самостоятельны в суждениях и поведении. Следовательно, чтение формирует качества наиболее развитого и социально ценного человека. Чтение рассматривается некоторыми социологами как надежный, чуткий и даже универсальный индикатор состояния общества.

В последние годы стала гораздо заметнее роль религии в жизни нашего общества. И люди старшего поколения, и молодёжь всё чаще обращаются к тому источнику, из которого черпали духовную силу наши предки. Духовность, вера, подвижничество вызывают всё больший интерес у наших учеников, и это естественно - хотя бы потому, что религия - это часть

культуры народа, связанная великими страницами нашей истории. Когда человек силою искусства слова присоединяется к чужой судьбе, научится чувствовать чужую радость или боль, как свою собственную, ему уже мучительно больно совершить зло.

Традиция изучения гуманитарных дисциплин в любом вузе составляет одну из важнейших особенностей нашего высшего образования. В чем смысл этой традиции? Что несет ее сохранение будущему специалисту в области, например, естественных и технических наук? Кроме того, все эти дисциплины составляют некий набор независимых в сущности своей наук, или между ними существует некая связь, настолько принципиального характера, что ее следует осознать? Конечно, если понятно, с какой целью приходится осваивать тот или иной предмет, насколько эта цель согласуется с собственными профессиональными и в целом жизненными устремлениями, то появляется особый познавательный интерес, порождающий немало вопросов, для ответа на которые требуются все более глубокие знания.

Гуманитарное знание так же, как и естественно-научное знание, стремится к достижению истины, то есть к тому, чтобы не просто накапливались сведения об общественных явлениях, не просто суммировались различные идеи и взгляды на природу человека и общества, чтобы эти идеи не были ошибочными, не были заблуждениями. Для человечества всегда важно было понять самого себя, понять человека, его поступки и мысли, характер его жизни и тех изменений, которые в ней происходят. Такому пониманию может способствовать только истинное знание, то есть такое знание, которое адекватно в соответствующих пределах и ракурсах отражает реальные процессы. Человеческая культура развивалась сложными путями, осмысливая общественную жизнь и человека, преодолевая различные, в том числе и великие, заблуждения, выдвигая массу разнообразных по своей значимости гипотез, соотнося результаты своих исследований с реальностью, осмысливая свой собственный опыт [1].

Современный этап развития общественных и гуманитарных наук связан с поиском путей решения глобальных проблем человечества, которые также имеют комплексный междисциплинарный характер. При этом доля социально-гуманитарных компонентов глобальных проблем, связанная с увеличением масштабов и глубины антропогенного воздействия на среду, неуклонно возрастает. Расширяется и сам спектр проблем: наряду с проблемами международной безопасности, борьбы за разоружение, демографической и экологической проблемами появились проблемы преступности, терроризма, наркомании, «вандализации» культуры [4]. Процессы глобализации и информатизации еще более стимулируют интеграцию социально-гуманитарных наук.

Гуманитарное знание отличается от естествознания не только предметом и способом изучения, но и конечным продуктом. Наряду с монографиями и учебниками гуманитарное знание представлено в творениях искусства, в философских трактатах, исторических описаниях. Неразрывная связь

гуманитарного знания с художественным творчеством проявляется в том, что гуманитарные науки иные, нежели естественные. Они не могут претендовать на полное знание о мире человека, толкуя об общем и будучи не в состоянии постичь индивидуальное. Современное гуманитарное знание должно служить той базой, на которой необходимо наладить междисциплинарный диалог между науками естественными, точными, социальными - одним словом, создавать условия для возникновения современного общества, основанного на знаниях, ориентированного на устойчивое развитие.

Список литературы:

1. Бахтин М.М. Автор и герой: к философским основам гуманитарных наук. СПб: Азбука, 2000.
 2. Брусенская Л. А., Гаврилова Г. Ф., Малычева Н. В. Учебный словарь лингвистических терминов. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005. — 256 с.
 3. Маннгейм К. Очерки социологии знания (теория познания – мировоззрение – историзм). М.: ИНИОН РАН, 1998.
 4. Миронов, А. В. Социально-гуманитарные знания и образование в XXI веке ч. I, 2009.
- Интернет-ресурсы
5. <http://www.langust.ru/lang-c.shtml>

Профессиональная компетентность казахстанского современного педагога

Кадирбаева А. А, КГУ «Школа-гимназия № 102»

Профессия учителя одна из немногих, где требуется постоянное саморазвитие, самосовершенствование. Динамичность общественного развития предполагает, что профессиональная деятельность человека не предопределена на весь период его профессиональной карьеры и предусматривает необходимость непрерывного образования, процесса постоянного повышения своей профессиональной компетентности.

Одной из актуальных тем развития образования в Казахстане становится повышение профессиональной компетентности педагога. Это обусловлено прежде всего тем, что в условиях обновления содержания среднего образования возрастают требования к профессиональной подготовке учителя. Практика показывает, что обновление образовательной программы без одновременного улучшения методики обучения снижает эффективность обновления образовательных стандартов (1, с.6).

Важным условием обновления содержания образования является подготовка учителя, формирование его философской и педагогической позиции,

методологической, дидактической, коммуникативной, методической и других компетенций. Работая по новым учебным программам, учитель должен осуществить переход от традиционных технологий к технологиям развивающего, личностно ориентированного обучения, использовать технологии уровневой дифференциации, обучения на основе компетентного подхода, «учебных ситуаций», проектной и исследовательской деятельности, информационно-коммуникационных технологий, интерактивных методов и активных форм обучения.

Неотъемлемой составляющей профессионализма и педагогического мастерства учителя принято считать его профессиональную компетентность. Под профессиональной компетентностью понимается совокупность профессиональных и личностных качеств, необходимых для успешной педагогической деятельности. Поэтому понятие профессиональной компетентности педагога выражает единство его теоретической и практической готовности к осуществлению педагогической деятельности и характеризует его профессионализм.

Что определяет степень профессионализма педагога, уникальность его творческого «Я»? Только постоянно развиваясь, он может соответствовать требованиям времени и профессии, а в чем-то даже опережать их. Древнекитайский мыслитель Конфуций говорил: «Тот, кто, обращаясь к старому, способен открывать новое, способен быть учителем».

Профессионально компетентным можно назвать такого учителя, который на достаточно высоком уровне осуществляет педагогическую деятельность, педагогическое общение, достигает стабильно высоких результатов в обучении и воспитании учащихся. Развитие профессиональной компетентности – это развитие творческой индивидуальности, формирование восприимчивости к педагогическим инновациям, способности адаптироваться в меняющейся педагогической среде. От профессионального уровня педагога напрямую зависит социально-экономическое и духовное развитие общества.

Основная цель современного образования – соответствие актуальным и перспективным потребностям личности, общества и государства, подготовка разносторонне развитой личности гражданина своей страны, способной к социальной адаптации в обществе, началу трудовой деятельности, самообразованию и самосовершенствованию. А свободно мыслящий, прогнозирующий результаты своей деятельности и моделирующий образовательный процесс педагог является гарантом достижения поставленных целей.

Слагаемых развития профессиональной компетентности педагога достаточно много. Хотелось бы остановиться только на тех, которые просто необходимы для реализации идей обновления содержания среднего образования.

Одним из важнейших слагаемых профессиональной компетентности учителя является всецелое принятие им гуманистической психологии, представляющую личность как неповторимую индивидуальность и высшую ценность, которая

обладает иерархией потребностей в безопасности, уважении, признании, любви и т.д.

Высшей потребностью личности является потребность в реализации своих возможностей. Большинству людей свойственно стремление стать внутренне состоявшейся, быть востребованной обществом личностью. Полноценно функционирующий человек открыт для всех источников знания, способен выбирать из возможных вариантов поведения то, что отвечает его природе. Он открыт для изменения и готов к личностному росту, саморазвитию.

Создание коллаборативной среды, благоприятного морального климата в ученическом коллективе, принятие ребенка таким, какой он есть, положительное отношение к нему, будут способствовать воспитанию у учащихся уверенности, ответственности, активности и направлять на самоанализ, рефлекссию и инновационную деятельность. Ребенок должен знать, что его любят и принимают независимо от его проступков. Тогда он уверен в себе и способен позитивно развиваться. Современные методы преподавания и учения уделяют особое внимание учёту индивидуальных особенностей и потребностей учеников, поскольку успех учителя в удовлетворении таковых может позитивно повлиять на успеваемость учащихся (1, с.6).

Профессиональная компетентность педагога самым существенным образом оказывает влияние на формирование личности ребенка. Важно понимать, что учитель должен быть не просто транслятором готовых знаний, а стать активатором и катализатором. Акценты во взаимодействии между педагогом и учащимися сместились. Для понимания учащимися программы, они должны активно вовлекаться в учебный процесс, а не пассивно потреблять информацию. Важно, чтобы учащиеся имели возможность участвовать в действиях, которые позволяют им работать и обрабатывать полученные знания и развивать свои навыки.

«Плохой учитель преподносит истину, хороший учит её находить», - писал немецкий педагог А. Дистервег. В связи с этим очевидна необходимость ориентации учителя в различных видах мотивации ученического познания. Необходимо научить учащихся критически мыслить, работать с различными информационными источниками и справочными материалами, применять цифровые технологии.

Современному педагогу необходимо научиться применять различные формы парной и групповой работы с учащимися, в рамках которых идет развитие языковых коммуникативных навыков (аудирование, говорение, письмо и чтение). Использовать такие приемы работы, которые будут развивать навыки аргументации, исследования, критического мышления.

Четкое понимание и грамотное применение системы критериального оценивания также является одной из составляющих профессиональной компетентности учителя.

Система критериального оценивания определяет основы для внесения изменений в действующую практику оценивания учебных достижений обучающихся общеобразовательных школ. Это позволит обеспечить качество

процедур оценивания, их соответствие международным стандартам и потребностям обучения каждого обучающегося. Новая для Казахстана система критериального оценивания будет направлена на развитие обучающегося, повышение его интереса и мотивации к обучению (2, с.4)

Содержание системы критериального оценивания определяется стандартами, процессами, инструментами и результатами оценивания. Критериальное оценивание реализуется согласно принципам взаимосвязи обучения и оценивания; объективности, достоверности и валидности; ясности и доступности. Критериальное оценивание является неотъемлемой частью обучения и непосредственно связано с целями учебной программы и ожидаемыми результатами. Оно предоставляет понятную и прозрачную информацию, повышает вовлеченность и ответственность всех участников образовательного процесса. Результаты такого оценивания инициируют и определяют направление развития системы образования, школы, учителей и обучающихся. Учителю необходимо разбираться в формативном и суммативном оценивании, внимательно изучить инструкции по процедуре каждого вида оценивания (2, с.7).

Немаловажным критерием профессиональной компетентности учителя является умение разбираться в видах планирования в рамках обновления содержания образования. Важно понимать, что преподавание и учение – не два отдельных вида деятельности, а связанные элементы одного процесса. Чем больше учителя понимают, как происходит учение и каким образом можно улучшить свою практику преподавания, тем больше он способствует эффективности обучения (1, с.21).

Современные методы преподавания и учения уделяют особое внимание учёту индивидуальных особенностей и потребностей учеников, поскольку успех учителя в удовлетворении таковых может позитивно повлиять на успеваемость учащихся. Учителя могут удовлетворить потребности, как учебной программы, так и учеников посредством более эффективного планирования урока. Грамотное продумывание целей урока, его ожидаемых результатов, применение множества стратегий и приемов активной работы для их реализации, соблюдение тайм-менеджмента, учет уровневой дифференциации и непрерывное формативное оценивание с целью корректировки учебного процесса в конечном итоге приведет к повышению качества знаний учащихся. Ежедневная саморефлексия и самооценка, размышления о своем преподавании с целью улучшения, повысит рефлексивно-оценочную компетентность учителя.

Еще одним немаловажным показателем профессиональной компетентности учителя начальных классов можно считать самокритичность и требовательность к себе; потребность в обновлении теоретического и практического опыта педагогической деятельности, склонность к инновационной деятельности; исследовательский стиль деятельности.

Таким образом, воспитать человека с современным мышлением, способного успешно самореализоваться в жизни, могут только педагоги, обладающие высоким профессионализмом. При этом в понятие «профессионализм» входят

не только профессиональная, коммуникативная, информационная и правовая составляющие компетентности работников образования, но и личностный потенциал педагога, система его профессиональных ценностей, его убеждения, установки, в целостности, дающие качественные образовательные результаты. В современных условиях требования к профессиональной компетентности учителя предъявляет не только новый образовательный стандарт, но и ВРЕМЯ, в котором мы живем. И перед каждым учителем поставлена сложная, но разрешимая задача – «оказаться во времени».

Список литературы:

1. Руководство для учителя: Учебно-метод. пособие /АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» - Астана, 2016. - 33 с.
2. Руководство по критериальному оцениванию для учителей начальной школы: Учебно-метод. пособие /АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» /Под ред. О.И.Можаевой, А.С.Шилибековой, Д.Б.Зиеденовой. - Астана, 2016. - 48 с.

Применение дебатных технологий на уроках литературы в старших классах

Князева С.В., КГУ «Гимназия №93»

Современные процессы обновления школьного образования основываются на инновационных идеях, ведь общество предъявляет к учащимся повышенные требования: они не только должны обладать развитыми коммуникативными навыками и уметь публично отстаивать свое мнение, но и собирать, обрабатывать информацию, ставить и решать проблемы, брать на себя ответственность за командную работу.

Долгое время я являлась городским тьютором команды дебатеров и считаю применяемые в дебатах технологии мозгового штурма и работы в команде эффективным средством обучения старшеклассников, способным ответить на вызовы времени, так как участие в дебатах воспитывает в подростках толерантность к чужому мнению, развивает культуру публичных выступлений, учит искать и находить компромиссы, ранжировать информацию, брать на себя ответственность за принятые решения.

Современный урок предполагает в числе одной из наиболее важных задач значительное расширение форм учебной деятельности учащихся, поэтому учебно-воспитательный процесс должен строиться как взаимодействие, обмен инициативами его участников - педагога и учеников, учеников между собой. Имея возможность проявлять на уроках инициативу, брать на себя ответственность за результат своей деятельности, позволяет раскрыть скрытый

потенциал учащихся. Чем больше учеников удастся учителю привлечь на уроке к сотворчеству, тем больше шансов на результативность учебного познавательного диалога. Именно так строится учебно-воспитательный процесс при использовании на уроках дебатов.

На уроках литературы с восьмого класса я использую дебатные технологии:

- как элемент урока, форму аттестации;
- в научно-исследовательской деятельности для развития навыков работы учащихся с информацией и защиты проектов;
- для развития лидерских качеств учащихся, умения работать в команде;
- как форму внеурочной деятельности учащихся.

Дебаты как технология должны занять существенное место в процессе обучения по тем школьным дисциплинам, где, как в литературе, есть неоднозначность в объяснении явлений, а, следовательно, необходимость в использовании мозгового штурма, брейн - рингов, выступлений спикеров.

На уроках литературы можно организовывать дебаты в виде фронтальной работы, когда познавательная задача дается сразу всем ученикам или в группах (при этом надо учитывать рекомендации психологов, что оптимальный состав группы для принятия решения - 4-6 человек, так как в группе из 2-3 учащихся не будет достаточного разнообразия мнений, а если участников более шести, то не все участники успеют высказать свою точку зрения).

Дебаты на уроках литературы могут возникнуть не обязательно на специально организованных уроках-дискуссиях, а в процессе любого занятия, на различных этапах:

- в самом начале урока для активизации познавательной деятельности как вариант проблемного задания;
- при подведении итогов проблемного изложения для закрепления знаний.

Если в ходе проблемного изложения были представлены две или более точки зрения вопрос, начальным вопросом для дискуссии будет: «Какую из точек зрения вы считаете более обоснованной?» и тогда критерий эффективности дебатов - в актуализации основных изложенных аргументов. Если излагалась одна версия – возможен вопрос: «Согласны ли вы с данным мнением?» Очень важно после изучения темы организовать обсуждение ее места во всей системе знаний человека, связи с жизнью. При отсутствии такого обсуждения эффективность урока снижается.

Успех дебатов на уроках литературы определяется выполнением следующих требований:

- вопросы должны быть актуальными, интересно сформулированы, а учитель должен обладать широкой общественной и научно-технической эрудицией и способностью длительное время находиться в большом умственном напряжении;
- руководитель дебатов должен обладать знаниями по смежным предметам, изучаемым учащимися, увязывать содержание темы с новейшими открытиями в науке и технике;

- обладать яркой, эмоциональной манерой речи, так как без этого слова учителя хоть и остаются информационно полезными, но не способствуют в должной мере стимулированию учебно-познавательной деятельности.

В связи с тем, что я использую на уроках дебатные технологии не первый год, считаю уместным предупредить возможные риски при подготовке и проведении этой работы: на уроке много времени занимает контроль за корректностью формулировок учащихся и ведением дискуссии, так как отдельные спикеры могут замкнуться на высказывании собственных мнений и не видеть преимуществ других суждений. Между тем, диалог идет успешно только тогда, когда его участники способны посмотреть на него со стороны.

В некоторой степени помочь может памятка участнику дебатов. Перед началом занятия полезно обратить на нее внимание участников:

- Прежде, чем выступать, определи четко свою позицию, проверь, правильно ты понимаешь суть проблемы;

- Внимательно слушай оппонента, ищи противоречия в его рассуждениях. Помни, что лучшим способом опровержения являются точные и бесспорные факты;

- Не забывай, что кроме фактов существуют способы их объяснения. Спорь честно и искренне, не искажай мыслей и слов оппонентов, уважай соперников.

Список литературы:

1. Ксензова Г.Ю. Перспективные школьные технологии. М., 2000.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. М., 1998.
3. Полковникова Т.А. Дискуссия в образовательной практике. М., Школьные технологии. № 4, 2006.

Планирование урока русского языка в условиях обновленного содержания образования

Лапина Е.В., КГУ «Гимназия №3»

Одна из важных задач обновленной программы – «Научить учиться», учиться на протяжении всей жизни, что будет способствовать развитию новой конкурентоспособной, всесторонне гармонично развитой, функционально грамотной личности. В связи с этим любой современный урок имеет огромный потенциал для решения задач, поставленных обновленной программой.

Предлагаю урок русского языка в пятом классе на тему «Легенды и мифы о цветах». Данная тема представлена в разделе «Живые организмы: растения».

Раздел 5: Живые организмы: растения	Школа: КГУ «Гимназия №3»
Дата:	ФИО учителя: Лапина Е.В.

Класс: 5	Количество присутствующих:	отсутствующих:
Тема урока	Легенды и мифы о цветах.	
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	Ч7 - извлекать информацию для выполнения конкретной задачи. П 1-Составление плана СГ6 - Оценивать звучащую речь с позиции «нравится/не нравится», «правильно/неправильно», аргументируя свою позицию	
Цели урока	Учащиеся смогут: Для цели П1: составляет план, включающий структуру: вступление, середину, заключение; озаглавливает параграфы, демонстрируя логическую последовательность; демонстрирует хороший уровень грамотности. Для цели Ч7: умеет работать с текстами по заданной теме; выбирает нужную информацию для выполнения конкретной задачи. Для цели СГ6: оценивает звучащую речь с позиции «нравится/не нравится», «правильно/неправильно», аргументирует свою позицию	
Языковые цели	Учащиеся смогут: Пополнить словарный запас, выразить мнение по содержанию прослушанной и прочитанной информации	
Привитие ценностей	Привитие интереса к биологии, литературе, сотрудничеству	
Межпредметные связи	Литература. Биология	
Предварительные знания	Этот раздел основывается на знаниях и навыках, полученных при изучении предыдущих разделов. Учащиеся умеют работать с дополнительной информацией.	

Ход урока

Запланированные этапы урока	Запланированная деятельность на уроке	Ресурсы
Начало урока 3 мин	1. Создание коллаборативной среды на уроке: приветствие. Скажите соседу по парте комплимент, используя названия растений, которые изображены на открытках (например: ты могучий, как дуб; ты веселая, как ромашка). 2. Как появились растения? Почему они названы так, а не иначе?	Открытки с изображением растений

	3. Организационный момент. (обсуждение темы, целей урока)	
Середина урока	1. Ребята, что такое миф, легенда? Древнее народное сказание о легендарных героях, богах, о явлениях природы. (Ожегов) 2. Работа в группах по тексту Астра Индейцы из племени онеида рассказывают такое предание об этом цветке. Молодой охотник полюбил девушку, но та оставалась к нему равнодушна. – Если я собью с неба звезду, ты станешь моей невестой? – спросил он у гордой красавицы. Девушка подумала, что охотник просто хвастун и согласилась. Когда узнали об этом индейцы из соседних вигвамов, они стали смеяться над юношей. Но охотник стоял на своем. – Приходите вечером на большой луг, – сказал он. Когда вечером на небе вспыхнули яркие звезды, все мужчины из племени онеида собрались посмотреть, сумеет ли молодой охотник выполнить свое обещание. Юноша поднял лук, натянул тетиву и послал стрелу ввысь. А еще через мгновение высоко в небе разлетелась на мелкие искры серебристая звезда – ее поразила меткая стрела охотника. Только рассердился бог на простого смертного, который осмелился сбивать с неба звезды. Ведь если и другие влюбленные последуют его примеру, то на небе совсем не останется звезд. Наслал он на землю страшную бурю. Три дня и три ночи свирепствовал жестокий ураган. Море вышло из берегов, а там, где прежде был океан, образовалась суша. Когда буря утихла, никто не мог найти смельчака, сбившего с неба звезду. Превратился он в маленький цветок, которому индейцы дали имя «падающая звезда». На языке влюбленных астра означает: умеешь ли ты любить постоянно? Задание. 1. Прочтите текст. (Ч7) 2. К какому типу речи он относится. Почему? (Ч7) 3. Составьте план текста. (П1) Дифференциация. (инструкция по составлению плана) 4. Сформулируйте 2 толстых и два тонких вопроса по тексту для другой группы. (Ч7) 5. Выразите свое отношение к тексту: «нравится-не нравится» и почему. (СГ6) 6. Оцените выступление другой группы. (СГ6)	Карточки с текстом и заданием
15 мин		

15 мин	3. Выступление групп Оценивание: 1. определяет тип речи – 1б 2. план содержит не менее трех пунктов – 1б 3. составляет два тонких и два толстых вопроса по тексту – 2б 4. оценивает текст, приводит аргументы – 2б 5. объективно оценивает выступающую группу - 2б Дифференциация. (инструкция по составлению плана) план по структуре является простым и содержит не менее трех пунктов; отражены все смысловые части; последовательность частей не нарушена; формулировки пунктов плана корректны; соблюдены нормы графического оформления пунктов плана.	Карточки с дескрипторами
Конец урока 5 минут	Рефлексия. «Незаконченное предложение». 1. Сегодня на уроке я узнал... 2. Сегодня мне было интересно... 3. Хотелось бы узнать... Д.з: сочините свою легенду о цветах.	
Дифференциация. Каким образом вы планируете оказать больше поддержки? Какие задачи вы планируете поставить перед более способными учащимися? Дифференциация обучения предусмотрена самой программой и прослеживается при групповой работе, в уровне заданиях.	Оценивание. Как вы планируете проверить уровень усвоения материала учащимися? Формативное оценивание проводится по заранее составленным критериям успеха. Учитель вовлекает всех учащихся в процесс обсуждения. Поощрение учителя стимулирует учащихся, влияет на внутреннюю мотивацию.	Здоровье и соблюдение техники безопасности Кабинет предварительно проветрен. Урок построен с учетом соблюдения СанПин.
Рефлексия по уроку: Были ли цели урока/цели обучения реалистичными? Все ли учащиеся достигли ЦО? Выдержаны ли были временные этапы урока?	<i>Цели урока были достигнуты учащимися и соответствовали их возможностям.</i> <i>Дифференциация способствовала вовлечению всех учащихся в учебный процесс.</i> <i>На уроке строго соблюдается время на выполнение заданий, на выступление по ним и на оценивание.</i>	

Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках русского языка и литературы через работу с различными типами текстов

Сулейменова Ш.Н., КГУ «СОШ № 34»

За период независимости Казахстан сделал прорыв в экономике, интегрируясь в мировую цивилизацию, используя новые прогрессивные технологии. Определены перспективы социально-экономического развития страны. В этом контексте возрастает роль и значение современной системы образования, человеческого капитала как критериев уровня общественного развития. В свою очередь, преобразования в системе общественных отношений оказывают влияние на образование, требуют от него мобильности и адекватного ответа на реалии нового исторического этапа.

Елбасы Нурсултан Назарбаев в своем выступлении «Стратегия вхождения Казахстана в число 50-ти конкурентоспособных стран мира» определил одним из наиболее главных направлений дальнейшую модернизацию социальной сферы, развитие системы современного образования и подготовку высококвалифицированных кадров.

Казахстан входит в мировое сообщество, и, естественно, пытается ориентировать свое образование на мировые стандарты. Так одной из международных проверок обученности школьников является контроль по тестам PISA. В исследовании PISA грамотность чтения подразделяется на следующие уровни:

- поиск в тексте нужной информации по простому критерию (самый низкий уровень);
- поиск в тексте нужной информации по множественным критериям;
- поиск в тексте нужной информации, распознавание связи между отрывками информации, работа с известной, но противоречивой информацией;
- поиск и установление последовательности или комбинации отрывков, содержащих глубоко скрытую информацию, умение сделать вывод о том, какая информация в тексте необходима для выполнения задания;
- понимание сложных текстов и их интерпретация, формулирование
- выводов и гипотез относительно содержания текста.

Ученик, у которого сформированы навыки функциональной грамотности, умеет пользоваться различными видами чтения (изучающим, просмотровым, ознакомительным). Он способен переходить от одной системы приемов чтения и понимания текста к другой, адекватной данной цели чтения и понимания и данному виду текстов.

За несколько лет работы по данной проблеме у меня накопился достаточно обширный материал. Я использую в работе тексты различных типов (сплошной и несплошной), создала комплекс заданий по грамотности чтения с учетом уровня сложности в соответствии с таксономией Блума, разработала критерии

оценивания учебных материалов. Одно из заданий предоставляю Вашему вниманию.

Текст №1

Прочитайте внимательно текст. Ответьте на вопросы.

Учиться любой ценой: на что идут дети в разных странах мира, чтобы получить образование

Так уж сложилось, что почти все дети не любят ходить в школу. Прочитайте истории о ребятах из других, менее благополучных стран.

Филиппины

Маленький мальчик Даниэль Кабрера после снимка студентки Джойс Гилос, сам того не зная, стал мировой знаменитостью. Отец Даниэля умер, их семейный дом сгорел, и они с матерью вынуждены жить на улице и просить милостыню. Но, несмотря на это, он делает все для того, чтобы посещать школу. Даниэль делает уроки под окнами местного ресторана Макдональдс, из которых падает свет. Фото Даниэля разошлось в сети интернет с вдохновляющей подписью: "Если это действительно важно для тебя, ты всегда найдешь способ, если нет — отговорку".

Индия

Индия по-прежнему остается страной поражающих контрастов. Вместе с растущей экономикой, развитием космической и здравоохранительной сфер, сотни тысяч человек продолжают жить за пределами бедности и лишены самых основных прав. Например, права на образование. В трущобах Нью-Дели много семей из-за нищеты не могут отправить своих

детей в школу. Но дети настолько хотят учиться, что им неважно, где получать знания — в удобных классах или... под мостом. Импровизированную школу под мостом организовал бывший преподаватель колледжа Раджеш Кума Шарма. Его ученики сидят прямо на земле, доской у них служит бетонная стена. Но дети никогда не жалуются. Они прилежно выполняют домашние задания, слушают учителя, и даже не думают списывать. Ведь обретая знания, у них появляется возможность в дальнейшем найти работу и выбраться из нищеты.

Задания:

1. Когда Даниэль Кабрера стал мировой знаменитостью?
 - a) После того, как стал делать уроки на улице.
 - b) После пожара в его доме.
 - c) После размещения снимка Джойс Гилос в Интернете.
 - d) После того, как его заметили посетители ресторана.

2. Сравните тексты. Ответьте утвердительно (да), отрицательно (нет), нет информации (?) по каждой ситуации.

Ситуация	Филиппины	Индия
У ребят есть здание школы		
Фотография сделана Джойс Гилос		
Домашнее задание ученики выполняют добросовестно		
Время суток на фотографии - ночь		
Эта страна является страной контрастов		

Лист ответов

Текст № 1 смешанный «Учиться любой ценой»

1. Правильный вариант – с 1 балл
2. Сравните тексты. Ответьте утвердительно (Да), отрицательно (Нет), нет информации (?) по каждой ситуации.

Ситуация	Филиппины	Индия
У ребят есть здание школы	Да	Нет
Фотография сделана Джойс Гилос	Да	?
Домашнее задание ученики выполняют добросовестно	Да	Да
Время суток на фотографии - ночь	Да	Нет
Эта страна является страной контрастов	?	Да

Из опыта работы все знают, что учащиеся лучше воспринимают и запоминают то, что они «добыли» сами, что лучше воспринимают те уроки, где они непосредственно включались в активную работу, доступную им по силам, приносящую радость познания, чувство удовлетворения успехом. Целенаправленная работа по развитию навыков функционального чтения у учащихся дает положительные результаты.

Сегодня обучение чтению и письму в школе не может ограничиваться академическими целями, оно должно включать функциональные и операционные цели, связанные с повседневной жизнью и трудовой деятельностью. Новая государственная программа обучения ориентирует учителя на развитие функциональной грамотности учащихся. При обучении родному языку делается акцент на текстоведение, актуализируется коммуникативный подход и учитываются особенности мультикультурной среды. В программе по предметному циклу «Язык и литература» в разделе «Языковая и литературная компетенция» на разных ступенях обучения

дублируются навыки и умения, без которых сегодня невозможно справиться с решением жизненно важных задач:

- осмысленно читать и воспринимать на слух, а также продуцировать тексты разных типов (информационного и прикладного характера, литературные тексты);

- уметь извлекать информацию из разных источников;

- учиться находить и критически оценивать информацию из СМИ и Интернета;

- уметь пользоваться источниками и ссылаться на них;

- уметь читать таблицы, диаграммы, схемы, условные обозначения и уметь применять их при подготовке собственных текстов;

- реализовывать разные стратегии чтения при работе с текстом.

Функциональное чтение – это чтение с целью поиска информации для решения конкретной задачи или выполнения определенного задания. При функциональном чтении применяются приемы просмотрового чтения (сканирования) и аналитического чтения (выделение ключевых слов, подбор цитат, составление схем, графиков, таблиц).

В исследованиях PISA и PIRLS под грамотностью чтения предлагается понимать способность ученика к осмыслению письменных текстов и их рефлексии, к использованию их содержания для достижения собственных целей, развития знаний и возможностей, для активного участия в жизни общества. Слово «грамотность» подразумевает успешность в овладении учащимися чтением как средством осуществления своих дальнейших планов: продолжения образования, подготовки к трудовой деятельности, участия в труде и жизни общества. Формы работы по активизации мыслительной деятельности пробуждают интерес не только у учащихся, они заставляют учителя идти в ногу со временем, изыскивая новые формы и технологии обучения для повышения качества знаний.

Таким образом, сочетая традиционные и новые методики преподавания русского языка и литературы, учитель имеет возможность прививать детям любовь, уважение, знание русского языка и литературы. Использование инновационных технологий на уроках русского языка и литературы несомненно позволяет значительно повысить качество обучения предмету

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011 – 2020 годы. Астана, 2011 г.

2. Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012-2016 . Астана, 2012 г.

3. Л. Рождественская, И. Логвина. Формирование навыков функционального чтения: курс для учителей русского языка как родного (II – III степень обучения) – материалы сайта www.kniga.seluk.ru

4. Материалы сайта «Курс «Развитие навыков функционального чтения» <https://sites.google.com/site/kursusfunctreading/>

В современном мире большинство знаний устаревают и требуют обновления. Чтобы добиться успеха и быть конкурентноспособными, преподаватели должны постоянно учиться. В настоящее время в образовательном процессе обучения важна не передача знаний, умений и навыков, а раскрытие способностей обучающихся, развитие мышления, научить обучаемого гибкому подходу в решении проблем. Именно поэтому актуальной и значимой является внедрение в педагогический процесс инновационных технологий обучения. Построенные на инновационных технологиях практические задания дают возможность обучаемым перейти от пассивного потребления информации к активному участию в процессе познания. В подтверждение ценности обучения путём опыта часто приводят изречение Конфуция «Я услышал и забыл. Я увидел и запомнил. Я сделал это и осознал». Педагогическое мастерство педагога состоит в том, чтобы отобрать нужное содержание, применять оптимальные методы и средства обучения в соответствии с программой и поставленными образовательными задачами.

Структурными составляющими технологии обучения являются: цели обучения, содержание обучения, средства педагогического взаимодействия, организация учебного процесса, результат деятельности.

Интерактивные технологии содействуют более глубокому пониманию учебного материала, развитию навыков комплексного решения проблем, установлению диалога всех участников учебного процесса, развитию навыков групповой работы. К интерактивным технологиям относятся дискуссионные, игровые и тренинговые технологии. В педагогике существуют многочисленные классификации методов обучения.

Традиционно выделяют три метода:

1. Пассивные методы, предлагающие учащимся выступать в роли объекта обучения, которые должны усвоить и воспроизвести материал, полученные от учителя, как источника знаний.

2. Активные методы, дающие возможность обучающемуся стать «субъектом» обучения, выполнять творческие задания, вступать в диалог с учителем.

3. Интерактивные методы, позволяющие учиться взаимодействовать между собой. Эти методы наиболее соответствуют личностно-ориентированному подходу, так как они предполагают со-обучение, обучение в сотрудничестве, причём и обучающийся, и педагог являются субъектами учебного процесса.

Педагог чаще выступает в роли организатора процесса обучения, лидера группы, создателя условий для инициативы учащихся. Людей всегда пугало все неизведанное и новое, они негативно относились к любым изменениям.

Стереотипы, существующие в массовом сознании, затрагивающие привычный образ жизни, приводят к болезненным явлениям, мешают обновлению всех видов обучения. Инновационное поведение подразумевает формирование собственной индивидуальности, саморазвитие. Педагог должен понять, что инновационное образование - способ воспитания гармоничной личности, при котором важно постоянно повышать свой собственный интеллектуальный уровень. Одной из задач современной школы становится раскрытие потенциала всех участников педагогического процесса, предоставление им возможностей проявления творческих способностей. Инновации сами по себе не возникают, они являются результатом научных поисков, передового педагогического опыта отдельных учителей и целых коллективов.

Внедрение ИКТ в содержание образовательного процесса подразумевает интеграцию различных предметных областей с информатикой, что ведет к информатизации сознания учащихся и пониманию ими процессов информатизации в современном обществе. Опыт применения ИКТ в школах показал, что информатизация обучения привлекательна для ученика в том, что снимается психологическое напряжение школьного общения путем перехода от субъективных отношений «учитель-ученик» к наиболее объективным отношениям «ученик-компьютер-учитель», повышается эффективность ученического труда, увеличивается доля творческих работ.

Сегодня многими учителями с целью достижения результативности обучения применяются современные технологии и инновационные методы обучения в школе. Эти методы включают активные и интерактивные формы, применяющиеся в обучении. Активные предусматривают деятельную позицию учащегося по отношению к преподавателю и к тем, кто получает образование вместе с ним. Во время уроков с их применением используются учебники, тетради, компьютер, то есть индивидуальные средства, использующиеся для обучения. Благодаря интерактивным методам, происходит эффективное усвоение знаний в сотрудничестве с другими учащимися. Эти методы принадлежат к коллективным формам обучения, во время которых над изучаемым материалом работает группа учащихся, при этом каждый из них несет ответственность за проделанную работу.

Интерактивные методы способствуют качественному усвоению нового материала. К ним принадлежат:

- упражнения, носящие творческий характер;
- групповые задания;
- образовательные, ролевые, деловые игры, имитация;
- уроки-экскурсии;
- уроки-встречи с творческими людьми и специалистами;
- занятия, направленные на творческое развитие: уроки-спектакли, создание фильмов, выпуск газет;
- использование видеоматериалов, интернета, наглядности;
- решение сложных вопросов и проблем с помощью методов «дерево решений», «мозговой штурм».

Поэтому инновационные методы обучения в школе способствуют развитию познавательного интереса у детей, учат систематизировать и обобщать изучаемый материал, обсуждать и дискутировать. Осмысливая и обрабатывая полученные знания, учащиеся приобретают навыки применения их на практике, получают опыт общения. Бесспорно, инновационные методы обучения имеют преимущества перед традиционными, ведь они способствуют развитию ребенка, учат его самостоятельности в познании и принятии решений.

Список литературы:

1. А.С. Магауова, Ж.К.Ермекова «Инновационные образовательные технологии в высшей школе», ССК, Алматы, 2018
2. А.Н. Панфилова «Инновационные педагогические технологии», Москва, Издательский центр «Академия», 2013, 4-е издание
3. И.В. Плаксина «Интерактивные образовательные технологии», Москва, Издательство «Юрайт», 2017, 2-издание, исправленное и дополненное

**Совершенствование коммуникативных навыков учащихся через
использование грамматических игр на уроках русского языка**

Юдина О.Н., КГУ «СОШ № 83 им. Г.Мустафина»

Изменения в системе образования в РК основываются на оксфордском и кембриджском подходах к языку. Главное в этих подходах то, что в основу работы положена коммуникативная методика, интегрированная как с инновационными, так и с некоторыми традиционными элементами преподавания. Она предполагает максимальное погружение обучающего в языковой процесс. Немаловажен тот факт, что механические воспроизводящие упражнения отсутствуют (именно этот аспект вызывает наибольшее недоумение у учителей и общественности): их место занимают игровые ситуации, работа с партнером, задания на поиск ошибок, сравнения и сопоставления, подключающие не только память, но и логику, умение мыслить аналитически и образно. Весь комплекс приемов помогает создать языковую среду, в которой должны свободно "функционировать" учащиеся: читать, общаться, участвовать в ролевых играх, излагать свои мысли, делать выводы, причем ориентированы эти занятия не только на развитие языковых знаний, но также на развитие креативности и общего кругозора обучающихся.

Грамматические игры-упражнения следует рассматривать как особые приемы организации учебного процесса на уроках русского языка. Упражнения выполняются в форме игры, соревнования между детьми. Перед ними ставится задача: показать в ходе выполнения упражнения свои знания, умения, навыки. Учитель выступает в роли организатора, который направляет

процесс. Оценивание таких игр может быть осуществлено разными способами: можно использовать критерии оценивания, выработанные вместе с учащимися перед игрой; можно формативно оценивать каждое действие участников по ходу проведения.

«Игры - упражнения близки к обычным упражнениям. Материалом для них служат не развлекательные шарады и загадки, а обычные учебные упражнения, только преподносимые особым образом», - пишет в своей работе Власова Е.В. [1] Действительно, дети не любят выполнять монотонные, достаточно объемные задания упражнений, особенно если речь идет об анализе почти страничных текстов по русскому языку. Но такие упражнения необходимы для закрепления знаний по грамматике, для выработки прочных орфографических навыков, и здесь игровая форма работы помогает им преодолеть трудности. Выполнение игры-упражнения – очень увлекательный процесс, все учащиеся захвачены работой и с удовольствием ее выполняют. При использовании той или иной игры учитель по своему усмотрению может вносить грамматический материал. Хочется представить вашему вниманию несколько игр, найденных на просторах интернета, но апробированных с учащимися на собственных уроках русского языка.

«Уважай последнего»

Игра предполагает соревнование трех команд учащихся. Содержанием работы являются: запись слов под диктовку учителя (словарный диктант); запись примеров на правило самими учащимися (самодиктант). К доске одновременно выходят три ученика с первых парт (по одному от каждой команды) и под диктовку учителя пишут одно-два слова или словосочетания. Если слова (словосочетания) у них написаны правильно, то дальше уже пишут ученики со вторых парт, вызванные учителем, затем с третьих парт и т. д. Если же кто-нибудь из вышедших к доске сделает ошибку, то следующим выходит к доске его сосед по той же парте, и, следовательно, движение этого ряда вперед замедляется. Выигрывает команда, которая первая прошла от первой до последней парты, т. е. сделала меньше ошибок. Игра помогает учителю задействовать каждого ученика, она позволяет опросить за короткое время большое количество учащихся, привлекает своей динамичностью.

«Узнай свое слово»

Игра проводится в тех случаях, когда надо научить различать три склонения существительных, три рода существительных, три времени глагола, три лица, одушевленные и неодушевленные существительные, нарицательные и собственные имена существительные и т. п. Класс делится на три команды (если нужно различать три категории слов). Соответственно этому на три колонки делится доска. Каждая колонка озаглавляется. К доске выходят одновременно три ученика (по одному от каждой команды). Учитель называет три слова, и каждый ученик должен правильно записать свое слово. Остальные ученики записывают, слова в свои тетради. Ошибки сразу исправляются и объясняются. Выигрывает та команда, которая допустила меньше ошибок.

«Молчанка»

Эта игра вызывает интерес основным условием: после объяснения учителем записанного на доске задания, упражнение выполняется молча. Никто не имеет права говорить: ни учитель, ни учащиеся. Дети выходят к доске, выполняют нужную грамматическую операцию, допустим, вписать пропущенную безударную гласную, и рядом пишут проверочное слово. Если ученик написал все правильно, класс рук не поднимает. Ученик передает мел, кому пожелает (нельзя лишь передавать мел одним и тем же). Если допущена ошибка, учитель передает мел по своему усмотрению.

Для игры лучше предложить упражнения на темы, которые не потребуют больших записей на доске, например: а) непроизносимые согласные; б) звонкие и глухие согласные; в) безударные гласные; записать по два существительных с основой на шипящую; г) записать глаголы 2-го и 3-го лица настоящего времени и т. д.

«Найди свою пару»

Игра проводится с целью закрепления и повторения орфографических правил по какой-либо теме. Класс делится на две команды. На доске столбиком написаны слова с разными орфограммами, на столе лежат карточки со словами на те же правила. Ученики по очереди от каждой команды подходят к столу учителя, берут карточку, на которой написано слово на определенное правило, и, подумав, записывают его против того слова на доске, которое соответствует этому же правилу, вставляя пропущенные буквы в том и другом слове. Учитель наблюдает за ходом игры и ведет учет ошибок. Побеждает команда, меньше сделавшая ошибок. Игра развивает аналитические способности, умение сопоставлять внешние сходные орфографические явления, повышает сознательность в применении правила.

«Кто лучше знает правила?»

Игра позволяет оживить орфографический разбор какой-либо грамматической темы. Соревнуются две команды. На доске в две колонки написаны слова на различные правила. Слова одной колонки объясняет первая команда, слова другой — вторая. К доске попеременно выходят те и другие учащиеся в том порядке, в котором сидят. Если ученик не смог правильно подчеркнуть орфограмму и сказать правило, то это делает кто-нибудь другой из второй команды и переписывает слово в свою колонку. Победитель устанавливается простым подсчетом очков, которые записываются в колонках обеих команд во время игры.

«Грамматическая эстафета»

Игра проводится при изучении любой грамматической темы. Учащиеся делятся на две команды. Учитель указывает им упражнение в учебнике, из которого нужно, например, выписать слова или словосочетания на какое-либо правило (правило указывает учитель). Текст дети читают до начала игры. Затем по сигналу ученики по одному из каждой команды выходят к доске и выписывают на своей половине доски по одному слову или словосочетанию. В случае пропуска слова одним учеником следующий

должен записать пропущенное. Побеждает та команда, которая быстрее и с меньшим количеством ошибок выполнила упражнение. Текст может быть взят из дидактического материала или составлен самим учителем. В этом случае текст готовится в двух экземплярах и помещается на столе учителя (с левой и правой стороны). Учащиеся берут со стола листок с текстом, читают предложения (первая группа вслух, вторая про себя), подходят к доске и выписывают нужные слова.

В такой форме игра является одним из видов выборочного списывания. Можно провести ее и как творческий выборочный диктант: дети выписывают слова не в той форме, в какой они стоят в тексте. Особенно интересно проходит работа со связным текстом, интересным по содержанию.

Важнейшей особенностью таких грамматических игр на уроках русского языка является их коммуникативная направленность, которая предполагает планомерное обучение школьников осуществлению всех видов речевой деятельности: говорения, слушания, письма, чтения. Такие упражнения способствуют познавательной деятельности учащихся и формируют умение пользоваться языком как средством общения.

Список литературы:

1. Власова Е.А. Игры-упражнения на уроках русского языка. <https://infourok.ru/igriuprazhneniya-na-urokah-russkogo-yazika-916352.html>

2. Фетисова Е.К. Коммуникативные упражнения на уроках русского языка. <https://solncesvet.ru/opublikovannyye-materialyi/>.

Реализация программы «Рухани жаңғыру» в деятельности школьного художественного музея

Янчевская Я.А., КГУ «СОШ № 61»

Программа «Рухани жаңғыру», ориентированная на возрождение духовных ценностей казахстанцев, призвана повысить конкурентоспособность Казахстана в мире, сохранить национальную идентичность, популяризовать культ знания и открытость сознания граждан страны. [1, с5]. Современной школе отведена важная роль в решении этих задач. В проектах «Тұған жер» и «Современная Казахская культура в глобальном мире» данной программы большое внимание уделяется изучению и сохранению народных традиций, региональной истории, воспитанию патриотизма, возрождению духовной культуры народа. Работа школьного художественного музея направлена на сохранение вечных человеческих ценностей, таких как любовь к Родине, единство и открытость народа, искусство.

Школьный музей создан на базе выставочного зала, который был открыт в школе в 1991-м году в соответствии с договором о сотрудничестве с

Карагандинским областным музеем изобразительного искусства. Открытие выставочного зала предоставило учащимся уникальную возможность знакомиться с подлинными произведениями искусства и их авторами в стенах родной школы. За долгую историю школьного выставочного зала здесь проводились десятки встреч с известными карагандинцами – представителями творческих профессий, среди которых были известные художники С. Саноян, А. Осипенко, М. Абылкасов, М. Калкабаев; искусствоведы Н. Иванина, Е. Гаврилова; архитектор С. Лебедев, поэты Т. Еремина, О. Русских; писатель, публицист, журналист В. Могильницкий; журналист – репортер С. Неверов, научные работники Карагандинского областного музея изобразительного искусства.

Проекты «Современная Казахстанская культура в глобальном мире» и «Туған жер» программы «Рухани жаңғыру», воспитывающие гармонично развитую личность в духе казахстанского патриотизма и уважения к традициям, истории и культуре родного края, реализуются, в первую очередь, в таком важном направлении художественно – краеведческой работы школьного музея, как организация выставок и проведение музейных уроков – экскурсий. Участниками их являются учащиеся 1-11 классов. Художественные экспозиции подбираются по определенной тематике: «Мой Казахстан», «Город мой Караганда», «550-летие Казахского ханства», «Осенняя палитра моего города», «Зимняя сказка», «Женский портрет», «Натюрморт в работах казахстанских мастеров» и др. Каждый такой урок эмоционально обогащает духовный мир ребенка, учит понимать прекрасное, любить свой край, уважать народные традиции и историю своей земли. Увиденное и прочувствованное учащимися становится материалом для размышления и написания эссе на уроках русского языка и литературы, истории.

В рамках деятельности выставочного зала осуществляется работа над проектами «Мой современник», «Клуб знатоков», «Страницы истории», «Театр картин». Все они долгосрочные и ведутся в течение нескольких лет.

Любовь к Родине всегда конкретна. Это любовь к своему родному дому, району, городу. А для того, чтобы по-настоящему полюбить свой край, нужно хорошо знать и тех, кто делает его лучше. Целью проекта «Мой современник» является знакомство с деятельностью известных карагандинцев и проведение творческих встреч с ними. За последние три года в школе побывали члены Союза художников Казахстана О. Дроздов, М. Макеева, В. Арент, М. Есиркеев со своими персональными выставками; поэт и автор песен О. Русских; активист антиядерного движения и народный художник К. Куюков также с выставкой своих работ; участник ВОВ, полковник в отставке Н. Пастухов; известные фотографы Б. Аймагамбетов, С. и Т. Кудериновы, представившие фотовыставку «Один день из жизни Караганды». Все эти встречи дают уникальный материал для проведения классных часов и школьных мероприятий.

Проект «Клуб знатоков «Хочу все знать» направлен на повышение интереса к образованию и формирование широких универсальных знаний,

развитие креативности и логического мышления, расширение общекультурного кругозора. Заседания клуба и интеллектуальные игры, где принимают участие учащиеся 7-9 классов, проводятся на материале школьных художественных экспозиций (игра «Слова и краски», конкурс экскурсоводов «Караганда на картинах художников») или посвящены памятным датам города и страны («Любимому городу - 85», «День Независимости Республики Казахстан», «Казахстан спортивный», «Культурное наследие», «Достопримечательности Караганды»).

Определение себя как части общества и истории, отождествление своей личности с понятием «гражданин Казахстана» - важный момент в духовном и эмоциональном развитии учащихся школы. Проект «Страницы истории» является важной составляющей работы школьного художественного музея. Целью его является воспитание казахстанского патриотизма, знание истории своего края. В рамках этого проекта учащиеся нашей школы участвовали в заседании круглого стола «Я вечно к вам иду», проводимого Карагандинским музеем изобразительного искусства, посвященного деятельности и творчеству А.Чижевского. В школьном музее проводились читательские конференции среди учащихся 9 -10-х классов по книгам «Не склонив головы», «В долине слез» В. Могильницкого, неоднократно побывавшего в нашей школе. С лекциями об истории Карлага выступала искусствовед, автор книг и статей Е. Гаврилина. Учащиеся нашей школы систематически выезжают на экскурсии в Музей памяти жертв политических репрессий поселка Долинка. Впечатления от увиденного и прочитанного дает вдохновение старшеклассникам для написания стихов и заметок.

Для воспитания эстетического и художественного вкуса учащихся посредством искусства в рамках работы музея существует проект «Театр картин». Он давно шагнул за пределы школьных стен и является постоянным участником городских культурных мероприятий, таких как «Ночь в музее» и « День культуры».

Знакомство учащихся с шедеврами мировой живописи, с историей написания той или иной картины и ее «инсценирование» становится также хорошим материалом для подготовки и проведения внеклассных мероприятий и учебных занятий. Например, на уроках русского языка я использую иллюстрации известных художественных полотен для написания эссе, тексты об истории написания той или иной картины для лексическо - стилистического анализа. Также после посещения выставок школьного художественного музея на уроках я составляю определенные задания. Например:

- Работа В.Троценко «Метаморфозы» создана в технике «коллаж». Подберите синонимы к этому слову (аппликация, наклеивание, ассамбляж).

- Картина О. Дроздова называется «Бабье лето». Этот фразеологизм означает сухую, ясную погоду в начале сентября, когда в воздухе летает паутина. Вспомните фразеологизмы по теме погода. (Льет как из ведра, собачья погода, погода шепчет, на семи ветрах и т.д.).

Работа школьного художественного музея активно помогает в решении важных задач современного казахстанского общества : воспитании казахстанского патриотизма и гражданственности, формировании личности на основе общечеловеческих ценностей, развитии интеллекта и творческих возможностей.

Список литературы:

1. Н.Назарбаев. Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания. Астана. 2017.

Ағылшын сабағында жүргізілетін жазба жұмыстарының маңыздылығы

Т.А. Алкеева, Ж.Б. Маратова , «№12 ЖББОМ» КММ

Қазақ мектептеріндегі ағылшын тілін оқытуда практика жүзінде оқушылардың сөздік қорын байыту, ауызекі дұрыс сөйлеу, сауатты жазу, оқу, тыңдағанын түсіну және де басқа пәндермен тығыз бірлікте, байланыста оқытылады. Мемлекеттік стандарттың талабына сай ағылшын тілін үйрену-сол тілдің грамматикасын ғана игеру болып саналмайды. Грамматикалық материалдарды оқып үйрену оқушының коммуникативтік жолмен тіл үйренуімен, сауатты жаза алуымен тығыз байланысты. Демек оқушының білімі үш бағытта анықталады.

-оның коммуникативтік (қарым –қатынастық)маңызына;

- грамматикалық сауаттылығы;

-өлкетанушылық материалдарды игеру деңгейлеріне қарай

Оқушылардың ағылшын тілінен білімін бағалау негізінен, екі түрлі шартқа байланысты. Біріншіден, түсінгенін дұрыс айта білу, сөйлемді дұрыс құрастыру, жеке дыбыстарды, буынды, сөзді, сөйлемдерді сауатты көшіру.

Оқушының сауаттылығын, белгілі бір тақырыпта меңгеру дәрежесін,сөздік қорын тексеру үшін бес-он минуттық жазбаша жұмыс өткізіледі 2-4 сыныптарда сабақ сайын, 5-11 сыныптарда аптасына бір рет диктант жұмыстарын жүргізуді дағдыға айналдырдық. Сабақ барысында төмендегідей диктант түрлерін, жазба жұмыстарын тәжірибемде пайдаланамын. Жазба жұмыстарына қойылатын талаптар;

-Мәтінен үзінділерді дұрыс көшіре білу;

-оқығаны, естігені бойынша жоспар құру

-қысқаша құттықтаулар жаза білу;

-өз аты-жөні, азаматтығы, мекен-жайы жөнінде дұрыс жазу сауаттылығын анықтау. Күделікті сабақ үдерісінде пайдаланылатын жазба жұмыстарына тоқталатын болсақ:

Әріп диктанты 2-5 сыныптарында өткізіледі. Мақсаты-ағылшын тілінің дыбыстары мен әріптерінің дұрыс меңгеріп, олардың бір-бірінен

айырмашылықтарын, ұқсастықтарын білдіру. Бұл диктант түрі оқушылардың сауатын ашумен қатар олардың есте сақтау қабілетін дамытады.

Мысалы: a,e,i,и,o,y

t,d,n,m,b,v

Сөздік диктант-барлық сыныптарда жүргізіледі. Мақсаты:оқушыларға сөздің белгілі ұғымды білдіретіні, мағынасы болатынын түсіндіру. Диктанттың бұл түрі жаңа грамматикалық тақырып, мәтін, сурет, түрлі жаттығу жұмыстарынан кейін өтіледі.

-Living room, toilet, dining room, flat, door, window.

-Spring, summer, autumn, winter.

Шығармашылық диктант. Диктанттың бұл түріне сөйлем мүшелерінің орын тәртібі бұзылып, шашыранды сөз түрінде берілген сөйлемдер алынады. Бұл сөздердің әр тобынан оқушылар өздігінен сөйлем құрастырады.

1.Usually, watch, I, TV, on Sunday

2.Always, she, piano, plays, at home, the.

Бақылау диктант-барлық сыныптарда оқушылардың білімі мен сауаттылығын тексеру мақсатында өткізіледі. Диктанттың бұл түрі белгілі бір тақырып өтілгеннен кейін жүргізіледі. Бақылау диктантын жазуға төселдірудің шарты-оқылған сөйлемді, сөздерді бірден ұғып алып, жадында сақтап жазуға үйрету.

1) Жеміс пен көкөністі екі топқа бөлу

2)

Fruits	Vegetables

Bananas apples tomatoes onions carrots

Cabbage apricots oranges potatoes

3)Киімдерді үш топқа бөлу

4)

Boy's wear	Girl's wear	Either

Boots rain coat trousers pullovers shirts

Pyjamas pants gloves sweaters shoes

5) Сөз таптарына байланысты үш топқа бөлу

6)

Nouns	Verbs	Adjectives

Dog cry far money ruler rose play uncle bad build green small put hunter bag clean garden bring interesting river good write

Көру диктанты барлық сыныптарда жүргізіледі. Мақсаты-оқушылардың көру, есте сақтау қабілетін дамыту арқылы ағылшын сөздерін сауатты жазуға үйрету. Бұл диктант түріне әріп, буын, жеке сөздермен бірге

кейбір жазылуы қиын тіркестерді, қанатты сөздер, тұрақты сөз тіркестері, жұмбақ, жаңылтпаш, мақалдар алуға болады. Диктант мәтіні тақтаға (интерактивті тақтаға) күні бұрын жазылады. Оқушылар мәтінді екі-үш рет оқып, асықпай қарап алғаннан кейін тақта жабылады, сол көргені бойынша жадында сақтауға уақыт беріледі. Содан кейін естерінде қалғанын жазып шығады.

Өздік диктанты барлық сыныптарда жүргізіледі. Оқушылар өтілген мәтіннің немесе суреттің мазмұнын, оқыған кітап, көрген оқиғалары жайында жазады. Жазу барысында кейбір сөз тіркестерін, сөйлемдерді, жаттап алған өлең, мақал, қанатты сөз, фразеологиялық тіркестерді пайдалануына болатыны оқушылардың қатеріне беріледі.

Оқушылардың білімін сынауға арналған тағы бір жазба жұмысының түрі - **сұрақтарға жауап жазу**. Сұрақтар алынған мәтінді қайталауға, немесе жеке белгілі бір тақырыпқа берілген суреттер, қиын диафильмдер бойынша қойылуы мүмкін. Жауаптарды бағалағанда оның мазмұнына (жауаптың нақтылығы, толықтығы), сөйлем мәтіні құрылысының дұрыстығы, орфографиялық сауаттылығы ескеріледі.

Диктант, жазба жұмыс түрлерін оқушылардың жас ерекшелігіне (сыныбына), топтың қабылдау қабілетіне қарай, оқу материалының күрделілігіне байланысты жеңілдетіп немесе қиындатып отыруға болады.

6 сынып бойынша өткен **«Fruits-Vegetables»** тақырыбында **бақылау диктанты алынды**, оқушылардың білімі мен сауаттылығын тексеру мақсатында өткізіледі. Диктант осы тақырып өтілгеннен кейін жүргізіледі. Бұл диктантты алудың маңыздылығы жазуға төселдірудің шарты-оқылған сөйлемді, сөздерді бірден ұғып алып, жадында сақтап жазуға үйренеді. Ағылшын сабағында жоғарыда айтылған жазба жұмыстары оқушылардың ағылшын тілінде жазу сауатылығын дамытып, есте сақтау қабілеттерін дамытады. Сабақ үдерісінде төмендегідей нәтижелерге қол жеткіздік

Қорыта келгенде жазба жұмысын өткізген кезде 4 дағдының ішінде айтылым төмен көрсеткішті көрсетіп тұр. Себебі оқушылардың есте сақтау қабілеттері орташа деңгейде, осыған орай қосымша сабақта осы дағдыны көтеру барысында түрлі әдіс-тәсілдерді қолданамыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары. Мектептегішет тілі 110-111 б. Алматы қаласы-2016
2. Орта жалпы білім беретін мектепке арналған бағдарлама (ағылшын тілі) Алматы-2017
3. «Қазіргі заманауи технологиялар»2018

Организация и проведение формативного оценивания на уроках английского языка в условия обновленного содержания образования

Наумова А.Ю., КГУ «СОШ № 15»

"Образование признано одним из важнейших приоритетов долгосрочной Стратегии «Казахстан -2030». Общей целью образовательных реформ в Казахстане является адаптация системы образования к новой социально-экономической среде. Президентом Казахстана была также поставлена задача о вхождении республики в число 50-ти наиболее конкурентоспособных стран мира. Совершенствование системы образования играет важную роль в достижении этой цели"[1]. Изменения в системе образования соответственно влекут за собой изменения и в системе оценивания учебных достижений учащихся. В условиях обновленного содержания образования уровень учебных достижений учащихся является одним из значимых показателей эффективности критериальной системы оценивания. Вместе с этим уровень учебных достижений демонстрирует то, насколько эффективно образовательная деятельность функционирует в школе, развивается согласно современным требованиям обновленного содержания образования и влияет на результативность учащихся [4]. Именно качественно выстроенная система оценивания учебных достижений учащихся определяет уровень потенциала в повышении качества образования в целом.

Работая в условиях обновленного содержания образования у педагога в современной школе возникла необходимость изменить традиционные подходы к оцениванию достижений учащихся и расширить инструментарий оценивания. Почему именно формативному оцениванию уделяется такое внимание? Формативное оценивание позволяет проследить прогресс каждого учащегося, оно предоставляет ученикам, а не только учителю, информацию о причинах ошибок, позволяет выработать стратегии к их корректировке и устранению, обеспечивает учащимся понимание методов и критериев оценки, таким образом, делая учащихся ответственными за обучение и повышая познавательную мотивацию.

Современные формы обучения позволяют осуществить формативное оценивание более эффективно и качественно. Учащимся предоставляется возможность свободно высказывать свое мнение во время работы на уроке,

принимать участие в разработке критериев оценивания. Чередование различных форм работы на уроке, таких как групповая, парная индивидуальная, обмен мнениями и диалог с самим собой способствует развитию творческих способностей учащихся и более активному их вовлечению в учебную деятельность [3].

Существует огромное количество стратегий формативного оценивания, которые применяются на различных этапах современного урока английского языка.

Стратегии оценивания -это методы, используемые для сбора информации об учебных достижениях учащихся. Для более эффективной и объективной оценки учащихся следует использовать различные стратегии и соответствующие инструменты.

В своей практике в процессе формативного оценивания я использую дифференцированный подход к обучению, который позволяет проследивать уровень учебных достижений учащихся с разной языковой подготовкой. При выполнении дифференцированных заданий у учителя есть возможность более точно и объективно оценить работу учащихся на уроке и определить их уровень учебных достижений.

При изучении темы CLIL: Physical Education: rules of a game [5]. учащимся было предложено выполнить дифференцированные задания на аудирование согласно их способностям: level 1(+), level 2 (++) ,level 3 (+++). Задание самого легкого уровня подразумевало выбор правильных ответов из трех предложенных (multiple choice) по прослушанному тексту, задание среднего уровня было на определение верных и неверных утверждений (true/false) по прослушанному тексту. В задании на аудирование самого сложного третьего уровня учащимся нужно было вставить пропущенные слова в предложения (gap filling) по прослушанному тексту.

Табл.1 Пример дифференцированных заданий на аудирование

LISTENING TASK: Differentiation. Individual work.

Students work individually and do the listening tasks.

Listening. Level 1 + Listen and choose the correct answer A, B or C.

1) Basketball is from _____ and all schools in the USA have got a basketball team.

A) North America B) South America C) North England

2) There are two _____, one at each end of the court.

A) players B) balls C) baskets

Name, surname _____

Listening. Level 2 ++ Listen and mark the statements TRUE or FALSE.

1) It's not popular in Britain today and many schools have basketball teams for both girls and boys. True/False

2) In a basketball game, two teams play on a court. True/False

Name, surname _____

Listening. Level 3 +++ Listen to the text and complete the sentences.

1) Basketball is from _____ and all schools in the USA have got a basketball team.

2) These players change with the others during the _____.

На своих уроках в процессе формативного оценивания я использую различные оценочные листы. Оценочные листы могут быть направлены на оценивание групповой работы, парной и индивидуальной. Так, например, после выполнения задания на аудирование учащимся предлагается обменяться своими работами и оценить другу друга используя оценочный лист. Это является примером взаимооценивания с использованием оценочных листов. Оценочные листы также очень удобно применять при самооценивании. При использовании оценочных листов учащиеся должны точно понимать критерии оценивания к заданию.

Табл.2 Пример оценочного листа к заданию на аудирование

1 point	20%	Very bad
2 points	40%	Satisfactory
3 points	60%	Satisfactory
4 points	80%	Well done
5 points	100%	Excellent

При планировании групповой работы учитель заранее совместно с учащимися разрабатывает критерии групповой работы и оценочный лист работы группы в зависимости от цели и типа задания. Итоговое оценивание работы группы будет отражать индивидуальные учебные достижения каждого учащегося [2].

Так, например, при изучении темы National Heroes of Kazakhstan в 6 классе учащимся после работы с текстом было предложено в группах подготовить и защитить мини-проекты об известных людях Казахстана.

Task 1. Work in group. Choose one national hero from the text on p.28. Prepare and present poster about their life and work. Use the Internet to help you.

Assessment criteria.

Students

- tell 10-12 sentences about national hero of Kazakhstan.
- reveal the theme of their group work
- prepare poster with interesting design
- answer all the questions after presentation
- work actively in groups (cooperation)
- follow the rules of working in a group

Табл.3 Пример оценочного листа групповой работы

Group	Speaking	Theme	Creativity	Questions	Cooperation	The	Listen to

	(tell 10-12 sentences about national hero of Kazakhstan)	(reveal the theme of their group work)	(prepare poster with interesting design)	(answer all the questions after presentation)	(work actively in groups and know their roles)	rules of working in a group	other groups and ask questions
1	+	+	-	+	-	-	+
2	+	+	+	+	+	-	+
3	+	+	+	+	+	-	-

В своей практике я активно использую листы прогресса учащихся. Листы прогресса учащихся могут быть расположены на стенах в кабинете, их также можно вести в электронном формате. Лист прогресса учащихся -это таблица со списком учащихся группы, датами уроков и отметками о выполнении заданий. В листах прогресса учащихся можно отмечать информацию о выполнении домашних заданий учащимися, информацию о работе на уроке, баллы за аудирование, чтение, говорение. Листы прогресса учащихся являются эффективным инструментом оценивания учебных достижений учащихся на уроках. Учащиеся видят свои ежедневные результаты и знают над чем им нужно работать.

Табл.4 Лист прогресса учащихся

№ Name, surname 6V	09.01	13.01.20	14.01.20	16.01.20	20.01.20	21.01.20
	Activities in and out of school (speaking)	School life (reading)	Can for ability and permission (use of English)	Food and drink (listening)	Countable and uncountable nouns (use of English)	Making, accepting and refusing invitations (speaking)
Dilan Baedilov	Good	3p/6p	knows, but can't use	3p/5p	Have difficulties with some/any, much/many	Satisfactorily
Denis Deev	Very well	5p/6p	knows and uses in speech	5p/5p	uses and understands some/any, much/many	Excellent

В процессе оценивания говорения на своих уроках я также использую устные комментарии. Перед выполнением устных заданий учащиеся знакомятся с критериями оценивания и получают оценочные листы. После выполнения устного задания учитель проводит обратную связь при помощи комментариев.

Пример задания на говорение в 6 классе по теме Making, accepting and refusing invitations :

Task 2. Work in pairs. Prepare a new dialogue using the dialogue in exercise 3 as a model. Use the words in exercise 5 or your own ideas. Practise the new dialogue.

Табл.4 Оценочный лист к заданию на говорение

criteria	Comments			
	Excellent	Well done	Satisfactory	Not very well -
1)Key phrases				
2)Intonation				
3)not less than 5 phrases				
4)useful vocabulary				

На своих уроках я также использую такие методы формативного оценивания как «Самооценивание», «Взаимооценивание», «Формативный опрос», «Речевое пояснение», «Эссе из одной строки», « Две звезды, одно пожелание», «Светофор», «Сигнал рукой», которые дают ученикам возможность оценить собственный успех, свои мысли и свой прогресс на уроке. Учащиеся заполняют таблицы «What I Know”-What I want to know?-What I have learnt?»), диаграммы, ментальные карты и многое другое. При составлении ментальных карт или схем у детей развивается критическое мышление, навыки саморегуляции, повышается активность и появляется интерес к изучаемому предмету. Применение данных технологий способствует также формированию сознательного отношения учащихся к учебе.

Таким образом, можно сделать вывод, что формативное оценивание, проводимое в рамках различных видов деятельности, дает четкую, объективную картину умений учащихся и их прогресса, позволяет качественно оценивать их учебные достижения. Важную роль формативное оценивание играет в формировании навыков самостоятельной работы учащихся и умений оценивать собственные действия и достижения.

Список литературы:

1) Государственная программа развития образования Республики Казахстана 2011-2020 годы. Утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 года № 1118

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1000001118#z11>

2) Методическое руководство «Оценивание учебных достижений учащихся». Сост. Р. Х. Шакиров, А.А. Буркитова, О.И. Дудкина. Бишкек. 2012

3)Спатарь-Козаченко Т.И.. Технология педагогической мастерской построения знаний на уроке испанского языка. Вестник Ассоциации вузов туризма и сервиса. Москва.2016

4) Руководство по критериальному оцениванию для учителей основной и общей средней школ, учебно-методическое пособие, под ред. О.И.Можаевой, А.С.Шилибековой, Д.Б.Зиеденовой. Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы». 2016

5) Ben Wetz, Diana Pye. English Plus 6 grade for Kazakhstan.Oxford. 2017

Сабақтан тыс тәрбие жұмыстары: жаңа тәсілдер нақты нәтижелер

Аркин Е.А., «№18 ЖББОМ» КММ

Балаға қуаныш сыйлай отырып, тәрбиелеуге міндеттіміз.

Тәрбиелеуде мұғалімнің өінің не біліп, не істейтіні маңызды-ақ. Бірақ оның ықпалымен шәкірттерінің не біліп, не істейтіні онан да маңыздырақ. Мұғалімдер, міне осымен бағаланады.

Жаңа заман ағымына сай білім саласында, тәрбие саласында да жаңа әдіс-тәсілдердің қолданудың маңызы өте зор. Білім мен тәрбие үздіксіз өгеруде. Тәрбие жоқ жерде, білім де жоқ деген нақыл сөз бар. Бүгінгі таңда жеке тұлғаның өмірде дұрыс қалыптасып дамуы, дұрыс тәрбие алуы үздіксіз сипатта болатыны баршамызға мәлім. Оның жүзеге асуы тек сабақ жүйесінде ғана емес, сабақтан тыс жүргізілетін әртүрлі тәрбиелік әрекеттермен, жаңа әдіс-тәсілдермен ұштасады. Ол әдеттегідей әр-түрлі формада өтіледі. Ол әдетте сыныптан тыс және мектептен тыс жұмыс болып бөлінеді. Сыныптан тыс тәрбие жұмысы - тұлғаның әлеуметтік қалыптасуын қамтамасыз етуде, өмірге деген көзқарасының өзгеруі, оған жағдай туғызатын сынып жетекшілерінің мұғалімдердің басшылығымен ұйымдастырылған және сабақтың мақсатымен өзара байланысты болып келетін тәрбие жұмысының дербес түрі. Ол әртүрлі оқушыларға тиімді және пайдалы тәрбие әрекеттерінің жиынтығы ретінде балаға кең көлемде тәрбиелік ықпал ете алады. Сыныптан тыс тәрбие жұмысы мектептегі тәрбие жұмысының құрамдас бөлігі болғандықтан, ол тәрбиенің жалпы мақсатын орындауға бағытталған—балаға қоғамда өмір сүруге қажетті әлеуметтік тәжірибені меңгерту және қоғамдық тұрғыдан қабылданған құндылықтар мен сыни тұрғыдан ойлау жүйесін қалыптастыру. Соған орай оның негізгі мақсаты – сабақ үстінде жүзеге асыратын тәрбие міндеттерін толықтыру және тереңдету, олардың қабілеттерін неғұрлым толық ашу, белгілі бір нәрсеге қызығушылығы мен ынтасын ояту, өмірге бейімдеу, қоғамдық белсенділіктерін шыңдау, бос уақытын дұрыс ұйымдастыруды көздейді. Сыныптан тыс жұмыстардың басты міндеттері: оқушылардың практикалық дағдылары мен біліктерін кеңейте және тереңдете түсу, логикалық ойлауды, тапқырлықты дамыту, қабілетті және дарынды балаларды көрсетіп, олардың ой-өрісінің әрі қарай дамуына көмектесу, табандылыққа, еңбекке деген сүйіспеншілікке, ұйымшылдық пен

ұжымшылдыққа тәрбиелеу. Сыныптан тыс жұмысқа қойылатын негізгі талап – оқушылардың жан-жақты дамуына көмектесу. Балалар үйірмелері, секциялары, әр түрлі қоғамдары мен басқа да өз бетімен жұмыс істейтін шығармашылық бірлестіктері жүйесі олардың пайдалы және қызғылықты істерді кең молынан таңдап алуға мүмкіндік беруге тиіс. Сыныптан тыс жұмыс процесінде жекелеген балалар мен жеткіншіктер үшін белгілі бір сабақтарды таңдап алу ерікті іс болып табылатындықтан, мұндай жұмыс жүйесінің болуы әрбір мектеп үшін міндетті.

Сыныптан тыс жұмыс жүйесі мектеп оқушыларының шығармашылық қабілеттерін, қоғамдық белсенділігін көрсететін ортасы бола отырып, оқушылар ұжымдарының қалыптасуына және топтасуына, оқушылардың саналы тәртіп, жауапкершілік, өз мектебіне, бүкіл ұжымға пайдалы болуға ұмтылу рухында тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Сыныптан тыс жұмыстардың мазмұны–оқушының теориялық білімін кеңейтіп, толықтыра түседі және оқушылардың жеке қабілетін дамыта түседі. Жаңартылған оқу білім аясында оқушы алған білімдерін өмірде қолдана алуы аясында, қазіргі мектептердегі оқу мен тәрбиенің кіріктірілуі мына төмендегі жұмыстар арқылы жүзеге асады:

- Мәдени мекемелерде, табиғат аясында, базалық кәсіпорындарда, мұражайларда мектептен тыс сабақтар ұйымдастыру;

-Оқушыларды дамыта оқыту үшін әртүрлі жастағы дарынды балалар топтарын құру; жас ерекшеліктерін ескеріп, түрлі сайыстар ұйымдастыру.

-Таңдауы бойынша еркін сабақтар, оқу пәндері бойынша сайыстар мен олимпиадалар жүргізу;

-Оқу бағдарламаларына сай қосымша арнаулы сабақтар өткізу;

-Мұғалімнің ұйымдастырумен ата-аналармен әр-түрлі қызықты тренингтер, жарыстар ұйымдастыру, ата-аналарды мектепке тарту, үнемі байланыста болу.

-Үйірмелерде, спорт ұжымдарында, көркем өнерпаздар ұжымдарында балалардың өз беттерімен жұмыс істеулеріне кең мүмкіндіктер беріледі.

-Өнер саласында ән, би, домбыраға қатысу.

-Мектептен тыс пәндік олимпиадаларға, дебаттарға, әр-түрлі саладағы сайыстарға оқушыларды ұйымдастыру;

Сынып жетекшілері, пән мұғалімдері оны әрине бағыттап отырады, Қазіргі жағдайдағы сыныптан тыс тәрбие жұмысының ерекшелігінің мәні ондағы қоғамдық пайдалы іс-әрекеттің сыбағалы салмағының артқандығында. Егер біраз уақыт бұрын сыныптан тыс жұмыста өзара сөйлесу және көңіл көтеру формалары басым болып келсе, қазір ол қоғамға пайдасы мол бағытқа ие болып келеді. Соның нәтижесінде ол мектеп оқушыларына, әсіресе жоғары сыныптарда, кәсіптік бағдар берудің өте маңызды да ықпалды құралы ретінде көрініп отыр. Сонымен қатар қазіргі таңда оқушылардың өз бетінше кітап оқуы құлдырап барады. Осыған орай оқушыларға арнап «Өнегелі өмір-бізге үлгі» тақырыбы аясында мектебімізге «Орталық Қазақстан» газетінің кадр, қоғамдық ұйымдар мен байланыс, жарнама бөлімінің меңгерушісі –Ерғазы

Төлеу және мәдениет, руханият, әдебиет және жастар саясаты бөлімінің меңгерушісі, ақын, журналист – Жәнібек Алимжанмен кездесу өткізілді. Кездесу барысында адами қасиеттер, кітап оқу, еңбекқорлық, отансүйгіштік, мақсатқа жету, ұлы тұлғалардың өмірін, үлгі ету асында әңгімелер айтылып, сұрақтар қойылып, өлең оқылып, ән шырқалып, күй тартылып әсерлі кездесу оқушылардың рухани баюына септігін тигізді.

Осыған орай өзімнің бірнеше жыл сынып жетекшілік қызметімді атқарып жүрмін. Биылғы оқу жылында сыныбым 9 «Ә». Осы аталған сыныптан тыс тәрбие саласында барлық оқушыларым қамтылған. Осы оқушыларым спорт саласында, өнер саласында, актёрлік саласында, мәнерлеп оқу сайыстарында, олимпиадаларда өздерін жоғарға деңгейде көрсетіп, Дәрежелі дипломдармен, Мақтау қағаздармен, Алғыс хаттармен, сертификаттармен марапатталады.

Сонымен қатар, қазіргі таңда ағылшын тілін жетік меңгеруге барлық мүмкіндіктер жасалған. Заман талабына сай оқушыларға тек алға ұмтылу, үздіксіз өз білімдерін жетілдіру, алған білімдерін өмірде дұрыс қолдану мақсатнда мен ағылшын тілі пәнінің мұғалімі ретінде, сабақтан тыс ағылшын тілі пәнінен «Ел танығым келеді» мектепшілік дәстүрлі сайысты өткізіп келем.

Сайыстың өзектілігі білім берудің негізгі сатысында ағылшын тілінің қоғамдық әлеуметтік мәнін түсінген, тілдің қызметін жүйелі меңгерген, коммуникативтік біліктілігі дамыған дара тұлға даярлауға мүмкіндік туғызады.

Ел тану ұғымы елдің тарихын, мәдениетін, салт-дәстүрін, әдет-ғұрыптарын түсіндіреді.

Ағылшын тілін оқыту, тәрбиелеу, басқа ұлт мәдениетін және тарихын танып өзара әрекет ету құралы ретінде, шетел тілін әрі қарай меңгеруін дамытуға бағытталған. Ағылшын тілінде сөйлейтін елдердің және еліміздің тарихын, салт-дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын түсіндіреді.

Мектепте ағылшын тілін оқып үйрену міндетті болғандықтын, оқушылардың тілдік қорларының деңгейінің орташа екендігін ескере отырып, бұл сайыс үш кезеңнен тұрады.

Сайыстың мақсаты: Оқушылардың ағылшын тіліне деген қызығушылықтарын арттырып, жан-жақты дамуына ықпал ету.

Сайыстың міндеттері:

- Оқушының лингвистикалық дүниетанымын қалыптастыру
- Өз ойын еркін жеткізуге дағдыландыру;
- Оқушының логикалық ойлауын, танымдық әрекеттерін жетілдіру, шығармашылық қабілетін арттыру.

Күтілетін нәтиже:

- Оқушының лингвистикалық дүниетанымын қалыптасады;
- Өз ойын еркін жеткізуге дағдыланады;
- Оқушының логикалық ойлауы, шығармашылық қабілеті артады.
- «Ел танығым келеді» атты сайыс 3 кезеңнен тұрады.
- **1 кезең-үй тапсырмасы:** «Мені қызықтыратын ел» тақырыбында Power Point бағдарламасында жасалған 6-7 слайдтан тұратын презентацияны қорғау.

- Оқушылар ағылшын тілінде сөйлейтін бір елді таңдап, сол елдің географиялық орнын, мәдениеті, салт-дәстүрі, тағамы туралы презентация жасап, қорғайды. Қорғау кезінде оқушылар нақты шет тілінде өз сөйлеу шеберліктерін және сол ел туралы барлық ақпаратты білетінін көрсету керек.

- **Бағалау критерилері:** 5 баллдық жүйемен:

- 1. Сөйлеу мәдениеті
- 2. Слайд көлемі (6-7 слайд).
- 3. Уақыт (3-4 минут).

- **Күтілетін нәтиже:**

- 1. Оқушылардың шет тілінде сөйлеу мәдениеті қалыптасады.
- 2. Шығармашылық қабілеттері артады.
- 3. Өзге ел туралы өте көп пайдалы ақпарат біледі.
- 2 кезең-әр елдің көрікті жерлері туралы суреттерді тауып, айту.

- Оқушылардың назарына біраз елдердің көрікті жерлері туралы суреттер көрсетіледі. Олардың негізгі міндеті барлық білімдерін ортаға салып, сол берілген суреттегі көрікті жердің атауын және орналасқан елді атау.

- **Бағалау критерилері:** 5 баллдық жүйемен:

- 1. Әр дұрыс жауап үшін бағаланады.

- **Күтілетін нәтиже:**

- 1. Оқушылардың шет тілінде сөйлеу мәдениеті қалыптасады.
- 2. Дүниетанымы артады.
- 3. Өзге ел туралы өте көп пайдалы ақпарат біледі.

- 3 кезең-интернет арқылы белгілі бір елдің көрікті жерлері туралы ақпарат тауып, сол елге бару туралы шағын баяндама жасау.

- Әр оқушыға интернет желісіне қосылған жеке компьютер беріледі. Оларға таңдау мүмкіндігі беріліп, өз қалаған белгілі бір елдің көрікті жерлері туралы сипаттау, яғни сол елге саяхат жасау тапсырмасы беріледі. Оқушылар 5 минут уақыт көлемінде шағын баяндама жазу керек.

- **Бағалау критерилері:** 5 баллдық жүйемен:

- 1. Сөйлеу мәдениеті.
- 2. Сөйлемдердің дұрыс құрылуы.

- **Күтілетін нәтиже:**

- 1. Оқушылардың шет тілінде сөйлеу мәдениеті қалыптасады.
- 2. Өз ойларын еркін жеткізе алады.
- 3. Интернеттен пайдалы ақпарат тауып, оны тиімді пайдаланады.

Қорытындылай келе, оқыту барысында оқушылардың сыныпта және сыныптан тыс алған білімін дамытып, оны ары қарай жетілдіруде сыныптан тыс жұмыстардың маңызы зор. Сыныптан тыс жұмыстардың оқушылардың жауапкершілікке, белсенділігін арттыруда, өзіндік көзқарасының қалыптасуында, білімін жетілдіруде бірден-бір маңызды тәрбие құралы екендігін көреміз. Сыныптан тыс жұмыстарды дұрыс ұйымдастырған жағдайда оқушылар бойында ұйымдастырушылық, белсенділік дамиды. Бағалы моральдық қасиеттер, өзінді уәж қалыптасады. Сыныптан тыс

оқытуды жүйелі түрде ұйымдастыру, адам өміріне және тәрбиесіне айтарлықтай үлкен үлес қоса алады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал №5-2015 [11-12б]
2. Ж.Б. Қоянбаев, Педагогика. 2000 [8-10б]
3. Қ.Жарықбаев, С.Қалиев. Қазақстың тәлім-тәрбиесі. Алматы. 1995. [16-18б]
4. К.Ж.Қожахметова. Сынып жетекшісі. Алматы «Әлем», 2000 [50-54б]
5. Тәжірбиемнен үзінді мысалдар.

Роль инноваций в современной школе

Буякова Ю.В., КГУ «ОСШ №27»

Образование, являясь социальным институтом, обслуживающим потребности общества, является необходимым для общества, чтобы выжить и процветать. Он должен быть не только всеобъемлющим, устойчивым и превосходным, но и должен постоянно эволюционировать, чтобы отвечать на вызовы быстро меняющейся и непредсказуемой глобализации мира. Эта эволюция должна быть системной, последовательной и масштабируемой; поэтому школьные учителя должны внедрять инновации. В этой статье мы обсуждаем что такое образовательные инновации, как они реализуются и почему инновации не всегда дают желаемый результат?

Что такое образовательная инновация?

Творчество-это придумывание новых вещей. Инновация-это создание новых вещей (Теодор Левитт).

Инновация - это выход за рамки того, что мы делаем в настоящее время, и разработка новой идеи, которая помогает нам делать нашу работу по-новому. Цель любого изобретения, следовательно, состоит в том, чтобы создать что-то отличное от того, что мы делали, будь то качество или количество, или то и другое вместе. Для того чтобы произвести значительное, преобразующее влияние, нововведение необходимо привести в действие, которое требует быстрого распространения и широкомасштабного внедрения. Инновация обычно понимается как " [...] успешное внедрение новой вещи или метод " (Brewer and Tierney, 2012, p. 15). В сущности, " [...] инновации, по-видимому, имеют два подкомпонента. Во-первых, есть идея или предмет, который является новым для конкретного человека или группы и, во-вторых, есть изменение, которое происходит в результате принятия объекта или идеи " (Evans, 1970, p. 16). Таким образом, инновация требует трех основных шагов: идеи, ее реализация, а также результат, который вытекает из выполнения идеи. В образовании инновация может проявляться как новая педагогическая

теория, методологический подход, методика преподавания, учебный инструмент, процесс обучения или институциональная структура что, приводит к значительным изменениям в преподавании и обучении, которые ведут к лучшему обучению студентов. Итак, инновации в образовании призваны поднять продуктивность и эффективность обучения и / или повысить качества обучения.

Чтобы повысить качество преподавания, мы хотим повысить уровень педагогического образования, профессионального развития и обучения на протяжении всей жизни, включающее в себя стиль преподавания, мотивацию, навыки, компетенции, самооценку, креативность, ответственность, самостоятельность в обучении, способность к инновациям, свобода от административного давления, наилучшие условия труда и публичная поддержка. Таким образом, мы ожидаем, что образовательные учреждения обеспечат оптимальную академическую среду, а также материалы и условия для достижения высокого качества обучения.

Влияние технологических инноваций на образование

Анализируя инновации нашего времени, мы не можем не видеть, что подавляющее большинство из них являются материальными, являясь либо технологическими инструментами (ноутбуки, iPad, смартфоны), либо основанные на технологии системы обучения, образовательное программное обеспечение и веб-ресурсы. Технология всегда служила и как движущая сила, и инструмент инноваций в любой сфере человеческой деятельности. Тогда это естественно для нас ожидать, что инновации могут улучшить и обучение.

Хотя технология является большим активом, тем не менее, является ли она единственным или главным источником сегодняшних инноваций, и разумно ли полагаться исключительно на технологии? Все это полезные, осязаемые вещи, но где же неосозаемые инновации, такие как теоретические основы, в частности педагогика, психология и методология обучения, которые являются истинной основой преподавания и обучения? Акцент на инструментах, по-видимому, является следствием материалистической культуры, которая охватывает материальные ценности или результаты. Точно так же сегодняшние студенты больше беспокоятся об оценках, сертификатах, степенях и дипломах (материальных активах), чем о получении знаний, нематериальных активах (Business Dictionary, 2016).

Мы можем прийти к пониманию того, что современное обучение управляется больше технологическими инструментами, чем здоровой теорией, которые вводят в заблуждение. Согласно исследовательскому проекту ЮНЕСКО "инновационное преподавание и обучение" (ITL), проводимому в нескольких странах, " ИКТ имеют большой потенциал для поддержки инновационной педагогики, но это не волшебный ингредиент. "Полученные результаты свидетельствуют о том, что" [...] при рассмотрении ИКТ важно сосредоточиться не на flash, а на обучении студентов и навыках 21-го века, которые не могут обеспечить ИКТ" (UNESCO, 2013). Как утверждают Чжао и Фрэнк (2003) в своей экологической модели интеграции технологий в школе,

нас должно интересовать не только то, сколько компьютеров используется, но и то, как они используются. Очевидно, перед началом использования сначала мы должны спросить: "какие технологические инструменты помогут нашим студентам лучше изучать математику, естественные науки, литературу и языки и как эффективно использовать их для улучшения результатов обучения?" Таким образом, проблема инноваций информационных технологий двоякая: любая интеграция технологий в преподавание и обучение должны демонстрировать повышенную продуктивность преподавания и обучения, но это может быть достигнуто только тогда, когда приложения инновационных технологий основаны на эффективной педагогической теории. Технологические инновации в конечном счете приведут к педагогическим инновациям, однако, без сомнения, этот путь медленнее, сложнее и ведет к огромной трате финансовых, технических и человеческих ресурсов.

Инновации в образовании

Инновационный подход к учебному процессу- это подход, в котором целью обучения является развитие у школьников возможностей осваивать новый опыт на основе целенаправленного формирования творческого и критического мышления, опыта и инструментария учебно-исследовательской деятельности, ролевого и имитационного моделирования. С этим направлением связана разработка моделей обучения как организации учебно-поисковой, исследовательской деятельности; обучения как организации активного обмена мнениями, творческой дискуссии.

В инновационных дидактических поисках на разных ступенях обучения- педагог занимает лидирующую, но не доминирующую позицию, выполняет функцию режиссёра, но не распорядителя, играет роль не только организатора, но и соучастника такого учебного процесса, который строится как диалог учащихся с познаваемой реальностью, другими людьми, как обогащение их целостного личностного опыта. Перед учителем встают новые задачи. Обучая детей сегодня, ему необходимо помнить о навыках будущего, завтрашнего дня. Современное общество ждет от человека креативности и способности решать сложные проблемы, способности критически мыслить, умения вести переговоры, управлять людьми и координировать свои действия с другими. Современный человек должен уметь принимать решения и быть способным оценить последствия их принятия.

Тем не менее, если вы заинтересованы в том, чтобы встряхнуть свое преподавание инновационными способами, которые заставляют ваших студентов быть занятыми и взволнованными — в нашем современном мире, в котором мы живем-есть много способов, чтобы помочь. Поиск новых и инновационных методов обучения является важнейшим навыком для учителей средней школы. Исследования мозга на самом деле показали, что определенные методы и подходы могут действительно улучшить процесс обучения и, если все сделано правильно, применение инновационных методов обучения и управления вниманием на занятиях является беспроблемным как для студентов, так и для преподавателей.

Рассмотрим три инновационных метода обучения, используемых на уроках:

1. Визуализация

Студентам может быть очень трудно понять список несвязанных фактов. Знание, организованное и связанное с понятиями с целью овладения ими, включая способность визуализировать понятия, может привести к способности передавать знания и к более глубокому, долгосрочному пониманию того, чему учат. Визуализация-это особенно хорошая стратегия обучения для учителей иностранных языков. Психологи считают, что четверо из пяти современных школьников визуалы и только один аудиал и/или кинестетик. Поэтому, вполне закономерно активировалось внедрение сервисов для создания и представления графической информации в информационно-коммуникационных технологиях (ИКТ) системы образования: видео, изображений, презентаций, слайд шоу.

2. Метод проектов

В наше время к методу проектов обращаются в связи с тем, что современный этап развития общества выдвигает особые требования к образованию и ставит задачу научить студентов добывать знания, развивать их познавательные способности. Проектная деятельность – совместная учебно –познавательная, творческая или индивидуальная деятельность студентов, имеющая общую цель, согласованные методы, способы деятельности, направленная на достижение общего результата деятельности. Проектная деятельность на занятиях помогает творчески применить языковой материал, превратить занятия в дискуссию, исследование. Выполнение проектных заданий позволяет обучающимся видеть практическую пользу от изучения английского языка, следствием чего является повышение интереса к этому предмету.

3. Активное обучение: Обучение друг друга, дискуссионные группы и совместное решение проблем.

Все преподаватели средней школы боятся комнаты, полной пустых лиц или молчания, после того как они открывают тему для обсуждения в классе. По данным Центра образовательных ресурсов Джона Хопкинса (CER), уделение времени активным учебным методам является одним из способов заставить студентов думать, говорить и делиться информацией в классе. CER публикует серию под названием "инновационный инструктор", в которой исследуются эти методы.

Одна конкретная статья из этой серии –«Давайте сотрудничать!» ,описывает структуру класса, где преподаватель ведет краткий обзор темы дня и дает студентам задачу, которую нужно выполнить к концу урока, например, ответить на вопрос или решить проблему. Студенты разбиваются на небольшие группы, чтобы провести онлайн-исследование, наметить идеи и обсудить способы решения проблемы. Группы загружают свои работы на сайт Blackboard, где учитель может просмотреть их. В конце занятия каждая группа делится тем, что они узнали, со своими сверстниками. Каковы результаты?

Более высокая вовлеченность в целом и все студенты были сосредоточены на задаче во время групповой работы.

Это всего лишь три идеи которыми вы можете воспользоваться в поисках инновационных методов обучения, чтобы ваши ученики были более вовлечены в учебный процесс. В современном все более творческом мире, новые идеи появляются почти каждый день. И поэтому современный педагог должен идти в ногу со временем, используя все возможности современного мира , чтобы сделать образовательный процесс более эффективным.

Список литературы:

1. Brewer, D. and Tierney, W. (2012), “Barriers to innovation in the US education”, in Wildavsky, B., Kelly, A. and Carey, K. (Eds), Reinventing Higher Education: The Promise of Innovation, Harvard Education Press, Cambridge, MA, pp. 11-40

2. Business Dictionary (2016), “Definition of the term ‘intangible asset’ ”, available at: www.businessdictionary.com/definition/intangible-asset.html (accessed November 11, 2016).

3. Evans, R. and Leppmann, P. (1970), Resistance to Innovation in Higher Education, Jossey-Bass Publishers Inc., San Francisco, CA

4. Maurer, H., Mehmood, R. and Korica-Pehserl, P. (2013), “How dangerous is the web for creative work?”, Journal of Computing and Information Technology, Vol. 21 No. 2, pp. 59-69.

5. Rebecca Pearlman(2013) «Bring on the Collaboration!»Б,Journal «The Innovative Instructor» https://cer.jhu.edu/files/InnovInstruct-Ped_BringOnTheCollaboration.pdf

Өзіндік білімін жетілдіру арқылы педагогтың кәсіби құзыреттілігін арттыру

В.Е.Сеитова, А.Б. Алдонгарова «Ахмет Байтұрсынұлы атындағы №41 мектеп-гимназия» КММ

Классик-педагог К.Д.Ушинский *«мұғалім өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады»* демекші білікті ұстаз, білімді маман болу үшін әрбір мұғалім өз білімін үздіксіз көтеріп отыруы тиіс.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесіндегі өзгерістер, мұғалімнің біліктілігі мен кәсібилігін, яғни мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін арттыруды алдыңғы қатарға қояды. Еркін ойлы, өз ісінің нәтижесін алдын-ала жоспарлай алатын және білім беру процесін моделдейтін ұстаз заманауи білім берудің мақсатына жетудің кепілі болып табылады. Сондықтан қазіргі уақытта білікті,

шығармашыл әрі бәсекеге қабілетті ұстаздарға сұраныс арту үстінде. Кәсіби құзыретті мұғалім деп педагогикалық әрекетті, педагогикалық қарым-қатынасты айтарлықтай жоғары деңгейде жүзеге асыра алатын және оқушыны оқыту мен тәрбиелеу барысында жоғары нәтижелерге қол жеткізе алатын мұғалімді айта аламыз. Кәсіптік құзыреттілікті дамыту - бұл жеке кәсіби деңгейдің өсуіне, кәсіби тәжірибенің жинақталуына әкелетін кәсіби тәжірибені қабылдау мен енгізудің динамикалық процессі. Біз өз білімімізді көтеру процессін ұйымдастыру барысында келесідей міндеттерді алға қойдық:

- Ағылшын тілі сабағында АКТ-ны пайдалану жөнінде әдебиеттер мен ресурстарды зерделеу;
- біліктілікті арттыру курстарынан өту;
- АКТ-ны сабақ барысында қолданудағы проблемалар бойынша семинарлар мен конференцияларға қатысу;
- әріптестердің сабақтарына қатысу және үздіксіз тәжірибе алмасу;
- өз сабақтарымызға өзіндік талдау мен өзіндік бағалау жүргізу;
- пәндік тақырыптық жиынтыққа негізделген электронды тапсырмалар жиынтығын әзірлеу.

Заманауи кәсіби дамыған, құзыретті, өз мамандығының шебері болу - әр мұғалімнің міндеті. Ендеше мұғалімнің кәсіби-шығармашылық іс – әрекетінің негізі зерттеушілік қызмет және жеке ізденістерден тұрады. Өйткені, педагогтың кәсіби өзіндік дамуы мен өзіндік білім алуы маңызды. Әр педагог өзін іштей үнемі оқуға, ізденуге итермелеп, шыңдалып отыруы қажет, яғни өз ісіне бекем, кәсіби тәжірибелі, жаңашыл да шығармашыл ұстаз болу білім беру саласына ғана емес, жалпы еліміздің инновациялық стратегиясын жүзеге асырады. Сондықтан басты кезекте мұғалім ғылыми-әдістемелік тың ізденістерге сүйене отырып, жаңашылдыққа талпынуы қажет.

Білім беруде оқытудың озық және тиімді технологиясын енгізу, сабақты жаңашыл үрдіспен өткізу-оқушылардың білім сапасын арттыруға, олардың креативті ойлау қабілеттерін дамытуға, ал педагогтар үшін кәсіби шеберліктерінің өсуіне ықпал етеді.

Ізденіс барысында өз білімін жетілдіру арқылы шығармашылықпен дайындалып өткізілген сабақтар дәстүрлі сабақтардан әлдеқайда нәтижелі. Мұғалімнің өз білімін жетілдіріп, инновациялық технологияларды қолданса, сабақ тартымды да тиімді және оқытудың білім сапасын арттыруда маңызы зор, сондай-ақ оқушылардың өз бетімен, шығармашылықпен жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Демек мұғалімдер біліктілігін жетілдіру курстарына, ғылыми-әдістемелік конференцияларға, жобалық жұмыстарға, тәжірибе алмасуға бағытталған түрлі тақырыптағы семинарларға қатысу педагогтардың кәсіби жағынан шыңдалуына жол ашады.

Атап айтатын болсақ, offline-online оқу семинарлары мұғалім үшін өз бетінше білім алудың анағұрлым ыңғайлы түрі. Бұл – пән және бағалау жүйесі бойынша тегін вебинарлар мен онлайн-семинарлар (жаңартылған білім беру бағдарламаларын апробациялауға қатысқан Назарбаев Зияткерлік мектептері

мен үздік мұғалімдерінің жұмыс тәжірибесі), сол сияқты «НЗМ» ДББҰ-ның sk.nis.edu.kz тұғырнамасындағы жүйелік-әдістемелік кешеннің (ЖӘК) және ПШО-ның www.cpm.kz. әдістемелік кітапханасының тегін ресурстарын қолданудың маңызы зор.

Ағылшын тілі пәнінің мұғалімдері үшін Digital Resources for Learners of 1-11 атты құралды қолдану тиімді. Бұл British Council-дың электронды ресурстарын ағылшын тілі сабақтарында нәтижелі қолдануға көмектеседі, сонымен қатар бұл жерден түрлі идеяларды, мұғалімдерге арналған тегін материалдар жиынтықтарын, сабақ жоспарлары мен оқу материалдарын таба аласыз.

Қорыта айтқанда «Егер сіздерде өз ісін сүйетін, әрі жетілдіруге талпынатын мұғалім болмаса, білім алғысы келетін әрі дамуға талпынатын оқушы қайдан келсін?» деп сингапурлық реформаторлар айтпақшы, мұғалім оқу-тәрбие үрдісін жүзеге асыруда өз білім-білігін, оқытудың озық әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп, және инновациялық технологияны меңгеру арқылы ғана оқытудың білім сапасын арттырып бәсекеге қабілетті, білімді де білікті тұлға тәрбиелей аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Білім беру қызметкерлерінің Бірінші Республикалық Педагогикалық оқулары « Педагогтің кәсіби өсуі - білім берудің жаңа сапасын қамтамасыз етудің шарты» баяндамалар жинағы, Алматы, 2013 ж., I бөлім, 482 б.

2. Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру курсының бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші (базалық) деңгей. III басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.

3. Мұғалімнің педагогикалық шеберлігі. //Білім әлемі. Алматы., 2004 ж. №6.

4. <https://multiurok.ru/files/povysheniie-professional-noi-kompietientnosti uchitielia-chieriez-samoobrazovaniie.html>

Использование критериального оценивания на уроках английского языка – как одного из главных условий повышения качества обучения учащихся

Калачева Н.А., КГУ «Основная школа № 44»

В связи с переходом на обновленную систему образования в Казахстане не могла остаться в стороне и сама система оценивания. Проанализировав «пятибалльную» систему оценивания можно сделать выводы о том, что учителя оценивают учеников или слишком высоко, или недостаточно высоко,

а иногда даже и субъективно, по настроению учителя, по личному отношению, что в априори не должно быть. Но можно с уверенностью сказать наверняка, что с помощью «пятибалльной» системы не оценивания невозможно оценить реальную картину, конкретные знания в конкретный момент, промежуток времени, этап, на котором остановился учащийся.

Оценка на уроке... Многие задают вопрос «Для чего она нужна? Кому важна? Чем является?» Многие считают, что это инструмент, который использует учитель, чтобы дать представление о знаниях ученика, возможно тем самым повысить мотивацию учащихся, или наоборот уничтожить желание изучать тот или иной предмет, без какого-либо пояснения, уточнения, объяснения, комментария, где ученик был не прав, где он допустил ошибку.

Как мы видим «пятибалльная» система оценивания имеет ряд погрешностей. Учитель все больше и больше стал задавать себе вопрос, за что он ставит оценку, за знания ученика, за его старательность, за активность на уроке, за скорость выполнения заданий... Учителю самому не ясна картина оценивания. Для решения всех этих трудностей, которые стоят перед учителем при оценивании, учителю необходимо выстроить некие критерии, по которым педагог сможет четко, а главное объективно оценить своих учеников.

Критериальное оценивание- это процесс, основанный на сравнение учебных достижений учащихся с четко определенными, коллективно выработанными,заранее известными всем учащимся процесса образования критериями, способствующими формированию учебно-познавательной компетентности [1].

Именно критериальное оценивание берет ориентир на преодоление новых вершин, на достижение новых целей, на результат учащихся, на их совершенствование, саморазвитие.

Хотелось бы выделить преимущества использования критериального оценивания:

1. Ученик является субъектом в процессе обучения;
2. Уровень тревожности ученика снижен до минимума;
3. Педагог в процессе обучения является не просто учителем, а выступает в роли помощника, тьютора, ассистента, наставника, который всегда готов прийти на помощь, оказать поддержку, выстроить «подмости», приблизить ученика в его зону ближайшего развития (Выготский);
4. Видна четкая объективная картина процесса обучения, результаты освоения программного материала, уровень обученности по тому или иному предмету;
5. Видна взаимосвязь: учитель-ученик-родитель. Создание условий обратной связи;
6. Достоверность, прозрачность оценивания;
7. Валидность;
8. Оценивание является доступным, понятным, валидным.

Существуют два вида критериального оценивания- формативное и суммативное.

Формативное оценивание или как его еще называют оценивание для обучения позволяет улучшить обучение, восполнить пробелы в знаниях учащихся по тому или иному разделу, теме, направить учеников на саморазвитие, повысить мотивацию обучения, выти на обратную связь с родителями, предоставить четкую объективную картину обученности.

Суммативное оценивание или оценивание обучения используется для выставления конкретной отметки и представление четкой итоговой картины по приобретенным знаниям учащихся, то есть учитель суммирует все то, чему был обучен ученик, что он изучил по конкретной теме, разделу на конкретный промежуток времени, на определенный момент образовательного процесса.

И формативное и суммативное оценивание играют важную роль в современной системе образования. Данный вид оценивания наиболее значим и целесообразен.

Хотелось более подробно остановиться на оценивании обучения, то есть на суммативном оценивании, на его составлении, на алгоритме составления самих суммативных заданий, так как в современных школах не все учителя имеют четкие представления о том, как их составлять, с чего начать и как правильно составить суммативную работу. Ведь некоторые задания суммативных работ не работают на достижения целей, или выстроенные критерии оценивания не соответствуют целям программы.

Можно выработать следующий алгоритм проведения суммативного оценивания:

1. В первую очередь любой учитель должен быть компетентен в своей сфере деятельности. Знать нормативную, инструктивно-методическую документацию (государственный стандарт образования, учебные программы по предмету, долгосрочные/краткосрочные планы, инструктивно-методическое письмо, Руководство по критериальному оцениванию, спецификация суммативного оценивания), основываясь в первую очередь на эти документы перед проведением суммативного оценивания, перед составлением заданий к СОР (суммативное оценивание за раздел) и к СОЧ (суммативное оценивание за четверть). Именно перечисленная документация сможет помочь поставить корректные цели обучения и увидеть ожидаемый результат, выбрать нужный инструмент оценивания, методы обучения.

2. Учитель четко должен понимать, что такое критерии оценивания, для чего они нужны и какими они должны быть.

Критерии оценивания – это признак, на основании которого производится оценивание учебных достижений обучающихся [3]. Это индикатор/показатель достижений учебной цели.

Учитель четко должен осознавать, что он оценивает, как он поймет, что учащиеся достигли цели. Здесь необходимо помнить и про Таксономию Блума. По каким признакам учитель поймет, что дети знают, понимают, могут применить, проанализировать, синтезировать и оценить.

В первую очередь критерии оценивания должны быть направлены на проверку достижения предметной цели. Они не должны дублировать

инструкции выполнения заданий, не комментировать поведение учеников, форму работы. Критерии должны четко соответствовать учебной цели, соответствовать уровню мыслительных навыков, должны быть однозначны, понятны, измеримы и конечно же заранее известны ученикам.

На одну поставленную цель достаточно будет 2-3 критерия. Например, 6.W1 Plan, write, edit and proofread work at text level with some support on a growing range of general and curricular topics.

- Make a plan of writing
- Write a paragraph with support
- Check and edit the written draft

Обычно первые два критерия определяют мыслительные навыки низкого порядка (знание, понимание, применение), 3 критерий – навыки высокого порядка (анализ/синтез/оценивание).

Когда есть цель и написаны критерии оценивания, определены уровни мыслительных навыков, учитель может перейти к подборке самих заданий для суммативного оценивания (конечно ссылаясь на возрастные особенности, уровень обученности, дифференциацию). При составлении заданий особое внимание следует обратить на написание дескрипторов, ведь именно они описывают каждый шаг выполнения задания. Правильно составленные дескрипторы помогут учителю отследить навыки и умения, которые приобрели ученики, есть ли трудности, пробелы в усвоении знаний, и конечно же помогут спланировать последующую работу учителя по данной теме, по разделу.

Отсюда можно сделать вывод, что использование критериального оценивания на уроках английского языка, проверяя знания и умения учащихся, полученных на том или ином предмете, позволяет учителю не только четко, систематично, объективно видеть результаты своих учеников со всех ракурсов изучаемого предмета, но и стимулирует учащихся к овладению предмета, к изучению, саморазвитию, формирует учебную мотивацию учеников. А также позволяет родителям контролировать результаты учебного процесса своих детей, иметь тесную взаимосвязь: учитель-ученик-родитель, работать в тандеме, содействовать.

И как результат использование критериального оценивания имеет преобладающие совершенствования в процессе обучения, являясь одним из главных условий повышения качества обучения учащихся, и образования в целом.

Список используемой литературы:

1. Красноборова А.А., КРИТЕРИАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ В ШКОЛЕ. Учебное пособие. - Пермь 2010 – 84 с.

2. Андреев, А.Б. Концептуальный подход к созданию интеллектуальной системы анализа знаний Текст. / А.Б. Андреев, В.Б. Моисеев, Ю.Е. Усачев, В.В. Усманов // Открытое образование. — 2001. — №5. с. 44-48.

3. Афолина, Л.А. Критериально-ориентированное тестирование как эффективное средство измерения и оценки учебных достижений учащихся средних образовательных учреждений Текст.: дис. . канд. пед. наук: 13.00.01 / Афолина Л.И. Саратов, 2000. - 207с.

4. Бахмутский, А.Е. Оценка качества школьного образования Текст.: дис. . док. пед. наук: 13.00.01 / А.Е. Бахмутский. — СПб, 2004. — 343 с.

5. Башарин, В.Ф. Педагогическая технология: что это? Текст. / В.Ф. Башарин // Специалист. 1993. - №9. - С. 25-27.

Влияние лингвистической интерференции на формирование языковой компетенции учащихся старших классов (на примере русского и английского языков)

Чижевская Ю.Т., КГУ общеобразовательная средняя школа №62

I feel myself better; I don't know nothing; I very like; If to speak about computer games. Любой практикующий преподаватель английского языка в своей работе сталкивался с речевыми ошибками, возникшими под влиянием межъязыковой интерференции или переноса. Приведенные выше фразы, взятые из письменных работ старшеклассников, наглядно показывают влияние родного языка (в данном случае, русского) на изучение иностранного (в данном случае, английского).

В своих работах ученые дают следующие определения понятия «интерференция»: «интерференцией называется такое состояние языковой компетенции говорящего, когда два кода и две системы норм – родного языка и изучаемого – не дифференцированы полностью» [1, с. 321]. «Интерференция – это подмена моделей изучаемого языка соответствующими элементами родного языка или языка-посредника, либо видоизменение первых по образцу вторых» (там же). Г.М. Вишневская под интерференцией понимает «процесс и результат взаимодействия языковых систем в речи билингва, из которых одна система является доминирующей, порождающей эффект воздействия во вторичной, приобретенной языковой системе» [2, с. 24].

Данный лингвистический феномен многоаспектен, сложен и занимает достаточно противоречивое положение в методике обучения иностранным языкам. Современная методика обучения иностранным языкам полагается на три макро-психолингвистические модели обучения иностранным языкам. Это «контрастивная» модель, модель «идентичности» и «межъязыковая» модель [3: с. 49]. Сторонники контрастивной теории предполагают, что процессы обучения иностранному языку находятся в непосредственной зависимости от первого языка, поэтому центральными категориями данной гипотезы является

интерференция и перенос [3: с. 50]. Согласно данной концепции наибольшую трудность в обучении вызывают лингвистические явления, не имеющие аналогов в родном языке (артикуль, герундий) или существенно отличающиеся (типы слогов, прямая/ косвенная речь и т.д).

Контрастивная теория, господствующая в 20 веке, в последние десятилетия стала активно вытесняться когнитивными теориями, которые считают творческим, процесс овладения вторым, третьим и каждым последующим языком. Согласно этой гипотезе, «явление языковой интерференции для процесса овладения языком не имеет никакой значимости» [3: с. 52]. При этом указывается, что «языковая корректность не есть самоцель обучения и (...) ориентация на реальное общение требует терпимого со стороны учителя отношения к ошибкам учащихся» [3: с. 53].

Третья «межъязыковая» теория базируется на положении о том, что ученик в процессе изучения иностранного языка образует свою собственную лингвистическую систему, смешанный языковой код, с помощью которых он самостоятельно строит предположения об успешности овладения иностранным языком. Как отмечает Э.А. Вертоградская «каждая единица иностранного языка как бы попадает в уже готовую "ячейку" означаемого и удобно размещается в ней вследствие фундаментальной общности означаемых знаковых систем разных языков мира» [4, с. 122]. Согласно данной теории наибольшую значимость представляет успешность коммуникативного акта, а ошибки рассматриваются, как проявление креативности ученика и его попытки использовать иностранный язык как средство коммуникации [3: с. 55].

Сторонники последних двух теорий считают основными критериями владения иностранным языком уровень сформированности 4 основных речевых навыков, а «допускаемые при этом ошибки не расцениваются, как препятствия для общения» [3: с. 55]. Другими словами, основная задача людей в процессе межкультурной коммуникации – понять собеседника и быть понятым самому, невзирая на речевые искажения.

«I Yuliya, me 27 years» - данный коммуникативный акт, несомненно, достигает поставленной цели – знакомства, но можно ли его назвать успешным?

В центре нашего исследования находится влияние разных видов интерференции на формирование продуктивных речевых компетенций (Writing и Speaking).

Целью данного исследования является доказательство негативного влияния интерференции на развитие продуктивных коммуникативных компетенций учащихся.

Гипотеза исследования может быть определена в следующей редакции: интерференция, возникающая при изучении английского языка, как иностранного, в некоторых случаях может оказывать существенное влияние на валидность коммуникативного акта и способствовать снижению или абсолютной потере понимания смыслового содержания.

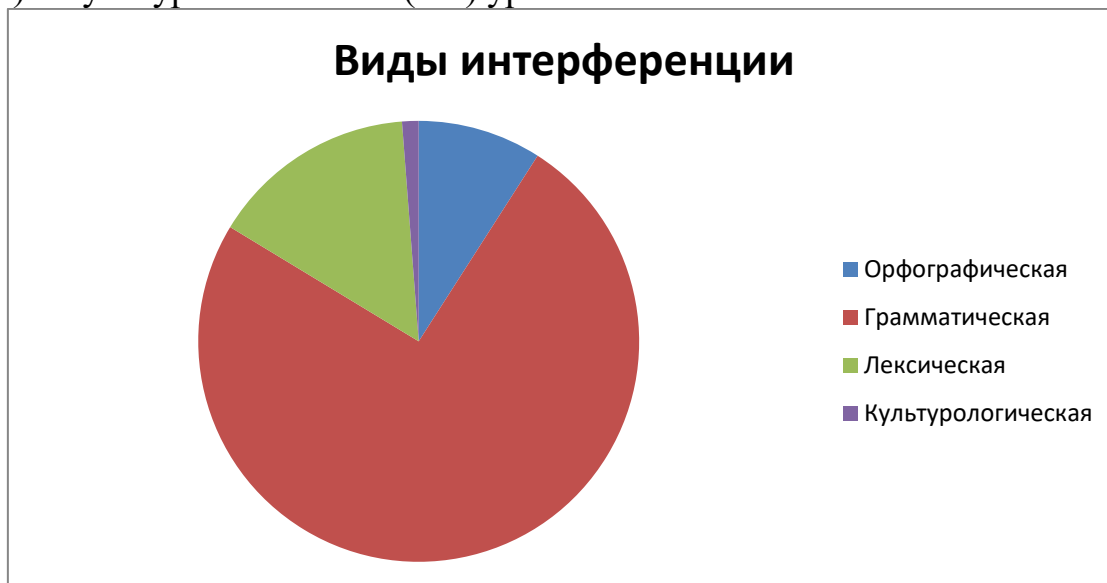
Практический материал для исследования был собран автором на базе Коммунального Государственного учреждения Средней Общеобразовательной Школы № 62 города Караганды, при анализе блоков Writing и Speaking суммативных работ учащихся 7-10 классов.

Проанализировав 178 работ учащихся, было обнаружено 220 случаев отклонения от норм английской грамматики, 135 из которых были обусловлены влиянием разных видов межъязыковой интерференции (более 61 %).

Основой анализа случаев отклонений от языковых норм послужила классификация интерференции В.В. Алимova: (наиболее полная, по мнению автора).

- звуковая (фонетическая, фонологическая и звуко- репродукционная);
- орфографическая;
- грамматическая (морфологическая, синтаксическая, пунктуационная);
- лексическая;
- семантическая;
- стилистическая;
- лингво-культурная[5: с. 229].

Отклонения удалось выявить на орфографическом (9%), грамматическом (74%) (морфологическом, синтаксическом, пунктуационном), лексическом (15%) и культурологическом (2%) уровнях языка.

Продemonстрируем данное положение с помощью анализа некоторых примеров: I go to the swimming pool every Monday; I have a birthday in June.

В данных предложениях существительные Monday и June начинаются со строчным букв, это является нарушением правил орфографии так, как в английском языке месяца и дни недели являются именами собственными (Proper nouns) и пишутся с большой буквы.

Наиболее часто в работах учащихся встречается грамматическая интерференция. Приведем несколько примеров из устных ответов учащихся:

We have good relationships with my parents; she usually gives perfect advices. В данном случае происходит перенос грамматической категории числа. Существительное advice в английском языке неисчисляемое и не принимает окончания множественного числа, верным вариантом будет some pieces of advice или some tips. В русском варианте существительное relationship-взаимоотношения обычно употребляется во множественном числе, английский вариант students-teachers relationship требует употребления единственного числа.

Учащийся, рассказывая о здоровом образе жизни, приводит следующий пример: «All people who want to be healthy should stop to smoke». Однако, предложение содержит ошибку - инфинитив to smoke-курить по правилам английской грамматики должен быть заменен словом smoking, которое является герундием. Но такой части речи, как герундий в русском языке нет, поэтому и возникают отклонения от грамматических норм. Это же справедливо и по отношению к следующему высказыванию: Suddenly I saw big owl in kitchen. Коммуникативная цель достигнута, предложение понятно, но отсутствуют артикли, которые тоже являются «чужеродными» для русскоговорящих людей.

Список примеров грамматической интерференции в письменных работах учащихся старших классов можно продолжить случаями, когда грамматические нормы английского и русского языков не совпадают:

1.1 I happy today. 1.2 The person which is smiling. 1.3 When I will go to the cinema, I will buy crisps and cola.

Отсутствие в русском языке:

1.1 Необходимости употребления глагола-связки «быть» в настоящем времени отсутствие

1.2 Разницы в употреблении относительных местоимений с одушевленными и неодушевленными существительными

1.3 Правила согласования времена (Sequence of tenses)

На лексическом уровне одной из основных причин возникновения интерференции является то, что учащиеся не привыкли учитывать многозначность слов и полисемию, а также несовпадение понятий в родном и изучаемом языках.

He is very accurate, he always makes his bad. My mom works in her cabinet. Are you going to the magazine? Every Monday pupils go to the ruler. On your place, I will study better. I have forgotten my notebook at home.

Данные выше примеры изобилуют случаями неверного понимания и перевода слов (accurate-точный, а не аккуратный), ошибочного использования так называемых «Ложных друзей переводчика» (False friends) - «magazine – журнал, а не магазин» и прямого калькирования с русского языка «on your place-на твоём месте».

Наиболее редки случаи проявления лингво-культурной интерференции. В работах учащихся старших классов данный вид интерференции встретился лишь однажды, при описании обряда православного венчания был

использован глагол *сdown*. Однако у католиков во время венчания в церкви короны не используются, стало быть, и английский глагол не может иметь данного значения.

Суммируя все вышесказанное, можно сделать вывод, что интерференция зачастую не только оказывает негативное воздействие на формирование лингвистических компетенций, снижая уровень понимания собеседников в диалоге культур, но и в отдельных случаях, приводит к полной потере валидности коммуникативного акта. В связи с этим данный феномен должен изучаться с точки зрения разных наук с целью разработки комплекса упражнений, направленных на преодоление негативной межъязыковой интерференции.

Автором, в свою очередь, будет продолжен сбор и систематизация материала по заданной теме, наиболее интересные случаи межъязыковой интерференции будут отражены в виде *memo-card*, а также представлены с помощью инфографики на отдельном стенде в кабинете английского языка.

Список используемой литературы:

1. Цапко, Т. П. О некоторых проблемах интерференции при обучению русскому языку как иностранному / Т. П. Цапко // Русский язык и литература в школе и в вузе: проблемы изучения и преподавания: сб. науч. тр. / Горловка: Изд-во ГППИИЯ, 2012. 552 с. С.321-326.

2. Вишневская Г.М. Билингвизм и его аспекты. — Иваново, 1997.

3. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н.Д. Гальскова/ М.:АРКТИ, 2000.165с.

4. Вертоградская Э.А. Раскрытие семантики иноязычных грамматических форм // Психологические и психолингвистические проблемы владения и овладения языком. М., 1999. С. 118-125.

5. 1. Алимов, В. В. Интерференция в переводе: учеб. пособ. - М.: КомКнига, 2005. - 229 с

6. Горелов, И.И. О значении и методике исследования интерференции / И.Н. Горелов//Интерференция в устной и письменной речи студентов и школьников: сб. ст. / каф. англ.яз. ОГПИ. Оренбург: изд-во ОГПИ, 1969. 73 с. С.5-33.

7. Шайкевич А.Я. Введение в лингвистику : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений - М., 2005.

Игровые технологии на уроках английского языка в начальной школе

Мустафина С.Т., КГУ СОШ№74

«Величайшее искусство уметь превращать для детей в игру все, что они должны делать или выучить»

Применение игр как одно из удивительных явлений человечества привлекала к себе внимание философов, исследователей и педагогов всех времен. Аристотель считал игру источником спиритуального равновесия, гармонии и тела, а Платон определял игру одним из полезнейших видов деятельности. В трактате «Поэтика» Аристотель отмечал пользу лексических игр для развития мозговой деятельности.

В современном обществе особое внимание уделяется развитию креативной активности и интереса у школьников к учебным предметам. Так для изучения иностранного языка часто применяются различные методики и технологии для развития знаний, умений и навыков.

Главными затруднениями в обучении иностранному языку являются языковые и речевые препятствия. Во время игровых форм обучения ученик естественным путем преодолевает языковые и речевые препятствия, не замечая языковых барьеров. Игра мотивирует детей, вызывает интерес, а затем и стимулирует изучение языка, так как без основ языка невозможно участвовать в игре. Но игровые методы следует применять с учетом психофизиологических и возрастных особенностей детей. Существует множество методов игровых технологий для начальных классов, такие как:

-Метод «Speaking River»

Цель метода: Преодоление напряжения. Научить откликаться на реплики товарища. (то есть вести небольшой диалогический разговор), способствовать хорошей атмосфере в классе. Длительность: от 5-10 минут в зависимости от темы урока. Участники: Все ученики. Необходимые материалы: разнообразные игрушки в зависимости от темы урока. Правила: Учитель предлагает поиграть в игру «Speaking River». Действия участников образовательного процесса: все школьники становятся по двое и играют до тех пор пока каждый ученик не будет ведущим 2-3 раза.

- Метод «Help to kitten»

Задача метода: Способствовать интересной проверке домашнего задания либо грамматических единиц английского языка, либо знания лексики или на 10-15 минут, в зависимости от темы урока, посредством игры, а также обеспечить хорошую атмосферу в классе. Длительность: от 10-15 минут в зависимости от темы урока. Действующие лица: Все ученики. Необходимые разработки: раздаточный дидактическо-накопительный материал «Help to kitten». Основная часть: Учитель просит учащихся помочь котенку выполнить задание. Описание действий учащихся: все ученики выполняют задание на рабочих листах раздаточного дидактического материала «Help kitten».

-Метод «Bingo»

Цель метода: Способствовать благоприятной атмосфере в классе. Закрепить лексический материал на тему: «Цифры» (от 1 до 9),(от 11 до 19), (десятки), «Гласные буквы английского алфавита», «Еда» обеспечить хорошую атмосферу в классе
Время проведения: от 5-10 минут в зависимости

от темы урока. Действующие лица: Все ученики. Необходимые материалы: раздаточный дидактический материал «Бинго», раздаточный материал на каждого ученика.

Таким образом, игра является одной из главных видов деятельности младших школьников, простой и естественной деятельностью для учащихся, поэтому должна использоваться на уроках английского языка. Использование игр и игровых приёмов на уроках иностранного языка помогает создать благоприятную атмосферу в классе, снять психологический барьер, повысить стимул к изучению иностранного языка. В игре ребенок может наиболее ярко, полно проявить свои способности и характер.

Существуют разнообразные методическая типологии игр, так же как и их предназначение. Основными видами являются языковые и речевые игры, которые можно использовать на уроках английского языка в младших классах.

Языковые игровые технологии помогают сделать процесс обучения иностранному языку интересным и креативным. Они способствуют созданию обстановки увлечённости и снимают усталость у детей.

Такие игры подходят для формирования артикуляционных, лексических и грамматических навыков и тренировки употребления языковых единиц на подготовительном, коммуникативном этапе изучения иностранного языка.

Целью языковых игр являются:

- тренировка произношения английских звуков;
- способствовать умению учащихся громко и отчетливо читать поэмы;
- формировать навыки фонетического слуха.

Игра «Говорящий мяч».

Процесс игры:

Учитель по очереди бросает учащимся мяч, называя звук. Участники возвращают мяч, называя слово, в котором этот звук слышится.

Игра «Напиши сообщение».

Ход игры:

На доске рисуется большой телефон с транскрипционными знаками вместо клавиатуры. Все участники игры делятся на две команды.

Цель команд - набрать знакомые слова, которые произносит учитель по звукам.

Игра «Определи слово?».

Цель: формирование навыков и умений постановки звуко-буквенных соответствий.

Процесс игры:

Школьникам предлагается набор из 8-18 слов. Учитель читает слова с определенной скоростью и в разнообразной последовательности.

Ученики должны:

а) обнаружить в списке лексических единиц произнесенные учителем слова и поставить рядом с каждым из них порядковый номер по мере их произнесения преподавателем;

б) пометить в списке только те лексические единицы, которые были озвучены учителем.

Лексические игровые технологии

Голосовая мафия.

Учащиеся сидят на своих местах. Играют по мере очередности. Водящий избирается считалкой. Выбранный ученик выходит на середину класса и встает спиной к остальным. Преподаватель незаметно для данного школьника показывает на одного из учащихся. Этот ученик говорит Good morning! Водящий по голосу угадывает своего одноклассника, задавая вопрос: “Is it ...?” Возможные варианты ответов: “Yes, it is ... No, it isn’t ...”

Угаданный ученик заменяет водящего. Игра продолжается до тех пор, пока в ней не примут участие все учащиеся.

Волшебная палочка.

Ученики сидят на своих местах. Играют по очереди. Игру начинается учителем. Она произносит: “I would like to jump, and you?” При этом учитель передает учащемуся, к которому обращается «волшебную палочку». Ученик в свою очередь произносит свою фразу и передает палочку своему товарищу. Игра продолжается до тех пор, пока в ней не примут участие все учащиеся.

Магический цветок.

Ученики располагаются на своих местах. Игра проводится поочередно. На столе у учителя набор цветного раздаточного материала в виде лепестков цветка. Школьники по очереди берут разноцветные лепестки и прикрепляют на специальный круг сердцевину цветка, образуя цветок. При этом они говорят: “She likes green”.

Найди свое место.

Школьники становятся в круг. Игра проводится одновременно. У каждого в руках раздаточный материал в виде карточек с цифрой. Карточку нужно держать перед собой. Каждый из учеников произносит свою цифру, запоминая ее. Учитель называет две цифры, например: “Six – eight”. Ученики, у которых в руках эти цифры, быстро меняются местами. В игре нет победителей.

Лексическое лото.

Ученики сидят на своих местах. Все ученики играют одновременно. У каждого на столе набор раздаточного материала в виде рисунков или фотографий животных. Учитель произносит слово, например “a dog”, ученик показывают рисунок или фотографию собаки. Если же ученик ошибается, то он отдает рисунок. Победителем является тот, кто соберет все рисунки или фотографии.

Процесс игры можно усложнить: после того, как учитель назвал все слова, каждый учащийся рассказывает о своем любимом питомце.

Крокодил

Ученики сидят на своих местах. Играют все одновременно. Водящий избирается считалкой. Он выходит на середину класса и с помощью жестикюляции изображает кого – либо из членов семьи либо загаданный предмет. Например: «ведет самолет» – пилот, «вяжет» - бабушка, «играет в

мяч» – братик и т.д. Остальные учащиеся угадывают, кого в данный момент показывают, используя структуру “Are you a father?” Угадавший сменяет первого водящего.

Дрессировщик животных.

Ученики играют в парах. Партнеры избираются по жребию либо считалкой. Цель каждой пары – изобразить цирковое шоу дрессированного животного, таким образом, дети поочередно исполняют роль дрессировщика и животного. На подготовку дается 5 минуты, после этого начинается «шоу». Ученики порядком очереди выходят на арену. Дрессировщик говорит: “I have a monkey. My monkey can jump. My monkey can climb”. Учащийся в роли обезьяны выполняет называемые действия. Затем ученики меняются местами и «цирковое шоу» продолжается

Игра «Телеграмма»

Класс выбирает главного игрока. Учитель просит его представить себя в роли телеграфиста и послать «телеграмму» - произнести по буквам слова, делая паузы после каждого слова. В паузы вызванный ученик называет слово из «телеграммы». Если учащийся ошибается, его команда теряет очко.

Игра «Снежный ком»

Учитель произносит первый месяц года и бросает мяч ученику. Ученик, поймавший мяч, говорит: January, второй - February и т. д. Можно разнообразить игру. Учитель, бросая мяч, спрашивает: «What month is before (after) March?», «What month is between...and...?» и т. д. Можно провести такую же игру на закрепление слов, обозначающих животных, дни недели, числительные.

Исходя из вышеизложенного следует согласиться с цитатой одного из выдающихся педагогов Герберта, которое звучит следующим образом: “Скука - враг преподавания”. Действительно, интерес учащихся к предмету, является одним из условий хорошего качества знаний. Непрерывная связь игры с жизнью позволяет ученикам посредством ситуаций, предметов, обсуждений, которые являются элементами игры, дополнить опыт как лексически-языковой, так и социальный, который понадобится учащимся в будущем.

Список литературы:

1. Аникеева Н.П. Воспитание игрой: кн. Для учителя. – М.: Просвещение, 1987. – 144 с.
2. Выготский Л.С. Игра и её роль в психологии развития ребёнка // Вопросы психологии, 1966, № 6.
3. Деркач А.А. Акмеологический словарь / Под общ. ред. А.А. Деркача. – М.: РАГС, 2010. – 161 с.
4. Жукова И.В. Дидактические игры на уроках английского языка / И.В. Жукова // Первое сентября. Английский язык, 2006. – № 7. – С. 40.

5. Коптелова И.Е. Игры со словами / И.Е. Коптелова // Иностранные языки в школе. – 2003. – N 1. – С. 54-56.

Использование интерактивных средств обучения в процессе развития языковой компетенции при изучении английского языка на примере Quizlet

Буксман В.В., КГУ «Гимназия № 93»

Аннотация. Статья посвящена вопросам использования интерактивных средств обучения английскому языку в процессе развития языковой компетенции школьников. Рассмотрены компоненты языковой компетенции, особое внимание уделено формированию лексической компетенции школьников. Изучены возможности интерактивного сервиса Quizlet в обучении иностранному языку, и выявлены его преимущества по сравнению с традиционными средствами обучения.

Ключевые слова и фразы: развитие языковой компетенции, лексическая компетенция, интерактивные средства обучения, сервис Web 2.0,

Обучение иностранным языкам в школе должно быть направлено на формирование и совершенствование иноязычной коммуникативной компетенции, расширение и систематизацию знаний о языке, увеличение лингвистического кругозора и лексического запаса, дальнейшее овладение общей речевой культурой. На современном этапе основной целью обучения иностранным языкам признается формирование иноязычной коммуникативной компетенции.

Эффективность формирования и развития языковой компетенции во многом зависит от технологий и средств обучения иностранным языкам. Применение интерактивных средств обучения способствует оптимизации учебного процесса, переходу на качественно новый уровень развития и имеет ряд преимуществ перед традиционными формами проведения уроков: учащиеся принимают активное участие в проведении урока, активизируют знания, проявляют различные качества личности. Урок организован таким образом, что все учащиеся оказываются вовлеченными в процесс обучения. Каждый вносит свой особый вклад, происходит обмен знаниями, идеями, мнениями, способами деятельности в атмосфере доброжелательности и заинтересованности, что позволяет детям получать новые знания, учителю – добиваться эффективного усвоения учебного материала, а также приобретать навыки сотрудничества на уроке иностранного языка. А теперь представьте,

что изучать материал, ваши учащиеся могут под вашим руководством, но отнюдь не на уроке, а в свое свободное время.

Несмотря на то, что авторы школьных учебно-методических комплексов по иностранному языку предлагают различные упражнения для развития языковой компетенции, на практике каждый учитель старается разрабатывать свои собственные дополнительные упражнения, задания, игровые моменты, дополнительные схемы, чтобы доступнее объяснить грамматическое правило или ввести новые лексические единицы, а затем и закрепить полученные знания.

Одним из решений данной проблемы является использование информационных технологий для создания интерактивных упражнений и заданий для развития всех компонентов иноязычной языковой компетенции и в первую очередь лексической компетенции, т.к. они рассматриваются, как единство и их формирование взаимосвязано. Высокий уровень развития лексической компетенции школьников проявляется в том, что ученик с легкостью использует большой лексический запас как при непосредственном, так и опосредованном общении, адекватно употребляя фразеологические обороты, пословицы, поговорки, типичные для речи носителей языка.

В 21 веке есть отличные сервисы с карточками, доступные как с компьютера, так и с любого мобильного устройства, чтобы ученики могли тренировать новые слова в любое время и в любом месте (вместо того, чтобы в пустую листать ленту соцсетей). А еще, есть такие, в которых можно устанавливать режим тренировки и контроля выученных карточек. Правда, здорово?

Самым известным сервисом для данных целей является **quizlet.com**.

Проанализировав новые формы, средства и технологии формирования лексической компетенции, возможности применения в этом процессе компьютерных обучающих программ, программного обеспечения для интерактивной доски, ресурсов Интернет, я пришла к выводу, что одним из самых эффективных и в то же время простых в использовании учителями и учащимися является интерактивный сервис Web 2.0 Quizlet, который завоевывает все большую популярность среди преподавателей иностранного языка во всем мире.

Обобщение международного опыта учителей (согласно данным на официальном сайте, каждый месяц более 20 миллионов учащихся из 130 стран мира работают с более чем 140 миллионами учебных модулей на самые разнообразные темы), использующих данный ресурс для обучения разным предметам, в том числе и иностранному языку.

Одним из преимуществ Quizlet, которое привлекает большое количество пользователей, является простота его использования. Также среди преимуществ можно выделить следующие: 6 моделей (режимов) обучения; выбор любого иностранного языка для создания флэш-карточек, аудио сопровождения; система распознавания голоса; доступность; бесплатные варианты использования; совместимость с IOS и Android Apps. Среди

недостатков можно лишь выделить то, что система распознает только ответы, полностью соответствующие заданию.

Данный сервис в процессе развития лексической компетенции может использоваться в четырех вариантах:

- демонстрация: флэш-карточки (Cards), которые учитель может создать сам именно с теми лексическими единицами, которые его ученики изучают в данный момент, можно добавить картинку для лучшего понимания и запоминания, большим плюсом является то, что можно прослушать произношение всех слов и записать свой голос, при этом можно варьировать скорость появления карточек;
- закрепление: в упражнениях Learn (требуется написать перевод слов) и Speller (написать слова, которые вы слышите) происходит первое выполнение операций с лексическими единицами, что позволяет сознательно их запомнить;
- контроль: задания Test и игры Scatter и Space Gravity. Тест состоит из заданий на соответствие, множественный выбор и истинные / ложные высказывания, письменный перевод слов;
- интерактивная он-лайн игра для всего класса Quizlet Live: в процессе игры не только закрепляется изученный материал, но и развиваются навыки межличностного общения.

Кроме того, сервис Quizlet предоставляет учителям возможность создания виртуальных классов и записи в них своих учеников, что облегчает работу по оцениванию и комментированию работы учеников. Так, в модуле Test, после его выполнения, учитель и все остальные участники группы видят все результаты в разделе Scores, причем они представлены в виде пьедестала, что тоже мотивирует на достижение статуса «чемпиона».

Использование электронной образовательной среды

- позволяет, проводить обучение в индивидуальном темпе (скорость изучения предоставленного материала устанавливается самим студентом в зависимости от личных обстоятельств и потребностей);

- предоставляет свободу и гибкость, обеспечивает доступность (образовательный ресурс доступен независимо от географического и временного положения ученика), мобильность (эффективная реализация обратной связи между преподавателем и учащимися является одним из основных требований и оснований успешности процесса обучения), технологичность (использование в образовательном процессе новейших достижений информационных и телекоммуникационных технологий) и творчество (создание комфортных условий для творческого самовыражения обучаемого).

Преподаватель может оперативно проверить сданные студентом файлы или тексты, прокомментировать их и, при необходимости, предложить доработать в каких-то направлениях. Если преподаватель считает это необходимым, он может открыть ссылки на файлы, сданные участниками курса, и сделать эти работы предметом обсуждения в форуме. Такая схема

очень удобна, например, для творческих курсов. Если это разрешено преподавателем, каждый студент может сдавать файлы неоднократно – по результатам их проверки; это дает возможность оперативно корректировать работу обучающегося, добиваться полного решения учебной задачи. Все созданные в системе тексты, файлы, загруженные студентом на сервер, хранятся в портфолио.

Одной из главных задач, которая стоит перед преподавателем, становится правильная организация учебного процесса. При разработке своего учебного курса преподаватель должен:

1) сформировать учебно-методическое обеспечение курса: определить основные и дополнительные учебные материалы, а также электронные ресурсы для аудиторной и внеаудиторной работы;

2) определить, какие виды речевой деятельности, типы упражнений будут выполняться в аудитории, а какие – самостоятельно. В частности, при изучении иностранного языка языковые упражнения необходимо выносить на самостоятельную работу во внеаудиторное время, поскольку, с одной стороны, они являются затратными по времени, а с другой – студенты на старших курсах имеют в достаточной мере сформированные навыки и умения для работы с различными видами упражнений.

Подводя итог вышесказанному, можно с большой степенью уверенности утверждать, что он-лайн платформа Quizlet как основной способ организации обучения, как форма коммуникации преподавателя и студента, близкая к партнерству, представляет собой современную комфортную обучающую электронную среду, ориентированную на учащихся и усиливающую их внутреннюю мотивацию. Применение виртуальной образовательной платформы Quizlet в обучении иностранному языку способствует повышению эффективности этого процесса и, несомненно, является перспективным при формировании у студентов компетенций, связанных с использованием иностранного языка в их будущей профессиональной деятельности.

Список литературы:

1. Заславская О. Ю. Создание онлайн-карточек и заданий разного типа Quizlet.com [Электронный ресурс]. URL: <http://pedsovet.su/publ/164-1-0-4418> (дата обращения: 07.03.2016).

2. Иванова О. В. Использование сервиса quizlet как средства формирования лексической компетенции студентов бакалавров, будущих учителей иностранного языка // Актуальные проблемы романо-германской филологии и преподавания европейских языков в школе и вузе: сборник статей V Всероссийской (с международным участием) конференции / Мар. гос. ун-т. Йошкар-Ола, 2016. С. 292-2977.

3. Цедрик М. Quizlet – что это и как работает? [Электронный ресурс] <https://skyteach.ru/2019/12/04/quizlet-что-это-и-как-работает/>

4.Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика: учеб. пособие для преподавателей и студентов. Изд-е 2-е, испр. и доп. М.: Филоматис, 2006. 480 с.

Инновационные методы активизации познавательной деятельности учащихся на уроках английского языка

Мизамбаева И.А., КГУ «Гимназия № 93»

В наши дни в связи с глобализацией общества, вызвавшей изменения во всех его областях, весьма расширились границы применения иностранных языков. Интеграция Казахстана в мировое сообщество заставила по-иному взглянуть и на проблему обучения иностранному языку. В связи с этим важнейшей задачей обучения иностранному языку является развитие личности школьника, способной и желающей участвовать в межкультурной коммуникации, развитие творческих способностей.

На сегодняшний день активная мыслительная деятельность является наиболее важным качеством современного человека, критичность мышления, поиск нового, желание и умение приобретать знания самостоятельно. Формирование познавательного интереса к учению – важное средство повышения качества обучения.

Однако учащиеся, особенно средних классов, не всегда понимают важность изучения английского языка и его связь с их будущей жизнью. Ориентир подростков направлен не на учебную деятельность, а на общение со сверстниками, поэтому повышение мотивации к изучению английского языка является актуальной на сегодняшний день задачей и требует от учителя особого подхода и тщательной подготовки.

Существует большое количество способов по повышению мотивации учащихся на уроке иностранного языка. В педагогике и методике преподавания иностранному языку, а конкретно развитию навыков устной речи, известно, что говорить на языке интереснее, когда речь идет непосредственно о самом человеке и его предпочтениях. Тема разговора должна быть близка ученику и персонализирована. Учащимся интереснее говорить о тех событиях и ситуациях, которые случались с ними в реальной жизни. Именно поэтому уроки должны быть построены на основе принципа ситуативности в обучении говорению. [1]

Например, при изучении темы «Путешествия», преподаватель дает задание учащимся рассказать о своем опыте путешествий, где и когда и с кем они находились в этом путешествии, что им особенно запомнилось и т.д. Можно предварительно попросить ребят принести фотографии или видеозаписи с этих путешествий и добавить наглядности в процесс обучения.

Таким образом, учебно-речевые ситуации, преломляясь через призму личного опыта учащихся, мотивируют общение.

Для активизации познавательной деятельности учащихся на уроках применяются **игровые методики**.

- Для активизации лексики активно используются **лексические игры** («Лото», «Домино», «Пазлы»), а также **игры с мячом** (назвать синонимы, антонимы, перевод слов с русского языка на английский и наоборот).
- Для развития **орфографических** навыков «Буквы рассыпались» — поставить буквы в правильном порядке, «Убежавшие буквы» — вставить в слова пропущенные буквы или составить много новых слов из букв одного заданного слова.
- На этапе **контроля понимания** прочитанного текста большой интерес у учащихся вызывает игра «Крестики-нолики». Суть игры заключается в том, что нужно начертить поле и заполняют его крестиками и ноликами. Крестики обозначают предложения, не соответствующие содержанию текста, нолики — соответствующие.[2]

Для развития памяти часто используется следующий прием. На доске отображается текст, чтение которого отрабатывается и воспроизводится несколько раз. Постепенно **стираются слова** из текста, начиная с простых и известных слов. В результате перед учащимися стоит задача запомнить данный текст и воспроизвести его. Данный прием можно использовать на начальном этапе урока, в качестве вводного в новой теме элемента.

Также нам хотелось бы обратить внимание на использование **ролевых игр** в обучении диалогической речи и в качестве большого стимула для учащихся. Наиболее простым вариантом ролевой игры является работа в парах, более сложные ролевые игры вовлекают уже целую группу учеников. Проведение ролевых игр успешнее проходит в 5-6 классах, так как дети активнее вовлекаются в игровую ситуацию по сравнению с учащимися старших классов. Ролевые игры значимы при изучении таких тем, как "At the theatre (cinema)", "Shopping", "Hobbies", "Sport", "School life".

Например, при подготовке ролевой игры по теме "In the shopping mall" учитель делит учеников на покупателей и продавцов, раскладывает на парты картинки по отделам супермаркета: одежда, обувь, одежда для спорта, головные уборы и т. д. Задание заключается в том, что ребятам нужно купить определенный набор продуктов.

Наибольший эффект, активизирующий познавательную деятельность на занятиях, дают ситуации, в которых учащиеся должны: принимать участие в обсуждениях и дискуссиях;

- ставить вопросы своим одноклассникам и учителям;
- отстаивать свое мнение;
- оценивать ответы и письменные работы друг друга;
- заниматься обучением отстающих;
- самостоятельно выбирать посильное задание;

- объяснять более слабым учащимся непонятный материал;
- находить несколько вариантов возможного решения познавательной задачи (проблемы);
- создавать ситуации самопроверки, а также анализа личных познавательных и практических действий;
- решать познавательные задачи путем комплексного применения известных им способов решения;
- самостоятельно находить и анализировать материал, в том числе полученный с помощью информационных технологий.

Использование информационных технологий для активизации познавательной деятельности учащихся может происходить на различных этапах урока:

- при знакомстве с новым материалом;
- при закреплении пройденного материала;
- на вводных уроках;
- для внеклассной работы.

Информационные технологии в процессе обучения английскому языку с целью активизации познавательной деятельности учащихся можно разделить на несколько этапов:

1 этап - подготовительный;

Выявление учебного материала, требующего компьютерной подачи:

- 1) анализ тематического планирования;
- 2) анализ образовательной программы;
- 3) выбор тем;
- 4) выбор типа урока;
- 5) выявление особенностей материала данной темы.

2 этап - созидательный;

Подбор и создание Информационных технологий.

- 1) подбор готовых образовательных медиа-ресурсов;
- 2) создание собственного продукта (тренирующего или контролирующего и др.).

3 этап - реализации.

Применение информационных технологий:

- 1) применение на уроках разных типов;
- 2) применение во внеклассной работе по предметам;
- 3) применение при руководстве научно-исследовательской работы.

4 этап – мониторинговый.

Анализ эффективности использования информационных технологий:

- 1) изучение динамики результатов;
- 2) отслеживание рейтинга по предмету.

Применение информационных технологий позволяет:

- воспринимать учащимися учебный материал, осмысляя связи и отношения в объектах изучения;

- наполнить урок новым содержанием;
- развивать творческий подход к окружающему миру, любознательность учащихся;
- формировать элементы информационной культуры;
- привить навыки рациональной работы с компьютерными программами;
- поддерживать самостоятельность в освоении компьютерных технологий;
- развитие познавательного интереса у учащихся;
- умения обобщать, анализировать, сравнивать, активизация творческой деятельности учащихся
- воспитать научное мировоззрение, умение четко организовать самостоятельную и групповую работу, воспитание чувства товарищества и взаимопомощи.[3]

Исходя из выше сказанного, считаем, что с целью активизации познавательного интереса учащихся, развития устойчивых внутренних стимулов целесообразно использовать на уроках информационные технологии.

Еще одним способом активизации познавательной деятельности учащихся является групповая работа над проектом. Групповая работа – организационная форма коллективной работы, при которой три и более учащихся одновременно осуществляют совместную деятельность, направленную на решение поставленной задачи. Важно обратить внимание всех участников группы на то, что успех зависит не только от слаженной работы всей группы в целом, но и от личного вклада каждого ученика. Учитель должен четко ставить задачу, ограничить временные рамки на выполнение этого задания. При работе над проектом в группе учащимся нужно выполнять следующие задачи:

- эффективно распределить обязанности между участниками группы;
- найти и отобрать нужный материал;
- анализировать и обсудить собранную информацию;
- выполнить проект и презентовать его.[4]

Полноценное обучение иностранному языку невозможно без развития навыков ситуативной речи. Наряду с игровыми приемами на уроках для активизации познавательной деятельности применяют учебные речевые ситуации.

Учебные речевые ситуации являются очень эффективным средством развития навыков и умений устной речи. Например, учитель предлагает ученикам разыграть в парах диалоги туриста, желающего посетить достопримечательности города и местного жителя или, например, накануне ученики ходили в театр – это следует обсудить на уроке. В речевой ситуации можно активизировать весь учебный лексико-грамматический материал, развивать воображение учащихся; они перестают бояться иностранного языка, свободнее себя чувствуют в другой языковой среде. Речевые ситуации побуждают учащихся к изучению иностранного языка, развивают интерес к этому предмету.[5]

В заключении, можно сделать вывод о том, что приемов активизации познавательной деятельности учащихся на уроках английского языка много. Мастерство учителя и заключается в умении подобрать нужный способ или метод. При этом учитель должен учитывать возраст, уровень, интересы детей, уровень сформированности у них тех или иных навыков. Учитель должен проявлять фантазию и творческий подход в преподавании иностранного языка. При правильном планировании урока учитель может добиться искренней заинтересованности учеников и активизации их познавательной деятельности.

Список литературы:

1. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе. М.: 1982, С-25
2. Чаплинская Ю.Г. Игра на уроках английского языка как средство активизации познавательной деятельности обучающихся // Современная педагогика. 2013. № 9, С-115
3. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю., Моисеева М.В. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и системы повышения квалификации педагогических кадрови др.; Под редакцией Е.С. Полат. - М.: Издательский центр "Академия", 2003.
4. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам. - М.: Просвещение, 1969.- С 279
5. Вайсбурд М.Л. Использование учебных ситуаций при обучении устной речи на иностранном языке. – Обнинск, 2001. С-75

Возможности применения смарт-технологий для развития функциональной грамотности учащихся на уроках английского языка

Рябокон Л.А., КГУ «Гимназия №93»

В настоящее время большое внимание уделяется развитию функциональной грамотности. Под функциональной грамотностью понимается способность человека использовать ученические навыки для взаимодействия с социумом (оформить счет в банке, прочитать инструкцию, заполнить анкету и т.д.), то есть использовать приобретенные в школе навыки в процессе жизнедеятельности.

Многие студенты проходят стажировку за рубежом, появились профессии, которые требуют умения работать с англоязычными сайтами, с новой аппаратурой, с туристическими агентствами. Обществу нужны люди, быстро ориентирующиеся в современном мире, самостоятельные и

инициативные, достигающие успеха в своей деятельности, умеющие работать с большим объемом информации, большая часть которой на английском языке. Уже недостаточно знания языка на уровне «читаю со словарем». Как недостаточно и развития только одного вида деятельности – чтения. Изучение языка включает 4 вида деятельности: говорение, аудирование, чтение и письмо. Ранее учителю трудно было развивать эти навыки из-за недостатка англоязычных материалов: книг, журналов, аудио-видеоматериалов. Сейчас, с развитием смарт-технологий (компьютерные программы и информационные технологии, SMART-технологии и интеллектуальные образовательные приложения, SMART-технологии, основанные на мультимедиа, а также SMART-устройства (SMART-доска, SMART-экран)) нет необходимости убеждать учителей в необходимости применения этих технологий на уроках. Использование широкого спектра смарт – технологий **повышает качество образования и эффективность преподавания английского языка**. Соответственно, задача преподавателей – предоставить ученикам возможность получения постоянного опыта работы с инструментами и программами, доступными сегодня. Использование смарт-устройств не отвергает традиционные методы и не подрывает их значение, а скорее поддерживает и завершает весь процесс обучения, предлагая альтернативные формы распространения знаний и воплощения их в жизнь.

Однако теперь учитель встал перед проблемой подбора заданий (информации) для развития функциональной грамотности: подбор информации по уровню владения языком, сохранения системы в обучении, информативность материала. Для получения благоприятного результата в процессе обучения английскому языку учителям нужно **уделять много времени** и усилий, чтобы подобрать наиболее подходящие и эффективные ресурсы. **Низкий уровень оплаты труда и загруженность** не мотивирует учителей, чтобы тратить свободное время на изучение новых цифровых инструментов и их внедрение в образовательный процесс.[Мироненко Е.С. Об использовании смарт-технологий в образовательном процессе] Поэтому, хотя большинство школ и укомплектовано современной техникой и подключено к интернету, цифровые технологии в образовательном процессе используются крайне нерегулярно и их применение зависит во многом от инициативы учителя.

Развитие функциональной грамотности в английском языке тесно связано с развитием 4 видов деятельности на уроках английского языка. Эффективному овладению этими навыками способствуют смарт-технологии. Широкое распространение SMART-обучения связано, во-первых, с совершенствованием интернет-технологий. Во-вторых, с развитием беспроводных технологий, таких как Wi-Fi, 3G, 4G, и в-третьих, широкой распространённостью в сети интернет интерактивных обучающих ресурсов.

Основой формирования Smart Education послужило также развитие технологий Web 2.0, таких как Facebook, YouTube, Twitter и блоги, которые позволяют людям создавать собственный интернет-контент. А как применяют

возможности смарт- технологий в педагогической практике сегодня? Давайте рассмотрим **возможности применения смарт – технологий** при развитии 4 видов деятельности на английском языке: чтение, говорение, письмо, аудирование, доступные простому учителю в обычной школе.

ОБУЧЕНИЕ ГОВОРЕНИЮ И АУДИРОВАНИЮ.

Ребенок, рождаясь, не умеет говорить, чтобы он научился говорить он должен слышать речь и многократно повторять услышанное. Изучение иностранного языка также начинается с восприятия и воспроизведения звуков, слов, то есть с говорения и аудирования. В настоящее время существует множество технологий, развивающих говорение и слуховой навык:

1. **Он -лайн словари,**– наиболее эффективный способ не только перевода слов, но и правильного его произношения, что очень важно в говорении. В настоящее время существует огромное количество словарей (технических, юридических, с контекстом, с толкованием и т.д. и т.п), например: **litres.ru, multitrans.ru, translate.academic.ru, context.reverso.net,**

2. **Аудио- видео ресурсы.** В настоящее время появилось такое количество сайтов, предлагающих видеоматериалы на английском языке, что простому человеку не хватит жизни, чтобы просмотреть их все. Видеоматериалы на этих сайтах группируются по разным категориям: по уровню сложности (A1,A2, B1,B2,C1,C2), по жанрам исполнения: песня, мультфильм, фильм и т.д., с транскриптом и без, с подбором упражнений и нет и т.д. Наиболее часто используемые это: **www.youtube.com, www.britishcouncil.org, bilimland.kz/ru** и т.д.

3. **Живое общение (общение с носителями языка).** Существует множество ресурсов, поддерживающих общение. По сути своей это видеозвонок. Самая распространенная программа, которую мы используем это Skype. Многие ресурсы, предлагающие изучение английского языка, построены по принципу Skype. Рассмотрим некоторые из них, например **busuu.com.** На этом сайте учащиеся изучают английский (и другие языки) по уровням. На каждый урок дается лексика, которая сначала отрабатывается автоматически в упражнениях, а потом дается задание поговорить на эту тему с носителями языка. Плюс задания - живое общение, минус – лексика не всегда совпадает с лексикой, которую изучают в школе. Приложение **Voxy** предназначено для изучения языка, может быть настроено в соответствии с требованиями и интересами учащихся. Voxy предоставляет пользователям возможность общаться с носителями английского языка для его изучения. Пользователи имеют возможность изучать его посредством игр. Главная проблема для учителя – для каждого ученика нужен свой персональный компьютер/планшет и наличие постоянного доступа в интернет, что недостижимо для учителя, так как в основной массе кабинеты английского языка оборудованы максимум компьютер + проектор.

ОБУЧЕНИЕ ЧТЕНИЮ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Чтение – это навык, позволяющий самостоятельно добывать информацию. **На начальном этапе** он сводится к изучению букв, типов

слогов, и складыванию букв в слова. На продвинутом уровне чтение позволяет развивать мышление, развивает кругозор учащихся. Какие же возможности для облегчения и ускорения этого процесса нам предлагают смарт-технологии.

1. Игровые технологии - наиболее эффективные технологии для обучения чтению, особенно на начальном этапе (хотя немаловажны и в старших классах). Вставить букву, слово, соединить картинку со словом или предложением, ответить на вопросы к тексту и т.д. – это задания, которые часто используются при обучении чтению. Но когда эти задания сопровождаются звуковыми эффектами, яркими цветными картинками, имеют разнообразное оценивание, что облегчает работу учителя, то они обладают огромной мотивацией. Такие возможности дают электронные учебники и смарт-доски, а для этого кабинет иностранного языка должен оборудован всеми этими смарт-устройствами.

2. Электронные библиотеки позволяют отобрать необходимый материал для обучения чтению: книги, журналы, газеты. Все это доступно в настоящее время для каждого учителя, при наличии свободного доступа в интернет. Плюсы электронных библиотек неоспоримы – ученик может не только читать текст в режиме он-лайн, но и одновременно найти перевод незнакомого слова, что облегчает понимание текста. А если еще добавить к этому, что каждый ученик имеет свой словарный запас, то работая в этом режиме учитель экономит массу времени на чтении, которое он потом сможет применить во время обсуждения текста/книги.

Список электронных библиотек:

- **Международные:** Google Book Search, Европейская электронная библиотека «Europeana», Open Library, Gallica^[1], Проект «Гутенберг», LibriVox, Всемирная цифровая библиотека,
- **Русскоязычные:** Национальная электронная библиотека (НЭБ), Библиотека Мошкова, Библиотека «Альдебаран», Библиотека ImWerden, MyBook, Либрусек, Флибуста — форк, BookFi.org, Vivaldi, «Колхоз» или KOLXO3, Sanctuarium.info, Нотная библиотека classON.ru
- **Казахстанские:** Цифровая библиотека Казахстана (BIBLIO.KZ), Электронная библиотека "Современная литература Казахстана",

ОБУЧЕНИЕ ПИСЬМУ.

В наш век мы растим цифровое поколение будущего, а значит и цели обучения изменились. Уже недостаточно просто уметь писать и знать грамматические структуры. Молодой человек постоянно находится на просторах интернета: ищет работу, устраивается, оплачивает счета, оформляет документы. А для этого он должен не только уметь писать, но и правильно оформить письмо, заявку и т.д. Всему этому (включая грамматические правила) можно обучиться через интернет.

1. **Приложение Grammar Up** содержит более чем 1800 грамматических вопросов по 20 категориям. Обучающийся может сам выбрать конкретную тему.

2. **Приложение Miracle FunBox** предлагает изучающим английский язык разговорные истории и транскрипты, а также игры с цепочкой слов, оно способно идентифицировать и оценивать произношение, а также позволяет пользователям добавлять закладки.

3. **Презентационные инструменты** Powerpoint – это простой в использовании инструмент для создания презентаций. Для достижения необходимого эффекта презентация должна быть вариативной и неограниченной дублированием одних и тех же текстовых форматов и образцов.

СМАРТ – ТЕХНОЛОГИИ БЛИЖАЙШЕГО БУДУЩЕГО

1. MALL

Развитие цифровых технологий, интенсивная разработка приложений к ним способствовали развитию технологий мобильного образования для обучения ИЯ. Формирование коммуникативной иноязычной компетенции может осуществляться с помощью **MALL (Mobile-Assisted Language Learning)** – изучения ИЯ с применением доступных в любом месте и в любое время портативных мобильных устройств и сервисов Web 2.0. Отличительными чертами web-приложений являются: обмен информацией в интерактивном режиме, ориентированный на пользователя дизайн, возможность взаимодействия в глобальной сети без пространственных и временных ограничений. Отметим, что контент создается и предоставляется непосредственно пользователями. Блоги, вики, социальные сети являются инструментами Web 2.0 (Facebook, Twitter).

2. Цифровые платформы

В Финуниверситете для студентов заочного отделения и студентов, приступивших к изучению второго ИЯ (французский, немецкий, испанский, китайский), есть возможность работы с языковой **платформой RosettaStone@Advantage**, на базе которой под руководством преподавателя и самостоятельно могут отрабатываться все виды речевой деятельности: говорение, аудирование, чтение, письмо. В соответствии с рабочей программой дисциплины или индивидуальной траектории обучения студенты изучают темы, посвященные культурному наследию изучаемого языка: от национальной кухни и истории до экономики и финансов. Результаты итогового теста соответствуют международному уровню владения ИЯ (A1-C1) согласно «Европейской системе уровней владения иностранным языком»

3. SMART-учебники

Что вызывает несомненный интерес, так это **SMART-учебники**, т.к. они станут наиболее оптимальными для обучения в ближайшее время, оставив далеко позади не только учебники на бумажном носителе, но и электронные учебники. SMART-учебники называют учебными контентными, интегрированными в интерактивную среду обучения с использованием

возможностей социального окружения: качественный профессиональный контент, практикоориентированность, наличие графического, видео и аудиоматериала, индивидуальная траектория обучения, интерактивные инструменты взаимодействия с преподавателем, система тестирования, система комментирования контента, система оценки контента, самопополняемость и самоактуализируемость. Для *SMART*-учебников характерны «совместная с участниками процесса обучения генерация новых знаний и самоактуализация, синхронное изучение материала и реализация навыков в решении реальных ситуаций в условиях социальной среды».

Таким образом, применение *SMART*-технологий как на аудиторных занятиях, так и во время самостоятельной работы, при дистанционном обучении не только способствует развитию языковых способностей обучающихся, но и разнообразит учебный процесс, значительно повышая заинтересованность и мотивацию обучающихся за счет видимого, реального результата их иноязычной повседневной и профессиональной деятельности – возможности общаться, сотрудничать, говорить и писать на ИЯ с носителями иной культуры на их языке и быть понятыми ими.

Список литературы:

1. Мироненко Е.С. Об использовании смарт-технологий в образовательном процессе // Вопросы территориального развития. 2018. № 2 (42). DOI: 10.15838/tdi. 2018.2.42.7
2. Москвина Н. А. Новый подход в образовании: технология обучения и развития Smart Education
3. Чернышкова Н. В. «Smart-технологии в преподавании иностранного языка» Адрес статьи: www.gramota.net/materials/2/2018/2-1/59.html
4. https://ru.wikipedia.org/wiki/Википедия:Список_электронных_библиотек
5. <https://nlrk.kz/page.php?lang=1>

Инновационные подходы к организации учебного процесса Геймификация уроков английского языка (технология Study Craft)

Шайхутдинов Р.Г., КГУ «Гимназия № 93»

Изучение иностранного языка трудная учебная задача, стоящая как перед учителем, так и перед учащимися. Написать сочинение или эссе – порой бывает нелегко, а грамматические задания скучные и однообразные. Наверное интереснее поиграть в телефоне, чем писать упражнения, раскрывая скобки, ставя глагол в правильную форму. Если учащийся не вовлечён в процесс обучения, то эффективность обучения резко падает. Как же вовлечь ученика? Учителя многое придумывают, пытаются решить проблему вовлечения, тратят многие часы на поиск увлекательных заданий. Нужна ли игра на уроке

английского языка? Некоторые учителя думают, что игра - это бессмысленная трата времени на уроке. В то же самое время человеческая игра есть изначально мотивированная осмысленная деятельность, которая включает в себя и предметную, и теоретическую, и душевную деятельность.

Считается, что игра является инструментом преподавания, который активизирует мыслительную деятельность учеников, позволяет сделать учебный процесс привлекательным и интересным, заставляет учеников волноваться и переживать. Это мощный стимул к овладению иностранным языком.

Как только начинается игра, дети оживляются. Все ученики максимально собраны и стараются запомнить каждое слово.

Можно ли все обучение английскому языку перестроить в интересную игру? Для этого существует технология **StudyCraft**.

Рис.1. Уровни технологии Study Craft

Технология Study Craft состоит из трёх уровней: компоненты, механика, динамика. Данная технология базируется на компонентах, которые мотивируют учащихся к изучению английского языка: познавательная деятельность, личные достижения, начисление баллов, формирование команд. Технология Study Craft позволяет преподавателю организовать деятельность учащихся, сделать ее более активной, заинтересовать их в изучении предмета и в поиске дополнительных средств для получения информации – то есть создать мотивацию, которой так часто не хватает нашим ученикам. Механика позволяет учителю использовать приёмы преобразования мотивации в деятельность: соревновательность, сотрудничество, поиск нужной информации и правильного ответа. Третий уровень, целевой – это динамика. Учитель вместе с учащимися достигает прогресса в удовлетворённости от урока, так как учащиеся достигают прогресса в знаниях, приобретают необходимые языковые компетенции, отношения между учащимися улучшаются.

Технология Study Craft предусматривает

- Обучение в игре при опоре на Game Mechanics (игровые приёмы) всем аспектам речевой деятельности: чтению, аудированию, письму и говорению
- Применение в обучении соревновательных элементов (Points Badges (баллы, значки) , Levels (уровни)
- Создание истории и ведение ролевой игры на уроке, используя Story Telling (рассказы)
- регулирование уровня сложности материала(Flow),

Практическое применение технологии Study Craft

Практически каждое действие учащихся (activity) превращается в игру при помощи подходящих игровых механик. Например, применение сюжетных схем, когда все учащиеся в течение всего урока или путешествуют, или снимают кино и т.д. Подобные сквозные истории всей игры сохраняют интерес к обучению от урока к уроку. Мотивация учащихся поддерживается при помощи Points (баллы) , Badges and Levels (значки и уровни).

Эффективность применения технологии Study Craft

- Учащиеся легко и быстро начинают выполнять задания
- Учащиеся боятся пропускать уроки (потеряют кусок истории и не заработают баллы)
- Не отвлекаются по ходу урока
- Максимально сконцентрированы
- С желанием выполняют все домашние задания
- Желают выполнить дополнительные задания для получения большего количества баллов

Для школьников **игра** – путь к познанию в дополнение порой к скучным, однообразным, повторяющимся из урока в урок методическим приёмам учителя. Играя, ученики без особых усилий, с удовольствием включаются в процесс обучения, забывая, что идёт урок. Учитель выступает в другой роли: он или ведущий, или судья, или участник игры. С радостью играют ученики всех возрастов(дети, подростки, юноши), особенно если игра принимает форму соревнования, требующего смекалки, быстрой реакции, хорошего знания предмета.

Игра имеет большое значение в воспитании, в обучении и развитии детей как средство психической подготовки к будущим жизненным ситуациям. "Игра – особо организованное занятие, требующее напряжения эмоциональных и умственных сил. Игра всегда предполагает принятие решения – как поступить, что сказать, как выиграть? Желание решить эти вопросы обостряет мыслительную деятельность играющих и превращает абстрактную и потому неинтересную для них деятельность на уроке в конкретную и интересную”, - писал американский психолог Джером. Брунер. Технология Study Craft способствует развитию творческого потенциала учащихся, раскрепощает их, раскрывает способности учащихся и

развивает мыслительную деятельность, повышает эффективность изучения иностранного языка.

Список литературы:

1. Е.В. Ильченко. Игры, импровизации и мини спектакли. 2003. Г.А.
2. Н.Д. Гальскова. Современная методика обучения иностранным языкам. Арктика–Глосса,2000
3. И.Л.БИМ, Н.П. Каменецкая, А.А.Миролюбов и др. О преподавании иностранных языках на современном этапе. 1995.
4. Китайгородская. Методика интенсивного обучения иностранному языку. МГУ 1986.
5. Jerome Bruner; Communication as Language, 1982;

Самообразование – важный аспект совершенствования профессиональных компетенций

Кисель Л.Г., КГУ «Гимназия №97»

То, каким будет наше общество в будущем, зависит от многих причин. Но я совершенно уверена, что педагоги могут и должны внести свой вклад в процесс его становления и развития. Именно сейчас работа учителя приобретает особую значимость. Требования к подготовке ученика ужесточились. Он должен иметь широкий кругозор, гибкость мышления, умение самостоятельно принимать решения, учиться новому, работать в команде. [2, стр.11] Чтобы воспитать такого ученика, и сам учитель должен обладать такими качествами.

Он – на переднем фланге научного прогресса, а потому, взявший на себя ответственность за воспитание детей, педагог должен понимать, что одного желания работать с ними- мало, нужны глубокие профессиональные знания, творческая жилка и постоянный процесс совершенствования педагогического мастерства. И это совершенствование должно идти, в первую очередь, через программу самообразования.

За годы своей работы я основательно потрудились над несколькими темами самообразования:

- Методика работы с упражнениями по освоению лексики и грамматики на уроках английского языка;
- Особенности организации и проведения интегрированных уроков;
- Организация аудирования на уроках английского языка;
- Дифференциальное обучение как способ предупреждения неуспеваемости.

У меня есть и доклады с теоретическими выкладками, и разработки открытых уроков, и выступления на городских семинарах, в конкурсах «Учитель года»

Результатом своей деятельности, я считаю повышение качества подготовки самих уроков, качества знаний и интереса учащихся к изучению английского языка. При 100% успеваемости, качество - не менее 70%. За последние 3 года работы в гимназии 97 мои ученики принимали участие в городских научно-практических конференциях, показали хорошие результаты (3 место) в городской ученической олимпиаде 2017, 2019 года, весеннем калейдоскопе (1 место -2018г., 2 место -2019г.)

В своей работе я использую методы:

- работы по алгоритму;
- проблемного изложения изучаемого материала;
- текстового контроля и самоконтроля познавательной деятельности;
- закрепления изученного материала;
- частично-поисковый метод;
- а также технологии и приёмы самостоятельной и регулируемой работы по учебнику, карточкам с текстами, упражнениями, вопросниками, ситуациями, видео и аудио материалам.

В работе я пользуюсь принципами развивающего обучения, а также дидактическими идеями педагогики сотрудничества, методиками Шаталова В.Ф. (опорные сигналы), Д.Дьюна (проблемное обучение), Л.В.Занкова (развитие личности), Д.Б.Эльконина (игровая деятельность).

Используемые формы обучения – индивидуальная, групповая, коллективная, консультации, дополнительные занятия, подготовка творческих проектов, подготовка к олимпиадам и экзаменам.

Работая над первой темой самообразования, я разработала свои упражнения (лексические и грамматические), проанализировала частоту использования аналогичных упражнений в учебных пособиях, разделив их условно на две группы:

- 1.упражнения, которые учащиеся выполняют из урока в урок
- 2.упражнения, которые в учебном процессе незаслуженно отодвигаются на второй план

Первая группа:

- исправление ошибок в словах и предложениях;
- постановка пропущенных букв в словах или слов в тексте;
- определение слов по их дефинициям;
- подбор вопросов к ответам;
- распределение слов или фраз по группам в зависимости от их смыслового значения;
- подбор синонимов (антонимов);
- преобразование глаголов однойвидо-временной группы в другую;
- составление предложений из разрозненных слов или текста из разрозненных фраз и предложений;
- тестовые задания с последующей проверкой или самопроверкой
- сочинения, изложения, пересказ

Вторая группа – упражнения творческого характера. Они требуют большего времени для выполнения, основательной подготовительной работы и чётких инструкций со стороны педагога.

- вопросы со словом «Why»;
- пресс-конференции;
- встречи-знакомства;
- ситуации;
- задания, в которых предлагается закончить, начатую автором, мысль или придумать концовку рассказа;
- сочинение требуемых по смыслу реплик или вопросов в диалогах определённой тематической направленности;
- получение информации путём наводящих вопросов;
- задания –ассоциации
- КВНы, викторины, конкурсы
- инсценировки, праздники
- разучивание песен.

«Когда разные виды занятий насыщаются заданиями познавательного и продуктивно-творческого характера ...» [3, стр.285] - это поддерживает интерес к изучению языка, развивает мышление, внимание, музыкальные и артистические способности, помогает сплотить ученический коллектив.

Хорошим подспорьем в данном случае может служить составленный мною тематический словарь, в котором систематизирована лексика по 20 основным темам. К нему прилагается грамматический справочник и упражнения с ключами.

Что касается интегрированных уроков, я взялась за разработку этой темы, во-первых, потому что она отвечает требованиям и целям образования. А во-вторых, мне было интересно попробовать свои силы в этом новом направлении обучения, подготовить и провести на английском языке несколько уроков по биологии, физике, химии. Я старалась тщательно проработать тематический материал, соответствующую терминологию с тем, чтобы донести основной смысл до учащихся, составляла упражнения и задания, соответствующие уровню подготовки по языку, которые могли бы стимулировать работоспособность учащихся, любознательность, инициативу, умение анализировать, добывать нужную информацию, делать сообщения по теме. В результате появились разработки уроков, два из которых были проведены в рамках городских семинаров:

1. Физика. Теория относительности Эйнштейна. 11 класс
2. Биология. Сердце и профилактика сердечных заболеваний. 8 класс
3. Физика. Христиан Гюйгенс. 11 класс
4. Химия. Медь и д-элементы. 10 класс.
5. Биология. Происхождение жизни. 9 класс.

Для иллюстрации хода работы остановлюсь на уроке биологии. Главный акцент на уроке делался на обзор мнений по вопросу о происхождении жизни и необходимости эту жизнь сохранить. Раскрытие новых понятий

происходило в ходе проблемного изложения материала, демонстрации опытов, компьютерной презентации темы. Контроль усвоения знаний осуществлялся посредством выполнения группами заданий по поиску смысловых ошибок и дополнительной информации. Высокая работоспособность поддерживалась за счёт смены форм и методов работы, наглядности, доброжелательной психологической атмосферы. Рациональное использование времени обеспечивалось за счёт

- краткого и чёткого изложения материала,
- небольшого нового вокабуляра,
- умело подобранных проблемных вопросов,
- уместных и интересных заданий.

Опыт работы по теме интегрированных уроков, безусловно, был мне полезен для повышения профессиональной компетентности.

Ещё одной важной темой самообразования, над которой я работала несколько лет, стала тема организации аудирования на уроках английского языка. На данный моментона, действительно, актуальна, поскольку возможность общения с носителями языка, деловые контакты, получение информации через средства массовой коммуникации – всё это обычное явление нашей повседневной жизни. Чтобы подготовить учащихся к восприятию иноязычной речи, необходимо, чтобы аудированию текстов, диалогов, обработке полученной информации на уроке отводилось достаточно времени. Изучая данный вопрос, я пришла к выводу, что для получения хорошего результата

- весь урок должна звучать речь на иностранном языке,
- речь учащихся нужно стимулировать,
- чаще использовать на уроке аудио и видеозапись аутентичной речи,
- сопровождать эти записи умело составленными упражнениями.

Я выработала для себя алгоритм работы:

- перед прослушиванием текста – предъявление новой лексики,
- предъявление заданий, которые предстоит выполнить после прослушивания,
- комментарии и рекомендации учителя.

Что касается заданий к тексту, то они общеизвестны, а вот, чтобы инициировать речь учащихся на основе услышанной информации, требуются другие, на пример:

- как вы поступите, если...,
- что бы вы сказали, если...,
- придумайте концовку истории,-
- а в какие ситуации вы попадали?
- а что бы вы хотели увидеть?
- составьте диалог на основе полученной информации,
- задайте вопросы.

Если в классе есть обучающиеся с бедным воображением и посредственным знанием грамматики, необходимо озвучить образцы ответов, диалогов, вопросов, сделать краткий обзор грамматического материала,

который понадобится учащимся для подготовки устных сообщений и выполнения письменных заданий.

Приступив к работе над темой «Дифференцированное обучение», я хотела выяснить, действительно ли при изменении подходов к обучению разных категорий учащихся можно улучшить результаты и качество успеваемости. Принято считать, что низкая успеваемость отдельных учащихся зависит исключительно от отсутствия с их стороны усердия и прилежания. На самом деле причин отставания в учёбе много и задача педагога – «...определить внешние проявления отставаний...»[1, стр.43], найти такие формы и методы, которые бы могли помочь решить проблему с низкой успеваемостью.

Из опыта работы со слабоуспевающими я сделала некоторые выводы. Одним из приёмов работы с ними – использование разноуровневых заданий. Содержание их зависит не только от уровня подготовки учащихся, но и от вида учебной деятельности.

Если это аудирование, то для более слабых учащихся необходима предварительная словарная работа, опорный зрительный вокабуляр, упрощённые задания по содержанию прослушанного текста. Если сильные учащиеся пересказывают текст по-английски, то слабые – по-русски или кратко на изучаемом языке. Им же – несложные вопросы и дополнительные пояснения.

В ходе чтения текста или проработки новой лексики в первую очередь следует опрашивать сильных учеников, организовывать чтение шёпотом, чтение друг другу с целью оказания помощи более слабым. Ход работы нужно держать под постоянным контролем, консультировать и исправлять ошибки.

В работе с лексикой и грамматическим материалом большую важность имеет дозирование и уровень сложности предлагаемых для тренировки упражнений. Если одни ученики без труда могут исправить почти все ошибки в предложениях повышенной трудности, то другие – одну или две, да и те по образцу. Сильному ребёнку не трудно самому придумать дефиниции изучаемых слов, слабому можно предложить выбрать необходимые дефиниции из предлагаемых вариантов.

В ходе организации диалогической и монологической речи, в первую очередь слово нужно предоставлять тем, кто не испытывает большой трудности при выполнении этого вида работы. Они дают пример более слабым, а затем получают время для дополнительных заданий или выполнения роли консультантов, организаторов какого-либо другого вида учебной деятельности. Те, у кого появляются трудности при подготовке сообщений на изучаемом языке, могут пользоваться ключевыми словами, фразами, образцами, вопросами.

Большое значение при организации учебного процесса имеет проверка домашнего задания, объяснение очередного задания, пояснение его некоторых особенностей.

В заключении хочу ещё раз отметить, то самообразование – неотъемлемая часть становления творчески работающего педагога.

Список литературы:

1. В.С.Цетлин - Неуспеваемость школьников и её предупреждение. – Москва; Педагогика, 1977 – 119 стр.
2. А.К.Колеченко - Энциклопедия педагогических знаний. – Санкт-Петербург; Каро, 2008 – 367 стр.
3. А.Г.Хрипкова - Подросток. Мир детства. –Москва; Педагогика , 1982 – 432 стр.

Проектно-исследовательская деятельность как средство развития функциональной грамотности учащихся

Красноярова Т.Н., КГУ «Гимназия №97»

В современном образовании весьма насущен вопрос о педагогических технологиях. Традиционные технологии, построенные на объяснительно-иллюстративном способе обучения, становятся менее актуальными.

При применении этих технологии преподаватель уделяет особое внимание передачи готового учебного содержания. И именно поэтому у педагога могут возникнуть трудности. Главными из них являются низкий уровень навыков общения у учеников, невозможность получить полный ответ ученика с его самостоятельной оценкой изучаемого вопроса. Проблема может возникнуть и в том, что школьники недостаточно включаются в общее обсуждение темы. Дело обстоит в том, что преподаватель уже идет на занятия с готовыми знаниями, и он старается, чтобы ученик был включен в его деятельность. Ученики же целостно в этот процесс не всегда включаются.

Новые методы обучения существенно меняют подходы к преподаванию. И в первую очередь подходы к получению информации. Она становится необходимой для создания учениками собственного творческого и умственного результата, а не только для усвоения. Общеизвестный факт, что личность развивается в процессе собственной деятельности.[1]

Следовательно, в учебном процессе должны развиваться интеллектуальные и творческие способности школьников, функциональная грамотность.

На данный момент главная цель состоит в том, чтобы школьники были функционально грамотными, умели применять полученные знания на практике и самостоятельно добывать знания. Ведь в наше время овладение новыми технологиями и адаптация к изменяющимся условиям труда во многом влияет на конкурентоспособность человека.

Идея компетентностно-ориентированного образования является решением для этого, а в большей степени как нам кажется технология проектов.

В современном стандарте образования прописана проектно-исследовательская деятельность. Из этого следует, что каждый школьник должен обучаться ей. Школьные предметы и их программа нацелены на этот вид деятельности. Проектно-исследовательская деятельность все более и более актуализируется в современной педагогике. Такую модель обучения получить совсем непросто. Ведь помимо знаний по предметам, нужно развивать умение к самообучению и сотрудничеству. Такие критерии очень высоко ценятся в нашем современном мире. Они помогают расширять кругозор, свободно ориентироваться в социально-экономических вопросах, иметь психологическую устойчивость и навыки коммуникации.

Проектная исследовательская деятельность – учебно-познавательная, игровая и творческая деятельность. Она имеет общую цель, методы и цели, направленные на достижение результатов. Главное условие этой деятельности – это выработанные заранее представления о конечном результате «продукте».[2]

Цель проектно-исследовательской деятельности – создать условия, при которых ученики:

- самостоятельно находят информацию из разных источников, на основе собственной цели разработки;
- умеют пользоваться полученными знаниями для решения практических задач;
- умеют работать в группах и развивать навыки коммуникации;
- имеют развитое системное мышление;
- самостоятельно разрабатывают алгоритм действий в соответствии со своими возможностями.

Другими словами являются функционально грамотными.

Когда такие условия создаются для школьника, появляется возможность раскрыть его потенциал. Ученик проявляет себя и в группе и индивидуально, пробует свои силы, может показать публично достигнутый результат.

В процессе преподавания, на основе проектно-исследовательской деятельности особенно важна роль учителя.

Задачи учителя на данном этапе:

- Подготовить программы, в которые входят группы детей, классов.
- Создать образовательную и коммуникативную сторону.
- Создать условия для развития функциональной грамотности учащихся.

Учитель – важный элемент в этом. Учитель становится не только носителем знаний, но и организатором процесса. Учитель вместе с учениками может превратить процесс образования из принудительного в творческий. Эта ступенчатая деятельность развивает умственную культуру учеников, приучая их самостоятельно добывать знания, т.е. быть функционально грамотными.

Сегодня на уроках английского языка перед учащимся ставится задача, которая должна быть решена при помощи тех или иных действий по поиску,

обработке и оформлению информации, и в завершение представлена в виде конечного продукта. Проект учащиеся могут выполнять как в парах, в группах так и индивидуально. Он может быть ограничен по времени одним-двумя уроками, а может длиться в течение недели, месяца, четверти или учебного года. По методу, доминирующему в проекте, они делятся на исследовательские, творческие, приключенческие, игровые, информационные и практико-ориентированные.

Применение метода проектных работ на занятиях английского языка в 5-7 классах, дает мне возможность отметить следующие преимущества этой технологии: 1) учащиеся начинают осознавать практическую направленность своих знаний; 2) повышается их мотивация в изучении иностранного языка; 3) слабые ученики открывают в себе новый потенциал к дальнейшему изучению языка.

В своей практике я использовала некоторые виды проектов для работы в 5-7 классах, для развития функциональной грамотности учащихся. Например, в 7 классе, на одной из тем урока, я использовала творческий вид проекта.

По программе 7 класса учащиеся освоили тему “Books in my life”. В качестве темы проектной работы они выбрали тему «Мой писатель». В виде презентации были представлены рассказы о писателях Казахстана, Европы и Америки. Некоторые учащиеся выбрали для себя проекты о писателях, которых они прошли в рамках школьной программы, а некоторые представили презентации об англоязычных писателях. Такая творческая работа позволила с новой стороны раскрыться слабым ученикам, которые обычно испытывали неуверенность на занятиях.

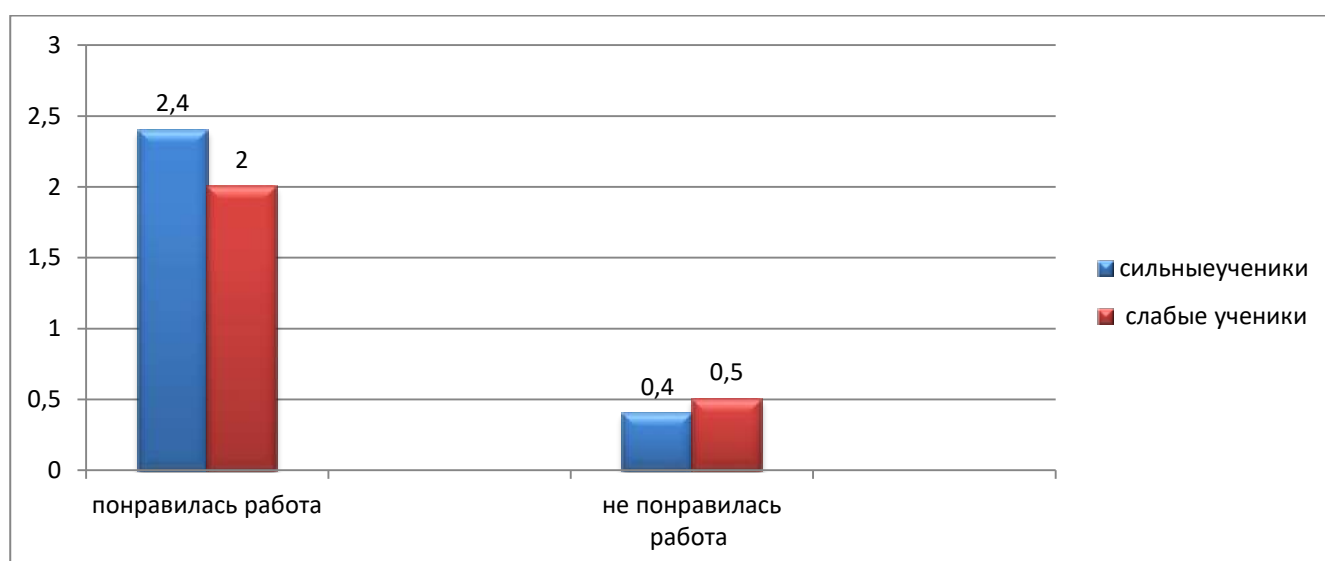
Работа над проектом в 7 классе представлена следующими стадиями (табл. 1).

Стадии работы над проектом

	Название	Характеристика
1.	постановка цели	обсуждение задачи с преподавателем, получение необходимой информации, установление цели
2.	планирование	выработка плана действия, распределение обязанностей, выбирают критерии успеха, формирование задач
3.	исследование	работа с материалом, выполнение исследования
4.	обобщение и выводы	анализ информации
5.	представление отчета	отчет о проделанной работе, представление результатов в виде презентации
6.	анализ результатов процесса	участие в оценке работы в ходе коллективного обсуждения и самооценки

Такие проекты позволяют развивать и использовать не только предметные навыки, но и межпредметные и надпредметные. Ученики учатся приобретать и применять не только знания по английскому языку, но и литературе, математике, истории и т.д. Что касается последних навыков, здесь имеется в виду компьютерная грамотность, т.е. умения работать со средствами ИКТ. Учащиеся развивают свои умения работать на ПК, уметь извлекать информацию из Интернета и других электронных источников, осваивать текстовую, графическую, видео- и звуковую информацию. Получается функционально грамотный ученик применяет полученные навыки на одном уроке и синтезирует и трансформирует их на других предметах

По итогам этой работы, был проведен опрос среди учащихся, с целью того, чтобы увидеть насколько учащиеся были вовлечены и интересна ли им была эта форма работы.

Результаты опроса показали, что большая часть учащихся активно включались в работу и эта работа им нравилась. Учащиеся с нетерпением ожидали завершения работы, их интересовал конечный результат, старались показать чему они научились и что умеют делать. Больше всего они были заинтригованы тем, что им пригодились знания полученные на уроках информатики, литературы.

Список литературы:

1. Амонашвили Ш.А. «Единство цели» - М.,1990
2. Худин А.Н. «Управление современной школой» - М.,2006

Диалогическое обучение в сфере современного образования

Абдрахманова А.Р., КГУ «Гимназия №97»

В современном мировом преподавании последних лет наметилась тенденция к тому, чтобы давать детям направление и свободу действия в выборе пути собственного обучения и образования, пути к результату, который они ставят перед собой, учитель уже не указывает на то, что они не правы, а принимает их точку зрения, не ведет за собой, а идет рядом. Пажарес [1] утверждает, что при выборе стиля преподавания, убеждения учителя имеют большее влияние, чем его знания, поскольку убеждения в процессе обучения влияют на все, что он делает в классе. Устойчивая уверенность в том, как должны преподаваться предметы, по мнению исследователя, оказывает более существенное влияние на действия учителя в классе, нежели какая-либо методика или учебник [2]

Однако часто сложившиеся профессиональные убеждения учителей, связанные с тем, что они «центр вселенной», а не ребенок, авторитаризм и монополия на ребенка, ограничивают их первоначальную восприимчивость к новым идеям. Учителям мешает «традиционный» стиль преподавания, основанный на передаче готовых знаний, он ставит в рамки, за которые так трудно перешагнуть. Если мы в действительности желаем помочь ученикам стать личностями с развитым критическим мышлением, для того чтобы взять ответственность за свое обучение на себя, то нам самим необходимо иметь развитое критическое мышление и быть открытым для новых идей. Навыки критического мышления в деятельности учителя свидетельствуют о его высокой компетентности [2]. Это необходимо современному учителю для того, чтобы повысить свой профессиональный уровень, повысить мотивацию учащихся к обучению

Другие подходы, стратегии обучения, новые технологии, все это первый шаг к тому, чтобы перевернуть наше застоявшееся педагогическое сознание и тем самым поменять всю систему образования к лучшему, так как наибольшее воздействие на процесс обучения и результаты учеников имеет не столько деятельность администрации школ и органов управления системы образования, по обеспечению учителей соответствующими ресурсами, сколько повседневная работа самого учителя в классе, направленная на воспитание и развитие учащихся [3].

Одним из таких новых подходов в обучении является диалоговое обучение. Результаты научных исследований показывают, что диалог занимает центральное место на уроке. Мерсер и Литлтон [4] в своей работе показали, что диалог в классе может способствовать интеллектуальному развитию учеников и их результативности в обучении. В исследовании подчеркивается, что интерактивное общение как со взрослыми, так и совместная работа со сверстниками способствуют обучению детей и их когнитивному развитию.

Применение диалогического обучения на уроках немецкого языка

В ходе диалогового обучения, или интерактивного обучения, осуществляется взаимодействие учащихся между собой и учителем. Этот подход является реальным путем для развития положительной мотивации

учащихся к изучению иностранного, в том числе немецкого, языков. На своей практике, часто замечаю, что этот подход помогает в формировании познавательного интереса учащихся к предмету, что ведет к повышению качества знаний и, что особенно важно, созданию условий для развития способностей учащихся. С моей точки зрения такой подход помогает в создании комфортных условий обучения, то есть условий, при которых ученик чувствует свою успешность, свою интеллектуальную состоятельность, что делает продуктивным сам процесс обучения. Конечно, не просто организовать учебный процесс, при которой практически все учащиеся оказываются вовлеченными в процесс познания, чтобы при этом они имели возможность понимать и рефлексировать по поводу того, что они знают и думают, так как основная масса предметов проводится при большом количестве учащихся, но изучение иностранного языка все же дает такую возможность, так как в основном для максимально плодотворного изучения языка класс делят пополам. Мы имеем возможность применять совместную деятельность учащихся практически на каждом уроке, при этом каждый вносит в этот процесс свой особый индивидуальный вклад, идет обмен знаниями, идеями, способами деятельности. Причем происходит это в атмосфере доброжелательности и взаимной поддержки, что позволяет не только получать новое знание, но и развивает саму познавательную деятельность, переводит ее на более высокие формы кооперации и сотрудничества. В качестве примера могу привести отрывок из моего недавнего урока, посвященного изучению легенд Нибелунгов. Учащиеся получили в группах по одной легенде о Нибелунгах. Задание было разобрать историю, идентифицировать главных героев, описать их, сравнить их с героями наших сказок, найти общее и отличное. Учащиеся выполнили работу дома, придя в класс, они снова сели в свои рабочие группы, обсудили то, что они сделали дома, сравнили их выводы и рассуждения. Далее каждый из членов группы получил букву, например: группа 1 (4 человека) – А, В, С, D; группа 2 (4 человека) – А, В, С, D; после обсуждения в группах, учащиеся образуют пары АА, ВВ, СС, DD и обмениваются информацией о своей истории. В результате каждый учащийся владеет информацией по обеим историям, имеет возможность высказать свое мнение, обсудить ее в своей паре, группе и вообще в классе.

Не могу сказать, что в своей практике я постоянно использую вопросы высокого уровня, скорее надо признать, что я больше использую простые вопросы либо комбинирую простые и сложные вопросы, но все же это зависит от уровня владения учащимися немецким языком. Это могут быть развивающие вопросы, которые помогают углубить и расширить значение. Учащиеся могут делать уточнения по вопросу, говоря о более личных вещах. Например: что бы для вас значили курсы изучения немецкого языка непосредственно в Германии? Гипотетические вопросы, которые помогают изучать вероятности и проверять теории. Например: площадь Германии намного меньше площади Казахстана, а население больше, чтобы произошло на наших территориях, если бы все население Германии переселилось в

Казахстан, а население Казахстана в Германию? Вопросы на уточнение, которые помогают определить термины и понятия, а также уточнить значение. Например: как и почему Г. Гейне побывав в путешествии по Рейну, написал свое знаменитое стихотворение «Lorelei»? Что его подвигло на это? Но чаще всего такого рода вопросы мы обсуждаем с детьми на русском языке, что позволяет учащимся в более полной мере выразить свое мнение.

Реакция на ответы учеников также должна быть точно продумана. Как же следует реагировать на «неверный» ответ ученика? Смотри что называть неверным ответом. Например, любые ответы на выше приведенные вопросы нельзя считать неверными, так как каждый ученик – личность, которая имеет право на собственное мнение. Если же ответ касается грамматики, то здесь также нужен особый подход. Если сразу обрубить ребенка «нет, не правильно, кто еще попробует!», то возможно он побоится встать в следующий раз, чтобы ответить, он лучше предпочтет получить два, чем снова услышать учительское «нет». В таких случаях, я считаю необходимым выслушать сначала все мнения в классе, какой ответ на поставленный вопрос они считают правильным, и если все делают ошибку, нужно просто вернуться к пройденному правилу и объяснить его еще раз, чтобы после объяснения все снова попробовали дать верный ответ, в том числе и тот, кто не дал его сначала.

Основную трудность при диалоговых подходах обучения составляют, конечно, постановка вопросов высокого уровня, постановка проблем перед учащимися. Почему это происходит? Наверное, потому что чаще всего у нас, у учителей на это не хватает времени на уроке, хочется объять необъятное, а это не всегда удается. В какой-то мере это зависит еще и от недостатка опыта по критическому мышлению, но ведь не ошибается тот, кто ничего не делает.... А мы стремимся к саморазвитию, самообразованию, а значит, все получится.

Список литературы:

1. Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*. [Убеждения учителей и педагогическое исследование: систематизация концепций. Обзор образовательного исследования]. 62(3), 307–332.

2. Программа курсов повышения квалификации педагогов общеобразовательных школ Республики Казахстан. Руководство для учителя. Третий (базовый) уровень. Center of Excellence NIS, University of Cambridge, Faculty of Education стр. 120

3. Barber, M. & Mousahd, M. (2007) How the best schools systems came out on top. [Как лучшие школьные системы выходят на первое место]. Online at <http://mckinseysociety.com/how-the-worlds-best-performing-schools-come-out-on-top/> Accessed on 19th November 2011.

4. Mercer, N. and Littleton, K. (2007) Dialogue and the development of thinking. A sociocultural approach. [Диалог и развитие мышления. Социокультурный подход]. NY: Routledge.

Информационная компетентность современного учителя

Айвазян А.В., КГУ «Гимназия №3»

Система образования Республики Казахстана никогда не стоит на месте, особенно, в нашем современном периоде жизни, в мире инновационных и цифровых технологий. Для того чтобы удовлетворить и соответствовать запросам современного общества наша система образования тоже переходит к новому этапу своего развития – информационному, и роль современного педагога очень важна в новом развитии.

Педагог должен владеть информационной компетентностью и быть «осведомлён». Это одна из показателей успешности его деятельности и еще одна возможность повышения уровня профессиональной компетентности.

Владение компьютерной грамотностью, умение ориентироваться в потоке окружающей информации, умение правильно применить информацию на уроках, взвесить все за и против, работать с многочисленными источниками, интернет ресурсами, находить и выбирать, классифицировать, обобщать необходимый материал, который бы соответствовал учебной программе. Все это поможет современному педагогу сделать уроки более динамичными, чем они были прежде и обогатит образовательную среду, ведь одного учебника в наше время уже недостаточно, чтобы заинтересовать учеников. И, у нас, современных учителей есть прекрасная возможность разнообразить наши уроки с использованием информационных технологий. Нашей главной задачей является инновационная деятельность, освоение и адаптация к новым передовым педагогическим технологиям, идя в ногу со временем. И так, давайте рассмотрим термин компетентность, и что же он означает.

Компетентность — наличие знаний и опыта, необходимых для эффективной деятельности в заданной предметной области.

Информационная компетентность – это способность личности применять, находить, хранить и преобразовывать различную информацию.

Информационная компетентность педагога понимается как особый тип организации предметно-специальных знаний, позволяющих принимать эффективные решения в профессионально–педагогической деятельности, и указывает на уровень овладения и использования информационных и Интернет-технологий в образовательном процессе [1, с 245].

Что может обеспечить достижение стратегических задач в профессиональной деятельности педагога в условиях высокой динамичности системы образования? Так это ее включение в мировое образовательное пространство, которое также зависит и от уровня сформирования информационной компетентности педагога, который может обеспечить достижение поставленных стратегических целей и задач. [2, с 504]. Таким образом, уже вряд ли можно представить учебный процесс без внедрения ИКТ в профессиональную деятельность педагога, ИКТ является неизбежным в наше современное время. Профессионализм учителя - это синтез компетенций,

включающих в себя предметно-методическую, психолого-педагогическую и ИКТ составляющие.

Следует понимать, что информационная компетентность педагога это не только использование различных информационных инструментов, но и эффективное применение их в педагогической деятельности. Что же нужно для формирования ИКТ компетентности? Необходимо следующее:

- ✓ Основы функционирования ПК и наличие представлений о дидактических возможностях ИКТ;
- ✓ овладение методическими основами подготовки наглядных и дидактических материалов средствами Microsoft Office;
- ✓ умение использовать Интернета и цифровых образовательные платформы и ресурсов в педагогической деятельности;
- ✓ формирование положительной мотивации к использованию ИКТ.

Важным инструментом является компьютер, но нужно понимать, что это всего лишь инструмент, он как «волшебная палочка», которая без волшебника не исполняет желания. И компьютер без своего грамотного и компетентного «педагога-волшебника» не сможет органично вписаться в систему обучения и воспитания. Поэтому очень важно понимать, что компьютер не заменяет учителя или учебник, он может коренным образом поменять характер педагогической деятельности. С развитием информационной компетентности педагога мы отвечаем на вопрос не как лучше рассказать материал по своему предмету, а как лучше показать, чтобы достичь поставленных целей и задач на уроках [3, с 342-345]. Благодаря использованию обучающих программ, компьютера или различных приложений на мобильном телефоне, нам поможет избавиться от одной причины, казалось бы, самой важной причины это отрицательное отношение к учебе и нежелание что ли бы делать у детей на уроках. Многие психологи и педагоги такие как Иванова Е. В., Ивонин А. О., Кочуров В. Ф., Насырова Н. Х., Семенюк Э. П. Холодная М. А, Юсеф Е. К. [1] провели много опросов среди различных школ, в разных городах и странах у учащихся. Опрос показал, что использование ИКТ технологий вызывает у учеников много различных качеств:

- ✓ быстрое усвоение больших объёмов информации, вместо скучных страниц учебника
- ✓ моделирование реальных процессов с помощью обучающих программ (причины, следствия)
- ✓ высокая мотивация, поддержания и усиление интереса у учеников
- ✓ обучение интересное и занимательное, отсюда хорошее рабочее настроение
- ✓ не боятся трудностей, в какой-то степени облегчает преодоление трудностей в усвоении материала
- ✓ дети ждут с нетерпением наглядность и динамичность из урока в урок.

Возможности компьютерных технологий в наше время:

1. поиск информации (интернет-ресурсы, электронные справочники, энциклопедии, словари, переводчики, которые очень помогают экономить время в поиске каких либо слов или дефиниций, фонотеки, видеотеки).

2. Средство хранения и обработка информации очень полезная в использовании, особенно для классных руководителей и многих других учителей - предметников. Например: создание базы данных на учащихся, их фотографии и видео архивы, фотоальбомы в электронном виде, сборники творческих и научных работ учащихся и учителей, анализ успеваемости, учёт посещаемости, учёт индивидуальных достижений учащихся, список посещаемых кружков и секций и т.д. Можно даже создать целый сайт класса или страничку в социальных сетях. На самом деле, возможностей очень много.

3. Средство наглядности: различные обучающие сайты с текстами, аудированием и с очень интересными заданиями, а также презентации и другие демонстрационные формы. Создание школьной газеты, с использованием экспресс - материала для стендов.

4. Средство коммуникации: телемосты, телеконференции, вебинары, дистанционное обучение, курсы, участие в различных онлайн-конференциях, олимпиадах международного и республиканского уровня, электронная почта, google class, What'sApp, Skype, Telegram и многое другое [4, с 75].

Прочитав все вышеперечисленное и проанализировав, мы видим, что высокий уровень информационной компетентности современного педагога есть важная характеристика, позволяющая выйти на новый уровень педагогического мастерства и обеспечивающая качественную подготовку будущих специалистов.

Список литературы:

1. Калекин, А.А. Педагогика и Психология / А.А. Калекин // Компетентность и компетентность: смыслообразующие понятия в образовании. – Орел 2009. – С. 245-249.

2. Агмалова А. Ф. Формирование информационной компетентности будущих учителей информатики // Молодой ученый. — 2013. — №4. — С.504-505.

3. Винницкая М. А. Основные составляющие информационной компетентности будущих специалистов / М. А. Винницкая, С. К. Баймухамедова, М. Ж. Дюсемалиева и др.// Материалы международной научно-практической конференции. — Алматы, 2005. — 467 с.

Иванова, Л. Ф. Инновационные условия развития профессиональной компетентности учителя / Л. Ф. Иванова // Инновации в образовании.—2003.— №4.—С

Ағылшын тілін оқытуда СТО-ның стратегияларын қолдану жолдары

Джамперова А.К., №33 МБК

Ағылшын тілі қазіргі заманда әлемдік жетекші тілдердің бірі болып есептеледі. Қазақстан Республикасында да ағылшын тілін бастауыш сыныптан бастап үйретуге дағдылануда. Ағылшын тілін сапалы үйрету мұғалімнің басты міндеттерінің бірі болып келеді. Сондықтан, ағылшын тілін үйретуде сын тұрғысынан ойлау технологиясы тиімді деп есептеймін. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы ағылшын тілінде сыни ойлап, оқушыға шет тілін меңгерте отырып тереңінен ойлануға мүмкіндік жасайды.

Оқушылардың белгілі бір қалыптасқан ақпаратты сұрыптау, тізбектеп ойдан өткізу, өз ойын тұжырымдау және пайдалы ақпараттарды, идеяларды таба білу тәжірибелері, іскерліктері болуы керек. Олар өзі оқыған ақпараттарды жүйелілікпен ой елегінен өткізіп, сын тұрғысынан қарай отыра сұрыптай білуі керек. Бұл процесс оларды мектеп қабырғасынан бастап ақпараттарды тек түсінуге ғана, үйретпей, сонымен қатар кейінірек те сын көзімен қарауға және өз сынының көрінісін көруге бағыттайтын бағдарлама болуға тиісті. Бұл процесс дәл осындай айтылған нәтиже беруі үшін, сабақта оқытушы ойлау мен үйренуді жетілдіру мақсатымен жүйелі түрде өз бетімен жасайтын бағдарламаны лайықты етіп жасап беруі керек.

Оқыту мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау технологиясы басынан соңына дейін нұсқау беруді ұйымдастыруды дұрыс жолға қоюға ат салысады. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы дағдылы түрде қолданылатын дәрежеге жеткен кезде әртүрлі оқыту деңгейінде негізгі мақсатты қанағаттандыру үшін және мазмұнға қатысты арнайы талаптарды орындау үшін іске асырылады. Сын тұрғысынан ойлауға оқыту барысында мұғалімдердің міндеттерінің бірі болып- сабақта сын тұрғысынан ойлау мен жазуға қолайлы орта жасап, жаппай жұмыс жасауға оқушыларды жұмылдыру керек.

Сын тұрғысынан ойлау ойлаудың танымдық іс-әрекеттерін кеңейтуде, тұжырымды дәлелдеуде және мәселелерді шешуде, сонымен қатар толғаным пен шығармашылық іс-әрекеттерінде қолдана алатын ең бір ұтымды құралдардың бірі.

Сабақты жоспарлағанда сын тұрғысынан ойлау стратегияларын қолданған кезде әр кезеңіне сай әдістерді қолданған жөн. Мысалы, 4- сынып оқушыларымен «Light and Dark» тақырыбын өткен кезде бірқатар стратегиялар қолдануға болады. Олар:Т кестесі стратегиясы, бес жолды өлең.

Т кестесі стратегиясын оқушылардың қызығушылығын ояту кезеңінде қолдану тиімді.Т кестесі стратегиясының негізгі мақсаты: қарама-қарсы нәрселерді, сөздерді тере білу.Бұл жұмыста салыстыру, салыстыра отырып топтастыру сияқты процестер жүзеге асады. Оқушылардың ойлау қабілетін, есте сақтау қабілеттерін дамытады. Т кестесін тақырыпты ашарда пайдаланылса, жаңа материалды түсінуге дайындық болады. Бұл стратегия жұпта, топта, жеке де орындала береді. Іс-тәжірибеде үй тапырмасына да беріліп жүр. Кіші жас оқушыларына кескін, сурет түрінде орындауға

болады.4-сынып оқушыларына кесте беріліп, кесте бойынша берілген суреттерге қарап, жануарларға байланысты сын есімдердің қарама-қарсы сөздерін теріп жазу керек. Бұл стратегияны қолдана отырып өткенге шолу жасап, оқушылардың білімін шындай түсеміз.

Ақпаратты түйіндеп айту,терең ойды, сезімді және сенімді қысқа сөзбен қамту маңызды өнер. Бұл іс-әрекет тақырып туралы толғаныстың терең, бай түсініктің негізінде болуын талап етеді. Бұл ақпаратты синтездейтін және материалды қысқа ғана түсіндіретін немесе тақырыпты толғандыратын бес жолдан тұратын өлең жолдары. Singuain сөзі француздың бес деген сөзін білдіреді. 20-шы ғасырдың басында бес жолды өлеңді енгізген америкалық поэтесса Аделаида Крэпси.Бұл бес жолды өлеңді айтарда біріншіден, бұл өлеңді жазудың негізгі шарттарын айту керек. Содан соң мысал ретінде өлең жолдарын ұсыныңыз. Содан соң топқа бес жолды өлеңді құрастыртыңыз. Көп адамдарға бұл бес жолды өлең құрастыруға тақырып беру керек. Әр адамның бұл өлеңді жазуына 5-7 минуттей уақыт беріледі. Бес жолды өлең құрастырусын тұрғысынан қарап шолуға мүмкіндік береді. Бұл іс- әрекет басқаны тыңдауға үйретеді және басқаның идеясынан дұрысын тауып алады. Бұл болатын дискуссияны жандандырады.

Нұсқаулар:

1. Бірінші жол тақырыпты суреттейтін бір ғана сөзден тұруы керек. Әдетте зат есім болуға тиісті.
2. Екінші жол тақырыпты суреттейтін екі ғана сөзден тұрады. Екі сын есім.
3. Үшінші жол тақырыптың іс-әрекетін көрсететін үш сөзден тұруы керек. Әдетте қимыл етістіктері.
4. Төртінші жол тақырыпқа қатысты білдіретін төрт сөз тіркесі болуы керек.
5. Соңғы жол тақырыптың мәнін қайтадан көрсететін бір сөзді синоним болуы керек.

Бес жолды өлең стратегиясы – оқушы берілген тапсырма бойынша өлең құрастырады.Бұл стратегияны оқушылар «Brown Bear» туралы мәтін оқығаннан кейін, орындауға болады Мысалы,

Who?-Bear

What?-a very big, brown.

What he does? –makes its home, eats wild fruits, sleeps in a den, walks about the forest.

Conclusion –Brown Bear is a part of nature.

Synonym- animal

Бұл бес жолды өлең:

- Күрделі ақпаратты синтездеуге керекті құрал ретінде қолданады;
- Оқушының түсінігін бағалайтын құрал;
- Шығармашылыққа баулитын құрал;
- Концепция мен ақпаратты тез синтездейтін, толғандыратын, қорытындылап айтатын құрал.

Бес жолды өлең стратегиясы оқушының мәтінді мұқият оқуына және оқу барысында сөздікті пайдаланып, тансық сөзді игеруіне септігін тигізеді. Оқушыны іздемпаздыққа, шығармашылыққа үйретеді. Өздік жұмыс орындап, оны сынып алдында қорғап, дәлеледеуге үйретеді. Осылайша бұл іс-әрекеттерді түсінікті ете отырып оқушыларға мазмұн мен үйренуді және қалай үйренуді меңгеруге мүмкіндік болады.

Кластер стратегиясы идеялар мен ақпараттардың арасындағы байланыстарды жинақтау, тұжырымдау. Тақырыптардың байланыстары туралы сұрақтар құрастырылып, оларға жауап іздейді идеяларды жинақтайды. Тұжырымды ойларын карталарға түсіріп, топтық жұмыс қорғалады. Кластер әдісін алғаш атақты америкалық психолог Роберт Чоут Трион 1939 жылы енгізді. Оқытудың бұл әдісі «Миға шабуыл» әдісі деп те айтылады. Тақырыпқа негіз болатын сөзді немесе тақырыпты ортасына жаза отырып, содан таралатын ұғымдарды бөліп, жіктеп, ой түйіндеу және ойларын топтастыру әдісі. Кластер құру арқылы оқушылардың не білетіндерін және жаңа идеяларын білуге болады.

Кластер құру ережесі:

1. Ойына келген пікірді жазуға тартынбау;
2. Берілген уақыт аяқталғанша жұмысты жалғастыру, жазу;
3. Тақырыптың басқа қырларын ашуға ұмтылу;
4. Мүмкіндігінше көп идеяларды жинақтау.

Мысалы, 3-сыныпта «Musical Instruments» сабағында кластер әдісі арқылы қызығушылықты ояту кезеңінде оқушылардың ынтасын көтереді. Оқушылар үш топқа бөлініп білетін аспаптарын ағылшын тілінде кластерға жазды. Кластерға тақырыпқа сай сөздер жаза бастағанда, оқушылардың өткен сөздерді қайталауына, жаңа сөздермен танысуына және сынып алдында өздерінің кластерларын шет тілінде қорғап, сөйлеу дағдысының қалыптасуына көп әсер етеді.

Ағылшын тілін оқытуда нәтижеге жеткізетін стратегиялардың бірі «Fishbone» стратегиясы. Бұл стратегияны «My free time» сабағын өткізген кезде қолдануға болады. «Fishbone» ағылшын тілінен аударғанда «балықтың қаңқасы» деген мағына береді. Бұл стратегия- мәселелерді анықтау және одан шығу жолдарын қарастыру моделі болып табылады. Бұл сызбаны алғаш болып Каора Исикава ұсынған. Оқыту процесінде бұл әдіс оқушылардың ортақ тақырыпты талқылауына септігін тигізеді. Бұл балық сүйектерін тігінен жіне көлден орналастыруға болады. Жазылым қысқаша жазылуы тиіс. «Fishbone» стратегиясымен жұмыс жасау алгоритмі:

- Балықтың басына: зерттелетін, қаралатын, талқыланатын тақырып жазылады.
- Оң жақ қабырға сүйетеріне: анықтаған проблема себептері, тақырыптың негізгі мазмұндары мен түсініктері жазылады.
- Сол жақ қабырға сүйектеріне: мәселелерді шешу жолдары, қарама-қайшылық тудырушы кедергілер жазылады.

- Балықтың құйрығына: анықталған жұмыстың нәтижесі мен талданған тақырыптың қорытындылау сұрағына жауап жазылады.

Фишбон әдісін ағылшын тілі сабағында қоланғаннан кейін оқушылар бірнеше пәнаралық құзыреттіліктерді игереді :

- Оқушылардың сыни ойлау қабілеті;
- Топпен жұмыс істеу дағдысы;
- Зерттеу жобасын жоспарлау және орындау;
- Оқылған ақпаратты синтездеп, өз позицияларын ұстану;
- Өздеріне керек ақпаратты қабылдау;[3;141-142]

Қорыта келгенде, сын тұрғысынан ойлау технологиясын оқу-үрдісінде пайдалану өте жақсы нәтиже береді, өйткені әртүрлі ақпарат көздері пайдаланылады. Бұл оқушылардың дүниетанымын кеңейтуге септігін тигізеді. Сын тұрғысынан ойлауға дамыту арқылы оқушылардың өз ойын еркін жеткізуіне, ақпаратты жүйелілеуге, сұрақ қойып, сұрақтарға жауап беруге машықтанады.Топта немесе жұпта жұмыс істеу барысында басқа оқушылармен жақсы қарым-қатынаста болуына, топпен ойланып, бір шешімге келуіне үйретеді.

Ойлау сыртқы дүние заттары мен құбылыстарының байланыс-қатынастарының миымызда жалпылай және жанама түрде сөз арқылы бейнеленуі. Сабақта сыни ойлауды дамыту стратегиялардың дұрыс әрі тиімді пайдалануына байланысты.Стратегиялар тікелей оқушылардың ойлау қабілеттерін, сөйлеу мәдениетін дамытуына бағытталған. Сондықтан оқушылармен көбірек шығармашылыққа бағытталған сыни ойлауды қамтитын стратегияларды қолдануы жемісті нәтижеге жеткізеді.

Бастауыш сыныпта стратегиялар қолданып сабақ өткізу тиімді өтеді, себебі көрнекіліктер молынан қолданады, сынып ережесі нақты бекітіліп, ынтымақтастық атмосферасын орнатады.Оқушылар топпен мәтін оқу немесе мәселені шешу, сұрақтарға жауап беру барысында барлық сынып оқушылары белсенді қатысып отырады, өйткені әрбір баланың өзінің нақты қызметі, істейтін іс-әрекеті бар. Бұл процесс оқушылардың сабаққа белсенді қатысуына, сабақ материалынан қалып қоймауына, үлгерімі төмен оқушылардың қызығушылығын оятуына көмегін тигізеді. Бастауыш сыныптарды көбінесе әртүрлі түстес плакаттар, қағаздар, карточкалар, сыйлықтар қолданылады. Оқушылар көру арқылы және көрген затын зейін қойып көруіне байланысты көп оқу материалы есте сақталады. Есте сақтау қабілетін кіші мектеп жасынан дамыту, болашақта белсенді, оқу ақпаратын тез ұғып, анализ жасай алатын оқушы тәрбиелеуге ықпал етеді.

Оқушылардың жұмыс жасау барысында бір-біріне көмектесіп, ойларын ортаға салады, ынталарын күш-қуат бере отырып, өздерінің білім алуын көтермелейді, оқуға, жазуға, тыңдауға, сөйлеуге кең мүмкіндіктерін беретін ортада оқушы өз пікірлерін еркін жеткізуіне жағдайлар жасайды.

Сын тұрғысынан ойлаудың әдіс-тәсілдері оқушыларды тынымсыз іздемпаздыққа баулиды. Баланың еркін де терең ойлауына, үздіксіз жұмыс жасауына жол ашады. Оқушының ізденісі жеміссіз болмақ емес.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Оспанова Д. Жаңаша оқыту әдіс-тәсілдерінің тиімділігі//Современное образование в школе, колледже и ВУЗ-е, 2016, №4(33).69бет.

2.“Оқу және жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау технологиясы” RWCT стратегиялары, Baribar. <https://baribar.kz/student/1202/oqu-zhane-zhazu-arqyly-syn-turghysynanff-o/>.

3. Шілдебайұлы З. Сын тұрғысынан ойлау//Қазақ тілі мен әдебиеті орыс мектебінде, 2011, №12.142бет.

Ағылшын тілінде оқылым дағдысын және сол бойынша критериалды бағалау жүйесі

А.Қ. Жортарова, «№92 гимназия» КММ

Критериалды бағалау – бұл білім берудің мақсаты мен мазмұнына негізделген оқушының оқу- танымдық құзырлығын қалыптастыруда алдын-ала белгіленген жетістіктермен салыстыру үрдісі. [2, 84-бет] Критериалды бағалау жүйесінің негізгі мақсаты бағалау критерийлерінің негізінде білім алушылардың оқу жетістіктері туралы шынайы ақпарат алу және оқу үдерісін жетілдіре түсу үшін оны барлық қатысушыларға ұсыну. [3, 4-бет] Бағалау критерийі — дегеніміз ұсынылған талаптарға сәйкес бір нәрсені бағалау бойынша шешім қабылдау ережесінің негіздемесі. Әр критерийдің дескрипторлары (әрбір нақты жұмыс үшін) болады, онда мектеп тапсырмасының орындалу нәтижесінің дұрыстығы туралы нақты түсінік беріледі. Дескрипторға сәйкес бағалау оқушының қойған мақсатына жетуін анықтайды. (Глоссарий)

Бүгінгі таңда елімізде «Көптілділік» мәселесі көкейкесті мәселелердің бірі болып саналады. Елбасымыз сол үшін де тілдердің үштұғырлылығын міндеттеп отыр. Көптілділік мәселесі – Қазақстан үшін ғана емес, бүкіл әлемнің алдында тұрған көкейтесті мәселелердің бірі, себебі, жаһандандыру және киберкеңестікке шыққан заман тілдерді білуді талап етеді. Қазақстан Республикасының Елбасы «Қазақстандықтардың жас ұрпағы кем дегенде үш тілді білулері тиіс: қазақ, орыс, ағылшын тілдерін еркін меңгерулері қажет»-деп, Еуропадағы мектеп түлектері мен студенттерінің өзара бірнеше тілде еркін сөйлесулері қалыпты жағдайға айналғандығын атап өткен.

Тіл дағдылары жалпы екі топқа жіктеледі. Дағдының қабылдауға байланысты түрін ағылшын тілінде қабылдау (receptive skills) деп атаса, ал тілді қолдануға байланысты дағдыларды өнім беруші дағдылары (productive skills) деп атайды. Қабылдауға қатысты дағдының түріне тыңдалым мен оқылым дағдылары жатады. Мұндағы білім дискурс арқылы алынады. Оқылым оқушының мәтінді түсінуіне жетелейтін дағды деп оп-оңай айта саламыз. Алайда осы оқылым дағдысын меңгеру оқушыларға көптеген

міндеттер жүктейді. Мәселен, оқылым тапсырмасын орындауда оқушының сөз, сөйлем, жалпы мәтін деңгейіндегі білімі тексеріледі. Егер оқытушы күнделікті оқылымға хат түрлерін, жарнама парақтары мен мақалаларды, әңгімелерді, ас мәзірін, нұсқаулықтарды алып келіп, олардың стильдік ерекшелігіне, құрылымына назар аударта оқытатын болса, оқушы оқылымға әлдеқайда жүйрік болған болар еді. Осы оқылымдарды орындау барысында қолданылатын оқылымның ұйымдастырылу тәсілдері де көптеп табылады (джиксо, жоғарыдан төмен, төменнен жоғары оқу әдісі т.б.). Жоғарыда айтқандарымызды оқылымның интенсивті түріне жатқызамыз, ал оқушының өз бетімен көркем шығармаларды оқуын экстенсивті оқылым деп атаймыз.

Осы мақаламда тақырыпқа байланысты, яғни ағылшын тілі сабағында оқылым дағдысы бойынша критериалды бағалауды дұрыс қолдану жайында айтқым келеді. Шет тілін оқытуда айтылым, оқылым, жазылым, тыңдалым дағдылары бар. Бұл дағдылардың барлығы шет тілін оқытуда маңыздылығы өте үлкен. Осы орайда қазіргі таңда көптеген білім берушілер әрдайым заманауи ізденіс үстінде жүреді. Мен осы жерде оқылым дағдысына тоқталғым келеді, атап айтылғандай менде көп уақыт шығармашылық және ізденіс жұмыстарын атқарып, 4-5 сыныптарға ағылшын тілі пәніне арналған оқылым тапсырмалары бойынша әдістемелік жинақ өнімін жасадым. Ол өнімді жасауда әрине біраз критерийлер құрып, белгілі бір жүйеге бағынып жасадым, мәтіндерді таңдауда және құруда оқушылардың коммуникативтік және когнитивтік қажеттіліктерін барынша ескердім, мәтіннің көлемі мен деңгейі оқушылардың ағылшын тілін білу деңгейіне сай болғанын қадағаладым, оның мазмұны оқушылардың қызығушылықтарын қанағаттандыра білуі керек екенін ескердім, көптеген мәтіндерді тақырыпқа сай келетіндей алдым. Әр мәтінге арнайы бірнеше тапсырмалардан құрастырдым және дескрипторлар жасадым. Оқылымға арналған мәтіндерге құрылған тапсырмаларға қысқаша тоқталатын болсам: «true or false, matching tasks, answer the questions, fill in the chart with the suitable information from the text, write short answers, finish the sentences, choose the right answer, complete the sentences, match the words in the first column to the best available answer in the second column, complete the gaps, match the antonyms, fill in the table». Аталған әдістемелік өнімді сабақтарда қолдану өте ыңғайлы және сонымен қатар ЖБ және ТЖБ барысында тапсырма ретінде алуға өте қолайлы. Мұндағы тапсырмаларды формативті және суммативті бағалау бойынша қолдануға болады. Формативті бағалау - ағымдық, қалыптастырушы бағалау, сыныптағы күнделікті оқу барысында игерілетін білім мен біліктің ағымдық деңгейін анықтау. Формативті бағалау қорытынды бағаға әсер етпейді, бұл баланың білім игерудің бастапқы кезінде жиі болатын қателесуден қорықпауына ықпал етеді. Суммативті – қорытынды, жиынтық бағалау, оқу материаланың белгілі бір бөлігін (тарау, тақырып) аяқтағанда алынған білім мен қалыптасқан оқу дағдыларын деңгейін анықтау. Тексеру жұмыстары үшін қойылған суммативті бағалар белгілі бір кезеңдегі (тоқсан, жыл) қорытынды бағаны шығару үшін негіз болып табылады) Осы орайда соңғы тоқсандық жиынтық бақылауда оқылым дағдысы бойынша осы

жасаған әдістемелік өніммен 4 сыныпқа мәтін алып қолдандым. Нәтижесінде оқушылар жақсы көрсеткіш көрсете алды, себебі таңдалған мәтін оқушының жас ерекшелігіне сай, қызықты және тапсырмалары критериалды бағалауға сәйкес нақты құрылған. Жалпы 16 оқушының 10 оқушысы – өте жақсы, 4 оқушысы – жақсы және 2 оқушысы – орта деңгейде нәтиже көрсетті. Сонымен қосып айта кетсем 5 сыныптарда «Reading for pleasure» кезінде аталған өнімді өте тиімді қолдана алдым, яғни оқушылар топта, жұпта және жекелей тапсырмалар түрлерін орындады және бағалаудың көптеген түрлерін жүргізді. Критериалды бағалау барысындағы басты ерекшеліктер: алдын-ала ұсынылған бағалау шкаласы, анық және айқындылығы, бағаның әділдігі, өзін бағалауға мүмкіндіктің берілуі.

Критериалды бағалау сабақтың өн –бойында жүзеге асып отырады. Алдымен топтық жұмысты бағалауда өте тиімді. Өйткені топ жұмысын критерийлермен бағалау жұмыстың нәтижелілігіне және оқушылардың өзара бағалау арқылы өз пікірлерін ортаға салып, еркін жеткізуіне алып келеді. Өз пікірін еркін айту, өзгелердің жұмысына өзіндік бағасын беру өмірге бейімділіктерін арттыра берері сөзсіз. Бағалау парағы топқа тапсырмамен бірге ұсынылатын болғандықтан, оқушылар өзге топты бағалар алдында өз тапсырмаларын орындауда сол критерийді басшылыққа алады. Мұндай бағалау кезінде өзінді басқа адаммен салыстыру шарты жоқ, сондықтан критерий түрлері бойынша мүмкіндігінді бағалап, жетістікке жету жолдарын қарастырады.

Қортындылай келе айтарым, бүгінгі күннің басты талаптарының бірі әр оқытушы функционалды дамыған шәкірт тәрбиелеп, оқытып шығару. Сондықтан ең басты міндетім әр оқушыға жоғары деңгейде заманауи талаптарға сай жан-жақты білім беріп, пәнді терең түсіну қабілетін дамыта отырып, алған білімін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық. III деңгей 10-бет
2. Солташұлы Ы. Заман Талабы – Көп Тілді Болу. // Ақиқат. 26 қараша-2012 ж. № 11. 14-15 б.
3. 5. Spratt, M., Pulverness, A., Williams, M. (2011). The TKT course.
4. Modules 1, 2 and 3.

Создание атмосферы сотрудничества: эффективная основа для процесса оценивания

Несговорова И.Н., КГУ «Гимназия № 93»

Считается полезным и необходимым решать проблему оценивания с самого начала процесса обучения (если это новый для вас класс), когда учащиеся имеют менее четкое представление о том, кто вы, как вы преподаёте, как вы оцениваете и чего вы ожидаете. То, как вы вначале действуете и реагируете на учеников в первый день, влияет на их отношение, ожидания, надежды, страхи и вашу способность эффективно работать вместе. Плохое начало создает неблагоприятный климат, и, если такое произошло, его трудно исправить или изменить. Поскольку большинство учеников обеспокоены оцениванием, тема оценок усиливается, особенно когда учитель говорит о них способами, которые могут быть новыми для учащихся. Первый шаг - привлечь внимание каждого, используя спокойный и дружелюбный тон голоса. Второй шаг требует, чтобы вы изложили новую систему оценивания (как обучения, так и для обучения) четко и ясно. Третий шаг включает в себя соединение оценок и оценок с общим предметным направлением и новой философией преподавания. Четвертый шаг состоит в том, чтобы подкрепить идею о том, что вся новая политика в области оценивания предназначена для того, чтобы помочь учащимся эффективно учиться с минимальным указанием оценок. Пятый шаг состоит из действий, которые учитель предпринимает, и методов, которые он использует для создания доверия и ответственности, которые включают в себя создание образовательного сообщества, совместное обучение, важность изучения альтернатив до принятия решений и доступность класса в качестве ресурса для любого индивидуума или группы.

Считается необходимым дифференцировать суждение и оценивание после того, как работа закончена или сделан твердый проект, от суждения, которое преждевременно, потому что работа все еще находится на начальных этапах. Когда ученики представляют работу, проект необходимо опросить их рассказать о своей направленности и о том, какой информативный ответ они хотят от учителя, так же, как он делает это с собственной работой и работой своих коллег. Например, когда учитель просит коллегу взглянуть на первый черновик главы, которую он пишет, он не очень беспокоится о грамматике и пунктуации. В первую очередь он желает знать, имеет ли он четкую и последовательную направленность, сформулировал ли он свои идеи так, чтобы они были понятны читателю, и интересен ли его материал. Вначале вы сосредотачиваетесь на больших вопросах, таких как определение идей, формулирование вспомогательной информации и предоставление интересных примеров. Только когда вы близки к окончательному черновику, вы сосредотачиваетесь на таких тонкостях, как грамматика, орфография и пунктуация.

Когда ученики представляют материал, необходимо применять ту же систему. Перед тем, как поделиться своей работой, попросите ученика или группу рассказать классу о своих намерениях, своих проблемах и любых проблемах, которые они определили, или областях, которые, как они считают, нуждаются в помощи. После того, как работа была представлена, один из членов группы назначается секретарем, и этот человек записывает все

вопросы, которые задает класс. На данном этапе группа или ученик не даёт ответов на вопросы, и ему или группе не разрешается защищать или объяснять свой выбор. Причина, по которой не позволено группе отвечать на вопросы или защищать выбор, заключается в том, что как мы обнаружили, это мешает процессу обучения. Не имея возможности защищать, отвечать или объяснять, ученикам легче слушать вопросы и понимать проблемы и проблемы тех, кто наблюдает. После того, как класс задает свои вопросы, следующая группа делится своей работой. Когда каждая группа представит свою работу, учащиеся изучают вопросы и изучают идеи и проблемы, предложенные этими вопросами. Каждая группа решает, какие проблемы решать, а также способы ответа. Они также могут свободно игнорировать все вопросы, хотя это случается редко. Поскольку все учащиеся были вовлечены как в разделение работы, так и в процесс опроса как отдельные члены аудитории, внутри группы, как правило, наблюдается хорошее взаимодействие. При данном подходе мы наблюдаем заинтересованность каждого учащегося не только в своей работе, но и в работе своих одноклассников. Умение слушать и слышать – один из ключевых моментов создания в классе атмосферы сотрудничества. Опыт показывает, что, в классах, где создана коллаборативная среда, процесс оценивания наиболее эффективен. И, наоборот, в тех классах, где наблюдается открытый процесс оценивания, легко создаётся атмосфера сотрудничества.

Некоторые идеи об оценивании для успешного сотрудничества в процессе обучения:

- Ученики часто знают, что не так, а также что хорошо в их работе. Говорить им то, что они уже знают - пустая трата времени и энергии каждого.

- Зависимость от учителя как единственного арбитра, отличающего хорошее и плохое или правильное и неправильное, является препятствием для учеников и мешает учителям узнать то, что они знают.

- Постановка вопросов о работе и учёбе открывает путь к исследованию и открытию. Простое изложение мнений исключает возможность сотрудничества и вызывает уныние. Если ученики не знают, как сформулировать вопрос, говорите им, чтобы они изложили свое представление о проблеме (используя «Я»), чтобы класс мог помочь человеку сформулировать свой вопрос. Процесс задавания вопросов эффективен независимо от того, является ли рассматриваемая работа выполнением упражнения, проектом или презентацией.

- Ученики отвечают наиболее охотно, когда считают, что система оценок справедлива. Привлечение учеников к участию в создании справедливой системы оценок позволяет им, особенно когда они доверяют учителю, серьезно относиться к их предложениям. Это также улучшает вовлеченность учеников в занятия.

- Необходимо вовлекать их в процесс оценивания, предлагая ученикам разработать критерии, по которым они выбирают оценку. Даже когда ученики не согласны, дискуссия об оценках неизменно включает в себя разговоры о

ценностях, стандартах, ожиданиях и понятиях самооценки, которые оказываются чрезвычайно полезными в качестве средства, с помощью которого устанавливается диалог в классе.

- Оценка наиболее эффективна, когда это непрерывный процесс, когда ученики могут защищать свои идеи и работать, не опасаясь «возмездия». Учителя могут использовать эту дискуссию более эффективно, когда они сосредоточены на установлении критериев, а не на проблемах, связанных с конкретной оценкой.

- Нет такого явления, как объективная оценка. Даже в классах, где оценки устанавливаются путем простого суммирования результатов тестов и деления результатов на количество тестов, учителя по-прежнему решают, что будет на тестах, и относительную важность каждого вопроса и теста.

- Работа учащихся не может улучшаться без объективных комментариев других одноклассников или учителей. Ученикам требуется чёткая обратная связь, которая помогает им сделать свою учёбу максимально качественной в соответствии с их видением своей собственной учёбы.

- Ученики часто с энтузиазмом реагируют на учителей, которые дают понять, что они ценят своих учеников и ожидают, что они сделают все возможное для улучшения их учёбы. Работа учителей состоит в том, чтобы знакомить учеников с их неисследованными или неизвестными талантами, знаниями, способностями или полезными качествами, такими как настойчивость и любопытство.

Список литературы:

1. Руководство по критериальному оцениванию для региональных и школьных координаторов: Учебно-метод. пособие /ОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» /Под ред. О.И.Можаевой, А.С.Шилибековой, Д.Б.Зиеденовой. - Астана, 2016.
2. Nancy King, Storymaking and drama, Heinemann, Portsmouth, NH, 1993
3. Чошанов М.А. «Школьная оценка: старые проблемы и новые перспективы» Педагогика. – 2000. - № 10

Обучение с помощью средств мультимедиа, Интернет-ресурсов, стимулирующих процесс формирования информационной компетентности

Садвакасова Л.Б., КГУ Школа-гимназия №95

Современная система образования приводится в соответствие с запросами общества, переходящего к новому этапу своего развития – информационному. Интенсивное развитие коммуникаций, интернета,

дистанционных форм образования ставят основным требованиям к современным работникам знание языков. Они должны обладать рыночным мышлением, предприимчивостью, умением принимать смелые решения, качественно знать три языка – два государственных (казахский и русский) и иностранный (английский). Поэтому обучение иностранному языку рассматривается как необходимое звено в общей программе образования.

Внедрение новых информационных и коммуникативных технологий расширяет доступ к образованию, формирует систему открытого образования, изменяет представление о квалифицированных характеристиках, которыми должен обладать современный учитель[1].

Информатизация является необходимым компонентом образования, обновления содержания и форм учебной деятельности. Современная педагогическая наука стремится к использованию новых технологий в обучении.

Эпоха информатизации вносит свои коррективы в традиционное преподавание языков. Обучение иностранным языкам невозможно представить без использования мультимедийных средств обучения. Использование компьютерных технологий при обучении имеет огромное значение, благодаря новым возможностям. Компьютер не может заменить учителя или учебник, но может поменять характер педагогической деятельности[2].

Огромным плюсом является методические достоинства компьютерного обучения. Компьютер – это средство, который выполняет различные функции в процессе обучения: как «тренажер», для создания текстов, статьи, рисунков, коллажа, как средство коммуникации с носителями языка. Учителя используют компьютер для создания простейших обучающих программ в виде упражнений, таблиц, схем, слайдов. Это важно при ознакомлении с новой лексикой, так как изображения, которые появляются на мониторе, позволяют ученикам ассоциировать фразу на английском языке непосредственно с действием, а не с фразой на родном языке. Общаясь в иноязычной среде, обеспеченной интернетом, учащиеся оказываются в настоящих жизненных ситуациях. Усвоение знаний, путём диалога с персональным компьютером более эффективно и интересно для ученика, чем заучивание текстов. Вовлекаясь в решение реалистичных и интересующих вопросов, учащиеся обучаются спонтанно, что стимулирует создание оригинальных высказываний, а не шаблонную манипуляцию языковыми формулами. Методические формы работы с компьютером могут быть различными: освоение и закрепление нового материала, написание эссе, диктантов, использование программ-переводчиков при работе с текстами, проверка грамотности и правописания на английском языке. Большинство интерактивных учебных компьютерных программ по изучению английского языка нацелено на самостоятельную проработку фонетических и грамматических аспектов и доведение их до автоматизма в употреблении. Особенности этих программ являются диалоги, системы распознавания

речи и произношения, анимированные ролики, показывающие артикуляцию звуков, упражнения для развития речевых навыков, видеосюжеты с переводом, с титрами, отслеживание личных результатов обучения.

Использование на уроках ИКТ усиливают интерес детей к учебному предмету, делает процесс обучения интересным, занимательным, создаёт доброжелательную обстановку на уроке, положительный эмоциональный климат, рабочее настроение. Преимуществами внедрения и использования ТСО является: удобство формата, экономия времени, возможность быстрого поиска информации, быстрой переработки информации, доступ к практически неограниченному объёму информации.

Основными направлениями использования ИКТ технологии учителями являются мультимедиа – уроки, которые проводятся на основе компьютерных обучающих программ, тестирование, дистанционные олимпиады, проекты, презентаций, семинаров, лабораторных работ, докладов. Все эти приемы и формы работы можно применять на уроках и в различных видах речевой деятельности[4].

Перечисленные достоинства позволяют сделать вывод о том, что средства мультимедиа обладают огромным потенциалом при обучении устной речи. В сочетании возможностей ТСО (лингфонного кабинета, видеофильмов, телевидения, радио, печатных изданий, телефона) мультимедиа предоставляют большую возможность для обучения и самообучения.

Так как целью обучения английскому языку является коммуникативная деятельность учащихся, то есть практическое владение языком, в задачи преподавателя входит активизировать деятельность каждого ученика в процессе обучения, создать ситуации для их творческой активности. Использование современных средств таких, как информационные программы и интернет - технологии, а также обучение в сотрудничестве и проектная методика позволяют решать эти задачи.

Таким образом, в качестве интернет - источников, которые могут помочь учителю организовать самостоятельную работу, можно отнести вещательные, интерактивные и поисковые интернет ресурсы, на которых можно получить познавательную информацию, обучающие материалы. Использование наряду с традиционной технологией обучения возможностей новых информационных технологий может помочь учителю в подборе более занимательного и разнообразного учебного материала, осуществить дифференцированный подход к каждому из учеников, и тем самым способствовать лучшему усвоению необходимых знаний и навыков[3].

Применение мультимедийных технологий в процессе обучения позволяет: сочетать традиционные формы и методы образования с инновационными; осуществлять обучающую, информационную, игровую функции; выполнять дидактические принципы как наглядность, общедоступность, системность, переход от обучения к самообразованию, положительный эмоциональный фон обучения, связь теории с практикой[5]. Кроме того, мультимедийные технологии поддерживаются мультимедийными

программами, энциклопедиями, словарями и специальными информационными образовательными средами, разработанными для познания окружающей среды в контексте его компьютерного проектирования, моделирования и конструирования.

Изучение английского языка с применением информационно-коммуникационных технологий даёт ученикам возможность самим принимать участие в тестировании, викторинах, конкурсах, олимпиадах, вести переписку со сверстниками из других стран. Мультимедиа способны стать для каждого изучающего английский язык мощным средством самостоятельной работы, а так же повысить объем выполняемой работы на занятиях. Все это способствует повышению качества обучения.

Для того чтобы внедрить мультимедийные технологии в процесс обучения, в первую очередь необходимы условия для педагогически и методически обоснованного применения мультимедийных технологий.

На данный момент большинство школ в нашей стране оснащены мультимедийными кабинетами английского языка. Эти кабинеты располагают компьютером, проектором и интерактивной доской.

Таким образом, сочетание традиционных методических приемов обучения языку и новых позволят обеспечить более высокий уровень усвоения учебного материала.

Список литературы:

1. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. Полат Е.С. – Москва, Просвещение, 2000.

2. Использование электронных информационно-образовательных ресурсов поддержки научных исследований молодых ученых.//Вестн. Томского гос. пед. ун-та (Tomsk State Pedagogical University Bulletin). *Гальцова Н.П., Мезенцева Т.И., Швадленко И.А.* В.10. Серия: Педагогика, 2006.

3. Что такое Интернет? Информационные и коммуникационные технологии в образовании.// Кушниренко А.Г., Леонов А.Г., Кузьменко М.А. и т.д. Информатика и образование. - № 5, 7. -1998.

4. Новый интенсивный метод обучения. Журнал «Иностранные языки в школе», Щукин А.Н. 2005, № 2;

5. Инновационные технологии на уроках иностранного языка. Полат Е.С. Журнал «Иностранные языки в школе», № 3. 2001

Информационная компетентность современного педагога как условие его профессионального развития

Тунгускова Э.В., КГУ «Гимназия №3»

Как происходит внедрение информационных технологий в учебный процесс для овладения компетентностью современного педагога в

образовательном процессе? Развитие современных компьютерных технологий открывает доступ к интересующей информации для профессиональной деятельности.

Понятие «информационная компетентность» неоднозначно, потому что существует два основных подхода компетентности:

- 1) основывается только на использовании компьютерных средств;
- 2) является качеством личности как результат усвоения, переработки информации.

Для того, чтобы педагог обладал информационной компетентностью, необходим опыт работы с информацией. Педагог, который владеет технологиями и сведениями, иначе решает возникшие проблемы в обучении учащихся; имеет другой стиль общения. Информационная деятельность – это одна из ключевых компетенций педагога 21 века. Ежедневно возрастает объем информации и необходимо уметь выбрать нужную для работы информацию.

Для меня, как педагога, работая с первоклассниками, важно использовать информационно - коммуникативные умения, благодаря которым происходит общение. Это и приветствие, поздравление, просьба. Многие первоклассники готовы к взаимодействию, но для этого важно создать атмосферу доверия, уверенности в себе. Работая в парах, юные учащиеся преодолевают барьер скованности, неуверенности, т.к. только начинают изучать иностранный язык. Для проведения игр, дети делятся на группы, состоящие из двух учащихся с разной успеваемостью. Один ученик - учитель, другой – ученик. Дети получают задания, это может быть диалог, письменная работа, изучение новой лексики. Дается конкретное время на подготовку. Во время игры учитель наблюдает за всеми, помогает по необходимости, оценивает. Для успешного проведения игр с младшими школьниками необходима информационная компетентность педагога. В основном использую такие игры, как: “What’s in the bag?”, “Colours”, “Please”, “At the Zoo”, “Greeting”.

Использование информационных технологий помогает моим учащимся в работе с проектами, приобщает их к исследовательской деятельности.

Например, в этом учебном году ребята из 8 класса готовили проект на тему: “Ecological problems” и самостоятельно искали информацию, проводили анкетирование учащихся своего и других классов, анализировали, подводили итоги. Проект

The conclusion from a survey of students:

- Most of today’s teenagers are concerned about the current environmental situation of our country and they are ready to become a volunteer to help in cleaning the environment!

Grade learning	Question	Total number of answers «YES»	Total number of answers «NO»
8 class «A»	1) do you Litter at school?	1)1 reply	1)18 answers
		2)3 answer	2)16 answers
		3)13 answers	3)6 answers
		4)11 answers	4)6 answers
8 class «B»	2) Do you carry bottles for recycling?	1)2 answer	1)19 answers
		2)1 answer	2)20 responses
		3)14 answers	3)7 answers
		4)5 answers	4)16 answers
	3) do you Care about the current eco-situation in Kazakhstan?		
	4) are you Ready to become a volunteer?		

Если педагог обладает информационной компетентностью, то он:

1. умеет использовать компьютер как устройство по работе с информацией (теоретические навыки);
2. знает понятия информации, приемы работы с информацией...(получение, обработка, вывод информации);
3. осваивает материал о поисковых системах, о мультимедийных устройствах, Интернет-ресурсов;
4. формирует материал о значениях основных устройств информации.

Для чего же нужна педагогу информационная компетентность? Во-первых, чтобы мотивировать учащихся на изучение иностранного языка, использую ИКТ технологии на интерактивной доске; электронные учебники.

Во-вторых, возможность помочь обучающимся в поиске информации для презентаций, проектов, видео-проектов;

В-третьих, для роста профессионализма педагога.

Список литературы:

1. Лебедева М.М. Болонский процесс: проблемы и перспективы / под ред. М.М. Лебедевой. — Оргсервис-2000, 2006. — ISBN 5-98115-066-1.
2. NIS “Развитие коммуникативных навыков через интерактивные формы обучения” -Астана, 2017

Технологии обучения иностранному языку в рамках современного урока – как один из факторов развития функциональной грамотности учащихся

Шмалюк О.В., КГУ Школа – гимназия № 95

На современном этапе развития образования, одним из ведущих приоритетов выступает изучение английского языка. Но не изучение грамматики и словарного состава в оторванном контексте, а развитие функциональной грамотности (functional literate) учащихся на основе знаний грамматики языка и словарного запаса. Как же нам вовлечь учащихся в такую захватывающую и сложную деятельность?

Начнём с мотивации! Мотивировать учащихся можно разными способами, например, уровневыми заданиями, поощрением учащихся и , конечно, педагогу важно научиться поддерживать любые старания и попытки в выполнении заданий. А доброе слово может творить чудеса! Не забываем о материале, используемом на уроке. Весь материал должен быть интересный и актуальный, приближенный максимально к реальности, не что-то отвлечённое и ненужное, а именно, реальное. Ведь, если это захватывает наших учеников, они проявят интерес к предмету.

Следующий фактор – включение учащихся в активную деятельность на уроке. Как нам им помочь в этом? Создайте творческую атмосферу на своём уроке, разработайте единые и чёткие правила и инструкции к выполнению заданий, принимайте ошибки учащихся, не как катастрофу, а как естественную часть обучения. Вы всегда сможете обратить внимание на ошибки проведя их мониторинг в процессе выполнения каждого задания, на любом этапе урока и помочь детям справиться с ними.

Необходимость в создании интересного и эффективного урока заставляет учителя, хорошего учителя, работать в постоянном поиске новых или незаслуженно забытых старых подходов в обучении. Современные изыскания в этой области представляют широкий спектр подходов. Обратимся к некоторым инновационным подходам в обучении учащихся английскому языку.

- Presentation, Practice and Production (PPP) название говорит само за себя, но важно отметить, что акцент делается на *grammatical structures and functions*. Урок движется от презентации знаний к практике и применению.
- Ещё один подход – *Lexical Approach* – главный акцент здесь делается на изучение слов и словосочетаний.
- Следующий, но не менее важный, чем предыдущие, *Communicative Approaches* - вся работа акцентируется на коммуникативное взаимодействие.
- И конечно, *Grammar-Translation* – хорошо известный нам подход с особым вниманием на грамматические правила.
- *Content-based learning*- предусматривает изучение грамматики, лексики, практику посредством изучения *interesting topics*.
- *Content and Language Integrated Learning (CLIL)* - сейчас самый обсуждаемый подход, когда мы используем английский язык для изучения других предметов: биологии, физики, информатики или химии, тем самым улучшая и расширяя границы применения языка .

Существует ещё некоторое количество подходов, но выбор зависит от учителя, от учащихся, от целей и задач урока, от потребностей на каждом этапе и от этапа, в частности. И ещё можно продолжить добавлять факторы, влияющие на выбор подходов в обучении языку, но главное в любом из них – это функциональность. То, что стоит приоритетной задачей в современной системе трёхязычного образования.

В таких условиях учитель должен перестроить свою работу на функциональность знаний, на их применение. Задача учителя создать все условия для творческой и практической работы учащихся. Учитель выступает в роли организатора, менеджера, он может оценить ситуацию и направить её в нужное русло. Урок, направленный на коммуникативность, требует от учителя постоянного мониторинга ситуации и управления. Но, ни в коем случае, учителю не следует выступать в роли лектора. Процентное содержание речи учителя на уроке может и должно быть намного меньше, чем речь учеников.

Основную часть урока говорят дети: они отрабатывают языковые структуры, читают, сочиняют, исследуют, обсуждают, задают вопросы и ищут ответы, и наконец, поют, почему нет, и т.д. Только в таком формате, взаимодействуя друг с другом и со всем классом, учащиеся найдут практическое применение своим знаниям.

Безусловно, для организации такого урока требуются огромные человеческие учительские ресурсы, часы подготовки. Но, именно, правильно организованный урок, даёт ощущение легкости и незаметности приложенных усилий со стороны учителя, потому что главное внимание сосредоточено на учениках, на их коммуникативной деятельности, и как результат грамотности и умения применять знания.

И настал момент ещё одного фактора, влияющего на эффективность урока - взаимодействие на уроке. Каждый учитель выбирает и использует различные модели взаимодействия (interaction patterns) в зависимости от целей, стиля, подхода содержания, этапа урока и т.д. Предпочитаемая ранее модель – работа со всем классом (whole class): когда учителю отводится ключевая роль и все ученики сосредоточены на нём. Ничего плохого в этой модели нет, если не увлекаться ею постоянно. Эта модель взаимодействия и сейчас имеет место быть при введении нового материала или проверке задания, но есть модели, позволяющие больше взаимодействовать учащимся друг с другом и со всем классом. Работа в группах и парах (groups or pairs) позволяет развивать функциональную грамотность учащихся более эффективно, но организовать такую работу сложно. Ведь если учитель плохо продумал виды работы начнется хаос и шум, а если работа продумана до деталей, даны четкие инструкции, учитель проверил правильность понимания инструкции, тогда ваш урок принесёт огромную пользу ученикам в развитии их коммуникативных способностей. При этом работа в паре может быть, как в закрытых парах (closed pairs) – учащиеся работают в одной паре на определенном этапе или задании, так и в открытых (open pairs) – двое учащихся работают перед всем классом. Групповая работа, при правильной организации, позволит развивать взаимопомощь в работе, поддержку и позволит дополнить знания друг друга. И наконец, один из моих любимых и наиболее эффективных видов взаимодействия Mingles. Все учащиеся вовлечены в деятельность. В такой форме хорошо отрабатывать различные вопросительные конструкции, языковые структуры. И ученикам интересно: дети постоянно двигаются по классу и работают в разных парах или группах, все задействованы и у всех отличная практика в использовании языка.

Все эти модели работают в том числе и на развитие таких навыков как говорение (speaking) и письмо (writing). Эти два навыка являются одними из важных показателей функциональной грамотности учащихся. Во время говорения мы вовлекаем учащихся в коммуникацию с другими учащимися или учителем. При этом в устной речи важно знать грамматические правила и иметь необходимый словарный состав, иначе просто не получится организовать говорение. Процесс говорения подразумевает различные

аспекты, в том числе: свободное владение языком, произношение, грамматические знания, умение взаимодействовать и т.д. Как оказалось, на практике дети стали плохо взаимодействовать. Им легче работать в привычной ситуации для них, а именно, монолог или работа в паре с известным им партнером, или вообще написать ответ. Это современные реалии, влияние социальных сетей и интернета, где говорить надо всё меньше, детям быстрее напечатать текст, чем сформулировать устно. Вовлечение учащихся в разговорную практику через решение проблем, обсуждение, объяснение своего решения; работа в парах или группах – всё это увеличивает возможность в взаимодействии и позволяет развивать целый комплекс навыков, сопутствующих говорению. Каждый учитель должен понимать насколько важна подготовка учащихся к этому процессу. Учащиеся должны владеть словарным запасом по заданной теме, им необходимо время на формулировку своей мысли, подготовка в произношение новых слов, и, наконец, сама практика разговорной речи. Сложная, но одна из самых продуктивных, задача для учителя – подготовить учащихся к говорению и проконтролировать данный этап. На мой взгляд, качественно подготовленный speaking – лучший способ развитие функциональной грамотности учащихся, так как за хорошим говорением стоят глобальные знания предмета.

И конечно, необходимый элемент на любом этапе урока – обратная связь. Обратная связь (feedback) - необходима как ученикам, так и учителю. Ученик понимает насколько хорошо, эффективно проведена работа; учитель может сконцентрировать своё внимание на знаниях учеников, на их поведении, на качестве работы, на понимании задач и т. д. Всё это способствует повышению качества знаний и понимания требований и потребностей. При этом обратная связь работает не только в модели «учитель ↔ ученик», но и в модели «ученик ↔ ученик». В то же время ученики могут давать feedback работе учителя, например, в подборке материала и т.д. Мы можем давать feedback устно и письменно, индивидуально, в группах и всему классу, мы можем организовать peer feedback оценивание друг друга.

Все этапы урока и технологии преподавания должны приближать нас к поставленной цели – функциональной грамотности учеников. Но чтобы реализовать это, учитель должен любить своих учеников и хорошо знать своё дело и постоянно совершенствоваться.

Список литературы:

1. CELTA Course Trainee book . Scott Thornbury, Peter Watkins. Cambgidge University Press. 2013.
2. TKT: CLIL Handbook for teachers. Cambridge English Language Assessment - 2016
3. The TKT Course. Mary Spratt, Alan Pulverness, Melanie Williams. University of Cambgidge ESOL Examination. Cambgidge University Press
4. Далингер В.А. ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ – ПРОВОДНИКИ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ

СТАНДАРТОВ // Международный журнал экспериментального образования.
– 2014.

5. Манвелов С.Г. Конструирование современного урока. –
М.: Просвещение, 2002.

6. <http://nsportal.ru>

Сабақтағы кері байланыстың маңыздылығы

Мусаева Г.М., Абдигалиева К.М., «№12 ЖББОМ» КММ

Жаңа заман талабына сай жас ұрпақтарымызға жаңаша білім беру жолында түбегейлі өзгерістер жүріп жатыр. Білім жүйесіндегі осы өзгерістерді жүзеге асыратын, оның сапасын көтеретін ұстаздың теориялық білімі мен кәсіби шеберлігі, шығармашылық қызметі екені белгілі. Жас ұрпақты жан-жақты, терең білімді, интеллектуалдық деңгейі жоғары етіп қалыптастырудың бірден-бір жолы – оқушыға білімді терең игертудің тиімді әдіс-тәсілдерін іздестіру, шығармашылықпен жұмыс істеуге жетелеу. Кез келген әлеуметтік ақпараттық қарым – қатынастың, сондай ақ оқу үдерісінің қатысушылар арасындағы өзара қарым қатынастың тиімділігінің дәлелі ретінде кері байланыстың алар маңызы өте зор. Өйткені мұғалім де оқушы да сабақ барысында екі жақты өзара іс әрекеттің ұйымдастыру нәтижесінде дер кезінде кері байланыс алуға мұқтаж. Бұл тақырып қазіргі кезде өте өзекті тақырыптардың бірі болып келеді. Біздің ойымызша кері байланыс – адамның өзі куә болған оқиғаға немесе басқалардың әрекетіне айтылған пікірі болып табылады.

Кері байланыс әрекетін ұйымдастыруда көзделетін басты мақсат: Оқушының саналы ішкі рефлексиясын даярлау, сол арқылы қазіргі кездегі маңызды болып саналатын бәсекеге қабілетті болу, ұшқырлық, жауаптылық сияқты қабілеттерін дамыту. Әрбір адамның өзіндік жақсаруына қол жеткізудің ең негізгі құралы- ол, кері байланыс. Әрине, кері байланыстың саны емес, сапасы маңызды. Мұғалім берген түсініктемелердің көбін оқушылар бағаламайды және назарына алмайды. Ойлау деңгейі дамыған оқушылар кері байланысты құптайды және оны өздерінің оқу үлгерімін жақсарту үшін қолданады. Жазбашаға қарағанда, ауызша кері байланыс анағұрлым тиімдірек. Ең тиімді кері байланыс оқушыдан мұғалімге беріледі.

Кері байланыстың ережесі:

Ол нақты бір мақсатқа жетелейтін әрекет түрі деп қарастыруға әбден болады, қысқаша айтқанда талас тудыратын сұрақтар мен мәселелер төңірегінде түсінік алу және түсінік беру тәсілі болып табылады. Сабақтың барысындағы оқушыға түсінік қалыптастырудың бірден бір құралы, оқу міндеттері мен

мақсаттарына жету деңгейін анықтауға мүмкіндік бере алады және мұғалімді оқушының жеткен нәтижелері мен кемшін тұстары жөнінде хабардар етеді.

Кері байланыс формалары мен әдістерінің көптеп кездеседі: мысалы ауызша талдау, талқылау; жазбаша сауалнамалар алу, графикалық суреттер, смайликтер, оқушының бойында, ішкі дүниесінде болып жатқан өзгерістерді рөлдік ойындар арқылы сезінуі (жаңа білім алу, өзін-өзі тануы, көңіл-күй, белсенділік немесе селқостық таныту деңгейін анықтау үшін түрлі тренингтер ұйымдастырылады. Жалпы айтқанда кері байланыстың түрі мен формасын дұрыс таңдау мұғалімнің өз құзырында.

Кері байланыс техникаларына тоқталар болсақ:

- ✓ Бақылау;
- ✓ Сұрақ-жауап/ блиц сұрақ/
- ✓ Кері байланыс күнделігі;
- ✓ Бір минут эссе;

Аталған техникалардың ішіндегі өзіміз көп қолданатын, тиімді деп санайтын «Кері байланыс күнделігі» болып табылады. Бұл техника оқушыларға да, мұғалімге де тиімді.

Тағы бір тиімді техника түрі балалар өз қолдарының саусақтарын қағазға түсіріп, әр саусақтың- өзінің орны /позициясы/ бар, солар бойынша өз ойларын айтады:

- Бас бармақ –мен үшін сабақ (маңызды болды, себебі....)
- Сұқ саусақ- маған қиындау болды.....
- Ортаншы саусақ- мен жеткілікті түсінбедім...
- Төртінші саусақ –менің көңіл күйім.....
- Бесінші саусақ – менің ұсынысым....

Кері байланысты жасағанда мына жайттарды есте ұстаған жөн: кері байланысты жұмысымызды жақсартудың ең тиімді нысаны ретінде сабырлылық таныту, кері байланыстың субъективті болатынын ескеру, кері байланыс жасалған істі бағалау емес, не жасалу керектігін көрсету. Кері байланыс оқумен оқытудың қалай жүріп жатқандығын, сапасын анықтауға мүмкіндік береді.

Кері байланыстың түрлерін сабақтың әр кезеңінде: тақырыптың соңында, сабақ бөлімдерінен кейін және тарау соңында жүзеге асыруға болады.

Сабақтың кезеңдерінде қолданатын кері байланыстың үш түрі бар:

1. Көңіл –күймен эмоциялық жағдаятты анықтауға анықтауға арналған кері байланыс.

Көңіл –күйді білдіретін смайликтер, суреттер, бояулар түстері арқылы анықтауға болады. Сабақтарымызда пайдаланған әдіс-тәсілдер: «Ауа райы», «Бағдаршам», «Алма ағашы», «Бас. Жүрек. Қол» рефлексиясы.

2. Сабақтағы іс-әрекетке байланысты кері байланыс.

Мысалы: «Табыс сатысы» әдісінде кәдімгі сатының суреті беріледі.

- 1-ші баспалдағы Мен.....білемін,
- 2-ші баспалдағы Ментүсінемін,
- 3-ші баспалдағы Мен жасай аламын.

3. Оқу материалының мазмұнына берілетін кері байланыс.

Мысалы: «Қосу, Алу, Қызықты». «Қосу»- оң әсер еткен фактілерді, алған білімдері жайлы жазады. «Алу»-қолымнан келмей жатыр немесе түсініксіз болып тұр деген ойларын жазады. «Қызықты» - деген бағанға өздеріне не қызықты болды соны жазады.

Жоғарыда келтірілген кері байланыс түрлері жеке оқушының жұмысына бағытталған екені белгілі. Сонымен қатар, осы зерттеуіміз барысында мұғалімдер үшін қаншалықты тиімді?- деген сұрақ төңірегінде мектеп мұғалімдерімен сауалнама жүргіздік.

Сауалнама барысында төмендегідей сұрақтар қарастырылды:

1. Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас жақсарады ма?
2. Оқушы өзінің мықты, осал тұсын анықтай алады ма?
3. Оқушының оқуға қызығушылығын арттырады ма?
4. Мұғалім мен оқушы кері байланысына қарай өз жұмыстарын ұйымдастыруға алады ма?
5. Кері байланыс арқылы оқыту мен оқу сапасын жақсартуға болады ма?

Кері байланыстың тиімділігін зерттеу барысында, тиімділігі тек оқушыға ғана емес мұғалімге де тиімді екенін аңғардық.

Кері байланыс орнату тиімді: оқушылар үшін және мұғалім үшін

Кері байланыстың оқушылар үшін тиімді жағы	Кері байланыстың мұғалімдер үшін тиімді жағы
- оқушыны өз-өзіне есеп беруге баулиды; - оқушының қажеттілігін біле аламыз; -оқушының өзіндік көзқарасы қалыптасады; -білім беру барысының сапасын жақсартуға болады; -оқушының сыни көзқарасы қалыптасады, өз-өзіне баға бере алады	- оқытудағы кемшін тұстарын анықтайды; - келесі сабақтың жоспарына өзгерістер енгізуге, түзетуге яғни оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін таңдауға мүмкіндік береді; - уақытты үнемді пайдалануға мүмкіндіктер береді

Қорыта айтқанда, кері байланыс –нәтижелі білімнің жоғары көрсеткіші. Бұның нәтижесін оқушылардың сабақтағы жеткен жетістіктері арқылы көре аламыз. Рефлексия арқылы оқушының сабақты қай деңгейде меңгергенін, қажеттілігін біліп, оларды ұқыптылыққа, жинақылыққа тәрбиелеуге болады. Кері байланыстың тиімділігі арқылы оқыту мен оқу сапасын жақсартуға болады деп айта аламыз.

Пайданылған әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. III басылым-2012 жыл
2. «Оқыту нәтижелерін бағалау әдістемесі» - Зулкашева Ш.М. Орал 2013
- 3.«Қазақ әдебиеті және мемлекеттік тіл» журналы №8-9 2015 жыл

Оқу сапасын жақсартуда қалыптастырушы бағалаудың рөлі

Мусаева Г.М., Нурманбаева Б.А., «№12 ЖББОМ» КММ

Егеменді елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне бағыт алуға.

Ұстаздарымыздың алдына қойылып отырған басты міндеттерінің бірі - оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп, жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі кезде білім беру үрдісінде көптеген технологиялар қолданылады. Соның бір тармағы ретінде қалыптастырушы бағалаудың маңыздылығы мен тиімділігі жөнінде өз іс-тәжірибімізбен бөліскенді жөн санап отырмыз. Мектептегі оқу үдересінде оқыту үшін бағалауды қолданудың нәтижесінде білім сапасы артады. Оқушылардың бірін-бірі, өзін-өзі бағалауы жүзеге асады, сабаққа деген ынтасы оянады. Оқушы тақырыпты қаншалықты деңгейде меңгергенін ұғады. Егер білімді тексермесе, онда оқушы өз білімін терең, жан-жақты және дұрыс бағалай алмайды.

Қалыптастырушы бағалаудың дәстүрлі бағалау жүйесінің артықшылығын қарастырар болсақ:

- Оқушының жетістік деңгейін нақты сипаттайды;
- Білімге деген ынтасын арттырады;
- Баланың өзіне деген сенімділігі артып, жауапкершілікті сезінеді;

Оқушының өзін өзі бағалауы дамып, оны тек сабақ барысында ғана емес, кез келген өмірдегі болып жатқан қайшылықтарға өзіндік бағалау жүргізе алатын тұлға қалыптасады.

Қалыптастырушы бағалауды пайдаланудағы мақсат: мұғалімдерге оқыту үшін бағалау және оқудағы бағалаудың оқыту жүйесіндегі маңыздылығын түсіндіру, критериалды бағалауды қолдануға бағыт-бағдар беру. Оқушылардың оқуын жақсарту үшін, мұғалімдердің сабақтың әр кезеңінде қалыптастырушы бағалауды, кері байланыстың түрлерін үздіксіз жүргізіп отыруына ықпал ету.

Өз іс-тәжірибемізде қолданып жүрген қалыптастырушы бағалау түрлерімен бөлісер болсақ:

Күнделікті іс-тәжірибеміз барысында қалыптастырушы бағалау оқушының меңгеру деңгейінің өлшемі мен ілгерілеуін анықтауда, оқыту үдерісінде төменгідей әдіс-тәсілдерді қолданып жүрміз:

- Дембо және Рубинштейннің «Ғажайып сызғыш»,
- «Табыс баспалдағы», «Қол сигналы», «Жапондық бағалау»,

- «Қорытындылауға арналған карточка индексі»,
- «Бір минуттық эссе», «Сөйлеу үлгілері»,
- «Екі жұлдыз, бір тілек», «Үш минуттық үзіліс»,
- «Ауызекі баға», «Дыбыстау»,
- «Элективті тест», «Kahoot», «Learning apps».

Аталған әдістерді таңдаудағы мақсатымыз – өзгені бағалау арқылы өзінде жоқты табу немесе өзгенің жетістігі арқылы өз кемшілігін тауып, оны түзетуге бағыттау. «Learning apps», «Kahoot» тәсілдерінде интернет желісі арқылы тапсырмалар беріледі. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын оятып, дамытып, ынталандырады.

Үй жұмысын пысықтауда, жаңа тақырыпты түсіндіруде, тапсырма орындау кезеңінде, мұғалімнің оқушыға жұмысының нәтижесін жақсарту мақсатымен кері байланыс ретінде ақпарат беру барысында да қолданылады. Мысалы, мұғалім оқушының жазба жұмысын тексеріп болған соң, оған баға қоймайды, әр түрлі қалыптағы сурет пен бояуларды қолданып белгілей алады. Әрбір белгі мен олардың түстері (сары, қызыл және жасыл, жұлдызша немесе қанатты белгілер) оқушының жауабындағы дұрыс немесе бұрыс орындалған жақтарын көрсетеді.

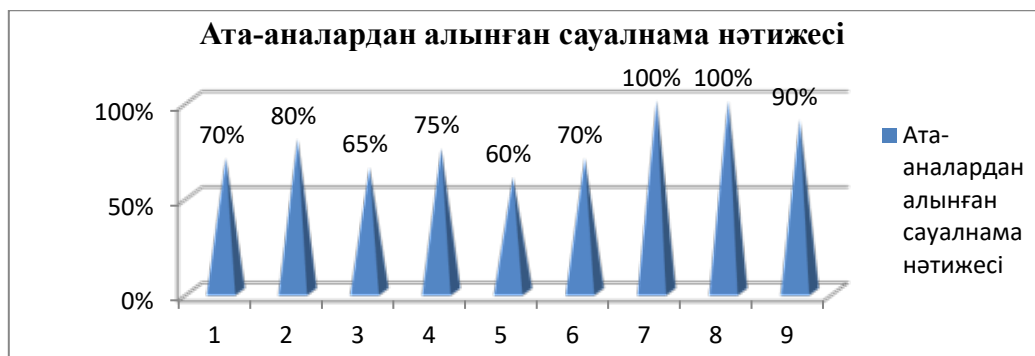
- **«Ұлы дала мұрагерлері»** атты мектебімізде өткен ауқымды іс шарада ата-аналарға **«Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау түрлері»** шеберлік-сынып өткізіп, қалыптастырушы бағалаудың оқушылардың оқуға деген ынталарын арттыруда бірден-бір тиімді тәсіл екендігіне көз жеткіздік.

- **«Сабақ үдерісінде қалыптастырушы бағалауды тиімді пайдалану-табысты оқытудың кепілі»** тақырыбында педагогикалық кеңесте өз тәжірибемізді ортаға салдық.

- **«Қалыптастырушы бағалаудың тиімділігі»** атты ата-аналар жиналысында қалыптастырушы бағалау жүйесі туралы таныстырылып, 9 сұрақтан тұратын сауалнама алынды, рубрика жүйесінің тиімділігі айтылды.

Ата-аналардан алынған сауалнама нәтижесі төмендегідей болды:

1. Балаңыздың оқуын күнделікті қадағалайсыз ба? - 70%
2. Жаңартылған білім жүйесінің құрылымымен таныссыз ба? - 80%
3. Осы оқытудың болашақта тиімдігін бағыттай аласыз ба? - 65%
4. Критериалды бағалауға келісесіз бе? - 75%
5. Тиімділігіне көзіңіз жетті ме? - 60%
6. Балаңыздың алға жылжуына, өз деңгейін айқындай алуына көмегі бар деп ойлайсыз ба? - 70%
7. Мұғалім мен ата-ана арасында ынтымақтастық болу керектігін айқындайсыз ба? - 100%
8. Сіз өз тарапыңыздан қолдау көрсете аласыз ба? - 100%
9. Кері байланыс түзуге дайынсыз ба? -90%

Сауалнама қорытындысын түйіндей келе, қалыптастырушы бағалау күнделікті алған білімінің меңгеру деңгейін анықтайтындығы; негізгі бақылау жұмысына дейін білімін жүйелейтіндігі; кездескен қиыншылықтарын қалыпқа келтіруге оқушыға мүмкіндік беретіндігі байқалды.

Біздің зерттеу барысында байқағанымыз - қалыптастырушы бағалаудың тиімділігі:

Мұғалімге	Оқушыға	Ата-анаға
Өзінің іс-әрекетін жоспарлауға және талдауға жедел түрде ақпарат алуға; Оқытудың сапасын жақсартуға; Әр оқушының жеке ерекшеліктері мен қабілеттерін ескере отырып, жеке оқыту траекториясын құруға;	Өз нәтижелерін болжау арқылы табысқа жету үшін бағалау критерийлерін білуге және түсінуге; Өзінің және өз құрдастарының жетістіктерін бағалап, рефлексияға қатысуға; Шынайы міндеттерді шешу үшін өз білімдерін қолдануға, түрлі көзқарастарды білдіруге, сын тұрғысынан ойлауға мүмкіндік береді.	Баланың оқудағы прогресін қадағалауға; Оқу үдерісінде оқушыға қолдау көрсетуге; Мұғалімдермен кері байланыс орнатуға;

Мектеп білім алушыларға білім беріп қана қоймайды, сонымен қатар оқушылардың білімін бағалап, олардың алға ұмтылуына ынталандырады. Оқушының дұрыс қалыптасуындағы басты рөлді бағалау атқарады- деп түсінеміз. Бағалау дегеніміз - оқу туралы шешімді қабылдау мақсатымен қоса, оқытудың нәтижелерін жүйелі түрде жинақтауға бағытталған термин болып табылады. «Бағалау» сөзі, «жақын отыру» дегенді білдіретіні де кездейсоқтық емес, себебі өзін-өзі бағалау, өзгені бағалау, топты бағалау олардың ойлауын, түсінігін немесе тәртібін мұқият бақылауы болып табылады.

Қалыптастырушы бағалау әр сабақта және күнде жүргізіліп тұрады. Оқыту үшін бағалау бұл білім алушылар өздерінің оқудың қандай баспалдағында тұрғанын, нені жетілдіру керек, қандай бағытта даму керек екендігін анықтау үшін және мұғалімдердің қолданатын мәліметтерді түсіндіру үдерісі.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші деңгей. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы
2. Педагогика. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М., Алматы-2004, 3-басылымы
3. Современные средства оценивания результатов обучения: Учебное пособие /Сост. Е.В.Телеева - Шадринск: Изд-во Шадрин. пединст-та, 2009.

Система критериального оценивания: проблемы и пути их решения

Янкина Е.Р., КГУ «СОШ № 74»

Последние годы принесли изменения в содержании образования: приоритет формирования общеучебных компетентностей, учащихся заменил традиционные методы преподавания. Соответственно изменилась и система оценивания. При внедрении обновленного содержания образования используется система критериального оценивания.

Критериальное оценивание – это оценивание по критериям, то есть оценка, складывающаяся из составляющих (критериев), которые отражают достижения учащихся по разным направлениям развития их учебно-познавательной компетентности. Критериальное оценивание - это подход, в рамках которого используются разные виды, формы и методы оценивания и самооценки. [1]

Критериальное оценивание положительно сказывается на показателях качества знаний обучающихся. Главным отличием критериального оценивания от традиционного является то, что при традиционном оценивании достижения обучающихся сравниваются со среднестатистической нормой (оценка выставляется, ориентируясь на средний уровень знаний класса/аудитории в целом), а при критериальном оценивании достижения обучающихся сравниваются с планируемым результатом обучения.

Любые реформы воспринимаются с некоторой опаской, требуют апробации на практике. Необходимо время, выявление плюсов и минусов любой новой программы, представленной для внедрения в реальность. В ходе освоения новых стандартов мы столкнулись с множеством вопросов. Разобраться в новой системе образования помогли курсы повышения квалификации: «Лидерство учителя в педагогическом сообществе» (ЦПМ г. Караганда 2016 г.), курсы по образовательной программе повышения квалификации педагогических кадров по предметам «Биология» и «Естествознание» в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан (ЦПМ г. Караганда 2018 г.).

С какими же трудностями я столкнулась?

Первая проблема - формативное оценивание. Практически все сводилось к знаковым элементам, но дальнейшее внедрение в практику преподавания

показало, что это организация учебного процесса, анализ деятельности класса, самооценивание обучающихся с последующей корректировкой.

Вторая проблема - отсутствие отметок, много вопросов со стороны родителей. Ведение письменной обратной связи ежедневно отнимает очень много времени. Взаимодействие с родителями конечно стало эффективнее, но уходит слишком много внеурочного времени.

Третья проблема - задания суммативного оценивания слишком сложные, часто не соответствуют материалу учебника, что понижает общий уровень оценок учащихся. Также при проведении СОР и СОЧ очень трудно соблюдать регламент времени.

Итак, практическое применение новых стандартов требует изучения, поисков приемов применения.

Что же требуется от учителя?

- формулировать учебные цели;
- строить учебный процесс по организации усвоения учебного материала;
- готовить учебные материалы в соответствии с учебными целями;
- создавать атмосферу психологического комфорта и поддержки;
- готовить учащихся к самообразованию и самореализации;
- оценивать текущие результаты.

А что необходимо научиться ученику?

- уметь выстраивать индивидуальную систему самообразования;
- усваивать и использовать умения, способы, приемы и навыки для разрешения учебных ситуаций.

Система проста: недочеты будут исправлены учеником на итоговой работе и получено больше баллов. Со своей стороны, учитель учтёт над чем ему надо поработать с отдельно взятым учеником.

Суммативное оценивание представляет собой четкую систему критериев, по которым выставляются баллы, так что автоматически отпадают претензии учащихся к своим результатам. Кроме того, ученик в любом случае зарабатывает баллы за одно задание, что практически всегда исключает получение двойки. Такая методика позволяет не уравнивать тех, кто плохо знает материал, и тех, у кого незначительная ошибка в ответе может привести к негативному результату. Еще это дает понять, с какой проблемой столкнулся ребенок при выполнении задания, и восполнить пробел в знаниях.

При составлении заданий суммативного оценивания учителям в помощь приходит сборник, специально разработанный специалистами. Лично мне очень помог семинар ЦПМ АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» в рамках Каникулярной школы по критериальному оцениванию. Полученные знания, учет особенностей программы, возможности учеников моей школы в совокупности позволяют мне составлять задания суммативного оценивания. Как пример предлагаю составленный СОР для 10 класса:

Суммативное оценивание за раздел 10.4В «Движение»

Цель обучения

10.1.6.1 Исследовать ультраструктуру поперечнополосатых мышц

10.1.6.2 объяснять механизм мышечного сокращения

10.1.6.3 установить связь строения, локализации и общих свойств быстрых и медленных мышечных волокон

Критерий оценивания

Обучающийся

• Объясняет ультраструктуру поперечнополосатых мышц

• Описывает механизм мышечного сокращения

• Определяет взаимосвязь строения, локализации и общих свойств быстрых и медленных мышечных волокон

Уровень мыслительных навыков: Применение Навыки высокого порядка

Время выполнения 20 минут

Задания

1. Назовите основные белки, компоненты саркомера мышечного волокна

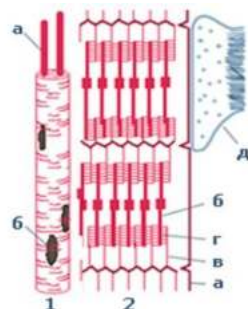
А. Актин В. миозин С. тропонин Д.

тропомиозин

2. Укорочение мышцы без формирования напряжения — это тип сокращения мышечного волокна -

А. Ауксотоническое В. изотоническое С. изометрическое

3. Рассмотрите рисунок строения мышечного

волокна, подпишите структуры.

1. Схема строения мышечного волокна:

а _____

б _____

2. Схема строения миофибриллы:

а _____

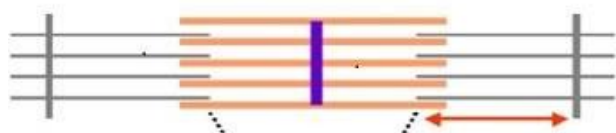
б _____

в _____

г _____

д _____

4. Рассмотрите рисунок

(а) Обозначьте на диаграмме актин.

(б) Обозначьте на диаграмме

миозин.

5. Заполните таблицу сравнив типы скелетных мышц.

№	Критерий сравнения	Медленные мышечные волокна	Быстрые мышечные волокна
1	Цвет		
2	Количество гликогена		
3	Количество миоглобина		
4	Кровоснабжение		

5	Характер обмена веществ		
6	Характер сокращения		
7	Возбудимость		
8	Утомление		

Новая система максимально мотивирует учеников. Они понимают, что оценивание происходит по строго определенным критериям, невыполнение несет потерю баллов. Самый большой плюс в том, что растет личная ответственность ученика за свое обучение. Им должен двигать не страх перед плохой отметкой или родительским гневом, а уровень собственных знаний.

Список литературы:

1. Звонников В.И. Современные средства оценивания результатов обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 224 с.
2. Система критериального оценивания учебных достижений учащихся. Методическое пособие. Министерство образования и науки Республики Казахстан Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 14 с.

Оқытудың белсенді түрлері арқылы биология сабақтарында функционалды сауаттылықтарын дамыту

С.Т.Арконова, «№ 93 гимназия», А.Н.Кожаяева «№ 85 ЖББОМ

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру әрбір оқу пәні контекстінде шешілуі мүмкін. Оқушының пәндік-спецификалық және жеке қасиеттеріне ие болуын білдіретін пәндік құзыреттілік ұғымын да ажырату керек: оның іс-әрекет тәжірибесімен байланысты білімнің, іскерліктің, дағдылардың құндылық-мағыналық бағдарын.

Ұсынылған құзыреттілік формуласы келесі негізгі компоненттерге ие.

Біріншіден, білім, бірақ жай ғана ақпарат емес, тез өзгеретін жаңадан тек қажеттісін ғана тауып өз қызметінің тәжірибесінде пайдалану.

Екіншіден, бұл білімді нақты жағдайда қолдана білу; бұл білімді қандай тәсілмен алуға болатынын түсіну.

Үшіншіден, бейбітшілікті әлемдегі өз орнын, нақты білімдерді, өз қызметі үшін құзыреттілік қажеттілігін алу мен пайдалану әдісін бағалау.

Бұл формула осындай жолмен көрінуі мүмкін:

құзыреттілік = білім ұтқырлығы + әдіс икемділігі + сыни ойлау.

PISA халықаралық зерттеуінде барлық сұрақтар мен оқу тапсырмалары үш жалпы топқа бөлінеді:

"Қалай білуге болады?"- бұл таным әдістерін қолдануға арналған тапсырмалар.

"Түсіндіруге тырысыңыз" – құбылыстар мен фактілерді түсіндіру тапсырмалары.

"Қорытынды жасаңыз" – деректер негізінде қорытынды жасау білігін анықтауға арналған тапсырмалар.

Таным әдістерін қолдануға арналған тапсырмаларда ғылыми білім алу тәсілдері көрсетіледі. Бұл тапсырмаларда оқушыға қандай да бір фактілерді, температураны анықтау (өлшеу), гипотезаларды тексеру әдістерін табу; ұсынылған проблеманы зерттеу жоспарын белгілеу ұсынылуы мүмкін.

Құбылыстар мен фактілерді түсіндіруге арналған тапсырмаларда оқушылар себеп-салдарларға байланыстарды белгілейді, логикалық ойлау мен коммуникативтік дағдыларды дамытады, өз көзқарасын қорғайды.

Үшінші бағыттыңдағы тапсырмаларында қолда бар деректер негізінде қорытынды ала білуді қалыптастыратын тапсырмалар енгізілген. Бұл деректер сандардың, суреттердің, графиктердің, схемалардың, диаграммалардың, сөздік сипаттамалардың массиві түрінде ұсынылуы мүмкін. Бұл деректерді талдау, оларды құрылымдау, жинақтау логикалық жолмен қандай да бір заңдылықтарды, үрдістерді, бағалауларды және т.б. табудан тұратын тұжырымдарға келуге мүмкіндік береді. Бұл іскерліктер құбылыстарды түсіндіру іскерлерімен сәйкес келмейді, себебі көбінесе формальды, логикалық іс-әрекеттерге сүйенеді, ал түсіндіру (үлгіні "генерациялауды" қоса алғанда) — бұл елеулі дәрежеде эвристикалық іс-әрекет.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, бірқатар тақырыптық тапсырмаларды ұсынамыз:

7 сынып «Өсімдіктер» бөлімі:

1. Бір жасушалы балдырлар - бұл жасуша-ағза екенін дәлелдеңіз.

2. Кейбір деректерде " өмірдің алғашқы кадамбасушылары " қыналар деп аталады. Неліктен?

3. Луи Пастер зерттеушісі XIX ғасырда алғаш рет микробтармен күресу үшін пастерлеуді ұсынды. Енді бұл әдіс барлық жерде пастерленген сүтті дайындау үшін қолданылады. Стерильденген сүтті және пастерленген сүтті сақтау мерзімін салыстыру ұсынылады. Бұл өнімдерді сақтау мерзімдерінің айырмашылығын қалай түсіндіре аласыз?

Біржасушалы қарапайымдылар:

1. Тұщы суда мекендейтін қарапайымдыларда жиырылғыш вакуольдер болмағанда қандай қауіп төнер еді?

2. Аз қозғалатын қарапайымдылар цитоплазмада тұратын бір жасушалы балдырлардың атқаратын рөлін түсіндіріңіз?

3. Қандай жасуша көптеген қызметтерді орындайды:

А) қарапайымдылар жасушалары:

Б) көп жасушалы жануар ағзасының жасушасы?

Өз дәлелдеріңізді келтіріңіз.

Тапсырма: Омыртқасыз жануарлар қатарындағы екі нысанның жүйелік топтарын анықтаңыз, олардың әрқайсысына топтарын орыс немесе латын атауларын жазып, осы жануарлардың сипаттамасын ерекше белгілері бойынша

анықтаңыз

Жүйелік топтары	1 нысан	2 нысан
<i>Отряд</i>		
<i>Тұқымдас</i>		
<i>Туыс</i>		
<i>Қоректік тізбектегі орны</i>		

8 сынып «Қан және қанайналым жүйесі» бөлімі

Тапсырма 1. Қан тамырлар құрылысын сипаттайтын кесте құрыңыз.

Қан тамырлар	Қан қозғалысы - бағыты	Жылдамдығы	Қабырғасының құрылысы	Қан қысымы
Артериялар / салатамырлар				
Веналар / көктамырлар				
Капиллярлар/қылтамырлар				

1. Сізге артериялық қысымды ұсынылған формуласы бойынша есептеулерді жасау ұсынылады. 16-20 жастағы адамдар үшін қалыпты қысым келесідей есептеледі: АД систолалық = $1,7 + 83$ жасқа көбейтеміз; АД диаст. = $1,6$ жасқа көбейтеміз + 42;

2. Алынған ақпарат негізінде адам ағзасының қан тамырларының құрылысының ерекшеліктері туралы қорытынды жасаңыз

3. Өмірде тығыз аяқ киім кию, белдіктің тығыз байлауы қан айналымына теріс әсер етуі мүмкін фактілерін дәлелдеңіз

Тапсырма 2: Сұрақтарға жауап беріңіз:

1. Аппендицитке күдіктенген кезде қан алу неге жасалады?

2. Созылмалы баспа туралы қан көрсеткіштерінің бірі куәландыруы мүмкін. Бұл көрсеткіш қандай?

3. Дәрігерге қаралған кезде пациент гематома жиі пайда болуына, аздаған соққылар кезінде қан ағуына, аяқ-қолдың ауыруына шағымданады. Дұрыс диагноз қою үшін дәрігерге қан анализінің қандай көрсеткіші көмектеседі ?

4. Жаңа туған нәрестелердің өмірінің алғашқы күндерінде эритроциттер саны ересек адамға қарағанда көп болады. Бірақ бірінші жыл ішінде деңгей төмендейді. Неге ?

Тапсырма 3: Тақырып бойынша оқу материалын меңгеру сапасын тексеру мақсатында оқушыларға үш тапсырманы орындау ұсынылады:

1. №1, 2, 3 кестелердің деректерін пайдалана отырып, науқасты емдеуде нақты көмек көрсету үшін ұсынылатын азық-түлік өнімдерінің тізімін жасаңыз.

Науқастың қанын талдау нәтижесі:

Көрсеткіш	Нәтижесі
Гемоглобин	95 г / л
Эритроциттер	$3,1 \times 10^{12}$ л
Лейкоциттер	$5,2 \times 10^9$ л

Тромбоциттер	270 x 109 л
ЭТЖ	6 мм / сағ

№1 кесте «Жарма туралы»

Атауы	Құрамы	калориясы
Сұлы жармасы	Минералды заттар– фосфор, калий, кальций, темір В тобының дәрумендері Нәруыздар -13%, майлар – 7%, көмірсулар – 65%,	330 ккал
Күріш	Минералды заттар мен дәрумендер аз мөлшерде Нәруыздар -8%, майлар – 1%, көмірсулар – 75%,	361 ккал
Қарақұмық жармасы	Минералды заттар кальций, магний, фосфор, темір А тобының дәрумендері Нәруыздар -13%, майлар – 2%, көмірсулар – 68%,	331 ккал
Ұнтақ жармасы	Минералды заттар мен дәрумендер басқа жармалармен салыстырғанда өте аз мөлшерде Нәруыздар-11%, майлар – 1%, көмірсулар – 73%,	334 ккал

№2 кесте «Азық-түлік өнімдерде химиялық элементтер»

Элемент	Азық-түлік өнімдері
Кальций	Бұршақ, үрмебұршақ, ақжелкен және аскөк, сүт өнімдері, жұмыртқа сарысы.
Магний	Шпинат, бұршақ тұқымдылары, жаңғақтар, бидай ұны, бауыр, сиыр еті , асшаян, бұршақ.
Темір	Пияз, қияр, ақжелкен, балдыркөк, алма, бүлдірген, таңқурай, итмұрын, өрік, мейіз, жаңғақтар, асқабақ және күнбағыс тұқымдары, Кебек, шошқа еті , бұзау еті, күркетауық кеудесі .
Фосфор	Жаңғақ, үрмебұршақ, бұршақ, нан, ет, жұмыртқа, ірімшік, балық.

№3 кесте «Азық-түлік өнімдер құрамындағы темір»

Азық тілік өнімдері	мл/100г темір құрамы	Азық тілік өнімдері ты	мл/100г темір құрамы
1. Банан	0,6	9. Шоколад	20
2. Грейпфрут	0,2	10. Бал	0,9
3. Орамжапырақ	20	11. Жұмыртқа сарысы	7,2
4. Шпинат	0,3	12. Сиыр еті	60
5. Сельдерей	16	13. Сиыр бауыры	12
6. Аскөк	12	14. Сұлы қауызы	4,5
7. Бобы	10	15. күріш	0,8
8. Жаңғақ	25		

Сабақта оқушы мақсатқа қол жеткізіп қана қоймай, өзінің зияткерлік және шығармашылық әлеуетін барынша іске асыру керек.

Сабақ барысында шешілетін негізгі міндеттер:

- 1) оқушылардың дамуы мен өзін-өзі жүзеге асыруы үшін жағдай жасау;
- 2) Білімді, іскерлікті меңгеру;
- 3) Өмір бойы өз білімін толықтырып, дамыту қажет.

Әр мұғалім өз сабақтарында оқушының қажеттілігін ескере отырып өолданса біз мақсатқа жету арқылы міндеттерімізді орындаймыз. Оқушыларымыз кез келген қалалық, облыстық, республикалық және халықаралық зерттеулерден жоғары нәтиже көрсететіндеріне нақты сенімдіміз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Крупник, С.А. Функциональная грамотность / С.А. Крупник, В.В. Мацкевич. – М.: Педагогика, 2010.

2. «Қазақстан мектебі» ғылыми-педагогикалық журналы № 10 қазан, 2018 жыл.

3. Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім академиясы республикалық ғылыми-әдістемелік және ақпараттық-талдамалық журнал «12 жылдық білім беру» № 2, 2018 жыл.

Профильное обучение в классах химико-биологического направления

Мустафина Ж. К., КГУ «Гимназия № 1»

Обучая и воспитывая подрастающее поколение, мы должны подготовить его к созидательному труду. Чтобы завтра труд приносил радость и удовлетворение молодым людям и был во благо окружающим, необходимо позаботиться об этом сегодня: прежде всего помочь сегодняшним школьникам в выборе профессии. И здесь очень важна профессиональная ориентация, которая представляет собой систему подготовки молодежи к свободному, сознательному выбору профессии, основанному на знании индивидуальных особенностей личности и потребностей рынка труда региона.

Понятно, что молодому человеку, вчерашнему школьнику, очень сложно сделать правильный выбор. Девятиклассники имеют лишь смутные представления о профессиях, а потому некоторые из профессий юриста, экономиста, менеджера кажутся им необычными, многообещающими, таят много загадок. Они еще не научились слышать, видеть и познавать самих себя. Зачастую профессию выбирают родители, не учитывая ни мнения своего ребенка, ни его способностей и возможностей, ни потребностей региона, ставя

во главу угла престижность профессии, не задумываясь над тем, подойдет ли она их ребенку.

На современном этапе профориентационная работа все более вытесняется профагитационной: преподаватели и сотрудники учреждений среднего профессионального образования идут в школы, чтобы познакомить старшеклассников со своими учебными заведениями и пригласить поступать к ним. А эти две формы работы — профагитационная и профориентационная — должны сосуществовать. Профориентационную работу необходимо проводить уже в начальной школе, подбирая подходящие по возрасту игровые формы, продолжая работу в среднем звене.

Выбирая профессию, сегодняшние школьники прежде всего должны пройти профессиональную диагностику и получить профессиональную консультацию педагога или психолога, чтобы познать себя, увидеть свои перспективы. Здесь велика роль классного руководителя, который, как никто другой, знает своих учеников. Провести профессиональную диагностику поможет хорошо продуманная подробная тестовая анкета, которую сможет обработать и проанализировать сам старшеклассник. В анкете вполне уместны три категории вопросов: о желаниях и предпочтениях школьника, способностях, возможностях и нравственных качествах. Хорошая профессиональная диагностика поможет выявить профессиональную направленность девятиклассника. А дальше уж и учителя-предметники подключатся.

В союзе с представителями учреждений среднего профессионального образования классные руководители призваны помочь учащимся общеобразовательных учреждений узнать себя, примерить понравившуюся профессию на себя, сделать выбор. Нельзя, чтобы выбор профессии стал случайным, потому что от него будут зависеть успех и счастье в дальнейшей жизни. Важно, чтобы школьники это понимали. Чтобы выбор стал успешным, чтобы он стал началом карьеры, необходимо девятикласснику следовать триединой формуле успеха: «Хочу, надо, могу». Хочу, потому что это мне нравится, и я делаю это с большим желанием. Надо, потому что эта профессия востребована на рынке труда моего региона, и я не буду безработным. Могу, потому что мои знания и умения, мое здоровье, мои нравственные качества делают это возможным.

Как учитель биологии, хочу раскрыть значимость введения факультатива «Биология в медицине» в классах химико-биологического направления. Сегодня мы являемся свидетелями стремительного развития биологии. Современные достижения учёных в области генетики, биотехнологии, бионики делают биологию наукой XXI века. При этом обучающиеся зачастую не понимают практического значения предмета биологии, не видят возможности применения знаний в дальнейшей жизни. Необходимость данного факультатива объясняется введением профильной подготовки в общеобразовательных учреждениях с целью создания базы для ориентации учащихся в мире профессий, знакомства их с видами профессиональной

деятельности, поддержания мотиваций учащихся в выборе профессий, связанных с медициной, биологией. Действительно, небольшой процент выпускников выбирает профессию, связанную с биологией. Поэтому развитие биологической компетентности выпускника, а тем более выпускника, готового продолжить биологическое образование, способного решать проблемы как личностные, так и социальные, является одним из приоритетов современной школы. Данный курс является ориентационным и дает учащимся основы медицинских знаний и навыки, которые позволят им сохранить свое здоровье и оказать помощь пострадавшему. Общетеchnологический компонент факультатива включает в себя вопросы, особенно интересующие старшеклассников при осуществлении профессионального выбора.

Система подачи информации рассчитана на особенности восприятия современного человека и состоит из шести основополагающих блоков:

1. Необходимые медицинские знания и термины для понимания угрожающих жизнисостояний
2. Сострадание и человеколюбие
3. Реанимация и тактика оказания помощи.
4. Навыки и манипуляции.
5. Предупреждение ошибок.
6. Практическое использование полученных знаний в конкретных ситуациях

В ходе занятий факультатива школьники продолжают «углубляться» в медицину. Они знакомятся с основными симптомами при заболеваниях различных систем, рассматриваются вопросы неотложной помощи и особенностях ухода. Курс «Биология в медицине» продолжает формирование установки «о жизни и здоровье как высшей ценности», с этих позиций большое внимание уделяется вопросам первой медицинской помощи при различных экстремальных ситуациях, травматизме, техногенных катастрофах. В наше время, когда смертность от техногенных катастроф, автодорожных травм выходит на лидирующие позиции, грамотное оказание первой медицинской помощи может спасти человеческую жизнь, в этом и заключается актуальность программы. С целью интеллектуального развития учащихся, познавательных потребностей школьников в программе рассматриваются вопросы достижений медицинской науки, рассказывается о жизни великих ученых медиков, чья жизнь была образцом служения своему долгу. Заключительным этапом курса является зачетное занятие, на котором учащиеся проходят тестирование и демонстрируют полученные навыки.

Помочь учащимся осмыслить перспективу профессиональной деятельности, связанной с медициной, повысить интеллектуальное развитие школьников, сформировать у учащихся установку на жизнь как высшую ценность, удовлетворить познавательный интерес к медицине.

Список литературы:

1. Афанасьева Н. В. Психолого-педагогическая работа по профориентации учащихся 8-9 классов: практическое пособие / Н. В. Афанасьева, Н. В. Малухина, Т. В. Загоскина.- М.: АРКТИ, 2010.- 112 с.

2. Немова Н. В. Управление системой профильного обучения в школе (методическое пособие) / Н. В. Немова.- М.: Сентябрь, 2005.

3. Основы медицинских знаний. Под ред. Тонковой-Ямпольской Р.В. Москва. Просвещение. 1981.

4. Технология профессионального успеха: Учебник 10-11 кл. / В.П.Бондарев, А.В.Гапоненко, Л.А.Зингер и др.; По ред. С.Н.Чистяковой. – М.: Просвещение, 2004. – 144 с.

5. Чистякова С. Н. Педагогическое сопровождение самоопределения школьников: методическое пособие для профильной и профессиональной ориентации и профильного обучения школьников / С. Н. Чистякова.- М.: Издательский центр «Академия», 2007.- 128 с.

Жаңартылған білім беру мазмұнында саралап оқытудың маңыздылығы

Мұқаш Ж.Қ, Жакенова К.А. «№12 ЖББОМ» КММ

Қазіргі білім мазмұнында түбегейлі өзгерістер орын алуда. Атап айтар болсақ, жаңартылған мазмұн жағдайында оқытуды саралаудың маңыздылығына баса назар артуда.

Ал саралап оқыту дегенімізді барлығымыз бірдей түсінеміз бе, саралап оқыту дегеніміз не деген сұраққа жауап беріп көрейік.

Саралау дифференциация деген латын сөзінен шыққан («Дифференциация» латынша айырмашылық) – білім беру мазмұнын табысты игеруге, оқушының қабілетін және икемін дамытуға барынша қолайлы білім беру ортасын құру болып табылады.

Бағдарламада берілген сабақ мақсатына жету үшін саралау әдістерін қалай қолдансақ болар? - деген сұрақ толғандыратыны аян.

Ол үшін ең бірінші саралау алгоритмін басшылыққа алу керек.

Саралау алгоритмдері:

Саралауды жүргізу алгоритмдері	Қарастырылатын мәселелер
Оқу мақсаттарын анықтау	Бұл сабақтың мақсаты не? Оқушылар нені білуі, түсінуі керек? Білім, түсінік, дағды мақсатқа бағытталған ба?
Сынып оқушыларының қызығушылығы мен дайындығы туралы ақпарат жинау	Оқу мақсатына сай оқушылардың дайындығы қандай болмақ? Мен оларды қалай анықтай аламын?
Сабақтың дәйектілігі	Оқушылардың дайындығына сабақ кезеңдері сәйкес келе ме?

Сабақты талдау, саралау мүмкіндіктері	Сабаққа саралау жүргізу. Кейбір оқушылар не істей алады? Оқушыларға ықпал ететін жағдайлар қарастырылған ба?
Саралап оқытуды жоспарлау яғни тәжірибе мен тапсырмалар	Саралау тапсырмаларын беру үшін қандай әдістерді қолданамын? Барлық оқушылардың жұмыс істеуін қалай қамтамасыз етемін?
Нақты сабақтың жоспары	Сабақ қалай жүргізіледі? Оқушылардың үлгерімін қалай бақылауға болады?
Сабақты жүргізу	Сабақ барысында оқушылар алға ұмтылды ма? Мен оны қайдан білемін? Бұған не дәлелдеме болады?

Екінші, оқытушы өзінің әр сабағында саралау әдісін дұрыс қолдану үшін төмендегідей үш қағиданы басты назарда ұстауы шарт демекпіз. Оларға:

Оқушы нені үйренуге тиіс? (мазмұнға қатысты)	Үдеріс барысында оқушы оны қалай меңгереді?	Оқушылардың меңгергенін қалай көруге болады?
Білім бағдарламасындағы меңгеруге тиісті идеяларды, ақпарат пен дағдыларды қамтиды	Оқушылардың сабақ барысындағы тақырыптың мазмұнымен жұмыс істеу жолдары	Оқушылардың үдеріс барысындағы тақырыпты меңгергендігінің дәлелдемелері. Бұл оларға өз әлеуеттерін көрсете отырып, қаншалықты меңгергенін көрсетуге мүмкіндік беруі керек.

Саралау әдістерінің түрлері өте болғанымен, мұғалім сабақтағы тақырыптың күрделілігі мен сынып оқушыларының қабілеттеріне, деңгейіне байланысты саралау тапсырмаларының түрлерін тиімді қолдана білсе, жақсы нәтиже берері сөзсіз. Сабақ барысында көп қолданылатын саралау әдістері төмендегідей:

Саралау тәсілдері	Тиімділік жақтары
Мақсат бойынша саралау	Сабақты жоспарлаудан бастау алып, сабақтың мақсатына негізделеді, оқушылардың көпшілігі, басым бөлігі, кейбір оқушылар (дарынды) үшін қол жетімді тапсырмаларды орындауға бағытталады.
Мәтін бойынша саралау	Түрлі деңгейдегі мәтіндермен жұмыс жасайды. Оқушының жұмыс жасау деңгейіне байланысты мәтіндерді әзірлейді және оқушыларға түрлі ақпаратты қол жетімді ету шараларын ойластыруы қажет.
Тапсырма бойынша саралау	Блум таксономиясын негізге ала отырып түрлі тапсырмалар ойластыр, оқушыларға түрлі таратпа материалдарын, кеспе қағаздар мен жаттығулар ұсынуға болады
Диалог негізінде саралау	Мұғалім мен оқушы арасындағы сұхбатқа мән беріледі, сөздік қор және қолданылатын тілдің мүмкіндіктері мен күрделілігі әр оқушының қабылдау деңгейіне сай бейімделеді
Оқушыға жеке қолдау көрсету арқылы саралау	Көмек ауқымы мен деңгейі де оқушы қажеттілігіне сай сараланады. Оқушыға қолдауды басқа оқушыдан, компьютерден немесе ақпараттық технологиялар арқылы қолдау көрсетуге болады.
Қарым-қатынас формалары бойынша саралау	Топтық жұмыс арқылы ынтымақтастық оқыту болып табылады. Шағын топтарда қабілеті орта оқушы өзінің құрбысынан көмек алуға мүмкіндігі болса, ал қабілетті оқушылар өз ойы мен идеясын жүзеге асыру арқылы топ жұмысына үлесін қоса алады.

Жоғарыда көрсетілген саралау тәсілдері арқылы, әр түрлі тапсырмалар беру арқылы оқушылардың өз бетінше тұжырым жасау, қорытындыға келу, қандай деңгейде болса да қарым-қатынас жасай білу дағдылары дамиды. Қазақ тілі, әдебиеті сабағында саралап оқытуда БЛУМ таксономиясы мен сын тұрғысынан ойлау стратегияларын қолдану өте ұтымды. Сын тұрғысынан ойлау стратегиялары: «Мінездеме берушілер», «Әдеби оқу», «Пирамидалық талқылау, «Ізденушілер», «Семантикалық карта», «ББТЗО» «FILA толтыру» әдісі» т.б. Оқушы өз білім - қабілетіне қарамай өз шығармашылығын көрсете алады. Бұл стратегиялар баланың еркін терең жан-жақты ойлауына үздіксіз жұмыс жасауына жол ашады.

Мысалы: 6 сыныптың әдебиет пәніндегі С.Мұратбековтің «Жусан иісі» әңгімесін алайық.

Сабақ тақырыбы: Т/Ж2. С.Мұратбековтің «Жусан иісі» повесінің тақырыбы мен идеясы

Сабақ мақсаты: 6.Т/Ж2 – әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру

Сабақ мақсатына сай төмендегідей саралау жұмыстарын іске асыруға болады. «Әдеби оқу» стратегиясы бойынша «Баяндамашылар» әңгімені толық оқып, алдымен жұпта, содан кейін топта бір-біріне түсіндіреді. Топтан бір оқушы шығып, барлық сыныпқа мазмұнын айтып шығады. «Мінездеме берушілер» әңгіме кейіпкерлеріне мінездеме береді. «Ізденушілер» «Талқылау кестесін» толтырады. «FILA толтыру» әдісі бойынша оқушылар тапсырма түрлерін бөліп алады, ізденеді, тақырыптың қорытындысында жұмыстарын біріктіріп, кестені толтырады.

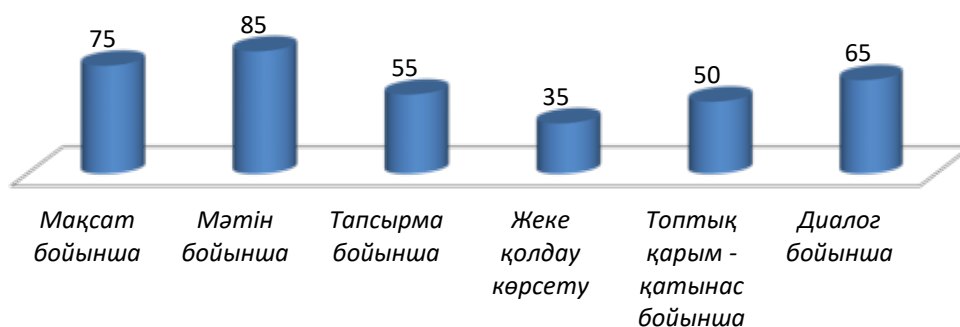
F/ Дерек/ кейіпкер туралы	I /Пікір/ кейіпкер туралы	L /Сұрақ/ кейіпкердің образын ашатын	A /Іс-әрекет/ автордың кейіпкерді суреттеудегі қолданған тәсілі

Бұл сабақта мақсат, тапсырма, мәтін, топтық қарым-қатынас, диалог арқылы сұрақтар құрастыру саралау жұмыстарын жүргізе аламыз.

Химия пәні бойынша 8 сыныптың «Металдар белсенділігін салыстыру» тақырыбы бойынша оқу мақсатына сәйкес төмендегідей саралау жұмыстарын жүргіздік. Эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құрып және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендірді. Осы сабақ негізінде «Сап түзеу», «Адасқан формулалар», «Көршіңмен хабарлас», «Конверттегі сұрақ» әдісі арқылы саралау жұмыстарын жүргіздік.

Тәжірибемізден көріп отырғанымыздай, оқушыларға саралап оқыту әдісін қолдану оқушылардың білім сапасын, олардың біліктілік деңгейі мен қабілеттерін жақсартуға мүмкіндік береді. Тапсырманың түрлі деңгейде болуы баланың күш-жігеріне деген сенімін нығайтады, оны табысқа жетелейді, сабаққа қызығушылығын арттырады. Осы сабақтар бойынша саралап оқытудың тиімділігі төмендегідей нәтижені көрсетті.

Саралау әдіс - тәсілдерінің тиімді нәтижелері

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Антропова М.В., Манке Г.Г., Кузнецова Л.М., Бородкина Г.В., «Дифференциация обучения: Педагогическая и физиолого-гигиеническая оценка» \ Педагогика, 1999, №10-12.

2. Глейзер Г.Д. «Индивидуализация и дифференциация обучения в школе» -М.1985. Осмоловская И.М., «Организация дифференцированного обучения в современной школе» - М.; Институт практической психологии; Воронеж: «Модек». 2001.

Интеграцияланған сабақ – білім берудегі заманауи технологиялардың бірі ретінде

Куанышева Ж.А., «№23ЖББОМ» КММ

Білім берудің басты міндеттерінің бірі - оқушыны заманауи өмірге дайындау. Және бұл дайындық оның қажетті құзыреттіліктерін қалыптастыру арқылы жүргізіледі. Мектеп-барлық халық өтетін жалғыз мемлекеттік институт, сондықтан білім беру мазмұны мен оны іске асыру шарттары үдемелі даму мен мемлекеттік қауіпсіздіктің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Биологияны оқу кезінде алған білім оқушылардың ғылыми дүниетанымын қалыптастырады, балалардың табиғатқа деген ізгілікті қатынасын және жердегі өмірдің маңыздылығын анықтайды. "Биология" оқу пәні жалпы білім беру жүйесіндегі жетекші орындардың бірі болып табылады және өзінің маңыздылығымен, іргелі ғылыми теориялар мен заңдылықтарды танудағы мүмкіндіктерімен ерекшеленеді.

Қазіргі кезеңдегі білім берудің негізгі міндеті бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыру болып табылады. Жаңа білім беру стандарттары осы міндетті іске асыруға бағытталған. Мектеп алдында қоғамның сұранысына сәйкес оқу процесін қайта құру қажеттілігі туындап отыр. Жаңа мемлекеттік стандартты

іске асырудың бір жолы интеграцияланған сабақтарды өткізу болып табылады. Мен өз жұмысымда пәнаралық байланыстарды қолдану және оқушылардың ізденушілік-шығармашылық жұмысының рөлін арттыру басым деп санаймын.

Интеграцияланған сабақтарға деген қажеттіліктің себептері:

- қоршаған ортаның сан алуандығын оқушылар басқа пәнмен бірлесе отырып тани алады;
- интеграцияланған сабақтар дәстүрлі түрде болмағандықтан оқушылар үшін қызықты болады;
- білім алушылардың потенциалын дамытады, қоршаған шындықты ұғынуға, логикалық ойлауды, коммуникативтік қабілеттерін дамытуға, пәнаралық білім-білік дағдыларын қалыптастырады

Интеграцияланған оқыту технологиясында әдіс-тәсілдер жан-жақты қолданылады. Интеграция (лат. *integratio* - "біріктіру") - бөлшектенген бөліктерді біртұтас тұтастыққа біріктіру процесі. Оқытудың интеграциясы оқушылардың пәнаралық құзыреттіліктерін дамытуға мүмкіндік береді, ең алдымен пәнаралық байланыстардың маңызды дамуы мен тереңдеуін болжайды. Интеграциялау процесінде пәндер арасындағы аналитикалық оқу-ақпараттық, коммуникативтік-сөйлеу ептіліктері қалыптасады.

Оқытудағы интеграция дегеніміз не? Осы ұғымды түсіндіруде бірыңғай көзқарастардың болмағаны да белгілі. Мен интеграция туралы С.В.Кульневич пен Т.Т.Лакоцениннің «Заманауи сабақты талдау» жұмысы кезіндегі анықтамасын алып отырмын: «Интеграция-бұл қандай да бір саладағы жалпыланған білімнің бір оқу материалында мүмкін болғанша терең өзара кірігу, бірігу». «Интеграция» түсінігі екі мағына береді:

1) оқушылардың қоршаған орта туралы тұтас түсінігін қалыптастыру (мұнда интеграция оқытудың мақсаты ретінде қарастырылады);

2) білімдерді жақындата отырып жалпы платформаны табу (мұнда интеграция оқыту құралы ретінде қарастырылады).

Жалпы платформаның негізі - қазіргі мектепте оқытудың маңызды принципі пәнаралық байланыс болып табылады. Пәнаралық байланыстарды іске асырудың ең тиімді түрі – интеграцияланған сабақтар. Интеграцияланған сабақ-бұл бір ұғымды, тақырыпты немесе құбылысты зерделеу кезінде бір мезгілде бірнеше пән бойынша оқытуды біріктіретін сабақтың ерекше түрі. Мұндай сабақта әрқашан: интегратор болып табылатын жетекші пән және жетекші пән материалын тереңдетуге, кеңейтуге, нақтылауға ықпал ететін көмекші пәндер бөлінеді. Интеграцияның пәннің ішінде болуы оқушылар үшін өте қажет, өйткені оқушылар әр затты жеке қабылдайды, ал біздің міндетіміз барлығы өзара байланысты екенін көрсету. Пәнаралық интеграция - бұл тұрақты білім алу үшін әртүрлі пәндерден жақын ұғымдарды біріктіру ғана емес, бұл бір тақырыпты, тақырыптардың тұтас блогын жалпы тәсіл негізінде бір бүтін пәнге біріктіру. Біз үшін интеграцияланған сабақтар жұмыста ерекше қызығушылық тудырады. Өзімнің тәжірибемде мынандай сабақтар өткізілді:

- Жаратылыстану және қазақ тілі, 6-сынып «Мұхиттар» және «Астанадағы мұхитбақ»;

- Биология және қазақ әдебиеті, 6-сынып «Раушангүлділер тұқымдастығы» және М.Мақатевтың «Елім барда» өлеңі;

- Биология және қазақ тілі, 8-сынып «Қызыл кітап»;

- Биология мен химия, 8-сынып «Табиғи қышқылдар мен сілтілер».

Сабақ кезіндегі басты көмекшілер оқушылар болып табылады, өкінішке орай олардың жартысына жуығы "қауіптілер" тобына кіреді. Кез келген интеграция оң табысқа әкеледі, бірақ сабақтың негізгі нысаны болып табылатын және қалатын дәстүрлі сабақтар туралы ұмытпаған жөн. Дәстүрлі және дәстүрлі емес сабақтарды салыстыра отырып, білімнің оқушыларға қалай берілетініне және өзара қарым-қатынас сипатына назар аудару қажет. Интеграцияланған сабақтар-бұл заманауи сабақтар, оларды өткізу кезінде мұғалім проблемалық, ізденушілік-шығармашылық және зерттеу әдісін қолданады, сондай-ақ сабақта өзара қарым-қатынас, серіктестік сипаты рөл атқарады. Интеграция-дәстүрлі пәндік білім негізінде жаңа түсініктер алу құралы. Ол оқушының эрудициясын дамытуға бағытталған. Бірақ интеграция оқытуды дәстүрлі пәндермен алмастырмауы тиіс, ол алған білімін бірыңғай жүйеге біріктіруі тиіс. Нәтижесінде оқытудың интеграциясы оқушыға жүйе ретінде әлемнің жекелеген бөліктерінің байланыстылығын көрсететін білім беруге, баланы оқытудың алғашқы қадамдарынан әлемді біртұтас ретінде көрсетуге үйретуге тиіс. Ұлы педагог Ян Амос Коменский: "Өзара байланыста тұрғандардың барлығы бірдей байланыста оқытылуы тиіс", - деп тегін атап көрсетпеген.

Менің ойымша, интеграцияланған сабақтар белгілі бір бақылауларды, оқушылардың түрлі пәндердегі қорытындыларын дәлелдейтін немесе тереңдететін жаңа фактілерді табу көзі болып табылады. Әр түрлі қызмет түрлеріне ауысу есебінен оқушылардың бойынан шаршағандық байқалмайды, сабақ барысында оқушылардың шамадан тыс жүктелуі төмендейді, оқушылардың алған ақпаратының аясын кеңейтеді. оқыту уәждемесін нығайтуды көздейді. Мен осы интеграция мәселелері бойынша әдебиеттерді зерделеп, жинақтап, осы мәселенің маңыздылығына және оның мектеп тәжірибесіндегі маңыздылығына көз жеткіздім.

Егер оқушының оқу еңбегі мен оқылатын материалға қызығушылығы болмаса, берік білімге қол жеткізу қиын. Оқушыларға белгілі бір білім беру ғана емес, олардың өздерінде қажетті ақпаратты іздеу, табу және пайдалану ниетін дамыту маңызды. Оқушылардың шығармашылық қызметі олардың күші мен қабілеттеріне байланысты. Шығармашылық қызметтің қажетті алғышарттары танымдық қызығушылық, білімді пайдалану, сындарлы қиял мен бастама болып табылады. Интеграцияланған сабақтардың нәтижелері оқушылардың бойында әртүрлі пәндерде оқылатын бірлік, тіл және сөйлеу мәдениеті, адамгершілік сияқты құндылықтарды қалыптастырады.

Интеграцияны дұрыс пайдалана алмау жағымсыз нәтижелерге әкелуі мүмкін. Сондықтан интеграция тек бірқатар жағдайларда ғана мүмкін екенін білу қажет:

-интеграцияланатын оқу пәндеріне сәйкес келетін ғылымдардың туыстығы;

-зерттеу объектісінің сәйкес келуі немесе жақын болуы;

-құрудың жалпы әдістері мен теориялық тұжырымдамаларының болуы. Сабақта өмір шынайы болуы керек, ал оны жасау - қазіргі мұғалімнің міндеті.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» ҚР Президенті – Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы (2012 ж 14 желтоқсан)

2. Республикалық ғылыми әдістемелік журнал: Педагогика мәселелері. №4, 2012ж

3. <https://adisteme.kz>

4. <https://ust.kz/>

Развитие функциональной грамотности учащихся через компетентностно-ориентированные задания

Саменова Л.Н., КГУ «ОШ №37» г.Караганды

Глобальные изменения в области образования происходят и в современном Казахстане. Государство выделяет большие средства для развития образования, повышения квалификации педагогов, внедрения информационно-коммуникационных технологий, совершенствования материально-технической базы. Это современные кабинеты химии, физики, биологии новой модификации, мультимедийные кабинеты, электронные подиумы, интерактивные доски, которые имеются в каждой школе с доступом в широкополосный интернет. Ребята, работая с ними в восторге, они как учёные создают свои препараты и с удовольствием занимаются. Глядя на них я вижу, как они заинтересованы и мотивированы к предмету.

Развитие функциональной грамотности на уроке – это условие развития компетентностей учащихся, важный момент адаптации к жизни. Предпосылкой развития компетенции личности является наличие определенного уровня функциональной грамотности.

Для учителя заниматься функциональной грамотностью означает:

- видеть проблему ученика, которая заключается в непонимании смысла текста, неумении его "прочитать";

- иметь представление о типологии заданий на разные уровни понимания текста;
- уметь отбирать материал для разработки таких заданий, уметь его адаптировать под разные учебные задачи;
- уметь создавать задания, направленные на развитие функциональной грамотности.

Процесс развития функциональной грамотности осуществляется на основе формирования навыков мышления средствами учебных дисциплин, исходя из предметных знаний, умений и навыков. Средствами формирования и развития навыков мышления являются компетенции, т.е. функциональная грамотность. Перед учителем стоит цель сделать урок, с одной стороны, содержательным и практическим, а с другой стороны, доступным и интересным.

Одним из способов формирования и оценивания ключевых компетенций является использование компетентностно-ориентированных заданий, которые позволяют существенно изменить организацию урока через создание специально организованной деятельности учащихся, создав тем самым условия и среду для самореализации и раскрытия творческих способностей учащихся.

Основа формирования компетентностей на уроках биологии – это целая деятельностная система обучения, идущая от развития сущностных сил учащихся. В ее основе лежит сотрудничество между учащимися и учителем. В основе обучения важны как личностные качества обучающихся, так и организация учебной деятельности, направленная на развитие компетентностей:

- Информационных
- Ценностно-смысловых
- Учебно-познавательных
- Когнитивных

Признаки компетентно-ориентированного задания:

- имитация жизненной ситуации;
- обучающий характер, адаптация к возрастному уровню учащихся;
- выход за рамки одной образовательной области;
- наличие заметно большего, по сравнению с обычными учебными задачами, набора данных, среди которых могут быть и лишнее;
- часть необходимых данных отсутствует; предполагается, что учащиеся должны самостоятельно найти их в справочной литературе.

Приведу примеры заданий ориентированных на развитие ключевых компетенций: познавательная компетентность, самообразовательная компетентность, компетентное отношение к собственному здоровью.

Пример задания №1

Однажды – в V веке до нашей эры – произошло событие, поразившее и напугавшее жителей древнего греческого города Абдеры. Один гражданин почтенных лет вышел прогуляться за город. Вдруг с неба на его голову упала

черепаша. Да так, что тот моментально расстался с жизнью. Необычное событие взбудоражило горожан. Они решили, что падение черепахи было божеским предупреждением абдеритам, погрязшим в грехах. Смущало одно: почему черепаха убила абдерита, за которым не было никаких грехов? Тогда решили, что ему пришлось нести кару за грехи предков. Все абдериты остались довольны этим объяснением и успокоились. Лишь один житель города не был согласен с таким мнением своих сограждан и высмеивал его. Это был Демокрит: философ Древней Греции.

Ответ (Загадочное убийство Демокрит объяснил так: некоторые орлы любят лакомиться черепашиным мясом. Но достать его из крепкого панциря не так просто. Для этого птица, схватив лапами черепаху, поднимается с ней высоко в воздух и, высмотрев скалу или камень, роняет на них свою добычу. От удара при падении панцирь ее разбивается, и орел, спустившись вниз, лакомится мясом. Случилось так, утверждал Демокрит, что орел, приняв блестящую на солнце голову гражданина почтенных лет за камень, бросил на него черепаху).

Пример задания №2

Солнце греет, помогает расслабиться, повышает настроение. Но если переборщить, то последствия будут плачевными, появятся невероятно болезненные ожоги. Ультрафиолетовые лучи сушат кожу, способствуют разрушению её клеток, регулирующих количество теплоты и причиняют повреждения маленьким кожным кровеносным капиллярам. Возникают покраснения, болезненность. Появляются все те признаки, которые мы называем понятием – солнечный ожог.

Человеку, получившему солнечные ожоги, необходима первая медицинская помощь. Внимательно прочитай предложенные способы первой помощи при солнечном ожоге. Выбери номера правильных действий. Обоснуй свой выбор.

1. Обожжённую поверхность смазать увлажняющим кремом (кефиром, простоквашей).
2. Приложить к месту ожога холодные примочки.
3. Если есть возможность, примите холодный душ или ванну.
4. Здоровую кожу вокруг ожога обработать раствором спирта или йода.
5. Наложить на обожженную поверхность стерильную повязку.
6. Защитить кожу от воздействия источника ожога.
7. Дать потерпевшему как можно больше минеральной воды.
8. Напоить горячим чаем и уложить в постель.

Пример задания №3

На приём к врачу пришёл молодой офицер, стройный, безукоризненно опрятный и подтянутый. Лицо офицера было покрыто многочисленными гнойничками.

Врач посмотрел внимательно на офицера и спросил:

- Кто были Ваши предки?
- Я потомственный моряк, - с гордостью ответил посетитель.

- Смените рубашки с воротом на один размер больше, - спокойно сказал врач.

- Доктор, на Вас последняя надежда, чего только не перепробовал, а прыщи не уходят.

Офицер, не ожидавший такого невнимания и недооценки своей беды, сухо поблагодарил и в явном разочаровании поспешно вышел. Прошло несколько месяцев.

Как-то на улице к врачу подошёл подтянутый, стройный, красивый молодой офицер и спросил:

- Доктор, вы меня помните? Вы мне посоветовали носить рубашки с большим воротником и я, прямо-таки в бешенстве, ушёл с приёма. Слава Богу, что я последовал совету: Вы видите - у меня теперь нормальная кожа на лице. Я вам благодарен. Скажите, как вы смогли понять, в чём причина моей болезни?

- Голубчик, ответил старый врач, я рад за Вас. А объяснение болезни подсказали Вы сами, сказав, что вы потомственный военный. Ваша подтянутость, туго застёгнутый ворот бросались в глаза и для меня означали, что ваши яремные вены хронически пережаты, кровоснабжение кожи затруднено. Отсюда всё остальное.... Если узнать о строении кровеносных сосудов, движении крови по сосудам, (АД), то можно понять, почему внешний вид является показателем здоровья.

Использование компетентностно - ориентированных заданий позволяет активизировать самостоятельную учебную деятельность школьника, развивает способности и помогает решать в повседневной жизни проблемы, успешно реализовать себя, где востребованными и успешными становятся люди, способные мыслить и действовать самостоятельно.

Список литературы:

1. Компетентностно-ориентированные задания на уроках как средство развития функциональной грамотности учащихся info@infourok.ru

2. Нуркина Е.А. «Компетентностно-ориентированное обучение на уроках истории и географии», 2013 г.

3. Сборник «Компетентностно-ориентированные задания по биологии и химии», 2014г. Составители: Саменова Л.Н., Буксман Т.В., Полтавец Ж.Г., Туйсина Т.М. и др.

Организация летней школы - один из этапов предпрофильной и профильной подготовки учащихся гимназии

Туйсина Т.М., Касимова Б.С., КГУ «Гимназия №38»

Старшая ступень общеобразовательной средней школы, занимая ключевое место в современном образовании, во многом определяет возможности образования и качество профессиональной деятельности молодых людей, представляет собой особое образовательное пространство, в рамках которого происходит социальное, профессиональное и гражданское самоопределение личности. От того, с каких гражданских и нравственных позиций молодой человек совершает свой образовательный и профессиональный выбор, зависит получение обществом квалифицированного специалиста-профессионала.

В «Концепции профильного обучения» обозначено: «Реализация идеи профильности старшей ступени ставит выпускника основной ступени перед необходимостью совершения ответственного выбора - предварительного самоопределения в отношении профилирующего направления собственной деятельности» [1, с.4].

Эффективность обучения в современной школе во многом определяется широким применением разнообразных форм и методов урочной и внеурочной работы [2].

Работая в команде творческой группы учителей нашей гимназии в проекте темы: **«Реализация профильного обучения в старшей школе на основе профессиональных интересов учащихся»** мы ставим следующие основные задачи, связанные с продолжением данного направления профильного обучения в летний период, осуществляя цикличность в обучении:

- обеспечение углубленного изучения отдельных предметов программы ГОСО;
- создание условий для существенной дифференциации содержания обучения учащихся с широкими и гибкими возможностями, создание для обучающихся индивидуальных образовательных программ;
- установление равного доступа к полноценному образованию разных категорий гимназистов в соответствии с их способностями, индивидуальными склонностями и потребностями;
- расширение возможности социализации учащихся, через обеспечение преемственности между общим и профессиональным образованием, более эффективной подготовки гимназистов к усвоению программ ГОСО.

Для реализации данных задач, с целью обеспечения преемственности между теоретическими и практическими знаниями, мы решили создать с 2018-2019 учебного года для учащихся, выбравших профиль естественных наук, летнюю химико-биологическую школу. Авторами идеи и создания программы летней химико-биологической школы **«Покорим естественные науки»** являются Касымова Б.С., Туйсина Т.М.

Занятия летней школы предусматривают:

- использование разнообразных наглядных материалов – видеофильмов, слайдовых презентаций, анимации, фотоизображений, таблиц и схем в цифровом формате, которые сопровождают теоретический материал и способствуют своевременному закреплению знаний;

- использование теоретического материала в бумажной и в электронной форме, который соответствует кодификатору элементов содержания контрольно-измерительных материалов, что позволяет при планировании занятий включать элементы самостоятельности;

- применение комплектов тестовых материалов и заданий, составленных по контрольно-измерительным материалам по химии и биологии 5+ЕНТ 2018-2019;

- дифференцированный подход к выпускникам 8, 9, 10 классов при подготовке к ЕНТ, конкурсам, олимпиадам, с учетом уровня их обученности, за счет повторения разделов химии и биологии на базовом уровне.

Прилагаемые к программе задания систематизированы по разделам, темам и типам, что позволяет эффективно контролировать степень усвоения как отдельных тем, так и всего курса в целом. Достаточно большое количество дифференцированных заданий способствует углублению знаний и расширению кругозора в области естественных наук. Программа может быть применена при подготовке к ВОУД, ЕНТ, на предпрофильном уровне обучения, при подготовке к олимпиадам разного уровня, что делает ее универсальной.

Эффективность обучения во многом определяется широким применением разнообразных форм и методов урочной и внеурочной работы. Преобладающими методами в работе летней школы являются: проблемный, исследовательский поиск. Современный урок невозможен без применения ИК-технологий, когда учащиеся, используя интерактивные ресурсы, оформляют исследовательские работы, делают презентации, создают видеоматериалы. Ресурсом работы учителя летней школы является проведение занятий в виде пресс-конференций, работа в группах, парах, семинары. Именно они помогают учащимся обсуждать проблемные вопросы, где в споре гимназисты отстаивают свои позиции, учатся аргументированно формулировать свои доказательства. Лабораторные и практические занятия – важная форма, которая связывает теорию с практикой дисциплин. В планирование работы школы включается лабораторный практикум, позволяющий вести визуальные наблюдения за флорой и фауной в естественной среде, что дает учащимся возможность знакомства с биологическими объектами и химическими явлениями в окружающем мире, актуализируют теоретические знания, делая их более понятными для ребят. Поэтому, в программу работы летней школы были включены занятия летней полевой практики, предусматривающие сбор коллекционного материала, видового разнообразия флоры и фауны местности, проведение опытов, наблюдений, экспресс-анализов. Каждый день работы нашей школы отражался в видео и фотоматериалах, фрагменты отдельных занятий мы включили в нашу статью (Приложение 1)

Список литературы:

1. Концепция предпрофильной подготовки учащихся и профильного обучения старшекласников. Астана, 2012 г

2. Организация учебно-познавательной деятельности учащихся в процессе изучения раздела «Человек и его здоровье». Собакина Т.Г., кандидат педагогических наук, Москва, 2018г.

Мұғалімнің функционалды сауаттылығы-оқушының функционалды сауаттылығын дамытудың негізі

Алиева А.М., «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия» КММ

Қазіргі кез құбылмалы әлемде функционалды сауаттылық адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсенді қатысуына, сондай-ақ өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық факторлардың біріне айналуға. Еліміз үшін маңызды болып табылатын стратегиялық міндетті шешу жағдайында тұлғаның ең басты функциялық сапалары белсенділік, шығармашыл тұрғыда ойлауға және шешім қабылдай алуға, кәсіби жолын таңдай алуға қабілеттілік, өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады. Бұл функционалды дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады. Сол себептен жас ұрпақты үлкен өмірге тәрбиелейтін ұстаздардың міндеті ауыр. Яғни ұстаздар сабақ беру барысында оқушыға берілетін тапсырмаларды оқушының жас ерекшелігін ескере отырып, оқушының пәнге деген қызығушылығын арттырып, ойлау қабілетін шыңдайтындай, алған білімін болашақ өмірде қолдана алатындай етіп ұйымдастыруы керек.

Функционалды сауаттылықты дамыту аясында биология пәндерінің мазмұны төмендегідей біліктілікті қамтамасыз етуі тиіс:

- оқушылардың биологиялық сауаттылығын қалыптастыру;
- биология мазмұнының басқа ғылымдармен интеграциясы негізінде заттардың, тірі ағзалардың, қоршаған ортаның бірлестігі және өзара қарым-қатынасы туралы әлемдік көзқарас қалыптастыру;
- қоғамның материалдық, интеллектуалдық және мәдени тұрғысының қайта қалыптасуында биология және биотехнологияның рөлдері туралы тұтастай көзқарасты қалыптастыру;
- ғылымның және техниканың қазіргі ашылуларымен биология бойынша бастапқы білімдерінің өзара логикалық байланысын жүзеге асыру;

Оқушылардың білімнің өмірлік маңызын түсінуі, теория мен тәжірибені тығыз байланыстыруы олардың пәнге деген ынтасын арттырады. Оқушылардың білімге ынтасының болуы, олардың сабақтағы белсенділігінің артуына, білім сапасының жоғарылауына, білім алудың пайдасын түсінудің қалыптасуына мүмкіндік береді. Білім берудің құрылысын оқушылар мұғалім берген мақсаттарды түсінетіндей, қабылдайтындай етіп құру керек және

оқушы мұғалім қойған мақсатты белсенді жүзеге асырушы болуы тиіс. Оқушылардың білімге ықыласын, қызығушылығын арттырудың ең жақсы жолы-сабақта түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану болып табылады.

Осы орайда мен өзім сабақтарымда жиі қолданатын әдіс-тәсілдермен бөлісе кетейін: «Таза тақта», «Алдын – ала берілген атаулар», «Ойлан, жұптас, талқыла», «Модельдеу», «ДЖИГСО».

Осы әдістер негізінде қоғамдық–гуманитарлық бағыттағы 10–сыныпта «Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың химиялық құрылысы мен қызметтері» тақырыбында өткен сабағымда сабақ мақсатына жетуге бағытталып дайындаған тапсырмаларыммен бөлісе кетейін. Сабақ барысында «Ойлан, жұптас, талқыла» әдісі бойынша оқушыларға екі түрлі тапсырма бердім.

1-тапсырма: Әр топқа әр түрлі сұрақтар жазылған үлестірімелер тараттым.

Мақсаты: Майлардың қызметтерін сипаттау мақсатында берілген үлестірімелердегі сұрақтарға ойланып, жұптасып, топта талқылау арқылы жауап беру.

1 топ: Жер бетінің ең суық және ең ыстық аймақтарында сол ортаға бейімделген жануарлар тіршілік етеді. Суықта тіршілік ететін жануарлар не себепті аяздан үсіп кетпейді немесе ыстық аймақтағы жануарлар денесі ыстықтан қызып кетпейді?

2 топ: Аққу, үйрек т.б. су құстары суда жүзгенде не себепті суға батпайды? Олардың қауырсындары неге су болмайды?

3 топ: Түйе 1 айға дейін су іздемей жүре алады, ал аюлар қыс бойына ұйқыда болады. Бірақ олар осы уақытта тіршілігін тоқтатпайды. Себебі неде?

4 топ: Үнемі майсыз тағаммен қоректену адам ағзасының қай бөлігіне зиянды деп ойлайсыз және неліктен?

Дескриптор:

- Майлардың жылу сақтау қызметін біледі.
- Майлардың су жұқтырмау қызметін айтады
- Майлардың энергия және су қоры екенін біледі
- Майлардың жүйке жасушаларында электроқшаулағыш қызмет атқаратынын айтады

Сұрақтар жеңіл болғандықтан, сынып оқушылары түгелдей жауап бере алды.

2-тапсырма:

Майлардың қасиеті мен құрылысын анықтауға арналған тәжірибе жасау.

Мақсаты: Тәжірибені орындай отырып, ойланып, жұптасып, талқылау арқылы майлардың құрылысын сипаттау.

1 топқа өсімдік майы, су, спирт

2 топқа өсімдік майы су, бензин

3 топқа өсімдік майы, су, ацетон

4 топқа өсімдік майы, су, керосин беріледі.

Әр топ оқушылары алдарындағы екі ыдыстағы сұйықтықтарға өсімдік майын құя отырып, көрген қоспалары бойынша топпен ақылдасып, өз ойларын ортаға салады.

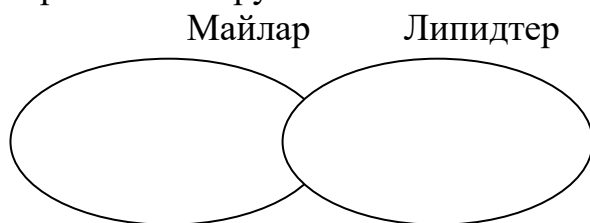
Дескриптор:

- Майлардың су және басқа да түрлі сұйықтықтарға байланысты ерігіштік қасиетін сипаттайды
- Майлар мен липидтердің ерігіштік қасиеттеріне байланысты химиялық құрылыстарын талқылайды

Тапсырма күрделілігі орташа деңгейде болғандықтан, көпшілік оқушылар орындаған тәжірибелері бойынша қорытынды шығарып, ойларын ортаға сала алды. Кейбір оқушылар тәжірибе нәтижесін түсіндіре алмады.

3-тапсырма «Венн диаграммасы» әдісі бойынша берілді.

Мақсаты: Майлар мен липидтердің химиялық құрамы, қасиеттері мен қызметтерін салыстыру

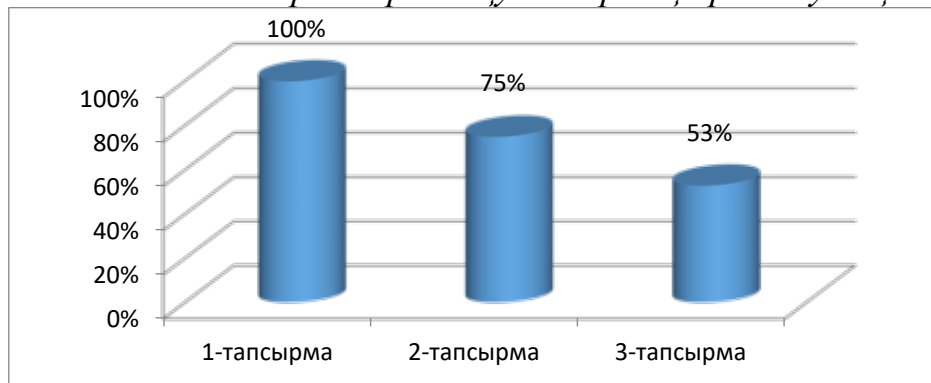

Дескриптор:

- Майлардың химиялық құрылысы, өзіне тән қасиеттері мен қызметтерін жазады
- Липидтердің химиялық құрылысы, өзіне тән қасиеттері мен қызметтерін жазады
- Майлар мен липидтердің құрылысы мен қасиеттері және қызметіндегі ұқсастықтарын табады

Тапсырма сыни тұрғыда ойланып, салыстырып, пайымдауды қажет ететіндіктен, кейбір оқушылар ғана тапсырманы толық орындады.

Тапсырмаларды оқушылардың орындау деңгейінің мониторингі

Осы әдістер арқылы мен өз сабағымда мақсатыма толық жете алдым ба, қандай әдіс-тәсілдер мақсатыма жету жолымда тиімді болды, қайсысы тиімсіз болды деген сияқты өзімнің сабағымға сараптама жасап, қорытынды шығарып отырамын.

Қорыта келгенде, функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе

алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне бару жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады. Сондықтан теория мен практиканың байланыста болуын қамтамасыз ету үшін әрбір пән бойынша берілетін білімнің мазмұны мен көлемін анықтағанда теориялық қағидалардың, заңдылықтар мен ережелердің, яғни ұғымдық ақпараттық материалдардың бала өмірінде кездесетін түрлі проблемалық мәселелерді шешуге көмегі тиетіндей, бала оны қолдана алатындай практикалық маңызы ескерілуі тиіс. Сондай-ақ оқушылардың оқу материалын тек жаттап қана алмай, оның мән-мағынасын терең түсінуін қамтамасыз ету міндетті болып саналады.

Пайдаланған әдебиеттер:

- 1.«Биология және сауаттылық негізі» 2018 жыл.№ 4
2. Е.Иманғалиев. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру жолдары «Білім беру мекемесі басшыларының анықтамалығы». № 9 (69) 2012 жыл.6-9 бет.
3. Н.Назарбаев. Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы. Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам. «Егемен Қазақстан» газеті. 10 шілде.2012.

Химия пәнін меңгертуде оқытудың белсенді әдістерін тиімді қолдану

М.Ж Жайназарова, «С.Саттаров атындағы №57 мектеп –лицейі» КММ

Қазіргі ғылым мен техниканың құлаштап дамыған кезеңінде, ақпарат ағымы жылдамдығының артуына орай дәстүрлі білім беру үрдісі өз құндылығынан айырылды. Сондықтан қазіргі кезеңде өзіне және өзгелерге, әртүрлі жағдаяттарға сыни тұрғыдан баға бере алатын, білімнің қажеттілігін саналы түрде ұғына алатын жаңа тұлға қалыптастыру қажеттілігі туындап отырғаны сөзсіз. Дайын білім беретін «дәстүрлі» стильмен оқытатын мұғалім сыни тұрғыдан ойлау қабілеттері дамыған оқушыларды қалыптастырғысы келсе, өздерінің де сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыта отырып, жанашыл идеяларды қабылдауға дайын болуы керек. Сын тұрғысынан ойлау технологиясында да мұғалімнің ролі орасан зор, бірақ мұнда білім алушының өздігінен шығармашылық жұмыс жасауына мүкіндік туындайды. Осы орайда мұғалім сабаққа кәсіпкер бола отырып, сабақ кезеңдерін жоспарлау, оқушыларды бағалау әдістерін меңгеру қажет және сабақ барысында

оқушыларды ынталандыру, шектеу, көтермелеу тәсілдерін де білу қажет деп ойлаймын. Сын тұрғысынан ойлау арқылы оқушылар баламалық ойлар айтуға, әр жағдаятқа өз пікірін айтуға, қарсы пікір айтып дәлелдеуге бейімделе келіп өзінің ой ұшқырлығы мен сөздік қорын арттырады. Осы тұрғыда оқушыны жеке емес топтап, жұптап оқыту әдістері қолданылады. Жұмысты жұп немесе топ құрамында орындау барысында оқушылардың барлығы дерлік белсенділендіреді! [1] Мысалы, сыныпта және сыныптан тыс іс-шараларда топтап, жұптап оқыту барысында оқушылардың бойында мынадай қасиеттердің қалыптасуына мүмкіндік туындайды:

1. Жауапкершілік
2. Сенімділік
3. Белсенділік
4. Бір-біріне деген құрмет
5. Шыдамдылық, мейірімділік
6. Ұжымдық – қарым қатынас

Химияның ғылыми теориялары дәлелдеуді қажет ететіндіктен білім негізін көп жағдайда тәжірибемен ұштастыру - негізгі міндет болып саналады. Осы орайда оқушыларды тәжірибе жасауға баулу арқылы пәнге деген қызығушылығын арттырудың тағы бір мүмкіндігі туындайды. Сыныптан тыс шара - топтық сайыс немесе «Қызықты химиялық кеш» өткізу барысында оқушылар түрлі қызықты тәжірибелерді: «Жанбайтын орамал», «Шайда көгергіш нан», «Тиімді операция», «Отсыз жұмыртқа пісіру», «Жанартаудың атқылауы» тағы басқа да тәжірибелерді жасау арқылы заттармен жүретін құбылыстардың олардың қасиеттерімен тікелей байланысты болатынына оңай көз жеткізе алады. Мектебімізде химиялық кештер мен топтық сайыстар ұйымдастырылып тұрады, солардың бірі «XXI ғасыр химигі» атты сайыс. Енді қазіргі таңда кейбір тәжірибелерге қажетті реактивтер тапшы болған жағдайда және уақыт үнемдеу мақсатында виртуалдық тәжірибелердің өткізілуі де әбден мүмкін. Осы орайда, қазіргі заманғы оқытудың ең тиімді әдісі – ол компьютерлік технологияны пайдалану. Оның қатарына интернет технология, электрондық пошта, компьютерлік оқыту бағдарламалары, (E-learning), bilimland, бейнефильдер, презентация, және түрлі интеллектуалдық ойындар мен компьютерлік ойындар(kahoot, quizlet) жатады.

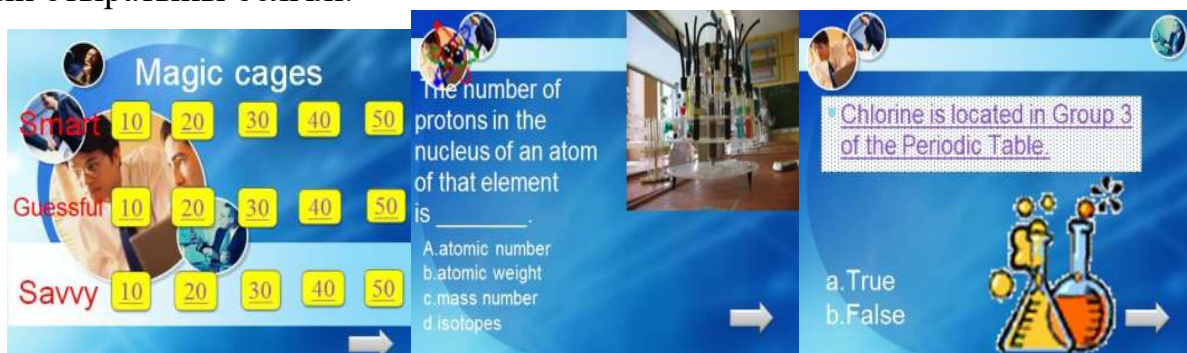
E-learning (ағылшын тілінен қысқартылған *Electronic Learning*)- электрондық оқыту жүйесі, электрондық оқыту, қашықтықтан оқыту, компьютердің көмегімен оқыту, желілік оқыту, виртуалды оқыту, ақпараттық, электрондық технологиялардың көмегімен оқыту деген термин сөздерінің синонимі. Ал ЮНЕСКО мамандарының берген анықтамасы бойынша E-learning - интернет және мультимедиа көмегімен оқыту.

Ерекше тоқтала кететіні, ол- «bilimland» цифрлық оқыту ресурсы. Неге? Себебі мұнда барлық пәндерден сабақ жүргізу барысында қажет болатын тақырыпқа сай қажетті ақпараттарды, яғни видеофильмдерді, цифрлық тапсырмалар мен тақырыптық тесттерді пайдалануға болады. Сонымен қатар тақырыпқа байланысты тапсырмалары бар таратпа қағаздарды шығарып алып

пайдалануға болады. Ақпараттық технологияның тағы бір жемісі - электрондық пошта арқылы кез-келген құжатты не басқа да мәліметті қажетті орынға көзді ашап-жұмғанша жеткізу қазіргі таңда ешқандай қиындық тудырмайтыны белгілі. Ендеше осы электрондық поштаны да білім беру мақсатында тиімді пайдалануға болатынына көз жеткіздік. Электрондық поштаға оқушылар үйден дайындаған шығармашылық презентацияларын, интернет желісінен алған видеофильмдерін, басқа да ақпараттарды салып сабақта өз жұмыстарын таныстыра алады.

Жан-жақты білімді, білікті тұлға тәрбиелеуде үштілді қатар меңгертудің де маңызы зор. Мысалы, үштілділік бағдарламасын негізге ала отырып, 8 сынып оқушыларына химия пәнінің негізгі түсініктері мен заңдарын ағылшын тілінде ойын ретінде өткізген тиімді.

“Young Chemist” атты интеллектуалдық ойынды топтар арасындағы сайыс ретінде өткізу арқылы пән бойынша негізгі түсініктер мен заңдарды оқушының ағылшын тілінде меңгеруіне жағдай жасауға болады. Ұяшықтардағы ұпай санының өсуіне қарай сұрақтың қиындық деңгейі де артып отыратыны белгілі.

Мұндай ойындарды оқушылардың өздеріне құрастырып келуді тапсыру олардың шығармашылық ізденісін арттырады. Ал «kahoot», «quizlet» ойындарының ерекшелігі ол - оқушылардың жеке және топ болып сайысқа түсуіне мүмкіндік туғызады және сонымен қатар ойын олардың эмоциональды көңіл күйіне оң әсерін тигізеді. Себебі «kahoot» ойыны барысында әр сұрақтың жауабының дұрыс не бұрыс берілгендігі туралы мәлімет жылдам, артынша көрсетілетіндіктен оқушы азарттық сезім арқылы білімге құштар болып отыранын өзі де сезбей қалады.

Компьютерлік технологиялардың өзі мұғалімнің шеберлігіне байланысты әрқалай қолданылуы мүмкін. Бірақ енді қазіргі таңда жаңа технологияны пайдаланбай білім алу мүмкіндігі жоқпен тең.

Қорыта айтқанда еліміздің әлемдік білім беру кеңістігіне бағыт алып, білім берудің жаңа жүйесі жасалып жатқан тұста[2] педагог сабақты үнемі қалыптасқан формада өткізуден гөрі оқытудың жаңа технологиясын, жаңа белсенді әдіс-тәсілдерін пайдаланып, оқушыға білімді тек дайын күйінде емес, сол білімді алудың жолдарын үйрету арқылы оның дағдысын қалыптастыруға бағыттаған жөн. Ал дағдысы қалыптасқан баланың өз-өзіне сенімділігі артады және кез-келген уақытта, түрлі жағдайларда тығырықтан шығатын жол таба алатыны сөзсіз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Асхат Әлімов «Интербелсенді әдістемені ЖОО –да қолдану мәселелері» оқу құралы, Алматы -2013ж,135 бет
2. «Химик анықтамалығы» №3(59)-2017мамыр-маусым, 15 бет

Жалпы білім беру мекемелеріндегі балалар мен жасөспірімдердің денсаулығы

Аймуханбетова А.Б., «58 ЖББОМ» КММ

Мектептегі 9-11 жыл, оның қарқынды даму кезеңіндегі баланың белсенді қызмет ететін орны болып табылады. ҚР "Білім туралы" Заңына сәйкес білім алушылардың денсаулығын сақтауға және нығайтуға кепілдік беретін жағдай жасауы тиіс. Алайда, жалпы білім беретін мектептің реформасына байланысты, әсіресе соңғы жылдары білім беру жүйесін саралау қарқынды жүріп жатыр: оқу орындарының жаңа түрлері пайда болды, оқу бағдарламалары нығаюда, оқу жүктемелері ұлғаюда және "сау емес мектеп ғимаратының синдромы" сомасында оқушылар денсаулығының нашарлауы үшін алғышарттар жасалуда. Жасөспірімдік кезең физиологиялық ерекшеліктерге байланысты патологияның дамуының "қауіп" жасы болып табылатындығын ескеру қажет. Келтірілген деректер осы патологияға байланысты факторларыдың себептерін зерттеу және мониторингі бойынша зерттеулердің өзектілігін анықтайды. Зерттеудің мақсаты - білім беру ортасын кешенді гигиеналық бағалау және "мектеп аурулары" деп аталатын бірқатар патология бойынша оқушылардың денсаулық жағдайына қауіп факторларының әсерін зерттеу[2].

Қазіргі оқушылардың денсаулығын зерттеу - жан-жақты ғылыми талдауды және оны талқылауға мүдделі барлық мамандардың белсенді қатысуын талап ететін өзекті мәселе. Оқушының денсаулығына кері әсер ететін Қазақстанның қазіргі дағдарысты әлеуметтік-экономикалық жағдайын ескере отырып, әлеуметтік жұмыс бойынша мамандардың қатысуымен мектептерде профилактикалық және насихаттау бағытын белсенді әзірлеу және іске асыру қажет. Оқушылардың денсаулығын тек білім беру жүйесінен тыс шешілетін таза медициналық мәселе болып табылатын патологиялардың болуы немесе болмауы ретінде қарастыруға болмайды. Шаршау, оқушының жалпы физикалық дамуы - бұл оның танымдық белсенділігі мен оқуға қабілеттілігі тікелей байланысты факторлар, бұл да ресурс ретінде денсаулықты құраушы. Әдетте, мектептің оқытушылар құрамы оқушылардың денсаулық проблемаларына алаңдамайды, керісінше, оқушыларды ауру бойынша сабақтан босатқаны үшін жазалайды. Алайда, оқушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты оқытушылардың түсінуі (немесе түсінбеуі) қазіргі уақытта олардың денсаулығына жете бағаланбаған әсер ете алады.

Сәйкесінше, оқушылардың денсаулығы-медициналық, педагогикалық ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік мәселе, себебі бұл болашақ мамандар мен болашақ ата-аналар. Оқушылардың денсаулығын нығайту, олардың жұмысқа қабілеттілігін арттыру-жоғары білікті кадрларды даярлаудың басты міндеттерінің бірі, өйткені оқушылардың денсаулығын кәсіби құзыреттілікпен қатар, даярлау сапасының көрсеткіштерінің бірі ретінде қарастыру керек [3].

Қазіргі жағдайда оқу материалының көлемі мен сабақ санының көбеюінен оқу процесінің тұрақты қарқындылығы байқалады. Соның салдарынан дені сау балалар санының төмендеуіне алып келетін мектеп жүктемелерінің үлкен шаршағандығы мен үлкен физиологиялық белгілері пайда болады. Мектеп онтогенезінің ең қолайсыз кезеңі сырқаттанушылық өсімінің айтарлықтай қарқынымен ілесе жүретін бірінші сыныпта, орта сыныптарда және 10–11-сыныптарда оқу кезеңі болып табылады. Бұл оқушылардың оқытудың жаңа сатысына бейімделуі кезеңіне байланысты.

Оқу ақпаратының өсіп келе жатқан көлемі мен оқу процесінің қарқындылығы салдарынан балалардың шамадан тыс жүктелуі мектеп оқушыларының денсаулығының нашарлауының анықтаушы факторы болып танылады. Алайда, оқушыларды шамадан тыс жүктемеден қорғау проблемасының өзектілігі туралы айта келе, ғалымдар бұл күрделі құбылыстың бірсандық жағына баса назар аударады. Осылайша, оқушылардың денсаулығы қолайсыздығының басты факторы:

- білім алушылардың функционалдық - жас мүмкіндіктеріне оқу бағдарламалары көлемінің, олардың ақпараттық толықтығының сәйкессіздігі;
- ұйым жүйесінің стрессогенділігі мұғалімдердің көп санымен өткізілетін білім беру процесі мен көптеген пәндер;
- жоғары сынып оқушыларының көпшілігінің жоғары оқу орындары жанындағы дайындық курстарында немесе репетиторлармен қосымша айналысуға мәжбүр болуы [5].

Мамандардың назарын "жаңа үлгідегі мектептерде" – гимназияларда, лицейлерде, жекелеген пәндерді тереңдетіп оқытатын мектептерде, сондай-ақ жоғары лауазымды мектептің сыныптарында "дамыта оқыту" жүйесі бойынша оқитын оқушылардың оқу жүктемесінің "сандық" факторына аударды. Бұл жерде "оқушылардың денсаулығына қолайсыз жағдай" – жүйке-психикалық бұзылыстардың айқын байқалуы, иммундық және гормоналды дисфункциялармен қоса жүретін шаршағыштық, ауруларға төзімділіктің төмендігі байқалады. Әлбетте, бұл барлық мәліметтер мен қорытындылар ерекше назар аударуға тұрарлық. Бірақ проблеманың "сандық" жағына баса назар аударатын болсақ, біздің ойымызша, аса маңызды – "сапалы құрамдауыш". Денсаулық сақтау мәселелеріндегі мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігінің төмен деңгейі оқушылардың дене және психикалық денсаулығына белгілі бір зиян келтіруі мүмкін. Білім беру процесінің режиміне қойылатын гигиеналық талаптарды педагогтардан білмеу немесе елемей оқушылардың ауру болуына себеп болуы мүмкін және жиі себеп

болады: олар тек шаршағандықты ғана емес, сонымен қатар көру мүшелерінің, жүйке жүйесінің және т.б. ауруларын туды.

- Сабақта бақылау жұмыстарын жүргізудің орындылығы туралы;
- Оқушылардың шаршауының, дене бітуінің және көруінің бұзылуының алдын алу мақсатында барлық сыныптарда сабақтарда дене шынықтыру сабақтары мен көзге арналған гимнастика өткізудің орындалуы туралы;
- Білім алушылардың оқу іс-әрекетінің әр түрлі түрлерінің орташа үздіксіз ұзақтығы туралы (қағаз тасымалдаушыдан оқу, жазу, тыңдау, сұрау және т. б.) және техникалық оқыту құралдарын пайдалану, сондай-ақ көзге дәптерге немесе кітаптарға дейінгі оңтайлы қашықтық туралы;
- Үй тапсырмаларының ең көп көлемі туралы (астрономиялық сағаттарда орындауға кететін уақыт шығындары: 2-3 сыныптарда – 1,5 сағаттан, 4-5 сыныптарда – 2 сағаттан, 6-8 сыныптарда – 2,5 сағаттан, 9-11 сыныптарда – 3,5 сағаттан аспауы тиіс. Өкінішке орай, оқушының денсаулығына келтірілген зиян мөлшерін және оның мұғалімнің іс – әрекетіне тікелей тәуелділігін анықтау өте қиын және әрқашан мүмкін емес. Бүгінгі Қазақстан үшін жаңа әлеуметтік-мәдени жағдайда педагогикалық күш-жігер білім беру қызметтеріне әлеуметтік тапсырыспен қарама-қайшы келеді. Жаңа әлеуметтік стандарттар мен құндылықтарға бағытталған (конкурентабельділік, табыстылық, статустылық және т.б.) оқушылардың ата-аналарынан шығатын бұл "тапсырыс" көбінесе білім беру мазмұнын физикалық зиянына қарай зияткерлік дамуға бағыттап қана қоймай, педагогтерден оқу жүктемесінің артуын талап етеді. Ол олардың деңгейін қалаған нәтижені алумен тікелей байланыстырады. Мұғалімдердің оқыту процесін стандартты емес етіп жасауға, оны өзін-өзі дамытуға және оқушылардың өзін-өзі билеуіне ҰБТ-ға апару талпыныстары нашар, әдетте, әлеуметтік тапсырыспен қарама-қайшы, ата-аналар тарапынан да, мектеп әкімшілігі тарапынан да, ең алдымен, есептік көрсеткіштерді жақсартуға және онымен байланысты мектеп табыстылығының рейтингін жақсартуға мүдделі.

Әсер ететін қауіп оқушыларды денсаулық сақтау мәселесінде бастысы мұғалім мен әкімшінің позициясы емес, бұл әлеуметтік тапсырыс және білім сапасын бағалау критерийлері болып табылатындығымен байланысты. Олар: мектепті тек қана оқушылардың оқудағы "табыстылығын" растайтын және оның денсаулық жағдайын елемейтін нәтижелерге қол жеткізуге бағыттайды. Осы мәселені тиімді шешу білім беру жүйесі мектептегі білім беру сапасына қойылатын талаптар мен денсаулық сақтау компонентін елеусіз деңгейде ескеретін талаптар мен денсаулық сақтау мектеп ортасын ұйымдастыруға қойылатын заңды талаптары арасындағы қарама-қайшылықты еңсермей, оның вариативтілігін (бейімділігін, тереңдігін және т.б.) ескермейтін және осыған байланысты білім алушылар контингентінің әртүрлі деңгейлілігін ескермеу мүмкін емес. Оларды кейіннен сол немесе басқаларды, керісінше, сол және басқаларды бір мезгілде өзгертумен келісу қажеттілігі- бұл перспективалы болып табылатын жол. Егер көрсетілген қарама-қайшылық шешілген жағдайда, іс жүзінде жүзеге асырылатын жалпы білім беру жүйесінде ата-

аналардың, педагогтардың, мектеп әкімшілігінің, білім беруді басқару мүшелерінің негізгі оқу көрсеткіштері бойынша мектептің табысты болуы шартымен "үнсіз келісуімен" көрінетін денсаулық сақтау қызметінің имитациясы қаупі болады. Осы іс жүзін міндетті түрде іске асырудың басты теріс салдары тек жағдайды бақылаусыз және басқарылмауда ғана емес, ең бастысы– мектеп оқушыларының денсаулық жағдайының нашарлауында көрініс табуы мүмкін. Осылайша, мектептегі нақты функционалдық ауытқулар мен созылмалы аурулардың таралуының өсуі туралы қорытынды жасауға болады. Бұл ретте мекеменің мәртебесіне қарамастан (гимназия т.б. пәндерді тереңдетіп оқытатын білім беру мекемесі немесе дәстүрлі жалпы білім беру мектебі) онда мамандандырылған валеологиялық қызметтің болуына, өз оқушыларының денсаулық жағдайы бойынша мекемелердің бір-бірінен шамалы айырмашылығы бар екенін атап өткен жөн. Мысалы, қалалық гимназияда үш жылдан астам уақыт бойы қалыпты дене бітімі дамыған оқушылар пайызы қала бойынша орташа көрсеткіштерден төмен. ХХІ ғасырда бүкіл жер бетіндегі халықтың денсаулық жағдайының жағымсыз үрдістері ерекше байқалып отыр. Бүгінгі таңда халықтың денсаулығы бірқатар факторлардың әсеріне байланысты екені ғылыми дәлелденген – экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, экологиялық, табиғи-климаттық және т.б. Бұл ретте олардың әрқайсысының қоғамдық денсаулықтары әр түрлі. Көптеген зерттеулер халықтың, оның ішінде балалар мен жасөспірімдердің денсаулық жағдайын, өмір салты факторларымен анықталады [4].

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әбілқәрім Х. Спирометриялық диагностика. – Алматы: Медицина: 2010. – Б.74-77.
2. Берсенева А.Т. Оценка возможностей организма и риск развития заболеваний. – М.: Медицина, 2009. – С. 201-205.
3. Бородкина Г.В. Медико-психологическое обеспечение учебного процесса.- М.: Медицина, – 2009. – С. 117-129.
4. Демеуов Ж.Д., Байназарова Б.Я., Алиакбарова З.М., Бекетаев А.М. Мектепке дейінгі балалардың анатомиясы, физиологиясы, гигиенасы. - Алматы: Медицина, 2012. - Б.74-85.
5. Исмагулова Ф.А. Анатомия, физиология және гигиенаның кейбір мәселелері. Алматы. 2006. – Б.231-240.

Химия сабағындағы мұғалім іс-әрекетінің шеберлігі

Уралбаева К. Р., химия пәні мұғалімі, «№61 ЖББОМ»

Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында химия сабақтарындағы тұлғалық-бағытталған оқыту. Мұғалімнің шеберлігі - тек қана мұғалімнің жан-жақты және әдістемелік сауаттылығына ғана емес, ол - әр сөзін білім алушыларға жеткізе білу және олардың толық қабылдай алуы болып саналады. Шеберліктің негізі - балалардың өз еркімен дамуына және дарынды тани отырып, оны дамытуға жол аша білетін, оқу-тәрбие процесінде білім алушылармен педагогикалық ынтымақтастықтар орната алу, жұмысты атқарудың формаларын, әдістерін дамыту, шәкіртке деген қамқорлық пен сүйіспеншілікті арттыру болып табылады.

Қазіргі заман талабында мұғалім тек өз пәнінің терең білгірі болып қоймай, рухани бай, тарихи танымдық, педагогикалық-психологиялық сауаттылық, саяси экономикалық білімділік пен ақпараттық сауаттылықты ұдайы талап етілуде, яғни педагог –өз ісінің шебері, жоғары мәдениетті пәнін терең меңгерген маман.

Шығармашыл мұғалімнің ерекше қасиеті – педагогикалық тапқырлық. Сабақ мұғалім мен білім алушының арасындағы жұмыстың маңызды түрі десек, мұғалімнің ізденісі, білімі, біліктілігі, әдістемесі, шығармашылық шеберлігі осы сабақта көрініс табатыны айдан анық. К.Д.Ушинский былай дейді: «Өз сабағына барлық оқушыларды тарта білуі, белсенділігі мен шығармашылығын оята білуі – мұғалімнің көрсеткіші». Сондықтан мұғалім оқытудың неғұрлым тиімді жолдарын іздестірсе, білім алушы соғырлым тез дамиды, білімді тез меңгереді, шығармашылыққа үйренеді, сабақ санасы артады. Жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша өзімнің сабақтарымда білім алушылардың қабілеттеріне, білім деңгейіне, ынтымаққа қарай топтап, өз бетімен еңбектенуге, ізденуге, қорытынды жасауға машықтандырамын, білім алушының ақыл-ойын дамытып, өзіндік дүниетанымын қалыптастырамын, сабаққа ынтымақ арттырып, тапсырманы орындау барысында жіберілген кемшіліктерді уақытында анықтап, жеткен жетістігі үшін марапаттап, мадақтап,яғни қалыптастырушы бағалау жүргізе отырып, үнемі кері байланыс беріп отырамын.

7 сыныптарда «Металдар мен бейметалдардың жануы»

тақырыбында қолданған әдіс – тәсілдер және білім алушыларға берген тапсырмалар мен дескрипторларымды ұсынбақшымын:

(ЖЖ) 1 тапсырма: Берілген теңдеулерді толықтыр:

Мыс + ... = мыс оксиді;

Күкірт + оттек = ...

... + темір = темір оксид

... + ... = фосфор

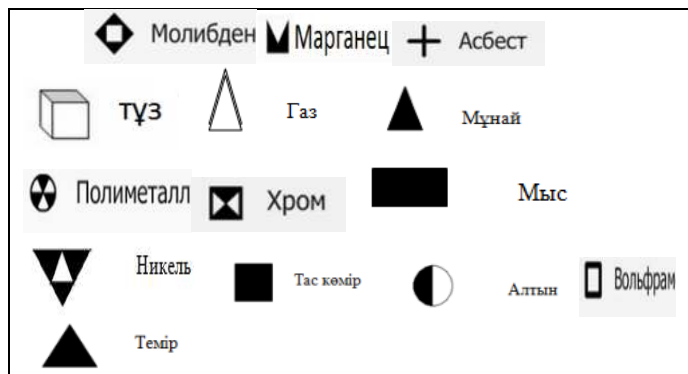
оксид

Дескриптор Білім алушы

- тапсырманы дәптерге жазады;
- көп нүктенің орнына тиісті зат атауын жазады.

ҚБ: «Жұлдызшалар» арқылы бағаланады.

(ТЖ) 2 тапсырма: «Модельдеу» әдісі. Қарағанды облысы аймағының кен орындарын шартты белгілері бойынша картаға орналастыр:

БК-2 Дескриптор Білім алушы

Картамен жұмыс жасайды.

- Шартты белгілерді ажыратады;
- Шартты белгілері бойынша кен орындарын картаға орналастырады.

Сабақтың барлық кезеңдерінде ынталандыратын, ішкі уәжін тудыратын, қалай жұмыс істегені және оқу мазмұмын қандай дәрежеде игергенін көрсететін қалыптастырушы бағалаудың әдістерін: ауызша мадақтау, бірін-бірі бағалау, өзін-өзі бағалау «Бас бармақ», «Мадақтау» арқылы ұйымдастырамын. Сонымен қатар **«Қазақстанның пайдалы қазбалары»** тақырыбында жаңа сабақты (ЖЖ, Ж, Т) **«Ойлан, жұптас, бөліс»** стратегиясын қолдана отырып, 3 топта отырған білім алушыларға тақырыпшалар беріледі. Мәтін бойынша алған ақпараттарымен алмасады. Әр топ өздеріне берілген тапсырмаларды постер арқылы қорғауда тақырыптың мағынасының ашылуына, шығармашылығына, түйінді идеясының болуына және өмірмен байланыстылығына мән береді.

ҚБ. «Екі жұлдыз бір тілек» топтар тірін-бірі бағалайды.

Бағалау критерийі:

1.Қазақстанның минералды және табиғи ресурстарының кен орындарын анықтайды;

1 тапсырма:

(Ж) «Визуалды айғақтар» әдісі бойынша Қазақстандағы кен орындарды картадан көрсетіндер?

Дескриптор Білім алушы

-Қазақстанның картасынан минералды және табиғи ресурстардың шартты белгілерін табады;

- кен орындарды картадан көрсетеді.

Бағалау критерийі:

2. Пайдалы қазбаларды ажыратады

2 тапсырма:

«Айқыштар мен нөлдер» ойыны арқылы шикізат пен алынатын өнімдер бойынша кестедегі бос орындарды толтыру:

Шикізаттың атауы	Өнімдер
мұнай	
	қола
мыс	
	ұшақ
газ	

Дескриптор Білім алушы

-пайдалы қазбалардың өнімдерін біледі;

3 тапсырма:

«Вен диаграммасы» әдісі арқылы Мұнай мен газ кенін салыстыра отырып жауаптарыңызды тұжырымдаңдар.

Дескриптор : Білім алушы

- бір-бірінің айырмашылығын ажыратады

- ұқсастығын салыстырады;

- жауаптарын дәлелдейді.

Мұндай сабақтардың нәтижесінде сабақта саналы білім қалыптасады, оқушылардың шығармашылық қасиеттері артады, бос отырған оқушы болмай, мұғалім мен білім алушының арасында ізгілік қарым-қатынас орнайды, топ алдында сөйлеп, өз ойын еркін айтуға және дәлелдеуге тақырыпты талдауға үйренеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Білім шыңы - ғылым сыры» республикалық ғылыми-әдістемелік, танымдық журнал №8, жыл.

2. Бұзаубақова Қ. «Жаңа педагогикалық технологиялар», Тараз - 2003 жыл.

3. Республикалық ғылыми-педагогикалық журнал «Химия мектепте» №5, 2016 ж.

Білім алушыларды критериалды бағалаудың заманауи жүйесі: жаңа тәсілдер, жаңа шешімдер

Рахметолла С. Қ., Рахимжанова А. Ж., «Ә. Бөкейхан атындағы №76 ЖББОМ» КММ

Қазіргі қоғамның өзекті мәселелерінің бірі — әлеуметтік, экономикалық өзгермелі жағдайларда өмір сүруге дайын болып қана қоймай, сонымен қатар оны жүзеге асыруға, жақсартуға игі ықпал ететін жеке тұлғаны қалыптастыру. Мұндай тұлғаға қойылатын бірінші кезектегі нақты талаптар — шығармашылық, белсенділік, жауаптылық, терең ілімділік, кәсіби сауаттылық. Бұл талаптарды жүзеге асыру үшін оқушы білімін бағалауда мүлдем жаңа бағытта жұмыс істеу қажеттілігі туындайды.

Бүгінгі таңда оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау — оқу үдерісінің маңызды, салмақты бөлігі болып табылады. Сол себептен зерттеу іс-әрекеттерін кеңінен қолданып, оқушылардың жетістіктерін бүгінгі күннің талабына сай жаңаша бағалау жүйесі қажет етіледі. Бұл жерде оқушылар өзін-өзі бағалау, бірін-бірі бағалау, топтық бағалауда оқу үдерісінің белсенді қатысушысы бола алады. Себебі, дәстүрлі бағалау жүйесінде оқушы жауап бергені үшін ғана бағаланып келген болатын. Сол кезде оқушы қаншалықты әділ баға алғанына күмәнмен қарауы мүмкін. Бұл жағдайда білім алуға деген қызығушылықты жоғарылатуға мүмкіндік жасайтын бағалаудың нақты критерийлері, мұғалім мен оқушы арасындағы кері байланыс жағдайлары болмады [1].

Критериалды бағалауды енгізудің мақсаты:

- Мектепте оқыту сапасын жоғарлату;
- Мектеп бітірушілердің білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру.

Критериалды бағалаудың міндеттері:

- Сабақтың әр бөліктеріндегі әр оқушының дайындық деңгейін анықтауға;
- Бағдарламаға сәйкес оқу мақсаттарын орындау қабілеті;
- Жеке оқушының даму жетістігін бақылауға;
- Оқушының білім алу барысындағы қателіктері мен олқылықтарын айқындауға;
- Әртүрлі жұмыс барысындағы алған өз бағасының әділдігіне көзін жеткізуге;
- Оқу бағдарламасының тиімділігін саралауға;
- Сабақ үдерісі мен білімнің меңгерілуі туралы оқушы мен мұғалім және ата-ана арасындағы кері байланысты қамтамасыз етуге жағдай жасау. [2]

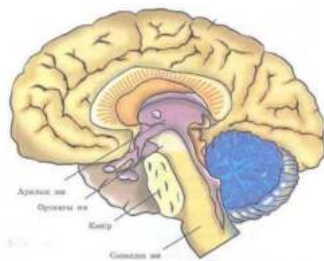
Ал, бағалаудың жаңа әдісінде оқушы бағаны қандай критерийлер бойынша алғанын, келесі сабақтарда қандай критерийлерге көңіл бөлу керектігін ұғынады. Бұл жүйеде оқушының нәтижесі мен бірге іс-әрекеті де бағаланады. Себебі; «Бағалау» терминінің өзі «жақын отыру» дегенді білдіреді. Одан басқа оқушыларды бағалауда мұғалім түрлі әдіс-тәсілдерді қолданаалады. Біріншіден, оқушының қызығушылығы артады, екіншіден, мұғалімнің жұмысында жеңілдейді (оқушылар бірін — бірі бағалау, топпен бағалау, топты бағалау әдістерін қолданғанда).

Қалыптастырушы бағалау оқушылардың қай кезеңде, қай бағытта екенін анықтау және оданда зор жетістікке қалай жету керектігін жоспарлау үшін қолданылады. Қалыптастырушы бағалау күнделікті сабақта үлкен рөл атқарады, себебі күнделікті оқу жетістіктері мен кері байланыс оқушыларға өз оқуы туралы қорытынды жасауға және нәтижені жақсарту үшін керекті шешім қабылдауға ықпал етеді. Қалыптастырушы бағалау оқушының әр сабақтағы іс — әрекетін бағалайды. Бұл жерде оқушының сабақтағы белсенділігі, еркін өз ойын білдіруі, сыныптастарына көмектесуі, бірлесіп жұмыс жасауы және т.б.жатады. Қалыптастырушы бағалау баға қою мен жүзеге асырылмайды. Мақтау, мадақтау, жылы шырай таныту, қолдау көрсету, ынталандыру қалыптастырушы бағалаудың түрлері болып табылады.

Қалыптастырушы бағалау оқыту кезеңінде күнделікті қолданылады және сабақ барысында оқушылардың оқу танымдық әрекетіне басшылық жасайды. Қалыптастырушы бағалау мұғалімнің жалпы немесе жекелеген оқушылар жұмысына жүйелі түрде бақылау жасау көмегімен жүргізіледі. Бағалаудың бұл түрі оқушылардың сынып немесе үй тапсырмаларын өз бетінше орындауға деген ниеттері мен берілген тапсырманы орындауға деген олардың қызығушылығы мен жауапкершілік сезімінін таландыруда үлкен маңызға ие болады. Жаратылыстану бағыты бойынша биология және химия пәндерінде жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, нәтижеге жету.

Сабақ барысында қолданған іс-тәжірибемізден «Суреттен сөйлем, сөйлемнен мәтін» әдісіне толығырақ тоқталсақ:

Тапсырма: 1 суретке назар аударып, ми діңінің құрылысының атауы мен қызметін жазыңыз

1- сурет. Ми діңінің көлденең кесіндісі

Ми діңінің құрылысының атауын жазыңыз	Қызметін жазыңыз

Дескриптор Білім алушы

Суретке назар аударып, ми діңінің құрылысының атауын сипаттайды.

Ми діңің құрылысының қызметін жазады.

Осы критериалды бағалауды биология сабағында 7 сынып оқушылар арасында жүргіздік.

7 «а» сыныбының сабағында жұптық жұмыста 40%, 7 «ә» сыныбының сабағында топтық жұмыста 60% сапа көтерілді.

Оқушылар жұптық жұмысқа қарағанда, топтық жұмыста жақсы нәтиже көрсетеді.

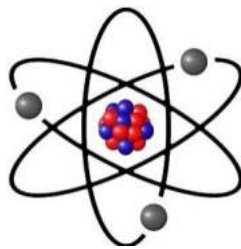
«Координация және реттелу» тарауы бойынша бөлімдік жиынтық бағалау кезінде оқушылардың алған ұпайы сабақ кезіндегі қалыптастырушы бағалау кезінде алынған тапсырмалардың нәтижесіне сай білім сапасын көрсетті.

Мысалы:

7 «а» сыныбында қалыптастырушы бағалау кезінде – 40 -45% көрсетсе, ал БЖБ кезінде 47% көрсетті.

7 «ә» сыныбында қалыптастырушы бағалау кезінде – 60-65% көрсетсе, ал БЖБ кезінде 76 % көрсетті [3].

Тапсырма: 2 - суретке назар аударып, атомның планетарлық моделін сипаттаныз.

2- сурет. Атомның планетарлық моделі

Атауы	Таңбасы	Массасы	Заряды	Ескерту

Дескриптор Білім алушы

- Суретке назар аударып, атомның планетарлық моделін сипаттайды.

- Атомның планетарлық моделін атауын, таңбасын, массасын, зарядын жазады.

Осы критериалды бағалауды химия сабағында 7 сынып оқушылар арасында жүргіздік.

7 «а» сыныбының сабағында жұптық жұмыста 43%, 7 «ә» сыныбында сабағында топтық жұмыста 60% сапа көтерілді. Оқушылар жұптық жұмысқа қарағанда, топтық жұмыста жақсы нәтиже көрсетеді.

Ойымызды қорыта келе, осы әдіс-тәсілдерді биология, химия сабағында қолданудың тиімді жақтарын іс-тәжірибиемізде көріп, осы әдіс-тәсілдерді сабақта қолданғаннан кейін оқушылардың пәнге деген қызығушылықтары артып, жеке іздену жұмыстарын жүргізіп, бір-бірімен топтық жұмыс барысында әрекеттесуді біліп (жұптық, топтық, тыңдап отырған үштік)

ұжымдап жұмыс, жеке дара жұмыс оқушылардың шығармашылық қабілеті артады. Ұжымдық жұмыс барысында дарынды, ерекше қабілетті, биология мен химия пәніне икемді және зерттеуші оқушылар пайда болды.

Критериалды бағалау жүйесі бұрынғы бағалауға қарағанда қалыптастырушы және жиынтық бағалаумен ерекшеленеді. Қалыптастырушы бағалау оқытуды, әдістерді және осы мүмкіндіктерді іске асыру түрлерін жақсарту мүмкіндіктерін анықтауға бағытталған болса, жиынтық бағалау мақсатты баға қою және сертификаттау немесе оқытудың алға жылжуын тіркеу үшін оқыту қорытындысын шығару үшін қажет.

Мұндай бағалау кезінде өзіңді басқа адаммен салыстыру шарты жоқ, сондықтан критерий түрлері бойынша мүмкіндігінді бағалап, жетістікке жету жолдарын қарастыру[4].

Қорыта айтқанда, педагогикалық жаңа технологиялардың барлығы жеке тұлғаның өзін-өзі дамытуына, өздігінен шығармашылықпен жұмыс істей білу қабілетін және біліктері мен дағдыларын қалыптастыруға бағытталған алға қойған мақсатқа жетудің тиімділігін, нәтижелілігін қамтамасыз етуді көздейтін, берілген тапсырманы және материалды жедел, әрі сапалы меңгертуге бағытталған.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Халықаралық семинарлар, олимпиадалар мен конкурстар — <https://mriks.ru>
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Екінші (негізгі) деңгей.
3. Очкур Е.А., Құрманғалиева Ж.Ж. Биология. Жалпы білім беретін мектептің 7-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Мектеп, 2017. – 256 б.
4. <http://moodle.nis.edu.kz>

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту: мәселелері және оны шешу жолдары

Шерікбай Ермек, Хунафия Дария, «№86 ЖББОМ» КММ

Қазақстан Республикасының алғашқы президенті, Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың "Ұлы даланың жеті қыры", "Рухани жаңғыру" бағдарламасының негізгі басымдылығы ретінде атап өткен бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеу, сонымен қатар 6 арнайы жобасы жас ұрпақтың функционалдық сауаттылығын арттыруға негізделгені сөзсіз. Мұнда көрсетілген базалық 4 бағытта "өз елін сүйетін, дені сау, саналы, білімі мен ұлттық санасы дамыған ұрпақ тәрбиелеу қажет" екендігі айтылған.

Жаңа ғасыр мектебі мен сол мектептегі оқушыларға білім беретін мұғалім және болашақ ұрпақтың білім сапасына қойылатын талап күн санап артып келеді. Оның негізгі себептері:

1. Бәсекеге қабілетті мемлекет құру;
2. Мемлекетті көркейтетін бәсекеге қабілетті маман дайындау;
3. Оқу орындарын заманауи технологиялармен жабдықтау.

Ол үшін оқушыға үздіксіз сапалы білім беру қажеттілігі туындауы сөзсіз. Оған жетудің негізгі жолдарының бірі де бірегейі "оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту" екендігін Елбасы өзінің 2012 жылғы 27 қаңтардағы "Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту Қазақстан дамуының басты бағыты" деген жолдауында мәселе етіп көтерген еді. Сөйтіп, Республика көлемінде 5 жылдық ұлттық жоспар қабылданып, жүйелі жұмыстар атқарылуда. "Қазақстан Республикасының мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту" ұлттық жоспарының мақсаты - ұлттық білім стандартына сай білім берудің жаңа үздік технологияларын, тетіктерін енгізу болатын.

Жалпы "функционалдық сауаттылық" деген терминге терең үнілетін болсақ, ол - заттың құрылысы мен құрамынан емес, қызметінен болатын әрекеттерді сипаттайтын ұғым. Яғни, болашақ ұрпақтың Отанының гүлденіп дамуына қосатын іс-әрекетінің, атқаратын қызметінің жүйелі, әрі сапалы болуына үндейтін құбылыс болып табылады. Сондай-ақ оқушының үйдегі, қоршаған ортасындағы, мектептегі алған білімін өз бойына сіңіріп қана қоймай өмірде қолдана білуге ерте кезінен дайындау, бағыттау деген сөз.

Оқушының функционалды сауаттылығын дамытуға төменде көрсетілген ғылыми факторлар әсер етеді:

1. Жаңартылған білім мазмұны бағдарламасы;
2. Оқытудың жаңа технологиялары;
3. Оқу жетістіктерін бағалаудың жаңа жүйелері (критериялды бағалау және суммативті бағалау);
4. Мектептен тыс қосымша білім беру бағдарламалары;
5. Мектеп, ата-ана, оқушы әріптестігін нығайту;
6. Мектепті басқарудың жаңа жүйесін енгізу болып табылады.

Осы факторлар оң шешімін тапқан жағдайда оқушы бойында келесі жақсы қасиеттер қалыптасады:

1. Оқушы өзін қоршаған ортасымен еркін қарым-қатынасқа түсе алады;
2. Жаңа ортаға бейімділігі артады;
3. Білімі мен білігінің, тәжірибесінің арқасында ортадағы әлеуметтік және экономикалық мәселелерді шешуге бейімделеді;
4. Өзін-өзі басқара алады және өзіне сенімділігі артады;
5. Бәсекеге қабілетті болудың маңыздылығын түсінеді;
6. Өз алған білімін үнемі жетілдіруге тырысады.

Қазіргі жаңартылған білім мазмұны бағдарламасы жүзеге асу барысында оқушының функционалдық сауаттылығын дамыту қоғамның жаңа сұраныстары мен талаптарына сай болуы керек. Ол үшін әрбір тұлғаның оқу,

жазу сауаттылығы, математикалық-жаратылстану бағытындағы сауаттылығы, гуманитарлық сауаттылығы, компьютерлік сауаттылығы, салауатты өмір салтын қалыптастыру сауаттылығы және құқықтық сауаттылығы қалыптасқан болуы қажет. Бұл құндылықтарды қалыптастыру үшін оқушыға алдымен дұрыс тәрбие беру қажет. Дұрыс тәрбие беру үшін баланы тану керек, тану үшін бақылауда ұстау қажет. Ал бақылау үшін оған бостандық беру керек. Сонда ғана оқушы өзін еркін сезінеді.

Еркін ойлы тұлға қалыптастыру оқушының функционалдық сауаттылығын дамытудың ең басты қағидасы болуы керек. Сол себепті де бүгінгі мектептің алдында тұрған ең негізгі мәселе мен міндет: табысты және әрекетке бейім, қабілетті, әлеуметтік рөлін сезінетін құзырлы, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. Тұлға құзыреттілігін дамыту үшін оқушының оқуға деген ынтасын көтеретін тың жаңа тәсілдерді, жаңа технологиялармен қаруланған құзыреттілігі жоғары ұстаз дайындау, қайта даярлау мәселелерін шешу керек. Сөйтіп, оқу үрдісін жаңаша ұйымдастыру, оқушының іс-әрекетін дамыту, ойлау дағдыларын жетілдіру, өз бетімен білім алу, оқулықпен жұмыс істей білу бейімін дамыту қажет.

Оқушының функционалдық сауаттылығын дамытудың келесі сатысын Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында толықтырып отыр. Бұл бағдарламада функционалдық сауаттылық - білім беруде жеке тұлғаны қалыптастыратын әлеуметтік бағыт. Біз өмір сүріп отырған өзгермелі кезеңде функционалдық сауаттылық оқушының әлеуметтік-мәдени, саяси және экономикалық өзгерістерге қатысып, келешекте саналы білім алуына жол ашатын базалық фактор екенін атап көрсеткен. Бастауыш мектептен келген оқушылардың алғашқы сауаттылығын олардың функционалдық сауаттылығына ұластыру ең негізгі мәселеге айналуы керек. Бұл іс-әрекеттерді бір-бірімен өзара үндестігін дамыта отырып жалғастырып кету үлкен шеберлік пен тәжірибені қажет етеді. Бұл кезеңде оқушының оқу және жазу сауаттылығын шындай отырып, алған білімін бойына тоқуына мән беру қажет. Сонда ғана білімін өмірімен тығыз байланыстыра алатын, практикада қолдана білетін, функционалдық сауаттылығы жоғаты тұлға қалыптасады.

Сонымен қатар, әр сабақта ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға ықпалын тигізумен қатар, аудио-видео жазбалар тыңдату олардың әдеби тілін, сөйлеу мәнерін дамытуға көмектеседі. Оқытудағы бұл әдіс көргені мен естігенін әңгімелеп, пікірін нақты жеткізе алуына ықпал етеді.

Қорыта келе оқушының функционалдық сауаттылығын дамыту - бұл заманауи талап. Мұғалімнің шеберлігі, шығармашылығы, жауапкершілігі, функционалдық сауаттылықты дамытуда ең басты көрсеткіш болуы тиіс. Қазіргі білім саласындағы өзгерістер оқушының білімі мен тәрбиесін жаңа сатыға көтеру, өмірде қолдана білуге бейімдеуге үйренуге деген қажеттіліктен туындап отыр.

Оқушының функционалды сауаттылығын дамытудың негізгі міндеті мәңгілік елдің болашағы - келешек ұрпақты жан-жақты білімді, әлемде болып жатқан өзгерістерді еркін сараптай алатын, өз ойын нақты әрі еркін жеткізе білетін құзыретті, жоғары мәдениетті, функционалды сауатты, дені сау, денесі ширақ, ойы еркін тұлға тәрбиелеу болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаев "Ұлы даланың жеті қыры", "Рухани жаңғыру бағдарламасы", 2019 ж.;
2. Н.Ә.Назарбаев "Әлеуметтік, экономикалық жаңғырту - Қазақстан дамуының басты бағыты" жолдауы, 2012 ж.
3. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы;
4. Мектеп оқушыларының функционалды сауаттылығын дамыту жөніндегі ұлттық іс-қимыл жоспары.

Химиялық терминдерді факультатив сабағында ағылшын тілінде оқып үйренудің қажеттілігі

Кабылова Б.А., «№22 негізгі орта мектеп-интернаты» КММ

Мектеп оқушылары халықаралық олимпиадаларға химия пәнінен көптеп қатысуда. Ал, осы олимпиадалар мен ғылыми жобалар ағылшын тілінде қорғауды қажет етеді. Көп жағдайда химия пәнін жақсы меңгерген оқушылар ағылшын тілін жетік білмегендіктен осындай мүмкіндіктерге қол жеткізе алмай жатады. Осы кедергілерді жою мақсатында, мектепте химия пәнін ағылшын тіліне негіздей отырып өткізген тиімді. Білім саласының мақсаты - оқушыға пәнді тек бір ғана тілде меңгертіп қоймай, ағылшын тілінде де бірдей меңгеруге үйрету және мәдениетті тұлғаны қалыптастыру.[2, 15бет]

Осы орайда қоғамда ауыр жүк артып отырған мұғалімдер мен тәрбиеші-ұстаздардың бәсекеге қабілетті тұлғаны тәрбиелеудегі еңбегі зор. Бұл бәсекеге қабілеттілікке ұмтылудың ең алғашқы сатысы болып саналады. Өйткені қазіргі уақытта бірнеше тілді меңгерген азаматтардың қай ортада жұмыс істесе де жолы ашық. Қазіргі кезде Қазақстанның білім беру саласында химия пәнін мұғалімдер ағылшын тілін кіріктіріп оқытуды қолға алып жатыр. Мен 9 айлық ағылшын тілі курсы барысында химия пәнін ағылшын тілінде оқып үйренудің қажеттілігін ұғындым. Химия пәнін ағылшын тілімен байланыстыра оқыту оқушылардың сөздік қорын кеңейте отырып, жаңалық ашуға, тәжірибелер жүргізуге талпынуына көмектеседі. 10, 11 сыныптарда химия пәнін ағылшын тілінде беру мұғалімдерге қиындық туғызады, ал 8, 9 сыныптарда оқушылар факультатив сабақтарында химиялық терминдер, зертханалық құрал – жабдықтар атауларын, бейорганикалық қосылыстардың

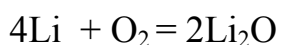
негізгі кластары атауларын ағылшын тілінде атап, жаттықса сөз қорлары толығады. 8-9 сыныпта химиялық негізгі ұғымдарды және терминдерді ағылшын тілінде меңгеру бағытында қосымша факультативтік курстар енгізілді. Пәнаралық байланысты кеңейтіп, химия пәнін екі тілде үйрену бағытында «Ағылшын тіліндегі бейорганикалық химия терминологиясы» курс бағдарламасын орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты негізге алынды. Бұл бағдарлама 8 сыныпқа бағдарлама бойынша берілген негізгі тақырыптардағы ұғымдар мен терминдерді ағылшын тілінде үйрену мен сандық есептерді шығарудың алгоритмін тереңірек меңгерту бағытында алынған курс болып табылады. Осыған байланысты төмендегідей тапсырма түрлерін дайындап, жеке, жұпта, топта жұмыс жасауға беремін.

Exercise 1. Naming of substances

Formula	Chemical name	Picture
H ₂ O		
SiO ₂		
CuO		
NH ₃		

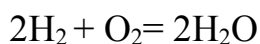
Exercise 2.

Find reactants and products in following chemical reactions:

Reactants:

Products:

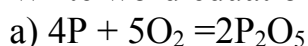

Reactants:

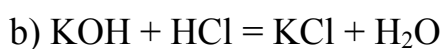
Products:

Exercise 3.

Write word equations for following reactions:

.....

.....

Exercise 4.

Insert the words: reactions, combustion, release.

This _____ equation describes the _____ of methane, a _____ you might expect to _____ heat.

Ең бастысы бұл тапсырмаларда оқушының ағылшын тілін меңгерудегі сөйлеу дағдысы қалыптасады. Бұл тек ағылшын тілінде терминологияны меңгеріп қана қоймай, бейорганикалық химияның теориялық тақырыптарын терең ұғынуға, оқушылардың әртүрлі тәсілдермен сандық есептер шығару дағдыларын жетілдіріп, дамытуда маңызды. Факультатив сабақтың күнтізбелік жоспарын құруда оқушылардың 7 сыныпта алған химия, ағылшын

тілі пәні бойынша алған негізгі тірек білімдері ескеріліп, сол алған білімдерін 8 сыныпта берілетін түрлі тақырыптар бойынша тереңдетіп, кеңейту бағытында құрылды.

Оқу – тәрбие үрдісінің сабақта дұрыс жүргізілуі үшін әр алуан оқыту әдіс-тәсілдерінің тиімдісін мүмкіндігінше және оқушылардың жеке жағдайларына байланысты таңдап алуға көп көңіл бөлінді. Оқытудың әдіс-тәсілдерін тиімді таңдап алу оқытуда табысқа жетуге негіз болды, әрі сабақтың тиімділігі мен сапасын барынша арттыруға мүмкіндік берді. Сабағымда көп пайдаланатын оқыту әдісі – ойын түрлері. Оқыту мақсатында қолданылатын ойындардың түрлері көп. Ойын – қанағат алу үшін жасалатын, логикалық ойлау қабілетін дамытатын іс-әрекет.

Тақырыпты меңгеру барысында ойын элементтерін қолдану тілді меңгеруді жеңілдетеді. Мысалы шаршы/нольдер ойыны, домино ойыны, рольдік ойындар.

Химия пәнін факультатив сабақтарында ағылшын тілінде оқытқан кезде қолданатын осындай әдістердің бірі, «Тарсия» сервисін пайдаланамын. Себебі, «Тарсия» сервисін жүктеп алып, кез келген уақытта пайдалануға мүмкіндік бар. Оқушылар пазлдарды құрастырғанда жеке, жұппен, топпен немесе ұжыммен жұмыс жасауларына болады. Яғни, қағаз қиындыларындағы сұрақтар мен жауаптарды үйлестіре отырып, фигура құрастырады. Оқушының өзінің ізденіп, терминдерді ағылшын тіліне аударып, есте сақтау қабілетін жетілдіруіне көмектеседі.

Ескеретін жағдай, соңғы жылдары білім тәжірибесінде дәстүрлі тесттер, яғни стандарттандырылған тесттер жиынтығы бірте-бірте аса тиімді онлайн тестілеу формасына алмастырылды. Осыған орай онлайн тест құруға арналған жаңа бағдарламаның бірі Kahoot.com қосымшасы болып табылады. Бұл бағдарламаның мүмкіндіктерін 2018 жылдан бастап өз сабақтарыма енгіздім. Kahoot.com қосымшасы арқылы оқушылардың білім деңгейін тексеруге болады. Бұл интернет желісі арқылы жүзеге асады.

Kahoot.com қосымшасы оқу жылындағы барлық материалдарды толық қамтып, білімді меңгертуге арналған тест сұрақтарын, викториналық сұрақтарды, ашық және жабық сұрақтарды, True or false сұрақтарын оқушылармен құруға мүмкіндік берді. Оқушылармен тығыз қарым - қатынас орнатуға, сонымен жаңа материалды тереңдете түсіну үшін Kahoot қосымшасын кең көлемде қолдандым. Kahoot класста қолдануға негізделген, яғни мұғалім тесті негізгі экран бетіне шығару арқылы, ал оқушылар сұрақтарды саралап, талқылап, жауаптарын смартфон, компьютер, планшет, ұялы телефондар арқылы жолдай алады. Сыныптағы оқушылардың білім, білік деңгейіне және қызығушылығына қарай, онлайн тест құрастырамын. Бұл тест құру жүйесі оқушының ойлау қабілетін дамытып қана қоймай, сабаққа деген ынтасымен талпынысын арттыруға көмектеседі.

Мұндай технологияларды қолдануда - біріншіден, оқытушы ұтады, яғни ол сабақты тиімді ұйымдастыруға көмектеседі, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, екіншіден, оқушы ұтады, себебі оның тақырып

бойынша танымы кеңейеді. Осылайша білім берудің қалыптасқан әдістемесіне оқытудың жаңа технологиясы тұрғысынан өзгерістер енгізілсе, білім сапасы да арта түспек.[1, 38 бет]

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, 2020 жыл.
2. "Үш тілді білім беруді дамытудың 2015-2020 жылдарға арналған Жол картасы" жобасы, 2015 жыл.

География сабағында ақпараттық технологияны пайдалану

Алмешова С.А., «№54ЖББОМ» КММ

Болашақтың бүгіннен де нұрлы шуақты болуына тікелей ықпал ететін, адамзатты алға апаратын күш тек білімде ғана. Қай елдің болсын өсіп-өркендеуі, ғаламдық дүниеде өзіндік орын алуы оның ұлттық білім жүйесінің деңгейіне, даму бағытына байланысты. Жаңа ғасыр табалдырығын білім мен ғылымды инновациялық технология бағытымен дамыту мақсатымен атауымыз үлкен үміттің басты нышаны болып табылады.

«Ұрпағы білімді халықтың, болашағы бұлыңғыр болмайды» дегендей, жас ұрпаққа сапалы, мән-мағаналы, өнегелі тәрбие мен білім беру бүгінгі күннің басты талабы деп есептеймін. Қазақстан Республикасының 2019 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасында «қазіргі білім берудегі басты мәселе, білім мазмұнына жаңалық енгізудің тиімді де жаңа әдістерін іздестіру мен оларды жүзеге асыра алатын болашақ мамандарды даярлау» делінген.[1.25 б]

Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында «Білім жүйесінің басты міндеті-ұлттық және азаматтық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдарға бағыттаған білім алу үшін қажетті жағдай жасау: оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көзделген. [2.134б] Көзделген міндеттерді шешу үшін әр мұғалімнің күнделікті ізденісі арқылы барлық жаңалықтар мен қайта құру өзгерістерге батыл жол ашарлық жаңашыл идеялар мен ғылыми еңбектер ендіру қажет. Осы күнде пайдаланып жатқан жаңа әдістер оқу үдерісінде жаңа технологиялар мен компьютерлендіруді талап етіп отыр. Жаңа технологияны пайдаланудың өзіндік ерекшеліктері бар. Осыған байланысты әр педагог сапалы білім мен саналы тәрбие берудің тиімді жолдарын іздестіру қажет.

Себебі ХХІ- ғасыр білім беру жүйесін ақпараттандыру ғасыры болып тұр. Бүгінгі таңдағы әлемдік бәсекелестік заманда әрбір оқушының білім

сапасының қабілеттілік деңгейін анықтайтын жеке тұлғаны дамыту мәселелері күн тәртібінде өз өзектілігін жойған жоқ. [3.162 б] Көптеген жаңа технологиялар мен ақпараттық технологиялар сабақтарында жиі қолдануда. География сабақтарына да қатысты. География оқушының өздігінен ізденуін, дамуын қамтамасыз ететін, өмірге, айналадағы ортаға құштарлығын арттыратын бірден – бір пән. География ғылымы өте қызықты және күрделі болып табылады. Осы пәнге қызықтыру арқылы, оқушыға географияның күрделі құбылыстары мен заңдылықтарын ұғындырып сапалы білім беру мұғалімнен үлкен шеберлікті қажет етеді. Оқушыларды қазіргі заман талабына сай оқыту электрондық оқулықтарды пайдаланып, география пәніне деген қызығушылығын арттыру пән мұғалімдерінің міндеті. Қазіргі оқу үрдісіне оқушы белсенділігі, шығармашылықпен білім алуы мұғалімнің ізденісінің нәтижесі. Ғылым мен техника жаңалықтарын, яғни жаңа педагогикалық технологияларды әр сабақтарда тиімді қолдана білу мұғалімнің біліктілігін арттырады. Сол себепті география сабақтарында мультимедиялық электронды оқулықты қолданудың алатын орны ерекше. Электрондық оқулық кез-келген жай оқулықтарға қарағанда өте тиімді қосымша толық мүмкіндіктер береді. Мұның өзі оқушылардың өз бетімен жұмыс жасауға, өз жұмыстарын тексеруге, қатемен жұмыс жасауға үлкен септігін тигізеді. Сабақ барысында электронды оқулықты пайдалану арқылы сабақта техникалық құралдарды, дидактикалық материалдарды қолдану тиімділігіне, мұғалімнің педагогикалық технологияларды игеруіне, білім-білік дағды деңгейін, қалыптастыруына, білімнің тереңдігінің артуына қол жеткізуге болады. География пәні бойынша барлық оқулықтар бар. География сабағында басқа пәндермен салыстырғанда картамен, сызба, диаграммаларды пайдаланумен шектелмей, электрондық оқулықта көрсетілетін бейне арқылы пайдаланған тиімдірек. Сондықтан география сабақтарында жаңа ақпараттық технологияларды жан-жақты қолдану сабаққа керекті материалды ақпараттық кеңістікте іздеу, мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, уақытын үнемдейді, оқушылардың қызығушылығын оятып, сабақтың тиімділігімен сапасын арттырып, білім берудің табысты болуына оң ықпал етеді.

Мұғалімнің іс-тәжірбиесінде интерактивті тақтаны белсенді пайдаланып, әр сабағын түрлендіре отырып, қызықты етіп өткізуге болады. Себебі қолда бар мүмкіндіктерді пайдалану арқылы оқушыларды жаңа заман технологиясын игеруге үйретуіміз қажет. Интерактивті тақтаны сабақта пайдалану бірнеше нәрселерді шешуге көмектеседі.

- пән бойынша базалық білімді меңгеру;
- алған білімді жүйелеу;
- өз бетімен жұмыс істеуге үйрету;
- түрлі ақпарат көздерімен жұмыс жүргізеді;
- пәнаралық байланыс қалыптасады;
- уақыт үнемдейді;
- Интернет желісін пайдаланып, шығармашылық бағытта жұмыс істеуіне мүмкіндік туады.

Интерактивті тақтаның артықшылығы мұғалім сабақ материалдарын презентация немесе флипчарт сабақ түрінде бере алады. Сонымен қатар материалдардың құрамына кесте, диаграмма, суреттер қоса алады. Түсіндіру барысында мұғалім тақтаның алдында тұрып, ақпаратты және объектілерді көрсете және өзгерте алады, тіпті жасырып миға шабуыл әдісінде қолдана алады. Қолданылған материалды еске сақтап, қажет жағдайда қайталап қолдана алады. Мұндай әдістеме сабақты белсенді түрде өткізуге мүмкіндік береді. Мысалы: 9 сыныпта география сабағында «Қазақстанның табиғат зоналары» тақырыбына байланысты маңызды материал жинақтап, презентация мен флипчартты пайдаланып сабақ өте мәнді, белсенді өткізілді. Сабақта картамен жұмыс барысы мен кесте толтырылып, тест тапсырмаларын орындап, бейнероликтермен жұмыс тиімді шықты.

Қорыта айтқанда, жаңа ақпараттық технологияларды география сабағында қолдану келесі нәтижелерге қол жеткізуге ықпал етеді.

- Оқушыларға еркін ойлауға мүмкіндік береді;
- Сабақтың нақты мәтінін терең ашуға көмектеседі;
- Оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады;
- Жеке тұлғалық сипатын дамытуға, шығармашылығын шыңдауға, өзіне деген кәсіби сенімін қалыптастыруға көмектеседі;
- Тіл байлығын дамытады;
- Өз ойын жан-жақты ізденуге үйретеді;
- Шығармашылық белсенділігін арттырып, ұжымда бірігіп жұмыс істеуге тәрбиелейді;
- Өз бетімен білім алатын ақпараттық технологияларды жақсы меңгерген, білімді жеке тұлғаны қалыптастырады.

«Токсан ауыз сөздің түйіні», -демекші Н.Ә.Назарбаевтың «Біздің міндетіміз- бәсекелестікке лайық ұрпақ тәрбиелеу»-деген ойын басшылыққа ала отырсақ, жаңа заман форматындағы күзиретті тұлғаны тәрбиелеу ұстаз міндеті.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы білім беруді дамыту тұжырымдамасы.
2. Бейсенова Г. Жаңа ақпараттық технологиялардың тиімділігі. Қазақстан мектебі 2010ж
3. Абубаева А.Ә. Электрондық оқулықтарды пайдалану. Қазақстан мектебі 2017ж

Образовательная среда как фактор, определяющий условия саморазвития и самореализации личности на основе информационно-коммуникационных технологий

Васильченко Н.В., КГУ «Гимназия № 93»

Сегодня одним из главных требований, предъявляемых к современному образованию, является его гуманистическая ориентированность, направленная на развитие личности. В современном, стремительно меняющемся мире необходимо развивать личность, способную осуществлять постоянное саморазвитие. На достижение этой важной цели должны быть направлены все усилия педагогики как науки. В своем Послании народу Казахстана Президент Назарбаев Н.А. говорит: «Нам нужна современная система образования, соответствующая потребностям экономической и общественной модернизации. Мы должны добиться предоставления качественных услуг на уровне мировых стандартов» [1].

При таком подходе любые формы, методы, технологии образования рассматриваются в контексте одной из основных задач образования - обеспечить максимально благоприятную образовательную среду, условия для самопознания, саморазвития и самореализации личности. Следовательно, в данный момент, вместе с реформами образования меняется и система обучения, за счет изменения форм и методов обучения, его индивидуализации, увеличения комплекса новейших технических средств, широкого применения новых технологий обучения. Обеспечение сферы образования теорией и практикой разработки и использования информационно-коммуникационных технологий является одним из важнейших средств реализации новой образовательной системы, направленной на развитие функциональной грамотности у учащихся, саморазвитие, самореализацию личности.

Однако, как показывает опыт, целесообразным является не применение информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) само по себе, а создание такой образовательной среды, которая обеспечивала бы процессы гуманизации образования, повышения его креативности, создавала бы условия, максимально благоприятствующие саморазвитию и самостоятельности личности в обучении.

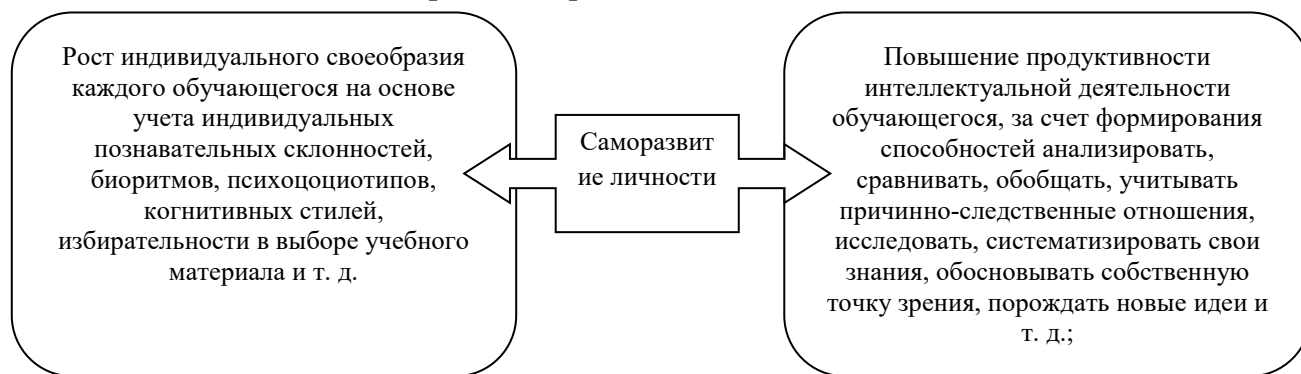
Понятие «образовательной среды» разрабатывается на протяжении последних десятилетий рядом ученых. Коллективом ученых, педагогов и психологов-практиков Института педагогических инноваций РАО – М.М.Князева, Н.Б. Крылова, В.И. Слободчиков, В.А. Ясвин и другие, разрабатывали приемы и технологии ее проектирования. Но анализируя многогранное понятие «образовательной среды», хочется акцентировать внимание на том, что его менее всего целесообразно рассматривать, как "систему влияний и условий формирования личности по заданному образцу", а в качестве разнообразного поликультурного образования, индивидуального

для каждого обучающегося, среды для построения собственного "Я", обеспечивающей создание условий для актуализации внутреннего мира обучающегося, его личностного роста, самореализации, становления его самосознания [2, с. 192].

Подход с ориентацией на образовательную среду позволяет переориентировать деятельность преподавателя, с активного педагогического воздействия в область формирования той среды, которая самообучает и саморазвивает ученика.

Значит, именно качественно организованная среда позволит предоставить учащемуся достаточно свободный выбор индивидуального образовательного маршрута. Чем полнее он использует возможности среды, тем успешнее происходит его активное саморазвитие как личности.

Поскольку человек "заполнен" своим собственным ментальным опытом, который и предопределяет характер его активности в тех или иных конкретных ситуациях, саморазвитие личности обучающегося имеет два взаимосвязанных аспекта [3, с. 306]:

Каждый человек сегодня объективно нуждается в создании условий, содействующих его интеллектуальному, духовно-нравственному и творческому росту. В качестве коммуникативного компонента для создания успешной образовательной среды актуальным остается использовать ИКТ технологии.

Если проанализировать причины этого, то можно выделить всё возрастающие интерактивные возможности ИКТ, ЦОР. Внедрение и использование их предоставляет достаточно пространства для активной самостоятельной деятельности учащихся. Возможность индивидуализировать процесс оценки знаний учащихся, развивать способность учащихся к самооценке. Высокая степень наглядности представления учебного материала, обеспечивает возможность глубокого проникновения в сущность изучаемых процессов и явлений. Возможность комплексно воздействовать на мышление, память, восприятие, что, безусловно, повысит мотивацию у учеников и усилит эмоциональный фон обучения.

ИКТ выступают важным и стимулирующим фактором повышения мотивации образования, что является важным для саморазвития и самореализации ученика. Также можно выделить следующие пути и способы

мотивации, которые рекомендуется учитывать при создании успешной образовательной среды на основе информационных технологий:

- нацеливание на достижение четких учебных целей и освоение конкретных действий; мотивация будет намного выше, если цели обучения и план действий выработаны самими обучающимися;

- предоставление обучающемуся свободы действий при управлении осваиваемыми объектами в рамках заданных ограничений; компьютер как нельзя лучше может моделировать реакцию сложных систем на действия обучающегося, без каких-либо последствий для этих систем;

- обеспечение принятия обучающимся некоей роли в учебном процессе: исследователя при работе с экспертной системой; конструктора - при работе с конструкторской программой; виртуального субъекта - в игровых программах и т. д.;

- использование наглядности, занимательности, эмоциональности, удивления; в данном вопросе такие технологии просто незаменимы; возможности моделирования явлений, видео, мультипликации и звуков позволяют ученику получить максимальное впечатление от изучаемого материала и стимулировать дальнейшее саморазвитие;

- использование сравнений и аналогий, ассоциаций, понятных и близких ученику; большое значение для этого имеет индивидуализация образования при использовании информационных технологий, возможность построение динамической модели обучающегося[4, с.5].

Мною были созданы мультимедиа к урокам истории Казахстана для 5 класса на темы «Подвиг Ширака», «Берельские курганы», «Археологическая находка «Золотой человек» и др. Слайд – презентации по внеклассной работе «Исторический турнир», «Своя игра». По созданию мультимедиа занятия первоначально необходимо найти наглядность в соответствии с темой или этапом урока. Затем используя программу Power Point добавить необходимую текстовую информацию, различные схемы, диаграммы, таблицы. Но помните, никакие технологии не заменят «живого» слова учителя.

Таким образом, информационно-коммуникационные технологии способны: стимулировать познавательный интерес к изучаемому предмету; во многом способствовать обновлению содержательной стороны изучаемого предмета; придать учебной работе проблемный, творческий, исследовательский характер; индивидуализировать процесс обучения тем самым создав для учащихся образовательную среду для самопознания, саморазвития и самореализации.

Список литература:

1. Послание Президента Республики Казахстан Назарбаева Н.А. народу Казахстана в 2017 году. //www.akorda.kz/ru/category/gos_programmi_razvitiya.

2. Непомнящая Н.И. Психодиагностика личности: теория и практика. - М.: Владос, 2001. - 192 с.

3. Кречетников К.Г. Проектирование креативной образовательной среды на основе информационных технологий. – М.: Госкоорцентр, 2002. – с.306

4. Ясвин В.А.Образовательная среда: от моделирования к проектированию. М. Просвещение, 2000г.- С.5-30

Виды заданий формативного оценивания на уроках географии, как инструмент роста ученика

Ганеева Л.М., КГУ «Гимназия № 38»

Формативное оценивание является неотъемлемой частью каждого урока, так как оно дает информацию о том, чему ученики обучились и как учатся в данный момент. ФО оценивание – это оценивание для обучения, оценивание, способствующее улучшению обучения. Оно выполняет различные функции, например, корректирующую, контролирующую, развивающую и др. и имеет определенные принципы – доступность, ясность, измеримость и др.[1]

ФО помогает ученикам скорректировать свою работу, способствует развитию навыков самооценивания, помогает учителям планировать свою работу/[2] Исходя из этого, становится понятным, что нельзя недооценивать значимость данного вида оценивания. Но в чем актуальность в рассмотрении данного вопроса? Дело в том, что в условиях обновленного содержания образования и введения так называемой безоценочной системы в нашем традиционном понимании основной акцент делается на СОР и СОЧ, тогда как ФО уходит в тень. Учащиеся отмечают, что без ФО они не всегда могут понять, на каком уровне они находятся, где и над чем им нужно поработать, чтобы улучшать свои результаты, так же они отмечают, что без ФО нет конкуренции в классе в хорошем смысле слова, т.е. для некоторых учеников важно в какой-то мере сравнивать себя с другими, что выступает для них своего рода мотивацией к учебной деятельности. ФО оценивание это не натаскивание к СОР и СОЧ, это гораздо более значимый инструмент в учебном процессе. Поэтому хотелось бы привести примеры использования различных техник ФО и как можно активизировать данный вид оценивания на уроках географии.

Надо отметить, что существует большое разнообразие техник ФО, многие из которых знакомы всем учителям, но в тоже время можно выделить наиболее предпочтительные для уроков географии. Те или иные техники можно использовать на разных этапах урока. Так на *этапе актуализации знаний* наиболее удобно использовать, например, прием «Верю/не верю» или «Правда/ложь». Используя эти техники, рекомендуется детям после каждого ответа говорить правильный, но не объяснять сразу суть вопроса, а делать акцент на том, что сегодня на уроке мы узнаем те или иные особенности изучаемых вопросов, тем самым создавая в хорошем смысле «интригу» к

изучению темы. Таким образом, мы можем проверить имеющиеся знания учащихся и дать на это словесную оценку.

Какое значение имеет ФО в *середине урока*? Во-первых, оно позволяет выявить уровень усвоения темы, увидеть, где у учащихся возникают затруднения, что вызывает сложности, а где наоборот, они хорошо усвоили тот или иной вопрос темы. Это позволяет реализовать и дифференцированных подход в обучении.[1] «Найди ошибку», «сигналы рукой», «индекс-карточки» Почему именно эти техники? Они позволяют увидеть и оценить всех учащихся класса и тут же можно провести так называемую диагностику, над чем надо еще поработать до конца урока или на последующем уроке.

В *конце урока* оптимально использовать такие техники ФО, как минитест или незаконченное предложение. Как? Или продемонстрировать на экране (интерактивной доске) или на бумажных носителях. Но смысл в том, что такие техники позволяют быстро закрепить материал, проверить и оценить всех учащихся класса и по результатам их ответов еще раз нацелить, например, на подготовку домашнего задания.

Наиболее важный вид оценивания - оценка индивидуальной деятельности ученика, когда каждый ученик, во-первых, вовлечен в этот процесс, во-вторых, видит свой результат, он имеет возможность оценить свой уровень и знаний и мыслительных навыков. На этапе проверки д/з удобно использовать прием «Да/нет». Как провести данный вид оценивания? Вопросы вывести на экран, озвучить время на выполнение задания, в данном случае 5 минут. Дети выполняют письменно в тетрадях. Затем производится самооценка по ключам ответов и критериям. Элективный тест – АВСД – каждому учащемуся раздаются карточки с буквами (4 буквы – 4 карточки), затем по одному вопросу по отдельности выводить на экран, учащиеся про себя читают вопрос и поднимают соответствующую букву, не глядя на соседей по парте и других, т.е. у детей нет возможности переговариваться, тем более куда-то подсмотреть. Оптимально 5-8 вопросов. Эта техника представляется достаточно интересной, объективной и эффективной. По такому же принципу можно провести «мини-тест «1-5», где также необходимо указывать критерии оценивания, например, соответствие количества правильно выбранных ответов и баллов. Хотелось бы обратить внимание на технику «Лови вопрос», по моим наблюдениям – это одна из любимых детьми ... Смысл заключается в том, что учащиеся выбирают ученика и задают ему вопрос, при этом задающий должен сам знать ответ, и на случай неверного ответа или «неответа» и озвучить правильный ответ. В этой технике учителю необходимо не только координировать работу, но и комментировать вопросы и ответы учащихся устной оценкой.

Взаимооценивание при работе в парах. Думается, что многие не только знакомы с этой техникой, но и часто используют на своих уроках - «Тонкие и толстые вопросы». Как показывает практика, этот удобный прием и для развития навыков работы с текстом и картами, для развития коммуникативных навыков, мыслительных навыков высокого порядка. Данный прием, как

правило, чаще используется в ходе изучения нового материала или его обобщения и систематизации. Перед тем, как учащиеся приступят к взаимопросу, необходимо попросить озвучить несколько вопросов, таким образом вы оцените правильность составления вопросов и учащиеся могут оценить себя, правильно ли, корректно они составили свои вопросы. Для работы в парах несложный, но интересный прием «Перепутанные цепочки». Учащимся предлагается в паре изучить небольшой текст, найти не соответствия. Затем на экране продемонстрировать правильный ответ и соответственно у учащихся есть возможность оценить свою работу, насколько они с ней справились. Одним из приемов для работы в парах является «проверка ошибочности понимания». В этом случае учащимся намеренно предлагается ошибочное понятие или суждение о каких-либо принципах или процессах. Затем попросить учащихся обсудить в паре и высказать свое согласие или несогласие со сказанным и объяснить свою точку зрения.

Оценка деятельности учащихся в групповой работе. Наиболее удобны и применимы на уроках географии такие техники, как «Строительство стен» - например, при изучении природных зон, природно-территориальных комплексов Казахстана, темы климат и т.д. В чем суть данной техники: группы учеников работают с полученными карточками со словами, фразами, картинками, совместно решая, насколько важна каждая карточка относительно их вопроса. Далее спикер от каждой группы обосновывает выбор того или иного материала. «Работа с иллюстрациями» - учащимся предлагаются различные иллюстрации и соответствующие задания. Оценивается данная работа также по критериям. Нельзя не сказать, что оценить каждого ученика в групповой работе сложно, поэтому надо продумать, как вовлечь каждого ученика в работу группы и как оценить его деятельность. Для этого использовать такие приемы, как индивидуальное задание, представление ответа на конкретный вопрос, распределение ролей внутри группы, назначение ролей (функций) учителем, взаимооценивание внутри группы, и тогда учащиеся будут более ответственны не только за свой результат, но и за работу всей группы.

Таким образом, вариантов формативного оценивания множество, преимущественно они направлены не только на проверку знаний, но и на проверку навыков высокого порядка, особенно в парной и групповой работе.

Кроме того, используемые техники формативного оценивания способствуют планомерной подготовке к СОР и СОЧ, и, как следствие, повышению качества знаний учащихся. Так, среди учащихся 8-10 классов качество знаний по географии составляет от 71 до 93% соответственно, но вместе с тем есть слабые учащиеся, имеющих низкую мотивацию к процессу обучения в целом, и это говорит о том, что у учителя есть необходимость подбирать и использовать в уроках такие техники обучения, чтоб активнее вовлекать учеников всех уровней в учебный процесс и способствовать улучшению их обучения.

Практика показывает, что применение формативного оценивания позволяет учащимся объективно оценивать свои знания и умения, правильно использовать критерии оценивания, понимать свои успехи и пробелы, улучшать свое обучение, а в итоге и результативность.

Список литературы:

1. <https://nsportal.ru/sites> «Формирующее оценивание: оценивание для обучения»
2. <http://zkoipk.kz/ru> Утегалиева Е.С. «Формативное оценивание как важный аспект качественного обучения»

Инновационные подходы в преподавании истории: использование приемов информационных технологий

Гусельникова Н.Ю., КГУ Гимназия № 38

Серьезные преобразования в экономическом и общественном устройстве Казахстана, интегрирование страны в мировое сообщество обусловили необходимость реформирования в системе образования. Модернизация казахстанского образования направлена не только на изменения содержания изучаемых предметов и курсов, но и на изменения подходов к методике преподавания, расширение арсенала методических приёмов учителя, активизацию деятельности учащихся в ходе занятий. [1]

В педагогике понятие «инновационная деятельность» имеет широкий смысловой диапазон. Это целенаправленная педагогическая деятельность, основанная на осмыслении собственного педагогического опыта при помощи сравнения и изучения учебно-воспитательного процесса с целью достижения более высоких результатов, получения нового знания, внедрения новой педагогической практики, это творческий процесс по планированию и реализации педагогических новшеств, направленных на повышение качества образования. Современный словарь по педагогике так трактует этот термин: «Педагогическая инновация - нововведение в педагогическую деятельность, изменение в содержании и технологии обучения и воспитания, имеющие целью повышение их эффективности» [2, с.275]. М.В. Кларин, например, в понятие «инновация» вкладывает следующий смысл: «Инновация относится не только к созданию и распространению новшеств, но и к преобразованиям, изменениям в образе деятельности, стиле мышления, который с этими новшествами связан». [3, с.176]

Образование сегодня должно давать ответы на «вызов» современного мира, меняться, реагируя на новые социальные явления. Именно инновационные методы в обучении направлены на подготовку личности к будущей жизни – высокообразованного специалиста. Так как молодежь 21

века – это люди информационного века, в ходе работы с ними необходимо развивать их умение самостоятельно и мотивированно организовать познавательную деятельность, использовать элементы причинно-следственного и структурно-функционального анализа, определять существенные характеристики изучаемого объекта, самостоятельно выбирать критерии для сравнения, сопоставления.

Для реализации данных задач необходимо свою деятельность строить на основе применения инновационных образовательных технологий: информационно-коммуникативных, технологий интерактивного обучения, технологии развития критического мышления, проектной технологии, берегающей здоровье технологии и других.

Использование информационных технологий на уроках помогает учителю по-новому взглянуть на организацию учебно-воспитательного процесса, делает его привлекательным для учащихся, увеличивает их познавательную активность. В результате возникает новая, компьютерная «среда обучения», которая выступает как ресурс повышения эффективности обучения [1]

Особое место в преподавании истории занимают следующие приемы информационных технологий:

1) Демонстрация видеофильмов погружает учеников в обстановку той или иной исторической эпохи, создает эффект присутствия. Выразительные средства видеофильмов пробуждают у ребят свое отношение к событиям и нравственным категориям.

Перед просмотром видеофрагмента учащимся раздаются задания, для выполнения которых требуется активизировать внимание, наблюдательность, память, логику. Ориентация деятельности учащихся на уроке носит непрерывный характер, не позволяет им оставаться зрителями, а требует определенной мысленной деятельности, так как проводится обсуждение выполненных заданий, обмен мнениями и суждениями об увиденном событии.

В учебном процессе используются фрагменты видеофильмов в основном при объяснении нового материала и для закрепления изученной темы. Видеоматериал скачивается с Интернета, также учителем или учениками создаются небольшие видеоролики (например, видеоканал «Уроки питона Каа» содержит емкую и содержательную информацию по всемирной истории различных периодов)

2) Мультимедийные карты удобны в использовании в сочетании с интерактивной доской, которая расширяет возможности работы с ними. Учащиеся получают возможность рисовать на карте; размещать и передвигать надписи, заранее подготовленные учителем, делать пометки, показывать стрелочками пути перемещения войск и т.д. Имеется небольшая база интерактивных карт по некоторым темам и разделам, как истории Казахстана, так и всемирной истории (например, «Монгольские завоевания в XIII в.», «Тюркский каганат», «Завоевательные походы А. Македонского» и т.д.).

3) Электронный учебник - компьютерное, педагогическое программное средство, предназначенное, в первую очередь, для предъявления новой

информации, дополняющей печатные издания, служащее для индивидуального и индивидуализированного обучения и позволяющее в ограниченной мере тестировать полученные знания и умения обучаемого. На уроках используются электронные учебники (ЦОРы) по истории Казахстана (5-9 классы), которые максимально облегчают понимание и запоминание наиболее существенных понятий, вовлекая в процесс обучения иные, нежели обычный учебник, возможности человеческого мозга, в частности, слуховую и эмоциональную память [4]. Они рассчитаны на повышение интереса к предмету и формирование прочных знаний по истории Казахстана.

4) Флипчарты в доступной, яркой, наглядной форме представляют учащимся теоретический материал, дают им возможность активно участвовать в познавательном процессе на разных этапах, делают занятия интересными и увлекательными, помогают сэкономить время примерно на 25%, благодаря чему остается время для изучения дополнительного материала по теме. Использование флипчартов на уроках делает их не только непохожими друг на друга, но и что важнее более эффективными.

На уроках с использованием флипчартов учащиеся с большим интересом выполняют разнообразные задания: вставляют пропущенные слова, отмечают на линии времени какое-либо историческое событие, наносят на контурную карту обозначения, заполняют схемы и кластеры, разгадывают кроссворды, соотносят даты и события, исправляют ошибки в тексте и многое другое.

Таким образом, использование интерактивной доски помогает обеспечить устойчивую мотивацию у учащихся к получению знаний, повысить их познавательную активность.

Новые информационные технологии не заменят учителей и учебников, они создают новые возможности для развития всей системы образования. Не развитие технологий ради технологий, а использование их ради поддержания и развития интереса к знаниям и учебе учащихся.

Как показывает мониторинг качества знаний за первое полугодие эффект использования на уроках информационных технологий показательный:

Мониторинг качества знаний по истории Казахстана и всемирной истории:

I четверть 2019-2020 учебный год	II четверть 2019-2020 учебный год
63,3 %	70,5%

Таким образом, можно утверждать, что применение информационных технологий в обучении истории достаточно эффективно. Оно гарантирует рост качественной успеваемости, повышение прочности знаний, повышение общей эффективности и интереса учеников к предмету истории.

Список литературы:

1. Концепция инновационного развития республики Казахстан до 2020 г. Астана, 2013
2. Рапацевич Е.С., Современный словарь по педагогике, Минск, 2001

3. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (Анализ зарубежного опыта) - Рига, 1995

4. Цифровые образовательные ресурсы по истории Казахстана в 5-9 классах. НЦИ, 2008-2012 гг.

Метод проектов как одна из современных и эффективных форм на уроках истории

Жвирблене Т.В, КГУ «Гимназия № 45»

«Если сам ученик выработает мысль, самостоятельно освоив новое знание, то мысль эта сделается его собственной».

К.Д.Ушинский

В условиях глобальных интеграционных процессов, которые происходят в современном мире во всех сферах жизнедеятельности мирового сообщества, повышаются требования к уровню развития личности[1]. Сегодня современному динамично развивающемуся Казахстану необходимы креативные, творческие, конкурентоспособные личности, способные разрешать возникающие социальные и профессиональные проблемы нестандартно, инициативно и грамотно[2]. Как отметил на встрече с молодежью первый президент Н.А. Назарбаев: «Каждому человеку надо привить умение делать, умение учиться, умение жить вместе в современном мире... Поэтому первостепенная задача современной системы образования - это подготовка людей, обладающих критическим мышлением и способных ориентироваться в информационных потоках» [5,20]. Реализацию такого социального заказа государство и общество предъявляют к казахстанской системе образования в условиях обновленного содержания.

Одним из эффективных инструментов, позволяющих решить социальную задачу, на мой взгляд, является метод проекта. Данная современная и продуктивная технология направлена на формирование в школьнике аналитического, критического мышления, творческого начала, выработку креативного подхода на основе самостоятельной учебно-исследовательской деятельности[3]. Благодаря *совокупности* исследовательских, поисковых, развивающих, проблемных методов технология решает проблему повышения мотивации учащегося к изучаемому предмету, развитие информационной культуры, компьютерной грамотности и т.д[4]. Поэтому тема исследовательской работы с учащимися является актуальной в современной системе образования.

Цель работы: выявление влияния метода проектов на учебную деятельность школьников.

Методы исследования: анализ, синтез, сравнение

В своей работе на уроках истории я применяла различные виды проектной деятельности: творческие, информационные, исследовательские

1. Информационные проекты были представлены школьниками в форме доклада или презентации, которые способствовали формированию информационной компетентности, повышению познавательной активности и учебной мотивации.

1) Так, на обобщающем уроке всемирной истории «Причины и итоги Второй Мировой войны» в традиционной системе обучения, ученики защищали информационные проекты в виде презентаций:

- 1) Начало ВМВ (Западный фронт)
- 2) ВОВ (Восточный фронт)
- 3) Казахстан-арсенал фронта

Далее происходило взаимооценивание и самооценивание групп критериям.

Таблица 1-Критериальное оценивание.

критерии	оценка
Содержание	1-5 баллов
Оформление	1-5 баллов
Ораторское мастерство	1-5 баллов

Ученики активно оценивали проекты друг друга, выявляли достоинства и недостатки работ, учились рецензировать, опираясь на критерии.

2. Одним из примеров творческого проекта на уроке истории Казахстан по обновленной системе образования по теме «Влияние Великого Шелкового пути на экономическое и культурное развитие средневекового Казахстана». Творческие группы учеников класса знакомили класс с средневековой архитектурой, религией, товарами ВШП по следующим темам постер-проектов;

- «Города средневекового Казахстана»,
- «Товары ВШП»
- «Архитектура
- «Распространение религии»

Взаимооценивание групповых проектов осуществляется через прием «Две звезды, одно пожелание» Каждому ученику выдавался оценочный лист групп, где он присуждал балл по критериям.

Таблица 2 - Критериальное оценивание.

Ораторское мастерство	-Культура речи, поведения -Импровизация, находчивость -Эмоциональная окрашенность речи -артистизм и выразительность
Информативность представленного материала	Полнота раскрытия темы, содержательность.
Оформление творческого проекта	Оригинальность творческого подхода. Эстетичность.

Далее ученики прикрепляют стикеры на постеры групп с рекомендациями, которые были размещены на доске. Таким образом, школьники учились выявлять ошибки, самооценивать и взаимооценивать работу друг друга.

На этапе рефлексии школьники отмечали на «Лестнице успеха» свое достижение. Данный метод очень понравился учащимся, судя по эмоциональным отзывам.

Во внеурочной деятельности мною практикуются исследовательские и творческие проекты

Творческие проекты в виде презентаций и постеров применяются во внеклассных мероприятиях, например, в ходе недели, посвященной «Дню языков народов Казахстана», «8 Марта» «Применение технологии сотрудничества на уроках самопознания, с целью сплочения школьного коллектива» и т.д

Тему исследовательских проектов для участия в Научно-Практических конференциях мною подбирались благодаря собственному наблюдению за школьниками и студентами в ходе повседневной жизни, а также инициативе детей. Так появились, на мой взгляд, очень интересные исследовательские работы «Вред сквернословия», «В деньгах ли счастье», «Эволюция прав и свобод человека в Конституциях Казахстана и т.д

Деятельность учащихся, связанная с решением учащимися исследовательской задачи с заранее неизвестным решением и предполагающая наличие основных этапов, постановку проблемы, гипотезы, изучение теории, посвященной данной проблематике, подбор методик исследования и практическое овладение ими, сбор собственного материала, его анализ и обобщение, собственные выводы[2]. Такая цепочка является неотъемлемой принадлежностью исследовательской деятельности, нормой ее проведения[3]

Результатом этого вида проекта является повышение мотивации к обучению, развитие самостоятельности в обучении, включение учащихся в активную учебно-познавательную деятельность; формирование навыков и умений учебно-исследовательской и проектной деятельности; повышение коммуникативной культуры;

Анализируя применение метода проектов в урочной и внеурочной форме учебной деятельности были выявлены следующие результаты:

Таблица 3- достоинств и недостатков метода проектов:

Достоинства	Недостатки
1. Усвоение причинно-следственных, хронологических и других связей	1. Объемный материал
2. Выделение узловых проблем и событий	2. Требуется большая затрата сил и времени участников исследования;
3. Организация более плотного изучения материала и возможность лучшего его освоения	3. Наличие риска неудачного окончания работы
4. Целое запоминание материала объёмной темы	
5. Развитие творческих, креативных способностей	
6. Повышение мотивации к предмету	
7. Способствует профессиональному росту учителя, расширяя знания, как в области своего предмета, так и в педагогике	

Таблица 4-Результативность применения проектной деятельности наглядно представлена в виде сравнительной таблицы различных систем обучения:

Традиционное обучение	Обновлённое обучение
Руководящая роль учителя	Взаимообучение, работа в группах
Оценивает учитель	взаимооценивание
Не дает обратной связи	Обратная связь учитель-ученик, ученик-ученик, обсуждение, оценивание по критериям

Таким образом, на основании анализа экспериментальной работы и приведенных выше данных таблиц, приходим к выводу о эффективности применения технологии, которая повышает мотивацию, интерес к предмету и в целом положительно влияет на учебно-воспитательный процесс[4]. Цель, поставленная нами в начале исследования, была достигнута.

Список литературы:

1. Авраменко Е.А. Проектная деятельность на уроках информатики. // Вопросы Интернет Образования, 2006, №35
2. Агафонова М.А. Метод проектов. // Вопросы Интернет Образования, 2006, №35

3. Бахтиярова Е.М. Метод проектов и индивидуальные программы в продуктивном обучении //Школьные технологии, 2001, №2.

4. Куценко-Барскова Л.Б. Значение инновационного педагогического опыта в обновлении образовательного процесса// Вестник ЛОИРО. - №3. – с. 95 – 99

5. Назарбаев Н.А. Актовая лекция Президента РК. Казахстан в посткризисном мире: интеллектуальный прорыв в будущее. - Алматы: Казак университеті, 2009. - С. 20.

Географиялық өлкетануды оқыту әдістемесіндегі ақпараттық технологиялардың мүмкіндіктері

Ильяшова Ж.Р., М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия

Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: «Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» бағдарламалық мақаласында: – орта, техникалық және кәсіптік, жоғары оқу орындарында «Акмеология, жеке және әлеуметтік табыс негіздері», «Қазақстан құқығы», «Өлкетану» сияқты міндетті оқу курстарын енгізу жөнінде тапсырмалар берген болатын. «Өлкетану» курсы мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуға, олардың танымдық қызығушылығын арттыруға, отансүйгіштікке тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Қазақстан азаматтарының өз халқының, мемлекетінің тарихын, өлке табиғатының ерекшеліктері мен мүмкіншіліктерін, экономикалық даму келешегін білуге деген қызығушылығы артуда, сол себепті мектепте туған өлке жайлы терең білім беру және туған өлкеге деген сүйіспеншілікті тәрбиелеудің маңызы арта түсуде. Сондықтан, мектепте өлкетану жұмысын жетілдіру маңызды педагогикалық үдеріс болып табылады.

Географиялық өлкетану – сыныптан тыс жұмыстың маңызды түрі. Географиялық өлкетанудың мәні – оқытушының жетекшілігімен өзінің өлкесінің анықталған территориясын оқу-тәрбие мақсатымен жан-жақты оқып тану. Өлкетану – қандай болса да анықталған территорияны жан-жақты ғылыми зерттеу болып табылады. Зерттеу объектісі ретінде – микроауданды немесе ауылды, табиғи жағдайларды әлеуметтік, тарихи, экономикалық және мәдени тұрғыдан зерттеу болады. Географиялық өлкетану ең біріншіден туған өлкесінің табиғатын және шаруашылығын зерттеу, оқушыларға өзінің өлкесін жақсы тануға мүмкіндік береді. [2]

Географиялық өлкетануды оқытуда сабақты ұйымдастыру формалары практикалық бағытталған және шығармашылық сипатты көрсетуі тиіс, көп назар далалық зерттеулерге, экспедициялық зерттеулерге аударылған болуы керек. Сонымен қатар, қала мектептерінде оқушылардың пәнге деген

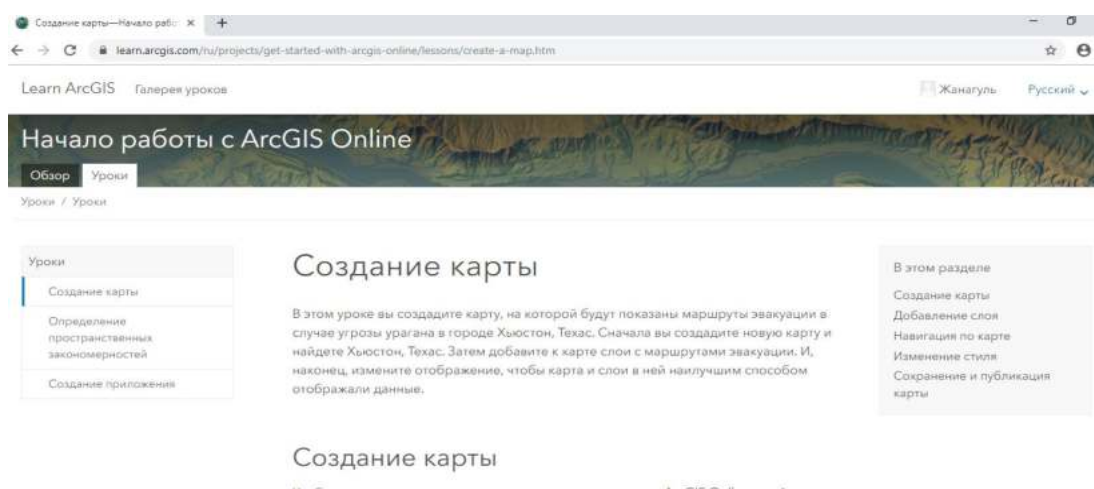
қызығушылығын ояту үшін ақпараттық технологияларды қолдануға болады. [1]

Бүгінгі күні компьютерлік ақпараттық ортаның құрамына: мәліметтер қоры, гипермәтін және мультимедия, имитациялық оқыту, электронды коммуникациялар желілері, экспериментті жүйелер енеді.

Мәліметтер қоры дегеніміз - компьютерлік техниканы пайдаланып ақпаратты енгізу, жүйелеу, сақтау және беру болып табылады. Мәліметтер қоры құрамына әр түрлі статистикалық мәтіндік, графикалық ақпарат енеді. Мәліметтер қорын жасауды өз тәжірибемде география сабағында номенклатура жасау, жинақтау үшін қолданылады.

Географияда графикалық ақпарат ретінде суреттер, фотосуреттер, табиғат суреттері, географиялық бейнелер, құбылыстарды атауға болады. Сонымен қатар қазіргі таңда онлайн интернет-қосымшаларды да географиялық өлкетануда қарапайым карта жасауға, белгілі бір аймақты бейнелі карта арқылы зерттеуге, онлайн экологиялық көрсеткіштердің статистикасымен жұмыс жасауға да болады.

Өз тәжірибемде қолданған ArcGIS онлайн карта жасауға арналған қосымша, Google Earth бейнелі картасы, AIRKAZ.ORG жер бетіндегі кез келген аймақтың ауа ластануының көрсеткіштері жайлы статистикалық деректерді онлайн анықтау қосымшасы геоэкологиялық өлкетанымды қалыптастыруда үлесі зор.

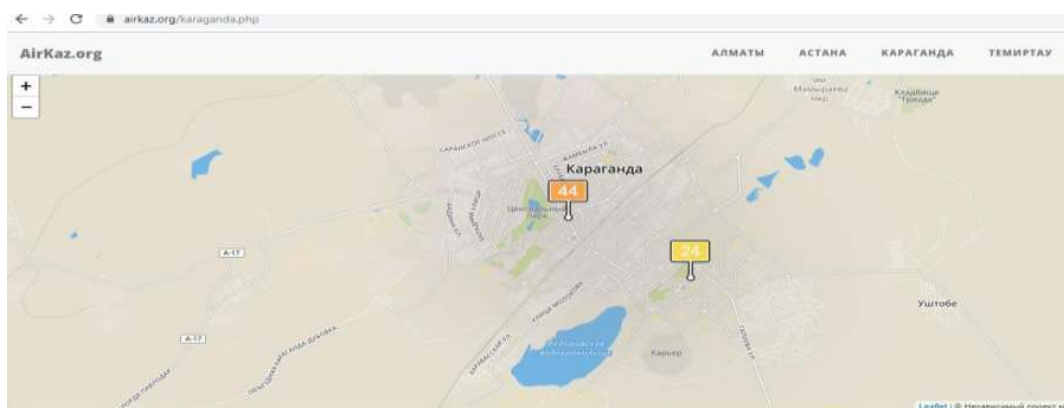

1-сурет, ArcGIS онлайн карта жасауға арналған қосымша;

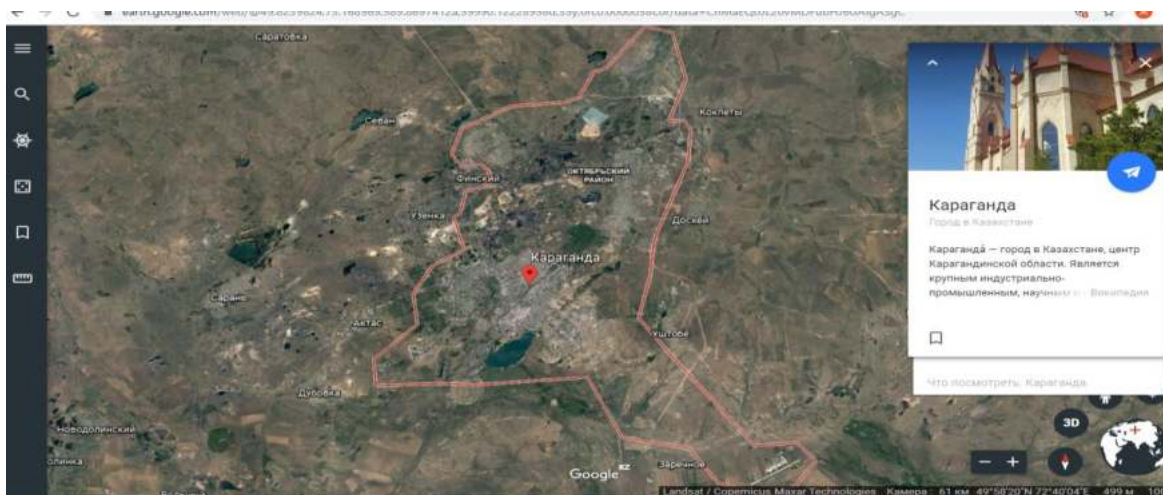
Жер жөніндегі ғылымда ақпараттық технологияның арқасында геоақпараттану және геоақпараттық жүйелер деген сияқты ұғымдар пайда болды.

Осы орайда «ГАЖ-дің экологиялық зерттеулер жүргізудегі мүмкіндіктері» тақырыбында ғылыми жоба жазылуда. Ғылыми жұмыстың мақсаты – әлемдегі және Қазақстандағы экология саласында географиялық ақпараттық жүйелердің пайдалану мүмкіндіктерін зерттеу. Зерттеу жұмысының өзектілігі геоақпараттық жүйе көмегімен жасалынған Қазақстанның ауа бассейнінің экологиялық картасын пайдалану арқылы, жергілікті басқару органдары

өңірдің экологиясына статистикалық талдау, ғылыми анализ, бақылау жасауға мүмкіндік береді.

2-сурет, AIRKAZ.ORG жер бетіндегі кез келген аймақтың ауа ластануының көрсеткіштері жайлы статистикалық деректерді онлайн анықтау қосымшасы

3- сурет, Google Earth бейнелі картасы;

«Өлкетану» тақырыбында 6 сыныпта қосымша факультатив курсын жүргіземін. Курстың мақсаты – туған жеріміздің табиғатының қалыптасуы мен дамуын сипаттайтын географиялық білім қалыптастыру. Осы оқу жылының күзінде «Ұлы дала мұрагерлері» атты қалалық форумның аясында оқушылар мен олардың ата-аналарымен бірлесіп «Өз өлкемнің визит-карточкасы: өлкетанудың деректер базасын әзірлеу» тақырыбында шеберлік сабағы өткізілді.

АКТ-мен оқыту оқу материалын беру мүмкіндігін едәуір кеңейтеді. Түсті, графиканы, мультимедианы, бейнетехниканың барлық мүмкіндіктерін пайдалану оқушыға психологиялық әсер етеді. Сонымен қатар АКТ қолдана отырып оқыту оқушының оқу мотивациясын күшейтуге мүмкіндік береді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Оқушыларды өлкетану материалдары арқылы елжандылыққа тәрбиелеу // Білім – образование. – 2005. – № 4 (22).

2. «Өлкетану» таңдау курсының кіріктірілген бағдарламасы. (5–9 сыныптар бойынша) Тарих, әдебиет, география, биология пәндеріне қосымша // Авторлық бағдарлама. – Алматы, 2007.

3. Мектепте өлкетану жұмысын ұйымдастыру. Әдістемелік оқу құралы. – Тараз, 2007.

Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках истории

Ковшова Е.Н., КГУ «Гимназия №45»

Одной из важнейших задач современного педагога является развитие функционально грамотных учащихся. Но что же такое «функциональная грамотность»? Функциональная грамотность – способность человека вступать в отношения с внешней средой, быстро адаптироваться и функционировать в ней. Основы функциональной грамотности начинают формироваться на начальной ступени среднего образования, где идёт интенсивное обучение различным видам речевой деятельности – письму и чтению, говорению и слушанию.

В современном мире функциональная грамотность стала одним из базовых факторов, способствующих активному участию людей в социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также обучению на протяжении всей жизни. Функционально грамотная личность – это человек, ориентирующийся в мире и действующий в соответствии с общественными ценностями, ожиданиями и интересами.

О существовании функциональной грамотности мы чаще всего узнаем, только столкнувшись с её отсутствием. Функциональная безграмотность обнаруживает себя при изменении ситуации, образа жизни или типа профессиональной деятельности. Часто выявляется в ситуациях столкновения человека с новыми для него технологиями. Так, человек не может разобрать схемы, инструкции, не может воспользоваться каким-либо устройством, например, мобильным телефоном, банкоматом и др.

С функциональной грамотностью связаны следующие компетенции:

- способность выбирать и использовать различные технологии;
- способность видеть проблемы и искать пути их решения;
- способность учиться всю жизнь.

Сегодня обучение истории в школе не может ограничиваться классическими академическими целями, оно должно включать функциональные и практические цели, связанные с повседневной жизнью и трудовой деятельностью. Обновлённая программа обучения ориентирует учителя в первую очередь на развитие функциональной грамотности учащихся.

Цель учебного предмета «История Казахстана» – формирование у обучающихся исторического сознания, казахстанского патриотизма, уважения к истории своей страны, гордости за достижения своих предков, привитие

национальных и общечеловеческих ценностей, развитие исследовательских, мыслительных, коммуникативных навыков.

Учебная программа направлена на формирование базовых навыков исторического мышления: интерпретация исторических источников, ориентация во времени и пространстве, навыки исторического анализа и объяснения. [1]

Школа должна научить своих учеников применять полученные знания в повседневной жизни, но одной из главных проблем истории, как предмета является то, что она меньше всего практико-ориентирована. В истории нельзя, как в географии, привязать знание или умение к повседневной жизни, как в химии или физике, провести эксперимент. Сложно объяснить ученику, для чего историю нужно изучать (например, Опиумные войны в Китае), почему историю нужно знать (например, даты). Ученику, который углубленно занимается информатикой, физикой, биологией, математикой или, напротив, не интересуется ничем, история подчас кажется лёгким и ненужным предметом, предметом, где нет ничего, кроме хронологии событий. Современный ученик – практик и интеллектуал. Ему нужна сильная побудительная мотивация на уроке, что его увлекло бы, заинтересовало, шокировало, поставило в тупик, удивило. Такие мотивы более удачны даже не на предметном, а на межпредметном и метапредметном уровне. Сочетание информации по истории, географии, социологии, литературе, биологии, математике дает возможность рассмотреть то или иное историческое событие с разных точек зрения, позволяет использовать личностный фактор.

Из собственного опыта использования заданий на уроках истории можно привести следующие примеры:

Задание по теме: «Казахское общество во второй половине XIX в.», 7 класс.

Учащимся на время урока было предложено стать статистическими работниками органов учёта населения и помочь высчитать количество населения по неполно предоставленным данным. Для успешного выполнения основного задания нужно было прочитать и проанализировать выдержки из текста учебников, исторических документов, вычислить количество населения и сделать анализ по получившимся результатам.

Пример одного из вариантов заданий: «В 1897 г. состоялась Первая всеобщая перепись населения Российской империи. По результатам этой переписи, в крае проживало около 3,4 млн. казахов, составлявших почти 80% населения. Основная часть степняков проживала в аулах. В городах находилось всего лишь 1,1% казахов. Около 80% степняков вели скотоводческое хозяйство, а 18% жили за счёт комплексного скотоводческо-земледельческого хозяйства. Найдите: 1) общее количество населения на территории края; 2) количество городского и аульного казахского населения; 3) количество казахского населения по видам деятельности.»

Самым неожиданным моментом для учащихся на уроке стало то, что они должны были заняться математикой, а неправильно решенная задача могла существенно исказить реальную картину конца XIX в. и на качественное

выполнение задания в целом. Здесь помимо читательской грамотности формируется математическая грамотность.

Довольно часто для повышения читательской грамотности учащихся используются, так называемые, проблемные вопросы или задачи. Для успешного выполнения данных заданий учащимся нужно не просто ознакомиться с предложенным текстом, но и понять его, а также вникнуть в его глубинную суть, связанную со всеми историческими процессами, происходящими в изучаемом периоде.

Вопрос по теме: «Монгольские завоевания в Казахстане», 6 класс

Почему в период монгольских завоеваний городская, ремесленная и торговая культуры на территории Казахстана пришли в упадок?

Прямого ответа на поставленный вопрос нет в тексте учебника и в изученном раздаточном материале. Для того чтобы справиться с этим вопросом ребятам нужно вспомнить историю формирования Монгольской империи из уроков истории всемирной (особенности хозяйственной деятельности монголов), также нужны знания по географии, а именно о природе современной Монголии (особенности климата и рельефа). Только все эти знания в совокупности позволят учащимся ответить на поставленный проблемный вопрос и привести аргументированные доказательства своего ответа.

Для обобщения полученной информации и дополнительного её закрепления отлично подходят графические органайзеры, опорные схемы, диаграммы.

Задание по теме: «История государства и развитие общественно-политической мысли», 10 класс

Заполните диаграмму Венна сравнив Алаш-Ордынскую и Кокандскую автономию. Укажите сходства и различия в истории государственного суверенитета указанных автономий. Оцените значение образованных в Казахстане национальных автономий.

В данном задании учащиеся задействуют навыки анализа и синтеза, которые позволяют им выделить отличительные черты автономий и найти между ними сходства.

Средства формирования функциональной грамотности на уроках истории довольно таки обширны и разнообразны. Можно использовать как традиционные, так и активные методы обучения: пересказ; познавательные игры, викторины, уроки-дебаты; исторические диктанты и эссе и т.д.

Благодаря изучению истории, учащиеся получают возможность критического восприятия окружающей действительности, определения собственной позиции по отношению к различным событиям в истории государства и общества в целом, осознания собственных действий в тех или иных ситуациях. Историческое образование помогает учащимся по мере взросления осознать себя как представителя исторически сложившегося гражданского, этнокультурного, конфессионального сообщества.

Предмет «История» обладает большими возможностями для использования их в целях развития функциональной грамотности учащихся. Необходимо регулярно акцентировать внимание учащихся на духовно-нравственных аспектах

тех или иных исторических событий, учить ребят анализировать и синтезировать информацию, проводить аналогии с сегодняшним днём. Воспитание высоконравственного человека, способного адекватно адаптироваться в современной социальной среде – сложнейшая задача, но она вполне достижима, если за её реализацию возьмутся профессиональные педагоги, способные воздействовать на личность с разных сторон.

Список литературы:

1. Типовая учебная программа по учебному предмету «История Казахстана» для 5-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию, Приложение 15 к приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 23 ноября 2016 года № 668
2. Формирование, развитие и оценка функциональной грамотности обучающихся: методическое пособие под общ. ред. П. И. Бондарева. – Воронеж, 2019. – 107 с.
3. Л. М. Перминова Формирование функциональной грамотности учащихся: основы теории и технология – СПб., 1998. – 49 с.

Использование исследовательского метода обучения в проектной деятельности учащихся

Наумова И.Ю. КГУ Ш-Г№95

Дороже всего обходятся слова: «У меня не было времени».
Н.Хилл

Время – безусловно, та ценность, которая в сегодняшнем быстро меняющемся мире становится на первое место. Правильно использовать рабочее время, ориентироваться в информационном потоке, это то, что необходимо для проектно-исследовательской деятельности педагога и её максимальной полезности.

Умение пользоваться методом проектов – показатель высокой квалификации преподавателя, его прогрессивной методики обучения и развития. Недаром эти технологии относят к технологиям 21 века, предусматривающим, прежде всего, умение адаптироваться к стремительно изменяющимся условиям жизни человека индустриального общества. [2]

Любое исследование основывается на опыте и его применении, так проводя уроки по «Основам бизнеса и предпринимательства» крайне необходим опыт работы не только педагогический, который формирует хорошую теоретическую базу, но и практический, необходимо погружение в эту среду. Педагог сам выбирает способы, которые приемлемы для него. Ведь

самообразование сегодня это постоянная работа с информационным потоком, умение применять данные статистики, находить контакты, ориентироваться в законодательной базе с учетом ее обновлений и так далее. Подготавливаясь к уроку, тщательно подбираешь для себя ориентиры исследований, ведь если педагог хорошо изучит спрос учащихся, можно создать отличное предложение. К примеру, интересы определенного числа учащихся сошлись на вопросе, как создать свой развивающий центр, было выдвинуто предложение написать по этой теме проект, для этого, со своей стороны проделала следующую работу.

1. Связалась с руководителем детского развивающего центра, с целью поделиться опытом с молодежью, как стать успешным в своём деле.

2. Ученикам было дано задание, собрать информацию о предполагаемых конкурентах.

3. Провести опрос среди своих друзей, учеников школы с целью выявления средней цены, интересов в определенных программах, а также выявить оптимальное время проведения занятий.

4. Изучить несколько способов открытия своего дело.

Самый популярный вопрос был, сколько для этого нужно денег? На этот вопрос прекрасно ответил Н.Хилл «Важно осознать, что многие из тех людей, которые ныне владеют огромными состояниями, изначально обладали лишь богатым воображением, надеждой, мечтой и планом действий.» [1, с.39]

Для того, чтоб учащиеся лучше осознали, как и из чего нужно формировать стартовый капитал, мною поставлены были следующие вопросы.

1. Какого размера вам нужно помещение?

2. Где вы можете посмотреть аренду помещения?

3. Сколько работников вам нужно и чем конкретно они у вас будут заниматься?

4. Сколько оборудования, какое оно будет у вас?

Чтоб ответить на эти вопросы учащимся необходимо изучить сайты <https://www.olx.kz> и <https://krisha.kz>, посмотреть подходящие помещение, рассчитать стоимость аренды в месяц с учетом квадратных метров. Обратить внимание на локацию, доступность, парковка, удаленность и т.д. Есть ли мебель, если нет, то стоимость рассчитать с учетом минимум три стола и 10 стульев, ноутбук и интерактивная доска. Изучая, где и что можно купить в Караганде учащиеся самостоятельно вышли на сайт Базисного магазина, где могли подобрать всё, что им необходимо. С официально сайта взята следующая информация: « Мы не просто продаём оборудование для школьных кабинетов в Казахстане. Мы разрабатываем проекты согласно потребностям индивидуального заказчика. Предлагаем образовательные решения в комплексе. Производим комплектацию учебного оборудования «под ключ». Обеспечиваем документационное сопровождение всего оборудования и оснащения для кабинетов.» [3] Учащиеся сочли информацию полезной для создания будущего развивающего центра.

Вопрос с работниками напрямую зависел от размера помещения и графика работы центра. Труднее всего учащимся было определить, сколько нужно клиентов, чтоб окупить все растраты и выйти в прибыль. Также вопрос как формировать группы? Как привлечь потенциальных клиентов? Как заинтересовать квалифицированных педагогов? И тут, нам очень помогла встреча с действующим предпринимателем обучающего центра МЮ, которая раскрыла моменты формирования групп, количества и оплаты, также ключевым моментом указала график работы и оплату педагогам.

В проектно-исследовательской работе современного учителя необходимо быть всегда в поиске, сейчас так много различных организаций заинтересованных в сотрудничестве с молодежью. Например, НПП РК Атамекен, где одним из основных направлений деятельности палаты Предпринимателей является развитие человеческого капитала. Проводят встречи, деловые игры, погружающие в реалии предпринимательской деятельности. [4]

Участвуя в работе, учащиеся осознали, что предпринимательство это стиль жизни, готовность идти на риск, хороший расчёт не на месяц, а минимум на год, так как доход сразу получить тяжело. Это большая ответственность, требующая постоянного саморазвития.

Хочется закончить статью словами назидания Абая Слово Пятнадцатое: чем ты живешь? «Разумный человек интересуется достойными серьезными делами, упорно добивается своей цели, и даже воспоминания о перенесенных невзгодах на пути к ней ласкают слух и радуют сердце его слушателей. [5]

Список литературы:

1. Н.Хилл «Думай и богатей», Минск 2019г.
2. <https://prosveshenie.kz>
3. <https://posobie.kz>
4. <https://karagandy.atameken.kz>
5. <http://bourabai.kz>

Проектная деятельность на уроках истории, как ведущая технология управления современными инновационными системами

Сатыбалдина Г.Б., Кравченко Т.П., КГУ «КШДС № 33»

В современной системе образования современные инновационные системы играют большую роль в процессе образования. Одним из такого рода приемов является - проектная деятельность учащихся. Как учитель – практик, который успешно внедряет данный метод, могу сказать, что он дает довольно- таки неплохие результаты. Дети получают не только знания, но и развивают

навыки саморегуляции. Они начинают осознавать всю полноту своей ответственности за свое обучение и за тот проект, который они исследуют.

Являясь руководителем не одной проектной работы учащихся, могу с уверенностью отметить, развивая одну мысль учащиеся, путем догадок, исследования, расширяют круг данной темы, рассматривают ее в сопоставлении, учатся сравнивать и отбирать информацию. Таким образом, они синтезируют информацию, доказывают свои маленькие открытия и систематизируют работу. Не последнее место занимает и практическая часть работы. В данном ключе, моя роль – советника, наблюдателя. Практически все мои учащиеся втянуты в проектную деятельность, каждый мой урок – исследование. Будь то урок изучения нового материала или урок – повторения. На каждом уроке найдется ученик или группа учащихся, которым в качестве домашнего задания дается проект по заданной теме, конечно, само задание дается заранее. В условиях современного образования, где упор идет на оценивание по критериям, соответственно выстраивается определенная система оценивания, выстраиваются подмости, на которые дети, опираясь, разрабатывают свои проектные работы.

Критерии оценивания в данном случае, разрабатываются совместными усилиями, ибо учащиеся же сами выстраивают для себя эти критерии, соответственно, чем сильнее учащиеся, там выше и критерии оценивания.

Например, сильная категория учащихся 6 класса предлагает следующие критерии оценивания по теме «Монгольское нашествие»:

1. Постановка цели
2. Ораторское искусство
3. Сравнительный анализ (в данном критерии можно сравнить с походами гуннов на Запад)
4. Вывод по рассмотренной теме
5. Оценивание в историческом аспекте, помимо этого, учащиеся проводят самооценивание, т.е своего рода самоанализ. В данном случае, учащиеся говорят коротко о том, какую работу они сделали, с какими сложностями столкнулись, достигли ли поставленных целей и др.

Результативность таких уроков дает свои плоды, мои учащиеся уже на протяжении 4 лет являются участниками и дипломантами различного уровня научно – практических конференций – от городского до международного уровней. Т.е оттачивание специальных навыков выступления, правильного конструирования проектных работ является одним из ключевых моментов моих занятий, где идет постоянное взаимодействие учителя и учащихся.

Таким образом возникает доверие, а значит и назревает новая тема проекта, которая уже относится к теме урока, а значит интересна самому ученику. Так в данном учебном году, в рамках курса «Краеведение», один из моих учащихся заинтересовался темой заселения Караганды, начал проводить свое исследование, изучил много интересных аспектов, вышел на генеалогию своей семьи и отлично защитил свой проект по данной теме на региональном уровне, заняв 1 место.

В предыдущем учебном году, учащиеся, изучая тему «Присоединение Казахстана к России» и «Восстание хана Кенесары», столкнулись с различного рода вопросами, которые они захотели рассмотреть самостоятельно, так как урочного времени для них оказалось недостаточно. Ими были затронуты интересные моменты, касающиеся патриархальности казахского общества, таким образом, две ученицы подготовили и защитили проект республиканского уровня на тему «Судьба женщин с именем Бопай», исследуя этот проект, девочки вышли на то, что казахские женщины - правительницы, имели весомое положение в обществе, даже будучи за спинами мужей, братьев и сыновей.

Самостоятельная работа эффективна лишь в том случае, если является элементом общей структуры урока. На моих уроках применяются такие формы работы с текстом, для успешной защиты мини - проекта:

1. Выпишите определения понятий, данные в учебнике; сравните их с определениями в словаре.

2. На основе параграфа (параграфов одной темы) составьте хронологическую таблицу (календарь событий).

3. Нанесите на контурную карту (покажите на карте) историко-географические объекты, которые упоминаются в тексте.

4. Составьте план параграфа (пункта параграфа).

5. Подберите примеры, раскрывающие основную идею текста параграфа, подтверждающие главный вывод, иллюстрирующие теоретические выводы и т.п. и заполните конкретизирующую таблицу.

6. Составьте сравнительно-обобщающую таблицу по итогам сопоставления двух и более однородных фактов, изложенных в учебнике.

7. Изучите логику рассмотрения конкретного вопроса в учебнике истории и составьте логическую схему, раскрывающую ход рассуждения автора.

8. Цифровую информацию, данную в тексте параграфа, преобразуйте в график, статистическую таблицу или диаграмму.

9. Самостоятельно сформулируйте выводы по каждому пункту параграфа и обобщающий вывод ко всему тексту.

10. Расскажите об историческом событии, изложенном в параграфе, от имени одного из его участников, в разговоре действующих лиц и т.д.

11. Проиллюстрируйте содержание параграфа или его части собственными рисунками.

12. Придумайте свои заголовки к параграфу и его подпунктам, свои вопросы и задания к ним.

Эффективно в данном русле и проведение так называемых «Музейных уроков». В данном ключе, учащиеся учатся *грамотно описывать художественные артефакты по заранее разработанным критериям*. С этой целью выработан план мини-исследовательской работы по анализу произведения прикладного искусства:

- назови произведение искусства;
- укажи материалы, из которых оно сделано;

- предположи, кому могло принадлежать данное изделие?;
- какой художественный образ передал мастер?;
- назови несколько художественных особенностей изделия (необычная форма (какая);
- попробуй воссоздать форму (нарисуй, передай цвет и фактуру).

Выполненные учащимися проекты экспонируются в школьном музее: авторские макеты «Сакский Золотой человек», «Обряд захоронения царей в эпоху ржв»; прикладные работы «Артефакты Бешатырского и Иссыкского памятника культуры», «Великое кочевье казахов по руководством Жанибека и Керея», «Вооружение сакских воинов», «Ювелирные изделия эпохи кочевников». Важно отметить, что темы проектных работ для учащихся непосредственно связаны с изучаемым материалом, но на более глубоком, творческом уровне. Выполненные проекты служат отличным дидактическим материалом для уроков, дополняют содержание учебника, тем самым расширяя эрудицию учащихся и развивая интерес к гуманитарному знанию. В конце четверти с детьми проводится письменная *рефлексия*, например «Я изучаю историю...»: нравится ли тебе предмет история? (обоснуй свой ответ); какие темы тебя привлекли, почему?; как ты готовишься к урокам истории?; читаешь ли ты книги, какие?; какие цели в изучении предмета ты ставишь для себя на следующую четверть?

Думается, что предложенные проектно - методические идеи сделают преподавание истории интересным, творческим, успешным и результативным. Говоря словами нашего Президента Н.А. Назарбаева: «...У народа, который помнит, ценит, гордится своей историей, великое будущее. Гордость за прошлое, прагматичная оценка настоящего и позитивный взгляд в будущее – вот залог успеха нашей страны» [2].

Список литературы:

1. Васильева З. И. Воспитание дисциплинированности и ответственности у школьников в учебном процессе : учеб. пособие. - Л. : Издательский центр «Ленинград.пед.ин-та», 1983. - 75с.
2. Назарбаев Н.А. «Семь граней Великой степи» [Электрон.ресурс]. – Режим доступа: <http://www.akorda.kz/>.

Развитие функциональной грамотности у учащихся на уроках географии

Севергина Ю.А. КГУ СОШ №15

Наш мир не стоит на месте: все течет, все изменяется, постоянно развивается. Так образование в нашей стране претерпевает новшества и изменения. В обновленном содержании образования все больше внимания

уделяется функциональной грамотности учащихся. Так что такое функциональная грамотность?

Термин «функциональная грамотность» был введен в 1957 году ЮНЕСКО, наряду с понятиями «грамотность» и «минимальная грамотность». Грамотность – это навыки чтения, письма, счета и работы с документами. Минимальная грамотность – это способность читать и писать простые сообщения.

Функциональная грамотность - способность человека вступать в отношения с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. В отличие от элементарной грамотности как способности личности читать, понимать, составлять простые короткие тексты и осуществлять простейшие арифметические действия. Функциональная грамотность есть уровень знаний, умений и навыков, обеспечивающий нормальное функционирование личности в системе социальных отношений, который считается минимально необходимым для осуществления жизнедеятельности личности в конкретной культурной среде.[1]

В рамках программы обновленного содержания одной из главных целей является развитие функциональной грамотности.

Функциональная грамотность — это своего рода индикатор общественного благополучия. В ближайшем будущем функциональная грамотность станет показателем развитости государства, нации, социальной группы, отдельной личности. Высокий уровень указывает на социокультурные достижения общества; низкий — предостережением возможного социального кризиса, результатом которого могут быть: низкая способность к социальной адаптации; неумение выстраивать парадигму своих взаимоотношений в семье, в трудовом коллективе; незнание своих прав и обязанностей. [2, с. 3] Поэтому для школы одна из главных целей: подготовить не отдельных элитных учащихся к жизни, а обучить мобильную личность, которая при необходимости сможет быстро сменить профессию, овладеть новой социальной ролью, стать конкурентоспособной. Поэтому в нашей стране актуальность приобретает исследование уровня функциональной грамотности учащихся, т. к. все эти функциональные навыки формируются именно в школе.

Основной задачей учителя является развитие и формирование навыков функциональной грамотности учащихся на уроках географии. Для максимального развития и полезного участия в жизни общества ученикам необходимо самостоятельно получать, анализировать, организовывать и эффективно использовать полученную информацию. Каждый урок предусматривает изучение учениками текстового материала параграфов и другой литературы, но перед этим необходимо вспомнить предыдущую тему и подвести учащихся к новой. К интересным приемам применяемым учителем на уроке географии, можно отнести стратегии «буквенный ряд», «числовой ряд», «корректирующая проба». Также интересным и более сложным (относительно синквейна) приемом, на мой взгляд, является диаманта.

Диаманта – это стихотворная форма из семи строк, первая и последняя из которых - понятия с противоположным значением, полезно для работы с понятиями, противоположными по значению

- 1, 7 строчки – существительные антонимы;
- 2 – два прилагательных к первому существительному;
- 3 – три глагола к первому существительному;
- 4 – два словосочетания с существительными;
- 5 – три глагола ко второму существительному;
- 6 – два прилагательных ко второму существительному.

Пример.

Мегаполис

Большой, новый

Строится, растёт, процветает

Живой мегаполис, маленькая деревня

разрушается, уменьшается, кормит

Красивая, родная

Деревня

В результате развивающего обучения выделяются следующие особенности, которые помогают в качестве усвоения предмета с самого начала задать систему понятий, воспроизводящей изучаемый объект как целостную систему в её существенных свойствах и отношениях.

С использованием современных технологий структуры наших уроков позволяют:

1. Вовлекать учащихся в процессы познания окружающего мира, развивать сотрудничество между ними, взаимодействие учителя и ученика.

2. Направлять на понимание процессов развития современного мира, умение применять полученные знания и навыки в окружающей действительности. [3]

Список литературы:

1. Словарь терминов (https://methodological_terms.academic.ru).
2. Качество педагогического образования: Проблемы и перспективы развития. Материалы международной научно-практической конференции 18–19 мая 2004 г. — Алматы КазНПУ им. Абая, 2004.
3. <https://nauchforum.ru>

Информационная компетентность учителя истории

Смаилова Г.А. КГУ Гимназия № 38

Темпы обновления знаний настолько высоки, что на протяжении жизни человеку приходится неоднократно переучиваться, овладевать новыми

профессиями. Непрерывное образование становится реальностью и необходимостью.

Развитие компьютерных технологий, средств массовой информации привели к тому, что общество оказалось перед огромным количеством знаний о мире, что для получения всей информации необходимо овладеть специальными знаниями, умениями, развить необходимые способности и выработать новые качества, которые позволили бы получать и овладевать информацией в нужной мере. Для овладения знаниями необходима специфическая информация о том, как можно правильно получить интересующие человека знания, поэтому мы перешли на формат обновленного содержания образования, где ученик должен приобрести определенные знания, умения и навыки, для успешного оперирования информацией. Обладать качествами, позволяющими совершенствовать эти знания, умения и навыки соответственно современным информационным технологиям, иметь мировоззрение информационного общества.

Какие бы реформы ни проходили в системе образования, в итоге они, так или иначе, замыкаются на конкретном исполнителе – школьном учителе. Именно учитель является основной фигурой при реализации на практике основных реформ. Для успешного образования и в первую очередь самообразования, человек должен владеть целым рядом компетенций.

Для приобретения профессионализма необходимы соответствующие способности, желание и характер, готовность постоянно учиться и совершенствовать свое мастерство. Необходимой составляющей профессионализма человека является *информационная компетентность*.

Прежде всего, учитель сам должен идти в ногу со временем и постоянно самосовершенствоваться. Постоянно пополнять свой методический уровень. Уметь быстро ориентироваться в необходимых для работы ресурсах и отбирать нужную информацию. Готовность к переменам, мобильность, способность к нестандартным трудовым действиям, ответственность и самостоятельность в принятии решений – все эти характеристики деятельности успешного профессионала в полной мере относятся и к педагогу. У каждого учителя есть своя копилка ссылок сайтов которыми он пользуется. Их можно разделить на определенные категории: официальные сайты образовательных ведомств (МОН РК; Национальная Академия Образования им.И.Алтынсарина; Центр педагогического мастерства; АО «НЦПК«Өрлеу»; Национальный центр тестирования - здесь учитель может скачать нормативные документы, получить квалифицированную помощь и ознакомиться с новостями в сфере образования. В помощь педагогу (журнал «Педагогический мир Казахстана»; <https://uchitelya.kz/>) на этих порталах учителя могут найти полезный материал для работы а также опубликовать свои наработки .

Полезные сайты и блоги по истории (<http://old.e-history.kz>) . Здесь вы сможете найти много интересного материала для практического использования в преподавательской деятельности

Концепция современного образования определила цель профессиональной деятельности учителя — сформировать у учащихся способность к успешной социализации в обществе, активной адаптации на рынке труда. Следствием этого становится разработка инновационных технологий в обучении. Из социально пассивного, образование становится активным.

Использование цифровых образовательных технологий на уроках истории является одним из важнейших аспектов развития универсальных учебных действий школьников, позволяющих поддержать активность и самостоятельность обучающихся и сделать урок интересным и результативным. Однако само по себе использование тех или иных цифровых образовательных ресурсов и сервисов не гарантирует результата. Важно правильно сочетать различные формы и методики обучения, от которых зависит коэффициент усвоения учебного материала.

Использование цифровых технологий в образовании будет наиболее эффективным, если они позволяют:

- экономить время учителя и автоматизировать проверку выполненных заданий учащимися;
- формировать навыки работы школьников с различными источниками информации;
- организовать активную деятельность учащихся, самоконтроль, самопроверку обучающихся, получения моментальной обратной связи;
- обеспечить индивидуализацию и персонализацию образования.

Используя ИКТ на своих уроках, я решаю не только задачи развивающего обучения и подготовки ученика, умеющего применять новые технологии в своей деятельности, но и специальные практические задачи, записанные в программе. Применение компьютерных технологий позволяет реализовать важную концепцию — визуализацию учебной информации, коллективные формы работы, обмен мнениями.

Для изучения школьных предметов в интерактивной форме детям предлагаются Цифровые образовательные ресурсы (ЦОР) на сайте bilimland.kz. Где знания не даются в готовом виде, ребенку предлагаются анимационные ресурсы и задания при выполнении которых они смогут разобраться и найти ответ сам. Предложенная система реагирует на действия ученика и, в случае правильного решения, хвалит его и предлагает новое задание, а при ошибке задает уточняющие вопросы, которые помогают прийти к верному решению.

Тестирующие программы MyTest. Тестирование в педагогике выполняет три основные взаимосвязанные функции: диагностическую, обучающую и воспитательную: Диагностическая функция заключается в выявлении уровня знаний, умений, навыков учащегося. Это основная, и самая очевидная функция тестирования. По объективности, широте и скорости диагностирования, тестирование превосходит все остальные формы педагогического контроля. Обучающая функция тестирования состоит в мотивировании учащегося к активизации работы по усвоению учебного

материала. Для усиления обучающей функции тестирования, могут быть использованы дополнительные меры стимулирования, такие, как раздача преподавателем примерного перечня вопросов для самостоятельной подготовки, наличие в самом тесте наводящих вопросов и подсказок, совместный разбор результатов теста. Воспитательная функция проявляется в периодичности и неизбежности тестового контроля. Это дисциплинирует, организует и направляет деятельность учащихся, помогает выявить и устранить пробелы в знаниях, формирует стремление развить свои способности. Тестирующих программ очень много, но из опыта работы данная программа удобна мне и может быть использована, на всех электронных носителях включая телефон

Подводя итог, необходимо заключить, что использование информационных технологий в образовательном – это не самоцель. Самое главное – это достижение планируемых результатов, поэтому задача учителя классов заключается в расширении диапазона знаний о цифровых образовательных ресурсах и сервисах, способности выбирать наиболее эффективные для решения конкретных учебных задач. Учитель нового цифрового поколения должен работать так, чтобы любой школьник понял, что он самостоятельно постигает путь новых открытий и приобретения новых навыков. Учитель только направляет мысли ребенка в то русло, плывя по которому, ученик сам делает открытия. Учитель выступает навигатором повышения мотивации, интереса, развития интеллекта обучающихся, что, в конечном счете, обеспечивает эффективную работу на уроке.

Список литературы:

1. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования//Высшее образование сегодня.-2003.-№5.-С.34-42.
2. Иванова Т.В. Компетентностный подход к разработке стандартов для 11-летней школы: анализ, проблемы, выводы//Стандарты и мониторинг в образовании.-2004.-№1.-С.16-20.
3. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании//Школьные технологии.-2004.-№5.-С.3-12.

Опыт организации и применения технологии дебатов на уроках истории и правоведения

Тё О. Р., КГУ «Гимназия №97»

В «Концепции развития образования Республики Казахстан» определена главная цель обучения на стадии среднего школьного образования: «формирование личности, которая будет способна на основе полученных глубоких знаний, профессиональных навыков свободно

ориентироваться, самореализовываться, саморазвиваться и самостоятельно принимать правильные, нравственно – ответственные решения в условиях быстроизменяющегося мира». Таким образом, общеобразовательная школа должна формировать целостную систему универсальных знаний, навыков, а также опыт самостоятельной деятельности и, что самое важное, личной ответственности обучающихся.

Представление об ученике как об активном субъекте познавательной деятельности является общепризнанным в педагогике и психологии. Это особенно актуально в условиях продолжающегося внедрения обновленного содержания образования в Республике Казахстан. Так как же добиться того, чтобы уроки истории стали личностно - значимыми?

Первым условием превращения ученика в субъект изучения истории является инициирование интереса. Интерес к истории рождается интересом к проблеме, удачно сформулированной, ведь человек начинает мыслить тогда, когда у него появляется потребность что-то понять. Это может быть какое-либо противоречие, удивление или проблемная ситуация. Ученики начинают высказывать свою точку зрения, то есть вовлекаются в мыслительный процесс, дискутируют и защищают свою точку зрения, прислушиваются мнениям других, ставят уместные вопросы, аргументируют умозаключения – идет процесс формирования коммуникативных компетенций. Вторым условием становится приобретение своего собственного опыта, умение связывать исторические события с сегодняшним днем. Чтобы ребенок понимал, что в изучении истории, кроме необходимости знать свое прошлое, есть и практический смысл. Умение находить связи между настоящими и прошлыми событиями, критически рассматривать те или иные аспекты развития нашего общества вырабатывают социально-личностные компетенции. Оба описанных условия и сопутствующее им обучение необходимым компетенциям мои ученики претворяют в жизнь в ходе использования технологии «Дебаты» в процессе обучения.

В современном обществе дебаты ведутся в парламентах, в период предвыборных кампаний политиков, на телеэкранах, в научной деятельности, бизнесе, в вузах и школах, а зачастую и в повседневной жизни. В широком смысле под дебатами понимаются прения, т.е. обсуждение вопроса при наличии разных точек зрения, взглядов на него. Такие дебаты, как правило, имеют неформальный характер и ведутся без правил. В данной же статье речь пойдет о формальных дебатах — т.е. о системе структурных дискуссий, построенных на основе заранее фиксированных выступлений участников двух противостоящих сторон. Таким образом, объектом исследования является применение дебатов на уроках истории и правоведения, как личностно ориентированной, развивающей технологии.

Рассмотрим вариант применения технологии «Дебатов» на уроках истории.

Использование данной технологии на уроке основано как на собственном опыте участников занятий, так и на использовании фактического учебного материала по соответствующей теме. При подготовке, на дискуссии, при

анализе ситуации напрямую не даются готовые знания. Педагог побуждает школьников к индивидуальному поиску информации, предоставляет детям самостоятельность в выборе средств достижения своей цели, поощряет инициативу, дает возможность выбора партнеров по деятельности. Ученик сам организует свои действия, а значит идет процесс формирования самостоятельности и ответственности.

Организация дебатов на уроке включает в себя три этапа: подготовку, проведение и обсуждение. На этапе подготовки выбирается тема, создаются команды, распределяются роли, изучается литература, формулируются тезисы, аспекты, аргументы, которые составят кейс каждой команды. Этап проведения дебатов содержит поочередное выступление членов команд (спикеров), выяснение позиций, аспектов, аргументов и контраргументов, вопросы зрителей (парламентариев), оценивание со стороны педагога (судьи). На заключительном этапе подводятся итоги, организуется обсуждение, определяется, насколько успешно осуществили свои задачи участники команд. Оценки действий спикеров должны учитывать содержательность выступлений, ответов и вопросов, системность, логичность, рациональность времени, культуру речи.

Оптимальным для использования на уроках является формат дебатов Карла Поппера, считающегося простейшим для начинающих. Правила этих дебатов сформулировал известный американский социолог Карл Поппер, профессор Института Открытого Общества в Нью-Йорке. Эта программа развивает умения рассуждать и критически мыслить. Учащиеся должны обсуждать проблемы, анализировать данные проблемы с разных точек зрения, предполагать возможные пути (стратегии) решения проблем. Таким образом, дебаты по формату Карла Поппера развивают у учащихся навыки, необходимые для эффективного общения.

В дебатах Карла Поппера участвуют две команды из трех спикеров. Спикеры обсуждают заданную тему, при этом одна команда утверждает тезис (эту команду называют утверждающей), а другая (отрицающая команда) его опровергает.

В дебатах Карла Поппера существует три типа выступлений:

1. Конструктивная речь: При этом типе речи спикером представляются и выдвигаются аргументы. Утверждающая сторона даёт первичное представление кейса, которое обусловит структуру всего раунда. Отрицающая сторона вступает в противоречие с утверждающей и представляет свой кейс. В этих двух речах должны быть представлены все аргументы.

2. Опровергающая речь: В такой речи нужно опровергнуть аргументы и восстановить свою систему аргументов после «атаки» оппонентов. Здесь значимую роль играют детали, важно ответить на все аргументы оппонентов и прокомментировать, насколько эффективно они подтверждают или опровергают тему. В этих речах не допускаются новые аргументы. Участники должны развить существующие аргументы с помощью доказательств и рассуждений.

3. Заключительная речь: Эта речь должна обращать внимание на основные противоречия позиций, как бы подводить итоги дебатам. Спикеры должны подытожить — как проходили дебаты, кто оказался сильнее и почему. В этой речи не должно быть новых аргументов.

Применение описанной выше технологии на уроках либо при организации внеклассных мероприятий является эффективной, так как несет себе целый ряд необходимых функций:

Развивающая: дебаты развивают логику, критическое мышление, позволяют сформировать системное видение проблемы, наличие взаимосвязей и явлений, различных аспектов их рассмотрения.

Воспитывающая: дебаты способствуют комплексному формированию нравственно-мировоззренческой позиции и поведенческих установок.

Социализирующая: приобщают к нормам и ценностям гражданского общества, способствуют формированию культуры общения, способности работать в команде, терпимости к различным взглядам и мнениям, толерантности.

Дебаты позволяют детям развивать способности к самоопределению, самореализации, позволяют стать одаренным человеком, наделяют способностью управлять жизненной ситуацией. Дебаты вырабатывают культуру речи, логику мышления, ораторское искусство. Также они способствуют развитию навыков критического мышления по мере того, как учащиеся определяют и анализируют утверждения и доказательства, занимаются поиском справедливых доводов в поддержку утверждений и контраргументов, рассматривают дискуссию с различных точек зрения.

У дебатеров развиваются конкретные умения и навыки личностных качеств: общительность, коммуникабельность, организованность, раскованность, артистизм, свободное владение языком, речевыми механизмами, стремление к творчеству, креативность.

Список литературы:

1. Козленко С.И., Саплина Е.В. Профильное обучение и современные образовательные технологии. – СПб.:
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. - М.: Народное образование, 1998.
3. Эльконин Д.Б. Психология игры. - М., 1978.
4. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. - М., 1996.

Оқушы шығармашылығын дамытудағы диалогтік оқытудың ролі

Шоманова К.Н, Адешова Г.Д., «№54 ЖББОМ»КММ

Оқыту технологияларын жетілдіру үрдісі оқушыларға қабілімді көздігінен меңгерудің қадіс-тәсілдерін игертуді қарастырады.

Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектеп педагогтерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы бүгінгі оқыту талаптарына сай үздік технологиялардың жиынтығы десек артық емес. Мерсер мен Литлтон өз еңбектерінде көрсеткендей диалог сабақтарда оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар олардың білім деңгейінің өсуіне үлес қосады. [1].

Жаңақбағдарлама бойынша оқушыларға қабілім беруде берілген 7 модульдің ішінде диалогтік оқытудың маңыздырөл атқаратыны белгілі. Өйткені бұрыннан өткізіп жүрген дәстүрлі сабақтарды салыста қарап отырсам, диалогты сұрақ-жауап ретінде қарапайым түрде пайдаланып келдім. Ал бүгінгі таңда әдістемелік тұрғыда диалогтық оқуға жаңа көзқарас қалыптасып, диалогты білім беруге негіз болатындай қолдануды талап етуде. «Дәстүрлі» сабақтарда көбінесе «иә» немесе «жоқ» деген жауапты өқажет ететін немесе нақты жауапты қажет ететін сұрақтар қойған болсақ, қазіргі жаңа оқыту технологиясы негізінде Мерсердің көрсеткен «әңгімелесудің» үш түрін түрлі тәсілдер арқылы қолдануға болады. [2]. Мен өз сабақтарымда төмендегідей тәсілдерді пайдаланып отырдым:

Топтық әңгіме оқушыларға топтық тапсырма беру барысында жүзеге асты. Топтағы оқушылар біріге отырып, бір-бірінің пікірін тыңдап, ортақ шешімге келе білді. Бұл тәсіл сыныптағы «сөйлемейтін» оқушыларға тиімді болғанын байқадым. Себебі бұл оқушылар достарымен бір топта жұмыс істеп, сұхбаттасты, тіпті өз бетінше дайындап келген қосымша материалдарын ортаға салып, белсенділік көрсетті. Әдетте жеке жұмыс жасауда өзіне сенімсіздікпен қарайтын оқушылар топта қызығушылық танытып, топ жұмысына өз үлесін қосып, бір қырынан көрінуге тырысты. Мұғаліммен тілдесуге бата алмайтын оқушылар достарының ішінде ашыла түседі.

Әңгімелесудің «**әңгіме-дебат**» түрі оқушылардың сыни тұрғыдан ойлануына ықпал ете отырып, басқаның пікіріне қарсы пікір айта білуі мен білімге құштарлығын арттыруға септігін тигізеді. Сонымен қатар оқушылардың бір-бірінен үйренуіне, басқа оқушылардың пікірін құрметтеу мен бағалауға, әңгімелесу мен ой елегінен өткізу арқылы ойын жинақтауға көмек беретініне және оқушыларды тақырып бойынша ой бөлсуге мүмкіндік береді. Мысалы, 8-сынып оқушыларымен Қазақстанның Ресейге қосылу себептері мен нәтижесі туралы ой бөліскенде оқушылар тарапынан «Әбілқайыр бастаған қазақ билеушілерінің іс-әрекеттері дұрыс болмады, егер ел билеуші сұлтандар мұндай асығыс шешімге келмегенде біз тәуелсіз ел болып, қазіргі таңда дамуда алда келе жатқан мемлекеттермен тең деңгейде болар едік», «Егер, Әбілқайыр сияқты ел қамын ойлаған тұлғалардың осындай көреген саясаты болмағанда біз жоңғарларға тәуелді елге айналар едік», «Қазақстан жоңғарлардан өз елінің тәуелсіздігін сақтап қалу мақсатында Ресейден көмек сұрап, ақырында Ресейге тәуелді мемлекетке айналды, үш ғасырға жуық қазақтан отыршылдық езгі болды» деген қарама-қарсы пікірлер айтылды. Сонда сабаққа енжар қатысатын оқушының өзі «Қазақ билеушілері

өз еркімен Ресей құрамына қосылуға өтініш бермеген күннің өзінде олар бізді бәрібір өздерінің отарларына айналдырар еді. Себебі, Ресей Қазақстан жеріне бекіністер салып, казак әскерлерін орналастыру арқылы ішкерлей еніп, өздерінің мақсаттарын жүзеге асырып жатқан болатын. Сондықтан да казак билеушілерінің бұл әрекеті Ресейдің отарлау саясатын тек қана тездетті» деген өзіндік ойымен бөлісті.

Зерттеушілік әңгіме оқушыларға сыни сұрақтар қою барысында, сондай-ақ жұптық, топтық жұмыстарды жүзеге асырып отырдым. Бір байқағаным, зерттеушілік әңгімені қолданбастан бұрын, ең бастысы, оқушыны сол жұмысқа қызықтыра білу қажет. Сабақ барысында өз пікірін айтып, сыни тұрғыдан талдау жұмыстарын жасады. Берілген тапсырманың шешімін анықтауда топтағы әр бала өз ойын ортаға салып, «мүмкін», «егер де», «сондықтан» деген сияқты сөздерді қолдана отырып, талдауын талап еттім. Оқушылар менің талабыма сай жұмыс жасауда өз идеяларын дәлелдеуге тырысты. Сыни сұрақтарға жауап беру барысында «сөйлемейтін» оқушылардың да өз пікірлерін білдіргілері келді. Мысалы, «Сен болсаң, «Әбілқайыр бастаған казак билеушілерінің іс-әрекеттері дұрыс болмады, егер ел билеуші сұлтан болсаң нені өзгертер едің?» деген сауалыма сыныптағы «үнсіз» оқушы, «Мен болсам, казак жүздерінің басын біріктіріп, тәуелсіз ел болуын қамтамасыз етер едім. Себебі, үш жүздің басын қосып ел ішіндегі ауызбіршілікті нығайтатын болсақ ел іргесі тұрақты, әрі мықты болар еді. Дегенмен өз ойын жеткізу мақсатында сөз алған «сөйлемейтін» оқушылардың берген жауаптарын басқа оқушыларға түсінікті болатындай қайталап отырдым.

Диалогтік оқытудың білім беруде пайдалануда төмендегідей тиімділіктерді байқауға болады:

- Сұрақ қою мен жауап алу бір мезетте, аз уақыт ішінде жүзеге асады, яғни уақыт үнемділігі пайда болады.

- Жауап беру ауызша түрде іске асқанда оқушылар өздерінің сөйлеу мәнеріне, ойының тыңдаушыға түсінікті жету-жетпеуіне баса назар аударуға тырысады;

- Балалардың тыңдау мәдениеттері қалыптасады. Сұраққа жауап таба алмай отырған немесе басқалардың пікірін білгісі келгендер сөйлеушіні зер сала тыңдайды;

- Оқушыларға сыни ойлауға көмектеседі, себебі бір пікірге қарама-қайшы пікірлер болуы мүмкін.

Ғылымиқзерттеу нәтижелерікдәлелдегендей,сабақтақдиалогтің маңызы зор. Оқушыларқосы әдіс арқылы сабаққа қызыға кірісіп, үлес қосады. Қандай технологияны пайдаланса да, міндетті түрде диалогтік жұмыстарды сабақтың негізіне айналдырған мұғалімнің жұмысы әрі тиімді, әрі нәтижеге бағытталған болмақ. Бүгінгі таңда «ҰБТ балаларды сөйлеуден, пікірін білдіруден шектейді, шығармашылығының дамуына кедергі келтіреді» деген пікірлерді жиі құлағымыз шалып жатады. Сондықтан, әр сабақта диалогтық оқытудың түрлерін түрлендіріп қолдану, оқушы шығармашылығының дамуына, сыни

көзқарасының қалыптасуына бағыттап, өз пікірін еркін, әрі сенімді жеткізе алатын, бәсекеге қабілетті, шығармашыл, мәдениетті азаматты тәрбиелеуге жеткізеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Merser, N. and Littleton, K. «Dialogue and the development of thinking. A sociocultural approach». («Диалог және ойлауды дамыту. Элеуметтік мәдени тәсілу»), 2007 жыл
2. Merser, N. «Words and Minds» («Сөздер мен ойлар»), Лондон, 2000 жыл

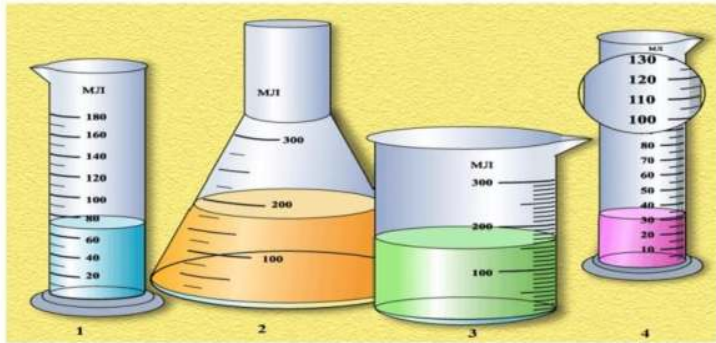
Задачи развития и воспитания учащихся на уроках физики

Ким Р. В., КГУ «Гимназия №3»

В новом государственном стандарте результат образования сформулирован как, не только знания по конкретным дисциплинам, но и умение применять их в повседневной жизни, использовать в дальнейшем обучении. Это значит, что важнейшей задачей обучения в школе, является формирование гармонично развитой личности с навыками ассоциативного мышления, умеющей чувствовать многообразие жизни и способной представить это многообразие при изложении, казалось бы, частного явления природы. Если мы намерены формировать гармонически развитую личность, то в процессе обучения должны образовывать тот цельный образ реальности, который позволит учащимся свободно ориентироваться в окружающем мире. Для этого нужно внедрять, осваивать компоненты функциональной грамотности – это грамотность языковая, социального взаимодействия, и информационная.

1. Говоря о языковой грамотности, я хочу подчеркнуть – это не только владение родным языком, а языком физики. (понятие плотности, перевод из одной системы единиц измерения в другую ...) И учащимся необходимо объяснять этот для них новый, неизведанный, научный язык.

2. Грамотность социального взаимодействия: приведу пример по уровню материала 7-го класса: Определение цены деления

Мы все с 1-го класса пользуемся измерительными приборами (линейка). Но научиться определять цену деления любого измерительного прибора, и уметь пользоваться этим прибором – это означает осознанное отношение к данной теме и на это нужно обратить самое пристальное внимание.

3. Грамотность информационная: это, конечно, овладение научными методами познания: наблюдение, эксперимент и теоретический анализ, изучение законов природы, знание законов и формул.

Приведу лишь 1 пример: задачу физического практикума из областной юниорской олимпиады по физике, 2019г, для 7-го класса.

Цилиндрическое тело в вертикальном положении плавает в воде, будучи погруженным в неё на 80% своего объёма. Какая часть тела будет погружена в воду, если поверх неё налить слой бензина, полностью закрывающий тело? Плотность воды 1000 кг/м^3 , плотность бензина 700 кг/м^3

Решение.

Дано: Для решения задачи воспользуемся

$V_{\text{т в воде}} = 0,8V_{\text{тела}}$ условием плавания тела.

$\rho_{\text{воды}} = 1000 \text{ кг/м}^3$ $F_{\text{т}} = FA_1$; $\rho_{\text{т}} V_{\text{т}} g = \rho_{\text{воды}} V_{\text{т в воде}} g$;

$\rho_{\text{бенз.}} = 700 \text{ кг/м}^3$ $\rho_{\text{т}} V_{\text{т}} g = \rho_{\text{в}} 0,8V_{\text{т}} g$; $\rho_{\text{т}} = 0,8 \rho_{\text{воды}}$

$V_{\text{т в воде2}} - ?$

Используем ещё раз условие плавания тела, но уже для 2 – ой ситуации, когда сверху налит бензин

$\rho_{\text{т}} g V_{\text{т}} = \rho_{\text{воды}} g V_{\text{воды2}} + \rho_{\text{бензина}} (V_{\text{т}} - V_{\text{воды2}}) g$

$0,8 \rho_{\text{воды}} V_{\text{т}} = \rho_{\text{воды}} V_{\text{воды2}} + \rho_{\text{бенз.}} V_{\text{т}} - \rho_{\text{бенз.}} V_{\text{воды2}}$

$0,8 \rho_{\text{воды}} V_{\text{т}} = (\rho_{\text{воды}} - \rho_{\text{бенз.}}) V_{\text{воды2}} + \rho_{\text{бенз.}} V_{\text{т}}$

$100 V_{\text{тела}} = 300 V_{\text{воды2}}$

$V_{\text{воды2}} / V_{\text{тела}} = 1/3$ $V_{\text{воды2}} = 1/3 V_{\text{тела}}$

Ответ: Объём погруженной в воду части тела равен 1/3 объёма тела.

Здесь, конечно, для решения этой задачи недостаточно знать только определения и формулы. Надо уметь размышлять, анализировать, т.е. развивать мыслительную, познавательную способность учащихся.

Очень важным является научение школьников самостоятельной проверке правильности решения задачи и анализу проведенного решения.[2] Сюда включается, например, решение новой задачи, сформулированной на базе

данной; поиск нового способа решения; проверка итоговой формулы методом размерности и т.д. Обучение методам анализа решенной задачи представляет для ученика значительную трудность. Преодолев ее, он сумеет в будущем не только с легкостью анализировать полученную информацию, но и делать на ее основе выводы, именно таким образом в процессе изучения физики и закладываются основы научного мышления.

Сочетание всех трёх компонентов дают личности возможность чувствовать себя свободным в системе социальных отношений, максимально быстро адаптироваться в конкретной культурной среде, и, что учащиеся должны и смогут воспользоваться знаниями, умениями и навыками при решении нешаблонных учебных и вполне конкретных типичных жизненных задач.

Особое значение во всех направлениях школьного курса физики приобретает проектно-исследовательская деятельность учащихся, которая инициирует учеников к познанию мира, себя, и себя в этом мире. Анализируя элементы схемы или различные этапы исследовательской деятельности, можно сказать, что в ходе этой деятельности происходит: развитие творческих способностей учащихся и выработка у них исследовательских навыков; формирование аналитического и критического, абстрактного мышления учащихся в процессе творческого поиска и выполнения учебных исследований; выявление одарённых учащихся и обеспечение реализации их творческого потенциала; развитие самостоятельности при работе со специальной и научной литературой при выполнении наблюдений и опытов; развитие способности формировать свое мнение и умение его отстаивать; развитие умения общаться с аудиторией, выступая на конференциях, в кружках; воспитание уверенности в себе, сознание значимости выполненной работы; воспитание целеустремлённости и системности в учебной деятельности. Успешно организованная научно-исследовательская работа учащихся ведет к воспитанию поколения мыслящего, жаждущего получать всё новые и новые знания, способствующие формированию образованной, гармонически развитой, творческой личности; способной добывать свои знания самостоятельно. Началом любой проектной деятельности является дифференцированный подход к обучению.

Дифференцирование может отличаться по темпу, по использованию возможностей альтернативных заданий в соответствии со способностями учащихся.

При дифференцировании по темпу, я применяла такую методику: когда всем давались равноценные задания и одинаковое время. В этом случае интересными являются задания на установление правильной последовательности:

К примеру: установить правильную последовательность в следующих заданиях:

1. Чтобы измерить силу тока и напряжение на различных участках цепи нужно:

1. Собрать цепь
2. Начертить схему
3. Определить цену деления амперметра, вольтметра.
4. Снять показания амперметра и вольтметра.

2. Чтобы измерить работу и мощность электрического тока нужно:

1. собрать цепь;
2. рассчитать значения работы и мощности;
3. снять показания амперметра и вольтметра;
4. замкнуть ключ;
5. начертить схему;
6. задать время.

Определение фокусного расстояния линзы.

1. Измерьте фокусное расстояние линзы
2. Рассчитайте оптическую силу линзы.
3. Получите изображение окна на экране.
5. Чтобы определить КПД нужно найти:

1. Найти полезную работу
2. умножить на 100%
3. найти полную работу
4. разделить полезную работу на затраченную

Дифференциация по использованию возможностей, альтернативных заданий в соответствии со способностями учащихся.

К уроку «Работа и мощность электрического тока» были подготовлены презентации учащихся, которые на предыдущих уроках вызвались подготовить сообщение по темам «Казахстан и энергетические ресурсы», «Карагандинский угольный бассейн».

Это уже начало самостоятельной исследовательской работы.

Дифференциация по уровню сложности: когда применяем карточки различного уровня сложности. Примеры здесь приводить, по – моему, излишне.

Изучение физики как общеобразовательного предмета в школе имеет важное значение в подготовке учащихся к жизни в современном мире техники, а также в формировании их общего мировоззрения. До недавнего времени основной целью школьного физического образования считалось формирование у школьников глубоких и прочных знаний основ физики. Но сейчас на первое место выдвигаются задачи развития и воспитания учащихся в процессе обучения. Поэтому перед физическим образованием в последнее время в числе главных поставлены следующие цели: подготовка учащихся в процессе обучения физике к выбору профессии, развитие творческих способностей учащихся, формирование мотивов учения. Особое место в изучении физики занимает решение задач. Одной из самых сложных проблем для ученика и учителя в процессе изучения физики является уметь научиться решать задачи. В процессе решения учащемуся приходится рассматривать различные варианты решения, не зная, правильный ли путь выбран (в отличие,

например, от уроков математики, где учебная задача требует от ученика узнавания и применения стандартных теорем и формул) [1]. Физическая же задача представляет некий системный объект, включающий содержание и средство решения. Физические объекты, физические явления и процессы в задачах мы рассматриваем не во всей полноте, а применимо к определённым условиям, то есть идеализируем, строим модель. При обучении умению решать задачи чаще всего, в качестве примера, рассматриваются решения типовых задач средней трудности. Это наиболее примитивный и малоэффективный метод, часто приводящий к формализму. Для достижения высоких результатов необходимо использовать методы, способствующие развитию самостоятельного мышления, исследовательских умений и творческого подхода к делу (например, проблемно поисковый метод). Вот одна из таких задач всеми известных задач:

Что случится с уровнем мирового океана, когда все льды Арктики растают.

Положение уровня не изменится, т.к. вес льда уравновешен выталкивающей силой и, следовательно, равен весу жидкости. Когда лёд растает, он превратится в воду, объём которой он вытеснял раньше. Это чисто формальное отношение.

Для пытливых умов можно эту задачу доказать, т.е. представить в формулах и вычислениях, зная, конечно, плотности воды и льда. Представление решения именно таким путём и будет анализом решения задачи, осмысленным подходом.

В ходе и результате усвоения физических знаний закладываются основы научного мировоззрения могучего орудия в творческой деятельности человека. Оно предполагает глубокое понимание явлений природы и общественной жизни, формирование умения сознательно объяснять эти явления и определять свое отношение к ним: умение сознательно строить свою жизнь, ставить цели и планировать их достижение. Сознательное усвоение системы физических знаний содействует развитию логического мышления, памяти, внимания, воображения, умственных способностей, развитию склонностей и дарований. При этом из сферы образования не должны выпадать такие важнейшие его компоненты, как передача опыта различных форм и видов деятельности, эмоционально ценностного отношения к миру и т.д., чтобы не была утрачена гармония образования [3]. Но в любом случае не следует забывать, что учащиеся будут вовлечены в процесс изучения физики и смогут преодолеть все возникающие перед ними проблемы только тогда, когда этот предмет сможет раскрыть их собственный потенциал. "Погружение в физику" состоится только в том случае, если будут развиваться умственные способности учащихся по мере совершенствования их способностей к восприятию природы с научной, непредвзятой точки зрения, не отягченной идеологическими и религиозными догмами и предрассудками. По мере постепенного обучения у каждого из учащихся должна развиваться способность визуально представлять себе те или иные процессы, и тогда

физика станет стимулом для тех, кто в будущем собирается активно включиться в процесс объяснения существующего и созидания нового мира. Таким образом, цель преподавания физики в современной школе - это развитие у учащихся способности наблюдать и размышлять, а также зарождение интереса к проблемам окружающего мира и к их решению. Особый акцент в преподавании физики в современной школе должен быть сделан не только на формирование и развитие мышления, предметных знаний и умений, а на воспитании информированного и думающего гражданина, способного осмыслить научные вопросы в контексте социальных и личностно значимых задач.

Список литературы:

1. Оноприенко О.В. Проверка знаний, умений и навыков учащихся по физике. М., 1998. 2. Разумовский В.Г. Развитие творческих способностей учащихся в процессе обучения физике. М., 1975. 3. Коган И.В. Чему учит физика?// Физика в школе. 2000. © 33. С. 1.

Из опыта работы: как воспитывать интерес к предмету алгебра

Медведева Т.В. , КГУ гимназия №38

Услышав от учеников, что «Математика в 5-6 классах была интересней, чем алгебра...». Я призадумалась, почему ученики, с переходом в следующий класс теряют интерес к предмету?

Уже очень давно и справедливо считается, что математике нужно учить детей, с одной стороны, потому, что она в той или иной степени пригодится им в жизни, с другой – потому, что она, по словам Ломоносова, «ум в порядок приводит», то есть приучает к четкому, ясному и упорядоченному мышлению, помогает выработать навыки логического рассуждения. Ясно, что чем старше дети, тем больше внимания нужно уделять второй задаче.

В программе по алгебре и начала анализа множество новых математических терминов, новых понятий, теорем. Которые ученик должен не только запомнить, понять, но и уметь использовать данные понятия для связей уже пройденного и нового. И тут я думаю важно учителю обдумывать разные подходы к объяснению, искать образы и сравнения, помогающие понять содержательный смысл формальных операций, оттачивать детали, обдумывая каждую фразу и каждое слово, устраняя чересчур тяжелые обороты и слишком частые повторения одних и тех же слов и словосочетаний. Учитель должен использовать метапредметный подход.

[1,с.159] Метапредметный подход – подход к образованию, при котором ученик не только овладевает системой знаний, но и усваивает универсальный способы действий, с помощью которых он сможет сам добывать информацию.

Так как большинство учеников заучивает формулировки и алгоритмы действий, при этом развивается память, но не мышление, то использование метапредметной технологии в преподавании математики дает возможность развивать мышления у всех учеников. Суть такого подхода заключается в создании учителем особых условий, в которых дети могут самостоятельно, но под руководством учителя найти решение задачи. При этом педагог объясняет ребятам понимание сути задачи, построение эффективных моделей. Ученики могут выдвигать способы решения зачастую методом проб и ошибок.

Приведу несколько примеров, которые сама использую в собственной практике. На уроке обобщения материала по теме: «График квадратичной функции», задаю проблемную задачу: Как определит количество корней уравнения $2+x=(x+3)^2$?

Вспомогательные вопросы:

1. Какие методы решения уравнений ты знаешь?
2. Нужно ли найти корни уравнения?
3. Как использовать графики функций $y = 2+x$ и $y = (x+3)^2$ для ответа на вопрос?

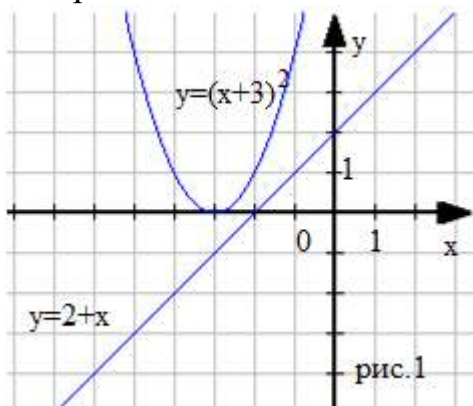

рис.1

Ученик должен вспомнить методы решения уравнения. И так как, в условии не требуется найти сами корни уравнения, то необходимо выбрать метод без нахождения корней. Ученик вспоминает, что уже известно ему для того чтобы ответить на вопрос задачи. Таким образом, приходят к выводу, что надо использовать графический метод решения (рис.1). И так как графики не пересекаются, то корней нет.

Ответ: нет корней

Следующая задача: построить график функции $y = |x^2 + 4x + 3|$

Вспомогательные вопросы для учеников:

1. Что знаем о модуле?
2. Приведите к каноническому виду $y = x^2 + 4x + 3$?
3. Какова область значения данной функции?

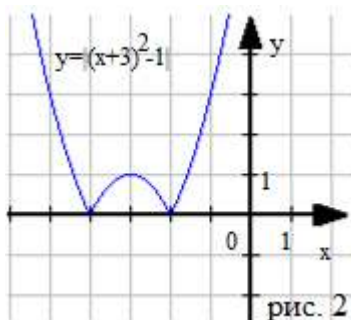

рис. 2

Преобразуем $y = |x^2 + 4x + 3| = |(x+2)^2 - 1|$ и строим при помощи графика $y = x^2$ (рис.2).

Если подставить абсциссу вершины параболы $x = -2$ в функцию, то $y = 1$ - её ордината. Если исследовать все точки на промежутке от -4 до -2 , то замечаем, что не измени абсциссы, но противоположны стали их ординаты. Теперь можно составить мнемоническое правило для построения графиков функций вида

$y = |f(x)|$, используя симметрию относительно оси Ox .

В зависимости от ситуации на уроке, учитель должен вовремя «подтолкнуть» ученика к поиску и решению проблемы. Для этого нужно правильно сформулировать вопрос. Умения формулировать вопросы и не давать готовых ответов, подводит ученика к исследованию и собственные «открытия» становятся бесценными, более значимыми для него. Таким образом, алгебра не является уже не интересной, трудной, абстрактной.

Конечно, можно дать учащимся готовые алгоритмы построения графиков с модулем. Но запомнить эти алгоритмы и не путать их, не каждому дано. Важно что бы ученик путём исследования получил алгоритм и сделал вывод.

Чтобы урок не был скучным, нужно «оживить» тему. Необходимо использовать историю возникновения и ряд задач вызывающих особый интерес школьников. Например, для того чтобы заинтересовать ученика 11 класса темой график функции $y = e^x$, можно использовать задачу, которую пытался решить Джейкоб Бернулли (JACOB BERNOULLI) [2, с 84].

Число e – это константа (constans), как и число π или $\sqrt{2}$, но не имеет геометрической интерпретации. Тем не менее, это очень интересное иррациональное и трансцендентное число равное 2,71828...

В 17 веке Бернулли пытался решить вопрос как получить доход от процентов, т.е решить задачу сложных процентов. Если получить доход раз в год, раз в месяц, раз в неделю, каждый день,..., он пытался найти максимальное число доходов. Но так и не удалось. Его задачу решил Леонард Эйлер (Leonhard Euler): $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n = 2,71828 \dots = e$ (обозначил это число буквой e), что является максимальным доходом. Уникальность числа ещё в том, что площадь закрашенной фигуры (рис 3) равна e .

Называя такие факты, хочется проверить, насколько это так и есть. Ученик уже готов и к построению графика функции и к нахождению площади фигуры, ограниченной графиком и осью Ox .

Ещё один пример как «оживить» тему: «Прогрессии» в 9 классе. Задачи практического содержания вызывают интерес особый у учеников. Поэтому предложить учащимся стать на время урока лаборантами исследовательского института по биологии – это означает не только привлечь к теме, но и заинтересовать профессией. Например:

Задача 1[3,с186]: Каждое простейшее одноклеточное животное инфузория-туфелька размножается делением на 2 части. Сколько инфузорий было первоначально, если после шестикратного деления стало 320?

Решение: $b_7=320, q=2 b_1=?$

Пусть первоначально было b_1 инфузорий. Количество инфузорий увеличивается с геометрической прогрессией. Тогда после шестого деления их стало $b_7 = b_1 \cdot q^{7-1}$

$$320 = b_1 \cdot 2^6$$

$$320 = b_1 \cdot 64$$

$$b_1 = \frac{320}{64} = 5 \text{ инфузорий}$$

Ответ: 5 инфузорий было первоначально.

Те же законы применимы и для размножения рептилий, птиц, млекопитающих. Используя общеизвестные формулы и специальные знания, ученые-естественники могут рассчитать прирост животных в заповедниках и в дикой природе.

Задача 2 [3,с186]: Популяция кабанов в заповеднике увеличивается каждый год на 10%. По прошествии скольких лет число кабанов удвоится?

Решение: Пусть было x кабанов. Тогда через год их стало: $x + 0,1x = 1,1x$

$b_1 = x$, $b_2 = 1,1x$, $b_{n+1} = b_n \cdot q$, то $q = 1,1$. Значит $2x$ кабанов станет по прошествии n лет. $2x = x \cdot q^n$. $n \approx 8$

Ответ: через 8 лет число кабанов удвоится.

Практически ничем не отличаются задачи, связанные с демографией человечества.

На основе полученных данных ученики делают вывод о том, что знания арифметической и геометрической прогрессий помогают человечеству решать многие проблемы, таким образом встречаются в любой профессиональной деятельности (в спорте, в медицине, в банковских расчётах...)

И так, чтобы воспитывать интерес к предмету алгебра, надо показать сферы деятельности человека, где мы сможем применить те или иные знания. И сначала показать необходимость, потом изучить тему и оставить для самостоятельного творчества ряд проблем.

Хотелось бы закончить свою мысль известными словами Галилео Галилей

[3,с 112]: «При планировании нашей работы мы исходим из того, что ученики должны научиться ориентироваться в сложных ситуациях, возникающих в современном мире. Это может быть достигнуто только при расширении содержания курса... Все это позволяет значительно разнообразить рассматриваемые примеры, широко привлекать материал из смежных предметов школьного курса, а также материал, взятый из жизни».

Список литературы:

1. Хуторской А.В. Метапредметное содержание образования. Учебное пособие 2- издание, перераб. Высшая школа 2007г.
2. К.А. Рыбников. История математики. МГУ 1974г.
3. Пичурин Л.Ф. За страницами учебника алгебры. Москва, Просвещение, 1990.
- 3.Сочинения. Том 1. Переводчик: Долгов С.Н.

Физикалық терминдердерге арналған ағылшын тілінде тапсырмалардың жанжақтылығы

Жунусова Д.Ш., «№93 гимназия» КММ

Физикалық терминдерді ағылшын тілінде меңгеру оқушылардың білімін жан-жақты кеңейтіп, тұрмыста кездесетін физикалық терминдерді тануға үйретеді. Ағылшын тілінде физикалық терминдерді игерген оқушы заман талабына сай әлем кеңістігіне жолдама ала алады.

Физикалық терминдерді ағылшын тілінде меңгертуде оқытудың белсенді және интерактивті әдіс-тәсілдерін тиімді пайдалану болып табылады.

Оқыту кезінде педагог бір тәсілді немесе бірнеше әдістердің комбинациясын пайдалана алады. Берілген мәселені шешу үшін таңдап алынған әдістердің өзектілігімен және жүйелілігінен тәуелді болады.

Физикалық терминдерді ағылшын тілінде меңгертуде тапсырмалар мен ойындардың келесі түрлері ұсынылады:

Сәйкестендіру

Түсіп қалған сөздерді орынына қою керек

Ребус шешу

Кроссворд шешу

Пазл жинау

True or false ойыны

Сөздік, глоссарий құрастыру

Ойындардың түрлері

«Snowballs» ойыны

Оқушыларға қағаздар беріледі. Оларда физикалық терминдер екі тілде жазылған. Оқушылар қағаздарды бір-біріне лақтырады. Мұғалім «STOP» дегенде бір оқушы тақтаға шығып, бір терминді жазады, келесі оқушы сол терминді ағылшын тілінде жазады.

«Thick and thin» ойыны

Оқушыларға қағазда ағылшын тілінде терминдер жазылып таратылады. Бір оқушы терминді аударады, келесі оқушы сол терминнің толық анықтамасын айтады.

«Follow the word» ойыны

Оқушыларға, екі қағаз таратылады, біреуіне физикалық шама жазылады, екіншісіне оның анықтамасы беріледі. Топта жұмыс жасай отырып, оларды байланыстырады.

«Quest» ойыны

Алдын ала сыныпқа электр аспаптарының суреттері жасырылады. Оқушылар бағыттаушы парағы арқылы сол суреттерді табу керек. Табылған суреттерді тақтаға жапсырады. Осы суреттер бойынша сабақ тақырыбы анықталады.

«Unconference» ойыны

Ойынның шарты бойынша әрбір оқушы қатысушы да, ұйымдастырушы да бола алады. «Антиконференция» ойыны алдын ала дайындықсыз жүргізіледі. Әрбір оқушы бір мәселені қозғап, сол бойынша жауаптарын басқа қатысушылардан ала алады. Бұл сабақта ешқандай презентация, кітап, дәптер пайдаланбайды. Тек қана тілдік қарым-қатынас орнатады. Бұл әдісті қорытынды сабақтарда пайдалануға болады.

«The train» ойыны

physics, since, energy... сөздерінің соңғы әріпіне келетін физикалық терминдермен жалғастыру.

Берілген тапсырмаларды орындау барысында оқушылардың пәнге қызығушылығы, ізденімпаздығы артады және шығармашылық қабілеттері мен өз ойын (ағылшын тілінде) жүйелі түрде тұжырымдай білу қабілеттері қалыптасады. Оқушылардың ойлау қабілетін, логикалық ой-өрісін дамытуға, ерік-жігері мен мінез-құлқын тәрбиелеуге ықпал етеді. «Activity» әдістемелік құралда физикалық терминдерді ағылшын тілінде оқыту барысында оқушылардың кездескен терминдерді қолданып, физикалық шамалардың анықтамасын ағылшын тілінде құрастыру, анықтамада түсіп қалған сөздерді табу, ребустар, «4 сурет 1 сөз» ойыны, кроссвордтар, «true or false», Matching, Black box, Funny physics сияқты жұмыстардың түрлері ұсынылады.

Осындай тапсырмаларды орындау барысында оқушылар терминдерді еске түсіріп, қайталап, бекітіп отырады. Сондықтан бұл әдістемелік құрал физика пәнінен білім алушылардың шығармашылық, коммуникативтік қабілетін, абстрактілі-теориялық және практикалық ойлауын, шет тілінде сөйлеу дағдыларын қалыптастырады. Жасалынған жұмыстардың дәлелі ретінде бірнеше тапсырмалардың түрлері беріледі:

1. Терминдерді сәйкестендіру

Velocity – жылдамдық – скорость

Acceleration – үдеу – ускорение

Distance – арақашықтық - расстояние

Basic velocity – бастапқы жылдамдық – начальная скорость

Final velocity – соңғы жылдамдық – конечная скорость

Uniformly - бірқалыпты – поступательное

Dependence – тәуелділік – зависимость (Аrchimedes / Архимед)

False / Ньютон

2. The slipping of the slab from the slope stops friction

(Қырдан сырғанап келе жатқан шананы тербелу үйкелісі тоқтатады)

False / Сырғанау үйкелісі тоқтатады

3. The equation of the law of Hooke is $F=kx$
(Гук заңын өрнектейтін теңдеу ол $F=kx$)

True

4. 8kN is 8000Newtons (8кН ол 8000Н)

True

5. Speed that characterizes the ability to change speeds is time
(Жылдамдықтарын өзгерту қабілеттілігін сипаттайтын шама – уақыт)

False / Масса

3. Берілген сөздерден тақырыпқа сай терминдерді табу

Q	S	E	F	T	H	U	K	O	P	A	E	F	T	H	U	J
Z	C	D	C	F	V	G	P	R	E	V	I	O	U	S	E	K
V	Y	Z	S	C	F	V	G	B	H	N	J	M	K	L	F	P
F	L	D	G	B	H	Y	T	F	H	B	N	J	G	F	F	D
R	I	G	H	B	X	C	P	F	G	H	J	N	K	U	I	E
G	N	Y	H	U	J	I	E	I	C	F	V	G	B	H	C	M
O	D	O	O	T	H	F	R	H	S	T	Y	B	A	E	I	G
A	E	A	H	Y	N	B	C	D	F	T	G	H	H	J	E	T
O	R	D	E	R	V	H	E	G	H	C	O	M	M	O	N	K
C	A	Q	E	R	T	Y	N	H	D	H	B	N	A	S	C	K
C	V	B	S	H	A	F	T	C	A	R	D	I	B	Y	Y	K
E	M	I	N	E	M	G	A	G	J	K	V	D	R	U	K	L
T	V	O	P	A	C	K	G	N	B	V	C	X	Z	W	E	R
T	X	T	G	H	J	R	E	B	T	S	E	Y	U	I	O	P
Q	F	G	H	J	T	A	E	H	U	Y	H	F	G	J	K	L
I	R	R	E	V	E	R	S	I	B	L	E	J	I	M	I	N
F	H	G	H	K	W	R	T	F	V	B	N	J	K	G	H	Y

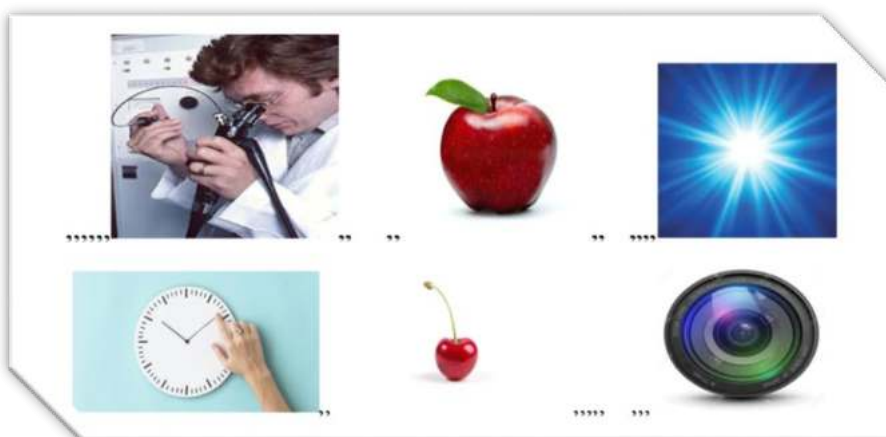
Жауабы:

Q	S	E	F	T	H	U	K	O	P	A	E	F	T	H	U	J
Z	C	D	C	F	V	G	P	R	E	V	I	O	U	S	E	K
V	Y	Z	S	C	F	V	G	B	H	N	J	M	K	L	F	P
F	L	D	G	B	H	Y	T	F	H	B	N	J	G	F	F	D
R	I	G	H	B	X	C	P	F	G	H	J	N	K	U	I	E
G	N	Y	H	U	J	I	E	I	C	F	V	G	B	H	C	M
O	D	O	O	T	H	F	R	H	S	T	Y	B	A	E	I	G
A	E	A	H	Y	N	B	C	D	F	T	G	H	H	J	E	T
O	R	D	E	R	V	H	E	G	H	C	O	M	M	O	N	K
C	A	Q	E	R	T	Y	N	H	D	H	B	N	A	S	C	K
C	V	B	S	H	A	F	T	C	A	R	D	I	B	Y	Y	K
E	M	I	N	E	M	G	A	G	J	K	V	D	R	U	K	L
T	V	O	P	A	C	K	G	N	B	V	C	X	Z	W	E	R
T	X	T	G	H	J	R	E	B	T	S	E	Y	U	I	O	P
Q	F	G	H	J	T	A	E	H	U	Y	H	F	G	J	K	L
I	R	R	E	V	E	R	S	I	B	L	E	J	I	M	I	N
F	H	G	H	K	W	R	T	F	V	B	N	J	K	G	H	Y

4.«4 картка 1 сөз» ойыны

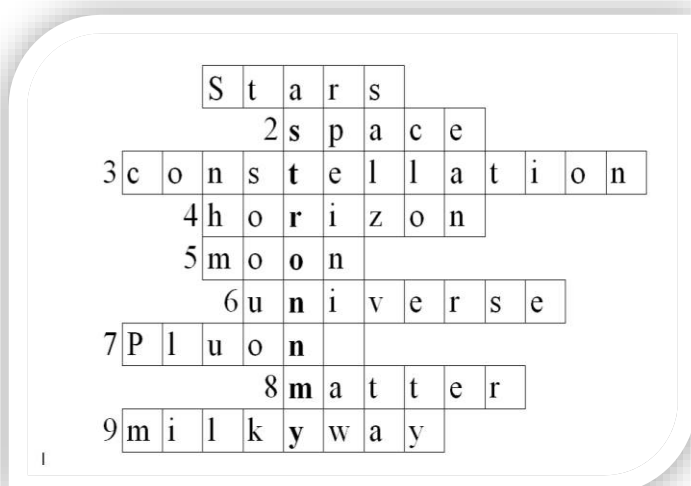

5. Ребус шешу

6. Кроссворд шешу

Кроссворд шешу. Сұрақтардың жауабын ағылшын тілінде жазғанда аспан денелерін зерттейтін ғылымның аты шығады

Сұрақтар:

1. Жұлдыздар - ?
2. Кеңістік -?
3. Шоқ жұлдыздар-?
4. Көкжиек (горизонт) -?
5. Ай-?
6. Ғалам-?
7. Ғаламшар -?
8. Материя-?

Пайданылган әдебиеттер:

1. Брекеева А.С. Жаңа білім беру әдісі // Ағылшын тілін оқыту әдістемелігі. — 2014. — № 1. — 10–13-б.
2. Бақытов А., Жұманова Р. Шетел тілін үйренуде тілдескіш оқу құралдарының тиімділігі // Мектептегі шет тілі. — 2011. — № 4. — 23–25-б.
3. Бакишева Л.Б. Шетел тілі сабағында ойын технологиясын қолдану // Мектептегі шет тілі–Иностранный язык в школе. — 2011. — № 4. — 7, 8-б.

Формирование креативного мышления на уроках математики

Рязанова В.А., КГУ «Гимназия №93»

Если ученик в школе не научился сам ничего творить, то и в жизни он всегда будет только подражать, копировать, так как мало таких, которые бы, научившись копировать, умели сделать самостоятельное приложение этих сведений.

Л.Толстой

На сегодняшний день главными функциональными качествами личности являются инициативность, способность творчески мыслить и находить нестандартные решения, готовность обучаться в течение всей жизни.

«Креативность», «творческий подход», «креативная личность», «творческие успехи», «думать творчески», «проявление креативности» - эти понятия в современном обществе являются показателями профессионализма. Креативность (от англ.- создавать) — творческие способности индивида, характеризующиеся готовностью к созданию принципиально новых идей, отклоняющихся от традиционных или принятых схем мышления и входящие в структуру одаренности в качестве независимого фактора, а так же способность решать проблемы, возникающие внутри статичных систем.

Проведём блиц-тест на креативность (точнее, на стандартность мышления). Быстро, не думая, назовите: плод, домашнюю птицу, великого русского поэта. Подавляющее большинство назовёт яблоко, курицу, Пушкина. Соответственно, различия в ответах покажут на нестандартность мышления.

Главная задача в развитии креативных способностей учащихся – это развитие мыслительной деятельности. При этом ориентироваться нужно не на уже достигнутый учеником уровень развития, а немного забежать вперёд, предъявляя к его мышлению требования, превышающие его возможности, и всюду, где только возможно, будить мысль ученика, развивать активность, самостоятельность и – как высший уровень – креативное творческое мышление. У Роджерса есть хорошее сравнение: “Фермер не может заставить

росток развиваться и прорасти из семени, он только может создать такие условия для его роста, которые позволят семени проявить свои собственные скрытые возможности. Так же обстоит дело и с творчеством»

Поставив целью развитие креативных, творческих способностей детей, можно выделить ряд задач:

- поддерживать и развивать интерес к предмету;
- формировать приемы продуктивной деятельности, такие как анализ, синтез, индукция, дедукция и т.д.;
- прививать навыки исследовательской работы;
- развивать логическое мышление, пространственное воображение;
- учить основам самообразования, работе со справочной и научной литературой, с современными источниками информации;
- показывать практическую направленность знаний, получаемых школьниками на уроках математики;
- учить мыслить широко, перспективно, видеть роль и место математики в общечеловеческой культуре, ее связь с другими науками.

Любой учебный предмет имеет свои внутри предметные проблемы, и каждый учитель ищет свои пути их разрешения. Развитие креативного мышления на уроках математики и в межпредметных связях осуществляется через:

- разрешение проблемных ситуаций;
- изложение различных точек зрения на один и тот же вопрос;
- побуждение делать анализ, сравнение, обобщение, сопоставление фактов, вывод;
- постановку творческих задач;
- применение исследовательского проектного методов.

Развитию креативного мышления способствуют проблемные ситуации с применением

следующих методических приемов:

- обсуждение различных вариантов решений одной и той же задачи;
- знакомство с различными точками зрения по одной проблеме,
- предложение учащимся заданий по поиску интересных интеллектуальных задач;
- обучение учащихся самостоятельному конструированию логических задач.

Математика начинается не со счета, а ... с загадки, проблемы. Обучение творчеству имеет важный социальный аспект. Если школьник с самого начала своей ученической деятельности подготавливается к тому, что он должен учиться создавать, придумывать, находить оригинальные решения задач, то формирование личности этого школьника будет отличаться от того, как формируется личность ребенка, обучаемого в рамках идеологии повторения сказанного учителем. "Не накормить голодного рыбой, а научить ловить ее!" Цель любого преподавателя - организовать обучающий процесс так, чтобы дать ученику возможность и мотив самостоятельной исследовательской

работы! А вот задача ученика - использовать этот тактический шаг таким образом, чтобы самому прийти к истине!

Развитие креативного мышления формирует у ребят осознанность умственных действий, а это – путь к развитию высокой интеллектуальной активности обучаемых. Учитель, развивая творческий потенциал школьников, тем самым развивает и свои творческие способности.

Целью школьного образования является развитие ребенка как креативной, творческой личности путем включения его в различные виды деятельности: учеба, познание, коммуникация, профессионально-трудовой выбор, личностное саморазвитие. Главное - не дать ответ на вопрос, главное - направить на путь самостоятельных поисков ответов. В труде, в деле возникает истинное знание, а это в одинаковой степени применимо и к умудренному опыту учителю, и к ученику, робко входящему в класс, открывающему для себя удивительный мир – мир математики.

Классная и внеклассная работа, на мой взгляд, должны иметь возможность не только развивать и поддерживать интерес к математике, но и способствовать развитию креативности, мыслительной деятельности личности - умению выделять главное в проблеме; формированию высокого уровня элементарных мыслительных операций (анализа и синтеза, сравнения, аналогии, классификации), высокого уровня активности мышления, переходящего в творческое, когда способен осознавать собственные способы мышления, действовать в нестандартной обстановке.

Важнейшими математическими операциями являются анализ и синтез.

Анализ связан с выделением элементов данного объекта, его признаков или свойств. Синтез – соединение различных элементов, сторон объекта в единое целое. В мыслительной деятельности анализ и синтез дополняют друг друга. Формированию и развитию данных мыслительных операций способствует решение задач, в которых от учащихся требуется проводить правильные рассуждения, рассматривать объекты с разных сторон, указывать их различные и схожие свойства, а также ставить различные вопросы относительно данного объекта.

Приведу примеры таких заданий для учащихся 5-6 классов:

1. Какой знак надо поставить между 7 и 8, чтобы получилось число больше 7, но меньше 8?

2. Два мотоциклиста едут навстречу друг другу. Скорость одного из них равна (в км/ч) площади прямоугольника со сторонами 31 и 2. Скорость другого мотоциклиста составляет 10% от 540. Через сколько часов мотоциклисты встретятся, если сейчас между ними расстояние, равное (в км) количеству кубиков с ребром, равным 1, составляющих прямоугольный параллелепипед с измерениями 29, 4 и 3?

4. Пользуясь цифрами от 1 до 9 и знаками действий, напишите число 100, выполняя условие, что цифры надо писать по порядку.

Развитию креативности способствует и аналогия. Использование аналогии в математике является одним из основных методов при решении

текстовых задач. Для формирования умения проводить аналогию можно использовать задачи на нахождение словесных аналогий, аналогий между различными объектами.

Например, по аналогии с первой парой подберите недостающее слово в другой паре:

- 1) влево – вправо, вверх - ...
- 2) сумма – сложение, частное - ...
- 3) квадрат – куб, круг - ...
- 4) уменьшаемое – вычитаемое, делимое ...

Такие упражнения развивают воображение учащихся и играют немалую роль в формировании креативности мыслительной деятельности. Кроме того, систематические упражнения такого рода дают возможность усвоить алгоритм нахождения аналогов – по функциям, по признакам, по подсистемам.

Классификация - следующий прием мышления, способствующий развитию креативности. Суть его - в разбиении множества рассматриваемых явлений или объектов на попарно пересекающиеся подмножества. Подобные задачи способствуют развитию умения “узнавать” знакомые объекты, переносить знания в непривычную ситуацию, видеть структуру объекта. Например, найдите “лишнее” число: 1,5; 6,3; 48; 0,9; 1,2.

Обобщение говорит о степени развития мыслительной деятельности, осознанности, прочности усвоения и объеме знаний учащихся.

Например, дайте общее название объектам, входящим в одну группу:

- а) разность, частное – это...
- б) -8; 4; -2; 11; 16; -13 – это...
- в) прямая, треугольник – это...

Применять различные средства и методы обучения для формирования креативности необходимо как на уроках, так и во внеурочной деятельности учащихся: на занятиях факультатива, кружка, организации проектной работы.

Обучение и познание – сложные процессы, они предполагают, прежде всего, деятельность учителя и деятельность учащегося. Поэтому учитель даёт не только научную информацию по своему предмету, но он и планирует, организует, контролирует учебную деятельность ученика, развивает навыки учебного труда, мышление (в том числе и креативное), способности, умения применять знания на практике – всё то, что поможет учащемуся добиться успеха на своем жизненном пути, ведь на протяжении всей жизни человек может и должен развивать имеющееся у него творческое начало.

Но пока на уроке мне хочется увидеть чудо – миг понимания, момент перехода непонятного в понятное. Когда такое происходит, я просто счастлива! И я опять буду учить и учиться – учиться осмысливать жизнь, «формировать» человека, давать ему знания, воспитывать характер, «сеять доброе и вечное», пропагандировать культ знаний, ориентировать своих учеников на будущие успехи, а не на прошлые неудачи.

Список литературы:

1. Болотов В.А., Сериков В.В. «Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе», «Педагогика № 10, 2003
2. <http://festival.1september.ru/articles/503843/>
3. Иванова А.И. Методика исследования способности к обучению. М. ИМАТОН, 1999.
4. Игнатъев Е.И. В царстве смекалки. -М., 1984- 176с.
5. Лернер И.Я. Проблемное обучение. - М.: Знание, 1974.

Arduino uno микроконтроллерінің мүмкіндіктері

Оразбекова К.А., «№12 ЖББОМ»

Қазіргі таңда электроникамен бағдарламалық қамтамасыз ету саласындағы прогресс едәуір алға жылжып келеді. Ақпараттандыру қоғамында заман талабына сай arduino құралдарын қолданудың маңыздылығы ерекше. Атап айтар болсақ, білім беруде қолданылатын жаңа құралдардың бірі «Arduino UNO микроконтроллер» –құралы болып табылады [1, б.57]. Arduino UNO микроконтроллердің көмегімен мұғалімнің және оқушының шығармашылықпен жұмыс істеуіне үлкен мүмкіндік туып отыр. Arduino UNO микроконтроллер заманауи құрылғысы 2018 жылдың қазан айынан бастап мектебімізде жаңа ІТ кабинеті ашылғалы бері қолданысқа енді. Бұл құрылғы қашықтықтан басқара отырып, оқушылармен шығармашылық, зертханалық және ғылыми жұмыстар жасауда маңызы зор. Әсіресе, оқушылардың кәсіби мамандық таңдауларына едәуір ықпалын тигізеді. Бұл жетістіктерге оқушылар жалықпай, іздену арқылы жетеді. Arduino дегеніміз – ол ақпараттық есептегіш платформа, оның негізгі компоненттері қарапайым болып келеді [1, с. 29]. Arduino тақтасы негізі AVR микроконтроллеріне, сондай-ақ басқада сұлбалармен, интеграциялау және бағдарламалау үшін элементтік байланыстырудан тұрады. Әрбір тақтаға 5В және 16МГц кварц осцилляторының сызықтық кернеу реттегішін қажет етеді. Arduino UNO микроконтроллер тақтасы RS-232 сигнал деңгейлерін қарапайым түрлендіруге арналған сұлбаны қамтиды. Қазіргі заманғы микроконтроллер (arduino) секілді тақталар USB кабелі арқылы бағдарламаланады. Мысалы Arduino UNO сияқты микробақылауыш тақталарға бағдарламаны жүргізу үшін USB кабелін қажет етеді. Аталған құрылғыларды басқаруға арналған көптеген микроконтроллерлер мен платформалар бар. Parallax Basic Stamp, Netmedia's BX-24, Phidgets, MIT's Handyboard және тағы басқалары Arduino платформасына ұқсас мүмкіндіктерді ұсынады. Бұл құрылғылардың барлығы құралдарды басқаруға және қарапайым пайдалануға арналған [3].

Arduino UNO микроконтроллері жұмыс процесін жеңілдетеді және оның көптеген артықшылықтары бар:

✚ Құнының төмендігі, қарапайым және түсінікті бағдарламалау ортасы.

✚ Микроконтроллер (Arduino) кросс-платформасы – Arduino бағдарламалық қамтамасыздандырылуы Windows, Macintosh OSX и Linux операциялық жүйелері арқылы жұмыс жасайды.

✚ Arduino микроконтроллерінде дайын электронды блок және бағдарламалық қамтамасыз етіп тұратын жиынтықтар бар. Мұндағы электрондық блок – оның жұмысы үшін қажет микроконтроллер және элементтердің ең аз жиынтығы бар тақта.

✚ Ол сыртқы құрылғыларға арналған қосқыштары, сондай-ақ компьютерге қосылуға арналған қосқышы арқылы микроконтроллерді бағдарламалау жүзеге асырылады. [2, с. 106].

Arduino платформаларымен жұмыс істеудің бірнеше әдістері бар.

Соның ішінде 2019 жылы қараша және желтоқсан айларында оқушылармен

«Ақылды үй»

«Ақылды қала»

«ақылды үй» және «ақылды қала» жобасы аясында Нұр-Сұлтан қаласында өткен «**Инновациялық білім беру -STEM олимпиадасы**» атты тақырыпта I –ші Республикалық STEM олимпиадасы және Қарағанды қаласында өткен «**Мэйкатон – 2019**» қалалық STEM – жобалар фестиваліне қатысып жүлделі III – орынды және «үздік журнал» номинациясымен марапатталдық. Жобалық жұмысымызды ұлы ақын, композитор, философ, саясаткер, ағартушы Абай Құнанбайұлының 175 жылдығына орай Қарқаралы қаласында орналасқан «Құнанбай қажы» мешітінің макетін жасап, қазіргі заман талабына сай SMART басқару жүйесі «Arduino Uno» платасына светодиодтар мен бес уақыт намаз уақытында азан шақыру құрылғысын орнатып, қашықтықтан Bluetooth арқылы басқару жүйесін орнаттық [4]. Алдағы уақытта осы жобамызды өмірде іске асыру мақсатында жобалық жұмысымызды әрі қарай жалғастырудамыз.

Жобалық жұмыста жаңа электронды SMART басқару құрылғысын жасау үшін мынадай құралдарды пайдаландық:

Плата Arduino Uno -

Макетная плата Arduino Uno -

4 жолақты 5V реле платасы -

Аккумулятор -

Штекер -

Светодиод -

Аrduinoны тоққа қосатын мама – папа сымдары -

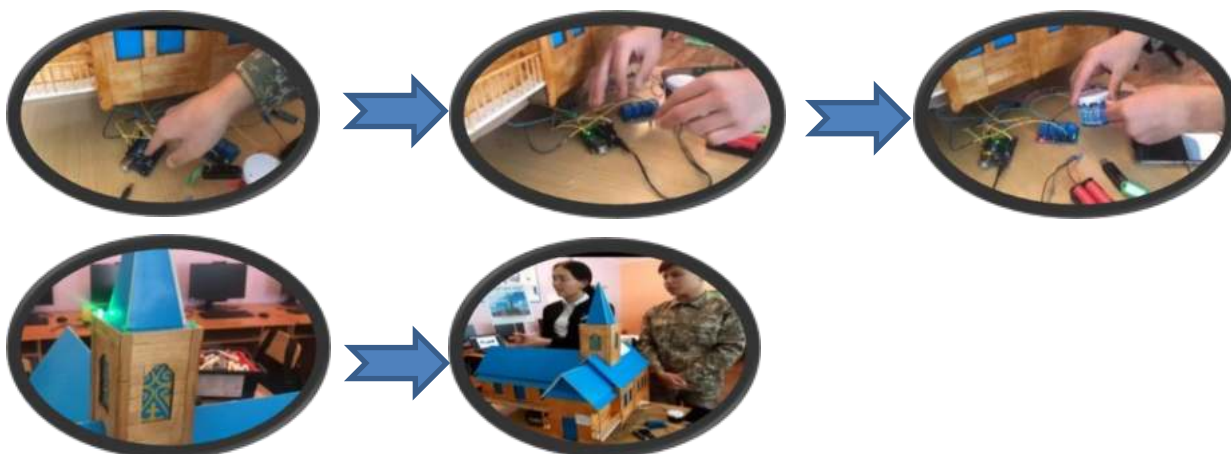
Жобалық жұмыстың бірінші бөлігі:

«Құнанбай қажы» мешіті макетінің құрылу барысы

Жобалық жұмыстың екінші бөлігі:

«Құнанбай қажы» мешітіне қашықтықтан басқару құрылғыларын орнату схемасы

Жобалық жұмыстың бірінші және екінші бөлігі орналастырылған толық нұсқасы

Қорыта келгенде біз SMART басқару жүйесін қолға алсақ, «Arduino Uno» платасымен қашықтықтан Bluetooth арқылы немесе программаны орната отырып, XXI ғасыр талабына сай жоғары технологияларды меңгеріп, адамның көмегінсіз тек программа арқылы басқару жүйесімен уақытты, қаражатты үнемдеп, қауіпсіздік шарасын күшейтіп, болашақта ақылды үй, ақылды қала, ақылды басқару жүйесіне толықтай қол жеткізер едік. Сонымен қатар дамыған елдер қатарына қосылуға бір қадам алға жылжып, еліміздің көркеюіне үлес қосар едік. Әрбір берілген мүмкіндікті білім ордаларында тиімді қолдана білсек, болашақта бәсекеге қабілетті мамандардың шығуы анық. Бірнеше жылдардан соң барлық технологиялар өзгереді, сонда ескі жүйе өзекті болмай, жаңашылдыққа жол бастайтын дамыған елдер қатарынан көрінерімізге кәміл сенімдеміз. QR код арқылы оқушыларымызбен бірге жасаған жобалық жұмысымыздың толық нұсқасын көре аласыздар.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Торо Карвинен, Киммо Карвинен, Вилле Валтокари. Делаем сенсоры. Вильямс. 2017
2. Виктор Петин. Электроника. «БХВ-Петербург». 2017
3. <ftp://ftp.bhv.ru/9785977536462.zip>
4. www.bhv.ru

Абай мұрасы – халық мұрасы

Билисова А. Р., №61ЖББОМ КММ

“... Жастарға сапалы білім берумен қатар, сол білімін қоғамдық- әлеуметтік ортада пайдалануға икемдеу, олардың функционалдық сауаттылығын арттыру арқылы еліміздегі білім мен ғылымды дамыту мәселелеріне баса көңіл аудару керек.”

Н. Назарбаев

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру - жаратылыстану бағытындағы пәндер оқушылардың өмірлік дағдыларын дамытудың басты шарты. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру - оқушының логикалық ойлау қабілеттерін дамытудың үйлесімді жолы. Оқушылардың функционалдық сауаттылықтарын дамыту үшін жаратылыстану бағытындағы пәндер оқушылардың сапалы есептерді өз бетінше шығаруына көп көңіл бөледі. Сабақта әртүрлі әдіс - тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың ой - өрісін дамытуға, есептер шығару кезінде қызығушылығын арттыруға, теориялық білімдерін практикада қолдана білуге үйретеді.

Қазіргі кезде есімі әлемге әйгілі Ұлы Абай атамыздың кейінгі ұрпақтарға қалдырған асыл мұралары ақыл мен адамгершіліктің, тағлым мен тәрбиенің өнегесіне айналып отыр. «Асыл сөзді іздесең, Абайды оқы ерінбе», - деп Сұлтанмахмұт Торайғыров айтқандай өнегелі өсиет айтқымыз келсе алдымен аузымызға «Абай атамыз айтқандай» деген сөз тіркестері оралатыны сөзсіз. Артына өшпес із, асыл мұра қалдырған ақын:

Осы елде бозбала жоқ сөзді ұғарлық,

Үзілмес үмітпенен бос қуардық.

Әйтеуір ақсақалдар айтпады деп

Жүрмесін деп, аз гана сөз қалдырдық – деп, кейінгі ұрпақтарға өнеге боларлық асыл мұралар қалдырған. [3]

Абай атамыздың 175 жылдық тойы қарсаңында халқымыздың ұлт ерекшелігін, салт-дәстүрін айқынырақ түсінуге баулу, романды оқуға оқушылардың құмарлығын арттыру үшін мен математикадан «Абай жолы» романының оқиға желісі бойынша есептер құрастырдым. Ақынның өнегелі өмір жолын тәрбие жұмыстарымен қатар математика пәніне де үнемі қолданып отыруға болады.

1. «Абай шығармасы есеп сабағында»

1) Мұсылманқұл соғысы. (Абай жолы», 1 том,158-бет). [2]

Құнанбай мен жігітек руларының арасында қақтығыс, жер дауы, ел дауы.

Есеп шарты: *Құнанбай мен Жігітек сарбаздарының саны – 2040.*

Құнанбай қолы жігітектен 2 есе көп болса, әрқайсында неше сарбаздан болады?

6 сыныпта «Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесі» тақырыбына: Жігітекті – x айнымалысымен , Құнанбады – y айнымалысымен белгілеп, екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін құрамыз .

$$\begin{cases} x + y = 2040 \\ y = 2x \end{cases}$$

Шешуі: $x+2x=2040$, $3x = 2040$, $x = 680$. $y = 2x = 2 \cdot 680 = 1360$.
Жауабы: Ж- 680 сарбаз, Қ - 1360 сарбаз.

2) Бөжей асы. (Абай жолы», 1 том,180-бет).

Абай шешесі Ұлжанмен ақылдаса отырып, Бөжей асына атсалысуға қамданды. Осы жолы асқа жиналған ел ағалары Абай құрметіне риза болып, ол үлкен құрметке ие болды. [2]

Есеп шарты: *Асқа Жетісудан Бөжей нағашылары Найман, Матай, Сыбан руларынан келген кісілер саны оларға арнап тігілген үйлерден 12 есе көп болды. Егер олардың қосындысы 130 болса, нағашылар саны мен тігілген үй саны қанша?*

Екі айнымалысы бар теңдеулер жүйесін құрамыз:

x – үй саны, y - нағашылар саны.

$$\begin{cases} x + y = 130 \\ y = 12x \end{cases}$$

Шешуі: $x+12x=130$, $13x = 130$, $x = 10$.

$y = 12x = 12 \cdot 10 = 120$

Жауабы: 10 үй, 120

адам.

3) Асық ойыны. (Абай жолы», 1 том,70-бет).

Оспан, Смағұл – Абайдың тетелес өскен інілері. Олардың асықтарының саны – 60. Смағұлдың асық саны Оспандікінен 3 есе көп. Әрқайсында неше асықтан бар?

Екі айнымалысы бар теңдеулер жүйесін құрамыз: Оспан - y , Смағұл – x болса,

$$\begin{cases} x + y = 60 \\ x = 3y \end{cases}$$

Шешуі: $3y+y=60$, $4y = 60$, $y = 15$.

$x = 3y = 3 \cdot 15 = 45$.

Жауабы: Оспанда 15 асық, Смағұлда 45

асық.

4) Тәкежан еншісі. (Абай жолы», 1 том,514-бет).

Абай мен Тәкежан отау болып бөлініп шыққанда әкесі Құнанбай еншіге әрқайсысына 80 бас жылқыдан берген. [2]

Есеп шарты: алғашқы жылы жылқы саны 80 бас болды. Бір жылдан кейін 120 басқа өсті. 5 жылдан кейін, 7 жылдан кейін қанша болды? Жылқы саны неше жылдан кейін 480 басқа жетеді?

9 сыныпта өтетін арифметикалық прогрессия тақырыбына :

80;120; a_5 , a_7 , a_n . $a_1=80$, $a_2=120$ болса, онда $d=120-80=40$.

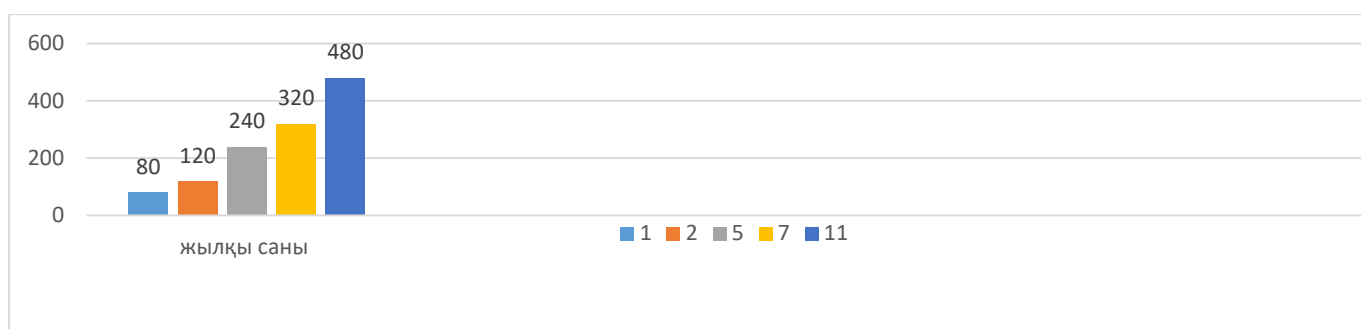
$a_5 = a_1 + 4d = 80 + 4 \cdot 40 = 80 + 160 = 240$;

$a_7 = a_1 + 6d = 80 + 6 \cdot 40 = 80 + 240 = 320$;

$a_n = a_1 + d(n-1)$ формуласы бойынша $80 + 40(n-1) = 480$ болады.

$80 + 40n - 40 = 480$, $40n = 440$, $n = 11$.

ЖЫЛ	a_1	a_2	a_5	a_7	a_{11}
Жылқы саны	80	120	240	320	480

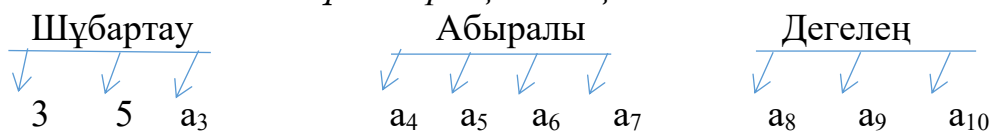

Жауабы: 240 бас, 320 бас, 11 жылдан кейін.

5) Құнанбай олжасы. (Абай жолы», 1 том, 100-бет).

Аға сұлтан Құнанбай Қарқаралыға өз қаржысымен мешіт салдырып мұсылман қауымының құрметіне ие болады. Еліне қайтар сапарында Шұбартау, Абыралы, Дегелең қойнауын жайлаған ауылдар арқылы жүреді. [2]

Есеп шарты: Шұбартау, Абыралы, Дегелең қойнауын жайлаған 10 ауылдың ру басыларының әрқайсысы аға сұлтанға сәйгүлік сыйлайды. Сол 10 ауылдан алынған сәйгүліктердің саны қанша?

Арифметикалық прогрессияның алғашқы n – мүшесінің қосындысын табу (S_n) және айырымын табу формуласын қолданамыз)

$a_1=3$, $a_2=5$ болса, онда $d=5-3=2$. $a_{10} = a_1 + 9d = 3 + 18 = 21$ болады. [1]

$$S_{10} = \frac{3+21}{2} \cdot 10 = 120.$$

Жауабы: 120 сәйгүлік.

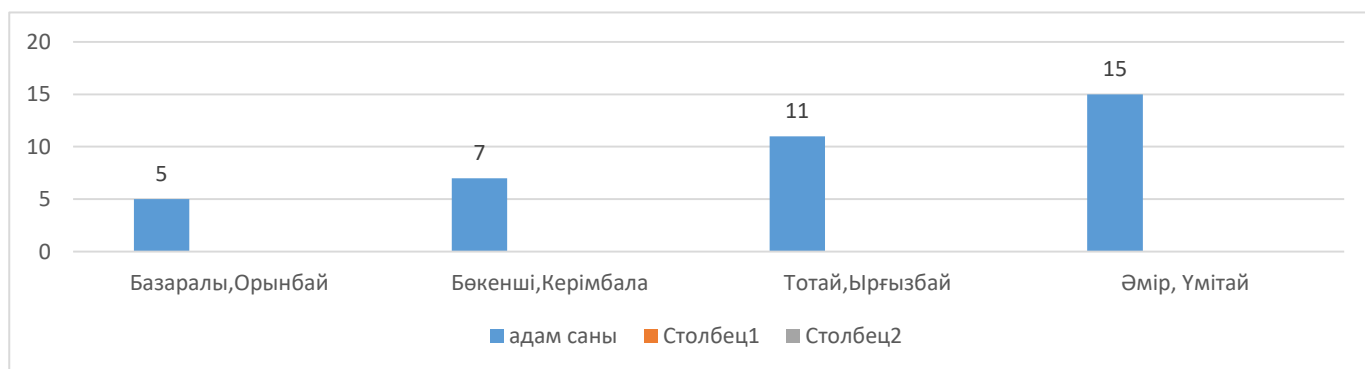
ауыл	a_1	a_2	a_3	a_4	a_5	a_6	a_7	a_8	a_9	a_{10}
Сәйгүлік саны	3	5	7	9	11	13	15	17		21

6) Жайлауда (Абай жолы», 1 том, 324 - 344 беттер).

Жайлауда Әйгерім отауының қасына бірнеше үй тіккізіп, арқаға аты шыққан Біржан салды Абай құрметті қонағы етіп сыйлайды. Құрметті қонақты ел-жұртымен, туыс-туғанымен таныстыру – халқымыздың дәстүрі. Абай ақын Біржанның құрметіне тобықты елінің өнер сүйер жастарын шақырады.

Есеп шарты: Жігітектен Базаралы, Орынбай нөкерімен – 5 адам, Бөкеншіден Керімбала нөкерімен – 7 адам, тағы сол сияқты Тотай, Ырғызбай ауылынан бірнеше топтар келеді. 6-шы топ Әмір, Үмітай нөкерімен неше қыз, жігіт болады?

5, 7, a_n , $a_1=5$, $a_2=7$ болса, онда $d=7-5=2$. $a_6 = a_1+5d = 5+5 \cdot 2 = 5+10 = 15$;

Жауабы: Әмір, Үмітай нөкерімен 15 қыз, жігіт болады.

Тағы да осы есеп шартындағы оқиға желісі:

Жайлауда бірнеше күн бойы сонау алыс Көкшетаудан келген өзі ақын, өзі әнші, өзі сері Біржанды тамашалап, Тобықтының өнерлі жастары ән салып, өнер көрсеткенде, осы ән базары Абай жүрегін толғандырып,

«Құлақтан кіріп бойды алар,

Әсем ән мен тәтті күй.

Көңілге түрлі ой салар,

Әнді сүйсең менше сүй».- деген өлең жолдарын ақын осы жолы Біржанға айтқан екен. [3]

Қорытынды:

Ұлы Абайдың шығармаларындағы ойлар, өсиеттер айна қатесіз осы күнгі халыққа, жас ұрпаққа арналғандай. Олай болса, Абай есімі, өсиеті біздер үшін жасай беруі керек!

Қорытындылай келе айтарым: Абайдың әр саладағы ілімін зерттеп, қазіргі заман талабына сай көлемді еңбектер, оқулықтар жазатын кез жеткен сияқты. Мен жобамда Абай шығармалары арқылы оқушыларды білімге, ғылымға шақыруының қазіргі заман тұрғысындағы маңызын көрсетуді мақсат еттім.

Пайдаланған әдебиеттер :

1. Алгебра -9 сынып. Алматы . Атамұра 2018 .
2. «Абай жолы», I, II том
3. «Қазақстан мектебі» журналы. №7.1995ж.

Новые технологии в физике для статистических расчётов на ПК

Ахмет Р.Б., КГУ «СОШ № 61» г.Караганды

В последние десятилетия среди специалистов многих отраслей науки и техники отмечается постоянно растущий интерес к использованию физико-статистических методов. Физическая статистика стала действенным средством научного исследования, широко используемым при изучении самых разнообразных массовых процессов и явлений. Она становится важнейшим аналитическим инструментом подготовки исходных данных для принятия решений.

Проникновение физико-статистических методов в практику научных исследований проходило очень не просто. Громоздкие и трудоемкие вычисления, связанные с реализацией сложных расчетных формул, серьезно затрудняли практическое использование статистических методов и не способствовали расширению круга специалистов-практиков, использующих в своей работе эти методы. Во времена «ручных» вычислений (в эпоху арифмометров и калькуляторов) с этими трудностями боролись путем постоянного совершенствования алгоритмов статистических вычислений. Эти алгоритмы, реализованные в виде весьма остроумных расчетных таблиц, упорядочивали вычисления, снижали их трудоемкость и позволяли контролировать правильность расчетов, буквально на каждом шаге вычислений [1].

Появление и бурное развитие электронной вычислительной техники (ЭВТ) значительно увеличили масштабы и ускорили темпы внедрения статистических методов анализа данных в практику научных исследований. Большие возможности для использования методов физической статистики открылись в результате появления персональных компьютеров (ПК). Использование ПК для обработки данных стало особенно эффективным с появлением *электронных таблиц (табличных процессоров)* — пакетов прикладных программ для автоматизации табличных расчетов. Сначала это были пакеты VisiCalc, Super Calc, Lotus 1-2-3, затем Quattro Pro и наконец ряд следующих друг за другом версий табличного процессора Excel. Отработанные и выверенные за многие десятилетия практического использования таблицы для «ручных» расчетов обрели вторую жизнь в виде электронных таблиц. Благодаря этим таблицам многие сложные статистические методы, доступные ранее лишь узкому кругу профессионалов-физиков, стали доступны широкому кругу пользователей-прикладников.

Параллельно с разработкой статистических пакетов шел довольно интенсивный процесс включения статистических функций в физические пакеты общего назначения. Статистические пакеты, табличные процессоры и физические пакеты с включенными в них статистическими функциями сделали анализ данных более доступным и наглядным. Стало ненужным

«вручную» выполнять трудоемкие расчеты, вычерчивать таблицы и строить графики. Всю эту черновую работу взяли на себя ПК. Человеку осталась главным образом творческая работа: постановка задачи, выбор метода ее решения и, главное, правильная интерпретация результатов решения [1].

Наиболее широкое распространение в нашей стране нашли DOS-версии универсального многопрофильного пакета STATGRAPHICS. Одним из достоинств этого пакета было очень подробное и в то же время хорошо обозримое главное меню.

С появлением операционной системы Windows на рынке программных продуктов стали появляться Windows-версии «старых» пакетов (SPSS, STATGRAPHICS, SYSTAT и др.) и «новые» пакеты, разработанные специально для среды Windows (STADIA, STATISTICA и др.) [1].

В Windows-версиях пакетов нашли отражение некоторые последние достижения теоретической и прикладной статистики (в частности, методы, не зависящие от распределения), что существенно расширило область их применения. Работа с данными, графиками и текстами стала выполняться почти так же, как в других приложениях Windows, входящих в комплекс программ Microsoft Office. Все эти нововведения довольно значительно увеличили возможности Windows-версий статистических пакетов. В то же время новые пакеты стали сложнее, что заметно затруднило их освоение и практическое использование. Существенно увеличилась стоимость лицензионных копий этих пакетов.

По мере того как на смену более простым DOS-версиям статистических пакетов приходили более сложные Windows-версии, происходило «расслоение» общей массы специалистов, использующих в своей работе методы физической статистики. Более четко обозначилась «элита», состоящая из специалистов в области прикладного статистического анализа, систематически использующих статистические методы для обработки больших массивов данных, имеющих сложную структуру. Высокая профессиональная подготовка этих специалистов в области физической статистики позволила им быстро освоить новые универсальные и специализированные статистические пакеты и успешно использовать их на практике [2].

Определилась и большая группа «массовых» пользователей. В нее вошли специалисты различных отраслей науки и техники, периодически использующие в своей работе «стандартные» статистические методы для обработки данных. Столкнувшись с трудностями освоения и практического использования новых, более сложных версий статистических пакетов, эти пользователи стали искать другие, более простые средства решения типичных для них задач статистического анализа. Коллективный разум этой группы пользователей сделал выбор в пользу табличного процессора Excel, ставшего к тому времени довольно мощным инструментом для проведения инженерных и научных расчетов.

Такой выбор вполне логичен – табличный процессор Excel, являясь составной частью интегрального программного комплекса Microsoft Office, работающего на платформе Windows, в полном объеме реализует функциональные возможности этой операционной системы. Единая концепция построения составных частей этого комплекса обеспечивает высокий уровень унификации принципов и технологии их использования, а также максимальную степень совместимости и взаимодействия «порождаемых» ими программных продуктов. Большое значение для отечественных пользователей имеет и то обстоятельство, что стоимость лицензионных копий программного комплекса Microsoft Office, устанавливаемого практически на всех ПК, значительно ниже стоимости лицензионных копий новых статистических пакетов.

К числу достоинств табличного процессора Excel, определяющих широкие возможности его использования для анализа статистических данных, относятся:

- довольно значительное число встроенных статистических функций
- наличие надстройки Пакет анализа, содержащей процедуры для решения сложных задач статистического анализа;
- возможность создания пользователем «собственных» программных модулей для анализа данных на языке Visual Basic for Applications (VBA);
- наглядность статистического анализа данных, выполненного в табличной форме;
- практически неограниченный объем электронных таблиц.

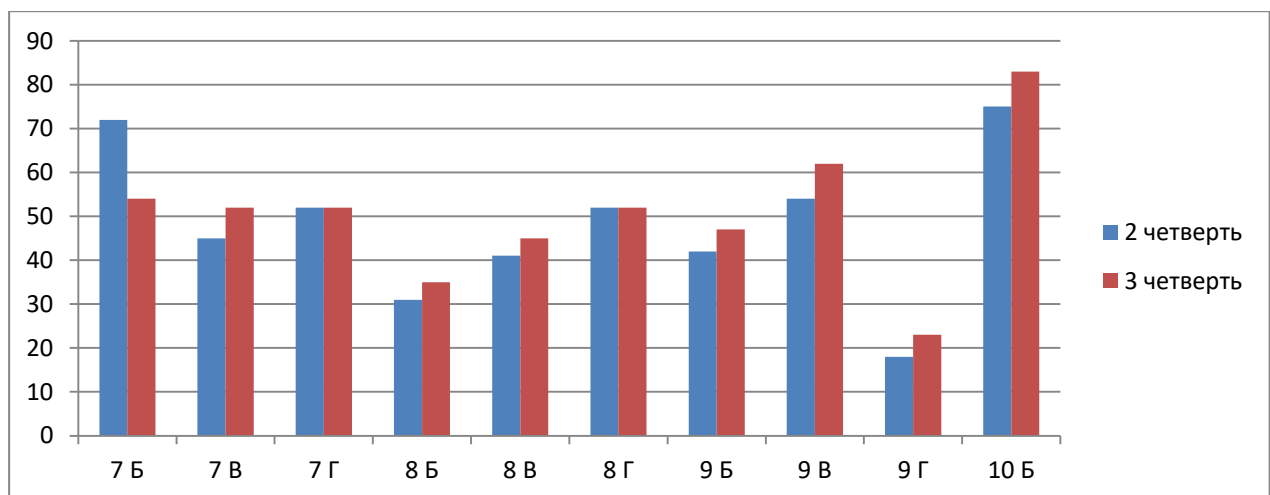
Количество «массовых» пользователей, применяющих для анализа статистических данных Excel, намного превышает количество специалистов-профессионалов. Таких пользователей много не только в нашей стране, но и за рубежом. Возникновение и бурное развитие методов, связанных с исследованием случайных величин вызвано проникновением количественных методов анализа в такие науки, как биология, медицина, психология, социология, экономика и т. д. Методы, свободные от распределения, успешно конкурируют с классическими методами, основанными главным образом на предположении о нормальном распределении исследуемых случайных величин.

Excel не имеет встроенных средств реализации методов, свободных от распределения, поэтому в нём рассматриваются вопросы реализации этих методов с помощью встроенных процедур и функций Excel, формально не относящихся к категории статистических средств.

В среде Excel можно освоить технологию статистического анализа данных и использовать ее в своей практической деятельности.

Сравнительная диаграмма успеваемости и качества знаний за 2 и 3 четверти 2019-2020 учебного года

Предмет	2 четверть				3 четверть		
	Класс	Количество уч-ся	% качества	% усп	Количество учащихся	% качества	% усп
физика	7 Б	25	84	100	25	54	100
	7 В	20	70	100	20	52	100
	7 Г	22	77	100	23	52	100
	8 Б	29	24	100	29	35,7	100
	8 В	28	60	100	28	45	100
	8 Г	24	42	100	24	52	100
	9 Б	24	45	100	24	47	100
	9 В	24	37	100	24	62	100
	9 Г	16	25	100	16	23,5	100
	10 Б	12	75	100	12	83	100

Список литературы:

1. Вадзинский Р. Статистические вычисления в среде Excel. Библиотека пользователя. – СПб.: Питер, 2008. – 608 с.:ил. – (Серия «Библиотека пользователя»).
2. Финансово-экономические расчёты в EXCEL. Издание 3-е, переработанное и дополненное./ Овчаренко Е.К., Ильина О.П., Балыбердин Е.В. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1999. – 328 с.

Ақпараттық технология арқылы математикалық сауаттылықты арттыру

Аятаева С.А., «№54 жалпы білім беру орта мектебі» КММ

Бүгінгі таңда білім беру жүйесінің реформалауды іске асырудың қажеттігі күн санап арта түсуде бұл мақсатты іске асырудың өзекті мәселелерінің бірі-оқушылардың ой-өрісін дамыту жеткіншектерді компьютерге үйретіп, бәсекеге қабілетті маман болып шығуларына мүмкіндік жасау.

Информатика пәні осы мақсатта жетекші құрал болып саналатыны анық. Оқу пәнінің жалпы мақсаты - оқушылардың ақпаратты алу, өңдеу, тасымалдау, сақтау және қолдану процестері туралы іргелі білімді жанжақты, әрі саналы түрде меңгеруін қамтамасыз ету және оның негізінде оқушыларға қазіргі кездегі әлемнің ғылыми бейнесін қалыптастырудағы ақпараттық процестердің мәнін және ақпараттық қоғам дамуындағы АКТ-ның рөлін ашу.

Пәнаралық байланыс дегеніміз – шын өмірдің объектілері, құбылыстары мен процестері арасындағы синтездеуге, интегралдауға ұшырайтын қарым – қатынасты бейнелейтін білім берудің құрамды бөлігі. Я.А.Коменский: «Әр түрлі пәндерді оқытудағы өзара байланыс, оқушылардың жан – жақты болуына әкеледі» - деген. Олай болса, пәнарлық байланысты күшейту оқушылардың екі пәннен де үлгерім сапасын жақсартады, сонымен бірге олардың практикалық қызметке дайындалуына көмектеседі. Сондықтан бұл пәндерді әр сабақ сайын үнемі қатар ұстану аса қажет деп түсінемін.

Нәтижесінде бір пәннен алған білімді екінші пән толықтыра түсері сөзсіз. Сондықтан, информатика саласы бойынша «ГеоГebra» бағдарламасының мүмкіндіктерін қолдану арқылы математиканы компьютер арқылы оқытып, онымен жұмыс істеу мүмкіндіктерін үйретуде бірден-бір құрал болып саналады.

Бұл бағдарлама кез келген функцияның формуласынан «ГеоГebra» терезесіндегі координаталық жазықтықта функция графигін тез көруге мүмкіндік береді. Егер бұл бағдарламаны мектептерге математика мен информатиканы үйрену мен үйретудің көмекші құралы ретінде ұсынылса, оқушылардың математикалық сауаттылықтары артып осы пәндерге деген қызығушылықтары арта түсер еді.

Енді, өзімнің сабағымның құрылымына ішінара енгізіп жүрген ГеоГebra бағдарламасына тоқталып өтсек.

ГеоГebra – геометрия және алгебраны байланыстыратын компьютерлік интерактивті бағдарлама. Әлем бойынша ең көп таралған, 150-ден астам елде қолданылып отырған математикалық бағдарламаның бірі. Авторы – австриялық математик, PhD докторы Маркус Хохенвартер. Бағдарлама 50-ге жуық тілге аударылған және осы бағдарлама төңірегіндегі жұмысын 2001 жылы бастаған.

Элементар салуларды геометрия курсының құралдар аксиомаларын сақтай отырып, сабақ барысында заманауи технологияларды қолдануға қосымша мүмкіндік беретін Geogebra бағдарламасын қолданып салуды қарастырайық.

GeoGebra (www.geogebra.org) тегін интерактивті математикалық орта (ИМО) болып табылады. Планиметрия курсының сызбаларын, әсіресе, сызғыш пен циркуль көмегімен салынатын есептерді салуда пайдасы көп.

Бағдарлама толығымен қазақ тіліне аударылған.

www.geogebra.org сайтынан ақпарат ала аламыз, кез-келген компьютерге тегін орната беруге болады. Проекторы бар әр сыныпта математика сабағында пайдаланып, сабағыңды көрнекі етіп өтуіңе болады. Оқушылар абстрактті түсініктерді өз көзімен «көре алады». Әрбір жаңа тақырыпты өту барысында осы бағдарламаны қолданған тиімді. Бұл оқушыларға ерекше қызық әрі түсінікті болады деп ойлаймын.

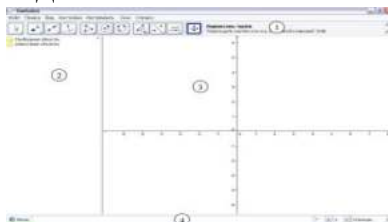
ГеоГebra арқылы:

- «Жансыз» фигураларға, графиктерге жан бітіреді. Яғни, олар интерактивті болады.

- Фигураларды анимациялауға болады.
- Компьютерлік сауаттылықты арттырады.
- Әзірге ГеоГebra қазақ тіліндегі жалғыз бағдарлама.

Бағдарлама интерфейсі

Ең алғаш бағдарламаны іске қосқан кезде (1 сурет) мына түрдегі бағдарлама терезесі пайда болады:

1 сурет

- ***Мәзірде:*** тіл, шрифт, сақтау, көрініс, басып шығару, баптаулар сияқты орналасқан.

- ***Құралдар тақтасында:*** Бұл жерде Графиктер алаңында геометриялық фигураларды салуға болады.

- ***Құралдар сипаттамасында:*** Бұл жерде біз таңдаған немесе орындаған фигураларға сипаттама берілген.

- ***Алгебралық сипаттамада:*** Бұл жерде Графиктер алаңында салынған фигураларға алгебралық сипаттама беріледі.

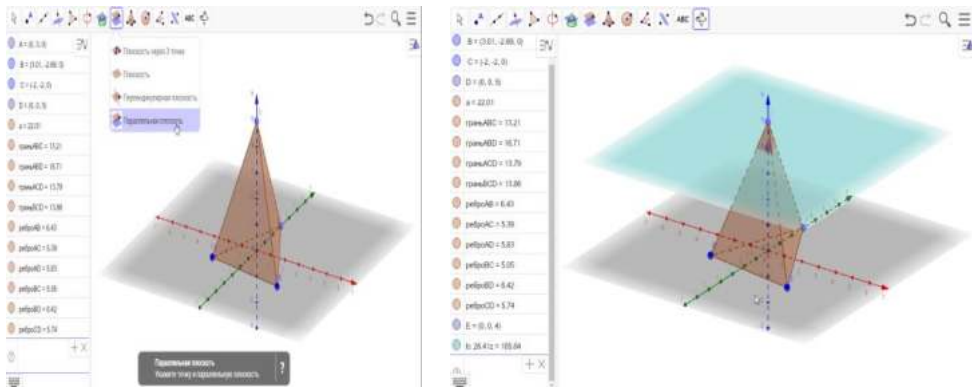
- ***Кіріс алаңында:*** Бұл жерде сіз кез келген функцияның формуласын тересіз, Графиктер алаңында графигі салынады.

- ***Графиктер алаңында:*** Кез келген геометриялық фигураны, графиктерді салуы суретте көрсетілген.

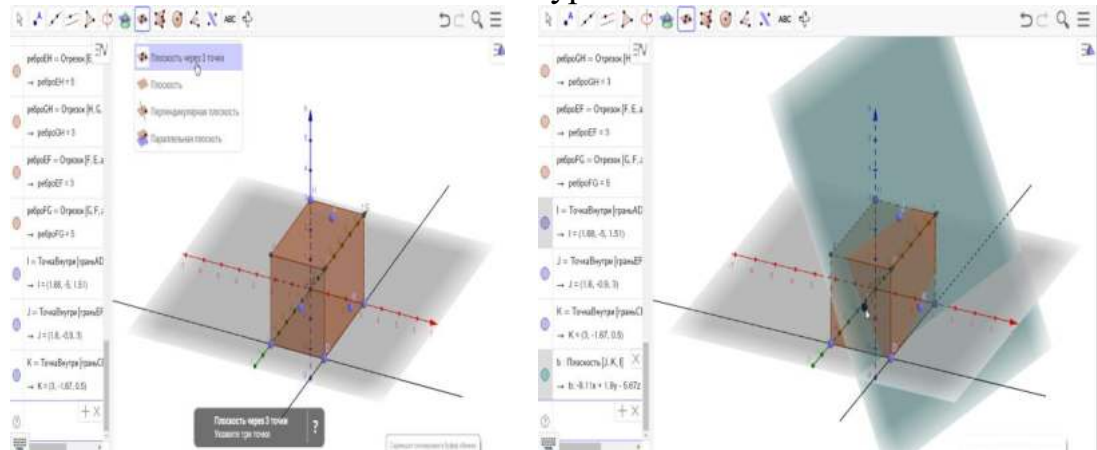
Бірқалыпты кеңістікті компьютерде модельдеу үшін үшөлшемді модельдеу орталары бар. Мұндай орта кеңістіктің ауқымын пішіндеп, оны әртүрлі нүктелерден бақылауға, нысанды қозғалтып және өзгертуге мүмкіндік береді. Үшөлшемді модельдеу әртүрлі деңгейдегі күрделілікті қамтиды.

- Қарапайым 3D модельдеу. Үлгіні ықшамдалған пішінде құруға (2 сурет) болады.

- Күрделі 3D модельдеу. Құралатын үлгінің ұсақ-түйек (3 сурет) детальдарының барлығы қамтылады.

2 сурет

3 сурет

Үшөлшемді графика ғылыми есептеулер, инженерлік жобалау және физикалық нысандарды компьютерде үлгілеу облыстарында кең таралған. Жалпы қазіргі ақпараттанған уақытта үшөлшемді графика адаммен байланысты саланың барлығында қолданылады десек артық болмас[4].

Компьютердің мультимедиалық мүмкіндіктерін, анимация мүмкіндігін, гиперсылқа көріністерін пайдалану әрекеттерін қолданып, тамаша, көрнекті, оқушыларды қызықтыра түсетін білім беру сабақтарын ұйымдастырамын.

Математика – ерекше құдіретті ғылым, ал математика пәнінің мұғалімі баланың бойындағы ақыл, білім, парасат, сабырлық, шығармашылық қасиеттерін бойынан аша білетін тұлға. Қазіргі уақытта математика ғылымы кең етек алып дамуда. Сондықтан математиканы оқытудың мазмұнын ашуды жүзеге асыру үшін жаңа ақпараттық технология құралдары ауадай қажет. Қазіргі ақпараттық технологияның озық жетістіктерін математика сабағында қолдану арқылы танымдылық іс-әрекеттерін ұйымдастыра отырып, оқушылардың құзіреттілігін дамытуға болады.

Қазіргі таңдағы ақпараттандырылған заманда өз сабағымда интерактивті тақтаны геометрия сабағында сызбаларды сызу кезінде тиімді пайдаланамын. Он бірінші сыныптың геометрия сабағында түрлі кескіндерін салу кезінде оқушылар ақпараттық технологияны сабақта жиі қолданамыз.. Ол үшін мен тиімді интерактивті әдістер арқылы проблемалық ситуациялар туғызып, оқушылардың топтық жұмысының нәтижесінде олардың өз бетімен тақырыпты түсінуге қолайлы жағдай туғызып, танымдық қызметін басқарып,

ілгері жетелеп отырамын Соңында оқушылар өздері қорытындысын шығарып, практикалық жұмыстармен бекітеді. Әсіресе математикада геометрия сабағындағы сызбаларды сызып есеп шығаруға зор мүмкіндік береді.

Жаңа технологияның тиімді әдіс- тәсілдерін ұрпақтың бойына сіңірте білу - ұстаздардың басты міндеті.

Заман талабына сай жаңа технология әдістерін үйрету, бағыт-бағдар беруші – мұғалімдерміз. Оқушылардың жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Осы үрдіспен бәсекеге сай дамыған елдердің қатарына ену ұстаздар қауымына зор міндеттер жүктелетінін ұмытпауымыз керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы
2. “Болашақтың іргесін бірге қалаймыз” Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан Халқына Жолдауы, 2011 жыл
3. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
4. Иванчук Н.В., Эйкен О.В., Мартынова Е.В., Самылова Ю.В., Данько О.Е. Использование компьютерной программы на уроках математики в 7-11 классах: Методическое пособие. – Мурманск: МГПУ, 2008. – 36 с.
5. Мұханбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.

Профориентация через учебный предмет

Дударь Ю.В., КГУ «Гимназия №97»

Ранняя профориентация учащихся школ – одна из главных задач современной школы. Реализация поставленной задачи осуществляется через учебный предмет. В процессе преподавания дисциплины, мы знакомим учащихся не только с предметом, но и необходимо познакомить ребят с миром профессий, показать, как каждый учебный предмет содействует решению задач профориентации различными средствами.

Школа больше всех в ответе за правильный выбор школьников своей будущей профессии. И вся школьная работа должна быть поставлена так, чтобы помочь ребёнку выбрать свой путь правильно[1].

Профориентационная работа с учащимися включает информацию о профессиях, путях их приобретения, помогает решению задачи формирования социальной активности личности, ориентации на общественно полезный труд согласно своим способностям и возможностям. В процессе этой работы

развиваются интересы и склонности, формируется позитивное отношение к будущей трудовой деятельности [2].

При работе по прифиллизации учащихся на своих уроках математики и физики, все начиналось с уяснения для себя перечня профессий и специальностей, с которыми можно познакомить детей в процессе обучения. При решении задач, возникающие в практической деятельности человека и показывающие необходимость математических знаний, на уроках показывается связь массовых профессий с профессиями, которые не требуют технического, профессионального или высшего образования.

На уроках математики с начальной школы задачи на практическую значимость учащиеся решают. Это задачи на совместную работу, на проценты, на движение и пр. в старших классах можно разнообразить и давать задачи следующего характера[3].

Например, начисление амортизации основных средств на предприятии.

Задача. Первоначальная стоимость фрезерного станка составляет 270 000 тенге. Срок полезного использования – 5 лет, или 60 месяцев, остаточная стоимость составляет 30 000 тенге. Рассчитать ежемесячную сумму амортизации (используем линейный метод).

Решение.

Амортизируемая величина основного средства составляет:

$$270\,000 - 30\,000 = 240\,000 \text{ тенге}$$

Ежемесячная сумма амортизации

$$240\,000 : 60 = 4\,000 \text{ тенге}$$

На уроках можно показать основы задач линейного программирования, т.е. методы математического моделирования производственных и экономических процессов, используя симплекс метод.

Например, пусть собственные средства банка в сумме с депозитами составляют 100 млн. долларов. Часть этих средств, но не более 35 млн., должна быть размещена в кредитах. Ценные бумаги должны составлять не менее 30% средств, размещенных в кредитах и ценных бумагах. Определить максимальную прибыль от кредитов и ценных бумаг.

Решение. Составляем систему ограничений

$$\begin{cases} x + y \leq 100 - \text{балансовое ограничение} \\ x \geq 35 - \text{кредитное ограничение} \\ y \geq 0,3(x + y) - \text{ликвидное ограничение} \\ x \geq 0, y \geq 0 \end{cases}$$

И целевую функцию $f=c_1x+c_2y \rightarrow \max$

Решаем симплекс методом.

Можно рассмотреть задачи логистики – транспортные задачи.

Например, уголь, добываемый в двух месторождениях, отправляется трем потребителям. Известно, сколько угля добывается в каждом месторождении за месяц, и сколько его требуется на тот же срок любому из потребителей. Задана стоимость перевозки тонны угля от каждого месторождения к каждому потребителю. Необходимо определить сколько угля, предназначено к отправке

от каждого месторождения к потребителям, при этом спланировать перевозки угля таким образом, чтобы затраты на них были минимальными.

При выборе школьниками курса физики в качестве одного из профильных предметов в сочетании с другими существует объективная потребность учёта специфики выбранного комплекта профильных предметов.

В составе естественнонаучного профиля необходимо учитывать единство методов познания, более подробно рассматривать проблемы атомно-молекулярного учения, молекулярно-кинетической теории, физики атома, элементов квантовой механики и др.

При изучении физики в профильных классах необходимо акцентировать внимание на межпредметные связи физики и математики. Также необходимо уделять внимание роли математики при изучении тех или иных разделов физики, обращать внимание на законы и теории, открытые теоретическими путями с помощью математических вычислений. Для эффективного усвоения материала целесообразнее многие понятия математики и физики формировать совместно. Именно при параллельном изучении основ механики и математического анализа открываются наибольшие возможности для формирования физических понятий – мгновенная скорость, мгновенное ускорение, перемещение, работа, так и математических – производная, первообразная, интеграл.

Учащиеся должны понять, что абстрактные математические положения, относящиеся к функциональным зависимостям, переплетаются с конкретными физическими представлениями.

В ходе преподавания физики и математики необходимо обращать внимание учащихся на то, что математика является мощным средством для обобщения физических понятий и законов. При изучении различных разделов физики необходимо производить подробные математические выкладки формул, решать задачи наиболее сложного математического уровня. По возможности знакомить учащихся с различными уравнениями в дифференциальной и интегральной формах. Производить расчёты природных явлений и закономерностей и др[4].

Обеспечивая помощь учащимся в сознательном выборе профессии, учитель-предметник должен:

- знакомить учащихся с различными видами труда и профессиями;
- изучать склонности, особенности и профессиональные интересы учащихся, формировать у школьников общественно-значимые мотивы выбора профессии;
- консультировать учащихся по вопросам, связанным с продолжением образования и трудоустройством[5].

Работа по профориентации очень длительная и кропотливая, и только проводя ее систематически на уроках и во внеурочное время можно достичь каких либо результатов. Только такая деятельность оправдывает себя, и ученик находит профессию, которая ему интересна.

Список литературы:

1. Творческий научно-методический журнал «Воспитание школьников» №9 – 2009, №102010.
2. Пряжников Н.С. Методы активизации профессионального и личностного самоопределения.
3. <https://kopilkaurokov.ru/matematika/prochee/matiematikaiproforiientatsiiavshkolie> Математика и профориентация в школе.
4. Томилов А.В. Подготовка студентов к обучению физике в профильных классах Учебно-методическое пособие. Тобольск 2012
5. Демина Т.Б. Предпрофильная подготовка как одно из условий профессионального самоопределения школьника.//Профильная школа,№1 2006г

Кәсіптік бағдар - болашаққа қадам

Рысбекова А. К. №61ЖББОМ КММ

Кәсіптік бағдар беру- ол оқушының қабілеті мен бейімін ескеріп, кәсіптік қызығуы мен қабілетін қалыптастыруға және мамандық таңдауына көмектесу болып табылады. Мен өз оқушыларыма 9-сыныптан бері осы бағытта кәсіптік ақыл кеңес беру жұмысы ретінде олармен бірге кәсіптік колледждер мен өндірістік оқу цехтарына, және көптеген жоғарғы оқу орындарына саяхат жасадым. Онда оқушылар мамандықтар туралы көптеген ақпараттар алып, барлығын өз көздерімен көріп кейбір мамандықтарға қызығушылықтары оянды. Сонымен қатар кейбір маман иелерімен кездесу-сынып сағатын өткіздім. Сабақта қазіргі заман талабына сай қажеттілікті қанағаттандыратын кейбір маман иелерін сынып сағатына қонаққа шақыра отырып ата-аналармен және оқушылармен бірге үлкен пікір алмасу жасадым. Бұл сабақтың әсері кейбір оқушылардың келешекке деген көзқарастарын өзгертіп, мамандықты дұрыс таңдаудың маңыздылығы туралы ойларын кеңейтті деп айтуға болады. Алдын-ала мамандық туралы алынған сауалнамаға оқушылар өте жақсы жауап бере отырып кездесуде кейбір момын аз сөйлейтін оқушылардың өзі мамандыққа үлкен жауапкершілікпен қарау керектігі жөнінде өз пікірлерін ашық айтып ортаға салғандары мен үшін өте қуанарлық жайт болды. Сонымен бірге шақырылған қонақтарға сауалдар қою арқылы оқушылар көкейлерінде жүрген көп сауалдарға жауаптар алып біршама мамандықтардың қыр-сырымен, ол мамандықтардың маңызымен мәні туралы білім алды. Кейбір мамандықтардың адамға қоятын талаптарымен танысып сол мамандықтардың ерекшеліктері туралы толық ақпараттар және олардың қоғамда алатын орны сипатталып түсіндірілді. Сол сабағымның жоспарын назарларыңызға ұсынамын.

Сынып сағатының тақырыбы: Мамандық таңдау маңызды іс

Мақсаты:

• Оқушылардың мамандық таңдауы туралы ойларын кеңейту, нығайту.
Қосымша түсініктер бере отырып ұғымдарын жетілдіру

• Оқушыны өз ойын айта алуға, эстетикалық талғамға сай, бүгінгі өмір талабына сай рухта тәрбиелеу

• Оқушының жүйелі ойлау қабілетін арттыру. Мамандықтар түрлеріне мүддесін арттыру

Өткізілу түрі: Кездесу сабақ

Қолданатын әдіс-тәсіл: пікірлесу, сұхбаттасу

Сынып сағатының барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі.

○ Ата-аналар мен мұғалімдер арасынан шақырылған қонақтармен таныстыру:

1. Сынып ата-анасы Нұржанова Ғалия – медбике

2. Сынып ата-анасы Қазобекова Алтын-жұмыссыз

3. Ахметов Тойбек - технология пәні мұғалімі

4. Батырбекова Гүлжазира – мектеп психологы

5. Рысбекова Шолпан – кәсіпкер

6. Журабаева Динара - аспаз

II. «Болмасаң да ұқсап бақ ...»

Ата-аналар мен мұғалімдер арасынан шақырылған қонақтармен сұхбаттасу. Шақырылған қонақтармен сұхбаттың сұрақтары:

1. Сіз өз мамандығыңызды қашан таңдадыңыз?

2. Мамандық таңдауда неге сүйендіңіз?

3. Мамандық таңдауда сізге ықпал болды ма? Кімдердің ықпалы көбірек болды?

4. Өз балаңыздың мамандық таңдауына ықпалыңыз бар ма?

5. Жақсы маман болу үшін сіздің ойыңызша не қажет?

6. Таңдаған мамандығыңызды өзгерткен кезіңіз болды ма? Не себепті таңдауды өзгерттіңіз?

7. Біздің оқушыларға мамандық таңдау туралы қандай ақыл-кеңес айтасыз?

III. «Сен қай мамандықты таңдадың?» Оқушылармен сұхбат.

Құрметті жас дос! Сен өз келешегіңді таңдау алдында тұрсың!

Осы жолды бастар алдындағы негізгі міндетің мамандық таңдау. Ендеше

1. Мамандық таңдау дегенді қалай түсінесің? Мамандық таңдау не үшін керек?

2. Осы айтылғандарға қол жеткізу үшін ең әуелі не керек?

3. Мамандық таңдауды қалай қабылдайсың? Қорқынышты ма?

4. Өзіңді мамандықтар әлемінде табу дегенді қалай түсінесің?

5. Дұрыс таңдалмаған мамандық немесе мамандық таңдауда кездесетін қателіктердің келешекте қандай әсері болады деп ойлайсың?

6. Мамандық таңдау сеніңше қалай орындалады? Талдауға А және В нұсқалары ұсынылады.

Өз таңдаған мамандығыңның адамға қояр талаптары мен оқу шарттары туралы білесің бе? (оқушылармен жүргізілген жабық сауалнама)

Сауалнама нәтижесінде:

23 оқушы	”толық хабардармын”	82%- Ы
2 оқушы	”аз ғана хабардармын”	7%-Ы
3 оқушы	“ хабарым жоқ”	11%- Ы

IV. Өз болашағың өзіңнің қолыңда! Ендеше өз болашағыңды анықтауда мына ережелер назарыңда болсын:

- Мамандық таңдауда оның сырт келбетіне назар аударып қана қоймай, мүмкіндігінше қалаған мамандығың жөнінде көбірек білуге тырыс.

- Өмірлік жоспарың қандай болмасын, шет тілін үйреніп, компьютерде жұмыс істегеуді игергенің аса пайдалы.

- Мектептегі оқу пәндері - нақты мамандық емес екендігін есінде сақта!

- Егер мамандық сенің досыңа ұнаса, саған да ұнайды деген ойдан аулақ бол!

- Сен үшін өзіңнің қолыңнан келетін істі мамандық етіп таңдаған пайдалы екенін есінде ұста!

- “Жақсы адам”- бұл мамандық емес.Егер саған бір адам ұнаса, оның меңгерген мамандығын мен де таңдауым керек деген қортынды жасауға болмайды.

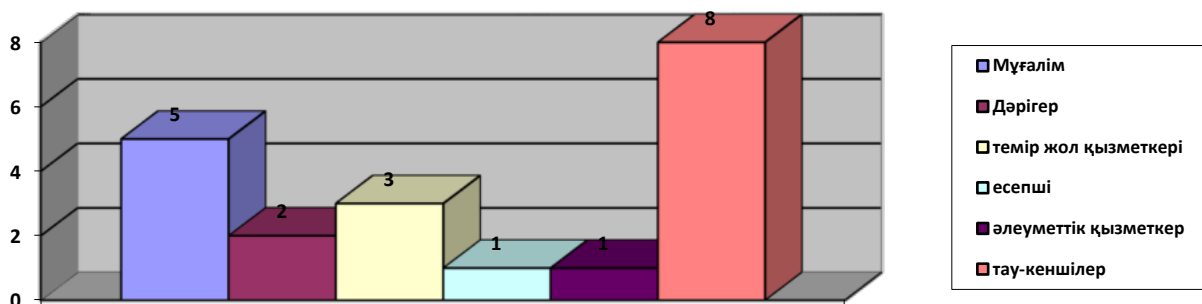
- Заман ағымына қарай кейбір мамандықтар ескіріп, оның орнын басқа мамандықтар басып жатқандығына назар аудар.

- Мүмкіндігіңше өзіңнің таңдаған мамандығыңның өз денсаулығыңа сай келетін- келмейтіндігі жөнінде дәрігерден кеңес алғаның дұрыс!

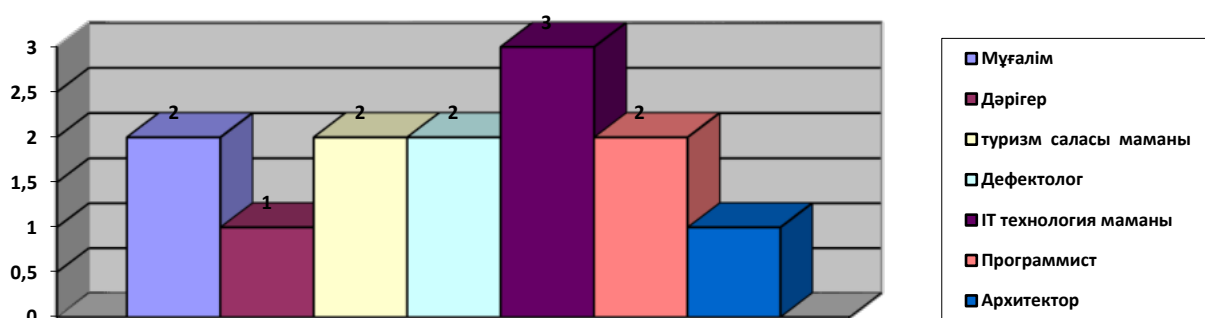
- Өзіңмен алдын –ала психологиялық зерттеу жүргізбей –ақ , нық қадам жасап таңдай беруге болатын бірде бір мамандықтың жоқ екендігін есінде сақта!

V. Сынып сағатын қонақтардың пікірлерімен қорытындылау...

Осындай жұмыстардың нәтижесінде оқушылар өздері нақты қадамдар жасап болашақ мамандықтарын таңдап 9-сыныптан кейін кейбір оқушыларым колледждерге оқуға түсіп өмірден өз орындарын тауып орналасты.

Ал 11-сыныпты мектепте жалғастыруға қалған оқушылар да өздерінің таңдаған мамандықтарына жоғарғы оқу орындарына оқуға түсуге ҰБТ-ге дайындық жасауда.

Сонымен қатар кейбір оқушылар таяуда өткізілген «Мамандықтар әлеміне жол ашамыз» атты IV Облыстық форумға қатысып мадақтамалармен марапатталды.

Сөзімді қорыта келе айтарым бүгінгі таңда қоғамның басты талаптарының бірі әр азаматтың өмірде өз орнын тауып, қоғамдағы байлықты еселей түсуге еңбек үлесін қосуы, еңбекке адал, саналы қатынасуы болып табылады. Еңбек тәрбиесінің басты мақсаты еңбекке даярлау ғана емес, сонымен қатар жас жеткіншектерді біліммен, іскерлікпен және дағды мен қаруландыру қабілеттілігін дамыту мамандық таңдауға көмек беру болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сынып жетекші журналы. №4. 2005ж.
2. Мектептегі сыныптан тыс жұмыстар

Абай шығармашылығындағы физика

Кошанова Ж.Ж., №61 «ЖББОМ» КММ

Функционалдық сауаттылықтың негізгі міндеті - баланы оқыта отырып, оның еркіндігін, белсенділігін, шығармашылық тұрғыда ойлауын қалыптастыру арқылы өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру.

Сыни тұрғыдан ойлау барысында, бала өз заманының озық өнегесін санасына сіңіреді, функционалдық сауаттылығы артады, басқаның пікірін тыңдауға дағдыланады және өзі де пікір айтуға үйренеді.

Өзектілігі – бұл мақалада оқушыны шығармашылық іс-әрекетке, ізденіске баулуға, іргелі физикалық теорияларын, физикалық заңдылықтар мен құбылыстарды меңгерумен қатар қазіргі заманда халық мұраларының өмірмен тығыз байланысты екендігін көрсетеді.

Мақсаты: Оқушының өздігінен оқуға, ойлануға физикалық сауаттылығын және шығармашылық қабілетін дамытуға үйрету.

Ұлы ғұлама ақын Абай - ғылым-білімді терең үйреніп, оның жеміс шапағатын молынан пайдалану қажеттілігін дәріптеп өткені мәлім. Абай атамның даналығы, дарындылығы, жан – жақтылығы, ғұлама ақындығы туралы талай адамдар, талай да ғалымдар зерттеу жүргізіп ой – пікірлеріне арқау болған деп ойлаймын. Ол тіпті ғылымды Алланың бір сипаты ретінде балап, оны жан-жақты меңгеру құдайды танудың тапсырмас құралы екенін барынша уағыздап өткен. Ғылым- өнер жолында өмірлерін сарп еткен ардагер хакімдерді ол ұлт-милетіне, дініне қарамай қадірлеп, қастерлеп, олардан үлгі өнеге алуға шақырады. Өзінің шоқтығы биік шығармасы «Отыз сегізінші сөзінде» Абай бұл туралы былай пайымдайды: «Бұл хакімдер ұйқы, тыныштық, әуес қызықтың бәрін қойып, адам баласына пайдалы іс шығармашылығына яғни, электрді тауып аспаннан жайды бұрып алып, дүниенің бір шетінен қазір жауап алып тұрып, от пен суға қайласын тауып, мың адам қыла алмастай қызметтер істетіп қойып тұрғандығы, уахсусан әсіресе адам баласының ақыл-пікірін ұстартып, хақ пен батылдықты өтірікті, жалғанды айырмашы үйреткендігі-баршасы пайдалы болған соң, біздің оларға міндеткерлігімізге дағуа жоқ».

Өте дұрыс та дәл айтылған, мәні тозбас, бұл қағидадағы «от пен суға айласын тауып, мың адам қыла алмастан қызметтер істетіп тұрғандығы» деген пікірінде, үлкен ғылыми-техникалық, дәлірек айтсақ механик-математикалық астар бар. Қазіргі «механика» деген термин сөздің түп-төркіні «айлакерлік, қулық» деген ұғымды білдіретін грек сөзінен шыққан. Сонымен қатар Абайға оның ақындық шабытына түрткі болған үлкен дүние-табиғат. Физикаға, табиғатқа Абай шығармашылығы тікелей байланысты. Табиғаттағы заңдылықтар мен құбылыстар оның шығармаларында кең, әрі ғылыми терең негізде көрініс тапқан. Абай табиғатты жан-жағынан әсем келбетте суреттейді. Табиғат пен физикалық құбылыстарды бір арнаға ұштастыра отыра жыл мезгілдерін сипаттайды.

Табиғаттағы заңдылықтар мен құбылыстар оның шығармаларында кең, әрі ғылыми терең негізде көрініс тапқан. Абай табиғатты жан-жағынан әсем келбетте суреттейді. Табиғат пен физикалық құбылыстарды бір арнаға

ұштастыра отыра жыл мезгілдерін сипаттайды. Мысалы, Ұлы Абайдың «Күз» деген өлеңінде:

«Сұр бұлт түсі суық қаптайды аспан,

Күз болып, дымқыл тұман жерді басқан»-деген жолдары аспанды жаппай торлап 4-5 км-ге дейінгі биіктікте болатын тұнжыр бұлт сұр бұлтты, күздің айнымас серігі тұманды-дымқыл тұман деп алуы күздің басқа жыл мезгілінен айырмашылығын айқын таныту үшін осындай ғылыми керемет сөзді қолдана білген. «Қыс» деген өлеңінде

Ақ киімді, денелі, ақ сақалды,

Соқыр, мылқау таңымас тірі жанды.

Үсті –басы ақ қырау, түсі суық.

Басқан жері сықырлап келіп қалды ... - деген жолдарында: «*Ақ қырау*»- кристалл мұздардың жұқа қабаты. Бұл кристаллдар әртүрлі пішінде болады. Бұл ауадағы су буының қатуы. Қырау болуы үшін міндетті түрде аздап болсын аяз болуы керек, сондықтан ауадағы ылғалдылық кристалланады. Яғни кристалл тақырыбымен байланыстыруға болады.

«*Басқан жері сықырлап*» қар тек қана аязды күндері ғана сықырлап дыбыс береді. Сықырлау үндестігі ауа температурасына байланысты болады. Мысалы, аяз қатты болған сайын, сықырлап дыбыс шығару сарыны жоғарлай түседі. Кейбір адамдар, қар дыбысының сипатын қабылдауына қарай ауа температурасын бағамдай алады. Қар сықыры – қардың өте ұсақ кристаллдарының шығарған дыбысы.

Сонымен бірге «*Ұшпадай бөркін киген оқшырайтып,*

Аязбен қызарланып ажарланды» - деген жолдарындағы «*Ұшпа*» - сөзі бұлт екенін, яғни шашыранды бұлт екені түсіндірілген.

“Күркіреп, күңіреніп, ұласып аспан, Сіркіреп, бұлт тамшылап, жаңбыр жауар”

деген өлең шумағындағы бірнеше сөздерді физикалық тұрғыдан түсіндіруге болады. Күркіреу, бұлттың пайда болуы, жаңбырдың жаууы, тамшы формасы, төмен құлауы. Физикада конденсация құбылысын түсіндіру, яғни үндестіктегі табиғат бір-бірімен тығыз байланысты.

Бұл қазіргі физика –математикаға сай келеді. Байыптап қараған кісі Абай да ғылымды өнерге пайдаланудың айла-есебін табу туралы, осы нұсқаны жобалап, меңзеп отырғанын байқайды. Абай атамыз Аристотель, Әл-Фараби, Ибн Сина, Ұлықбек, тағы да басқа Шығыс хакімдерінің еңбектерімен жақсы таныс болған деген дерекке сүйенсек, оның жоғарыдағы пайымдаулары жай ғана айтыла қалған сөз емес, үлкен білімпаздықтың көрінісі болып табылады. Мұның үстінде ол электр, су мен бу энергиясын пайдалану туралы нақты айтылып отыр, ал бұлар физика-математикасыз мүмкін еместігін Абай білген, сезген.

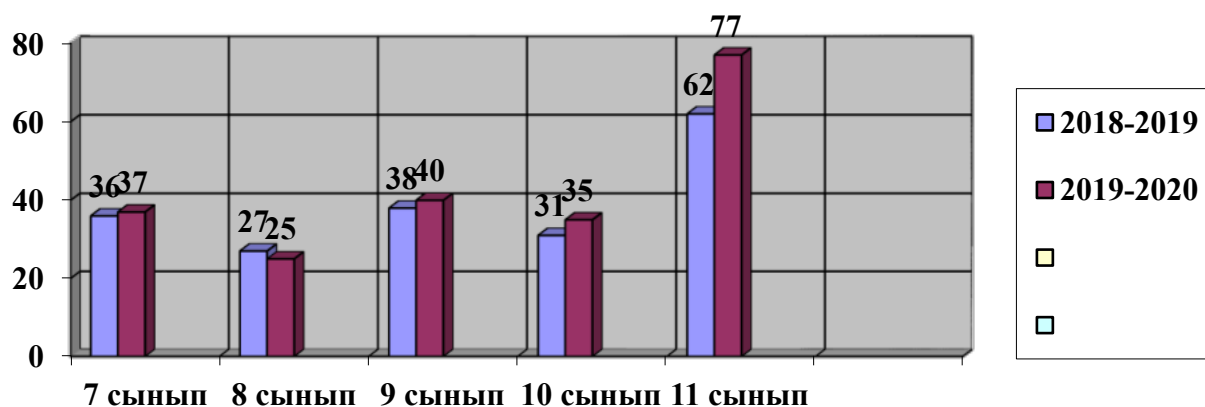
Абай тек қана табиғатты суреттемеген, табиғаттағы дыбыстарды ести білген, оны әнге қосқан. Абайдың “*Құлақтан кіріп бойды алар*” өлеңі бойынша мынадай сұрақтар қою арқылы өлеңнің физика тұрғысынан шешімін табуға болады. Ән-күй, яғни музыкалық дыбыстар қалай пайда болады, қалай

таралады. Дыбысты адам құлағы қалай қабылдайды, құлақтың осы тұста атқаратын функциясын қандай болатынын терең жеткізген.

Абай адам құрылысы мен дүние құрылымын байланыстыра білген. Біз аңыз ертегілерден 7 қат жер астына түссең де, 7 қат көкке ұшсаң да деген сөз тіркестерін кездестіреміз, тіпті мұсылман аңызында аспанның жеті қабаты бар деп түсіндіріледі. Қазіргі ғылыми тұрғыда дәлелденген ғарыш бөліктерімен сәйкес келеді. Ғарыш,яғни тәртіптелген әлем дегеніміз үйлесімді әсем үннен тұрады.Сөйтіп, «ғарыш»сөзі мен ұғымымда ғылымда алғаш рет қолданушы да Пифагор болған.Оның оқуы бойынша:Күн кіндігіне орналасқан,ал күннің төңірегінде қабат-қабат сфера бойымен Жер,Шолпан,Марс, аспан денелері үндескен гармониялық тәртіппен әндете зырлап тұрған әлемдік жүйе ғарыш деп аталады.Абай сөздерін оқи отырып дәйек келтірсем:Ғалым мен ойшыл-адамзат баласының мақтанышы. Ақылы мен сезімі басым адам ғана ғалым бола алады. Ғылымды біз ойдан шығармаймыз, ол бізді қоршаған әлем туралы түсінігімізді, бақылауымыздың және ойларымыздың нәтижесі ретінде көрініс табады.

Абайды ұрпағы халқының кемеңгері, өз ұлтының ақыл-ойы мен мәдениетінің, өнері мен әдебиетінің асқар шыңын дәл бейнелеп, қоғамдық дамудың қиындығын дұрыс көрсете білген қайраткері ретінде таниды. Абай – туған халқының, болашақ ұрпақтың өнегелі тәрбиешісі, ана тілінің бастауы, қамқоры. Ұлы ақын қозғамаған тақырып не мәселе бар ма? Оның аз сөзбен көп мағына беруі, өмірлік тірі дүниелерге теңгеріп айтуы, айналадағы сан алуан құбылыстарды дәлме-дәл айтуы – оның ойшылдығының белгісі. Абайдың кез-келген өлеңдер шумағын алып, оның әрбір сөйлемінің әр сөзін талдасақ, олардың сыры физикалық тұрғыдан ашылмақ. Әр сөзі өмірді танып білуге, адамның дүние танымдық көзқарасын қалыптастыруға ықпалын тигізеді.Табиғатты сүюге, оны қорғауға шақырады. Абай даналығын өлеңдерінің жан-жақтылығын қарастырып, оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыра отырып, алған білімдерін өмірде, кез келген жағдайда, әлеуметтік ортада қолдана алуға үйретеміз. Сондықтан да біздің балаларымыздың сапалы білім алуы маңызды екендігін естен шығармауымыз қажет.

Физика пәнінің 2 тоқсан бойынша білім сапасының көрсеткіші.

1. Қазақстан мектебі №7. 1995 ж
2. «Математика және физика» журналы, №2, 2004 ж
3. «ИФМ» журналы, №5, 2000 ж

Преимущества использования мультимедийных средств на уроках математики

Москаленко А.Н., Гимназия №45

Математика – предмет настолько серьёзный, что воспользоваться каждой возможностью оживления уроков – чрезвычайно важно. Необходимо стараться помочь ученику увидеть в серьёзном – доступное в скучном – занимательное, в обычном – необычное. Ведь интерес служит стимулом к дальнейшей работе ученика. Регулярное использование на уроках математики информационных технологий и заданий, направленных на развитие познавательных возможностей и способностей, расширяет пространственный кругозор школьников, способствует математическому развитию, повышает качество математической подготовленности, позволяет детям более уверенно ориентироваться в простейших закономерностях окружающей их действительности и активнее использовать математические знания в повседневной жизни. Чтобы ребёнок учился в полную силу своих потребностей, надо постараться вызвать у него желание к учёбе, к знаниям, помочь ребёнку поверить в себя, в свои способности. Дальнейшая работа требует от преподавателя ещё более интересных, разнообразных, целенаправленных упражнений по применению информационных технологий, чтобы добиться ощутимых результатов и быть удовлетворённым знаниями своих учащихся. Мы не можем не задумываться над тем, что ожидает наших учеников, зная, что будущее потребует от них огромного запаса знаний в области современных технологий. В данный момент, на пути становления информационного общества, основанного на разуме, интеллекте, эрудиции, необходимым качеством учащегося становится высокий уровень информационной культуры. Мы должны помочь ученикам освоить новые жизненно необходимые навыки в связи с тем, что современные информационные технологии всё глубже проникают в их жизнь.

Компьютер на уроках математики становится реальной необходимостью. Обучать на основе прогрессивных методов – значит обучать методам приобретения знаний. Эффективность проведения урока повышается за счёт того, что уменьшается роль «классной доски» как основного инструмента преподавания математики. Вместо доски используются демонстрации,

динамические рисунки, дающие возможность повторить объяснение, обращая внимание учеников на вызывающие затруднения моменты [1].

Увеличение умственной нагрузки на уроках математики заставляет задуматься над тем, как поддержать у учащихся интерес к изучаемому предмету, их активность на протяжении всего урока. Огромную помощь в решении этого вопроса может оказать компьютер. Его использование при обучении позволяет создать информационную обстановку, стимулирующую интерес и пытливость ума ребёнка.

В школе компьютер становится электронным посредником между учителем и учеником. Он позволяет организовать процесс обучения по индивидуальной программе. Ученик, обучающийся за пультом компьютера, может сам выбирать наиболее удобную для него скорость подачи и усвоения материала. В этом и есть главное преимущество компьютера в процессе обучения: он позволяет работать с каждым учеником в отдельности.

Индивидуализация обучения улучшает качество подготовки. Это достигается за счёт живой обратной связи, которая устанавливается в процессе диалога школьника с персональным компьютером. В зависимости от характера ответов на контрольные вопросы компьютер может предложить наводящие вопросы, подсказать или замедлить темп обучения. Если же ученик устанет – может предложить ему в качестве обучения развлекательно-обучающую программу.

Не секрет, что изучение геометрии вызывает у многих учащихся затруднения, усвоение материала обычно строится на заучивании. Использование компьютера значительно облегчает процесс изучения геометрии через реализацию одного из принципов обучения – наглядности. Наглядность – «золотое правило дидактики» (Я.А. Коменский) составляет содержание одного из ведущих принципов обучения. Целесообразно применять компьютер на уроках геометрии в обучающем режиме и в режиме графической иллюстрации изучаемого материала. Следующим шагом в применении компьютера на уроках стал переход к созданию электронных презентаций. Использование информационных технологий позволяет увеличить объём излагаемого на уроке материала без ущерба для восприятия новых знаний учащимися. Так на уроках геометрии продуктивная работа повышается за счёт сокращения времени на «перерисовывание» чертежей сначала на доску, а затем в тетради учеников. Для проведения уроков геометрии удобно использовать слайды с элементами анимации с последовательной демонстрацией по щелчку. Динамические элементы на слайдах повышают наглядность, способствуют лучшему пониманию и запоминанию учебного материала [2].

При проведении уроков геометрии целесообразно использовать информационные технологии. Такие уроки помогают:

- развивать интерес у учащихся к занятиям;
- развивать пространственное воображение учащихся, образное мышление;

- развивать логическое мышление учащихся;
- формировать умение чётко и ясно излагать свои мысли;
- самостоятельно приобретать знания и умения;
- совершенствовать графическую культуру [3].

Для наиболее качественного и эффективного проведения уроков геометрии, учителю необходимо применять презентации в следующих случаях:

1. В режиме графической иллюстрации изучаемого материала.

Компьютерные презентации позволяют насладиться красочными чертежами. Не всегда, выполняя чертёж на доске, ученики получают эстетическое удовольствие от собственной работы. Выполнить красивый чертёж, показать образец хорошего чертежа поможет компьютер. При оставлении чертежей используем инструменты панели рисования.

2. Доказательство теорем.

Доказательство теорем – для детей наиболее трудная и скучная сторона математики. Поэтому ценным при изложении материала в виде компьютерных презентаций считаем возможность анимации последовательных шагов рассуждений при доказательстве теорем или решении задач. Алгоритмы организации работы на уроке над теоремой могут быть разными:

- учащиеся доказывают теорему самостоятельно, после этого доказательство показывается на слайдах, обобщается;
- сначала просматривается доказательство на слайдах, а затем – восстанавливается самостоятельно;
- бывают теоремы, которые ученикам не под силу доказать самостоятельно, тогда учитель сам представляет доказательство.

3. В тренировочном режиме для отработки элементарных умений и навыков.

Используя программу PowerPoint, удобно разрабатывать и проводить диктанты, т.к. на слайдах можно представить текстовую информацию и, используя инструментарий программы, рисовать чертежи. Формы проведения диктантов могут быть самыми разными. Например, диктант с последующей самопроверкой или взаимопроверкой, диктант в форме теста.

4. В обучающем режиме.

Современные учебно-методические комплексы – это интерактивное решение задач с помощью компьютера, при котором обеспечивается пошаговый контроль за работой обучаемого, указывается его текущие ошибки и показывается выход из текущей ситуации [4].

Какие преимущества в работе на уроке получают учитель и учащиеся, если используется презентация-сопровождение?

- в ходе урока высвобождается время у учителя. Значит, есть возможность пройти лишней раз по классу, поработать с некоторыми учениками индивидуально. Мы считаем, это очень важно: учитель не привязан к доске, у него появляется дополнительное время для индивидуальной работы на уроке;
- чертежи в тетрадях учащихся будут значительно лучше;

- чертёж, представленный на слайде, бесспорно, более информативен за счёт цветового выделения и анимации «сюжета» задачи. А значит, труд, затраченный на создание презентации, даст знания большему количеству учащихся в данном классе;

- чертёж чёткий, всем всё видно. С последней парты учащиеся перестанут нарушать ритм урока репликами: «Что там написано?», «Не видно!». Ничто не отвлечёт учащихся от главного – осмысления решения задачи [5].

Применение информационных технологий позволяет улучшить качество предоставляемых образовательных услуг с целью удовлетворения потребностей общества. В качестве наглядных средств обучения информационные технологии значительно превосходят традиционные средства обучения. Таким образом, компьютер – это на сегодняшний день самое мощное и эффективное средство из всех, которыми располагает учитель. Однако оно оправдано только в тех случаях, когда действительно даёт реальные преимущества по сравнению с традиционными методами.

Компьютеризация образования является велением времени, и вопрос: вводить или не вводить компьютер в образовательные учреждения – давно решён положительно. Новые информационные технологии обучения – это синтез современных достижений педагогической науки и средств информационно-вычислительной техники. Внедрение новых информационных технологий в учебно-воспитательный процесс приводит к коренному изменению функций педагога, который вместе с учащимися становится исследователем, программистом, организатором, консультантом. Компьютеризация обучения, современное интерактивное оборудование дают возможность создавать методические основы альтернативных форм учебного процесса, реализовывать дифференциацию обучения. Компьютерная техника уже сейчас начинает активно влиять на процесс соединения образования с самообразованием.

Использование цифровых мультимедийных ресурсов и применение интерактивных электронных досок способно повысить качество обучения и уровень усвоения материала, сделать занятия более интересными и привлекательными как для учащегося, так и для учителя. Крайне важно формирование у школьников компетенций, направленных на выработку навыков обработки информации, самостоятельной и групповой исследовательской деятельности, приобретения опыта решения бытовых проблем. Система новых технологических решений, которые включают в себя современные технологии, помогают реализовать один из основных принципов «учись учиться».

Каждая школа работает над повышением качества обучения детей. Для этого необходимо использовать новые технологии обучения, в том числе и на уроках математики. Увеличение умственной нагрузки на уроках математики заставляет задуматься над тем, как поддержать у учащихся интерес к изучаемому предмету, их активности на протяжении всего урока. Использование компьютера на уроке позволяет учителю создать

информационную обстановку, стимулирующую интерес и пытливость учащихся.

Задачи применения компьютера и интерактивного оборудования в обучении математики:

- обеспечение обратной связи в процессе обучения;
- обеспечение индивидуализации учебного процесса;
- повышение наглядности учебного процесса;
- поиск информации из самых широких источников;
- моделирование изучаемых процессов или явлений;
- организация коллективной групповой работы;
- использование виртуальных лабораторий и интерактивных моделей.

Таким образом, компьютер в учебном процессе выполняет несколько функций: служит средством общения, создания проблемных ситуаций, партнёром, инструментом, источником информации, контролирует действия ученика и предоставляет ему новые познавательные возможности.

Теперь рассмотрим причины, по которым необходимо включать информационные технологии в процесс обучения геометрии.

Одна из них состоит в том, что применение информационных технологий во всех сферах человеческой жизнедеятельности на сегодняшний день стало необходимым условием успешного функционирования в современном информационном обществе и значит, должно касаться и школьного образования.

Вторая обусловлена предметным содержанием. На уроках геометрии учащиеся много работают с графическим изображением пространственных геометрических фигур, которые не всегда наглядно отражают их свойства. Поэтому особый интерес представляют графические редакторы, позволяющие создавать и изменять компьютерные модели геометрических объектов.

И наконец, возможности информационных технологий в проведении компьютерного эксперимента с целью самостоятельного получения нового знания о геометрическом объекте на основе изучения компьютерной модели, делает эти технологии в процессе обучения одним из инструментов познания.

Учащиеся с интересом включаются в работу на основе моделирования и испытывают удовольствие от самостоятельного получения знаний по геометрии. Это не только положительно сказывается на мотивации обучения, но и вселяет уверенность в выполнении нового задания, обеспечивающую продуктивность учебно-познавательной деятельности.

Таким образом, используя компьютерную технику, учитель делает процесс обучения более интенсивным, наглядным и динамичным. Эффективное использование компьютера на уроке, умелое сочетание своего педагогического мастерства и возможностей компьютерной техники позволяет учителю повышать качество знаний учащихся.

Использование информационных технологий на уроке способствует повышению качества знаний, расширяет горизонты школьной математики. Кроме того, компьютер потенциально готовит учащихся к жизни в

современных условиях, к анализу большого потока информации и принятию решений.

Но, как бы ни были захватывающи и многофункциональны новые технологии, роль учителя остаётся по-прежнему ведущей в учебном процессе. Учитель решает, исходя из индивидуальных особенностей ученика, какого характера программы более целесообразно применить на каждом из этапов урока. Осуществляя личностно-ориентированное обучение с использованием компьютера и новых информационных технологий, надо помнить о том, что необходимо обеспечивать ученику возможность реализации личностных устремлений, индивидуальности, инициативы и самостоятельности. А учителю важно получать достаточно полную и объективную информацию о процессах личностного становления ученика, всячески содействуя этому процессу.

Список литературы:

1 Замятина Е. Социальный прогноз и реальность XX века. План интегрированного урока в игровой форме. – Москва, 2000. – 320 с.

2 Данильчук Е.В. Информационные технологии в образовании. – Волгоград: Перемена, 2002. – 184 с.

3 Корнеев И.К., Машурцев В.А. Информационные технологии в управлении. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 420 с.

4 Нельсон Т. Информационные системы будущего // Информационный поиск. М.: Воениздат, 1970.

5 Жанпеисова М.М. Модульная технология как средство развития ученика. – Алматы, 2001.

Обучение в сотрудничестве на уроках математики

Ефимик М.Н., Жукова Л.Н., КГУ «Гимназия № 93»

Образование признано одним из важнейших приоритетов долгосрочной Стратегии «Казахстан - 2050». Общей целью образовательных реформ в Казахстане является адаптация системы образования к новой социально-экономической среде. Президентом Республики Казахстан Н.А. Назарбаевым была также поставлена задача о вхождении Республики в число 30-ти наиболее конкурентоспособных стран мира. Совершенствование системы образования играет важную роль в достижении этой цели.

Внедрение новых педагогических технологий в учебно-воспитательный процесс требует не только адаптации ученика к новым формам обучения, но и изменение отношения учителя к процессу обучения, изменения стиля поведения таким образом, чтобы имела место ситуация, в которой ученик

учится самостоятельно, а учитель осуществляет только управление обучением. [1, с. 7-1]

Обучение в сотрудничестве рассматривается в современной педагогике как наиболее успешная альтернатива традиционным методам. В таком обучении прямая цель – развитие интеллектуальных, физических и духовных способностей, интересов, мотивов, выработка научно-материалистического мировоззрения. Главная идея обучения в сотрудничестве – учиться вместе, а не просто что-то выполнять вместе. [2, с. 192]

У многих возник вопрос: «Групповая работа? Что же здесь нового? Я сотни раз в своей практике использовала такой вид деятельности». Не спешите с выводами. Давайте лучше тщательно разберемся, так ли мы организовали групповую работу учащихся.

Составим технологическую цепочку разработки групповой деятельности.

Шаг 1. Определить диагностические цели и задачи урока. Диагностично поставить цель занятия – это значит определить: какие знания учащиеся должны усвоить; какими социальными умениями они должны овладеть; какие качества будут проявлять; как будет осуществляться рефлексивная деятельность учащихся. Это и будет еще одна важная задача урока, - социальная, в добавление к традиционным задачам обучающей, воспитательной, развивающей.

Шаг 2. Определить объем учебного материала, подлежащего изучению на уроке, помните, что он должен быть меньшим, чем при обычной организации обучения, подумайте, за счет чего возможна его экономия. Подготовка заданий для групповой работы, необходимого дидактического и раздаточного материала – это центральное и самое трудное звено технологии. Но при этом, чем больше сил вы потратили на продумывание и подготовку материалов, тем успешнее пройдет урок сотрудничества.

При подборе заданий для групповой работы в сотрудничестве следует иметь в виду следующее: различные группы могут получать различные задания, а может быть и одинаковое для всех групп – это определяется темой и целью. Однако важно, чтобы группы не соревновались между собой. Задание должно обеспечить взаимозависимость участников группы. При этом, чем разностороннее эта взаимозависимость, тем больший развивающий эффект даст ваше задание. [3, с. 98]

Например: урок геометрии в 8 классе по теме «Четырехугольники». Задание группам: изготовить кластер по теме «Четырехугольник» (группа от 3 до 6 человек).

Вариант 1 У каждой группы задание одинаковое: отразить все, что вы знаете о четырехугольниках

Вариант 2 У каждой группы определенное задание. Например, 1 группа – параллелограмм, 2 группа – ромб, 3 группа – квадрат, 4 группа – прямоугольник.

Раздаточный материал (один на группу).

Возможные роли членов группы: ведущий (1 чел.) – предлагает общую композицию: будет представлен материал, какие записи будут сделаны, продумывает расположение информации на листе, представляет готовую работу; исполнители (от 1 до 5 чел.) – изготавливают отдельные элементы постера; тайм-менеджер (1 чел.) – следит за временем.

Данное задание полностью обеспечивает взаимозависимость членов группы. При его выполнении ученики связаны: единым результатом – создать постер; общими ресурсами – один лист на группу; распределение ролей – каждый отвечает за свой участок работы; общей оценкой.

Шаг 3. Численность и комплектование групп – весьма важный вопрос организации учебного сотрудничества. Лучше комплектовать небольшие группы по 4-5 человек. Желательно чтобы в группу вошли ученики с разными учебными возможностями. Обладая разной работоспособностью, такие ученики будут дополнять друг друга. Сильные ученики успевают не только сами выполнить свою часть работы, но и оказать помощь товарищам, предупредить появление у них ошибок. Группа, составленная только из слабых учеников, неработоспособна. Не рационально создавать группы по желанию учащихся, так как возникает объединение детей с одинаковыми способностями, и они не достигают высоких результатов в коллективной деятельности.

Шаг 4. Распределение ролей в группе.

Предоставьте ученикам возможность самим определить функции каждого при выполнении задания. Не забудьте напомнить, что надо обязательно предусмотреть такие роли: *лидер*, *ответственный* или *координатор* отвечает за то, чтобы все ученики поняли суть работы и выполняли ее ответственно, готовит своих партнеров к отчету; *секретарь* – оформляет отчет, карточку оценок и взаимооценок; *организатор* активной деятельности каждого ученика следит за активностью своих партнеров, старается, чтобы все участвовали в обсуждении и никого не забыли; *наблюдатель* отслеживает культуру общения и взаимопомощь внутри группы.

Определить время групповой работы. Продумать, каким будет результат работы каждой группы: отчет, статья, творческое задание, график, таблица, схема, устный ответ, представленный одним из учеников группы.

Шаг 5. Выделить этапы урока, на которых планируется организация групповой работы, продумать как будет осуществляться интеграция групповой работы в общую структуру урока, определить продолжительность групповой работы. К групповой работе на одном уроке можно обращаться несколько раз на различных этапах занятия. В таком случае говорят: «Собираем группы» или «Рассыпаем группы». Например, в начале урока на этапе проверки письменного домашнего задания в группах из 4 человек организуется проверка домашних примеров «по вертушке». Учащиеся исправляют ошибки, сильные ребята помогают разобраться с трудностями. Далее группы «рассыпаются» и происходит обычная индивидуальная формативная работа, например, в форме математического диктанта или

любого другого вида. Затем снова объявляется групповая работа. На сей раз группам предлагается выполнить определенное задание. Например, решить задачу или разобрать часть нового материала. Важно отметить, что на этом этапе у каждой группы свое задание. Распределение обязанностей в группах будет следующим: один ученик выполняет чертеж, другой выписывает необходимые величины, третий подбирает формулы, четвертый выполняет вычисления (работа «по цепочке»). Отрабатывается понимание решения данной задачи всеми участниками группы. Правильность решения определяется либо выборочной проверкой тетради любого члена группы, либо на основе устного ответа любого участника. Следующая работа может проходить в двух вариантах: либо группа представляет свою работу всему классу, либо собираются группы нового состава, так чтобы в новой группе было по одному представителю из «старой». После выполнения заданий в группах следует этап коллективного обсуждения, в ходе которого они могут задавать группе вопросы. Все учащиеся группы должны быть готовы отвечать, аргументировано отстаивать свое решение. Участники других групп могут не только задавать вопросы, но и дополнять выступление. В этом заложен определенный дидактический умысел – научить ребят слушать и слышать друг друга.

Шаг 6. Оценивание результатов групповой работы – очень важный, трудный и обязательный момент такого урока. Наряду с учебными достижениями учеников, необходимо оценивать и социальные достижения.

Продумать методы вовлечения учащихся в анализ и самоанализ оценивания достижений.

Обсудить:

- каким образом группе удалось достичь высоких результатов?;
- какие были трудности? Выявить приемы, которые помогли справиться с трудностями;
- кто особенно отличился при работе?

Можно организовать такую беседу: «Что помогло вам справиться с заданием?»:

- мы работали в группе, помогали друг другу, а потом высказывали свое мнение и доказывали, где были допущены ошибки;
- у всех ли ребят совпадало мнение в группе? (нет);
- как же вы приходили к общему мнению? (мы надеялись на ребят, которые редко ошибались);
- всегда ли надо подчинять свое мнение сильному ученику? (нет, надо обсуждать все поступившие в группе мнения).

Шаг 7. Продумать систему оценки работы группы и каждого члена группы.

Продумать систему оценки работы группы и каждого члена группы:

- все члены группы получают одинаковые оценки, однако, тот, кто защищал проект группы, получает дополнительный балл;

- индивидуальная оценка каждого может быть повышена на балл, если коллективный проект оценен высоко;
- можно выставлять каждому ученику оценку за индивидуально выполненное задание в группе;
- избегать выделения какой-либо одной группы, не устраивать соревнования;
- если какая-либо группа работала плохо, не заслужила поощрения, то ее не следует ругать.

Интенсивные изменения, происходящие в настоящее время в нашем обществе, требующие творчески развитой, креативно мыслящей, компетентной, активной личности, ориентируют педагогов на новый уровень преподавания и воспитания учащихся.

Если в недавнем прошлом основной задачей, стоящей перед учителем, была передача ученикам определённой суммы знаний, то в настоящее время на первый план выдвигается задача развития творческого мышления учащихся в процессе обучения, умение ими самостоятельно пополнять свои знания, ориентироваться в стремительном потоке современной научной информации, развивать их способность адаптироваться к постоянно меняющимся жизненным ситуациям, искать пути нестандартного разрешения ситуаций и проблем. Согласно современной концепции математического образования, его важнейшей целью является: «интеллектуальное развитие учащихся, формирование качеств мышления, характерных для математической деятельности и необходимых человеку для полноценной жизни в обществе».

Список литературы:

1. Саидова З. Х. Обучение в сотрудничестве // Молодой ученый. — 2016. — №7. — С. 701-703
2. Дьяченко В.К. Сотрудничество в обучении: О коллективном способе учебной работы: Кн. для учителя. М.: Просвещение, 1991., стр 192
3. Курятов В.М. Как организовать обучение в малых группах. СПб.: Педагогика, 2000

Проектная деятельность как средство саморазвития педагога

Дауылбаева С.Т., КГУ «Гимназия №3»

Аннотация. В статье рассматривается проектная деятельность как один из видов инновационной деятельности. Проектная деятельность позволяет развивать познавательные навыки и критическое, умение самостоятельно конструировать знания и умение ориентироваться в информационном пространстве. В статье доказывается, что проектная деятельность не только

полезна для учащихся, но и значима для самого педагога, поскольку может являться средством его саморазвития.

Ключевые слова: инновационная деятельность, проектная деятельность, проект, проектно-исследовательская деятельность.

На современном этапе развития школьного образования происходят изменения в образовательных процессах: содержание образования обогащается, усложняется, акцентируется внимание педагогов на развитии творческих и интеллектуальных способностей учащихся, коррекции эмоционально-волевой и двигательной сфер.

В любом классе есть учащиеся готовые активно познавать окружающий мир, любящие наблюдать, слушать, а особенно – действовать, хотя далеко не всегда им хватает запаса знаний, умений и навыков. Но сформировать целостную картину у них необходимо. В этом огромная роль принадлежит взрослому, который, помогая получать знания и подкреплять их практическими действиями, все более предоставляет детям самостоятельность, необходимую для последующего обучения и развития у них творчества. Однако это сделать невозможно без обучения школьников способам познания окружающего мира. Вот тут на помощь педагогу и приходят инновационные технологии обучения и воспитания учащихся, которые сочетают прогрессивные технологии и традиционные, доказавшие свою эффективность в процессе педагогической деятельности.

Инновационная деятельность в образовательном учреждении – это создание и внедрение различного вида новшеств, порождающих изменения в организации воспитательно-образовательного процесса, что является важным условием совершенствования системы образования в целом. Применение инновационных подходов при организации педагогического процесса позволяет внедрять новое в задачи, содержание, формы и методы воспитания и обучения школьников, а использование педагогами инновационных педагогических технологий открывает новые возможности в организации совместной деятельности учителя и ученика[3, с. 65].

Изменение в сфере образования сопровождается расширением профессиональных функций учителя, поведение которого дополняется выполнением функций консультанта, проектировщика, исследователя и др. Таким образом, в настоящее время актуальным является поиск таких форм повышения квалификации и их сочетаний, которые в максимальной степени будут способствовать саморазвитию современного педагога:

- ✓ овладение основами педагогической и творческой деятельности;
- ✓ овладение навыками исследовательской деятельности;
- ✓ овладение способами составления проектов и программ;
- ✓ овладение элементарными способностями по самопроектированию, самореализации и рефлексии.

В ходе реализации «Закона об образовании», новой концепции образования, выделилась большая группа учителей-экспериментаторов, с именами которых связаны инновационные процессы в образовании. Каждая

эпоха, развитие цивилизации, определяют характер и сущность воплощать в жизнь деятельность современников.

Профессия педагога – одна из приоритетных профессий XXI века. Это связано с опережающей функцией образования в развитии общества. Деятельность учителя должна быть направлена на формирование нового поколения, в этом состоит современное понимание профессионализма учителя.

Педагогическим работникам образовательных учреждений необходимо проводить постоянные поиски, направленные на превращение образовательного процесса в интересное, заинтересованное общение детей со взрослыми и сверстниками в различных видах их деятельности, особенно при организации познавательной-исследовательской деятельности с целью познания учащимися окружающего мира. Все вышесказанное определяет актуальность нашего исследования.

В проектной деятельности учитель приобретает социальный опыт, который он может использовать для повышения своего профессионализма и достижения социально-профессионального статуса. Этим определяется тема статьи «Проектная деятельность как средство саморазвития педагога».

При осуществлении индивидуальной проектно-исследовательской деятельности учитель решает одновременно две задачи: профессиональную, связанную с реализацией современного образования; социальную, с обретением нового статуса. Если педагог осуществляет проектно-исследовательскую деятельность; достигает соответствующего социального статуса, то он самореализуется в своей педагогической карьере.

В новых условиях нам необходимы новые методы, позволяющие по новому, организовать процесс обучения, взаимоотношения между учителем и учеником. Ученики сегодня другие, и роль учителя также должна быть другой.

Главная идея проектно-исследовательской деятельности на результат, который получается при решении практической, теоретической, но обязательно личностно и социально – значимой проблемы. Этот результат называется проект [2, с. 11].

Учебный проект с точки зрения учителя – это дидактическое средство, позволяющее обучать проектированию, т.е. находить способы решения проблемы путем решения задач, вытекающих из определенной ситуации.

Современный учитель всегда в поиске новых, более эффективных технологий, которые способствуют развитию творческих способностей обучающихся, формированию навыков саморазвития и самообразования. И я стараюсь внедрять в свою работу что-то новое, интересное. Исследуя литературу, статьи в разных изданиях, заинтересовалась опытом использования проектного метода. Чем же привлек меня метод проектов?

Первое, метод проектов открывает большие возможности для повышения качества обучения; второе, метод проектов созвучен с китайской мудростью: «Скажи мне и я забуду, покажи мне и я запомню, дай мне действовать самому и я научусь», ведь ученик – это не сосуд, который нужно наполнить, а факел,

который нужно зажечь, ведь ребенок делает с удовольствием только то, что сам выбрал, то, что ему интересно; третье, цель метода проекта – научить детей применять изучаемую теорию на практике для решения задач реальной жизни; четвертое, индивидуальный темп работы над проектом позволяет ребенку обеспечить свой уровень развития.

Методологическая основа проектного обучения – это работы американских педагогов У. Килпатрика, Д. Дьюи, Э. Коллинга и исследования таких отечественных ученых как А.П. Аношкин, В.С. Безрукова, Е.С. Заир-Бек, И.А. Колесникова, М.П. Горчакова-Сибирская, А.М. Новиков, А.И. Савенков, А.А. Филимонов. В работах названных ученых раскрываются концептуальные основы метода проектов, этапы и принципы организации работы. В соответствии с позицией А.П. Аношкина, В.С. Безруковой, Е.С. Заир-Бек, А.М. Новикова проектное обучение – это организованный педагогом процесс решения значимой проблемы с применением различных средств и методов и интегрированных знаний. При этом основным продуктом и конечным результатом дидактического взаимодействия является проект в качестве реалистического замысла желаемого будущего в виде прообраза, то есть идеальное описание будущей деятельности или будущего объекта или [4, с. 70].

В основе метода проектов лежит развитие познавательных навыков, умений самостоятельно конструировать знания и умений ориентироваться в информационном пространстве, развитие критического мышления.

Метод проектов ориентирован на самостоятельную деятельность ребенка – индивидуальную, парную, групповую, которую ребенок выполняет в течение определенного отрезка времени. Этот подход органично сочетается с групповым подходом к обучению. Метод проектов предполагает решение какой-то проблемы, предусматривающей, с одной стороны, использование разнообразных методов, средств обучения, а с другой – интегрирование знаний. Все проекты можно разделить на определенные типы в соответствии со следующими типологическими признаками:

1. Доминирующая в проекте деятельность: исследовательская, поисковая, творческая, ролевая, прикладная (практико-ориентированная), ознакомительно-ориентировочная и прочие.

2. Предметно-содержательная область: монопроект (в рамках одной области знания); межпредметный проект.

3. Характер координации проекта: непосредственный (жесткий, гибкий), скрытый (неявный, имитирующий участника проекта).

4. Характер контактов (среди участников одного образовательного учреждения, класса).

5. Количество участников проекта (личностные (между двумя партнерами, находящимися в разных классах, образовательных организациях и т.д.); парные (между парами участников); групповые (между группами участников)).

6. Продолжительность выполнения проекта (краткосрочные (от нескольких уроков до недели); средней продолжительности (от недели до месяца); долгосрочные (от месяца до нескольких месяцев); минипроекты (укладываются в один урок или даже его часть); недельные).

В реальной практике чаще всего приходится иметь дело со смешанными типами проектов, в которых имеются признаки исследовательских и творческих проектов, каждый тип проекта имеет свои сроки исполнения, этапность, количество участников [3, с. 67].

Самый сложный момент при введении в образовательный процесс исследовательских проектов – организация этой деятельности, особенно подготовительный этап. Такие проекты требуют хорошо продуманной структуры, обозначенных целей, обоснования актуальности предмета исследования для всех участников, обозначения источников информации, продуманных методов, результатов. Исследование должно иметь структуру, приближенную или полностью совпадающую с подлинным научным исследованием.

Для более успешной реализации проекта, перед тем как приступить к работе, педагогу (группе педагогов) предлагается продумать:

- цели, которые будет преследовать проект, и возможности его методического и дидактического обеспечения;
- число участников проекта (группа детей, группа, параллель и т.д.);
- будет ли данный проект осуществляться в рамках одного предмета или потребует интеграции нескольких предметных областей;
- будет ли данный проект курировать один педагог или группа педагогов;
- сроки и рамки проекта;
- все возможные источники информации (библиотека, консультации, рассказы, анкеты, опросы, наблюдения, телевидение, Интернет, список рекомендованной литературы, варианты общения с образовательными и другими учреждениями, отдельными учеными и т.д.).

Помимо того, что проектная деятельность полезна для учащихся, она значима и для самого педагога. Педагогическое проектирование – это одно из направлений деятельности в образовании, обеспечивающее решение определенных педагогических заданий на основе данных фундаментальных теорий [1, с. 81].

Поскольку в психолого-педагогической литературе метод проектов характеризуется как деятельностный, личностно-ориентированный и обучающий взаимодействию в группе, он позволяет осваивать предметное содержание и формировать различные практические навыки и личностные качества как учащихся, так и самим педагогов. Можно назвать такие качества как толерантность, целеустремленность, коллективизм и индивидуализм, инициативность, ответственность и творческое отношение к деятельности. Использование в процессе обучения проектного метода потенциально направлено на изменение ряда психических функций участников

образовательного процесса, например, восприятие, ощущение, память, внимание, воля, воображение, мышление [4, с. 188].

Стоит отметить, что в процессе работы над проектом развиваются:

- познавательные, аналитические и методические навыки участников образовательного процесса;
- умение самостоятельного конструирования своих знаний и применение их на практике;
- умение ориентироваться в информационном пространстве, творчески и критически мыслить, способствуя самореализации и эффективному воплощению собственных возможностей в учебную и педагогическую деятельность.

Я учитель математики и физики. Передо мной, как перед учителем этих предметов стоит задача формировать пространственное воображение, развивать навыки творческого восприятия мира, технического мышления и умение передавать свое отношение к нему.

Но в современных условиях, когда дети знакомы с Интернетом, овладевают различными программами, оснащение урока только привычными, традиционными учебными пособиями становится скучным для детей и немного устаревшим. Современное развитие образования, возросшие профессиональные требования к личности педагога усилили потребность в его творческой индивидуальности. Педагогу, как творческой личности необходимо овладеть новыми приемами и методами и внедрять их в свою деятельность.

На своих уроках я использую разные типы проектов: творческие, межпредметные, исследовательские. Например, при выборе творческих проектов по математике, необходимо учитывать: личные интересы учащихся, сложность и трудоемкость материала, творческую самостоятельность. И поэтому прежде, чем включить учащихся в серьезную проектную деятельность, необходимо с изучения самых первых тем развивать у учащихся проектное мышление.

В развитии проектного мышления помогают проблемные ситуации с элементами проектной деятельности, которые я создаю с помощью специальных заданий. Например, в начале изучения темы «Квадратичная функция» учащимся показывается график функции, выполненный в одной координатной плоскости. Задается проблемный вопрос: возможно ли задать функцию по-другому? Как это можно сделать? Где в жизни можно встретить квадратичные функции? Приведите примеры. Такая проблемная ситуация стимулирует познавательный интерес, развивает творческие способности.

Для проектной деятельности, из всех тем программы по физике в 9 классе я планирую выбрать раздел «Основы кинематики», предложить всему классу осуществить проект «Моделирование прямолинейного движения». Это итоговая работа по изучению 1 четверти курса физики. Этот вид деятельности подразумевает индивидуальный метод и рассчитан, чтобы каждый ученик сам для себя выполнил по общей схеме именно свой проект, где они

обосновывают связь математики и физики на языке функциональных зависимостей и физических формул определенных величин, описывающих прямолинейное движение.

И, в заключение хотелось бы сказать, что метод проектов уходит в глубину веков, и на сегодняшний день это «все новое, забытое старое». И изучая опыт предшественников, я выяснила, что в реальности метод проектов усложняет процесс обучения, контроль повышения знаний намного сложнее, но метод проектов может быть организован на основе принципов публичного образования уже хотя бы потому, что он обеспечивает прирост опыта с обеих сторон, т.е. учителя и ученика. И использовать этот метод как дополнение к урокам.

В современных условиях педагог должен воспитывать социально-адаптированных, активных и ответственных людей, которые были бы способны к проектированию и преобразованию окружающей действительности. Важно понимать, что при этом и ему самому необходимо обладать широким спектром умений, знаний и навыков, в том числе и в области проектной деятельности, которая становится все популярней в образовательной среде [5, с. 70].

Таким образом, использование проектного метода ведет к изменению позиции педагога, ориентирует его на организацию исследовательской, познавательной деятельности учащихся, способствует формированию позитивного отношения к творческой, продуктивной работе со школьниками младших классов. Работа над проектами занимает важное место в системе образования, она позволяет педагогу самому и вместе с детьми достигать того уровня умений, знаний и навыков, который не всегда может быть достигнут при традиционных методах обучения.

Список литературы:

1. Артемкина Н.В. Метод проектов в профессиональной деятельности учителя // Гаудеамус. – 2016. – Т. 15. - №4. – С. 80-83.
2. Бычков А. В. Метод проектов в современной школе, – 2000. С. 211.
3. Поздеева С.И., Кузнецова Т.В. Проектная деятельность в практике учителя // Вестник Томского государственного педагогического университета. - 2006. – Вып.10 (61). - С. 65-68.
4. Тихоненко А.В., Комаркова Т.С. Метод проектов как средство формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы // Вестник Таганрогского института имени А.П. Чехова. – 2014. - №2. – С. 186-192.
5. Чердынцева Е.В. Организация проектной деятельности в школе // Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Акмеология образования. Психология развития. – 2009. – Т. 1. - №1 (5). – С. 68-73.

Развитие языковой компетентности на уроках математики в 9 классе

Окунева И.А., КГУ «Гимназия №38»

Мое искреннее убеждение в том, что научить можно только тому, что знаешь, умеешь и принимаешь сам. После окончания уровневых курсов, приобретения опыта внедрения новых подходов и идей семи модулей на практике, проведения серии коучингов с коллегами я поняла, насколько важно размышление о том, что ты делаешь, зачем ты это делаешь, какие цели ты преследуешь, достиг ли ты этих целей, какой эмоциональный фон был в процессе работы, с какими проблемами столкнулся? Реальность требует от учителя постоянного осмысления учебной деятельности ученика и собственной профессиональной деятельности на рефлексивной основе.

Учителя математики, независимо от стажа работы, сталкиваются с проблемами: типичные ошибки, связанные с неверным прочтением задания и непониманием, какой вопрос в задаче является главным, нежелание работать с теоретическим материалом учебника и учить определения и теоремы.

На мой взгляд, все эти «типичные ошибки» - следствие того, что мы порой недостаточно работаем в этом направлении – над повышением уровня читательской грамотности. Ученики должны принимать активное участие на всех этапах учебного процесса: формулировка собственной гипотезы и постановка вопросов, консультация друг для друга, определение личной цели, отслеживание полученных результатов, работа с текстом учебника, извлечение необходимых знаний для достижения цели на конкретном уроке.

Понимание развития языковой компетентности на уроках математики, прежде всего, рассматривается как организация различных видов деятельности учащихся при самостоятельной работе с текстами.

В связи с этим следует заменить традиционное задание – прочитать параграф и ответить на вопросы в конце него на творческие: прочитать текст, составить пять вопросов по теории, отличных от тех, которые даны в конце теоретического материала. Почему такая формулировка задания более эффективна как для ученика, так и для учителя? Оно ставит ученика в ситуацию необходимости не только прочитать внимательно текст, но и вникнуть, проанализировать содержание, сравнить свои вопросы с теми, которые предлагает автор учебника. При этом учитель, организовав на уроке работу в группах, где дети задают друг другу свои вопросы, сразу видит уровень готовности к уроку каждого ребенка. В группе могут выбрать один самый интересный вопрос и задать его всему классу. Такая работа занимает на уроке немного времени, но постепенно вырабатывается навык качественной отработки теоретического материала. Мы достигаем целей урока на уровне знания и понимания, отработываем умение задавать вопросы, сравнивать, анализировать. Если ребенок сумел сформулировать интересный вопрос по изучаемой теме и ответить на него, значит, он понимает, о чем говорит.

На уроках, связанных с решением текстовых задач (не важно - алгебраических или геометрических) можно использовать такие задания, как «задачи без вопроса». Условие есть, а что надо найти в процессе решения - пусть решат сами ученики. Понятно, что будут ошибочные вопросы к задаче, ответы на которые ученики не смогут найти: нехватка данных, например. Такие задания полезны для понимания, что текст задачи надо не просто читать, а надо понять, что дано и для ответа на какой вопрос достаточно этих данных. Этот вид работы хорош как для работы в парах, так и для работы в группах.

На уроках геометрии для развития языковой компетенции эффективны задания типа:

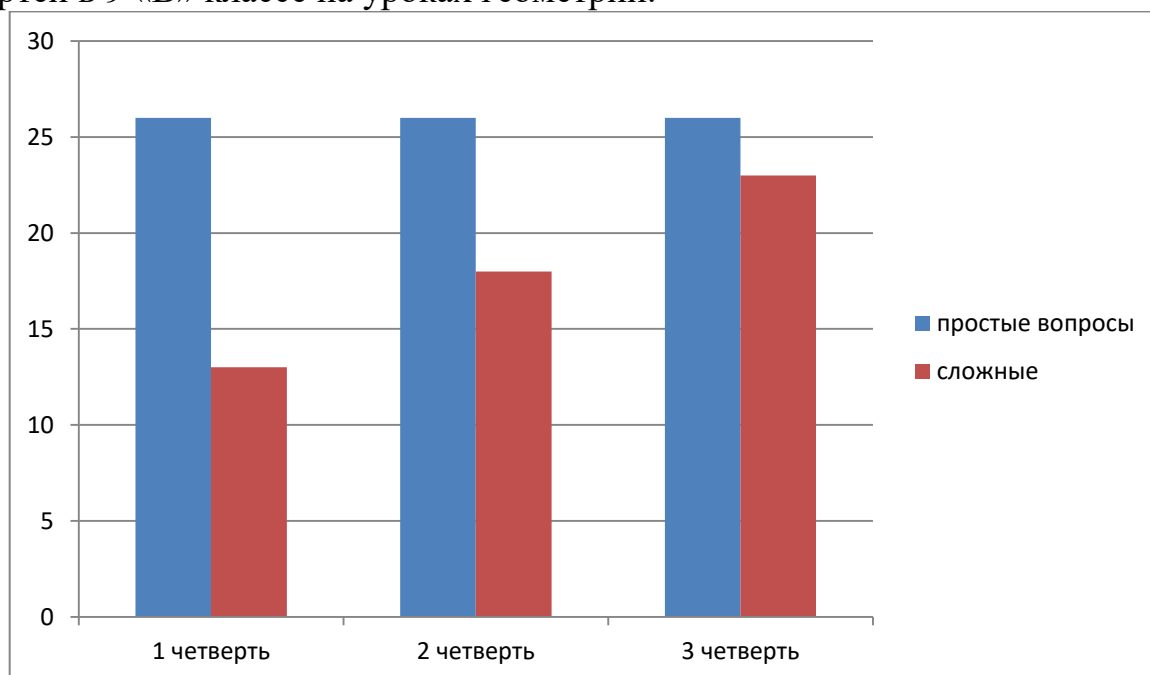
- доказательство теорем с пропусками;
- записать текст задачи по чертежу;
- найти ошибку в решении задачи;
- объясни, почему это невозможно.

Выполняя такие задачи, ученики вынуждены писать связанный текст, формулировать, рассуждать, доказывать.

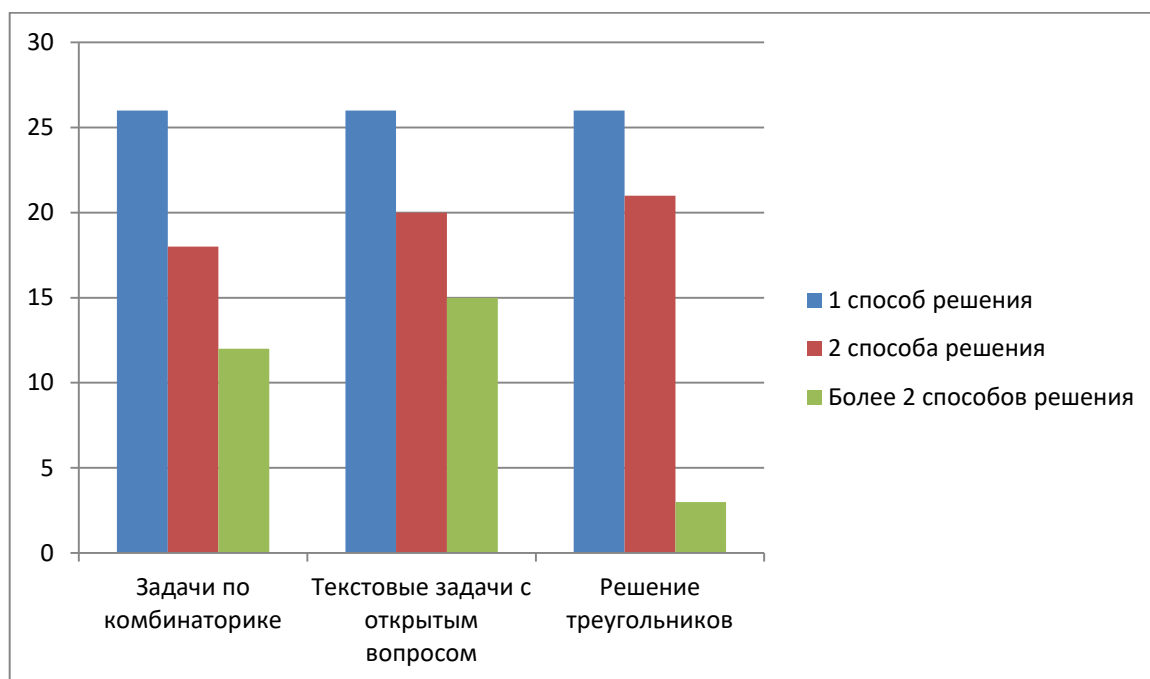
При работе с тестами очень часто встречаются ошибки связанные с невнимательным прочтением задания. Для профилактики таких ошибок надо научить детей читать задание дважды и задать себе вопрос: «Ответ на какой вопрос я должен записать»? Этот простой прием поможет ученику при выполнении суммативных работ за раздел и за четверть.

Письмо, речь, чтение – три кита, на которых базируется языковая компетентность. И если мы хотим не только учить, но и развивать способности каждого ребенка, то мы должны помнить, что развитие языковой компетентности - это фундамент развития интеллекта ребенка.

Следующая диаграмма показывает как влияет целенаправленная работа учителя (составление вопросника к теоретическому тексту) на повышения уровня и качество вопросов. Исследования проводились в течении трех четвертей в 9 «В» классе на уроках геометрии.

Вторая диаграмма – это анализ формативных работ учащихся 9 класса, после серии уроков направленных на развитие языковой компетентности:

Список литературы:

1. Руководство для учителя. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. Первый (продвинутый уровень). – Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы»

2. Типовая учебная программа по учебному предмету «Математика»

«Өнегелі өмір» жобасы Мәңгілік ел ұрпақтарын тәрбиелеу үдерісінде

Ибрайбекова А.Н., «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия»КММ

«Адам баласын заманы өсіреді, кім де кім жаман болса, замандасының бәрі кінәлі», -деп Абай атамыз айтқандай, ХХІ ғасырда оқушы тәрбиелеп жатқан бізге, яғни мұғалімдерге, ата-аналарға тіптен қоғамға үлкен ой салады. Қазіргі жаңа Қазақстан жаһандану дәуірінде.

2019-2020 оқу жылында Қарағанды қаласының білім беру ұйымдарында «Өнегелі өмір» атты жетістікке жеткен адамдармен кездесу жобасы оқу-тәрбие үдерісіне енгізілді.

«Өнегелі өмір» жобасы Елбасымыздың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында орындалу керек міндеттердің бірі «Туған жер»

бағдарламасын жүзеге асыру аясында Қарағанды жерінің дамуына зор үлес қосқан азаматтардың табысқа жету тарихына мән беру арқылы ұлтымыздың алтын қорына енуге лайықты жерлестерімізді көпшілікке таныту мақсатында жүргізілуде. Жетістік пен табысқа жеткен тұлғалардың іс-тәжірибесімен, бейнесімен танысу арқылы жас ұрпаққа патриоттық тәрбие беру және кәсіби бағдарлау. Жобаға туған жерлеріне қызмет етіп жүрген зиялы қауым өкілдері, ғалымдар, педагогикалық еңбек ардагерлері, ақындар, жазушылар, өнер қайраткерлері, кәсіпкерлер шақырылды.

Жобаға 8-11 сынып оқушылары қатысады. Жүзеге асыру бойынша іс-шаралар құрылып жасалуда. Нақтырақ айтсақ, гимназиямызда жобаны енгізу бойынша жұмыс топтары және іс-шаралар жоспары құрылды. Жобаға қатысушылар алдын-ала шақырылып, кездесу уақыты белгіленді. Кездесуге дейінгі аралықта мектеп оқушылары кездесуге қатысушы тұлғаға қойылатын сұрақты жоспарлап, дайындады. Тұлғамен өткізілген кездесуден туған қорытынды ойлар, пікірлер өнеге сағаттарында талқыланды. Мектепшілік телебағдарламаның, мектеп блогерлерінің жағымды көзқарасымен жазылған мақалалары жергілікті газеттерге жарияланды.

Ең алғашқы қонағымыз Қарағанды қаласының Сәкен Сейфуллин атындағы қазақ драма театрының актеры, әртісі Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, Мәдениет қайраткері Қайрат Кемалұлымен кездесу болып өтті. Кездесуге қамқоршылық кеңес мүшелері, ата-аналар, ұстаздар мен оқушылар қатысты. Кездесу барысында оқушылар қызықты сұрақтар қойып, мағыналы-мәнді жауаптар естіді. Сұхбат соңында Қайрат Кемалұлы Мұхтар Шахановтың «Арман» өлеңін оқып, оқушыларды поэзияға тәнті етті. Бірнеше буынның жүрегінен орын алған сахналық бейнесі, кинода сомдаған образы оқушыларымыздың бойына өнер қабілеттерін шыңдауға үлес қосқаны хақ.

Келесі қонақ «Алты алаштың басы қосылса ,тәрдегі орын ұстаздікі» деген айдармен еліміздің мәртебесін көтеріп жүрген абыройлы азаматтардың жаңа қырларын жас буын өкілдеріне таныстыру мақсатында ардагер ұстаз, ҚР білім беру ісінің үздігі, Ыбырай Алтынсарин төсбелгісінің иегері, Қарағанды облысының білім саласына еңбек сіңірген қызметкері, Қарағандыдағы №76 қазақ орта мектебін ұзақ жыл басқарған, Әлихантанушы ұстаз Тілеуғалы Әміртайұлы гимназиямызға келіп, ұстаздық жолындағы сырларымен және ақыл-кеңесімен бөлісті.

«Дана тұлғалардың дара жолы» атты кездесуіміздің қадірлі қонақтары, есімдері тарихта алтын әріптермен жазылатын білім саласының профессоры, ардагері, «Құрмет» орденінің иегері, «Қазақстан Республикасының білім саласының үздігі», «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері - Қонтаев Сәбит Сейітұлы мен білім беру саласының үздігі, Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері, Абылай ханның 300 жылдығы мерекелік «Алтын» медалінің иегері Смағұлова Ғазиза Ғабдоллаевна болды.

Ұлы ғұлама Әл-Фараби: «Ұстаз... жаратылысынан өзіне айтылғанның бәрін жете түсінген, көрген, естіген және аңғарған нәрселердің бәрін жадында жақсы сақтайтын ,жақындарына да, жат адамдарына да әділ, жұрттың бәріне

жақсылық пен ізгілік көрсетіп, қорқыныш пен жасқануды білмейтін батыл, ержүрек болуы керек» деген. Осы қасиеттердің барлығын да өз бойына жинаған нағыз ұстаз, білікті маман, дара тұлға- Ғазиза Ғабдоллаевна өзінің ұстаздық жолының басталуы туралы айтып өтті. Өзінің тәрбиелеп оқытқан, мақтан ететін, жалпы халықтың алдында жүрген ұстаз шәкірттерінің аз емес екенін, олардан өзінің де үйренері көп екенін атап өтті. Оқушылар тау тұлғалы азаматтардың ғылым саласына қызығушылығы неден туғанын, жаңа технология мен озық технологияның ара-жігін ажыратып беруді, педагог маманның бойында қандай көшбасшылық қасиеттер болуы керектігін білгілері келіп, қызығушылықпен сұрақтарын жаудырды.

Кездесуімізді жалғастырған экономика ғылымдарының PhD докторы, ғалым, қымызтанушы, меценат- Мұқаш Айтуған Адамқұлұлы. Дәмі балдай, жанға майдай жағатын қымыз сусынын сүйікті кәсібіне айналдырған Қарағанды қаласының тумасы. Айтуған Мұқаш қазақтың ұлттық сусынын 20 жыл бойы дәріптеген, отандық өнімнің дамуына өз үлесін қосып жүрген, ең алғаш осы қымызды бір жылға құтыда сақтауға болатынын ойлап тауып, үш мың жылдық тарихы бар қымыз сусынын брендке айналдырған тұлға. Оқушылардың болашақ мақсаттарына нық сеніммен қадам жасауына ықпал ететін кездесу болды. Қарапайым оқушы егер білімге зейін қойса әлемді бағындыратынын, өз өнімдерін брендке айналдыратынына көздері жетті.

«Үлкендер жолы – ұлылық, ұрпағы жүрер ұғынып» тақырыбында гимназиямыздың алғаш директоры, мектепті ашып, дамытып, зор жетістіктерге жетелеген басшы, ғұмырының ұзақ жылын бала тәрбиесіне арнаған ұлағатты ұстаз, ҚР Білім беру ісінің үздігі Гүлшара Нурғалиевнамен кездесу өтті. Игерген мамандық түрлерін біліп, түсініп, өз бетінше ой қалыптастырып, жаңа өмірге, бейімдеу мақсатында өткізілген сыр-сұхбатқа кәсіби бағдар беру арқылы оқушыларды мамандыққа бейімдеуге зор үлес қосты.

Филология ғылымдарының профессоры Рахимов Берік Серікбаевичпен кездесу барысында мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» мақаласы талқыланды. Журналист, ағылшын тілінің маманы Ернат Мелсұлымен мотивациялық кездесуіміз Абайдың «Толық адам» мен 4 даму туралы ой бөліскен кездесуі болды. "Толық адам" болу үшін қандай қадамдардың дұрыс екендігі жайында, 4 дамуға нелер жататынын, ойын Абайдың сөздерімен нақтылай түсіп, қызықты да, түсінікті етіп талдап берді. Тақырыпты аша түсетін презентациялар мен арнайы бейнежазбалар көрсетілді.

«Өнер – өнегелі, ақылды адамдарды тәрбиелейтін құрал» тақырыбында «Шолпан» би ансамблінің көркемдік басқарушысы, балетмейстері, «Ы.Алтынсарин» төсбелгісінің иегері, «Ерен еңбегі үшін», «Ең үздік хореограф», «Қосымша білім беру мекемесінің ең үздік педагогы», «Қазақстан Республикасының білім саласының құрметті қызметкері» белгісінің иегері – Гүлнар Мендібаевнамен кездесу өтті. Қазақ би өнерін үйрету арқылы ұлттылығымызды ұлықтап, елдігімізді ерекшелеп, килелі де күрделі істерді

ұрпақ бойына сіңірумен қатар, олар игерген мамандық түрлерін біліп, түсініп, өз бетінше ой қалыптастырды.

«Мәңгілік Ел» ұрпақтарын тәрбиелеуде «Өнегелі өмір» жобасы не берді десек - оқушыларға рухани азық, Отансүйгіштік қасиеттерін артып, патриоттық сезімдерін оятып, кәсіби мамандықтарын анықтауға зор үлес қосты. Өмірде де, қоғамда да ұстаз болып, көпке бас болған тұлғаларымызды, бүгінде ардагер тұлғаларды ардақтау біздің борышымыз екенін ұғынды. Тік жүріп, әдемі қартаюдың үлгісін көрсетіп, тынымсыз еңбектің арқасында елге сыйлы болған дара тұлғалардың дана жолы, сара жолы біздің оқушыларымызға тым ерекше әсер етуде. Жақсылардың жұрнағы, алтынның сынығы, асылдың тұяғы Ұлы тұлғалардың тағылымына бас қою, тағылымын тәрбие жұмысына пайдалану, бой түзеу, гибратқа толы ғұмырын, әңгімелерін біле отырып, еліктеп өмір сүруді мақсат ету жасөспірімдердің тәрбиесіндегі қажеттілік.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан – 2030» Ел басының қазақстан халқына жолдаған стратегиялық бағдарламасы. - Алматы: Білім, 1997. – 256 б.
2. <https://kargoo.gov.kz>
3. <https://ortalyq.kz/>

Журналистика сыныбы

Альжанова М.Ж, «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы»КММ

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты – бәсекеге қабілетті маман дайындау. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдай жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу» білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көзделеді.

Мектеп – үйрететін орта болса, оның бастаушысы – мұғалім. Білім беру жүйесі өзгергендіктен, білім беру процесіндегі негізгі жылжымалы күш – педагог те өзгеруі тиіс. Жалпы және кәсіби білімнің қажеттілігін дамыту, ғылым, білім және мәдениет жетістіктері арқылы оқушылардың жалпы мәдениеті мен әлеуметтік белсенділікті дамытуға бағытталған танымдық іс-әрекетке ынталандыру үшін білім беру. Кәсіптік білім оқушылардың мамандық таңдауы үшін қажетті өрісті қамтамасыз етуге бейімделген.

Қарағанды қаласының білім бөлімінің бастамасымен «Мамандықтар әлемі» жобасы аясында біздің гимназиямызда 2019-2020 оқу жылында педагогикалық, медициналық, IT сыныбы, дизайнерлік және журналистика

сыныбы ашылды. Гимназия психологтерінің мамандыққа бейімділік зерттеуі бойынша 7-11 сыныптар аралығынан 309 оқушы қатысып, 11 пайыз оқушы журналистика сыныбын таңдады. Гимназияда тоқсан сайын жарық көріп тұратын «Мектеп тынысы» газетінің тілшілерінен бөлек журналистика сыныбын таңдаған оқушылармен ең бірінші жұмыс - перспективті жоспар құрылды. Журналистика сыныбындағы 14 оқушы өздерінің эмблемаларын жасап, әлеуметтік желіде жеке чаттарын ашып, алдарына төмендегідей мақсат қойып, жұмыстарын белсене бастап кетті.

«Журналистика сыныбы» жобасының мақсаты:

1. Журналист мамандығына бейімдеу.
2. Оқушылардың мақала жазу дағдысын қалыптастыру.
3. Қоғамның, мектептің жағымды жаңалықтарын хабарлауға үйрету.
4. Википедия энциклопедиясына қатысуды үйрету.
5. Журналист мамандығын дәріптеу.

Журналистика сыныбының іс-әрекеті:

1. Жергілікті телеканалдармен байланыс орнату.
2. Белгілі журналистерден сұхбат алу, мамандықтың қыр-сырымен танысу.
3. Оқушыларды мектепшілік телевидение жұмысына тарту.
4. Тілшілер құрамын анықтау.
5. Гимназиядағы спортсмен балалардың тізімін жинақтап, олармен сұхбат жүргізу.
6. «Шолпан би» ансамблінің күнделігін жүргізу;
7. «Мектеп тынысы» газетінің кезекті санын дайындау.
8. «Орталық Қазақстан» газетінің редакциясына саяхат.
9. «Сарыарқа» телевидениесіне тәжірибе алмасуға бару.
10. «Абайдың 175» жылдығына байланысты іс-шара ұйымдастыру.
11. Әл-Фарабидің 1150 жылдығына телерепортаж жасау.
12. Басылымдарға мақала беру.
13. Әлеуметтік желілердегі байқауларға қатысу.
14. Кітапханамен байланыс орнату.

Әр сенбі сайын жас тілшілердің отырысы болып тұрады. Жас тілшілер оқу жылының барысында біршама жұмыстар атқарды. «Ұлттық әліпби» тақырыбындағы дөңгелек үстелге қатысып, облыстық «Орталық Қазақстан» газетінің бірінші орынбасары Еркін Мұсабековпен әңгіме жүргізді. «Мектеп тынысы» газетінің биылғы оқу жылындағы алғашқы санын латын қарпінде басып шығарды.

«Ұлы дала мұрагерлері» форумында «Мектеп тынысы» газетінің таныстырылымын жасады.

/ «Мектеп тынысы» газеті. Жас тілшілердің жұмысы./

Сондай-ақ, әлеуметтік желіде өз жұмыстарының нәтижесімен көпшілікке бөлісуде. Қарағанды қалалық білім бөлімінің ұйымдастыруымен №103 мектеп-лицейінде өткен «Ел ертеңі – болашақ жастардың қолында!» атты жас мамандардың слетінен репортаж жасап, ұйымдастырушылар мен қатысушылардан сұқбат алды. STEAM – жобалар фестивалі «Мэйкатон - 2019» қалалық байқаудың барысынан репортаж жасап, жеңіске жеткен оқушылармен сұқбат жүргізді.

2019-2020 оқу жылында гимназиямызда қосымша білім штаты беріліп, домбыра үйірмесі жұмыс жасай бастады. Бидалы Бекжігіт пен Ақжан Мәдіханова жетекшілік ететін «Мағжан» ансамблінің жұмысымен журналистика сыныбының оқушысы, жас тілші, Айтуған Нұрдәулет танысып, зерттеу жұмысын жүргізді. Биылғы жылғы түлек, 11-сынып оқушысы Совет Тұмар педагогикалық сыныппен өткен кездесуде филология ғылымдарының профессоры Рахымов Берік Серікбайұлымен сұхбат жүргізді. Сұхбат барысында мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлының «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласы төңірегінде ой бөлісті.

Жетістікпен табысқа жеткен тұлғалардың іс-тәжірибесімен, бейнесімен танысу арқылы жас ұрпаққа патриоттық тәрбие беру мақсатында «Өнегелі өмір» жобасы және кәсіби бағдар беру арқылы оқушыларды мамандыққа бейімдеуге ашылған сыныптармен өткен кездесулерде журналистика сыныбының оқушылары белсене қатысып, сұхбаттар жүргізіп, ұлы тұлғалармен танысты. Журналист, ағылшын тілінің маманы Ернат Мелсұлымен Абайдың «Толық адамы» мен 4 даму төңірегінде «Толық адам һәм 4 даму» атты мотивациялық кездесу өткізіп, ой бөлісті. Кездесуге оқушылар мен студенттер, гимназия басшысы мен ұстаздар, қызығушылық танытқан бірнеше қонақтар келді. «Жастар ресурстық орталығымен» КММ – мен бірлесе өткізген кездесуде жас журналистер Абайдың өлеңдерін оқыды.

Облыстың бас газеті «Орталық Қазақстанның» редакциясына барып, газеттің шығу тарихымен, журналист жұмысының қыр-сырымен танысты. Болашақ жас журналистер бас редактор Қамбар Жұмағалиұлымен, редактордың орынбасары Ахат Құрмансейітовпен кездесті. Газеттің құрамымен, шығу тарихымен, жасалу әдісімен танысып, өздеріне керек мәліметтер алды.

/ «Орталық Қазақстан»
газетінің редакциясында/

/Берік Серікбайұлымен кездесу/

Жаңадан ашылған сыныптар арқылы оқушылардың болашақта дұрыс мамандық таңдауына, сол саланы танып-білуіне көптеген мүмкіндіктер беріліп отыр. Соңғы кезеңдерде білімді ұндылықтар арқылы дамыту идеясының арқасында білім мазмұнының мәнін айқындауда тұлғалық бағдарлы оқу бағыты кең назарға алынуда. Осы бағытқа орай оқушылар белгілі оқу мазмұнын ғана меңгерумен шектелмеуі тиіс.

Болашақ қоғам мүшесі – тұлға боп қалыптасуына, қоршаған ортаны қорғауға деген жауапкершілік сезімінің артуына, елі мен жеріне деген махаббатының адал болуына, әділетсіздіктерден аулақ болуына, өзіндік пікірінің қалыптасып, ішкі дауысын жеткізе алуына кәсіптік білім берудің маңызы өте зор деп білеміз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. ҚР Білім беруді дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.
2. К.Ж. Аганина. Күзиреттілік тұрғылар негізінде білім мазмұнын жетілдіру./Алматы – 2006 ж/

Мектеп және медицина

А.Т Акторгаева, Ж.З Жакишева, «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы»КММ

Медицина-адам денсаулығын сақтаумен нығайту, адамзат қоғамында ұзақ өмір сүруге жетуді көздейтін тәжірибелік іс-әрекет. Медицина адамтанумен бірегей ғылым болғандықтан жаратылыстану ғылымының жетістіктерін ескереді. Медицина адамның жеке басының және әлеуметтік дамуы жағынан қоғамда өмір сүру жағдайын байқатады. 21 ғасырда дүние жүзін алаңдатқан барлық жұқпалы, тұқым қуалайтын аурулардың кең таралуы көп кездесіп

отыр. Осындай аурулардың көбею себептерін анықтау, алдын алу адамзатты қорғау шараларын ұсыну медицина ғылымының міндеті. Адамзат гигиеналық талаптарды сақтаса, салауатты өмір салтын ұстанса, спортпен шұғылданса бұл ғылымдағы бір жетістік болар еді. Әрбір жеке тұлға алғашқы көмек көрсетуге дағдыланса медицинаға да үлкен үлес болар еді. Қазіргі заманда ғылыми-техникалық даму кезеңінде, медицина білім аралық құрылым және түрлі бөлімдерге бөліну айқын байқалады.

Қазақстан Республикасы білім және ғылым Министрлігінің 2018 жылы 19 желтоқсанында шыққан № 612 бұйрығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында білім алушылардың кәсіптік бағдарын анықтау және диагностика жүргізу бойынша әдістемелік ұсынымдарының» (4-пункт) келесі мақсат-міндеттер көрсетілген:

- 1) білім алушының өзі туралы түсінігін қалыптастыру;
- 2) кәсіби өзін-өзі анықтауға жәрдемдесу, кәсіби мансапты болжау;

3) білім алушылардың жеке қасиеттерін, қабілеттерін, бейімділігі мен мүдделерін ескере отырып, кәсіпті таңдау .

Осы құжатты ескере отырып, әр оқушының кәсіби өзін-өзі анықтауға жәрдемдесу, кәсіби мансапты болжауға бағыттауда мектептегі педагогтердің алатын рөлі ерекше. Қоғамның әр-түрлі деңгейдегі квалификациялы және әр-түрлі мамандық кадрларына сұранысымен жастарды дайындаудағы бағытталған іс-әрекетте мектеп жасындағы балалар денсаулығын нығайту мен сақтаудың алдын алу шаралары жөнінде сауаттылықтарын арттыра отырып және оқушыларды кәсіби бағдарлауға арналған қосымша сабақтардың өзектілігі жоғары. Осының бәрін ескере отырып қазіргі кезеңде медицина адамның биологиялық жаратылысын жетілдіру мақсатында, мектеп бағдарламасына қосымша сабақтар арқылы медициналық білім беріле бастады. Келешек ұрпаққа өз таңдауын жасау құқығы берілген, сондықтан да әр сыныптан таңдаған оқушыларды жинақтап, гимназиямызда медициналық білім беру сыныбын аштық.

Медицина сыныбымыздың негізгі мақсаты: мектеп оқушыларын ерте жастан медицина мамандығына кәсіби бағдарлай отырып, дәрігер мамандығына деген қызығушылығын арттыру.

Медицина сыныбына қойылған міндеттері:

1. Мақсатты іске асыру бойынша әдістемелік-нұсқаулықпен таныстыру;
2. Мақсатты жүзеге асуына іс-әрекет жоспарын құру;
3. Оқушылардың медициналық білім беру ұйымдарымен ынтымақтастық орнату;
4. Кәсіби бағдар бере отырып білім алушылардың медициналық дағдысын қалыптастыру;
5. Кәсіптік қызығушылығын, бейімділігін, қабілеттілігін дамыту үшін оқыту тәсілінің тиімді әдістерін, түрлерін таңдап алу.

Күтілетін нәтижелер:

1. Медициналық ғылым негіздерін меңгерген оқушылар қалыптасады;
2. Оқушылардың тереңдетілген ғылыми-зерттеу жұмыстары болады;

3. «Медициналық сынып» оқушыларының функционалды сауаттылығын дамытуда әр түрлі нұсқадағы вариативті бағдарламалар құрастырылады;

4. Атқарылған іс-шараға білім беру ұйымдарының қатысуы бойынша мониторинг әзірлеу және енгізу.

Медициналық сынып жоспар бойынша іске асырады:

Оқу үдерісі арқылы (өзін-өзі тану, биология, химия сабақтары));

Сабақтан тыс тәрбие жұмысы арқылы: бірлестіктер, үйірмелер, көрмелер, фестивальдар, экскурсиялар, конкурстар, акциялар, жарыстар;

Мектептің әлеуметтік серіктестігі арқылы;

Отбасымен жұмыс арқылы: ата-аналарға арналған лекториялар, ата-аналар жиналысы, көрмелер, конкурстар

Гимназиямызда осы сыныпқа арналған жоспар құрылды. Жоспар бойынша мынадай жұмыс түрлері атқарылды.

- Оқушылардына сауалнама, эссе алынды.

- Алғашқы таңдау мамандықтары анықталды, 7-11 сынып аралығында 43 оқушы таңдады.

- Оның ішінде хирург -11 , педиатр-5 , стоматолог-13 , гинеколог-2, фармацевт-2, офтольмолог-2, кардиолог-1, дефектоолог-1, нейрохирург-1, мед.бике саласын таңдаған оқушылар да бар.

- Республикалық, облыстық, қалалық сайыстарға қатысты, сонымен қатар КГМУ оқу орнына, КАРМУ-ге таным жорықтар жасап қайтты.

- Гимназияда ғылыми жобалар қорғау сайысы өтіп оқушылар өз жобаларын таныстырды.

- Гимназия дәрігерімен, медбикесімен бірігіп медициналық тексеріс барысында бой өлшеу мен салмақ өлшеу арқылы денсаулықты анықтау, қан қысымын өлшеу үшін қолданатын тонометрмен жұмыс жасап үйренді.

- Оқушылар алғаш ақпараттық желіде «Вирусъ деген не?» «Қалайсың, тұмаумен ауырып қалған жоқсың ба?» атты членджер ұйымдастырып сайтқа өз қорғану ұсыныстарын жазды.

Әртүрлі сыныптарда көп кездесетін ауруларға статистика жүргізіп сол аурулардың алдын алуға ұсыныстар жасады.

Қорыта келе медицина сыныбы – оқушыларымызды болашақ медициналық мамандықты таңдауға, кәсіптік бағытқа жетелейді. Егер жасөспірім мамандық әлеміне бағдар алып белсенді түрде мағлұмат алып жатса, келешек ұрпаққа зор пайда келтіреді. Медицина мамандығына баулу арқылы оқушылардың қызығушылығы, ынтасы, мамандыққа сүйіспеншілігі артады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Жалпыға міндетті білім беру және бейіндік оқуға дайындау тұжырымдама жобасы» 2006;

2. «Қазақстан-2030» стратегиялық бағдарламасы;

3. «Дәрігерлік кеңес» Е.Оразақов-

Жаңа жоба – жаңа ізденіс

Сыздыкова Э.К. «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы»КММ

Ұстаз – баланың жеке тұлғасын қалыптастырушы, маңызды тәлім-тәрбие өнегенің бастаушысы, жарқын үлгісі бала қиялын самғатып, арманын көкке ұмсындырушы тұлға.

М. Жұмабаев

Қазіргі заманғы қоғамның даму жағдайы әрбір оқушының жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін максималды түрде ескеруге білім беруді бағыттау, сондай-ақ оқушының мүмкіндіктерін, білімге деген сұранысы мен мүддесін дамыту мақсатымен тұлғалық құндылықты дамытуы үшін мектептерде біршама озық жобалар жүзеге асуда. Қалалық білім бөлімінің бастамасымен 2019-2020 оқу жылында мектептерде «Педагогикалық сынып» жобасы өзінің жұмысын жүргізуде.

Гимназиямыздағы педагогтардың кәсіби шеберлігі арқылы оқушы ойында педагог мамандығы – қоғамдағы беделді кәсіптердің бірі ретінде сезінуін қалыптастыру және болашақта педагогикалық мамандығын таңдауға бағыттау мақсатында педагогикалық сынып ашылды. Қоғамның рухани негізі мұғалім екенін түсіну, болашақта педагогика саласында қызмет етуіне қызығушылығын дамыту үшін сыныптағы оқушылармен біршама жұмыстар жүргізілді. Педагогикалық сынып оқушылары алдағы уақытта атқаратын жұмыстарының жоспарын құрды, гимназиядағы педагог ата-аналар мониторингісін жүргізді, сынып оқушыларының ата-аналарымен тренингтер мен «Бүгінгі күннің педагогі қандай болуы керек?» тақырыбында сабақтар өтті.

Педагогикалық сынып оқушыларының ұйымдастыруымен гимназиямызда бірнеше кездесулер өтті. Оқушылардың ең алғашқы кездесуі – өздерінің бар уақытын білім саласына арнап есімдері тарихта алтын әріптермен жазылатын білім саласының профессоры, ардагері, «Құрмет» орденінің иегері, «Қазақстан Республикасының білім саласының үздігі», «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері-Қонтаев Сәбит Сейітұлы және Білім беру саласының үздігі, Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері, Абылай ханның 300 жылдығы мерекелік «Алтын» медалінің иегері - Смағұлова Ғазиза Ғабдоллаевнамен болды. Сондай – ақ бұл кездесуде Қазақстан Республикасының білім беру ісінің үздігі Гулзейнеп Аманбайқызы, Назарбаев Зияткерлік мектептері Дербес білім беру ұйымының «Педагогикалық өлшеулер орталығының» бағалаушы – экспертi Дарияш Дәрібайқызы, Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері Қайырбек Напталұлы, өнер академиясының түлегі, Назарбаев Зияткерлік мектебінің ұстазы, Ғазиза Ғабдоллаевнаның шәкірті Есіл Еділбаев, гимназиямыздағы педагогикалық сыныптың ата-анасы, Қарағанды Мемлекеттік университетінің оқытушысы Баян Абилова және қамқоршылық кеңестің төрайымы Светлана Кабашева қатысып, педагогикалық сынып оқушыларына мұғалім мамандығы

тек аса жоғары білімді ғана емес, сонымен қатар рухани күш пен табандылықты және батылдықты да талап ететінін алға тартты.

Кездесу барысында оқушылар білім жүйесіне талай жаңалық пен оңды өзгерістерді енгізуде ерен еңбек етіп келе жатқан саналы ғұмырларын білім саласымен тығыз байланыстырып, Қарағанды облысында ғана емес, жалпы Қазақстанның түпкір-түпкірінде есімі мәлім Сәбит Сейітұлы жайлы түсірілген бейнебаянды тамашалады. Сәбит Сейітұлы өзінің біліктілігінің арқасында министрлікке алғаш шағын мектептер құру тәжірибесін ұсынған. Бүгінде сол бастаманың арқасында 43-шалғай ауылдық мектептерді біріктіретін 9 ресурстық орталық ашылғандығын әңгімеледі. Оқушылар кездесу кезінде Сәбит Сейітұлына Америкаға барудағы мақсаты, сол сапардағы қызықты оқиғалармен бөлісуді жарыса сұрады.

Ұлы ғұлама Әл – Фараби: «Ұстаз... жаратылысынан өзіне айтылғанның бәрін жете түсінген, көрген, естіген және аңғарған нәрселердің бәрін жадында жақсы сақтайтын жақындарына да, жат адамдарына да әділ, жұрттың бәріне жақсылық пен ізгілік көрсетіп, қорқыныш пен жасқануды білмейтін батыл, ержүрек болуы керек» деген. Бұл қасиеттердің барлығын да өз бойына жинаған нағыз ұстаз, білікті маман, дара тұлға Ғазиза Ғабдоллаевна педагог мамандар үшін жазылған ғылыми зерттеулер, ғылыми еңбектері, құнды әдістемелік құралдарымен және оқушыларының жеткен жетістіктері туралы сөз қозғады. Тағылымы мол кездесуден оқушылар өздеріне рухани азық алып, ой түйіп тарасты.

/Педагогикалық сынып оқушыларымен өткен кездесу/

Педагогикалық сынып оқушыларының жүргізіп жатқан тағы бір жобалық жұмысы – өздері оқып жатқан білім ошағының тарихын зерттеу болатын. Алдыға қойған мақсатты жүзеге асыру үшін – Мағжан мектебінде көп жылдар бойы еңбек етіп, бүгінгі күні ардагер ұстаз, білікті басшы, білім беру ісінің үздігі – Мабиева Гүлшара Нұрғалиевнамен өткен кездесуде оқушылар мектеп тарихын, мектептің алғашқы ұстаздары, мектептің алғашқы түлектері туралы ақпарат алды және болашақ ұстаздың бойында болу керек қасиеттерді оқушыларға жіктеп, білімді, білікті, жан-жақты болуға шақырды.

Ертеңгі ұрпақ тағдыры – бүгінгі білім алушылардың қолында екенін педагогикалық сынып оқушылары түсініп, соған сәйкес өздерінің еңбек етіп жатқаны қуантады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Білім беру қызметкерлерінің Бірінші Республикалық Педагогикалық оқулары «Педагогтің кәсіби өсуі - білім берудің жаңа сапасын қамтамасыз етудің шарты» баяндамалар жинағы, Алматы, 2013 ж., I бөлім, 482 б.
2. Мұғалімнің педагогикалық шеберлігі. //Білім әлемі. Алматы., 2004 ж. №6.
3. Тұрғынбаева Б.А. Ұстаздық шығармашылық Алматы 2007
4. Тоғымбаева А.Ә. Педагогтің кәсіби құзырлылық моделі. «12 жылдық білім» журналы 2006, №3

Оқушыларға кәсіптік бағдар беруде мектеп үйірмелерінің рөлі

Баспакова Р.Б., «М. Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы» КММ

Өсіп келе жатқан ұрпақты еңбек іс-әрекетіне дайындау – адамзат өз тарихының әр кезеңдерінде түрлі жолмен шешімін тапқан, маңызды әлеуметтік-педагогикалық мәселелердің бірі болып табылады. Сондықтан да оқушыларға кәсіптік бағдар беру ісін сәтті ұйымдастыра білу – үлкен жауапкершілікті талап ететін жұмыс. Осындай мақсатты істі жүзеге асыруда бар жауапкершілікті сезініп, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар негізінде жеке адамды қалыптастырып, дамыту және оған жан-жақты терең білім беру ісінде мектеп ұжымы аянбай еңбек ете бермекші.

Келешектің иесі бүгінгі ұрпаққа білім беріп қана қоймай, келешектің көкжиегіне қол жеткізетін мамандықтарға жол сілтеуіміз хақ. Осы мақсатта Мағжан Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы «Цифрлы журналистика» үйірмесі бойынша жұмыстар жасауда. Бұл үйірме сағаты 5-7 сыныптар арасында өткізіледі. Журналистика мамандығы оқушылардың ақпараттық сөйлеу мәдениеті мен әдеби-шығармашылық мүмкіншілік дәрежесін көтеру, тіл нормаларын игеріп, тілдік қоры мен ақпаратпен жұмыс істей алу қабілетін арттыру мақсатында оқушыларға цифрлы журналистика ғылымының ақпарат ағымында алатын орны, оның ішкі мазмұны мен жанрлары туралы ақпарат беріп, болашақта жақсы маман болуына ықпал ету.

«Цифрлы журналистика» үйірмесіне оқушылар өз қызығушылықтарын білдіріп, «Жас тілшілер» деген топпен жұмыстарын атқаруда. Цифрлы журналистика бағытында оқушылар өз ойларын еркін жеткізуге, айтылған ойларының нақтылығына, сөйлеу мәдениетінің жоғарылығы мен ойын түйіндей алуға, жаңалықты ақпарат жанры, есеп және репортаж, авторлық көзқарас, диалогты ақпарат жанрлары жайлы түсінік алып, практика жүзінде іске асыруға бағыт - бағдар алады. Мақалаларды өңдеп, сюжеттерді бір-бірімен байланыстырып, дизайнды қолдану арқылы оқушыларымыз біршама мектепшілік іс-шаралардың тілшілері болып, мектеп сайтында өз жұмыстарының нәтижесін көрсете білді.

Оқушыларымыз өздерінің цифрлы журналистикадан оқыған теорияларын практикада пайдаланып, бұл жерде қойылған сұрақ емес, одан қайтарылған жауап маңызды рөл атқаратындығын түсіне білді. «Өнегелі өмір» жобасы аясында өткен «Шолпан» би ансамблінің жетекшісі Гүлнар Меңдібайқызымен кездесу кешінде тілшілік қырларын тағы шындай білді. Би өнері – бұл тарихымызды, салт-дәстүрімізді, ұлттық сазымызды таныту, сонымен қатар оқушының дене бітімін әдемі қалыптасуына үлесі зор, нағыз денсаулықты шындайтын пән екенін жас тілшілер сұхбат алу кезінде тәрбиелік жағын ұғына білді. Сұхбат алу тек екі адамның арасындағы әңгіме ғана еместігін түсініп, басқаның пікірін тыңдау, өз ойларын басқаға тыңдата білу әдетін игеріп, тұлғаны ізгілікке, қайырымдылыққа тәрбиелеу екенін түсінеді.

«Цифрлы журналистика» үйірмесімен қатар гимназиямызда «Сахналық өнер», «Әдебиеттану» үйірмелерінің жоспарланған жұмыстары да бірімен бірі ұштасып, үйлесімділігін табуда. Мектепшілік ұйымдастырылған Ұлы ақынымыз Абай Құнанбайұлының 175 жылдығына арналған мәнерлеп оқу сайысында «Әдебиеттану» үйірмесінің оқушылары ұлтымыздың рухани мұраларын қастерлейтін дара тұлғаның қалыптасып өсіп келе жатқанын дәлелдей білді. Ақын өлеңдерін жатқа білетін болады. Ұлттық мәдениетін құрметтей білетін, рухани адамгершілігі мол, отансүйгіш азамат болуға талпынушылығын көрсетті. Осы сайыстың жеңімпаздарымен және қазылар алқасының құрамында болған гимназия кітапханашысынан жас тілшілеріміз сұхбат алып, редакция жұмысында бірінші - ұйымдастырушылық, екінші - әдеби өңдеу, үшінші - шығармашылықпен айналысу жауапкершілігін түсіне білді.

Гимназиямызда өтетін мерекелік, әдеби кештеріміз «Әдебиеттану», «Сахналық өнер» үйірмесіне қатысып жүрген оқушыларымыздың білімімен, өнерімен ұштасып жатады. «Өнегелі өмір» жобасы аясында Сәкен Сейфуллин атындағы Қарағанды облыстық қазақ драма театрының актері Қайрат Кемалұлымен кездесу ұйымдастырылды. Осы кездесу кешінде оқушыларымыз үйірме сабақтарынан алған өнер-білімдерін көрсете білді. Сәкен Сейфуллин, Мағжан Жұмабаев өлеңдерін жатқа оқып, «Аққудың айырылуы» поэмасынан үзінді оқылып, поэма мазмұнын қойылыммен сомдай білді. Сахнада қойылып келе жатқан әртүрлі тақырыптардағы имандылықты, адам сезімінің шарықтау биігі – махаббатты жырлайтын, адамдыққа баулитын, ұлтжандылыққа, даласын сүйеге үндейтін, ата-анасын құрметтеуге үлгі беретін, тамаша әдет-салтымызды, дәріптей отырып, азаматтық-отаншылдық парызды сезіну, адалдықты сақтау ұлағатымен тәрбиелеу және жас өскінді сұлулықты түсіне әрі бағалай білуге жетелеу болып табылады.

Өзінің шәкірттеріне еңбектен қуаныш табу қабілетін дарыта алатын мұғалім зор даңқа бөленуге тиіс - демекші, шәкірттеріміздің журналистикаға, әдебиетке, актерлік қырларын ашу парызымыз. Оқушыларды дайын білімді тыңдауы, қабылдауы ғана емес, өздерін де ойлантатын, жан-жақты ізденуіне бағыт-бағдар беру. Ол адамды жан-жақтылыққа, сақтыққа, ұшқыр ойлап, көркем де мәдениетті сөйлеуге баулиды. Жан-жақты болып өсуіне қандай

саланы болсын тапқырлықпен, сенімді түрде шығармашылықпен қабылдай отырып, ұлттық топырақтағы осы өнердің өркендеуіне жаңашылдықпен үлес қосып келеді. Бұл – жан - жақты білімділік пен саяси - азаматтық тұрғыдан өсу, кемшіліктерге төзбеу, уақытпен санаспау керектігін түсінеді, әр істің оңаймен келмейтіндігін ұғынады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әдебиет .Р.Құтқожина,Қ.Бітібаева .Оқыту әдістемесі «Атамұра» 2007
2. Д.Тұранқұлова. Көркемсөз оқу шеберлігі. «Білім» 2001жыл
3. «Егемен Қазақстан» 27 мамыр, 2018
4. Журналистика 2017-№ 5.
5. Сұлтанбаева Г.С., Әлімжанова А.Б. Мультимедиалық журналистика.– Алматы: Қазақ университеті, 2015
6. <https://massaget.kz/blogs/20529/>
7. <https://www.instagram.com/tv>

**Из опыта организации педагогической профориентации на базе КГУ
«Школа-лицей № 66» г. Караганды**

Животова Е.В., Скакова А.К., Кайданович Л.В., ШЛН№66

В настоящее время актуальна проблема профессионального самоопределения учащейся молодежи. Неосознанный выбор специальности молодежью и недостаточное внимание, уделяемое вопросам профессиональной ориентации школьников системой образования, привело к избытку одних специалистов и острой нехватке других.

В своем Послании народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана» Президент страны К. Токаев призывает «перейти к политике профориентации на основе выявления способностей учащихся», что должно, по его мнению, лечь в основу национального стандарта среднего образования [1].

Согласно Закону Республики Казахстан «Об образовании» профессиональная ориентация – это предоставление информации и консультационной помощи обучающемуся в реализации его прав в области образовательных и профессиональных возможностей, свободном и осознанном выборе профессии и места учебы в соответствии с профессиональными интересами, индивидуальными способностями и психофизиологическими особенностями [2]. Задача школы – предоставить условия для формирования личностной потребности в осознанном выборе будущей профессии. Для успешного профессионального самоопределения в будущем сегодняшнему школьнику для начала важно понять свои сильные и слабые стороны, интересы, темперамент.

В молодежной среде в последние годы, по данным социально-психологических исследований, особую престижность имеют такие специальности: юрист, экономист, дизайнер, переводчик, автомеханик, парикмахер. К сожалению, профессия педагога сейчас относится к малоперспективным и не престижным, хотя для нашей страны - это чрезвычайно важная область деятельности, и для нее требуются талантливые, умные, педагогически грамотные люди, способные сделать жизнь детей полноценней и радостней. Общество ждет, что педагоги начнут воспитывать новых граждан с яркой индивидуальностью, граждан со своей собственной позицией, граждан, умеющих проявлять инициативу и умеющих сохранять свою уникальность и уникальность других людей. Таким образом, назрела необходимость «точечной» профориентации по приоритетным профессиям, в частности, по педагогической профессии.

Педагогическая профориентация в КГУ «Школа-лицей № 66» г. Караганды осуществляется в рамках проекта «Педагогический класс», реализуется через программы элективного курса «Школа будущего вожаго» (5-9 классы) и программы профессионально-ориентированного спецкурса «Педагогический авангард» (10-11 классы).

Элективный курс «Школа будущего вожаго» представляет собой пропедевтический, профориентационный курс педагогического образования, который должен сформировать у учеников средней школы первоначальные навыки практической деятельности организатора, а также вожаго пришкольного лагеря. Целью программы «Школа будущего вожаго» является подготовка вожаго для работы во временном детском коллективе, формирование у учащихся целого комплекса положительных свойств, обеспечивающих устойчивый интерес к педагогической профессии, развитию способностей к практической работе с детьми, созданию основы для самосовершенствования, успешного социального становления.

В программе предлагаются следующие формы работы:

- теоретическое осмысление элементарных теоретических и практических основ психологии и педагогики;
- групповые практические занятия, деловые игры, тренинги, ролевые игры, этюды;
- индивидуальные занятия (подготовка сценариев внеклассных мероприятий).
- встречи с успешными представителями педагогической профессии (педагоги, готовые интересно рассказать о своей профессии, создать положительный образ у учащихся).

Все занятия строятся на деятельностном подходе. Так, например, на занятии «Школы будущего вожаго» на тему «Кто такой вожагий» в 5-6 классах дети изготавливали объявления о наборе вожагий, где перечисляли требования к вожагому. Итогом работы стало коллективное составление портрета идеального вожагого. Опираясь на особенности возраста, мы предлагали учащимся этих классов игры, участие в которых способствовало

не только поддержанию интереса к педагогической профессии, но и выявляло организаторские способности, формировало лидерские качества.

Работа учащихся 7 класса проводилась как правило с использованием групповой формы, учащиеся учились прислушиваться к мнению товарищей, корректно высказывать свои замечания, предложения, идеи. Так, при изучении темы «Оказание первой медицинской помощи» разыгрывались ситуации, в которых ученики воспроизводили действия, необходимые при оказании помощи в экстренных ситуациях. Тема занятия «Секреты оформительской работы» вылилась в групповую работу по оформлению будущего отрядного уголка.

В теме «Вожатый – лидер» в 8-9 классах учащиеся узнали, что существуют несколько типов лидеров, каждый из которых проигрывали в формате деловой игры. Особый интерес вызвало занятие на тему «Развитие коллектива в условиях детского лагеря», в ходе которого учащиеся узнали о стадиях развития коллектива, «примерили» эти стадии на свои коллективы и пришли к выводу о необходимости работы в направлении «горящего факела» (рисунок 1). В результате изучения темы «Организация воспитательной работы в школьном летнем лагере» учащиеся 8 класса, разбившись на группы, разработали сценарии проведения таких мероприятий как «Литературный КВН» и «Морской бой». Было принято коллективное решение о проведении этих мероприятий в начальных классах, но введение чрезвычайного положения в республике внесло свои коррективы и отложило такую практическую работу на следующий учебный год.

Рисунок 1. Орлятский круг учащихся 8 класса

Контроль знаний и умений осуществляется путем выполнения практических заданий, участия в ролевых, деловых играх, тестирования с помощью программы «Kahoot» (рисунок 2). Курс планировалось завершить участием в работе пришкольного лагеря (общешкольного мероприятия).

Рисунок 2. Тестирование учащихся 9 класса в программе «Kahoot»

Изучение профессионально ориентированного спецкурса «Педагогический авангард» направлено на освоение необходимых для осознанного выбора будущей профессии знаний о педагогической профессии, её роли в жизни общества и истории возникновения. Цель спецкурса - создание условий для формирования ключевых компетенций старшеклассников, ориентированных на выбор педагогической профессии.

В программе предлагаются следующие формы работы:

- теоретическое осмысление элементарных теоретических и практических основ психологии и педагогики;

- групповые практические занятия, деловые игры, тренинги, ролевые игры, этюды;

- индивидуальные занятия (подготовка сценариев внеклассных мероприятий);

- психологические тренинги, направленные на развитие навыков общения, выявления индивидуальных черт характера, способностей и склонностей к тому или иному виду деятельности.

Так, например, при изучении темы «Личность ребенка» в 10 классе учащиеся участвовали в ролевой игре «Суд над Маугли», опираясь на известные факторы и условия становления человека как личности, проявляя гуманные, личностные качества, необходимые для будущего педагога.

Материал на тему «Педагогическое воздействие» в 11 классе изучался путем постановки театральных этюдов, в ходе которых были определены основные понятия: действие, воздействие, взаимодействие. Учащиеся пришли к выводу о применении в деле воспитания необходимых форм организации деятельности школьников. Тема «Методы воспитания» вылилась в творческую и в тоже время серьезную работу по предъявлению педагогически целесообразных требований в разных формах к героям сказок К.И. Чуковского «Муха-Цокатуха», «Федорино горе». Курс завершается выполнением проектных работ учащимися.

Ожидаемые результаты от прохождения курсов мы видим в:

- получении теоретических и практических знаний и умений по управлению детским и молодежным коллективом;
- приобретении организаторского опыта и опыта самоорганизации;
- совершенствовании лидерских качеств и личностный рост;
- раскрытии творческого потенциала обучающихся;
- способности принимать решение и брать на себя ответственность при возникновении проблемных жизненных ситуаций и конфликтных ситуаций внутри коллектива;
- сформированности представлений о перспективах профессиональной деятельности.

Все занятия построены на основе коммуникативного подхода. На занятиях учащиеся лица имеют возможность раскрыть свои способности, развить эмоциональный интеллект, уверенность в себе и стрессоустойчивость, научиться понимать других, строить и поддерживать конструктивные межличностные отношения и, как результат, сделать осмысленный профессиональный выбор, соответствующий личным стремлениям и способностям.

Список литературы:

1. Послание Президента Республики Казахстан К. Токаева народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана» // Казахстанская правда. - 2019. - 3 сентября. - С. 1-4.
2. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11.01.2020 г.).

Театрализованная деятельность в помощь логопеду

Абдибекова Л.К, КГУ СОШ № 48

У детей с особыми образовательными потребностями имеют место не только недоразвитие всех компонентов речи, но и недоразвитие мышления, памяти, внимания, воображения, эмоционально-волевой сферы, личности ребенка в целом. В систему коррекционной работы с детьми особыми образовательными потребностями необходимо включать игры и игровые упражнения, которые повышают умственную активность, совершенствуют речевые навыки, способствуют развитию психических процессов, повышают эмоциональную активность. Эффективным развивающим и коррекционным средством в работе с детьми особыми образовательными потребностями, являются театрализованные игры.

Ключевые слова: театрализованная деятельность, интеграция, мимика, пантомима, артикуляционная моторика. Для того, чтобы ввести вновь

поставленные звуки в речь школьников с общими недоразвитие речи, мы широко используем театрализованную деятельность. Почему?

Театрализованная деятельность помогает детям обогатиться новыми впечатлениями, знаниями, умениями, развивать интерес к театру, создаёт оптимальные условия для коррекции речевых нарушений у детей, повышает мотивацию на устранение собственных речевых трудностей, улучшает монологическую и диалогическую речь.

Как правило, дети с общими образовательными потребностями, испытывают трудности в коммуникации. Они не уверены в себе, часто агрессивны. Внимание у этих детей рассеянное, двигательная активность повышенная.

Главная задача логопеда – через театрализованную деятельность помочь ребенку с особыми образовательными потребностям осуществлять социальную адаптацию и интеграцию в среду нормально развивающихся сверстников. В нашей работе используем пальчиковый театр при выполнении артикуляционной гимнастики для языка и губ. Придумываем свою сказочную историю, привлекаем детей к её реализации. Так, например, на указательных пальцах обеих рук сказочные герои – волк и лягушонок. Логопед предлагает научить волка улыбаться. Для этого нам нужно растянуть губы в улыбке, как у лягушонка. Поможем волку это сделать. Делаем движения губами. Удерживаем «улыбку» 3–5 секунд. Волку понравилось. Он от удовольствия стал щёлкать зубами. Раскроем губы. Делаем движения зубами (3–5 секунд). Волк и лягушонок улыбнулись друг другу, обнялись. Делаем движения ладонями и пальчиками (3–5 секунд). Пришёл медведь. Надеваем на мизинец пальчикового медведя.

Волк завыл: у-у-у. Делаем движения губами – вытягиваем в трубочку (5 секунд). Лягушонок стал улыбаться – растягиваем губы в улыбке (5 секунд). Медведь закричал: у-у-у вытягиваем губы в трубочку (5 секунд). Лягушонок и волк стали улыбаться – растягиваем губы (5 секунд). Медведь улыбнулся – держим губы в улыбке (3 секунды). Обнялись волк, медведь и лягушонок. Делаем движения пальцами. Тут вышел язычок посмотреть, кто так веселится. Широко раскрываем рот, кладём язык на нижнюю губу. Задерживаем на 5–7 секунд. Язычок испугался, увидев волка и медведя, и спрятался в дом. Убираем язычок. Сказочные герои кукольного пальчикового театра помогают нам не только правильно выполнять артикуляционную гимнастику, развивать мелкую моторику, но развивать воображение; позволяет с интересом проводить данную работу. При автоматизации вновь поставленных звуков используем кукольный перчаточный театр, настольный театр, теневой театр, инсценирование.

При этом используем такие виды театральной деятельности, как игровые упражнения для развития мимики, жестов, речевого дыхания. В театральной деятельности нам помогают детские сказки. Тексты сказок доступны детям. В них присутствуют знакомые персонажи. Эти персонажи имеют ярко выраженные черты характера. Интересные сюжеты поддерживают желание

ребенка активно принимать участие на занятиях. Кроме того, сказки учат детей доброте, смелости, смекалке, умению сопереживать и сочувствовать героям. Нам, логопедам, близки логосказки Г. Юдина и Н.Н. Гусаровой. Сказки Гусаровой просты по сюжету, легки для восприятия характеров сказочных героев. Это добрые сказки, которые заставляют нас задуматься, помечтать, развивают фантазию, воображение. В сказках Юдина утрируется один из звуков. Это важно при изучении определённого звука. Кроме того, эти сказки насыщены юмором. Поэтому часто в театральной деятельности используем его сказки. Вначале находим слова на определенный звук, затем инсценируем, используя мнемотаблицу. Дидактический материал в форме мнемотаблиц и схем-моделей занимает в нашей работе особое место. Это заметно облегчает детям в пересказе, в инсценировании. Наличие плана-схемы делает сказки чёткими, связными, последовательными. Совместно с детьми составляем мнемотаблицы. На занятиях они высвечиваются на экране (логопед готовит заранее). Преобразовываем информацию из символов в образы. Заяц – , медведь – , ёж – и т. д.

Дети оценивают характеры героев, их поступки, а позже, благодаря этим литературным персонажам, дети учатся разбираться на конкретных примерах, «что такое хорошо и что такое плохо». На примере сказок «Теремок», «Зимовье зверей» дети учатся дружить. Сказка «Репка» показывает, как взаимопомощь позволяет справиться с трудными задачами. Сказка «Маша и медведь» предупреждает: нельзя ходить в лес без взрослых-там может быть опасно, а уж если так случилось, старайся найти выход из сложной ситуации. Сказки учат слушаться старших – это «Гуси-лебеди», «Сестрица Аленушка и братец Иванушка», «Жихарка». Дети осуждают хитрую лису и жалеют глупого волка в сказке «Лисичка-сестричка и серый волк».

Обсуждая сказку «Заюшкина избушка», дети выражали сочувствие обиженному зайчику. После перекодирования пересказываем с опорой на символы, при этом дети самостоятельно инсценируют сказку, почти не прибегая к помощи взрослых. Инсценируем при помощи мнемосхем и других авторов логосказок. (П.С. Гальцовой, Т.А. Куликовской и т. д.). Часто на занятиях первая подгруппа детей инсценирует с помощью кукольного театра, а вторая подгруппа – в костюмах или «шапочках».

Каждый ребенок должен участвовать в этой работе. Сказки не читаем, пересказываем сами или нам помогает логопед – сказительница . Учим детей слушать и понимать монологическую речь. Рассматриваем иллюстрации, проводим беседу по тексту, объясняем значение незнакомых, а иногда и знакомых слов. Кукол и костюмы готовим заранее. Привлекаем родителей к изготовлению костюмов. На родительских занятиях показываем интегрированные занятия, где они могут увидеть не только свою работу и работу логопеда, но и музыкальных работников, инструкторов по физвоспитанию. Роли распределяем с учётом личных пожеланий детей. Чтобы получить желаемую роль, ребенок старается говорить чисто, правильно.

Использование театрализованной деятельности в работе логопеда укрепляет веру детей в собственные возможности, раскрепощает их, позволяет детям проявить инициативу, способствует выработке у них чувства взаимопомощи, любви к родной литературе и родному языку

Важным компонентом в работе по воспитанию социально – коммуникативных навыков у детей является работа с родителями.

Используем различные методы и приёмы: индивидуальные беседы «Формирование представлений о нормах морали», «Что дает ребенку чтение на ночь»; консультации «Развитие эмоциональной сферы посредством театрализованной деятельности», «Хорошие дети не злятся».

Практические рекомендации: «Игры, развивающие воображение», «Воспитание вежливости у школьников», «Обнимите его покрепче». В результате работы дети научились обращать внимание на нравственную сторону поступков людей, задумываться над мотивами поведения.

Театральные игры способны оказывать огромное влияние на процесс воспитания социально коммуникативных навыков. Театральная деятельность – один из самых демократичных и доступных видов искусства, который позволяет решать многие актуальные проблемы педагогики и психологии, связанные с художественным и нравственным воспитанием, развитием коммуникативных качеств личности, развитием воображения, фантазии, инициативности.

Театрально игровая деятельность на занятие включает в себя:

- работа по звукопроизношению;
- развитие лексико-грамматических категорий речи;
- развитие связной речи;
- развитие творческих способностей у детей;
- реатрально-игровая деятельность в режимные моменты;
- разыгрывание сценок;
- разыгрывание диалогов;
- проговаривание потешек, стишков, чисто говорок;
- заучивание ролей и показ спектаклей;
 - развитие звукопроизношения на индивидуальных и подгрупповых занятиях.

Список литературы:

1. Арушанова А.Г. Развитие коммуникативных способностей школьника: Метод. пособ. – М.: Сфера, 2011. – С. 80.

2. Лисина М.И. Общение и речь. – М.: Педагогика, 1985. – 208 с.

3. Петрова Т.И. Театрализованные игры в школе. – М., 2000 Н.А.Гурьева «Игры-занятия с детьми» В.А. Лапковская Н.П.

4. Щёткин «Театральная деятельность » И.Г.Выгодская Е.Л Пеллингер «Устранение заикания у школьников в игровых ситуации».

Значение игры для детей с ограниченными возможностями здоровья

Абдисаматова Ш.А, КГУ «СОШ № 54»

Каждый ребенок особенный, но дети все дети равные.

Игра занимает большое место в системе физического, нравственного, трудового и эстетического воспитания с ограниченными возможностями здоровья. Ребенку нужна активная деятельность, способствующая повышению его жизненного тонуса удовлетворяющего его интересы социальные потребности. В игре осуществляется эмоционально-волевое развитие, развивается потребность усваивать нормы поведения, развиваются личностные качества от которых в дальнейшем будет зависеть успешность в учебной трудовой деятельности.

Главное для детей в игре это взять на себя роли. Ей подчиняются и используемые предметы и отношения между играющими. Сюжет игры- это та область действительности которая воспроизводится детьми. Игра метод обучения.

В школе игровая деятельность используется в следующих случаях:

- в качестве самостоятельной технологии для усвоения темы; в качестве урока, его части.

Дидактическая игра является одним из самых эффективных методов усвоения учебного материала. Она дает возможность повторить один и тот же материал разными способами.

Дидактические игры:

1. «Парные картинки»;
2. «Собери картинку»;
3. «Четвертый лишний»;
4. «Где ошибка?»;
5. Загадки «Узнай что это?».

Играя в эти игры, у детей развивается наблюдательность, умение находить в предметах сходство и различие, активизируется словарь, развиваются коммуникативные способности детей.

Дидактическая игра является ценным средством воспитания, вызывает у детей живой интерес к процессу познания. В ней дети охотно преодолевают значительные трудности, развивают способности и умения. Она помогает сделать любой учебный материал увлекательным, вызывает у учеников глубокое удовлетворение, создает радостное рабочее настроение, облегчает процесс усвоения знаний.

Л.С. Выготский [3] писал об этом основном условии развития ребенка, при котором он может проявить способности, открывающие уровень его ближайшего развития. Однако создавать зону ближайшего развития может лишь полноценная игровая деятельность.

В игре впервые формируется и проявляется потребность ребенка воздействовать на мир – в этом основная форма деятельности ребенка. Ребенок усвоивший игру, должен стать и её организатором, и её активным участником.

Игра-один из тех видов детской деятельности, который используется взрослыми в целях воспитания младших школьников, обучая различным действиям с предметами, способам и средствам обучения.

С.Л Рубинштейн писал: Игра человека – порождение деятельности который человек преобразует действительность изменяет мир. Суть человеческой игры в способности, отображая, преобразовать действительности. В игре впервые формируется и проявляется потребность ребенка воздействовать на мир – в этом основное, центральное и самое общее значение игры [5, с286] В психологии развития игре традиционно придают решающее значение в психическом развитии ребёнка. Л.С Выготский называет игру «девятым валом» детского развития. «Именно в игре формируются в единстве и взаимодействии именно в ней происходят значительные изменения в в психологии ребёнка, подготавливающие переход к новой, более высокой стадии развития» [3с, 128]

Для учителя результат игры всегда является показателем уровня достижений

учащих в освоении знаний или в их применении.

Результаты использования игр с детьми ОВР:

- дети легче усваивают и запоминают изучаемый материал занятия;
- дети получают удовольствие от игры;
- проявляют желание повторить их самостоятельной деятельности;
- повышается интерес к учебному процессу.

Таким образом, в игре ребенок развивается как личность у него формируются те стороны психики от которых в последствии будут зависеть успешность его учебной и трудовой деятельности и его отношения с людьми.

Список литературы:

1. Арсенова А.К Якубовская Э.В., «Дидактические игры на уроках русского языка» в1-4 классах вспомогательной школы М; Просвещение 1991
2. Выготский А.С., «Развитие высших форм внимания в детском возрасте: хрестоматия по вниманию» М. 1976 .С 184-188
3. Смирнова Е.О., «Детская психология», Учебник 2016 г.

Инновационные подходы к организации учебного процесса для учащихся с ООП в рамках обучения на дому, дистанционное обучение

Акижанов Е.Н.КГУ «ОСШ 73»

Во всем мире, дети которые по медицинским показаниям не в состоянии посещать школу, имеют возможность обучаться в двух моделях организации учебного процесса: обучение на дому и дистанционное обучение. Дистанционное обучение система обучения с применением ИКТ (информационно – коммуникационные технологии). Дистанционное обучение предполагает самостоятельное изучение учениками учебных предметов под руководством учителя (тьютора), используя новейшие системы дистанционного обучения. В тоже время лабораторные задания и практические работы выполняются с использованием систем 3D моделирования и мультимедийных технологий. В законе об образовании предполагается, что обучение происходит опосредствованно (на расстоянии) или не полностью опосредствованном взаимодействии обучающегося и педагога.

В настоящее время в практики домашнего обучения фактически не используется дистанционное обучение. Дети с ООП (особыми образовательными потребностями), которым согласно результатам ПМПК рекомендовано обучение на дому, обучаются индивидуально с педагогом. Хотя учащихся числится в классе и входит в комплектование, данный ученик может всю жизнь обучаться на дому и не контактировать со своими одноклассниками. Основными минусом в таком обучении является отсутствие социализации учащихся с ровесниками.

Современные технологии позволяют использование совместных чатов, видео конференций, вебинаров. Таким образом, под руководством учителя можно организовать класс детей обучающихся на дому и проводить совместное обучение. Учащиеся будут видеть друг друга, переписываться, обмениваться мнением, возможна совместная работа над творческими заданиями, проектами и тд. В данном случае мы решаем важный аспект обучения, как социализация учащихся. Важным вопросом является оплата труда педагога, на данный момент около 250 детей только в Караганде обучаются на дому. Так учебная нагрузка на одного ученика разнится в зависимости от класса в пределах от 8 до 15 часов. Оплата труда производится на эти часы индивидуально каждому педагогу, однако если данных учеников объединить в классы от 8 до 12 учащихся то оплата труда будет сокращена в 10 раз, на эти средства можно будет обеспечить учащихся необходимым оборудованием для обучения, и укрепление МТБ педагога. Существуют различные пути в организации среды обучения. Это могут быть как платные, так и бесплатные сервисы, такие как Classroom от Google, Moodle (необходим хостинг или сервер), для организации видео связи можно использовать инструментарий бесплатного сервиса Skype либо таких платных дистанционных курсов как iSpring , ATutor и тд. Однако, одним из минусов использования данных программ отсутствие интерфейса на казахском языке.

Дистанционное обучение, невозможно без изучения предмета информатики. Хотя учащиеся, обучающиеся на дому, зачастую и так в

достаточной мере владеют навыками работы с компьютером, однако курс по работе с периферийными устройствами, работа в различных программах необходима для дальнейшего дистанционного обучения.

У детей с ООП быстрота выполнения задания и качество работы ниже. Зачастую отвлеченное внимания, несобранность может привести к слабой дифференциации элементов воспринимаемого и невозможности их градации по степени важности, к пониманию урока целом, а лишь отдельных и второстепенных его звеньев, что обосновывается слабыми познавательными функциями и низкой эффективностью урока. Возможность усвоения предметных знаний детьми с ООП, обучающимися на дому, в большей степени отличается от детей, обучающихся в общеобразовательном классе, в силу их особых образовательных потребностей. Чтобы помочь ребёнку более качественно усвоить программный материал, нужно более тщательно создавать и реализовать индивидуальный образовательный маршрут ученика с ООП.

Правильная организация процесса обучения на дому обучающихся с ограниченными возможностями здоровья даёт значительные результаты в обучении детей и их социализации.

Внедряемая система дистанционного обучения Google Classroom, имеет как положительные, так и отрицательные характеристики, основным плюсом данной платформы является бесплатность и возможности совместного использования инструментария (Google диск, Google док и т.д.). Данная платформа создавалась IT гигантом специально для школ, а не для бизнес обучения или высшего образования. Есть возможность публиковать теоретический материал, задания, выставлять оценки в журнале, есть календарь. Однако минусом является достаточно небольшой функционал, скудные возможности тестовых заданий, в тоже время хорошо реализована совместная работа с документом, нет возможности видеоконференции или вебинаров. Достаточно простой интерфейс, но в тоже время скучный и однотипный, данную систему сложно назвать полноценной системой дистанционного обучения, ей больше подходит определение - лента совместной работы учителя и ученика. При использовании данной системы больше внимание необходимо обратить на видеосвязь. В данном случае нам может помочь распространённые видео сервисы, такие как Skype, его достаточно часто используют сами учащиеся, есть возможность подключения большого числа пользователей, также возможность съёмки с экрана монитора. Основным плюсом данного видео сервиса является то, что большое количество пользователей смогут одновременно работать без задержки, так как сервера Skype достаточно мощные и рассчитаны на большую нагрузку. Сервисы Skype и сервисы Google Classroom позволяют обмениваться фотоматериалами, в том числе, сделанными при помощи мобильных устройств, либо web камеры. При выполнении задания учащиеся могут отправлять фотоматериал, а педагог с помощью графических средств сможет сразу обработать задания и дать обратную связь. Данная работа будет

проводиться в тетрадях, либо на листах формата А4 и в дальнейшем отправляться на проверку педагогу. Если задания необходимо было выполнить на компьютере, например презентация или практическое задания в среде Google Sketchup, то будет возможность сделать скриншот с экрана и отправить работу педагогу.

Таким образом, дистанционное обучение можно построить, как обычный урок, для этого достаточно, чтобы учащиеся имели навыки пользования компьютером и соответствующая МТБ. Дистанционное обучения с использованием современных средств ИКТ решает многие вопросы: социализация учащихся, умение использовать мультимедийные технологии, сокращение нагрузки педагога.

Список литературы:

1. Закон республики Казахстан Об образовании (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11.01.2020 г.);
2. Правила организации учебного процесса по дистанционным образовательным технологиям. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 20 марта 2015 года № 137

Об инновационном обновлении логопедической работы коррекционно – образовательного процесса, посредством развития сенсорного восприятия у детей с особыми образовательными потребностями

Алексушина В.В., Бордунова О.Н., «Ясли – сад «Ақбота»

Модель логопедической деятельности дошкольного образования представляет собой целостную систему, включающую диагностические и коррекционно - развивающие аспекты, обеспечивающие уровень речевого развития у детей с особыми образовательными потребностями [1, с 11].

В связи с этим работа учителя – дефектолога и логопеда дошкольной организации ведется в следующих направлениях: коррекция психических процессов, развитие общей моторики, развитие мелкой моторики пальцев рук, развитие артикуляционной моторики, развитие фонематических процессов, формирование элементарных математических представлений, обучение грамоте, развитие лексических навыков, развитие связной речи, сенсорное развитие.

Овладение эффективными современными образовательными технологиями определяет компетентность педагога в дошкольной организации к его педагогической инновационной деятельности. [5, с 37].

В образовательном процессе эффективно используются традиционные и современные методы и приемы, в их числе:

- методы гуманной дидактики – деятельность с детьми, основанная на развитии познавательного интереса, широком применении игровых методов и приемов;

- интегративный метод (непосредственно образовательная деятельности, где в основу положен принцип интеграции образовательных областей;

- использование ТРИЗ – технологий в развитии креативности и детского творчества»;

- методы, основанные на применении современных информационно-коммуникационных технологий (компьютерные презентации, видеоэкскурсии);

- метод – взаимодействия детского сада и семьи ребенка;

- метод сенсорной интеграции – это процесс, во время которого происходит получение информации нервной системой от рецепторов всех чувств.

Любая инновация представляет собой не что иное, как создание и последующее внедрение принципиально нового компонента, вследствие чего происходят качественные изменения среды [3, с 4].

Все эти составляющие можно реализовать через эффективное использование современных образовательных технологий.

В нашей работе мы используем метод сенсорной интеграции, как важный инструмент преодоления негативизма без речевого ребенка. Вот некоторые группы игр, которые используются в коррекционной работе с детьми с особыми образовательными потребностями:

Ходьба по коврику - стимулирует точки ощущения на стопе, развивает координацию движения, равновесие.

Это многофункциональное пособие для развития моторики, которое можно использовать для эмоционального настроения ребенка. Для проведения рефлексии. Мы применяем данное пособие, как на индивидуальных занятиях, так и на групповых. Данное пособие играет не маловажную роль в процессе развития и становления личности ребенка.

Математические игры - формируют интересы к математике через интересные и познавательные задания, игры, создание условий для развития внимания, памяти. Используя данный вид пособия на занятиях, у детей развиваются все мыслительные процессы [4, с 31].

Волшебный куб-формирует у детей ассоциативно-творческое мышление, тактильные чувства, развивает воображение, память, внимание, восприятия. Волшебный куб эффективно применять на индивидуальных занятиях, что улучшает знания ребенка об окружающем мире. Дошкольник познает предмет сначала на ощупь, затем ему предлагается рассказать об этом предмете. В этот момент формируется развитие связной речи, так как у ребенка задействованы все процессы его развития.

Песковая терапия - развивает психические процессы, влияет на эмоциональное состояние детей. Песок – это развивающая среда, в которую ребенок вступает без страха сделать что-то не так. Дошкольник переносит все

свои фантазии на плоскость песочницы, он самостоятельно контролирует свои побуждения и желания. Выражает их в той или иной форме. Применение данной терапии на занятиях способствует созданию психоэмоционального комфорта, в данной терапии у ребенка уходит напряжение, утомляемость, развиваются положительные эмоции [2, с 21].

Игры с крупами - формирование мелкой моторики пальцев рук и кистей, координация движения, усидчивости. Учит сравнивать предметы разных размеров. Как и во все остальные игры, с крупами надо играть, чтобы ребенок был положительно настроен. В такой момент он готов познавать что – то новое. Данная игра подходит и для домашнего пользования. Данное пособие также эффективно для групповых и индивидуальных занятий. Дети выполняют задания на скорость, на эффективность, на результат. Мы на занятиях используем все виды круп, различные игры с ними. Все это благотворно влияет на развитие ребенка в целом.

Бизиборд – развивающая игра, созданная по методике Марии Монтессори, развитие мелкой моторики рук, речь, тактильные ощущения, воображение, память, мышление, усидчивость. Данное пособие вырабатывает у ребенка усидчивость, внимательность, закладывает фундамент формирования ребенка в развивающей предметно- пространственной среде. Используя бизиборд на занятиях, я повышаю интерес детей к выполнению заданий. Данное пособие служит предметом интеграции элементов всех образовательных областей развития ребенка. Применяя бизиборд на подгрупповом занятии, можно наблюдать, как дети совместно выполняют задания, ищут различные способы решения той или иной ситуации [1, с 17].

Таким образом, используемые нами в коррекционной работе приемы сенсорной интеграции способствуют удовлетворению потребности ребенка в осознании себя, а так же окружающего предметного мира, обеспечивают развитие моторных, речевых, коммуникативных, познавательных, сенсорных умений и благотворно влияют на развитие ребенка в целом.

Список литературы:

1. Венгер Л.А. «Дидактические игры и упражнения по сенсорному воспитанию дошкольников» М.: Просвещение, 2008.
2. Гуслова М.Н. «Инновационные педагогические технологии» Учебное пособие Academia 2011.
3. Дмитриев А.А. «О некоторых проблемах интегрированного обучения детей с особыми образовательными потребностями» Дефектология №4. 2005.
4. Сборник: - В помощь педагогу в ДОУ «Инновационные формы взаимодействия ДОУ с семьей» Изд.: Учитель-2014.
5. Сборник методических разработок «Организация процесса воспитания детей: современные подходы и методы» Воспитание дошкольников: М.: 2013

Коррекция эмоционально-волевой сферы

Баданова Д.М., КГУ «СОШ №48»

Проходя сложный путь социализации, ребенок подвергается частым воздействиям окружающей действительности. У некоторых детей под этим воздействием истощается запас адаптационной энергии. Это выражается в напряжении организма, в конфликтных ситуациях со взрослыми, ровесниками, нарушении поведения и т.д.

Известно, что важным фактором, обеспечивающим успешность социальной адаптации, является адекватное поведение человека в обществе, которое обусловлено гармоничным взаимодействием интеллекта и эмоциональной стороны психики. Исходя из этого, необходимо способствовать развитию не только интеллекта, но и эмоционального компонента психики ребенка.

В коррекционной работе по эмоционально-волевому развитию опираюсь на теоретические положения Анохина П.К, Выготского Л.С.,Божович Л.И., Запорожец А.В., Семаго М.М., Семаго Н.Я., Шаповаловой О.Е.

Эмоциональная сфера тесно связана с мотивацией, обусловлена потребностями и оказывает влияние на любое проявление активности. В процессе освоения социального опыта ребенок постепенно овладевает нормами выражения эмоций, повышается способность к произвольной регуляции. Необходима эмоциональная поддержка ребенку, так как без неё может развиваться чувство отчуждения. На этом фоне могут возникнуть негативные эмоциональные образования в виде проявлений тревожности, агрессивности. Есть общие и специфические законы психического развития нормального и аномального ребенка. Закономерности эмоционального развития. Агрессивное поведение во многих случаях есть не что иное, как эмоциональная реакция на ситуацию. Эмоциональные и поведенческие реакции во многом зависят от внешних условий и от отношения ребенка к окружающим. Неиссякаемым источником позитивных и негативных переживаний является отношение личности к себе, её самооценка, которая при правильно организованной воспитательной работе стимулирует социально направленную активность.

В основу коррекционной работы эмоционально-волевого развития ребенка беру игры, упражнения, тренинг.

Особенность методов		
Игра	Тренинг	Упражнения с использованием рисования и беседы

«Любая игра способствует развитию творческого потенциала личности, а также гибкого и вместе с тем целенаправленного поведения» [5]	Направленность на развитие адекватного отношения к людям; на повышение уровня интеллектуальной регуляции эмоциональных проявлений; обогащение представлений учащихся о способах решения проблемных ситуаций, связанных с общением; возможность оценивать эти ситуации с различных точек зрения.	Рисование помогает обучать детей навыкам адекватного восприятия и выражения эмоций; помогает снимать напряжение, «выразить свои конфликты и осознать их из-за бедности своего аффективного словаря» [4]; Рисование и беседа помогают наладить контакт с ребенком

В коррекционной работе особое внимание уделяю упражнению с использованием рисования и беседы.

В своей работе использую упражнение «Герб и щит». Оно направлено на определение своих внутренних ресурсов противостояния опасностям, помогает осознать собственную значимость.

Ребенку дается лист с нарисованным шаблоном герба.

В верхней части листа ребенок записывает и продолжает три предложения:

1. Я горжусь собой, потому что ...
2. Я горжусь собой, потому что ...
3. Я горжусь собой, потому что ...

Ребенок записывает три разных повода гордиться собой.

Затем, работа с шаблоном. Он видит, что поле разделено на пять полей.

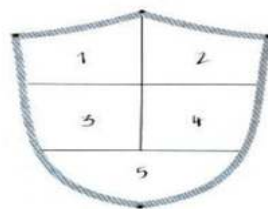

Рисунок 1

На первом поле герба рисует то, что умеет делать лучше всего.

На втором поле рисует место, где чувствует себя хорошо, уютно и безопасно.

На третьем – самое большое свое достижение.

На четвертом – трех людей, кому может доверять.
На пятом поле пишет три слова, которые хочет слышать о себе.
Далее идет обсуждение рисунка.

Рисунок2

1. Я горжусь собой, потому что я люблю животных
2. Я горжусь собой, потому что я хожу в школу
3. Я горжусь собой, потому что я люблю учиться

Когда-то рыцари изображали свои гербы на щитах, а во время турниров, для придания смелости, выкрикивали свой девиз. Твой личный девизы раскрываются тремя предложениями, начинающимися со слов: «Я горжусь собой...», а также в трех словах, которые тебе хотелось бы слышать о себе. Когда тебе бывает горько, обидно, страшно, то для поддержания духа вспоминай и говори себе эти слова.

Люди, нарисованные в четвертом поле, напоминают тебе – ты не одинок. Есть кому тебя выслушать и помочь. Напоминание о твоём самом большом достижении, которого ты добился сам, помогает, когда охватывает неуверенность.

Даже мысленное пребывание в месте покоя и безопасности поможет восстановить силы, отдохнуть.

Первое поле герба поможет в ситуации скуки, бездействия.

Этот рисунок можно рассматривать и как щит с гербом, а щит – это оружие защиты и даже победы. С его помощью можно преодолеть какую-нибудь жизненную ситуацию. [3]

Эта методика информативна: выделяет ли ребенок дом как место, где ему спокойно, безопасно, хорошо; являются ли его родители тем, кому он может доверять.

В коррекционной работе использую комплекс рисуночных упражнений Натальи Горячевой [1]. Они дают возможность расслабиться, успокоиться, подумать над принятием необходимого решения. Их выполнение повышает настроение, приводит к позитивному восприятию мира и своего места в нем.

Упражнение «Цветик-семицветик» проводится с целью оценки и тренировки эмоционального состояния, а так же выяснения уровня самооценки ребенка.

Упражнение «Пальчики-мордашки». Упражнение проводится два раза в неделю: в понедельник – для позитивного настроения на рабочую неделю и в пятницу – для коррекции негативного восприятия событий, которые могли произойти за неделю. В конце недели все проводится по той же схеме.

В работе с подростками использую упражнение графическая беседа «Круг воли» [2]. Данная методика направлена на уточнение и расширение представлений подростков о волевом компоненте образа «Я», на актуализацию интереса к волевой сфере личности она дает возможность выявить не осознанные переживания. Беседа позволяет проговорить те смыслы, которые ребенок вкладывает в понятия воля, сила воли, волевые качества, и получить информацию о волевой сфере данного подростка.

В работе можно использовать готовый бланк, но лучше дать чистый стандартный лист бумаги, 8 цветных карандашей и простой карандаш. Прием графического изображения позволит быстрее и легче установить контакт с ребенком. Работа по этой методике заключается в беседе психолога с подростком по его изображению.

Зачитывается инструкция: Нарисуй круг. Это круг твоей воли. Полный круг – это 100%. Закрась на нем сектор, который покажет, сколько, как ты считаешь, у тебя силы воли. Ребенок может закрасить весь круг или какую-либо часть.

Затем, рассматриваем признаки волевых качеств. Понимание того, как проявляются целеустремленность, решительность, настойчивость, выдержка, дисциплинированность, смелость, инициативность, и каковы их признаки позволяют ребенку оценить их у себя.

Инструкция: К перечисленным волевым качествам подбери подходящий, по твоему мнению, цвет и этим цветным карандашом нарисуй круг. У тебя получится 8 кругов, соответствующих перечисленным волевым качествам. В каждом круге закрась ту часть, тот сектор, который соответствует, на твой взгляд, степени выраженности этого качества у тебя. Проранжируй круги волевых качеств по степени закрашенности секторов – от наибольшего к наименьшему.

Далее, обсуждаем, насколько представления ребенка о своих волевых качествах соответствует полученным данным, какие, по его мнению, качества развиты в достаточной степени, а над развитием каких качеств ему необходимо поработать.

Анализируя закрашенные части кругов, обсуждаем: действительно ли волевые качества ребенка имеют такую высокую или низкую степень выраженности. Такая беседа направлена на выработку адекватных представлений ребенка о своих волевых качествах. Беседу проводим еще раз для анализа изменений в представлениях ребенка о степени выраженности его волевых качеств. Если есть изменения в закрашенной части кругов, то можно предположить, что произошли изменения в представлении ребенка о своих волевых качествах. Следует отметить, что в данном упражнении не анализируется выбор ребенком цвета для закрашивания.

И так, коррекция эмоционально-волевой сферы включает разные методы. Использование психологом эти методы помогают ребенку осознать себя, свои чувства. С их помощью развивается способность выражать социально

одобряемым способом свое отношение к окружающему миру. А также развивается уверенность в себе, и ребенок легче адаптируется.

Список литературы:

1. Горячева Наталья. Экология души. //Школьный психолог.2003. №23.
2. Кунигель Татьяна. //Школьный психолог. 2004.№25-25.
3. Открытый урок нашей общей тревоги. Составитель – Н. Клименко. – Издательство «Эфлак»,2003.
4. Чистякова М.И. Психогимнастика/По ред. М.И. Буянова.-М.: Просвещение: Владос,1995.
5. Шаповалова О.Е. Психолого-педагогическая поддержка эмоционального развития умственно-отсталых школьников - М.: В.Секачев,2007.

К вопросу о значимости готовности дошкольника к обучению в школе

Варнавская М.В, детский сад « Акжаркын»

Современное общество активно развивается и трансформируется. Процесс трансформации активно затрагивает систему образования. Адаптация к новым социальным ситуациям требует от ребенка не только определенного уровня интеллектуального развития, но и целый ряд учебных навыков и физических умений, кроме того ребенок должен понимать и представлять себя как субъект учения и соответственно строить свое поведение.

Готовность к школьному обучению это сложное многокомпонентное образование составными компонентами, которого являются:

- мотивационная (личностная) готовность;
- интеллектуальная готовность;
- эмоционально-волевая готовность;
- коммуникативная готовность.

Под мотивационной готовностью принято понимать наличие у ребенка желания учиться и понимание необходимости прилагать к этому усилия,, что выражается в отношении к школе, учителям одноклассникам, проявлении у ребенка навыков необходимых для общения со сверстниками и наставниками. На основании исследований Марковой А.К. Матис Т.А., Орловой А.Б. показано, что формирование мотивов осознанного отношения к школьному обучению обусловлено способом подачи информации о нем, а также наличием положительного эмоционального опыта.

Интеллектуальная готовность предполагает наличие у ребенка определенного уровня запаса знаний и кругозора, начальных умений учебной деятельности. Кроме того, ребенок должен владеть операциями обобщения, дифференциации предметов, планирования деятельности и самоконтроля. Однако определяющим фактором будет не сумма накопленных малышом

знаний , а умение выделять существенное в окружающей среде, находить общие признаки, объяснить выбор, выделять отличия, делать самостоятельные выводы, принимать помощь

Эмоционально–волевая готовность проявляется способностью ребенка самостоятельно контролировать импульсивные реакции, а также определенный уровень эмоциональной устойчивости позволяющий подчинять свои интересы требованиям ситуации

Коммуникативная готовность Речь является приобретенным навыком и развивается на протяжении всей жизни человека. Чем правильнее и богаче речь тем шире возможности человека в обучении и социализации. . Р.С. Немов утверждает, что речевая готовность детей к обучению и учению, прежде всего, проявляется в их умении пользоваться для произвольного управления поведением и познавательными процессами.

Речевая готовность включает в себя несколько компонентов:

- произносительная сторона;
- сформированность фонематических процессов;
- словарный запас;
- грамматический строй речи;
- связная речь.

Произносительная сторона подразумевает правильное произношение всех звуков родного языка. К 6 -7 годам процесс формирования звукопроизношения завершается, появляются «поздние» соноры. Дети начинают критично оценивать «чистоту» собственной речи

Сформированность фонематических процессов включает умения:

- различать звуки по различным характеристикам (звонкий - глухой, твердый - мягкий);
- выделять звук на фоне слова, в потоке речи;
- выделять последовательность звуков в слове;
- позицию звука в слове;
- количество звуков в слове;
- различать понятия звук, слово, предложение;
- подбирать слова с заданным звуком.

Словарный запас ребенка должен быть достаточным и включать в себя обобщающие понятия, все части речи, что не возможно без достаточного уровня развития интеллекта, и таких психических процессов как память, мышление, внимание.

Без должного уровня развития этих процессов сложно представить сформированность грамматического строя речи, так как он предполагает умение пользоваться различными способами словообразования, словоизменения, правильно употреблять относительные и притяжательные прилагательные, сложные предлоги.

К 6-7 годам у ребенка начинает формироваться навык связной монологической речи, который также развивается совместно с мышлением, вниманием и памятью. Речь становится основным способом общения и

получения знаний ребенком. Формируется не только устная, но и письменная речь, что расширяет познавательные возможности дошкольника.

Обсуждая проблему готовности к школе, Д.Б. Эльконин на первое место ставил сформированность, необходимых предпосылок учебной деятельности. Анализируя эти предпосылки, он и его сотрудники выделили следующие параметры:

- умение детей сознательно подчинять свои действия правилам, обобщенно определяющим способ действия;
- умение ориентироваться на заданную систему требований;
- умение внимательно слушать говорящего и точно выполнять задания, предлагаемые в устной форме;
- умение самостоятельно выполнять требуемое задание по зрительно воспринимаемому образцу.

Эти параметры развития произвольности являются частью психологической готовности к школе, на них опирается обучение в первом классе. Д.Б. Эльконин считал, что произвольное поведение рождается в игре в коллективе детей, позволяющей ребенку подняться на более высокую ступень.

Таким образом, необходимо отметить что языковая и психологическая готовность к школьному обучению взаимосвязаны и неразделимы. Часто при проведении, какого либо психологического обследования требуется ответить на вопрос, объяснить свой выбор, и т д., что невозможно без соответствующего уровня развития речи.

Часто имеющиеся речевые нарушения детей осложняются различными неврологическими и психопатологическими синдромами и состояниями. В связи с изменениями в привычной обстановке, в требованиях и окружении у них наблюдается снижение речевой активности, мотивации, дети с трудом адаптируются к условиям обучения.

Одним из способов коррекции данного состояния является использование игровых приемов, что позволяет скорректировать имеющиеся нарушения и сформировать необходимые навыки. Основными формами, используемыми на занятиях, являются:

- сюжетно-ролевые игры;
- игры с правилами;
- игры, моделирующие учебные задания.

Сюжетно-ролевые игры могут включать, пересказ прочитанного рассказа или сказки, отображение знакомой реальности (дом, кухня), формирование действий замещения, моделирование взаимоотношений между героями, создании правил и ограничений для отображаемой ситуации. Наибольшее значение имеет игра «Школа» где ребенок примеряет роль ученика или учителя, что позволяет детям сформировать собственное отношение к процессу обучения.

Игры с правилами помогают ребенку научиться подчинять свои действия требованиям конкретной ситуации и выполняемой роли. Сюда можно отнести подвижные, настольно печатные, словесные игры.

Игры, моделирующие учебные задания позволяют развить и скорректировать навыки самоконтроля и самооценки у ребенка.

Таким образом, активное использование игр в практике логопеда и психолога позволяет существенно повысить коммуникативные возможности детей и достичь необходимого уровня психологической готовности к школьному обучению.

Список литературы:

1. Венгер Л. А., Марцинковская Т. Д., Венгер А. Л. Готов ли ваш ребёнок к школе. – М. : Знание, 1994, 192 с.

2. Парамонова Л. Г. Говори и пиши правильно. – СПб. : Дельта, 1996, 384 с.

Тесты для детей. Готов ли ваш ребёнок к школе? Сост. М. Н. Ильина, Л

Кружковая работа, как средство социализации учащихся с ООП

Затолокина Н.А., Мельникова Е.М., КГУ «Основная средняя школа – интернат №22»

Благословляю всех детей на свете!
Они для нас, как яркие цветы!
Но есть еще «Особенные» дети...
Они как ангелы, «Целители души»!
Гульнур Зарипова

Формирование творческой личности - одна из важных задач педагогической теории и практики на современном этапе. Как утверждают многие педагоги - все дети талантливы. Но творческими личностями не рождаются, а становятся в процессе специально организованного обучения, упорного и кропотливого труда.

Кружок - необходимое звено в воспитании многогранной личности, в ее образовании, в ранней профессиональной ориентации.

Кружковая работа школы - интерната направлена на создание условий для саморазвития и самореализации учащихся и детей с ООП в обществе.

Создание условий для самореализации ребенка с ограниченными возможностями в творчестве, воплощения в художественной работе собственных неповторимых черт, своей индивидуальности – является основой кружковой работы.

На базе нашей школы функционируют кружки разных направлений:

1. Экологическое направление.

2. Декоративно – прикладное направление.

3. Профориентационное направление.

4. Спортивное направление.

Воспитание экологической культуры у современных школьников - главная задача на сегодняшний день.

В рамках данного направления в нашей школе работают кружки «Школьная грядка», «Математика и экология». Занимаясь в данных кружках, ребята выращивают цветы и приобретают навыки по уходу за растениями, изучают экологию среды обитания человека, учатся выявлять наиболее актуальные для среды обитания человека проблемы, развивают экологическую культуру.

Декоративно-прикладное направление позволяет приобщить детей к творчеству через труд и искусство, дает возможность выбора, поиска, проявления своей индивидуальности, интересов.

В рамках данного направления в нашей школе работают кружки «Корзина идей», «Флористика». Занимаясь в этих кружках, ребята создают поделки из природного, бросового материала, подручных средств. Создание поделок развивают фантазию и воображение ребёнка. Занятия декоративно-прикладным творчеством способствует развитию у ребёнка с ООП мелкой моторики рук, тактильного восприятия, пространственной ориентировки, зрительного восприятия. Развитие мелкой моторики позволяет сформировать координацию движений пальцев рук, развивать речевую деятельность.

Технология коллективных творческих помогает учащимся с ООП проявить себя, обрести уверенность в собственных силах, повышает самооценку, дает опыт работы в коллективе. А именно это и является своеобразной гарантией социализации личности ребенка в обществе.

В настоящее время возникает проблема в выборе профессии не только нормально развивающихся школьников, но и детей с ООП. Профориентация является одним из направлений воспитательной работы. Знакомство с миром профессии учащихся с ООП осуществляется через работу кружков «Школа юного медика», «Школа юного железнодорожника», где подробно знакомятся с профессиями медика и железнодорожника.

Выбор будущей профессии является одним из самых ответственных решений в жизни будущего выпускника, особенно если это выбор профессии врача. Кружок «Школа юного медика» способствует углублению знаний по основам медицинских знаний, дает возможность научиться определенным практическим навыкам, приемам первой медицинской помощи, помогает учащимся определиться и как можно лучше проникнуться атмосферой будущей профессии.

Кружок «Школа юного железнодорожника», развивает у учащихся интерес к железнодорожным профессиям за счет получения информации и практических навыков.

Спортивные секции помогают стать ребенку более ловким, сильным, здоровым, закаляет характер, воспитывает умение преодолевать трудности. Учащиеся нашей школы посещают секции: волейбол, футбол, «Қазақша күрес», настольный теннис, шахматы. Тренировки в спортивных секциях учат не только играть в тот или иной вид спорта, но и работе в команде, учат проигрывать и побеждать. Учащиеся с ООП с удовольствием участвуют в соревнованиях различного уровня.

Из всего сказанного можно сделать вывод, что кружковая работа – как средство социализации учащихся с ООП особенно актуальна. Она помогает быстрее адаптироваться в обществе, ведь выходя из школы, дети получают не

только необходимые жизненно важные знания и умения, но и навыки которые помогут им найти своё место в жизни.

Список литературы:

1. Васюрина Г.Н. Дом, в котором мы живем!» / Классный руководитель. – 1999- №2.

2. Черкасская Е.В. Роль кружковой работы в развитии творческих способностей обучающихся//Дополнительное образование.- 2014.-№ 1

Проблемы и пути решения в составлении суммативных работ по предмету информатика для учащихся с ЛУО

Карাবেкова Д.К., КГУ «ОСШ №73»

Инклюзивное образование в настоящий момент является процессом повсеместными на всей территории РК. Однако темпы развития достаточно скромные и многие эксперты отмечают наличие барьеров для системы инклюзивного образования, в том числе в наличии четкой нормативной базы.

Для учащихся, которым рекомендовано обучение по общеобразовательным программам с индивидуальным подходом многие педагоги уже нашли подходы по составлению суммативных работ. Однако в общеобразовательных школах в рамках инклюзивного образования могут обучаться учащиеся с ООП(особыми образовательными потребностями). Среди детей ООП часто встречаются учащиеся с ЛУО (легкая умственная отсталость) – особое психическое состояние, при котором интеллектуальное развитие ограничено пониженным уровнем функционирования центральной нервной системы. В абсолютном большинстве случаев проблема проявляется в детстве. Ребенок данной категории может развиваться только до того уровня, которым он будет ограничен. Наиболее распространена легкая степень УО. Это группа детей при своевременной коррекции могут освоить рекомендованную программу.

В рамках предмета информатика учащиеся с ЛОУ данный предмет начинают изучать лишь с 7 класса, один час в неделю хотя и родитель может по желанию выбрать курс изучения информатики раньше, однако в типовых учебных программах изучение информатики начинается именно с 7 класса. Конечно мотивом для изучения информатики в школе, в первую очередь выступает интерес к компьютеру. Он завораживает учащихся тайной своей могущественности и демонстрацией новых всех возможностей. Наличие интернета, возможность поиска различной развлекательной информацией вот что движет учащимися.

При наблюдении за учащимися с ЛОУ интерес к компьютеру, планшетам, смартфонам достаточно на высоком уровне. Многие дети с ЛОУ уже дома используют компьютер в развлекательных целях, имеют навыки работы с мышкой, клавиатурой. Многие могут пользоваться браузерами, находить нужные буквы, сочетание букв для поиска игр. Данные возможности не направлены на поиск учебной информации только лишь на развлекательный контент.

Одним из ключевых аспектов работы с детьми с ООП (особые образовательные потребности) это включение их в образовательный процесс, в такой же степени как их одноклассники. Одним из таких аспектов является написание суммативных работ. Суммативная работа для учащихся с ЛОУ возможна только в рамках общеобразовательного класса, в специальных классах оценивание производится ежедневно. Для учащихся с ЛОУ необходима дифференциация задания.

В начале своей работы с особенными учащимися мне казалось, что я соответствую образу современного учителя и в полной мере владею знаниями современных инновационных технологий. С этой целью систематически посещаю все мероприятия, которые проводятся по плану отдела города Караганды, изучаю литературу, способствующей эффективности преподавания своего предмета. В процессе работы я поняла, что многое для меня загадка и ответы на эти загадки знать я просто обязана.

В течение девяти лет я работаю с детьми с задержкой психического развития, которые являются воспитанниками детского дома.

В процессе работы с учащимися моё мировоззрение изменилось, во многом изменилась я (стала больше применять приемы критического мышления, большую часть теоретических знаний дети добывают самостоятельно из дополнительных источников, работая в группах, дети учатся не только самостоятельно работать, но и обучать друг друга). При создании презентации, видеороликов, картинок, ученики сами предлагают темы, самостоятельно добывают информацию и защищают свои работы, через которую и происходит познание урока.

Однако зачастую у учащихся с ЛОУ возможности к критическому мышлению снижены, низкий уровень познавательной деятельности, в групповых работах они зачастую отсиживаются и не принимают активного участия. У многих отсутствуют навыки письма и чтения, либо находятся на низком уровне.

Составления суммативных работ для учащихся с ЛОУ достаточно сложный процесс и требует большого времени для их составления.

Для педагогов, реализующих инклюзивную практику я рекомендую применять творческий подход к созданию суммативных работ, анализировать, сможет ли выполнить данное задание ваш учащийся, продумайте какие трудности могут у него возникнуть во время написания суммативной работы. Также приготовить алгоритмы выполнения заданий, поощрять ребенка и поддерживать .

Вопросы в суммативных работах могут быть как открытого, так и закрытого типа, однако вопросы открытого типа достаточно сложно даются для детей с ЛУО. Вопросы закрытого типа на сопоставление, порядок, выбором одного или нескольких вариантов ответа, банка слов, выпадающих списков легче даются учащимся с ЛУО.

Цели суммативных работ достигаются согласно календарно-тематическому планированию, однако, уровень мыслительных навыков не будет себя включать навыки высокого порядка, в критериях оценивания используются: применяет, использует, определяет, называет реже всего это может быть такие критерии как объясняет, сравнивает, описывает и тд.

Задания для учащихся с ЛУО должны быть максимально понятны и однозначны, возможно использование более развернутых инструкций для доступны, при необходимости разделены на несколько частей. В случаях использования изображения они должны быть четкими, понятными для учащегося, каждое изображение необходимо подписать, чтобы учащийся понял, что изображено на рисунке.

Таким образом, я считаю, что несмотря на то, что для учащихся с ЛОУ создание суммативных работ, а также построение его индивидуального маршрута достаточно трудоёмкий процесс, все учащиеся должны обучаться в общеобразовательных школах для их социализации в будущем.

Список литературы:

1. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. М.: ИНТОР, 1996. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение.' Л., 2008.
2. Голицына, О.Л. Информационные технологии: Учебник / О.Л. Голицына, Н.В. Максимов, Т.Л. Партыка, И.И. Попов. - М.: Форум, ИНФРА-М, 2017.

Кроссворды - как технология формирования речи

Куляева Л.Н., КГУ «Гимназия №3»

Человек на протяжении своей жизни совершенствует свою речь.

Потребность высказываться у человека возникала всегда и порождалась побуждениями быть «услышанным».

Период детства это тот жизненный цикл, когда ребёнок познаёт окружающий мир. От того, какая у ребёнка речевая среда, во многом зависит богатство и разнообразие его собственной речи. Но общение возможно только с помощью общепонятных знаков, то есть слов, их сочетаний, значит первое условие речевого развития - обогатить кругозор ребёнка. Следовательно, детям нужно дать образцы речи или создать речевую среду. Богатство речи во многом зависит от средств общения представленными различными понятиями

и значениями, или другой вариант- жизненным опытом. Другими словами, речь нуждается не только в языковом, но и в фактическом материале.

В начале человеческого пути язык усваивается стихийно, в процессе общения, далее, процессом развития руководит обучение, т.е. передача культурно-исторического опыта через обучающие методы, технологии и т.д.

Обучающие технологии, обладают большими возможностями, и могут стать залогом успешного развития личности ребёнка. Мы, делаем акцент на технологии, отличительным признаком которой является обеспечение гарантированного результата.

Термин «технология» (от др.-греч. *techne* – искусство, мастерство, умение; /*logos*/ – мысль, причина; методика, способ производства) был введен в оборот германским ученым, профессором Геттингенского университета Иоганном Бекманном. Такой оборот речи произошёл по причине промышленной революции и означал специализацию рабочих профессий, усложнение и быструю модернизацию техники (опоздавший проигрывает в конкуренции). Толкование этого термина распространено в «широком» и «узком» смыслах.

1. Технология в широком смысле – это создание внешней совокупности всех знаний о производстве.

2. Технология в узком смысле – это создание «интерфейса», передаточного звена в виде пошаговых инструкций.

Попытки «технологизации» обучения в системе образования начались приблизительно в одно время с глобализацией прогресса. Новый поворот в социально-экономическом строе повлиял на весь процесс переустройства общества. Понятие «образовательная технология» широко вошло в лексикон педагогики. Однако в его понимании и употреблении существуют большие разночтения. В разных источниках мы находим разную трактовку.

- Технология - это совокупность приемов, применяемых в каком-либо деле, мастерстве, искусстве (толковый словарь);

- Педагогическая технология - совокупность психолого-педагогических установок, определяющих специальный набор и компоновку форм, методов, способов, приемов обучения, воспитательных средств; она есть организационно-методический инструментарий педагогического процесса (Б.Т.Лихачев);

- Педагогическая технология - это содержательная техника реализации учебного процесса (В.П.Беспалько);

- Технология - это искусство, мастерство, умение, совокупность методов обработки, изменения состояния (В.М.Шепель);

- Педагогическая технология - это системный метод создания, применения и определения всего процесса преподавания и усвоения знаний с учетом технических и человеческих ресурсов и их взаимодействия, ставящий своей задачей оптимизацию форм образования (ЮНЕСКО).

Сравнивая все изречения можно сделать вывод, что технология это системная совокупность и порядок функционирования всех

инструментальных, методологических и личностных средств, используемых для достижения педагогических целей.

Применение в учебном процессе технологии кроссвордов как системы познавательных и практических задач, ориентировочной основы и способов их решения, мы хотим показать, как можно эффективно активизировать познавательную деятельность, далее, способствовать обогащению словаря, развитию процессов мышления, памяти, креативности.

Для успешной реализации всех задач, были проведены ряд мероприятий:

1. Мониторинг речи детей - предполагалось выяснить какие параметры речи у детей недостаточно сформированы.

2. Изучить какие области знаний школьного материала, наиболее сложны в передачи.

3. Разработать приёмы применения кроссвордов в разных формах обучения.

В ходе мониторинга логопедического комплексного обследования по методике Филичевой Т.Я были выявлены следующие количественные показания. Методика включает шесть серий, которая рассматривает такие параметры:

1 серия – сенсомоторный уровень речи: фонематическое восприятие; артикуляционная моторика; звукопроизношение; слоговая структура слова;

2 серия – языковой анализ;

3 серия – грамматический строй речи;

4 серия – словарь;

5 серия- словообразовательные процессы;

6 серия – связная речь.

Таблица 1 диагностика

№	процессы	2016	20 17	2018
	сенсомоторный уровень	17,13	13. 53	14.6
	артикуляционная моторика	32.4	32	36.4
	звукопроизношение	51.87	56	53
	звукослоговой	37.73	36	29.53
	языковой анализ	93.67	68	64.8
	грамматический строй	89.33	87	74.8
	словарь	54.67	50	54
	словообразование	84	88	66
	связная речь	79.47	66	57

Сравнительная таблица показывает речевую готовность по отдельным параметрам детей поступающих в школу за три года. Сумма выражена в процентном соотношении. Мы, можем заметить, что словарь у детей по сравнению с другими параметрами речи, выражен невысокой суммой

Вывод: многие дети затрудняются в оценке предметов, не обобщают предметы или затрудняются в классификации. Есть дети, которые не

владеют описанием предмета, следовательно, рассказать ничего не могут. Всё это складывается в картину неблагополучия словарного запаса детей.

Причины можно предположить следующие: нарушение сензитивного периода речи, дефицит речевой среды, нарушение преемственности в воспитании детей и т. д, всё это в большей или меньшей степени отражается на речи детей.

В ходе опроса детей, -какие предметы в школе вам (не)нравятся ?- были получены следующие ответы

Таблица2 опрос

ответы	математик а	грамота	языки	естествознание
Нравятся	19 (детей)	8(детей)	10(детей)	24(детей)
Не нравятся	9(детей)	20 (детей)	18(детей)	4(детей)

Сравнительная таблица показывает неоднородность сумм, чаще всего дети указывали негативно на тот предмет, который в большинстве случаев вызывает у них затруднения в понимании или в воспроизводстве.

Причины трудностей усвоения материала лежат в отсутствии базы психологической подготовки учащихся: плохой памяти, неустойчивости внимания, малым объёмом словаря, низкой мотивацией.

Обучение невозможно представить без решения задач целеполагания и контроля результатов. Использование кроссвордов - как технологии мы хотели решить ряд задач по оптимизации учебного процесса:

- обогащение словарного запаса;
- формирование способности самостоятельно действовать;
- активизация познавательной деятельности;
- свобода творчества, развитие креативного мышления;
- формирование волевых качеств личности.

Обучая применять кроссворды мы совершаем существенный сдвиг в понимании задач учебных дисциплин. Умения самостоятельно или с помощью взрослых собирать информацию в итоге трансформируется в мыслительный акт и способствует рациональному продвижению мыслительной деятельности. Рис.1 *Критерии составления кроссворда.*

- предполагаемые вопросы
- предполагаемые ответы.

- вид кроссворда.
- формат сетки.

Основной акцент в статье мы делаем на применения данной технологии не как время проведения досуга, а целенаправленному процессу обучения. Рассмотрим несколько вариантов:

Вариант 1, при изучении школьной программы:

1. Изучение иностранного языка, предлагается создать кроссворд, содержащие слова, по изучаемой теме.

2. Изучение математики, предлагается создать кроссворд, содержащие основные термины.

3. Изучение естествознания, предлагается создать кроссворд, содержащий суть явлений в природе и многое другое.

Вариант 2, при внеклассных мероприятиях:

1. Изучение краеведения, предлагается создать кроссворд, содержащий исторические факты и многое другое.

2. Изучение фольклора, предлагается создать кроссворд, содержащий обычаи или ритуалы народа и многое другое.

3. Изучение, предлагается создать кроссворд, содержащий суть явлений в природе и многое другое.

Вариант 3, выполнение домашней работы:

1. Закрепление учебных дисциплин, обучаемому предлагается создать кроссворд, который будет способствовать усвоению программного материала.

Обобщение опыта в составлении кроссвордов мы начинаем с планирования

- выбрать тему;
- найти и подобрать источники информации: литературу, СМИ;
- отметить интересные факты по изучаемой теме;
- придумать вопросы к предполагаемым ответам;
- оформить кроссворд.

Тема: Математические термины и их значения.

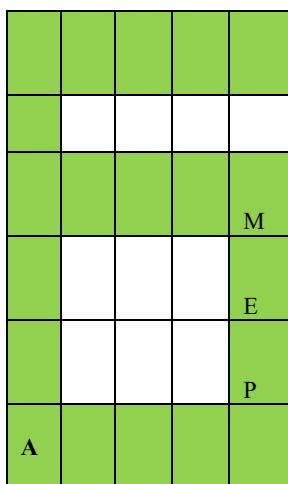
В любом школьном предмете есть правила, понятия, значения. Как и любая наука, математика имеет свои основные понятия, которыми оперирует: множество, число, счет, величина, форма и др. На процесс заучивания всех

формулировок нужно много времени и сил, процесс будет более эффективным, если прибегнуть к помощи кроссворда.

Таблица 3.

Вопросы для кроссворда	ОТВЕТЫ
Все реальные предметы окружающей действительности имеют очертания.	форма
Для измерения массы количества любого продукта мы используем	грамм
Счетная доска, применявшаяся для арифметических вычислений в Древней Греции.	абака
По вертикали	
Вид или форма геометрического предмета	фигура
метр, килограмм, сантиметр назвать одним словом	мера

Рисунок 2 (Кроссворд-загадочная цифра)

Формирование речи детей проходит в общении с окружающими его взрослыми, следовательно, выбирая педагогические приёмы, мы желаем сделать ребёнка полноправным участником события. Использование педагогических технологий – это не только решение, а одна из причин возникновения проблемы низкой мотивации современных школьников, воспринимающих обучение как внешнее социальное давление, имеющее мало общего с их внутренней жизнью и интересами. Станет ли учёба наказанием мифического героя «Сизифа» или, наоборот? В этих условиях имеет смысл на новом уровне сделать процесс обучения «событийным», лично значимым для ребенка.

Список литературы:

1.Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998. – С.14-15

2. Шерстнёва Н.А. Педагогическая технология: понятие, сущность // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2014. – № 10-3. – С. 114-117;

3. <http://charko.narod.ru/tekst/an4/1.htm>

Использование системы пекс в коррекционно-развивающей работе с детьми с ооп

Масленникова И. А., Гекле Д. В., КГУ «СОШ №23»

В настоящее время констатируется увеличение числа детей с ООП (особыми образовательными потребностями). Это дети с тяжёлыми нарушениями речи, с ЗПР (задержкой психического развития) и ЗПРР (задержкой психо-речевого развития); с умственной отсталостью, с нарушениями опорно-двигательного аппарата, с РАС (расстройством аутистического спектра); глухие, позднооглохшие и слабослышащие дети; слепые и слабовидящие, а также дети со сложными дефектами развития. Зачастую ребёнок с ООП испытывает серьёзные трудности в общении с окружающим миром [1, с. 7]. Поэтому актуальной становится проблема использования эффективных альтернативных адаптированных методик в системе коррекционно-развивающей работы по развитию коммуникации и межличностного общения детей с ООП. Одной из таких методик, на наш взгляд, является PECS.

Аббревиатура PECS расшифровывается как Picture Exchange Communication System (англ.)- Коммуникативная Система Обмена Изображениями (карточками). PECS – это альтернативная система общения, использующая в своей основе для коммуникации не слова, а картинки [3, с. 5]. Система PECS эффективна при коррекционно-развивающей работе с детьми или взрослыми, испытывающими речевые и коммуникативные трудности, зачастую сопровождаемые «невербальностью» (отсутствием, либо тяжёлым нарушением речи).

Данная система была разработана в 80-х годах прошлого века доктором Э. Бонди и Л. Фрост с целью обучения целенаправленному, самостоятельному и активному общению детей-аутистов. Многолетняя практика применения PECS доказала, что эта система эффективна и в работе с другими группами детей с ООП, имеющих различные нарушения речи. Зачастую дети с ООП не могут поделиться со взрослыми своими эмоциями и впечатлениями, пожаловаться на что-то или кого-то, попросить выполнить их элементарную просьбу. Их сопровождает неумение выразить вербально свои мысли и эмоции. Использование PECS помогает наладить общение на доступном ребёнку языке – с помощью картинок-символов. Кроме того, система помогает ребёнку с ООП в понимании и принятии им основных социально-бытовых норм.

Карточки PECS – это картинки (цветные или чёрно-белые, графические рисунки или фото) с изображением различных предметов (игрушки, транспорт, посуда и многое другое), действий (например, умывание, прогулка и др.), напоминаний о запретах (например, не есть грязными руками), основных желаний ребёнка (пить, есть, гулять и др.). Под большинством картинок есть текстовые подписи на языке, родном для ребёнка. У нас это подписи на русском языке. Кроме того, в широком доступе имеются карточки PECS с изображением мальчика или девочки со светлыми или тёмными волосами, что облегчает подбор изображений, подходящих конкретному ребёнку. Размер карточек строго не регламентирован. В своей работе мы используем карточки PECS размером 10 см * 10 см, как готовые, так и сделанные самостоятельно, или же изготовленные совместно с ребёнком. Чаще всего мы используем фотографии предметов, т. к. их реалистичное изображение улучшает визуальное восприятие ребёнка с ООП. Очень эффективны карточки-фотографии с участием самого ребёнка, изображающие различные действия. Такие карточки большинство детей с ООП легче воспринимают. Карточки PECS мы храним в специальных коммуникативных альбомах (папках), разделённых по категориям для структурирования материала и облегчения поиска. Эти карточки должны легко извлекаться из альбома (папки). Особенно это важно при возникновении спонтанной самостоятельной коммуникации у ребёнка. Важно помнить, что изображения на карточках должны быть одинаковыми, особенно в начале их использования. Наборы карточек для работы с педагогом и для дома должны быть идентичными. Подмена изображений на карточках нежелательна. Кроме коммуникативных альбомов (папок) также используются доски для работы с карточками PECS для составления ребёнком с ООП предложений из картинок. И альбомы (папки), и доска должны использоваться регулярно не только на занятиях с педагогом, но и дома родителями и другими окружающими ребёнка взрослыми. Правильное использование системы PECS позволяет достичь положительных стойких результатов в вербальном развитии детей с ООП.

Работу с карточками PECS проводит дефектолог, коррекционный (специальный) педагог, специальный психолог, АВА-терапевт и другие окружающие ребёнка с ООП взрослые, прошедшие необходимую подготовку и умеющие применять данную систему.

Для начала освоения ребёнком с ООП системы PECS необходимы некоторые базисные навыки: установка устойчивого зрительного контакта, отработка слов (или жестовых обозначений) «да», «нет», «дай». Работа по системе PECS состоит из трёх основных ступеней:

- 1 ступень – основные карточки («нет» и «да»);
- 2 ступень – карточки-предметы и действия;
- 3 ступень – карточки-расписания.

Важно понимать, что постепенно в процессе обучения ребёнок с ООП учится произносить определённые слова. В этих случаях карточки с

изображением этих слов уже не используются, стимулируется его дальнейшее речевое (вербальное) развитие. Например, картинка с изображением яблока. Сначала мы показываем ребёнку эту картинку и спрашиваем: «Хочешь?». Если ребёнок отвечает положительно («Да»), производится обмен карточки на реальное яблоко, произносится название карточки («Яблоко»). Взрослый забирает карточку, ребёнок получает яблоко. При этом ребёнок со временем сам называет картинку, это обязательно сопровождается похвалой и положительными эмоциями со стороны взрослого. Как только ребёнок начинает называть предмет словом, карточка с его изображением убирается и ведётся работа с другими изображениями.

Работа с карточками PECS начинается с двух карточек («да»/ («нет»). Если ребёнок с ООП быстро усваивает материал и работа вызывает у него положительный эмоциональный отклик, то постепенно количество карточек увеличивается. Мы используем в своей работе как одиночные карточки (с изображением одного предмета), так и карточки, сгруппированные по различным темам («Овощи», «Фрукты», «Прогулка», «Времена года», «Расписание дня», «Школа», «Школьные принадлежности», «Уроки» и многие другие). Все карточки PECS находятся в свободном для ребёнка доступе, чтобы он мог воспользоваться ими в любой момент.

У детей с ООП слабо развита мотивация и саморегуляция [2, с. 47]. Поэтому при работе с карточками PECS мы находимся в постоянном поиске стимулов и действенных поощрений для каждого конкретного ребёнка. В самом начале работы такие поощрения имеют элементарный характер (одобрение педагога, радость родителей, игрушки, любимая еда и пр.). Со временем происходит переоценка подкрепляющих стимулов, они переходят на более сложный уровень. Подобные поощрения применяются не только на коррекционно-развивающих занятиях, но и в обычной жизни ребёнка с ООП его родителями.

Система PECS позволяет добиться максимальной наглядности коммуникативного процесса ребёнка с ООП, облегчает обучение пониманию того, что именно нужно сообщить собеседнику, как правильно изложить своё желание, как привлечь внимание взрослого. В процессе работы по системе PECS мы отмечаем значительное снижение проявлений нежелательного поведения у детей с ООП. Например, ребёнок молча бьёт других детей, на самом деле он просто хочет пить. Мы учим его просить воду при помощи специальной картинки, заменяя негативную коммуникацию позитивной, т. к. более развитые навыки общения снижают риск нежелательного поведения.

Важнейшим преимуществом PECS, на наш взгляд, является обучение ребёнка с ООП начинать общение, по своей инициативе озвучивать свои желания, потребности и мнение. Применение этой системы со временем значительно развивает устную речь ребёнка с ООП и помогает ему продуктивно коммуницировать с окружающими людьми. Применение PECS стимулирует более быстрое проявление ребёнком коммуникативной инициативы и произвольное произнесение слов (в сравнении с

использованием лишь голосовой имитации и названия предметов). Главное, на наш взгляд, преимущество PECS заключается в том, что эта система позволяет сделать общение ребёнка с окружающими его людьми более доступным и эффективным, а также стимулирует довольно быстрое приобретение основных (базисных) коммуникативных навыков. PECS совмещает речевой и визуальный процессы, не тормозя развитие разговорной речи ребёнка с ООП (как предполагают некоторые педагоги и родители), а, наоборот, значительно ускоряет и облегчает детское речевое развитие.

Мы считаем обучение детей с ООП по системе PECS одной из наиболее эффективных инновационных методик развития навыков общения в социальной среде.

Список литературы:

1. Вентланд М. Учебно-воспитательные работы в центре коррекционно-развивающего обучения и реабилитации. Учебно-метод. пособие. – Мн.: БГПУ, 2009;
2. Нуриева Л. Развитие речи у аутичных детей: метод. разработ. – М: Теревинф, 2006;
3. Шипицина Л. Социальная реабилитация детей с аутизмом. – С.-Пб: Питер, 2017.

Адаптация учащихся с аутизмом в учебном процессе

Масленникова И. А., Критович Е. Н. КГУ «СОШ №23»

Инклюзивное образование – это направленность государства на вовлечение всех детей в общеобразовательный процесс, несмотря на различия в состоянии здоровья, экономического положения, социальной принадлежности, этнического происхождения, языка, религии и вероисповедания, пола и индивидуальных способностей.

Основная цель политики инклюзивного образования заключается в понимании того, что все дети могут учиться вместе. Современная казахстанская школа принимает всех детей, несмотря на их отличия друг от друга, и создаёт необходимые условия для удовлетворения имеющихся особых образовательных потребностей детей. Ввод инклюзии в образовательных учреждениях должен способствовать исключению проблем дискриминации и отчуждения в обществе людей с ограниченными возможностями, достижению ими социальной реабилитации и равенства.

Под инклюзивным образованием понимается система и процесс вовлечения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательные детские сады и школы, а также создание для них

условий получения качественного образования в этих учреждениях. Внедрение инклюзивного образования в Казахстане предполагает реформирование традиционной системы образования и проведение различных инновационных мероприятий [3].

Многие педагоги отмечают увеличение количества детей с аутизмом, в т. ч. в общеобразовательных школах Казахстана, реализующих инклюзивное образование. Учителя сталкиваются с определёнными особенностями поведения и учебной деятельности детей-аутистов: трудности вхождения в школьный режим; нежелание взаимодействовать с учителем или одноклассниками на уроках, перемене и во внеурочной деятельности; неусидчивость (ребёнок-аутист может ходить по классу во время урока); отсутствие интереса к уроку; замедленность реакции на внешнее воздействие; трудности концентрации внимания; невозможность самостоятельно адаптироваться к изменениям школьного ритма; частые угрозы эмоционального срыва; трудности использования знаний и умений в реальной жизни; трудности в овладении навыками письма и счёта; трудности понимания общего смысла фразы, текста; фрагментарное восприятие ребёнком информации [2].

Большинство детей-аутистов обучаемы и имеют высокие шансы на дальнейшее интеллектуальное развитие. При условии оказания им своевременной и эффективной коррекционно-развивающей поддержки, они могут быть подготовлены и обучаться по общеобразовательной программе. Необходимы специальные условия для успешного освоения ребёнком-аутистом учебного материала: квалифицированные педагоги; ресурсные классы; адаптированная учебная программа; желательно сопровождение индивидуального сопровождающего-тьютора (особенно на первом этапе адаптации); систематическая АВА-терапия; продуманное функциональное пространство класса; организация рабочего места ребёнка-аутиста; устойчивый порядок занятий (уроков).

Для того, чтобы помочь адаптироваться ребёнку-аутисту в школе, необходимо создать безопасную и комфортную обстановку, исключая воздействие раздражающих факторов и дискомфорт. Должна быть проведена предварительная работа с классом: информирование детей в доступной форме об особенностях аутичных детей, о правилах взаимодействия с ними. Обучение нескольких учеников-добровольцев помощи однокласснику с аутизмом в различных ситуациях (например, успокоить, если аутист испугается звука школьного звонка; или помочь пройти в туалет на перемене). Подобного рода «наставничество» способствует поддержанию положительного эмоционального климата в классе и недопущению негативного отношения к однокласснику с аутизмом. Кроме того, такому ребёнку, его учителю и одноклассникам необходима поддержка школьного психолога с целью реализации в классе безопасного и эмоционально стабильного инклюзивного образования [1].

Учитель, начинающий работу с ребёнком-аутистом и помогающий ему в адаптации к школе, должен быть хорошо информирован, изучить специальную литературу и провести беседы с родителями ребёнка, узнав об особенностях его раннего развития, привычках и особенностях его эмоционально-волевой сферы.

На первом этапе адаптации учителю необходимо проведение наблюдения за ребёнком, выяснение особенностей его поведения в различных ситуациях, а также выявление раздражающих, пугающих и успокаивающих факторов. Необходимо строго структурировать учебное пространство и среду ученика с аутизмом. Необходимо дозировать учебную нагрузку, исключая возможность переутомления ученика-аутиста от информационного потока. Для исключения возможности обострения стереотипий нельзя предъявлять к ученику завышенные требования. Также учителю следует продумать организацию перемены, во время которой ребёнку с аутизмом крайне трудно полноценно отдохнуть. На переменах могут присутствовать родители или другие родственники, с которыми у ребёнка налажен тесный эмоциональный контакт.

Инклюзивное образование – это прекрасная возможность детей с особыми образовательными потребностями войти в атмосферу социального общения и чувствовать себя частью общества.

Возможность разных детей, с разными способностями быть вместе, дружить, играть, учиться помогать друг другу, заботиться друг о друге и понимать, что все люди разные, но все живут вместе на одной Планете и под одним небом. Просто среди них есть те, кто такой же, как и остальные, только возможностей у него меньше.

Целью адаптации учащихся с аутизмом является помощь в налаживании коммуникации с окружающими его людьми, в осмыслении различных новых ситуаций, в возможности принятия ребёнком-аутистом новой для него социальной роли ученика, в накоплении новых способов коммуникации и учебных навыков. Такая помощь оказывается для создания инструментов, необходимых ребёнку-аутисту в текущий момент времени.

Главное условие успешной адаптации и последующего обучения ребёнка с аутизмом-это безопасность и предсказуемость окружающей его образовательной среды. Нейротипичные одноклассники, создавая коммуникативную среду в классе, являются примером для подражания ребёнку-аутисту, помогая расширять его жизненный опыт, социализироваться, осваивать программу и адаптироваться к учебному процессу.

Список литературы:

1. Архипова Е. Ф. Коррекционная работа с детьми с аутизмом. М., 2015.с.55.
2. Матвиевский В.Я.: Целостный функциональный подход к аутизму. Shenzhen Hongrongxin Technolog, 2015. с.165.
- 3.Бейсембаева Д.Д.: «Предпосылки и нормативно-правовые основы инклюзивного образования в Республике Казахстан», 2015, с. 13

Охранительный режим в системе обучения и воспитания учащихся специальных классов в условиях общеобразовательной системы

Рахимжанова Р.А., Нужная Е.Г., КГУ «СОШ №54»

Одним из необходимых условий в системе коррекционно-воспитательной работы является охранительный педагогический режим – это четкий во времени, деловой, спокойный и привычный для ребенка распорядок дня, тщательное планирование всех мероприятий, которые направляют деятельность учащихся, определяют их поведение. Изменение привычных для ребенка условий, нарушение режима, смена учителей неблагоприятно отражаются на нервной системе детей. Вызывают утомление непосильная работа, большая дозировка заданий, однообразные и отвлеченные уроки, недисциплинированность некоторых учащихся в классе, бездеятельность. Все это не дает возможности школьнику сосредоточить в нужную минуту внимание, затрудняет восприятие учебного материала.

Четкий, последовательный, привычный щадящий режим облегчает работу ученика, создает условия для проявления его здоровых начал: активности, интереса к учению, работоспособности. Он приручает ребенка к определенному жизненному ритму, создает у него ровное, бодрое настроение. В таких условиях ученик становится восприимчивым и трудоспособным, у него быстрее и устойчивее воспитываются и закрепляются необходимые в жизни навыки. Укрепляя нервную систему ребенка, режим дает возможность предъявить к нему более высокие требования, которые в свою очередь, способствуют ослаблению недостатков и продвижению вперед.

Общеизвестно, что мотивы познавательного характера имеют большое значение для организации учебного процесса, поскольку они помогают ребенку быстрее осваивать то, что ему интересно. К концу первого года обучения большинство детей начинают говорить о своем нежелании ходить в школу. Поэтому, неслучайно целью начального образования является развитие устойчивого интереса к обучению. Это позволило бы сохранить и укрепить физическое здоровье детей, минимизировать школьные стрессы, негативно влияющие на психологическое здоровье школьников, и как следствие, не успешность детей.

Коррекционно-развивающее обучение направлено на обеспечение психического здоровья учащихся. Достигается через учет особенностей класса; создание благоприятного психологического фона на уроке; использование приемов, способствующих появлению и сохранению интереса к учебному материалу; создание условий для самовыражения учащихся; инициацию разнообразных видов деятельности, приводит к предотвращению усталости и утомляемости; повышает мотивацию к учебной деятельности.

Для результативной реализации здоровьесберегающей технологии в педагогической деятельности, нами применяются некоторые образовательные

технологии по их здоровьесберегающей направленности; личностно – ориентированное обучение, педагогика сотрудничества, развивающие технологии, дифференциации обучения, игровые технологии.

Личностно-ориентированные, где в центр образовательной системы ставится личность ребенка, обеспечение комфортных условий ее развития и реализации природных возможностей. Личность ребенка превращается в приоритетный субъект, становится целью образовательной системы. Технология учитывает оценку и необходимую коррекцию психологических состояний в течение всего урока, поддерживает высокий уровень мотивации в течение всего урока; подача нового материала осуществляется с учетом психолого-педагогической характеристики класса; широкое использование различных вариантов индивидуальной, парной или групповой работы для развития коммуникативных умений учащихся; обязательная оценка и коррекция процесса и результата учебной деятельности каждого учащегося в ходе урока; широкое применение самооценки и взаимооценки; проведение с детьми рефлексии урока (что узнали, что понравилось, что хотелось бы изменить и т.п.)

Педагогика сотрудничества – ее можно рассматривать как создающую все условия для реализации задач сохранения и укрепления здоровья учащихся и педагогов. Цель – разбудить, вызвать к жизни внутренние силы и возможности ребенка, использовать их для более полного развития личности. Важнейшая черта этой педагогики – приоритет воспитания над обучением – позволяет в рамках формирования общей культуры личности последовательно воспитывать культуру здоровья школьника.

Проявления гуманного отношения к детям, перечисленные в качестве факторов учебно-воспитательного процесса, такие как любовь к детям, и вера в них, отсутствие прямого принуждения, приоритет положительного стимулирования, терпимости к детским недостаткам, в сочетании с проявлениями демократизации отношений – правом ребенка на свободный выбор, на ошибку, на собственную точку зрения – оказывают благоприятное воздействие на психику учащихся и способствуют формированию здоровой психики и, как следствие, высокого уровня психологического здоровья. Технологии развивающего обучения (ТРО) строятся на плодотворных идеях Л.С.Выготского, в частности – его гипотезе о том, что знания являются не конечной целью обучения, а лишь средством развития учащихся. Ориентация на «зону ближайшего развития» ученика при построении его индивидуальной образовательной программы позволяет в максимальной степени учесть его способности, возможности, темпы развития, влияние окружающей среды и условий.

Игровые технологии являются одной из уникальных форм обучения, которая позволяет сделать интересными и увлекательными не только работу учащихся на творческо-поисковом уровне, но и будничные шаги по изучению любого предмета. Занимательность условного мира игры делает положительно эмоционально окрашенной монотонную деятельность по запоминанию,

повторению, закреплению или усвоению информации, а эмоциональность игрового действия активизирует все психические процессы и функции ребенка. Другой положительной стороной игры является то, что она способствует использованию знаний в новой ситуации, таким образом, усваиваемый учащимися материал проходит через своеобразную практику, вносит разнообразие и интересе в учебный процесс.

Хорошо использовать в работе нестандартные уроки: урок – игра, урок – путешествие, урок – экскурсия, урок – наблюдение, урок – ролевая игра (в институт, лабораторию, конференцию), урок – сказка. Например, уроки, - путешествия. Это чрезвычайно эффективная форма организации занятий. Уроки- путешествия обязательно преследуют какую-то приключенческую цель, которая должна быть достигнута по окончании занятий (добраться до волшебной страны, помочь сказочному герою, найти клад и т.д.) В ходе развития сюжета учащимся встречаются различные «трудности» (задания), которые они должны преодолевать. Особенно хорошо проводить такие уроки при повторении пройденного, при подведении итогов. На всех занятиях должен реализоваться принцип межпредметных связей. На начальном этапе доля игровых ситуаций может преобладать над учебными задачами. Постепенно эмоциональное и непосредственное выполнение заданий должно переходить в более произвольный план.

Наряду с учебными задачами, учитель должен ставить перед собой задачи развития навыков коммуникации и социализации детей. Наличие проблемы интеграции детей с ООП в общество обусловлено, с одной стороны, имеющимися у них отклонениями в физическом и психическом развитии и, с другой – недостаточным совершенством самой системы социальных отношений, которых в силу определенной жесткости требований к своим потенциальным субъектам оказываются недоступной для таких детей. Взаимопонимание, взаимоуважение и взаимодействие – три составляющих успеха интеграции массовой и специальной школ. Интеграция должна начинаться в специальном классе. Здесь ученик постепенно начинает осуществлять контакт с обычными детьми в учебной внеучебной деятельности. И затем интеграция должна распространяться на обычный класс, где ребенок с нарушением развития, в конце концов, будет находиться все время вместе с остальными учениками. Программа интеграции должна включать в себя непосредственные контакты между детьми разных систем обучения, основываться на неформальной ситуации общения, включать в себя совместную учебную и внеучебную деятельность детей массовой и специальной школ.

Навыки коммуникации и социализации прекрасно формируются при организации парной работы, работы в микрогруппах, ролевых игр, дежурства по классу и по школе. Перемены предназначены не только для того, чтобы дети могли восстановить силы или выплеснуть накопившуюся энергию, но и приобретали навыки взаимодействия, учились правильно вести себя по

отношению друг к другу. Важным условием является организация взаимодействия учащихся на уроке.

Виды работы в группах:

Парное взаимообучение (стабильные пары или пары смежного состава) – объясняют друг другу какой-либо вопрос, защищают свою тему, оценивают результаты работы товарища. Групповая работа по общей теме – обучение внутри группы: объяснение материала, обсуждение, оценка работы, выступление. Взаимообучение групп – группы с разными темами обмениваются участниками или объединяются для обмена информацией. Ученик вместо учителя.

Способы образования групп: 1. На основе размещения в классе; 2. Состав определяет учитель; 3. Самостоятельное распределение на группы до начала занятий или в начале урока (естественный, но долгий по времени); 4. Учитель (учащиеся) выбирают лидеров, набирающих группу, (группы заполняются равномерно и постепенно).

Технология организации работы в группах: 1. Инструктаж, специальные памятки, предварительная консультация лидеров группы; 2. Группа ставит цели, планирует работу, контролирует, анализирует, распределяет роли, рефлексировать. Условия для работы в группах: 1) составлять с детьми правила работы в группе; 2) дети должны чувствовать, что нужны друг другу. Для этого предлагается задание, целью которого должно быть решение какой-то проблемы, копилка знаний, взаимопроверка, творческая работа. 3) У каждой группы должна быть своя задача, а коммуникация между группами должна быть для решения общей проблемы. Как только участники получают разные роли, диалог между ними становится необходимостью.

Успешность обучения в школе определяется уровнем состояния здоровья, с которым ребенок пришел в школу. Состояние здоровья ребенка при поступлении в первый класс – это стартовая позиция, которая во многом определяет его успешность не только в первый год обучения, но и в последующие годы. Поэтому, вопрос об использовании здоровьесберегающих технологий занимает особое место в нашей работе. Мы стараемся обеспечить школьнику не только возможность сохранения здоровья за период обучения в школе, но и сформировать у него необходимые знания, умения и навыки по здоровому образу жизни, научить использовать полученные знания в повседневной жизни.

Для повышения умственной работоспособности детей, предупреждения преждевременного наступления утомления и снятия у них мышечного статического напряжения, необходимо проведение физкультминутки, примерно через 10-15 минут от начала урока или с развитием первой фазы умственного утомления у значительной части учащихся класса. Выполняемые упражнения дают нагрузку мышцам, которые не были загружены при выполнении текущей деятельности, а также способствовать расслаблению мышц, выполняющих значительную статическую или статико-динамическую нагрузку.

Эти же задачи можно решить и во время учебного процесса. Например, при проведении устного опроса детей и используя игру «Пересадки». После правильного ответа ученик пересаживается на указанное место. Очередной ответивший занимает освободившееся место, на его место садится следующий. Задача каждого ученика правильно ответив на вопрос, пересест на освободившееся место. Чем больше пересадок сделает ученик, тем лучше. Появляется дополнительная мышечная нагрузка, связанная с вынужденным поворотом корпуса тела в разных направлениях. Учителю важно не упустить из внимания не отвечавших детей. Длительность этой игровой формы – 3-5 минут. В конце игры подводим итоги. Происшедшую «путаницу» мест можно использовать для дальнейшей работы в классе. Если же необходимо вернуться к исходным позициям, то звучит команда «Займите свои места!» Важно проведение такой формы систематически, так как она дисциплинирует, приносит радость, дает физическую разрядку. Пальчиковые игры могут помочь: подготовить руку к письму, развить внимание, терпение, стимулировать фантазию, активизировать работу мозга, научиться управлять своим телом. Их можно проводить в начале каждого урока, где используется письмо.

Для улучшения осанки использую тренажеры – мешочки, наполненные солью. Во время письма мешочек лежит у ребенка на голове. Сидит ученик правильно – мешочек не падает, как только склонился, то он падает с головы, это позволяет следить за соблюдением учащимися правильной осанки, позы, за ее соответствием виду работы. Время выполнения – 3-5 минут несколько раз за урок. Использование для упражнений мешочков с йодированной солью позволяет детям вдыхать пары йода, что способствует нормальному функционированию щитовидной железы и профилактике дыхательных инфекций.

Зрительная гимнастика помогает: снять физическую и психо-эмоциональную напряжённость, тренировать вестибулярный аппарат, развить зрительную координацию, укреплять глазные мышцы, развить зоркость и внимательность, улучшить зрение. Если гимнастику для глаз проводить регулярно, зрение у человека может восстановиться полностью, и он может отказаться от очков. На уроках необходимо использовать элементы светотерапии: доска зеленого цвета, записи желтым цветом по волнистым линиям. Это способствует лучшему усвоению и запоминанию материала, понижению утомляемости.

Большинство учащихся начальных специальных классов не умеют правильно дышать во время выполнения мышечной нагрузки, ходьбы, бега, а также в условиях относительного мышечного покоя. Неправильное дыхание приводит к нарушению деятельности сердечно-сосудистой и дыхательной систем, снижению насыщения крови кислородом, нарушению обмена веществ. Поэтому необходимо проводить упражнения для выработки глубокого дыхания. Усиления выдоха, в сочетании с различными движениями туловища, конечностей и речевым сопровождением. Такие упражнения можно проводить

на уроках литературного чтения, познания мира. Дыхательная гимнастика способствует: укреплению дыхательной мускулатуры, уменьшению заболеваний дыхательной системы, повышению общей сопротивляемости организма, его тонуса.

Хорошим видом тренировки дыхания является песня, которая не только предоставляет учащиеся возможность отдохнуть, но и служит для формирования фонетических, лексических, грамматических навыков.

Пение активизирует функции голосового и дыхательного аппаратов, повышает интерес к учащимся большое удовольствие, несет огромный эмоциональный заряд, способствует поднятию настроения. Петь можно стихотворения на уроках литературы, таблицу умножения, правила по русскому языку и др. Исполнение песен может сопровождаться различными движениями. Петь лучше всего стоя, так как при этом не сдавливаются органы грудной клетки и брюшной полости.

В классах есть Зеленый уголок – место, где истощаемые дети могут отдохнуть, посидеть. Обилие живых цветов, картины, игрушки, а также особая удаленность от остальных детей помогает расслабиться, сбросить напряжение (но только после выполнения, оговоренного заранее с учителем задания), что создает для детей дополнительный стимул к работе. Время отдыха можно варьировать в зависимости от содержания занятия и состоянии ребенка от 1 до 3 минут. Чаще всего применяется в ГПД или во время самостоятельных работ.

Для своевременной коррекции снятия напряжения существуют различные педагогические «секреты». Например, - детям разрешается на уроке занять на какое-то время удобное положение: работать стоя, при желании поменять рабочее место, походить на носках, сделать стойку на одной ноге, напрячь стопы, голени, бедра, ягодицы, живот и т.д.; - учитель может «постоять за спиной ребенка», положить руку на плечо. Релаксация на уроках помогает снять стресс, расслабить мышцы, снять усталость и восстановить работоспособность. Для работы с детьми любого возраста педагогам коррекционных и общеобразовательных школ можно использовать игры-энергизаторы. Энергизаторы – это короткие упражнения, восстанавливающие энергии учащихся. Они являются средством, позволяющим успешно преодолевать спад активности класса, восстанавливать интерес к занятию и концентрацию внимания участников, продолжать продуктивно работать. Энергизаторами могут служить физические упражнения, подножие игры, танцы, актуализирующие творческие способности детей, повышающие их настроение и общий тонус. Благодаря упражнениям-энергизаторам в классе или группе создается атмосфера безопасности для ее участников, они получают удовольствие от пребывания вместе. Самый простой способ создать непринужденную атмосферу – это провести игру, которая задаст позитивный тон и придаст заряд энергии педагогу и все группе.

Дружелюбная и веселая атмосфера позволяет участникам расслабиться и способствует установлению понимания и ощущения безопасности.

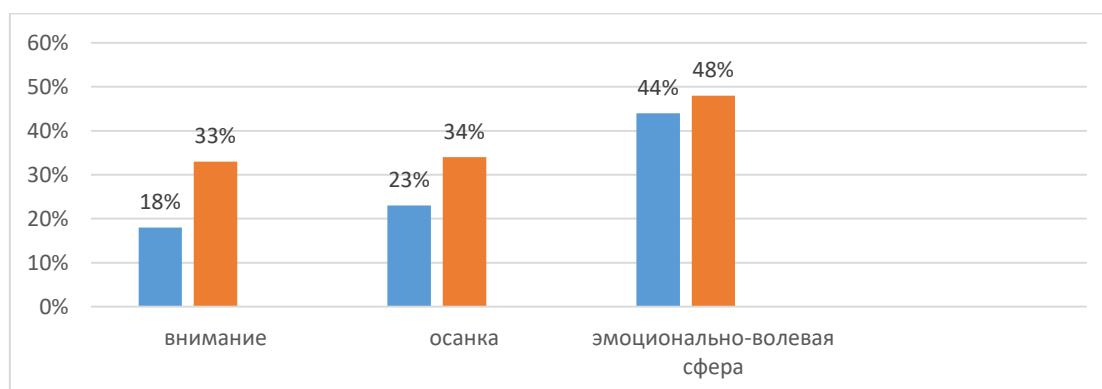
Игры-приветствия используются в начале занятия для поднятия настроения и активизации группы. Особенно эффективны они на первых занятиях для раскрепощения и снятия напряжения, когда участники еще плохо знакомы друг с другом. Важно и то, как будто закончено занятие. Оставить хорошее впечатление от всего занятия помогают и игры-прощания, дающие заряд отличного настроения.

Необычным раздражителем, вызывающим непроизвольную реакцию учащихся и способствующим снятию напряжения, является смех. Для этого я рассказываю учебный материал забавно, используя смешные игрушки, картинки, связываю это с темой урока.

Очень полезно для всех детей и использование на уроках сенсорно обкошенных материалов – вырезанных из шершавой бумаги букв, ваты, деревянных кубиков, пластилина, кусочков ткани различной фактуры и т.д. Действуя с помощью этих материалов, дети легче запоминают те или иные понятия, понимают тот или иной принцип действия. Например, для того, чтобы запомнить образ буквы, дети могут мастерить ее из проволоки, бумаги, лепить из пластилина, конструировать из других материалов; чтобы объяснить понятие «мягкие и твердые согласные звуки» и закрепить умение их дифференцировать, педагог может использовать вату или пластилин и деревянный кубик и т.д.

Таким образом, опыт показывает, что использование охранительного режима в учебном процессе, позволяет учащимся с ООП более успешно адаптироваться в образовательном и социальном пространстве, раскрыть свои творческие способности, а учителю сделать учебный процесс для ребенка более комфортным, повысить эффективность обучения, проводить профилактику асоциального поведения, активнее приобщать родителей школьников к работе по укреплению и сохранению здоровья детей. Как показывает опыт, ученики, воспитываемые в условиях охранительного педагогического режима, скорее и «правильнее входят» в жизнь, растут активными, уравновешенными, трудолюбивыми, они умеют не только сопротивляться вредному влиянию, т.е. преодолевать трудности, но и благотворно влиять на окружающих.

Сравнительный анализ охранительного режима на психические и физические процессы.

Список литературы:

1. Павлова Т.А., Суворина Г.Е. Воспитание нравственных чувств младших школьников. Астана, 2003
2. Петров К. Здоровьесберегающая деятельность в школе. Воспитание школьников. 2005.
3. Карасева Т.В. Современные аспекты реализации здоровьесберегающих технологий. М. 2005.

Инклюзивное образование – проблемы и пути решения

Ульянина Е.В. КГУ, «СОШ № 74»

В последнее время мы все чаще слышим термин «инклюзия». Первыми с ним столкнулись учителя, затем ученики и родители. Данное слово происходит от латинского "include" – "включаю". Особенностью данного образования является то, что не ребенок приспособляется к процессу обучения, а процесс обучения подстраивается под ребенка с ООП. Что ломает все стереотипы о современном школьном образовании, где каждый ребенок должен отвечать определенным требованиям стандарта.

Как показывает статистика, сегодня в Казахстане проживает 680 тысяч людей с инвалидностью, из которых 87 тысяч детей в возрасте до 18 лет, что составляет 1,5% от общей численности детского населения [1, стр.1].

Инклюзивное образование – это обучение, при котором все дети, независимо от их физических, психических, интеллектуальных и других особенностей, включены в общую систему образования.

Казахстане инклюзивное образование делает только первые шаги, но задолго до сегодняшнего дня Первый Президент Р.К. предвидел эту ситуацию в 2012 году. В послании Первого Президента Н. Назарбаева «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» отмечается, что необходимо «усилить внимание нашим гражданам с ограниченными возможностями. Для них Казахстан должен стать безбарьерной зоной. Позаботиться об этих людях, которых немало, – наш долг перед собой и обществом» [3].

В отличие от зарубежной системы образования, которая практикует эту работу уже давно и имеет богатый опыт, мы только начинаем развиваться в этом направлении. Стоит признать, что большинство детей с ООП в Казахстане продолжают обучение в специальных (коррекционных) образовательных учреждениях. Обычные школы оказались просто не готовы к работе с такими детьми. Сложности в обучении и воспитании детей с ООП связана с дефицитом квалифицированных кадров: психологов, педагогов-

дефектологов, тьютеров, воспитателей. Здесь речь идет не только о нехватке кадров, но и переподготовке всего педагогического коллектива. На первый план выходят моральные и общечеловеческие качества учителя, желание помочь, не только «особенному» ребенку, но и самому обычному.

Что необходимо, чтобы реализовать принцип инклюзивного образования:

1. Построить такую систему, которая будет отвечать потребностям каждого;
2. Все дети должны быть включены в образовательную и социальную жизнь школы по месту жительства;
3. В инклюзивных школах абсолютно все дети, не зависимо ребенок с ООП или обычный ребенок, должны быть обеспечены поддержкой, чтобы никто не считал себя обделенным.

Помимо нехватки специалистов, в казахстанских школах остро стоит вопрос о материально-технической базе. При входе в школу уже практически повсеместно установлены пандусы или подъемники. Ученик-колясочник, допустим, поднимется в школу, а как быть дальше? На второй, или третий этажи ему уже не взобраться! Отдельным испытанием для таких ребят могут послужить пороги и узкие дверные проемы, что значительно усложнит перемещение по школе. Отсутствие лингафонных кабинетов.

На сегодняшний день строится много новых школ, которые должны отвечать всем требованиям инклюзивного образования:

1. Школа должна иметь удобный пандус под правильным углом;
2. Двустворчатые двери в коридорах и широкие двери в классах;
3. Пороги не должны препятствовать передвижению по школе;
4. Оборудованные специальные кабинеты.

Ребенок с ограниченными возможностями в обычной школе сталкивается с проблемой «не принятия». Эта проблема исходит от одноклассников, они недоумевают, почему он «свалился на их голову» и тормозит учебный процесс. Такой же негатив исходит и от родителей учащихся класса. По их мнению, данный ребенок всем мешает учиться, отвлекает, требует к себе много внимания. Да, что там говорить о родителях и одноклассниках, когда зачастую сам учитель массовой школы оказывается не готов к такому «сотрудничеству», обнаруживается недостаток профессиональных компетенций учителей к работе в инклюзивной сфере.

В помощь учителям, работающим в инклюзивных классах, разработаны следующие методы:

1. Воспринимать учеников с ООП, как абсолютно нормальных детей;
2. Вовлекать их в те же активности, но преследовать разные цели;
3. Включать таких учеников в групповые формы работы;
4. Чаще использовать активные формы обучения [2].

И в заключении хочется сказать, что все люди нуждаются друг в друге! И дети с ООП не должны оставаться «за бортом» социума. Они должны расти и развиваться наравне со всеми!

Список литературы:

1. Kursiv.kz – Новости. Статья от 19 апреля 2019 года.
2. Михальченко К.А. Инклюзивное образование//Международная научная конференция (г. Санкт-Петербург, февраль 2012г.).
3. Послание Президента Н. Назарбаева «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее».

Реализация инклюзивного образования на уроках английского языка в общеобразовательной школе

Хайруллина Г.Д., СОШ №83 им.Г.Мустафина

Инклюзивное образование является актуальным направлением в системе образования Республики Казахстан. В процессе реализации инклюзивного образования создаются условия для полноценного обучения всех детей с особенными образовательными потребностями. Суть инклюзивного образования заключается в том, что все дети независимо от их физических, умственных способностей включены в систему образования, в процессе обучения принимаются во внимание их особые образовательные потребности.

Инклюзивное образование кардинально меняет отношение общества к детям с особыми образовательными способностями, не только повышает статус ребенка с особыми образовательными потребностями и его семьи в обществе, но и меняет позицию общества в отношении таких людей и способствует развитию толерантности и социального равенства.

Инклюзивный климат в классе относится к среде, в которой все учащиеся чувствуют интеллектуальную и академическую поддержку, и им присуще чувство принадлежности к классу независимо от личности, предпочтений в обучении или образования. Такая среда поддерживается, когда учителя и учащиеся работают вместе для решения совместных академических задач. В процессе исследования было выявлено, что учащиеся с особенными образовательными способностями могут с большей вероятностью преуспеть в учебе при условии, если применяемые методы обучения и подходы, учитывающих личный опыт учащихся [1].

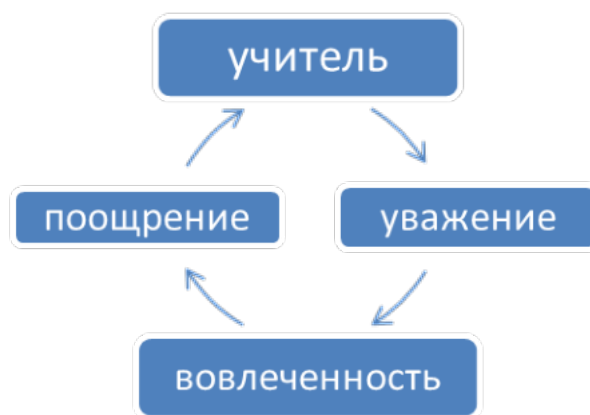
Обучение учащихся с особенными образовательными потребностями будет эффективным, если учитель установит дружескую, заботливую и поддерживающую атмосферу в классе, которая позволит учащимся достигнуть определенных индивидуальных образовательных успехов.

Для реализации инклюзивного образования учитель подбирает учебный план для инклюзивного образования, подбирает задания, с учетом особенных образовательных способностей. Индивидуальный учебный план, подстраивается под самого ребёнка.

Обучение иностранному языку в условиях инклюзивного образования имеет свои особенности, так как используется адаптивная программа с учетом особенностей психофизического развития и возможностей таких детей.

При обучении английскому языку инклюзивных детей рекомендуется использовать больше иллюстративного и аудиоматериала, применяя интерактивные технологии.

Модель инклюзивного языка - как элемент развития уважительной, инклюзивной среды, где учитель сам моделирует языковую практику своих учащихся. Занятия проводятся в игровой форме. Учитель строит работу с инклюзивными детьми на принципе уважения, поддержки, поощрения и полной вовлеченности всех учащихся независимо от способностей

В процессе реализации инклюзивного образования большое внимание уделяется личному общению учителя с учащимися. Дженнифер Л.В. Финк, основатель BuildingBoys.net и писатель, и специализирующийся в области здравоохранения, образования и воспитания детей, рекомендовала уделять больше внимания ознакомительным играм, таким как «Две правды и ложь» (каждый учащийся делится двумя фактами о себе и одной лжи) или «Кнут» (в котором каждый ребенок делится с одноклассником своими идеями в ответ на просьбу «Расскажи мне что-нибудь»). Данные игры позволяют учащимся узнать о своих одноклассниках в непринужденной форме.[2]

Чтобы получить представление об уникальных способностях и проблемах учащихся, Барбара Боросон, автор трудов «Нарушения спектрального аутизма» рекомендует учителям предложить учащимся записать одноминутное введение, в котором рассказывается, кто они, что им нравится и чтобы они хотели предложить, чтобы уроки были им интересны. Барбара Боросон рекомендует дифференцировать обучение, чтобы отвечать потребностям учащихся. [3]

Чтобы эффективно дифференцировать обучение, учителю рекомендуется четко определить цель каждого урока и предоставить учащимся несколько вариантов доступа к информации и совместного обучения. Боросон предлагает мнемонический MARSH: M = сделай, A = действуй R = прочитай, S = разгляди, H = услышать. [3]

Дженнифер Пусатери, консультант по образованию Департамента образования штата Кентукки, специализирующаяся на дифференциации и универсальном дизайне предлагает уделять больше внимания проектной работе. После того, как класс закончит блок об экосистемах, учащиеся создадут газету, чтобы поделиться своими знаниями. Дженнифер Пусатери рекомендует дать возможность учащимся выбирать то, что они хотят создавать рассказы, рекламных объявлениях, комиксы. «Предоставляя всем учащимся разнообразие форм работы и возможность выбирать, дети получили возможность более углубленного изучения», - говорит Пусатери. Вот что такое инклюзия - больше возможностей для каждого учиться и добиваться успеха.» [4]

При реализации инклюзивного образования согласно наработкам некоторых учителей, на уроках иностранного языка рекомендуется:

формировать лексические навыки в процессе выполнения упражнений, которые способствуют запоминанию новых слов и выражений и употреблению их в речи;

использовать информационно-коммуникационные технологии, позволяющие «особенному» ребенку проявить интерес к изучению английского языка;

способствовать созданию ситуации успеха, чтобы ребенок с особенностями развития почувствовал радость от малого, но хорошо выполненного задания.

Всё это благоприятно влияет на процесс обучения таких детей и у них не возникает ощущения того, что его усилия напрасны.

Развитие диалогических навыков в ситуациях повседневного общения происходит более эффективно если ребенок с особыми образовательными потребностями учится вести элементарный диалог побудительного характера: отдавать распоряжения, предлагать сделать что-либо. Разнообразие упражнений и игр помогает ребенку легче и быстрее запомнить изучаемый материал, а это ведет к расширению лингвистического кругозора: помогает освоить элементарные лингвистические представления, доступные и необходимые для овладения устной и письменной речью на английском языке.

Таким образом, при обучении детей с особыми образовательными потребностями учителю рекомендуется уделять больше внимания самооцениванию, где дети учатся самостоятельно оценивать друг друга, принимая определённую ответственность на себя. Это помогает учащимся почувствовать свою значимость.

Список литературы:

1. Kaplan, M. & Miller, A. T. (Eds.). (2007). Special Issue: Scholarship of multicultural teaching and learning. *New Directions for Teaching and Learning*, (111)
2. Jennifer L. W. Fink, *Creating an Inclusive Classroom*, -Scholastic Teacher Magazine

3. Barbara Boroson, Autism Spectrum Disorder in the Inclusive Classroom, 2nd Edition 2nd Edition, Kindle Edition

4. Jeniffer Putassery, <https://poorvucenter.yale.edu/ClassClimates>

Физическая культура в жизни школьников при условиях обновленного содержания образования

Дюсенов Т.А., Ульмесеков Б.Р., КГУ «Гимназия №97»

На сегодняшний день, современные технологические процессы приобретают особую актуальность, тем самым отодвигая на задний план значимость физического воспитания, особенно у школьников. На первый взгляд, данная проблема может показаться не настолько глобальной, однако нейтральное отношение к ней может отрицательно сказаться на целом поколении. Нужно понимать, что чем раньше школьники осознают значимость физического воспитания в повседневной жизни, тем быстрее они смогут добиться успеха в будущем.

Именно поэтому стоит популяризовать и продвигать физическое воспитание и физическую подготовку среди детей и подростков в целом. Стоит обратить внимание на то, что кроется под определением физическое воспитание и физическая подготовка. И как физическое воспитание влияет на здоровье школьников.

В широком смысле слова под физической подготовкой понимается процесс воспитания физических качеств и освоения жизненно важных движений и базовых движений. В теоретическом смысле физическая подготовка подразумевает только процесс воспитания физических качеств.

Под физическим воспитанием понимают педагогический процесс, ориентированный на развитие физической культуры личности. [1, с.12]

При обновленном содержании образования физическая культура является средством становления будущих личностей. Обычно школьники, занимающиеся физической культурой и спортом, отличаются лидерскими качествами, коммуникабельностью и общительностью. Таких примеров немало, я это вижу среди наших учеников. Такие дети более активно проявляют себя в процессе обучения и именно у них вырабатывается повышенная стрессоустойчивость, определенный режим дня, уверенность, а главное повышается уровень здоровья. Например: выпускник 2019 года, Сексембаев Алишер, увлекался баскетболом, занял 3 место на областных соревнованиях, был старостой класса, завоевал гран-при на конкурсе «Ученик года-2019», был призером творческих конкурсов республиканского и международного уровня, получил знак «Алтын белгі».

Данный пример, один из многих. В гимназии создаются комфортные условия для занятий спортом. Кроме уроков физической культуры, работает

сеть кружков: футбол, баскетбол, волейбол, настольный теннис. Стоит отметить, что для того чтобы занятия физической культурой стали результативными, перед занятиями следует проводить функциональные пробы среди школьников. Данные функциональные пробы позволяют определить и оценить физическую подготовленность детей.

На сегодняшний день, имеется большое количество функциональных проб, позволяющих в полной мере определить готовность детей к физическим нагрузкам.

Например, функциональная проба с приседанием. Перед занятиями физической культурой измеряют пульс детей, затем они выполняют, к примеру 20 приседаний, после чего снова производится измерение пульса. Затем результаты функциональной пробы сравниваются с нормативами возраста ученика. На основе проведенных функциональных проб обычно делается заключение по классу детей и выявляется состояние сердечнососудистой системы.[3, с.87]

Однако стоит отметить, что уровень физической подготовки учащихся разный, наблюдается рост числа детей с отклонениями в физическом развитии. Для таких школьников показаны занятия физической культурой в специальных медицинских группах и зачастую они менее мотивированы для занятий физической культурой. Уроки в данных специальных медицинских группах, как правило проводятся без сдачи нормативов, соревновательных игр.

Тем самым у детей отсутствует соревновательный характер и мотивация к занятиям физической культуры. Опыт показывает, что ограничение в занятиях спортом негативно сказывается не только общефизической подготовке, но и на общественной деятельности. Такие учащиеся социально менее активны, они избегают участия в общественной жизни класса и школы.

На наш взгляд, посильные физические нагрузки просто необходимы детям. Они укрепляют не только тело, но и дух. Учат детей преодолевать трудности, планировать свой рабочий день, правильно организовывать досуг. Начинать надо с таких коллективных физических дел как «День здоровья», «Папа, мама, я – дружная семья», флешмобы. Участвуя в таких мероприятиях, даже самые не спортивные дети, могут себя проявить и быть социально признанными. Таким образом, физическое воспитание, в современной среде, выступает мощным инструментом для поддержания состояния здоровья, развития духа и силы воли.

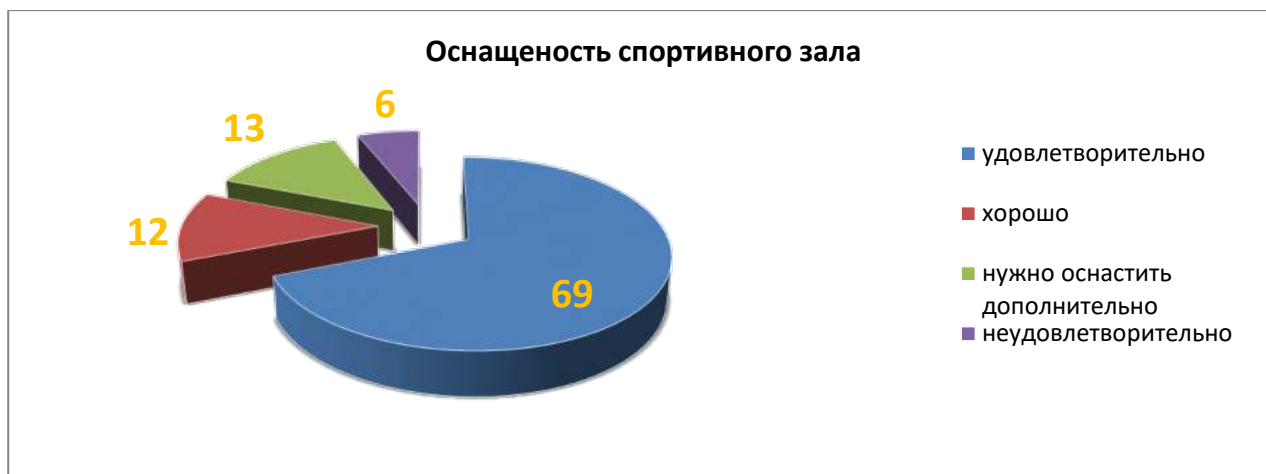
Школьники должны четко понимать и осознавать важность данного предмета, а для этого следует проводить мотивирующие мероприятия и мероприятия соревновательного характера, разрабатывать новые методики, осуществлять показательные мероприятия.

Физическая культура и спорт - средства созидания гармонично развитой личности. Они помогают сосредоточить все внутренние ресурсы организма на достижении поставленной цели, повышают работоспособность, позволяют втиснуть в рамки короткого рабочего дня выполнение всех намеченных дел,

вырабатывают потребность в здоровом образе жизни. В среднем на занятия физической культурой в школах отводится 3 часа в неделю, что является общепринятой нормой.

Установлено, что у школьников, включенных в систематические занятия физической культурой и спортом и проявляющих в них достаточно высокую активность вырабатывается определенный стереотип режима дня, повышается уверенность в поведении, наблюдается высокий жизненный тонус. Они в большей мере коммуникабельны, выражают готовность к сотрудничеству, радуются социальному признанию, меньше боятся критики.[3, с.56]

С другой стороны, школа не всегда может удовлетворить все потребности учащихся. Это связано с недостаточным оснащением физическими снарядами, спортивным инвентарем: ковриками, мячами (волейбольные, баскетбольные, футбольные, гандбольные) секундомерами, рулетками, обручами, сетками, козлами гимнастическими, брусьями, перекладинами, матами гимнастическими, канатами, бревнами. В данной связи мы провели анкетирование учащихся гимназии, которое показало следующие результаты: 69% учащихся удовлетворены степенью оснащенности спортивного зала гимназии, 12% считают - хорошим, 13 % - считают что спортзал нужно дооснастить, 6 % считают состояние оснащенности спортивного зала неудовлетворительным.

По результатам нашего опроса видно, что большинство учеников довольны оснащенностью спорт зала нашей школы.

К сожалению спорт зал у нас один, и не хватает инвентаря. Но никакие условия для занятий физической культурой не смогут заменить желание детей заниматься спортом. Главное условие в начинании занятиями спорта – наличие мотивации. Мотивация – это осознанная причина активности человека, направленная на достижения определенной цели. Потребности, лежащие в основе мотивации, побудившей к занятиям спортом, а дальше к напряженным тренировкам, могут быть самыми разными, зачастую известными лишь самому человеку. Это может быть стремления быть

сильным, мужественным, постоять за себя и близких; повысить свой социальный статус. [2, с. 98]

К сожалению, некоторые дети ведут пассивный образ жизни в основном по двум причинам. Одни проводят много времени за компьютером, а других «отвлекают» большие умственные нагрузки.

Но всё же каждый подросток должен выделить себе отрезок времени, чтобы заняться спортом, получить положительный заряд и гармонию.

Всем ясно, что здоровый образ жизни не складывается только из правильного питания и сна, организму необходима физическая нагрузка. Полноценная жизнь невозможна без спорта.

Список литературы:

1. Ильина Т.А. Педагогика. Просвещение. Учебное пособие для пед.ин-тов., 2011г.
2. Физическая культура и спорт. Сборник Э.В.Овчаренко. 2009г.
3. Харламов И.Ф. Педагогика. 2007г.

Ұлттық ойындардың жеке тұлға психикасы мен физиологиялық қалыптасуындағы рөлі

Карныкбаев Е.А. «№92 гимназия» КММ

*Ойын деген менің түсінуімше, көңіл көтеру,
жұрттың көзін қуантып, көңілін шаттандыруға
ғана емес, ойынның өзінше бір ерекше
мағыналары болған.*

М.О.Әуезов

Қазақ халқы материалдық мұраларға қоса мәдени қазыналарға да аса бай халықтардың бірі. Сондай қомақты дүниелер қатарына ұлт ойындары да жатады. Ұлт ойындарының жалпы қалыптасу кезеңдері – біздің заманымызға дейінгі XII-XV ғасыр.

Қазақстан жеріндегі көшпелі тайпалардың құрылу дәуірі, өткен ойындардың қай-қайсысы болмасын, қай кезеңде дамымасын, олар тек өндірістік қарым-қатынастың қалыптасуына негізделген. Кезіндегі өндіріс күштерінің құралына пайдалануға икемделген тас, ағаш, сүйек тағы басқа табиғи заттар осы дәуірдегі қалыптасқан ұлт ойындарына да сол өндіріс құралдарының материалдары қолданылады.

Мәселен, күні бүгінге дейін мәнін жоймаған ұлт ойындар.

Демек, бұл табиғи заттар өндірістік қарым-қатынастың дамуына қандай әсерін тигізсе, ұлт ойындарының қалыптасуына да сондай маңызы болды. Жеке тұлғаның ой-өрісін, психика, физиологиясын қалыптастыруда «Арқан тартыс», «Аударыспақ», «Асық ойындары» деп аталатын ұлттық ойындарының маңызы зор.

Ұлттық ойындар ерлікті, өжеттілікті, батылдықты, шапшаңдықты, ептілікті, тапқырлықты, табандылықты, байсалдылықты тағы басқа мінез – құлықты ерекшеліктерімен бірге күш-қуат молдылығын, білек күшін, дененің сомдалып шығуын қажет етеді.

Сонымен бірге, бұл ойындар әдемілік пен адамгершіліктің жоғары принциптеріне негізделген.

Осы жетістіктерге жету үшін оқушының психикасы мен физиологиялық (сезімдерін жетілдіру) дұрыс қалыптасуын қадағалап әрі дамытып отыру қажет. Оқушының психологиялық танымдық процестерді қалыптастырудағы негізгі тұлға. Әр оқушының психологиясын білу, көп ойлануды нерв жүйесіндегі шыдамдылыққа қажет етеді. Кейбір оқушылар мінез – құлқы ашушаң, жай басар болып келеді. Оқушының негізгі психологиясына мұндай оқушылармен нерв жүйесі бір қалыпта болу үшін, жас ерекшеліктеріне ықпал ету қажет. Ұлттық ойын арқылы оқушының нерв жүйесін бір қалыпта болуын бақылай алады.

Зертеуге арналған ұлттық ойын арқылы, психикасы мен физиологиялық қалыптасуындағы ролі. Сабақ жоспарына келесі ұлттық ойынын кіргізіп отырмын.

Ұлттық ойындардың тізімі:

1. Аударыспақ;
2. Арқан тартыс;
3. Аңшылар;
4. Ақсерек, көксерек;
5. Жаяу көкпар.

Мысалы: Арқан тартыс – ұлттық ойын.

1. Сабақ барысында арқан тартыс ойынына қызығушылығын арттыру;
2. Бір-бірлеп арқан тартыстыру және төрт-төрттен тартыстыру. Екі топқа бөліп тартыстыру. Бір-бірлеп тартыстырғанда оқушының нерв жүйесі бір қалыпта болмайды.

Осы ұлттық ойын түрлерін қолдану арқылы оқушының қабілетін ескере отырып жеке тұлғаның нерв жүйесін, ағзасын шынықтыруда күш қуатын молайтуда, көру қабілетін арттыруда, ой ұшқырлығын дамытудағы ұлттық ойындардағы беретін әсер. «Арқан тартыс» оқушылардың қол бұлшық еттеріне көп әсерін тигізеді.

«Аңшылар» ойыны оқушыларды шапшаңдылыққа, ұтқырлық сияқты қасиеттерге тәрбиелейді. Осы ойын жеке тұлғаның нерв жүйесін шындауға, өте дәлділікке, мергендікке қалыптастырады, бір – бірінің мінез құлқын танып, өзіне сенімді, адал дос тандауға мүмкіндік береді.

Ал өзара келісуіне байланысты бір-бірінен ұтқан асықтарын алу не беру айтқан сертте тұру, екісөзді болмау қасиеттеріне тәрбиелейді. Сақаны алшы түсіру айла амалды қолдана білуге жаттықтырылды. Ойын барысында асық иіру арқылы бармақтардың бұлшық еттерінің нығаюына әсер етсе, асық тігу, сақамен ату кезінде бүгіліп-жазылып дене бұлшық етінің сомдануына ықпал тигізеді. Асықтарды көздеп, нысанаға дәл тигізу жеке тұлғаны мергендікке

тәрбиелейді, әсіресе, қазақ халқында байдың ерке қыздарды өзінің ақыл-парасатына сай жер таңдауына оқжетпестің қиясына теңге іліп қағып түсірген ер-азаматтың мергендік ептілігіне сүйенеді, елді сүйсіндіреді. Бұл мергендік бала күніндегі асық атып жаттығуының нәтежиесі. Ал ай астында теңге ату-бүгінгі әлемдік арасындағы пневматикалық мылтықтан ату, биатлон шеберлерінен кем емес өнер.

Қажет болған жағдайда спорт құралдары ойынға қатысушылардың барлығына бірдей жетсе, ойын соғұрлым қызықты өтеді. Ойын арасында оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынас мәдениетін сақтап, ілтипатпен, сыйластықпен, дөрекілік танытпай, өзара түсіністікпен ойнауын қадағалап, басшылық жасаймын.

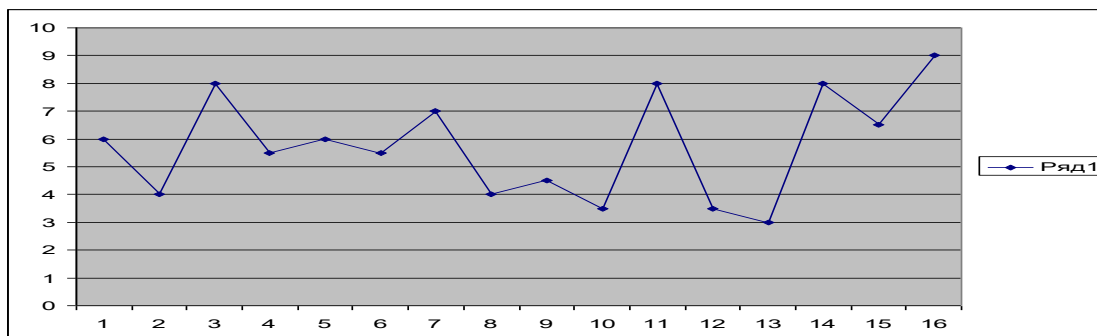
Ойындардың қызықты, көңілді өтуі үшін мынадай талапты бұлжытпай орындау керек екенін оқушыларға түсіндіремін. Ойынның ережесін бұзбай, оны әртүрлі вариантпен ойнауға болады. Өзіңнен басқа балалардың ойнағысы келетінін есте ұста. Қарсыласыңның күші сенен кем болмасын. Бос ызақорлыққа салынып, жолдастарыңды ренжітіп алма. Ойын бастаушы мен төрешілердің ескертпелерін мүлтіксіз орында. Жеңілгенге күлме, жеңілсең-түңілме т.с.с. Қысқасы, жылдың қай мезгілінде де әр түрлі бой ширатар, ой сергітер ойындарды көп ойнасаңдар, денсаулықтарың шынығады, күшті болып өресіндер.

Қолға алған жұмыстың тез бітіп, сабақ оқуыңды жеңілдете түседі. Жеке тұлғаны көп факторлы әдістеме арқылы зерттеу. Авторы Р.Кэттелл. Он алты жеке тұлғаның факторы.

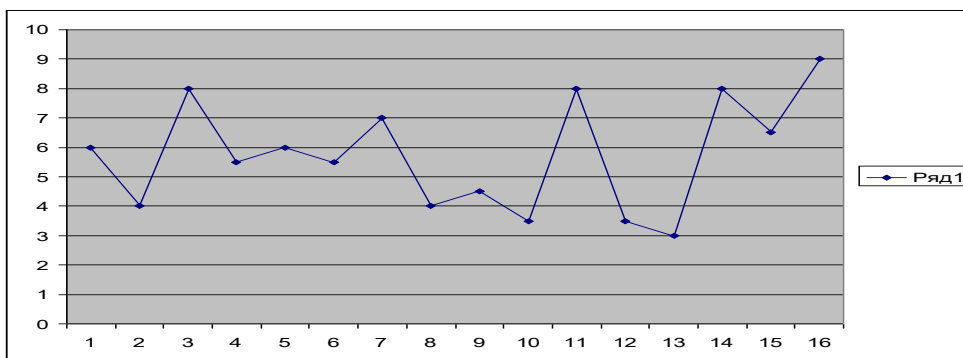
Мақсаты: Бұл әдістеме арқылы көптеген хабарын жеке тұлғаның сипатын және конституциондық факторларын ашу Факторлардың бірігуі мен және өзара байланыстарын мыналар арқылы анықтайды:

- интеллектуалдың ерекшеліктері В, N, Q1
- Эмоционалды-еріктік ерекшеліктері С, G, I, O, Q3, Q4 факторлары
- өзара қарым-қатынас ерекшеліктері F, H, F, E, Q2, N, L.

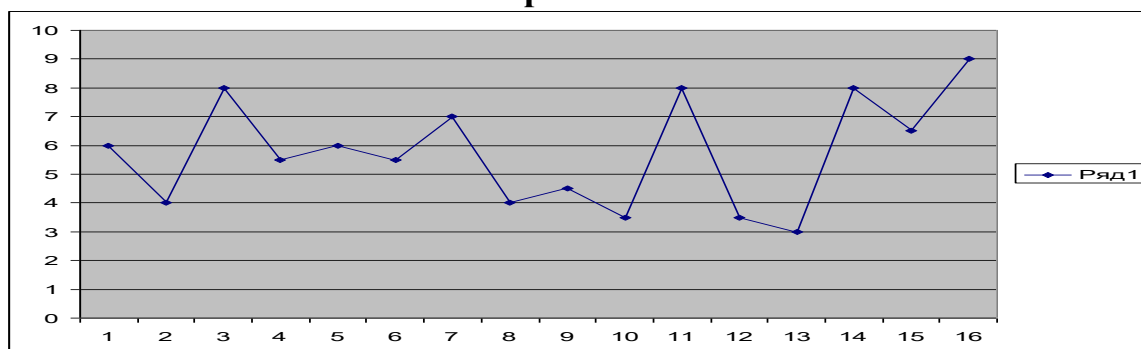
Мағжан Е.

Асылбек Е.

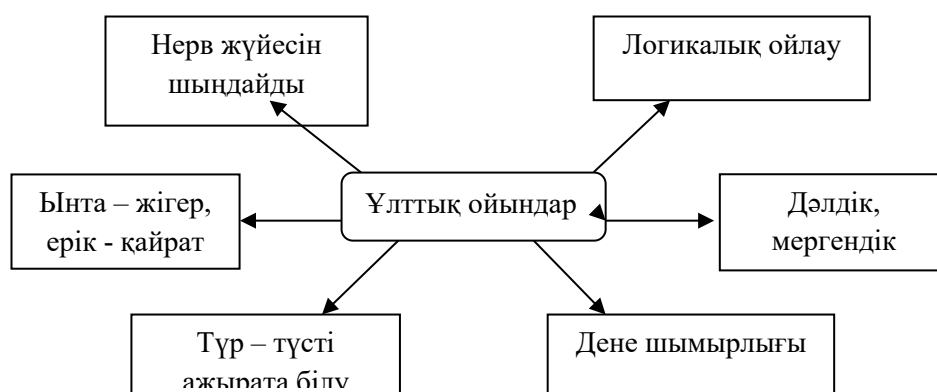
Сырлыбек Е.

Сондықтан, ұлт ойындарының ішіндегі арыдан келе жатқан көнелерінің бірі болып табылады. Ұлттық ойыны баланың жастайынан нерв жүйелерін шыңдап, олардың дәлдікке, ұстамдылыққа, байсалдылыққа тәрбиелейді. Мұндай қасиеті болмаса адамдар шыдамдылық, төзімділік те болмайды. Ондай қасиеттері болмаса адам ойында да, өмірде де көздеген мақсатына шыға бермейді. Сондықтан жеке тұлғаның психофизиологиялық қалыптастырудағы ұлттық ойындардың рөлі зор, яғни нерв жүйесін қалыптастырады, денені шымырлатып мүсіндеуге ықпалын тигізеді, логикалық ойлау қабілетін арттырады, мергендікке тәрбиелеп, түр-түсін ажырата білуге жетелейді. Менің осы ұлттық ойындарды дене тәрбиесі сабағына енгізсе деген ұсынысым бар.

Егер ұлттық ойындар дене тәрбие сабағына нақты енгізілетін болса, онда мектеп оқушыларының ұлттық ойындарға, ата-баба дәстүрлеріне деген сүйіспеншіліктері, құрметтері біршама артқан болар еді деген сенімдемін.

Жеке тұлғаның психофизиологиялық қалыптасуы

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Төтенаев Б. «Ұзақтың ұлттық ойындары», Алматы, Қайнар 1994.
2. «Дене тәрбиесі сабағында ұлттық ойындарын оқыту методикасы», Алматы 1979.
3. «Қазақтың ұлттық ойындары» Б.Төтенбаев
4. «Зерде». №10. Қазақтың ұлттық ойындары – шетел ғалымдарының көзімен.
5. «Білім және еңбек». 1979ж №4. Халықтың рухани дәстүрі.
6. «Білім және еңбек». 1977ж. №8. Ұлт ойындары
7. Қазақ совет энциклопедиясы. Ұлт ойындары. 2,3,5 – 10 томдары.
8. «Бастауыш мектеп». 1978ж. №5,6.
9. «Білім және еңбек». «Бес тарих» сыры.1986ж. №6.
10. Т.Айтбаев. Адам организмінің қызметі. Алматы, «Қазақстан», 1983ж.

Информационные технологии в профессиональной деятельности

Таныгин А.В., КГУ «Гимназия № 3»

И так с чего бы начать? Начнем, пожалуй, с определения: что же такое информационные технологии? - под ними понимают процесс, использующий совокупность средств и методов сбора, передачи, накопления, обработки, хранения, представления и использования данных - первичной информации для получения информации нового качества о состоянии объекта, явления или процесса - информационного продукта.

Информационные технологии представляют собой технологические процессы, охватывающие информационную активность управленческих тружеников, связанную с подготовкой и принятием управленческих решений. Для информационных технологий соответствующей индивидуальностью является то, что исходным сырьем и окончательной готовой продукцией в них является информация. В связи с чем информационные технологии включают процессы сбора, передачи, сохранения и обработки информации во всех её вероятных формах проявления текстовой, графической, зрительной, речевой и т. д. Как и все технологии, информационные технологии находятся в неизменном развитии и совершенствовании.

Этому содействуют возникновение новейших технических средств, разработка новейших концепций и способов организации данных, их передачи, сохранения и обработки, форм взаимодействия юзеров с техническими и иными компонентами информационно-вычислительных систем.

Современным информационным системам организационного управления присущи обширное введение новейших технологий, переход к которым стал вероятен благодаря массовому появлению в мире мощных, сравнительно дешевых и высоконадежных персональных компьютеров, а также планшетов и смартфонов.

Я, как человек, живущий в 21 веке, просто не могу представить свою жизнь без информационных технологий, которая въелась нам в кожу с головы до пят! Современные технологии вошли практически во все области социума, начиная от появления красивых мобильных номеров, в науке, культуре, образовании и до применения технологических инноваций в спорте и спортивной индустрии, о которых еще несколько десятков лет назад нельзя было и даже подумать.

Я хочу поговорить об информационных технологиях в сфере физической культуре и спорта, какое значение они играют в наше время. Я сам начинал заниматься спортом в то время, когда были только книги, и было очень тяжело, а хотелось знать больше, иметь больше возможностей обрабатывать данные своих физических возможностей, тренировок, состояния организма, да и в конце концов делиться своей информацией с другим спортсменами, и идти к общей цели – к высшим результатам в спорте.

Сейчас современный специалист в сфере физической культуры и спорта должен не просто быть в курсе новых достижений техники и компьютерных разработок, но виртуозно применять их в тренировочном процессе. Так же необходимо использовать технологические инновации в области физической культуры и спорта.

Информационные технологии физической культуры и спорта предполагают разработку и внедрение современных информационных технологий для обеспечения многих видов деятельности тренера, педагога, специалиста в области физической культуры и спорта.

Сюда можно отнести: обслуживание спортивных сооружений; делопроизводство тренера, педагога, научно-методическое обеспечение подготовки спортсменов; научно-методическое обеспечение физического воспитания детей, подростков, молодежи; учебный процесс в школах, колледжах, университетов.

Сейчас ни в одном виде спорта не обойтись без современных технологий будь то игровые виды спорта, единоборства, легкая атлетика, бодибилдинг и даже автоспорт! Мало кто знает, что в современном автоспорте, а для примера возьмем «Королеву автоспорта – Формулу 1» 80% всей работы за спортсмена во время гонки выполняет компьютерная составляющая в машине! и только 20% всей работы приходится на пилота! Возьмем бодибилдинг и легкую атлетику, где от работы мышц зависит весь успех, а без компьютера здесь тоже никак не обойтись, ежедневно атлеты пользуются умными программами для составления циклов тренировок пусть он будет годичный или всего на неделю, составление диет, фаз отдыха, прогнозирование, когда атлет выйдет на пик своей физической формы. Конечно, можно пользоваться проверенными

книгами и чутьем опытного тренера, но зачем быть на шаг позади!

Я, как преподаватель физической культуры и инструктор по фитнесу, считаю, что нужно наметить перспективы дальнейшего использования информационных технологий в сфере физической культуры и спорта - это создание опережающей информационной среды физкультурного образования, интеграция информационного обеспечения в единый ресурс. Она должна включить базы данных по новейшим учебникам, электронные пособия по спортивно-педагогическим дисциплинам, спортивно-психологическим дисциплинам, практику электронного судейства с использованием информационных технологий, моделирование и прогнозирование спортивных достижений и результатов.

Эта работа будет требовать от преподавателей по физическому воспитанию высокого уровня информационной культуры. Для этого требуется постоянное повышение уровня качества знаний преподавателя, тренера. Для этого нужно владеть не только знаниями по информатике, но и умением использовать современные информационные технологии в своей профессиональной деятельности. А также отбросить старые предрассудки вроде того «а зачем мне современные технологии в моей работе? у меня у самого в голове компьютер» многие старые тренеры и преподаватели мыслят именно так, а это как я уже упоминал шаг назад. Для овладения этими знаниями и умениями в программах физкультурного профиля нашей страны важное место должна занимать дисциплина «Информационные технологии в физической культуре и спорта», которую должны изучать не только новое - молодое поколение людей, а также и преподаватели «старой школы» для них должны быть курсы повышения квалификации по этой дисциплине через каждые несколько лет.

В заключении хочется ответить на такой вопрос - «информационные технологии в профессиональной деятельности это мода или необходимость?»

Учебный процесс в современном образовании невозможно представить без информационных технологий: компьютеры, электронные дневники, интерактивные доски, интернет прочно вошли в обиход преподавателей и учеников. Использование интерактивных технологий позволяет оперативно формировать достоверную базу данных, это упрощает создание отчетов и снижает нагрузку на преподавателей.

Так всё же, что такое «информационные технологии: мода или необходимость»? Я считаю, что - информационные технологии в профессиональной деятельности, это не мода и уже даже не необходимость, это реальность, без которой уже нельзя. И нам остается её только принять, и развивать дальше в нужном для человечества русле.

Список литературы:

1. Тимошенко, Г.А. Информационные технологии управления: Учебное пособие для вузов / Г. А. Тимошенко - М.: ЮНИТИ – ДАМА, 2003 – 439 с.

2. Дьяконов, В.П. / Новые информационные технологии / В. П. Дьяконов - СОЛОН-Пресс, 2008 – 640 с.

3. Комзолов, С.В. Компьютерные технологии в инновационной и педагогической деятельности /С. В. Комзолов - ТУСУР (Томский государственный университет систем управления и радиоэлектроники), 2012 – 82 с.

Уроки физической культуры и проблемы включения в инклюзивное образование лиц с особыми образовательными потребностями

Сатыбалдин Д.А., КГУ «КШДС № 33» г. Караганда

В связи с обеспечением реализации права детей с ограниченными возможностями здоровья на образование рассматривается как одна из важнейших задач государственной политики. Инклюзивное обучение – индивидуальное и включение всех в учебный процесс. Чтобы дети, которые имеют отклонения по состоянию здоровья, не чувствовали себя оторванными от социума и, глядя на здоровых детей, не ощущали себя неполноценными.

В нашей школе, также, как и во многих городских школах есть дети, которые имеют кое-какие физические, умственные или психологические недостатки, но это не мешает им обучаться в обычных классах, с обычными детьми. Есть в 8 классе мальчик Евгений — инвалид детства. Он мог бы спокойно сидеть на гимнастической лавочке, но мы с ним решили, что будем заниматься. Он очень активно занимается на моем уроке. Норматив: прыжки через скакалку сдаем вместе, мы становимся лицом друг к другу, я вращаю гимнастическую скакалку, и мы вместе синхронно прыгаем. Положительным эмоциям нет предела и у меня, и у Евгения. Нам так хорошо от того, что мы друг другу помогаем: я принимаю зачет, он сдает. Евгений метает теннисные мячи, бегает на короткие и длинные дистанции, прыгает в длину с места и с разбега. Играет баскетбол, волейбол. Я заметил, как он заметно оживился, настроен позитивно, воодушевлен. Все задания выполняет в меру своих сил и настойчиво, даже лучше, чем некоторые одноклассники.

Особого подхода требуют ученики с избыточным весом. Девочки в 10 классе - Светлана П. и Вероника Т. не могут переносить длительные физические нагрузки, но желают получить зачет. Мы вместе решили поработать над этим. Гандбол— очень активная подвижная игра, Света и Вероника не могут долго бегать и играть, но зато хорошо знают правила и могут судить игру своих одноклассников. Также я привлекаю их при проведении соревнований. Закрепил за начальными классами 3 «А», 3 «Б», которые занимаются во вторую смену. На большой перемене организовывают игры с детьми. Проводят спортивные мероприятия. Так мы преодолеваем возрастные особенности и учимся творчески подходить к любым заданиям.

Особенно важным элементом работы с такой категорией детей служат и уличные тренажеры. Они направлены для отработки двигательных и других навыков, выработки и совершенствования техники упражнений, которые непосильны детям с особыми образовательными потребностями, не только на уроках физической культуры, но и в свободное время. С помощью тренажеров можно быстрее доводить до требуемого уровня физическую подготовленность школьников и более направленно развивать их специфические способности, необходимые в том или ином виде спортивных игр. Тренажеры и технические свойства позволяют школьникам увеличивать продолжительность и эффективность тренировки, постоянному совершенствованию двигательных навыков. Рациональное использование данных тренажеров в учебном процессе способствует быстрому восстановлению работоспособности школьников и дает возможность проводить последующие тренировки с более высокой интенсивностью.

Дети с ограниченными способностями, не имея возможности в большинстве случаев свободно двигаться, будучи закомплексованными, во многих случаях предпочитают заниматься отдельно, либо вообще отказываются заниматься, что и приводит к еще большему ухудшению их состояния здоровья. Поэтому в данном ключе я предпочитаю, как можно чаще использовать подвижные игры, которые благотворно влияют на психо-эмоциональное состояние, улучшают кровообращение, повышают тонус и имеют другие плюсы. А системные упражнения на тренажерах помогают сформировать функциональную деятельность этих учащихся.

Для того, чтобы избежать монотонности, пробудить интерес, применяются и нетрадиционные формы работы, применяемые для данной категории детей. Они способствуют успешности формирования двигательных умений и навыков, вызывают положительные эмоции. Одной из таких форм работы – являются сюжетно-ролевые игры. На таких уроках раскрывается творческий и физический потенциал учащихся.

Применяются и групповые формы работы, раздаются карточки с графическим изображением общеразвивающих упражнений. Они должны установить правильную последовательность выполнения упражнений. Данная форма обучения позволяет детям с особенными потребностями проявить себя как лидера и самостоятельно решить поставленную перед ним задачу.

К методам и приемам, способствующим формированию привычки у детей с ООП регулярно заниматься физическими упражнениями относятся методы убеждения – беседы, лекции, объяснения. Для данной категории детей необходимо объяснять важность систематических занятий для улучшения здоровья, самосовершенствования и красоты тела.

Одним их эффективных элементов работы с особенными детьми является и домашнее задание. Так, например, в качестве домашнего задания для них можно дать задание по карточке, на выполнение того или иного физического упражнения, написание доклада, реферата с последующим объяснением обработанного материала.

Например, карточка с описанием подвижной игры, проведение которой ученик, должен подготовить на следующий урок. Или подготовка к сдаче какого-либо зачета: сгибание и разгибание рук, упор лежа, прыжок в длину с места, скакалка и т.п. данная форма работы является актуальной для особенных детей, обучающихся в среднем звене, так как их все же волнует, как отразятся их сегодняшние упражнения на завтрашнем самочувствии. В век современных технологий, особое место в данном направлении играет и ИКТ, которые нами, учителями физической культуры поделены на несколько категорий и помогают работать с учащимися с особыми образовательными потребностями:

1. Тестовые программы – прохождение в виде тестов, тех или иных задание связанных с прошедшей темой, например, «Тесты по волейболу», «Тесты по баскетболу», «Тесты по Гимнастике» и др.

2. Развивающие игры – например, шахматы, тоғызқұмалақ, которые выполняются на планшетах, ноутбуках.

3. Презентационные материалы – дети либо самостоятельно готовят и защищают подготовленный материал, либо изучая подготовленный учителем презентационный материал, выполняют задания. В основном такого рода материал готовится по темам: «Олимпийские игры», «Казахские национальные игры», «Многоборье», «Гимнастика», «Казахстанские спортсмены» и др.

У каждого человека есть стремление заботиться о своем здоровье. Поэтому убеждая детей с особыми образовательными потребностями, в том, что занятия физической культурой полезно для его здоровья, хоть самую малость, мы добиваемся значительного успеха и в образовательном процессе.

Список литературы:

1. Инклюзивное образование: реальный опыт, проблемы, перспективы, Драпак В.В., г.Новокуйбышевская;

2. Инклюзивное образование: реальный опыт, проблемы, перспективы, Кузгибекова Г.М., Караганды.

Влияние физического воспитания на развитие мышления, наблюдательности, находчивости и внимания

Снегирева А. В., КГУ «Гимназия №9»

В условиях обновленного содержания образования необходимо использовать на уроках такие педагогические подходы, методы, технологии организации учебного процесса, которые способствуют повышению мотивации учащихся и качества знаний по предмету. На уроках физической культуры я использую различные технологии, среди которых личностно-ориентированное обучение, уровневая дифференциация, метод проектов,

игровые технологии и другие. Безусловно, все они влияют на развитие мышления, наблюдательности, находчивости и внимания, так как «... правильно организованная двигательная деятельность требует от учащихся сосредоточенного внимания, выбора цели и способов действий, коррекции и оценки их результатов» [1, с.469].

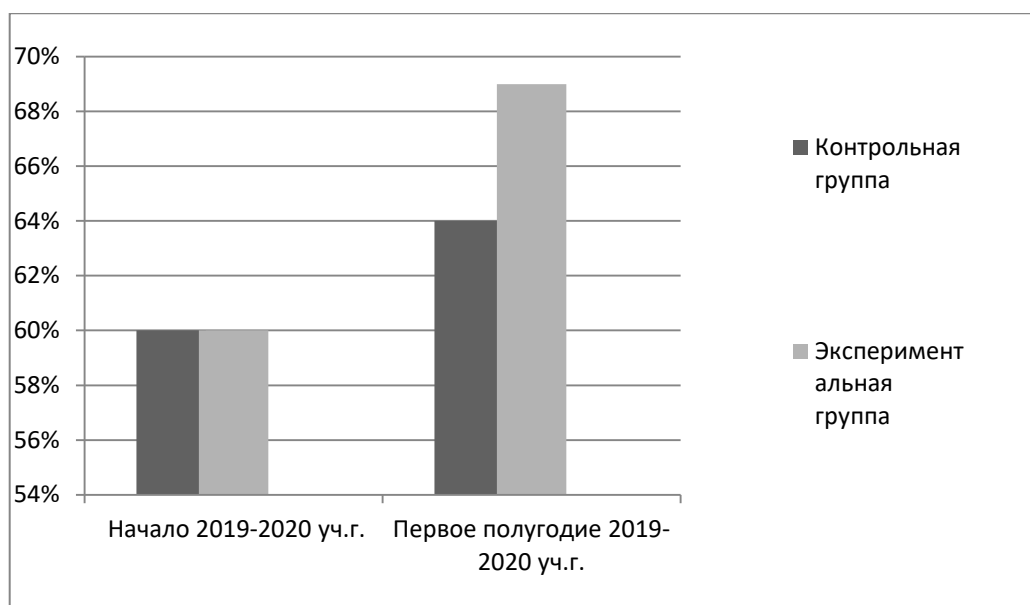
Для повышения эффективности обучения на уроках физической культуры технология личностно-ориентированного обучения необходима. В каждом классе дети делятся не только на основную и подготовительную группы, но среди них можно выделить детей с разным уровнем подготовки: совершенно здоровые дети; дети, которые из-за болезни временно перешли в подготовительную группу; плохо физически развитые ученики, которые не хотят слышать «насмешки» в свой адрес; и хорошо физически развитые дети, которые могут потерять интерес к физкультуре, если им будет очень легко выполнять физические упражнения. В этом случае уровень физической подготовленности учащихся можно выявить с помощью анализа данных медицинских карт в начале года и входной диагностики (теста на короткие дистанции, прыжки в длину и др.). На снижение физической активности также влияют усложнение образовательных программ, пассивный отдых, дефицит свободного времени. Именно поэтому необходимо проводить диагностику физической активности, чтобы правильно построить личностно-ориентированное обучение. При этом необходимо использовать разнохарактерные упражнения и критерии, позволяющие получить объективную оценку. Для этого каждый учитель физической культуры использует общепринятые стандартизированные методики.

С личностно-ориентированным обучением тесно связана уровневая дифференциация. Порой учащимся с низкой физической активностью не хватает времени на выполнение упражнений, хорошо подготовленным учащимся не достаёт темпа продвижения, сложности и оригинальности упражнений, отвечающих их физической подготовке. В итоге получаем проблемы: пассивность младших школьников, слабая учебная мотивация, умения ниже своих возможностей. Для того чтобы решить эти проблемы, мной предлагаются различные дифференцированные задания и упражнения для детей с разным уровнем подготовки. Я учитываю особенности мышления и познавательного интереса к предмету у младших школьников, освобожденных от занятий по состоянию здоровья. Для таких учащихся разработаны и утверждены темы проектов. Также они участвуют в судействе и в оценке работ одноклассников. Одаренные дети привлекаются к соревнованиям различных уровней. Младшим школьникам с высокой и средней физической подготовкой предлагаются дополнительные занятия различными видами спорта во внеурочной деятельности и участие во внутришкольных соревнованиях. В урочное же время используются игровые технологии, гимнастика, различные упражнения и др. Все они способствуют успешному протеканию психических процессов, так как требуют наблюдательности, внимания, сообразительности. «...имеются

многочисленные данные о том, что под влиянием физических упражнений увеличивается объем памяти, повышается устойчивость внимания, ускоряется решение элементарных интеллектуальных задач, убыстряются зрительно-двигательные реакции» [2, с.4].

Учитывая возрастные особенности младших школьников, я планирую и включаю на уроках игровые технологии. Это уникальная форма обучения, которая не только позволяет сделать урок интересным и увлекательным, но и развивает реакцию, наблюдательность, внимание, находчивость и мышление. Игровая деятельность в целом влияет на психолого-педагогическую природу ребенка, так как постоянно возникают познавательные ситуации, связанные с овладением техникой физических упражнений, ее совершенствованием (распределение силы, экономность, точность и выразительность движений). Развитие физических сил в процессе физического воспитания составляют необходимое условие для нормального умственного развития детей. В работе «Руководство по физическому образованию детей школьного возраста» П.Ф. Лесгафт пишет: «Между умственным и физическим развитием человека существует тесная связь, вполне выясняющаяся при изучении человеческого организма и его отправлениях. Умственный рост и развитие требуют соответствующего развития физического» [3, с.154]. Поскольку наблюдение и внимание проявляется в деятельности, наблюдательность и внимательность развивают только в процессе деятельности. При этом следует выбирать оптимальный темп работы для разных категорий учеников, планировать объем нагрузки физических упражнений, вводить соревновательные элементы, стимулировать внимание на отдельных этапах урока и при выполнении определенных действий, предлагать различные варианты выполнения упражнений, убирать причины отрицательного отношения учеников к различным упражнениям, например из-за боязни.

Действительно ли использование различных технологий влияет на развитие у младших школьников мышления, наблюдательности, находчивости и внимания? Ответом на этот вопрос служит проведенная диагностика учащихся разных групп. В контрольной группе занятия физической культурой проводятся с использованием стандартных разработанных заданий. В экспериментальной - обучение проводится с включением дифференцированных заданий, с учетом разных наклонностей младших школьников и личностно-ориентированного обучения. Данный эксперимент проводится в 4-х классах 2019-2020 учебного года.

Из анализа видно, что в группе, где проводится эксперимент, произошел заметный рост процента качества выполнения нормативов. При этом ученики экспериментальной группы показывают высокий уровень развития внимания, мышления, наблюдательности и находчивости, чем учащиеся контрольной группы.

Педагог в условиях обновленного содержания образования должен уметь использовать новые педагогические подходы, методы, технологии организации учебного процесса. Урок физической культуры – это фундамент для укрепления здоровья, развития физических качеств, формирования различных умений и навыков, необходимых в течение всей жизни.

Список литературы:

1. Педагогика: Учеб. Пособие для студентов пед. институтов / Под ред. Ю.К. Бабанского. – М.: Просвещение, 1983. – 608 с.
2. Медведев С. Б. Физическая культура и спорт как средство развития умственной деятельности //Научный потенциал регионов на службу модернизации/Межвуз. сб. науч. ст./под общ. ред. ВА Гутмана, АЛ Хаченьяна.–Астрахань: ГАОУ АО ВПО «АИСИ. – 2013. – №. 1.
3. Лесгафт П.Ф. Руководство по физическому образованию детей школьного возраста. Собрание педагогических сочинений. Том 1 М.: Физкультура и спорт, 1951. — 441 с.

Применение устройства для рефлексотерапии на уроках физической культуры

Михейкин В.В., КГУ «Гимназия №45»

С появлением ИКТ и других, уже необходимых в жизни «гаджетов», в жизни учащихся всё больше преобладает статическое положение тела, порой не правильное.

Забывая о правильной осанке, появляются сложные заболевания, такие как невралгии, сколиозы, лордозы, кифозы, изменения и уплощения стопы. Также не надо забывать, что плохая осанка ослабляет организм в целом, так как давление искривленного позвоночника на внутренние органы могут быть причиной нарушения работы сердца, легких и других внутренних органов. Вследствие этого организм становится более восприимчивым к различным болезням. По данным исследований шведских ученых, в частности Nilsonne Lundgren, средняя продолжительность жизни больных сколиозом составляет 46,6 лет.

Задача учителя – воспитать у учащихся устойчивую привычку держать свой позвоночник в положении, не приводящим к искривлению. Контроль за осанкой необходим как можно в более раннем возрасте. Ведь исправить осанку не так-то просто. Этот процесс в первую очередь требует долгой, настойчивой, систематичной работы со стороны учителя; во-вторых, без усилий родителей и, конечно же, самого ребенка невозможно получить результат. Несомненно, родители обязаны пражнения, которые способствуют формированию правильной осанки, укрепляют мышцы стопы, предупреждают плоскостопие, неправильную осанку и помогают исправить их. При всё большем количестве учащихся состоящих на учёте у врача – ортопеда, считаю применение устройства для рефлексотерапии на уроках физической культуры необходимым. Исследования этого устройства показали положительный эффект для коррекции осанки и плоскостопия у учащихся. Также положительное влияние выражается в повышении внимания, лучшей усвояемости новых знаний, наблюдается рост успеваемости в учёбе, укрепляется иммунитет, повышается сопротивляемость к межсезонным ОРЗ, улучшения физического состояния детей.

Комплекс упражнений на устройстве для коррекции осанки и плоскостопия:

1. Упражнение выполняется стоя на устройстве, ноги вместе. Встать ногами на устройство, делаем перекаты с носков на пятки. Повторить 8-10 раз.
2. Упражнение выполняется на стуле. Ноги расположены на краю устройства. Постепенным переступанием ступнями ног выполняем передвижение на другой край устройства и обратно. Повторить 8-10 раз.
3. Упражнение выполняется стоя на устройстве, одновременно поворачиваем ступни ног на внешнюю и внутреннюю сторону. Выполнять 10-15 сек.
4. Упражнение выполняется стоя на устройстве. Поочерёдно поднимаем то левую, то правую ногу. Выполнять 10-15сек.
5. Упражнение выполняется стоя на устройстве. На счёт 1 принимаем положение полуприсядь, руки вперёд, на счёт 2 вернутся в положение стоя. Выполнять 10-15 раз.

6. Упражнение выполняется стоя на устройстве, руки расположены на коленях. Выполняем круговые движения коленями во внешнюю и внутреннюю стороны. Повторять в течение 10-15 сек.

Комплекс упражнений:

(выполнять на устройстве для рефлексотерапии.)

1. «Маятник».

Стойка ноги на ширине плеч, руки на поясе. Выполнить повороты переступанием на 360 градусов, влево и вправо. Повторять влевую и вправую сторону - 4 раза.

2. «Достань облако».

Основная стойка. Прямые руки поднять вверх, встав на носки, подтянутся (вдох). Вернуться в исходное положение (выдох).

3. «Карлики и великаны».

Стойка ноги на ширине плеч, руки вверху прямые. Согнув ноги принять положение упора присев, руками коснутся пола. Вернуться в исходное положение. Повторять 10-15 раз.

4. «Солдатик».

Основная стойка. Ходьба на месте с махами рук и высоким подниманием ног, согнутых в колене. Выполнять в течение 10-15 сек.

5. «Вертолёт».

Стойка ноги врозь, руки в сторону прямые. Поочередно выполняем повороты туловища вправо и влево. Повторять 10-15 раз.

6. «Цапля».

Основная стойка, руки на поясе. Поочередно встать на левую и правую ногу и зафиксировать стойку на одной ноге на 10 сек.

Предлагаемый комплекс упражнений рассчитан на детей школьного возраста. Практика показывает, что для более устойчивого результата данные упражнения хорошо сочетать с общей физической подготовкой, упражнениями на турнике, упражнениями для укрепления брюшного пресса, плаванием, занятиями йогой.

Основная задача учителя физической культуры во всех классах - это постоянное наблюдение за осанкой учеников, своевременное введение упражнений коррекции для исправления её недостатков в ходе урока. Надо постараться реагировать даже на мелкие нарушения осанки. Необходимо требовать соблюдения правильных исходных положений при выполнении гимнастических упражнений, обращать внимание на положение головы, спины. О замеченных недостатках в осанке, проводить беседы. А также, за соблюдением правильной осанки должны следить на уроках все учителя, так как, если ученик будет стараться держаться правильно только на уроке физической культуры, а на других будет сидеть, развалившись или в статической позе, с опущенной головой, сведёнными вперёд плечами - работа над формированием осанки не будет эффективной.

Список литературы:

1. Брэгг П. Позвоночник – ключ к здоровью. СПб., 2018г.-240с.

Информатика сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру

Ахметова М.С., «№27ЖББОМ» КММ

Қазақстанның қазіргі даму кезеңі әлемдік үрдістерге сәйкес келетін мектеп білім беру саласындағы жаңа басымдықтарды айқын көрсетті. Бұл мақалада оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға психологиялық-педагогикалық көзқарас талданады, информатика сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың негізгі белгілері мен мүмкін болатын шарттары белгіленген[1].

Қазіргі уақытта объективті тарихи заңдылық адамның білім деңгейіне қойылатын талаптарды арттыру болып табылады.

Осыған орай, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру мәселелерін зерттеудің теориялық-әдістемелік тәсілдерін анықтайтын қажеттіліктер:

✓ мәнін және мамандық таңдау бойынша мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын;

✓ оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру мәселелерін шешудің отандық және шетелдік тәжірибесін талдау және оның негізгі тенденциялары мен принциптерін анықтау;

✓ информатика сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру белгілері мен шарттарын белгілеу.

Функционалдық сауаттылық ұғымы салыстырмалы түрде өткен ғасырдың 60-шы жылдарының аяғында ЮНЕСКО құжаттарында пайда болды және кейіннен зерттеушілердің қолданысына енді [2]. Шамамен 70-ші жылдардың ортасына дейін зерттеудің тұжырымдамасы мен стратегиясы адамдардың кәсіби қызметімен байланысты: осы салада жетіспейтін білім мен іскерліктің орнын толтыру. Алдағы уақытта бұл тәсіл бір жақты деп танылды. Функционалдық сауаттылық кең мағынада: компьютерлік сауаттылықты, саяси, экономикалық сауаттылықты және т. б. қамтиды.

Функционалдық сауаттылықты анықтаудың нұсқаларын қарастырайық.

Функционалдық сауаттылық (ағылш . functional literacy) - тұлғаның дамуына, жаңа білім мен мәдениет жетістіктерін алуға, жаңа техниканы меңгеруге, кәсіби міндеттерді табысты орындауға, отбасылық өмірді ұйымдастыруға, оның ішінде балаларды тәрбиелеуге, түрлі өмірлік мәселелерді шешуге қажетті дағдылар мен білімді қамтамасыз ететін білім беру нәтижесі.

Безрукова В. С. Мұғалімнің энциклопедиялық сөздігінде функционалдық сауаттылық - (лат.- жолдама) адамның өзіне жүктелген немесе өз еркімен алынған функцияларды орындауға дайындық дәрежесі ретінде анықтайды.

Функционалдық сауаттылық құралады: логикалық сауаттылық элементтері; адамның оның мемлекеттік актілеріне қатысты әртүрлі түрлерін түсінуі және оларды ұстауы; адамның өз өмірі мен қауіпсіздік ережелерін сақтауы; ол тартылған технологиялық процестердің талаптары; ақпараттық және компьютерлік сауаттылық.

Функционалдық сауаттылықтың бұл бастапқы деңгейі алдыңғы қатарлы өркениетті қоғамдарға сай. Функционалдық сауаттылықты түсінудің басқа тәсілі бар: адамның қарым-қатынас мәдениетін қамтамасыз ететін мейірімділік пен достық рухында тәрбиеленуі; тұлғалық-кәсіби дайындық; кәсіби-техникалық дайындық.

Қазіргі педагогтың терминологиялық сөздігінде функционалдық сауаттылық адам қызметінің барлық салаларында сауатты, білікті жұмыс істей алуы ретінде түсіндіріледі [3].

Осылайша, жоғарыда айтылғандарды жинақтай отырып, функционалдық сауаттылық адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметке қатысуына, шығармашылық ойлауға және стандартты шешімдерді табуға, кәсіби жолды таңдай білуге, тіршілік әрекетінің түрлі салаларында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалана білуге, сондай-ақ өмір бойы оқытуға ықпал ететін фактор болып табылады.

Функционалдық сауаттылық-бұл қоғамдық әл-ауқат индикаторы.

Сондықтан Қазақстан үшін оқушылардың функционалдық сауаттылығының деңгейін зерттеу ерекше өзектілікке ие болады, өйткені осы функционалдық дағдылардың барлығы мектепте қалыптасады.

Информатика сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру үш негізгі тапсырманы шешу арқылы мүмкін болады:

1. Оқушының әлеуетіне сәйкес келетін және жеке тұлғаның одан әрі дамуын және білім беруді еңсеру мүмкіндігін, оның ішінде өздігінен білім алу жолымен қамтамасыз ететін білім деңгейіне қол жеткізу.

2. Әрбір оқушының бойында АКТ құралдарымен өз қабілеттерін іске асыруда шығармашылық әлеуметтік маңызы бар іс-әрекет тәжірибесін қалыптастыру.

3. Оқушылардың гуманистік қарым-қатынас және өзара қарым-қатынас тәжірибесін жинақтау.

Функционалдық сауаттылықтың келесі негізгі белгілерін анықтауға болады: жалпы және кәсіптік білім беру бағдарламаларын дербес таңдау негізінде білім деңгейін арттыруға дайындық; мамандықты, бос уақыт және еңбек қызметінің нысандарын саналы таңдау, өз құқықтарын қорғау және өз міндеттерін сезіну қабілеті; қазіргі қоғамда бейімделуге дайындық, жеке тұлғаның сапасын дамыту және өз қауіпсіздігін қамтамасыз ету мүмкіндіктеріне бағдарлау; коммуникативтік іс-әрекет қабілеті.

Цифрлық технологиялар дәуірінде функционалдық сауаттылық компьютерлік сауаттылықпен қатар дамиды, демек, оқушылардың функционалдық сауаттылығын табысты дамыту және информатика сабақтарында негізгі және пәндік құзыреттілікке қол жеткізу үшін келесі шарттарды сақтау қажет: информатика сабағында оқыту іс-әрекет сипатында болуы тиіс; оқу үдерісі дербестік пен жауапкершілікті дамытуға бағытталған; АКТ негізінде өз қызметінің нәтижелері үшін оқушы; мақсатқа жету тәжірибесін алу үшін мүмкіндік беріледі; аттестаттау ережелері оқу процесінің барлық қатысушыларына анық және түсінікті; топтық жұмыстың өнімді нысандары пайдаланылады; сынып ұжымын оқытудың алдыңғы формаларынан әрбір оқушының жеке білім беру траекториясын жүзеге асыруға, оның ішінде интерактивті Инновациялық, жобалау-зерттеу технологияларын, сандық инфрақұрылымды пайдалана отырып көшуді қамтамасыз ету[4].

Демек, оқушы іс-әрекет барысында ғана әрекет ете алады, ал мұғалімнің сабақта күнделікті жұмысы, ол таңдаған білім беру технологиялары, оқушылардың жас деңгейіне сәйкес функционалдық сауаттылығын қалыптастырады. Сондықтан қазіргі заманғы информатика пәнінің кәсіби қалыптасуында терең теориялық дайындық пен қазіргі заманғы білім беру технологияларын сабақта тиімді қолданудың практикалық тәжірибесін, оқушылардың жеке және жас ерекшеліктерін ескере отырып, олардың бейімделуі мен модификациялануына дайындығын қамтитын оның технологиялық құзыреттілігін арттыру проблемасы маңызды болып табылады. Бұл үшін қажет: 1) оқытуда инновациялық әдістерді, заманауи білім беру және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану, яғни қашықтықтан оқыту технологияларын қолдану, үздік оқытушылардың on-line сабақтарын қолдану; 2) оқытудың ең нәтижелі әдістері мен құралдарын таңдауда психологиялық көмек көрсету; 3) кәсіби қызметтің процесі мен нәтижелерін бірлесіп (алқалық) талқылау.

Осылайша, мектепте білім беруді дамытудың қазіргі кезеңінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру және білім беру мазмұнының жаңартылуына, оқу бағдарламаларын, оқулықтарды құруға, мұғалімдердің біліктілігін арттыру және қайта даярлау бағдарламаларын қайта қарауға, оқушылардың алған білімдерін ғалымдар мен практикалық жағдайларда қолдану қабілетіне мониторинг жүргізуге, сондай-ақ оқушыларды оқытудың материалдық-техникалық, психологиялық-техникалық және технологиялық жағдайларын қамтамасыз етуге байланысты.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты// <http://www.akorda.kz/ru/>
2. Мещерякова И. А. функционалдық сауатсыздық. Психологиялық сөздік.// <http://www.anypsy.ru/glossary/funktsionalnaya-negramotnost>

3. В. С. Безрукова. Рухани мәдениет негіздері. (педагогтың энциклопедиялық сөздігі). Екатеринбург-2000

4. Қазіргі педагогтың терминологиялық сөздігі. – М.: 1999

5. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру бойынша 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары

Оқу үрдісінде инновациялық әдіс-тәсілдердің қолданылуы

Ермекова Ш.Ж., «№93 гимназия» КММ

Бүгінгі қоғамның мұғалімдердің алдына қойып отырған басты міндеті, артатын жүгі - сапалы білім берумен қатар жан-жақты дамыған, өзіндік ой-пікірі қалыптасқан тұлға қалыптастыру. Тұлға- қалыптастыруда - оның жаны мен тәнін қатар дамыту, танымдық қызығушылықтарын арттырудың әдіс-тәсілдерін жүйелеп, анықтау, іздеу және қолдану.

Елбасы Жолдауындағы: «Ұлттың бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады» - деген тұжырымы жеке адамның құндылығын арттыру, оны баптайтын оқытушының тынымсыз еңбегі арқасында сапалы нәтижеге қол жеткізу ұғымымен егіз. Тәуелсіз елдің мызғымас тірегі, дінгегі-білімді ұрпақ.

Мемлекеттік білім стандарты жаңа педагогикалық технологияны енгізуді міндеттейді. Сондықтан оқу-тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу-оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып, өз бетінше ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол салатыны анық.

Білім сапасы оқушылардың байқампаздығынан, талдау, жинақтау, абстракциялау іскерлігінен, оқу материалымен жұмыс істеу жолдарын анықтаудан, іс-әрекеттің жүйесін белгілеуден, өз іс-әрекетін бақылап, оған керек жағдайда түзетулер енгізуінен көрінеді.

Педагогикалық озық тәжірибелерді оқу-тәрбие жұмысында үнемі пайдаланып әрі жетілдіріп отыру жақсы нәтижелерге қол жеткізуге зор мүмкіндік береді. Сондықтан, әрбір оқытушы еліміздегі жаңашыл оқытушылардың бай тәжірибесін, белгілі педагогтар мен психологтардың ғылыми еңбектерін тереңінен зерттеп, олардың ұсыныстарын өз қызыметінде шеберлікпен пайдаланғаны дұрыс.

Инновация – педагогикалық процеске оқыту мен тәрбиенің жаңа тұжырымдамаларын, оқу жоспарларын және бағдарламаларын, түрлерін, әдістерін, құралдарын енгізіп, мақсатқа жету. Инновациялық процессіз кез келген оқу орнының дамуы мүмкін емес.

Белгілі ғалым Н.Нұрахметов инновацияны келесідей топтарға бөліп қарастырады:

✓ білім мазмұнындағы инновация;

✓ оқу-тәрбие процесінің әдістемесі, технологиясы, түрі, әдістері және құралдарындағы инновация;

✓ оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудағы инновация;

✓ оқу орындағы басқару жүйесіндегі инновация;

Өзгерістердің сипатына қарай топталған инновация мынадай түрлерге топталады:

✓ жеке, бір-бірімен байланысы жоқ;

✓ модульдық (бір-бірімен байланысты), бір-біріне жақын пәндерге және жас деңгейлері бірдей оқушылармен жүргізілетін оқу-тәрбие жұмыстарына енгізілген жаңалықтар;

✓ жүйелі, барлық оқу орындарында болатын өзгерістер.

Инновацияның түрлері: модификациялық, комбинаторлық, түбірлі.

Инновациялық іс-әрекет – қоғамның әлеуметтік-экономикалық жағдайына сай оқу орындарының жұмысын дамытатын, оқу өміріне оң өзгерістер әкелетін іс-әрекет. Әрбір оқытушы өзінің оқу-тәрбие үрдісін дамыту үшін түрлі құралдар арқылы өзінің іс-әрекетін саналы түрде өзгертеді.

Инновациялық үдерістің кезеңдері:

✓ инновацияның себептері;

✓ жаңалықты жобалау;

✓ жаңалықты жүзеге асыру.

Оқу-тәрбие үрдісіне педагогикалық жаңалықтарды енгізу төрт кезеңнен тұрады.

1. Жаңа идеяны іздеу. Инновацияларды ұйымдастыру, жаңалықтарды іздестіру

2. Жаңалықтарды ұйымдастыру.

3. Жаңалықтарды енгізу. Оқу-тәрбие үрдісінде жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді пайдалану.

4. Жаңалықтарды бекіту.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көп нұсқалық қағидасы бекітілген, сол себепті білім мекемелерінің педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны тиімділігіне қарай тандап, пайдалану оқытушыдан үлкен шеберлікті талап етеді.

Оқу орындарындағы білім сапасын арттыру үшін:

✓ Сабақта интерактивті әдістерді қолдану;

✓ Әр оқушының психологиялық ерекшеліктерін ескеру,

✓ Міндетті деңгейдегі білімді қалыптастыра отырып, мүмкіндік деңгейлерін ашу;

✓ Инновациялық технологияларды сынау арқылы тиімділігін арттыру, оқу орны жағдайына бейімдеу қажет.

Заман талабына сай технологияларды қолдану ауқымы, олардың түрлері өзгеріп отырады. Бірақ ең бастысы - технологияларды тиімді, жүйелі қолдану.

Инновациялық технологиялар:

✓ Сын тұрғысынан ойлауды дамыту;

- ✓ Саралап даралап оқыту;
- ✓ Жобалау технологиясы;
- ✓ Деңгейлеп оқыту технологиясы;
- ✓ Сатылай кешенді талдау;
- ✓ Модульдік оқыту технологиясы.

Инновациялық технологияның нәтижелері:

1. Түрлі әдістерді пайдалану сабақтың нақты мәнін терең ашуға көмектеседі.

2. Оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады.

3. Олардың әрқайсысының деңгейін анықтауға болады.

4. Оқушылардың көпшілігін бағалауға мүмкіндік бар.

5. Оқушыларды ізденіске баулып, өз бетінше жұмыс істеуге үйретеді.

6. Оқушылардың қабілеттері, ұйымшылдығы, шығармашылық белсенділігі артады.

7. Жеке тұлғалық сипатын дамытуда, шығармашылығын шыңдауда өзіне деген кәсіби сенімін қалыптастырады.

Жаңа технологияны меңгеру оқытушының интеллектуалды, кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық және адами келбетінің қалыптасуына оң әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруға көмектеседі.

Жаңа технологияларды енгізу барысында оқытушы келесі іс-әрекеттерді дұрыс ұйымдастыра білуі керек:

1. Жаңа технология қолдану арқылы қол жеткізетін нәтижелердің теориялық негізін;

2. Жаңа технологиялардың көмегімен шешілетін мәселелерді;

3. Оқушылардың жұмыс әдістерін;

4. Жаңа технологияда оқытушы қолданатын әдіс-тәсілдерді;

5. Жаңа технологияны қолдану арқылы қол жеткізетін нәтижелерді;

6. Оқушыларды жаңа технологияда жұмыс істеуге үйрету әдісін.

Білімді меңгерту - оқушының танымдық талдау жасай отырып, оны орынды пайдалана білуі арқылы жүзеге асатын құбылыс. Бұл оқушылардың есте сақтау, ойлау, талдау қабілеттерін арттырады.

Сабаққа іріктеліп алынған жаттығу, тапсырма, ойындардың шығармашылық сипатта болуы өте маңызды. Оның маңыздылығы: оқушылар үшін практикалық құндылығының болуынан; оқушылардың өмірімен байланысты болуынан; олардың интеллектуалдық қабілеттерінің дамуына жағдай жасалуынан; оқушылардың қызығушылығын туғызуынан; оқытудың практикалық мақсаттарына сай болуынан көрінеді.

Жаңа ғасырдағы Қазақстан Мемлекетінің үміт артар ұрпағын білімді, мәдениетті, бәсекеге қабілетті, интеллектуалды азамат етіп шығару мұғалімдерге жүктелген абыройлы міндет болып табылады. Сондықтан қазіргі білім берудің ұлттық моделіне көшу – оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін игеруді қажет етеді. Жаңа инновациялық іс- әрекетпен қаруланғанб

педагогикалық-психологиялық диагностиканы қабылдай алатын шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл оқытушы ғана бұл мақсатқа жете алады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Нағымжанова Қ.М. Оқу процесінде инновациялық іс-әрекеті. Өскемен: МедиаАльянс, 2004.
2. Инновационное обучение: стратегия и практика. Под.ред. В.Я.Ляудис.- М.: Изд-во МГУ, 1994.
3. Кларин М.В. Инновационные модели учебного процесса в современной зарубежной педагогике.: -М2009.
4. Бейсенбаева А.А. Пәнаралық байланыс негізінде оқу процесін ұйымдастыру.-Алматы,РБК,1995.54-55 б.

Белсенді оқыту әдіс-тәсілдерін талғау

Жомарт Н., №61 ЖББОМ

Жаңартылған білім жүйесіндегі негізгі жаңалықтың бірі – белсенді оқыту әдіс-тәсілдерін сабақ үдерісіне кеңінен енгізу. Оқыту тәсілдері әмбебап, бір тәсілді түрлі сабақтарда пайдалануға болады. Оқушылар үйренген тәсілдерін мектеп қабырғасында ғана емес, мектептен тыс уақытта, күнделікті өмірінде есептерді шешуде пайдалана алады, бұны оқу бағдарламасының келесі үзіндісінен байқаймыз: «оқу бағдарламаларының тек пәндік білім мен білікке ғана емес, сонымен қатар кең ауқымды дағдылардың қалыптасуына бағыттылығы оның ерекше өзгешелігі болып табылады» (*Математика . Орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында бастауыш мектепке (1-4 сыныптар) арналған оқу бағдарламасы . – Астана, 2016 , 6 б.*). Мұнда «кең ауқымды дағдылар» дегені сабақ үстінде білім алу үшін қолданатын стратегиялар, яғни әдіс-тәсілдер болмақ. Осыған байланысты, белсенді оқыту әдіс-тәсілдерін өте көп түрі пайда болды. Тәсіл түрлері өте көп болғандықтан, мұғалімдер және оқушылар арасында аздап абыржу орын алды. Мұғалім тұрғысынан - тәсілді таңдау, талғау сұрағы туындаса, оқушы тұрғысынан - мұғалімнің талап еткен тәсілін түсіну, дұрыс орындау сұрағы туындады. Белсенді оқыту әдіс-тәсілдері қолданылатын сабақта оқушылар сабақтан бұрын мұғалімнің тәсілі бойынша талап етілетін іс-әрекетті түсінуі қажет. Мұғалімнің сабақтарында қолданатын тәсілдері оқушыларға неғұрлым таныс, үйреншікті болса, сабақ соғұрлым нәтижелі болмақ. Өйткені оқушылар дағдыланған және тәсілді түсінуге күшін, уақытын жұмсамайды.

Мұғалім оқушыға сабақпен қоса әдіс-тәсілді үйретеді. Бұл сәтте мұғалімнің бірізді болып, сабақ үдерісіне тәсілдерді «мөлшерлеп» енгізе бастағаны маңызды. Оқушылардың бір тәсілді үйреніп болғанына

байланысты, келесі тәсілдерді үйретуге көшуіге болады. Осылайша оқушылардың білетін тәсілдер қоры пайда болады, ал мұғалім тарапынан «оқушылардың білетін тәсілдері» деп таңдауға мүмкіндік пайда болады. Оқу үдерісінің бірізділігін сақтап, тәсілді қолдану тұрғысынан қарапайым және түсінікті қылдыру үшін информатика сабағын келесі түрде ұйымдастырамын.

Сабақтың басы: оқушыларды сабақ сайын емес, бөлім сайын топқа бөлемін, демек бір бөлімді өтіп болғанша оқушы тұрақты бір топта отырады. Информатика пәні аптасына бір рет қане болады және оқушылар жарты сабақ топпен жұмыс істесе, жарты сабақта компьютер алдында жеке жұмыс жасайды. Үй тапсырманы сұрау үшін «Өрмекші торы» әдісі, немесе осыған ұқсас «Сұрақты қағып ал» әдісі. Жаңа тақырыпты бастау үшін болжау стратегиясын қолдану, «Мағынаны тану» әдісі.

Сабақтың ортасы: танысу үшін сканерлеу, тұжырым картасы, сабақ типіне байланысты болады.

Сабақтың соңы: кері байланыс ретінде Венн диграммасы, рефлексия – «Бес саусақ» әдісі.

Оқушылар сабақта болатын тәсілдерді үйренсе, алдын-ала білсе өздеріне сенімділігі артады, сабаққа деген ынта пайда болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында бастауыш мектепке (1-4 сыныптар) арналған оқу бағдарламасы . – Астана, 2016 , 6 б.

Жаңартылған білім жүйесінің дамуындағы информатика

Меерманов Д. Ө., «№ 97 гимназия» КММ

Ұлт көшбашысы, елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Алға тартқан озады, кейін кеткен тозады. Біз жылдан-жылға жаңарып, жаңғырып келеміз», - деп, елдің ертеңгі жарқын болашағы жайында өте сенімді пікір айтты.[1,с.23] Тәуелсіздік алған күннен бастап алға ұмтылып келе жатқан мемлекетіміздің сан салаларымен қатар білім саласында да көптеген жаңалықтар болып жатыр. Білім берудің жаңартылған бағдарламасы құрылып, сол бағдарлама аясында қыруар жұмыстар атқарылып, ғылым жаңғырып келуде.

Ертеңіне сеніммен қарайтын ел болу үшін, алдымен, бесігімізді түзеу керек. Ол, әрине, балалардың тәрбиесі мен білімі. Баланың толыққанды білім алып, жан-жақты жетілуі, дарындылығының дамуы, беделінің көтерілуі мен қызығушылығының артуы шебер ұстаздың толағай еңбегінің нәтижесінен көрінеді. Сондықтан, әр сабаққа мерекеге дайындалғандай үлкен дайындықпен келу – бар мұғалімнің негізгі міндеті деп білемін.

Қазақтың алғашқы ұстазы, жазушысы, ақыны Ыбырай Алтынсарин айтқанындай, «Оқыту процесінде қалай болса солай оқытпай - ғылым, білім

беру жүйесі сақталу керек». Бұл жүйенің бірізділігін сақтап, болып жатқан жаңалықтар мен өзгерістерге төзіп, жан-жақты ізденіп, білім алушыларды шығармашылдыққа, ізденімпаздыққа ынталандырып, ғылымға құштарлығын арттырып жүрген ұлағатты ұстаздар да мол. [2, с.45]

Сандық технологияны да қатар тізгіндеп, ақпараттық құралды тереңінен пайдаланып та үлгеріп жатыр. Осы тұста оқушыларға ақпараттық есептеу техникасын бастауыш сыныптан бастап үйретенді мемлекеттік бағдарлама жөн деп санады. Сондықтан, қазір еліміздің барлық мектептерінде, білім беру ошақтарында ақпараттық есептеу технологиясы жас бүлдіршіндерге де оқытылады. Апталық жүктемесі аз болғанымен, баланың ауқымды білім алуына мұғалім шеберлігі септігін тигізеді.

Өз тәжірибемнен сөз қозғайтын болсам, сабақ барысында топтық, жұптық және жеке жұмыс түрлерін пайдаланамын. Сабақ жоспарын жеті модуль аясында құрастырып, әрбір тапсырманы берер алдында оқушылардың жас ерекшелігін ескеріп отырамын. Өйткені берілген тапсырманы ойдағыдай орындау үшін, білім алушы өзін еркін сезінуі қажет. Ол үшін оларғы ыңғайлы жағдай жасап, әр баланың ерекше қабілетін ескеріп отырамын. Ерекшеліктері мен өзгешеліктерін ескере отырып, дарынды жіне талантты баланы анықтап ауға жағдай туындайды. Күрделі сұрақтар қоя отырып, оларды сын тұрғысынан ойлауға, сыни көзқарастарын қалыптастыуға болады. Баатауыш сынып оқушыларымен көбінесе, ойынға негізделген стратегияларды қолданамын. Баланы ойнай отырып, ойлатуға жұмыс істеп келемін. Өзара пікірталас туындаған жағдайда, олар бір-бірінің қатесін түзей отырып, өз қателіктерін де түзеп алады.

Ал жоғары сынып оқушыларымен жұптық жұмыс түрін жиі пайдаланамын. Бұл жастағы балалар жасөспірім болғандықтан, оларға тапсырманы жұптасып орындаған ыңғайлы болып келеді. Ақпараттық коммуникативтік технологияларды жас ерекшеліктерін ескере отырып, таңдап аламын. Жаңа әдіс-тәсілдердің ішінен «Ара» стратегиясы арқылы үй тапсырмасына қызыға жауап береді. Ал рефлексияда көбінесе, «Сэндвич» тәсілін қолданамын.[3,с.9] Кей жағдайда, сабақтың басында термометр арқылы оқушылардың бастапқы білімін өзіндік бақылау арқылы анықтап алып, сабақ соңында жаңа білімді қаншалықты меңгергендерін анық және нақты бағалауға қол жеткіземін. Бағалаудың бұл тәсәлә, әрі жаңаша, әрі қарапайым, сонымен қатар, қол жетімжі, ең бастысы, балаларға өте қызықты.

Қазақтың ойшылы, зерттеуші ғалымы Шоқан Уәлиханов «Халықтың кемеліне келіп өркендеп өсуі үшін ең алдымен азаттық пен білім қажет», - деп бүгінгі күнді біліп айтқан іспетті. Қазіргі таңда еліміздегі білім беру дәрежесі жоғарылаған. Жастардың білімге құштарлығы артқан. Өз болашағының жарқын болуы кемел білім алуда екенін түсінген, тұшынған.[4,с.25]

Өз пәнім, мамандығым компьютермен тікелей байланысты болғанымен, оқушыларға үнемі, ең басты білім көзі кітапта екенін қайталап айтып отырамын. Оларға Н.Ә. Назарбаевтің «Білім — кітапта. Қазіргі таңда балалардың көбісі компьютерде отырады. Сондықтан, болашақта кітап

оқығандар компьютерде отырғандарды басқарады.», - деген сөзін жиі-жиі ескертіп, кітап оқуға үгіттеп келемін.[5,с.15] Сөз соңында, қазақтың ұлы ақыны, ойшыл ғұламасы, дана, дара ақыны – хәкім Абайдың «Адамның көңілі шын мейірленсе, білім - ғылымның өзі де адамға мейірленіп, тез қолға түседі. Шала мейір шала байқайды», - деген сөзін алға тартамын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Абайдың қара сөздері», Алматы, 2016ж.
2. Қазақстна Республикасы Білім және ғылым министрлігі Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. 2017-2018 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы әдістемелік нұсқаулық хат. Астана, 2017ж.
3. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9 сыныптарына арналған «Информатика» пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасы, 2017ж.
4. Қазақстна Республикасы Білім және ғылым министрлігі Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы «Назарбаев зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымы. Жалпы білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериялды бағалау басшылығы, Астана, 2016ж.
5. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы ұсынған

Жаңартылған білім беру мазмұнында заманауи педагогтың кәсіби құзыреттілігіндегі ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдануы

Сыздыкова Г.М., «№27 ЖББОМ» КММ

*«Шынайы компьютерлік сауаттылық компьютерді және компьютерлік идеяларды қолдана білуді ғана емес, сонымен қатар оны қашан қоданатыны жөнінде білімнің болуын білдіреді»
Сеймур Пайперт*

Қазіргі таңда «кәсіби құзыреттілік» терминінің әртүрлі түсіндірмесі бар. Олардың бірі - «кәсіби құзыреттілік – яғни мұғалімнің өзінің кәсіби іс-әрекетінің тиімді жүзеге асыруға қабілеттілігі».

Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі – көп қырлы ұғым. Атап айтқанда, А.С. Белкин педагогтың 70-тей құзыреттілігін анықтаған. Ақпараттық құзыреттілік білім беруді дамытудың заманауи деңгейінде негізгі құзыреттіліктердің бірі болып табылады.

Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі оның технологиялық тұрғыдан ойлай білу шеберлігінде көрінеді әрі педагогикалық іс-әрекетте ақпаратты меңгеру мен қолдануда аналитикалық, жобалық, жобалау және рефлексиялық шеберліктің болуын көздейді. Одан басқа ақпараттық құзыреттілік мұғалімнің ақпараттық, технологиялық мәдениетінің құрамдас бөлігі болып табылады, кіріктірілген қызметтерді орындайды, жалпы педагогикалық және арнайы білім мен біліктілікті байланыстыратын бөлім болып табылады. «Ақпараттық құзыреттілік» терминінің қазіргі түсіндірмесінде көбінесе компьютерлік ақпараттық технологияларды қолдануды атап өткен жөн, ал нақтырақ терминді «компьютерлік ақпараттық технологиялар» деп түсіндірген дұрысырақ. Сондай-ақ, Я.И. Кузьминов «ақпараттық құзыреттілік» ұғымына мұғалімінің іс-әрекетінің әдістемелік аспектісін де енгізеді.

Мұғалімінің ақпараттық құзыреттілігі компьютерді оқып білу, ақпараттық технологияларды кәсіби іс-әрекет үдерісінде оқыту құралы ретінде қолдану кезеңдерінде қалыптасады және кәсіби жетілудің бір қыры ретінде қарастырылады.

Замануи педагог ақпараттық құзыреттілікті меңгеруі тиіс, яғни ақпараттық ағымға бейімделіп, ақпараттың түрлі дереккөздерімен жұмыс істей білуі, қажетті материалды таңдай, әрі іріктей, оны жіктей, қорытындылай білуі және оған сыни тұрғыдан қарай білуі тиіс.

Педагогтің ақпараттық құзыреттілігі – педагогтің цифрлық технологияларды қолдану, коммуникация құралдарын және/немесе компьютерлік желілерге қол жеткізу, басқару, кіріктіру, бағалау және ақпараттық білім беру ортасында тиімді кәсіби әрекет ету мақсатында білім беру ақпаратын жасау үшін қолдана білу қабілеті, басқша айтқанда педагогтің ақпараттық құзыреттілігі дегеніміз - әртүрлі ақпараттық құралдарды қолдану ғана емес, сонымен қатар оларды педагогикалық іс-әрекетте тиімді қолдану болып табылады.

Құзыреттілік – берілген пәндік салада тиімді іс-әрекет ету үшін қажетті білім мен тәжірибенің болуы.

Ақпараттық құзыреттілік – тұлғаның әртүрлі ақпаратты қолдану, табу, сақтау және түрлендіре білу қабілеттілігі.

Педагогтің ақпараттық құзыреттілігі – кәсіби-педагогикалық іс-әрекетте тиімді шешім қабылдауға мүмкіндік беретін пәндік-арнайы білімді ұйымдастырудың ерекше түрі. Ол білім беру үдерісінде ақпараттық және Интернет-технологияларды меңгеруді әрі қолдануды көрсетеді.

Цифрлық білім беру қоры (ЦБК) – білім беру мақсаттарына арналған мазмұны оқшауланған бір нысан. Ол сандық, электронды, «компьютерлік» түрде ұсынылған.

Цифрлық білім беру қоры – компьютерде жеке файл немесе өзара байланысқан файлдар тобы түрінде ұсынылған аудиовизуалды ақпараттың кез келген үзіндісі.

Ақпараттық - коммуникациялық технологияларды (АКТ) – құзыреттілікті қалыптастыру үшін төмендегілер қажет:

- Дербес компьютер қызмет етуі және АКТ дидактикалық мүмкіндіктері туралы ұғымның болуы;
- Microsoft Office құралдарымен көрнекі және дидактикалық материалдарды дайындаудың әдістемелік негізін меңгеру;
- педагогикалық іс-әрекетте Интернет және цифрлық білім беру қорын қолдану;
- АКТ қолдануға оң мотивацияны қалыптастыру.

Мұғалімнің ақпараттық құзыреттілігі компьютерді үйрену, кәсіби іс-әрекеті үдерісінде ақпараттық технологияларды оқыту құралы ретінде пайдалану кезеңдерінде қалыптасады және кәсіби жетілудің бір қыры ретінде қарастырылады.

Заманауи педагогтің АКТ-құзыреттілігі оның табыстылығының маңызды көрсеткіштерінің бірі болып табылады және оның кәсіби құзыреттілігінің деңгейін әрі қарай арттырудың қажетті алғышарты болып табылады.

Мен осы ғылыми жобамда ақпараттық құзыреттілікті қалай пайдаланатынымды айтқым келеді. Мысалы: 3 сыныпта «Қайталанатын үлгілер» тақырыбы бойынша өткізілген ашық сабақта АКТ қолдандым. Сабақ барысын өткен сабақты, жаңа сабақты презентация, видео арқылы түсіндірдім. Мұғалім оқушылармен қайталау сабағын «Мозайка» ойыны арқылы сұраққа жауап беріп мозайка құрастырады. Бұл ойында аққала жиналған мозайканы досына сыйлық ретінде беру үшін оқушылардан көмек сұрайды. Осы жерде тоқталып кетсек, қайталау сабақты АКТ-мен байланыстырып, оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыру және өткен сабақты АКТ байланыстыру.

Тағы бір ерекшелігі бастауыш сыныпта сергіту сәті қолдану өте тиімді, себебі оқушылар сергіту үшін цифрлық білім беру қоры (ЦБҚ) көп деген сергіту сәттерін пайдалануға болады. Сондықтан информатика сабағы болғандықтан оқушыларды 10-15 минутка компьютерде Paint бағдарламасында жұмыс жасату өте тиімді. Оқушы жұмыс істеу барысында Paint графикалық редакторында фигураларды қолдану, суреттің өлшемін өзгерту, бағытын ауыстыру, суреттің бөлігін көшіру арқылы симметриялық сурет салу арқылы білімдерін жетілдіреді.

Қазіргі кезде жаңартылған білім беру мазмұнында ақпараттық құзыреттілікті иемдену педагогке көптеген мүмкіншіліктер береді. Олар өз алдына білім беру ортасын молайтуға және білім беру үдерісін серпінді етуге мүмкіндік туғызады.

Мұғалімнің ақпараттық құзыреттілігін қалыптастыру оның біліктілігінің маңызды бөлігі болып табылады. Ақпараттық құзыреттілік туралы жүйелі, біртұтас түсінік, оның құрылымын анықтау, қалыптасуының өлшемдерінің қызметі мен деңгейін дәйектеу, білім беру іс-әрекеті аясында оқу үдерісін мақсатты әрі тиімді ұйымдастыруға, пәндік арнайы білім деңгейін арттыруға, оқу ісінде тиімді шешім қабылдауға, білім алушыны мақсатты әрі жүйелі түрде дамытуға мүмкіндік береді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. <https://infourok.ru/statya-informacionnaya-kompetentnost-pedagoga-2216666.html> , [1,36].
2. <https://center-yf.ru/data/Kadroviku/informacionnaya-kompetentnost-pedagoga.php>.

Білім беруде қашықтан оқыту технологияларын қолдану

Шокпарова Ш.К., №66 мектеп-лицей

Қашықтан оқытудың пайда болғанына, салыстырмалы түрде алғанда, көп уақыт өткен жоқ. Өзінің жаңашылдығымен әлемнің үздік әдістемелік тәжірибелеріне, қазіргі заман талабына сай келетін үздік педагогикалық технологияларға сүйенеді. Әдістемелік еркіндігі мен тәуелсіздігі жағынан дәстүрлі білім берумен бәсекелесе алады.

Қашықтан оқыту оқушылардың топтық жұмысы, белсенді таным үдерісі, ынтымақтаса оқыту, әр түрлі ақпарат көздерімен жұмыс жасау тәрізді педагогикалық технологияларға негізделеді. Бұл технологиялар зерттеу, проблемалап оқыту әдістері, білімді қолдана алуға, жеке және топтық жұмыстарға арқа сүйейді.

Ынтымақтаса оқыту (collaborative learning)

Бұл технология күрделі, ынтымақтаса оқыту кезінде оқушылар бірлесе жұмыс істеп, жаңа білімдерін жүйелеп, жіктеу және құрылымын қайта құру арқылы өздері үшін жаңалықтар ашады. Педагог оқушылардың алдына оқу міндеттерін қояды, әрі қарай қарым-қатынас үшін жағдай жасайды, ынтымақтаса жұмыс істеуге оңды психологиялық климат туғызады.

Ынтымақтаса оқыту технологиясын қолданар алдында мұғалім алдын ала дайындық жұмыстарын жүргізеді: топ мүшелерін бір-бірімен таныстыру, топ ішіндегі қарым-қатынасты орнату, сөзжарыстарды ұйымдастыру, қатысушылардың әлеуметтік-психологиялық типтерін анықтау, т.с.с. Егер ынтымақтаса оқыту әдісі қашықтан оқыту кезінде қолданылса, қатысушылардың тікелей қарым-қатынасы болмағандықтан қиындықтар туындауы мүмкін, Бірақ чат, аудио, веб камера арқылы байланысу, тәжірибе көрсеткендей, ұжым ішінде оңды қарым-қатынас орнатуға жағдай жасай алады.

Кооперативті оқыту технологиясы (Cooperative Learning)

Кооперативті оқыту деп кіші топтар арқылы оқытуды айтады. Сынып оқушылары кіші топтарға бөлініп, мұғалім дайындаған нұсқаулық бойынша жұмыс жасайды. Әрбір оқушы өзіне берілген тапсырманы, материалдың бөлігін тыңғылықты зерделейді. Кейін оқушылар зерделеген жадығаттарымен бөліседі. Жадығаттар тізбегінің біреуі орындалмай қалса, тапсырма орындалмаған болып есептеледі

Проблемалап оқыту технологиясы

Проблемалап оқыту кезінде оқушылардың назары негізгі мақсаттарына шоғырланғандықтан, таным белсенділігі артады, проблемаларды шешу машықтары дамиды. Оқушылар кіші топтарда жұмыс істейді. Мұғалім сырттай бақылаушы ролін атқарады. Проблеманы шешу барысында оқушы өздігінен көп көлемде білім ала алады, олар сыни тұрғыдан ойланып, талдау жасайды, жаңа ақпарат көздерін іздейді. Әсіресе жаратылыстану пәндерінде бұл оқыту түрін қолдану жақсы нәтиже береді.

Жеке және дифференциалдап оқыту

Жекелеп оқытуға көшер алдында мұғалім тестілеулер арқылы оқушының білім деңгейін, қабілеттерін анықтап алуы керек. Қажетті оқыту құралдарын таңдап, жеке консультациялар арқылы оқу мақсаттарына сай оқушымен жұмыс жолға қойылады. Оқушының жеке даму траекториясы да ескерілуі керек. Қашықтан оқытуда алдын ала тестілеу арқылы білім алушылардың деңгейлері тексеріліп, тапсырмалар құруда, ынтымақтастық топтарды жасақтауда міндетті түрде ескерілуі керек.

Интернетке бағыталған педагогикалық технологиялар

Қашықтан оқыту кезінде дәстүрлі педагогикалық технологиялар өзгертілген күйде кеңінен қолданылады. Қолданылатын технологиялардың осы ерекшеліктеріне тоқтала кетелік.

1. Жекелей оқыту

Менторство (жеке тәлімгерлік)

Бұл, әсіресе і дарынды балалармен жұмыс істеуде маңызды. Оқушылармен интернет арқылы жұмыс істеуде бұл жұмыс түрі өте қолайлы. Себебі оқушылар ментормен электронды пошта немесе чат арқылы хабарласқанда, өздерін еркін сезінеді. Оқушы тақырыпты игергенде немесе тапсырманы орындағанда менторлық аяқталады.

2. Жұптық оқыту

Репетиция

Екі қатысушы қорытынды презентацияға (жобаны қорғауға, конференцияда баяндама жасауға, т.с.с.) дайындалып жатыр делік. Әрқайсысы өзінің презентациясын дайындады. Олар бірінің алдында бірі презентацияларын қорғайды, шара барысында қойылуы ықтимал сұрақтарды қояды. Екі оқушы бір-юірін толықтырып, презентацияларына өзгерістер енгізеді, жетілдіреді.

Хабарласу бойынша достасу

Оқушылар интернет желісінде хабарласа отырып, достаса алады. Электрондық поштамен немесе чатпен хабарласу шет тілдерді үйренетін оқушылар арасында кең тараған. «Хабарласу арқылы достасу» алдына нақты мақсаттар қойылып, оқу курсы шеңберінде жоспарлы жүргізілуі керек.

Бірлескен шығармашылық жұмыс.

Бұл тәсіл телекоммуникациялық жоба жасаған оқушыларға жақсы таныс. Оқушылар екі адамға бір шығармашылық тапсырма алады да бірлескен

авторлар ретінде жұмыс жасайды. Олар әрқайсысының атқаратын рольдерін келісіп алады немесе мұғалім рольдерді бөліп береді.

Сынпікір жазу

Сынпікір жазу дайындық әдісіне ұқсас. Мұғалім оқушыларға мәлімет жазып, бір-бірінің мақалаларына сынпікір жазуға тапсырма береді. Жұмыс аяқталған соң оқушылар мәліметтері мен сынпікірлерін мұғалімге жібереді. Мұғалім бағалап, пікірін айтады.

3. Ұжымдаса оқыту.

Диспут

Диспут – оқушылармен көпшілік алдында сөзжарысқа түсетін белсенді жұмыс түрі. Диспуттар офф-лайн немесе он-лайн режимінде ұйымдастырылуы мүмкін. Диспут бейнеконференция түрінде немесе офф-лайн режимінде ұйымдастырылуы мүмкін. Офф-лайн режимінде қатысушылар форумға немесе арнайы ұйымдастырылған сайтқа пікірлерін жариялайды.

Баяндама (презентация)

Баяндама, әдетте, қашықтан оқытуда бейнеконференция түрінде өткізіледі. Сонымен қатар сайтқа орналастыру арқылы офф-лайн режимінде де ұйымдастырылуы мүмкін. Мұғалім баяндаманың қашан, қай жерде жасалатынын айтады.

Сарапшылармен кездесу.

Сарапшылар, әдетте, кәсіби мамандар болып келеді, олар оқушылардың алдында шеберлік сыныптарын көрсетеді немесе олардың сұрақтарына жауап береді. Бұл мультимедиалық форум немесе электрондық пошта арқылы, желілік форумды қолдана отырып офф-лайн режимінде өтуі мүмкін.

Ұйымдастырушы қатысушыларға алдын ала сарапшы туралы мәлімет береді, оның аты-жөнін, құзыреттілігін, айналысып жатқан жұмысын, желіде кездесу түрін хабарлайды. Оқушылар сұрақтарын ұйымдастырушы арқылы сарапшыға жібереді. Сарапшы өз кезегінде сұрақтарды талдап, жүйелеп, жауаптарын дайындайды, оқушылар аудиториясының деңгейінен хабардар болады.

Пайдалаған әдебиеттер:

1. Білім беру ұйымдарына электрондық оқыту жүйесін енгізу жағдайында педагогтардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру әдістемесі / Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. // Алматы:АҚ «ҰБАО «Өрлеу», 2013.

2. Қазақстан және ТМД елдеріндегі білім беруді ақпараттандырудың IV Халықаралық форумының ғылыми мақалалар жинағы (18-19 бет.38-39 бет. 118-119 бет. 460-461 бет).

3. Журнал «Мектеп» № 11(6 бет)

4. Журнал «Информатика негіздері» № 1 – 2010 ж (11-14 б)

Методические подходы в развитии функциональной грамотности учащихся

Серикбек Д.К, № 93 гимназия КГУ

«Каждый казахстанец должен понимать, что образование-самый фундаментальный фактор успеха в будущем.»

Н.А.Назарбаев

В Послании Президента РК Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан 2050» Новый политический курс состоявшегося государства» большое внимание уделяется вопросам сферы образования. «Чтобы стать развитым конкурентоспособным государством, мы должны стать высокообразованной нацией» отмечено в Послании [1,стр3].

Для повышения конкурентоспособности образования, развития человеческого капитала путем обеспечения доступности качественного образования, тем самым обеспечивая устойчивый рост экономики нашей республики- была разработана Государственная Программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы. Одним из программных целей программы является «формирование в общеобразовательных школах интеллектуального , физических и духовно развитого гражданина Республики Казахстан, удовлетворение его потребности в получении образования , обеспечивающего успех в быстро меняющемся мире, развитие конкурентоспособного человеческого капитала для экономического благополучия страны».[2, стр 5].

Внедрение современных методов и технологии, повышения качества образования является гарантией развития Казахстана. В современной школе существуют различные автоматизированные системы управления. Информационно-образовательная среда (ИОС) образовательного учреждения должна включать в себя совокупность технологических средств (компьютеры, базы данных, коммуникационные каналы, программные продукты и др.), культурные и организационные формы информационного взаимодействия, компетентность участников образовательного процесса в решение учебно – познавательных и профессиональных задач, с применением информационно-коммуникационных технологий(ИКТ) , а так же наличие служб поддержки применения ИКТ.

Необходимо так же уделять большое внимание функциональной грамотности наших детей, в целом всего подрастающего поколения . Это важно, чтобы наши дети были адаптированы к современной жизни. Одной из приоритетных задач современного образования является формирование у молодого поколения активной гражданской позиции, социальной ответственности, чувства патриотизма ,высоких нравственных и лидерских качеств. Эти ценности должны стать основной современной системой

воспитательной работы. Термин «функциональная грамотность» был введен в 1957 году ЮНЕСКО. Формирование функциональной грамотности - сложный, многосторонний ,длительный процесс. Достичь нужных результатов можно лишь умело, грамотно сочитая в своей работе различные современные образовательные педагогические технологии. Современные исследователи определяют функциональную грамотность как социально-экономическое явление и связывают уровень ее сформированности с уровнем благосостояния населения и государства в целом. Обучение учащихся процессу самостоятельной добычи , анализа, структурирования и эффективного использования информации для максимальной самореализации и полезного участия в жизни общества, выступает ведущим направлением процесса модернизации системы образования ряда государств Европы и Азии, в частности Республики Казахстан.

Ядром данного процесса выступает функциональная грамотность, так как под ней понимают « способность человека решать стандартные жизненные задачи в различные сферах жизни и деятельности на основе прикладных знаний». Функциональная грамотность составляют: элементы лексической грамотности; умения человека понимать различного рода касающиеся его государственные акты исследовать им; соблюдение человеком норм общественной жизни и правил безопасности, требование технологических процессов, в которые он вовлечен; информационная и компьютерная грамотность.

Функциональная грамотность- это уровень образованности , который может быть достигнут учащимся за время обучения в школе, и предполагает способность человека решать стандартные жизненные задачи в различных сферах жизни. Выделяется несколько основных видов функциональной грамотности:

-*коммуникативная грамотность*, предполагающая свободное владение всеми и видами речевой деятельности; способность адекватно понимать чужую устную и письменную речь; самостоятельно выражать свои мысли в устной и письменной речи, а так же компьютерной, которая совмещает признаки устной и письменной форм речи;

-*информационная грамотность*-умение осуществлять поиск информации в учебниках и в справочной литературе, извлекать информацию из Интернета и компакт дисков учебного содержания, а так же из других различных источников, перерабатывать и систематизировать информацию и представлять ее разными способами;

-*деятельностная грамотность*- это проявление организационных умений и навыков, а именно способности ставить и словесно формулировать цель деятельности ,планировать и при необходимости изменять ее ,словесно аргументируя эти изменения ,осуществлять самоконтроль ,самооценку ,самокоррекцию и др.[3,стр 12].

«В системе приоритетов молодежи образование должно стоять первым номером. Если в системе ценностей образованность станет главной

ценностью, то нацию ждет успех» ,сказал Глава Государства Н.А. Назарбаев в одном из своих докладов гражданам страны. Казахстан сегодня является в числе самых передовых стран мира по доле бюджетных расходов на образование.

Основная задача общеобразовательной школы – это создание всех возможностей и обеспечение условий ,чтобы ученики овладевали новыми знаниями ,обретали новые навыки и могли эффективно использовать знания и технологии в повседневной жизни. Формирование функциональной грамотности учащихся в современной образовательной системе может быть решена в контексте каждой образовательной области ,а также каждого учебного предмета. Процесс формирования функциональной грамотности учащихся в сфере коммуникации непрерывен и протекает в течение всего времени обучения в школе. Мы на своих занятиях используем эти основные виды функциональной грамотности. Можно использовать готовых цифровых образовательных ресурсов(ЦОР) для изучения целой темы урока или выбрать небольшой фрагмент из блока, сопровождая комментариями по ходу воспроизведения. Используя инструментарий информационных технологий и уровень подготовленности школьников ,можно построить интегрированный урок ,создать интегрированные задания, интегрированный модуль для обучающихся любого возраста. Школьники ,активно использующие навыки работы с компьютером ,применяют в самостоятельной работе более высокий уровень умений ориентации в бурном потоке информации. Применение новых информационных технологий методически грамотно , позволяет повысить познавательную активность учащихся ,обеспечить наглядность представления практически любого материала ,обучать современным способам самостоятельного получения знаний ,что, безусловно, явится условием достижения нового качества образования.

Для эффективного формирования функциональной грамотности применимы коммуникативные , творческие и игровые методы: дискуссии, дебаты ,проекты ,упражнения и индивидуальные задания ,алгоритмы ,игровые задания. Функциональная грамотность в сфере коммуникации- это уровень образованности ,индивидуально-личностный результат образования ,характеризующийся способностью личности к общению и коммуникации в стандартных и нестандартных ситуациях с использованием знаний норм общения и правил создания текстов/утверждений ,навыков работы с информацией ,служащие основанием развития ключевых коммуникативных компетенций личности.

Применение на уроках информационно-коммуникативных технологий (ИКТ) дало возможность :

- дифференцировать процесс обучения;
- индивидуализировать образовательный процесс;
- осуществлять поиск информации в сети Интернет;
- управлять учебной деятельностью и контролировать результат усвоения нового материала.

Все вышесказанное является признаками основных видов функциональной грамотности, которую формируют и развивают в различных видах учебной и внеучебной деятельности.

Список литературы:

1. Послание Президента Республики Казахстан – Лидера нации Н.Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан -2050»:новый политический курс состоявшегося государства». 14.12.2012г

2. Государственная Программа развития образования Республики Казахстана 2011- 2020 годы от 7 декабря 2010 года.

3. Министерство образования и науки Республики Казахстан . Национальная академия образования им.И. Алтынсарина. Методическое пособие.-Астана,2013г.

Алгоритмизация процесса критериального обучения с целью повышения эффективности обучения

Дреева И.В., Степанова Т.А., КГУ «Гимназия № 38»

Мы все хотим учить детей эффективно, не хотим видеть у себя троечников, тем более вообще неуспевающих. Но как же даётся тяжело: КАЧЕСТВЕННОЕ И ЭФФЕКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ ВСЕХ?! Процесс обучения - это педагогически обоснованная, последовательная, непрерывная смена актов обучения, в ходе которой решаются задачи развития и воспитания личности. Результатами учебного процесса, как отмечается в педагогической энциклопедии, являются правильность и системность знаний учащихся, точность исполнения предусмотренных программой способов учебной деятельности, а также способов познания и самообразования; готовность к творческому применению знаний и умений; сформированность ценностного отношения к учебному материалу; готовность и устремлённость к самореализации; трудовая, умственная, нравственная и эстетическая воспитанность, сформированность системы ценностей, социальная активность.

Успешная реализация задач процесса обучения зависит от его эффективности.

Под эффективностью обучения Г.А. Ключников понимает единство процесса и результата обучения, а не только его конечный результат. В толковом словаре под эффективностью понимаются действия, приводящие к нужным результатам.

Учёные и учителя ищут пути повышения эффективности учебного процесса. Актуальность этой проблемы особенно велика в настоящее время в

связи с продолжающимся ростом потока информации и с необходимостью снижения перегрузки школьников.

Как показывают педагогические исследования, на эффективность учебного процесса оказывает влияние целый ряд факторов. Главными из них являются:

- материально-техническая база школы;
- учебный план образовательного учреждения;
- программы и учебники;
- управление учебным процессом;
- уровень квалификации учителя и его личностные качества.

Как же сделать процесс оценивания более эффективным, мотивирующим учеников на дальнейшее успешное обучение? Как сделать, чтобы дети не боялись быть оцененными?

Для реализации эффективности обучения в Казахстане разработана система критериального оценивания.

Система критериального оценивания определяет уровень сформированности знаний и учебных навыков при завершении изучения блока учебной информации; даёт заключительное суждение о том, чему смогли ученики научиться является основой для определения итоговых отметок по курсу за отчетные периоды (полугодие, год). определяет текущий уровень усвоения знаний и навыков в процессе повседневной работы в классе; позволяет учащимся понимать, насколько правильно они выполняют задания в период изучения нового материала; позволяет корректировать индивидуальную траекторию обучения учащегося; не влияет на итоговые оценки и позволяет снять страх у учащихся перед ошибками. Виды критериального оценивания, внедренного в школах Республики Казахстан – это системы «формативной оценки», «суммативной оценки», направленные на развитие компетентности учащегося, на формирование личности

Критериальное оценивание - процесс, основанный на сравнении учебных достижений учащихся с чётко определёнными, коллективно выработанными критериями, соответствующими целям и содержанию образования и понятными для учащихся, родителей и педагогов, что приводит к повышению эффективности обучения.

Для эффективности критериального оценивания на уроках каждый учитель

должен придерживаться алгоритма:

- 1) проведение формативного оценивания на каждом уроке для отслеживания уровня достижений учащихся целей урока
- 2) при составлении суммативного оценивания за раздел, учитель учитывает результаты формативного оценивания и создает задания другой формы на эти же цели (таблица на соответствия- таблица)
- 3) при составлении суммативного оценивания за четверть, учитель опирается на результаты формативных и суммативных работ.

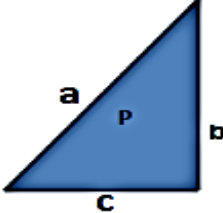
При выполнении данного алгоритма достижение цели прослеживается на всех этапах критериального оценивания.

Например, Информатика 7 класс 2 четверть.

ФО	Сор	СОЧ																																																																																																																																																																			
7.2.2.2 Форматировать элементы электронной таблицы 7.2.2.4 Использовать условное форматирование в электронной таблице Задание. Рассмотрите электронную таблицу. <table border="1"> <tr><td>№</td><td>Наименование</td><td>кол-во</td><td>цена</td><td>итого</td></tr> <tr><td>1</td><td>1 Монитор</td><td>4</td><td>20 000</td><td>110000</td></tr> <tr><td>2</td><td>1 Моутбук</td><td>5</td><td>220 000</td><td>1100000</td></tr> <tr><td>3</td><td>2 Матричная плата</td><td>4</td><td>26 000</td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td>1 Клавиатура</td><td>7</td><td>50 000</td><td></td></tr> <tr><td>5</td><td>1 Вилкапитур</td><td>9</td><td>2 000</td><td></td></tr> <tr><td>6</td><td>1 Флешкарта</td><td>50</td><td>1 500</td><td></td></tr> <tr><td>7</td><td>Всего</td><td>75</td><td></td><td></td></tr> </table> 1. Запишите элементы действия, примененные в форматировании. <table border="1"> <tr><td>Адреса ячеек</td><td>Форматирование</td></tr> <tr><td>A2-A7</td><td></td></tr> <tr><td>E2-E7, C7-E7</td><td></td></tr> </table> 2. Напишите порядок действий, для создания условного форматирования. _____ _____ Гистограмма. Градиентная заливка.	№	Наименование	кол-во	цена	итого	1	1 Монитор	4	20 000	110000	2	1 Моутбук	5	220 000	1100000	3	2 Матричная плата	4	26 000		4	1 Клавиатура	7	50 000		5	1 Вилкапитур	9	2 000		6	1 Флешкарта	50	1 500		7	Всего	75			Адреса ячеек	Форматирование	A2-A7		E2-E7, C7-E7		7.2.2.2 Форматировать элементы электронной таблицы 7.2.2.4 Использовать условное форматирование в электронной таблице Задание. 1. Дана таблица. Укажите поля, которые были заполнены с помощью маркера автозаполнения <table border="1"> <tr><td>№</td><td>Наименование</td><td>кол-во</td><td>цена</td><td>итого</td></tr> <tr><td>1</td><td>1 Моутбук</td><td>5</td><td>220 000</td><td>1100000</td></tr> <tr><td>2</td><td>2 Матричная плата</td><td>4</td><td>26 000</td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td>1 Клавиатура</td><td>7</td><td>50 000</td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td>1 Вилкапитур</td><td>9</td><td>2 000</td><td></td></tr> <tr><td>5</td><td>1 Флешкарта</td><td>50</td><td>1 500</td><td></td></tr> <tr><td>6</td><td>Всего</td><td>75</td><td></td><td></td></tr> </table> 2. Дана таблица. К ней было применено условное форматирование: <table border="1"> <tr><td>№</td><td>ФИО</td><td>1 четверть</td><td>2 четверть</td><td>3 четверть</td><td>4 четверть</td></tr> <tr><td>1</td><td>Петров Петр</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>2</td><td>Иванов Иван</td><td>3</td><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>3</td><td>Сидоров Сидор</td><td>4</td><td>3</td><td>5</td><td>4</td></tr> <tr><td>4</td><td>Иолесов Иол</td><td>4</td><td>5</td><td>4</td><td>3</td></tr> </table> Запишите правило, согласно которому выполнено форматирование. Главная – условное форматирование – правила выделения ячеек - _____	№	Наименование	кол-во	цена	итого	1	1 Моутбук	5	220 000	1100000	2	2 Матричная плата	4	26 000		3	1 Клавиатура	7	50 000		4	1 Вилкапитур	9	2 000		5	1 Флешкарта	50	1 500		6	Всего	75			№	ФИО	1 четверть	2 четверть	3 четверть	4 четверть	1	Петров Петр	3	4	5	5	2	Иванов Иван	3	4	4	4	3	Сидоров Сидор	4	3	5	4	4	Иолесов Иол	4	5	4	3	7.2.2.2 Форматировать элементы электронной таблицы 7.2.2.4 Использовать условное форматирование в электронной таблице Задание. 1. Укажите поле, к которому желательно применить денежный формат <table border="1"> <tr><td colspan="4">Расчет стоимости товара</td></tr> <tr><td>№</td><td>Наименование товара</td><td>кол-во</td><td>стоимость за 1 шт</td></tr> <tr><td>1</td><td>Пирожное</td><td>5</td><td>250</td></tr> <tr><td>2</td><td>Маршмелло</td><td>5</td><td>300</td></tr> <tr><td>3</td><td>Тарт</td><td>1</td><td>2000</td></tr> <tr><td>4</td><td>Бис</td><td>5</td><td>120</td></tr> <tr><td>5</td><td>Конфеты</td><td>5</td><td>180</td></tr> <tr><td colspan="2"></td><td>Итого</td><td>6850</td></tr> </table> 2. Дана таблица. <table border="1"> <tr><td>№</td><td>Класс</td><td>Дата</td><td>день недели</td></tr> <tr><td>1</td><td>7А</td><td>06.04</td><td>Четверг</td></tr> <tr><td>2</td><td>7А</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td>7А</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td>7А</td><td></td><td></td></tr> </table> К полю «Дата» применили автозаполнение. Укажите значения поля «Дата», если занятия проходили раз в неделю (перечислите последующие даты).	Расчет стоимости товара				№	Наименование товара	кол-во	стоимость за 1 шт	1	Пирожное	5	250	2	Маршмелло	5	300	3	Тарт	1	2000	4	Бис	5	120	5	Конфеты	5	180			Итого	6850	№	Класс	Дата	день недели	1	7А	06.04	Четверг	2	7А			3	7А			4	7А		
№	Наименование	кол-во	цена	итого																																																																																																																																																																	
1	1 Монитор	4	20 000	110000																																																																																																																																																																	
2	1 Моутбук	5	220 000	1100000																																																																																																																																																																	
3	2 Матричная плата	4	26 000																																																																																																																																																																		
4	1 Клавиатура	7	50 000																																																																																																																																																																		
5	1 Вилкапитур	9	2 000																																																																																																																																																																		
6	1 Флешкарта	50	1 500																																																																																																																																																																		
7	Всего	75																																																																																																																																																																			
Адреса ячеек	Форматирование																																																																																																																																																																				
A2-A7																																																																																																																																																																					
E2-E7, C7-E7																																																																																																																																																																					
№	Наименование	кол-во	цена	итого																																																																																																																																																																	
1	1 Моутбук	5	220 000	1100000																																																																																																																																																																	
2	2 Матричная плата	4	26 000																																																																																																																																																																		
3	1 Клавиатура	7	50 000																																																																																																																																																																		
4	1 Вилкапитур	9	2 000																																																																																																																																																																		
5	1 Флешкарта	50	1 500																																																																																																																																																																		
6	Всего	75																																																																																																																																																																			
№	ФИО	1 четверть	2 четверть	3 четверть	4 четверть																																																																																																																																																																
1	Петров Петр	3	4	5	5																																																																																																																																																																
2	Иванов Иван	3	4	4	4																																																																																																																																																																
3	Сидоров Сидор	4	3	5	4																																																																																																																																																																
4	Иолесов Иол	4	5	4	3																																																																																																																																																																
Расчет стоимости товара																																																																																																																																																																					
№	Наименование товара	кол-во	стоимость за 1 шт																																																																																																																																																																		
1	Пирожное	5	250																																																																																																																																																																		
2	Маршмелло	5	300																																																																																																																																																																		
3	Тарт	1	2000																																																																																																																																																																		
4	Бис	5	120																																																																																																																																																																		
5	Конфеты	5	180																																																																																																																																																																		
		Итого	6850																																																																																																																																																																		
№	Класс	Дата	день недели																																																																																																																																																																		
1	7А	06.04	Четверг																																																																																																																																																																		
2	7А																																																																																																																																																																				
3	7А																																																																																																																																																																				
4	7А																																																																																																																																																																				
Дескриптор Обучающийся - записывает действия для форматирования A2-A7 - записывает действия для форматирования E2-E7, C7-E7 - указывает верный порядок создания условного форматирования для данного задания.	<table border="1"> <tr><td>Дескриптор</td><td>№ задания</td><td>баллы</td></tr> <tr><td>Использует формулы электронной таблицы</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>Использует условное форматирование в электронной таблице</td><td>2</td><td>1</td></tr> </table>	Дескриптор	№ задания	баллы	Использует формулы электронной таблицы	1	2	Использует условное форматирование в электронной таблице	2	1	<table border="1"> <tr><td colspan="3">Схема выставления баллов</td></tr> <tr><td>№ задания</td><td>Ответ</td><td>Балл</td></tr> <tr><td>1</td><td>Столбцы количество, стоимость, всего за товар, так как можно указать единицы измерения «т.р.»</td><td>2</td></tr> <tr><td>2</td><td>6.04, 13.04, 20.04, 27.04</td><td>1</td></tr> </table>	Схема выставления баллов			№ задания	Ответ	Балл	1	Столбцы количество, стоимость, всего за товар, так как можно указать единицы измерения «т.р.»	2	2	6.04, 13.04, 20.04, 27.04	1																																																																																																																																														
Дескриптор	№ задания	баллы																																																																																																																																																																			
Использует формулы электронной таблицы	1	2																																																																																																																																																																			
Использует условное форматирование в электронной таблице	2	1																																																																																																																																																																			
Схема выставления баллов																																																																																																																																																																					
№ задания	Ответ	Балл																																																																																																																																																																			
1	Столбцы количество, стоимость, всего за товар, так как можно указать единицы измерения «т.р.»	2																																																																																																																																																																			
2	6.04, 13.04, 20.04, 27.04	1																																																																																																																																																																			

Согласно приказа №125 приказ с изменениями (№509 от 26.11.2019 г.) по предмету «Информатика» суммативное оценивание за четверть не проводится со II полугодия 2019-2020 учебного года.

Пример критериального оценивания 7 класс 3 четверть.

ФО	Соп																												
7.3.2.1 Записывать алгоритм на языке программирования	7.3.2.1 Записывать алгоритм на языке программирования																												
Задание. Напишите программу на языке программирования Python, используя комментарии. Даны три стороны треугольника. Вычислите периметр треугольника. <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td># вводим первую сторону треугольника</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td># вводим вторую сторону треугольника</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td># вводим третью сторону треугольника</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td># формула для вычисления периметра треугольника</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td># выводим чему равен периметр треугольника</td> </tr> </table>	1	# вводим первую сторону треугольника	2	# вводим вторую сторону треугольника	3	# вводим третью сторону треугольника	4	# формула для вычисления периметра треугольника	5	# выводим чему равен периметр треугольника	Задание 1. Запишите в правильном порядке код программы для вычисления периметр треугольника. <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Команда</th> <th>№</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A</td> <td>A=int(input('Введите сторону A='))</td> <td></td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>P=A+B+C</td> <td></td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>C=int(input('Введите сторону C='))</td> <td></td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>print ('Периметр= ', P)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>E</td> <td>B=int(input('Введите сторону B='))</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> Задание 2. Напишите программу на языке программирования Python. Дана сторона квадрата. Вычислите площадь квадрата.		Команда	№	A	A=int(input('Введите сторону A='))		B	P=A+B+C		C	C=int(input('Введите сторону C='))		D	print ('Периметр= ', P)		E	B=int(input('Введите сторону B='))	
1	# вводим первую сторону треугольника																												
2	# вводим вторую сторону треугольника																												
3	# вводим третью сторону треугольника																												
4	# формула для вычисления периметра треугольника																												
5	# выводим чему равен периметр треугольника																												
	Команда	№																											
A	A=int(input('Введите сторону A='))																												
B	P=A+B+C																												
C	C=int(input('Введите сторону C='))																												
D	print ('Периметр= ', P)																												
E	B=int(input('Введите сторону B='))																												
Дескриптор <i>Обучающийся</i> - записывает код программы для вычисления периметра треугольника; - использует комментарии к задаче для организации программы на языке программирования Python;	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Дескриптор</th> <th>№ задания</th> <th></th> <th>баллы</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Определяет алгоритм решения задачи на языке программирования Python</td> <td>1</td> <td>Определяет верную последовательность для вычисления периметра треугольника на языке программирования Python</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td rowspan="4">Создает алгоритм на языке программирования Python</td> <td rowspan="4">2</td> <td>Записывает оператор ввода переменных</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Записывает тип переменных</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Записывает формулу на языке программирования Python для вычисления площади квадрата;</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Записывает оператор вывода полученного результата.</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Дескриптор	№ задания		баллы	Определяет алгоритм решения задачи на языке программирования Python	1	Определяет верную последовательность для вычисления периметра треугольника на языке программирования Python	5	Создает алгоритм на языке программирования Python	2	Записывает оператор ввода переменных	1	Записывает тип переменных	1	Записывает формулу на языке программирования Python для вычисления площади квадрата;	1	Записывает оператор вывода полученного результата.	1										
Дескриптор	№ задания		баллы																										
Определяет алгоритм решения задачи на языке программирования Python	1	Определяет верную последовательность для вычисления периметра треугольника на языке программирования Python	5																										
Создает алгоритм на языке программирования Python	2	Записывает оператор ввода переменных	1																										
		Записывает тип переменных	1																										
		Записывает формулу на языке программирования Python для вычисления площади квадрата;	1																										
		Записывает оператор вывода полученного результата.	1																										

Определение эффективного преподавания и эффективности преподавания может быть сложным и противоречивым. Учитель эффективен, если он / она может достичь запланированных целей и поставленных задач в соответствии с целями обучения.

Цель данной статьи состоит в том, чтобы обозначить ключевые элементы эффективности процесса обучения, дать определение критериального обучения, и рассмотреть возможности его продвижения в классах.

Таким образом, цели обучения и критерии оценивания тесно связаны между собой. Это означает, что алгоритмизация критериального оценивания позволяет повысить эффективность обучения.

Список литературы:

1. Абекова Ж.А., Оралбаев А.Б., Бердалиева М., Избасарова Ж.К. ТЕХНОЛОГИЯ КРИТЕРИАЛЬНОГО ОЦЕНИВАНИЯ, МЕТОДИКА ЕЕ

ПРИМЕНЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ // Международный журнал экспериментального образования. – 2016. – № 2-2. – С. 215-218;

2. Селевко, Г.К. Современные образовательные технологии [Текст] : учеб. пособие. / Г.К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с. – ISBN 87953-127-9.

3. Концепция внедрения системы критериального оценивания учебных достижений учащихся Автономной организации образования «Назарбаев Интеллектуальные школы». Астана, 2012.

4. https://superinf.ru/view_helpstud.php?id=2478 статья «Эффективность учебного процесса и факторы, оказывающие на нее влияние», автор Просвирнина И.В.

Информационная компетентность педагога – условие эффективности урока

Зиновьева Л.Д., КГУ «Гимназия №93»

*«Истинная компьютерная грамотность означает не только умение использовать компьютер и компьютерные идеи, но и знание, когда это следует делать»
Сеймур Пайперт*

В настоящее время не только педагогическое сообщество, но и общество в целом понимает, что владение компьютером (компьютерная грамотность) представляет собой важнейший элемент образования. Одним из результатов процесса информатизации должно стать появление у педагогов способности использовать современные информационные и коммуникационные технологии для работы с информацией. Учитель должен уметь искать необходимые данные, обрабатывать, анализировать и оценивать их, а также продуцировать и распространять информацию в соответствии со своими целями.

Формирование информационной компетентности представляет собой процесс перехода к такому состоянию, когда педагог становится способным находить, понимать, оценивать и применять информацию в различных формах для решения личных, социальных или глобальных проблем. В условиях модернизации образования одним из главных ресурсов устойчивости его развития становится педагог, способный быть субъектом изменений в образовании и работать в условиях перемен. В связи с этим радикально меняется статус педагога и требования к его профессиональной компетентности.

Информационная компетентность рассматривается как владение информационно – коммуникативными технологиями и предполагает умение использовать технические средства для организации, хранения, обработки и

передачи информации, решать профессиональные задачи с использованием современных информационно – коммуникационных технологий.

Информационная компетенция сегодня – это один из основных элементов процесса профессионального становления учителя. Информационные компьютерные технологии позволяют развить интеллектуальные, творческие способности учащихся, умение самостоятельно приобретать знания, работать с различными источниками информации. При использовании информационных технологий улучшается качество знаний, повышается интерес к предмету. Учащийся становится активным участником образовательного процесса. Использование современных информационных технологий в учебном процессе делает обучение ярким, запоминающимся, интересным для учащегося любого возраста, формирует эмоционально положительное отношение к предмету.

Информационные технологии уверенно завоёвывают все новые позиции в мире, а образование становится всё более актуальным и приобретает всё большую популярность. Введение компьютерных технологий в образовательный процесс является на данный момент одной из самых актуальных проблем образования. Современной школе необходим учитель, владеющий всеми возможностями современного цифрового мира. Только такой учитель способен увлечь учеников разнообразными формами работы и достичь желаемого результата. С внедрением новых информационно-компьютерных технологий, современный учитель получает мощный стимул для собственного профессионального и творческого развития, повышает качество образования.

В своей профессиональной деятельности современный учитель должен активно использовать все технические средства, которыми оборудована школа, постоянно совершенствовать свое мастерство. Компьютер – всего лишь инструмент, использование которого должно органично вписываться в систему обучения и воспитания, способствовать достижению поставленных целей и задач урока или внеклассного мероприятия. Компьютер не заменяет учителя или учебника, но коренным образом меняет характер педагогической деятельности. Главная методическая проблема преподавания смещается от того, «как лучше рассказать материал», к тому, «как лучше показать».

Усвоение знаний, связанных с большим объёмом цифровой и иной конкретной информации, путём активного диалога с персональным компьютером более эффективно и интересно для ученика, чем штудирование скучных страниц учебника. С помощью обучающих программ, ученик может моделировать реальные процессы, а значит – видеть причины и следствия, понимать их смысл. Компьютер позволяет устранить одну из важнейших причин отрицательного отношения к учёбе – неуспех, обусловленный непониманием сути проблемы, значительными пробелами в знаниях.

Возможности компьютерных технологий делают учебно-воспитательный процесс более наглядным и динамичным.

1.Компьютер как средство поиска информации: Интернет-ресурсы; Электронные справочники и энциклопедии; Базы данных; Фонотеки; Видеотеки;

2.Компьютер как средство обработки информации: Создание базы данных на учащихся; Анализ успеваемости; Учёт посещаемости; Учёт индивидуальных достижений учащихся; Обработка анкет;

3.Компьютер как средство хранения информации: Базы данных, фото- и видеоархивы, электронные музеи; Фотоальбомы в электронном виде; Сборники творческих работ учащихся и учителей в электронном виде; Видеоархив; Сайт;

4.Компьютер как средство обеспечения наглядности: Презентации и другие демонстрационные формы; Сайты; Издательская деятельность; Школьные газеты;

Моделирование ситуаций;

5.Компьютер как средство коммуникации: Сайт, почта; Гостевая книга; Электронная почта; Телемосты и телеконференции; Форумы, конференции.

Включение в ход урока, занятия, мероприятия ИКТ делает процесс обучения и воспитания интересным и занимательным, создаёт у детей бодрое, рабочее настроение, облегчает преодоление трудностей в усвоении материала. Разнообразные моменты применения информационно-компьютерных технологий поддерживают и усиливают интерес детей к учебному предмету. Компьютер может и должен рассматриваться как могущественный рычаг умственного развития ребёнка.

Использование информационных технологий в учебно – воспитательном процессе делает этот процесс более современным, разнообразным, насыщенным, значительно расширяет возможности предъявления воспитательной информации, оказывает комплексное воздействие на разные каналы восприятия, на различные виды памяти, обеспечивает оперирование большими объемами информации, наглядность, красоту, эстетику оформления воспитательных мероприятий, делает процесс воспитания более привлекательным для детей, повышает интерес к мероприятиям, способствует адаптации ребенка в современном информационном пространстве и формированию информационной культуры.

ИКТ используются в различных формах воспитательных мероприятий и сочетаются с различными информационными источниками и педагогическими технологиями, позволяют более качественно осуществлять систему диагностики и мониторинга воспитательного процесса, повышают качество педагогического труда, способствуют эффективности воспитательных мероприятий. Грамотное, системное использование информационно - коммуникационных технологий могут и должны стать мощным современным средством повышения эффективности воспитательного процесса.

Опыт показывает, что создание единого информационного пространства школы путём применения ИКТ в учебной и воспитательной работе способствует повышению интереса учащихся ко всему происходящему в

школе, стимулирует познавательную и творческую активность детей. Эффективность использования информационных технологий во многом зависит от четкого представления о месте, которое они должны занимать в сложнейшем комплексе взаимосвязей, возникающих в системе взаимодействия «учитель – ученик».

Таким образом, высокий уровень информационной компетентности — важная характеристика современного педагога, позволяющая выйти на новый уровень педагогического мастерства и обеспечивающая качественную подготовку будущих специалистов.

Список литературы:

1. Белкин, А.С. Педагогическая компетентность.
2. Иванова, Л. Ф. Инновационные условия развития профессиональной компетентности учителя.
3. Инструктивно-методическое письмо «ОБ ОСОБЕННОСТЯХ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ОРГАНИЗАЦИЯХ СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В 2019-2020 УЧЕБНОМ ГОДУ»
4. Котенко В.В., Сурменко С.Л. Информационно-компьютерная компетентность как компонент профессиональной подготовки будущего учителя информатики.
5. Тришина С.В. Информационная компетентность как педагогическая категория.

Жасөспірімдерге кәсіби бағдар беруде психологиялық қолдау көрсетудің рөлі

Ильяшова С. Б., С. Саттаров атындағы №57 мектеп-лицейі

Қазіргі уақытта өскелең ұрпақтың кәсіби тұрғыдан қалыптасуы мен олардың кәсіби таңдау жасауды іске асыруынан өзекті мәселе бар екенін айту қиын.

Бұл тек қана еліміздегі және әлемдегі әлеуметтік-экономикалық жағдайға, қоғамның сұранысына, талаптарына, мектеп түлектерінің жеке тұлғасынан талап етілетін нормативтік-құқықтық құжаттарға ғана негізделген емес, сонымен қатар ең бірінші жасөспірім бұл қиындықты қалай шешетіні оның эмоционалды жағдайына, жеке өмірлік жоспарларына және жағымды ахуалы мен ыңғайлы өмір сүруіне де әсер етеді.

Әр адамның өмірінде оның қызметі маңызды рөл ойнайтыны және оның жағдайы мен өзін жақсы сезінуіне үлкен әсер ететіні ешкімге де құпия емес. Зерттеу нәтижелері дұрыс таңдалған мамандықтың адамның өзіне деген құрметін арттырып, өзі туралы жағымды пікірін арттырады, денсаулықпен

байланысты физикалық және психикалық қиындықтардың жиілігін төмендетеді және өмірге деген қанағаттану сезімдерін арттырады. Осылайша тек қана жекелеген адамның ғана емес, сонымен қатар барлық қоғамның жалпы алғандағы сапасына әсер етеді. Сол себепті кәсіптер әлеміне қадам жасаған адам үшін дұрыс таңдау жасау өте маңызды.

Кәсіби таңдау жасау мен кәсіби тұрғыдан өзін анықтау проблемасы барлық уақытта да өзекті болып келеді. Артқа назар салатын болсам, өзімнің өмірлік перспективама деген белгісіздік пен абыржулы кездерім есімде жақсы сақталыпты. 11 сыныпты енді аяқтаған жас түлектің алдындағы әрең көрініс берген мамандық туралы ойларым: оңға қадам басам ба әлде солға ма, ата-анамның әлде құрбымның пікіріне құлақ асамын ба, дәрігер немесе педагог боламын ба, жоғары оқу орындарының қайсысына барғаным дұрыс деген сансыз ойлар санамды мазалаған еді.

Қазіргі уақытта болашақ мамандық жолын таңдау көптеген объективті факторлармен қиындатылған, олар дұрыс таңдау жасауға кері әсерін тигізеді:

- біріншіден бұл өмірде осы таңдаған мамандықтың еңбек іс-әрекетінде емес, оның осы іс-әрекет үшін төленетін ақысына байланысты ойлар (еңбекақы деңгейі, қазіргі уақыттағы беделі және т.с.с.);

- екіншіден кейбіреулерге аталмыш мамандыққа қол жеткізуге мүмкіндік бермейтін материалдық қиындықтар (қазіргі уақытта сәнге айналған, беделді мамандықтар) коммерциялық негіздегі *(сол себепті қолжетімді болып тұрған мамандыққа бейімделіп, тигеніне қанағат қылу) соның салдарынан сәйкесінше қалауымыз бен мүмкіндік арасындағы қарамақайшылыққа әкеліп соғуы;*

- үшіншіден мамандықтың жылдам өзгеріске ұшырағыштығы: жыл сайын бірнеше жүздеген жаңа мамандықтар пайда болады, сонымен қатар олардың көпшілігі тек қысқа мерзімде ғана болады да, сонынан жойылып кетеді немесе танымастай болып өзгереді және т.с.с.

Осы тәріздес көптеген факторларды келтіруге болады, бірақ бірінші орынға бәрібір өскелең ұрпақтың саналы таңдау жасауға **(тұлғалық, эмоционалдық және ақпараттық) дайын болмауы** шығады.

Бұған дәлел мектептегі жұмыс барысында жоғары сынып оқушылары арасында жүргізген психологиялық зерттеулерімнен көрініс береді. Онда мектеп бітірушілердің көбісі кәсіби өзін анықтауда қалыптасқан жоспарларының жоқтығы және мамандықты саналы түрде таңдамайтындығы, олардың таңдауы өз қабілеттері мен мүмкіншіліктеріне және тұлғалық ерекшеліктеріне негізделмегенін көрсетеді.

Оқушылар өздерінің болашақ мамандығы жайлы не біледі деген сұраққа келесі жауаптар алынды:

- бәрін біледі 8%
- жеткілікті біледі 42%
- аз біледі 43%
- ештеңе білмейді 7%

Қорытындысында 50% де 50%, сонымен қатар қатысушылар

өздерінің болашақ мамандықтары туралы ақпаратты керегінше игермеген, с ол себепті олармен таныстыру қажеттігі туындайды.

«**Кәсіби таңдау жасауға кім немесе не әсер етті?**» деген сұраққа келесі жауаптар алынды:

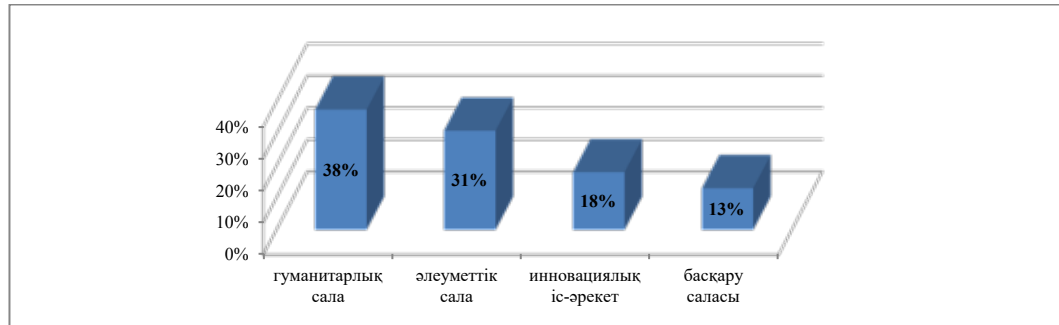
- ата-ана, туыстары 46%
- достары, таныстары 10%
- ақпарат құралдары 23%

«**Сен үшін қандай мамандық жеткілікті болар еді?**» деген сұраққа келесі жауаптар алынды:

- жұмысшы 6%
- қызметкер 6%
- бөлім бастығы 19%
- мекеме басшысы (фирма) 33%
- өндіріс басшысы 6%
- жауап беруге қиналамын 30%

Гуленко тестіне сәйкес тоғызыншы сынып оқушылары арасында гуманитарлық және әлеуметтік салада жұмыс істеуге бейім оқушылар көбірек кездеседі, ал басшылық жасау және адамдарды басқаруға қабілетті кәсіптік типтер сирек кездеседі.

Ұсынылатын кәсіби іс-әрекет түрлері (Гуленко тесті)

Осыдан келіп сұрақ туындайды: «Не істеу керек? Жасөспірімдерді қалай белсендендіріп, оларға өзінің болашақ мамандықтарын саналы түрде таңдауға қалай көмектесуге болады?»

Оның шешімін жасөспірімдерге психологиялық қолдау көрсету жұмыстарын кешенді ұйымдастыру және психологиялық көмектің ерекше маңыздылығын мойындау арқылы табамыз.

Кәсіби өзін-өзі анықтау процесінде психологиялық қолдау көрсетуге ерекше орын берілуі жайдан жай емес және оны біз еріккеннен айтып отырған жоқпыз.

Жасөспірімге мамандық таңдау үшін тек қана мамандықтар әлемін саралай біліп қана қоймай, бәрінен бұрын өзін тануы, өзінің тұлғалық қасиеттерін, қабілеттері мен талпыныстарын білу өте маңызды екені анық. Адам кәсіби шыңдарға бәрінен бұрын өзіне қызықты әрі оның қабілетіне сәйкес келген

жағдайда ғана жете алатыны белгілі. Мысалы, дизайнерге көру логикасы мен бейнелік ойлау қажет болса, журналистке ұсақ-түйек нәрселерге дейін байқап және ойын жүйелей білу маңызды, фитнес бойынша нұсқаушыға дайындық пен ұйымдастырушылық ал корректорға зейін, суретшіге бейнелік ойлау маңызды және т.с.с.

Яғни мамандық таңдауда адамның психологиялық ерекшеліктері мен мамандықтар сипаттамасы арасында сәйкестікер болуы өте маңызды. Сонымен қатар кез келген салада адамдардың бойында «кәсіби маңызды қасиеттер» болғаны өте қажет. Сондықтан белгілі бір мамандықтан таңдау кезінде кәсіби маңызды қасиеттерге сай ҚАБІЛЕТТЕРДІҢ бар болуын анықтау өте маңызды.

Және де таңдалып отырған кәсіби іс-әрекет ТҰЛҒАЛЫҚ, мінез-құлықтық типіне яғни темперамен типіне сәйкес келуі керек. Яғни, егер адам қарым-қатынасқа тез түсетін болса, онда оған көптеген байланысты қажет ететін мамандықтар сәйкес келеді. Ал егер эмоционалды тұрғыдан тұрақсыз болса онда ол ұзақ уақыт бойы зейін тұрақтылығын талап ететін, төзімділікті қажет ететін жұмыстарды атқара алмайды.

Жоғарыда айтылғандардың барлығы кәсіби қалыптасу мен кәсіби таңдау жасауда психологиялық қолдау көрсетудің қажеттілігі мен маңыздылығын тағы да бір рет дәлелдейді..

Педагогикалық-психологиялық қолдау көрсету дегенді біз оқушылардың кәсіби өзін анықтауымен байланысты жеке қиындықтарын шешуге бағытталған өзін дамытуға алғашқы және жедел көмек деп түсінеміз.

Тұлғаның өзін өзі дамыту процесін психологиялық-педагогикалық қолдау өзін өзі тану, шығармашылық тұрғыда өзін дамыту процесін қарқындатуға, сонымен қатар, адамның өзінің кәсіби іс әрекетінде әрі қарайғы дамуында толық түрде жүзеге асыра алуы үшін ішкі психологиялық рестурстарын белсенділендіруге көмектеседі.

Психологиялық-педагогикалық қолдау нақты міндеттерді шешу арқылы жоғарғы сынып оқушыларының тұлғалық-кәсіби тұрғыда өзін-өзі тиімді анықтауы үшін жағдай жасайды:

1. Жоғарғы сынып оқушыларының бойында өзін-өзі адекватты бағалау, өзіне деген және өзінің күшіне деген сенімділікті қалыптастырады.

2. Еріктік және уәждемелік саланы, дербестікті және жауаптылықты дамытады.

3. Өмірлік құндылықтарды, өзі қалаған болашақ образын және оны позитивті қабылдауды қалыптастырады.

4. Өмірлік жоспарын – бейімділігін, қабілеттерін, мінез-құлық көріністерін есепке ала отырып, өмірлік мақсаттарын анықтау мен болашақ мамандығын таңдауға көмектеседі.

Мен іс-әрекетімді бірнеше бағыт бойынша жүзеге асырамын. Бұл, ең алдымен жасөспірімдер мен олардың ата-аналарына жеке консультативтік-диагностикалық көмек беру. Мақсаты: тұлғаның мінез-құлық ерекшеліктерін

зерттеу (құндылық бағдарлары, қажеттіліктері, бейімділіктері, кәсіби мақсаты, кәсіби бағыттылығы, мінез-құлық ерекшелігі, темпераменті).

Басты міндет – жоғарғы сынып оқушыларына өздерінің мүмкіндіктері мен қабілеттерін, өздерінің өмірлік жолдарын саналы түрде сезіну үшін жағдай жасау, себебі, жоғарғы мектеп жасындағы жас әлеуметтік-тұлғалық рефлексияны, дүниетанымын және қоршаған шынайы өмірге деген қарым-қатынасын қалыптастыру үшін сензитивті.

Сөз соңында айтарым, «кәсіби өзін-өзі анықтау» термині жайдан-жай пайда болған жоқ. Себебі, психолог жұмысы нәтижесінің негізгі қорытындысы жасөспірімнің бойында өзі таңдаған мамандығы – өзінің ғана таңдауы екенін сезіне білуін қалыптастыру болып табылады.

Отбасы сүйіспеншілігі неде?

Мукушева Г. С., «№53 ЖОББМЛ» КММ

Адамның жеке басының алғашқы қалыптасуы отбасынан басталады. Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев халыққа жолдауында былай деген: «Сіздер мен біздер тек болашақ буынды ғана емес, жалпы адамзаттың қадір-қасиеттердің мән-мағынасын түсінетін жаны да, тәні де таза, білімді патриот азаматтар тәрбиелеуге міндеттіміз» - дей келе жеке адамның бойындағы ар-ұяты, ақыл-ойы, адамгершілігі, басқа адамдармен қарым-қатынасты, мәдениеттілікті тәрбиелеу отбасының алғашқы қадамы. Осы алғашқы қадамның дұрыс болуын қолға алу мақсатында қаламыздағы КММ ЖОББ№53 мектеп-лицейінде «Отбасы – махаббаты неде?» тақырыбында 7 сынып ата-аналарымен семинар-практикум өтті. Ата-аналарға арналған семинар-практикумның мақсаты отбасы тәрбиесіндегі ата-аналармен рухани-адамгершілік тәрбиенің маңыздылығы менбаланың рухани-адамгершілік тәрбиесіне көп көңіл бөлудің маңыздылығын аша отырып, сүйіспеншіліктерін дамыту.Семинарға «Өрлеу» БАҰО» АҚ Қарағанды облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының Деңгейлік бағдарламалар орталығының тренері Д.Б.Какенова қатысты. Мектеп директоры С.Д.Изтулеуова семинарды өзіндік кіріспе сөзімен ашып берді.

«Бөбек» қорының президенті, «Өзін-өзі тану» пәнінің авторы С.А.Назарбаеваның «Біз күнделікті тұрмысымызды Мейірім, Риясыз сүйіспеншілік, Қайырымдылық, Кешірім, Шыдамдылық деп танылатын адам табиғатының бағалы қасиеттерімен толтыруымыз керек» деп айтқанындай бала тәрбиесіне тек қана қоршаған орта немесе ұстаздар ғана емес, отбасы да жауапты.

Отбасы – адамның жақсылық жасауға үйренетін ең бірінші әлеуметтік ортасы. Баланы тәрбиелеу ата-ананың рөлі мен жауапкершілігі болып табылады.

«Балаға берілетін бірінші тәрбие ата-анасын, туған-туысын, жолдасын сыйлауға үйретуден басталады. Себебі ата-анасын сыйламаған бала жолдасына да, қоғамға да пайда келтіре алмайды», - дейді ұлы педагог ағартушы Ы.Алтынсарин.

Адамның рухани-адамгершілік дамуындағы отбасының рөлін бағалау қиын. Отбасы – бұл ұлттың, елдің, әлемнің, адамзаттың негізі және отбасында дұрыс қарым-қатынас орната білу қажет.

“Отбасында тыныштық болса – үйде тыныштық болады, үйде тыныштық болса – елде тыныштық болады, елде тыныштық болса – бүкіл әлемде тыныштық болады” деген екен ертедегі данагөйлер. Әйелдер мен еркектер өзгелердің қателіктері үлкен болса да, кішкентай деп есептеп, өздерінің қателіктерін кішкентай болса да үлкен деп қарап, жоюға тырысуы керек. Ең бастысы, кемшілікті өздерінен іздеп, оны жоя білу керек. Отбасындағы ПАРЫЗ риясыз сүйіспеншілік болып табылады.

«**Рухани мұғалім** жәй мұғалімнен он есе маңызды, әке рухани мұғалімнен он есе маңызды, ал ана әкеден мың есе маңызды». **Адамгершілік** – бұл әйелдің тынысы, қарапайымдылық – өмірдің күші, ақиқатты басшылыққа алу-оның күнделікті парызы. Әйелдің маңызды рөлі – бұл аналық рөлі.

Даналық – ер азаматтың қуаты, ал адалдық – бұл әйел табиғатының мәні. Әйел сүйіспеншілік пен адалдыққа үйретеді. Ер азаматтың мінез-құлқы тәртіптілік пен даналыққа үйретеді. Ер азамат – отбасының сыртқы қуаты, сондықтан да ол баласын сыртқы әлеммен таныстырып, оны ақиқатқа және дұрыс әрекетке үйретеді.

Отбасында ер адамның үнемі ең ұқыпты, қам жейтін және жауапкершілікті қарым-қатынасты талап етеді, оның мәні:

- өз жақындарының кемшілігіне аяушылықпен қарау, оларды бар болымысымен қабылдау және қатал болмау;
- олардың рухани, эмоциялық және физикалық қажеттіліктеріне көңіл бөліп, көмектесу;
- оларды теріс жолдардан және әрекеттерден қорғау;
- мақтаудан тарылмай, отбасының әр мүшесінің құндылығын және маңыздылығын бағалау;
- жан-жалды тез шешіп, кешіру және өз қателігін мойындау.

Бұрынғы өткен уақыттарды біздің ата-бабаларымыз өмірдің негізгі қағидаттарын білген, жыныстардың күшінің мәнін және ерекше рөлін білген. Адамдар өз табиғатымен жүрді және өз-өздерімен, басқаларымен үйлесімділікте өмір сүрді.

Бүгінгі ұл – ертеңгі әке, ол әкеге қарап өседі. Бүгінгі қыз – ертеңгі ана, ол шешеге қарап өсіп, бой түзейді. Балаға білім, тәрбие беруде басты тұлға ұстаз болса, оны жалғастырушы, демеуші – ата – ана. Бала тәрбиелеуші ұлт рухындағы халық өкілі, ел намысын қорғаушы, ата-бабаларымыздың ісін жалғастырушы мәңгілік күш .

Егер ата-аналар мейірімді және қайырымды баласы болғанын қаласа, онда оларға дұрыс әрекетті ұстанулары және лайықты өмір сүрулеріне тура келеді.

Тұқым қандай болса, өсімдігі де сондай болады. Егер аналар жақсы болса, балалары да өздерін жаман жағынан көрсете алмайды. Кейде ата-аналар жазықсыз көрінгенмен, балаларының жаман қылықтары үшін күнә олардың ішінде тұрады.

Ал моральдік жағынан кіршіксіз таза болу дегеніміз- адамгершіліктің асқар шыңы. Адамгершілік негізі – имнадылық пен ізеттілікте. Осы бағытта «Балалық – шаққа саяхат» тақырыбында тыныштық сәті жүргізіліп ата-аналар өз балалық шақтарын еске алып ойларымен бөлісті. «Біз бақытты отбасымыз!» жаттығуы арқылы өз балаларының алдын - ала салған суреттерін тауып алып, өз сезімдерімен бөлісті.

«Отбасы құндылықтары туралы»-бейнефильмнен үзінді көрсетіліп, баланың отбасын салған суретінен шаңырақтағы жағдайды көре білді. Бес құндылыққа бөлінген топтар «Ой жинақтау» тапсырмасын орындай отырып постер жасап, қорғады. Баланың дамып жетілуіне қандай тәрбие әдістерін қолданасыз? Рухани азық беріп жатырсыз ба? Бала үшін мұғалім мен ата-ана арасында қандай байланыс болуы керек? Не себептен орта буында байланыстар сирей бастайды? Сиреген сайын қандай қасиеттерді жоғалтамыз? Оның әсері бар ма? Бала жақсы тәрбиелі және білімді болу үшін ата - аналардың міндеті қандай болу керек? Баланың тәртібіне, оқу үлгеріміне отбасының қарым-қатынасы әсерін тигізе ме? Ол үшін қандай адамгершілік қасиеттер болу керек? Неге? – деген сұрақтар беріліп, өз ойларын ортаға салып пікір алмасты. «Жақсылық отбасы» бейне баянында баласы өзінің сабақтан алған әсерлерімен бөліскісі келеді, өкінішке орай әкесінің уақыты болмайды. Баласы ата-анасы тамаққа беріп жүрген ақшасын жинайды, сол ақшаны әкесіне бір күн өзімен болуын сұрайды. Балаға деген қателігін кеш түсінседе артынан «кешірім» сұрайды. Осы пікірде ата-аналармен пікір алмастық. Уақыт тапшылығынан балаға көңіл бөлуден қалып бара жатқанымызды байқадық. Міне, ата - ананың аялы алақанының әсері балаға күн сәулесімен бірдей, мұны басқа ешбір нәрсе ауыстыры мүмкін емес. Барлық өнеге отбасынан тарайды. Халық отбасындағы тәрбиеге ерекше көңіл бөлген. Оны «Таяқтау оңай, тәрбиелеу қиын» деген мақал - мәтелдерден көруіңізге болады.

«Құндылық құны» тақырыбында шығармашылық жұмысы жасалды. Отбасындағы отбасымда ең сыйлы, ең қымбатты, ең ақылды, ең сүйкімді және т.б. құнды сөздерді жазып, оның маңыздылығын түсіндіріп берді. Шығармашылық жұмысты қорытындылай келе, көп балалы қазақ отбасыларында тәрбиелеудің жеңілдігі мынадай төрт бағытта жүзеге асырылады деп тұжырым жасалды:

1. Балаларды отбасында ерте кезден үлкенді сыйлауға үйретеді. Олар әртүрлі жолмен жүзеге асырылады. Ең бірінші жолы - **ата-аналардың өз өнегелері**. Содан соң отбасылық салт-дәстүрлер, әдет-ғұрыптар, әр түрлі нанымдар мен тыйымдар және т.б;

2. Отбасындағы балаларға жүйелі түрде өз бауырларына **қамқоршы да көмекші** болу керектігін, олардың болашағына жауапкершілікпен қарауды түсіндіріп, сендіріп отырады;

3. Балаларды **өз бетінше** еңбектенуге, қоршаған ортаға, адамдарға үнемі көмектесуге дайын болуға тәрбиелеп, адамдық қасиеттер негізін қалайды;

4. Жастайынан **өнерге баулып**, шығармашылық қабілеттілігін (сөз шешендігі, қарым-қатынас мәдениеті, күй, ән т.б.) қалыптастырады.

Педагогикалық жағдаяттардан шығу тапсырмалары беріліп, ата-аналар өз отбасыларында қалыптасқан дәстүрлермен ой бөлісті. Осы дәстүр отбасындағы күнделікті еңбек әрекетін жолға салып, тәлім-тәрбие жұмысын жоғарылатып, жақсы сапаға жеткізеді. Баланы жан-жақты дамытып, ынталы, жігерлі болуын жетілдіру мақсатында жүргізілетін жұмыстарда, әсіресе, отбасының рөлі зор.

Әр топ «Бақытты отбасы модулінде» отбасы бақытын сурет арқылы бейнелеп, адамгершілік қасиеттерді жазып, оның отбасындағы маңызы туралы ойларымен бөлісті. «Өзіңді-өзің танысаң – істің басы» жақсы немесе жаман қасиеттер жаттығуында Абай атамның «Сегіз батыр» деп басталатын жұмбағы еске түсірдік

Алла мықты жаратқан сегіз батыр,
Баяғыдан соғысып әлі жатыр
Кезек-кезек жығылып, жатып тұрып,
Кім жеңері белгісіз түбінде ақыр.

Міне, осы жұмбақтың жауабы сегіз батырдың біріншісі «жақсылық» болса,

екіншісі «жамандық» екен. Осы тапсырма бойынша өздерінің екі жақты қасиеттерін жазып, оқып менің бойымнан осы жаман қасиеттер мәңгіге жоғалсын деп уақтап жыртты. Кез келген адамнан ол екеуін табу үшін айнадағы бейнемізге қарап ойланамыз. Бала ата-ананың айнасы демекші, баламыздың бойына өз бойымыздағы жақсы қасиеттерді сіңіре білейік. Семинар қонағы Дидар Бериковна ата-аналармен бірге ой бөлісіп, пікір алмасып, кеңестерін берді.

Семинар соңында «Әке - ана» әнін барлық ата-аналар айтып, «Отбасы жүрегіне» өз балаларына деген тілектерін жеткізді. Үй тапсырмасы берілді: апта бойы балаңыздың атқарған ізгі істерін бақылаңыздар.

Қорытындылай келе «Үйге әйел кірсе жарық әкеледі, Еркек кірсе жылу әкеледі. Ал, бала кірсе бақыт әкеледі» дей келе үйіміз әрқашан жарық әрі жылы және бақытқа толы болсын! Ата-аналарға жалпыадамзаттық құндылықтармен интеграцияланған семинар жоғарғы деңгейде өтті.

Семинар соңында «Өмірде жұмыс деп жүріп, өзіміздің шағын отбасы құндылығының маңызын түсіндік. Терең ой салдыңыздар» деп ата-аналар алғыстарын білдірді.

Отбасы мен мектептегі тәрбиенің ынтымақтастығын жетілдіруде психологиялық қызметті ұйымдастырудың негізгі мәселелері

Мукушева Г. С., «№53 ЖББОМЛ» КММ

«Отбасында адам бойындағы асыл қасиеттер жарқырай көрініп қалыптасады. Отанға деген ыстық сезім жақындарына, туған-туысқандарына деген сүйіспеншіліктен басталады».

Нұрсұлтан Назарбаев

Ой санасы дамыған, адамгершілік және дене тұрғысынан салауатты, мәдениетті тұлғаны жан-жақты қалыптастыруды көздеген табысты тәрбиенің мәселелері мектепті де, ата-ананы да әрқашан толғандырғандырып келеді. Өмірде әрбір адам үшін отбасының орнын ештеңе де толтыра алмайтыны сөзсіз. Сондықтан бала тәрбиесінде білім беру ұйымдары мен отбасының ынтымақтастығы жақсы адам тәрбиелеудің ең тиімді жолы екенін тәжірибе дәлелдеп отыр.

Елбасымыз қазіргі кезде басты назар аударған мәселе – бүгінгі мақтанышымыз келер ұрпағымыздың тәрбиесі. Өйткені бала – өмірдің сәні, бақыттың нысаны, ертеңгі күнді жалғастырушы ұрпақ. Тәрбиенің түп мақсаты – қоғамның нарықтық қарым-қатынасқа көшу кезеңінде саяси-экономикалық және рухани дағдарысты жеңіп шыға алатын, ізгіленген ХХІ ғасырды құрушы іскер, өмірге икемделгіш, жан-жақты мәдениетті жеке тұлғаны тәрбиелеп қалыптастыру [2,623]. Психологиялық іс– әрекеттер, тәрбиелік іс– шаралардың ықпалының бірлігі мен үйлесімділігі нәтижесінде жемісті болмақ. Мектептегі психолог бала мектеп қабырғасына алғаш келген күннен бастап, бітіргенге дейін зерттеу жұмыстарын жүргізеді. Психолог өз жұмысында әрбір оқушының жан-жақты білімді, білікті тәрбиеленген тұлға болып жетілуіне әсер ететін барлық жағдайларды қарастырады. Міне, сол міндетті орындауда жас ұрпаққа, мұғалімдерге, ата-аналарға мектептегі психологтің көрсетер көмегі зор. Ата-аналарға педагогикалық-психологиялық білім керек оған мұғалім, сынып жетекшісі, психолог көмектеседі. Баланы дамыту, ой-өрісін жетілдіру тұсында кез келген сынып жетекшісінің шеберлігі шығармашылығымен өзара астасып келе беретіні белгілі. Сондықтан психологпен бірлесе отырып, баланың ішкі жан дүниесін түсіне білуі, оны жеке тұлға ретінде танып, өз көзқарасына жүгінуі керек. Атап айтсақ:

- Өзге баланы ешқандай баға бермей түсіне білу, оның жан дүниесіндегі кірбің мен торығу, қуаныш пен қайғыны қабылдай білу;
- Баланы ұмытпай, кемшілігін бетіне айтпай, ақылмен жеткізе білу, ол баланың өз ойын, сезімін еркін жеткізуіне мүмкіндік береді;
- Баланың мүмкіндіктері мен қабілетін жоғары бағалау, ішкі әлеміне кіру арқылы шығармашылыққа баулы;
- Баланың басынан өткен оқиғаларына қарай көмек бере білу.

Жеке тұлғаны дамытуға ықпалы ерекше болғандықтан, отбасылық тәрбиесіне педагогикалық-психологиялық зерттеулерге ереше көңіл бөлінеді. Себебі: отбасының типтері, отбасы мүшелерінің өзара қарым-қатынасы ондағы балаға өзіндік әсерін тигізеді. Бүгінгі отбасы тәрбиесін екі жақты қарастыруға болады:

- Отбасы мектеппен ынтымақтастықта әрекет етуге өте ынталы болып келеді. Балаларының сапалы білім алып, жан-жақты дамуы үшін олардың ең таңдаулы мектепке оқуға береді. Мектеп пен отбасы ынтымақтастығы нәтижесінде бала тәрбиелі, білімді болып шығады.

- Отбасы мектеппен ынтымақтастықты орнатуға немқұрайлыпен қарауы. Бұл күнкөріс жағдайымен отбасындағы балаларға көңіл бөлмеу, ата-аналар жиналысына келмеу, мектеппен байланыс жасауға талпыныстың болмауы, бала тәрбиесіне қатысты өз оқитыны т.б.

Сыныптың ата-аналар жиналысының мәнді де мазмұнды өтуі өте маңызды. Тақырыптар сынып оқушыларының жас ерекшеліктерінен туындайтын мәселелер мен оның алдын алу жолдарымен байланысты болу керек. Мысалы 7 сыныптағы ата-аналар жиналысында тәжірибе көрсеткендей осы жиналыстың күнгей және көлеңкелі жақтары көрінді. Мен өз тәжірибемде зерттеу арқылы сараптай жұмыс жүргізілген әдіске тоқталып өтейін. Күнгей жағы:

- Сынып жетекшісі ата-аналармен толығырақ танысады.
- Ата-аналардың бір-бірімен бала тәрбиесі жөнінде пікірлесуге мүмкіндік жасалады.
- Ата-аналардың балалармен қарым-қатынасы жақсарады.

Ал көлеңкелі жағы:

- Ата-ананың жиналысқа толық келмеуі.
- Жиналыстың бір сарында өткізілуі. Енді осы көлеңкелі жақтарды қалай шешуге болады. Ата-аналарға берілетін шақыру қағазының өзі, ой салатындай мазмұнды болу керек, оны мына үлгіде жасадым:

1.Қадірлі ата-ана! _____ Сізді ____ күні _____ сағатта болатын «Бақытыңды балаңнан ізде!» атты ата-аналарға арналған дөңгелек үстелге шақырамын. Бұл тақырып сіздің бала тәрбиесіндегі бағытыңызды таңдауыңызға көмектеседі.

2.Құрметті ата-ана! _____ Сізді ____ күні ____ сағатта өтетін «Балалардың өтпелі кезеңдері психологиялық және физиологиялық ерекшеліктері» атты семинар-практикумға шақырамын. Бұл тақырып сіздің өз балаңызға бұрыннан да жақын болуыңызға көмектеседі. Бала мен ата-ананың жанұядағы өзара қарым-қатынаста «Логикасының тамырын» басып көру үшін оқушылар мен ата-аналардан сауалнамалар алдым. Ата-аналар мен балалар өз сауалнамаларын бір-бірімен ауыстырып алады да, ішінен сәйкес келген жауапты бір түспен, сәйкес келмегенін бір түспен белгіледі.

Сауалнаманы ала отырып, мынандай нәтижеге қол жеткіздім:

- Ата-анамен бала арасындағы қарым-қатынас анықталды.
- Зерттеу жұмысы арқылы, педагогикалық– психологиялық кеңес берілді.

- Ата-аналар балаларымен анық тіл табысты.
- Ата-аналар балаларымен сөйлеспейтіндігі, көңіл бөлмейтіні байқалды.

Баланы жақсы көріп тәрбиелеу туралы айта отырып, ата-аналарға мынандай кеңес ұсындым.

- Балаға мектепке барар алдында сенімділік пен сәттілік тілеу керек.
- Бала мектептен келгенде бірден сұрақ қойып қарсы алмау керек.
- Егер бала ренжіп отырса, онда себебін өзі айтқанша асықпаңыз.
- Балаңызға қатты дауыспен сөйлеменіз, баланың жүйке клеткасында тежелу болады.

«Сіз қандай ата-анасыз?» ата-аналарға арналған сауалнама алынды, Жылдың басында және соңында алған сауалнамадан бірталай өзгешелікті байқадым. Кестеден көріп отырғанымыздай, жыл басында сауалнамаға қатысушылардың 17% пікірінше, бала тәрбиесі сіз үшін үлкен мәселе, жылдың соңында 4% азайды. Сізге жауапкершілікпен ойлану керек деген жауапқа 58%, жыл соңында 7% азайды. Бала сіздің өміріңіз үшін ең құнды деген жауапқа жыл басында 25%, жыл соңында 89% өсті. Себебі, жылдың басында жауап қайтарған ата-аналардың көпшілігі өздерінің жұмыстан қолы тимеуіне байланысты, бала тәрбиесіне уақыты аз десе, жыл бойы психологтің ұйымдастырумен өткен ата-аналар жиналыстарының әр түрлі тақырыпта өтілуіне байланысты ата-аналарға ой тастайтын көп ақпараттар алып, бейне-баяндар көріп, баланы тәрбиелеуде алған кеңестерінің өмірде қолданғандарын айтты.

Алаш қозғалысының қайраткері М.Жұмабаев «Ата-аналар баланы тәрбиелегенде дәл өзіндей етіп тәрбиелеуге тырыспау керек, олар баланы өзінен күшті етіп тәрбиелеуі тиіс. Өйткені олардың заманы ата-аналарының өмір сүріп отырған заманына қарағанда анағұрлым күрделі, талабы жоғары болатынын ұмытпаған жөн» деп бала өміріндегі ата-ананың рөлін тамаша көрсетіп берген. [3,б11]. Психологиялық қызметтің отбасы мен балаға жақын сүйемелдеуде және кеңес беруде маңызы орасан зор екендігін өмірлік жағдаяттар күннен – күнге дәлелдеу үстінде.

«Еліңнің келешегін айтайын, бүгінгі тәрбиелеген балаңды көрсет» деп Төле би айтса, нақты түйіндеген серіктестік пен ынтымақтастықтың негізінде отбасы мен мектепте балаларға берілетін талаптар нақты болған жағдайда бала, ата-ана, педагог-психолог ынтымақтастығы орнайды.

Пайдаланған әдебиеттер:

- 1.Нұрсұлтан Назарбаев. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру. 12 сәуір 2017ж.
- 2.Майғаранова Ш. Мектеп оқушыларын рухани дамыту мәселелері. Алматы. «Ғылым» ғылыми орталығы 2002ж.
- 3.Мектептегі психология №3, 2010ж.4.Психология Қазақстан мектебінде №2, 2007ж.

Баланың мектепке дейінгі мекемеде бейімделуін ата-ана тәрбиешінің арасындағы психологпен орнату

Аханова М. Т., КМҚК «Гауһар» бөбекжайы

Қазіргі заманда балаларды балабақша жағдайына бейімдеуді тиімді ету қажеттілігі жылдан жылға артып отыр. Бейімделу кезеңінің тиімділігі бұл үрдіске отбасының араласуы барысында тиімді бола түсетіні анықталды. Мазасыздану, бейімделудің ауыр формасы әдетте ата-ананың баласының жаңа өмір жағдайына эмоционалдық дайын болмауымен байланысты түсіндіріледі, әсіресе оларда мектепке дейінгі мекемеге қатысты мазасыздану басым болады.

3-5 жас аралығындағы балаларда өздеріне тән ерекшеліктер бар. Бұл кезең балалардың ата-анасынан айырылу мен жаңа жағдай алдындағы қорқыныш сезімдерінің өткір болуымен сипатталады. Мектепке дейінгі мекемедегі жағдайға бейімделу аса ауыр өтеді. Сондықтан бұл кезең балаға аз жарақат әкелетіндей ұйымдастырылуы тиіс. Баланың балабақшаға келуі күйзеліске түсіреді. Өзіне бөгде адамдар мен көп балалардың болуы, айналадағы таныс емес жағдай осының бәрі олардың стрессінің негізгі себебі.

Бейімделу үрдісінің алғашқы кезеңінде қиындықтар болмас үшін баланың отбасынан балабақшаға өтуі біртіндеп жүруі тиіс. Сондықтан мектепке дейінгі мекеменің қызметкерлері мен ата-ана арасындағы өзара әрекет пен ынтымақтастық баланың балабақша жағдайында жеңіл бейімделуінің негізгі кепілі болмақ. Мұндай ынтымақтастық балада ғана емес ата-аналардың да балалармен айырылысудағы мазасыздануын азайтады [3].

Бұл тақырыптың өзектілігі осы мәселе бойынша жалпы балабақша жағдайындағы бейімделу үрдісіне негізделеді.

Психологиялық кеңеске деген сұранысты талдау баланың балабақшаға келуімен байланысты ата-аналар тарапынан уайым мен мазасызданудың артатынын көрсетті. Бұл ең алдымен ата-ананың баланың жаңа жағдайға бейімделуі туралы, педагогтардың мүмкіндіктер мен мекеменің іс-әрекет мазмұны туралы ақпараттануының төмендігімен байланысты. Сонымен қатар ата-аналардың мекемемен байланысқа түсуге деген ынта-тілектерінің тұрақсыздықтары да анықталған. Бұл олардың бала тәрбиесінен алшақтап тәрбиешілерге, педагогтарға итере салуынан байқалады.

Мектепке дейінгі мекеменің мамандарының бақылауы мен талдауының нәтижесі балалардың соматикалық, психологиялық, физиологиялық өзгерістермен бірге жүретін және баланың денсаулығына кері әсер ететін мектепке дейінгі мекемеге орташа және ауыр бейімделу оқиғаларының артқанын анықтады және осыған байланысты бейімдеу бағдарламасын жасау қажеттілігін туғызды [2].

Сондықтан біздің ойымызша балалардың мазасыздану деңгейін төмендетіп, сәтті бейімделуі үшін қажетті жағдай ата-аналар мен тәрбиешілердің ынтымақтастығын арттыру, отбасы мен балабақшада балаға

деген қатынасты жақындастыру. Біздің бағдарламаның мақсаты балалардың мектепке дейінгі мекемеге бейімделуі кезінде балабақша қызметкерлері мен ата - аналар арасындағы өзара байланысын нығайтуға қажетті ашық кеңістік құру.

– Ата – аналарды баланың бейімделу кезеңіне деген қызығушылықтарын оятып, жауапкершілігін арттыру.

– Баланың жаңа жағдайға бейімделуі кезінде ата - аналарға кеңес беруді ұйымдастыру.

– Мектепке дейінгі мекеме мен отбасында тәрбиелеудің ортақ стратегиясын жасау.

– Ата - аналардың өздерінің педагогикалық мүмкіндігіне сенімін арттыру және оларды қолдау, мазасыздану деңгейін азайту.

– Білім беруге қатысушыларды психологиялық жақындастыру.

Жеңіл бейімделу – баланың жүріс - тұрысының 10 - 15 күн ішінде қалыпты жағдайға оралуы, соған сәйкес салмақтың артуы, ұжымда өзін дұрыс ұстауы, мектепке дейінгі мекемеге барған бірінші ай ішінде ауырмауы.

Мектепке дейінгі мекемеге барудың 20 күнінде баланың ұйқысы қалыпты нормаға келеді, өз уақытымен тамақтана бастайды. Көңіл - күйі сергек және қызығушылығы болады, бірақ мұның бәрі таңғы жылаумен сәйкесінше жүреді. Жақын адамдармен және ересектермен қарым - қатынасы бұзылмайды. Балаларға деген қарым-қатынасы қызығушылықпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады. Ортаға деген қызығушылығы үлкендердің қатысуымен екі аптада өз қалпына келеді. Сөйлеу мәнерінің дамуы тежеледі, бірақ бала үлкендердің айтқан нұсқауларын орындауы мүмкін. Бірінші айдың соңына қарай сөйлеу мәнерінің белсенділігі қалпына келеді. 10 күннен артыққа созылмайтын, ешқандай ауыр салдарға соқтырмайтын аурудың болуы мүмкін. Вегетативтік жүйке жүйесінде өзгерістер немесе невротикалық реакциялардың белгілері болмайды [2].

Орташа бейімделу – қозғалыстар бір ай көлемінде қалпына келеді, психикалық стресстің белгілері бар. Жалпы жағдайының бұзылуы айқын және созылыңқы түрде көрініс береді. Ұйқы және тәбет тек 20 - 40 күннен кейін ғана қалпына келеді. Бір ай көлемінде көңіл - күйінің тұрақсыз болуы тән. Жүріс - тұрыс реакциялары мектепке дейінгі мекемеге келгеннен 30 күнде өз қалпына келеді. Баланың жақын адамдармен қарым - қатынасы эмоционалдық қозу жағдайында болады (жылау, кездескен кезде немесе қоштасқан кезе айқайлау). Балаларға деген қарым - қатынасы немқұрайлы, сирек жағдайда қызығушылық болуы мүмкін. Сөйлеу мәнері қолданылмайды немесе белсенділігі төмендейді. Ойында бала өзінде қалыптасқан дағдыларды қолданбайды, жағдайға байланысты ойнайды. 10 күннен артық созылмайтын, ауыр салдарсыз екі рет ауруы мүмкін. Салмағы өзгеріссіз немесе төмендейді. Невротикалық реакциялар көрініс береді: үлкендермен және балалармен қарым - қатынаста таңдау, нақты бір жағдайларда ғана қарым - қатынас жасау. Вегетативтік жүйке жүйесінің өзгерісі: бозару, терлеу, бет терісінің жарылуы, көздің астының көгеруі, беттің албыртып тұруы – 1,5 - 2 апта көлемінде.

Ауыр бейімделу – ұзақтығы 2 айдан 6 айға дейін. Бала жиі ауырады, алған әдет - дағдыларын жоғалта бастайды, физикалық жағынан ғана емес, сонымен қатар психикалық жағынан үдеуі мүмкін. Бала жақсы ұйықтай алмайды, ұйқысы қысқа және жылап немесе айқайлап оянып кетеді, тәбеттің тартпауы ұзаққа созылып, тіпті тамақтан бас тартуға алып келуі мүмкін, невротикалық құсу, функционалды дәретке отырудың бұзылуы. Көңіл-күйі немқұрайлы, бала өте көп және ұзақ жылайды, жүріс-тұрыс реакциясы мектепке дейінгі мекемеге келген күннің 60-күнінде өз қалпына келеді. Жақындармен қарым-қатынас эмоционалды қозу күйінде болады және олармен бірлескен әрекет жасаудан бас тартады. Балаларға деген қарым-қатынасы: олармен қарым-қатынастан бойын аулақ ұстайды немесе агрессиялық қарым - қатынас көрсетеді. Бейімделудің ауыр жағдайы 2 нұсқа бойынша көрініс беруі мүмкін:

- Жүйкелік-психикалық дамуы 1-тоқсанға артта қалады, респираторлық аурулар 10 мөлшерінде болып, үш реттен көп қайталаынады. Соның әсерінен бала 1-2 тоқсан уақытында өспейді және салмақ қоспайды.

- Жүйкелік-психикалық даму 2-3 тоқсанға артта қалады, бойының өсуі және салмақ қосуы баяулайды, жиі ауырады.

- Әлсіз көрініс фазасы – баланың адекватты жүріс-тұрысымен сипатталады. Психикалық жағынан жетілуі орташа жағдайдан баяу болады. Фаза 3-5 айға созылады.

Ауыр жағдайдағы бейімделудің симптомдары. Балабақшаға бару баланың осы уақытқа дейін қалыптасқан стереотиптерін қайта құруға мәжбүр етеді. Ол үшін бұл қиын соғады және көп жағдайда стресске алып келеді. Л.Н. Галигузова бейімделудің ауыр түрінің симптомдарын бөліп көрсетті :

- эмоционалды жағдайдың бұзылуы;
- қарым-қатынас сферасының бұзылуы;
- амбиваленттік мінез-құлық;
- заттармен жұмыс жасауда іс-әрекеттің әлсіз жетілуі өмір сүру барысының өзгерісі бірінші кезекте баланың эмоционалды жағдайының бұзылуына алып келеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1 Әубәкірова Ж.К. Мектеп жасына дейінгі балалармен қарым қатынас тренингін ұйымдастырудың педагогикалық психологиялық негіздері. Автореф.к.пс.н. – Алматы, 2001, -88б.

2 Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия: Учеб. пособие для студентов пед. учеб. заведений /Сост. И.В. Дубравина и др. - М.: Изд. центр Академия, 1998. - 313 с.

3 Немов Р.С. Психология. Учеб. для студентов вые. Пед. Учеб. заведений. В 2 кн. Кн.2. Психология образования.- М.: Просвещение: Владос, 1994.- 496с.

4 Общение детей в детском саду и семье. / Под ред. Рониной Т.А., Стеркиной

Ұстаз- ғалым, тәлімгер, тұлға

Казтаева А. Т., «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия»КММ

«Адамның адамшылығы - ақыл, ғалым,
жақсы ата, жақсы ана, жақсы құрбы,
жақсы ұстаздан болады».

А. Құнанбаев

«Мектеп кеме- білім теңіз» дейді дана қазақ. Иә ,сол мектептің , білім орданың бетке ұстары, мектептің тірегі ол - Ұстаз. Сондықтанда Ұстаз болашақтың алтын көпірі, тірегі мен жүрегі екені алашқа аян.

Ой елегінен өткізіп ойланатын болсақ тәуелсіз еліміздің болашағын ойлар ақылды да айбатты, елін, атамекенін, туған жерін сыйлайтын патриот , пайымды ,түйінді санамен шешетін айбынды азаматты жетілдіруде ұстаздың орны бөлек, зор болмақ.

Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға ,- деп даңқы төске өрлеген Абай атамыз айтқандай, ұстаздық жол – бекемдік пен білімділікті қажет ететін даңғыл жол. Қазақстан жастардың болашақ бағдарында, жастарды аяққа тұрғызып , қадамын нық қылатын- ұлағатты ұстаздар қауымы.

«Ұстаз - шындық пен әділдіктің қажымас жақтаушысы, қайратты күрескері болуы тиіс»,- дейді Әбу Насыр әл-Фараби.

Қазіргі уақытта рухани-адамгершілікке тәрбие берудегі мұғалімнің рөлі өте маңызды. Себебі, Рухани- адамгершілік білім беру үдерісінде оқушылардың бойына жалпыадамзаттық құндылықтарды күнделікті өмірде іс жүзінде қолданып, оқу білімді меңгертумен қатар, баланың рухани дамуына үлкен жауапкершілікпен қарайды. Баланың кішкентай жасынан бастап, мұғалім қоршаған ортаға деген дұрыс қатынасқа дағдыландырады, мінез – құлқын дұрыс қалыптастырады, ізгі қасиеттерді дамытады. Мұнда ұстаз жалпыадамзаттық құндылықтардың біртұтас рухани мәнін көре отырып, оны тәжірибеде қолданса, онда ол оның өмірмен байланысын аша алуы талап етіледі.

Жалпыадамзаттық құндылықтарды оқушылардың бойына сіңіру үшін, әрбір ұстаз жан-жақты терең білумен қатар, өзінің бойына адамдық құндылықтарды терең сіңірген, рухани жаны таза адам болу шарт. Сонда ғана өзінің міндетін айқын сезіне білетін, мінез-құлқы жетілген саналы адам тәрбиелей аламыз. Жетілген мінез-құлық - бұл үш нәрсенің: жүректің, ақылдың және қолдың бірлігі мен келісімі. Егер бала өзінің жүрегін тыңдауға үйренсе, және тек қана жүрегінің айтқанын істейтін болса, онда ол өмірден өз орнын табады деп ойлаймын. Бұл мақсатқа ұстаздар дұрыс әрекет еткенде ғана қол жеткізуге болады. Дұрыс әрекет –жүректен шығып, сосын сөз ретінде бейнеленетін және іс жүзінде қолданылатын құндылық. Адамды өзгерту арқылы, адамның қасиетін өзгерткен кезде ғана адами құндылығымызды дамыта аламыз. Біздің мақсатымыз - мәңгілік рухани-адамгершілік

құндылықтарға негізделген кемел мінезді, ойы, сөзі мен ісі бірлікте болатын адам тәрбиелеу болып табылады.

Осыған байланысты «Ізгілікті педагогика Манифесінде» Шалва Александрович: «Мұғалім – нұр себуші, нұр таратушы, бала сол нұрды іздеуші, сол нұрға ұмтылушы» деген ұлағатты сөзі есімізге түседі. Ал нұрды қандай пән арқылы себеміз? Әрине, «Өзін-өзі тану» пәні арқылы. Себебі, мұндай пән оқушыларды тектілікке, кеңпейілдікке, олардың танымдық белсенділіктерінің өсуіне, сонымен қатар өздерінің өмірлік бағытын ізденуге бағыт-бағдар береді.

«Ғалым да, шахтер де бас иетін, Ұстазым, бар сенің қасиетің» –деп жырлағандай , ұстаз ғалымның да, батырдың да, ақынның да білімін үйрететін, төзіммен түлететін адал жан. Оның еңбегі әлемдегі қаншама сұлулық пен жылулыққа да тең. Шабытты шәкірттің санасын шарықтататын, бұлақ көрсе көзін ашатын, әлемге білімнің нұрын шашатын - ұстаз.

Ұстаз барлық адам баласына жағылған шырақ, ағып тұрған бұлақ. Ұстаздарға барлық әлем бас иеді. Себебі, олар тілі өнерге тамыздық болған тілші де, жалынды жазушы да, көмейіне бұлбұл ұя салған әншілер де, он саусағынан бал тамған ұсталар да барлығы да ұстаздардың тәлімінен сусындаған, білім алған. Оқушының ойына нұр құйып, келешектерінің кемел болуына кәміл сенетін ұстаздар секілді маман болу әр адамның, мыңнан бірге ғана қонатын бақ екенін бірі білсе , бірі білмес. Сондықтан мектептен нұрлы, жарық жер жоқ, оны ізгілендіріп тұрған Ұстаз. Мұғалімнің білім шекарасы кең болса, оқушының да ой-өрісі кең болады, ал, саналы ұрпақпен елдің болашағы жарқын болмақ. Мұғалім оқушының тәлімгері , тіпті сенім артар серігі десек артық болмас.

Ұстаз болу-сезімнің ақындығы,

Ұстаз болу-жүректің батылдығы.

Ұстаз болу-өмірдің күн шуағы,

Азбайтұғын адамның асылдығы, - деп ақын Ғафу Қайырбеков жырлағандай, сөзі - маржан, үні - ән ұстаздардың бар болғанын мақтаныш етуіміз керек. Ұстаздардың әсерлі үнмен асықпай, мәнерлеп сөйлеген сөзінен әрбір оқушыға деген қамқорлықтың, аналық, әкелік сезімнің, дана ойдың ыстық лебі есіп тұрғандай. Иә, адамның жан дүниесін түсініп, ренжітпей, қателігін сездіре білу - бұл нағыз шеберлік емес пе?! «Қыран түлегіне қайтпас қанат сыйлайды, ұстаз шәкіртіне талмас талап сыйлайды» демекші, ұстаз қай кезде де мектептің жүрегі, қоғамның тірегі. Сондықтан да мұғалімнің рөлі оқушының ішкі әлеуетін, оның рухани - адамгершілік құндылықтар негізіндегі жоғары адамгершілік мәнін ашуға жағдай жасау болып табылады.

Балаларға рухани - адамгершілік білім беру тірегі - мұғалім екені анық. Мұғалім – бұл ақылдың шектеулігін жоятын, сонымен бірге қоршаған ортамен үйлесімді болуға ықпал ететін және өз-өзінді ұстай білуге үйрететін адам. Ұстаз өзін байыпты ұстаса, барлық оқушының мінезіне, жасаған іс-әрекетіне жағымды ықпал тигізері сөзсіз.

Мұғалім жер бетінде бейбітшіліктің мәңгі орнауын қамтамасыз етіп, оқушыны қоршаған ортада өзін өзі ұстай білуге үйретеді. Егер оқушы өзін нашар ұстаса, бір адамның мінезі азап шегеді, егер мұғалім өзін нашар ұстаса, бұл көп оқушының мінезіне зиян келтіреді. Егер мұғалім өз ісіне беріліп, таза болса, онда мыңдаған оқушы жақсара түседі және еліміз білімді, кемел ұл-қыздарға ие болады.

Мұндай мұғалімдер шабытты мұғалімдер қатарына жатады. Өз жұмысына ықылас танытып, шабыты бар мұғалім оқушылардың ішкі қажеттілігіне көп назар аударады да, оның дұрыс орындалуына мән береді. Мұғалімнің шабытты жұмысының нәтижесінде оқушылар өздігінен шығармашылықпен ізденуге талпынады, үлкен жетістікке қол жеткізеді.

Жан-Жак Руссоның «Ұстаз болу - өз уақытыңды аямау, басқаның бақытын аялау» деген ұлағатты сөз ұстаздардың жанына өте жақын. Ұстаз білгенін үйретуші ғана емес, тұла бойы тұнған өнеге, ақ тілеулі ана тәрізді барлық адамның бойынан жақсылық іздейтін жан. Шәкірті өзінен озған ұстаз - еңбегі ақталған ұстаз. Өйткені, өмірдің заңы даму, ілгерілеу, озу. Ұстаздың негізгі ұстанымы - баланы тұлға деп тану, оның пікірімен санасу, оқушының кішкентай қуанышын, табысын бағалай білу. Себебі, мұғалім жеке тұлғаның ақыл-ойы мен ізгілік ұстанымдарын тәрбиелейді. Жеке тұлғаның ақыл-ойы мен іс-әрекеттерін жүрек арқылы ізгілік мұраттарға бағыттап, өмір даналығын түсінуге рухани көзқарастар қалыптастырады. Адамды жігерлендіріп, батыл ететін, алға қойған ұлы мақсатқа ұмтылдыратын, үлкен арманды орындап шығуға қанағаттандыратын, қысқасы, адамды нағыз адам ететін күштің бірі - өзіндік саналы тәртіп пен өзін-өзі тәрбиелеу. Осыған орай, мұғалімнің шеберлігі мен жетістігі – сапалы білім және жақсы тәрбие алған шәкіртінде.

Білім берудің ізгілендіру технологиясының негізін қалаушы Ш.А. Амонашвили «Рухани ізденістің биіктігі оқушы мен мұғалімнің қарым-қатынасында ерекше, сенім орын алады, ал білім - адамға жүрекпен ақыл арқылы беріледі, өйткені ол адам жанына сүйіспеншілік арқылы жол табады...» - дегендей, бала тәрбиесіндегі ең бастысы - рухани біртұтастықта. Мұғалімнің басқарушылық қағидалары: Бала тұлғасын құрметтеу қағидасы; Баланың қалыптасуында - ұстамды, сабырлы болуы. Мұғалімнің өсиеттері: Бала қабілетінің шексіздігіне деген сенім; Өзінің педагогикалық қабілеттеріне деген сенім; Балаға деген ізгілік қадамның күшіне сенім. «Ондаған, жүздеген жолдардың, оқушы мен оқытушы арасындағы руханилықтың байланыстырушысы бұл-жүрекке деген адами жолдың, ең маңыздылары ол мұғалім мен оқушы арасындағы серіктестік. Біз мұғалім мен оқушыны рухани тұтастықтың қалыптастырылуына тырысамыз» - дейді Ш.А.Амонашвили өз еңбектерінде. Ізгілікті-адамгершілік үрдісіндегі мұғалімнің негізгі ұстанымдары: Мұғалімнің заңдары: Баланы сүю, Баланы түсіну.

Балаларды білімге бейім ету, олардың құштарын ашу, кілтін тауып, шатқалға шарықтату - заман талабы мен қатар келген үлгілі ұстаздың ісі. Білім алушыларға білікті маман білім берсе ұрпақ сабақтастығы арқылы білім өрісі

кеңейе түсіп өрістеуі, өскелең ұрпақтың өркен жаюына алып келеді. Жаңа идея , жаңа ұстаз, жаңа шәкірттер жаңа ғасырдың жаңалықтарының айғағы. Оқушылардың рухани – адамгершілігін дамытудағы мұғалімнің рөлі жан-жақты дамыған, бір-біріне сүйіспеншілікпен, құрметпен қарайтын, өмір сүруге деген күштарлығы жоғары жеке тұлға тәрбиелей отырып, адамның өзін-өзі тануына, өзінің ең жақсы қасиеттерін анықтауға, өз ар-ұжданын сақтап, Адам деген атқа лайық болуына ықпал ету.

Қорыта келе, Ақырын жүріп, анық бас, Еңбегің кетпес далаға. Ұстаздық еткен жалықпас, Үйретуден балаға, - деп Абай атамыз айтқандай, білім нәрімен сусындатқан ұлағатты ұстаздарды шәкірттері әрдайым мақтан тұтары сөзсіз! Қажырлы ерен еңбектің арқасында шәкірт жүрегінен жол таба білген ұстаз болу - қандай бақыт!

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық /Р.А.Мұқажанова., Г.А.Омарова, Р.Мұратханова. - Алматы: «Бөбек»ҰҒПББСО, 2015 ж.
2. Бала тәрбиесі журналы. № 2 2006 ж , № 4 2008 ж.
3. Бастауыш мектепте оқыту журналы. № 4 2007 ж.
4. Ш.А.Амонашвили Вдохновение и творчество- путь обновления образования// Международные педагогические чтения, М.,2012 год «Өзіндік таным» № 2 2007 № 5-6 2006 ж
5. Сара Алпысқызы. Өмір әдебі. Алматы 2001ж

Влияние внеурочной деятельности на профессиональное самоопределение старшекласников

Кошкарева В. В., КГУ «Гимназия №9»

Первая жизненная проблема, с которой сталкиваются старшекласники, - это выбор будущей профессии. Вопрос «Кем я буду?» задаёт себе каждый молодой человек. И здесь главное – не растеряться, сориентироваться и сделать правильный выбор. Вопрос о профессиональном определении старшекласников является актуальным всегда.

В течение двух лет, мы вели исследовательскую работу по теме: «Влияние внеурочной деятельности на профессиональное самоопределение учащихся».

Цель исследования: изучение влияния внеурочной работы в школе на проявления особенностей в профессиональном самоопределении старшекласников, мотивов выбора профессии школьниками.

Гипотеза: профориентационные мероприятия, проводимые среди учащихся, влияют на выбор профессии и специальности при поступлении в ВУЗЫ.

Для исследования особенностей профессионального самоопределения у старшеклассников мы использовали дифференциально-диагностический опросник Е. А. Климова, типологический опросник Дж. Холланда. Для изучения факторов привлекательности профессий мы использовали методику В. Ядова.

Исследования проводились на базе КГУ «Гимназии №9» в 2017-2020 годах в три этапа. Выборочная совокупность 25 учащихся.

На первом этапе был проведен анализ литературных источников, проводился теоретический анализ проблематики формирования профессионального самоопределения современными подростками. Был определен понятийный аппарат, разработан алгоритм проведения исследования, подобраны диагностические методики, с помощью которых можно проанализировать изменения формирования профессиональной направленности учащихся. Проводилась подборка методик для проведения процедуры психодиагностики. В результате этой работы определен научный и понятийно-категориальный аппарат исследования.

На втором этапе исследования был организован педагога – психологический эксперимент, проведен качественный и количественный анализ результатов исследования. Исходя из полученных данных, с целью развития профессионального самоопределения у учащихся, нами были проведены ряд занятий Общего развития, посвященные тематике профессионального выбора, для учащихся был введен курс по выбору «Мои профессиональные намерения».

На третьем этапе после завершения ряда мероприятий была проведена повторная диагностика, в ходе данного этапа проводилась анализ, сопоставление, синтез, систематизация, а также обобщение и формулирование выводов. Результаты оформлены в виде диаграмм.

В 2017 учебном году на первых занятиях общего развития среди учащихся 10 «А» класса было проведено анкетирование состоящим из двух вопросов: Вопрос профессионального самоопределения начинает осознаваться учащимися уже в 14 – 15 лет. Согласно проводимым нами исследованиям лишь 25 - 30% обучающихся имеют твёрдые профессиональные намерения. Примерно столько же вообще не задумываются о своих профессиональных планах. Около 55% не имеют чёткой позиции, сомневаются в своём выборе; их одолевают противоречивые чувства: «Выбор сделать надо, но не знаю, что мне надо». Это, действительно, серьёзная проблема, которую, так или иначе, необходимо решать.

В 2017 -2018 учебном году с учащимися был проведен цикл занятий, направленный на изучение личностных особенностей школьников, ознакомление с миром профессий, с требованиями рынка труда и образовательных услуг, с правилами выбора профессии. На занятиях в первой четверти 2017 -2018учебного года учащиеся познакомились с понятиями самооценка, темперамент, уровень внутренней свободы, типом мыслительных операций, уровнем развития интеллектуальных способностей. Занятия

позволили узнать сильные и слабые стороны, личностные характеристики учащихся.

В дальнейшем в 2018 -2019 учебном году в ходе методик на по ориентированию выявили следующие склонности в выборе профиля профессии:

- 42% физико-математический профиль,
- 12% гуманитарный профиль,
- 35% естественно-научный профиль и
- 11% социально-экономический профиль.

По окончанию курса было проведено анкетирование, которое позволило выявить:

96% учащихся считают, что курс является полезным и необходимым;

53% изменили свое отношение к выбранной профессии после прослушивания курса, 38% - подтвердили свой выбор;

79% учащихся отметили, что курс помог им определиться в дальнейшем выборе, узнать лучше свои способности.

Итоговой работой курса "Мои профессиональные намерения" стало создание презентаций на тему "Моя будущая профессия", «Профессия моих родителей». Итоговая работа позволила выявить представления учащихся об их профессиональном будущем. Для предварительной ориентации в интересах и склонностях, учащихся мы использовали дифференциально-диагностический опросник (ДДО), разработанный группой сотрудников профтехобразования под руководством Е.А. Климова [1, с.78].

Анализ исследования выявил, что в 10 классе учащиеся проявляют наибольший профессиональный **интерес к сфере человек (54%)**.

54% учащихся проявляют интерес к **сфере техника**. **33%** знаковая система

17% проявили интерес к **сфере природа**. **29%** учащихся проявляют интерес к **сфере художественный образ**.

Анализ исследования выявил, что в 11, а классе учащиеся проявляют наибольший профессиональный **интерес: 70%** учащихся проявляют интерес к **сфере техника**.

Количественный анализ методики ДДО Е.А. Климова выявил 70% учащихся (10 человек) с ярко выраженным интересом к техническому направлению.

Сравнивая результаты за два года, мы можем видеть следующее:

Таблица 1. Результаты диагностического исследования учащихся 11 а класса за период 2017-2019

Класс	Ч-П	Ч-Т	Ч-Ч	Ч-З	Ч-Х
2014 -2015	17%	54%	54%	33%	29%
2015 -2016	20%	70%	54%	30%	20%

Анализируя результаты поступления учащихся в ВУЗы и выбор их специализации можно выделить следующее:

- 15 учащихся выбрали – техническое направление
- 1 ученик поступил на правоведение
- 3 учащихся выбрали экономическое направление

- 6 учащихся – гуманитарное

Всего детей: 25

Из них: гранты - 19

На платной основе 6

ЕМН – 18

ОГН - 7, что составляет 72% выпускников и доказывает профессиональный интерес к техническим специальностям, который выявился в ходе нашего исследования.

Формирование внеурочной деятельности нами осуществляется через: - занятия общего развития; -кружковую деятельность; -дебаты; -проектную деятельность.

В 2017– 2018 учебном году, для учащихся 10 классов работал кружок «Азбука права», целью которого стало изучение правовых норм казахстанского законодательства и формирование правовых взглядов, убеждений и правосознания личности. Данная форма работы позволяет успешно пройти важный этап формирования дееспособности у старшеклассников, сформированность знаний взаимосвязи права и морали, а также должного правомерного поведения. Продуктивной деятельности учащихся, в рамках работы правового кружка, отражается посредством самостоятельного составления правовых документов (гражданско-правового договора, искового заявления, приказов) способствовало развитию правосознания. В результате активных методов обучения учащиеся показали, что усваиваются правовые нормы лучше тогда, когда они включены непосредственно в деятельность, которая направлена на решение практических задач по применению юридических норм.

В основе обучения использовались такие формы работы как коллективные, индивидуальные, самообучение.

В повышении профессиональной ориентированности большую роль играет и проектная деятельность.

На неделе проектов среднего и старшего звена в 2017-2018 уч. году в гимназии был реализован проект «Школьник и его права». Актуальность данного проекта определилась значением правовой культуры в процессе социализации личности. Целью проекта стало рассмотрение теоретических и методических вопросов формирования правового сознания учащихся в процессе обучения. В результате обучения мы должны получить патриота и гражданина, который способен жить в новом демократическом обществе, с высокой политической, правовой и антикоррупционной культурой[2, с.16].

В результате работы над проектом учащимися были разработаны буклеты, отражающие основные права школьника и ребёнка. Данные буклеты используются, как иллюстративный материал на уроках и занятиях Общего развития. Учащимися был смонтирован видеоролик, который отражал вопросы ответственность несовершеннолетних в административном и уголовном законодательстве.

Но необходимо дальнейшее систематическое проведение подобного рода мероприятий в учебной и внеклассной работе. Положительно влияет и участие учащихся в дебатных турнирах.

Следует отметить, что участие в дебатах не только помогает развиваться всесторонне учащемуся, но и также учиться толерантности, лояльности ко второй стороне участников. Учащиеся гимназии каждый год участвуют в городских дебатных турнирах, показывая хорошие результаты.

Одной из активных форм повышения кругозора учащихся и представлений в нашей практике служат проведение круглых столов и диспутов среди учащихся на различные актуальные темы. Участвуя в данных мероприятиях, ученик не только повышает свой кругозор, но и проявляет свои лидерские качества ученика.

Активные методы урочной так и внеурочной деятельности показывают хороший результат в формировании правосознания молодого поколения.

Теоретический анализ проблемы профессионального самоопределения, а также результаты проведенного исследования позволяют сделать ряд выводов:

- отношение к профессии, мотивы её выбора являются чрезвычайно важными факторами, обуславливающими успешность профессионального обучения;

- большинство учащихся нашей школы выбирают профессию с учетом своих интересов, способностей, интеллекта;

- для более осознанного выбора профессии старшеклассников в школе необходимо проводить диагностику склонностей учащихся, личностных качеств, способностей и интересов, межличностных отношений, повышать самооценку [3, с.145].

Список литературы:

1. Бобровская А.Н. Технология. 9 класс: материалы к урокам раздела «Профессиональное самоопределение» по программе В. Д. Симоненко, Волгоград: Учитель, 2007.

2. Савченко М. Ю. Профориентация. Личностное развитие. Тренинг готовности к экзаменам (9-11 класс).- М.: Вако, 2006.

3. Иоффе А.Н. Методические приемы в гражданском образовании / А.Н.Иоффе, В.П.Пахомов. - Тольятти: Издательство Фонда «Развитие через образование», 1999.

**Балабақша педагог-психологінің түзету-дамыту жұмысында мандала
терапия әдісінің элементтерін қолданудың тиімділігі**

Махамбетова С. С., «Ақниет» б/ж КМҚК

Заманауи мектепке дейінгі білім беру жүйесі түрлі бағдарламалар мен педагогикалық технологияларды қолдануға мол мүмкіндік береді. Балабақшада бала басқа адамдармен өзара қарым-қатынас жасау бойынша алғашқы тәжірибесін алады, өз-өзімен және де қоршаған жандармен үндестікте өмір сүруді үйренеді және де алғашқы қарапайым білім негізін алады.

Сондықтан да педагогтардың басты мақсаты - баланың өзіне жайлы психологиялық жағдайды сезінуін қамтамасыз ету. Мектепке дейінгі бала бойынан көп жағдайда қатарластарымен қарым-қатынаста қиындықтарды байқаймыз, олар қоршаған ортада өзін жайсыз сезінсе гипер белсенді немесе керісінше тұйықталып қалады. Балалармен жұмыста әр баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқыту мен тәрбиелеудің адекватты жағдай жасау – біздің басты мақсатымыз.

Осы ретте мектепке дейінгі балалармен жұмыста мандала әдісі элементтерін қолдану өте тиімді. Мандала терапиясының мүмкіндіктері жайлы алғашқы ашқан ғалым - Карл Густав Юнг.

Мандала терапия – бұл адамның эмоционалдық жағдайын өзгертудің, сезімін өздігінен реттеу және білдірудің қауіпсіз және табиғи тәсілі.

Мандала (Mandala) – санскриттен аударғанда «шеңбер» немесе "орта" дегенді білдіреді. Мандала - шеңбер ортасы нақты көрінген симметрия бойымен салынатын сурет. Шығыста мандала суреттер емдік қасиетке ие, медитацияға арналған құрал болып есептеледі. [1]

Мандала терапия – арт терапияның бағыттарының бірі. Біздің ойымызша балалардың рухани және шығармашылық қырын ашатын, сезімін білдіруге көмектесетін ең табиғи және көңілді тәсіл. Мандалалар ересектерге де, балаларға өте пайдалы. Мандалалар толығымен босаңсып, мидың оң жақ жарты шарымен байланыс орнатуға септігін тигізеді.

Мен өз жұмыс тәжірибемде мандала терапия әдісінің элементтерін «қауіпті» топ балаларымен жұмыста «Ғажайып мандала» жобасында қолданудамын.

Аталмыш жоба «қауіпті» топ балаларының эмоционалдық жағдайын тұрақтандыруға бағытталды.

Мақсаты: «қауіпті» топ балаларының эмоционалдық жағдайына диагностика және түзету жасау, мандала терапия элементтері арқылы тұрақтандыру мен дамыту.

Өзектілігі: «қауіпті » топ балалары көбінесе өз эмоциясын дұрыс жеткізе алмайды, басқа балалардың эмоцияларын дұрыс бағалай алмайды.

Гипотеза: балаларға мандала-терапия элементтері өз эмоцияларын адекватты түрде жеткізуге , тұрақтандыруға көмектеседі.

Міндеттері:

- Балалардың психоэмоционалды жағдайына диагностика жасау.
- Ішкі күйзеліспен мазасыздықты жою, релаксация.
- Ерікті мінез-құлықты дамыту.
- Шығармашылық қабілеті мен ұсақ қол моторикасын дамыту.
- Ұқыптылыққа тәрбиелеу.

➤ Балалардың бейсаналық және ішкі ресурстарын белсендіру.

Жобаның диагностикалық кезеңінде төмендегі міндеттер орындалды.

- балаларға психодиагностика жасау әдістері мен тәсілдері таңдалды.
- ересек топ балаларына психодиагностикалық зерттеу жүргізу.
- диагностика нәтижесімен «қауіпті» топ балаларын анықтау.

Балаларды анықтауда зерттеудің екі әдісі таңдалып алынды – бақылау, әңгіме және эксперимент. Балаларды зерттеуге Р.Тэмпл, М.Дорки, В.Амендердің «Мазасыздық тесті» және «Люшердің сегіз түс тесті» қолданылды.

Осы психологиялық диагностика әдістері негізінде мінез-құлық аясын түзетумен эмоциялық тұрақтандыру бойынша түзету-дамыту жұмысына мұқтаж балалар іріктелініп алынды. Жоба аясында мандаламен жұмыс балалармен жеке және топтық түрде жүргізілді. Жоба 10 түзету-дамыту ұйымдастырылған оқу қызметтерінен тұрды. Балалардың эмоциялық жағдайын тұрақтандыруда ұйымдастырылған оқу қызметтерінде боямақ мандалаларды бояу, жеңіл пластилинмен мандала жасау, табиғи және қалдық материалдардан мандала құрау, түрлі-түсті геометриялық пішіндерді аппликациялау арқылы мандала бейнелеу жүргізілді.

Аталмыш түзету-дамыту жұмыстарынан кейін бала белгілі бір деңгейде рухани байлығымен өзінің эмоциялық аймағына оралады,

Мандала терапияның басты ерекшелігі рухани деңгейде кеңістік пен уақытта жетпей тұрған қажеттілігін қиялы арқылы бейнелеуге мүмкіндік береді. Бала мандала құрау арқылы сол уақыттағы сезінген сезімдерін белгі суреттермен көрсетеді. Балалар жеке және топтық ұйымдастырылған оқу қызметтерінде мандалаларды қарапайым өрнектерді бояудан бастайды, кейіннен күрделі өрнектермен көрсете бастайды. Мандалалармен жұмыс баланың тұлғалық қасиеттеріне түзетушілік әсерінен бөлек, мектеп жасына дейінгі кезеңде сөйлеуін дамытуға септігін тигізеді.

Бақылау кезеңінде атқарылған жұмыстың тиімділігін бағалау, яғни балалардың мінез-құлық аясын, эмоционалдық жағдайын түзетудің динамикасын анықтау мақсатында балаларға қайталанып психологиялық зерттеу жүргізіліп, оң нәтижеге қол жеткізілді.

Жобаның қорытынды кезеңінде қатысқан балалардың шығармашылық көрмесі ұйымдастырылды. Мандаламен жұмыс бала үшін қызықты ойын. Ал, бұл ойын баланың өзіне деген сенімділігін оятады, жанын жайландырып, қоршаған әлем мен өзімен үндестікте болуын қамтамасыз етеді, «ғажайып» шеңбермен қайта ойнауға шабыттандырады. Мандаламен жұмыс кезінде баланың жүйке жүйесі тынышталады, ойы жиңақталып, фантазиясы мен қиялы белсендіріледі.

Мандаланы топпен құрастыру баланың жанындағыларды ішкі әлемін сезінуге, әлеуметтік ортада тез бейімделуіне негіз болады. Мандаламен жұмыс гипер белсенді, мазасыз және тұйық балалармен ұйымдастырылған оқу қызметтері оларды қаңағаттандырып, күтілетін нәтижеге тез қол жеткізуге мүмкіндік береді. Мандалатерапия элементтерін қолдану негізінде балалар төмендегі нәтижелерге жетті:

- Ішкі мазасыздық пен күйзеліс деңгейі төмендеді;
- Мінез-құлық аясы реттеліп дамыды;
- Шығармашылық белсенділігі дамыды;
- Ұсақ қол моторикасы дамыды;
- Коммуникативтік біліктері дамыды;
- Ұқыптылыққа үйренді.

Ал, өз кезегінде педагог-психолог келесі нәтижелерге қол жеткізеді:

- Педагогтың теориялық және кәсіби деңгейі артады;
- Түзету-дамыту жұмысының заманауи формасы, технологиясы мен әдісін меңгеріп жұмысына енгізеді;
- Тұлғалық және кәсіби тұрғыда өседі;
- Өзін-өзі жетілдіреді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Диагностика в арт-терапии. Метод «Мандала»./ Под ред. А.И.Копытина.СПб.: Речь, 2002.-144б.
2. Коновалова Н.Л., Матвеева Н.Ю. статья «Адаптация гиперактивных детей дошкольного возраста к групповой работе при помощи арт-терапии».- В кн.: «Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии». Часть 3.-М.: Изд. «Международный центр науки и образования», 2012.
3. Лебедева Л.Д. Практика арт-терапии: подходы, диагностика, система занятий.- СПб.: Речь, 2008.

Технологии и методы социальной работы с детьми и подростками

Мусабаева С.К., КГУ «СОШ № 17»

Цели системы социального воспитания: направленная информационная и практическая поддержка процесса созидательного и продуктивного, разумного и творческого становления человеческой индивидуальности и личности в конкретном обществе; необходимое содействие личности в самоорганизации собственной жизни на всех возрастных этапах жизненного пути (в детстве отрочестве, юности, взрослости) и в разных жизненных пространствах ее социального воздействия (в семье, школе, трудовом коллективе).

Основные методы организации процесса социального воспитания: индивидуальная помощь в ликвидации конфликтных и критических ситуации в социальном взаимодействии личности.

групповая поддержка самого человека и его ближайшей микросреды в физическом, психическом и социальным становлении индивидуально-творческих начал личности.

общественная защита прав каждого ребенка и взрослого на достойную жизнь.

практическая забота о сохранении физического и психического здоровья ребенка в данной среде.

обеспечение готовности юного человека к ответственной самоорганизации, нравственному самостроительству собственной жизни. [2.30-31]

Практика показала, что многие обучающиеся постоянно требуют особого контроля и внимания, а также особого отношения к ним со стороны педагогов.

Педагогический коллектив школы, проанализировав данный аспект, убедился в необходимости комплексного подхода к решению этой проблемы. Таким образом, для обеспечения исполнения «Закона об образовании», была разработана и успешно реализуется целевая программа «Рұхани жаңғыру».

В результате комплекса профилактических, социальных мер по обеспечению доступности образования на всех его этапах, проводятся мероприятия по социализации подростков через нравственно-патриотическое воспитание.

Не менее важную роль занимает работа по профилактике правонарушений учащихся, предупреждению пропусков занятия без уважительной причины.

Работа с проблемными детьми направлена на поиск путей предотвращения непосещения занятий без уважительной причины.

Руководство школы убедило классных руководителей в необходимости их активного участия в организации своевременной сдачи необходимых документов и постоянной работы по своевременному доведению до сведения родителей в случае отсутствия ребенка в школе.

Социальным педагогом школы в целях профилактики уклонения от учебы учащимися проводятся следующие мероприятия: обследование жилищно-бытовых условий семьи, выявление причины отсутствия ребенка в школе, какая помощь необходима. Беседы с родителями, не выполняющими свои обязанности по воспитанию несовершеннолетних детей. В школе работает Совет по профилактике правонарушений, действующего на принципах открытости, справедливости и гуманизма. К его работе привлечены представители родительского комитета, администрации школы, классные руководители, сотрудники полиции.

Социальный педагог работает по необходимости с Комиссией по защите прав несовершеннолетних при Акимате Октябрьского района г. Караганды.

Большая работа проводится по организации занятости учащихся.

В школе организованы кружки по интересам, спортивные секции: «Хозяюшка», «Полиатлон», «ЮИД», «Тоғыз құмалақ» «Волейбол», «Футбол» и много других, всего 19 кружков и 5 секций, которые посещают дети, состоящие на учете ГЮП, ВШУ и дети из « группы риска».

На микрорайоне действует дворовый клуб «Восток», который совместно со школой проводит различные мероприятия по занятости детей из малообеспеченных семей.

В школе детям из малоимущих семей, которые, к сожалению, чаще всего пропускают занятия, более склонные к бродяжничеству оказывается социальная помощь:

Выдаются бесплатно учебники, организовано бесплатное питание, выделяются средства из фонда «Всеобуч» на школьно-письменные принадлежности, одежду, обувь, бесплатные путевки в загородные лагеря и пришкольный лагерь.

В рамках акции «Забота» силами педагогического коллектива, родителей детям выдаются вещи, обувь.

Дети посещают концерты, сказки, дискотеки в стенах школы.

Социальный педагог совместно с инспектором полиции проводит рейды с целью выявления и устранения предпосылок, способствующих пропускам занятий, проводит анализ посещаемости по школе.

Одним из методов в социализации школьников является нравственно-этическое воспитание учащихся через инклюзивное образование.

На протяжении многих лет коллектив учащихся и учителей средней общеобразовательной школы № 17 взаимодействует с детским домом инвалидов Октябрьского района г. Караганды.

Акции милосердия, доброты, терпимости, толерантности постоянно проводимые нашей школой, укрепляют дружбу между детьми, казалось бы, таких разных по условиям жизни.

Учащиеся с большим удовольствием посещают своих друзей со своими песнями, танцами, подарками и различными сладостями. Родительский комитет

не остается в стороне, поддерживая своих детей, оказывают гуманитарную помощь.

Формы проведения мероприятий могут быть разными – постоянная работа по сопровождению «уязвимых» ребят с помощью цикла занятий-тренингов «Искусство жить...»: творческо-игровой лагерь, выездной тренинг, сопровождение участников после завершения. [3.17]

С волнением и переживанием смотрели мы на церемонию встречи в нашей школе детей - «колясочников». Ознакомили их со школой, показали спортивный зал, библиотеку, музей боевой и трудовой славы, этнографическую комнату, столовую.

Такие акции милосердия воспитывают в подростках ответственность и необходимы всем: и полноценным детям, и детям с ограниченными возможностями.

Дети, подростки обращаются к социальному педагогу в трудные минуты своей жизни. Помочь словом и делом, содействовать тому, чтобы каждый из них поверил в себя, переоценил свои ценности и прозрел - главная задача социального педагога. Спасать и воспитывать юные души - его основная миссия.

Одни дети чувствуют, что в их помощи и дружбе нуждаются и стремятся к ответственности, опеке и заботе, другие - обретают уверенность в себе, в свои

возможности, свои силы и способности, стараются быть такими же полноценными людьми и быть нужными и полезными обществу.[1.1.]

Таким образом, поставлена важная цель: достижение позитивной динамики в развитии школьников, чтобы в будущем они стали конкурентноспособными гражданами нашей страны.

Список Литературы:

1. «Республиканский методический сборник», Алматы-2016 14ж.
2. «Справочная книга социального педагога»- Р.В.Овчарова М.2004
3. «Тренинг жизненных навыков»- А.Ф.Шадура. М.2005

Социально-педагогическое управление межличностными конфликтами подростков в общеобразовательной школе

Ридель С.О. , КГУ «СОШ № 52 имени академика Е.А. Букетова»

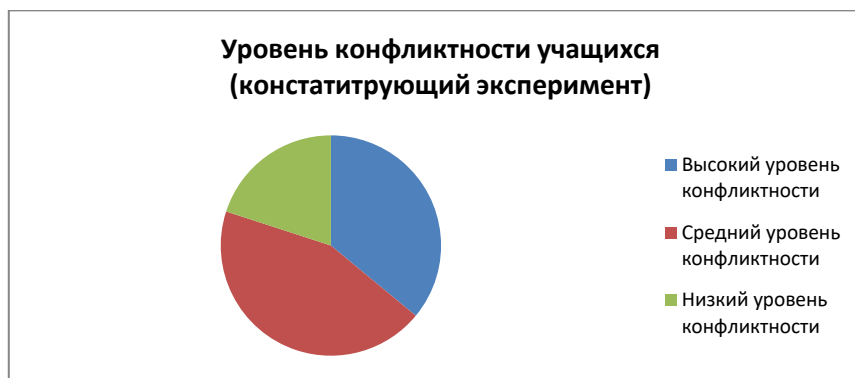
Согласно концепции развития образования Республики Казахстан, особое внимание уделяется культуре межличностного общения. Одним из определяющих направлений общеобразовательной школы является формирование высокой культуры межличностного общения учащихся. В сложной совокупности явлений, происходящих в школьных коллективах, взаимоотношения занимают особое место, т.к. от их характера во многом зависит успех выполнения всех поставленных педагогическим процессом задач.

Для общеобразовательной школы характерны разнообразные конфликты. Рассмотрим один из наиболее распространенных в учебной деятельности – конфликт между учениками. Конфликты подростка в отношениях с одноклассниками обусловлены особенностью возраста. Подростковый возраст - наиболее ответственный период в становлении личности, так как в это время складываются основы нравственности, формируются социальные представления, социальные установки, отношение к себе, к людям, к обществу. Психологическими особенностями подросткового возраста являются неустойчивая эмоциональная сфера, внутриличностный конфликт, импульсивность, противоречивость; повышенная конфликтность, самоутверждение своей самостоятельности и индивидуальности, ведущая деятельность — общение со сверстниками.

Мы считаем, что образование и воспитание в школе и семье должно способствовать тому, чтобы, с одной стороны, человек мог адекватно реагировать на конфликтную ситуацию и конструктивно решать ее, и с другой – привить ему нравственные качества, помогающие уважительно относиться к другому человеку в любой ситуации. Данные опроса свидетельствуют, что

сохраняется необходимость активной работы с учащимися по формированию культуры межличностного общения и способах поведения в конфликтных ситуациях. Подростка нужно научить разрешать конфликтные ситуации на практике, и ему необходимо ненавязчиво помочь разрешить их с максимально позитивным результатом. На основе изучения теоретического анализа управления конфликтами учащихся в реальной жизни, с точки зрения социально-педагогической составляющей недостаточно освещены.

Экспериментальная работа была проведена в КГУ «Средняя общеобразовательная школа № 52 имени академика Е.А. Букетова» города Караганды. В эксперименте участвовало две группы школьников: экспериментальная группа и контрольная группа, в возрасте от 13 до 15 лет. Для экспериментального исследования использовались следующие методики: методика В.И. Андреева «Количество конфликтов с одноклассниками», тест «Экспресс–диагностика устойчивости к конфликтам», тест «Конфликтная ли Вы личность?», методика «Шкала школьного стресса». На констатирующем этапе эксперимента был выявлен высокий уровень конфликтности учащихся.

На основе анализа результатов констатирующего этапа эксперимента была разработана программа социально-педагогического управления межличностными конфликтами подростков в общеобразовательной школе. Созданная программа нацелена на последовательное внедрение методов обучения культуре межличностного общения; на распространение инновационных образовательных технологий, способствующих преодолению границ межличностной изоляции и дистанции внутри школьного сообщества. Приоритетное внимание уделяется вопросам повышения уровня подготовки учащихся в области межличностной коммуникации. Особое место в работе в данной сфере занимает профилактическая и пропагандистская работа, ориентированная на формирование компетентных в вопросах межличностного общения личностей, открытых к восприятию другого человека, конструктивно относящихся к конфликтной ситуации, способных предупреждать конфликты, возникающие на почве недопонимания и противоречий, или разрешать их ненасильственными средствами.

Цель представленной программы - повышение коммуникативной компетентности подростков, овладение способами эффективного поведения в конфликтных ситуациях и конструктивного разрешения конфликтов.

В процессе реализации поставленной цели решались следующие задачи:

-ознакомление со способами управления внутриличностными и межличностными конфликтами;

-формирование умений эффективного поведения в конфликтных ситуациях;

-обучение выбору эффективных стратегий разрешения межличностных конфликтов, позволяющих не только конструктивно решать возникающие проблемы, но и сохранять отношения.

Нормативно-правовая база программы:

1. Конституция Республики Казахстан
2. Конвенция « О правах ребенка в Республике Казахстан»
3. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 03.12.2015 г.)
4. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 22 апреля 2015 года № 227 «Об утверждении Концептуальных основ воспитания»
5. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011 - 2020 годы от 7 декабря 2010 года № 1118.

Использовались такие методы как: метод изучения и анализа документов, наблюдение, беседы с подростками и педагогами, классными руководителями, заместителем директора по воспитательной работе, статистическая обработка данных, графическое моделирование.

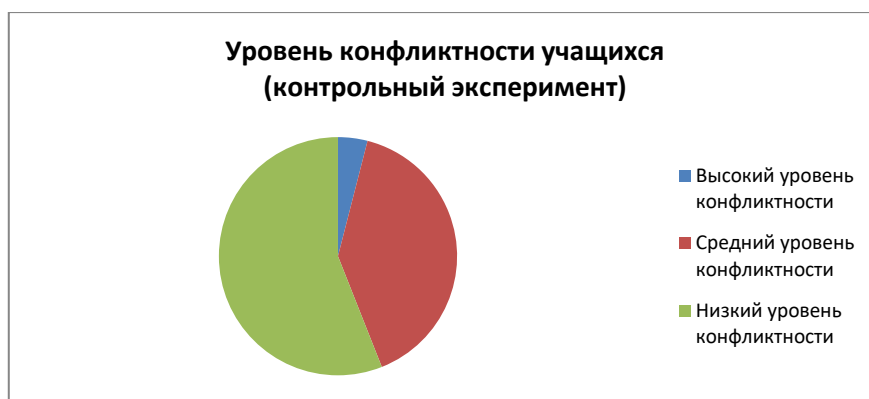
Программа включает в себя классные часы, социально-педагогические тренинги, которые были содержательно представлены на уроках самопознания: «Общение в нашей жизни», «Понять себя и других», «Конфликт без потерь», «Общение в радость», «Учимся взаимопониманию». Формы работы: фронтально-коллективная работа групповая, работа в парах, индивидуальная. Методы работы: игры, тренинговые упражнения, мини-лекции, дискуссии, арт-терапия, сказкотерапия.

Ожидаемые результаты реализуемой программы:

- расширить представления о видах и динамике конфликтов
- расширить регуляцию адаптивных реакций на конфликтные ситуации
- освоить техники «Я- высказываний»
- освоить стиль сотрудничества как один из основных элементов в профилактике разрешения конфликтов
- выявить факторы эффективного общения, способствующие достижению взаимопонимания.

Для того чтобы проверить эффективность экспериментальной работы, было проведен контрольный этап. Методика контрольного этапа совпадала с методикой констатирующего. Результаты анализировались с привлечением данных констатирующего этапа. Сравнительный анализ результатов экспериментального исследования конфликтности подростков показал снижение уровня конфликтности в экспериментальном классе, таким образом, можно сделать вывод об эффективности проведенной программы. Выявленная степень конфликтности подростков позволила подтвердить актуальность

поставленной цели исследования и важность ее решения на основе комплексного социально-педагогического воздействия.

По итогам исследовательской работы программа была предложена для внедрения в содержание работы социального педагога. Итоги проведения программы свидетельствуют о проявлении положительной динамики межличностных взаимоотношений в подростков, что свидетельствует о преобладании в классе бодрого, жизнерадостного тона взаимоотношений между подростками. Отношения строятся на принципах сотрудничества, взаимной помощи, доброжелательности. Успехи или неудачи отдельных учащихся класса вызывают сопереживание и искреннее участие большинства членов коллектива. Большинство подростков экспериментальной группы стали менее конфликтными, с преобладанием дружеских отношений, взаимной симпатии, эмпатии, эмоциональной отзывчивости, общительности, контактности, способности идти на компромисс, склонности к совместной деятельности. Программа по социально-педагогическому управлению межличностными конфликтами подростков позволила определить условия ее эффективности, такие как: систематичность, последовательность, доступность, опора на реальные условия, учет их реального просоциального окружения.

Список литературы:

1. Ничишина Т.В. Тренинговые упражнения в профилактике коммуникативных девиаций несовершеннолетних / Т.В. Ничишина, М.П. Осипова // Сацьяльна-педагогічна работа. - 2012. - №7. - С. 31-35.
2. Управление конфликтами – необходимое условие эффективного взаимодействия всех субъектов школьного социума // Международный форум – Меняющаяся молодежь в меняющемся мире: новая парадигма социализации.- Астана: ИПК ПКСО,2007. – С.118-120
3. Фопель К. Уверенное управление. Тренинг, коучинг, саморазвитие / Пер. с нем. 2-е изд.- М.: Генезис, 2014. — 122 с.
4. Эльконин Д.Б. Психологическое развитие в детских возрастах. – Москва Воронеж, 2013.- 320 с.

Профориентация современным взглядом

Сагандыкова О.Г., КГУ «СОШ№52 имени академика Е.А.Букетова»

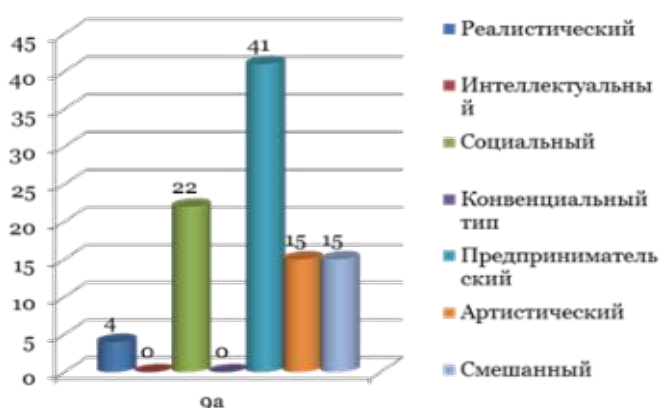
Одна из важных задач процесса образования помочь учащимся развить и реализовать заложенный в них потенциал, состояться в личностном и профессиональном плане в новых условиях. Современные подростки иначе, чем предыдущие поколения, представляют свою будущую карьеру.

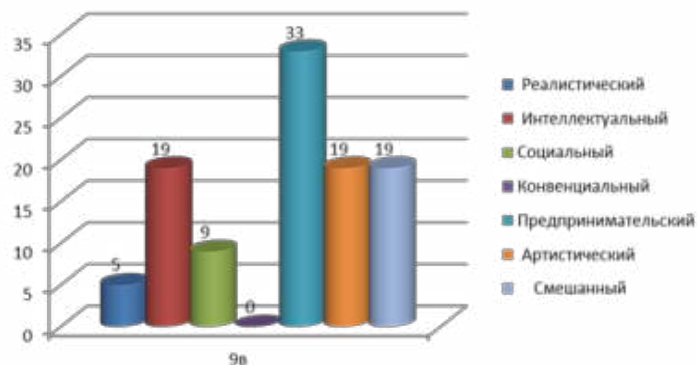
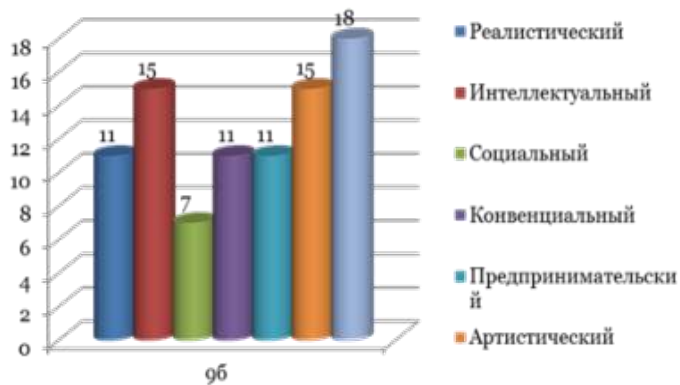
Многие подростки мечтают, чтобы их будущая профессия была интересной, разнообразной, приносила удовольствие и не занимала много времени. Им трудно перенести себя в пространство практики, взять ответственность за собственное решение, видеть собственное будущее.

Педагогу и родителям необходимо направить подростка по верной траектории образования и карьеры, помочь определить ценности, которые изменились для нового поколения, а технологии делают большой рывок в своем развитии. Молодое поколение видит, как быстро все меняется. В мире так много интересного, что хочется заниматься сразу всем. Даже к выпускному классу многие школьники не могут решить, кем хотят стать, и идут учиться дальше по совету родителей, а то и вовсе наугад.

По результатам исследований профессиональных склонностей наблюдается формальный подход учащихся к диагностическому исследованию. Не вдумываясь, они отвечают на предложенные вопросы, направленные на определение склонностей и типа профессиональной деятельности, в итоге наблюдается высокий процент смешивания интересов и склонностей, порой совершенно разных областей.

Тип профессиональной направленности к различным сферам профессиональной деятельности Дж. Голланд:

Другой момент, когда подростки предпочитают завышать свои возможности, принимая желаемое за действительное. Большой процент учащихся показывают «Предприимчивый» тип (по Дж. Голланду): лидерство, признание, руководство, власть, личный статус, здесь срабатывает «престиж» профессии. Многие себя сразу видят в роли директора, начальника, руководителя отдела и т. д. Желание стать успешным не прикладывая усилий к учебе, профессиональному становлению. А ведь успеху предшествуют определенные шаги, движение, развитие потенциала, усердие, трудолюбие - все это остается на другом плане, не видимом для подростка. Педагогам и родителям необходимо тонко, ненавязчиво показать подрастающему поколению реалии жизни.

А что же сейчас в реальном мире? Многие подростки постоянно заняты. Они полдня проводят в школе, далее занятия в секциях, с репетиторами. Боязнь будущей конкуренции заставляет родителей включаться в гонку достижений ребенка с малых лет. Вузы готовят специалистов, половина из которых не востребованы рынком.

Их не получается мотивировать карьерным ростом, премиями и прочими бизнес-атрибутами предыдущего поколения.

Так что же делать уже сейчас, чтоб стать успешными в этом прекрасном будущем? Тренировать высшие психические функции, развивать креативность, генерировать новые идеи. Ведь может случиться, что ресурсы будут доступны всем, и лучше всего устроится тот, кто сможет их эффективней использовать на благо себя и общества. [1]

Использовать возможности колледжа или вуза для приобретения базовых знаний, которые будут актуальны для любой сферы. Заводить новых друзей,

активно участвовать в общественных делах, уметь также с пользой проводить досуг. Учиться сразу всему. Использовать возможности онлайн курсов для приобретения быстрых и актуальных знаний.

Отложить гонку за сиюминутными трендами и поработать над видением себя в будущем. Как я хочу жить через 5, 10, 15, 20 лет? Чем заниматься? Что для меня важно? Что хочу оставить после себя? И выстраивать исходя из этого свою личную стратегию и личный бренд. Если, играя в компьютерную игру, с первого раза не получается нужный результат и удовлетворение в выбранном игровом поле, мы или бросаем или начинаем заново.

Вот и в профессиональной жизни так тоже возможно - останавливаемся и действуем по другому, ищем свое новое направление. Порой, сложно изменить себя, а подобрать работу, которая соответствует внутреннему «Я», вполне реально.

Новые технологии и новые вызовы реальности стирают грани между профессиями. Все больше для адаптации в этом мире требуется развитие профессиональных компетенций - знания, умения и навыки необходимые для выполнения той или иной работы. Компетенции, которые еще сегодня казались узко профессиональными, становятся кросс-профессиональными. Главная идея компетентного подхода состоит в том, что обучающимся «нужно не столько располагать знаниями как таковыми, сколько обладать определенными личностными характеристиками и уметь в любой момент найти и отобрать нужные знания в созданных человечеством огромных хранилищах информации»[2, с. 20]. В будущем мы скорее будем говорить о направлении деятельности, в котором человеку придется развиваться непрерывно, осваивая новые и новые технологии.

Пока, все же, нужно говорить о профессии и о сфере приложения своих талантов. Задача психолога состоит не только в том, чтобы диагностировать склонности ребенка "здесь и сейчас", но и смоделировать оптимальную сферу их приложения через 5-6 лет. Важно спрогнозировать и динамику развития способностей ученика, и попытаться увидеть, как изменится мир через 10-20 лет, найти место человека в новом мире. Если подросток будет иметь четкое представление о своей будущей профессии, то найдутся и эмоциональные силы, которые рождают мотивацию и волю к достижению поставленных целей. И впоследствии мотивация к учебе, освоению знаний в выбранной специальности будет только расти, т.к. подросток увидит свою четкую траекторию развития. [3]

Для прогнозирования будущего подростка интересна технология «Форсайт» (от англ. foresight - «взгляд в будущее») с помощью, которой проектируется образ будущего, и определяются конкретные действия.

В Форсайте приветствуется творческое будущее – позитивное и конкретное. [4]

Форсайт-технология «Качели времени» - это социальная технология, которая активно используется в социальной сфере. Она позволяет создать прогноз развития человека, семьи, города или страны и на основе этого

прогноза договориться о действиях по достижению желаемого будущего. Автором является доктор педагогических наук С. В. Тетерский.

Идет разделение подростков на **форсайт-команды**, которые получают задания «Форсайт-игры»: разработать профессию будущего по параметрам: *Мотиватор*: польза для общества, материальное поощрение и бонусы. *Деятельность*: подручные инструменты, основные действия. *Профессионализм*: необходимые умения, необходимые знания, надпрофессиональные навыки, дополнительное образование.

Окружение: спецодежда, место работы и режим работы, взаимодействие с коллективом. Описание уникальности профессии с указанием ее названия.

В конце, подводя итоги, ребята отвечают на вопросы: Будет ли актуальна эта профессия в дальнейшем? Устроит ли она вас?

Тот, кто уверен в себе и своём будущем, способен взять ответственность за свою жизнь и всё происходящее с ним, способен и желает учиться, непрерывно совершенствоваться в профессиональном плане, в личной и общественной жизни. [4, с. 52]. Взрослые же способны поддержать подростков в своем самоопределении и направить их потенциал в верном направлении.

Список литературы:

1. Дмитриева К.А. Выбор профессии. – М.: Просвещение, 2017.
2. Андреев Н.А. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философского методологического анализа. Педагогика.2005.№4 .
3. Каргополов И. С. Профориентация в школе // Молодой ученый. — 2019. — №12.
4. Качели времени и теория позитивного будущего: Научно-методическое пособие / Серия «Форсайт: известное будущее для счастливого настоящего». – М.: МФК «Мотиватор24», 2013.

О закономерностях развития когнитивных процессов и певческих способностей у детей дошкольного возраста

Степанова Т.Ю. Детский сад «Одарёшка»

Певческий голос – это музыкальный инструмент каждого певца. А чтобы инструмент хорошо звучал, им нужно умело управлять.

Развитие певческих способностей детей дошкольного возраста задача не из простых, но она важна, так как решение её способствует развитию познавательной сферы детей.

Для развития певческих способностей потребуется немало времени, сил и терпения. Начиная с воспроизведения одного-двух примарных тонов детьми

младшего дошкольного возраста, в результате систематических, регулярных, правильно организованных занятий, певческий диапазон дошкольника может расшириться до пределов целой октавы и более.

Работа над развитием певческих способностей включает в себя распевочный материал, материал темпо - ритмических попевок, скороговорки (для отработки навыков дикции и артикуляции), разучивание разнообразных по характеру и сложности песен.

Качественно насыщенный подготовительный этап пения позволяет развить большее количество умений и навыков в управлении голосовым аппаратом и интонировании, что, безусловно, влияет на качество исполнения музыкальных произведений.

В свою очередь, развитие певческих способностей происходит на базе формирования когнитивных процессов. В пении задействованы многие из них, например: кратковременная и долговременная слуховая память, внимание, воображение.

Запоминая распевки, попевки, песни ребята тренируют не только музыкальный слух, но и музыкальную память. Развитие этого познавательного процесса расширяет возможности ребенка и позволяет использовать в познании окружающего мира не только визуальную (как наиболее часто используемую) и кинестетическую память, но и слуховую. Музыкальный материал впеваётся и нарабатывается не одну неделю, а то и месяц (в зависимости от поставленных задач и сложности), следовательно, долговременная слуховая память задействуется очень активно.

Для регуляции голосового аппарата в первую очередь включается в работу познавательный процесс – внимание. Только умеющий сосредотачиваться, сохранять внимательность, удерживать нужный материал необходимое количество времени, переключать внимание по мере необходимости, будет успешен. Так как от концентрации и объема данного психического процесса зависит качество обучения и уровень полученного результата.

Ни одно музыкальное произведение невозможно «просто» спеть. Его можно исполнить только «сердцем и душой». И такой познавательный процесс, как воображение включается в помощь и развивается очень активно. Разучивая и исполняя музыкальный материал, ребята опираются на образы и ассоциации, который помогают передать характер музыкального произведения и его основной образ.

Развивать певческие способности через активизацию когнитивной сферы мне в работе позволяют данные авторские методики:

- «Я пою, значит здорова!» Дыхательная методика А.Н. Стрельниковой
- «Фонопедические упражнения для стимуляции голосового аппарата, профилактики расстройств певческого голосообразования в процессе формирования певческих навыков» В.В. Емельянова
- «Вокально – ладовые упражнения» Л.Б. Дмитриева

➤ «Развитие слуха и голосовых навыков» Хоровое сольфеджио
Т.Бырченко, Г. Франио

Наряду с развитием познавательных функций, у дошкольника, совершенствующего певческие способности, успешно формируются хороший уровень саморегуляции, самоконтроля, высокая самооценка и высокий эмоциональный интеллект. Все это, в свою очередь, оказывает благоприятное влияние на успешное становление личности юного дарования.

Список литературы:

1. Емельянов В.В. Развитие голоса. Координация и тренаж, СПб, 1997.
2. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество. - М., 1999.
3. Смирнова Е. О. Детская психология. - М.: Владос, 2003. Урунтаева Г. А. Дошкольная психология. - М.: Академия, 2001.
4. Орлова Т. статья «Учим детей петь» // «Музыкальный руководитель» №5,6 -2004г., с.21, №2-2005г., с.22
5. Тарасова К. статья «К постановке детского голоса» // «Музыкальный руководитель» №1-2005г., с.2

Жаңартылған білім беру негізіндегі «Көркем еңбек» пәнінің мүмкіндіктері

Жунусбеков С. Е., «№27 ЖББОМ» КММ

Болашақтың бүгінгіден де нұрлы болуына ықпал етіп, адамзат қоғамын алға апаратын күш тек білімде ғана. Қай елдің болмасын өсіп өркендеуі, өркениетті әлемде өзіндік орын алуы оның ұлттық білім жүйесінің деңгейіне, дамыту бағытына байланысты. Қазіргі кезеңде елімізде білімберудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне бағыт алуда. Бұл педагогика тарихы мен оқу-тәрбие үдерісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр, себебі, білім беру жүйесі өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарды, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болды.[1,156.]

Мектептегі еңбекке баулу пәні «Технология» атауынан «Көркем еңбекке» өзгеруінде үлкен мән бар. Алғашқысында оқушыларға техникалық бағытта ғана білім берілсе, қазіргі талап шәкірттер алдында мол мүмкіндіктер ашып отыр, оған себеп пәннің мазмұны техникалық және эстетикалық бағыт алуы. Бейнелеу, сызу және технология пәні бір пәннің аясына кіріктірілуі мұғалімнен зор талап күтеді.

Жалпы орта білім беру жүйесіндегі «Көркем еңбек» пәнінің ерекшелігі әртүрлі өнер түрлерін зерделеу, идеяларын өнер тәсілдері арқылы көрсету, әмбебап (тұрмыстық) және арнайы (пәндік) білімдер мен икемділікті, материалдар мен нысандарды түрлендіру және көркем өңдеу дағдыларын, үй

шаруашылығын жүргізу, технологиялар мен техниканы қолдану машықтарын иелену болып табылады.[2,1б.]

«Көркем еңбек» оқу бағдарламасының мақсаты— өнер және еңбек технологиясы саласында функционалды сауаттылықты қалыптастыру, шынайы өмірге шығармашылықпен қарайтын тұлғаны дамыту.

Оқу бағдарламасының мазмұны материалдарды бес ортақ білім беру бағыттары арқылы оқып-үйренуді қарастырады:

- Визуалды өнер;
- Сәндік-қолданбалы шығармашылық;
- Дизайн және технология;
- Үймәдениеті;
- Тамақтанумәдениеті.

Аталған бөлімдерге қысқаша тоқталатын болсақ:

«Визуалды өнер» бөлімінің мазмұны: Классикалық және заманауи өнер; Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы; Бейнелеу өнері жанрлары мен түрлері; Сандық өнер (фото-сурет, анимация, медиа құралдар); Бейнелеу (визуалды) өнерінің көркем тәсілдері; Көркемдік материалдар және техникалармен эксперименттеу бөлімдерін қамтиды. Байқап отырғанымыздай «Визуалды өнер» бөлімінің мазмұны мұғалімнен жан-жақты бейнелеу өнері саласының заманауи бағыттары бойынша хабардар және сауатты болуды талап етеді.

«Сәндік-қолданбалы шығармашылық» бөлімінің мазмұны: Сәндік-қолданбалы өнер ерекшеліктері мен негізгі пішіндері, Қазақстанның және басқа елдердің сәндік-қолданбалы өнері; Сәндік-қолданбалы өнер материалдары, технологиялары мен құралдары; Ұлттық ою-өрнек; Ішкі көріністі сәнді безендіру қарастырады. Бұл бөлімнің артар жүгі ерекше, Қазақстан көпұлтты мемлекет болғандықтан әртүрлі халықтар қолөнерінің ерекшеліктерін білуді қалайды.

«Дизайн және технология» (ұлдар) бөлімінің мазмұны: Негізгі конструкциялық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдарды; Материалдарды өңдеу құралдары мен жабдықтарын; Материалдарды әртүрлі тәсілдермен өңдеуді; Әртүрлі материалдардан бұйым дизайнын; Ұлттық тұрмыстық заттарды дайындау технологиясын; Қазақстандық және әлемдік сәулет ескерткіштерін; Макеттеуді; Ішкі көрініс дизайнын; Робототехника, көлік құралдарын модельдеуді қамтиды. Бұрынғы бағдарламаға жақын болғанымен өзінше алға қояр мол мүмкіндіктерді байқауға болады; заманауи материалдар түрлері, өңдеу құралдарын білу және қолдана білуге міндеттейді.

«Үй мәдениеті» бөлімінің мазмұны (ұлдар): Тұрғын үйдің экологиясын; өсімдік шаруашылығы, сәндік өсімдіктер шаруашылығы, ландшафтты дизайн негіздерін; электр қуатының көздері туралы жалпы мәліметтерді, тұрмыстық техника және электр құралдарын қолдану мен жөндеуді; тұрмыстық жөндеу жұмыстарын, ішкі көріністі ұйымдастыру мен жоспарлауды қамтиды. Болашақ үй иесі болу міндеттілігін сезіну және жүктеу негізінде оқушыға

берер тәлімі мол бөлім. Қазіргі үй интерьері және аула жұмыстары, электр құралдарымен жұмыстарды тиімді жүргізуді қалайды.

«Тамақтану мәдениеті» бөлімінің мазмұны: Дұрыс тамақтану негізін; дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелерін, дастарқанды жабдықтауды; тағам әзірлеу технологиясын; әлем халықтарының тағамдарын қамтиды. Бұл бөлімнің жаңашылдығы, жалпы мәдениетті дәріптеу мен дастарқанды жабдықтау және тағам әзірлеуге бейімдеу.

Оқыту мақсаттары жүйесінің шығармашылық әрекет үдерісі барысында тәжірибелік және негізгі білім қалыптастыруға бағытталған үш бөлім бойынша ұйымдастырылған. «Шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: Қоршаған орта туралы білім мен түсінік; Тарих, мәдениет және дәстүр туралы білім мен түсінік; Ақпарат көздерімен жұмыс істеу; Шығармашылық іс-әрекет үдерісін жоспарлау; Дизайн дайындау бойынша тапсырмалармен жұмыс жасау; Материалдар, олардың қасиеттері мен жұмыс істеу техникалары. [3, 96.]

«Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: Шығармашылық идеялардың көркем көрінісі; Құралдар мен жабдықтар; Жасау технологиясы; Тамақтану мәдениеті; Үй мәдениеті; Техника қауіпсіздігі және еңбек гигиенасы ережелерін сақтау.

«Таныстырылым, талдау және шығармашылық жұмыстарды бағалау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: Шығармашылық жұмыстардың таныстырылымы; Идеяларды талдау және бағалау; Әдіс-тәсілдерді талдау және бағалау; Жұмысты жетілдіру және бейімдеу.

Аталған оқу мазмұнын пайымдай келе, іс- тәжірибемде атқарып жатқан іс-шаралармен бөлісейін. Мұғалім мен оқушының арасындағы оқу іс-шарасының негізгі дәнекері-оқулық. Бірақ оқу үрдісінде тек оқулық мазмұнымен шектеліп қалсақ онда оқушының қабілет деңгейін, дарындылығын дамыту жолын тежеген боламыз. Сондықтан сабақта және үйге тапсырма бергенде баланың пәнге деген қызығушылығына және өз бетімен ізденімпаздығына назар аударамын. Топпен жұмыс жасағанда-зерттеу жұмысында, мысалы: төрт баланың кем дегенде екеуінің ұялы телфондары интернет жүйесіне қосылған болу керек. Екеуі постерге сызба-суретті салса, екі оқушы түрлі сайттардан керекті материалдарды дайындайды.

Топпен жұмыс кезінде оқушылар «бірлікте» жұмыс жүргізу үрдісіне бейімделеді.

Үй тапсырмасын бергенде оқушының сабақта алған білімін әрі қарай өзінің мүмкіндігінше дамуына ерік беремін. Сабақта және үйде орындаған жұмысының нәтижесінде оқушының пәнге деген қабілетінің және қызығушылық дәрежесін анықтаймын, мысалы; 7-сыныпта «Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттары» тақырыбында оқушылар топтық тапсырмаларда: «Инсталляция», «Поп-арт», «Граффити» және «Абстракционизм» бағыттары бойынша сабақта зерттеу жұмыстарын жүргізеді, әр топ пікірлерін білдіріп, дәлелді материалдарды сынып назарына таныстырып қорғайды. Үйге тапсырма берілгенде осы ойларын әрі қарай

дамыту мақсатында әр топтың мүшелеріне өздері зерттеген тақырыптың бір нұсқа-үлгісін дайындап келуін ұсынамын, мысалы: «Граффити» тобы мүшелерінің әрқайсысының өз аттарын осы стильде жазып келулерін тапсырамын. Сонда оқушының сабақта зерттеген тақырыбы үй тапсырмасына негізінде толыққанды нәтижеге жетеді.

Оқу үрдісіндегі тәжірибе көрсеткендей соңғы бір-екі жылда оқушылардың жаңа пәннің талаптарына төселіп қалғандары байқалады және қуантады. Әсіресе зерттеу жұмыстарында оқушылардың бірден интернет желісінде ақпараттар табу, және қорғау жұмыстарында қолданыс табуы, жаңартылған білім берудің өз алдына жақсы жолда келе жатқандығын дәлелдей түседі.

Қорыта келе, «Көркем еңбек» пәні мазмұнына байланысты жоғарыдағы келтірілген мәліметтер негізі 5-9-сыныптары оқушылары алған білім, біліктері және түсініктерін жоғары сыныпта қарастырылатын «Графика және жобалау», «Кәсіпкерлік негіздері» пәндерінде жалғастырады деп үміттенуге болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.«Қазақстан мектебі» журналы. 2008ж. №1
- 2.Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші (негізгі) деңгей. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.
- 3.Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы 2016 ж.

**Возможности урока музыки как средство воспитания культуры
здорового образа жизни у младших школьников**

Гильд О. И., КГУ «СОШЛ № 53»

Современный учебный процесс предъявляет к младшим школьникам большие психологические и физиологические требования, превышающие возрастные, умственные и физические возможности ученика. Такое несоответствие приводит уже в раннем детском возрасте к снижению резервов систем организма, его компенсаторных и адаптационных возможностей.

Возникла необходимость воспитывать культуру здорового образа жизни. Рост негативных последствий стрессогенных факторов общественной жизни заставляет искать возможные пути их преодоления. Одним из таких путей является музыка, благодаря которой удастся заблокировать, погасить, переключить зоны отрицательных переживаний мозга и наполнить сознание положительно окрашенными чувствами и мыслями.

Корифеи античной цивилизации Пифагор, Аристотель, Платон обращали внимание современников на целебную силу воздействия музыки, которая, по их мнению, устанавливает пропорциональный порядок и гармонию во всей Вселенной, в том числе и нарушенную гармонию в человеческом теле. [1]

Одним из важнейших направлений работы современного учителя музыки является использование здоровьесберегающих технологий для сохранения и укрепления здоровья учащихся, установление возможности использования положительного влияния музыки на человека в педагогическом процессе. Учащиеся в течение всего дня подвержены различным эмоциональным воздействиям: перевозбуждение, беспокойство, эмоциональное расстройство. Поэтому на уроках в качестве прослушиваемого произведения используются различные музыкальные произведения, способствующие регулированию эмоционального состояния школьников.

Используются не только музыкально-педагогические методы обучения, но и музыкально-терапевтические: [2]

- вокалотерапия - активный вид музыкотерапии (вокальные упражнения, дыхательная гимнастика, упражнения на «реабилитацию» голосовых связок);

- эвритмия - способ развития познавательной активности и эмоциональности (ритмические упражнения под музыку, инсценирование сказок, юморески, выражение эмоционального состояния при помощи свободных движений под музыку);

- ритмотерапия - выполняет релаксационную функцию, способствует развитию координации движений, снятию телесного и психологического зажимов;

- терапия творчеством - импровизация вокальная, ритмическая, двигательная, инструментальная.

Используется методика моделирования эмоций В.И. Петрушина, обобщенная характеристика музыкальных произведений, выражающих сходное эмоциональное состояние (например, медленный темп + минорный лад моделируют эмоцию печали, грусти, уныния и т.д)

Методика дает обоснование причины изменения состояния слушателя под воздействием того или иного произведения. [3]

На занятиях используются попевки, предназначенные для утверждения позитивных мыслей и повышения самооценки (например, «Расправив широко плечи», «Да и нет», «Песенки о смехе» и др.)

Учащиеся становятся и Исполнителями (солистами, участниками хора, вокального ансамбля, музыкально – театрализованного действия), и Слушателями и Авторами-Творцами, что предполагает динамичную смену видов деятельности на уроке. [4]

Для подтверждения правильности выбора использования положительного влияния музыки на человека проведена опытно- экспериментальная работа среди учащихся начального звена КГУ «СОШ №53».

Перед уроком и после урока проводился тест - сокращенный вариант «Шкала самооценки», который занимал 10-15 секунд при постоянном применении. Этот тест служил для оценки динамики состояния тревожности. По его показателям можно делать выводы о целесообразности применения музыки для воспитания культуры здорового образа жизни.

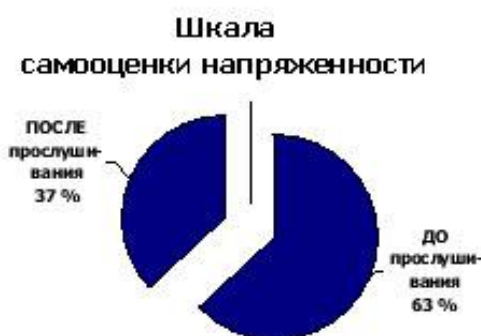
Инструкция. Необходимо прочитать внимательно каждое из приведенных ниже в таблице предложений и зачеркнуть соответствующую цифру справа, в зависимости от того, как себя чувствуешь в данный момент.

№	Самочувствие	Нет, это не так	Пожалуй, так	Верно	Совершенно верно
	1.Я чувствую себя свободно	1	2	3	4
	2.Я нервничаю	1	2	3	4
	3.Я не чувствую скованности	1	2	3	4
	4.Я доволен	1	2	3	4
	5.Я озабочен	1	2	3	4

Ответы. Показатель РТ (реактивная тревожность как текущее состояние) высчитывается по формуле: $РТ = \sum 1 - \sum 2 + 15$, где $\sum 1$ -- сумма вычеркнутых цифр по пунктам шкалы 2, 5; $\sum 2$ -- то же по пунктам 1, 3, 4.

Затем -- тревожность до и после прослушивания музыкальных программ. Определяется влияние музыки на эмоциональное состояние человека.

В каждом классе свое начальное эмоциональное состояние, которое зависит от многих факторов, в том числе от предыдущего урока. Это при анализе тестирования нужно учитывать, то есть сравнивать результаты изменения напряженности в один и тот же день недели, а не от урока к уроку.

По полученным результатам, изображенным на диаграмме, видно, что на начало урока показатель реактивной тревожности как текущего состояния составлял 63 %, а после прослушивания - 37 %.

После прослушивания музыки во время выполнения заданий урока напряженность уменьшается. Причем такое изменение варьировало от урока к уроку. На первых уроках применения этого метода, изменений в сторону

уменьшения напряженности было примерно 2-3 % - это нормальное реагирование психики на дополнительную информацию. При более частом применении этот процент увеличивался. Это позволяет активизировать деятельность учащихся, снизить уровень тревожности при умственном напряжении.

Таким образом, музыкой можно оптимизировать психоэмоциональное состояние школьников на уроках, снять напряжение, эмоциональный накал, регулировать темп урока и объем выполняемой нагрузки, активизировать деятельность учащихся, снизить уровень тревожности при умственном напряжении, способствовать сохранению психического, физического, духовного здоровья школьников, самооценки.

Список литературы:

1. Брусиловский Л.С. Музыкаотерапия: Руководство по психотерапии/ Под ред. В.Е. Рожнова. – М., 2016.
2. Шушарджан С.В. Музыкаотерапия и резервы человеческого организма, М-2008 г., 363 с.
3. Петрушин В.И. Слушай, пой, играй: Пособие для музыкального
4. самообразования. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2015. – 272с.
5. Шушарджан С.В. Здоровье по нотам, М-2017 г., 167 с.

Музыка сабағында оқушыларды шығармашылыққа тәрбиелеу

Медеубаева Т.М., М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия

Музыка-эстетикалық тәрбиенің бір бөлігі. Ол жеке тұлғаның ойлау қабілетін дамытып, шығармашылық іс-әрекетке тәрбиелейді. Эстетикалық тәрбие беруде музыканың атқарар рөлі зор.

Музыканың басты қызметі- адамдардың шығармашылық мүмкіндіктерін белсендіру. Оның ерік-жігерге, ақыл-ойға, ойлауға әсері мол. Музыкалық материалды игерту үстінде оқушыларға үйлесім (гармония) жөніндегі түсінікті, эстетикалық қабылдауды қалыптастыратын нақты педагогикалық тәсілдер керек.

Қазіргі таңда қай ұстаз болмасын білімді жаңа технологияның негізінде меңгертеді.

Әрине алдымен сабақтың мақсаты мен мазмұнын анықтаған соң барып оқытудың формасы мен әдістемесін таңдап алған жөн.

Оқушының шығармашылық қабілетін дамыту үшін алдымен баланың жас ерекшелігін, темпераментін, мінез-құлқын ескере білу, жеке тұлғаны тыңдау, өзіндік пікірін білдіру мәдениетін меңгерту, шығармашылық қабілетін үздіксіз дамыту маңызды.

Оқушы шығармашылығын дамытуда ең тиімді әдістің бірі- жұппен жұмыс (диалог). Белгілі бір өтілетін тақырыпты кітаптан оқып және мұғалімнің қосымша жазып әкелген мәліметімен танысып, қатар отырған екі оқушы бір - біріне түсіндіреді, пікірлеседі. Біледі, үйренеді, үйретеді. Соңынан барлық оқушы үйреткен әнді бірігіп айтады.

Топпен жұмыс жүргізуге де болады. Мұнда шәкірттер еркін ойлау, пікірталастыру, алмастыру арқылы сын тұрғысынан өз көзқарасын ерікті түрде жеткізуге үйренеді.

Музыка сабақтарында балалар жан-жақты даму барысында алдына көптеген мақсаттар қоя біледі. Дәлірек айтсақ, балаларды музыканы тыңдай білуге үйрету, оны тұтастай қабылдау, сезіну, музыкалық мәнерлікке баулу, дыбыстардың типін түсіну және музыкаға қызығушылығын арттыру. Жан-жақты музыкалық даму баланың ішкі дүниесін байытады, сонымен қатар музыка өнерін терең және толық қабылдатып қана қоймайды, айналадағы дүниеге, өмірге, адамдарға деген көзқарасын өзгертеді. Ән айту, музыка тыңдау, музыка әдебиеттерімен танысу, музыкалық сауат және қозғалыс (ырғақ) музыкаға тәрбиелеудің міндетті бөлімдері. Музыкалық шығармашылық ән айту, тыңдау, музыкалық сауаттылық және музыкалық ырғақ педагогикалық процестермен байланыста болса ғана, шығармашылық белсенділік нәтижелі болады.

Мектептегі бір сағаттық музыка сабағы оқушылардың музыкалық бейімділігін жете дамыта алмайды. Сондықтан сыныптан тыс жүргізілетін музыкалық жұмыстарға қатысуы арқылы олардың қабілетін дамытуға мүмкіндік туады. Бұл жұмыстардың қай түрі болсын, оқушының музыка сабағынан алған білімін толықтыруы тиіс. Сыныптан тыс жүргізілетін музыкалық-көпшілік жұмыстар оқушыларды барынша көбірек қамтуды, олардың танымын кеңейтіп, музыка өнеріне деген көзқарасын қалыптастыруды мақсат етеді. Осы мақсатқа жету үшін, баланың жас ерекшелігін ескере отырып, оны қызықтыратындай тақырып пен музыкалық материал таңдап алғаны жөн. Ұйымдастыру алдында біршама дайындық әңгіме жүргізіледі.

Музыка сабағында да ойын технологиясын қолдана отырып, материалды тез меңгеруге, музыкалық шығармаларды қабылдауға, әуенді ести білуге үйретуге болады. Бастауышта оқытылатын барлық пәндер сияқты музыка сабағында да ойынның маңызы зор. Ойынды әдетте мұғалім сабақ алдында не сабақты қорытындылар сәтте пайдаланады.

Ойын-балалар әрекетінің бір түрі, оқушыларды оқыту және тәрбиелеу мақсатындағы қарым-қатынастың әдісі мен құралы. Ойын әрекеті естің, ойлау мен қиялға, барлық таным үдерісіне әсерін тигізеді.

Ойын - әрқашан білім бола отырып, баланы білім алуға, еңбекке дайындайды. Ойын теориясы мен практикасын отандық және шетелдік педагогтар, психологтар, социологтар зерттеуде.

Ойындық өзара әрекет-бұл өмірдің имитациясы емес, бұл баланың қоғамда өз қабілеттерін, мүмкіндіктерін жүзеге асыруына, өзін-өзі бекітуге мүмкіндік

беретін ерекше іс-әрекет түрі. Яғни, ойын бала тұлғасының әлеуметтік дамуының негізгі факторы. Музыкалық ойындар оқушының музыкаға деген құлшынысын, қызығушылығын ғана арттырып қоймай, есте сақтау, ойлай білуге, ажырата, салыстыра алуға баулиды.

Соңынан алған әсерлерін дәптерлеріне түсіреді.

Музыка сабағында интерактивті тақтаны пайдалану өте тиімді. Себебі, оқушылар музыкалық сөзжұмбақтар шешеді, ноталарды ретке қойып жазуды үйренеді, аудиоүнтаспаларды тыңдайды, композиторлар туралы фильм көреді. Үнтаспадан тыңдаған әндеріне әсерлене отырып сурет салады немесе өз ойын жазады. Осы арқылы оқушының шығармашылық ынтасы артады. Сонда баланың сабаққа қызығушылығы мен шығармашылығының дамуына ақпараттық коммуникативтік технологияның пайдасы зор.

Музыканы үйрену, есту, тыңдау барысында оқушы ой-толғанысын, ой-қиялын жандандырып, жігерлендіреді. Оқушы ән салғысы, ән жазғысы, өлең шығарып, сурет салғысы келіп кетеді. Бұл жағдай жиі кезігеді.

Оқушылардың шығармашылық қабілетіне импровизацияның (аяқ асты қолма-қол суырып салу) маңызы зор. Музыканы түрлендіре алуға құштар болады. Мәселен, алтыншы сыныпта «Дос туралы жыр» әнінің қайырмасын бір оқушы өзінше түрлендіре айтты, ал біреуі қолымен ән әуеніне дирижерлік етті. Бұны олардың қиялдай білу ерекшелігі деп есептеймін. Бұл шығармашылыққа бастау. Біз баланы қиялдауға үйретіп, өмірге дайындаймыз. Бала жан дүниесі еркіндікте ашылады.

«Баланың балалығын тыйған, оның есейгендегі даналығын тыйғанмен бірдей» деген Жүсіп Баласағұнның сөзін еске ұстаған жөн. Музыканы тыңдаған бала еркін отыру керек. Бұл орындалып жатқан шығарманы байсалды тыңдауына мүмкіндік береді. Сонда олар музыканы тыңдай білу мәдениетін қалыптастырады және терең сезіне алады. Музыканы қабылдай білуге үйренген бала толғана да, ойлана да, мұңая да алады.

Сабақта баланың рухани байлығының кеңеюіне көп көңіл бөлу керек.

“Шатасқан ноталар”, “Кім немесе не үні екенін тап”, “Әуенге қозғалыс ойла да, сыйла”, «Музыка арқылы менің эмоцияларым», “Көңіл-күйді көрсет”, “Музыкалы-мимикалық гимнастика”

«Әуенді тап» музыкалық викторина өткізу немесе «Музыка әлеміне саяхат» атты этюд-шығарма жазғызуға болады. Балалар сабақта бірлесе отырып ән айтса, жақсы ынтымақтастықта болады. Ортақ табысқа қуанады, эстетика, талғам, сезімін арттырады.

Мектепте үлкен салтанатты мейрамдарда (сыныптан тыс жұмыс) концерт ұйымдастыру, хор айту, оқушыларды бір мақсатқа топтастырып достыққа ынталандырады.

Мұндай кештер оқушыларға ой салып, таланттардың көзін ашуға, олардың жалпы өнер, музыка әлемі туралы білімдерін нығайтуға, эстетикалық көзқарастарын қалыптастыруға көп көмегін тигізеді.

Тартымды өткізілген әр сабақ, сыныптан тыс жұмыс шәкірттердің музыкаға деген ықыласын арттырып, шығармашыл бастамасын оятады.

Пайдаланылган әдебиеттер:

1. «Білімдегі жаңалықтар» ақпаратты-әдістемелік журнал.№1-2006
<https://infourok.ru/muzika-sabainda-oushilardi-shiarmashili-abiletterin-damitu-1041513.html>

Инженерное мышление и проектирование

Удод К.А., КГУ СОШ№15

Техническая – инженерная графика используется на стадии проектирования и изготовления различных изделий любой отрасли промышленности, архитектуры, строительства и других видов производства. Инженерное мышление очень нуждается в своем философском осмыслении, это специально, профессиональное мышление, направленное на разработку, создание и повышение качества продукции и уровня организации производства.

В.Г.Горохов считает, что на протяжении веков сформировались три основные особенности инженерного мышления – художественная, практическая (или технологическая) и научная. Главное в инженерном мышлении – решение конкретных технико-технологических, производственных и организационно-управленческих проблем и задач с помощью технических средств, выдвижение и внедрение инноваций для достижения наиболее экономичных, эффективных и качественных результатов, а также для производства и труда, техники и технологии.

В построение инженерного мышления входят рациональный чувственно-эмоциональный элемент, память, воображение, фантазия, способности, профессиональное самопознание. Основной задачей современного представления учащихся это повысить уровень конструкторско – технологической деятельности. Инженерное мышление - это размышление, направленное на обеспечение деятельности с техническими объектами. Хотелось бы здесь особое внимание обратить на технические способности, которые позволяют инженеру добиться значительных успехов в своей деятельности.

Технические способности – сочетание индивидуально - психологических свойств, которые дают возможность инженеру при благоприятных условиях сравнительно легко и быстро усвоить систему конструкторско-технологических знаний, умений, то есть овладеть одной или несколькими техническими профессиями и добиться значительных успехов в них. Главными компонентами технических способностей, в том числе и инженерных, являются: склонность к технике, технологии и инженерному делу, к техническому творчеству, техническому мышлению; наличие пространственного воображения; техническая наблюдательность, ярко

выраженные зрительная и моторная память, точность глазомера; ручная умелость (ловкость) и др.

Очевидно, что результаты творческой деятельности учащихся, чаще всего, обладают субъективной новизной и их проективная деятельность может рассматриваться как учебное проектирование. Основным этапом работы учащихся должна быть разработка, проектирование устройств, технологических процессов. Главной целью урока проектирования ученики учатся целенаправленно применять приобретенные ЗУН при разработке и изготовлении различных изделий. Оформление технической документации на проектируемый объект требует от учащихся знаний основ графики, практических умений выполнения рисунков, эскизов, чертежей. Основным содержанием работы это должно быть проектирование, решение конструкторских и технологических задач объекта. В связи с этим весьма полезно создаю «Банк проектов» для учащихся, в котором может быть представлен примерный перечень заданий по различным сферам деятельности человека, задачи на моделирование и конструирование по заданному объекту, схеме или по собственному замыслу. Опираясь в основном на активизацию творческих способностей учащихся его интуицию, фантазию, способность к аналогиям, стимулировать мыслительную деятельность, возможно, использовать простейший и рациональный метод – метод «Мозговой атаки» желательно на стадии выбора объекта проектирования. Какие результаты по данному предмету «Графика и проектирование» и достижения учащихся? Это значение роли графических изображений в визуализации, и их использование в различных сферах деятельности человека – наука, техника, искусство для познания окружающей действительности. Особое внимание на уроке уделяю конструированию проектной деятельности, также построения графических изображений, прикладных и проектных задач, изготовление изделия, как например «Изготовление ручки для отвертки» составление технологической карты и чертеж. Различие между видами графических изображений в отображении формы предметов, также должны уметь пользоваться инструментами и материалами для графических работ, уметь выполнять геометрические построения, изготавливать модели различных геометрических тел по разверткам «Подарочная упаковка», «Светильник многогранник»,

«Пайплайн - создание изделий для разверток». Очень часто на уроке применяю процесс словесного описания изделия. Ученики должны будут выполнить технический рисунок по описанию и также наоборот. Провожу уроки по сборочному чертежу изделия, где учащиеся выполняют чертеж сборочной единицы состоящей из 5-7 деталей, реконструируют изображение части-детали из графического состава изображения изделия сборочного чертежа. Применяю тему о «Способах пространственного преобразования предметов по их изображениям» ученики могут изменять пространственное положение предмета, взаимоположение его частей и преобразовать форму и изменить размер. На уроке строим графики, карты, схемы, выполняем

знаковые изображения как, например «Разработка дорожной карты проекта», « Команда проекта», «Модель машины - 2020». Учащиеся достигают целенаправленного и системного восприятия чертежа для извлечения полной и необходимой информации, определяют оптимальное количество изображений для раскрытия особенностей формы объекта. Я считаю, оценивание по предмету « Графика и проектирование» должно учитывать результативность всех видов графической деятельности, так и проявление их индивидуальных качеств, интеллектуальных способностей и личностных свойств.

Список литературы:

1. Волкова С. И. Конструирование. – М: Просвещение, 2010.
2. Зайцева С.А. Современные информационные технологии в образовании. [Электронный ресурс] -<http://sgpu2004.narod.ru/infotek/infotek2.htm>.
3. Хасенов М.М., Дуйсебек А.Т., Мухаметдханова А.Е. Формирование функциональной грамотности учащихся через содержание школьного предмета «Технология, графика и проектирование» 12-летнее образование. 2014.
4. Зиновкина М.М. Креативное инженерное образование. Теория и инновационные педагогические технологии: Монография. – М.МГИУ, 2003. –
5. Скрайбинг как способ визуального мышления. [Электронный ресурс] – <http://zillion.net/ru/blog/35/skraibingh-kak-sposobvizual-nogho-myshlienii>.

Воспитание учащихся через интеграцию ценностей на уроках художественного труда

Назаренко Н. В., Пашковская Ю. А., КГУ «Гимназия № 45»

Мы все хотим видеть Казахстан сильным и преуспевающим государством. Для этого необычайно важно, чтобы национальные, нравственные и эстетические ценности органично вписались в молодежную среду, были приняты ею как свои собственные.

Воспитание через творчество, через искусство, развитие патриотических, личностных качеств и отзывчивости учащихся на прекрасное, являются первостепенными задачами современного образования, которому отводится ключевая роль в духовно-нравственном становлении, сплочении казахстанского общества, развитии ответственности, гражданственности.

Традиционные источники нравственности - это наше государство, наш многонациональный народ, гражданское общество, семья, школа, труд, искусство, наука, природа, человечество. Опора на национальные и

культурные ценности в обучении и жизни, все это помогает человеку развиваться и расти над собой. В первую очередь личностные ценности конечно формируются в семье, но единственный институт социализации, через который проходят все граждане - школа. Школьный возраст - один из важных этапов становления личности. Дети на этом возрастном этапе наиболее восприимчивы к нравственно-духовному, национально-культурному, эстетическому развитию, социальной адаптации. Недостатки воспитания школьного возраста трудно восполнить в последующие годы. Эмоциональные переживания школьных лет отличаются яркими впечатлениями, большой психологической устойчивостью. Поэтому, чтобы стать конкурентоспособной личностью в современном обществе, мало обучаться в школе, получать образование, нужно учиться саморазвитию, самореализации, открывать в себе новое, ставить цели, осуществлять свои желания, развивать знания, умения, навыки и способности.

Многое конечно зависит от нас учителей, но главное - активная позиция в обучении самих учеников, стремление к новым знаниям, инициативе, коммуникабельности, ответственности перед самим собой и обществом. Интеграция ценностей в воспитании и образовании подрастающего поколения, приобщение к системе социально - ценностей, истории и культуре народа, через нравственно-личностное, национально-культурное, эстетическое развитие, создает благотворные условия для развития и проявления гражданственности, патриотизма, уважительного отношения к культуре народа, старшим, людям труда, к труду. Включение учащихся в социально значимую деятельность, нравственно-патриотическое воспитание, культурно эстетическое и эмоционально-интеллектуальное обогащение - важный аспект развития казахстанского общества, которым руководствуется современный учитель.

Учителя играют важную роль в формировании у учащихся чувства любви к своей Родине, уважения к ее истории, бережного отношения к природе родного края, гордости за достижения современного Казахстана. Через предмет «Художественный труд» мы не только даем знания и умения эстетической направленности способствующие формированию соответствующих принципов, мировоззрения, но и развиваем необходимые личностные качества, наполняем духовный мир детей, стараемся растить ученика творческого, талантливого, любящего своих родных, близких, свой народ, страну, достойного гражданина.

Актуальной задачей эстетического воспитания и преподавания предмета «Художественный труд» является развитие у школьников способности восприятия прекрасного в себе, в другом человеке и в окружающем мире. Человек, живущий среди людей является носителем культур: национальной и социальной, отражает эстетические взгляды и суждения общества. Таким образом формирование духовно-нравственной, творческой, этнокультурной, образованной личности становится в основе современной стратегии развития казахстанской школы. Интеграция ценностей помогает определять урочную,

внеурочную и внешкольную деятельность обучающихся и лежит в основе уклада школьной, предметной жизни. Мы считаем, что изучение области «Художественный труд» тесно связано с формированием духовно-нравственных качеств, гражданской ответственности учащихся, развитием национального самосознания, умением общаться в условиях полиэтнического Казахстана. Специфика предмета направленная на воспитание толерантности, взаимопонимания, взаимопомощи, взаимоуважения, сплоченности, во время практических работ, перерастает в крепкую дружбу. Все ценности воспитания подрастающего поколения несомненно начинаются с семьи, но и находят достойное место, развиваются и раскрываются на наших уроках.

Через разделы предмета школьники знакомятся с основами многих профессий, разнообразие практические работ по разделам помогают пройти различные профпробы, развивают функциональную грамотность через применение знаний и навыков в жизни. Национальная идея в единстве с историческим наследием, духовностью народа, синтезом традиционных ценностей, и положительным опытом переплетается с основой преподавания многих разделов и тем предмета. Обновленный образовательный процесс, построенный на качественно иных принципах, средствах, инновационных технологиях, методах обучения, интеграции воспитательно-образовательных ценностей, позволяет достигнуть образовательных эффектов характеризующих усвоением максимального объема знаний, широким спектром практических навыков и умений, активной творческой, жизненной и гражданской позицией.

Творческая деятельность на уроке, как неотъемлемая часть духовного, национального, эстетического, личностного воспитания выступает в тесной взаимосвязи трех видов предметной деятельности: восприятия искусства; знаний эстетики, мировой, национальной культуры; социально-художественной практики. Современный урок- место разнообразных индивидуальных, коллективных действий и переживаний, накопления опыта нравственных взаимоотношений. На уроках художественного труда учащиеся учатся слушать, понимать одноклассников, сопоставлять знания, соотносить усилия, отстаивать мнение, перенимать опыт, помогать и принимать помощь. Таким образом, интегрированный подход к творческому развитию личности, изменения в области образования, воспитания, социальной, предметной среде, ставят на высшую ступень проблемы морали, этики, национальной культуры и эстетики. Привитие базовых национальных, культурных, семейных ценностей, обычаев и традиций вливается через основное содержание предмета, духовно- нравственное обогащение, социализацию, гражданскую позицию.

Традиционные подходы к образованию школьников раньше в основном выстраивались на передаче готового опыта. Сегодня же перед современными учителями стоит проблема не только включения учащихся в образовательный процесс, но и обогащения их нравственного, национально-культурного, эстетического опыта, путем внедрения в процесс обучения более

продуктивных педагогических технологий: системно-деятельного, личностно-ориентированного подходов, способствующих актуализации, активизации деятельности учащихся по решению поведенческих, этических, предметных, эстетических, духовно-нравственных проблем на практике. Чтобы увидеть современного школьника в процессе обновленного образования, его необходимо раскрыть, заинтересовать, включить в творчество, доказать, что эта деятельность ему необходима, мотивировать на ее выполнение.

В своей практике, работая с детьми, мы стараемся донести до детей интеграцию ценностей образовательно-воспитательного процесса через творчество. Ежедневно на уроках мы рассказываем детям о мире, в котором живем, знакомим с разнообразием цветовой палитры, красотой окружающего мира, национальной культурой, социумом. Изучая и применяя разнообразие материалов на практике в изобразительной деятельности, в сшитых изделиях, созданных своими руками различных поделках и т.д., наши дети активно принимают участие в различных конкурсах, где демонстрируют свое творчество, тем самым проявляют свое видение мира, добра, уважения к окружающему миру, национальной культуре, государству, патриотизм. Мы заметили, что за время творческого процесса дети становятся более усидчивыми, толерантными, коммуникабельными, доброжелательными по отношению друг к другу, социально адаптированными, эстетически развитыми, стремятся пополнять свои знания и применять их на практике и в жизни.

Таким образом, на уроках художественного труда, духовно-нравственное, национально-культурное развитие, социализация происходят параллельно с развитием творческих способностей, через предметные средства художественно-эстетического направления и активную жизненную позицию.

Список литературы:

1. Общенациональная идея «Мәңгілік Ел»
2. Программа «Рухани жаңғыру»
3. Медушевский В.А. Духовно-нравственное воспитание средствами искусства //Искусство в школе.-2017.- С.110-112.
4. Неменский Б. М. Изобразительное искусство и художественный труд/ М.: Просвещение2010.

Деятельность учащихся с ОВР на уроках технологии в рамках эксперимента по внедрению инклюзивного образования

Кострыкина Е.А., КГУ «СОШ№27»

Инклюзивное образование – обучение детей с ограниченными возможностями в развитии в общеобразовательных школах совместно со здоровыми детьми или в специально созданных группах (классах).

В основу инклюзивного образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию детей, это обеспечивает равное отношение ко всем людям, но создает особые условия для детей, имеющих особые образовательные потребности.

В Государственной программе развития образования на 2011–2020 годы одной из целей поставлено обеспечение равного доступа детей к различным программам воспитания и обучения, равного доступа детей с ограниченными возможностями к образованию.

Психолого-педагогическая работа на моих уроках технологии с учащимися с ОВР - Ограниченные возможности развития строится по направлениям:

1. развитие моторики руки, что позволяет прощупать каждую деталь своей работы
2. развитие познавательных процессов (памяти, внимания, воображения, мышления, последовательности выполнения поделки)
3. развитие навыков самоконтроля и саморегуляции, самостоятельно оценивать выполненную работу и сравнить свою работу с образцом.
4. коррекция гиперактивности и синдрома дефицита внимания, где воспитывается (отрабатывается) усидчивость, концентрация внимания.
5. коррекция ситуативной тревожности, коррекция агрессивности. На моем примере: когда у ребенка возникает проблема в запутывании нитки, когда нитка рвется или не может повторить определенную операцию. Некоторые учащиеся проявляют гнев, а некоторые учащиеся могут наоборот замкнуться в себе, в таких ситуациях самое главное во время прийти на помощь и устранить возникшую проблему
6. формирование положительного отношения к учёбе.

Виды работы на уроках технологии с детьми с ОВР:

1. индивидуальные подходы, групповые беседы-консультации, как только через беседу можно выяснить, как ученики усвоили данный материал или в чем возникает затруднение.
2. коррекционно-развивающие игры их применяю для закрепления материала, глазомера, для снятия напряжения после трудных тем, для приобретения навыков, игры с музыкальным сопровождением
3. рисунотерапию использую для закрепления материала через раскраски, карточки раскраски односторонние использую для развития правого и левого полушария.
4. пластилинотерапия для развития мелкой моторики рук.
5. физминутки с музыкальным сопровождением
6. просмотр видеоматериалов [1,с.3].

Известно, что творчество – непереносимое условие успешной самореализации личности, позволяющее проявить себя в современном мире, в разнообразных жизненных ситуациях. Реализуя себя через творческую

деятельность, человек изменяется, совершенствуется. Известный психолог С.Г. Рубинштейн говорил: «Человек, сделавший что-нибудь значительное, становится в известном смысле другим человеком». [7,с.13].

К сожалению, на сегодняшний день доступность творческой деятельности для детей разных категорий ограничения возможностей здоровья не одинакова.

В рамках эксперимента по внедрению инклюзивного образования на своих уроках технологии, я включаю в образовательный процесс все разнообразие направлений, всегда учитываю интересы абсолютно всех детей. Использование дифференциации на своих уроках направленно на создание условий обучения детей, имеющих разный уровень восприятия и знаний через различные способы общеклассной дифференциации. Чтобы учесть потребности всех учащихся, я планирую использовать способы дифференциации (диалог и поддержка, по результату, по заданию). Появляется возможность осуществить индивидуальный подход к ребенку с различными способностями и возможностями. [8,с.15].

Я включаю в процесс урока технологические карты которые позволяют наиболее осознанно приступать к практической работе над изделием. На своих уроках так же применению технологические карты, которые опираясь на них способствуют развитию умения ориентироваться в задании, это повышают активность учащихся, обостряет их внимание, , планировать свои действия, пользоваться техническими терминами через неоднократное повторение и произношения их в течении работы.

Перед собой ставлю задачи для творческой адаптации учащихся:

1. Создание благоприятной микросреды в классе через дифференциацию .
2. Адаптация и желания ребенка работать с конкретным педагогом.
3. Исходя из диагноза, особенностей ребенка оказать помощь в выборе выполнения работы, подобрать материал для работы, так как одну и ту же работу не все смогут выполнить, провести презентацию материалов и работы.
4. Провести оценку удовлетворенности ребенка своей деятельностью на моих занятиях через беседу и сравнения.
5. Помочь ребенку приспособиться жизни и к труду, его бытовое и последующее трудовое устройство (например, продажа изделий выполненными их руками).

Таким образом обучение доступными приёмами обучения , мощным средством коррекции недостатков для детей с ОВР, это развития положительных качеств личности (трудолюбия, уважения к профессии, настойчивости), нравственного воспитания учащихся. Она ориентирована, прежде всего, на овладение ими определенными навыками и умениями для получения определенной специальности, на дальнейшее обучение в колледже, успешное включение в самостоятельную жизнь и трудовую деятельность. «Нужно любить то, что делаешь, и тогда труд даже самый грубый выдвигается до творчества» (М. Горький).

Список литературы:

1. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. М.: Владос, 2003
2. Аксенова А.И., Архипов Б. А., Белякова Л.И. Специальная педагогика. Академия, 2001
3. Богданов В.В., Попова С.Н. Истории обыкновенных вещей. - М.: Педагогика-Пресс, 1992
4. Брыкина Е.К. Творчество детей в работе с различными материалами. – М.: Педагогическое общество России, 1998.
5. Вахрушев А.А., Бургуский О.В., А.С. Раутиан. Мир и человек. /Учебник. М.: «Просвещение» 1996 г.
6. Голубева Н.Н. Аппликации из природных материалов. – М.: Культура и традиции, 2002
7. Дусавицкий А.К. Развивающее образование. - Харьков, 1996
8. Забранная С.Д. Ваш ребенок учится во вспомогательной школе. М.: Педагогика. 1990
9. Никишина В.Б. Практическая психология в работе с детьми с ОВР. – М., 2004

Көркем еңбек пәні кәсіптік білім берудің негізі

Сүлейменова Б.Б., Мустафина Б.С., Әлихан Бөкейхан атындағы №76 ЖББОМ

Қазақстан Республикасының білім саласының бастапқы және орта кәсіби білім жүйесінде нарықтық экономика талаптары мен мақсаттарына сәйкес және қоғамның саяси әлеуметтік даму дәрежесіне орай кәсіби білімде жаңа мазмұн мен форма қалыптасты.

Елбасымыз егемендік алғаннан бері еліміздің экономикалық дамуының нақты көрсеткіштерін түсіндіріп берді.

Н.Ә.Назарбаевтың жарлығымен бекітілген мемлекеттік «Білім» бағдарламасында: «Балалар мен жастарды тәрбиелеудің ең көкейкесті мәселелері ретінде, білім мекемелерінде оқушылардың этностық –мәдени ерекшеліктерін ескере отырып тәрбиелеу, білім берудің тиімді жүйесін жасап, өмірге ендіру» қажеттілігі атап көрсетілген.

Өнер пәндері арқылы шәкірттердің бойына ұлтымыздың мәдениетін, өнерін, салт –дәстүрін, әдет –дәстүрін, әдет –ғұрпын сіңіруге мол мүмкіндік бар. Қазіргі заманғы мектептің алдында тұрған маңызды міндеттердің бірі: оқушыларда білім мен шеберлікті қалыптастыру болып табылады. [1]

Бала біздің болашағымыз, бала бүгінгі оқушы, ертеңгі білімді маман. Сондықтан жастарға тиянақты білім беру пән мұғалімдеріне жүктелері

сөзсіз. Оқушы тек қана теориялық білім алып қоймай, практикалық, өндірістік міндеттерді, жобалай білуді, шешім қабылдауды, жеке шығармашылық жұмыстарды орындай білуі шарт. Оқушылар сонымен бір мезгілде түрлі материалдарды өңдеу әдістерін игереді. Осы қабілеттер мен біліктер баланың жас кезінен қалыптасып, оқу және еңбек әрекеттерін орындау кезеңдерінде әрі қарай дамуы керек.

Өткен тарихымызды білмей, бүгінгі күннің қадіріне жету, болашақты болжай білу өте қиын. Ата–бабамыздың жинақтаған рухани байлығының қоры ұшан–теңіз. Ата–баба жасаған бұл рухани байлықтар қазіргі таңда да өз құндылығын жойған емес. Сол мәдени мұраларды зерттеп, танып білу, бағалай білу–қазіргі жастардың, кейінгі ұрпақтың абыройлы да азаматтық ұлттық парызы.

Ел Президенті «Қазақстан -2030» стратегиясының бағдарламасында «Барлық қазақстандықтардың өсіп–өркендеу, қауіпсіздігі мен әл–ауқатының артуы, елдің денсаулығын жақсартумен бірге, тәуелсіз мемлекетімізге еңбекқор, өз кәсібін терең түсінетін, білім мен іскерлігін жан–жақты қолдана білетін мамандар, экономикамызды гүлдендіретін кәсіпкерлер қажет» делінген.

Ұрпағымызды іскер де батыл, тапқыр етіп тәрбиелеу–мектеп пен қоғам алдында тұрған міндет. Бүгінгі күні технология пәні мұғалімдері алдында да оқушыларды нарық заманының талабына сай өз тағдырын өзі шешу, өз күшімен жұмыс ұйымдастыра білу, кәсіпкерлік және экономикалық біліммен қаруландыру тұр. Яғни, өтілетін әр бөлім мазмұнына сәйкес жоспарланған түрде мамандық кәсіп түрлерінен мәліметтер берумен қатар, оның негіздерін үйрету мақсаттарына құрылуы қажет.[2]

Кәсіпкерлердің энциклопедиялық сөздігінде кәсіпкерлік түсінігі былай берілген: «Кәсіпкерлік–табыс алу үшін өз атынан жүргізетін, өз жауапкершілігіне алатын азаматтардың дербес ынталы қызметі. Кәсіпкерлік–қаржы жұмсап, пайда алуға бағытталған қызмет. Кәсіпкер–бұл жаңа технологияны жасайтын наватор».

Экономикасы дамыған барлық елдерде өзіне тән өркениетті ерекшелігі бар кәсіпкерлікке қолдау көрсетіледі. Елімізде еңбек адамын, білімді, өз ісіне жауапты, кәсіби сауатты кәсіпкерлерді, жұмысшыларды оқытудың сапасын көтеру маңызды мәселелердің қатарына енді. Сондықтан да жұмысшы мамандығы, ата кәсіп түрлері әрқашанда ең құрметті, абыройлы, ал бастысы, ең қажетті кәсіп болып қала береді, оны өмірдің өзі көрсетіп отыр. Ендеше, еңбекке баулу сабақтарында кәсіптік бағдарлау, насихаттау, оның мәнісі мен қырына үйрету кәсіптік білім беру жүйесінің негізгі мәселелері. Олай болса, қазіргі еңбек нарығының сұранысына қарай кәсіптік мамандарды дайындау мен оқытудың сапасын арттыру, оқу жүйесіне әлемдік стандарттар мен оқу технологияларын енгізіп, қайта құру–уақыт талабы. Аталған мәселелер Астана қаласында өткен «XXI ғасырдағы кәсіптік және техникалық білім» атты халықаралық конференцияда кеңінен қаралды. Бұл конференция бастауыш және кәсіптік білім беру жүйесін

реформалауды жүзеге асыруды қамтамасыз етудің негізгі бағыттарын айқындап берді. Үкімет кәсіптік білім жүйесін қолдап, дамытудың екі бағдарламасын қабылдады.

Біріншісі –арнаулы пәндер бойынша оқулықтар мен әдістемелік құралдарды әзірлеу мен шығару.

Екіншісі –бастауыш және орта кәсіптік білім беру мекемелерін ақпараттандыру. Осы мәселеге орай, мектептегі технология пәні оқушыларға кәсіптік білім беру бағдарламасына өз үлесін қосуда. Технология пәнінің міндеттерінің бірі –кәсіби еңбек түрі мен өнертануға баулу, ұлттық өнерімізді игеру барысында ата кәсіпті жандандыру. [3]

Жас ұрпақты қоғамдық өмірге, кәсіпке даярлау үшін әр оқушыға қабілетіне сәйкес келетін білім беру қажет. Адамға ең бірінші еңбектің қажеттігін уақыт дәлелдеуде. Адам өмірі үшін аса қажетті әрі өмір бойы тоқтаусыз білім беретін –технология пәні. Бір –бірімен жалғасып келе жатқан технология оқу пәнінің білім стандартындағы басты мақсаты – оқушыларды белгілі бір кәсіпке бағдарлы оқыту болып табылады. Қазіргі кезде білім беру, оқушыларды кәсіпке бағдарлау кәсіптік білім, оқушыларды еңбекке тәрбиелеу қол еңбегі сабағынан басталады. Сондықтан жас ұрпақты ежелден келе жатқан қолөнер түрлерін оқып үйренуге баулу арқылы олардың өздігінен ізденіп жұмыстар жүргізуіне шеберлік деңгейін арттырып, ынты –ықыласын, қоршаған ортаға қызығушылығын оятуға жетелейтін технология пәнінің мұғалімдері. Оқушылардың қабілетін және белгілі бір кәсіпке бейімділігін айқындай отырып білім беру өте тиімді. Әр баланың ерекшелігін ескеріп, тақырыпты өмірмен байланыстырып, әр оқушыға жеке тақырыптар, бағыт –бағдар беріп отыру керек. Сонда ғана оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Жалпы технология сабақтарында әр түрлі тақырыптар кездеседі. Салат түрлері, қазақтың ұлттық тағамдары, киім үлгілері, тігін машиналарымен жұмыс, белдемшелер тігу тақырыбы өтуде. Ең алдымен белдемшенің түрлерімен оқушыларды таныстырып, оқушыларды шеберлік пен талғампаздыққа ғана емес, үнемділікке де үйретеміз. Тақырып жайлы толық мәлімет алған соң әр оқушы белдемшенің өзіне ұнаған түрлерін таңдап алады. Көркем еңбек пәні бойынша 9–сынып оқушыларымен «Тігін бұйымдарын модельдеу» бөлімін меңгеру барысында 8-сынып «Ұлттық баскиімдер» тақырыбы өтіледі. Ұлттық баскиімдерді дайындату халықтық тәрбиемен ұштастыра жүзеге асырылады. Өз халқының әдет –ғұрпын, салт –санасын біліп, мәдени мұралар –қолөнер бұйымдарын дайындай білу шеберлігі үлкен мәдениеттілік екендігін оқушы санасына сіңіріп, атадан балаға мұра болып келе жатқан ата кәсіп түрлерімен таныстырамыз. Атап айтқанда, киім –кешек пішіп тігу –ісмерлік өнері, ою –өрнек қию –оюшы, кесте және көркемдеп тігу –кестеші, т.б.[4]

«Қыз анадан үйренбей, өнеге алмас», -деп Қорқыт атамыз айтқандай, тәрбиенің түп қазығы ұлттық өнерімізді игермей, оның өркендеуі үшін күш –қуатын аямайтын болашақ кәсіпкер мамандарды даярлау мүмкін емес.

9 –сыныпта «Шығармашылық жоба» бөлімі бойынша «Мен болашақ кәсіпкермін» атты тақырыпта ұйымдастырылған жоба жұмыстары оқушының өз мүмкіндігін аша білу, өзі жасаған және жолдастары жасаған бұйымдарды бағалай білуі, оларды оқыту процесіндегі талаптарымен ұштастыру, міне, осылардың бәрі –болашақ маман кәсіпкерлердің қалыптасуында орасан зор роль атқарады. Сонымен қатар, технология пәнінен үйірме сабақтарында оқушыларды әр түрлі кәсіп түрлеріне, жалпы кәсіпкерлікке баулуды кең ауқымда жүргіземіз. Шеберлік, ісмерліктерін шындаумен қатар, өздері дайындайтын бұйымдарының экономикалық есебін (өзіндік құны мен түсетін пайданы, шығынды) экологиялық дәлелдеуін және оларды нарық жағдайында жарнама арқылы тұтынушыға жеткізіп, өткізу жағдайларын қарастырады.

Қорыта келгенде, көркем еңбек сабақтарында жоғарыда айтылған оқу процесінде өтілетін іс –шаралар оқушыларды болашақ мамандыққа дайындайды. Кәсіпкерліктің қиын да қызық екендігін және кәсіпкер болу үшін жан –жақты дамыған іскер де шебер, батыл тұлға болуы керектігін сезінеді.

[5.с 2]

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.Нұрымбет Т.Жалпы орта білім беретін мектеп оқушыларын кәсіпкерлікке баулу // Изденіс. 2013.
- 2.Таубаева Ш.Т.Оқытудың қазіргі технологиялары // Қазақстан мектебі. 2015.
- 3.Ләпбаева Н. Кәсіпкерліктің әлеуметтік маңызы // Қазақстан тарихы.
- 4.Тамабаева Х.Т. Еңбек адамын тәрбиелеу –уақыт талабы // Азия. 2001.
5. «Мектептегі технология» журналы №6, 2017 ж.

Музыкальное искусство важнейший компонент для становления личности детей с особыми образовательными потребностями (ООП)

Шматова Н.Е., КГУ ОСШ№ 27

Основные задачи уроков музыки в общеобразовательной адаптивной школе - привить школьникам интерес и любовь к музыкальному искусству, формирование личности ребенка с ограниченными возможностями развития; сформировать у них эстетические критерии музыкальной культуры, научить слушать, слышать и исполнять музыкальные произведения различных жанров[1].

На урок музыки в школе отводится лишь 1 час в неделю. Добиться за этот короткий промежуток времени выполнения и реализации принятых задач всегда сложно. Радует то обстоятельство, что музыкальное воспитание детей включает в себя не только уроки музыки в школе, но также и все формы

внеклассной и внешкольной работы по музыкальному воспитанию. При этом, какие бы успехи ни радовали нас в различных формах внеклассного и внешкольного музыкального воспитания, каких бы вершин не достигали отдельные детские исполнительские коллективы, основным компонентом массовой музыкальной культуры остаётся общеобразовательная школа. Одним из наиболее значимых направлений деятельности школы по реализации Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы является проект «Инклюзивное образование в массовой школе».

Для того, чтобы ребенок с особыми образовательными потребностями (ООП) стал востребованным и востребованным в обществе, классе и внеклассной деятельности и необходимой личностью, необходимо планомерная коррекция и развитие его высоких психических функций (ВПФ), эмоционально-волевых, двигательных и социальных функций. При сильном эмоциональном воздействии музыка- одна из самых привлекательных занятий для ребенка с ООП, способствует развитию эстетических чувств, эстетического восприятия, что помогает вырасти в личностном плане , делает человека человеком.

В нашей общеобразовательной адаптивной школе , где я работаю учителем музыки и музыкальным руководителем в течение 17 лет, ведется постоянная, большая планомерная работа по музыкальному воспитанию – как одному из направлений художественно-эстетического развития учащихся. Я закладываю основы музыкальности детей на уроках музыки и продолжаю развивать её на репетициях вокальной и хоровой студии, а так же при подготовке классных часов совместно с классными руководителями и внеклассных мероприятий.

Учитывая цели музыкального воспитания, можно выделить комплекс **коррекционных задач способствующих коррекции сфер личности ребёнка с ООП**, которые решаются на уроках музыки и во внеурочной музыкальной деятельности:

исправлять по возможности нарушения слышимой стороны речи;

помочь самовыражению умственно отсталых школьников через занятия музыкальной деятельностью;

учить спокойному, непосредственному, доступному общению с окружающими.

воспитывать товарищеские чувства, желание помочь другому, чувствовать свою причастность к общему делу, быть терпимым к своим и чужим неудачам.

Взяв за основу цели, задачи и принципы системы музыкального воспитания мною были созданы рабочие программы на основе Учебной программы основного образования, разработанной Национальной академией образования им. Ы.Алтынсарина и утверждённой Министерством образования и науки РК..

Разрабатывая свои программы, я использовала педагогическую технологию Ж. А. Караева, которая основана на принципах уровневого деления по возможностям учащихся. Неполюценность развития интеллекта

детей с ООП затрудняет их деятельность по слушанию музыки, ребята не могут анализировать образность в музыке, сравнивать с реальной действительностью. Одна из задач, которые мною поставлены- научить детей с ООП слушать и воспринимать музыку. Посредством слушания и восприятия дети могут приобщиться к музыкальной культуре. Благодаря применению индивидуального и дифференцированного материала на уроках у ребят улучшаются процессы творческого (художественного) мышления и воображения, что оказывает огромное влияние на формирование личности человека[2].

На своих уроках и во внеклассной музыкальной деятельности, на репетициях , во время первичного знакомства с музыкальным произведением, знакомстве с новыми песнями , спрашиваю, встречали или слушали похожие по характеру песни или пьесы. Спрашиваю о том, какой имеется у школьников жизненный опыт (а это предметы и образы окружающего мира) и знания, полученные на других предметах. Таким образом, у учащихся, благодаря дифференциации интеграции содержания учебного процесса, будет происходить построение и структурирование основных понятий. Но этого также мало для появления и проявления личностных качеств человека[3].

Я считаю что у каждого человека, а тем более ребёнка, есть неповторимый личный опыт, этот опыт абсолютно уникален и не имеет другого аналогичного. Именно поэтому я считаю очень важным научить детей внимательно слушать музыку, после прослушивания уметь рассказывать о своих впечатлениях, выражать своё мнение о прослушанном, пусть иногда и отрицательное. На уроках мы с детьми учимся рассказывать и аргументировать появление того или иного суждения по поводу прослушанного или исполняемого музыкального материала. Разъяснение содержания песни, ее эмоциональное воздействие происходит через диалог, который всегда интересен не только одному ученику, вопросы задают и отвечают ученики всего класса или вокальной или хоровой студии. Я считаю, что такие беседы и являются важным фактором, который помогает формироваться детям с ООП. Методы, которые я использую на уроках и во внеурочной работе, помогают детям лучше понимать, понимать, принимать .слушать и любить музыку. Мало-помалу дети начинают слышать прекрасное, видеть прекрасное, говорить о прекрасном- это означает улучшение и личностный рост!

Разучивание песенного репертуара и участие во внеклассных мероприятиях, проводимых мною в течение года, оказывает большое влияние на формирование личности ребят с ООП. Полное раскрытие человеческих способностей возможно только в значительной социальной деятельности. Благодаря их участию в этом интересном занятии (а количество готовых концертов- это главная составляющая) дети видят, что их выступления очень популярны у людей, они их ждут, они счастливы. Кроме того, между нашей школой и другими интернатами и другими общественными организациями

Карагандинской области были выстроены и укреплены дружеские отношения, которые стали партнерскими.

Учащиеся с особыми образовательными потребностями очень нуждаются в положительных впечатлениях, новых прекрасных встречах, где имеют возможность познакомиться со своими сверстниками, пообщаться с новыми педагогами-взрослыми, для детей которые живут и учатся в специальных интернатах это абсолютно незабываемый и прекрасный опыт.. На публике дети обретают уверенность в себе, в своих силах. Так, музыкальная деятельность в музыкальном воспитании способствует воспитанию ребенка с ограниченными возможностями, развитию человеческой личности и помогает ребенку понять мир во всех отношениях и отношениях, стать полноправным членом общества.

Список литературы:

1. Кабалевский, Д. Б. Прекрасное пробуждает доброе. Эстетическое воспитание : ст., докл., выступления / Д. Б. Кабалевский. – М. : Педагогика, 1973.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии . 1998.
3. Лихачев, Б. Т. Теория эстетического воспитания школьников : [учеб. пособие по спецкурсу для пед. ин-тов] / Б. Т. Лихачев . – М. : Просвещение, 1985

Көркем еңбек сабағында инновациялық технологияны қолдану тиімділігі

Конысбаева К. Б., №92 гимназия» КММ

XXI ғасыр – бұл ақпараттық қоғам ғасыры, технологиялық мәдениет ғасыры. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және азаматтық құндылықтар мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желіге шығу» делінген. Заманымызға сай қазіргі қоғамды ақпараттандыруда педагогтардың алдында оқушының білім – білік дағдыларынигертіп қана қоймай, жан-жақты, компьютерлі сауатты, шығармашыл, өз бетімен жұмыс жасай білетін, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны дамыту міндеттерінде тұр. Білім беру үрдісін ақпараттандыру – жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу – тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігімен сапасын жоғарлатуды көздейді. Қазіргі уақытта білім беруде интерактивті құралдарды кеңінен қолданып жүргені баршамызға аян. Сонымен қатар интерактивті құралдардың көмегімен

мұғалімнің, оқушының шығармашылықпен жұмыс істеуіне жол ашылып отыр. Мұғалімге интерактивті тақтаны қолдану арқылы материалдарды түсіндіріп, оны әрі қарай тиімді басқаруға мол мүмкіндік береді. Сабақ стилін бұзбай, топпен жұмыс жасауға және өзінің инновациялық өңдеулерін құруға жағдай туғызады. Инетрактивті тақтаны пайдалана отырып, электрондық құрал түрлерімен тұрақты түрде жұмыс ұйымдастыруға болады. Бұл уақыт үнемдеуге көмектеседі, сабақтағы барлық оқушыларды сабаққа көңіл аударып, шығармашылық белсенділігі мен ойлауын дамытады. Сабақта интреактивті тақтаны қолдану заманауи технологияларды енгізу жолымен білім сапасын көтеруге көмектеседі. Бұл жаңа технлогиялар жүйесі негізгі ұстанымдардың бірі. «Оқуды үйрен» ұстанымын жүзеге асыруға жәрдемін тигізеді. Интерактивті тақтаны қолдана оқыту кезеңдеріне қарамастан оқу үрдісін жаңа деңгейге көтереді. көркем сабағында ең басты, инетактивті тақтамен жұмыс жүргізу сабақтың әр кезеңінде оқыту үрдісіне бала назарын аудартады:

- жаңа материалды түсіндіруде;
- жаңа материалды бекітуде;
- сарамандық жұмыс орындағанда;
- оқып үйренген материалдарды жинақтаумен бекітуге;
- білімді бақылау не тестілеуге;
- үй тапсырмасын тексергенде тиімді.

Көркем еңбек сабағында қолданып жүрген қарапайым өшіргіш құралын сиқырлы өшіргішке айналдыру әдісіне қысқаша тоқталып кетейін. Мысалы, «Сәндік-қолданбалы өнер» және «Визуалды өнер» тақырыбында флипчартқа құрылған сабақ өткізілген болатын.

Дайындалған флипчарт 3 қабаттан тұру керек. Төменгі қабат фондық қабат, ортаңғы қабат – негізгі мәтін немесе сурет, жоғарғы қабат қалам мен өшіргіштің көмегімен орындалады. Ортаңғы қабатқа оқушыларға берілетін тапсырманы мұғалім толық жазып, дайындайды. Тапсырманы тақырыпқа байланысты қажетті бөліктерін қаламның көмегімен фондық түспен сәйкестендіріп бояп қоямыз. Оқушы тапсырманың белгіленіп тұрған аймағына қаламның көмегімен жауабын жазады. Оқушының жауабының дұрыстығын жазылған жауапты өшіргішпен өшірген кезде шыққан сөздермен тексеру арқылы анықталады. Сиқырлы өшіргіш режимін білім беруде, кез келген пәнді оқытуда тиімді қолдануға болады. Флипчартқа тақырыпқа байланысты суреттер енгізіп, көркемдеуге болады.

Жаңадан флипчарт құрылады. Түс таңдаңызда, құю аспабын қолдану арқылы бетіңіздің фонын өзгертіңіз. Мәтін өзгерту аспабын таңдау арқылы, тапсырманың атын және тапсырманың орындалу шартын жазыңыз. Берілген тапсырманы орындау барысында ашық тұрған орынды мәтіннен ерекшеленіп тұру үшін, қалам (перо) аспабын таңдап, тышқанның оң жақ батырмасын шертеміз. Ашылған модифактор терезесінен тік бұрышты таңдаймыз және құю аспабы арқылы қалаған түске бояймыз.

Енді жазу аспабын таңдау арқылы тапсырманы толық жазамыз. Тапсырмадағы жасыратын немесе алып тастайтын сөзді бояп қою керек. Ол

үшін қалам аспабын таңдап , фонның түсімен сәйкес келетін түспен бояп қоямыз. Тапсырма толық дайын болғаннан кейін, өзгерту командасын орындап, флипчартты сақтаймыз. Тапсырманы орындау үшін қалам аспабын, 2- бет және түс таңдаймыз. Тапсырманың ашық тұрған жеріне жауап жазамыз. Өшіргіш аспабын таңдап, оқушының қаламмен жазған жауабын өшіргенде, жоғарғы қабаттың астынан дұрыс жауаптың шығатынын көреміз. Оқушы жауапты оқу арқылы өз жауабын тексере алады. Қазіргі заманғы дағдылардың барлығы дерлік компьютермен және интернет желісімен байланысты. Сондықтан, оқушылар қажетті материалдарды мультимедиялық технологиялар арқылы игере отырып өздерінің бойында қажетті еңбек дағдысын қалыптастырады. АКТ көркем еңбек сабақтарында қайталау , өзін-өзі тексеру барысында , тест жұмыстарын жүргізуде үйден оқулықта берілген тапсырмаларды өздері жазып- сызып дайындап ақ қағаз бетіне шығарып келеді де , тек жауаптарына ойлануына тура келеді. Мысалы көркем еңбек , технология сабағында ою өрнек түрлерінен, геометриялық фигуралардан құрақ құрау және модельдеу тапсырмаларды орындау керек болса, бала оны сызып жатпай дайын түрде фигураларды ақ қағаз бетіне түсіріп алуына мүмкіндік туғызады. Мұғаліммен оқушының арасындағы жұмысын жеңілдетіп, баланың ойлауына, көзбен көріп, қолмен ұстап нәтижеге жетеді.

Қорыта айтқанда, көркем еңбек, технология сабағында инетраактивті тақтада жұмыс істеген оқытушы мен оқушының істеген іс әрекеттерін есте сақтап жоба қорғауда жәнесарамандық жұмыста қолдануға болады. Инетраактивті құралдар оқыту формасын ұйымдастыруды түрлендіруге, дәстүрлі оқыту әдістеріне жаңа элементтер енгізуге мүмкіншіліктер жасайды. Бұл оқушының пәнге деген қызығушылығын арттырады.

«Үйрену барысында ғана ұстаз, ал үйрену тоқтаған күні ұстаздықта тоқтайды» деп Н.Д. Ушинский айтқандай, үнемі шеберлікті шыңдау жолында ғана әдіс – тәсілдерді үйренуге, қолдануға ұмтыламыз демекпін.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Қазақстан мектебі», 2018 жыл №1
2. Республикалық оқу-әдістемелік журналы, (МИФ) 2019 жыл
3. Мектептегі технология журналы, 2019 жыл
4. Көркем еңбек оқулығы, 6-сынып О.С. Лосенко, Р.Ш. Алимсаева «Келешек 2030» ЖШС

Особенности формативного оценивания на уроках музыки в начальной школе

Казакова О.М., Мирзоева Л.В., КГУ «Гимназия № 38»

Современная система преподавания урока музыки поставила перед учителями новые цели и новые форматы оценивания. Урок музыки перестал иметь отметку в числовом эквиваленте, теперь оценивание учебных знаний и навыков учащихся проводится формативно с обязательной обратной связью от учителя к обучающимся. По завершении обучения выставляется «зачет/незачет». Какие мы видим плюсы данного оценивания на уроках музыки в начальной школе? Критериальное оценивание:

- Выявляет пробелы в знаниях учащихся. Например, 60 % детей путают при анализе произведения такие разные, на первый взгляд, понятия как «темп» и «характер». Опыт показал, что выявление данной ошибки на протяжении серии уроков и указание на характеристику данных понятий помогло снизить процент ошибки до минимума.

- Формирует у обучающихся способность оценивать и контролировать свою деятельность. Следует отметить, что самооценивание с четкими критериями играет большую роль, так как непредвзятое оценивание по критериям дает ясную картину учебных достижений и помогает ученику конкретизировать проблему, спланировав дальнейшую работу по ее устранению.

- Показывает прогресс в обучении. Анализируя цикл формативных работ по каждой цели обучения учитель, учащийся и родитель получают достоверную информацию о степени изменений в обучении учащегося, что часто служит мотивацией к обучению.

- Позволяет оценить степень развития навыков обучающихся. Ключевыми навыками на уроках музыки являются музыкально–исполнительские: пение и игра на детских музыкальных инструментах.

Каждый урок начинается с озвучивания, показа целей обучения и критериев их достижения, что помогает обучающемуся не только понять и осмыслить поставленную цель обучения, предположить, как ее можно достичь, но и дает возможность оценить, например, насколько выразительно он может исполнить песню и проиграть произведение на музыкальном инструменте.

Итак, оценивание на уроках музыки проводится через формативные задания, целью которых является оценивание учебных достижений учащегося в процессе обучения и преподавания.

При составлении заданий формативного оценивания очень важно учитывать:

- цели обучения по предмету «Музыка» для каждой параллели класса;
- уровень мыслительных навыков (знание, понимание, применение, анализ, синтез, оценка);
- виды деятельности (слушание и анализ музыки, пение и игра на инструментах, создание музыкально-творческих работ, презентация и оценивание);
- разные уровни («все», «большинство», «некоторые»).

Разберем на примере некоторые задания для формативного оценивания урока музыки в 3 классе 3 четверть. Сквозная тема: Искусство. Тема урока: Выдающиеся личности. Девочка-домбристка. Подраздел системы целей: 1.1. Слушание и анализ музыки. Цель обучения: 3.1.1.1 определять и сравнивать характер, содержание, жанр, средства музыкальной выразительности прослушанной музыки. 1.3. Музыкальная грамота. 3.1.3.5 различать музыкальные инструменты народного, духового, симфонического оркестров.

По данной цели обучения мы можем предложить учащимся различные формативные работы:

Таблица анализа музыкального произведения

Кюй Дины Нурпеисовой «Әсем Қоңыр»	
Критерий анализа	Ответ учащегося
Исполнитель	
Название инструмента/ классификация	
Характер кюя	
Темп	
Лад	
Динамика	

В данном виде формативного оценивания учащиеся используют мыслительные навыки 3 уровней: знание, понимание, применение. Критерием оценивания в данной работе будет следующее:

- «Отлично»: правильно указаны 3 характеристики кюя, правильно указаны средства музыкальной выразительности: темп, лад, динамика, правильно определен и классифицирован инструмент и исполнитель.
- «Хорошо»: правильно указаны 2 характеристики кюя, правильно указаны 2 средства музыкальной выразительности. Правильно определен и классифицирован инструмент и исполнитель.
- «Удовлетворительно»: правильно указана 1 характеристика и 1 средство музыкальной выразительности. Частично указана информация об инструменте и классификации.

Более сложный вид формативного оценивания – эссе, в котором «все» учащиеся (по шаблону представленному учителем) и «большинство» (используя поддержку учителя) раскроют содержание кюя Дины Нурпеисовой «Әсем Қоңыр», определяют характер кюя и средства музыкальной выразительности (не менее 2-3), определяют инструмент, его классификацию, исполнителей. «Некоторые учащиеся» (самостоятельно) в свободной форме проанализируют кюй, дадут оценку исполнения, определяют вид кюя и сравнят его с другими произведениями, определяют инструмент, его классификацию, исполнителей. В данном виде формативного оценивания группы учащиеся «все» и «большинство» используют мыслительные навыки 4-х уровней: от знания к анализу, а у учащихся группы «некоторые» в ответе будет присутствовать 5,6 уровень: синтез и оценка. Критерием оценивания в данной работе будет следующее:

- «Отлично»: содержание кюя раскрыто полностью, правильно указаны 3 характеристики кюя, правильно указаны средства музыкальной выразительности: темп, лад, динамика, правильно определен и классифицирован инструмент и исполнитель.

- «Хорошо»: содержание кюя раскрыто частично, правильно указаны 2 характеристики кюя, правильно указаны 2 средства музыкальной выразительности. Правильно определен и классифицирован инструмент и исполнитель

- «Удовлетворительно» содержание кюя раскрыто частично, правильно указана 1 характеристика и 1 средство музыкальной выразительности. Частично указана информация об инструменте и классификации.

При проведении формативного оценивания важно соблюдать системность в выполнении определенного вида работы, это позволит учителю, ученику, родителям увидеть динамику в сравнении с предыдущими достижениями и ошибками. Оценивание – это непрерывный процесс, который дает положительную динамику только в том случае, если используется на каждом уроке. Следует учитывать также, что важную роль играет сам ученик, который получит результат в том случае, если примет активное участие в обучении и выполнит формативную работу в соответствии с критериями ее успешности.

Список литературы:

1. Об особенностях организации учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2019-2020 учебном году: Инструктивно-методическое письмо. – Нур-Султан: Национальная академия образования им. Ы. Алтынсарина, 2019. – 457 с. Стр. 93

Формирование художественно – графических умений у детей младшего школьного возраста

Гнип О.В., ОСШ №11

Дополнительное образование в школе – это деятельность, предполагающая занятия в различных кружках или секциях. Главные принципы программы по дополнительному образованию: систематичность, доступность, взаимосвязь школьного и дополнительного образования, профориентация. Это понятие выступает средством формирования личности ребенка и непрерывного обучения полезным навыкам.

Художественно—творческая деятельность воспитывает у ребенка чувство прекрасного. Процесс и результат художественно-творческой деятельности становится более важным и значимым в жизни ребенка, особенно если его

поддерживают и направляют не только учителя, но и родители. В этом году в рамках дополнительного образования я стала преподавать кружок: «Творчество в наших руках», где особое внимание уделяю детям начальной школы, т.к. вижу необходимость в развитии графических умений, мелкой моторики, рисования, воображения, усидчивости и внимания.

В отличие от образов восприятия и памяти, художественный образ максимально субъективен. В процессе продуктивной деятельности формируется познавательная активность и мотивация. На всех этапах создания изображения необходимо развитие руки и глаза одновременно, для этого существует ряд упражнений, которые улучшают мелкую моторику уже с первых занятий. Художественно – графические умения формируются постепенно. Важно правильно подобрать ряд методик и упражнений, тогда у ребенка не пропадет интерес при выполнении творческих задач.

Учащиеся получают представления о таких геометрических понятиях, как точка, прямая, кривая, луч, ломаная линия, квадрат, треугольник, куб, цилиндр, шар, пирамида.

На занятиях младшие школьники учатся:

- ✓ Элементарным знаниям основ рисунка
- ✓ определять красоту линий, формы, цветовых оттенков в изображении
- ✓ выполнять изображения отдельных предметов
- ✓ выделять главное в композиции
- ✓ использовать правильно цветовой контраст,

Учащиеся в начальных классах должны усвоить:

- ✓ сведения о средствах выразительности рисунка (линия, композиция, колорит и т.п.),
- ✓ деление цветового круга на группу теплых цветов и группу холодных цветов
- ✓ ознакомление с особенностями работы ДПИ

Формирование навыков владения пишущим инструментом

Рисование мелкими различной формы.

Начинаем рисовать восковыми мелками разного сечения. Главное, чтобы они рисовали ярко и легко. Сначала мелки могут быть достаточно толстыми, оставляющими широкий след, далее мелки по форме приближаются к форме карандаша. Можно рисовать разные линии, подходящие по смыслу композиции.

Рисование карандашами.

Карандаши должны быть очень мягкие, обычного размера. Обязательно следить за правильным захватом карандаша, отсутствием излишней зажатости кисти.

Рисование различных по толщине линий, раскрашивание карандашами внутри контура.

Если ребенку трудно удержаться внутри контура, то нужно раскрашивать большие контуры, шаблоны, картонные трафареты.

Виды работ по формированию и развитию навыков:

- освоение пространства листа, работа с композицией рисунка;
- обведение крупных рисунков, выполненных прямыми или с небольшими изгибами линиями;
- соотнесение предмета с его изображением, рисование простых предметов с натуры;
- дорисовывание незаконченного рисунка;
- выполнение графических задач в игровой форме.

Обучение выполнению штриховки

Обучение различным видам штриховки:

- прямыми, наклонными и горизонтальными (в разных направлениях)

Оригами

- совершенствует у детей точные движения пальцев и глазомера
- способствует концентрации внимания
- развивает творческое воображение

Лепка

- повышает сенсорную чувствительность
- развивает пространственное мышление
- синхронизирует работу обеих рук

Аппликация

- развивает умственную и речевую деятельность учащихся
- формирует координацию движений пальцев и руках
- развивает интеллект ребенка

Графические упражнения способствуют развитию мелкой моторики, зрительного восприятия и внимания, что особенно важно для детей начальной школы.

Проводя небольшой анализ работы хочется отметить значительный рост детей, которые занимаются на кружке, так как у многих из них есть положительная динамика в обучении. Эти дети более усидчивые, более внимательные и творческие. Некоторые из них уже пробовали свои силы в городском конкурсе творческих работ по теме: «Мир в радуге профессий», где ученица 3 «а» класса Дерикова Катя была награждена памятным дипломом.

Ребята очень гордятся своими работами, для них имеет огромное значение похвала со стороны учителя, родителей и друзей. Я всегда мотивирую детей, участием в различных конкурсах, школьных выставках, где они с удовольствием принимают участие.

Главной задачей учителя является умение заинтересовать детей, развивать в них творческую активность, не навязывая собственных мнений и вкусов. Педагог должен пробудить в ребенке веру в его творческие способности, индивидуальность, а разнообразие форм проведения занятий, дают значимые результаты.

Используемая литература:

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте- М: Просвещение, 1991.

2. Развитие мелкой моторики у младших школьников на уроках ИЗО и технологии. Методические рекомендации - Автор-составитель: Арсентьева Евгения Ивановна.

3. Хархан, Г.В. Подготовка руки к письму средствами декоративного рисования // «Логопед», 2004 - № 5.

«Инновационные подходы к организации учебного процесса на уроках музыки»

Вострикова О.А., КГУ «Школа-гимназия № 95»

Музыка - универсальный язык человечества.

Г. Лонгфелл

Стремительный XXI век. Новые открытия. Новые технологии. Новое образование. "Новая школа".

В педагогических кругах до сих пор сохраняется мнение, что урок музыки – это лишь развлечение. Это не верно. Урок музыки – сложный художественно-педагогический процесс, при этом мне - учителю всегда нужно помнить о главном: урок музыки – это урок искусства. И сегодня, в рамках обновленного образования, выстраивается он не как обычный урок, а по законам создания художественного произведения. Ведь современный урок музыки это оптимальная среда для развития детского творчества. Урок музыки - это постоянное творческое общение между музыкой - учителем - детьми, между Композитором - Исполнителем – Слушателем.

За годы работы я дала, наверное, тысячи уроков и к каждому тщательно готовилась, чтобы эстетически развивать учеников и самой получать удовлетворение и радость от своего труда. У каждого школьника есть способности и таланты. Дети от природы любознательны и полны желания познавать новое, открывать мир. Все, что нужно для того, чтобы они могли проявить свои дарования, свой талант - это умное руководство со стороны взрослых – педагогов и родителей, и конечно, вера в них и моменты, когда я сумела вызвать окрылённость и неподдельный интерес учащихся к предмету, являются для меня поистине самыми счастливыми. Приведу только некоторые формы и методы обучения на моих уроках, которые направлены на развитие творческого начала у детей.

Человеческая жизнь началась с рисунка, со сказки, с колыбельной, с танца, с игры. В начальном звене, особенно в 1 и 2 классе, творчество развивается чаще всего в музыкально-игровой деятельности учащихся. Нередко они

сами выступают сначала в роли слушателя музыки, потом в роли исполнителя, и даже в роли композитора собственной музыки, пусть и не совершенной, простой для их возраста и их индивидуальных способностей.

ТЕМА УРОКА	Виды деятельности учащихся
Я Слушатель	- внимательное осознанное слушание музыкального произведения анализ произведения(настроение, характер, звучание музыкальных инструментов, исполнителей т.д) эмоциональная отзывчивость на слушание музыки
Я Исполнитель	- изготовление музыкальных инструментов (шумовые, ударные, духовые) игра на инструментах ролевая игра «Я-дирижер», где можно использовать основные жесты (тихо-громко, быстро –медленно, соло и т.д)
Я Композитор	- сочинение простой мелодии, соответствующей определенной игрушке или персонажу, используя для этого ударные, музыкально-шумовые инструменты, голос и средства музыкальной выразительности

Активизировать интерес учащихся к музыкальным произведениям на всех ступенях обучения, расширить кругозор и проявить свои знания и музыкальные способности (музыкальную память , слух, воображение) помогает игра (в конце четверти на обобщение и закрепления материала): «Я - меломан» или «Угадай мелодию». Хочется отметить наиболее используемые мною задания, придуманные самими учащимися. Например: в ходе игры нужно угадать музыкальное произведение, название и авторов.

- 1 тур - по первой интонации, мотиву, мелодии
- 2 тур - по рисункам, иллюстрациям
- 3 тур - по видео (без звука) к музыкальному произведению
- 4 тур - по выразительным средствам (лад, динамика, темп, тембр)

Применяя в своей практике нестандартные уроки: уроки-путешествия, уроки - деловые игры, уроки - ролевые игры, уроки с дидактической игрой, я сделала вывод, что именно такие уроки повышают эффективность обучения. Это одна из форм активного обучения. Так на уроке в 1 классе «Народные танцы» я использую упражнение на развитие чувства ритма и координации у детей «Музыкальные шаги».

Метод «Музыка в цвете» помогает мне показать тесную связь музыки и живописи, на уроках по темам «Звуки к рисункам», «Музыка природы», «Картины природы в музыке и поэзии». На уроке в 3 классе на тему «Самый главный музыкант» я использую ролевую игру «Я- дирижер!», которая помогает развивать у детей творческую активность, но и артистическую

способность. На этапе рефлексии часто применяю метод «Музыкальные ступеньки впечатлений» в начальной школе и «Музыкальный звукоряд знаний» в 5-6 классах. В старших классах важным аспектом уроков музыки является такой вид работы, как анализ музыкального произведения.

Уроки с использованием ИКТ стали привычными для учащихся. А для меня – это важный результат инноваций. Моя роль на уроке с использованием ИКТ изменяется, теперь я не только источник знаний, но и менеджер процесса обучения, главной моей задачей становится управление познавательной деятельностью учащегося. Такие уроки предоставляют возможность для саморазвития учителя и ученика. Новые программы появляются чуть ли не каждый месяц, а значит, растут и наши возможности. Большинство уроков проходят с применением ИКТ. В основном это различные виды презентаций, которые я использую для сопровождения урока в качестве наглядности, музыкального и эстетического воздействия, презентации контролирующего характера. (Например: в первом классе при изучении темы «Знакомство с музыкальными звуками», использую мультимедийную презентацию, это акцентирует внимание учащихся на главном в изучаемом материале, помогает освоению музыкальной грамоты, обеспечивает введение учащихся в мир искусства). Неотъемлемым средством ИКТ на уроке стала многофункциональная интерактивная доска. Она позволяет работать с флипчартами, создавать творческие проекты. Ведение уроков со средствами информационных технологий позволяет повысить уровень первоначального усвоения нового (до 85 %). У ребят появляется живой интерес к изучению музыкальных произведений. Ученики с хорошим, рабочим настроением учатся. Многие проявляют интерес к изучению нотной грамоты. Ребята 4, 5 – 6 классов, проявляя интерес и обладая пользовательскими умениями, вместе с родителями участвуют в создании презентаций к урокам музыки. Опыт применения уроков музыки с использованием ИКТ показывает: применение ИКТ позволяет сделать процесс повышения качества образования школьников, их интеллектуально-творческого развития более эффективным.

Музыка в переводе с греческого – искусство муз. У греков были музы лирики, танцев, комедии, трагедии, истории, астрономии и не было музыки собственно музыки, ведь музыка объединяла все искусства. Так и я хочу открыть каждому из своих учеников разные стороны прекрасного. Можно не применять в жизни, например, знания по химии, физике или еще каким-то специфическим предметам, но музыка, я уверена, будет сопровождать человека на протяжении всей жизни.

Список литературы:

1. Intel «Обучение для будущего»: Учебное пособие. – М., 2010;
2. Сергеев И.С. Как организовать проектную деятельность учащихся. – М., 2009;

3. . Кабалевский Д.Б. Избранные статьи о музыке. - М.: Советский композитор, 1963 г.

4. ресурсы сети Интернет:

5. <http://nsportal.ru/detskii-sad/raznoe/issledovatel'skii-tvorcheskii-proekt-puteshestvie-v-mir-muzyki>

6. <http://future4you.ru/index>

7. <http://900igr.net/prezentatsii/muzyka/Proekt-po-muzyke/Proekt-po-muzyke.html>

8. http://www.lossofsoul.com/music.htm.php?option=com_content&view=article&id=1582&Itemid=942

Оқу үдерісін ұйымдастырудың инновациялық тәсілдері

Мусабекова К. А, «№93 гимназия» КММ

Әлемдік өркениеттің, ғылым мен техниканың қарқынды дамуына байланысты ұстаздар алдына қойып отырған басты міндет-сапалы білім берумен қатар жан-жақты дамыған, өзіндік ой-пікірі қалыптасқан тұлға дайындау.

Осы орайда, оқушы білімі мен тәрбиесін, танымдық қызығушылығын дамытудың әдіс-тәсілдерін ерін іздеу, анықтау, жүйелеу, қолдану қажеттілігі туындайды.

Оқу-тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу-оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге бағыттайды.

Инновация дегеніміздің өзі оқыту мен тәрбиенің жаңа тұжырымдамаларын, оқу жоспарларын, бағдарламаларын, түрлерін, әдістерін, құралдарын енгізіп, білім саласында белгілі бір мақсатқа жету. Ендеше, инновациялық кезеңсіз мектептің дамуы мүмкін емес.

Осы орайда білім беру саласының барлық деңгейіне тиісті әсерін тигізіп, білім беру және бағалау жүйесінің өзгеруіне бағыт беріліп отыр. Жеткіншек ұрпаққа білім мен тәрбие беруде қолданылатын әдіс-тәсілдер, әдістемелер, технологиялар білім беру талаптарына байланысты жаңартылып отырады. Оқу-тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу-оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге бағыттайды.

Ұлы ағартушы А Байтұрсынов «бала оқытуды жақсы білейін деген адам, әуелі балаларға үйрететін нәрселерін өзі жақсы білуі керек. Яғни, шығармашыл мұғалім шығармашыл шәкірт дайындайды» деген болатын. Шынымен де, терең білімді меңгеруге талпынған өскелең ұрпақ қазіргі заманның жаңа технологиясының барлық мүмкіндіктерін жеткілікті түрде меңгеріп, қажетіне пайдаланады. Сол мүмкіндіктерді нәтижелі қолдану

мұғалімнің біліктілігіне, біліміне, тәжірибесіне байланысты. Бүгінгі күнде өз шәкірттеріне сапалы, нәтижелі білім беруді мақсат еткен әр ұстаз өз тәжірибесін жаңашылдық арнасына бағыттап, білім берудің әдіс тәсілдерін тиімді қолдануы шарт. Мектеп қабырғасынан білім алып шыққаннан кейін әрбір тұлғакәсіби дамуға ұмтылып, бәсекеге қабілетті жаңа білім алу жолдарын іздестіреді. Осындай келешектің бастар жолын кез-келген оқушы көркем еңбек пәні арқылы бойына сіңіре алады.

Олай дейтінім, осы пән арқылы оқушылар өмірге қажетті барлық ұстанымдарды, іс-тәжірибені, қолмен жасап, көзбен көру дағдыларын меңгере алады.

Көркем еңбек пәні-білім беру мен бала тәрбиесінің жаңа педагогикалық инновациясын жүзеге асырады. Сабақты жоспарлау барысында, жобалау технологиясы, сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы, кейс-технологиясы және басқа да әдістер қолданылады.

Мыс, «Кейс»-технологиясы оқушыға берілген тапсырманы әр түрлі ақпарат көздерін (АКТ қолданып) өз бетімен пайдалана алуға мүмкіндік береді. Сол арқылы мұғалім әр оқушыға жасалатын бұйым бойынша қажет материалын жеке дайындап, ұсынады. Оқушылар жоспарлы түрде талқылап, кейбір мәселелерді жеке, кейбіреуін топпен орындайды. Шығармашылық жұмыс барысында жеке көмек көрсетіліп, жасалған бұйымның дұрыстығы мен кемшілігіне баса назар аударылып, талдау жасалады. Нәтижесінде, топ алдында жұмыс қорғалып, көрме ұйымдастырылады.

Пәнге байланысты оқу жоспарын ұйымдастырудың инновациялық тәсілдерінің өзіндік артықшылығы мынада:

- оқушыларға берілетін ақпараттың қабылдауы жеңілдейді;
- ойлау қабілеттері дамиды;
- оқушылардың шеберліктері шындалып, жеке дамуына жол ашылады;
- оқуға деген қызығушылығы оянады, шығармашылығы артады.

Әдістемелік жағынан дұрыс құрылған күнделікті сабақ жоспары оқушылардың танымдық қызығушылығының дамуына жағдай жасайды. Олардың бұрын алынған білім қорын және тәсілдерінің қолданылуын анықтауға көмектеседі. Білім берудің нәтижесінде оқушы тарапынан негізгі мәселені ұғыну және одан шығу жолдарын табуға ықпал етіледі.

Инновациялық технологиялардың нәтижелері мынаны береді:

- сабақ барысында түрлі әдістерді пайдалану арқылы сабақтың мәнін терең ашумүмкіндігі;
- оқушылардың барлығы сабаққа қатысуға мүмкіндік алады;
- түрлі әдістерді қолдану арқылы оқушы деңгейін анықтау;
- сабақ барысында немесе соңында көпшілігін, тіпті бәрін де бағалау;
- оқушылар қызығушылығы, өз бетімен ізденуге, жұмыс жасауға құлшынысының артуы.

Нәтижесінде, әрбір оқушының жеке тұлғалық сипатының дамуы, сынып арасында достық, ұйымшылдық, түсіністік шығармашылық белсенділіктері барынша артады.

Елбасымыз Н.А. Назарбаев: «Біз білім беруді жоғары дәрежеде жалғастыруға тиіспіз. Сапалы білім беру Қазақстанның индустрияландырылуының және инновациялық дамуының негізіне айналуы тиіс» деп атап көрсетті.

Ендеше, жаңашылдық жолында дамудағы Қазақстан елінің үміт артып орырған жеткіншек ұрпағын білімді, мәдениетті, интеллектуалды азамат тұрғысында қалыптастыру арқылы тәрбиелеп, білім беру - барлық ұстаздардың басты міндеті болып саналады.

Сондықтан да, жаңа инновациялық әдіс-тәсілдермен құрыштай қаруланып, келешекке түзу жол сала алатын шығармашыл, білімді педагог өз мақсатына толықтай жете алатынына сенімдімін. Ендеше, Тәуелсіз ел тірегі - білімді ұрпақ екендігін ұмытпағанымыз жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Инновациялық әдіс тәсілдерді қолдану ерекшеліктері. «Қазақстан мектебі» №1, 2007.
2. 12 жылдық білім журналы №8, 2006.

**Пение - как профилактика заболеваний дыхательных путей у детей
школьного возраста**

Липчанская Н.Н., Гимназия № 45

Человек – высшее творение природы. Не секрет, чтобы жить «полной» жизнью он должен быть здоровым. Деятельность любого преподавателя основывается на принципе «не навреди» и прежде всего, должна оберегать здоровье ученика. И в результате, наряду с основными целями и задачами, появляются и другие не менее важные аспекты. Так, мне как учителю с многолетним опытом, в последнее время все чаще и чаще приходится бороться:

- с неусидчивостью, рассеянным вниманием,
- различными психо - физическими особенностями ребенка,
- отставанием в связи с пропусками из-за постоянных заболеваний дыхательной системы организма.

Все больше детей приходят в школу, уже имея хронические заболевания. Поэтому, сегодня одной из важных проблем является сохранение здоровья ученику с помощью здоровьесберегающих технологий.

Давно замечено, что музыка имеет исключительно сильное нравственное воздействие на эмоциональный настрой и мир человека. Музыкальные образы, характер звука, громкость влияют на ритм сердца, дыхание, изменяют обмен веществ, состав крови и нервное состояние человека. Но не вся музыка

положительно влияет на организмы и люди в возрасте, такие как я хорошо это чувствуют и понимают. Учащимся на своих уроках объясняю, что рок- и поп-музыка очень вредна для человека. Дело в том, что у любого человека, который слушает песню, голосовые связки начинают работать в том же режиме, что и у исполнителя. Соответственно, если человек слушает песни, исполненные хриплыми голосами, его связки со временем станут менее эластичными и он не сможет не только воспринимать высокохудожественную музыку, но и петь более развернутые песенные мелодии. Помимо этого, нужно отметить, что современные песни – популярные или рок-песни – сильно мешают духовному развитию учеников. Текстовое содержание таких песен нередко вызывает удивление и отвращение. Я не говорю уже о мелодической ущербности этих песен. Я понимаю педагогическую деятельность не только как обязанность научить некоторым исполнительским приемам. Учитель должен быть прежде всего пропагандистом прекрасной музыки и качественного исполнения. Ведь красота и здоровье, правильное пение и здоровье непосредственно связаны друг с другом. И об этом мы говорим с учениками на занятиях.

Каждый урок у меня начинается с пропаганды здорового образа жизни, а именно с дыхательных упражнений. Ведь правильно взятое дыхание – это профилактика, вентиляция дыхательных путей. И здесь я применяю различные виды упражнений. Некоторые используются регулярно на уроках, некоторые могут чередоваться или исполняться частично.

1) Так на каждом уроке, использую дыхательные упражнения по системе Стрельниковой, например: «Обнимашки», «Свеча», «Ладшки» и т.п. В младших классах все эти упражнения обыгрываются: придумываю короткие сказки или истории, которые помогают развивать творческое начало, фантазию детей и делают упражнения для учащихся младших классов более интересными и веселыми.

2) Нередко использую упражнения, разработанные доктором медицинских наук, кандидатом психологических наук, профессором Международной академии наук и искусств М.Л. Лазаревым. Все они строятся на пропевании гласных и согласных звуков. Эти попевки не только готовят певческий аппарат к дальнейшей работе, но и активизируют скрытые ресурсы организма. Например, согласные звуки создают вибрации в различных областях тела и тем самым способствуют микроциркуляции крови и улучшению обмена веществ.

Все гласные звуки мы пропеваем на хорошем хоровом дыхании. При дыхании, я внимательно слежу, что бы у учеников не поднимались плечи, а «надувался», «выпячивался» вперед живот. Слежу, что бы вдох был спокойным (через нос), коротким, а выдох - длительным, протяженным. На этом выдохе мы пропеваем звуки в следующей последовательности: У-У-У, О-О-О, А-А-А, И-И-И. Напоминаю, что ребятам необходимо приподнимать верхнее нёбо и маленький язычок, который находится внутри гортани. Таким образом, получается большой «купол». При поднятии неба и язычка на лицах

детей появляются улыбки, брови и щеки также приподнимаются. Это правильная постановка певческого аппарата. Такая постановка не только делает звук певца красивым, «округлым», благородным, но и защищает голосовые связки от сильного трения и в конечном итоге от их стирания и повреждений, которые вызывают кашель, першение, боли в горле.

После пропевания гласных звуков, переходим к работе над согласными. Их поем в следующей последовательности: Ж, З, В, М, Р. На каждом уроке заостряю внимание учеников, что при пропевании этих звуков мы выводим мокроту из бронхов и легких, активизирует иммунитет, лечим нос и поднимаем настроение. Давно заметила, что если не акцентировать внимание учащихся, то вся распевка становится менее полезной, дети не чувствуют такого подъема настроения и ощущения радости от «работы».

Отмечу, что все согласные звуки пропеваем по 4 раза в положении стоя на глубоком хоровом дыхании. И обязательно нужно делать паузы отдыха между блоками упражнений, поскольку активное дыхание может привести к головокружению. При пропевании гласных и согласных звуков, слежу за тем, чтобы ученики не форсировали звук, иначе это приведет к кашлю.

3. Постоянно использую на уроках распевки по системе В. Емельянова. И так же пропеваем на одном звуке слоги:

- «ДА-ДЕ-ДИ-ДО-ДУ», «МА-МЕ-МИ-МО-МУ» и т.п.
- «БРА-БРЕ-БРИ-БРО-БРУ», «ГРА-ГРЕ-ГРИ-ГРО-ГРУ» и т.п.

4. Очень помогает учащимся с логопедическими дефектами пропевание на одном звуке скороговорок. Скороговорки могут быть самыми разными. На уроках отслеживаю, какие слоги чаще всего «выпадают», не прослушиваются при пении песен. Потом выбираю наиболее эффективную скороговорку и прорабатываю ее с помощью пропевания. Это упражнение можно выполнять с учениками любых классов.

После основательной подготовки дыхательного и певческого аппаратов, как правило, используются попевки на сглаживание регистровых порогов, а затем работаем над песнями. Для учащихся младших классов попевки важны, поскольку дают возможность на примере малой формы отработать правильное дыхание, чистоту интонирования и развить координацию движений между голосовым аппаратом и движениями тела. Песни на занятиях всегда исполняются с различными движениями. Они помогают раскрепостить учащихся любого возраста, дать им возможность отдохнуть от длительного сидения за партами, проявить свою артистичность.

В заключение отмечу, что использование различных методик на музыкальных занятиях дает свои положительные результаты:

1. Учащиеся с удовольствием занимаются на уроках и настроение в самые сложные дни у них хорошее.

2. Ребята меньше болеют дыхательными заболеваниями, а если заболевают, то болезнь протекает в менее острой форме.

3. Изначально сильные и «слабые» голоса постепенно приобретают чистоту и силу звучания.

Конечно, данными упражнениями нельзя вылечить ребенка от ОРВИ или простуды, но можно предупредить заболевание, облегчить его протекание и укрепить организмы учащихся.

Список литературы:

1. Буренина А.И. Коммуникативные танцы-игры для детей. – СПб: «Музыкальная палитра», 2004.
2. Волкова Г.А. Логопедическая ритмика. – М.: «ВЛАДОС», 2003.
3. Гавришева Л.Б., Нищева Н.В. Логопедические распевки, музыкальная пальчиковая гимнастика и подвижные игры. – СПб.: ДЕТСТВО-ПРЕСС, 2009.
4. Лазарев М.Л. Здравствуй! Книжки песен. Ч.1–4. – М.: «Мнемозина», 2007.
5. Лазарев М.Л., Григорьева Е. Колыбельная в ритме сердца // «Семья и школа». 1996.

Из опыта работы проектов «Встречи с интересными людьми» и «READx»

Таловская М.Ю., КГУ «Гимназия №1»

Главной особенностью организации процесса образования является единство образования и воспитания. Рычаги осуществления идеи «Мәңгілік Ел» в образовании и воспитании – это формирование ценностей образования, казахстанского патриотизма и гражданской ответственности, открытости и сотрудничества. В рамках общенациональной идеи «Мәңгілік Ел» принята программа модернизации общественного сознания «Рухани жаңғыру» в апреле 2017 года [1].

В целях реализации данной программы в гимназии №1 г.Караганды осуществляются проекты «Встречи с интересными людьми» и «READx» с целью формирования в подрастающем поколении духовных ценностей, ответственности не только за себя, но и за страну, за планету в целом.

Третий год в гимназии действует проект «Встречи с интересными людьми». За это время состоялось 16 встреч с людьми разных возрастов и занятий: врачи, писательница, путешественники, победители международных музыкальных конкурсов и победители республиканской предметной олимпиады по английскому языку и химии, психолог (она же певица), бухгалтер, крупный предприниматель, спортсмены гимназии разных лет. Всех наших героев объединяет активная гражданская позиция, тесно связанная с чувством патриотизма, стержневой основой которого является любовь к Родине и готовность подчинить ее интересам свои личные интересы.

Первая встреча прошла осенью 2017 года в 5 «б» классе и называлась «Профессии моих родителей». Героинями стали родительницы пятиклассников Елена Давидовна Павлова и Валентина Ивановна Прасолова. Две судьбы мам из одного класса. Столько интересного и

полезного ребята узнали о профессии врача и работника аэропорта, вопросов было много, ребята их учились задавать правильно, а еще получать исчерпывающие ответы.

Каждой встрече предшествует серьезная подготовка. Прежде всего нужно «найти» героя. Пишем приглашение, с подробным описанием механизма встречи, составляются вопросы, собираем материалы из личных архивов героев. В первом случае были родители. Встреча оказалась интересной, было отраднo, что двум поколениям людей было что сказать и о чем узнать.

Наши гости обязательно говорят о любимых книгах, которые способствовали их развитию (или пока еще не говорят, т.к. не успели обрести любимую книгу и автора, который бы их «зацепил»), любимых блюдах. Чаще всего это блиц-вопросы для героев. Это как в методике критического мышления этап под названием «вызов», в котором учитель определяет зону ближайшего развития [2] гостей (в какую сторону ведущему-модератору двигаться, развивать тему). В такой беседе часто прослеживается связь поколений, которая может в дальнейшем послужить фундаментом для определения жизненного пути.

В современных реалиях человек должен учиться всю жизнь, чтобы быть конкурентоспособным, он должен уметь черпать информацию из различных источников. Поэтому для подростка очень важно найти идеал, на который можно равняться. Люди, добившиеся успеха, привлекают к себе внимание. На одном из семинаров довелось услышать учредителя молочной фирмы «Nətige» Ерлана Ашима. Оратор непринужденно вел беседу с аудиторией о секретах менеджмента от Бауыржана Момышұлы, о ценности чтения, которые могут стать залогом успеха в бизнесе. Проект «Встречи..» интересен тем, что гостем может стать любой интересный человек ученик или известный бизнесмен. Главное – найти ключик и установить диалог с будущим героем.

19 февраля 2020 года Е.Ашим стал гостем наших встреч. Ерлан Мукатаевич пришел на десять минут раньше, чтобы пройти в библиотеку... Актuый зал гимназии был полон. С интересом рассматривал фонд словно ювелирную драгоценность. Талантливого читателя сложно найти сегодня. Он быстро отыскал томик «Мертвых душ» Н.В. Гоголя и нашел любимые места из бессмертной поэмы русского классика. Ерлан Мукатаевич вел диалог: что читают современные тинейджеры, как бы они поступили, если бы открыли свой бизнес, кто планирует в будущем стать предпринимателем. Получилась очень нужная встреча. Для гимназистов и бизнесмена. Обратная связь показала, что было интересно, необходимо и полезно.

Герои спорта среди нас-2020/
Засл.тренер РК по таэквондо Н.Алексюк

Известно, что учеба и спорт – занятия почти несовместимые. Очень важно ребятам из мира спорта дать раскрыться в стенах гимназии. Для этого в феврале 2020 года состоялась встреча «Герои спорта среди нас». Герой встречи – заслуженный мастер спорта РК по таэквондо, выпускник гимназии 2004 года,

наш родитель Николай Николаевич Алексюк. Он доверительно поведал детям, что чемпионами неуспевающие в учебе не становятся. По Алексюку, у человека должен быть стержень, дух.

Проект «Встречи...» интересен тем, что темы для встреч связаны с формированием у гимназистов ценностей, основанных на высших достижениях человеческого интеллекта и лучших национальных традициях. Участники «Встречи...» могут спокойно задать вопрос путешественнику (В.Шуптар, врачу-онкологу (М.Б.Тургунов), инженеру-экологу (И.А.Миронова), волонтерам (И.В.Коваленко и Н.И.Смелянская). Несмотря на обилие информации, живое общение – наиболее действенный, к сожалению в наше время, дефицитный способ формирования у подрастающего поколения активной гражданской позиции, уважения к людям, любви к родному краю, стране.

Проект READx – это вдохновляющие выступления об открытиях в чтении. Девиз проекта READx - «Будь в тренде, читай!». Формат проекта библиотеки READx объединят в себе традиционные и современные подходы продвижения чтения – бенефис читателя и независимо организованное мероприятие TEDx. В проекте обычно участвуют 5 спикеров – это могут быть учащиеся, учителя, учителя и родители. Прочитанные книги спикеров выставляются на выставку.

На таких встречах учащихся призывают отказаться от статусов в социальных сетях, время проведения перед компьютером и телевизором, направляют учащихся к посвящению своего времени больше к чтению книг. Он основан на триединстве: ученика-учителя-родителя. Проект «READx» способствует формированию круга чтения среди читателей, развитию ораторских навыков, созданию ситуации успеха для гимназистов.

Программная статья Лидера нации Н.Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» определяет патриотическое направление, выраженное в любви к родной земле. Проекты «Встречи с интересными людьми» и «READx» ориентируются на подрастающее поколение, ведь именно духовные ценности, культ знаний, креативное сотрудничество формируют модель казахстанской молодежи. Они дают, по мнению Т.Черниговской, «другое видение мира, принципиально другое, не цифровое, ...это про то, что философия называет qualia, качество...» [4].

Список литературы:

1. Назарбаев, Н.А. Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания//Казахстанская правда.-12 апреля.-2017.
2. Выготский, Л.С. Проблема обучения и умственного развития в школьном возрасте [Источник:http://www.bimbad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=883]
3. Попова, Л. Слово редактора//Открытая школа .-№1.-2019.-С.2

Организация работы школьного экологического музея

Корчевная Т.П., Григорьева О.П., КГУ СОШ № 30

Целью образовательных реформ в Казахстане является адаптация системы образования к новой социально-экономической среде . Страной взят курс на развитие «зеленой экономики», которая определяется как экономика с высоким уровнем качества жизни населения, бережным и рациональным использованием природных ресурсов в интересах нынешнего и будущего поколений.Поэтому необходимо «... изменить направленность и акценты учебных планов среднего и образования, включив туда программы по экологическому обучению ...»(Стратегия «Казахстан 2050»).[3]

«...Необходимое условие – это воспитание среди широкой общественности новой экологической культуры по охране окружающей среды. Нужно формировать среди населения ответственное и экономное отношение к использованию энергии, воды и других природных ресурсов, прививать привычку раздельного сбора бытового мусора для его дальнейшей переработки. Это позволит воспитать в подрастающем поколении культуру бережного отношения к природным ресурсам и принесет дополнительную пользу(Концепция по переходу РК к «Зеленой экономике»).

Школа всегда была и остается центром знаний и культуры всего местного сообщества. В экологическом образовании важен как сам учебный процесс, так и та социально-экологическая политика, которая осуществляется коллективом образовательного учреждения. Учащиеся должны будут усвоить эти знания на теоретическом уровне и в практически-ориентированной

деятельности.[1] Таким образом, школьный экологический музей будет являться центром информирования школьной и родительской общественности по вопросам охраны окружающей среды.[2]

В нашей школе экологическое направление образовательного процесса существует с 2007 года, с 2010 годы мы являемся активными участниками международного проекта «Экошкола», поэтому организация музея по данному направлению является одним из важнейших этапов экологического образования учащихся. В музее представлено несколько экспозиций:

1. Изменение климата
2. Заповедники Казахстана (см фото 1)
3. Творческие работы учащихся школы(см.фото 2)
4. Макеты сакральных мест Центрального Казахстана.

В музее также предусмотрен читательский уголок, где все желающие могут ознакомиться с журналами, брошюрами и буклетами экологической тематики(см фото 3).

фото 1

фото 2

фото 3

Планирование работы экологического музея в КГУ СОШ № 30

№	Содержание мероприятия	Сроки	ответственный
1 этап – подготовительный			
1.	Изучение методической литературы по организации школьных музеев	Декабрь	Пед.коллектив
2.	Выбор творческой группы из числа учителей	Декабрь	Пед.коллектив
3.	Выбор экомитета из числа учащихся школы	Январь	Совет старшекласников
4.	Оформление экспозиций Экомuzeя	Январь-февраль	Пед.коллектив
5.	Анализ реализации подготовительного этапа проекта	май	Экомитет
2 этап – внедренческий			
1.	Организация работы экомитета, распределение обязанностей	сентябрь	Совет старшекласников
2.	Сотрудничество с экологическим музеем города Караганды, подготовка меморандума о сотрудничестве	В течение года	Творческая группа учителей,

			экокомитет
3.	Разработка и систематическое обновление сайта «Экомузей»	В течение года	Экокомитет
4.	Семинар «Экомузей и его экспозиции» (для учителей города)	сентябрь	Пед.коллектив
5.	Подготовка научно-исследовательских проектов и конкурсных работ, публикаций	в течение года	Учителя и учащиеся школы
6.	Анализ реализации внедренческого этапа проекта	май	Творческая группа учителей, экокомитет
3 этап – рефлексивный			
1.	Рефлексия по реализации проекта «Экомузей»	В течение года	Творческая группа учителей, экокомитет
2.	Выпуск методического пособия «Организация работы школьного экологического музея»	В течение года	Творческая группа учителей, экокомитет
3.	Участие в научно-практических конференциях, конкурсах творческих работ, защита проектов	В течение года	Учителя и учащиеся школы
4.	Участие в практических акциях совместно с ОО «Экообраз» и Экологическим музеем Караганды	В течение года	Учителя и учащиеся школы
5.	Публикация статей, фоторепортажей и видеорепортажей	в течении года	Экокомитет, учителя и учащиеся школы
6.	Анализ реализации рефлексивного этапа проекта	май	Творческая группа учителей, экокомитет

Открытие экологического музея в КГУ СОШ № 30 состоялось 26 февраля 2020 года. С момента открытия идет постоянное пополнение экспозиций новыми экспонатами, которые создают учащиеся совместно с учителями школы. Осуществляется совместная работа с Экологическим музеем города Караганды, подписан меморандум о сотрудничестве. Подобная форма работы вызывает огромный интерес у широкой общественности и способствует практической направленности в образовательном процессе.

Список литературы:

1. Музей в школе. Практикум: сб.ст. - М.: Современные технологии в образовании и культуре, 2006. - 64 с.
2. Персин А. И. Краеведение и школьные музеи. История, теория, практика. – М.: ФЦДЮТиК, 2006. - 112 с.
3. Стратегия «Казахстан-2050».

Развитие функциональной грамотности учащихся через дифференцированный подход в обучении младших школьников как один из важнейших подходов учебного процесса

Кулакова Л.В, КГУ «ОСШ №27»

Изменения в мире задали новые параметры обучения и воспитания, потребовали кардинального пересмотра целей, результатов образования, традиционных методов преподавания, систем оценки достигнутых результатов.

Какие же умения и качества необходимы человеку 21 века? Человек должен быть функционально грамотным.

Функциональная грамотность есть определенный уровень знаний, умений и навыков, обеспечивающих нормальное функционирование личности в системе социальных отношений, т.е. ее смысл состоит в приближении образовательной деятельности к жизни. Сущность функциональной грамотности состоит в способности личности самостоятельно осуществлять учебную деятельность и применять приобретенные знания, умения и навыки для решения жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений.

Учитель должен хорошо знать возможности задатки ребёнка и разумно направлять его задатки и способности. Это поможет ему активнее включать учеников во фронтальную работу класса, учесть причины возможных ошибок и выбрать наиболее эффективные методические приёмы для их устранения.

Актуальность проблемы дифференцированного обучения очевидна, т.к. все дети не равны по своим возможностям и задача учителя обеспечить создание наиболее благоприятных условий для развития реальных способностей того или другого ребёнка в условиях классно-урочной системы обучения. Осуществление индивидуального подхода на уроках весьма проблематично, т.к. нет возможности использовать его применительно к большому количеству учащихся. Решить данную проблему поможет использование дифференцированного подхода в процессе обучения, при котором учитель строит учебный процесс с учётом особенностей группы учащихся. Такой подход делает работу учителя более результативной, позволяет вносить

коррективы в педагогическое воздействие и в тоже время охватывает всех учащихся класса.

Еще К. Д. Ушинский, рассматривая вопросы организации учебного процесса, рекомендовал делить классы на группы, чтобы давать детям задания в соответствии с их подготовкой. Педагог писал: «Такое деление класса на группы, из которых одна сильнее другой, не только не вредно, но даже полезно, если наставник умеет, занимаясь с одной группой сам, дать двум другим полезное самостоятельное упражнение».[1, с.99]

При дифференцированном обучении учащимся класса следует давать задания с учётом их индивидуальных особенностей. Такая работа плодотворна, поскольку позволяет заниматься решением посильной для него задачи, создаёт условия для овладения им навыками и знаниями. Задания должны быть подобраны так, что при единой познавательной цели и общем содержании они отличаются разной степенью трудности, т. е., к достижению единой цели учащиеся идут разными путями.

Дифференциация на уроке - это создание различий между учениками, ставя индивидуальные образовательные цели, создавая условия и задавая разное время каждому ребёнку, что является особенно трудным, т.к. учителю приходится продумывать до мелочей и объём задания, и его сложность и этап урока, на котором будет осуществляться дифференциация и что особо приемлемо для учителя в зависимости от темы и структуры урока.

1. Дифференциация по времени обучения.

2. Дифференциация по условиям обучения. Здесь используются разные учебные материалы при обучении разных групп учеников: одной группе даётся задание для полной самостоятельной работы, другой – с подсказкой (опорой), третьей – с учителем.

3. Дифференциация заданий по объёму учебного материала.

Такая дифференциация предполагает, что часть учащихся выполняет кроме основного задания еще и дополнительные. В качестве дополнительного обычно предлагается задание, аналогичное основному, однотипное с ним.

При изучении словосочетаний и предложений, на уроке русского языка в 3 классе дифференцируются задания по объёму учебного материала.

Самостоятельная работа.

Ученикам раздаются разные задания по объёму (разные по цвету карточки).

Работа по индивидуальным карточкам.

1 уровень.

Составь и запиши словосочетания в тетрадь.

Друг, интересный..., слушать.... школа..., честный..., рисовал...

(например: друг единственный)

2. Уровень.

1. Задание.

Запиши по группам: а) слова, б) словосочетания, в) предложения

Весеннее солнце, дует ветер, пробивалось сквозь ветки, за рекой, густые ветки, бежать и подпрыгивать, ветки деревьев, рос орешник.

2. Задание. Выписать словосочетания, выделяя главное слово крестиком.

Младшая сестра, играет в футбол, мальчики и девочки, громко петь, музыкант играет, проливной дождь, вкусные груши

3. Уровень.

Задание №1.

1. Выписать все словосочетания из предложения с вопросом, выделяя главное слово:

Под легким дуновением знойного ветра море вздрагивало и покрывалось мелкой рябью. (*Дуновением лёгким, дуновением ветра, ветра знойного, покрывалось рябью, рябью мелкой*).

Задание №2.

Составь из словосочетаний предложения.

1) спелой земляники, ягоды земляники, из-под изумрудных травинок, выглядывали из-под травинок

2) медленно ползла, тёмная туча, ползла по небу, по серому небу.

3) прячутся в траве, прячутся среди берёз, среди редких берёз, крепкие боровики.

Все ребята справляются с заданиями, которые планировались на урок.

При выполнении задания №1, учащиеся, работающие с заданием сложной категории, выписывают словосочетания из предложения с вопросом, выделяя главное слово. При выполнении Задания №2 составляют из словосочетаний предложения. Ученики среднего уровня записывают по группам: а) слова, б) словосочетания, в) предложения, а в задании №2 выписывают словосочетания, выделяя главное слово крестиком.

Для учеников же слабого уровня данная работа является ознакомительной, и ученики успешно составляют и записывают словосочетания в тетрадь. Важно учить ребят правильно применять полученные знания. Так от простого к сложному учитель вместе с учеником может составить опоры, схемы, карточки-помощницы, которые помогут слабым детям сконцентрировать внимание на самых существенных признаках того или иного грамматического понятия, углубить тему, активизировать умственную деятельность. Дети учатся выделять основные знания, т.к. опираясь на главное, легко вспомнить и второстепенное.

В самостоятельную работу часто включаются подготовительные вопросы или упражнения, выполнение которых подводит к решению основного задания. Слабоуспевающий ученик в дополнение к заданию получает карточку с теоретической справкой, предписанием, алгоритмом действия, использование которой – помощь в таком опосредованном виде.

Эффективно применять дифференцированные задания по объему учебного материала не только на уроках русского языка, но и на уроках литературы и математики, познания мира и естествознания. Дифференцированный подход использую и при подборе домашних заданий. Это позволяет развить слабого ученика, помочь ему в овладении обще

учебными умениями и навыками. Сильного же ученика дифференцированное задание поднимает на более высокую степень развития.

Именно применяя дифференцированный подход видно значительное повышение интереса учеников к урокам, улучшение успеваемости. Дифференцированный подход не оставляет пробелов в знании, позволяет наблюдать переход от выполнения учениками слабого уровня – в средний, среднего - в сильный. Только регулярная работа на каждом этапе урока даёт ощутимый результат, помогает детям чувствовать собственную значимость и уверенность. Самое главное – не оставить ни одного ребёнка без внимания.

Список литература:

1. Ушинский К. Д. Методика начального обучения // Избранные произведения. - М., 1968. - С. 99.
2. Формирование и оценка функциональной грамотности учащихся. О. Абдулаева. Санкт-Петербург 2019г.
3. <http://www.kopilkaurokov.ru>

Жаңартылған білім мазмұны - болашақтың жарқын кепілі

Аманжолова С.Б. Айдарбекова М.К., «№53 ЖББОМЛ» КММ

Қазақстан Республикасының егемендік алып, дүниежүзілік қауымдастыққа танылуы Қазақстан педагогикасының жеке мазмұнда сипатталуында кең мүмкіндіктер ашып отыр. Оның бір дәлелі ретінде ұзақ уақыт бойы бір жақты сараланып, ақиқаты ашылмай келген ұлттық педагогика тарихының қазіргі заман тұрғысынан әділ бағасын беруге деген талпынысын айтуға болады.

Қазіргі заман талабы-бәсекелестікке қабілетті ұрпақ тәрбиелеу. Жаңартылған білім мазмұнының жүйесі бойынша біз ұстаздар қауымы ХХІ ғасырда қандай ұрпақ тәрбиелеп шығамыз?! Әрине, жан-жақты, дамыған, еліне үлес қоса алатын білімді, талапты білім алушыларды тәрбиелейміз.

Қазіргі кезде білім беру саласында оқушылар үшін терең білімнің де, соған сәйкес тәжірибелік дағдылардың да тең дәрежеде маңызды екендігі туралы тұжырым қалыптасты. Заманауи оқыту әдіс-тәсілдерінің негізгі ерекшелігі оқушылардың білімін меңгеріп қана қоймай, оны іс жүзінде орынды қолдана білуіне басты назар аударуы ХХІ ғасыр талап ететін дағдылардың маңызына барынша сәйкес келеді.

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Тек кітап қана алға жылжуды, адамдық шыңына шығуды үйретеді» деген жақсы сөзі бар[1]. Жаңартылған білім мазмұнына көшкелі бері біз ұстаздар өз білімімізді жетілдіріп, алған теориямызды біртіндеп тәжірбиемізге енгізіп келе жатқанымыз анық. Жаңартылған білім мазмұнына көшкелі бері біз даму үстіндеміз. Үнемі арнайы

курстарға, семинарларға барып бір-бірімізден тәжірибе алмасып, жан-жақты, толыққанды білім алушыларды даярлау үшін бірінші өзіміздің біліктілігімізді арттырып, білімімізді кеңейтудеміз.

Бастауыш мектеп – баланы оқуға, үйрету мен тәрбиелеуде, оның жеке тұлға болып қалыптасуына жағдай жасайтын негізгі саты болып табылады. Жаһандану заманында әлемнің дамыған мемлекеттерінің қатарына еніп, ұлттық құндылығымыз бен тілімізді, тарихымыз бен мәдениетімізді әлемге танытатын зиялы, білікті, білімді ұрпақ тәрбиелеу барша ұстаздар қауымының міндеті. Осы үлкен міндеттер үдерісінен шығып, жас ұрпаққа сапалы білім, жақсы тәрбие беру үшін әлемде білім беру саласы қарқынды өзгеріп жатқаны баршамызға мәлім. Соның нәтижесінде елімізде жас ұрпаққа сапалы білім беруде көптеген бағдарламалар жүзеге асырылуда.

Білім беру саласында ең маңызды мәселе «XXI ғасырда нені оқыту керек?», «Мұғалімдер оқушыларды XXI ғасырға қалай дайындайды?» деген сұрақтарға жауап алу болып отыр. Соның бір дәлелі «Тиімді оқу мен оқу» педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы. Тиімді оқудың негізгі ерекшелігі – еркін, өзіндік дәлел - уәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни пікір көзқарастары жүйелі дамыған, сандық технологияларда құзырлылық танытады. Оқушы ретінде қалыптасуын қамтиды делінген мұғалімге арналған нұсқаулықта.

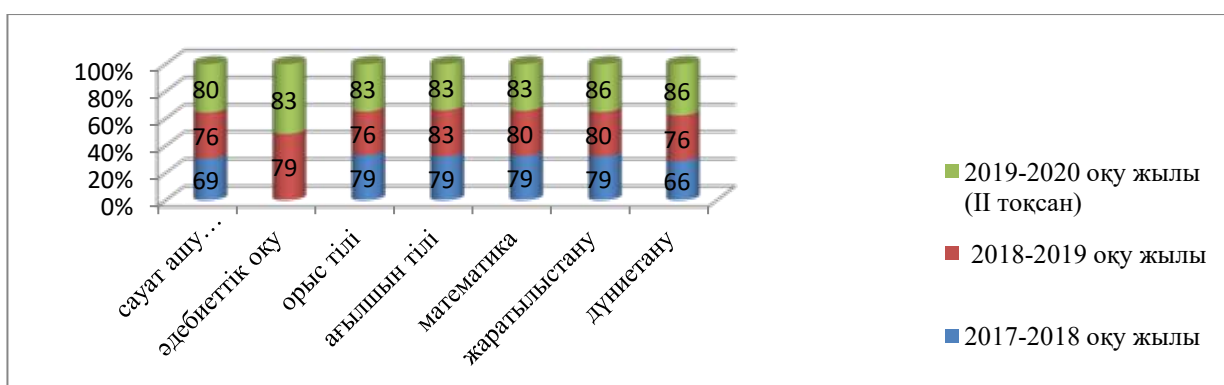
Жаңартылған білім беру бағдарламасының мақсаты білім беру бағдарламасын жаңарту және критериалды бағалау жүйесін енгізу тұрғысынан мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін жетілдіру. Оқушылар бастауыш сыныпта оқытылатын әр пәндік саланы түсінетіндігін көрсете отырып, алдағы уақытта осы білімдерін басқа жағдайларда қолдана білулері қажет. Сондықтан оқушыларды өз білімдерін кез келген жағдайға қалай бейімдеу керектігін біліп, болашақта кездесуі мүмкін кез келген күрделі тапсырмаларды шешуге икемді болуға баулу маңызды болып табылады.

Ал білім беру үдерісінің жаңа үлгілері (парадигма) мен оқытудың технологиялары білім алушының тұлғалық және кәсіби-тұлғалық қасиеттерін қалыптастырып дамыта, оның меншікті потенциалына негізделе, өз бетімен оқу-танымдық іс-әрекеттерді жүргізу, тапсырмаларды дербес орындап, шығармашылық және интеллектуальды қасиеттерін жетілдіруді, өзін-өзі жетелеуді көздейді. Білім алушы нысанда немесе үдерістерде пайда болған қиындықтарды өзі танымның әдістерімен сауатты шешіп, табысты нәтижелерге жетуге барлық танымдық потенциалын жұмылдыруға бағыттайды. Оқу үрдісінде білім алушының аталған қасиеттерін жүзеге асыруға мұғалімнің ролі жетекшілік, кеңесші және достық қатынаста жүруге бағыт алады. Жоғарыдағы қасиеттер мен қарым-қатынасты орнықтыруға, оны оқу үдерісінде жүзеге асыруға оқытудың жаңа технологиялары өздерінің материалданған тәжірибесімен үлкен ықпал етеді.

«Мұғалімдер өз жұмысына жеткілікті уақыт бөле білулері керек, оқушының білімі мен дағдыларын дамытуда ғана емес, жалпы алғанда оның оқуын барынша дараландыру және баланың бойында метасананы – қалай оқу

керектігін үйренуді қалыптастыруға мән бере отырып, оны тұлға ретінде дамытуда икемділік танытулары тиіс» деген Schleicher 2012 жылғы зерттеуінде[2]. Осы орайда, Қарағанды қаласы Педгогикалық шеберлік орталығында өткен «Тиімді оқу мен оқыту» педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы курсына оқығанымызды айтып кеткіміз келеді. Бұл курста біз Жаңартылған білім мазмұнының одан әрі терңірек анықтап, бағдарламаның 7 модулімен танысып, жеті модулі ықпалдастырылған тізбектелген сабақтар топтамасын жоспарлау және іс жүзінде жүзеге асыру, оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін игеріп, көптеген мәліметті меңгердік. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы дағдыларды игеріп, оқытудың тиімді құралы екенін түсініп, оларды қалай пайдалану керектігін, оқу үдерісінде АКТ-ның маңызы өте зор екенін білдік. Сонымен қатар, «Ашық микрофон», «Аквариумдағы балық», «Веер», «Бір қадам алға», «Стикердегі диалог» сияқты оқытудың жаңа әдіс –тәсілдерін тиімді қолданып, оқушыларға жұптық, топтық, өзіндік жұмыстары кезінде өзін-өзін бағалауды, өзара бағалауды өте жақсы деңгейде меңгерттік. Әр тапсырма кезеңінде оқушыларға кері байланысты жүйелі өткізуде оқушының біліміне үлкен септігі тиетінін де аңғардық.

Жаңартылған білім мазмұны мен бұл бағдарламаның бір-бірімен байланыстылығын түсініп, өзіміздің тәжірибемізге көп өзгерістер енгіздік. Білімді дұрыс беру үшін оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін тиімді пайдаланудың маңызды екенін үйрендік. Соның нәтижесінде, сыныбымыздың оқуға, білімге деген сүйіспеншілігі, қызығушылығы жоғарлады. Сабағымызды әр күні сапалы, қызықты өткізу арқылы, оқушыларға тиімді кері байланыс беру арқылы сыныбымыздың білім сапасы жоғарылады, оны келіс суреттен байқауға болады.

1 сурет. Жеті модульді тиімді пайдалану нәтижесіндегі оқушылардың білім деңгейінің өсу динамикасы

Білім сапасының өсуіне пән бойынша оқушылармен ұжымдық, топтық, жекелеме жұмыстардың және оқытудың жаңа технологияларын тиімділігіне қарай қолдану болып отыр. Әр баламен үнемі жекелеме жұмыстар жүргізілді. Оқушылар қалыптан тыс ойланып, дайын білімді пайдалана салмай, жаңа шешім іздеуге, жаңа жол табуға бейімделді.

Тиімді оқудың негізгі ерекшелігі – еркін, өзіндік дәлел - уәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни пікір көзқарастары жүйелі дамыған, оқушы ретінде қалыптасуын қамтиды.

Осы орайда, мұғалімдер өз жұмысына жеткілікті уақыт бөле білулері керек, оқушының білімі мен дағдыларын дамытуда ғана емес, жалпы алғанда оның оқуын барынша дараландыру және баланың бойында метасананы – қалай оқу керектігін үйренуді қалыптастыруға мән бере отырып, оны тұлға ретінде дамытуда икемділік танытулары тиіс (Schleicher, 2012)[2].

Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек. Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын құдіретті деп санайтын білімді мұғалімдер ғана жұмыс істей алады.

Пайдаланылған әдебиет:

1. Елбасының қанатты сөздері - ұрпаққа өнеге//<https://abai.kz/post/47978>
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016.

Бастауыш сынып оқушыларының математика сабағында өзін-өзі бақылау және рефлексия дағдыларын дамытудың жолдары

Қанапия Б. Ә., Темиргалиева С. Ж., «№92 гимназия» КММ

Әлеуметтік-экономикалық және мәдени өзгерістердің әсерінен қоғамда білім беру жүйесіне ұсынылатын әлеуметтік тапсырыстың мазмұны да өзгерді. Олардың арасында тұлғаның тұтас дамуын жүзеге асыруда жүйеліліктің болмауы, оның қазіргі қоғамдағы өмірге, еңбекке және білімге дайындығы және жалпы білім беру мекемелері түлектерінің біліктерінің коммуникативтік және ақпараттық мәдениет деңгейіне қойылатын қазіргі заманғы талаптарға сәйкес келмеу мәселесі тұр.

Дәл бүгін «балаларды оқуға үйретуде» ескі дидактикалық ережесі өзектілікке ие болып келеді. Өйткені мектеп реформасы оқытуды басқару процесін сапалы жаңа деңгейге көтерді. Алайда оқушылардың көпшілігінің білімді тексеруді мұғалімнің ерекше міндеті деп есептейтіндігі және өзін тексеруге талпынбайтындығы осы мәселе төңірегінде қарама-қайшылық туындатып отыр. Осы аталған қарама-қайшылықтар зерттеу тақырыбының өзектілігін айқындайды.

Бастауыш сынып оқушыларының оқу іс-әрекетін меңгеру барысында ішкі іс-әрекет жоспары, өзін-өзі бақылау және рефлексия қалыптастырылуы тиіс. Педагог өзін-өзі бақылау және рефлексия мәселесінде құзыретті болуы, әрбір

оқушының өз жұмысын тұрақты тексеруге деген қажеттілігін қалыптастыруы тиіс.

Рефлексия - бұл мұғалім мен оқушылардың одан арғы жұмысын жетілдіруге әкелетін сабақ барысында оқушыларда пайда болатын сезімдердің көрінісі, бұл сабақтың әрбір кезеңінде табыс пен сәтсіздіктің, өзіндегі жанжалдың талдауы және осы жанжалдың өз мінез-құлқын еңсеру нәтижесінде шешілуі. Рефлексияны жүргізудің нәтижесінде айтарлықтай білім берушілік әсер болады:

- рефлексия балаға оқыту мазмұнын жақындату үшін ішкі мотивацияға жағдай жасайды;

- оқушылардың қажетті оқу іс-әрекеттерін меңгерудегі тиімділігі бағытталатын рефлексия қосылғанда ғана қамтамасыз етіледі, соның есебінен әрекет кезеңдері бөлінеді;

- сабақта рефлексия жасай отырып, оқушылар тиісті ойлау процедураларын меңгереді, бұл ересек өмірде табысты болу үшін өте маңызды болып табылады.

Рефлексия оқушыларға алған нәтижелерді түсінуге, болашақ жұмыстың мақсатын белгілеуге, өзінің білім траекториясын түзетуге, нәтижелерді мақсаттармен біріктіруге көмектеседі. «Егер сезімнің дене мүшелері адам үшін оның сыртқы тәжірибесінің көзі болса, рефлексия—ішкі тәжірибе көзі, өзін-өзі тану тәсілі және ойлаудың қажетті құралы. Рефлексивті іс-әрекет оқушыға өзінің жеке даралығын, бірегейлігін және мақсатын түсінуге мүмкіндік береді» (А. В. Хуторский). Әйтпесе, міндетті мұғалімдік түсіндірулерге иек сүйеп, кезекті тыңдалғанды қайта жаңғыртудың қажеттілігі, көптеген балалар өз оқуын оқытудан ажыратпайды деп санайды. Егер мұғалім материалды түсіндірмесе, онда оқу болмайды.

Рефлексия екі салаға жатады: онтологиялық (пәндік білімнің мазмұны) және психологиялық. Бастауыш мектеп жасынан бастап балаларды оқытуға олардың не істеп жатқанын және олармен не болып жатқанын түсіндіру қажет. Бастауыш және орта мектеп оқушылары үшін психологиялық рефлексия, яғни қандай да бір білім беру жағдайында пайда болатын сезімдердің вербалды немесе вербальды емес сипаттамасы тиімді болады. Психологиялық рефлексияның көптеген тәсілдері бар:

- «түйінді сөз»: педагогикалық өзара іс-әрекет қатысушыларына өткен сабақтың мазмұны байланысты бір сөз жазу ұсынылады, осыдан кейін мұғалім немесе оқушылардың өздері алған нәтижелерге қысқаша талдау жүргізіледі;

- «бассейн»: тақтада немесе қатты үлкен парақта жолдар салынған бассейн салынады, онда жүзушілер тақырыпты зерделеу кезінде оқушылардың жағдайын көрсетеді (түсініспеушілікке бірден батып кетті, қашықтықтың ортасына кіріп, мәреге дейін сенімді жүзді, жеке рекорд орнатты және т.б.). Қатысушылар өздерін жүзушілердің бірімен теңестіреді, оның жанында шартты белгі қояды («футбол алаңы», «эмоциялық нысаналар») және т.б. қарастырылған тәсілдер).

- «сөйлемді аяқта»: оқушыларға мазмұнға, атмосфераға, өзара іс-әрекетті ұйымдастыруға қатысты бірқатар сөздерді аяқтау ұсынылады. Педагог аяқталмаған сөйлемді айтады және оны аяқтауды ұсынған қатысушыны көрсетеді.

Рефлексияның жазбаша формасының бір нұсқасы - резюме, эссе, шағын шығарма. Бұл түрін тақырыпты оқып-үйрену, семинар, дидактикалық ойын өткізу аяқталғаннан кейін жүргізуде орынды. Өзара іс-әрекетке қатысушыларға қағаздың жеке парақтарында көлемі жағынан шағын мәтіндерді мына тақырыптарға жазу ұсынылады: «Мен тапсырманың нәтижелерін қалай бағалаймын», «Менің конкурсқа қатысуым не берді», «Математика сабақтарында осы тоқсанда өз жұмысым туралы менің ой-пікірім». Кейде өткізілген іс-шара туралы күтпеген пікір естуге болады.

Топтық жұмыс барысында бақылау парақтарын толтыру, онда оқушылар өз іс-әрекетінің тиімділігі туралы өз қорытындыларын тіркей алады (мысалы, сабақ барысында жақсы болған үш сәтті айту және келесі сабақта олардың жұмысын жақсартатын бір әрекетті ұсыну).

Балалар графикалық рефлексияны өте жақсы көреді, мысалы, олардың қызығушылығын өзгерту графигі (таным деңгейі, жеке белсенділігі, өзін-өзі көрсету). Рефлексивті карталар бойынша рефлексия жүргізу, мұғалімнің білім беру үдерісін талдау және түзету үшін бай материал береді.

«Рефлексивті нысана» техникасы . Тақтада секторларға бөлінетін нысана салынады. Әрбір секторда болған іс-әрекеттің рефлексия мәселелері - параметрлері жазылады. Мысалы, мазмұнын бағалау, сабақ өткізудің түрлері мен әдістерін бағалау, педагог әрекетін бағалау, өз іс-әрекетін бағалау.

Оқушылар сыныпқа немесе мұғалімге жаңа материалды меңгерудегі қиындықтар немесе оның қызықты сәттері туралы сұрақтар қоя алады. Қойылған сұрақтардың басым бөлігі фактілерді түсіндіретін немесе айқындаушы дәрежеде болады. Осының барлығы рефлексия өздігінен өткізілмейтінін куәландырады. Ол жұмыстың барлық кезеңдерінде жүйелілікті, сондай-ақ әдістемелік бірізділікті талап етеді.

Бастауыш сыныптарда жаңа материалдармен танысу кезінде оқушылардың өзіндік жұмысы да қолданылады.

Балалар өз бетінше жаттығуларды орындайды және олардың негізінде қажетті қорытындыға келеді. Білім алуда іздену әдістері қолданылады.

Мысалы, бірнеше рет көбейту кестесін құру($3 \cdot 3$; $3 \cdot 4$; $3/5$ және т. б.), олар әрбір жаңа шығын бірінші көбейткішке тең санға көбейетінін байқайды. Кейін, кестелерді құрастырғанда, олар осы білімді пайдаланады.

Өзіндік жұмыс әдісі көбінесе практикалық сипаттағы сұрақтармен танысу кезінде қолданылады, оқушылар алған білім негізінде жаңа есептеу тәсілдерін, есептерді шешудің жаңа тәсілдерін және т. б. өздері табады.

Есептеу операцияларына оқыту кезінде өзін-өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру бойынша бағыттардың бірі оқыту процесін оқыту құралдарымен жабдықтау, бастауыш сыныптарда математика сабақтарының жабдықтарын әзірлеу және пайдалану мәселесі болып табылады.

Бастауыш мектептің оқыту мазмұнын жетілдіруге байланысты қажеттіліктері бір жағынан және оқыту құралдарының, мысалы, техникалық құралдардың, екінші жағынан, үлкен әлеуетті мүмкіндіктері осы көп қырлы мәселені өзекті етті.

Бұл ретте, оқыту құралдары жүйесін әзірлеу мен жетілдірудің өзі ғана емес, сонымен қатар оқыту құралдарының (математикалық жүйенің компоненті ретінде) оқытудың мақсаттары, мазмұны, әдістері мен түрлері сияқты оның басқа компоненттерімен өзара байланысын зерттеу де аз әзірленген және айрықша өзекті болып шықты. Мұндай көзқарас тұрғысынан оқу құралдары туралы мәселе тек соңғы уақытта ғана ықпалымен және мектепте оқытуды қайта құру барысында қарастырыла бастады.

Оқу жабдықтары деп кез-келген табиғат объектілерінің жиынтығын түсінуге келісеміз:

- 1) оқылатын ұғымды білдіреді немесе ішінара алмастырады,
- 2) ол туралы жаңа ақпарат береді.

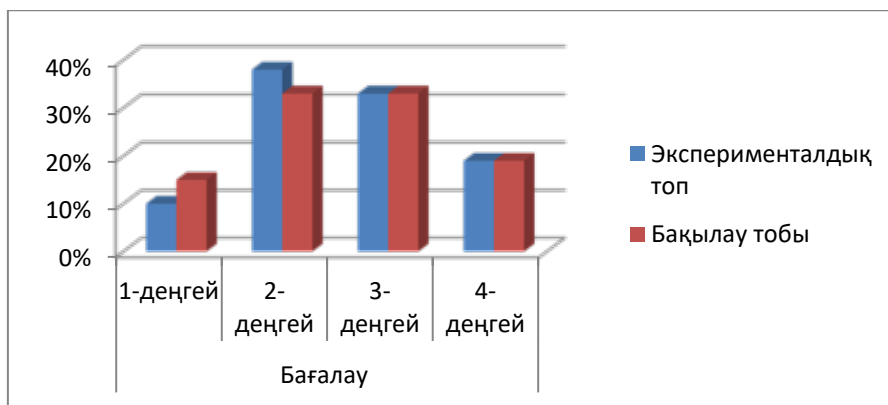
Бастауыш сынып оқушысының өзін-өзі бақылауы мұғалім бақылауына өте сезімтал болып келеді. Бақылау жүйесі оқушылардың рефлексивті, сараланған, саналы, орнықты, барабар өзін-өзі бақылауды дамытуға бағытталған. Бұл жүйе, егер мұғалімдер балалардың өзін-өзі бақылауымен жұмыс істеудің екі негізгі ережелерін орындаса, еңбегі қалаған өнімділігін беруі мүмкін:

1. Балалардың өзін-өзі бақылауы тек жалпы оң бақылаудың берік іргетасында ғана жақсы дамитынын үнемі назарда ұстанатын болады.

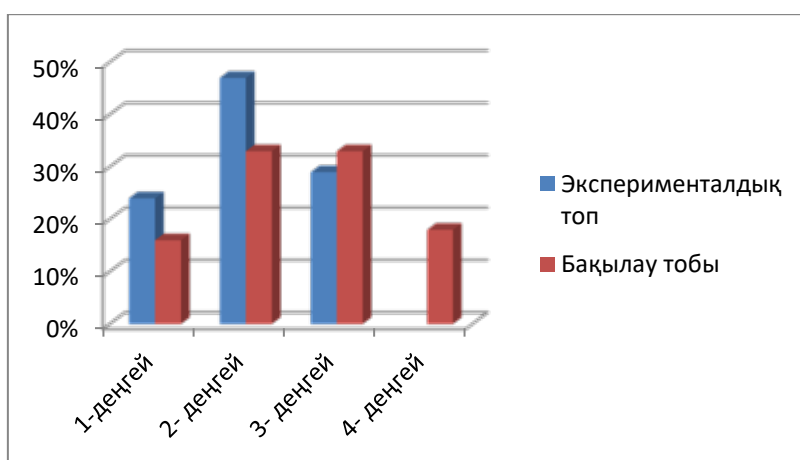
2. Өзін-өзі бақылау іскерлігін дамыта отырып, оларды саналы, тұрақты етуге ұмтыла отырып, ересектер өздерін шамадан тыс құлшыныстан сақтай алады.

Өзін-өзі бақылау оқу іс-әрекетінің барлық түрлерінің құрамдас бөлігі болып табылады және оны орындаудың барлық кезеңдерінде жүзеге асырылады. Ол өзіне қойылған мақсат, белгіленген жоспар және игерілген үлгі негізінде оқушыға өз іс-әрекеттерін, осы іс-әрекеттердің нәтижелерін қадағалауға және оларды саналы түрде реттеуге мүмкіндік беретін сезімтал, ақыл-ой және қозғалыс құрамдастарын қамтиды.

Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бақылау және рефлексия дағдыларын зерттеу үшін бірқатар әдістемелер алынды. Олар: «Моншақ салу» (И.И. Аргинская) әдістемесі, «Өзін-өзі реттеу деңгейін анықтауға бағытталған әдістеме» (П.Я.Гальперин, С.Л.Кабыльницкая).

Сурет 1. Анықтау эксперименті бойынша «Моншақ салу» әдістемесінің нәтижелері

Сурет 2. Бақылау эксперименті бойынша «Моншақ салу» әдістемесінің нәтижелерінің диаграммалық бейнесі

«Моншақ салу» әдістемесі бойынша анықтау және бақылау кезеңдерінің алынған нәтижелерді салыстыру нәтижесінде қалыптастыру жұмыстары өткізілген эксперименттік топтың нәтижелерінен бірқатар оң өзгерістердің байқалуын берілген диаграммадан да байқауға болады.

Өзін-өзі бақылау мен рефлексия тек оқытуда ғана емес, жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыруда да үлкен рөл атқарады.

Сондықтан бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бақылау және рефлексия қалыптастыру балаларды тәрбиелеу мен оқытуда маңызды орын алады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1 Кузнецов В.И. Контроль и самоконтроль - важные условия формирования вычислительных навыков // Начальная школа. - № 2. - 1996. - с.36-39.

2 Лукьянова М. Ориентир самостоятельной деятельности // Учитель. – 2003- № 2. - С.12-14.

3 Лында А.С. Дидактические основы формирования самоконтроля в процессе самостоятельной учебной работы учащихся. - М.: Высшая школа, 1999. - 150 с.

4 Манвелов С.Г. Задания по математике на развитие самоконтроля учащихся. - М.: Просвещение, 1997. - 120 с.

Проектно-исследовательская деятельность учащихся начальной школы

Бондаренко Н.Ф., Салихова С.Р., КГУ «Гимназия № 93»

Новые образовательные стандарты требуют, чтобы в начальной школе ребёнка научили не только читать, считать, и писать, чему и сейчас учат вполне успешно. Ему должны привить две группы новых умений. К первой относится группа универсальных учебных действий, составляющих основу умения учиться: навыки решения творческих задач и навыки поиска, анализа информации. Ко второй – формирование у детей мотивации к обучению (желание учиться), помощи им в саморазвитии и самоорганизации.

В связи с тем, что дети, действительно, требуют деятельности, их нужно вовлекать в творческую, проектную, исследовательскую деятельность.

Проектный метод обучения активно применяется во многих школах Казахстана. Педагоги и ученики – активные участники различных республиканских и международных проектов. Проектная деятельность формирует у школьников качества и умения, необходимые человеку XXI века:

- ответственность и адаптивность;
- коммуникативные умения, креативность и любознательность;
- критическое и системное мышление;
- умение работать с информацией и медиа ресурсами.

Наша школа занимается проектной деятельностью уже на протяжении многих лет. Учителями гимназии разработан и успешно используется курс «Исследстан», который включён в гимназический компонент дополнительного образования. Данный курс проводится еженедельно с 1 по 4 класс.

Задача курса – дать ученику возможность развить свой интеллект в самостоятельной творческой деятельности, с учётом индивидуальных особенностей и склонностей.

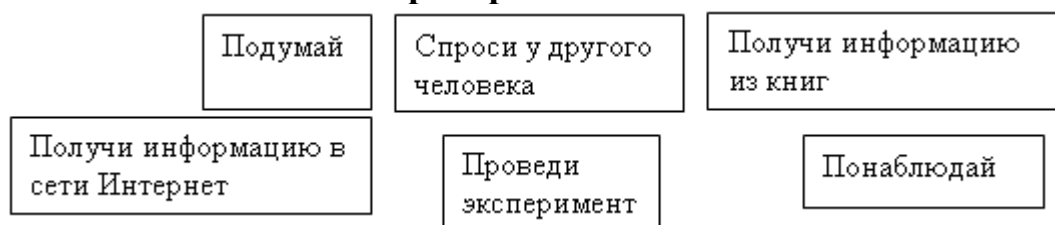
Для учителя исследовательская деятельность - это возможность творческого роста, перехода на новый уровень профессиональной самореализации, освоение современных педагогических и информационных технологий.

Специфика исследовательской работы в начальной школе заключается в систематической направляющей, стимулирующей и корректирующей роли учителя. Главное для учителя – увлечь и «заразить» детей, показать им

значимость их деятельности и вселить уверенность в своих силах, а так же привлечь родителей к участию в школьных делах своего ребенка. Многие родители никогда не имели возможности участвовать, в каких либо делах, не связанных с их профессией или чисто родительской деятельностью. Мы даём им возможность сблизиться со своими детьми, участвуя в учебно-исследовательской деятельности. Эта работа стала для многих родителей интересным и захватывающим делом. Они вместе с детьми делают фотографии, выполняют несложные исследования по наблюдению за выращиванием растений, погодными явлениями, помогают подбирать информацию для теоретического обоснования проектов, помогают ребенку готовить защиту своей работы. Работы получаются очень интересными, ведь это общий интерес и совместный труд ребенка и родителей. Для организации учебно-исследовательской деятельности используем систему, которая состоит из следующих этапов:

Первый этап - тренировочные занятия с классом (знакомство первоклассников с техникой проведения исследования).

Тренировочные занятия.

Начиная со 2 класса - формирование умений видеть проблемы и поиска их решений (методы исследования): *выдвижение гипотезы, вопросы по проблеме, определение понятий (загадки), сравнение, обобщение, классификация, наблюдение (сравнение парных картинок), эксперимент, умозаключения.*

Эти и другие виды заданий позволяют сформировать необходимые умения для создания исследовательской работы или проекта.

Каждый учащийся класса выполняет проект по своим силам и интересной для него теме. На итоговом уроке кроме защиты своих работ, выполненных самостоятельно или под руководством учителя, происходит систематизация и накопление материала для дальнейшей работы. Информационно-коммуникационные технологии расширяют возможности учителя для введения учеников в увлекательный мир, где им предстоит самостоятельно добывать, анализировать и передавать другим информацию. Научить ребёнка работать с информацией, научить учиться - важная задача современной начальной школы. Важен сам процесс участия в учебной или творческой работе. У ребят появилась потребность в творческом самовыражении, стремление быть полезным классу, школе, семье.

Итог проектной работы – это рукописные книги с рисунками, аппликациями, рассказами и стихотворениями. Нами активно используются: метод проектов, метод погружения, методы сбора и обработки данных, «мозговой штурм», исследовательский и проблемный методы.

Особое внимание уделяется анализу справочных и литературных источников. Ставим эксперименты, проводим опытную работу. Так на уроках окружающего мира, изучая комнатные растения, учащиеся узнали, что некоторые растения обладают лечебными свойствами и, чтобы узнать об этом более подробно были подготовлены проекты «Аптека на окне», «Загадки ромашки», «Подарок маме». Наблюдая сезонные изменения в природе, был проведён эксперимент и подготовлен проект «Почему тает снег», «Секреты воды». Результатом работы над проектом, его выходом, является продукт, который создается участниками проекта в ходе решения поставленной проблемы. В своей работе с учениками начальных классов мы значительное место уделяем организации самостоятельной проектной деятельности, направленной на создание ими собственных творческих, исследовательских проектов. Дети младшего школьного возраста уже по природе своей исследователи.

Проектная деятельность позволяет расширить цели и задачи уроков, изменить их форму. Уроки-проекты дают возможность снять перегрузки с младших школьников. Интересная работа, какой является проектная деятельность, не вызывает напряжения и спада мыслительных процессов детей, а значит проекты можно считать здоровьесберегающими технологиями.

Метод проектов в начальной школе требует интеграции знаний учеников в различных предметных областях: это и музыка, и окружающий мир, и изобразительное искусство, и литературное чтение, и краеведение, и экология, и технология, и русский язык.

В результате за 3 года обучения наши дети принимали активное участие в школьных научно-практических конференциях: «Гимназическое научное общество малышей (ГНОМ)» для младших школьников, «Малая Академия наук юных исследователей г. Караганды», Республиканский конкурс научных проектов «Зерде». В рамках Республиканского экологического проекта «ЭКО Челлендж», посвящённому утилизации отходов нами были проведены творческие проекты совместно с родителями: мастер класс «Оригами поделки из старых журналов», «Творческая мастерская Очумелые ручки», защита проектов по утилизации батареек и создание термоконтейнера. Организованы дефиле моделей и выставка поделок «Вторая жизнь мусору», а так же конкурс на лучший креативный мусорный контейнер. У ребят появилась потребность в творческом самовыражении, стремление быть полезным классу, школе, семье и стране. Мониторинговые исследования подтверждают наличие следующих изменений:

- ✓ Сформированность обще учебных изменений.
- ✓ Позитивная динамика усвоения предметных знаний.
- ✓ Победители и призеры всевозможных конкурсов.

В заключение хочется отметить, что если в первом классе желающих защитить свой проект было не слишком много, всего лишь 25-35%, то во втором классе количество проектантов увеличилось до 50-60%, а в третьем классе тему проекта многие выбрали ещё на летних каникулах. Количество

проектов составило уже 73-85%. В процессе выполнения проекта у учащихся появляется чувство удовлетворения от достижения результата, содержательности и значимости выполняемой работы, возрастает самоуважение, признание со стороны окружающих, что благотворно влияет на личностное самоопределение ребенка. Если ученик сумеет справиться с работой над учебным проектом, можно надеяться, что в настоящей взрослой жизни он окажется более приспособленным: сумеет планировать собственную деятельность, ориентироваться в разнообразных ситуациях, совместно работать с различными людьми, т.е. адаптироваться к меняющимся условиям

Нельзя научить другого тому, чем сам не владеешь. И как нет детей без фантазии и воображения, так и не может быть педагога без творчества и исследовательских порывов.

Список литературы:

1. Краля Н.А. Метод учебных проектов как средство активизации учебной деятельности учащихся: Учебно-методическое пособие / Под ред. Ю.П. Дубенского. – Омск: Изд-во ОмГУ, 2005. – 59с.

2. Савенков А.И. Исследования на дому. Методические рекомендации // Исследовательская работа школьников, 2002, №1 с.34-35, №2 с. 73-78.

Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках гуманитарного цикла в начальных классах

Гайнутдинова Ж.Т.6 Штробель О. И., КГУ «Гимназия № 93»

Современный период развития Казахстана четко обозначил новые приоритеты в области школьного образования, соответствующие мировым тенденциям. Высокий уровень сформированности функциональной грамотности у учащихся предполагает способность эффективно функционировать в обществе, способность к самоопределению, самосовершенствованию, самореализации. Следовательно, обществу необходим человек функционально грамотный, умеющий работать на результат, способный к определенным, социально значимым достижениям.

Работая над темой «Развитие функциональной грамотности у младших школьников на уроках в начальной школе» приходилось задумываться о том, как и в какой форме донести до детей начальной школы учебный материал. Функциональная грамотность как результат обучения формируется посредством каждого школьного учебного предмета. Инструментарием развития функциональной грамотности школьников, а также проверки ее сформированности являются задания творческого, исследовательского, занимательного характера, практико — ориентированные задания.

Обучение в школе направлено на развитие мыслительных навыков, на формирование важных для жизни в социуме навыков, необходимых для полноценного общения и способствующие развитию личности [1,с 9]

Рассмотрим особенности формирования функциональной грамотности у младших школьников на уроках обучения грамоте, русского языка и литературного чтения.

Для развития функциональной грамотности учащимся первого класса предлагаются следующие задания творческого, исследовательского и занимательного характера.

При работе с новым разделом и новой темой мы составляем ряд ключевых вопросов, позволяющих проводить связь с реальной жизнью обучающихся [1,с 50]

При изучении букв ученикам очень нравится задание на поиск сходства букв с предметами, которые встречались им в жизненных ситуациях. Например, на что похожа буква Т? Буква Р? Или буква О?

На этапе изучения букв и расположения их в словах первоклассникам предлагается задание с картинками. Например, при изучении звука [К] : Найти такие картинки, где данный звук расположен в начале, середине или в конце слова. Первое задание учащиеся могут выполнить в паре, а второе можно в паре и индивидуально

Вспомнить и нарисовать предметы ,где данный звук в начале слова, в середине слова и в конце слова		
____	____	____

Взаимоценка проводится между группами, друг с другом.

В ходе изучения букв мы предлагаем учащимся поиграть в игру « Я знаю 5 слов», когда изучаемая буква находится в начале слова, затем нужно по очереди назвать слова, где данная буква стоит в середине слова и пять слов, где буква или звук располагаются в конце слова. Дети называют слова, с которыми встречались в жизненных ситуациях: в школе, дома. Данное задание помогает освоить определённые знания о букве и звуке, а также развивают внимание, память и способствуют развитию функциональной грамотности учащихся. Данная работа предполагает активное вовлечение всех детей в процесс обучения, их участие в обсуждениях, анализе и обобщении пройденного материала, проведении исследования [1, с 49]

Так, например, после изучения темы «Звук [ц] и буква Цц» учащимся предлагаются индивидуальные карточки с заданием

1. Запиши слово, где буква Ц стоит в начале слова

2. Запиши слово, в котором буква Ц стоит в конце слова

3. В КАКИХ СЛОГАХ ЗВУК Ц ЗВУЧИТ ТВЁРДО? ОБВЕДИ ЭТИ СЛОГИ

ЦЫ ЦА ЦУ ЦИ ЦЕ ЦО

Учащиеся при выполнении показывают свои знания и своё умение применять полученные знания после изучения данной буквы. Данное задание выполняется на этапе закрепления знаний.

При закреплении изученных согласных учащимся было предложено задание с клубком ниток. Первый ученик называет согласную и передает клубок следующему ученику. Второй ученик называет согласную и передает далее. Так учащиеся называют все буквы, а учитель или отдельный ученик записывает их на доске. В результате получается путаница из ниток по всему классу или в отдельных группах. А результатом обучения является использование знаний в игровой ситуации с повторением пройденного.

Учебный предмет “Русский язык” ориентирован на овладение учащимися функциональной грамотностью, но вместе с этим ребята овладевают навыком организации своего рабочего места (и закрепляется на других предметах); навыком работы с учебником, со словарем; навыком распределения времени; навыком проверки работы товарища; навыком нахождения ошибки; навыком словесной оценки качества работы.

Большинству детей в начальных классах свойственно допускать ошибки при использовании новых орфографических или грамматических правил. Это временные ошибки. По мере закрепления пройденного материала они преодолеваются. [2].

Так, чтобы у учащихся возникла потребность в знании правила. Знакомство с правилом хорошо осуществляется в ситуации орфографического затруднения. На этом этапе происходит творческое овладение и развитие мыслительной способности детей. Вся система орфографических работ основывается на проблематичных способах.

- Важно создать работу, чтобы любой учащийся каждый день ощущал обязанность за собственные познания.

- Для того чтобы учащийся умело не только лишь учил правило, но и видел орфограмму необходимо:

-Письмо с проговариванием.

-Списывание.

-Комментированное письмо.

Письмо под диктовку с предварительной подготовкой. Учебный предмет “Литературное чтение” предусматривает овладение учащимися навыками грамотного беглого чтения, ознакомления с произведениями детской литературы и формированием умений работы с

текстом, а также умением найти нужную книгу в библиотеке, на прилавке магазина (на уроке создаем обложку изучаемого произведения); умение подобрать произведение на заданную тему (для участия в конкурсе чтецов); умение оценить работу товарища (на конкурсе жюри – все ученики); умение слушать и слышать, высказывать своё отношение к прочитанному, к услышанному.

С целью формирования функционального чтения используем следующие виды и приемы чтения:

просмотровое: анализ заголовка, просмотр рисунков, знакомство со структурой, знакомство с аннотацией (если есть);

ознакомительное: чтение по абзацам, выделение значимой информации, расстановка условных знаков;

изучающее: выделение смысловых частей, поиск ключевых слов, выявление деталей, подтекстовой информации, сопоставление вопросов, составление плана;

рефлексивное: возврат к заглавию, иллюстрации, обобщающая беседа, сведения об авторе, творческие задания.

Таким образом, можно сделать вывод: развивая общеучебные умения ученика, мы способствуем формированию функционально грамотной личности.

Список литературы:

1. Об особенностях организации учебно- воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2019-2020 учебном году

2. Ермоленко В.А. Формирование функциональной грамотности в контексте безопасности жизнедеятельности [Текст] – // Отечественная и зарубежная педагогика. – 2012. – № 1. – С. 166–176.

3. Воронова О. В.Формирование функциональной грамотности младших школьников на уроках в начальной школе

Формирование мыслительной деятельности у обучающихся на уроках русского языка и литературы

Лагутина Е. Н., Бекова Ж. Т., КГУ СОШ №16

Формирование мыслительной деятельности учащихся на уроках русского языка и литературы - одна из актуальных проблем методики русского языка.

Научить школьников учиться, подготовить их к самообразованию, самостоятельному овладению знаниями, сформировать потребность в чтении, осмысленном освоении нового материала - основная задача сегодняшнего дня.

Учитывая тот факт, что интерес к чтению резко падает (в связи с ростом интереса к новым информационным ресурсам), привить любовь к чтению, развить грамотность можно лишь через осмысленное чтение, формирование мыслительной деятельности учащихся. Исследованием познавательной деятельности учащихся в процессе обучения занимается, кроме психологии, и дидактика, рассматривающая общие закономерности процесса обучения учащегося, и методика русского языка, изучающая особенности процесса обучения.

Метод обучения есть способ организации преподавателем деятельности учащихся в процессе изучения ими определенного предмета. Любой из методов обучения предполагает взаимодействие учителя и учащихся: это способ их совместной взаимосвязанной деятельности.

Дидактическая система методов обучения отражает общие закономерности способов обучения, характерные для различных учебных предметов школьного курса. Однако, наряду с этой системой, существуют методы обучения, специфические для каждого учебного предмета, в частности, для русского языка.

В любой сфере человеческой деятельности работа может выполняться или по готовому образцу, или с внесением каких-то элементов нового. Возможен и такой путь, когда открываются принципиально новые знания или пути их добывания, рождается научное открытие, изобретение. Иначе говоря, существуют различные уровни проявления самостоятельности мышления. Деятельность учащихся, овладевающих русским языком, не может содержать научных открытий. Однако самостоятельный анализ языковых средств очень важен для овладения культурной речью. Именно поэтому и необходимо вводить не только работу по образцу, но и создавать ситуации, требующие поисковой деятельности школьников.

Работа частично - поискового характера - второй, более высокий уровень самостоятельности мышления, который проявляется, например, при написании свободного диктанта, когда предстоит пересказать текст и поэтому проявить некоторую самостоятельность в отборе содержания и средств выражения. Таким образом поиск учащихся оказывается частичным, поскольку основой для пересказа является предлагаемый учителем текст. Высший уровень самостоятельности мышления - поисковая деятельность учащихся, которая осуществляется, например, при написании сочинений.

На уровнях проявления самостоятельности мышления основана классификация методов обучения И.Я.Лернера и М.Н.Скаткина.

И.Я. Лернер предлагает следующую классификацию методов обучения:

1. Объяснительно - иллюстративный метод. Знания даются преподавателем в готовом виде: формируются правила, иллюстрируются примерами, преподаватель не ставит перед собой цели вывести эти знания, ставить

учащихся в условия проблемных ситуаций. Учащиеся воспринимают, осознают, запоминают то, что сообщил преподаватель.

2. Репродуктивный метод. учащиеся выполняют работу по образцу, данному преподавателем.

3. Проблемное изложение. Преподаватель формулирует проблему и раскрывает перед учащимися пути ее доказательного решения, учит самостоятельно анализировать явления, ориентироваться в новой ситуации.

4. Частично - поисковой метод. преподаватель формулирует проблему и вовлекает учащихся путем постановки вопросов в процесс ее доказательного решения, помогая находить ответы на вопросы. помощь преподавателя делает поиск учащихся частичным и в то же время создает условия для осуществления ими поисковой деятельности.

5. исследовательский метод. Учащиеся без непосредственного участия преподавателя овладевают новыми знаниями или способами их добывания, разрешают проблему, обосновывают вывод в результате анализа материала.

Ценность этой классификации в том, что она учитывает структуру познавательной деятельности учащихся, поэтому применение ее позволяет совершенствовать мыслительную деятельность школьников, обучать их в предметной системе самостоятельному анализу языковых явлений, готовить у самообразованию.

Проблема формирования мыслительной деятельности возникла с самого рождения методики русского языка как науки. Уже в XIX веке в методике русского языка были намечены два основных метода обучения, один из которых предусматривал сообщение знаний в готовом виде, а другой - поисковую деятельность учащихся.

В настоящее время в методике русского языка нет единой классификации методов обучения, в то время как большинство классификацией называет догматический и аналитико - синтетический методы.

Применение общедидактических методов обучения предполагает рассмотрение ряда других вопросов и прежде всего о проблемной ситуации, возникающей при постановке задачи, которую предстоит решить учащимся. проблемная ситуация характеризует определенное психологическое состояние учащихся, которое возникает в процессе выполнения задания, требующего открытия новых знаний о предмете, способах или условиях выполнения задания.

В основе проблемной ситуации имеется затруднение определенного типа, которое предстоит преодолеть. для ребят не является проблемой вопрос, ответна который им уже известен заранее, а также вопрос, ответить, на который они не в состоянии.

Проблемная ситуация - это ситуация, вызывающая у учащихся осознанное затруднение, путь преодоления которой следует искать.

Преодолевая затруднения, возникающие в связи с проблемными ситуациями: учащиеся овладевают навыками поисковой деятельности,

разрешая эти ситуации, они получают новые знания разными способами. необходимы специально сконструированные задания, создающие условия для поисковой деятельности учащихся. Анализу языкового материала надо специально обучать. Это обучение, естественно, осуществляется на всех этапах урока, при выполнении различных видов работ, но задания поискового характера способствуют формированию умения применять знания и навыки в новой ситуации, близкой к естественной ситуации речевого общения.

Чтобы обучать выполнению задания поискового характера, преподаватель должен знать, какими логико - лингвистическими операциями предстоит овладеть учащимся для разрешения определенной проблемы, являющейся основой задания. В мыслительной деятельности человека логические операции всегда осуществляется на какой- то предметной основе, связаны со сферой этой деятельности. Именно поэтому обучение русскому языку основывается на логико - лингвистических операциях. Система этих операций, постоянно осуществляемых на занятиях русского языка при выполнении упражнений и заданий поискового характера, есть основа овладения русским языком, но поисковая деятельность предполагает ориентировку в новой ситуации. Система операций и составляет способ выполнения задания поискового характера.

исходя из общих положений, рассмотрим классификацию методов формирования мыслительной деятельности, применяемых в обучении русскому языку.

В процессе обучения деятельность преподавателя и деятельность учащихся тесно взаимосвязаны и взаимообусловлены.

Классификация методов обучения русскому языку, основанная на уровнях сложности работы с языковым материалом, представляет собой систему в формировании мыслительной деятельности учащихся (от работы по образцу к частично - поисковой и поисковой). Это :

I. Методы сообщения учителем знаний.

1. Метод сообщения учителем знаний в готовом виде.

2. Метод проблемного изложения учителем знаний.

II. Методы самостоятельного овладения учащимися знаниями и формирования умений .

1. Метод обучения воспроизведению и анализу готовых текстов, предложений, словосочетаний, слов.

2. Метод обучения выбору языковых средств по известному образцу в связи с изменением данных текстов, предложений, словосочетаний, слов.

3. Метод обучения творческому использованию языковых средств в связи с созданием текстов, предложений, словосочетаний, образованием слов.

Применение метода обучения творческому использованию языковых средств в связи с созданием текстов, предложений, словосочетаний, образованием слов предполагает частично – поисковую и поисковую деятельность учащихся.

Приемами этого метода являются, например, свободный диктант, сочинение, изложение, конструирование предложений, составление словосочетаний по определенной модели, с определенными словами, образование слов определенного значения и структуры (по модели), подготовка отзыва о литературном произведении, спектакле и т.п., составление заметки в стенгазету, реферата, тезисов, конспекта, постановка заданий поискового характера.

Среди приемов рассматриваемого метода имеются специально сконструированные задания с целью организации поисковой деятельности учащихся. Это так называемые задания поискового характера, включающие проблемные задачи, и задания частично – поискового характера. При их выполнении учащиеся открывают новые знания или способы их добывания без непосредственного участия учителя (проблемные задачи) или при некоторой его подсказке (задания частично – поискового характера).

Вся система рассуждений в процессе выполнения задания поискового характера – процесс творческий, путь поиска и находок. Текст в данном случае создается самими учащимися в процессе устных, письменных рассуждений, когда они отвечают на вопросы задания, разрешают проблему, содержащуюся в нем. Отвечая на вопросы, учащиеся, естественно, пользуются соответствующими языковыми средствами.

Таким образом, выполнение заданий поискового характера способствует достижению двух целей: овладение анализом, исследованием различных сторон языковых явлений; развитию связной речи учащихся.

С чего начинать и как постепенно усложнять мыслительную деятельность школьников, учитывая специфику русского языка как учебного предмета, требования программы, возможности учащихся? Как воспитать познавательную самостоятельность учащихся, их стремление и умение самостоятельно овладевать новыми знаниями, ориентироваться в новой ситуации речевого общения? Этапы обучения в системе применения методов формирования мыслительной деятельности учащихся могут быть определены в зависимости от того, с каким языковым материалом имеют дело учащиеся – с готовым или с таким, который надо изменить или создать.

На I этапе учащиеся воспринимают, осмысливают, анализируют готовый языковой материал, который преподносится им или в процессе сообщения учителем знаний, или при выполнении упражнений.

На II этапе осуществляется выбор языковых средств по известному образцу связи с изменением данного языкового материала. Таким образом, II этап, закрепляя достигнутое на I, способствует совершенствованию логики мышления учащихся, формирует умения применять знания и навыки в разных ситуациях.

Особым является III этап – этап обучения творческому использованию языковых средств в связи с созданием текстов, предложений, словосочетаний, образованием слов, когда осуществляется частично – поисковая и поисковая деятельности.

Овладение культурой речи на III осуществляется в самых сложных условиях, но особенно эффективно.

Таким образом, три этапа соответствуют рассмотренным выше методам формирования мыслительной деятельности учащихся.

Критерием эффективности примененных методов обучения на заключительном этапе должны явиться проблемные задачи, в процессе решения которых обнаружится, усвоены ли знания, сформированы ли умения, навыки, достигнут ли определенный уровень языкового развития.

Проблемные задачи должны соответствовать типам заданий поискового характера и способам их выполнения, возможным при изучении каждого раздела программы.

Важно, чтобы в результате обучения учащиеся овладели необходимыми знаниями, умениями, навыками, достигли определенного уровня языкового развития, овладели литературной речью, стали грамотными в широком смысле слова.

Список литературы:

1. Текучев А.В. Методика русского языка в средней школе.-М.: 1974.-с.71-73
2. Баринаева Е.А., Боженкова Л.Т., Лебедев В.И. Методика русского языка/ Под ред Е.А.Баринаевой.-М.: 1974.
3. Федоренко Л.П. Принципы Обучения русскому языку.
4. Палей И.Р. Очерки по методике русского языка.
5. Лернер И.Я. Проблема познавательных задач в обучении основам гуманитарных наук и пути ее исследования.-М.1972.

Функциональная грамотность на уроках обучения грамоте

Омарова А.Ж., Якупова Т.К., КГУ «» СОШ № 82

Чтение — это окошко, через которое дети видят и познают мир и самих себя. Оно открывается перед ребенком лишь тогда, когда наряду с чтением, одновременно с ним и даже раньше, чем впервые раскрыта книга, начинается кропотливая работа над словом.

В. А. Сухомлинский

На сегодняшний день самой острой из проблем была и есть потеря у учащихся интереса к чтению. Традиционные методы такие, как передача информации от учителя к ученику в ходе учебного процесса уже являются малоэффективными, так как не отвечают требованиям, которые предъявляются учащимся. Поэтому поменялась и роль учителя в образовательном процессе. Сейчас учитель исполняет не только контролирующую функцию в приобретении знаний, умений и навыков, а

становится руководителем образовательного и познавательного процесса в классе. Он формирует такую среду, в которой осуществляются ряд мероприятий и командная работа учащихся, вырабатываются информационные источники и обеспечивается их доступность, создается атмосфера сотрудничества в коллективе учащихся.

Учебная программа по предмету «Обучение грамоте» является подготовительным этапом для дальнейшего языкового и литературного образования, а также представляет собой основу для всего последующего обучения. Особенностью изучения предмета является формирование функциональной грамотности в процессе освоения навыков аудирования (слушания), говорения, чтения и письма, которая позволяет использовать приобретенные знания, умения и навыки в различных жизненных ситуациях. Выделяются три периода: добукварный, букварный, послебукварный. В первом классе проверяется сформированность слогового способа чтения: осознание общего смысла читаемого текста при темпе чтения, соответствующего программным требованиям; понимание значения отдельных слов и предложений. [2, с. 53]

При проведении уроков обучения грамоте мы поставили перед собой цель: научить детей осознанному, правильному, беглому, выразительному чтению, и, самое главное любви к чтению. Исходя из поставленной цели, мы определили перед собой следующие задачи: способствовать процессу формирования функциональной грамотности, а это значит, учить детей делать выводы, доказывать правильность своих суждений, развивать творческие способности и исследовательские навыки учащихся, речь и воображение, воспитывать интерес к чтению.

Для решения своих задач мы разработали две тетради для дополнительного чтения: первая «Тетрадь для чтения» использовалась нами в букварный период, вторую «Тетрадь - тренажёр» мы планируем использовать в послебукварный период.

При составлении наших тетрадей мы старались использовать задания от простого к сложному. В наши тетради включены задания закрепляющего характера: составление звуковых схем, чтение открытых и закрытых слогов, чтение столбиков слов, чтение небольших текстов. Эти задания направлены на формирование навыков говорения и чтения и письма. При выполнении заданий в «Тетради для чтения» развивается внимание, речь, отрабатываются навыки чтения, пополняется словарный запас. Работу по данной тетради мы используем при подготовке к чтению нового текста, что помогает освоить правильное произношение, безошибочность чтения и понимания текстов.

Во вторую «Тетрадь - тренажёр» мы включили тексты познавательного характера о животных, что, по нашему мнению, поможет вызвать интерес у детей к чтению, так как они не просто будут читать текст, но и узнавать интересные факты из жизни животных. Также, по нашему мнению, эта тетрадь поможет закрепить навыки письма в самостоятельной работе при письме,

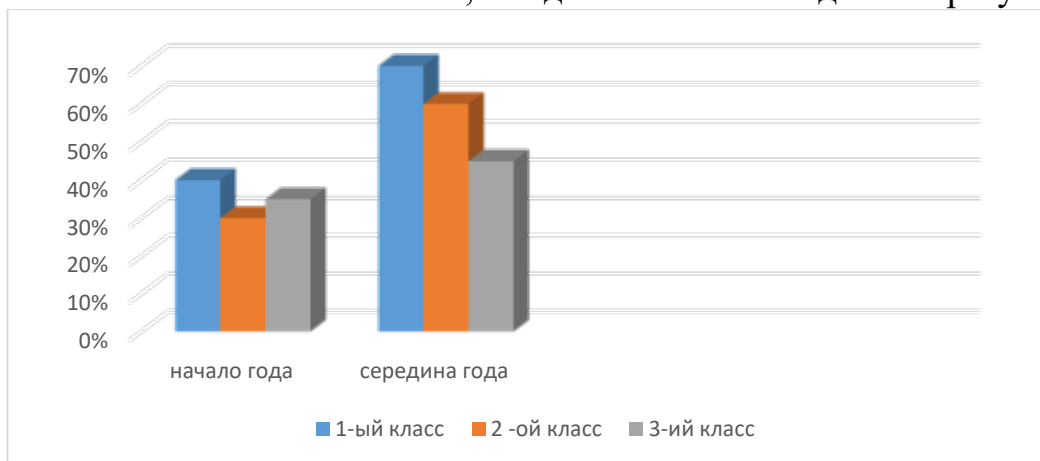
задания направлены на развитие мелкой моторики рук, помогут научить детей рассуждать при поиске ответов на вопросы.

Чтобы отследить результативность применения наших тетрадей, мы решили провести эксперимент среди трёх первых классов: в двух классах дети занимались дополнительно по «Тетради для чтения», в третьем классе – не занимались. В начале года проверили навык чтения вслух по параметрам:

- читают по слогам и целыми словами
- не читают.

Во всех трёх классах в начале года вышли примерно одинаковые результаты. Однако в конце 1 полугодия и начале 2 полугодия результаты существенно изменились. В классах, где использовалась наша «Тетрадь для чтения» качество чтения значительно выше, чем в классе, где учащиеся не пользовались данной тетрадью. Это можно увидеть на диаграмме: количество читающих учащихся в первом классе на начало года – 40 %, во втором классе – 30 %, в третьем – 35 %. В конце 1 полугодия и в начале 2 полугодия количество читающих целыми словами в первом классе - 70%, во втором классе – 60%, в третьем классе – 45%.

Исходя из полученных результатов, можно сделать вывод, что использование в практике нашей «Тетради для чтения» помогает совершенствованию навыка чтения, т.е. достижению ожидаемых результатов.

Работая по данным пособиям, учащиеся быстрее осваивают приёмы слогового чтения, чтение слов и текстов, навыки правильного письма и оформления записей.

Результаты наших наблюдений показали, что у учащихся:

- увеличился словарный запас
- улучшилась устойчивость внимания
- идёт стабильный рост темпа чтения

Сформированность навыка чтения повлияла на развитие речи обучающихся и на повышение качества успеваемости.

Список литературы:

1. Волина В.В. «Занимательное азбукведение». М. Просвещение, 1994

2. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях организации учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2019-2020 учебном году»

3. Кольцова М.К. «Тексты-тренажёры». УМК «Планета знаний», 2010

4. Сухомлинский В.А. «Сердце отдаю детям», Издательство "Радянська школа", 1985

5. Интернет ресурсы: infourok.ru, multiurok.ru.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды игеру – қазіргі заман талабы

Оракбаева М.К., «№82 ЖББОМ» КММ

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар – қазіргі таңдағы өзекті және қызу талқыдағы мәселелердің бірі. ХХІ ғасырдың бас кезіндегі адамзаттың даму үрдісі ақпараттық қоғамның қалыптасуымен ерекшеленеді. Ақпараттық-коммуникациялық технологияны оқытып, белгілі бір деңгейде білім беру қазіргі ақпараттық қоғамның қалыптасқан кезінде өте қажет. Ақпараттық мәдениетті қалыптастыру арқылы білім құндылығы артады, өркениетті елдердің қатарында болу мүмкіндігі туады. Ақпараттық технологияны игеру қазіргі таңда әрбір жеке тұлға үшін қажетті шартқа айналды. Қоғамдағы ақпараттандыру үрдістерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді. Сол себепті қазіргі таңда мектептердің ақпараттық ағынға бейімделуі қажеттігі туындап отыр.

Ақпараттық технологиялар дегеніміз – білім беру ісінде ақпаратты даярлау және оны білімалушыға жеткізу үрдісі. Бүгінгі күні ақпараттық-коммуникацияның жаңа мүмкіндіктерін тиімді пайдалану жолдары өте көп. Білім беруде ақпараттық-коммуникациялық технологияны пайдалану білімалушылардың өзіндік жұмыс түрін дамытуға ықпалы зор. Оқушылардың өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру, өзіндік сараптау, жоспарлау жұмыстарына негізделген оқыту мүмкіндігін қарастырады. Оқыту үрдісі екіжақты үрдіс болғандықтан, оқушының өзіндік жұмысы, дербес іс-әрекеті мұғалімнің басшылығымен қатар олардың ізденімпаздығын, белсенділігін, өз ықыласымен жасайтын әрекетін де керек етеді.

Бүгінгі күні заманауи ақпараттық технологиялар - баланы оқыту мен дамытудың сапалы жаңа мазмұнына сәйкес келетін білім берудің жаңа тәсілі. Бұл әдіс балаға қызығушылықпен оқуға, ақпарат көздерін табуға мүмкіндік береді, білім алу кезінде дербестікті қалыптастырып, зияткерліктерін дамытуға ықпал етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын

енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп атап көрсеткен. Сондықтан қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Ақпараттық технологияны білім беру жүйесінде қолдану, соның ішінде бастауыш білім беру жүйесінің оқу-тәрбие үрдісінде кеңінен пайдалану және бастауыш сынып оқушыларында ақпараттық мәдениет негіздерін қалыптастыру бастауыш сынып мұғалімдерінің басты мақсатына айналып отыр.

Бастауыш сынып мұғалімдерінің тәжірибесіне ақпараттық технологияларды енгізу білім беруді жаңартуға, оқыту сапасын жақсартуға, білім берудің қолжетімділігін арттыруға, ақпараттық кеңістікте оқушылардың үйлесімді дамуына мүмкіндік береді.

Бастауыш мектепте оқытудың басты мақсаты – әр оқушыны қысқа мерзім ішінде үлкен ақпарат ағындарын меңгеруге, түрлендіруге және тәжірибе барысында қолданысқа енгізуге үйрету. Бұл міндетті орындау барысында мұғалім жаңартылған білім беру мазмұнының әдістерімен қатар заманауи ақпараттық технологияларды ұштастыра алады. Осы күні ақпараттық технологияларсыз заманауи мектептерді елестету мүмкін емес. Күннен күнге бастауыш сынып оқушыларының компьютерлік сауаттылығына қойылатын талаптар да артуда. Олар өз бетінше ізденімпаздықпен жұмыс жасап, барлық өмір жағдайларына бейімделе білуі тиіс. Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша әмбебап оқу іс-әрекетін қалыптастыру көзделген. Ақпараттық технологиялар күннен күнге кең етек жайып келеді. Сондықтан ақпараттық сауаттылықты бастауыш сыныптан бастап дамыту қажет. Өйткені білім берудің негізі бастауыш сыныптан бастап қаланады.

Білім беру барысында компьютерлік бағдарламалар арқылы тексеру жұмыстарын, дидактикалық материалдарды дайындауға болады. Ақпараттық технологиялар оқу үдерісін жандандырып қана қоймайды, сонымен қатар оқу мотивациясын арттырады. Бастауыш сыныпта ақпараттық технологияларды қолдану арқылы келесі мүмкіндіктерге қол жеткізуге болады:

- ✓ танымдық іс-әрекеттерін белсендіру;
- ✓ оқушылардың үлгерімін арттыру;
- ✓ электронды оқу материалдарының көмегімен оқу мақсаттарына қол жеткізу;
- ✓ өздігінен білім алу;
- ✓ ақпараттық құзыреттіліктерін арттыру.

Оқыту барысында сабақтың барлық кезеңдерінде (үй тапсырмасын тексеру, жаңа материалды түсіндіру, бекіту, қайталау) ақпараттық технологияларды қолдануға болады. Алайда сандық ресурстарды шамадан тыс пайдалану оқушылардың денсаулығына кері әсерін тигізеді. Сондықтан сандық ресурспен қамтылған сабақ ұзақтығы 1-сынып оқушылары үшін 10 минуттан, 2-4-сынып оқушылары үшін 15 минуттан аспауы тиіс. Сол себепті сабаққа дайындалған кезде мұғалім осыны ескеру қажет. Ақпараттық технологиялар сабақтың негізгі емес, қосалқы бөлігі ретінде қызмет ету керек.

Демек, ол белгілі бір білім беру функциясын орындауға, оқушыға ақпарат ағынын түсінуге, оны қабылдауға, есте сақтауға жол ашу керек.

Оқу үрдісінде оқушылардың танымдық іс-әрекеттерін белсендіруде ақпараттық-коммуникациялық технологияның келесі түрлері қолданылуда:

- интербелсенді тақтаны пайдалану;
- компьютерлік ойындар, компьютерлік бағдарламалар;
- ақпараттық-анықтамалық жүйелер;
- электронды оқулықтар;
- телекоммуникация құралдарын пайдалану;
- мультимедиялық бағдарламалар және т.б.

Ғалым В.Красильникованың берген анықтамасына сүйенсек, ақпараттық білім беру ортасы (АБО) – танымдық іс-әрекеттерді сүйемелдеуді және ақпараттық ресурстарға қол жеткізуді қамтамасыз ететін ақпараттық технологиялар негізінде құрылған оқытуға қажетті психологиялық-педагогикалық шарттар, қазіргі оқыту технологиялары мен бағдарламалық-әдістемелік құралдар жиынын бере алатын және білім алудың материалдық рухани жағдайларын жасай алатын көп аспектілі, толыққанды, әлеуметтік-психологиялық нақты орта.

Бастауыш сыныпта ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдануға келесі факторлар себепші болып отыр:

- бастауыш мектептен бастап оқушылардың ақпараттық ойлау қабілеттерін дамыта отырып, бүгінгі ақпараттық қоғамға бейімдеу;
- бастауыш мектеп оқушыларының ақпараттық мәдениеттіліктерін қалыптастыра отырып, оларды әлемдік ақпараттық білім кеңістігіне еркін енуге даярлау.

Қорыта келгенде, жалпы жаңа технология – оқушыны белсенді әрекетке жеткізетін, танымдық белсенділігін арттырып, өз мүмкіншілігіне жол ашатын, өмірге көзқарасы жоғары, білімді ұрпақ тәрбиелеудің көзі. Ақпараттық-коммуникациялық технология – бұл оқу үрдісінің жаңа компьютерлік бағдарламалар негізінде жасалуы, мультимедиялық ақпараттармен толықтырылуы, соңғы үлгідегі ақпараттық-коммуникациялық мүмкіндіктерді пайдалануы болып табылады. Ақпараттық қатынас технологиясының өзгеше мүмкіндіктері рефлексия, салыстыру, синтездеу, талдау, байланыстарды, заңдылықтарды анықтау, топтасып өзара әрекетке бару секілді қабілеттерді қоса алғанда ептілік пен дағдыны дамытуға мүмкіндік береді.

Бүгінгі таңда білім беруді ақпараттандырусыз ұйымдастырып, жоспарлау мүмкін емес.

Ақпараттық-коммуникациялық технология сабақты әртүлі әдіс-тәсілдермен ұйымдастыруды, өз бетімен пән мазмұнын оқып үйренуді, пән бойынша қосымша ақпараттық-анықтамалық мәлімет алуды, дидактикалық, әдістемелік, ғылыми ақпараттық материалдарды жинақтауды, оқу үрдісін қоғам талабына сай ұйымдастырып, жандандыруды көздейтін қажетті құрал болып табылады.

Пайдаланылган әдебиеттер:

1. Білім беру жүйесіндегі ақпараттандыру инфрастр�урасы, Ж.С.Сарыпбеков //Қазақстан жоғары мектебі, 1995
2. Жаңа технологияларды пайдалану жолдары, К.Сариева //әдістеме 2001
3. Оқытуда компьютерлік технологияны пайдалану

Ситуации формирования активности школьников посредством использования критериального оценивания на уроках математики в начальной школе

Лустина А.В., Рожкова И.В., КГУ «Гимназия № 38»

Центральной фигурой современного образовательного процесса является ученик как личность. Школа – это социальный институт, который способен раскрыть индивидуальность и способность каждого ученика. Одна из основных задач современной общеобразовательной школы – формирование всесторонне развитой личности.

В настоящее время важность индивидуальности каждого учащегося составляет главную и приоритетную ценность, от которой проектируются все звенья образовательного процесса, в том числе и урок. [1]

Основная характеристика личностно - ориентированного образования - это учебная ситуация, как ведущая составляющая педагогического процесса. Данная ситуация на уроке способна активизировать личностные функции каждого учащегося.

Мы на уроках создаём такие учебные ситуации, в которых каждый учащийся становится активным участником учебного процесса. Поэтому на каждом уроке перед нами стоит задача о необходимости вооружить каждого учащегося такими инструментами, которые используются для получения знаний самостоятельно. С учётом возрастных особенностей учеников начальной школы, у которых внимание на уроках направлено на близкую мотивацию (получить похвалу учителя; лучше всех и быстрее справиться с заданием) мы применяем на уроках такие формы работы, где у *каждого* ученика есть возможность быть вовлеченным в учебный процесс.

Работая в обновлённой системе образования, мы на каждом уроке используем критериальное оценивание, которое помогает нам проследивать успех каждого ученика.

Критериальное оценивание позволяет формировать у обучающихся способность контролировать и оценивать свою деятельность, устанавливать и устранять причины возникающих трудностей в процессе обучения по формированию функциональной грамотности и навыков широкого спектра. [2]

С помощью выработанных критериев оценивания мы определяем на какой стадии находится учащийся при изучении конкретного раздела и что необходимо сделать, если у учащегося возникают трудности для достижения цели обучения. А также используем непрерывность процесса оценивания, что позволяет нам отслеживать прогресс учебных достижений обучающихся.

Как показывает наша практика, многие дети испытывают определённые трудности при формировании навыка письменного деления многозначного числа на однозначное, двузначное и трехзначное числа. Мы видим, что причина деления на однозначное число стоит в плохом знании табличных случаев умножения и деления, а алгоритм, по которому выполняется письменное деление на двух/ трехзначные числа, довольно громоздкий. Для того, чтобы обеспечить осознанность знания алгоритма, мы ориентируем учащихся на выявление признаков, которые характеризуют данный алгоритм. И, конечно же, закрепление изучаемого алгоритма совмещаем с практическими решениями, что способствует выработке первоначальных умений. Пример формативного оценивания представлен в Таблице 1.

В процессе изучения алгоритма деления многозначного числа на однозначное, мы предлагаем тем учащимся, которые не делают ошибок, в подробных рассуждениях объяснять материал тем учащимся, которые испытывают определенные затруднения. Здесь мы применяем метод «Подумай и поделись», который позволяет ученикам размышлять над вопросом или проблемой, а затем поделиться этими размышлениями с другими. [3]

В данном случае происходит развитие мышления и речи учащихся, кроме того их социальное взаимодействие способствует более глубокому овладению алгоритмом деления.

Таблица 1

Раздел	3А Внетабличное умножение и деление
Подраздел	1.2. Операции над числами
Цель обучения	3.1.2.3** - применять сочетательное, распределительное свойства умножения для рационализации вычислений;
Уровень мыслительных навыков	Знание, понимание, применение
Критерии оценивания	применяет сочетательное, распределительное свойства умножения
Задание.	301:7 [1]
<i>Найдите значения выражений применяя сочетательное</i>	240:15 [1]
<i>распределительное свойства</i>	2160:40 [1]
	570:30 [1]
Критерий оценивания	Дескрипторы: Обучающийся
применяет распределительное свойство умножения относительно сложения	301:7=(280+21):7
применяет деление числа на произведение	240:15=240:(3x5)
применяет деление суммы на число	2160:40=2000:40+160:40
применяет деление числа на произведение	570:30=570:(3x10)

Следующая сложность, по нашим наблюдениям, у учащихся возникает при вычислении значений выражений, когда в частном получается нуль (в частности при делении трёхзначного числа на однозначное с остатком). Мы это объясняем тем, что многие учащиеся не определяют количество цифр в частном и выполняют вычисления без рассуждения. Чтобы избежать подобных ошибок при вычислениях, мы применяем технику «Плюс-Минус-Интересно», которая формирует навыки обработки информации и умение управлять собой. Этот метод позволяет изучить тему, уводит учеников от их начальной эмоциональной реакции к проблеме и побуждает их к размышлению над недостатками и ошибками в вычислениях. Пример формативного оценивания представлен в Таблице 2

Таблица 2

Раздел	Раздел 3С - Письменное умножение и деление	
Подраздел	1.2. Операции над числами	
Цель обучения	3.1.2.11 - применять алгоритмы умножения и деления дву/трехзначных чисел на однозначное в случаях вида $28 \cdot 3$, $269 : 2$, $84 : 3$, $538 : 2$	
Уровень мыслительных навыков	Знание, понимание, применение	
Критерии оценивания	применяет алгоритмы деления трехзначных чисел на однозначное	
Задание. <i>Найдите значения выражений и сделайте проверку</i>	554:5	[2]
	932:3	[2]
	641:2	[2]
Критерий оценивания	Дескрипторы: Обучающийся	
применяет алгоритм деления с остатком и делает проверку	$554 : 5 = 110$ (ост.4)	$110 * 5 + 4 = 554$
применяет алгоритм деления с остатком и делает проверку	$932 : 3 = 310$ (ост.2)	$310 * 3 + 2 = 932$
применяет алгоритм деления с остатком и делает проверку	$641 : 2 = 320$ (ост.1)	$320 * 2 + 1 = 641$
	баллов из 6	

Наблюдения показывают, что применение на каждом уроке критериального (формативного) оценивания совместно с различными техниками в результате многократного целенаправленного применения методов активизации, происходит качественное изменение в знаниях и совершаемых действиях учащихся. Знания становятся действенными

Современное общество испытывает необходимость в таких людях, которые могли бы быстро приспосабливаться к меняющимся обстоятельствам, были бы творческими и активными, способными видеть проблемы, принимать решения, критически мыслить, эффективно обмениваться идеями и работать в группе, в команде. Активное вовлечение учащихся в процесс обучения, посредством применения на уроках критериального оценивания и различных активизирующих методов, делает обучение более осознанным, актуальным, мотивирующим. Используя активные методы обучения на своих уроках, мы надеемся, что учащиеся придут не только к осознанию и пониманию

изучаемого материала, но и к тому, что у них появится мотивация к самостоятельному изучению предмета.

Список литературы:

1. Абдыкаримов Б.А., Мамерханова Ж.М., Соколова М.Г. Методическое пособие к изучению курса «Педагогика профильного обучения». – Караганда, 2007. – 245 с.
2. Инструктивно-методическое письмо 2019-2020 уч.г.
3. Методы Активного Обучения и Преподавания для Основного Уровня 3.

Формы работы с одаренными учащимися в условиях обновленного содержания образования

Семенюк Л.А., КГУ «Гимназия №93», Шигабутдинова Л. А., СОШ № 34

В современном обществе самой большой ценностью признана свободная, развитая и образованная личность, способная жить и творить в постоянноменяющемся мире. Каждый ученик является личностью, обладает неповторимыми индивидуальными особенностями и способностями к обучению. Нам, учителям, в условиях обновленного содержания образования необходимо так организовать деятельность учащихся, чтобы способный, одаренный ученик развивал не только способности, но и свою эрудицию, память, ум, речевую культуру, трудолюбие, дисциплинированность, ответственность, которые являются неперенными спутниками создания ситуации успеха у учащихся.

Мотивация – это сложный, многоуровневый регулятор поведения и деятельности человека. При работе с одарёнными детьми важно делать акцент именно на внутреннюю мотивацию, поскольку она направлена на содержание учебного процесса и обладает высокой побудительной силой. Одной из главных задач современной школы является выявление одаренных детей и организация системной работы с ними. Для выявления повышенных способностей ребенка используются различные методы и методики:

- наблюдение, анкетирование;
- опросники;
- «Оценка общей одарённости ребенка»;
- «Карта одарённости» и др.

Принципы педагогической деятельности в работе с одаренными детьми:

- принцип индивидуализации и дифференциации обучения;
- принцип создания условий для совместной работы учащихся при минимальном участии учителя;
- принцип свободы выбора учащимся дополнительных образовательных услуг, помощи, наставничества.

В условиях обновленного содержания образования формы и приемы в рамках отдельного урока должны отличаться значительным разнообразием и направленностью на дифференциацию и индивидуализацию работы:

- групповые формы работы,
- творческие задания,
- вовлечение учащихся в самостоятельную познавательную деятельность,
- дискуссии,
- диалоги.

При организации работы классного руководителя свою работу необходимо начать с планирования. В планировании классный руководитель должен отразить диагностику одаренности и наметить задачи и формы работы с одаренными учащимися. Для этой успешной работы с одаренными детьми необходимо:

1. Создание подсистемы диагностики одаренности учащихся школы и организация эффективного функционирования этой системы.

2. Расширение и совершенствование деятельности психологической службе в школе.

3. Включение проблемы работы с одаренными детьми как приоритетного направления в систему научно-методической и опытно-экспериментальной работы учителей школы.

4. Осознание важности этой работы каждым членом коллектива школы и усиление в связи с этим внимания к проблеме формирования положительной мотивации к учению.

5. Создание и постоянное совершенствование школьной методической системы и предметных подсистем работы с одаренными учащимися.

6. Признание руководством и коллективом школы того, что реализация системы работы с одаренными учащимися является одним из приоритетных направлений в работе школы.

7. Включение в работу с одаренными учащимися в первую очередь учителей, обладающих определенными качествами: учитель для одаренного ребенка является личностью, продуктивно реагирующей на вызов, умеющей воспринимать критику и не страдать от стресса при работе с людьми более способными и знающими, чем он сам.

В каждом возрасте следует опираться на разные мотивы обучающихся. В начальных классах – это познавательные мотивы (интерес к новым знаниям, фактам, учебным умения и навыкам), в среднем звене – позиционные мотивы. Приёмы, способствующие формированию мотивации, разнообразны. Они направлены на создание благоприятной психологической атмосферы, поддерживающей познавательную активность учащихся, в том числе:

- включение в коллективные формы деятельности,
- привлечение учеников к оценочной деятельности и формирование адекватной самооценки.
- сотрудничество ученика и учителя

Использование в учебном процессе ролевых игр, позволяет:

- активизировать творческий процесс на уроке.
- организовать дискуссию, живой обмен мнениями.
- неформальное общение между учениками, развивая при этом коммуникативность

Но при этом мы заметили, что способным детям не хватает темпа продвижения, сложности и оригинальности заданий. Они быстро утрачивают интерес к ежедневным однообразным занятиям. Использование дифференцированного метода и индивидуального подхода позволило нам устранить проблему.

Какие же творческие задания можно предложить таким ученикам?

- Придумать загадку;
- Составить чайнворд, кроссворд, ребус;
- Составление математических задач и сказок на определенную тему;
- Составление раскрасок с математическими примерами и орфографическими правилами;

С одаренными детьми также необходимо проводить индивидуальную работу. На основе диалога и совместного поиска помочь таким детям выработать наиболее эффективную стратегию индивидуального роста и разработать индивидуальный образовательный маршрут развития их способностей. Для таких детей мы регулярно проводим консультации.

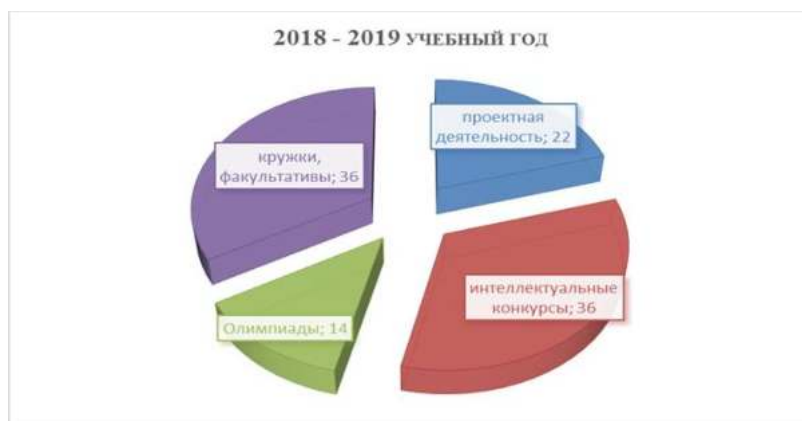
Немаловажное значение для повышения мотивации одаренных учащихся является внеурочная работа по предметам.

Что касается форм и методов внеурочной работы, то широкими возможностями выявления и развития одаренных учащихся обладают:

- факультативы, кружки;
- интеллектуальные игры различного уровня;
- олимпиады Знаний;
- проектная деятельность;

Из 128 учащихся 2 -4 классов принимают участие во внеурочной деятельности 28% человек.

Диаграмма «Участие талантливых и одаренных учащихся начальных классов во внеурочной деятельности»

Личность учителя является ведущим фактором любого обучения. Не является исключением и ситуация с учителем для одаренных детей. Наиболее значима для успешности работы учителя его общая личностная характеристика:

- разрабатывает гибкие индивидуальные программы;
- создаёт тёплую, эмоционально безопасную атмосферу в классе;
- предоставляет учащимся обратную связь;
- использует различные стратегии обучения;
- уважает личность, способствует формированию положительной самооценки ученика, уважает его ценности;
- поощряет творчество и работу воображения, стимулирует развитие умственных процессов высшего уровня;
- проявляет уважение индивидуальности ученика.

Несомненно, основное требование к педагогам одаренного ребенка - безусловное понимание и уважение к его личности. Главная задача взрослого привить ребенку вкус к серьезной творческой работе. Педагогу всегда следует помнить, одаренные дети очень самолюбивы, легко ранимы. Поэтому от него больше всего требуются качества личностные, душевные, а не только интеллектуальный и методический «багаж». Необходимо чтобы в процессе воспитания и обучения присутствовало сотворчество взрослого и ребенка. Каждый педагог должен помнить: «Цели, которые вы ставите в развитии способностей одаренных детей, – реальны. Главное - верьте и действуйте».

Список литературы:

1. 1.Андреев В.И., Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. Основы педагогики творчества[Текст]//-Казань,2007.

2. Исследовательская деятельность учащихся в современном образовательном пространстве: Сборник статей / Под общей редакцией к. пс. н. А.С. Обухова. М.: НИИ школьных технологий, 2006.

www.researcher.ru. Интернет-портал по исследовательской работе школьников

Бастауыш мектепте оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық әдістері, тәсілдері, технологиялары

Маханова М.Е. Омарова Н.А.«№12ЖББОМ»

Бастауыш мектеп - бұл оқушы тұлғасы мен санасының дамуы қуатты жүретін, ерекше құнды, қайталанбас кезең. Сондықтан да, бастауыш білім-үздіксіз білім берудің алғашқы басқышы. Бастауыш мектеп балаға белгілі бір білім ғана беріп қоймай, оны жалпы дамыту, яғни сөйлеу, оқу, қоршаған ортаға дұрыс көзқараста болу, жағдайларды объективті түрде бақылап, талдау жасауға

үйрету, ойын дұрыс айтуға, салыстыра білуге, дәлелдеуге, сөйлеу мәдениетіне үйретеді.

Әрине, бастауыш сынып оқушысының зейіні тұрақсыз, қабылдау мүмкіндіктері де әртүрлі болады. Дегенмен әр баланың бір нәрсеге бейімі болады.

Бейімділік- оянып келе жатқан қабілеттің алғашқы белгісі. Баланың жасырып, тіпті тым тереңде жатқан қабілеттерінің көрінуіне мүмкіндік жасау тек оқыту үрдісі кезінде үлкендердің басшылығымен жүзеге асады.

Педагогикалық ғылымы еш нәрсеге бейімі жоқ, қабілетсіз адам болмайды деп дәлелдейді. Сол себепті, балалардың қабілетін кеңінен өрістете дамытуға тек мектеп қана мақсатты түрде ықпал ете алады. Өз сабақтарымызда оқыту мен тәрбиелеудің әр түрлі тиімді формаларын қолданамыз.

Атап айтқанда, Қараевтың «Денгейлеп-саралап оқыту технологиясын» алсақ өз бетімен дами алатын, әр түрлі өмірдің қиындықтарына төзе білетін, белсенді, білімді оқушы болуға тәрбиелейді. Сонымен қоса, бастауыш сынып оқушыларын көбірек ойынға, бірлескен жұмысқа бағыттағанда ғана балада креативті ойлау дағдысы дамып, шығармашылықпен жұмыс істеуге дағдыланады. Шығармашылық қабілет баланың табиғатында болуы мүмкін. Біздің міндетіміз - оқушының бойында жасырынып жатқан мүмкіндіктерді ашып көрсету.

Үнді халқының тарихи тұлғасы Махатма Гандидің «Егер сен болашақтағы өзгерісті байқағың келсе, сол өзгерісті уақытында жаса» деген ілімін негізге ала отырып, оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелеу қажет. Шығармашылық тапсырмалар оқушыларға зақым келмейтіндей және мәжбүрлемей, оқушының шынайы білімінің тереңдігін көрсетеді. Олар оқушының креативті ой-санасын дамытып ойлануды үйретеді. Сондықтан сабақ барысында «ойлап табыңыз», «құрастырыңыз», «салыстырыңыз», «түзетіңіз», «дәлелденіз», «жинақтаңыз», «мағынасына қарай бөліңіз» деген тапсырмаларды ұсынуды қажет етеді.

Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға әр түрлі әдіс - тәсілдерді қолдануға болады.

Көптеген ғалым - педагогтардың, практик - мұғалімдердің тәжірибесіне сүйенсек, оқу - тәрбие үрдісі негізінде дамыту мәселесінде басты рөлді ең алдымен, оқушының өз бетімен әрекеті, белсенділігі атқарады.

Себебі, сабақ қанша сапалы болсын немесе мұғалімнің білімі, тәжірибелік шеберлігі мол болсын, бірақ бала тарапынан өзіндік белсенділік, әрекет болмаса жұмыстың нәтижелі, сапалы орындалуы мүмкін емес.

Өз дәрежесінде өзіндік жұмыс жасауға соңғы жылдары сапалы түрде бетбұрыс жасалуда. Оған дәлел - оқушыны дамытуға бағытала құрылған жаңа бастауыш білім мазмұны, соның негізінде жазылған жаңа оқулықтар. Себебі мұнда оқушының өз бетімен білім алып, дамуына жете мән беріле бастады. Кезінде өздік жұмыстың бала дамуындағы рөлін жете көре білген және ол жөнінде еңбек жазған қазақ зиялыларының бірі, ағартушы, ғалым - А.Байтұрсынов.

Автордың пікірінше, бала білімді тәжірибе арқылы өз бетімен алуы керек. Ал мұндағы мұғалімнің қызметі - балаға орындалатын жұмыс түрлерін шағындап беру және қойылған мақсатқа жету үшін бағыт - бағдар беріп отыру.

Оқушылардың өзіндік жұмысы - мұғалімнің қажетті нұсқаулары бойынша оқушының оқу жұмысының жеке дара және ұжымдық түрі. Өзіндік тапсырмаларды орындау барысында оқушылардан белсенді ойлау талап етіледі. Осының нәтижесінде оқушылар өздігінен бақылауды үйренеді, оларда тапсырылған істі орындаудағы жауапкершілік сезім, еңбексүйгіштік, табандылық, ұйымшылдық, бір-біріне деген жолдастық көмек қалыптасады.

Оқушылардың өзіндік жұмысының педагогикалық тиімділігі - мұғалімнің жұмысқа жасаған басшылығының сапасымен байланысты.

Бастауыш сыныптарда оқытудың маңызды мақсаттарының бірі - оқушыларда өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру.

Өзіндік жұмыстың негізгі ерекшелігі - оқушының берілген тапсырманы мұғалімнің көмегінсіз орындауы.

Бастауыш сынып оқушыларымен жүргізілетін өзіндік жұмыс түрлері:

1. Логикалық дамытушы ойындармен берілген тапсырмалар: құрастырмалы ойындар, ребус, сөзжұмбақ, анаграмма;

2. Берілген тапсырманы түрлендіру бағытындағы жұмыс түрлері (кері есеп құру, мәтіннің мазмұнын өңдеу, т.б.)

3. Өз ойынан еркін тақырыпқа құрастыруға берілген әдеби шығармашылық бағыттағы жұмыстар: өлең құрастыру, әңгіме, шығарма жазу, т.б.

Бастауыш мектепте оқу үдерісін ұйымдастыруда басты назар аударатын мәселе - оқушылардың ауызша, жазбаша ой-өрісін дамыту, яғни сауатты да шығармашыл тұлғаны тәрбиелеу.

Енді бастауыш сынып оқушыларымен жүргізіліп жатқан жұмыстарға тоқталсақ:

1. **«Сөздің әрбір дыбысынан сөз тудыру»** жұмысы.

Баланың сөздік қорын молайтып, жаңа сабақты меңгеруде өте көп пайдасы тиеді.

Қандай? Қай? сұрақтарына жауап беретін сөздер немесе Сын есім тақырыбы кезінде тақтаға «Әсем қандай қыз?» деген сөйлем жазылады. Әсем сөзінің әрбір дыбысынан Әсемнің бойындағы жақсы қасиеттерді жазғызамын.

Ә - әдемі, әдепті, әділетті т.б.

С - сұлу, сүйкімді, сезімтал т.б

Е - епті, еңбекқор, елгезек т.б

М - мейірімді, мәдениетті, момын, т.б.

Енді осыны тірек сөз ретінде пайдалана отырып, «Әсем» деген тақырыпта мәтін құрады. Сонда мына төмендегідей мәтін құрастырылды.

Әсем әдемі, әрі әдепті қыз. Әсем өте сұлу да, сүйкімді. Оның сүйкімді қылықтары өте көп. Айтар болсам ол епті, еңбекқор, елгезек. Ол үлкенге де, кішіге де мейірімді. Ол- мәдениетті қыз. Әсемнің мінезі де салмақты. Әсемнен мықты дос шығады.

2. **«Салыстыру»** жұмысы арқылы сөйлем құрату.

Тақтаға сурет ілініп, суреттегі зат сипатталады. Мұндай жұмыс түрі арқылы сын есімді меңгерсе, салыстыру арқылы сөйлем құрап, салыстыру ұғымы қалыптасады. Сауаттылығы, шығармашылық ойы арта түседі.

3. «Сөзден сөз тудыру» жұмысы. Мүмкіндік деңгейінде орындалады.

Тақтаға «Қарындас», «Қарындаштар», «Қарлығаш» сөздері жазылады. Үш қатардағыларға бөлініп беріледі.

Балалар өз алдына сөздерді сауатты жазып үйрене отырып, ойлау қабілеті, байқампаздық қабілеті арта түседі. Жұмыс әр сабақта өзгертіліп беріледі.

4. Сөздің соңғы дыбысынан басталатын сөз тудыру.

Кісі аттары: Самат, Талғат, Темір, Рахат

Жер-су аттары: Шымкент, Темір, Рига, Алматы.т.б.

Деңгейлеп оқыту жұмыс түрлері ретінде пайдалануға болады.

5. Сөйлем.

Тақырыбы: Көктем. Тапсырма: лепті сөйлемдер құрап, оны хабарлы сөйлемге айналдыру.

1.Алақай, көктем келді! Әттең, қар еріп барады! Көктем ауасы неткен керемет еді! т.б.

2. Көктем келді. Қар ери бастады.Көктем ауасы тамаша.

Жұмыс барысында оқушылар салыстырып, ортақ белгілерін табады.

Бүгінгі таңда шығармашылықты дамытудың жаңа технологиясы - оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау.

Мысалы: Сурет арқылы жұмыс түрі.

- Бұл суретте не болып жатыр?

-Мына бейнелеу туралы не айтуға болады?

-Тағы не көріп тұрсыңдар?

-Кім толықтыра алады?

Нәтиже: Оқушы өз түйінін айта біледі, жұмысты топпен бірге талдап, әр оқушы өз ой-тұжырымымен бөліседі.

Бастауыш мектепте оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық әдіс-тәсілдері, оның бағдарлама мазмұнына сай болуы, түрлі мазмұнда және формада көрініс табуы, оқушыны шығармашылық бағытта жұмыс істеуге баулиды.

Пайдаланған әдебиеттер:

1.А.Байтұрсынов «Бастауыш мектеп», «Қазақша оқу жайынан», «Мектеп керектері»

2.Қараев Ж.А. Педагогическая технология дифференцированного обучения. Алматы, 1999.5-17 бет, 17-21 бет.

Саралап оқыту әдісін дүниетану сабағында қолдану арқылы оқушылардың білім сапасын көтеру

Абугалиева С.Н., М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия

Бүгінгі таңда оқушының өздігінен білім алуы үшін белсенді оқу іс-әрекетін ұйымдастыру оқу үрдісіне қойылатын негізгі талаптардың бірі. Жаңартылған білім беру бағдарламасының негізгі бағыты оқушының алған білімді өмірде қолдана алуын қамтамасыз ету және сындарлы шешім қабылдауға мүмкіндік беретін тұлғалық қасиеттерді дамыту еді. Ол үшін әр оқушы өзінің мүмкіндігін, ерекшелігін толық көрсете алатындай оның тұлғалық дамуына жағдай жасалу керек.

Бастауыш сыныпта оқытылатын дүниетану пәні негізгі мектептегі қоғамдық – гуманитарлық ғылымдар циклі пәндерінің негізі болып табылады. Дүниетану пәні - тарихқа бастар жол. Ал пән бойынша сынып оқушыларының бойынан мынандай белгілер байқалды:

- пәнге деген қызығушылықтың болмауы;
- берілген тақырыптарды ауыр қабылдауы;
- жиынтық бағалау нәтижесінің төмендеуі әсерінен пән бойынша білім сапасының төмен болуы;

Кез-келген сынып дайындық дәрежелері мен даму деңгейлері және оқуға деген көзқарастары мен қызығушылықтары әртүрлі деңгейдегі оқушылардан тұрады. Іс - тәжірибемде байқағанымдай, тұлғалық және интеллектуалдық ерекшеліктері есепке алынбай жас категориясы бойынша бір сыныпқа жиналған оқушылардың білімді игеруі біркелкі, тең дәрежеде алдыға жылжуы мүмкін емес. Сондықтан, оқушылардың танымдық іс-әрекеттерін, жеке тұлғалық ерекшеліктерін ескере отырып, білім-біліктерін дамыту үшін, әр оқушының білім сапасын жоғарылату мақсатында дүниетану сабағында саралап оқыту әдісін іс-тәжірибемде қолдана бастадым. Саралап оқыту тәсілін пайдалануда оқушы бағдарламаға сай білімді игеріп қана қоймай, әрі қарай білімін дамытуға мүмкіндік алады.

Сыныптағы саралау жұмысының жеті тәсілі бар: «Тапсырма», «Қарқын», «Дереккөздер», «Қорытынды», «Диалог және қолдау көрсету», «Бағалау», «Жіктеу».Сараланған тапсырмаларды сабақтың әр кезеңінде: жаңа сабақ, өткен сабақты қайталау және сабақты бекіту, тіпті, үйге тапсырма бергенде де пайдаландым. Әр оқушының дамуында өзіндік ерекшеліктері бар. Жаңа бағдарлама талабын негізге ала отырып, оқушының жанын жараламай, оқуға деген қызығушылығын арттыратындай жұмыс түрлерін ұйымдастырдым. Мысалы, саралаудың «Тапсырма» тәсілі бойынша үйге берілген тапсырманы сұраған кезде оқушының жауап беруге қиналатын іс-әрекетінен бастамауды, жұмысты оқушы өз білімін достарымен, мұғаліммен бөлісуді қалаған жағдайда ұйымдастыруды жөн көрдім. Оқушыларға тапсырма берілген соң «Бағдаршам» әдісін пайдаланады. Тапсырманы түсініп отырғандар жасыл

түсті, сұрағы барлар сары түсті, түсінбей, орындамай отырғандар қызыл түсті көтереді. Тапсырманы жеңіл қабылдап, орындап отырғандарға қосымша тапсырма беріледі. Сұрағы барларға түсіндіріледі. Ал мүлдем түсінбей отырғандармен жеке жұмыс түрі ұйымдастырылады. Сабақ соңында «Сөйлемді аяқта», «Білім қоржыны», «Жетістік баспалдағы», «Бас бармақ», «Бес саусақ» және тағы да көптеген кері байланыс түрлері арқылы оқушылардың оқу материалын қаншалықты түсінгендігі анықталды. Келесі сабақтың бас кезінде сол тақырып бойынша қызықты ақпарат айтудан немесе тақырыпқа сай бейнежазба көрсетуден бастаймын. Мысалы «Тарихи мұражайлар не үшін қажет» тақырыбын өткенде «Мұражайға барып көрдің бе?» деген сұрақ қою арқылы немесе мұражайларға байланысты бейнежазба көрсетіліп, «Өлкетану мұражайынан нені білуге болады?» деген сұрақтар арқылы өтілген материалды қайта еске түсіреміз. Осы уақытта оқушылардың кейбірі «Сәйкестендір» тапсырмасы арқылы мұражай атаулары мен мұражай суреттерін сәйкестендіру сияқты сәл күрделі тапсырмаларды орындап жатады.

Жаңа сабақты түсіндіру кезеңінде де саралап оқыту әдісін пайдаланған абзал. Мұғалім жаңа тақырып өтпес бұрын оқушы дайындығын алдын-ала ойластыруы керек. Бұндай дайындық оқушының жаңа тақырып туралы өздігінен білім алуға мүмкіндік береді. Қабілеті жоғары оқушыларға «Менің өлкемнің өнеркәсібі мен ауылшаруашылығы» тақырыбын өтпес бұрын үйде өнеркәсіп пен шаруашылық түрлері туралы біліп келулері тапсырылады. Осындай іс-әрекетке бірте-бірте барлық оқушылар жұмылдырылады. Келесі баспалдақ-берілген тақырып бойынша реферат жазу. Бұл өте жақсы нәтиже береді. Себебі, тақырып бойынша білімдерін тереңдетіп қана қоймай, қосымша әдебиетпен жұмыс жасауға үйренеді. Саралаудың «Қарқынды» тәсілін оқушылар топпен жұмыс жасағанда пайдаландым. Көп жағдайларда топтағы жұмысты белсенді оқушылар орындап, қалғандары сондай оқушылардың көлеңкесінде қалып жатады. Әрине, ол мұғалім үшін де, оқушы үшін де өте тиімсіз. Осы тұста әр топтағы кейбір оқушыларға тақырып мазмұнына сәйкес, мақсатқа жетуге бағытталған жеке тапсырма ұсынылған абзал. Мысалы, «Менің өлкемнің өнеркәсібі мен ауылшаруашылығы» деген тақырыпты өткенде әр топтағы белсенді, алғыр оқушыларға «Сенің болашақ кәсібінді бастау үшін Қазақстанның қай жері қолайлы болады, неліктен?», «Экономикалық тұрғыда қандай пайда келтіруді жоспарлайсың?» деген сұрақтарды негізге ала отырып, «Мен -болашақ кәсіпкермін» тақырыбында эссе жазу тапсырмасы берілді. Ал кейбір оқушыларға тапсырманы орындау барысында жан-жақты әрі нақты көмек қажет болады. Осы кезде саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілін пайдаланамын. Бұл тәсілді қолдану барысында сөзбен қолдау және ынталандыру маңызды рөл атқарады. Тағы да «Қазақстанда ғылымның дамуы» тақырыбын өткенде күрделі дереккөздермен жұмыс жасай алатын оқушыларға саралаудың «Дереккөздер» тәсілі арқылы «Қосымша ақпарат көздерін пайдаланып, сен тұратын облыста, қалада Қ.Сәтбаевтың есімімен аталатын қандай нысандар бар екенін анықта» деген тапсырма беріледі.

Осындай жұмыстың нәтижесі оқушылардың ғылыми жобаға қызығушылықпен қатысуға көмегін тигізді. Саралап оқытуды сабағымда қолдана отырып, мынандай нәтиже көрсеткені байқалды:

-оқушылардың дүниетану пәні бойынша білім сапасының артқаны байқалды;

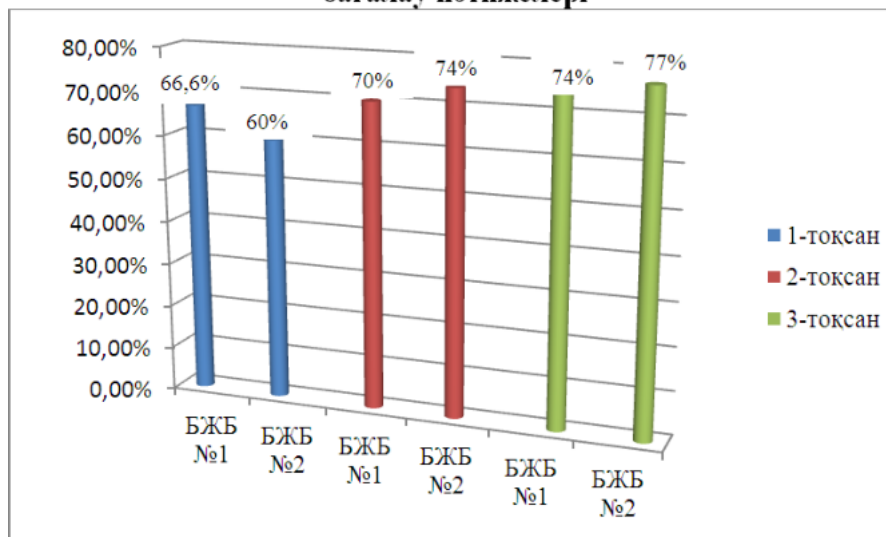
-пәнге деген қызығушылығы артты; «Менің сүйікті пәндерім» тақырыбында алынған сауалнама нәтижесінде оқушылардың 84 % дүниетану пәнін белгілеген.

-оқушының іздену дағдысы қалыптасып, жауапкершілігі артты;

-әр оқушының өз-өзіне деген сенімділігі нығайды;

Осыдан кіші мектеп жасындағы оқушыларға саралап оқытуды тиімді пайдалану арқылы білім сапасын арттыруға болатынын байқадым. Себебі, саралап оқыту әдісінің негізгі ұстанымы-үлгермеушілікті жою, яғни үлгерімі төмен оқушыларға қосымша түсіндіру жұмыстарын жүргізу болып табылады.

Дүниетану пәнінен оқушылардың бөлім бойынша жиынтық бағалау нәтижелері

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Ж.Ж. Қожамқұлова «Жаңа ақпараттық педагогикалық технологиялар», Алматы, 2013ж.

2. Новикова Л.И. «Дифференцированный подход к учащимся в процессе обучения» «Начальная школа» №1, 2002г.

Бастауыш сыныпта әдебиеттік оқу пәнінен сабақ құрылымын тиімді жоспарлау

Джолимова Ж.З., Уатаева А. У., «№53 ЖББОМЛ» КММ

Жас ұрпақты жан – жақты жетілген, ақыл – парасатты, ой – өрісі биік, бәсекеге қабілетті азамат етіп тәрбиелеу – қоғамымыздың ең өзекті мәселесі. Өсіп келе жатқан ұрпақты ойлы да іскер, өзіне – өзі сенімді, интеллектуалдық деңгейі биік азамат етіп тәрбиелеуде мектептің алатын орны ерекше. Біздің міндетіміз – жеке тұлғаны дамытып, білімге деген сенімін нығайту, оқуға қызығушылығын оятып, ынтасын арттыру. Бұл әр мұғалімнің шығармашылық ізденіспен жаңаша істеуін қажет етеді. Білім негізі мектеп қабырғасында бастауыш сыныптан басталатыны белгілі. Бастауыш саты – білім, дағды, іскерліктің қалыптасуының бастамасы болып табылады. Мектеп оқушысы не нәрсені болса да білуге құмар, қолымен ұстап, көзбен көргенді ұнатады. Зейіндері тұрақсыз болғандықтан бір сарынды оқудан тез жалығады. Сондықтан оқу мазмұны мен тәрбие әдістерін жаңарту бағытында оқушыларға сапалы білім мен саналы тәрбие беру үшін жан – жақты іздене отыру керек.

Білім берудің мазмұны жаңарып, ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және жаңа технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Бастауыш сынып пәндеріне арналған оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан шынайы проблемаларды анықтап зерттей білуді талап етеді. Жаңартылған оқу бағдарламасы, оқу жоспарлары, тілдік дағдылар, педагогикалық әдіс-тәсілдер және белсенді оқыту технологиялары да қарастырылды. Сол себепті қысқа мерзімді сабақ жоспарын құрастыру барысында оқушылардың жас ерекшеліктеріне басты назарды аударып, түрлі әдіс-тәсілдерді күнделікті қолдану оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарының артатындығын аңғардық. Әр сабақта қолжетімді ресурстарды дұрыс, әрі ұтымды пайдалану тиімді. Сабақ барысында ресурстарды молынан қолдануға тырысамыз.

Әдебиеттік оқу» пәні – ұлттық рух пен зиялылықты қалыптастыратын ғылым саласы. Бастауыш сыныптардан бастап, өзінің ана тілі мен әдебиетімен терең сусындап, рухани дамудың бастау бұлағы болатын бұл пәннің атқарар міндеті мен жауапкершілігі жоғары. Оқушының оқырмандық және қатысымдық дағдыларын қалыптастыру арқылы адамгершілік және әдеби-эстетикалық құндылықтар жөнінде түсініктерін кеңейтуге, сөйлеу мәдениетін қалыптастырып, сөз өнерін сезінуге, көркем шығарма оқуға, әлем әдебиетімен танысуға деген қызығушылығын арттырады.

Оқушылар әдебиет арқылы жалпы адамзат, әлем туралы білім алып, шығармадағы кейіпкерлердің іс-әрекетіне, мінез-құлқына, сөйлеген сөзіне талдау жасай отырып, адамдардың жан-дүниесін түсінуді және оған өз көзқарасын білдіруді үйренеді. Көркем шығарманы сезіммен қабылдап, түсінуі, санасында қайта жаңғырта алуы және шығармадан қабылдағанын өзінің шығармашылық әрекетінде жүзеге асыруға ұмтылуы арқылы функционалдық сауаттылығын қалыптастырады.

Пәнді оқытуда 5 түрлі әдіс- тәсілдермен жұмыс жасау қарастырылған:

1. Оқытудың коммуникативтік (қарым-қатынастық) тәсілдемесі (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым);

2. Зерттеушілік тәсілдеме (оқушылар «не білемін, нені білгім келеді, нені үйрендім» тұрғысынан өз әрекетін талдауға үйренеді);
3. Жүйелі-әрекеттік тәсілдеме;
4. Дамыта оқыту технологиясы (оқушылар оқу әрекетінің тәсілдерін игеріп, өзінің іс- әрекетін жоспарлау және басқару жолын үйренеді);
5. Дифференциациялап оқыту технологиясы (оқушыларды қабілеті, мүмкіндігі, ерекшелігіне қарай оқыту).

Сабақ – оқытудың белсенді әдістері арқылы білім, білік, дағдыны дамыту мен қалыптастыруда белсенді оқу үдерісі болғандықтан, әр кезеңнің мақсатын, атқаратын қызметін түсініп жоспарлау маңызды. Жаңартылған білім мазмұны аясында сабақтың құрылымы негізінен басталуы, негізгі бөлім, аяқталуы деп үш кезеңді қамтиды. Әр кезеңнің өзіндік ерекшелігі мен атқаратын қызметі зор. Мұғалім осы кезеңдердің ара жігін түсініп алса, жоспарлау аса қиынға соқпайды деп санаймыз. Сондықтан әр кезеңде жоспарлауға тиіс әрекеттер тізімін жіктеп ұсынып отырмыз.

Сабақтың басталу барысында:

Сергіту жаттығуы;

Жаңа топ құрамын анықтау;

Жұмыс ережесін келісу;

Алдыңғы білімді еске түсіру, пысықтау; (*жеке, жұпта, топта, ұжымда*)

Оқу мақсатын таныстыру;

Күтілетін нәтижені анықтау; (оқушылар жаңа тақырып жөнінде не біледі, не білгісі келетіні)

Негізгі бөлімде:

Ой қозғау тапсырмалары;

Белсенді оқу тапсырмалары; (саралау тәсілдері)

Оқулықпен жұмыс; (*жеке, жұпта, ұжымда*)

Тапсырмаларын орындау; (*жеке, жұпта, топта*)

Қызықты тапсырма айдарында логикалық білімін шыңдау;

Саралау тапсырмалары;

Аяқталуында:

Жаңа білім мен тәжірибені қолдануын бағалай алу;

Сабақта қол жеткізген нәтижені талдау;

Рефлексия; (*жеке, топтық, ұжымдық*)

Үйге тапсырма бөлімдері қарастырылады.

Әдебиеттік оқу пәнінен 4 сыныптарда өткізілген «Туған елге сағыныш» тақырыбын алып қарасақ, сабақта оқушыларға қойылатын мақсаттар: Тақырыпқа қатысты өз ойын білдіріп, мәтінді талдай отырып жеткізу; Отанды аңсау, сағыну сезімдерін деректермен негіздеу; Өз сезімдерін шығармашылық жұмыстар арқылы көрсету.

Сабақ басында қызығушылықты ояту үшін «Атомдар мен молекулалар» ой сергегі арқылы топтарға топтасты. «Әңгімеле» айдары «Сөздермен әңгіме құрастыру» әдісі арқылы жүзеге асырылды.

– Ең алғаш рет кімді, нені сағындың?

– Өзіңнің басыңнан өткен сағынышты сәттерді есіңе түсір – дей отырып, оқушыларға өз жауаптарын айту ұсынылды. Оқушылардың айтқан сөздері тақтаға жазылды. Шағын топтар бірлесе отырып, осы сөздерді сағыныш сөзімен қатыстырып, белгіленген уақыт ішінде сөйлемдер құрастырып айтты. Топтағы ең үздік сөйлемдер тақтаға жазылды. Отанды сүю, жақсы көру, құрметтеу, сағыну, мақтан ету туралы айта келіп, бүгінгі сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарладық. «Ду қол шапалақ» әдісі арқылы кері байланыс жасалды.

Мағынаны тану кезеңінде «Қойын дәптер» әдісі бойынша Сапарғали Бегалиннің өмірі мен шығармашылығы жайлы мағлұматтар жинақтап, тірек сөздер арқылы мәліметтер қорын толықтырды. «Түсініп оқы» айдары бойынша «Дала сұңқары қиырға қарайды» мәтінін түсініп, кейіпкерлерін анықтап, Шоқанның өз даласына сағынышын қалай білдіргенін тауып оқу ұсынылды. Оқушылар оқып болған соң сұрақ жауаптарын топта талдады. «Жаңа сөздер сандығы» айдары бойынша оқушылардың мәтін бойынша түсінбеген сөздерінің мағынасын топ ішінде талдап, түсініктеме жасалды.

Омбы – қазіргі Ресейдің қаласы

Есіл-дерті – барлық ойы, көңілі

Оқушылар «Мәтіннің басты кейіпкері кім?» деген сұраққа жауап берді. «Есіңе түсір» айдары бойынша әдеби шығармадағы, ертегілердегі кейіпкерлерді еске түсірді. Әдеби шығарма кейіпкерлері мен ертегі, мысалдардың кейіпкерлерінің ерекшеліктерін айтты.

«Өзгертіп айт» кестесін топпен жұмыс барысында толтырды.

Осы кезде оны алыстағы еліне деген сағыныш билеп кетті. Көз алдына жас туған төлдерге қуанысып, жапа- тармағай жүгірген балаларды елестеді. Құлағына құстың қиқуы келгендей болды.

Балалар үзіндіні бірінші жақта оқып, қарамен жазылған сөздердің мағынасын аша білді.

Олар мынадай мәтін түрінде ұсынды:

Осы кезде мені қашықтағы туған жеріме деген сағыныш билеп кетті. Көз алдыма жас туған төлдерге қуанысып, жапа-тармағай жүгірген балалар елестеді. Құлағыма құстың қиқуы келгендей болды.

«Жоба жаса» айдары бойынша сағыныш сезіміне толы мысал әңгіменің жобасын құрастырды. Оқулықтағы суреттердің қайсысы сәйкес келетіндігін анықтай білді.

Ой толғаныс кезеңінде «Тыңда» айдары бойынша Қ. Аманжоловтың «Туған жер» өлеңін аудиодискіден тыңдап, өлеңнің сөзінен не түсінгендерін, ақынның қай сөзінен сағыныш сезімін байқағанын айтты. Мұндай жұмыс түрлері оқушыларды тыңдалымды мұқият түсініп тыңдауға дағдыландырады.

«Алыс кетсем, мен сені аңсап жүрем,

Сағыныштың сазымен ән сап жүрем, туған жер»...

Өлеңді өз беттерінше жалғастырып жазу тапсырылды.

«Оң көрші» әдісі бойынша бірін-бірі дескриптор негізінде бағалады.

«Блум түймедағы» әдісі бойынша сабақ қорытындыланды.

Блум түймедағының алты күлтесі – сұрақтар типінің алты түрі.

1. Қарапайым сұрақтар. Әңгіме несімен ұнады?
 2. Анықтаушы сұрақ. Әңгімеде жағымды кейіпкер бар ма?
 3. Интерпретациялық (түсіндіруші) сұрақ. Неліктен Шоқанның жауабы барлығына ұнады?
 4. Шығармашылық сұрақтар. Мен Шоқанның орнында болсам, жауабым былай болар еді...
 5. Бағалау сұрақтары. Бір жауап екінші жауаптан несімен ерекшеленеді?
 6. Тәжірибелік сұрақтар. Әңгімеге басқаша қандай тақырып қоюға болады?
- Сабақ соңында оқушылар «Сәттілік баспалдағы» арқылы өздерін бағалап, кері байланыс жасады. Үй жұмысы беріліп, мәтіндегі кейіпкерлерді сипаттап жазу тапсырылды.

Бастауыш сыныптан бастап оқушылар бір мәселенің бірнеше шешімін ойлай білуін дағдыға айналдырса, оқушының шығармашылық ойлауы, сын тұрғысынан ойлауы дамитыны сөзсіз. Оқушының сыни ойлауына сыныптағы диалогтің маңызы зор, диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар, олардың білім деңгейінің өсуіне үлес қосатындығын ескеріп, оқыту мен оқудағы жаңа әдіс-тәсілдер тізбектелген сабақтарымда оқушылардың жас ерекшелігіне сай үнемі қолданудамыз. Сондықтан сынып оқушыларын ерте кезеңнен шығармашылық ойлауын дамыту біз үшін маңызды болды. Көбіне сабақтарымызда тапсырмаларды жұптасып орындауды тапсырып отырамыз. Себебі, оқушылар жұптаса отырып, қарсы пікір айтуға, баламалы шешімдер қабылдауға, түрлендірілген тәсілдерді іс-әрекетімізге енгізуге дайын болуға үйренеді. Сабақтарда постермен, картамен жұмыс, жұптық әңгіме арқылы оқушылардың шығармашылық ойлау әдісін дамытамыз. Сабақта 1-тапсырма жұпта ойлану, сосын топта талқылауға беріліп отырылады. Диалог барысында оқушыларға баламалы мүмкіндіктер беріліп, басқа адамның көзқарасын өзінің тұжырымдамалық түсінігін тереңдетіп, өз ойын айтып, өз шешімін талдауға, саралауға мүмкіндік болады.

Оқытуда жаңа идеялар мен әдіс-тәсілдерді енгізу арқылы оқушылардың сыни ойлау қабілетін арттыру арқылы оқушылардың бойында өзгерістер оң нәтиже беруде. Оқушы бойында сыңаржақтылықтың болмауы, әртүрлі көзқарастарға көңіл бөлу, өзіндік сана сезім – өз эмоцияларын көзқарастарын білдіріп отырды. Жалпы оқушылар сабақта белсенді, олар сұрақтар қойып, мағынаны анықтау үшін стратегиялар қолданып, әртүрлі тапсырмалармен жұмыстана отырып, сыни ойлана алады десек болады. Нәтижесінде оқушылардың сабаққа белсенділігі артып, түрлі шараларда өз нәтижелерін көрсетуде. Оқушы - өз ойымен өзгелердің ойына сыни қарап, естігенін, білгенін талдап, салыстырып, реттеп, жүйелеп, білмегенін өзі зерттеп, дәлелдеп тұжырым жасауға бағыттап өз бетімен шығармашылық жұмыстануға үйренеді.

Қорыта айтқанда, бағдарламаға сәйкес алынған тәсілдерді сабақта тиімді қолданысқа енгізсеңіз, баланың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді, оқушылар

оқудың қызықты жеңіл өтетіндігін, ұжымда бірлесіп жұмыс жасауға үйрететіндігін, білімнің тереңдігі, әрі тиянақтылығы артатындығын баяндайды. Білім беру мазмұнын жаңарту аясында өз кәсіби біліктілігімізді шыңдап, құзыреттілігімізді қалыптастырсақ қана тиімді нәтижеге жетеміз деп сеніммен айта аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.Әдебиеттік оқу. Әдістемелік нұсқау: Жалпы білім беретін мектептің 4-сынып мұғалімдеріне арналған / Рысқұлбекова Ә., Сейсенбаева К., Отыншинова Д., Жумашова А.– Алматы: Алматыкітап баспасы, 2019
- 2.Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған "Әдебиеттік оқу" пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы.
- 3.«Қазақстандық білім мазмұнын жаңарту. Нақты қадамдар: ұстаздан-оқушыға» XVIII Аймақтық ғылыми-практикалық материалдары» Қарағанды 2016.

Особенности формирования действия контроля в процессе работы над вычислительными приёмами и навыками у младших школьников

С.А. Алексахина, КГУ «Гимназия №9»

Действие контроля является необходимым компонентом учебной деятельности. Сущность действия контроля заключена в обязательном сопоставлении, соотнесении действий с «образцом», - эталоном действия. Следовательно, целесообразно обучать детей не только пользоваться готовым эталоном для осуществления действия контроля, но и самостоятельно разрабатывать эталон контрольного действия [1].

Процесс выполнения вычислительного приема и осознанное его контролирование должны быть двумя сторонами единого процесса овладения вычислительным приемом, так как при развитии действия контроля на уроках математики, совершенствуется умение осознанно выполнять вычислительные приемы [2].

Необходимо обучать учащихся не только общему способу контроля процесса овладения вычислительным приемом, но и умению переносить этот способ на конкретные виды вычислительных приемов.

На основе проанализированной литературы нами было проведено исследование с целью выявления уровня сформированности действия контроля. В качестве выборочной совокупности в нашем исследовании приняли участие 52 детей 3 класса.

Для определения уровня сформированности действия контроля была проведена самостоятельная работа, которая состояла из нескольких заданий. Одно из них было направлено на выявление умения осуществлять контроль по

результату, стремление выполнять действие контроля. Содержание: найди значение выражения: $257 \cdot 8 = \dots$. Выполни проверку. Полученные результаты были подвергнуты анализу. Экспериментальные данные говорят о том, что 8 человек, что составляет 34,7%, умеют осуществлять контроль по результату, 6 человек испытывают стремление выполнять действие контроля, 14 человек (60,8%) осуществляют контроль по требованию учителя.

Второе задание ставило своей целью выявить умение обнаруживать ошибки учителя и объяснять их появление. Для этого было предложено следующее задание: проверь решение выражений. Наблюдения показали, что 6 человек, что составляет 26%, не смогли обнаружить ошибку учителя и объяснить ее появления.

С целью выявления умения осуществлять контроль по процессу и умения реконструировать решение, учащимся было предложено задание, направленное на выбор правильного решения и исправление неверного. Как показывает анализ данных результатов, только у 14 человек (60,8%) сформировано умение осуществлять контроль по процессу. Реконструировали неверные решения 4 ученика (18%), что свидетельствует о не сформированности данного умения. Полученные данные были подвергнуты количественному и качественному анализу. Проведенный нами анализ приводит к заключению, что у 19% учащихся (5 человек) – отсутствует контроль, 43% (11 человек) – контроль на уровне произвольного внимания, 27% (7 человек) – потенциальный контроль на уровне произвольного внимания и у 11% (3 человека) – актуальный контроль на уровне произвольного внимания.

С целью установления результативности данного эксперимента нами был выбран контрольный класс, в составе 26 человек. В ходе исследования были использованы аналогичные методы. В соответствии с полученными данными мы выявили уровни сформированности действия контроля в данном классе.

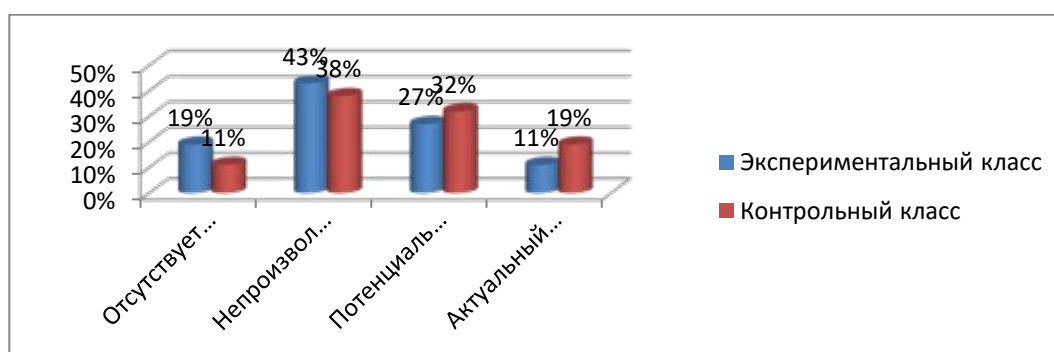

Рисунок 1. Уровень сформированности действия контроля до эксперимента

По данным гистограммы можно сделать вывод, что у 11% учащихся (3) – отсутствует действие контроля, 38% (10 человек) – контроль на уровне произвольного внимания, 32% (8 человек) – потенциальный контроль на уровне произвольного внимания, 19% (5 учащихся) – актуальный контроль на уровне произвольного внимания. Вышеизложенные данные говорят о том, что

уровни сформированности действия контроля в экспериментальном и контрольном классах существенно не отличаются.

Результаты эксперимента показали, что не все ребята осознают назначение контроля, многие не испытывают желания контролировать себя. В предположении нами были выделены условия формирования действия контроля в процессе работы над вычислительными приемами и навыками.

Для создания условий мы разработали программу экспериментальной работы, направленную на развитие действия контроля у младших школьников. Основываясь на программу, мы выделили этапы экспериментальной работы.

Первый этап направлен на стимулирование потребности в осуществлении действия контроля. Второй этап связан с умением осуществлять проверку по готовому плану, обнаруживать ошибки (в действиях учителя, товарищей, собственных; в результате действия, в ходе действия, в способе действия). Результаты исследования показали, что с возрастанием уровня сформированности действия контроля усиливается познавательный интерес к уроку математики, совершенствуются вычислительные навыки. Уровни сформированности действия контроля в контрольном классе представим наглядно (см. рис.2):

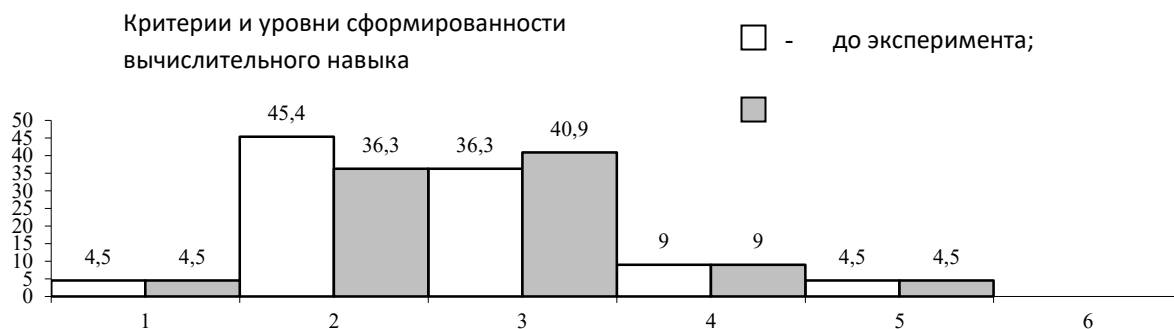

Рис. 2. Сформированность действия контроля у учащихся контрольного класса

Таким образом, после проведенного формирующего эксперимента общий уровень сформированности действия контроля в экспериментальном классе повысился, а в контрольном классе существенно не изменился. Анализ данных проведенного среза и индивидуальная беседа позволили нам выявить уровни сформированности вычислительных навыков в экспериментальном классе (см. рис. 3).

Критерии и уровни сформированности вычислительного навыка

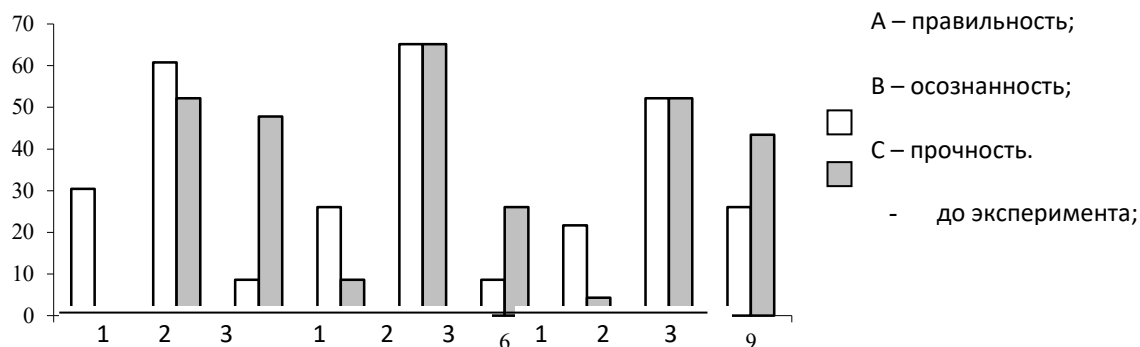

Рис. 3 Сформированность вычислительного навыка у учащихся экспериментального класса

Результаты исследования представлены на гистограмме (см. рис 4) Критерии и уровни сформированности вычислительного навыка

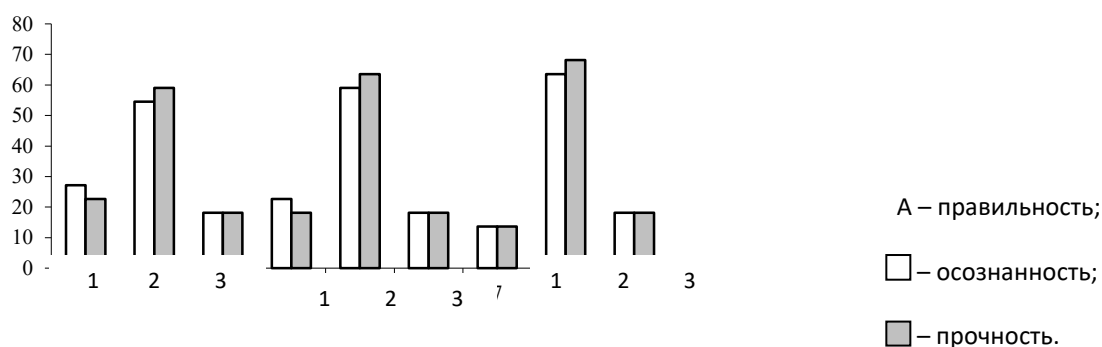

Рис.4 Сформированность вычислительного навыка в контрольном классе

Предположение, выдвинутое в начале исследования, в основном подтвердилось. Следовательно, мы можем утверждать, что выделенные нами условия формирования действия контроля в процессе работы над вычислительными приемами и навыками оказались эффективными.

Таким образом, развитие действия контроля в процессе работы над вычислительными приемами и навыками при соблюдении данных условий говорит о том, что разработанная программа экспериментального обучения является эффективным средством формирования структурных компонентов учебной деятельности младших школьников.

Список литературы:

1. Гальперин П.Я. Методы обучения и умственное развитие ребенка. М. «Фолиант» 2019 г.
2. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. М. «Фолиант» 2017 г.

Роль родителей в проектно-исследовательской деятельности младших школьников

Бондаренко Ж.Б., Голева О.И., КГУ «СОШ № 23»

С 2016 года система образования в нашей республике перешла на обновленное содержание. Её отличительными особенностями является критериальное оценивание и проектно-исследовательская деятельность учащихся.

И сегодня проектная деятельность учащихся всех классов - неотъемлемый атрибут их школьной жизни. Но почему-то считается, что учащиеся начальной школы ещё не готовы заниматься проектной деятельностью, что у них нет достаточных знаний и навыков для этого. Потому и возникают вопросы: готовы ли дети младшего возраста к такой деятельности, развиты ли у них необходимые для работы качества и умения,

должны ли родители помогать детям выполнять исследовательский проект.

Наблюдения показывают, что ребёнок, не обладая достаточными умениями и качествами, вовлекается в выполнение какой-либо деятельности, тем самым развивает у себя необходимые для выполнения этой деятельности умения и качества. Важным и достаточно необходимым условием для работы над исследовательским проектом, особенно в младшем школьном возрасте, является помощь со стороны родителей, вовлечение родителей в работу. Подключение родителей обусловлено несколькими причинами: во-первых, в силу своих возрастных особенностей учащиеся далеко не сразу обнаруживают способность быть абсолютно самостоятельными на всех этапах выполнения проектов, многие испытывают трудности в организационных, оформительских и технических вопросах. Во-вторых, объединение в совместном творческом процессе не только детей и педагога, но также и родителей особенно важно в ситуации широко распространённого сейчас дефицита внутрисемейного общения. В-третьих, существует разновидность семейных проектов, обладающих огромным развивающим потенциалом, и для их осуществления участие родителей просто необходимо. [1]

Что же надо знать о проектно-исследовательской деятельности родителям?

Чтобы привлечь родителей к сотрудничеству в работе над проектом, мы провели серию консультаций в форме мастер-классов. Целью первого мастер-класса было познакомить родителей с понятием «проектная деятельность», рассказать о её структуре, а также объяснить, почему ученики начальной школы тоже могут заниматься проектной деятельностью.

На следующих встречах с родителями мы выяснили, в чём может заключаться их помощь и поддержка на каждом этапе исследовательской работы.

Существуют разные формы участия родителей в проектной работе школьников.

Мотивационная поддержка может потребоваться учащемуся на различных этапах проектной деятельности. Суть её заключается в стимулировании интереса к выполняемому проекту, развитии у ребёнка стремления к достижению результата, демонстрации уверенности в успехе совместной работы. Родители могут подбодрить своего ребёнка, показать собственную заинтересованность, как темой проекта, так и сотрудничеством с учащимся.

Информационная поддержка актуальна на этапе сбора необходимых для проекта материалов. Родитель нередко сам выступает важным источником информации для ребёнка, он может порекомендовать определённые источники или выразить сомнения относительно некоторых из них, помочь в поиске нужных сведений в книгах, периодической печати, сети Интернет.

Организационная поддержка – одна из самых необходимых для учащихся начального звена в силу их возрастных особенностей. Например, сопровождение детей в музей, библиотеку, организация экскурсии для сбора необходимой информации (внешняя сторона выполнения проекта) или помощь ребёнку в распределении времени и дозировании нагрузки (внутренняя сторона проекта).

Техническая поддержка может потребоваться во время сбора информации, её обработки, в моменты планирования и проведения презентации. Она подразумевает участие родителей в проведении фото - и видео-съёмки, монтаже материалов, техническом оснащении докладов, праздников. Также ребёнку требуется поддержка в рефлексии проекта. Она важна не только в конце проектной деятельности, но и в её процессе (чтобы ребенок мог своевременно скорректировать свои действия). Родители могут спросить у ребенка: что получается не так, как хотелось бы, и почему, как можно это исправить; что для него самое трудное, интересное в выполнении конкретного проекта? В конце работы желательно вместе обсудить её достоинства и недочёты, и обязательно отметить достижения ребёнка.

В ходе выполнения проекта родители могут выступать одновременно в нескольких ролях:

- консультировать;
- отслеживать выполнение плана;
- решать оперативные вопросы;
- помогать в предварительной оценке проекта;
- участвовать в подготовке презентации. [2]

Нужно отметить, что по мере проведения встреч с родителями, возрастал их интерес к совместной работе с детьми над исследовательским проектом.

На заключительном мастер-классе родители с удовольствием презентовали свои мини-проекты на темы, которые выбирали из предложенного «Банка идей».

Те знания и умения, которые родители получили на мастер-классах, они с успехом стали использовать в совместной работе с учителем, ребёнком при создании научно-исследовательских проектов.

Благодаря плодотворному сотрудничеству «ученик-учитель-родитель» учащиеся нашей школы на протяжении нескольких лет занимаются проектно-исследовательской деятельностью, защищают свои проекты на конференциях, конкурсах школьного, городского, областного и республиканского уровня. На школьной НПК «Көшбасшы» учащиеся презентовали свои исследовательские проекты: «Аптека на подоконнике» (Вакуленко Ксения, Станчук Виктория – 4 класс), «Помощь зимующим птицам» (Станчук Виктория – 4 класс) «Математика вокруг нас» (Баяндина Айша – 2 класс), «Можно ли управлять погодой?» (Рыжова Екатерина – 2 класс). Работа Рыжовой Екатерины «Можно ли управлять погодой» заняла 3 место в городском конкурсе исследовательских проектов «Жас зерттеуші» в прошлом году. Работа Вакуленко Ксении и Станчук Виктории участвует в республиканском конкурсе научных проектов «Зерде».

Реализуя метод проектов, при совместной работе ученика, учителя и родителей мы формируем у ребёнка следующие умения: решать проблемы, исследовательские, информационные, технологические, коммуникативные, презентационные, рефлексивные. Кроме того, мы воспитываем самостоятельную и ответственную личность. А также эта работа сближает детей и родителей, помогает ребёнку почувствовать собственную значимость в глазах окружающих.

Список литературы:

1. Горбунова, Н.В. Методика организации работы над проектом / Н.В. Горбунова, Л.В. Кочкина // Образование в современной школе. - 2000. - №4. - С. 21-26.

2. Бейсенбекова А.Ж. Роль родителей в организации проектной деятельности младших школьников. <https://infourok.ru/statya-rol-roditeley-v-organizacii-proektnoy-deyatelnosti-mladshih-shkolnikov-1277562.html>

Проблемы включения в инклюзивное образование лиц с особыми образовательными потребностями

Буленкова Е.А., Антонович Т.А., КГУ «Школа-гимназия № 95»

Вопрос о введении инклюзивного образования в нашей стране актуален по причине увеличения числа детей, имеющих самые разнообразные проявления задержки развития. Соответственно, в связи с изменениями в Законе об образовании о введении инклюзивного обучения возникла необходимость в

создании не коррекционных классов, но в большей степени классов с инклюзивным обучением.

Инклюзивный подход требует введения каждой школой, еще на этапе планирования своей деятельности, учёта возможных индивидуальных потребностей всех учеников. Такого отношения на начальном этапе требует от школ Закон о социальной защите инвалидов в Республике Казахстан. На основании этого, в общеобразовательном учреждении, по согласованию с учредителем и с учетом интересов родителей, могут открываться коррекционного и компенсирующего обучения. Осуществление перевода или направления учащихся в такие классы происходит на основании решения органов управления образования только с согласия родителей обучающихся по заключению комиссии. В состав такой комиссии входят: медицинские работники, психологи, педагоги и по необходимости другие специалисты. Учебному заведению необходимо вести учет детей с ограниченными возможностями

Введение инклюзивного образования на практике – сложный процесс, включающий в себя методологические, научные и административные ресурсы. Педагогический состав школы, принявший идею инклюзивного обучения, нуждаются в помощи по организации педагогического процесса, в ведении механизма взаимодействия между всеми участниками данного процесса, главным в котором, является ребенок.

Исходя из практики, существующей в мире, при организации данной работы следует знать о способах введения в образовательном учреждении:

комбинированная интеграция (по 1-2 человека в массовых классах с индивидуальным подходом. Это дети с уровнем развития близким к возрастным нормам);

частичная интеграция (ребенок приходит в школу в массовый класс на определенные уроки – художественный труд, музыка);

временная интеграция (дети объединяются для проведения различных мероприятий воспитательного характера);

полная интеграция (из-за отсутствия специальных кадров в школе, ребенок посещает школу наравне со всеми, при этом получает специализированную помощь от учителя).

На сегодняшний день существуют проблемы.

Большинство родителей стали отдавать предпочтение воспитанию «особых» детей в семье, а не отказываться от них и не сдавать их в специализированные учреждения. Это привело к тому, что количество таких детей возросло, так как они не имеют возможности получить образование и социально-психологическую помощь. В связи с этим ребенок утрачивает шанс адаптироваться к жизни в обычной социальной среде, так как был изолирован от общества. К тому же не многие родители согласны принять факт «особенностей» ребенка и всячески стараются скрыть их.

Так же беспокоит отсутствие гибкости в образовательных стандартах, несоответствие учебных планов и содержания особым потребностям таких

детей. Отсутствие специальной подготовки педагогического коллектива. Отсутствие в штатном расписании школ общего типа дополнительных ставок для определенных специалистов.

Для благоприятного выполнения данной программы в первую очередь надо обратить внимание на совместные действия образовательных и медицинских организаций. Для своевременного диагностирования в период подготовки к школе, а не тогда, когда он уже учится и начались серьезные проблемы. К этому надо добавить проблему неприятия родителями факта об отклонениях или задержке развития ребенка.

Для преодоления барьеров инклюзивного образования считаем необходимым:

- Строго отслеживать работу медико-педагогических комиссий (диагностировать детей поступающих в школу по факту, а не по желанию родителей)

- Скоординировать работу психологических служб данных организаций для решения проблем с родителями, нежелающими принять реальность;

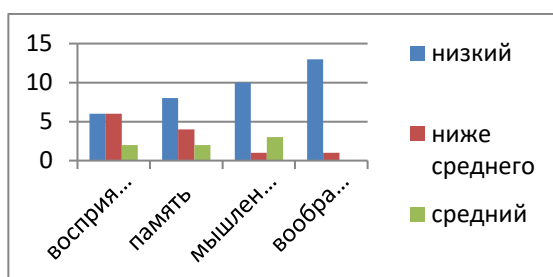
- Для учителей, желающих работать в инклюзивном образовании организовывать курсы, направленные на изучение основ коррекционной педагогики и специальной психологии, для ознакомления с особенностями психофизического развития детей с ограниченными возможностями методиками и технологиями образовательного коррекционного процесса для таких детей;

- В образовательном учреждении осуществляющим инклюзивное обучение необходимо наличие медицинских работников, сурдопедагогов, логопедов, педагогов – психологов и дефектологов разных направлений

На сегодняшнем этапе является работа с родителями, с целью доведения до понимания ими того, что ребёнку необходимо помочь. На основании проведённых исследований проведенных в течении учебного года проводятся беседы с родителями (количество этих бесед не ограничено).

Результаты тестирования (выявление уровня познавательных способностей – 14 человек).

1 Результаты исследований на начало учебного процесса

Следующий вид работы - наблюдения (составление дневников наблюдения за успеваемостью и поведение учащихся). Ежедневное фиксирование фактов затруднений учащихся.

Результаты формативного оценивания, СОРов и СОЧей, с анализом основанным на результатах исследования познавательных способностей.

Ознакомление с результатами работы родителей учащихся.

Являясь свидетелями и участниками становления процесса инклюзивного образования и изучения его концепции, приходим к выводу. Сегодня представителям общественных институтов и педагогам предстоит немало потрудиться для формирования общественного мнения в предоставлении данных и знаний, которые должны лежать в основе образовательной реформы. Действительная готовность общества и государства в целом перейти на инклюзивное образование для предоставления всем детям получения образования – показатель современной системы образования развитого демократического общества. По этой причине инклюзивное образование является важнейшим вопросом обеспечения высококачественного образования, создания общества без неравенства и дискриминации. Находясь на начальном этапе работы, соблюдаем последовательность процесса, следим за новыми видами работы. Надеемся на удовлетворительный результат работы.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан о социальной защите инвалидов в республике казахстан (с изменениями и дополнениями по состоянию на 26.12.2019 г.)
2. Закон республики казахстан об образовании (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11.01.2020 г.)
3. <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/logopediya/2019/10/29/diplomnaya-rabota-po-teme-inklyuzivnoe-obrazovanie>
4. articlekz.com/article/5824

Проектная деятельность как средство формирования познавательной активности младших школьников

Ганиева Ю.С., КГУ «Гимназия №38»

«Viam supervadet vaden»
(«Дорогу осилит идущий»)

Вопрос формирования познавательной активности учащихся является актуальным во все времена. Как и чем увлечь каждого ребёнка? Данное явление осложняется и тем фактором, что все ученики одного и того же класса абсолютно разные. А значит, и различны их интересы.

Существует огромное количество средств, методов, приёмов для формирования познавательной активности младших школьников. Одним из таковых является проектная деятельность обучающихся.

Работая и обучаясь в гимназии, учитель и ученики имеют в своём расписании такой предмет, как ВВИ – введение в исследовательскую

деятельность, а значит, и отличную возможность заниматься проектной деятельностью.

Для начала разберёмся, что же такое проектная деятельность.

Проектная деятельность – это совместная учебно-познавательная, творческая или игровая деятельность учащихся, учителя и родителей, имеющая общую цель, согласованные методы, способы деятельности, направленная на достижение общего результата.[1]

Действительно, данный вид деятельности предполагает вовлечение родителей. На одном из первых родительских собраний родители знакомятся с тем, что такое проект, каковы принципы его создания, оформления и другое. Обязательным условием для написания любого проекта является интерес ребёнка, его увлечения в какой – либо сфере. Это первое, что получают от меня как от классного руководителя родители. Нельзя, чтобы ребёнку «навязывалась» тема исследовательской деятельности. Не секрет, что интересы взрослых не всегда совпадают с интересами детей. Это говорит о том, что школьник должен работать с тем, что ему нравится и близко по духу, даже если нам, взрослым, это кажется слишком простым, неинтересным, примитивным.

Далее даётся время на осмысления полученной информации и выбор темы. Чаще всего, темы предлагаются самими учащимися. Здесь, как и во всей деятельности, учитель является направляющей силой и помогает подопечным правильно сформулировать тему, выбрать её. Порой ученики выбирают слишком глобальное исследование. И здесь приходится сужать тему, чтобы школьник мог свободно ориентироваться в ней. Чаще всего учащиеся моих классов выбирают темы, связанные с животным миром («Джунгарские хомячки: условия для роста и развития в домашних условиях»), с интернетом («10 скрытых возможностей Google»), с растительным миром («Полезные растения Карагандинской области»), с робототехникой и написанием специальных программ («Щенок Рэсси» - данная работа была написана после прочтения произведения по школьной программе «Приключения Электроника»), с химией и биологией (например, ученик 3 класса провёл исследование в области скисания молока. Какое скиснет быстрее: с разным сроком годности и разной жирностью), с кулинарией (учащиеся смогли приготовить шоколадную и ореховую пасту в домашних условиях, сделать полезный мармелад и фруктовые чипсы), а так же с медициной и здоровьем (выявляли, как кислота может влиять на состояние эмали зубов и какие зубные пасты способны помочь нам лучше остальных) и другие.

При осуществлении исследовательской деятельности очень важным моментом является чёткое видение конечного результата и постановка цели проекта. Здесь нам помогают рабочие тетради по познанию мира и естествознанию. Ежеурочно мы учимся ставить цель, правильно её формулировать. Философия тетрадей предполагает обязательное проведение мини исследования (например, мы исследовали вопрос упругости тел: все ли тела, окружающие нас являются упругими на примере работы с пластилином,

глиной, полимерной глиной, бумагой). Такая «тренировка» в определении целей способствует тому, что школьники с наименьшими затруднениями могут сформулировать цель и к своему проекту.

Далее с каждым учащимся формулируются задачи и гипотеза. Задачи представляют собой совокупность шагов, которые приведут нас к конечной цели. Именно таким образом детям преподносится данное понятие. Здесь же важна постановка перед детьми вопроса: что я должен сделать, чтобы прийти к цели? Гипотеза выступает как предположение: «что, если...».

Затем уже осуществляется поиск необходимой литературы, подбор информации по исследуемому вопросу. Далее - оформление работы и, наконец, представление готового результата своего исследования. В моём случае, учащиеся выступают самостоятельно, не в группе. Но стоит отметить, что групповое выступление (например, в паре) тоже имеет место быть. Нельзя запрещать работать только соло. Опять возвращаемся к вопросу о том, что все дети разные. Кому-то легче и продуктивнее работает в одиночку, а кому – то нужна постоянная поддержка со стороны. Всегда рассказ (именно рассказ, а не чтение с листа бумаги) сопровождается презентацией. Здесь нам очень хорошо помогает учитель ВКТ. На этих уроках ребята учатся правильно создавать презентацию: так, чтобы это было информативно по максимуму и при этом не перегружать слайд большим объёмом текста, наличие собственных фото обязательно. Фото и видео, которые присутствуют в исследовательских документах обучающегося, носят доказательный характер.

Таким образом, проект – это шесть «П»: проблема, проектирование (планирование), поиск информации, продукт, презентация, портфолио (папка, в которой собраны все рабочие материалы проекта, в том числе черновики, планы, отчеты и пр.) .[1]

Организация проектной деятельности укладывается в структуру деятельности: мотив → постановка проблемы → цель → задачи → выдвижение гипотез – путей решения проблемы → методы и способы → планирование деятельности по реализации проекта → сбор информации → структурирование информации → изготовление продукта → оформление продукта → выбор формы презентации → подготовка презентации → презентация → рефлексия: самооценка и самоанализ.[1]

Обязательным условием является «генеральная репетиция» выступления перед одноклассниками и учителем. Это является самым настоящим «погружением» выступающего с атмосферу конференции. Пренебрегать этим моментом не стоит. Со стороны сразу становятся видны недочёты, которые стоит устранить перед итоговым выступлением. Кроме этого учащимся даётся строгий временной лимит, в течение которого юный исследователь должен предоставить всю информацию по своему проекту (чаще всего это не более 7 минут). Так же очень важным моментом являются вопросы. Задавать их стоит. Прежде всего, для того, чтобы понять насколько хорошо ребёнок ориентируется по своей теме. Всегда приносит истинное удовольствие, когда

вопросы задаёт аудитория. Это говорит о том, что школьники увлечены темой, размышляют, рассуждают, анализируют.

Ежегодной традицией в нашей гимназии является поведение научно – практической конференции младших школьников. Это является апогеем всей годовой работы и учителя, и ученика, и родителей. Маленькие исследователи активно доказывают свои самые настоящие открытия, которыми они хотят поделиться с жюри, со слушателями. На конференцию допускаются и родители. Это тоже своего рода практика. Здесь становится сразу видно, на что обратится внимание на будущий год при выполнении исследования, что можно улучшить, а что является хорошо отработанным моментом.

Выступление учащихся является стартовой площадкой для участия в республиканском конкурсе научных проектов «Зерде».

Кто знает, возможно, сегодняшнее открытие подарит нам новых учёных, которыми мы будем гордиться.

Список литературы:

1. Денисова Н. Проектная технология в курсе окружающего мира начальной школы: структура, функциональные категории и принципы. Классификация проектов. Ключевые компетенции проектной деятельности.

Интернет-источник:

<http://webkonspect.com/?room=profile&id=18982&labelid=173570>

Проектная деятельность как ведущая технология управления современными инновационными системами

Гева.О.А, СОШ № 35 им.Ю.Н.Павлова

В современном образовательном процессе «Проектная деятельность обучающихся начальной школы» актуальна и важна. Сегодня необходима переориентация обучения, о чём говорится в стандартах второго поколения. Вместо усвоения готовых знаний, умений и навыков требуется развитие личности ребенка, его творческих способностей, самостоятельности мышления и чувства личной ответственности. Проектная деятельность позволяет обучающимся приобретать знания, которых невозможно достичь только традиционными методами обучения. Она помогает связать то новое, что узнают ребята, с чем-то знакомым и понятным из реальной жизни. Метод учебного проекта не нуждается в рекламе. Он активно используется педагогами, позволяя решать ряд важных задач – это и повышение интереса к предмету, и развитие учебной мотивации, и углубление знаний по заданной теме. Девизом этой деятельности могут служить слова выдающегося немецкого драматурга и философа Г.Э. Лессинга: **«Спорьте, заблуждайтесь, ошибайтесь, но ради бога, размышляйте, и хотя и криво, да сами».**

На протяжении 8 лет я занимаюсь исследовательской работой и имею свои результаты. В 1 классе мы с ребятами выполняли проекты: творческий проект «Весёлая перемена» «Жизнь зоопарка», «Как появилась книга» Проекты были индивидуальными, т.е. дети сами, с помощью родителей, учителя находили нужный материал в книгах, энциклопедиях и в сети Интернет.

Данная работа очень понравилась учащимся. На первых порах проекты были представлены в виде рисунков, аппликаций,. Постепенно задания усложнялись, и в к 3 классу мы имеем работы в виде книжных буклетов, мультимедийных презентаций. Одна ученица подготовила проект «Школа вечной юности». Результатом работы стала книга для школьного музея.

Одним из ярких проектов, который был разработан с детьми в 3 классе это творческий проект «Мусор и его «вторая жизнь». Цель данного проекта: осознание важности сортировки, переработки и утилизации мусора. Для достижения поставленной цели были сформулированы следующие задачи:

Задачи:

Выяснение причин появления мусора;

Изучение способов сортировки, переработки и утилизации мусора;

Изучение мнения жителей нашего города;

Проблема проекта: Как разрешить «мусорную проблему» не нанося вред природе?

В подготовке проекта мы использовали разные методы работы:

Особенно важным стало подготовка видео « Каждому мусору своё место». Данное видео используем на уроках естествознания, познания мира. Работа над проектом расширяет кругозор ребёнка, воспитывает и сплачивает детский коллектив. Этот воспитательный аспект проекта прослеживался при оформлении стенной газеты, подготовки фотоальбома, выступлении перед аудиторией. Это подчинено одной цели и вызывает у ребят интерес, поэтому достигается особый положительный эффект. Так появился творческий проект «Песочная фантазия». Цель: Раскрыть все тайны такого необычного вида искусства, как Sandart, вдохновить и заинтересовать детей попробовать свои силы в рисовании песком. Особенно важным стало создание песочной анимации, этот вид работы стали использовать на уроках художественного труда.

Следующим ярким проектом стал творческий проект «Весёлая перемена». Цель проекта: пропаганда организации отдыха детей на переменах, после выполнения домашних заданий, на каникулах. Создание данного сборника, помогло учителям начальной школы, в организации перемен, а детям возможность весело и легко проводить время.

В результате работы над проектами мы научились с учащимися выбирать тему, определять тему, цели, задачи, делать выводы, искать и систематизировать материал, составлять слайд- презентацию, снимать видео.

Работая над детскими проектами, поняла, насколько эта работа эффективна в решении многих задач в рамках реализации обновлённого содержания образования:

- работа над исследованием поможет самореализации;
- в процессе исследовательской деятельности общение с интересными людьми исследователями, учёными;
- участие в научных конференциях;

Детям очень нравится такой вид творческой работы. На вопрос «Что вам дало участие в проекте?» ребята отвечали так:

«Интерес к урокам» «Умение не бояться публики, выступать на трибуне и огромное желание еще проявить себя!» «Стимул развиваться дальше», «Опыт в работе с коллективом, осознание своей будущей профессии», «Интересный опыт, желание изучать предмет», «Научило работать в коллективе».

Ребята с удовольствием придумывают новые темы проектов:

- 2009-2010 уч.год творческий проект «Как появилась книга»
- 2010-2011 уч.год творческий проект «Пусть каждый здесь найдёт себя»
- 2011-2012 уч.год творческий проект «Школа вечной юности»
- 2012-2013 уч.год творческий проект «Календарь школьных каникул»
- 2013-2014 уч.год творческий проект «Песочная фантазия»
- 2014-2015 уч.год творческий проект «В год лошадки на лошадке»
- 2015-2016 уч.год творческий проект «Лестница успеха»
- 2017-2018 уч.год творческий проект «Весёлая перемена»
- 2018-2019 уч.год творческий проект «Мусор и его «вторая жизнь»»
- 2019-2020 уч.год творческий проект «Жизнь зоопарка»»

Данный мониторинг показывает, что результативность во многом зависит от слаженности в работе с учителями. Проектная деятельность бесспорно способствует росту профессионализма педагога.

В этом учебном году интересной работой над творческим проектом.

«Творим, соблюдая традиции» (Взаимодействие детей, педагогов и родителей по знакомству с национальным творчеством). Цель проекта: Развитие у детей мелкой моторики рук, навыков совместной деятельности в процессе осуществления творческих замыслов, через создание национального этнического уголка в школе.

Задачи проекта:

1. Развивать у детей мелкую моторику рук, навыки совместной деятельности в процессе осуществления творческих замыслов.

2. Работать в сотрудничестве с семьями своих воспитанников, помогая в развитии индивидуальных художественно - творческих способностей каждого ребенка.

3. Вызвать интерес детей и родителей к истокам национального творчества, воспитывая уважение к работе народных умельцев.

4. Формировать умение видеть красоту и самобытность национальных изделий. Познакомить детей с историей их возникновения.

5. Создать и оформить этнический уголок в школе.

Возможные результаты («выходы») проектной деятельности младших школьников: альбом, газета, гербарий, журнал, книжка-раскладушка, коллаж, коллекция, костюм, наглядные пособия, плакат, серия иллюстраций, сказка, стенгазета, сувенир-поделка, фотоальбом, экскурсия.

Проектная деятельность способствует формированию ключевых компетентностей учеников, подготовки их к реальным условиям жизнедеятельности. Выводит процесс обучения и воспитания из стен школы в окружающий мир. Важно помнить, что главным в работе над проектом является ученик, а не учитель. Учитель только координирует действия учеников.

Список литературы:

1. Нурсултан Назарбаев. Социальная модернизация Казахстана: 20 шагов к Обществу Всеобщего Труда

2. Начальная школа Казахстана. № 4-2011.

3. Обучение в начальной школе. Республиканский методический журнал. № 7, 2013.

4. С.Г. Щербакова, Л.А. Выткалова, Н.В. Кобченко «Организация проектной деятельности в школе»; издательство «Учитель», 2008.

Статья на тему «Активные методы обучения на уроках чтения в начальных классах»

Гуранская С. С., КГУ «Гимназия №45»

Применение активных методов в преподавании и обучении всегда должно быть направлено на улучшение, потому что применение нового заинтересовывает тех, кто находится рядом. Когда определённые формы и методы работы на уроках не меняются, то у ребёнка с каждым днём всё больше и больше пропадает желание учиться. Применение активных методов в обучении учащихся, заставляет учителя задуматься над своими уроками, над результатом усвоения знаний учениками. Таким образом повышается

мотивация учащихся, так как дети любят, когда учитель подаёт учебный материал используя разнообразные формы и методы, когда один урок не похож на другой. Поэтому, разнообразие и применение активных методов на уроке оказывает положительное воздействие на весь учебный процесс.

Ключевая идея заключается в утверждении: информация передаётся, но знание и понимание формируются у самого учащегося, и учитель должен оказывать помощь в этом процессе. В этом процессе учитель помогает учащемуся:

- понимать требования, предъявляемые образовательной задачей;
- изучать отдельные мыслительные процессы и принцип их работы;
- разрабатывать и обдумывать стратегии выполнения задачи;
- выбрать стратегии, наиболее подходящие для решения конкретной задачи.

Для реализации этих четырёх позиций обучающимся требуется научиться обучению.

В прежней своей педагогической практике я в основном использовала монолог, и, все темы пыталась раскрыть сама. В рамках обновлённой системы образования, я взглянула на всё другими глазами и приняла решение внести существенные изменения в свою собственную педагогическую деятельность. Необходимо сосредоточить своё внимание не на собственном преподавании, а на развитии у обучающихся умения обучаться, создавать на уроке такую образовательную среду, в ходе которой ученики не усваивают готовые правила и определения, а сами активно добывают знания. Любой процесс предполагает наличие конечного результата. Ребенок должен видеть свою перспективу, знать общие планы и программы своего учения. В начале каждого урока он ставит перед собой вопросы, на которые должен сам найти ответы к концу урока. Это тот минимум, который должен быть обязательно освоен всеми учащимися. Сюда включаются наиболее существенные вопросы, без знания которых невозможно последующее изучение учебной программы, и при том такие, овладение которыми лично поддаются учету и контролю. Это помогает самому ребенку определять границы знания и незнания.

Информация о ходе и результатах научения, получаемая учеником, сопоставляется с заранее известной нормативной, и результаты этого сопоставления служат для ученика основанием для самооценки и самокоррекции своей учебной деятельности. Четкое функционирование обратной связи в заданном временном режиме является непременным условием эффективного управления процессом обучения и самообучения.

Для развития у своих учеников навыка самооценки и самоконтроля, на своих уроках я использую следующие формы работы:

- взаимное рецензирование работ;
- групповая оценка;
- оценочная деятельность школьника в роли учителя;
- различные виды само- и взаимопроверки.

Включение детей в оценку достигаемого ими результата играет важнейшую роль в формировании у них критического отношения к получаемому результату, составлению верного представления об уровне своих возможностей в учении.

Например, чтобы привить навыки саморегуляции у детей, я на уроках применяю задания с тестами разного уровня. По завершению работы, на доске вывешиваю ключи тестовых заданий. Учащиеся проверяют друг друга по ключам и оценивают. Для формирования навыков самооценки, я раздаю листы оценивания с критериями, разработанными совместно с учениками. И выполнив эти задания, дети видят свои ошибки. Каждый ученик, у которого были ошибки, приходит к выводу, над какими вопросами ему ещё надо поработать, чтобы в будущем ошибок не допустить. Но не смотря на то, что основная часть детей хорошо справляется с работой, есть дети, которые затрудняются работать по листу оценивания. Я предложила обсудить возникшую трудность, после чего ребята пришли к единогласному решению – необходимо создать в классе креативную группу «Знайки», состоящую из более успешных в учёбе учащихся, для того, чтобы помогать одноклассникам преодолевать возникающие трудности в обучении. После чего, учащиеся, которые испытывали затруднения, обратившись за помощью к одноклассникам, получили необходимую консультацию и тоже смогли справиться с данным заданием, что меня очень порадовало.

Узнавать и открывать может сам школьник, наблюдая, сравнивая, строя цепочку рассуждений, проводя исследовательскую работу, в которой дети не только частично получают подтверждение уже известному, но и приобретают новые знания, устанавливают связи между явлениями, видят причину и следствие, испытывают эмоциональный всплеск от своих открытий. Например, при изучении русской народной сказки «Гуси-лебеди» я предложила учащимся, работая в парах, исследовать текст сказки и выделить доказательства того, что эта сказка волшебная. Ребята высказывали друг другу свои мнения, рассуждали, оказывали взаимную помощь, это помогло и им успешно справиться с заданием, способствовало развитию любознательности и стимулировало к дальнейшим исследованиям.

Высокий уровень самообучения школьников возникает при постановке перед ними задач проблемного характера, требующих от них самостоятельного поиска способа решения проблемы. Мнение учителя – одна из возможных точек зрения, которую нужно соотнести с собственной. Поиск истины в одиночку невозможен, необходим постоянный обмен мнениями, дискуссии, диалоги.

Рассматривая важность диалога в классе, можно сделать вывод, что диалог дает возможность ученику развиваться как личности. Ведь через диалог ребенок развивается, берет много информации, взаимодействует с окружающей средой и познает мир. Модель обучения Выготского предполагает, что знания приобретаются в результате вовлечения ученика в

диалог, «роль учителя в поддержке социальной вовлеченности в процессе обучения является решающей для развития обучения ученика» [1, с.155].

Например, проводя урок на тему «Составление рекламы спектакля «Казахская народная сказка «Добрый и злой», предлагая ученикам выполнить творческую работу на флипчарте, наблюдая за процессом выполнения задания, я видела, как дети вступали в разговор, общались, обменивались своими мнениями, которые способствовали вовлечению их в диалог. Или же в такие моменты урока, как ответы на предлагаемые мною тонкие и толстые вопросы: «На какие виды делятся сказки? Назовите особенности каждого вида. Как определить, к какому виду относится сказка?», отвечая на вопросы, ученики становятся участниками диалога.

Ученики легче обучаются в случае, когда имеется возможность диалога с другими, более знающими, в роли которых могут выступать сверстники или учителя [1, с.155]. Ученик понимает, осознаёт, добавляет или аргументирует свои идеи. Диалогическая беседа в обучении не является односторонним процессом, а, наоборот, взаимным процессом, которое проходит в двух направлениях и на этой основе обучение ученика продвигается вперёд. Диалоговое преподавание должно базироваться на развитии речемыслительной деятельности, что в свою очередь обязывает строить свою работу так, чтобы заработали все механизмы, способствующие развитию высших психических функций. Процесс говорения очень важен для учащихся и учителя. Ученик понимает, осознаёт, добавляет или аргументирует свои идеи. В свою очередь, учителю открываются возможности зондирования почвы - знаний, которыми обладает ученик. Существует много видов построения бесед, но та беседа, в которой принимают активное участие ученики, всегда ведёт к продуктивному результату. В беседу включаются пассивные слушатели, переходя из разряда слушателей в активных участников разговора. Добытые знания в ходе диалога обязательно оставят свой след в мыслительной деятельности учащихся. И ещё в результате анализа соответствующих исследований была установлена связь между говорением слушанием и обучением учеников.

Согласно исследованию Мерсера, «беседа является неотъемлемой частью обучения учеников». Он различает 3 вида типа беседы, в которую вовлечены субъекты:

1. Беседа – дебаты
2. Исследовательская беседа
3. Кумулятивная беседа [2, с.156].

4. Бранс и Мерсер утверждают, что исследовательская беседа является тем типом беседы, которую необходимо развивать учителям [2, с.156].

И я часто на уроках использую исследовательскую беседу и диалог. Работа в парах и в малых группах заставляет детей думать совместно, рассуждать и принимать общие решения. Диалоговое обучение можно применять на всех уроках и на всех этапах занятия, главное правильно задать вопрос, чтобы мотивировать и заинтересовать учащихся, и, чтобы они могли рассуждать,

наблюдать, использовать жизненный опыт, который играет огромную роль в развитии процесса. Дети прислушиваются друг к другу. В ходе диалога стараются доказать, что правильно, а что нет, это и есть речевая активность, которая способна заставить учеников думать, размышлять, делать выводы. В процессе диалога открываются разные характеры детей, с разным складом ума, уровнем речевого и психологического развития. Я думаю, применение диалогового преподавания на занятиях покажет очень хорошие результаты, так как речь и мышление неразрывно связаны. У учащихся развиваются коммуникативные свойства, умение слушать учителя, товарища по группе, формируется желание быть активным, проявлять инициативу, воспитываются лидерские качества и вместе с тем уважение друг другу. Когда ученики работают, их обоснование становится явным следствием диалога.

Но, однако, подобный тип беседы не является для них естественным. Мы должны им помочь понять ценность совместной работы. Есть два типа вопроса: это - вопросы низкого порядка и высокого порядка, которые в основном учителя используют для достижения понимания учениками. В основном, на уроках я применяю тесты с вопросами низкого порядка. Вопросы низкого порядка направлены только на запоминание и ответы на них расцениваются как «правильные» или «неправильные». А вопросы высокого порядка направлены на умение ученика применять, реорганизовывать, расширить, оценивать и анализировать информацию каким-либо образом

Применяя исследовательскую беседу, участники задают друг другу вопросы, например, по завершению творческих заданий, ученики защищают свой проект. После защиты они задают друг другу вопросы, касающиеся проекта, или же каждый предлагает уместную информацию, таким образом, каждая группа объясняет другой группе новый материал.

Я думаю, что было бы неправильным не поговорить с учениками и о том, что кроме интеллектуального общения, которое обязательно возникает в обстановке группы или в парах при обсуждении трудных вопросов, постепенно складывается и человеческое общение, часто переходящее в дружбу. Поэтому, каждый ученик сам должен решать, когда ему вступать в диалог.

Меньше всего пользы от диалога получит ученик, занявший позицию «молчаливого отсиживания». Не нужно бояться, задавать простые вопросы и делать очевидные замечания. Необходимо помнить, что ходу диалога мешают отвлекающие переговоры членов группы между собой. Мне кажется, нужно стараться вовлекать в диалог всех детей, для того, чтобы в процессе обучения ученик мог свободно выражать свои мысли. Это позволяет повысить эффективность урока, ведь диалоговое обучение необходимо на всех этапах урока, для того, чтобы отследить продуктивное и динамичное развитие детей.

Обратная связь от каждого учащегося ориентирует педагога на оказание своевременной помощи всем учащимся нуждающимся в ней, и позволяет полностью исключить пробелы в знаниях и умениях учащихся. В связи с чем, я применяю различные стратегии формативного оценивания, для возможности

получать от каждого ученика непрерывную информацию о состоянии его познавательного процесса, понимания им того, что объясняется. На основе получаемой информации я производила корректирование познавательного процесса до полного понимания всеми учащимися сути объясняемого учебного материала.

Например, применяя стратегию «Свободное письмо», я предложила учащимся выразить свои собственные мысли по теме урока, выбирая начало из предложенных фраз на доске. Анализируя «письма» ребят, я смогла увидеть, какие задания вызывали трудности, что усвоили на уроке, что получилось, к каким выводам пришли, что захотелось узнать. «Сегодня мне удалось решить тест. Я поняла, что такое сказка», «Мне захотелось узнать ещё больше о сказках. Теперь я могу различать сказки», «Сегодня я узнала, чем отличаются бытовые, волшебные и сказки о животных. Мне захотелось прочитать много таких сказок», «Я смогла работать в команде», «...Мне захотелось написать одну сказку». Особенно для себя я отметила «письмо» Марины: «Сегодня я научилась слушать и понимать. Было интересно познавать и учиться новым открытиям. Меня удивило поведение команды. Я смогла научиться быть спокойной»

Таким образом, принципы педагогической деятельности по формированию у младших школьников умения учиться, в которых преобладают активные методы обучения, выступают для растущего человека важной побуждающей силой к самоосмыслению, самопониманию и саморазвитию.

Такой человек в результате изобретает то, чего раньше не было; любит искать такие ситуации, для решения которых у него нет опыта и умений; занимается трудом самовоспитания, умеет сомневаться, спрашивать, слушать и слышать, смотреть и видеть, формулировать трудности, намечать пути их преодоления.

Список литературы:

1. Образовательная программа курсов повышения квалификации педагогических кадров по предметам начальных классов в школах с русским языком обучения в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан. Руководство для учителя. Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015.

2. <http://tatianakhromov.ucoz.ru> Хромова Т.Н. «Активные методы обучения».

Формативное оценивание: и пути его применения

Зинькова А. Н., КГУ «Гимназия» № 38

Процесс внедрения формативного оценивания начался в 2012 году, после внедрения уровневых программ повышения квалификации учителей.

Формативное оценивание можно определить как совместная деятельность учителей и учеников по сбору критериев оценки учебного процесса для совершенствования знаний и умений учащихся. Формативное оценивание помогает выявить пробелы в знаниях учащихся, которые становятся очевидными не только учителю, но и самому ученику с целью улучшения его знаний в будущем. Формативное оценивание способствует успешной реализации учебного процесса на основе принятой совместно системы оценивания для улучшения условий учебной деятельности ученика. Формативное оценивание даёт возможность учителю использовать современные эффективные методы и формы работы.

Формативное оценивание используется поурочно, ежедневно; при данном оценивании существует обратная связь, обеспечивающая прогресс в обучении. Формативное оценивание определяет:

1. Цели обучения и критерии успешности
2. Педагог корректирует применяемые методы обучения
3. Интерпретация доказательств обучения
4. Выявление пробелов в обучении
5. Обратная связь

Учитель, в процессе обсуждения с учениками выводит критерии, по которым будет выставлена оценка. Например: критерии оценки устного ответа

- Правильность ответа
- Полнота ответа
- Наличие примеров в ответе

В процессе обучения и облегчения понимания оценивания ученикам начальной школы предлагается оценить устные ответы товарищей с выставлением оценки. В начале учебного года определяется цвет и форма оценки. Оценка «5» кружок, красного цвета, «4» квадрат синего цвета, «3» треугольник желтого цвета (можно изменить и форму и цвет).

На уроке осуществляя проверку домашнего задания, целью было выявление причин трудностей выполнения задания. Перед проверкой дети определили критерии проверки домашнего задания, по завершению работы с помощью взаимопроверки, каждый поставил оценку своему товарищу, опираясь на критерии, прокомментировав почему?

Такой вид работы очень эффективен, так как мотивировал учеников глубже разобраться не только в домашнем задании, но и в правильности его выполнения, а также активизировал их деятельность, что является одним из ключевых факторов улучшения образования через оценивание.

На уроке литературного чтения разработали критерии выразительного рассказа стихотворения. Не секрет, что для ученика при сдаче стихотворения будет правильно выучить стихотворение и рассказать его без ошибок, на выразительность обращается мало внимания, и если учитель снижает

оценку, нередко ученик остаётся недовольным и у него портится настроение и воодушевление для заучивания стихотворений. На первом этапе работы, детям даётся задание учиться выразительно, читать. На втором этапе работы ребята находят и уточняют изобразительные средства языка, которым воспользовался автор рассказа или стихотворения. Третий этап работы проанализировать и обсудить выразительное чтение себя и своих товарищей по классу. Работа была нелегкой, но интересной и каждый привел свой убедительный довод, почему и зачем нужно выразительно читать. Общие критерии оценки выводятся на доске в табличной форме, ученикам предлагается подумать, и дополнить таблицу. После чего будет задание выучить наизусть стихотворение или отрывок из рассказа. После сдачи стихотворения ученик оценит себя сам, а затем его выступление оценит класс, т. е. осуществится обратная связь, свидетельствующая о достижении ученика.

Для обеспечения обратной связи очень эффективно в начальной школе применять метод незаконченных предложений для оценивания своей учебной деятельности, так как ученикам начальной школы трудно её проанализировать, предлагаю ребятам высказаться одним из предложений, закончив его самостоятельно. Например:

Сегодня на уроке я понял....., я решил....., я научился, я не знал, теперь знаю....., было трудно....., теперь я разобрался и могу сказать.....и т. д.

Данная форма работы учит ребят понять и обсудить чему они научились на уроке, а мне как учителю становится понятным, где есть трудности и на что нужно обратить внимание в будущем для облегчения восприятия учебного материала.

Используя на уроках разные элементы и формы формативного оценивания, из урока в урок, я наблюдаю повышение оценочной деятельности учащихся. В начале пути «я узнал, на какие вопросы отвечает глагол», а затем «мне было трудно определить форму, но я смог понять и поделился своим знанием.....».

Самая распространенная проверка знаний и умений это решение тестов. Использование тестов значительно облегчает труд учителя, который через несколько уроков по заданной теме может проверить знания учеников очень быстро.

Здесь важно определить, за сколько правильных ответов ставится «4», а за сколько «3». Важный момент, перед проверкой учителя провести самопроверку и оценить себя, также можно применить взаимопроверку. После чего легко выяснить, что осталось плохо понятым для учеников. Узнать о пробелах в знаниях учащихся, и какие дальнейшие действия необходимы, для исправления ситуации.

Формативное оценивание помогло узнать ребятам свои а) достоинства Б) недостатки С) трудности Д) проблемы;

Формировать взаимоконтроль, взаимопроверку и взаимное оценивание удобно и нетрудно применяя групповую форму работы на уроке. Групповая работа учит ребят совместной деятельности, учит уважать и прислушиваться друг к другу, работать и самостоятельно ставить цели для достижения

хороших результатов. Работа в группах, задание «Ищу ошибки», каждой группе дано упражнение, где нужно найти ошибки на заданные орфограммы. В разных группах устанавливается разная совместная деятельность, одни сразу находят ошибки и считают их, в других группах одни исправляют ошибки, другие их контролируют, но всем дан оценочный лист, который должен быть оформлен через заданное время. В данном виде групповой работы можно группам дать одинаковые задания, можно дать разные упражнения, разным будет и критерии выставления оценки группам. Может быть главным выступление группы и защита своей работы. Если задание одинаковое, то соревнуются группы в количестве найденных ошибок и их исправлении, группа, которая найдёт большее количество ошибок и убедительнее защитит свою работу, обращаясь к правилам, будет претендовать на высокую оценку. Решение примут все группы.

При формативном оценивании ученики научатся аргументировать и защищать свои оценки, будут учиться справедливому распределению обязанностей в группе, также научатся ответственно подходить к решению поставленных задач.

Ученики получают возможность быть учителем и понимают, как нелегко и какая это большая ответственность ставить оценку другому человеку. При данном виде оценивания они глубже изучают предложенный учебный материал, не раз возвращаются к правилам и законам, которые трудно заучивать, но применение на практике делает учебный материал доступным и понятным.

При применении формативного оценивания ученики научились:

- заполнять листы самооценки разных видов и форм, которые заполняются ими по мере необходимости.
- Оценивать себя устно и письменно
- Собирать портфолио ученика, где собирают свои лучшие работы
- Добиваться и достигать отличных и хороших результатов
- Работать в команде и быть ответственными.
- Использование новых подходов способствует повышению уровня знаний учащихся и способствует повышению уровня мотивации к предметам, развитию коммуникативных навыков учащихся.

Список литературы:

1. Кусаинов Г. М., Сагинов К. М. «Формативное и суммативное оценивание результатов обучения»: Методическое пособие — Астана: Центр педагогического мастерства, 2014.
2. Выготский Л. С. «Педагогическая психология» М.: Педагогика, 1991 г.
3. Р. Х. Шакуров, А. А. Буркитова, О. И. Дудкина «Оценивание учебных достижений учащихся» Методическое руководство, Б. «Билим», 2012г

Воспитание толерантности у младших школьников в условиях обновлённого содержания образования

Зобнина И.Е., КГУ школа-лицей № 101»

Красивое латинское слово «толерантность» в последнее время стало популярным, даже модным. Что оно означает? Что стоит за ним? Необходимо, чтобы в общественном сознании – и особенно учительском – сложилось твердое понимание того, что толерантность имеет прямое отношение к нашим повседневным педагогическим – учительским, родительским – тревогам и заботам, что её воспитание — это наша актуальная задача. [1]

Актуальность формирования толерантности обусловлена социальными процессами, происходящими в современном мире: ростом различного рода экстремизма, агрессивностью, расширением зон конфликтов и конфликтных ситуаций, изменением социокультурной жизни подрастающего поколения. Эти социальные явления особо затрагивают молодежь, которой, в силу возрастных особенностей, свойствен максимализм, стремление к простым и быстрым решениям сложных социальных проблем каждого свои возможности, мозг каждого человека изначально имеет свои врожденные особенности, а значит, попав в одни и те же условия, мы станем разными людьми. И это прекрасно, и это оправдано с точки зрения человечества. То, что мы разные, - это важнейший фактор развития общества. Но так ли легко понять и принять другого человека, не похожего на тебя, на близких тебе людей? В русском языке существует понятие «терпимость». Ты - другой, но я уважаю твое право быть другим. Что же такое толерантность? [2,с.14]

Толерантность - это жизненная мировоззренческая позиция «за» или «против» принципов, норм, убеждений, вырабатываемая как результат этнического, духовного опыта личности. Определение слова «толерантность» на разных языках земного шара звучит по-разному и имеет некоторые отличия. В испанском языке оно означает способность признавать отличные от своих собственных идеи или мнения; во французском - отношение, при котором допускается другое мнение; в английском - готовность быть терпимым, снисходительным; в китайском - позволять, принимать, быть по отношению к другим великодушным; в арабском - прощение, мягкость, милосердие, сострадание, терпение; в русском - способность терпеть что-то или кого-то, быть выдержанным, выносливым, стойким, уметь мириться с существованием чего-либо или кого-либо. «Толерантность – это не уступка, снисхождение или потворство, это, прежде всего, активное отношение, формируемое на основе признания универсальных прав и основных свобод человека. Ни при каких обстоятельствах толерантность не может служить оправданием посягательств на эти основные ценности, толерантность должны проявлять отдельные люди, группы и государства. Проявление толерантности, которое созвучно уважению к человеку иных культурных установок и

убеждений, не означает терпимого отношения к социальной несправедливости, отказа от своих или уступки чужим убеждениям». (Декларация принципов толерантности (Утверждена резолюцией 5.61 генеральной конференции ЮНЕСКО).)

Цель воспитания толерантности - воспитание в подрастающем поколении потребности и готовности к конструктивному взаимодействию с людьми и группами людей независимо от их национальной, социальной, религиозной принадлежности, взглядов, мировоззрения, стилей мышления и поведения. Достижение данной цели возможно при решении конкретных **задач**, которые объединены в два взаимосвязанных блока:

I. Воспитание у детей и подростков миролюбия, принятия и понимания других людей, умения позитивно с ними взаимодействовать:

- 1) формирование негативного отношения к насилию и агрессии в любой форме;
- 2) формирование уважения и признания к себе и к людям, к их культуре;
- 3) развитие способности к межнациональному и межрелигиозному взаимодействию;
- 4) развитие способности к толерантному общению, к конструктивному взаимодействию с представителями социума независимо от их принадлежности и мировоззрения;
- 5) обучение подрастающего поколения традициям и нормам поведения, принятых у носителей иных языков и культур; не только с целью развития умения “принятия инаковости”, но и с целью выработки умений адекватного реагирования на поведение инокультурного собеседника.

II. Создание толерантной среды в обществе и в сфере образования:

- 1) профилактика терроризма, экстремизма и агрессии в обществе;
- 2) гуманизация и демократизация существующих взаимоотношений взрослых и детей, системы обучения и воспитания
- 3) включение в реформирование образования ведущих идей педагогики толерантности
- 4) реформирование системы подготовки будущих педагогов к воспитанию толерантности у детей и подростков.

Задача первого блока - это создание у учащихся образной картины своего многонационального города. Приоритетным на этом этапе является чувственно-эмоциональное переживание школьниками красоты родного края, погружение в мир музыкальной и художественной культуры города, знакомство с обрядами и традициями прошлого и настоящего своего многонационального народа.

Реализация работы 1 блока осуществляется через экскурсии, концерты; через подбор игр, пословиц, поговорок, текстов этнического и краеведческого характера, использование которых на уроках чтения, русского языка и математики передавали бы мир культурно-национальных ценностей своего народа. Большую ценность для учащихся имеют этнографические знания о происхождении народов, с представителями которых они вместе учатся, о своеобразии национального этикета, обрядов, быта, одежды, искусства, художественных промыслов, праздников.

Важно, чтобы классный руководитель не только проявлял компетентность в этих вопросах, но и использовал накопленные знания в воспитательной работе, во время беседы, посещения учащимися краеведческих и литературных музеев, различных национальных культурных центров, театров, выставок, фольклорных концертов, просмотров фильмов национальных студий и т.д.. Из всех средств, влияющих на формирование человека, особая роль отводится воспитательным средствам народной педагогики. Народная педагогика представляет собой совокупность педагогических сведений и воспитательного опыта, сохранившихся в устном народном творчестве, обычаях, традициях, детских играх и игрушках.

Могут быть созданы исследовательские группы школьников по изучению конкретных вопросов, связанных с культурой разных народов. Знать как можно больше о других народах - это основа формирования культуры межнациональных отношений в любом возрасте.

Игра - важнейшая сфера жизнедеятельности детей, которая вместе с трудом, познанием, искусством, спортом обеспечивает необходимые эмоциональные условия для формирования национального сознания, культуры межнациональных отношений учащихся. Педагогическая практика подтверждает целесообразность использования народных игр в качестве одного из основных средств воспитания культуры межнационального общения.

Дети могут совершать очное и заочное путешествие в историю родного края, знакомиться с интересными людьми, народными умельцами, проводить конкурсы юных талантов, заниматься поисковой работой, добрыми делами.

Анализ учебных программ и учебников начальной школы показал, что элементы этнопедагогики, способствующей воспитанию толерантности, широко представлены в них. В учебных планах обновлённой программы образования появились сквозные темы, что позволяет использовать межпредметные связи на уроке. Среди таких тем можно выделить «Традиции и фольклор», «Путешествия», «Известные личности», «Культурное наследие» и т.д.

Главенствующую роль имеют, конечно же, такие предметы, как обучение грамоте, литературное чтение, естествознание, познание мира. Уже в период обучения грамоте изучая буквы, читая первые предложения, учащиеся сталкиваются с новыми словами. Например, при изучении буквы «Ю» появляется слово юрта. На уроке не только объясняется значение этого слова, но и осуществляется связь со словами чум, виггам: это переносное жилище. Тем самым, показывается связь между разными народами. Блок УНТ (устное народное творчество) знакомит детей с пословицами, поговорками, загадками, сказками разных народов. Учащиеся учатся соотносить пословицы разных народов. Например, казахской пословице «Если друг твой – человек плохой, это значит ты и сам такой» соответствует русская пословица «Скажи мне, кто твой друг, и я скажу кто ты». Удачным, на наш взгляд, является размещение в

учебнике литературного чтения казахской легенды «О ласточке» и корейской сказки «Ласточка». Проанализировав эти два произведения, дети видят общность между двумя народами, такими разными на первый взгляд. Ласточка является символом добра, счастья.

Нравоучения и мудрые советы молодежи, примеры для их образца и подражания передаются народной педагогикой не только через жанры УНТ, но и авторские произведения Абая, Толстого и других авторов.

Задача второго блока - создать такую образовательную среду, которая позволила бы раскрыть перед детьми на примере жизненного пути выдающихся людей прошлого и настоящего возможности самореализации и самосозидания человека, воспитания этнотолерантности. Решение этой задачи - через программу практических занятий - тренингов, уроки толерантности, классные часы, мероприятия. [3]

Возникают вопрос, с какого возраста начинать формирование толерантности? Мы считаем, что формирование толерантности — длительный и сложный процесс, начинающийся с появления детей на свет, далее в период становления личности и в какой-то мере протекающий в течение всей жизни. Этот процесс идет под воздействием множества факторов, и решающими среди них являются семья и образование. И если члены семьи не принимают толерантность как собственную внутреннюю установку, то и ребенок, попадая в государственные образовательные учреждения, естественно, не будет готов принимать других такими, какие они есть. Поэтому образование как главный общественный институт, созданный для формирования и социализации личности, передачи новым поколениям накопленного опыта, знаний, ценностей и норм, всего того, что, в конечном счете, определяет индивидуальное и коллективное поведение людей, должно быть готово, работать не только с самим ребенком, но и с его семьей, с его ближайшим окружением. [1] В освоении опыта толерантного поведения большое значение имеет личный пример родителей, родственников. Прежде всего, атмосфера отношений в семье, стиль общения между её членами влияют на формирование толерантности у ребёнка.

Наблюдения учителя и родителей, анкетирование и диагностирование развития ребенка в социально-нравственном плане помогает своевременно корректировать и планировать дальнейшую воспитательную работу по формированию толерантного мировоззрения. Так успешность социальных контактов отслеживается мной в таблице.

Ф.И	Критерии				
Общительный, легко контактирует с детьми	Мало инициативный, но легко вступает в контакт, когда к нему обращаются дети	Сфера общения ограничена: контактирует только с некоторыми ребятами	Предпочитает находиться рядом с детьми, но не вступает с ними в контакт	Замкнут, изолирован от других детей, предпочитает находиться один «другие дети равнодушны к	

					нему»

Условные обозначения:

☺ - высокий уровень ○ - средний уровень ⚡ - низкий уровень

По результатам диагностики за 2 года был получен следующий результат:

1 критерий		2 критерий		3 критерий		4 критерий		5 критерий	
1 класс	2 класс	1 класс	2 класс	1 класс	2 класс	1 класс	2 класс	1 класс	2 класс
46%	68%	24%	16%	18%	10%	9%	6%	3%	0%

Таким образом, мы можем наблюдать положительную динамику в социальных контактах учащихся всего за два года обучения. Наблюдения родителей говорят о том, что дети с большим удовольствием рассказывают дома о новых друзьях, делятся приятными впечатлениями от общения с одноклассниками, с удовольствием принимают участие в совместных делах и акциях, проводимых в классе.

Делая выводы из сказанного можно отметить, что сегодня, как никогда, возрастает значение моральной ответственности, социальной позиции самого педагога. Дети стали активнее, свободлюбивее. Это требует изменения отношений между педагогами и детьми. Учителя должны личным примером показать образец гражданственности, гуманного, уважительного отношения к людям независимо от их национальности, вероисповедования.

Список литературы:

1. Куприна Н.Г. «Воспитание межнациональной толерантности и традиции народной педагогики». Журнал «Начальная школа плюс До и после». -2011.- №6
2. Гречко П. К. «Различия. От терпимости к культуре толерантности»:— Москва, Издательство Российского Университета дружбы народов, 2006 г.-416 с.
3. Кушниренко О. В. «Воспитание толерантности». Интернет-ресурс: <http://festival.1september.ru/articles/564613/>

Оқу үдерісін ұйымдастырудың инновациялық тәсілдері

Каршыгина Г.Д, «№12 жалпы білім беретін орта мектеп» КММ

Қазіргі заман талабына сай технологияларды қолдану ауқымы, түрлері олардың жүйелі тұрғыдан қолданылу аясына ақпарат берілген.

Қазақстан өз алдына тәуелсіздігін алғаннан ел болашағының дамуына, көк туымыздың тұғыры биік болуы негізінде, ел экономикасының сыртқы және ішкі саясатының дамуына бірнеше ауқымды ішаралар жасалады.

Орта білім берудің жүйелі жаңашалануы қоғамдық сферада зор маңызға ие. Мектептердегі оқу үдерісін технологияландырып, керекті құралдармен жабдықтауынан көруге болады. Қазақстанның мектептері инновациялық технологиялармен толықтырылған. Бұлай жұмыс жасау мұғалімдердің жан-жақты болуына рухани және интеллектуалды келбетінің айқын анық көрінуіне жол сала алады. Ал оқушылардың инновациялық технологиялық негізде білім алуы оның тұлға болып қалыптасуының алғашқы сатыларын құрайды. Әрбір оқушы қоғамнан өз үлесін алу керек. Бұл тұрғыдан баланың өз бетінше ізденуіне, жеке тұлға ретінде дамуына, мектепке керекті мектеп оқулығынан тыс ақпарат алуына зор үлесін қосады. «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет. «XXI ғасыр -техниканың озық дамыған ғасыры». ҚР Тұңғыш президенті Н.Ә. Назарбаев.

Инновация сөзі өзіміздің «тапқырлық», «жаңалық» сөздерімен мағыналас ағылшын тіліндегі «Innovation» сөзі көбіне ғылыми техникалық тапқырлықпен жаңалық ашуды негіздейді. Инновация негізі көнені өңдеп, қазіргі үйреншікті ойлау үлгісі мен таным ерекшелігіне ұқсамайтын жаңа ойлау жүйесін ойлап шығару, кезектегі білім мен материалдық мүмкіндіктерді пайдалана отырып, оларды жаңалау, кем нәрсені толықтыру, жаңа нәрсені тың нәрсені зерделеу, жаңа құбылыс, жаңа бағыт жаңа тыныс әкелу және адамзаттың ойлау қабілетін арттыруымен өмірге басқаша көзбен қарауға негізделеді.

Елбасымыздың жолдауында: «Ұлттың бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады» деген мақсатта адамның құндылығын арттыру, оны дайындайтын оқытушы жауапкершілігінің өсуі, тынымсыз қажырлы еңбек, саналы нәтиже деген ұғыммен егіз болып табылады.

Заман талабына сай технологияларды қолдану ауқымы, түрлері өзгеріп отырады. Бірақ ол өзгеріс өзімен қоса жаңашылдық, ал бұл жаңашылдық технологияларды тиімді, жүйелі қолданудың негізін жоғалтпау керек.

Осы кезде инновациялық технологиялардың нәтижесін талдайтын болсақ.

Инновациялық технологиялар:

1. Жобалау технологиясы
2. Саралап, даралап оқыту
3. Дамыта оқыту технологиясы
4. Модульдік оқыту технологиясы
5. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту
6. Сатылай кешенді талдау
7. Деңгейлеп оқыту технологиясы

Инновациялық технология нәтижелері

1. Түрлі әдістерді пайдалану сабақтың мәнін терең ашуға көмектеседі.
2. Оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады.

3. Олардың әрқайсысының деңгейін анықтай алуға болады

4.Тәлім алушыны ізденіске баулып, өз бетімен жұмыс істеуге үйретеді.

5.Оқушылардың топтық жұмыста белсенділігі, өзара жұмыс істеуі жоғарылайды.

6.Рухани дамуға, шығармашылығын ұштауға мүмкіндік алады.

Бұл аспектілердің негізінде Қазақстан ішкі саясатта ғана емес сыртқы саясатта да көтеруге мүмкіндік алады.Осы тұста айта кетерлік жайт,оқушының бұл дағдыларды бойына сіндіру үшін мұғалімнің қосар үлесі орасан зор.

«Ұстазы жақсының ұстамы жақсы»,-демекші мұғалімнің балаға түсіндіру тәсілі, озық ойлауы, әр оқушының мінез-құлқы мен жаңа дүниені қабылдану дағдысына қарай жұмыс жасау білімді ұрпақты шарықтау шегінің алғы шарты. Оқушының үлгерімі ол оқушының мінез-құлқы мен жаңа дүниені қабылдану дағдысына қарай жұмыс жасау-білімді ұрпақты шарықтау шегінің алғы шарты. Бұл тұста да инновациялық технологияларды ескермесек болмайды. «Ұстаз» деген ұлы жұмыстың берері мол. Бірақ, қағазбастылық, оқушының әр жұмысы, ол жайлы ақпаратты қағазды қолмен толтыру тек уақыт алады. Осыған орай, «BilimLand» ««Kundelik.kz» және тағыда басқа сайттар пайдалануға берілді. Бұл сайттар мұғалімнің теңдесі жоқ көмекшісі секілді. Оқушының үлгерімі , ол оқушының жеке басына қатысты ақпарат, бағалармен есептер ұсынылған балаларға танымдық ақпараттар айтып, қызықты сабаққа қатысты видео мен фотоларды ұсыну баланың зейінін ашып, жаңа сабақты тез үйренуге мүмкіндік жасайды. Бәрімізге белгілі, адам жаңа ақпаратты, әр түрлі жолмен есте сақтайды. Бірі көру арқылы, бірі оқу арқылы, ал тіпті біреулер тыңдау арқылы. Бұл сайттар баланың бүкіл қабілетін ескере отырып, мұғалімнің де жұмысын ойлағандай жеңілдетеді. Тағы бір қосар жақсы жағы: баланың үйде болсын, қоғамды ортада болсын, кез-келген жерде отырып, ұялы телефон көмегімен өз үлгерімін, мұғалім ескертпесін қадағалап отыру. Сабағын анықтап сонымен жұмыс жасауға ұмтылдырады. Сынып арасындағы өз рейтингісін көру оқушыға бір бөлек мотивация. Жаңаша білім беруде қатып қалған қағида жоқ. Керісінше, ойын ойнау арқылы да баланың зейінін ашуға болады. Ал, инновациялық технологиялар бұл дағдының жүруіне өз ықпалын тигізеді. Болашақтың жарқын сатысына көтерілу, нұрға толы жақтың есігінің кілтін ұстау – жастардың иелігінде. Оларың барынша білімді, ой өрістерінің толық дамуы, ел ішіндегі ғана емес, жаһандық проблемаларға, олардың шешілу жолын табуға ат салысуы- білімділік ата-аналарымыздан үйренеріміз мол.

Жастарға көп көңіл бөліп, былтырғы, яғни «2019 жыл – Жастар жылы», - деп жариялауы да көңіл қуантады. Әр заманға өзінше өзгеріс керек. Бізге көмекке инновациялық технологиялар. «Бүгінгі күн- ертеңгі тарих».Сондықтан, өз тарихымызды білу негізінде болашаққа өз тарихымызды саналы, білімді түрде алтын әріппен жазып кетейік! Болашақ бүгіннен басталады!

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан Халқына Жолдауы.

2. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан халқына Жолдауы.2014ж

3. 12 жылдық білім. Журнал 2016ж №8

4. Қалиұлы Серғазы. Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы – Алматы, 2003ж.

Бала денсаулығын сақтау, нығайту-ұстаз еңбегінде

Турганова С. Б., «№92 гимназия» КММ

Баланың жалпы психикалық дамуы, денсаулығын нығайтуы, мектептегі оқу мен оның білімді өздігінен игеруімен тығыз байланысты. Мектептегі баланың оқу әрекеті күрделі, жан-жақты үрдіс, Ол баланың барлық әрекетін, рухани күштерін, өздігінен білім алуын қажет етеді. Мектеп жасындағы баланың ақыл-ой еңбегі белсенді әрекет болуға тиісті. «Қазақстан-2030» Елбасымыздың Қазақстан халқына жолдауында Қазақстан азаматтарының денсаулығын, білімі мен әл-ауқатын арттыруға, экологиялық ортаны жақсартуға ерекше мән берілген. Сондықтан да ұрпақ денсаулығы -ұрпақ тәрбиесіндегі көкейкесті мәселелердің бірі. Мектеп оқушыларына тәрбие беру тұжырымдамасында: Жеке тұлғаның қалыптасуы үздіксіз күрделі үрдіс: Әрбір оқушыға жеке қарап, оның өзіне тән санасы, өзіндік әрекет жасай алатын қабілеті бар, оқушыны дамыту, денсаулығын нығайту мектеп алдындағы бір міндет болып саналады. Енді осы мәселені дамыту үшін мектептің алдында оқушылар өз бетінше жұмыс жасап, білімді өздігінен игеру біліктерін қалыптастыру қажеттілігі туындайды. Бастауыш сынып оқушыларының танымдық қызығушылығын қалыптастыру, өз бетінше жұмыс жасауға үйретудің жолдарын табу барысында «Таңғажайып түймелер» жобасы арқылы 1 сынып оқушыларының ғылыми танымын, логикалық ойлауы, алдында кездескен кедергілерді шеше білуі, өздігінен білім алуға бағыттау арқылы бала денсаулығын нығайту қолға алынды. Жобаның басты мақсаты оқушылардың денсаулығын нығайту барысында қол саусақтарының ұсақ моторикасын дамыту, олардың шығармашылығымен түймелерден белгілі бір өнім (аяққа арналған массажер) жасай отырып, негізгі міндеттерді жүзеге асыру.

Онда

- оқушылардың қоршаған әлем туралы, яғни оның ішінде түймелердің түрлерімен, түсі, пішіні және өлшемі бойынша жіктеуге үйрену;

- танымдық белсенділікті, қиялын, шығармашылық қабілеттерін, бейнелі ойлауды, коммуникативтік дағдыларды дамыту, шыдамдылыққа, ұжымда жұмыс істей білуге қалыптастыру;

Қол саусақтарының ұсақ моторикасын дамыту. Баланың жалпы дамуында ұсақ моториканың алатын орны ерекше. В.А.Сухомлинский бала қабілетінің қайнар көзі оның саусақтарының ұшында екеніне тоқталды. Бала қолының қозғалысы қаншалықты епті болса, соншалықты ойлауы, сөйлеуі жақсы дамиды. Яғни бала қолымен көбірек жұмыс істесе, ақылы да сонша өседі. Баланың саусақтарындағы ұсақ моторикаларды дамыту туралы біз көп естиміз. Ал «ұсақ моторика» дегеніміз не? Ол моториканы дамыту не үшін керек? Физиологиялық тұрғыдан айтқанда «ұсақ моторика» қолдың ұсақ бұлшық еттерінің қозғалысы. Ұсақ моториканы дамыту бұл ең алдымен сөйлеуді, тілді дамыту үшін керек екен. Себебі, қолдың саусақ қимылдары мен сөйлеу мүшелерін бақылайтын бастағы ми қыртыстары бір-біріне жақын орналасқан, қолдың саусақтары қимылынан бастағы ми қыртысына импульс жіберіледі, осылайша оған жақын орналасқан сөйлеу аймақтары белсендендіріледі. Ғалымдардың дәлелдеуінше, ағзадағы барлық қозғалысқа жауап беретін ми қыртыстарының үштен бір бөлігінің жүйке нүктелерінің кескіні алақан мен саусақтарда орналасқан екен. Сондықтан зерттеушілер алақанды екінші тіл деп те атайды. «Таңғажайып түймелер» жобасы барысында 1 сынып оқушылары ата-аналарымен бірлесе сенбі күндері келіп, түрлі түймелер жиынтығымен арнайы жоспар бойынша жұмыс жасайды. Жұмысқа қажетті құрал-жабдықтармен жұмыс жасауда қауіпсіздік ережелерін сақтау басты орында. Әр оқушы жасаған өнімдерін арнайы көрмеге ұсынып отырады. Бұл оқушының қызығушылығын арттырып, белсенді жұмыс жасауға бағыттайды.

«Таңғажайып түймелер» жобасы барысында оқушылардың жұмыс сәттерінен. Сөйлеу тілінің бұзылуы баланың белсенді қозғалысының жетіспегендігінен, соның ішінде саусақтың ұсақ моторикасының дұрыс дамымағандығынан болады екен. Сонымен қатар «қол мен көздің» тепе-теңдігін де ұмытпауымыз да керек, себебі қолдың ұсақ қозғалысы көздің бақылауымен жүзеге асады. Бала қозғалысы қоршаған ортадағы заттарды танып-білу барысында қалыптасады. Яғни ұсақ моторикаға стимул жасау арқылы біз сөйлеу әрекетінің белсенділігін арттырамыз. Ұсақ моторика баланың өсе келе киініп шешінуіне, сурет салуына, жазуына көмектеседі.

Бұрынғы кезде қолдың моторикасына арнайы назар аударып дамытпаған, өйткені балалар ерте жастан бастап үй жұмыстарына етене араласып, 5-6 жасынан бастап қамырмен жұмыс істеп, дақылдарды тазалап, тас, ұсақ заттарды терген, оның үстіне таза ауада құммен, топырақпен де көп ойнаған, осылайша қол моторикасын арнайы жаттығусыз-ақ өздері дамытып жүрген.

Қазіргі, мына дамыған заманда тұрмысымыз жақсарды, уақытымызды үнемдейтін құрылғылар шығып қол еңбегімізді барынша қысқартты. Алайда, осы тұрмысымыз біздің балаларымызға кері әсер етіп, қол моторикасының табиғи түрде дамуына шектеу қоюда. Енді қол моторикасын арнайы түрде дамытуға мәжбүр болып отырмыз. Арнайы қол моторикасын дамытудың өз заңдылықтары бар. Ойындар мен жаттығулардың жас ерекшеліктеріне сай болуы және «оңайдан қиынға қарай» қағидасын ұстанылуы өте маңызды

Мағжан Жұмабаев: «Дене тәрбиесіне жеңіл қарауға болмайды. Дене жанның қабы. Қап берік болса ішіндегі заты берік болмақ. Дене жанның құралы. Құралы мықты болса иесі де мықты. Сау жан – сау денеден ғана болады» - деген. Сондықтан да бүлдіршіндер ағзасының қызметін жетілдіру, денсаулығын жақсарту, жүйкенің жұмысын дұрыс қалыптастырып, ширақ, жігерлі, икемді, сымбатты етіп өсіру, міне, осының барлығын ғылыми негізде тәрбиенің басқа түрлерімен ұштастыра жүргізу-әр ұстаздың міндеті деп йлаймын. Осыған орай «Таңғажайып түймелер» жобасы арқылы негізгі күтілетін нәтиже:

- Түймелердің тарихымен, олардың пішіндерінің алуан түрлілігімен және түймелерден жасалған материалдармен танысады. Өз бетімен түймелерді жауып, ажыратуды үйренеді.

- Түймелер коллекциясына қызығушылық қалыптасады. Балалар ойын ойнап, түймелері бар дидактикалық ойындарды таңдап алады.

- Сынып бөлмесінде кішігірім түймелер мұражайы бұрышында оқушылардың шығармашылық жұмыстарының көрмесі ұйымдастырылып, балалар денсаулығын дамыту барысында аяққа арналған массажер жасап ұсынады. Балалардың өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын дамыту деңгейі артады.

- оқушыларда танымдық белсенділігін, қиялын, шығармашылық қабілеттерін, бейнелі ойлауын, қалыптастыра отырып, қол саусақтарының ұсақ моторикасы дамиды.

Жоба атауы	Қатысқан оқушы саны	Белсенділігі жоғары оқушы	Қызығушылығы жоғары оқушы	Ата-ананың белсенділігі
«Таңғажайып түймелер»	15	12	15	12

«Таңғажайып түймелер» жобасы барысындағы оқушы мен ата-ана белсенділігі.

Қорытындылай келе саусақ қозғалысын жақсарту, өзіне –өзі қызмет көрсету дағдысын қалыптастыру бойынша жаттығулар жасату, баланың жалпы қозғалыстық белсенділігін арттырады. Балаларды жеке тұлға ретінде құрметтейтін бала мен үлкендер қарым – қатынасын негізге алған орта қалыптасады. Сондықтан әр ұстазға ұсыныс ретінде бала денсаулығын нығайту жолдарын жан-жақты ойлап, түрлі тәсілдер арқылы жұмыс түрлерін жандандырса жеке тұлғаның жан-жақты дамитындығы айқын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә «Қазақстан-2050. Өркендеу, барлық қазақстандықтардың қауіпсіздігі және әл-ауқатын жақсарту» жолдауы.

2. Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру курсының бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші (базалық) деңгей. III басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ.

3. «Бала тәрбиесі» №9.3б. 2018 ж.

Информационная компетентность современного педагога

Крапивина Т.О. КГУ «СОШ № 82»

XXI век становится веком конкуренции идей и современных технологий. Поэтому, если в обществе достаточно образованных людей, то любые ноу-хау достижимы для всех.

Н.А. Назарбаев.

В государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2020 – 2025 образование признано одним из важнейших приоритетов долгосрочной Стратегии «Казахстан – 2030». Общей целью образовательных реформ в Казахстане является адаптация системы образования к новой социально-экономической среде. Активно ведется работа по развитию информатизации образования. А стремительно развивающиеся современные технологии, широкое их внедрение и использование во всех сферах жизни современного общества диктуют необходимость постоянного обновления и развития всех уровней непрерывного образования человека. В наше время, очень актуально целенаправленное формирование общей информационной культуры человека, начиная с первых ступеней образования. Именно информационная грамотность человека может рассматриваться, как важное условие и результат успешного информационного развития общества. В связи с этим, информационная компетентность педагога имеет важное значение в современном образовании и становлении личности подрастающего поколения.

Понятие «информационная компетентность» многогранна. К этому понятию относят широкий кругозор, набор знаний, умений и навыков по поиску, обработке информации, и её применению, практические умения и навыки использования современных информационных технологий.

Информационная компетентность педагога – это особый тип организации предметно – специальных знаний, позволяющих принимать эффективные решения в профессионально – педагогической деятельности, как составную часть профессиональной компетенции педагога, включающую такие слагаемые, профессиональной деятельности, как:

- способы предоставления, хранения, обработки и передачи информации с помощью компьютера;
- умения и навыки работы на персональном компьютере, умение представить информацию в интернет;
- владение навыками использования телекоммуникационных технологий по конкретной проблеме, с учётом её специфики. [1]

В трактовке А. Л. Семёнова термин «информационная компетентность» представляет собой новую грамотность, в состав которой входят умения активной самостоятельной обработки информации человеком, принятие принципиально новых решений в непредвиденных и нестандартных ситуациях с использованием технологических средств». [2]

Термин *компетентный* в словаре С. И. Ожегова трактуется, как «знающий, осведомлённый в какой – то области специалист» [3]

Учёные А.С. Белкин и В.В. Нестеров считают «В педагогическом плане компетенция – совокупность профессиональных полномочий, функций, создающих необходимые условия для эффективной деятельности в образовательном пространстве». [4]

Для формирования информационной компетентности педагога необходимыми условиями являются:

- наличие представлений о функционировании ПК и дидактических возможностях информационных коммуникативных технологий;
- овладение методическими основами подготовки наглядных и демонстрационных материалов средствами MicrosoftOffice, а так же MediaPlayerClassik, KMPlayer и многих др.
- использование Интернета и цифровых образовательных ресурсов в практической деятельности педагога.
- заинтересованность педагога в использовании информационных коммуникативных технологий.

Следует отметить, что информационно – коммуникативные технологии не заменяют традиционные, классические образовательные технологии, формы и методы обучения, а гармонично сочетаются с ними, что повышают их эффективность, таким образом, усиливая образовательный, развивающий и воспитательный эффект, поднимая образование на новую качественную ступень.

Планируя свою работу, я собираю информацию по данной теме, перерабатываю в соответствии с её целями, возрастными и психологическими особенностями детей, а так же с учётом их индивидуальных особенностей. На основе собранной информации, составляю своё занятие, включающее в себя иллюстративный материал, аудио, видео файлы, при необходимости презентации. Во время динамических пауз активно использую музыкальную гимнастику, что особенно доставляет детям огромное удовольствие.

Таким образом, в соответствии с целями и задачами занятия, используя информационно – коммуникативные технологии в игровой форме, можно получить обратную связь воспитательно - образовательного процесса.

За время своей работы, я накопила достаточно большую базу необходимых ресурсов к подготовке и проведению занятий. Это и папки с музыкальными файлами, иллюстративный и видео материал, презентации.

Следственно, информационно – коммуникативные технологии помогают создать занятие более интересным, ярким, запоминающимся для детей, раскрыть творческий потенциал каждого ребёнка, целенаправленно и системно их развивать. В связи с этим, каждому педагогу необходимо совершенствовать свою информационную компетентность, планируя и создавая современные занятия и уроки.

Список литературы:

1. Белкин, А.С. Педагогическая компетентность. А. С. Белкин-Екатеринбург: Издательский отдел УрГПУ, 2003.
2. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011 – 2020 годы
3. Иванова Л.Ф. «Инновационные условия развития профессиональной компетентности учителя». Л.Ф. Иванова. «Инновации в образовании» – 2003.
4. Семёнов А. Л. «Роль информационных технологий в общем среднем образовании» А.Л. Семёнов. М.: МИПКРО, 2000
5. Словарь русского языка / Сост.С.И. Ожегов. – М., 1953.

Проектно-исследовательская деятельность в младших классах как средство обучения одаренных детей

Лукьянова С.М., КГУ «Основная школа № 37»

Изначально, когда слово «ПРОЕКТ» только вошло в обиходную школьную лексику, было весьма распространено мнение, что обучение проектно-исследовательским навыкам в школе должно начинаться в старших или по крайней мере в средних классах. Таким образом, начальная школа осталась в стороне от этой проблемы.

Вместе с тем известно, что дети – исследователи по своей природе. Иначе это называется любопытством. Именно это внутреннее стремление к

исследованию порождает соответствующее поведение и создает условия для того, чтобы психическое развитие ребенка изначально разворачивалось как процесс саморазвития.

Основное предназначение педагога я вижу в том, чтобы помогать растущему человеку, создавая благоприятные условия для развития его самостоятельности. Для осуществления самостоятельности требуются новые методы в деятельности педагога. Необходим такой метод, который бы формировал активную, самостоятельную и инициативную позицию учащегося, развивал бы исследовательские, рефлексивные навыки, нацеливал бы на развитие познавательного интереса учащихся и реализовывал бы принцип связи обучения с жизнью.

Это и есть проектно-исследовательская деятельность.

В современной педагогике и педагогической психологии используется два близких по содержанию понятия – «проектное обучение» и «исследовательское обучение». В образовательном обиходе они часто соединяются в «проектно-исследовательское» и даже иногда отождествляются. [1, с. 15] Однако специалисты в области исследовательского поведения детей рекомендуют различать их, называя исследование и проектирование изначально разными по направленности и содержанию видами деятельности (А.В. Леонтович, В.И. Слободчиков, А.И. Савенков и др.). Исходя из сказанного, необходимо уточнить понимание терминов «исследовательская деятельность» и «проектная деятельность».

Проектная деятельность направлена, прежде всего, на создание нового продукта.

В исследовательской деятельности изучается какое-то явление (процесс), вызывающее у исследователя определенные вопросы. Затем это явление подвергается описанию с помощью чисел, графиков, схем, получаемых, как правило, на основании измерений. [2, с. 94]

То, что исследование должно проходить поэтапно, сейчас знают все. Какие бывают проекты тоже не для кого не секрет. То, что должна быть гипотеза, цель и задачи всем известно.

Младший школьный возраст является начальным этапом вхождения в проектную деятельность, закладывающим фундамент дальнейшего овладения ею. К концу младшего школьного возраста формируются основные проектные умения (исследовательские (поисковые), коммуникативные, технологические, презентационные, рефлексивные). Содержание данных умений соответствует возрастным возможностям школьников. В первом классе происходит лишь подготовка к осуществлению проектной деятельности, а значит и подготовка к формированию проектных умений. Со второго класса по четвертый осуществляется первоначальный (вводный) этап проектного образования: учащиеся овладевают простыми технологическими знаниями и умениями, выполняют творческие проекты как под руководством учителя, так и самостоятельно. [3, с. 62]

Для меня всегда интересно делать то, чего **Я** раньше не делала и что **ДРУГИЕ** еще не делали. На мой взгляд, самым сложным является выбор темы. На этом строю свою работу по проектно-исследовательской деятельности: выбираю темы проектов, которые еще никто не исследовал и не проектировал.

Интерес учителя в выполнении проектов передается и детям, поэтому нужно самому заинтересоваться темой, значимостью и результатом проекта. Потом начинается работа.

Конечно, учитель, заглядывает в интернет, чтобы сориентироваться в темах проектов школьников. Так делала и я. Проанализировав темы проектов, всегда не хотелось повторяться не только в содержимом проектов, даже в их названиях, хотя раньше часто встречала повторяющиеся идеи и названия. Просмотрев готовые проекты, уже становится все известно и ребенка уже не развиваешь в этом направлении, а, просто-напросто, предлагаешь сделать определенную работу. Ребенку, в любом случае, интересно, но крепкого фундамента не получится...

Обычно я сама предлагаю только тему проекта ученику. Детям всё интересно, и они с радостью соглашаются. Затем происходит небольшой СТОП у ребёнка, т.к. нужно выполнять большую, неизвестную ранее, работу. Когда объяснишь учащемуся, что и в какой последовательности нужно выполнять, процесс выполнения становится желаемым. Ребёнку хочется быстрее достигнуть цели. И это радует!

Исследовательский проект ценен тем, что в ходе его выполнения школьники учатся самостоятельно приобретать знания, формируют коммуникативные умения (умение спрашивать, управлять голосом, выражать свою точку зрения, сравнивать полученные результаты, выделять существенные признаки и обобщать их), получают опыт познавательной и учебной деятельности. Если ученик получит в школе исследовательские навыки ориентирования в потоке информации, научится анализировать ее, обобщать, видеть тенденцию, сопоставлять факты, делать выводы и заключения, то он в силу более высокого образовательного уровня легче будет адаптироваться в дальнейшей жизни, правильно выберет будущую профессию, будет жить творческой жизнью.

Изначально мне очень нравились творческие проекты, и я предлагала детям именно их, но потом стали интересны проектно-исследовательские, и я стала практиковать выполнение именно такого типа проекты.

Расскажу о проекте Григоркевич Яны, ученицы 2 класса. Проект назвали «Мечта осуществима!». Это бизнес-проект, который был предложен для оценивания в областном конкурсе бизнес-проектов «Я – бизнесмен» в 2017 году. Диплом 1 степени!

У девочки была мечта поехать в столицу нашей республики – тогда еще Астану. Девочка стала печь свои изделия (во 2 классе она, действительно, это умела делать) и продавать, тем самым накопила нужную сумму, и мечта осуществилась!

Девочка увлеклась, и во 2 классе мы решились на исследовательский проект «На фен-шуй надейся, а сам не плошай!». Данный проект был оценен на школьной НПК и занял 1 место.

При работе над данным проектом было проделано много работы. Изучались направления сторон света, расставлялись в определенном порядке парты и стулья. То же самое предлагалось делать и в другом кабинете, чтобы постичь фен-шуй в сравнении. Дома тоже исследовались принципы фен-шуя. Итог, который сделала ученица 2 класса: *«я поняла, что фэн-шуй не влияет на мои знания, главное, это то, что я сама познаю каждый день, учусь в школе, читаю множество книг, смотрю интересные телепередачи, разговариваю с родителями и слушаю рассказы бабушек! Именно это помогает развиваться моему мозгу, моим душевным качествам».*

В данное время девочка учится в 4 классе и, помимо проектно-исследовательской деятельности, пробует себя в других направлениях. Яна сочиняет стихи на разную тематику и рассказывает их своим одноклассникам. Ее произведения публикуются в школьной газете.

Включение младших школьников в проектную деятельность учит их не только размышлять, прогнозировать, предвидеть, а еще успешно заниматься и другими видами деятельности. Развитие младших школьников в этих направлениях позволяет им учиться на собственном опыте и приносит удовлетворение, видящим результаты своего собственного труда.

Таким образом, ученики, занимаясь проектной деятельностью, на сегодняшний день успешны, активны, самостоятельны; они способны отстаивать собственную точку зрения, владеют приемами и формами ведения дискуссии, ставят намеченные цели и достигают их, находят нестандартные пути решения любой поставленной задачи.

Список литературы:

1. Савенков А.И. Психологические основы исследовательского подхода к обучению. М.:Ось-89, 2006 г., 480 с.
2. Брдовская З.В. Организация проектной деятельности в системе работы учителя начальных классов. // Сборник. Как организовать проектную деятельность младших школьников.// Новосибирск, НИПК и ПРО, 2006.
3. Бичерова Е.Н., Матяш Н.В., Павлова Т.А. Особенности организации исследовательской деятельности младших школьников в современных условиях обучения // Педагогические инновации в дошкольном и начальном образовании: Сборник статей Региональной научно-практической конференции. Тобольск: ТГПИ им. Д.И.Менделеева, 2007 г.,124 с.

**Наши общие возможности – наши общие результаты. Серия
последовательных уроков в методе «Lesson study» или «Исследование
урока»**

Малхасян Е.Г., Яушева Р.К., КГУ «Гимназия №38»

Последние несколько лет педагогический коллектив нашей гимназии активно работает над исследованием урока. Наша группа учителей также включилась в этот процесс. В этом году в состав группы входят 6 человек. Трое – учителя начальной школы, и по одному – учителя музыки, математики и истории.

Мы и ранее объединялись в группу исследования урока, основываясь не на общности в предметах преподавания, а на единых взглядах на сам процесс преподавания, на общность интересов, на общности тех задач, которые ставим перед собой как учителя-методисты. Такое сотрудничество обогащает нас, ведь нам удастся совмещать такие, на первый взгляд, несовместимые между собой предметы, как математика и музыка, история и естествознание и др. Мы поняли, что активное сотрудничество в направлении исследования урока зависит от общности мировоззрения.

В этом году мы решили сузить рамки нашего исследования. Если ранее мы объединялись для решения разных проблем, то теперь мы сформулировали одну проблему, которая стала общей для всех учителей группы. Теперь цель работы группы в течение всего учебного года направлена на решение одной проблемы, но с разных ее сторон. То есть теперь мы исследуем урок не в ширину, а в глубину. Поэтому работать нам было очень интересно. Мы сделали для себя очень много выводов и даже открытий, которые изложили в нашей статье ниже.

Итак, проблему нашей группы мы сформулировали следующим образом: «Активные методы обучения. Их влияние на эффективную включенность учащихся в учебный процесс». Это проблема стала центральной в работе над исследованием урока. Исходя из нее, мы сформулировали цель работы в течение всего учебного года: «Изучение влияния активных методов обучения на эффективную включенность учащихся в учебный процесс».

Наша задача заключалась в том, чтобы решать те или иные проблемы в преподавании и учении через применение в уроке активных методов обучения, а затем проследить, как эти методы работают над включением всех учащихся класса в учебный процесс.

Первым уроком стал урок математики в 3 классе.

Учитель обозначил проблему исследования: в 3 классе на уроке математики учащиеся делают ошибки во время сравнения дробей с одинаковыми знаменателями.

Работая по программе обновленного содержания, нас подчас «страшат» многие темы, ведь не секрет, что данная тема изучалась в традиционной

программе в 4 классе. Поэтому мы, учителя начальных классов, испытывали некоторую неуверенность в том, справятся ли учащиеся 3 класса с данной темой и целью обучения: 3.1.1.6 читать, записывать обыкновенные дроби; сравнивать дроби с одинаковыми знаменателями с использованием наглядности.

Итак, целью исследования урока стала следующая: учащиеся будут сравнивать дроби, используя модель круга.

Именно данная модель, на наш взгляд, давала бы возможность достичь цели обучения всеми учащимися.

Спланировав урок, включив в него такой активный метод, как моделирование с помощью круга, мы определили для себя ожидаемые результаты по каждому наблюдаемому ученику А, В, С.

Таблица 1

Этап урока	Ожидаемый результат Ученик С	Ожидаемый результат Ученик В	Ожидаемый результат Ученик А
1. Выполнить задание «Расшифруйте слово», «Разгадайте ребус»	Активно участвует в работе при выполнении задания «Расшифруйте слово», решает примеры, разгадывает ребус.	Участвует в работе при выполнении задания «Расшифруйте слово», разгадывании ребуса.	Слушает, выполняет задание при поддержке со стороны учителя, одноклассника
2. Обсудить в паре, вставить пропущенные слова в тексте, оценить ответы одноклассников	Обсуждает, аргументирует, вставляет пропущенные слова в тексте, оценивает ответы одноклассников.	Обсуждает, вставляет пропущенные слова в тексте, оценивает ответы одноклассников.	Слушает, вставляет пропущенные слова в тексте, оценивает ответы одноклассников.
3. Обозначить дробью закрашенные части фигуры с самопроверкой по образцу	Обозначает дробью закрашенные части фигуры, оценивает себя по образцу	Обозначает дробью закрашенные части фигуры, оценивает себя по образцу	Обозначает дробью закрашенные части фигуры, оценивает себя по образцу
4. Сформулировать тему и цель урока	Участвует в обсуждении при определении темы и цели урока	Слушает, участвует в обсуждении при определении темы и цели урока	Слушает, принимает участие в обсуждении при определении темы и цели урока
5. Показать на модели круга его части (половина, четверть, треть...)	Демонстрирует образование доли на основе наглядности	Демонстрирует образование доли на основе наглядности	Демонстрирует образование доли на основе наглядности
6. Построить из частей два круга, сравнить разные доли, дроби	Строит из частей два круга, сравнивает разные доли, дроби с разными знаменателями, делает выводы о равных дробях	Строит из частей два круга, сравнивает разные доли, дроби с одинаковыми знаменателями.	Строит из частей два круга, сравнивает разные доли, дроби с одинаковыми знаменателями на основе наглядности.
7. Сравнить дроби	Сравнивает дроби с одинаковыми знаменателями	Сравнивает дроби с одинаковыми знаменателями	Слушает, сравнивает дроби с одинаковыми знаменателями на основе наглядности.
8. Обсудить в группе и разбить дроби с одинаковыми знаменателями на две части, расположив их в порядке возрастания и убывания	Активно участвует в обсуждении и разбивает дроби на две части, расположив их в порядке возрастания и убывания	Участвует в обсуждении и разбивает дроби на две части, расположив их в порядке возрастания и убывания	Слушает обсуждение, помогает разбить дроби на две части, расположив их в порядке возрастания и убывания

9. Самостоятельно выполнить задание с дробями, оценить по образцу (взаимооценивание).	Быстро выполняет самостоятельную работу с дробями, оценивает по образцу (взаимооценивание).	Самостоятельно выполняет задание с дробями, оценивает по образцу (взаимооценивание).	Самостоятельно выполняет задание с дробями, оценивает по образцу (взаимооценивание).
10. Подвести итоги урока	Анализирует, подводит итоги, делает выводы	Участствует в обсуждении при подведении итогов урока	Слушает при обсуждении итогов урока

Анализируя ожидаемые результаты наблюдения с реальными, по ученику С, можно сказать, что ожидаемые результаты совпали с реальными, а это значит, что данный ученик достиг цели обучения. Анализируя работу ученика В, также можно сделать аналогичный вывод, хотя на некоторых этапах урока ученик В не сразу верно выполнял задание, но наблюдал за выполнением у других учащихся, тут же исправлялся и мог объяснить, почему не сразу справился с заданием и как вышел на верный ответ. Но самое интересное наблюдение было за учеником А. Эти ученики всегда для нас представляют особый интерес, так как наша задача в преподавании состоит в том, чтобы помочь достичь цели обучения всеми учениками. А это, как известно, задача не из легких. Необходимы особые усилия, чтобы цель обучения была освоена учениками А.

Планируя урок, а точнее, результаты по ученику А, мы всегда ожидаем, что ученик поведет себя так, как мы того хотим. Но часто это не совпадает, так как невозможно просчитать все нюансы, которые могут возникнуть на уроке. Поэтому метод исследования урока является чрезвычайно интересным в этом направлении. Так как благодаря наблюдателям, можно точнее определять ожидаемые результаты, точнее формулировать вопросы и задания на уроке.

Итак, вернемся к ученику А.

Таблица 2

Этап урока	Ожидаемый результат Ученик А	Реальный результат
1. Выполнить задание «Расшифруйте слово», «Разгадайте ребус»	Слушает, выполняет задание при поддержке со стороны учителя, одноклассника	Не активна совсем. С помощью поддержки учителя справилась с заданием.
2. Обсудить в паре, вставить пропущенные слова в тексте, оценить ответы одноклассников	Слушает, вставляет пропущенные слова в тексте, оценивает ответы одноклассников.	Слушает, но оценивает ответы одноклассников неуверенно, с опаской.
3. Обозначить дробью закрашенные части фигуры с самопроверкой по образцу	Обозначает дробью закрашенные части фигуры, оценивает себя по образцу	Обозначила, но с помощью подсказки со стороны соседа.
4. Сформулировать тему и цель урока	Слушает, принимает участие в обсуждении при определении темы и цели урока	Не принимает.
5. Показать на модели круга его части (половина, четверть, треть...)	Демонстрирует образование доли на основе наглядности	Смотрит по сторонам, сомневается, делает правильно.
6. Построить из частей два круга, сравнить разные доли, дроби	Строит из частей два круга, сравнивает разные доли, дроби с одинаковыми знаменателями на основе наглядности.	Справляется сама.
7. Сравнить дроби	Слушает, сравнивает дроби с одинаковыми знаменателями на	Сравнивает дроби верно, но не называет равные дроби.

	основе наглядности.	
8. Обсудить в группе и разбить дроби с одинаковыми знаменателями на две части, расположив их в порядке возрастания и убывания	Слушает обсуждение, помогает разбить дроби на две части, расположив их в порядке возрастания и убывания	Не помогает, смотрит, не слушает тех, кто участвует в обсуждении.
9. Самостоятельно выполнить задание с дробями, оценить по образцу (взаимооценивание).	Самостоятельно выполняет задание с дробями, оценивает по образцу (взаимооценивание).	Все задания сделала самостоятельно и правильно.
10. Подвести итоги урока	Слушает при обсуждении итогов урока	Слушает.

Таким образом, наблюдая за учеником А, сравнивая результаты ожидаемые и реальные, можно сказать, что данный ученик достиг цели благодаря использованию данной модели. Не всегда ученик понимал вопросы учителя, но работа с моделью помогла компенсировать пробелы и достичь цели обучения. Таким образом, наши усилия по планированию урока были не напрасны. Мы пришли к выводу о целесообразности использования модели круга, как одного из эффективных методов активного обучения. Данный активный метод сработал.

Но анализируя урок, группа пришла к выводу об изменениях в плане с целью совершенствования АМО для достижения целей урока.

Следующим нашим этапом стала корректировка плана урока, вопросов, заданий.

Встала необходимость проверить точность наших выводов. Поэтому мы запланировали еще один урок в другом 3-ем классе по данной теме, с теми же целями обучения. С разницей только в том, что наш новый план несколько отличался от предыдущего.

Ожидаемые результаты в новом уроке совпали с реальными, так как учитель точнее формулировал вопросы и задания, а также с научной точностью провел учеников от задания к заданию. Что позволило всем учащимся достичь цели.

Таким образом, благодаря данной серии уроков, наша группа смогла выработать единый план урока, который можно считать продуктом работы нашей группы. Этот урок является наиболее верным в методическом плане, что является залогом достижения его целей обучения.

Кроме того, мы сделали следующие выводы по проблеме исследования.

1. АМО способствуют решению проблемы. Дети запоминают лучше.
2. Во время обсуждения урока выявилась новая проблема – организация работы в группе.
3. Необходимо продумывать задания и действия учеников так, чтобы каждый ученик работал в группе, и, как следствие, имел возможность достичь цели урока.
4. На следующий год планируем включить в исследование вопросы:
 - организация работы в группе,
 - дифференциация – как одна из возможностей организации работы в группе.

Список литературы:

1.Руководство учителя. Третий (базовый) уровень. Курсы повышения квалификации по Программе Кембриджского Университета, 2012. www.cpm.kz

Применение платформы oriq.kz на уроках в начальных классах

Мартемьянова Е.Н., КГУ «Гимназия №93»

Казахстан интегрирует в мировое пространство и цифровизация активно входит в нашу жизнь. С целью развития человеческого капитала разработана программа «Цифровой Казахстан» для обеспечения доступа каждого к современным информационным ресурсам. Современное образование немислимо без современных средств обучения. В нашем мире, в котором идет бурный рост и развитие информационно-коммуникационных технологий. Научить ребенка с малых лет пользоваться электронными средствами для получения, преобразования, передачи информации, для эффективного использования в учёбе и повседневной жизни очень востребовано.

Поэтому актуален совместный пилотный проект Министерства образования и науки с ведущим издательством учебной литературы Республики «Алматы кітап баспасы», участником которого в сентябре 2018 года стала гимназия №93 в числе одиннадцати казахстанских школ.

Это платформа, объединяющая в себе возможности мультимедийного обучения, интерактивной связи с учителями и родителями. Данная интерактивная платформа помогает решать вопросы ведения электронного журнала класса, предлагает варианты интересных и разноплановых заданий с учетом разноуровневого обучения. Дает возможность повторения пройденного материала из предыдущих классов и изучения новых тем на основе межпредметных связей.

Образовательный ресурс имеет большую мобильность и вариативность применения на разных электронных гаджетах от смартфонов до планшетов и персональных компьютеров. Информационные ресурсы можно использовать как в урочное время, так и в ходе выполнения домашнего задания.

Так же учитывается принцип мобильности, когда учащийся может в любое удобное для него время воспользоваться информационным ресурсом.

Свою работу в данном проекте я начала вместе с учащимися и родителями 3 «Г» класса с создания электронного журнала. В журнал вносятся электронные адреса родителей или ученика. На даны электронный адрес приходит приглашение, по которому проходят ребята и активизируются. В журнале учитель видит всех учеников, дату активизации и дату последнего посещения. Журнал создается по всем предметам, по которым будут задаваться задания.

С первых дней работы на данной образовательной платформе было понятно, что электронные учебники удобны в использовании не только для учеников, но и для учителей, а также для родителей. Данная платформа повысила интерес учащихся к изучаемым предметам, позволила давать задания учащимся разного уровня подготовленности.

Основной формой организации учебного процесса в современной школе является урок, в рамках которого возможно использование электронного учебника на платформе *orip.kz*. С электронным учебником можно работать как со всем классом, так и индивидуально. У учителя появляется возможность обратить внимание ученика на то, как изучаемая тема изложена в другом учебнике, можно организовывать поиск информации в учебниках по другим предметам. Такой подход к организации учебного процесса будет способствовать созданию у школьников дополнительной мотивации к работе с учебником. Электронные учебники можно использовать на разных этапах урока. Данная платформа даёт возможность учителю подобрать задания различного типа и уровня сложности из предложенных авторами учебника или добавить свои задания с учётом индивидуальных особенностей учеников своего класса. После выполнения задания учащиеся отправляют работу на проверку. В данной платформе предусмотрено автоматическая проверка задания с указанием верных и неверных ответов.

Выполнение работы с автоматической проверкой.

орip Журналы Библиотека

$189 \cdot 3 = 567$ ✓	$294 : 3 = 98$ ✓
$237 \cdot 4 = 948$ ✓	$525 : 3 = 175$ ✓
$59 \cdot 9 = 531$ ✓	$196 : 7 = 28$ ✓
$87 \cdot 3 = 261$ ✓	$351 : 9 = 39$ ✓

☞ Добавить свой материал

2/3 Вычисление

Вычисли.

$171 \cdot 4 - 329 \cdot 2 = 710$ ✗
$317 \cdot 3 + 15 \cdot 2 = 981$ ✓
$840 : (956 - 948) = 15$ ✗
$900 - 269 \cdot 3 + 193 = 286$ ✓
$954 : 6 + (370 + 180) : 5 = 249$ ✗
$(390 + 290) : 4 + 528 : 2 = 349$ ✗

Ученик может неоднократно выполнять их, закрепляя полученные знания как на уроках, так и в ходе выполнения домашних заданий, расположенных на образовательной платформе.

В программе также предусмотрено оценивание по 100% шкале.

Шкала в процентах от 1 до 100 показывает результат ученика

The screenshot shows a digital assessment interface. At the top, it says "Выберите тип обратной связи" (Choose the type of feedback). Below this are four tabs: "Оценка 1-5" (Rating 1-5), "Процент выполнения" (Completion percentage), "Формирующее оценивание" (Formative assessment), and "Другая оценка" (Other rating). The "Процент выполнения" tab is active, showing a progress bar with a vertical line at 90%. Below the progress bar is a 5-point scale with buttons for each rating (1, 2, 3, 4, 5). The "5" button is highlighted in green. To the right of the progress bar is a "Составить работу" (Create work) button. Below the progress bar are two buttons: "Сохранить и опубликовать оценку" (Save and publish rating) and "Сохранить" (Save). To the right of the main interface is a "Фильтр работ" (Filter works) panel with options for "Тип" (Type), "Начало периода" (Start date), and "Окончание периода" (End date). Below the filter panel is a "Выборочная статистика" (Sample statistics) panel showing "Выбранные задания" (Selected tasks) as 393, "Средний Пар" (Average Par) as 76%, and "Средний балл" (Average score) as 4,7. A "Распределение результатов" (Result distribution) bar is also visible.

Можно также провести мониторинг успеваемости класса по каждому уроку, что способствует оценке учителем уровня освоения учебного материала обучающимися и помогает проводить соответствующую корректировку. Так же эти данные помогают ученику и родителям предварительно ориентироваться в итоговых результатах обучения по обновленной программе. Следует отметить, что учитель сам выбирает удобный тип обратной связи в дистанционном режиме.

Работая с данной платформой удобно, что обучающийся, находясь в любой географической точке республики, в любое удобное для него время и место может использовать систему как тренажер, что помогает дистанционному обучению и сопровождению учащихся.

На всех уроках в начальных классах используются электронные и традиционные учебники в комбинированной форме, что дает возможность сочетать обучение с применением цифровых технологий.

В результате - цифровые возможности образовательного процесса становятся ближе к учащимся не только в урочной деятельности, но и повседневной жизни, что способствует формированию и развитию компетенций двадцать первого века и помогает каждому быть мобильным.

Список литературы:

1. Государственная Программа «Цифровой Казахстан» Источник: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1700000827>
2. Молокова А. В, Применение электронных учебных пособий в обучении младших школьников, Москва 2005 г.
3. Orip.kz электронный учебник

Как воспитать вдумчивого читателя

Мусина С.В., КГУ «Школа-гимназия №95»

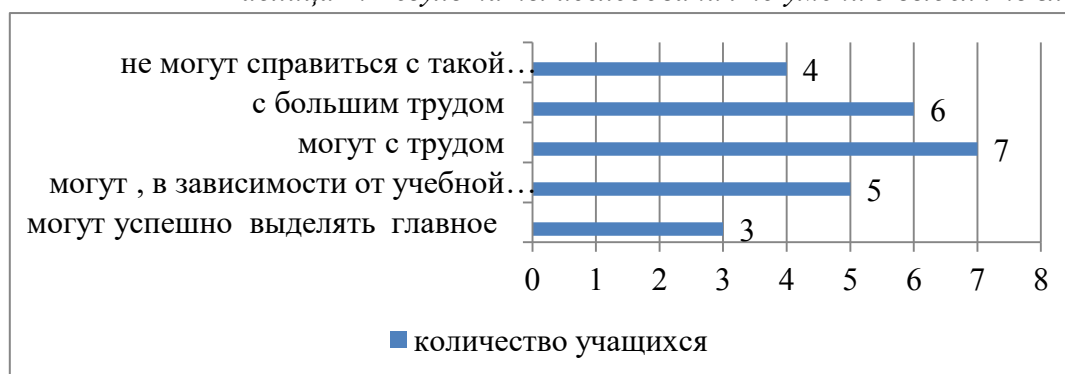
Все мы хотим, чтобы наши уроки были результативными. Но что для этого нужно? Наша задача состоит в том, чтобы организовать работу так, чтобы научить учащихся самостоятельно добывать знания, принимать нестандартные решения, творчески мыслить, то есть учить учиться.

Но как научить учиться? Как научить выделять главное?

Работая с маленькими детьми, столкнулись с такой проблемой. Слушаешь ответ на заданный вопрос и не можешь уловить суть самого ответа.

Наблюдения за своими учениками помогли определить группы ребят по умению выделять главное.

Таблица 1. Результаты исследования по умению выделять главное.

Стало очевидно, что необходима работа по качественному отбору стратегий, направленных на формирование мыслящего ученика.

Как показал опыт моих коллег, одно из успешных направлений – работа в программе «Развитие критического мышления через чтение и письмо». Ведь многие из них, построенные в соответствии с таксономией Блума, на рефлексивной основе, открывают широкие возможности в развитии учащихся.

Проект RWCT позволяет создать ситуацию успеха для каждого ученика, обеспечивает возможность для творчества, побуждает каждого ученика к поиску альтернативных решений.

Строя уроки в логике проекта, стараюсь не давать готового ответа, а помогаю процессу поиска. При чтении произведения художественной литературы считаю важным помочь ученику почувствовать жизнь героев, их горе и радость, проникнуться их переживаниями, увидеть жизненную позицию автора, его личностное отношение к событиям,

А потом «Что тебе дает право так думать?» -выйти к оценке собственных жизненных ситуаций.

Для нас очень важно воспитывать вдумчивого читателя. В этом нам помогают «толстые вопросы»: хотелось бы тебе дружить с героем? как бы ты поступил? Что хорошего и что плохого в его поведении? Такие вопросы учат оценивать поступки героев.

Если выстроить систему вопросов по таксономии Блума, то можно рассмотреть вопросы анализа произведения в следующих группах, они формулируются с использованием глаголов:

Таблица 2. Система вопросов по таксономии Блума

		глаголы	Примеры с уроков	% прим в уроке
Удовлетворительный уровень мышления	Знание	определи, повтори, отметь, перечисли, подчеркни	Какие ассоциации возникают, когда слышите слово «щедрый»?	5%
	Понимание	опиши, объясни	- Какой вы увидели яблоню? Найдите слова доказывающие это.	10%
	Применение	продемонстрируй, зарисуй	- Какой сейчас вы увидели яблоню? Найдите, в каком предложении заключена главная мысль?	15%
Высокий уровень мышления	Анализ	оцени, сравни, противопоставь	- Что хорошего и что плохого в этих поступках мальчика?	15%
	Синтез	предложи, составь	- Какие вопросы у вас возникают после чтения отрывка?	15%
	Оценка	сравни, оцени, проведи мониторинг	Счастье - брать или счастье - отдавать? А вы в жизни встречались с данными ситуациями?	10%

Если анализировать % соотношение уровней вопросов, можно увидеть ведущую идею урока и уровневое развитие учащихся.

При анализе произведения заполняем: диаграмму Венна, концептуальную карту. Часто на своих уроках устраиваем «Дебаты», где ребята приводят аргументы по поводу прочитанного. Но, даже если он придерживается другого мнения, то ученику необходимо найти этот аргумент.

Данная работа активизирует деятельность учащихся, учит их мыслить последовательно, аргументировано.

Уже со второго класса учатся задавать так называемые «толстые» вопросы и отвечать на них. Так на уроке литературы, познакомившись с произведением «Щедрое дерево», размышляя о счастье, ребята составили вопросы:

Таблица 3. «Толстые вопросы»

Почему долго не приходил мальчик к яблоне?	Анализ
Зачем ему нужна была лодка?	Применение
Будет ли счастлив?	Синтез
Почему «яблоня была счастлива, но не совсем»?	Анализ
Вернётся ли к ней мальчик? Вернулись бы вы и зачем?	Синтез. Оценка
Почему он все требовал для счастья, но ничего не делал сам?	Анализ

В целом на уроке «толстые вопросы», занимали 70 %. Естественно, результаты развития учащихся на этом уроке высокие, об этом говорят эссе, творческие работы.

При знакомстве с произведением «Ромашка» Андерсена, дети рассуждали, анализировали, высказывали своё мнение, искали даже альтернативное решение, сложившейся ситуации. В конце урока придумали своё завершение сказки и даже воплотили идею в жизнь: вернули настоящий дерн с ромашкой на прежнее место. Такая работа дает учащимся опыт построения собственной жизни и поступков, способствует социализации их в обществе.

Детями были написаны замечательные эссе. Это - обращение к людям от имени ромашки, от жаворонка. Вероника написала так: «Как хорошо, когда рядом есть такой верный друг: открытый, жизнерадостный, «золотым сердцем». Ромашка - это пример для всех нас. Люди будьте добрыми, заботливыми и отзывчивыми!» А вот мнение Никиты: « ...Её сердце было настолько добрым, что ради дружбы она готова была погибнуть»

Это не просто рассуждения детей, это - откровения, на которые взрослые часто не могут рассчитывать. Ведь дети увидели чувства и мысли героев, их внутренний мир.

Критическое мышление - это урок жизни, это способ построить отношения, выразить свои мысли. Опыт работы над умением выделять главное, дал определенные позитивные сдвиги. Дети сами обращают внимание на свои ответы, добиваясь, чтобы в них была главная мысль, а также доказательства этой мысли. Заметна динамика движения во 2 в 1 группу. К сожалению, группа, которая не умеет выделять главную мысль осталась. Но для того, чтобы уменьшилось или полностью отсутствовала последняя группа, нужна система работы на протяжении нескольких лет.

А мы вывели главные правила: детей нужно учить учиться и любить учиться, и тогда дети будут учиться у нас, а мы будем учиться у них.

«Нельзя человека научить на всю жизнь, его надо научить учиться всю жизнь».

Список литературы:

1. Л. Н. Зеленина На уроке главное – увлечённость. - Начальная школа Казахстана №6, 2007.

2. Н. И. Захарова Внедрение информационных технологий в учебный процесс. – Журнал «Начальная школа» №1, 2008.

3. Лайма Спиргене. Развитие критического мышления через чтение и письмо – «Библиотека в школе», № 12–2001 и № 22–2001

4. О. Н. Хижнякова Современные образовательные технологии в начальной школе. – С. 2006.

Формирование положительной мотивации учения младших школьников на основе применения активных и интерактивных методов обучения

Лепетова Е.А., КГУ «ШГ№95»

В условиях современной практики школьного обучения, которая характеризуется высоким объемом и интенсивностью учебного процесса, различными нововведениями, проблема формирования положительной

мотивации учения младших школьников приобретает исключительно важное значение. О важности образования упоминается в законе об образовании.[1].

Построение учебно-воспитательного процесса с учетом индивидуального развития учащихся важно для всех ступеней обучения, но особое значение реализация этого принципа имеет на начальной ступени, когда закладывается фундамент успешного обучения в целом.

Упущения на начальной ступени обучения проявляются пробелами в знаниях учащихся, несформированностью общеучебных умений и навыков, негативным отношением к школе, что бывает трудно скорректировать и компенсировать.

Недостаточность познавательной активности при обучении проявляется в том, что эти учащиеся не стремятся эффективно использовать время, отведенное на выполнение задания, высказывают мало предположительных суждений до начала решения задач, нуждаются в специальной работе, направленной на развитие познавательного интереса, стимулирование познавательной активности, активизацию познавательной деятельности. Поэтому большое значение приобретает формирование положительной мотивации в учении младших школьников на основе применения активных и интерактивных методов обучения, с учетом индивидуальных, возрастных, психофизиологических особенностей младших школьников с трудностями в обучении и определении путей его реализации в условиях школьного образования.

Именно в период обучения ребёнка в младших классах, когда учебная деятельность является ведущей, важно создать предпосылки формирования мотивации учения, и к концу обучения в начальной школе придать мотивации определённую форму, т. е. сделать её устойчивым личностным образованием школьника, так как от этого зависит проявление его интеллектуальной и волевой активности, формирование его отношения к учебному процессу в целом. Также важно сформировать у младших школьников такие качества личности, которые необходимы для жизни в новых условиях открытого общества: ответственность, инициативность, самостоятельность, что возможно только при высоком уровне школьной мотивации.

Формирование побуждений к учению является одной из важных проблем в начальной школе, поскольку, как свидетельствуют психологи, именно в младшем школьном возрасте наблюдается тенденция к падению добросовестного отношения к учению. Отсюда очень важно, чтобы ученик уже в начальных классах осознавал мотивы учения, так как от этого зависит проявление его интеллектуальной и волевой активности, формирование его отношения к учебному процессу в целом.

Чтобы положительные мотивы были не только осознанными, но и реально действующими, нужно вести работу по их формированию. [2]

При этом, чтобы задействовать школьников в учебный процесс, большинство педагогов отдаёт предпочтение активным и интерактивным методам обучения.

Активные методы обучения - это система методов, обеспечивающих активность и разнообразие мыслительной и практической деятельности учащихся в процессе освоения учебного материала. [3]

Интерактивные методики обучения - это специальная форма организации познавательной и коммуникативной деятельности, в которой обучающиеся оказываются вовлеченными в процесс познания, имеют возможность занимать и рефлексировать по поводу того, что они знают и думают. Место учителя в интерактивных уроках зачастую сводится к направлению деятельности учащихся на достижение целей урока. Он же разрабатывает план урока (как правило, это совокупность интерактивных упражнений и заданий, в ходе работы над которыми ученик изучает материал).

В современной педагогике накоплен богатейший арсенал интерактивных подходов, среди которых можно выделить следующие:

1. Творческие задания;
2. Работа в малых группах;
3. Обучающие игры (ролевые игры, имитации, деловые игры и образовательные игры);
4. Использование общественных ресурсов (приглашение специалиста, экскурсии);
5. Социальные проекты, аудиторные методы обучения (социальные проекты, соревнования, радио и газеты, фильмы, спектакли, выставки, представления, песни и сказки);
6. Разминки;
7. Изучение и закрепление нового материала (интерактивная лекция, работа с наглядными видео - и аудио материалами, "ученик в роли учителя", каждый учит каждого, мозаика (ажурная пила), использование вопросов, Сократический диалог);
8. Обсуждение сложных и дискуссионных вопросов и проблем ("Займи позицию", "шкала мнений", "Один - вдвоем - все вместе", "Смени позицию", "Карусель", "Дискуссия в стиле телевизионного ток - шоу", дебаты);
9. Разрешение проблем ("Дерево решений", "Мозговой штурм", "Анализ казусов")

Под творческими заданиями следует понимать такие учебные задания, которые требуют от учащихся не простого воспроизводства информации, а творчества, поскольку задания содержат больший или меньший элемент неизвестности и имеют, как правило, несколько подходов.[4]

Творческое задание составляет содержание, основу любого интерактивного метода. Вокруг него создается атмосфера открытости, поиска. Творческое задание, особенно практическое, придает смысл обучению, мотивирует учащихся. Выбор творческого задания сам по себе является творческим заданием для педагога, поскольку требуется найти такое задание, которое отвечало бы следующим критериям: не имеет однозначного и односложного ответа или решения; является практическим и полезным для учащихся; связано с жизнью учащихся; вызывает интерес у учащихся;

максимально служит целям обучения. Если учащиеся не привыкли работать творчески, то следует постепенно вводить сначала простые упражнения, а затем все более сложные задания.

Работа в малых группах - это одна из самых популярных стратегий, так как она дает всем учащимся (в том числе и стеснительным) возможность участвовать в работе, практиковать навыки сотрудничества, межличностного общения (в частности, умение слушать, вырабатывать общее мнение, разрешать возникающие разногласия). Все это часто бывает невозможно в большом коллективе. Работа в малой группе неотъемлемая часть многих интерактивных методов, например таких, как мозаика, дебаты, общественные слушания, почти все виды имитаций и др.

В то же время работа в малых группах требует много времени, этой стратегией нельзя злоупотреблять. Групповую работу следует использовать, когда нужно решить проблему, которую учащиеся не могут решить самостоятельно. Начинать групповую работу следует, не торопясь. Можно организовать сначала пары. Уделить особое внимание учащимся, которые с трудом приспосабливаются к работе в небольшой группе. Когда учащиеся научатся работать в паре, переходить к работе в группе, которая состоит из трех учащихся. Как только мы убеждаемся, что эта группа способна функционировать самостоятельно, постепенно добавляем новых учащихся.

В своей работе при формировании учебной мотивации нами больше используются игровые ситуации и другие элементы занимательности. Одним из наиболее действенных приёмов формирования мотивации к обучению является дидактическая игра. При включении детей в ситуацию дидактической игры интерес к учебной деятельности резко возрастает, работоспособность повышается. Так, при закреплении и проверке знаний на уроке русского языка можно использовать игру «Иду в гости». Её можно использовать как в индивидуальной, так и в групповой работе. Она занимает на уроке немного времени, но даёт представление о том, как материал усвоен учащимися, с кем необходимо провести индивидуальную работу. В игре участвует весь класс. У детей фишки (они выбирают сами): красные — это «гости», жёлтые — это «хозяева». «Хозяева» приглашают в гости и предлагают «гостю» задание, написанное на карточке. «Хозяева» проверяют выполненное задание и ставят оценку. Затем приглашают нового «гостя». Материал для игры: карточки с заданием.

В своей работе нами используются различные активные и интерактивные методы на уроках математики. Приведем некоторые примеры.

1) Тема: Алгоритм сложения и вычитания трехзначных чисел.

Цели: 3.1.2.8 применять алгоритм сложения и вычитания трехзначных чисел.

3.4.3.1 определять закономерность в последовательности чисел до 1000, тысячами до миллиона.

3.4.3.2 составлять последовательность по самостоятельно выбранному правилу, находить нарушение.

Работа в парах.

«Строим дом».

Ученики работают в парах. Учащиеся записывают выражения столбиком в тетради.

Составляют наибольшее и наименьшее трёхзначные числа из цифр на крыше дома. Находят их разность.

Решение:

975 864
579 468

Осуществляется взаимопроверка.

2) Закрепление таблицы умножения от 2 до 5.

Весь класс делится на 5 групп, у каждой группы даны одинаковые карточки с заданием. Каждой группе нужно выбрать правильный ответ. На выполнение задания отводится 7 минут.

№ п/п	Вопросы	Ответы		
1	Увеличьте 5 в 4 раза	1	9	20
2	Уменьшите 72 на 8	9	64	80
3	Во сколько раз 6 меньше 30	5	24	36
4	Чему равна сумма 5 одинаковых слагаемых, каждое из которых равно 7	12	35	57
5	Какое число надо увеличить в 6 раз, чтобы получить число 18.	4	3	8
6	Увеличьте 7 на 8	15	56	30
7	Уменьшите 24 в 3 раза	21	8	12
8	Найдите частное 20 и 5	1	4	15
9	Найдите произведение 6 и 2	9	18	12
10	На сколько 15 меньше 37	12	22	2
11	Во сколько раз 16 больше 4	4	12	30

Проверка: учитель называет правильный ответ, учащиеся сигналами показывают ответы: красный – неправильно, зеленый - правильно.

За каждый правильный ответ группа получает 1 жетон. В конце работы подсчитываются результаты.

Применение активных и интерактивных методов обучения не только повышает эффективность урока, но и гармонизирует развитие личности, что возможно лишь в активной деятельности.

Таким образом, активные методы обучения - это способы активизации учебно-познавательной деятельности учащихся, которые побуждают их к активной мыслительной и практической деятельности в процессе овладения материалом, когда активен не только педагог, но активны и учащиеся.

В заключении можно сделать следующие выводы:

1) мотивация является особо важным и специфичным компонентом учебной деятельности; оказывает положительное влияние на продуктивность учебного процесса и определяет успешность учебной деятельности;

2) через мотивацию формируется определённое отношение учащихся к учебному предмету и осознаётся его ценностная значимость для личностного развития;

3) через формирование положительной мотивации можно значительно улучшить качественные показатели познавательных процессов;

4) процесс повышения учебной мотивации у младших школьников будет эффективнее, если педагоги в своей работе будут использовать разнообразные формы, приёмы и методы.

Каждый ученик интересен своей уникальностью, и наша задача - сберечь эту уникальность, вырастить самоценную личность, развивать склонности и таланты, расширить возможности каждого Я.

Список литературы:

1 Закон Республики Казахстан «Об образовании» (с изменениями и дополнениями от 17.07.2009 г.). – <http://www.zakon.kz/141156-zakon-respubliki-kazakhstan-ot-27.html>

2 Божович Л.И. Проблемы развития мотивационной сферы ребенка // Изучение мотивации поведения детей и подростков / Под ред. Л.И. Божович,

3 Активные методы обучения: рекомендации по разработке и применению: учеб. - метод. пособие/ Е.В. Зарукина, Н.А. Логвинова, М. М, Новик. СПб.: СПбГИЭУ, 2010. - 59 с.

4 Анатольева Э. В «Применение информационных и коммуникативных технологий на уроках в начальной школе» [edu/sar/ru](http://edu.sar.ru)

Жаңартылған білім – болашақтың кепілі

Омарбекова Г.Б, «№95 мектеп-гимназия»

Қазақстан Республикасында білім мазмұнын жаңарту оқушылар мен мұғалімдердің біліктілігін арттыру. Біліктілікті арттыру оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін енгізу арқылы Қазақстанның ұлттық білім беру жүйесіне арналған жаңа білім беру болып табылады. Жаңа форматты оқытудың тиімділігі тұлғаның интеллектуалдық, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие процесін оңтайлы ұйымдастыруына көмектеседі. Педагог кадрлардың біліктілігін арттыру курсынан түйгенім, мектеп өміріндегі өзекті мәселелердің бірі сабақтың жаңаша оқыту түрлерін дамыту болып табылады.

Елбасымыздың жолдауында айтқандай: «Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін, заман талабына сай білім қажет». Жаңа білім

берудің негізгі мақсаты – білім мазмұнының жаңаруымен қатар, оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Өз тәжірибесінде сынап көруге және оны ой елегінен өткізіп, рефлексия жасауға, сондай-ақ оқушыларға барынша қолдау көрсетуге бағытталған жаттығулар мен тапсырмаларды қолдана білуге мүмкіндік береді.

Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама. Аталған білім беру бағдарламасы туралы түсінгенім мен ұғынғаным мол. Жаңартылған білім беру жүйесі құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама екендігіне көз жеткіздік. Жаңартылған білім берудің маңыздылығы оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып, сын тұрғысынан ойлау, зерттеу, функционалдық сауаттылығын арттыруды талап етеді.

Аталмыш бағдарламада оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірде қажетке асыра алатындығына сенуге болады.

Қазіргі уақыттағы жаңа педагогика ғылымындағы проблема ол - оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру болып табылады. Жаңа технологияның әдіс - тәсілдері оқушылардың білімін толықтыруға көмектеседі. Осыған орай озық тәжірибе, жаңа технологияның тиімді әдістерін таңдап алып, оларды үйлесімді, тиімді және шығармашылықпен пайдалану - ұстаз шеберлігінің белгісі. Ұстаз ретінде оқытып жүрген оқушыларымыздың ерекшеліктерін зерттеп, біліп алған соң ғана, оларды даму деңгейіне орай әдіс - тәсілдерді іріктеп, талдап қолдануға, жетілдіруге ерекше назар аударып келемін. Оқушыларды жұппен, топпен жұмыстандыру арқылы ұйымдастырылған сабақтар, оқушылардың дарындылығын дамытып, шыңдау жолдарының бірі болып табылады, олардың арасында ынтымақтастық пен серіктестікті тудыру, басқа адамның ойымен де есептесу қажет екенін де түсіндіреді, уақыт үнемделеді. Жұппен және шағын топпен жұмыс тез, жаңа идеяларды ұсынумен қатар белгілі бір жағдайды нәтижелі шешуге де мүмкіндік береді. Пән бойынша оқу бағдарламасына сәйкес педагогикалық тәсілдер мен оқу материалын қолданып, сабақта оқу мақсатына жету үшін критериялды бағалау жүйесін қолданудамыз. Жас ұрпақ тәрбиесі, оның жеке тұлғасының жаңаша қалыптасуы, әлеуметтік дүниеге көзқарасы, жалпы болмысы ең алдымен мұғалімге байланысты. Қазіргі заман мұғалімі жаңа технологияны меңгеріп, тиімді қолдана білуі керек. Сабақтың тиімділігін арттырудың бірден бір жолы - сабақ барысында түрлі ойындар, қызықты материалдар, логикалық тапсырмалар, роликтерді қолдану. Оқу, айту, тыңдау, жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау әдісі - кез келген стратегияға құнды, әрі бағалы. «Сұрақ қою», «Бес жолды өлең», «Венн диаграммасы», «Ой шақыру», «Пікірталас», «Автор орындығы», «Ыстық орындық», «Білемін, Білдім, Білгім келеді», "Топтастыру", «Сюжеттік карта» т.б. стратегияларын тиімді қолдану оқушылардың оқуға деген қызығушылығын оятып, ынталандыра түсері сөзсіз.

XXI ғасыр – ғылым ғасыры. Мақсатты білім беру – тұлға дамуын жүзеге асыратын мәселе. Ал осы жалпы еуропалық стандартқа сай жаңа білім беру -

жеке тұлғаның жан-жақты дамуына әкелетін бірден-бір жол. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек. Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын күдіретті деп санайтын білімді мұғалімдер ғана жұмыс істей алады. Үйренгеніміз де, үйренеріміз де көп Үнді халқының тарихи тұлғасы Махатма Гандидің «Егер сен болашақтағы өзгерісті байқағың келсе, сол өзгерісті уақытыңда жаса» деген ілімін негізге ала отырып, оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелеп, жақсы істі бастағалы отырмыз.

Қазіргі заман ғылым мен техниканың ғарыштап дамыған кезі. Әлем елдерінің арасында жахандану үрдісі жүріп жатыр. Осы тұста Қазақстанда жахандану үрдісінен көш қалмауы қажет. Жиырма бірінші ғасыр ғылым мен білімнің шарықтап биікке самғаған ғасыры. Осы ғасырда білімнің шыңына жеткен, керемет жетістіктерге қол жеткізіп, дамыған елдер көш бастап келеді. Қазақ елі өзінің қаншалықты деңгейде екенін дүние жүзіне мойындату үшін кеменгер басшылығымен, болашақ жастарының білімділігімен, мемлекеттің мықты саясатымен, шекарамыздың беріктілігімен мақтана аламыз. Ең алдымен мемлекеттің болашағы жастар болса, сол жастардың болашағы біліммен өлшенбек. Осы тұста мұғалімге жүктелер міндет те салмақты. Жахандану заманында жаңа көзқарас, жаңаша бағыт өте қажет. Жаңа мұғалім-жаңаша ойлап, жаңа көзқарас қалыптастыру қажет. Оқушыға шынайы білім мен тәрбие қатар бере отырып, ақпараттық технологияларды меңгеруі тиіс.

Қорыта келе, мен мақаламды ақын Міржақып Дулатовтың «Жалғыз сүйеніш, жалғыз үміт – оқуда. Теңдікке жетсек те, жұрттығымызды сақтасақ та, дүниедегі сыбағалы орнымызды алсақ та, бір ғана оқудың арқасында аламыз. Жақсылыққа бастайтын жарқын жұлдыз – оқу. Надан жұрттың күні – қараң, келешегі — тұман» деген сөздерімен аяқтағым келіп отыр.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қасымова Ж.Ғ. ҚР Тәуелсіздігінің 15 жылдығына арналған «Қазақ тілі мен әдебиетін сапалы оқыту мәселелері және оның шешілу жолдары» атты облыстық конференция материалдары, Павлодар, Павлодар облыстық білім департаменті Педагог мамандар білімдерін арттыру институты. 2006, 207 б.

2. Негізгі орта білім беру мектептеріне арналған «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жоспары(оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептерге арналған) 7-сынып, «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жоспарын «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ және Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясымен бірлесіп құрастырған. Астана, 2017.

3. Балақаев М., Серғалиев М. Қазақ тілінің мәдениеті. Алматы, «Зият Пресс», 2006, 140 б.

Бастауыш сынып оқушыларының үй тапсырмасын өз бетінше орындау жауапкершілігін қалыптастырудың тиімді жолдары

Сатинбекова Р.М., Тұрсынова А.М., «№93 гимназия» КММ

Баланың өздігінен жұмыс істеу, өздігінен шешім қабылдай алу, өз әрекеттерін бағалай алу сияқты дағдыларын мектепте де, үйде де, басқа адамдармен, достарымен қарым – қатынастарға түскенде де дамытуға болады. Бұл мәселеде маңызды рөлді ата-аналар атқарады. Ата-ана көмегімен бала тұрмыстық өздігінен жұмыс істеуді (үй шаруасына байланысты міндеттер) және өздік оқу әрекетін (өздігінен үй тапсырмаларын орындау) қалыптастырады.

Үй тапсырмаларын орындау – баланың өздігінен жұмыс істеу дағдысын дамытудың өте тиімді жолы.

Мектепте оқу, үй тапсырмаларын орындау түсіне білген адамға үлкен шаруа. Баланы өз бетімен, өз денсаулығына нұқсан келтірмей, дұрыс еңбек ете алуға үйрету – негізгі міндетіміз.

Үй жұмысын орындау - бала өміріндегі өзіне толық жауапкершілік жүктелетін алғашқы әрекеті. Бұған дейінгі тапсырмалары мен міндеттері үшін ол толық жауап беріп көрген емес. Мысалы, нан әкелуді отбасының басқа бір мүшесі де орындай алады. Ал үй тапсырмасы тек баланың өзіне ғана тиесілі жұмыс. Үй жұмысын орындамауға болады деп ойлауға да мүмкіндік бермеу керек. Мұны ата-ана да, мұғалім де есінен шығармауы тиіс.

Үй жұмысын орындау бала бойында мынадай дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік береді:

- Өздігінен жұмыс істеу дағдысын дамытады
- Белсенді ізденімпаздыққа итермелейді
- Жұмсалатын уақыт мөлшерін шамалауды үйренеді

Кейбір ата-аналар менің балам үй тапсырмасын орындағанда тапжылмайды, үш-төрт сағат отырады деп мақтанады. Дегенмен осындай ұзақ отыратын баланы бақыласақ, ол уақытының көп мөлшерін бос отырысқа немесе бос жүріске жұмсайды: ас үйден су ішіп келеді, күнделікте тапсырма жазылмаған деп, досына телефон соғады, қандай да бір құрал керек болып, оны іздейді т.с.с.

Сонымен баланы сабақ қарауға қалай отырғызу керек?

Баланың өздік оқу әрекетін дұрыс ұйымдастыру сыртқы және ішкі әрекет жағдайына байланысты бірнеше компоненттен тұрады. Сыртқы компоненттер:

- Күн тәртібі
- Тұрақты жұмыс орны
- Тапсырмаларды орындау реті

Жақсы оқитын балалардың үй тапсырмаларын қалай орындайтыны зерттелгенде, олардың басым көбі үй тапсырмаларын күнделікті бір уақытта әзірлейтіні анықталды. Бұл балалар сабақ қарайтын уақыт таяп келгенде тіпті

ойнағысы келмей қалатынын айтқан. Яғни бұл балаларда сабақ оқу әдеті қалыптасқан.

Бала сабаққа дайындалу үшін бір мезгілде ғана емес, бір орынға отыруы тиіс. Сабаққа кіріспей тұрып, он минут бұрын бөлменің ауасын тазартып, оқу құралдарын даярлап қою керек. Сондай-ақ бөлме температурасына, тыныштығына да назар аудару қажет. Кейде классикалық музыка қояды. Бұл қате пікір. Бала сабақ қарайтын бөлмеде тыныштық болуы керек. Тапсырмаларды орындау ретін дұрыс құрудың да маңызы зор.

• Бала жұмысқа бірден кірісе алса, онда неғұрлым қиынырақ тапсырмаларды алдымен орындау керек

• Бала жұмысқа біртіндеп тартылса, онда ең жеңіл тапсырмалардан бастау қажет

Өздік оқу әрекетін ұйымдастырудың ішкі жағдайлары:

• Бірден іске кірісу

• Жақсы жұмыс ырғағы

• Сабақ оқу әдеті

Көпшілік ата-ана баласына айтқанын істетемей әлек. Бұл мәселеде ата-ана ғана емес, бала да қиналады. Мектепте бәрі басқаша, мұғалім басқаруымен, көмегімен, нұсқауымен орындайды. Ал үйде ата-ана баласын сабағыңды оқы дейді. Ал ол өзіне нұсқау бере алмаса ше? Яғни баланы нұсқау беріп, оны орындатып үйрету керек. Бір істен екінші іске жылдам ауысуға үйрету, яғни баланы ас ішуге шақырғанда, ол бірден ойынын тоқтатып, ойыншығын жинап асқа келуі керек, т.с.с. Балада ата-анасының нұсқауын орындамауға болады деген ой болмауы тиіс. Бірден келмесе, барып ертіп әкелген дұрыс. Сондай-ақ үй шаруасына байланысты түрлі тапсырмалар беруге болады, және оны біртіндеп міндетке айналдыруға болады.

Үй жұмысын өздігінен орындай алатын бала моделі.

• Тапсырма көлемін бағдарлай алады

• Тапсырманы орындау ретін жоспарлай алады

• Тапсырмаға жұмсалатын уақыт мөлшерін шамалай алады

• Тапсырма мазмұнын түсінеді, оны орындау үшін қажетті білік, дағдыларын жұмылдыра алады

• Егер тапсырманы орындау қолынан келмей жатса, не істейтінін біледі. Әрине бұл дағдылар бастауыш сынып оқушысы үшін қиындау.

Қолынан келмейтінді талап етіп, үй тапсырмаларын өз бетіңмен орында дегеннен ештеңе шықпайды. Өз бетіңмен жұмыс істеу бірден пайда болмайды. Ол ата-ананың мақсатқа бағытталған әрекеттерінің нәтижесі. Егер бастауыш сынып оқушысы үй тапсырмаларын өзі орындап, тек қиналған кезінде ғана ата-анасынан көмек сұраса, бұл бала бұл өздігінен жұмыс істеуге қарай үлкен қадам, үлкен тәжірибе.

Бүгінгі таңда көп айтылып жүргендіктен, бастауыш сынып оқушылары мен ата-аналарынан сауалнама алып, шағын зерттеу жұмысын жүргіздік. Оның мазмұны мен нәтижесі төмендегідей: «Сен үй жұмысын қалай орындайсың?» деген сұраққа оқушылардың 21 пайызы ғана өз бетімен, 19

пайызы қосымша оқыту орталықтарында, ал қалған 60 пайызы оқушының ата-ананың көмегінсіз орындай алмайтындығын көрсетті.

«Үй тапсырмасының қандай түрде берілгендігін қалар едің?» деген сұраққа оқушылардың 18 пайызы тек оқып келуді белгілесе, 54 пайызы құрастыру, шешу, 28 пайызы жазып келуді белгілеген.

Сауалнаманың осы сұрақтары негізінде (басқа да сұрақтар бар) үй тапсырмасын орындауда балаларда әлі дербестік қалыптаспағандығы және үй тапсырмасының мазмұны қызықтырмайтынын байқаймыз.

Осыған байланысты бастауыш сынып оқушыларының үй тапсырмасын өз бетінше орындау жауапкершілігін қалыптастырудың мынандай жолдарын ұсынамыз:

1. Оқушының үй тапсырмасын дұрыс, өз бетінше орындауына мұғалім мектепке келген күннен бастап бағыттап, нұсқаулық беру.

2. Баланың жас ерекшелігін ескеріп, яғни баланың жасы неғұрлым кіші болса, соғұрлым берілген тапсырма да қызықты болуы шарт.

3. Берілген тапсырма ойын оятып, қабілетін дамытатын, талдап, жинақтап, салыстыруға берілетін болу қажет.

Үй тапсырмасын орындауға берілген тапсырмалар түрлендіріліп, ойластырылған болса, ол баланың кез-келген тапсырмаларды өз бетінше дербес орындауға құлшынысын, танымдық қабілетін дамытып, құзыреттілігін, өз бетінше біліп, тануға деген белсенділігін қалыптастырып, қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар, ырықты зейін, рефлексия, құзіреттілік, өзін-өзі бақылау сияқты әрекет амалдың ішкі жоспары сияқты басты жаңа қабілеттер пайда болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әдістемелік нұсқау хат. 2019-2020 оқу жылы
2. Мектептегі ғылыми жұмыс. №6 2018
3. Шевченко С.Д. «Как научить каждого». М., «Просвещение», 2001 г.

Бастауыш сынып оқушыларының танымдық қабілетін дамыту

Смагулова Е. Т., «№12 ЖББОМ» КММ

Білім беру – аса күрделі әлеуметтік-экономикалық механизм. Оны реформалаудың мәселелері де сан қырлы. Қазіргі кездегі республикамызда қолға алынған білім беру жүйесін реформалау ісі осы саланың экономикалық – ұйымдық, құқықтық, құрылымдық жақтарын түбегейлі өзгертуге бағытталған біртұтас кешенді шаралармен тығыз байланысты. Бүгінгі таңда қоғамымыздың даму бағытында жан-жақты дамыған, сауатты, саналы азамат тәрбиелеу мәселесі жүктеліп отыр. Мұндай мақсаттың баянды болуы оқу-тәрбие жүйесінің үлесіне тиетінін ескерсек, жас жеткіншектердің білімді,

білікті болуында танымдық қабілетін арттырудың алатын орны ерекше. Қазіргі кезде “танымдық қабілетін дамыту” ұғымының мағынасы кеңейіп, тұрмыс пен мәдениеттің түрлі салаларын қамтуда. Ойын арқылы оқушы білім алуға, оқуға қызықтыра отырып тұлғаның танымдық қабілетінің дамуын қалыптастыруға болады. Оқу-тәрбие жұмысында ойындарды қолданудың кең спектрін сипаттау мақсатында көптеген ғылыми зерттеулер жасау арқылы мынадай мәселелердің басы ашылды: ойлау, ес, сөйлеу, танымдық қабілеттерін арттыруда: дидактикалық ойындар, сюжетті суреттер, кималар, картотекалар, диафильмдер т.б. әсер ету сипаты; жеке оқыту маңызының артуы; оқу ойындарына қатысушылардың таным қызығуы арқылы шығармашылық ізденіске ұмтылуы, т.б. жұмыстар жүргізіледі.

Көп жағдайда танымдық процестердің өте маңызды мәселелерді қиындықтарды салдарынан таным дұрыс қалыптаспайды. Ол тек сабақта ғана емес, сонымен қатар танымдық іс-әрекетке де кедергісін тигізеді. Мысалы, мұндай балалар үндемегенді қалайды, өзін өте енжар ұстайды және сабақ тапсырмаларын жиі орындамайды. Осы себептен баланың жаңа тақырыпты меңгеруі төмен болады да бала да қажетті білімді дұрыс меңгере алмайды. Сонымен қатар, талдау тәсілі бойынша сөйлеуден сөйлемді, сөйлемнен сөзді, сөзден буынды, буыннан дыбысты бөліп алуға, дыбыстарды әріптермен таңбалауға, дауысты, дауыссыз дыбыстардың ара жігін ажырата білуді үйретуге ерекше көңіл бөлінді. Жаттығуды орындау барысында оқушылардың сөздік – мағыналық ойлаулары, зейінін бір сөйлемге шоғырландыра отырып ойлауына мүмкіндік жасалды. Әр бір сабақта оқулықпен жұмыс істеу үшін ондағы фонетикалық, грамматикалық, орфографиялық жүйесін тиянақты меңгеруге орай танымдық жаттығулар мен жұмыстар жасалды.

«Сөйлем» тақырыбында өтілген сабақты қорытындылау үшін «Сөйлем ойла, тез ойла» әдістемелік жаттығулар пайдаланылды. Бір-біріне ешқандай қатысы жоқ кез-келген үш сөз берілді. Оқушылар берілген уақыттың ішінде осы сөздерді қатыстыра отырып, сөйлем құрастырды.

Аю, өзен, қарындаш.

а. Аю қарындашты өзенге ағызды.

ә. Бала қарындашпен өзенге шомылып жатқан аюдың суретін салды.

б. Аю қарындашпен өзеннің суретін салды.

Бастауыш сынып оқушысының айтылған оқиғалардың қайсысы бұрын, қайсысы кейін болғандығын және оқиғалардың себептерін, нәтижесін қорытындылап айту үшін мәтіннің (шағын әңгіме) басы, негізгі бөлігі, соңы деген бөлімдерін және әңгімелеу, сипаттау, пайымдау сияқты бөліктерге бөлінетінін түсіндіру үшін арнайы танымдық- жаттығулар пайдаланылды.

«Әңгімеге ат қою» әдістемелік жаттығуында бір оқушы тақтаға қарап тұрады, келесі оқушы мәтінді оқыды. Топқа теріс қарап тұрған бала әңгімені мұхият тындап, содан кейін ат қояды, сонымен қатар әңгіме екінші рет қайтадан оқылды. Мұнда бала әңгіменің басын, негізгі бөлімін, соңын өзінің есінде қалғаны бойынша анықтап көрсетіп, әңгімелеп берді.

Бұл келтірілген танымдық жаттығулардың орындау барысы ойын түрінде өткізілді.

Біз өз сабағымызда грамматикалық ойын түрлерін, әсіресе тіл сабағын меңгерту мақсатында жиі пайдаландық. Сабақта оқушылардың танымдық қабілетін, алған білімдерін одан әрі дамыту, тереңдету, олардың ізденпаздығын арттыру, ой-өрісін кеңейту, шығармашылық қабілетін дамыту, оқуға белсенділігін арттыру мақсатын көздейміз.

Қазақ тілі пәнінің фонетика, лексика, морфология, синтаксис салаларын оқытқанда тақырыпқа орай әр түрлі әдіс-тәсілдермен, шеберлікпен грамматикалық ойындарды енгізуге болады.

Фонетика саласы бойынша

«Кім жылдам?» ойыны.

1. А әрпінен басталатын қалалардың аттарын жазыңдар.

Мысалы: Астана,...

(Ол қалалардың қай жерде орналасқанын картадан көрсетіп, қала туралы не білетінін сұрау).

«Кім тапқыр?» ойыны.

1. Әрқайсыларының есімдерінде:

а) 2 «з»

б) 3 «е»

ә) 2 «а»

в) 4 «т»

әріптері келетін халық композиторлары кімдер?

2. Құрамында 2 дауысты дыбыс қатар келетін фонетикалық термин қай сөз?

3. Екі дыбыс, үш әріппен жазылатын қай өзен?

Лексика саласы бойынша

«Жалғасын тап» ойыны.

Мына мақал-мәтелдердің жалғасын тауып жазыңдар

1. Қолы қимылдағанның

2. Көп жасаған білмейді.....

Жақсы жігіт,.....

Әр сөзі «Е» әріпінен басталатын үш сөзден тұратын еңбек туралы бір мақал жаз.

Е.....е.....е.....

«Кім білгір?» ойыны.

Тақтаға заттардың жан-жануарлардың суреті ілінеді. Суретке байланысты мақал-мәтелдерді кім көп біледі?

«Кім дұрыс пайдалана алады ? ойыны. Плакатқа жазылған тұрақты сөз тіркесі тақтаға ілінеді. Ойынға қатысушылар сол жасырылған сөздерді тауып, тұрақты сөз тіркестерін айтып, оны кірістіріп сөйлем құрастырулары керек.

1.....тай ұшты,.....нан күлу,.....ыңды балта кеспейді.

2.....жүтқан,.....нің түгі бар,.....айну.

Морфология саласы бойынша.

Жаттығуларды түрлендіріп жүргізу нәтижесінде оқушылардың алғашқы грамматикалық ұғымдар жөнінде түсінік беру, түсінгендерін есте берік сақтау

үшін және балалардың өздері істейтін жұмысын әртүрлі қызықты етіп ұйымдастыру жағын мұқият қарастырдық.

Сабақтың әрбір бөлімінде оқушы баяндау, сұрақ-жауап беру, топтық жұмыстар арқылы сабақтың жоспарлық құрылымының нақтылы жетістігіне қол жеткізді.

Осы әдіс-тәсілдерді үзбей қолданып, оқыту процесінің барлық формасына (практикалық сабақтар, оқушылардың өзіндік жұмыстары, факультативтік сабақтарда) қолдану керек деп тұжырымдадық.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.Бастауыш мектеп, журналы №7. 2008 ж.
- 2.Бәсекеге қабілетті қоғамның негізгі – сапалы білім, бастауыш мектеп. Қ.Құнантаева,А.Алшынбаева №1, 2007 жыл. 3-5 беттер.
- 3.Дамыта оқыту технологиялары. Б.А.Тұрғынбаев. Алматы 2015 жыл.
4. Қазақстан мұғалімі, журналы 6 сәуір 2015ж.
5. «Ұлағат»журналы №4. 2007жыл.

Предметно-языковая технология интегрированного обучения (CLIL) на уроках обучения грамоте и математики в начальной школе

Е.Н.Гарбар, Т.В.Швец, КГУ «Гимназия №93

В своем Послании народу Казахстана Президент Н.А.Назарбаев отмечает, что будущее казахстанцев за свободным владением казахским, русским и английским языками. В результате все наши выпускники будут владеть тремя языками на уровне, необходимом для жизни и работы в стране и в глобальном мире.

В современном образовании одной из главных целей педагогов является социализация ребенка в межнациональном и межкультурном пространстве. При этом уже с самого младшего возраста иностранный язык может являться инструментом овладения новыми знаниями и умениями. Важнейшим условием усвоения любого иностранного языка является реальная коммуникация. Преподавание иностранного языка при помощи CLIL-технологии позволяет не только интегрировать между собой несколько школьных предметов и улучшать владение иностранным языком, но и развивать коммуникативные умения учащихся. Авторы статьи хотят отметить, что CLIL -технология активно внедряется в учебный процесс с начальной школы во многих западных странах (Люксембург, Канада, Голландия, Испания, Австрия и др.), но в Казахстане подобные случаи единичны и не носят системный характер, не смотря на то, что данная технология позволит реализовать политику трехязычия[1].

CLIL (Content and Language Integrated Learning) - предметно-языковое интегрированное обучение. Данная технология изначально предполагает

преподавание других, неязыковых, предметов на иностранном языке. Эффективность такого метода заключается в том, что ребенок использует иностранный язык в реальной жизни для приобретения новых знаний не только на уроках иностранного языка, но и в рамках других школьных предметов. Другой вариацией внедрения CLIL -технологии является интеграция в программу по иностранному языку элементов неязыковых школьных предметов. Таким образом, учащийся не только усваивает термины, понятия, целые темы или модули какого-либо школьного предмета при помощи иностранного языка, но и углубляет при этом свои языковые знания и закрепляет навыки общения на иностранном языке[2]. Поэтому, если CLIL -технология и применяется в начальной школе, то только в рамках занятий по иностранному языку с интеграцией в эти занятия элементов других школьных предметов. В данной работе мы предлагаем рассмотреть некоторые методические возможности CLIL - технологии в процессе преподавания предметов начальной школы, а именно первого класса. Обучение языкам не ограничивается изучением грамматических правил, т.е. начинающим изучать неродной язык не столь важно знать, что такое «сказуемое», «подлежащее», «морфология», «синтаксис» и т.д. Ребенок начинает говорить, еще не зная этих грамматических «премудростей», не умея читать и писать, даже строить правильные предложения. Он просто произносит слова, значение которых начинает понимать, и вступает в общение с окружающими. Со временем его словарный запас расширяется, он научается говорить так, что его понимает все большее число окружающих его людей. И лишь затем учится читать и писать. Именно это ложится в основу изучения неродных языков в школе[2]. Коммуникативный подход, прежде всего, фокусируется не на правильности языковых структур, а на таких параметрах, как осознание возможных вариантов развития диалогов, достижение общей коммуникативной цели, развитие навыка перефразирования[4]. Содержательным отличием обновленных учебных программ является наличие «сквозных тем» между предметами как внутри одной образовательной области, так и при реализации межпредметных связей [4]. При изучении сквозной темы по обучению грамоте «Путешествие» предлагаем использовать следующие конструкции для построения диалогов:

1. Қайдай кәлікте саяхат жасауға болады?	На каком виде транспорта можно путешествовать?	What type of transport can be used for travelling?
2. Сен кіммен саяхатқа барар едің?	Кого ты бы взял с собой в путешествие?	Whom will you take on your trip?
3. Саяхатқа қайда баруға болады?	Куда можно отправиться в путешествие?	Where can you go on a trip?
4.Саяхатқа қандай заттар қажет?	Какие вещи нужны для путешествия?	What things should you take on a trip?
5. Саяхатқа қайда баруды армандайсың?	Куда ты мечтаешь отправиться в путешествие?	Where do you want to go?
6. Саған саяхатқа шыққан ұнай ма?	Тебе нравится путешествовать?	Do you like to travel?
7.Қазақстандағы	Назови популярные	Name the popular tourist

танымал туристік орындарды ата	туристические места в Казахстане	places in Kazakhstan.
8. Сен қандай жерлерде саяхатта болдың?	В каком путешествии ты уже побывал?	Where have you been yet?

При построении диалогов ориентируем обучающихся на вариативность ответов: на вопрос, заданный на любом из трех языков, можно ответить также на любом языке. При изучении сквозной темы «Моя семья и друзья» предлагается использовать возможные речевые шаблоны:

1. Менің отбасымда адам бар.	Моя семья состоит из.. человек	There are ... (3) people in my family.
2. Анамның аты -	Мою маму зовут....	My mother's name is...
3. Әкемнің аты -	Моего папу зовут....	My father's name is...
4. Менің әпкем бар (сіңлім, ағам).	У меня есть старшая (младшая) сестра (брат)	I have got an elder sister (a younger brother).
5. Отбасым ... (саяхатқа шыққанды, спортпен айналысқанды, ән айтуды) жақсы көреді	Всей семьей мы любим... (петь, путешествовать, заниматься спортом)	My family likes to travel (sing, do sport).
6. Менің отбасым ... көшесінде, ... үйде, ... пәтерде тұрады.	Моя семья живет по адресу:улица, ...дом, ...квартира	My family lives on <i>Bukhar Zhyrau</i> street, 58, flat 21.

Поскольку CLIL-технология подразумевает использование иностранного языка при изучении неязыковых предметов, предлагаем при изучении в математике темы «Пространственные фигуры» использовать в уроке названия данных фигур на трех языках

	конус	cone	конусы
	куб	cube	текше
	шар	ball	сала
	параллелепипед	parallelepiped	параллелепипед
	цилиндр	cylinder	цилиндр
	пирамида	pyramid	пирамида

Обобщая все вышесказанное, можно сказать, что процесс глобализации вынуждает людей с ранних лет приобщаться к знаниям и культуре не только своей страны, но и других стран. Требуется сформированное дивергентное мышление и, как следствие, высокий интеллектуальный потенциал подрастающего поколения. Многие авторы отмечают, что при применении

дивергентного подхода в использовании CLIL-технологии уже на начальной ступени обучения педагогам необходимо грамотно использовать и интегрировать существующий методический материал в учебных пособиях издательств Кембридж и Оксфорд - "Super Safari", "Eyes Open", "Super Minds". Все эти пособия содержат учебно-методический материал, соответствующий базовому подходу CLIL и формирующий у учеников начальной школы основные компетенции - учебно-познавательные, социальные, культурологические.

Список литературы:

1. Салехова Л.Л., Данилов А.В. CLIL-интегрированное предметно-языковое обучение: концептуальная идея, преимущества, модели // Казанская наука. 2015. № 12. С. 226-229.
2. Зарипова Р.Р., Салехова Л.Л., Тюкарева М.Н. Интегрированный предметно-языковой подход (CLIL) в обучении математике// Международный журнал экспериментального образования. – 2015. – № 11-4. – С.506-509; URL: <https://www.expeducation.ru/ru/article/view?id=8624>
3. Учебная программа для начальной школы (1 класс) в рамках обновления содержания среднего образования. – Астана2016.– 30 с.
4. Об особенностях организации образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2017-2018 учебном году: Инструктивно-методическое письмо. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2017. – 370 с.

Проектная деятельность как ведущая технология управления современными инновационными системами

Гева.О.А., СОШ № 35 им. Ю.Н. Павлова

В современном образовательном процессе «Проектная деятельность обучающихся начальной школы» актуальна и важна. Сегодня необходима переориентация обучения, о чём говорится в стандартах второго поколения. Вместо усвоения готовых знаний, умений и навыков требуется развитие личности ребенка, его творческих способностей, самостоятельности мышления и чувства личной ответственности. Проектная деятельность позволяет обучающимся приобретать знания, которых невозможно достичь только традиционными методами обучения. Она помогает связать то новое, что узнают ребята, с чем-то знакомым и понятным из реальной жизни. Метод учебного проекта не нуждается в рекламе. Он активно используется педагогами, позволяя решать ряд важных задач – это и повышение интереса к предмету, и развитие учебной мотивации, и углубление знаний по заданной теме.

Девизом этой деятельности могут служить слова выдающегося немецкого драматурга и философа Г.Э. Лессинга: **«Спорьте, заблуждайтесь, ошибайтесь, но ради бога, размышляйте, и хотя и криво, да сами».**

На протяжении 8 лет я занимаюсь исследовательской работой и имею свои результаты.

В 1 классе мы с ребятами выполняли проекты: творческий проект «Весёлая переменна» «Жизнь зоопарка», «Как появилась книга» Проекты были индивидуальными, т.е. дети сами, с помощью родителей, учителя находили нужный материал в книгах, энциклопедиях и в сети Интернет.

Данная работа очень понравилась учащимся. На первых порах проекты были представлены в виде рисунков, аппликаций,. Постепенно задания усложнялись, и в к 3 классу мы имеем работы в виде книжных буклетов, мультимедийных презентаций. Одна ученица подготовила проект «Школа вечной юности». Результатом работы стала книга для школьного музея.

Одним из ярких проектов, который был разработан с детьми в 3 классе это творческий проект «Мусор и его «вторая жизнь»

Цель данного проекта: осознание важности сортировки, переработки и утилизации мусора. Для достижения поставленной цели были сформулированы следующие задачи:

Выяснение причин появления мусора;

Изучение способов сортировки, переработки и утилизации мусора;

Изучение мнения жителей нашего города;

Проблема проекта: Как разрешить «мусорную проблему» не нанося вред природе? В подготовке проекта мы использовали разные методы работы:

Особенно важным стало подготовка видео « Каждому мусору своё место».

Данное видео используем на уроках естествознания, познания мира.

Работа над проектом расширяет кругозор ребёнка, воспитывает и сплачивает детский коллектив. Этот воспитательный аспект проекта прослеживался при оформлении стенной газеты, подготовки фотоальбома, выступлении перед аудиторией. Это подчинено одной цели и вызывает у ребят интерес, поэтому достигается особый положительный эффект. Так появился творческий проект «Песочная фантазия»

Цель: Раскрыть все тайны такого необычного вида искусства, как Sandart, вдохновить и заинтересовать детей попробовать свои силы в рисовании песком.

Особенно важным стало создание песочной анимации, этот вид работы стали использовать на уроках художественного труда.

Следующим ярким проектом стал творческий проект «Весёлая переменна»

Цель проекта:

пропаганда организации отдыха детей на переменнах, после выполнения домашних заданий, на каникулах

Создание данного сборника ,помогло учителям начальной школы, в организации перемен, а детям возможность весело и легко проводить время..

В результате работы над проектами мы научились с учащимися выбирать тему, определять тему, цели, задачи, делать выводы, искать и систематизировать материал, составлять слайд-презентацию, снимать видео. Работая над детскими проектами, поняла, насколько эта работа эффективна в решении многих задач в рамках реализации обновлённого содержания образования.

- работа над исследованием поможет самореализации;
- в процессе исследовательской деятельности общение с интересными людьми исследователями, учёными;
- участие в научных конференциях;

Детям очень нравится такой вид творческой работы. На вопрос «Что вам дало участие в проекте?» ребята отвечали так:

«Интерес к урокам» «Умение не бояться публики, выступать на трибуне и огромное желание еще проявить себя!» «Стимул развиваться дальше»,

«Опыт в работе с коллективом, осознание своей будущей профессии»

«Интересный опыт, желание изучать предмет», «Научило работать в коллективе».

Ребята с удовольствием придумывают новые темы проектов:

2009-2010 уч.год творческий проект «Как появилась книга»

2010-2011 уч.год творческий проект «Пусть каждый здесь найдёт себя»

2011-2012 уч.год творческий проект «Школа вечной юности»

2012-2013 уч.год творческий проект «Календарь школьных каникул»

2013-2014 уч.год творческий проект «Песочная фантазия»

2014-2015 уч.год творческий проект «В год лошадки на лошадке»

2015-2016 уч.год творческий проект «Лестница успеха»

2017-2018 уч.год творческий проект «Весёлая перемена»

2018-2019 уч.год творческий проект «Мусор и его «вторая жизнь»»

2019-2020 уч.год творческий проект «Жизнь зоопарка»

Мониторинг участия учащихся в проектной работе

Данный мониторинг показывает, что результативность во многом зависит от слаженности в работе с учителями. Проектная деятельность бесспорно способствует росту профессионализма педагога

В этом учебном году интересной работой над творческим проектом. «Творим, соблюдая традиции» (Взаимодействие детей, педагогов и родителей по знакомству с национальным творчеством)

Цель проекта: Развитие у детей мелкой моторики рук, навыков совместной деятельности в процессе осуществления творческих замыслов, через создание национального этнического уголка в школе.

Задачи проекта:

1. Развивать у детей мелкую моторику рук, навыки совместной деятельности в процессе осуществления творческих замыслов.
2. Работать в сотрудничестве с семьями своих воспитанников, помогая в развитии индивидуальных художественно - творческих способностей каждого ребенка.
3. Вызвать интерес детей и родителей к истокам национального творчества, воспитывая уважение к работе народных умельцев.
4. Формировать умение видеть красоту и самобытность национальных изделий. Познакомить детей с историей их возникновения.
5. Создать и оформить этнический уголок в школе.

Возможные результаты («выходы») проектной деятельности младших школьников: альбом, газета, гербарий, журнал, книжка-раскладушка, коллаж, коллекция, костюм, наглядные пособия, плакат, серия иллюстраций, сказка, стенгазета, сувенир-поделка, фотоальбом, экскурсия

Проектная деятельность способствует формированию ключевых компетентностей учеников, подготовки их к реальным условиям жизнедеятельности. Выводит процесс обучения и воспитания из стен школы в окружающий мир. Важно помнить, что главным в работе над проектом является ученик, а не учитель. Учитель только координирует действия учеников.

Список литературы:

1. Нурсултан Назарбаев. Социальная модернизация Казахстана: 20 шагов к Обществу Всеобщего Труда
2. Начальная школа Казахстана. № 4-2011.
3. Обучение в начальной школе. Республиканский методический журнал. № 7, 2013.
4. С.Г. Щербакова, Л. А. Выткалова, Н.В. Кобченко. «Организация проектной деятельности в школе»; издательство «Учитель», 2008.
5. Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства. Послание Президента Республики Казахстан - Лидера Нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана, г. Астана, 14 декабря 2012 года.

Особенности формирования языковой функциональной грамотности у младших школьников

Брастилова О.Н., Глушкова В.В., Фесенко О.Н., КГУ СОШ №74

Развитие системы образования напрямую зависит от процессов, происходящих в стране и мире. В современных условиях образование не может оставаться в состоянии внутренней замкнутости и самодостаточности. Школа - в широком смысле - должна стать важным фактором гуманизации общественно-экономических отношений, формирования личностных установок. Развивающемуся обществу нужны образованные люди, которые могут принимать ответственные решения в ситуации выбора, обладают развитым чувством ответственности. Потенциал образования должен быть в полной мере использован для консолидации общества, сохранения единого социокультурного пространства страны. Под влиянием глобальных изменений модернизируется общее образование. Цель модернизации образования состоит в создании механизма устойчивого развития системы образования и одним из приоритетных направлений является школьное языковое образование. Уровень такого образования должен давать максимальные возможности для самореализации, для успешного существования в современном мире.

На современном этапе развитие образования определяется масштабными и долгосрочными системными вызовами, предъявляемыми государству со стороны мирового сообщества. По результатам Международной программы по оценке образовательных достижений учащихся - «Program for International Student Assessment» (PISA), Казахстан в 2018 году занял 69-е место по уровню грамотности школьников. Эти показатели намного ниже среднего по ОЭСР. По сравнению с нашими же результатами в PISA-2009, 2012 отмечается снижение[1].

Преобразования, происходящие в современном обществе, выдвинули проблему повышения качества образования в число приоритетных направлений. Анализ новых тенденций оптимизации образовательного процесса в школе позволяет говорить об изменении парадигмы образования: «непрерывное образование на протяжении всей жизни». Разрыв между новой системой требований и реальными результатами приводит к необходимости поиска новых форм и методов в системе обучения.

Формирование языковой функциональной грамотности младшего школьника является одной из важных составляющих успешного обучения как русскому языку, так и другим образовательным областям и отражает общеучебную компетенцию. Направленность на формирование языковой личности учащегося как носителя языка, свободно владеющего всеми видами речевой деятельности, воспринимающего язык как социокультурную и эстетическую ценность - одна из ключевых позиций школьного языкового образования.

Совершенствование системы начального общего образования направлено на решение важнейших задач, среди которых следует выделить вопрос о создании прочного фундамента для последующего обучения. Можно указать на некоторые обстоятельства, обусловившие актуальность задачи совершенствования начального образования на современном этапе развития казахстанского общества:

- скорость обновления системы научных знаний, возрастание информационного объема;

- цели образования нередко рассматриваются в пределах задач овладения частными навыками и умениями, в то время как социальный ценностно-смысловой аспект образования и задачи развития личности остаются вне должного внимания;

- усложнение содержания учебного материала школьного образования без должного внимания к задаче формирования учебной деятельности приводит к несформированности у учащихся умения учиться;

- принципиальное расширение форм социализации и воспитания ребенка, включающее различные виды средств массовой информации.

В Законе РК «Об образовании» [2] в качестве приоритетного концептуального положения рассматривается необходимость подготовки младших школьников, способных к постоянному саморазвитию, самосовершенствованию, умеющих грамотно выстраивать траекторию личностного развития. В связи с этим возрастает объективная необходимость в поиске, внедрении и создании условий для языкового образования, которые позволили бы преодолеть существующие противоречия между уровнем языковой подготовки младших школьников и программными требованиями по русскому языку.

Анализ состояния педагогической практики и научно-методической литературы говорят о недостатках по решению проблемы формирования речевой культуры у младших школьников:

- имеющиеся дидактические средства не позволяют в полном объеме проводить работу над развитием речевой культуры у детей;

- недостаточно полно разработаны педагогические условия и их реализация в формировании речевой культуры у младших школьников.

Несмотря на значительное внимание к речевой культуре учащихся, эти задачи решаются не полностью, так как, речевая среда (семья, общение со сверстниками, СМИ), в которой растет ребенок за стенами школы не всегда является образцом. Казалось бы, молодые люди, проучившиеся в средней школе десять лет, должны были бы хорошо владеть богатствами русского языка. Но на самом деле их речь нередко бывает бедна, однообразна и невыразительна, а подчас и неправильна с точки зрения литературной нормы. Эти противоречия указывают на необходимость решения проблемы: какие педагогические условия необходимо создать для эффективного осуществления процесса формирования речевой культуры у младших школьников. Известно, что учебная деятельность младших школьников и

процесс их общения с окружающими, тесно взаимосвязаны, и невозможно представить один из вышеупомянутых процессов без другого. Сама организация процесса общения учащихся, непосредственно влияет на результаты обучения. Большинство характерных особенностей коммуникативной деятельности учащихся напрямую зависят от процесса и результатов учебной деятельности. Становится очевидным, что невозможно развивать речь учащихся и не учитывать воспитательные возможности процесса общения.

Рассмотрим основные условия успешного развития речевой культуры у младших школьников.

Первое условие – методика развития речи должна подразумевать использование таких ситуаций, которые бы определяли мотивацию речи, ставили учащегося перед необходимостью использовать речевые высказывания, возбуждали у него интерес и желание поделиться информацией, рассказать о своем опыте [3, с. 42].

Второе условие – создание речевой среды, от которой зависит, насколько разнообразна и правильна речь ребенка.

Под речевой средой подразумевают речь родителей и других взрослых, окружающих ребенка, с которыми он вступает в непосредственные речевые контакты, элементы фольклора, образцы художественной литературы, телевидение, кино и театр, а в школе, кроме того, речь, услышанная ребенком на уроках, язык учебников и учебных пособий.

Речь дает возможность учащемуся не только общаться с другими людьми, но и активно познавать процессы окружающего мира. Один из характерных для развивающейся личности способов познания действительности есть процесс овладения речью. То насколько сознание детей обогащено различными представлениями и понятиями влияет на богатство, содержательность и точность речи. Значимость усвояемого материала для учащегося является третьим условием успешного речевого развития учащихся начальной школы.

Четвертое условие формирования культуры речевого общения связано с процессом доведения речевых умений детей до определённого минимума, ниже которого не должен остаться ни один учащийся, это совершенствование речи, повышение её культуры.

В современной педагогической теории под термином развитие культуры речевого общения подразумеваются следующие понятия:

1. ведущая цель обучения языку: языку необходимо обучать для того, чтобы развивать речь детей (навыки слушания, говорения, письма и чтения) и на основе этого осуществлять нравственное, интеллектуальное, эстетическое развитие детей.

2. Главный стратегический принцип обучения языку и речи, приемы и методы, которые используются в данном процессе, способствуют процессу формирования и развития речевых навыков детей и тем самым обеспечивают достижение поставленных целей обучения.

3. Система совместной деятельности педагога и учащихся, которая направлена на формирование и развитие у детей речевых умений и навыков [4, с.56].

Наиболее часто используются и понятны первые две формулировки. Направление совместной работы ориентировано на процесс формирования и развития речевых навыков учащихся начальной школы. Третья формулировка требует конкретизации и уточнения содержания той деятельности, под которой понимается работа по развитию речи.

Принципы развития речи только номинально представлены в программах и методических пособиях как ведущий принцип обучения, связывающий в единое целое всю работу по развитию речевой деятельности учащихся начальной школы. Однако, в реальной работе, воплощение этих принципов не всегда доходит до логического конца.

Педагоги-практики испытывают потребность в эффективной системе формирования у учащихся языковых и речевых знаний и умений, предусмотренных школьной программой, стандартами образования. Без подобной системы невозможно добиться положительных результатов в процессе формирования у детей элементарных речевых навыков и культуры речи [5, с. 12].

Авторами было проведено экспериментальное исследование по формированию речевой культуры у младших школьников. Задачами исследования были:

- выявление уровня развития речевой культуры у детей младшего школьного возраста;
- подбор методов формирования речевой культуры младших школьников;
- определение наиболее эффективных методов формирования речевой культуры у младших школьников.

В экспериментальном исследовании принимали участие 47 учеников третьих классов.

Исследование уровней развития речевой культуры (логическая последовательность, содержательность, точность речи, активный словарный запас) проводилось по следующим методикам:

- методика логической последовательности речи;
- методика содержательности речи;
- методика точности определения слов;
- методика определения активного словарного запаса.

Уровень развития речевой культуры на констатирующем этапе исследования показал, что в обоих классах преобладает средний и низкий уровень логической последовательности. Это значит, что в речи ребенка прослеживается коммуникативная целесообразность, ясность, но отсутствует содержательность, логичность, последовательность, а также в своей речи ребенок употребляет простые не сложные предложения. Что касается содержательности речи, то в экспериментальном 3-В классе преобладает низкий уровень. Это значит, что дети затруднялись пересказать текст, а также,

имеют трудности и в письме по памяти. Точность употребления слов в обоих классах на среднем уровне. Дети могли достаточно точно употреблять слова в речи. Активный словарный запас в обоих классах так же на среднем уровне. Но в экспериментальном классе есть дети, которые показали и низкий уровень активного словарного запаса. Это значит, что дети допускают повторения одних и тех же слов. Кроме этого в работах присутствуют стилистические и грамматические ошибки, кое-где обрывки фраз и предложений.

На основании данных, полученных в ходе исследования, был разработан комплекс упражнений формирующего эксперимента, состоящий из нескольких видов, направленных на формирование речевой культуры у младших школьников.

По окончании формирующего этапа эксперимента был проведен контрольный эксперимент, с помощью которого мы определили влияние комплекса упражнений и приёмов на формирование речевой культуры у младших школьников контрольной и экспериментальной группы. В ходе повторного обследования детей нами были даны и проведены задания, направленные на определение речевой культуры общения. К ним отнесены следующие показатели: логичность речи; развитие содержательной стороны речи (последовательность, использование различных частей речи и сложных предложений); точность употребления слов; активный словарный запас.

Согласно результатам исследования положительная динамика наблюдалась в двух классах. В экспериментальном классе в два раза увеличился высокий уровень логичности речи (на 20%) и значительно уменьшился низкий уровень (на 6%). В контрольном классе высокий уровень повысился на 14%, а низкий уровень снизился на 4%.

При повторном исследовании содержательности речи учащихся можно было наблюдать снижение низкого уровня развития данных умений за счет повышения среднего уровня развития. На данном этапе лучшие результаты показал экспериментальный класс, т.к. высокий уровень развития повысился на 12%, а в контрольном классе на 9%. Низкий уровень развития в экспериментальном классе снизился на 24%, в контрольном классе на 13%.

По результатам контрольного исследования сделан вывод об увеличении активного использования слов в речи учащихся. Особенное увеличение активного словаря произошло в экспериментальном классе. Если в начале нашего эксперимента на высоком уровне были 40% учащихся, то к концу эксперимента – 64%. Увеличение данного показателя произошло на 24%. В контрольном классе на начало эксперимента на высоком уровне находились 50% учащихся, а к концу эксперимента – 59%. Увеличение данного показателя произошло на 9%. Если в экспериментальном классе на первой ступени исследования было 4% на низком уровне развития, то после проведения предложенных нами упражнений детей на низком уровне нет.

По данным результатам исследования мы наблюдаем положительные результаты в двух классах. Особенно выросли показатели активного словарного запаса (64% на высоком уровне развития в экспериментальном

классе). Итоги исследования выявили необходимость обратить внимание на развитие логической последовательности речи, так как именно по этому показателю больше всего детей находится на низком уровне развития (20% в экспериментальном классе и 27% в контрольном классе).

Анализ результатов формирования культуры речевого общения в третьих классах на контрольном этапе эксперимента, позволил отметить значительный рост показателей сформированности речевой культуры в экспериментальной группе, где были созданы условия, стимулирующие формирование речевой культуры, что подтвердило правильность выбора комплекса упражнений и приёмов для формирования речевой культуры у младших школьников.

Исследование открывает перспективы для дальнейшей работы в этом направлении, предполагающей постановку новых актуальных задач, которые заключаются в изучении условий формирования речевой культуры у младших школьников.

Список литературы:

1. Основные результаты международного исследования PISA-2018 АО «Информационно-аналитический центр // <http://edu.gov.kz/upload/Files/PISA-2015.pdf>
2. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11.01.2020 г.) // <https://online.zakon.kz/Lawyer>
3. Бим, И. Л. Культура речи школьников. Обучение диалогу/ И.Л. Бим. - М.: Просвещение, 2011.- 394с.
4. Данилова, Е.Е. Младший школьник: развитие познавательных способностей / Е.Е. Данилова, И.В. Дубовина. - М. : Просвещение, 2013.- 157с.
5. Жусупова М.С. Формирование коммуникативной компетенции на уроках русского языка в средней школе <http://www.eni.kz/downloads/materials/sbornik-lsh.pdf>

Наши общие возможности – наши общие результаты. Взгляд на метод «Lesson study». Первые шаги

Малхасян Е.Г., Петрова И.С. КГУ «Гимназия №38»

У каждого из нас свой опыт, свои взгляды на урок, любимые способы и методы преподавания, проверенные годами. Но каждый новый класс, каждый новый ученик ставит перед нами новые проблемы. Мы учимся вместе с учениками. Они такие разные. Меняется мир, меняются дети, меняемся мы, а проблемы, порой, остаются прежними. И всегда мы ищем новые способы их решения. Поэтому ежегодно на базе нашей гимназии проводятся семинары, мастер-классы, творческие группы с целью обмена опытом, для повышения мастерства учителей гимназии, города и области. Мы же, авторы данной

статьи, считаем, что одним из эффективных способов повышения профессионального уровня является метод «Lesson study» -Исследование урока.

Что же такое «Lesson study»?

«Lesson study»– это педагогический метод, являющийся особым образцом изучения урока в действии, направленный на совершенствование знаний в области практики учителя.

Он был основан в Японии в 1870 году в целях улучшения и усовершенствования опыта. Является одним из объектов исследования класса. Является эффективным инструментом для развития педагогических знаний и опыта учителей. В данном методе большое значение имеет рефлексия. Это один из объектов «Lesson study».

Ключевой особенностью метода также является научная точность. Благодаря ей творческая группа учителей, работающая над исследованием урока, собирает данные, интерпретирует, формулирует проблемы, ищет пути решения, анализирует предпринятые шаги. Делается это с научной точностью. Ведь эффективность урока зависит именно от нее.

Этот метод предполагает следующие этапы:

- Определение проблем.
- Сбор данных.
- Интерпретация данных.
- Действие на основе данных.
- Оценивание результата наблюдения.
- Последующие шаги.

В «Lesson study» принимает участие группа учителей, которая совместно планирует урок, а затем проводит его, наблюдает и анализирует результаты наблюдения.

В нашей гимназии созданы несколько творческих групп, работающих в проекте «Lesson study». Мы расскажем о работе нашей группы.

Наша группа состоит из 5 человек, в которую входят 3 учителя начальных классов, учитель математики и психолог. Главным условием для создания нашей группы стали общность интересов, опыт, демократичность взглядов, креативность в работе. Как оказалось, в работе над исследованием урока является очень важным уметь не только высказать свою точку зрения, но и суметь ее отстоять. И, наоборот, суметь уступить своим коллегам, у которых иной взгляд. Принять их точку зрения, как наиболее верную. Мы решили рискнуть.

На первом этапе в процессе обсуждения был определён круг проблем, общий для всех участников группы.

- Целеполагание и его влияние на эффективность урока.
- Тайм-менеджмент.
- Вовлеченность всех учащихся в учебный процесс.
- Метода формативного оценивания.
- Активизация познавательной деятельности.

- Способы дифференциации.

Как только нами был определен круг проблем, мы стали собирать данные по этим вопросам, интерпретировать их и планировать свой урок, в котором мы учли всю собранную нами информацию.

В первую очередь мы делились своим опытом и своим мнением, что являлось одним из главных условий исследования урока.

Перед планированием урока мы определяли фокус наблюдения, то есть проблему, которую хотели решить.

За время работы нашей группы нами было спланировано и исследовано пять уроков. Все эти уроки не являлись решением какой-то одной проблемы. На первых порах нам было интересно изучить разные проблемы. Иметь разный фокус исследования. Сейчас, по прошествии времени, мы понимаем, что это было верным решением. Так как работать несколько серий подряд над одной и той же проблемой мы не могли. Мы просто не понимали как это сделать. То есть идеальной интерпретации данного метода у нас не было.

Во всех, спланированных нами уроках каждый учитель был в роли ведущего урока. Все были в роли наблюдателя. Мы учились наблюдать не только за конкретными исследуемыми учениками, но и за исследуемыми парами и группами учащихся.

Перед проведением урока мы прогнозировали деятельность ученика на уроке. Это давало нам возможность сравнить наше предположение с результатами наблюдения и понять причины различий.

Для каждого запланированного урока был определён свой фокус, который отражал одну или несколько определённых нами проблем.

Все эти проблемы отражают аспекты обновленного содержания образования.

- Как целеполагание способствует активизации на всех этапах урока?
- Как эффективное планирование способствует достижению цели всеми учащимися?
- Как дифференцированные задания повышают мыслительную деятельность?
- Как способы дифференциации по темпу позволяют вовлечь всех учащихся в учебный процесс?
- Как дифференцированные задания позволяют достичь целей урока?

Для нас была нова роль наблюдателей. На первых двух уроках мы по привычке наблюдали не только за исследуемыми учениками, но и за учителем, ходом урока, другими детьми. Обсуждения урока становились длительными, нерациональными. Трудно было выделить главное. Так мы поняли свои ошибки и необходимость концентрации своего внимания на фокусе наблюдения. Постепенно нам становилось проще определять фокус следующего урока и намечать дальнейшие шаги исследования.

После трёх созданных и проведенных нами уроков, мы поняли, что упускаем такой важный этап исследования, как интервью с учениками. Теми, кого мы исследовали (хотя данный этап является обязательным). Ведь

благодаря вопросам интервью, наблюдатель может сделать более точные выводы о достижении учеником цели урока. А также причинах, не позволивших ему это сделать. Например, такие вопросы как:

- Что понравилось на уроке больше всего?
- Чему научился? Чего сумел достичь?
- Какая проблема тебе показалась трудной или сложной?
- Что помешало тебе достичь цели урока?

Таким образом, наши первые шаги в данном методе дали нам глубже понять идеи метода, осознать его теоретические основы.

Наше сотрудничество в группе с коллегами позволило обогатить свой педагогический опыт, поменять взгляд на сам метод, приобрести опыт совместного планирования и анализа урока. Четче видеть проблемы и пути их решения для создания эффективного урока. Мы перестали бояться «открытого» урока, так как теперь ответственность за урок несли все члены группы. Любой урок, даже неудачный, является хорошим опытом, позволяет задуматься, рефлексировать, анализировать причины успеха и неудач. Полностью изменилось отношение к уроку. Стали понимать, что нет совершенного урока, есть большое желание сделать его таким. Поэтому нет пределов для нашего профессионального совершенствования.

Список литературы:

1.Руководство учителя. Третий (базовый) уровень. Курсы повышения квалификации по Программе Кембриджского Университета, 2012.www.cpm.kz

2. «lesson study» как способ совершенствования практики обучения. Методическое пособие – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2014.

Рухани жаңғыру- жас ұрпақты тәрбиелеу

Ташимова Қ.А. ,№13 ЖББОМ

Тұңғыш Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев Қазақстан халқына арналған Жолдауында «Мәңгілік ел- ата-бабамыздың сан мың жылдан бергі асыл арманы екенін барлығымыз білеміз. Ол арман тұрмысы бай-қуатты, түтіні түзу шыққан, ұрпағы ертеңіне сеніммен қарайтын бақытты ел болу еді. Қазақтың мәңгілік ғұмыры ұрпақтың мәңгілік болашағын баянды етуге арналады. Ендігі ұрпақ-мәңгілік қазақтың перзенті. Ендеше, қазақ елінің ұлттық идеясы-Мәңгілік ел», -деді. Сондықтан да, біз бүгінгі ұрпағымызды ата-бабамыздан қалған бай мұрамыздың бірі салт-дәстүрлерімізбен,мәдени құндылықтарымызбен етене жақын таныстыруымыз керек. Тұңғыш Елбасы

елімізді рухани жаңғыртудың бірегей бағдарламасын ұсынды. Бұл халқымызға рухани жол көрсететін нақты бағдар екеніне күмән жоқ. Юю Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласына қатысты пікірінде: XX ғасыр халқымыз үшін қасіретке толы дәуір болды. Бұл шындық.

Мысалы, ашаршылық кезеңінде қазақ халқының жартысынан астамын жоғалтып алдық. Ұлы Отан соғысында қазақ халқын айналып өтпеді. Бұл бүкіл адамзат тарихындағы ең ауқымды қасіреттің бірі және сол кездегі биліктің бүкіл адамзатқа қарсы жан түршігерлік қылмысы. «Дегенмен, Президент айтқандай, тарих тек ақтаңдақтардан тұрмайды. XX ғасырда Қазақстан бірқатар жетістіктерге де қол жеткізді, олардың ішінде индустрияландыру және әлеуметтік инфрақұрылымның негізі қалыптасты. Алайда, осы жерде біз бәріміз, сол кезеңдегі жаңғырудың қазақ ұлтының жаңғыруы болмағанын айқын түсінуіміз керек», - деді Қасым-Жомарт Тоқаев. Төрағаның айтуынша, нағыз ұлттық жаңғыру тек Қазақстан тәуелсіздікке қол жеткізгенде ғана, Елбасының ұзақ мерзімді стратегиясының негізінде басталды деп айтуға болады. Рухани жаңғыру құндылықтары біздің басты рухани бағдарламамыз болып қала береді. Бұл туралы ұлықтау рәсімінде Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев мәлімдеді. «Рухани жаңғыру бағдарламасы тарихқа құрметпен қарау, Отанға адал болу, ғылым мен білімге деген ұмтылыс — мұның барлығы біздің халқымыздың бойындағы асыл қасиеттер» , — деді Президент. Мемлекет басшысы бұл бағдарламаны жас ұрпақты тәрбиелеуге бағыттау қажет екенін айтты. «Бұл қасиеттер халқымыздың бірлігін және ұлтымыздың жасампаздығын нығайтады, бәсекеге қабілетті ел болуға жол ашады. Қазақстанды болашаққа бастайтын — қазіргі жас ұрпақ пен жастар. Сондықтан бұл бағдарламаны жас ұрпақты тәрбиелеуге бағыттауымыз қажет», — деді Қасым-Жомарт Тоқаев

«Мәңгілік ел» болуымыз үшін бізге керек қасиеттер мен құндылықтардың қайнары араласып, ақыл-парасаты толысқан, ғылымды игерген адамдар көп болса, еліміз өркениетті, бәсекеге қабілетті болатыны ақиқат. «Болашақта ұлттың табысты болуы оның табиғи байлығымен емес, адамдарының бәсекелік қабілетімен айқындалады. Сондықтан, әрбір қазақстандық, сол арқылы тұтас ұлт ХХІ ғасырға лайықты қасиеттерге ие болуы керек.

Біздің данада, данышпан ата-бабамызда «Ағаш түзу, әдемі болып өсу үшін оны көшет кезінде баптау керек, ал қисық ағаш болып өскенде оны түзету қиындау болады» деген, өте көркем айтылған нақыл сөз бар. Міне, осы «Мәңгілік ел» идеясында өскелең ұрпақ тәрбиесіне яғни, келешек жас ұрпақтың сана сезіміне аса мән берілген. Осы идеяны қалыптастыру үшін ең алдымен ұлағатты тәрбие мен сапалы білімнің қажеттілігі анық көрсету керек. Ал адамгершілік тұрғыдан құнды қасиеттері бар, рухани бай тұлғаны қалыптастыру жас кезінен бастау алатыны белгілі. Ендеше, бұл тұрғыда ата-ана мен ұстаздың атқарар ролі орасан зор. Осы мақсаттарды жүзеге асыру үшін оқу жылы басында әрбие жұмысы жоспарын бекіттік. Тәрбие жоспарында өсіп келе жатқан ұрпақты ұлттымыздың бай құндылықтарымен

тәрбиелеудің негізгі тұжырымдары берілген. Олар әлеуметтік құндылық, тәрбие ұстанымдары мен ойларын біріктіру, халықтар мәдениетін үйлестіру және сақтау, өз еліне деген Отан сүйгіштікті қалыптастыру. Арнайы кезеңдерге бөлінген, нақты мақсат міндеттері мен күтілетін нәтижесі анық көрсетілген осы жоспар аясында біздің мектебімізде белгілі бір міндеттер құрылып, жұмыс жасалуда.

Алдыға қойған басты мақсатымыз - «Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясына негізделген жалпыадамзаттық құндылықтарға үйрету. Оқушыларға рухани жаңғыру аясында ұлттық төл мәдениетімізді, салт-дәстүрлерімізді білгізу және үйрету. Ал, міндетіміз - білім беру барысында қолданатын жұмыстардың ерекшелігін анықтау, жаңаша іс әрекеттер қолдана отырып өзгерту, «Мәңгілік ел» идеясының әр түрлі әрекеттерді қолдана отырып, мұғалімнің, яғни ұстаздардың шеберлігін, көз қарасын дамыту. Сол арқылы оқушылардың бойында азаматтық, патриоттық, өзіндік сана-сезімді қалыптастыру. Жоспар барысында бастауыш сыныптарда білім беру саласын басшылыққа ала отырып, оқушыларға ұлттық сезімді қалыптастыруға байланысты әр түрлі тақырыптарда сыныптан тыс іс-шаралар, тәрбие сағаттары, кеңестер мен дөңгелек үстелдер, ата-аналармен бірлесіп атқаратын жұмыстар жобада жоспарланған.

Осы іс шараның негізгі мақсаты – денсаулығы мықты, ой санасы таза, ойы ұшқыр, шешен де шебер ақылды жас ұрпақты тәрбиелеу. Осы іс шара негізінде балаларды тәрбиелеу мен оқытуда халық педагогикасын кеңінен пайдалана отырып, ұлттық салт-дәстүрлерімізді осы бастан-ақ бала бойына сіңіру болып табылады. Сонымен қатар халық даналықтарын кеңінен таныстырып, сол арқылы бастауыш сыныптағы өскелең ұрпақты ұлттық тәрбие берудегі маңызын көтеруді жоспарлап отырмыз.

Ата-бабамыздан қалған мол мұрамызды балаларға кішкентайынан бастап үйретсек, келешекте өз елін, өз ұлтын қастерлейтін ел азаматтарын тәрбиелейтініміз айдан анық. Сондықтан да рухани жаңғыру аясында осы бағдарламаны қолға алып, жоспарлап жатырмыз. «Ел болам десең, бесігіңді түзе», - дегендей қазақ халқында жаңа өмірдің, жарық дүниенің есігін ашқан нәрестенің өзіне сый-құрмет көрсетіліп, дәріптейтін лайықты салт-дәстүрлері бар. Әлемдік ғарыштауға, яғни танымдылыққа қадам басқан жаңа ғасырда әр халық, ұлтын, дінін, тілін, мәдениетін, тарихын мейлінше сақтап қалуға тырысады. Олай болса салт-дәстүр өсіп келе жатқан баланың ой-санасын қалыптастыруға, өзінің ұлт өкілі ретінде өсіп, үлгі-өнеге алуына әсерін тигізеді. Сондықтанда осы бағытта жұмыс жасауды мектеп ұжымы болып жоспарлап отырмыз.

Рухани жаңғыру - жас ұрпақты тәрбиелеу барысында бастауыш сынып оқушыларына ҚР мемлекеттік рәміздерін бағалап, ҚР Конституцияны құрметтеуге баулу мақсатында көпдеген жұмыстар атқарылды. Ана тіліне деген құрмет пен сүйіспеншілікті нығайту, өз құқықтарын мен міндеттерін біле келе жауапкершілікті сезіну, өз Отанының патриоты болуға тәрбие беру міндеттелді. Қыркүйек айынан бастап әр түрлі іс шараларда осы

тақырыптарды үнемі оқушылармен талқылап отырамыз. Оқушылар мен мұғалім, ата-аналар арасында мектепте құқықтық жалпы білім беру жұмысы жүргізіп отырамын.

Мектептің, ата –аналардың және жергілікті қоғамдастықтың бірлескен қызметін жоспарлап, ата – аналар мен жергілікті қоғамдастықты оқу сапасын, баланың қауіпсіздігін қадағалау мақсатында ата –аналарға педагогикалық «Мәңгілік ел!», « Мен өз елімнің патриотымын!», «Менің отбасым», «Байлықтың атасы еңбек» атты тақырыптарында әңгімелер жүргізілді. «Зорлық- зомбылықсыз балалық шақ» атты тәрбие сағаты өтті. «Ата Заңым – ардақтым» атты құқықтық салада да тәрбие сағатын өткіздік.

ҚР Рәміздерін бағалауға «Мемлекеттік Рәміздер - біздің еліміз бен егемендігіміздің мызғымас негіздерінің бірі» тақырыбы аясында мектепшілік жиын, «Рәміздерім-мақтанышым», «Көк байрағы желбіреп, тәуелсіздіктің таңы атты», танымдық сағаттары өткізілді. Оқушыларды қайырымдылыққа, адамгершілікке , жақсы үлгі өнегеге, үлкенді сыйлау, кішіге қамқор болу қасиеттеріне , мейірімділікке, тәрбиелеу мақсатында сыныпта «Адамгершілік дегенді қалай түсінесің?», «Қарттарым – асыл қазынам» атты тәрбие сағаттары өткізілді. Осы бағыт бойынша мектепте көзделген төмендегі іс-шаралар іске асырылды. «Отбасы жарастығы», «Әдептен озбайық» тақырыбында мектеп кітапханасында ата-аналар және балалар арасында әңгіме сағаттары өтті. «Әрқашанда біргеміз» тақырыбында оқушылар ата-аналарымен түскен суреттерінен буклет жасап, көрме өткізді. 1 наурыз күніне орай өзін – өзі тану пәні мұғалімдері «Рахмет айту» күні мерекесіне орай ашық сабақтарын өткізді.

Қорытындылай келе, кез –келген елдің бірлігі мен өркендеуі ұлттық тәрбие мен рухани құндылықтарды сақтағанда ғана мығым болмақ. Сондықтан баланың бойына мейірімділік, адамгершілік, әдептілік сынды қасиеттерді сіңіріп, туымызды жықпай, ұлан-байтақ жерімізді қорғайтын патриотты тәрбиелеу біздің міндетіміз болып табылады. Жалпы мектептің педагогикалық ұжымы күш-жігері Отанды, халқымызды, туған-туысты құрметтейтін шығармашыл және талантты ұрпақ тәрбиелеуге бағыталуы тиіс. Алдымызда осы құндылықты бойына сіңірген, Отансүйгіш, елі мен жерінің қамы үшін аябайтын, білімді иманды, еңбекқор ұрпақ тәрбиелеу, оларға бағыт беру міндеті тұрғанын әрдайым жадымызданшығармауымыз керек. Алда әлі ұзақ жол, үлкен асулар бар. Сол асулар мен қиындықты жеңу үшін білектің күші мен найзаның ұшы керек емес. Оған тек жүрек пен білім, талант пен талап қажет. Осы Тәуелсіз еліміздің намысын қорғайтын, бүгінгі мен ертеңді жалғайтын қазақ елінің болашағы екенін сезінейік. «Сен де бір кірпіш дүниеге, кетігін тап та бар қалан!», - деп ұлы ақын Абай атамыздың сөзімен баяндамамды аяқтаймын.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Абай. Қара сөз, поэмалар. – Алматы: Жазушы, 1993. – 272 б.

2. Смағұлова А. Қазақ әдет-ғұрып құқығындағы мұра мен мұрагерлік. – Алматы:2010 ж.

3. 3.Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаевтың сұхбаты abai.kz/post/view интернет ақпараты.

Бастауыш сыныпты оқытуда жаңартылған оқу бағдарламасының маңыздылығы

Теміртай А.Е. , №95 мектеп-гимназиясы

Бүгінгі таңда жас ұрпақтың сапалы білім алуы басты мәселе. Тәуелсіз елдің негізгі тірегі – білімді ұрпақ. Қазіргі кезде заман талабына сай қоғам өмірінің жаңа сапасының негізін құрайтын жан-жақты білімді, жоғары мәдениетті, бәсекеге қабілеті мол тұлға қажет. Бұндай тұлғаны жалпы орта білім беру арқылы даярланады. Мемлекет болашағының кепілі- жастарға білім мен тәрбие беру мәселесінен өткір мәселе жоқ екені белгілі. Қазақтың кемел талантты ұлы ұстазы Ахмет Байтұрсынов: Елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастау керек, -деген[1].

Қазақстан Республикасының білім беру реформаларының негізгі мақсаты- білім беру жүйесін жаңа экономикалық ортаға бейімдеу. Білім беру жүйесін жетілдіру осы мақсатқа қол жеткізуде маңызды рөл атқарады. Болашақта өркениетті, дамыған елдер қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет

Инновациялық оқыту нәтижелері оқушының өз бетінше әрекет етуі арқылы білімді меңгеруіне ықпал етуі тиіс. Оқушының ой-өрісін кеңейтіп, дүниетанымдық көзқарастары мен танымдық белсенділігін арттыруда, зерттеушілігі арқылы шығармашылық икемділігін дамытуда, біліктілікке ұмтылуда, яғни тұлғаны жан-жақты дамытуды жүзеге асыруда оқу үдерісіне инновациялық технологияларды енгізу шешуші рөл атқарады, оң нәтиже береді.

Жаңартылған білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты -білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Негізінен жаңартылған білім жүйесі құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама. Жаңартылған білім берудің маңыздылығы –оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып, сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, тәжірибе жасау, ақпараттық коммуникациялық технологияны қолдану, коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу, функционалды сауаттылықты, шығармашылықты қолдана білуді және оны тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тиімді оқыту әдіс-тәсілдерді (бірлескен оқу, модельдеу, бағалау жүйесі, бағалаудың тиімді стратегиялары) қолдану болып

табылады. Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы - заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Бағдарлама оқушының төрт тілдік дағдысын: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым - жетілдіруге бағытталған[2].

Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты - білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді.

Бастауыш сынып пәндеріне арналған оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан шынайы проблемаларды анықтап зерттей білуді талап етеді. Негізінен жаңартылған білім жүйесі құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама.

Жаңартылған білім берудің маңыздылығы – оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып

- сын тұрғысынан ойлау;
- зерттеу жұмыстарын жүргізу;
- тәжірибе жасау;
- АҚТ –ны қолдану;
- коммуникативті қарым-қатынасқа түсу;
- жеке;
- жұппен;
- топта жұмыс жасай білу;
- функционалды сауаттылықты;
- шығармашылықты қолдана білуді және оны тиімді жүзеге

асыру үшін қажетті тиімді оқыту әдіс-тәсілдерді (бірлескен оқу, модельдеу, бағалау жүйесі, бағалаудың тиімді стратегиялары) қолдана біліп, осындай кең ауқымды дағдыларға ие оқушы тұлғасын қалыптастыру[3].

Жаңартылған білім беру бағдарламасының ерекшелігі спиральді қағидатпен берілуі. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр.

Білімді тұлға шығару сабақ сапасынан. Сабақ дегеніміз-оқытуды ұйымдастырудың басты формасы. Ұстаз үшін ең маңызды мақсат-әр сабағын түсінікті, тартымды, тиімді өткізу. Оны жүзеге асырудың бір жолы – оқушыларға білім беру, тәрбиелеу барысында кеңінен қолданылып келген, оқушылардың білім сапасын көтеруге жағдай жасайтын, сабақты тиімді ұйымдастыруға, сабақ уақытын ұтымды пайдалануға, оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуға көп көмегін тигізетін әдіс – тәсілдерді қолдана білу. Жаңаша оқытуда оқушы мұғалімнің түсіндіргенін меңгеріп қана, мұғаліммен тікелей пікірталасқа көшеді, оқушы рөл атқарушы ғана емес, жетекші бағытты ұстайды. Белгісізді анықтауға өзі жауап іздейді, шешімдері де әр түрлі болады.

Мұғалім мен оқушы арасында тығыз байланыс қалыптасады, бірлік одақта қызмет істейді[3].

Кез-келген оқыту технологиясы мұғалімнен терең теориялық, психологиялық, педагогикалық, әдістемелік білімді, үлкен педагогикалық шеберлікті, шәкірттердің жан дүниесіне терең үңіліп, оны ұғына білуді талап етеді. Сондықтан оқушының рухани өсуіне жағдай туғыза алатын, жаналықтарды қабылдауға даяр, өз әрекетіне өзгеріс енгізе алатын педагогтар ғана бүгінгі қоғамның мүддесі мен әр баланың үрдісінен шыға алады. Ойы жүйрік, ақылы жетік, бәсекегеқабілетті, өзгерістерге бейім, жеке тұлғаны тек қана педагог қалыптастыра алады.

Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде қажетке асыра білуі керек. Сол үшін де бұлбағдарламаның негізі «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған. Ұстаздарға үлкен жауапкершілік міндеттелді. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек. Оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелеп, жақсы істі бастағалы отырмыз. Жаңартылған білім – болашақтың кепіл байланысты қамтамасыз етеді және балл не баға қоймастан оқу үдерісін түзетіп отыруға мүмкіндік береді.

Жиынтық бағалау оқу бағдарламасынның бөлімдерін (ортақ тақырыптарын және белгілі біроқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы, орта білім деңгейі) аяқтаған оқушының үлгерімі туралы ақпарат алу мақсатында балл және баға қою арқылы өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау барлық пәндер бойынша қолданылады[4].

Оқушы білімін бағалауға тоқталар болсам, жаңа білім беру мазмұнында бес балдық бағалау емес, критериалды бағалау арқылы бағалануы – оқушылардың оқу жетістіктерін нақты айқындалған, бірге даярланған, оқу үдерісінің барлық қатысушыларына алдын ала белгілі, бастауыш білім берудің мақсаттары мен мазмұнына сай критерийлермен салыстыруға негізделген бағалау үдерісі. Критериалды бағалау оқыту, тәлім-тәрбие беру және бағалаудың өзара байланысына негізделген. Бұл бағалау жүйесінің оқушы үшін ерекше екендігін тәжірибе барысында байқауға болады.

- Қалыптастырушы бағалау шынайылыққа бағытталады.
- Оқушының өз бетімен жұмыс жасап, тұжырым жасауына ықпал етеді.
- Мұғалім үшін қай оқушының қандай деңгейде екендігін байқауға мүмкіндік береді.
- Оқушының өзара бір-бірін бағалауын қалыптастырады.
- Ата-ана өз баласының қай оқу мақсатынан төмендігіне көз жеткізіп, сол бойынша жұмыс жасауға мүмкіндік жасап отыр.
- Әр мұғалім қалыптастырушы бағалау тапсырмаларын жасау арқылы өздерінің кәсіби бағытта дамуына қол жеткізетіндігі[5].

Әр уақытта жаңа бастаманың әттеген-ай дерлік жағдайлар да кездесіп, мұғалімнің жұмысына кедергі келтіретін кездері де аз емес. Қашанда қиындығы да, қызығы да қатар жүретін мамандық-мұғалімдік. Сондықтан,

біздер үшін бұл бағдарламаның сұрауы да талабы да мығым. Осы үлкен міндетті абыроймен атқарып, шәкірттерді бәсекеге қабілетті жеке тұлға дәрежесіне жеткізе білу әр ұстаздың міндеті. Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Қорыта айтқанда, аталмыш бағдарламаның мәні, баланың функционалды сауаттылығын қалыптастыру. Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде қажетке асыра білуі керек. Сол үшін де бұл бағдарламаның негізі «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған. Ұстаздарға үлкен жауапкершілік міндеттелді. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек. Сондықтан заман талабына сай болып жатқан өзгерістерден қауіптенбей, мақсатқа сай, нәтиже аламыз деп сенемін.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Жаңартылған білім беру стандарттары мен оқу бағдарламалары мазмұнында «Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясының жүзеге асырылуы Астана, 2016
2. Нағашыбаева А. Компьютермен оқыту-уақыт талабы.
3. Бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық Оқу-әдістемелік құрал Астана, 2016.
4. Негізгі және жалпы орта мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық Оқу-әдістемелік құрал Астана, 2017
5. Жүйелік-әдістемелік кешен <http://smk.edu.kz/>

Активные приёмы работы на уроке в начальной школе

Туркова Р. С., КГУ «Гимназия № 97»

Социально-экономические преобразования в стране вызвали необходимость изменения системы образования, внедрение новых методик и технологий организации образовательного процесса в школе. В данной ситуации главное в деле модернизации школы происходит в классе на уроке. [1, с.14]

Успех проведения современного урока зависит от освоения учителем методических приёмов, которые бы отвечали требованиям сегодняшнего дня. У учителя возникает необходимость в разработке и освоении новых подходов и технологий для реализации образовательного процесса, таким образом, он развивает компетенцию в сфере инновационной деятельности, которая характеризует учителя как экспериментатора. Поскольку речь пойдет о том, как я строю уроки в начальной школе, то хотелось бы поделиться теми

приемами работы, которые позволяют учителю поддержать учебную мотивацию, оптимизировать учебную деятельность, вырабатывать у детей навыки аналитической деятельности, а также применять полученные знания в жизненных ситуациях.

Учитывая возрастные особенности учащихся начальной школы, каждый урок стараюсь начать с создания у детей благоприятного настроения. Для этого использую стихотворные строки:

Начинаем мы опять
Решать, отгадывать, считать
Ум и сердце в работу вложи,
Каждой секундой в труде дорожи!
Это универсальные приёмы, подходящие ко всем предметам.

Заряд положительных эмоций, полученный школьниками и самим учителем, определяет позитивное воздействие школы на здоровье.

Ни для кого не секрет, что основой качественного формирования новых знаний является этап актуализации. Что значит «актуализировать»? Это значит «освежить» имеющиеся в прошлом знания и способы деятельности, подготовить класс к успешному выполнению главной учебной задачи. Так, на уроке математики, чтобы перейти к изучению плоских фигур, даю каждой группе шпашки и пластилин. Задача: составить квадрат, треугольник, ромб и т.д. в зависимости от того, с какой фигурой дети будут работать на уроке. Такой прием актуализации не оставит равнодушным к уроку ни одного ребенка. И зачастую, как показывает практика, в такой работе больше проявляют себя средние ученики.

Интересно проходит игра в группах «Покажи без предметов». Правило: всей группой показать геометрическую фигуру: треугольник, квадрат; букву алфавита: согласную букву, гласную и т.д., используя руки, ноги.

На уроке русского языка по теме «Имена существительные» приемом актуализации послужила игра «Кто я?» Детям надо было описать себя, используя имена существительные. Кто я? Мальчик, ученик, сын, брат, сосед, друг. Кто я? Дочь, сестра, ученица, подруга. Дети зачитывали все записанные слова, желая поскорее поделиться с одноклассниками.

На этапе объяснения нового материала применяем как красочную наглядность, так и видеоматериалы. Использование видео способствует развитию различных видов психической деятельности, в первую очередь внимания и памяти. На время просмотра в классе возникает атмосфера совместной познавательной деятельности. В таких условиях даже невнимательный ученик становится внимательным. Для того, чтобы понять содержание увиденного, учащимся необходимо приложить определенные усилия. Так непроизвольное внимание переходит в произвольное. А интенсивность внимания оказывает влияние на процесс запоминания. Использование различных каналов поступления информации (слуховой, зрительный, моторное восприятие) положительно влияет на прочность запечатления изучаемого материала.

Так как уроки познания мира и естествознания насыщены сложным теоретическим материалом, то здесь на помощь учителю приходят учебные фильмы, обучающие ролики. На этих уроках можно использовать различные фильмы – страноведческие, документальные, учебные. Так, на уроке познания мира по теме «Как наши предки приручили лошадей» детям был предложен фрагмент передачи «Подкова» под названием «Эволюция и одомашнивание лошадей», из чего второклассники узнали, как эволюционировала лошадь, какие функции она выполняла в начале одомашнивания, и как менялось отношение человека к лошади. А на уроке естествознания по теме «Кто дружит с солнышком», детям было предложено посмотреть фильм «Астрономия для детей. Планеты Солнечной системы». После просмотра фильма идет бурное обсуждение увиденного, ученики делятся впечатлением от увиденного, учатся строить высказывания, используя новые слова, обогащают словарный запас по теме. Таким образом, просмотр видео дает богатый материал для расширения кругозора учащихся.

На этапе закрепления темы по математике «Истинные и ложные высказывания» применили игру «2 правды и 1 ложь». Пишем 2 правды и 1 ложь и передаем соседу слева. Получив от другого соседа листок, надо отгадать ложь и поставить крестик. Потом передаем этот листик соседу справа и тот на лжи ставит нолик. Листок возвращается хозяину. Победитель тот, кто угадал такую ложь, которую отгадать не смогли. Здесь ученики могут использовать знания по литературе, познанию мира, естествознанию и других областей. Данная игра расширяет кругозор учащихся и даже позволяет выйти за пределы программы.

Очень эмоционально проходит на этапе закрепления и повторения изученного материала прием опроса, который мы назвали «Перестрелка». К доске одновременно выходят 2 ученика и начинается обмен информацией по определенной теме. Тот, кто последним выскажется, тот и выигрывает. Описанные виды работы способствовали тому, что дети стали самостоятельно пользоваться интернет-источниками, читать больше энциклопедической литературы., так как есть мотив: знать больше других.

Надо добавить, что наш класс в этом году попал в проект «Зерек». Одним из механизмов реализации данного проекта является обучение детей говорению через артикуляционную гимнастику, через проговаривание пословиц и скороговорок, использование приемов «История слова», «Продолжи рассказ», заучивание стихов. Эти приёмы мы отрабатываем на уроках познания мира и естествознания. Так, на уроке естествознания, чтобы выучить порядок планет в Солнечной системе, детям помогло стихотворение А.Усачёва.

На Луне жил звездочет,
Он планетам вел подсчет.
Меркурий – раз,
Венера – два-с,
Три – Земля, четыре – Марс.

Пять – Юпитер, шесть – Сатурн,
Семь – Уран, восьмой – Нептун. [2, 7]

Вспоминаю высказывание одной ученицы во время написания сочинения по естествознанию: «Хорошо, что я выучила стихотворение, оно помогло мне вспомнить порядок планет».

Так, на уроке познания мира по теме «Чего боятся микробы», я предлагаю оживить средства личной гигиены, которые дети называли. Поиграем с вами в игру «Оживи предмет». Каждая пара выбирает один из предметов гигиены, которые разложены на столе (носовой платок, мыло, зубная щетка и паста, ножницы, расческа, гель для душа, мочалка, полотенце, шампунь и прочее). Обсудите в парах, чем полезен и необходим человеку ваш предмет.

Например.

- Мыло помогает отмыть грязь.
 - Оно помогает убивать некоторые болезнетворные микробы.
 - Мыло очищает кожу от жира и грязи.
 - Кожа может дышать и радовать нас приятным запахом, чистотой и красотой.
- Учащиеся работают в парах. Сначала каждая пара определяет, какой предмет личной гигиены они возьмут. Далее работают самостоятельно над составлением ответа. Учитель осуществляет поддержку учащимся. Каждая пара демонстрирует свой предмет и рассказывает, какую пользу он приносит.

Очень нравится детям, когда им задают сложный вопрос и ответ надо шепнуть учителю на ушко. Этот прием позволяет высказаться всем детям: и сомневающимся, тем, кто чаще отмалчивается на уроке. Отвечают абсолютно все.

В нашем классе есть дети, у которых страдает звукопроизношение. И здесь на помощь приходят такие приемы, как «Лопатка», «Ветерок», «Снежинка», «Горка», «Щётка». Дети весело играют со своими губками и язычком. Затем переходим к проговариванию чистоговорок, скороговорок и пословиц. Эти приемы работы, включающие «артикуляционную гимнастику» способствуют развитию речевого аппарата и, как следствие, развитию речи.

Работа только начата и о результатах говорить рано, но уже видно, как меняются дети, а именно: они смело высказывают свое личное мнение, не боясь ошибиться, они работают с повышенной работоспособностью с первой до последней минуты урока, сократилось количество заболеваний, по сравнению с первым классом, возрос познавательный интерес к обучению.

Цель обучения в начальной школе - не приобретение знаний, а изменение личности учащегося в результате самостоятельного учения. Задача школы - дать возможность развития, саморазвития личности, способствовать формированию индивидуальности, самоактуализации.[3, с.76] Здесь мы говорим о том, что каждый ребенок должен реализовать себя в деятельности, а также в отношениях между людьми: одноклассниками и учителями. Это должно стать, в конце концов, потребностью, потому что после школы ему предстоит более сложные отношения в социуме и к этому его надо подготовить.

Список литературы:

1. Инновационные технологии при внедрении ФГОС, <http://kuvmetodist.ucoz.ru>
Интернет-ресурсы.
2. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М., Искусство преподавания: концепции и инновационные методы обучения.-Алматы, 2013-225 с.

Роль диагностики памяти детей в работе учителя начальных классов

Улаева В.А., КГУ СОШ № 34

В познавательной деятельности человек изучает не только окружающий его мир, но и самого себя, процесс, протекающий в его психике и физиологии. Особенно актуальна тема мыслительной деятельности, которая отвечает за умственное развитие человека.

Поток информации, идущий на ребёнка постоянно растёт с развитием научно-технического прогресса, и чтобы получить наиболее обширные и глубокие знания, надо использовать наиболее эффективные методики их преподавания. Чтобы создать такую методику, необходимо изучить мыслительный процесс так, чтобы знать его слабые и сильные стороны, и выявить направления, по которым лучше развивать умственную деятельность человека. А это лучше делать тогда, когда ребёнок растёт и формируется в личность, используя его задатки и интерес к окружающему миру. [1].

Память это способность к получению, хранению и воспроизведению жизненного опыта. Память лежит в основе способностей человека, является условием приобретения знаний, формирования умений и навыков. Без памяти невозможно нормальное функционирование ни личности, ни общества. Благодаря своей памяти, ее совершенствованию человек выделился из животного царства и достиг тех высот, на которых он сейчас находится.

Память человека многообразна. Все её виды и особенности трудно одновременно оценить, особенно если при этом диагностируется не только память, но и другие психологические характеристики человека. В этой связи в практической психодиагностике памяти приходится ограничиваться только некоторыми ее видами.

Память человека еще более многоаспектна, чем его внимание и с помощью одной или двух методических проб, одного или двух частных показателей удовлетворительно оценить её практически невозможно. При поступлении ребенка в школу для успешности его обучения в младших классах необходимо знать как минимум, следующие виды памяти:

1. Кратковременную зрительную и слуховую, включая их объем и способность удерживать информацию в соответствующих видах оперативной памяти. Без наличия хорошей кратковременной и оперативной зрительной и слуховой памяти любая информация, воспринимается с помощью основных органов чувств,- учебная, трудовая, социальная и другая не будет попадать в долговременную память и там надолго сохранятся.

2. Опосредованную память, которая характеризуется наличием и самостоятельным, инициативным использованием ребенком различных средств запоминания, хранения и воспроизведения информации.

3. Важно также правильно и точно оценить динамические особенности процесса запоминания и припоминания, включая такие показатели, как динамичность заучивания и его продуктивность, количество повторений, необходимых для безошибочного припоминания определенного набора единиц информации. [2].

Память ребенка младшего школьного возраста, как и его внимания, должна оцениваться не в целом, а дифференцировано, по отдельным показателям, и по каждому из них необходимо делать о памяти ребенка независимое заключение. Что же касается общих выводов о состоянии мнемических процессов у ребенка, то они имеют условное значение и только, в общем, характеризуют то, в какой степени развитой является его память. Если большинство отдельных показателей, относящихся к частным видам памяти сравнительно высоки, а остальные находятся на среднем уровне, но это не позволяет с достаточной уверенностью судить о том, что память ребенка хорошая или средняя. Те виды памяти, которые в данном случае не изучались, могут оказаться иными и как раз такими, которые важны в некоторых видах деятельности. Так что правильнее будет, если в выводах о состоянии памяти ребенка мы будем больше опираться на частные показатели. [3].

Нами были проведены исследования с детьми вторых классов. Нами проводились следующие методики: «Диагностика типа памяти».

Методика: Диагностика типа памяти.

Цель исследования: определение типа памяти методом воспроизведения по разному воспринятых слов.

Материал и оборудования: четыре ряда слов, записанных на отдельных карточках.

I	II	III	IV
Дирижабль	Самолёт	Сено	Волк
Лампа	Чайник	Пароход	Бочка
Яблоко	Бабочка	Собака	Коньки
Карандаш	Ноги	Парта	Самовар
Гроза	Бревно	Сапоги	Пила
Утка	Свеча	Сковорода	Весло
Обруч	Тачка	Калач	Загадка
Мельница	Журнал	Роца	Прогулка

Попугай Машина Гриб Книга
 Листок Столб Шутка Трактор
 Процедура исследования.

Классу мы предлагаем поочерёдно группы слов для запоминания на слух, при зрительном восприятии, при моторно-слуховом восприятии, при комбинированном восприятии.

Мы читали первый ряд слов с интервалом 3-4 секунды между словами (слуховое запоминание). Затем, после прочтения, просили записать на листочках слова, которые они запомнили в любом порядке.

После того, как записали, читаем следующий ряд слов, но уже записанный на доске. Дети следят. Затем даём секунд 5-6, чтобы посмотрели и стираем с доски. Дети записывают запомнившиеся слова (зрительное запоминание).

Далее читали 3 ряд слов, а дети следом проговаривали шепотом эти слова и «записывали» пальчиком в воздухе (моторно-слуховое запоминание). Дети вновь записывают под цифрой три слова, которые запомнились.

Пока дети писали, на доске написали 4 ряд слов. После того, как написали, дали им инструкцию: «Ребята, сейчас я буду читать следующий ряд слов, а вы одновременно следите по доске, шепотом повторяя каждое слово и «пишете» его в воздухе пальчиком. Все всё понятно?» (Комбинированное запоминание) Дети записывают запомнившиеся слова, после того, как их стёрли с доски.

2 класс. В методике принимало участие 22 ученика. О преобладающем типе памяти у ребёнка делали вывод, пользуясь формулой определения коэффициента типа памяти С:

$$C = A/10 * 100\%, \text{ где } A - \text{ количество правильно воспроизведённых слов.}$$

Таблица 1

Слуховое запоминание.

Уровни развития памяти	К-во учащихся	%
высокий	4	18,18
средний	8	36,36
низкий	12	45,46

Диаграмма 1

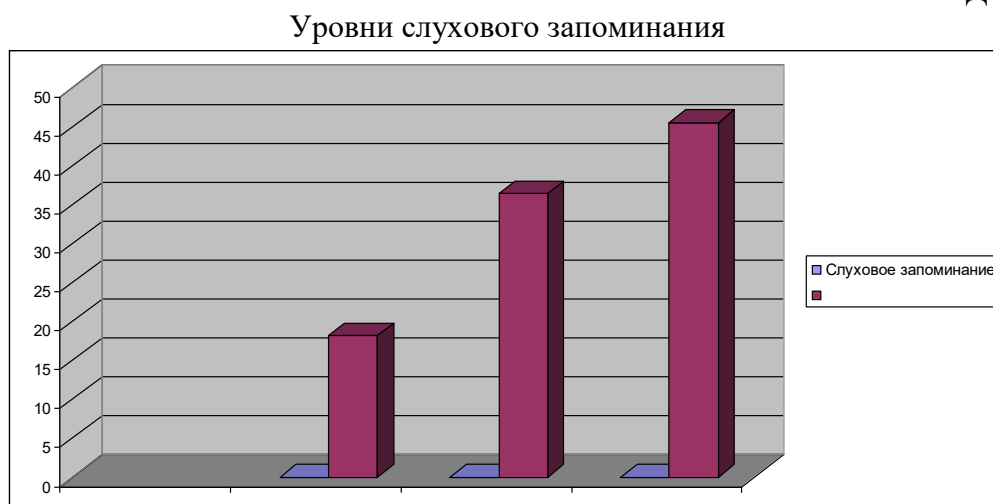

Таблица 2

Зрительное запоминание.		
Уровни развития памяти	К-во учащихся	%
высокий	7	31,82
средний	10	45,46
низкий	7	31,82

Диаграмма 2

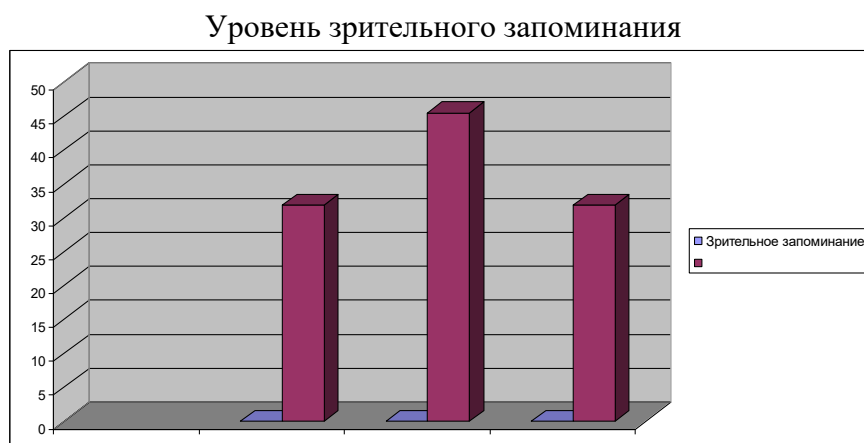
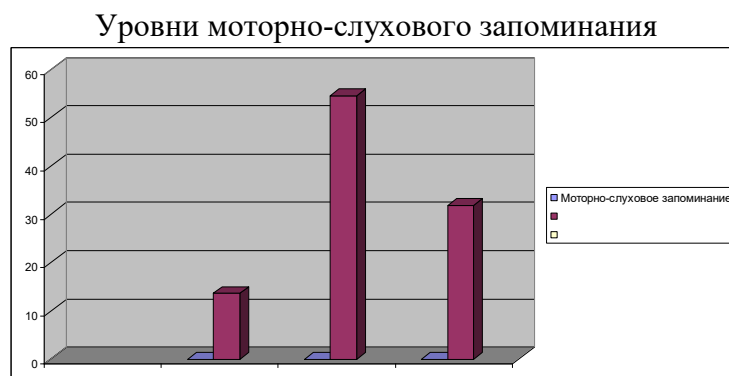

Таблица 3

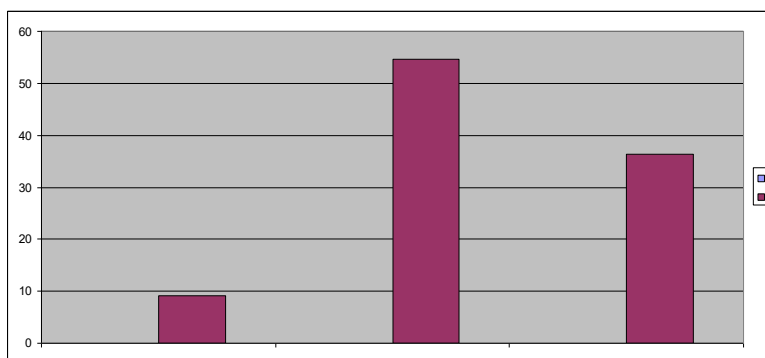
Моторно-слуховое запоминание.		
Уровни развития памяти	К-во учащихся	%
высокий	3	13,64
средний	12	54,54
низкий	7	31,82

Диаграмма

Таблица 4
Комбинированное запоминание.

Уровни развития памяти	К-во учащихся	%
высокий	2	9,1
средний	12	54,54
низкий	8	36,36

Диаграмма 4
Уровни комбинированного запоминания

Уровень слуховой и моторно-слуховой памяти учащихся средний, в связи с этим, наметилась работа над развитием указанных типов памяти. Но следует отметить, что без специального обучения младший школьник не может использовать рациональные приемы заучивания, так как все они требуют применения сложных мыслительных операций (анализа, синтеза, сравнения), которыми он постепенно овладевает в процессе обучения. [4].

В связи с проведённым исследованием можно сформулировать следующие рекомендации:

1) Необходимо обратить внимание на дальнейший рост объёма всех памяти у детей и провести работу в данном направлении.

2) Разработать программу коррекции и развития памяти младшего школьника и внедрить в работу учителя начальных классов.

3) На каждом уроке всех предметов использовать упражнения для развития всех типов памяти

Основное направление развития памяти младших школьников под влиянием обучения – это возрастные роли и удельного веса словесно логического, смыслового запоминания и развитие способности сознательно управлять памятью и регулировать ее проявления (произвольная память).

Память имеет большое значение в жизни человека. Люди с хорошей памятью лучше учатся, успешнее продвигаются по службе, являются интересными собеседниками. Они способны принимать, сохранять и обрабатывать большие информации. Эти качества необходимы в любой профессию.

Список литературы:

1.Р.С.Немов «Психология» книга 3 – гуманитарный издательский центр – «Владос» - Москва – 1999г.

2.К.М.Романов, Ж.Г.Гаранина «Практикум по общей психологии» - Москва – Воронеж – 2002г.

3.В.А.Крутецкий «Психология» - Москва – «Просвещение» -1986г. (издание второе, переработано и дополненное).

4. <http://nsportal.ru/>

Опытно-экспериментальная деятельность, как средство обучения младших школьников. ТРИЗ в начальной школе

Савельева Л.В., Долгомыслова Ю.А., школа-лицей № 101

Стремительно совершенствуются технологии во всех областях науки и техники, количество информации удваивается каждые пятнадцать лет. Такой лавинообразный процесс накопления информации и необходимость соответствующей интеллектуальной реакции предъявляет очень высокие требования к человеку. Усилия, которые при этом он вынужден приложить, предполагают изменения его личностных характеристик.

«Если ученик в школе не научился сам ничего творить, то и в жизни он будет только подражать, копировать» (Л.Н. Толстой)

Ушли в прошлое уроки, где знания преподносили "на блюдечке". Теперь важнее другое - научить детей самостоятельно искать знания, и не только находить, но и уметь анализировать и оценивать полученную информацию. Для активизации познавательной деятельности учащихся, повышения их мотивации к учению можно использовать элементы технологии ТРИЗ (теория решения изобретательских задач). Это одна из инновационных технологий. Обучение, построенное на использовании уже опубликованных задач, малоэффективно. Учебная задача не должна требовать узкоспециальных знаний. И фонд задач, учил Г.С. Альтшуллер, должен постоянно обновляться. «Решение задач - основа основ процесса обучения ТРИЗ. Умение составлять задачи и ставить их перед слушателями отличает сильного преподавателя» (Альтшуллер Г.С.).

Использование данной технологии на уроках в начальной школе позволяет решать следующие педагогические задачи.

1. Воспитательные:

- формирование у детей правильного отношения к окружающему миру;
- развитие у детей самостоятельности, уверенности в своих силах, ощущения, что они могут справиться с решением любой задачи.

2. Образовательные:

- повышение уровня общей образованности учащихся;
- формирование положительного отношения детей к учебному процессу;
- умение анализировать и решать изобретательские, практические и социальные задачи;
- развитие мышления.

3. Развивающие:

- развитие памяти, внимания, логики и интеллекта в целом;
- развитие творческих способностей
- развитие пространственного мышления;
- развитие речи;

- умение анализировать, синтезировать, комбинировать;
- развитие творческого воображения.

Школьный возраст – это тот особый возраст, когда появляется способность к творческому решению проблем, возникающих в той или иной ситуации жизни ребенка. Умелое использование приемов и методов ТРИЗ успешно помогает развить у школьников изобретательскую смекалку, творческое воображение, диалектическое мышление. Сама цель ТРИЗ состоит в том, что надо не просто развить фантазию детей, а научить их мыслить системно, с пониманием происходящих процессов, дать в руки учителям инструмент по конкретному практическому воспитанию у детей качеств: творческой личности, способной понимать единство и противоречие окружающего мира, решать свои маленькие проблемы.

Причины внедрения ТРИЗ-технологии в образовательный процесс:

1. ТРИЗ построена на анализе такого огромного количества сильных практических решений и анализе такого количества жизненных стратегий творческих личностей, каким не может похвастаться другая социальная наука.
2. ТРИЗ называют прикладной диалектикой потому, что она решает задачи из жизни, инструментарий ТРИЗ взят из жизни.
3. Основная задача ТРИЗ - педагогики - это воспитание нравственности.
4. ТРИЗ - педагогика делает традиционную педагогику развивающей.

В своей работе мы используем следующие приёмы ТРИЗ:

«Элемент - имя признака - значение признака» для рассмотрения составных частей изучаемого явления и их значений (окружающий мир, русский язык).

«Да-нетка» - приём сужения поиска посредством задавания вопросов, на которые можно отвечать «да-нет».

«Лови ошибку» - универсальный приём, активизирующий внимание учащихся. Формирует умение анализировать информацию; умение применять знания в нестандартной ситуации; умение критически оценивать полученную информацию.

«Ложная альтернатива» - универсальный прием ТРИЗ. Внимание слушателя уводится в сторону с помощью альтернативы "или-или", совершенно произвольно выраженной. Ни один из предлагаемых ответов не является верным.

«Морфологический ящик/копилка» для создания информационной копилки и последующего построения определений при изучении лингвистических, математических понятий. Копилка универсальна, может быть использована на различных предметах:

на русском языке – сбор частей слова для конструирования новых слов; сбор лексических значений многозначных слов; составление синонимических и антонимических рядов; копилка фразеологизмов и их значений; копилка слов, содержащих определенную орфограмму; копилка родственных слов;

на математике – сбор элементов задачи (условий, вопросов) для конструирования новых задач; составление копилки математических

выражений, величин, геометрических фигур для их последующего анализа и классификации;

окружающий мир – копилки различных видов животных и растений;

литературное чтение – копилка рифм, метафор; копилка личностных качеств для характеристик героев.

«Хорошо - плохо» - универсальный приём ТРИЗ, направленный на активизацию мыслительной деятельности учащихся на уроке, формирующий представление о том, как устроено противоречие. Формирует: умение находить положительные и отрицательные стороны в любом объекте, ситуации; умение разрешать противоречия (убирать «минусы», сохраняя «плюсы»); умение оценивать объект, ситуацию с разных позиций, учитывая разные роли.

«Системный лифт» для рассмотрения частей изучаемого объекта и объекта как части другого более крупного объекта (познание мира, русский язык).

«Системный оператор» для систематизации объектов (естествознание).

«Создай паспорт» для систематизации, обобщения полученных знаний; для выделения существенных и несущественных признаков изучаемого явления; создания краткой характеристики изучаемого понятия, сравнения его с другими сходными понятиями (русский язык, математика, литература). Это универсальный прием составления обобщенной характеристики изучаемого явления по определенному плану. Он может быть использован для создания характеристик:

на литературном чтении – героев литературных произведений;

на естествознании – полезных ископаемых, растения, животных, частей растений, систем организма;

на математике – геометрических фигур, математических величин;

на русском языке – частей речи, членов предложений, частей слова, лингвистических терминов.

«Составление плана / раскадровка» для составления простого и развернутого плана прочитанного произведения (литература).

«Метод Маленьких Человечков» для создания представления о внутренней структуре тел живой и неживой природы, предметов (познание мира).

«Фантастическая добавка» - универсальный приём, направленный на привлечение интереса к теме урока. Он предусматривает перенос учебной ситуации в необычные условия или среду. Можно перенестись на фантастическую планету; изменить значение какого-то параметра, который обычно остается неизменным; придумать фантастическое животное или растение; перенести литературного героя в современное время; рассмотреть привычную ситуацию с необычной точки зрения.

Большие возможности для развития творческой деятельности учащихся предоставляют практические и исследовательские работы учащихся. В процессе их выполнения учащиеся совершенствуют свои знания, вырабатывают умения пользоваться ими. В поисковой деятельности мы не требуем, чтобы ученики делали открытие, обогащающие науку, а приучаем

детей думать, что-то самостоятельно выискивать, находить самому какие-то решения.

Без понимающего и активного участия родителей невозможно добиться от воспитанников положительных результатов. Необходима поддержка родителей, их участие и понимание возможности развития творческих способностей детей. Поэтому знакомим родителей с методами ТРИЗ, убеждаем их в значимости наличия у детей нетрадиционного мышления, творческого воображения, проводим такие формы работы, как день открытых дверей, беседы, родительские собрания, выставка работ детей и др. Знакомство родителей с методами ТРИЗ дает им возможность посмотреть на своих детей по-новому, открыть в ребенке такие способности, о которых они даже не подозревали.

Из опыта своей работы можно сделать выводы:

1. ТРИЗ в педагогике для учащихся - это снятие барьера боязни решать проблемы. Для педагогов - это технология, которая вместо призывов к проблемному обучению дает инструмент решения проблемных задач.

2. Обучение элементам ТРИЗ в начальной школе имеет свою особенность. Именно в эти годы основным вектором обучения является развитие мышления. Знания, получаемые в школе, могут оказаться малоэффективными без умения использовать их в нестандартных ситуациях, при решении творческих задач.

У воспитанников формируется положительное эмоциональное отношение к занятиям, познавательная активность, умение фантазировать; широкий кругозор, большой словарный запас; увлечённость, повышенный интерес к изучению предметов, желание учиться. Эффективное использование технологии ТРИЗ позволяет добиваться устойчивых положительных результатов. Наши ученики являются победителями интеллектуальных конкурсов, предметных олимпиад. Радость творчества является для учеников стимулом к дальнейшей творческой деятельности.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» (с изменениями и дополнениями) <http://online.zakon.kz>.

2. Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года №988 "Об утверждении Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы".

3. Альтшуллер Г.С. Найти идею: Введение в ТРИЗ-теорию решения изобретательских задач, 2-е изд. М.: Альпина Бизнес Букс, 2009.

4. Альтшуллер Г.С. Творчество как точная наука. М.: Советское радио, 2010.

5. Педагогика + ТРИЗ: Сб. статей для учителей, воспитателей и менеджеров образования/ Под ред. А. А. Гина. М. Вита-Пресс.2001.

Духовно - нравственное воспитание младшего школьника

Юдина Н.В., Эккерт С.А., КГУ СОШ №13

Современные дети живут в мире, который становится всё более сложным, который меняет их мировоззрение. Дети отчуждаются от традиций, культуры, национальных корней. И уже не удивляешься, что в наши дни, большинство школьников ориентированы на материальные блага, а не на духовные ценности, а у значительной части учащихся ценностные ориентации вообще не сформированы.

В настоящее время духовно-нравственное воспитание подрастающего поколения становится направляющим ориентиром развития учащихся.

Целью воспитания должно быть духовно-нравственное развитие человека в контексте его всестороннего развития.

Эти цели конкретизируются в следующих задачах:

1. Воспитание цельной, целомудренной личности, понимающей и принимающей свои обязанности; способной к познанию себя, к правильному оцениванию жизни, своих поступков с точки зрения норм духовно-нравственного поведения.

2. Восстановление традиционного образа семьи; воспитание традиционной семейной культуры, потребности в ответственном и заботливом отношении к членам своей семьи.

3. Оказание помощи ребенку в духовно-нравственном оздоровлении и обогащении образовательного пространства школы и социальной среды.

4. Освоение национальной культуры и воспитание чувства национального самосознания, национальной гордости, национального достоинства, воспитание уважения к другим народам и их культурам и умению плодотворно взаимодействовать с ними.

5. Воспитание достойного гражданина Казахстана, формирование патриотического сознания и самосознания, потребности в гражданском и духовном служении своей Родине; развитие ее материальной и духовной культуры.

6. Уважительное и бережное отношение к духовному и историческому наследию своего народа.

Ценности личности, конечно, в первую очередь формируются в семье. Но наиболее системно, последовательно духовно-нравственное развитие и воспитание личности происходит в сфере образования.

Школа – единственный социальный институт. Поэтому именно в школе должна быть сосредоточена не только интеллектуальная, но и духовная, культурная жизнь школьника.

В связи с этим возникла необходимость в приобщении младших школьников к духовно – нравственному развитию и воспитанию личности и гражданина Казахстана.

Роль школы и нас, классных руководителей, в этом направлении очень важна. В нашем понимании духовно – нравственный портрет ученика начальной школы должен соответствовать следующим критериям, на формирование и развитие которых мы опирались, планируя воспитательную работу в классе:

- обладающий основами коммуникативной культурой (умеет слушать и слышать собеседника, высказывать своё мнение);
- любознательный, интересующийся, активно познающий мир;
 - владеющий основами умения учиться, способный к организации собственной деятельности;
 - любящий свой край и свою Родину, знающий традиции своего народа;
- уважающий и принимающий ценности семьи и общества;
- готовый отвечать за свои поступки перед семьёй и школой;
- доброжелательный, умеющий высказать своё мнение;
- выполняющий правила здорового и безопасного образа жизни для себя и окружающих.

В школе реализовать выполнение данных задач помогает процесс воспитания и обучения.

Урок – это место разнообразных коллективных действий и переживаний, накопления опыта духовно – нравственных взаимоотношений. Дети учатся работать самостоятельно, слушать и понимать своих товарищей, отстаивать своё мнение, сопоставлять свои знания со знаниями других, помогать и принимать помощь. Нравственное воспитание младшего школьника происходит в процессе обучения.

Чтобы формировать нравственное сознание школьников, необходимо учащимся осмыслить как их собственный опыт, так и опыт других (примеры выдающихся людей, товарищей, родителей и взрослых). Использование произведений художественной литературы в процессе нравственного воспитания помогает выработке у детей способности сопереживания с другими, формирует их положительные нравственные эмоции.

Характеристика деятельности: через содержание предмета обеспечивается формирование и развитие эстетических воззрений, знаний об окружающем мире и месте человека в нем; раскрытие разных сторон целостного процесса развития гармоничной личности, роли человека в обществе, значения гармонии и единства человека и природы; воспитание культуры взаимоотношений с другими людьми; понимание значения общечеловеческих ценностей в духовном опыте человечества.

Методы реализации:

1. Наглядный (иллюстративный рассказ (лекция) с обсуждением наиболее сложных вопросов темы; проведение дидактических игр; экскурсии; работа с текстами, картами, составление кроссвордов, иллюстрирование библейских сюжетов).

2. Словесный (чтение литературных произведений; беседа с закреплением

материала в творческих работах под руководством учителя; анализ поэтического текста с раскрытием сюжетов и образов содержания; проведение сюжетно-ролевых, дидактических игр, разбор житейских ситуаций; проведение викторин, конкурсов, тематических вечеров).

3. Практический (организация продуктивной деятельности учащихся).

Очень важно воспитывать в детях доброту, уверенность в себе, щедрость и открытость души, умение наслаждаться окружающим миром. Это подготовит детей к взрослой жизни, ее нормам и требованиям. На конкретных примерах хочется показать некоторые методы работы по формированию одной из базовых нравственных ценностей: доброго отношения к людям.

Беседа «О жадности». Цель: Способствовать формированию представлений о положительных и отрицательных чертах характера.

Методы:

1. Расшифровка ребуса «Жадность».
2. Анализ произведений В. Осеевой «Синие листья», «До первого дождя».
3. Рассуждение «жадность = бережливость»
4. Кластер «Жадность».
5. Игра «Подарок».

Беседа «Дружба»

Цель: Расширить представление учащихся об искренней дружбе.

Методы:

1. Определение значений слов «дружба», «дружелюбный», «друг».
2. Инсценировка рус. нар. сказки «Репка».
3. Составление правил поведения доброго человека.
4. Моделирование ситуаций (работа в группах), составление кластера «Дружба»
5. Закончи пословицу.

Беседа «Я = Мы»

Цель: способствовать восприятию учащимися себя, как части неделимого целого.

Методы:

1. Разбор пословицы.
2. Притча «Мудрость шаха»
3. Просмотр мультфильма «Лунтик», «Просто так».
4. Рассуждение «Я = Мы».
5. Моделирование ситуаций (работа в группах)

Данные виды деятельности способствуют не только осмыслению и принятию для нас данной нравственной ценности, но и применению ее в жизни. Таким образом, обеспечивается появление значимых эффектов духовно-нравственного развития и воспитания личности.

Список литературы:

1. Назарбаев Н.А. Послание Президента Республики Казахстан – Лидера Нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан – 2050»: Новый политический курс состоявшегося государства» (Астана, 14 декабря 2012 г.) // Послание Президента Республики Казахстан – Лидера Нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан – 2050»: Новый политический курс состоявшегося государства» (Астана, 14 декабря 2012 г.): Материалы мероприятий, посвященных обсуждению Послания Главы государства /Отв. Ред. Б.К. Султанов. – Алматы: «КИСИ при Президенте РК», 2013. – 220 с. - С. 5-96.

2. Амонашвили Ш.А. Вдохновение и творчество-путь обновления образования // 11 Международные педагогические чтения. - М., 2012. - С. 23-32

3. Саинова Л. А., Калачева И. В., Джабрина М. Ж., Байжасарова Г. З., Кудышева Б. К. Самопознание. Учебная программа для общеобразовательных школ. / Алматы. ННПООЦ «Бөбек», 2010. – 74с.

4. Болдырев Н.И. Нравственное воспитание школьников. - М.: Просвещение, 1979.

5. <http://www.tulaschool.ru>

Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру

Кусаинова Д.Т, «№95 мектеп – гимназиясы» КММ

Оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуда оқу бағдарламасындағы әрбір пәннің рөлі зор. Соның ішінде бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуда білім берудің алатын орны ерекше. Осы ретте, оқушыға халықтың қоғамдық өмірін, арман-мүддесін танытуда, оларға идеялық-саяси, рухани-адамгершілік, этикалық-эстетикалық т.б. тәрбие беруде, дүниеге көзқарасын, мінезін, жалпы мәдениетін қалыптастыруда көркем әдебиетті қуатты құралдардың бірі ретінде пайдалану – бастауыш сынып пәнінің басты мақсаты болып есептелсе, тіліміздің өзіндік қалыптасқан нормаларын, жалпы айтқанда грамматикасын үйрету – қазақ тілінің басты міндеті болып танылады. Білім алу - батылдық, оны толықтыру – даналық, ал шебер қолдана білу – өнер! «Сабақ беру – үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» - деген екен Жүсіпбек Аймауытов. Сондықтан қазіргі таңда оқушыларға саналы тәрбие мен сапалы білім беру ісін жаңа талап тұрғысынан өзгертіп, оқыту тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыруға міндеттіміз.

Елбасымыз Н. Назарбаев: «Қазіргі заман мұғалімі – рухани дамыған әрі әлеуметтік тұрғыдан есейген, педагогикалық құралдардың барлық түрлерін шебер меңгерген білікті маман, өзін-өзі әрдайым жетілдіруге ұмтылатын

шығармашыл тұлға. Ол жоғары білімді шығармашыл тұлғаны қалыптастырып, дамыту үшін жауапты» деген.

Олай болса шығармашыл тұлғаны қалыптастыру үшін әр сабағымызда біз тек оқулық шеңберіндегі білімді үйретумен шектеліп қана қоймай, кең түрде әр баланың талабына, деңгейіне сай жұмыстарды саралап, ыңғайластыруымыз керек. Тұлға күзiреттiлiгiн дамыту үшiн, яғни бастауыш сынып оқушыларының функционалды сауаттылығын арттыруда жаңа инновациялық әдіс – тәсілдердің ең тиімдісін пайдалану жоғарғы нәтиже береді деген қағидамен, өзiм оқып, үйренiп, тәжiрибеде пайдаланып келе жатқан сын тұрғысынан ойлау технологиясының маңызы зор деген тұжырымға келдiм.

Диалогтық интербелсенді оқыту арқылы оқушылардың функционалды сауаттылығын қалыптастыру .Осы мақсатта төмендегідей әдіс – тәсілдерді қолдануға болады.

- Екі таяқша әдісі
- Төрт сөйлем әдісі
- Тұжырым кестесі
- Әйлер шеңбері

Мысал ретінде 3 сынып оқулығынан үш автордың ұқсас мәтiнi алынады.Мақсаты мәтiндегi кейiпкерлердi табу, iс – әрекетiн талдау, iс – әрекеттiң нәтижесiн шығару. Үш мәтiннiң негiзгi түйiндi ойын табу.

Оқу процесiнде қолданылған интербелсендi әдiстердi қолдану кезiндегi оқушының iс-әрекетi критериалды бағаланып, рефлексия жүргiзiлсе онда бiздiң де алдымызда отырған оқушының да жұмысы, даму деңгейi бiрден көрiнедi және олардың функционалды сауатты болып дамитындығы сөзсiз. Интербелсендi әдiсте оқушылар төмендегiдей бiлiм, бiлiк, дағды, машықтарға үйренедi:

- терең ойлану, жеке рефлексиялық қабiлеттердi дамыту;
- өз идеялары мен әрекеттерiн талдау және оларға баға беру;
- ақпаратты өздiгiмен түсiнiп, жан-жақты талдап, таңдап алу;
- өздiгiмен жаңа түсiнiк пен бiлiм құрастыру;
- пiкiрталастарға қатысып, өз ойы мен пiкiрiн дәлелдеу;
- шешiм қабылдау және қиын мәселелердi шешу;

Сол себептi интербелсендi оқытуда студенттер келесi әрекеттердi атқаруға дайын болу керек:

- бiрлескен жұмыс;
- танымдық, коммуникативтiк, әлеуметтiк тұрғыдан белсендiлiк таныту.

Интербелсендi оқыту барысында тiл үйренушiлер белсендi болуы, өзiндiк пiкiр қалыптастырып, өз ойларын дұрыс жеткiзе бiлуге, өз көзқарасын дәлелдеуге, пiкiрталас жүргiзуге, басқаларды тыңдауға, өзге пiкiрдi сыйлауға және онымен санасуға үйренедi.

Интербелсендi әдiстемесiнiң жұмыс түрлерi мен әрекеттерi:

- бiрлескен жұмыстар (жұптық, топтық, ұжымдық),
- рөлдiк және iскерлiк ойындар, пiкiрталастар,

- ақпараттың әртүрлі көздерімен жұмыс жасау (кітап, лекция, интернет, құжаттар, мұражай т.б.)

- презентациялар, тренингтер, интервью, сауалнама т.б.

Сабақта Блум таксаномиясы негізінде және «Дамыта оқыту» технологиясының элементтерін пайдалана отырып өткізу тиімді. Себебі, Блум таксаномиясы бір ізбен реттелген мақсаттар жүйесі арқылы оқушылардың білім деңгейлерін, шығармашылық деңгейге жетуді ұсынады.

Тақырыбы: «Өнер білім бар жұрттар» Ы. Алтынсарин
«Балық сүйегі»

	Оқу тапсырмасы
Білу	Ы.Алтынсарин туралы не білетінін балық сүйегіне жаз
Түсіну	Сарай не арба сөздеріне сипаттаманы балық сүйегіне жаз
Қолдану	Қазіргі уақыттағы көлік түрлерін балық сүйегіне жаз
Талдау	Айшылық алыс жерлер, көзді ашып-жұмғанша, сөйлем құра
Жинақтау	Өнер, білім жайлы мақал жаз
Бағалау	Өлеңді қазіргі өмірмен салыстыр, дәлелде

«Бес жолды өлең» әдісі

Кім? Әже

Қандай? Қамқоршы, нәзік

Не істейді? Мәпелейді, аялайды, тәрбиелейді

Түйін Мені әжем мәпелеп өсіреді.

Синоним Адам

Білім мен тәжірибе ұштастыра отырып төмендегідей көрсеткіштерге қол жеткізуге болады. Мұндағы басшылыққа алынатын сапалар:
- белсенділік

- шығармашылық тұрғыда ойлау

- шешім қабылдай алу

- өз кәсібін дұрыс таңдай алу

- өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады.

Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады.

СТО - сынау емес, шындалған, бірін-бірі толықтырған ойлау. Ең бастысы жекелей, топта, сыныпта оқушылардың білім деңгейін көтеруге ретімен сұрыптап қолданылған стратегиялардың қайсысы болсын сабақтың сапасын арттыруда үлесі зор. Жаңа білімді қабылдау, бекіту, іскерлік пен дағдыны тәбиелеу барысында жұмыс жүйесін, оқушылардың дербес белсенді әрекетін дамытуда, өздік жұмысының тиімділігін арттыруда «Сын тұрғысынан ойлау» барысындағы стратегияларды білімді меңгертудің әртүрлі кезеңінде қолдануға болатын тәжірибе көрсетті.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды» дамыту бағдарламасы- ұстаз бен оқушыны ізденуге жетелейтін, шығармашылық шабыт беретін, толғанып жүрген мәселелерді шешуге бағыт беретін, болашаққа деген үмітті арттыратын сәуле екеніне көзіміз жетті.

Әр оқушыда өзін - өзі дамыта, жетілдіре, бақылай алатын дағды қалыптастыру, соған сәйкес өз бетінше білім алуға үйрету дамытудың ең биік шыңына жету болып табылады. Яғни, ең алдымен, шығармашылық ойлау

нәтижесінде жаңалық ашылады, тұлғаның дамуы жеделдейді. Оқушы ойын осылайша шыңдауға мүмкіндік туады. Сын тұрғысынан ойлауды үйрету үшін, мына шараларды білу қажет:

Сын тұрғысынан ойлауды үйрету үшін уақыт керек.

Оқушыларға ойланып- толғануға, ойын ашық айтуға рұқсат беру.

Әртүрлі идеялар мен пікірлерді қабылдау.

Үйрену барысында оқушылардың белсенді іс- әрекетін қолдау.

Кейбір оқушылардың бір- бірінің жауабына жасаған сынының дәлелді, дәйекті болуын талап ету.

Сын тұрғысынан ойлауды бағалау.

Ал оқушыларға байланысты:

Сенімділікпен жұмыс істеу;

Бар ынтасымен оқуға берілу;

Пікірлерді талдау, құрметтеу.

Өз пікірін ашық білдіруді талап ету қажет. Тек сонда ғана олар:

Мен осы мәселе туралы не ойлаймын?

Осы мазмұннан алған ақпарат менің бұрынғы білетініме сәйкес пе?

Маған бұл жаңа ойлар қаншалықты әсер етті? – деген сауалдар төңірегінде ойлануға үйренеді.

Сонымен қатар оқушылардың ой- өрісі, ізденімпаздығы, шығармашылық қабілеттері дамиды. Әсіресе, оқушылардың белсенділігі артады. Сын тұрғысынан ойлау сабақтарының алғы шарттары:

- ✓ сабақты белсенді өткізіп, әр баладан еркін жауап алуға жағдай жасау;
- ✓ сенімділікке тәрбиелеу үшін баланың жауабын санмен бағалау;
- ✓ қиялын дамыту үшін «Менің ойымша....» деген жауапқа дағдыландыру;
- ✓ әртүрлі жауапқа бірдей қарау, жақсысын мадақтап, жаманын сынамау;
- ✓ тіл байлығын дамыту үшін, қалайда жауабын соңына дейін тыңдау; жауап беруге тілек білдірмеген баланы өз еркінсіз, қинап сұрамау;
- ✓ жеке тұлға ретінде «Мен» деген рөлін көтеру, өз пікірін қалыптастыру.

Пән мұғалімі оқушының назарын аудару үшін сабақ кезінде әртүрлі тақырыптық, пәнаралық, сыныпаралық байланыс орнатып, қызықты әңгімелерді сахналық көрініс ретінде өтуді ұйымдастыра білуі қажет. Сонымен қатар, түрлі көрнекілік құралдарын қолдану, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тақтаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, проблемалық мәселелерге жауап беру, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату, оқушының бірін-бірі сынауы, өзіндік пікір білдіруі, баяндама жасауы, ғылыми зерттеу жазып қорғауы т.б. алуан түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануы керек. Осындай әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдаланып мұғалімнің шәкірттері өз бетімен жұмыс істеуге тез үйренеді. Озат мұғалімдер тәжірибелерінен толығып оның мазмұны мен жүйесі, құрылысы, кеңейіп, байып отырады. Қоғам ілгері дамыған сайын оқыту мазмұны да күнделікті жаңарып, жетіліп отырады.

Қорыта келе оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы. Осы ретте, бастауыш сыныпта сабақты дұрыс жүргізе білудің маңызы зор. Педагогтың шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастырып сабақ өтуі, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Жоғары деңгейде сабақ беретін оқытушының алдынан шыққан оқушы – өмір айдынындағы өз жолын адаспай табады, азамат болып қалыптасады. Бұл ұстаз үшін абыройдың үлкені, әрбір мұғалім осыған ұмтылса ұрпақ алдындағы қарыздың өтелгені. Жоғарыда айтылған жұмыстардың барлығынан көретін нәтижеміз, тұлғаның; сөздік қоры молаяды, ізденімпаздыққа үйренеді, ойлау қабілеті артады, ойын еркін айтады, белсенділігі артады, шығармашыл жұмыс істейді, қиялы ұшталады, тапқырлыққа үйренеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы 27.12.2019 год № 988.
2. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары. ҚР Үкіметінің № 832 қаулысы. 2012 жылғы 25 маусым, Астана, Үкімет Үйі.
3. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру (бастауыш сыныптар) Әдістемелік құрал,- Астана,2013

Составление заданий к суммативному оцениванию

Гелашвили М.В., КГУ «Школа-лицей № 66»

Суммативное оценивание позволяет учителю определить уровень усвоения учениками программного материала за определенный раздел или за четверть. Современная система обучения дает учителю разнообразный инструментарий для этой работы. Суммативное оценивание в зависимости от предмета и темы может принимать разные формы. Это может быть устный ответ (различные формы пересказа, составление рассказа по картине, рассказ на заданную тему, изложение правил, формул, объяснение решения с использованием специальных терминов и т.д.), письменная работа (написание диктанта, сочинения, изложения, эссе, составление плана, выборочное письмо, контрольное списывание, контрольная работа и т.д.), работа с текстом (чтение, определение темы текста, основной мысли, составление вопросов разного уровня, творческие задания), разнообразные тестовые задания.

Форма работы на суммативном оценивании не должна быть новой для учащихся. Исходя из опыта, появилось новое требование при подготовке к урокам. Учителя должны составлять задания для суммативного оценивания

еще перед изучением раздела, чтобы использовать подобные формы работы на уроках. Мы здесь говорим не о содержании заданий, которое можно рассматривать как подсказку перед суммативной работой, а именно о форме заданий.

Рассмотрим, как можно организовать подобную работу. Для этого учитель может использовать формативное оценивание на каждом уроке в той форме, в которой предполагает провести суммативное оценивание. Начинать лучше с групповой работы. Дети сами должны разобраться, как выполнять новый вид работы. На следующем уроке можно организовать парную работу, при этом дети смогут объяснить друг другу, как выполняется задание. Теперь подходит время индивидуального формативного оценивания. Если кто-то из учеников не понял задание, учитель это увидит и сможет проработать этот вопрос с конкретным учеником.

Мною была разработана система работы с текстом, в которую входят различные виды заданий. Такие задания позволяют подготовить детей сразу к нескольким формам работы. Приведу примеры работы с текстом по литературному чтению.

Карточка 1.

1. Прослушай рассказ о дожде и выполни задания

Рассказ: «Какие бывают дожди» К. Паустовский (Из повести «Золотая роза»)

2. Составь план.

3. Какие дожди описаны в этом рассказе (запиши)?

4. Какой дождь нравится тебе? Составь текст об этом дожде из 5 предложений. Начни со слов «Больше всего я люблю...»

5. Составить творческий пересказ (от лица дождя).

№	Дескриптор	Балл
1	Делит текст на части	1
	Определяет тему каждой части	1
2	Записывает все названия дождя из текста	3
3	Составляет связный текст	1
	Раскрывает тему	1
	Соблюдает последовательность частей	1
	Пишет текст без ошибок (более 3 – минус 1 балл)	1
1	составляет план пересказа;	1
	пересказывает текст, соблюдает логическую последовательность изложения;	1
	пересказывает текст, соблюдая структуру: - вступление; - основная часть; - заключение.	1
		12

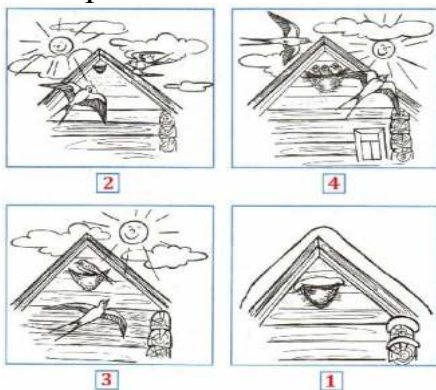
Карточка 2.

1. Прочитай текст.

Под крышей было гнездо ласточки. Хозяев в нём уже не было. Почуввав приближение холодов, они улетели. Прошла зима. А в конце апреля пара

острокрылых, красивеньких птичек, весёлых, щебечущих, прилетела и стала носиться вокруг старого гнёздышка. Работа закипела. Ласточки носили в носиках глину и ил из ближнего ручья. Скоро гнёздышко, немного попортившееся за зиму, было отделано заново. Потом ласточки стали таскать в гнездо то пух, то пёрышки, то стебельки мха. Прошло ещё несколько дней, и уже только одна ласточка стала вылетать из гнезда, а другая оставаться в нём постоянно. Недели через три из гнезда стали выглядывать крошечные головки. Целыми днями заботливые птички носились по воздуху и ловили мух, комаров, мошек. Как быстро сновали они взад и вперёд, как неумоимо добывали пищу своим деткам! (По К. Ушинскому)

2. Определи тип текста: повествование, описание, рассуждение.
3. Определи тему текста.
4. Раздели текст на четыре части. Допиши недостающие пункты плана.
5. Как строили ласточки своё гнездо? Подчеркни ответ в тексте.
6. Определи последовательность событий.

7. Разгадай кроссворд. (Запиши только имена существительные в форме именительного падежа единственного числа.)

1. Что являлось материалом для строительства гнезда?
2. В каком месяце ласточки вернулись к своему гнезду?
3. Где располагалось гнездо ласточек?
4. Где брали ласточки материал для строительства гнезда?
5. Чем питаются ласточки?

№ вопроса	дескриптор	баллы
2	Определяет тип текста	1
3	Определяет тему текста	1
4	Составляет план	4
5	Находит информацию с тексте	2
6	Определяет последовательность событий	1

7	Отвечает на вопросы	5
Всего		14

Таким образом, можно отметить, что система работы с текстом повышает интерес к получению знаний у большинства учащихся, что способствует развитию творческого мышления, читательской грамотности, лучшему усвоению знаний, формированию умений и навыков, повышает качество обученности по литературе, а также по другим предметам.

Список литературы:

1. Лернер И.Я. «Проблемное обучение».
2. Винокурова, Н. К. «Развитие творческих способностей учащихся».

Современные подходы в образовании через внедрение кембриджской системы в интеллектуальных школах новой формации

Демиденко М.Г., КГУ «ШЛ № 66», Рейш Е. А., КГУ «Гимназия № 93»

Республика Казахстан вступила в новое качество жизни общества, для которого необходим человеческий капитал рыночного содержания. Изменения в системе общественных отношений воздействуют на образование и требуют адекватного ответа на реалии нового исторического этапа. Образование должно соответствовать потребностям развития экономики и общества. Новой парадигмой результата образования в русле Болонской декларации является приобретение «компетентностей/компетенций», существенными признаками которых являются: способность использовать знания и умения в стандартных, вариативных ситуациях; быстро адаптироваться при изменении технологии и организации деятельности; оперативность, гибкость компетенции; способность рационально организовывать и планировать свою деятельность и деятельность окружающих.

В рамках реализации новой программы повышения квалификации в Казахстане с сентября 2011 года действует Центр педагогического мастерства. Миссией центра является трансляция накопленного опыта Назарбаев Интеллектуальных школ общеобразовательным школам Республики Казахстан, а также повышение квалификации педагогических работников Интеллектуальных и общеобразовательных школ в соответствии с современными подходами в образовании. Стратегическим партнером по разработке программы повышения квалификации выступил Университет Кембриджа (Факультет образования, Международный Экзаменационный совет).

Современные подходы в образовании предполагают внедрение таких технологий в обучении, которые способствовали бы саморазвитию личности ученика, способному мобилизовать свои внутренние силы и возможности, быть мобильным в условиях быстроизменяющегося мира.

Согласно новому транслируемому опыту Кембриджской системы повышения квалификации учителей новой формации, основополагающей технологией, способной отвечать всем запросам современной системы образования, является технология развития критического мышления учащихся.

В своей статье Дэвид Клустер, профессор, преподаватель американской литературы в Хоуп-колледже г.Холланд, США, дал определение критическому мышлению.

Критическое мышление-это:

- Открытое мышление, развивающееся путём наложения новой информации на жизненный опыт.
- Отправная точка для развития творческого мышления.

Теории, на которых базируется ТРКМ (технология развития критического мышления):

1. Конструктивизм – развитие осуществляется в процессе активного конструирования знания субъектом обучения.
2. Теория схем – ученик в процессе познания видоизменяет, модифицирует свои схемы, представления. Значит, необходимо развивать умение осознавать эти схемы, работать с ними.
3. Ответный критицизм читателя. Для осмысления текста учащимся, необходимо озвучивать своё мнение, самим конструировать смысл сообщения.
4. Метокогнитивное обучение-процесс познания должен быть осознанным. Эта осознанность осуществляется в виде рисунков, графиков, проговаривания.

В технологии развития критического мышления посредством чтения и письма существуют три основные стадии, которые соответствуют трём компонентам обучения, выделенные Ж.Пиаже и его последователями: вызов, осмысление, рефлексия.

1 стадия – «Вызов»

Ученик вспоминает, что ему известно по изучаемому вопросу (делает предположения) систематизирует информацию для изучения нового материала, задаёт вопросы, на которые хочет получить ответ. Стадия вызова включает:

- актуализацию имеющихся знаний;
- пробуждение интереса к получению новых знаний;
- постановку учеником собственных целей обучения.

В качестве примера к 1 стадии – «Вызов», хотелось бы привести фрагмент начала урока литературного чтения, 2 класс, по теме «Айюга» (нанайская народная сказка), в котором чётко прослеживается, что учитель не объявляет

цель урока и не называет его тему, а на основе имеющихся у детей знаний, они самостоятельно её формулируют, кроме того, у учеников через выполнение заданий викторины, пробуждается интерес к получению новых знаний. Детям в начале урока учитель предлагает ответить на вопросы викторины, за каждый правильный ответ ребёнок открывает букву на доске. Таким образом, после викторины открывается название сказки.

(нанайская народная сказка «Айога»)

- С какой суровой частью света связаны слова-ответы флоры и фауны викторины, там холодно и частый снег? (север) Как вы думаете, как связана сказка с данной частью света? Заполните таблицу «Знаю - не знаю – хочу узнать» и на основе этой таблицы сформулируйте задачи сегодняшнего урока»

Возможные методы и приёмы (составление «списка» известной информации):

- а) рассказ-предложение по ключевым словам;
- б) графическая систематизация материала (кластеры, таблицы);
- в) верные (неверные) утверждения;
- г) перепутанные логические цепочки.

Информация, полученная на стадии вызова, выслушивается, записывается, обсуждается. Работа ведётся индивидуально, в парах или группах.

2 стадия - «Осмысление»:

- получение новой информации;
- корректировка учеником поставленных целей;

Ученик читает (слушает) текст, делает пометки на полях или ведёт записи.

На этой стадии для получения оптимального результата, на уроках чтения и письма используются следующие методы активного чтения:

1. маркировка с использованием значков «+», «-» (по мере чтения их ставят на полях справа);
2. ведение двойного дневника, поиск ответов на вопросы, которые были поставлены на стадии вызова;

3 стадия – «Рефлексия»:

- размышление, рождение нового знания;
- постановка новых целей обучения;

На стадии в качестве обратной связи в конце этого же урока литературного чтения, можно использовать прием «синквейн», который должны составить учащиеся:

Синквейн к сказке «Айога»

1. Айога
2. Красивая, ленивая, злая.
3. Любовалась, ленилась, злилась.
4. Не в красоте счастье.
5. Наказана.

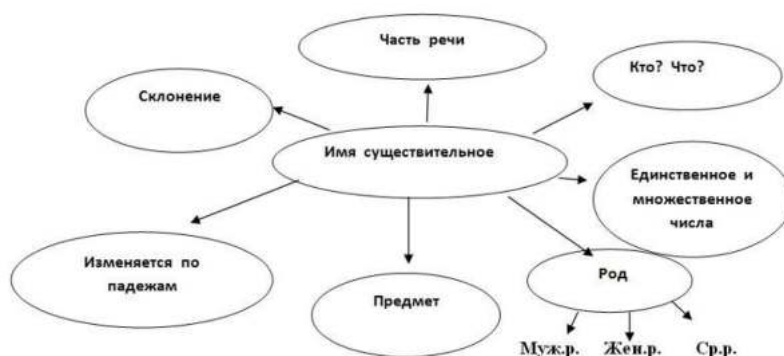
По данному синквейну учитель легко может понять, что ученицей глубоко воспринято содержание сказки, помимо этого, выполнение данного вида работы позволяет интегрировать литературное чтение с русским языком,

проверить словарный запас ребёнка, умение выстроить грамотно своё высказывание, при чём сделать это очень лаконично, что тоже немаловажно.

В технологии критического мышления обязательным условием является использование рисунков и значков для развития критического мышления. Хотелось бы остановиться на практическом применении таких приёмов, как «кластер», «инсерт».

Кластер («паучок») - это выделение смысловых единиц текста и графическое оформление их в определённом порядке, т. е. рисуночная модель. Сфера применения кластеров необъятна. Хорошо составленный кластер является опорным конспектом.

На уроках русского языка в 3 классе при изучении темы «Имя существительное» можно использовать приём «кластер»

Инсерт – это маркировка текста значками по мере его чтения, интерактивная размечающая система для эффективного чтения. Этот приём работает на стадии осмысления содержания. Активное чтение способствует развитию систематичности мышления, развитию умения классифицировать и выделять нужную информацию. Например, на уроке русского языка при изучении темы «Знаки препинания при обращении», учащимся было предложено познакомиться с правилом используя приём «Инсерт».

Знаю	Не знаю	Интересуюсь
Называет имя человека	Местоимения не выделяются	Местоимение и существительное рядом выделяются?
Выделяется на письме запятыми (в начале, в конце, в середине предложения)	Для усиления используется восклицательный знак	Другие знаки препинания применяются?
Не подчёркиваются, так как не являются членами предложения	В одном предложении может быть несколько обращений	

Краеугольным камнем технологии является развитие умения «задавать» вопросы. «Умеющие мыслить, умеют задавать вопросы», — писал американский психолог Элисон Кинг. Классификация вопросов Б. Блума (американского психолога): каждый тип вопроса актуализирует, вовлекает в работу какую-то сторону мышления.

В технологии развития критического мышления придерживаются следующей системы при классификации вопросов:

Простые вопросы — это вопросы, ответы на которые требуют знания фактической информации и ориентированные на работу памяти.

Объясняющие вопросы направлены на установление причинно-следственных связей. Уточняющие вопросы необходимы для формирования у ребенка умения выражать свои мысли.

Оценочные вопросы направлены на осознание собеседником своего отношения к некоторому явлению или факту.

Практические вопросы направлены на установление взаимосвязи между теорией и практикой.

На уроке литературного чтения во 2 классе, при изучении произведения М. Пришвина «Ребята и утята», ребята составляли вопросы по классификации Блума:

- 1) Где ребята увидели утят?
- 2) Почему уточка решила перевести утят из леса в озеро?
- 3) Правда, что уточке надо было идти в обход деревни?
- 4) Как вы относитесь к поступку детей?
- 5) Какие советы ты дал бы ребятам?

Таким образом, использование в учебном процессе современных технологий обучения, а также повышение квалификации самого учителя в соответствии с новыми реалиями в системе образования, позволяет сделать учебно-воспитательный процесс максимально эффективным как для учителя, так и для учащихся.

Список литературы:

1. Де Боно Э. Шесть шляп мышления. / Э. де Боно. СПб., 2000
2. Загашев И. О. Как решить любую проблему / И.О. Загашев СПб., 2001
3. Загашев И. О. Умение задавать вопросы / И. О. Загашев // Перемена. 2001. №4.
4. Загашев И. О. Учим детей мыслить критически / И. О. Загашев, С.И. Заир-Бек, И.В. Муштавинская. СПб., 2003.
5. Заир-Бек, С.И. Как поставить отметку и в каком случае она не нужна? / С.И. Заир-Бек // Перемена. 2001. №4.
6. Заир-Бек С.И. Развитие критического мышления на уроке / С.И. Заир-Бек, И. В. Муштавинская. М., 2004.

Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдер

Сулейменова Т. С., №95 гимназия

Білім беру мазмұнын жаңарту білім берудің қазіргі заманғы үрдістерін және қазақстандық білім берудің үздік практикасын кіріктіруге бағытталған. Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде қазақстандық педагог-практиктердің және ғалымдардың ұсыныстары ескеріліп жасалды.

Оқушылар барлық пәндерді оқу кезінде АКТ қолдану дағдыларын дамытады. Ақпаратты іздеу және өңдеу барысында ұжымда идеялармен алмасады, өз жұмыстарын бағалайды және жетілдіреді, түрлі жабдықтар пен қосымшалардың кең ауқымын пайдаланады. АКТ оқушы білімінің, оларды тиімді қолдану бойынша дағдыларының дамуына жәрдемдеседі.

Білім беру мазмұнын жаңарту білім берудің қазіргі заманғы үрдістерін және қазақстандық білім берудің үздік практикасын кіріктіруге бағытталған. Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде қазақстандық педагог-практиктердің және ғалымдардың ұсыныстары ескеріліп жасалды.

Бастауыш білім беру мақсаты — келесі негізгі кең ауқымды дағдыларға:

- білімдерді функционалдық және шығармашылық қолдану;
- сыни ойлау;
- зерттеу жұмыстарын жүргізу;
- ақпараттық-коммуникативтік дағдыларды пайдалану;
- әр түрлі коммуникация тәсілдерін пайдалану;
- топта және жеке жұмыс істеу ептілігі;
- проблемаларды шешу және шешімдер қабылдауға;
- оқушы тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен дамуы үшін қолайлы білім беру кеңістігін құру.

Педагогикалық әдіс-тәсілдер

- құндылықты-бағдарланған;
- әрекетті;
- тұлғалық-бағдарланған;
- кіріктірілмелі;
- коммуникативті әдіс-тәсілдер пән бойынша оқу бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын құрудағы негізгі бағдарлар болып табылады.

Оқушылар барлық пәндерді оқу кезінде АКТ қолдану дағдыларын дамытады. Ақпаратты іздеу және өңдеу барысында ұжымда идеялармен алмасады, өз жұмыстарын бағалайды және жетілдіреді, түрлі жабдықтар пен қосымшалардың кең ауқымын пайдаланады. АКТ оқушы білімінің, оларды тиімді қолдану бойынша дағдыларының дамуына жәрдемдеседі. [2]

Оқу бағдарламаларында оқу мақсаттарының жүйесі түрінде берілген күтілетін нәтижелер тұжырымдалған. Күнделікті білім беру үдерісі оқу мақсаттарына жетуге және оқушыларда алынған білім мен дағдыларды кез келген оқу және өмір жағдайында шығармашылық пайдалануға дайындығын қалыптастыруға бағдарланған.

Оқыту әдіс-тәсілдері: Құндылықты-бағдарланған тәсіл-оқушының құндылықтар жүйесін қалыптастырушы оқу-тәрбиелік үдерістің сәйкесінше

формалары арқылы тұлғаның өзін-өзі танытуы үшін алғышарттар құруды көздейді.

Орта білім беру құндылықтары: қазақстандық отансүйгіштік және азаматтық жауапкершілік; құрмет; ынтымақтастық; еңбек және шығармашылық; ашықтық; өмір бойы білім алу.

Тұлғалық-бағдарланған тәсіл — педагогтің назарын оқушы тұлғасының тұтастығына, оның тек ақылойы, азаматтық жауапкершілік сезімінің ғана емес, сондай-ақ эмоционалдық, эстетикалық, шығармашылық нышандары мен даму мүмкіндіктерімен қоса рухани дамуы туралы қамқорлыққа шоғырландыруды көздейді. [3]

Жүйелік-әрекетті тәсіл — оқу-тәрбие үдерісінде оқушының өз бетінше білім алуына бағытталып, осы мақсатта мұғалімнің тиімді іс-әрекеттің түрлі формаларын қолдануын көздейді.

Коммуникативтік тәсіл-бірінші кезекте оқушылардың ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға, қарастырып отырған мәтін, қатысып отырған әңгіме мазмұнын түсініп, туындаған жағдаятқа сәйкес тілді қолданып үйренуге бағытталған.

Интегративтік тәсіл-оқу үдерісін жобалау және өткізу кезінде әр түрлі оқу пәндерінің мазмұнын өзара кіріктіру есебінен оқушыда әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыруға жәрдемдеседі.

Бастауыш білім беру мазмұнына ортақ тақырыптарды енгізу әр түрлі пәндік салалардан білімдерді кіріктіруге және сол арқылы алынатын білімдердің функционалдығына қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Зерттеу тәсілі — зерттеушілік әрекет дағдыларын дамытуға, ғылыми таным әдістерімен танысуға жәрдемдеседі, оқушыларда танымдық қызығушылық қалыптастырады.

Интербелсенді әдіс – үйретуші мен үйренушілердің өзара әрекеттесуін оқытудың негізі деп танитын және сондай қатынасқа жағдай жасайтын әдістер. (inter – аралық, бірнеше, action- әрекет дегенді білдіреді) Өзара әрекеттестік әдетте, белгілі бір мәселені шешу, ол шешімнің тиімділігі Біз оқытуды және білім беруді, егер сабақ барысында мұғалім мен оқушы арасында өзара әрекеттестіктің жоғары деңгейіне қол жеткізсе, интерактивті» деп атаймыз. Интерактивті сөзі – ағылшын тілінен аударғанда туралы әңгімелесу, талқылау түрінде өтеді.

Ең бастысы, мұнда мәселені шешу процесі жауапқа қарағанда маңызды екендігін түсіну қажет. Бұл интерактивті әдістің мақсаты – тек ақпаратты беру ғана емес, оқушыларға жауаптарды өз бетінше табу дағдысын меңгерту екендігімен байланысты. [4]

Интерактивті негізде оқу мақсаты – білу емес, үйрене білу

- өзіне деген сенімге тәрбиелейді
- шешендік өнерін жетілдіреді
- танымның мәнін түсінуге көмектеседі (яғни, кейде абсолютті шындық болмайтынын)
- сыни ойлау дағдыларын дамытады

- өз пікіріне деген құқығын түйсінуді артады

Интербелсенді оқыту- әрекетпен және әрекет арқылы оқыту, бұл ұстаным үлкен нәтижелерге жеткізетін тиімді жүйе деп есептелінеді, себебі адам санасында бірінші кезекте өзінің әрекеттері мен өз қолымен жасаған істер қалады. Кезінде көне қытай ғұламасы Конфуций (Күн-цзы) былай деген екен : Маған айтып берсең – ұмытып қаламын, көрсетсең – есте сақтармын, ал өзіме жасатсаң – үйренемін! деген пікірі дәлел бола алады. Сондықтан интербелсенді оқыту оқушылардың оқу үдерісіндегі белсенді әрекеттерін үйренудің негізгі құралдары ән тәсілдері ретінде танылады.

Интербелсенді әдістер қолданылған сабақтарда сыныпты екі немесе үш, төрт ұялы топтарға бөліп, барлығына бірдей бір тапсырма не әр ұялы топқа бөлек-бөлек тапсырма беруге болады.

Оқыту тәжірибесі барысы пікірталасқа негізделген және оқыту үдерісінде қолданылатын дидактикалық ойындар сияқты интербелсенді әдістерді пайдалану тиімді екенін көрсетеді. Соның ішінде дидактикалық ойындар оқушылардың білім алуға деген ынтасын, белсенділігін арттырып, алған білімдерін тәжірибеде дұрыс қолдануына көмектеседі. Ойын барысында оқушылардың бойында жағдаятты (ситуацияны) бағдарлау, яғни жағдайға талдау жасай білу, жағдаят (ситуация) кезінде өзінің атқаратын рөлін сезіну, әңгімеге қатысушы әріптестері арасында байланыс орнату, қарым-қатынас жасауда тілдік ұғымдарды дұрыс пайдалана білу сияқты қабілеттері жетілетіндігі байқалады. Сондықтан, орыстың ұлы педагог-ғалымы К.Д.Ушинскийдің “Мұғалім – өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады” – деген. Бұл “Ұстаз” атты ұлы сұрлеуге соқпағын салып жол тартқан көкірегі ояу, көзі ашық әрбір адамға берілген елеулі ескерту. Сабақты тартымды өткізіп, оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Білім технологиялары №3, 2014ж.
3. ҚР Тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, Астана, 2011.
4. ҚР Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, Астана, 2010.
5. ҚР «Білім туралы» Заңы, Астана, 2007. «Білім технологиялары» № 3, 2014 ж.

Логопедиялық жұмыс барысында инновациялық денсаулық сақтау технологияларын қолдану

Садвокасова А. А., «Алданыш» б/ж» КМҚК

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялардың дамуымен ағзаның жеке мүмкіндіктерін зерттеуге, психикалық және физикалық өзін-өзі реттеу тәсілдерін оқытуға бағытталған денсаулық сақтаудың жаңа технологияларын қолдану қажеттілігі туындады.

Түзету жұмысы барысында мұғалім-логопед балалардың денсаулығын сақтаудың әлеуметтік және педагогикалық маңыздылығы артады. Сондықтан логопедтік жұмыстың басты міндеттерінің бірі – баланың денсаулығын сақтап қана қоймай, оны бірнеше есе көбейтетін бірыңғай түзету–білім беру жүйесін құру. Денсаулық сақтау технологиялары үйлесімді дамып келе жатқан тұлғаның қалыптасуына және оның өмірде құндылықты бағдарларға, атап айтқанда - денсаулыққа сүйеніп өзін-өзі жүзеге асыруға дайындығына әсер етеді. Көптеген отандық авторлардың пікірінше, Денсаулық сақтау технологияларының негізін қалаушы қағидаттар ретінде атап өтуге болады:

1. Оқу-тәрбие процесінің стресс қалыптастыратын факторларын алып тастауды қамтамасыз ететін бірыңғай кешенді түзету-білім беру ортасын құру. Мейірімділік атмосферасы, баланың күштеріне сенім, жеке және сараланған тәсіл, әрбір бала үшін табыс жағдайын жасау балалардың танымдық дамуы үшін ғана емес, олардың қалыпты психофизиологиялық жағдайы үшін де қажет.

2. Білім беру қызметінің уәждемесін қамтамасыз ету. Бала-білім беру және оқыту қарым-қатынасының субъектісі, ол бас миының жұмыс істеу қабілеттілігі мен тиімділігін табиғи арттыруды қамтамасыз ететін процеске эмоционалды түрде тартылуы тиіс.

3. Жоғары психикалық функциялардың жүйелік құрылысын есепке алу. Логопедиялық көмек тек сөйлеу функцияларын ғана емес, сонымен қатар жалпы, ұсақ, артикуляциялық, мимиялық моторика; есте сақтау, назар аудару, ойлау сияқты сөйлеу емес функцияларды түзетуді көздейді. Базалық функцияларды қалыптастыру кезінде педагогтарға осы функцияға кіретін барлық компоненттерді, олардың жаңа функцияны қалыптастыруға дайындығын назарға алу маңызды [1].

Денсаулық сақтау технологиялары – бұл балалар мен педагогтың арнайы ұйымдастырылған өзара іс-қимылы; баланың дене, психикалық және әлеуметтік әл-ауқатын қамтамасыз етуге бағытталған процесс.

Логопедтің жұмыс тәжірибесіне денсаулық сақтау білім беру технологияларын енгізу туралы мәселе өте өзекті болып отыр. Тәрбие және оқыту процесінде балалардың денсаулығын сақтау және нығайту логопедтің алдында тұрған маңызды міндеттердің бірі. Сөйлеу қабілеті бұзылған балалар үшін бұл өте маңызды, себебі, әдетте, бұл балалар соматикалық әлсіреген, созылмалы аурулар, эмоционалды-ерік саласындағы бұзылулар болуы мүмкін. Сөйлеудің жалпы дамымаған балалар үшін есту-сөйлеу есте сақтау және назар аудару, ауызша-логикалық ойлау, кеңістіктік және уақытша бағдарлану, артикуляциялық, ұсақ моторикадағы және жалпы моторикадағы бұзылулар сияқты сөйлеу қызметімен тығыз байланысты процестердің жеткіліксіз

қалыптасуы тән. Көптеген балалардың шаршағандығы, тез сарқылуы және эмоциялық саланың лабильділігі жоғары. Осылайша, логопедиялық жұмыстағы Денсаулық сақтау технологиялары түзету жұмысының нәтижелілігін едәуір жақсартуға, логопедиялық әсер ету тәсілдері мен әдістерін әртүрлілікке және балаларды сауықтыруға ықпал етуге мүмкіндік береді, өйткені балаларды сапалы дамыту, оқыту және тәрбиелеу денсаулықты сақтау мен нығайтуға назар аудармай мүмкін емес [2].

Логопедтің алдында тұрған міндеттер:

1. Тәрбие-білім беру процесінің нәтижелілігін арттыру;
2. Денсаулығын сақтауға және нығайтуға бағытталады тәрбиеленушілердің;
3. Жұмысқа қабілеттілікті ынталандыру, күштерді қалпына келтіруге, кернеуді алып тастауға ықпал ету;
4. Қолайлы психоэмоционалдық атмосфера құру, психологиялық денсаулықты қолдау;
5. Салауатты өмір салтын насихаттау.

Логопедтік сабақтарда келесі Денсаулық сақтау технологиялары қолданылады:

Тыныс алу гимнастикасы

Тыныс алу жаттығулары дұрыс сөйлеуді тәрбиелеуде үлкен рөл атқарады. Олар ұзақ, біркелкі тыныс алуды дамытады, күшті ауа ағысын қалыптастырады, сөйлеу процесінде ауаны үнемді жұмсауға үйретеді, ситуациялық фразалық сөйлеуді үйретеді.

Бұл логопедпен қатар бірқатар сауықтыру міндеттері де шешіледі.:

- ағзаның оттегімен қанығуы
- алмасу процестерін жақсарту
- психикалық-эмоциялық жағдайды қалпына келтіру
- иммунитетті арттыру

Тыныс алу жаттығуларына қызығушылықты көрнекілік, ойын тәсілдері, поэтикалық формалар, атрибуттар ұштастыра отырып қолдайды. Сабақтың басында тыныс алу гимнастикасы назар аударады, артық эмоционалдық және қимыл-қозғалыс белсенділігін төмендетеді, түзету процесіне бірқалыпты ауысуды қамтамасыз ете отырып, оң эмоционалдық фон жасайды.

Көзге арналған жаттығулар.

Көрудің бұзылуының алдын алуға бағытталған жаттығулар кешені көз бұлшық еттерін босаңсытуға және кернеуді жоюға мүмкіндік береді, көз бұлшық еттерін нығайтады. Олар сондай-ақ:

- назар аударуды дамытады
- құлақаралық өзара іс-қимылды қамтамасыз етеді
- еркін реттеу дағдыларын және қозғалыстарды басқара білуді дамытады
- аккомодацияны жақсартады

Жазбаша тапсырмаларды орындау кезінде, ұзақ көру жүктемесінен кейін демалу үшін жақсы үзіліс болып табылады, көз бұлшық етіне кернеудің төмендеуіне ықпал етеді, көрермен назарын дамытады. Кеңістіктік бағдарға

арналған тапсырмалармен бірге ("жол қайда апарады" және т. б.) тағы бір маңызды міндетті шешуге ықпал етеді ? оптикалық-кеңістіктік көріністерді дамыту [3].

Қолдың ұсақ моторикасын дамыту.

Ұсақ моторика және сөйлеу даму деңгейі бір-біріне тікелей тәуелді, демек, қол моторикасын дамыту бойынша мақсатты жұмыс баланың сөйлеу бұзылыстарын түзету процесін жеңілдетіп, сөйлеу дамуына тікелей әсер етеді. Қойылған мақсатқа байланысты босаңсытып, статикалық және динамикалық жаттығулар қолданылады. Бұл тек логопедиялық сабақтарда ғана емес, сонымен қатар өзіндік іс-әрекеттерде де маңызды нәрсе, қолды жазуға дайындайды, әсіресе ұзақ жүктемеден кейін кернеуді шешуге көмектеседі, қолмен шеберлікті дамытады.

Логопедиялық сабақтарда саусақты және қол ойындарын қолданудың кең спектрі жеткілікті. Бұл дыбысты айтуды автоматтандыру кезеңіндегі тапсырмалардың ең ыңғайлы түрі, ол жұмысты әртүрлендіруге, оны бала үшін қызықты етуге, түзету процесіне қызығушылықты сақтай отырып, шамадан тыс шиеленісті болдырмауға мүмкіндік береді.

Сөйлеу тарабының, байланысқан сөйлеудің диалогтық формасымен жұмыс істеу кезінде оң эмоционалдық фонды жасайтын шағын саусақты ойыншықтарды қолдану орынды, сабақта шиеленісті шешуге ықпал етеді, сөйлеу белсенділігін ынталандырады, сабаққа театрландырылған іс-әрекет элементтерін енгізе отырып .

Логопедиялық ритмика.

Логоритмика арнайы ғылым ретінде логопедтің түзету жұмысында маңызды құрамдас болып табылады. Ол белсенді терапияның өзіндік түрі, әдістемелер кешенінде әсер ету құралы, музыка, сөз және қозғалыс синтезі болып табылады. Тәрбие және түзету міндеттерімен қатар сауықтыру жұмыстары да кездейсоқ емес. Дәл осы сауықтыру міндеттерін шешу нәтижесінде сөйлеу бұзылыстары бар адамдарда сүйек-бұлшық ет аппараты нығайтылады, тыныс алу, моторлы, сенсорлық функциялар дамиды, тепе-теңдік сезімі, дұрыс дене бітімі, жүріс, қозғалыс Грациясы тәрбиеленеді (Г. А. Волкова)

Логоритмика сөйлеу дамуының тежелуі, алалия, дыбыс айтудың бұзылуы, кебуі, аутистік бұзылулары бар балаларға пайдалы. Сөйлеу негативі деп аталатын балалар үшін логопедиялық ритмика өте маңызды, өйткені сабақтар сөйлеуге оң эмоционалдық көңіл-күй, логопедиялық жаттығуларды орындауға уәждеме және т. б. жасайды.

Су-Джок терапиясы. Ауриколо терапиясы.

Логопедиялық жұмыста өте жоғары тиімділікке ие, қауіпсіз және қолдануға оңай, сондай-ақ сөйлеуді түзету бойынша жұмысты ойдағыдай толықтыратын жаңа емдеу-сауықтыру тәсілдері үлкен танымалдыққа ие болады.

Ағзаның микроакупунктуралық жүйелерінің концепциясы бойынша, құлақ раковиналары, алақандар мен табандар терісінде дисфункциясы теріге сәйкес

аймақтардың сезімталдығын бұзуға әкеп соғатын дененің барлық бөліктері мен органдары көрсетілген. Бұл аймақтардың массажы тежелген биологиялық белсенді нүктелерді "оятуға" және тежеуге мүмкіндік береді, бұл баланың жалпы жай-күйіне айтарлықтай әсер етеді .

Қол саусақтарында орналасқан жоғары белсенді акупунктуралық нүктелерді әр түрлі құрылғылардың (шариктер, массаждық доптар, тікенек білікшелер, жаңғақтар және т.б.) көмегімен стимуляциялау бұлшықеттерде рецепторлардың стимуляциясы кезінде бас миының қабаттарына қол жеткізетін импульстер пайда болады, ОЖЖ-ны сергітеді, нәтижесінде ОЖЖ-да барлық жүйелер мен органдардың жұмысына қатысты реттеу рөлі артады.

Су-джок терапиясы, дыбыс айтуды түзету және лексика-грамматикалық категорияларды қалыптастыру бойынша жаттығулармен үйлесуі, физикалық және ақыл-ой қабілетін арттыра отырып, түзету-логопедиялық әсердің тиімділігін айтарлықтай арттыруға мүмкіндік береді.

Құлақ раковиналарының аймағына әсер ету жүйесі жеңіл массаж (басу, сүрту, үтіктеу) арқылы жалпы күшейтетін әсер етеді, қан айналымын жақсартады, жүйке орталықтарының қызметін ынталандырады, тонусты арттырады, назарын белсендіреді. Бұл жаттығуларды таңғы уақытта логопедиялық сабақты алдын ала тиімді пайдалану .

Құлақаралық өзара іс-қимылды дамытуға арналған кинезеологиялық жаттығулар.

Кез келген психикалық функция екі жарты шармен бірге жұмыс істейді, олардың әрқайсысы психикалық процестерді құруға өзінің жеке үлесін қосады. Ми жарты шарының координациясы және өзара әрекеттесуі кез келген қызметтің табыстылығының қажетті шарты болып табылады. (Б. Г. Ананьев)

Жаттығулардың бұл түрі құлақаралық өзара іс-қимылды қалыптастыруға және дамытуға, саусақтардың қозғалысының дәлдігін дамытуға және бір қозғалыстан екіншісіне ауысу қабілетіне бағытталған ("құлақ-қабырға-алақан", "құлақ-мұрын", "сақина", "Бақа", "құлып" және т.б.). Олар логопат-балалармен және сөйлеу бұзылыстары жоқ балалармен жұмыс істеу үшін бірдей қолайлы, өйткені бірқатар маңызды міндеттерді шешеді:

- бас миының жартысын мамандандыруды дамыту;
- мидың жартысын синхрондау;
- ойлау, есте сақтау, зейінді дамыту;
- еркін бақылау қабілетін дамыту;
- психоэмоциялық шиеленісті шеш.

Логопедиялық жұмысқа қатысты жаттығулардың бұл түрін сабақтың басында, қызметті ауыстыру кезінде, динамикалық үзіліс сияқты немесе сабақтың соңында зейінді белсендіру үшін, баланың басқа қызмет түріне ауысуға күш салу және көмек көрсету үшін пайдаланған дұрыс [4].

Жалпы тіл дамымауы бар балаларда кеңістікті бағдарлау жеткіліксіз дамуы жиі анықталады, бұл жағдайда осы жаттығулар осындай балалармен жеке жұмыс жоспарына енгізіледі және тәрбиешмен топта бекіту үшін беріледі.

Білім беру үдерісінде сауықтыру технологиялары қолайлы гигиеналық, психологиялық және педагогикалық жағдайды қамтамасыз ететін денсаулық сақтау және денсаулық сақтау ортасын дамыту жағдайында енгізіледі. Тек балаға кешенді әсер сөйлеу дамуы мен әлеуметтік бейімделудің табысты динамикасын бере алады. Жұмыста денсаулық сақтау технологияларын қолдану білім беру процесінің нәтижелілігін арттырады, педагогтар мен ата-аналардың денсаулығын сақтауға және нығайтуға бағытталған құндылық бағдарларын қалыптастырады, салауатты өмір салтына уәждеме қалыптастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Акименко В.М. Новые логопедические технологии – Ростов-на-Дону.: Феникс, 2008г.
2. Сократов Н.В. Современные технологии сохранения и укрепления здоровья детей. – М.: ТЦ Сфера, 2005 г.
3. Мальгавко Н.В. Здоровьесберегающие технологии в работе с детьми с ОНР – ж. Логопед, №1, 2012г.
4. Панфёрова И.В. Здоровьесберегающие технологии в логопедической практике. – ж. Логопед, №2, 2011г.

Өздігінен білім алу бағдарламасы арқылы мұғалімнің кәсіби күзіреттілігін арттыру: тәжірибе мен нәтижесі

Абдильдина М.К. Искакова А.С., «Айгерім» бөбекжайы» ҚМҚК

Қазақстан Республикасы «Білім» туралы Заңының 51 бабының 5-ші тармағында «Мұғалім өзінің педагогикалық шеберлігін, парасаттылығын, шығармашылық және жалпы ғылыми деңгейін үнемі жетілдіріп отыруға міндетті» – делінген. Бүгінде ғылым, білімге қояр талап артып, оқу жүйесі де күрделенген кезде ұстаз қауымы жай білім беру ғана емес, сонымен қатар өркениет көшіне жол бастайтын дені сау, білімді, дарынды азаматтар тәрбиелеп шығару міндеті тұр. Бұл жолда педагогтың кәсіби шеберлігін дамыту, біліктілігін арттыру жауапты іс. Өзіндік білім жетілдіру – кәсіби біліктілік дағдыларын шындау педагогтың тәжірибе жинақтауының ең бастысы негізгі болып табылады.

Педагогтың өзіндік білім алуына ақпаратпен күнделікті жұмыс жасауы, шығармашылыққа деген ынта-жігері, қазіргі ғылымның жылдам дамуы және қоғамдық пікір мен бәсекелестік, материалдық ынталандыру ықпал етеді.

Тәрбиеші өз білімін тек арнайы курстар арқылы дамып қана қоймай, Республикалық, аймақтық ғылыми конференцияларға, қалалық, облыстық семинарларға қатысып өз тәжірибесімен бөлісіп тәжірибе алмасу арқылы жетілдіреді. Педагог өз білімін жетілдіру үшін белгілі жүйе болу керек. Осы

жүйе бойынша кезеңге бөліп, жоспарлап, одан кейін іздеу, зерттеу жұмыстары жүргізіледі.

Бірінші кезеңде педагогикалық қызметті талдау барысында теориялық білім алудың, диагностика мен өзіндік диагностиканы игерудің қажеттілігі туады. Диагностика жасай отырып қиындықтарды талдау, проблеманы анықтау, проблема бойынша әдебиеттерді оқу. Екінші кезең прогностикалық кезең – тақырыптың мақсаты мен талаптарын анықтай отырып, проблеманы шешуге бағытталған әрекеттер жүйесін құру керек. Үшінші практикалық кезең кезінде проблеманы шешу, процессті, аралық нәтижелерді бақылау, жұмысты коррекциялау. Төртінші кезең жалпылау, жинақтау кезеңінде нәтижелерді қортындылай отырып, өзін-өзі жетілдіру тақырыбы бойынша нәтижелерді рәсімдеу керек. Бесінші кезең енгізуде келешектегі жұмыс барысында педагог осы тәжірибені өзі пайдалануы және оны таратуы болады[1].

Педагог өз білімін жетілдіру үшін білім алу көздерін қайдан алады?

Әрине іс-тәжірибе алмасу іс-шараларын өткізу арқылы сонымен қатар семинарлар мен конференцияларға қатысып, шеберлік класстарын өткізу, біліктілікті жетілдіру курсына өту, ғылыми әдебиеттерді оқу және интернет желісін пайдалану арқылы білімін жетілдіреді.

Өзіндік білім жетілдіру – кәсіби біліктілік дағдыларын шыңдау педагогтың тәжірибе жинақтаудың ең басты негізі болып табылады [2].

Өзіндік білім жетілдіру педагогтың дамуына жеке тұлға ретінде өз ісінің кәсіби біліктілігін арттыруға ықпал етеді.

Өз білімімізді жетілдіре отырып, технологияларды зерттеп оны күнделікті пайдалану дені сау ұрпақ тәрбиелеп өсіру; бала ағзасын шынықтыру арқылы суық тиетін аурулардың алдын алуға, бала ағзасының қорғаныс қабілетін жоғарылатуға және сыртқы ортаның кез келген температурасына шыдамдылығын арттырып, денсаулығын күшейту үшін мектепке дейінгі ұйымда баланың денсаулығын сақтаудың, салауатты өмір салтын ұйымдастыру мен бала денсаулығын шыңдаудың мүмкіндіктерін қарастыру мақсатында денсаулық сақтау технологиясын балабақшада пайдалануды қарастырылды. Шынықтыру шараларын ата-аналарға таныстыра отырып, валеологиялық сауаттылыққа тәрбиелеуде қазіргі кездегі басты мәселе.

Балабақшада денсаулық сақтау технологиясын пайдалану балалардың денсаулықтарын нығайту, бала организмі мен табиғи-элеуметтік орта арасындағы тепе-теңдігін сақтауға тиімді жағдай жасау, балаларды салауатты өмір салтының құндылықтарына бейімдей отырып, оны күнделікті өмірде қолдана білуге дағдыландыру. Баланың физиологиялық дамуын, тұлғалық ерекшелігін ескере отырып күш-қайраттарын қалыптастыру және денсаулығын шынықтыруды жүзеге асыру болды.

Бұл технологияны пайдалану алдында мынандай мақсаттар қойылды:

1. Салауатты өмір салты: өзіне күтім жасау, дұрыс тамақтану, аурудың алдын алу, табиғаттағы еңбек пен демалысты алмастыру іскерліктері мен дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

2. Медициналық қызметкелермен байланысты шынықтыру-сауықтыру міндеттерін кешенді шешу;

3. Балабақша және жанұя жағдайларында бірігіп дені сау баланы тәрбиелеу;

4. Балалардың дене тәрбиесінің толыққанды дамуына, қимылдау талаптарын жүзеге асыру үшін балабақшада арнайы жағдайлар туғызу;

5. Өзіне, өзінің ағзасы мен денсаулығына құндылықпен қарауға тәрбиелеу.

Дені сау баламен шынықтыруды жүйелі жүргізу, оның теріс эмоциясын (үрей, жылау, мазасыздық) тудырмайтын және біртіндеп үдетіп, ұзартылып, медбике мен педагогтың қатаң қадағалауында болуы қажет. Оқу тәрбие үрдісін бала денсаулығына жүктеме болмайтындай, керісінше оны нығайтуға көмектесетіндей етіп ұйымдастыру керек.

Баланы тәрбиелеу және оқыту этаптарындағы денсаулығын нығайту және сақтауды қалыптастыруға бағытталған бар білім салаларымен өзара байланысты және өзара әрекеттеседі. Баланың денсаулығын сақтау және нығайту, дене жаттығуларын жасауға қызығушылықтарын арттыру, қимылдық іскерліктерін жақсартуда мектепке дейінгі мекемеде денсаулық сақтау технологияларының түрлері балабақшада оқу-тәрбие жұмыстарын заман талабына сай жүргізу, баланың денсаулығын сақтау мен нығайту мәселелерін тиімді шешу медициналық және педагогикалық қызметкерлердің бірлескен нәтижелі еңбектеріне байланысты [3]. Осындай мәселені шешу барысында біздің анықтағанымыз, баланың денсаулығын нығайтуда және аурудың алдын-алуда тек қана баланың қимыл белсенділіктерін көтеру өте аз, сонымен қатар шынықтыру шараларын жүйелі өткізу керек. Ол үшін педагог дәстүрлі жұмыстарға дәстүрден тыс жұмыс түрлерінің жүйесін тудыруы жөн. Мысалы, жалаң аяқ жүру табан мен буындарды бекіту әдісі болып табылғандықтан барлық жаттығуларды жалаң аяқ ұйымдастырған өте ұтымды болады. Ертеңгілік жаттығуда әртүрлі формаларды қолдану: тыныс алу жаттығулары, жалпақтабандылықтың алдын-алу жаттығулары, сымбатты түзету жаттығулары, созылу (стретчинг) жаттығулары, йога жаттығулары, көзге арналған жаттығулар, таңертеңгі жаттығудан кейін тыныс алу немесе тұзды жолмен жүру өте тиімді. Денсаулық сақтау технологиясының терапиясы балабақшада әр уақытта қолданылуы керек. Мысалы: түстер терапиясы баланың жақсы көңіл күйде болуына, өзінің көңіл күйін беруіне көмектеседі, ал бейнелеу терапиясын барлық шығармашылық саласында қолданудың баланың немесе ересек адамның қандай да бір қимылды таңдауына қарамастан, баланың өзін-өзі тануына және өз әлемінде өмір сүруіне демеу беру болып табылады. Ойын терапиясы арттерапияның түріне жатады. Бұл терапияның жүргізу үлкендер мен балалардың әлеуметтік және психологиялық мәселелерді жеңу үшін, жеке және эмоционалды дамуы үшін арнайы ойындар қолданады. Егер бала ойынға белсенді және бар ықыласымен қатынасса емдеу әсерлі болады. Ертегі терапиясы – психотерапияның құрамдас бөлігі. Баланың ертегі сюжетіне әсерленуі, кейіпкердің

қиыншылықтарына алаңдауы оның келешекте өз алдында пайда болатын кедергілерден қиналмай өтуіне іштей дайындығын туындатады. Практикалық психологияның ертегілік терапия бағыты – баланың жақсылық пен жамандықты айыруына, мінез-құлықтық стереотиптерді тануына көмектесіп, адамдардың өмірде алдынан шығатын сан түрлі қиыншылықты ең соңында жеңе аларына деген сенімін нығайтады.

Баланың дені сау, салмақты, дене дамуы мықты, тәбеті жақсы, ұйқысы толыққанды болып өсуі үшін күн тәртібін қатаң сақтау қажет. Бұл балаға ерте жастан бастап ағзасын кез-келген ауруға қарсы тұруына көмектеседі.

Себебі ағзада барлық өмірлік әрекеттер белгілі бір тәртіппен жүріп отырады.

Сонда ғана жаңа өсіп келе жатқан өскелең ағза сыртқы факторлар әсеріне төтеп бере алатын болады. Денсаулық сақтау технологияларының кешенді жүргізудің басты мақсаты: мектепке дейінгі балалардың қимыл-әрекеттерін жетілдіріп, оның ағзасын суыққа төзімді болуға жаттықтыру. Балалар ауруларын төмендетуге мүмкіндіктер жасау үшін педагогтардың кәсіби-шеберліктерін өрлету және де ата-аналармен ынтымақтаса отырып, шынықтыруды кешенді ұйымдастыру. Осы жасалған жұмыстарды, тәжірибелерді жинақтап тәрбиешілерге іс-тәжірибемен бөлісу үшін шығармашылық есеп ұйымдастырылады және оны тарату мақсатында әдістемелік құрал дайындалып күнделікті пайдалануға беріледі.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Демешева Г.У. Педагогические условия формирования основ здоровьесберегающей компетентности у детей дошкольного возраста //Білім, ғылыми-педагогикалық журнал. – 2010. - №5 – 17 б.

2. Жалмагамбетова Б.Ч., Серemenko Н.П. Организация здоровьесберегающего пространства в образовательных учреждениях области. – 2013. – 30 б.

3. Жумабекова Ф. Мектепке дейінгі педагогика, Астана-2012. – 77 б.

Мектепке дейінгі мекемеде «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру

Абдрахманова Қ.Ж, «Мөлдір» бөбекжайы» КМҚК

«Отан» ұғымы жер: ауыл немесе адам тұратын қала тарихын білуден басталады. Ол егер оқымаса, кем дегенде туған жерінің дәстүрлерін біліп, құрметтеу. Тек өзінің тарихи өткенін білу ғана бізге салт – дәстүр мен еңсерілмейтін адами құндылықтарды - Отанға деген сүйіспеншілікті, мейірімділік пен әділдікті, жақындарына деген құрметті, үлкендерге құрмет көрсетуді нығайта алады.

«Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласының негізгі мақсаты-рухани және мәдени құндылықтарды сақтау және көбейту.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы туған жерге, оның мәдениетіне, қазақ халқының салт-дәстүрлеріне деген сүйіспеншілігін білдіретін патриоттық бағытты анықтайды. Біздің Отанымыз гүлденіп, бәсекеге қабілетті елге айналуы үшін біз өскелең ұрпаққа тарихи дәстүрлерге, туған жердің мәдениетіне, рухани мәдениетіне деген құрметімізді сіңіруіміз орынды.

Біздің МДҰ-да патриоттық тәрбие беру бойынша жұмыс түрлерін: барлық білім беру салалары бойынша ұйымдастырылған оқу қызметі, туған ауыл аумағында экскурсиялар, қосымша қызметтер, патриоттық мерекелер өткізу, балалар жұмыстарының көрмесі, спорттық мерекелер, балалар жобалары «Мен мұны білуім керек!», байқауларға қатысу, театрландырылған қойылымдар.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асырудың негізгі аспектілерін қозғай отырып, біздің бөбекжайда «Алтын күз», «Менің Тәуелсіз Қазақстаным», атты жаңа патриоттық сананы қалыптастыруға бағытталған тақырыптық іс - шаралар өткізіледі.

«Кітап-біздің досымыз», «Жеңіс күні», «Достық пен көктем мерекесі». Осы іс-шараларда Қазақстан туралы, өзін тану, адамгершілік туралы өлеңдер мен әндер айтылды. Балалар «Қара жарға», «Билермен би», «Бәйге», «Арқан тартыс», «Балапандар», «Терек» халық ойындарына белсене қатысты.

Қазақстан халқының салт-дәстүрлері туралы білімдерін бекітті. Осы бағыт шеңберінде «Бұл әлем қандай тамаша, қараңдар!» атты шығармашылық жұмыстардың көрмесі ұйымдастырылды. «Құнды бағдарларды қалыптастыруға, шығармашылық әлеуетті дамытуға, туған өлкенің табиғатын бақылауға ықпал ету мақсатында, отбасылық жұмыстар үздік деп танылды.

Біздің мемлекетіміз азаматтар мен өскелең ұрпақты тәрбиелеуде, оны іске асыру бізге және балаларға өз елінің тағдыры үшін өзінің қатыстылығы мен жауапкершілігін, өз Отанына, табиғатқа, жануарларға ұқыпты қарау мүмкіндігін береді. Бағдарламаны жүзеге асыру аясында жыл сайын «Құстарды қорғандар», «Қамқор достар-біздің игі ісіміз». Іс-шара шеңберінде тәрбиешілер балалармен және олардың ата-аналарымен құстарға арналған астаушаларды дайындау бойынша алдын ала жұмыс жүргізді. Қыста құстарды азықтандыру қажеттілігі туралы әңгіме өткізді, балаларға қыстайтын құстардың түрлерімен суреттер көрсетілді. Ата-аналар мен балалар акцияға белсене қатысты, жем салатын және біздің ауылда қыстайтын құстарға қамқорлық көрсетті.

«Менің туған ауылым», «Менің отбасым», « Біздің ата-аналарымыз кім жұмыс істейді?», «Менің отбасымның дәстүрлері, «Сені сүйем-туған өлкем».

Мектеп мұражайына саяхат ұйымдастырылды, онда балалар киіз үймен, оның жабдықтарымен, қазақ халқының тұрмысымен танысты. «Алтын ұя бесігім» бағдарламасы мектепке дейінгі жастағы балаларда өз отбасына, ауылына, табиғатына, туған өлкесінің мәдениетіне рухани-адамгершілік, патриоттық қарым-қатынасты қалыптастырады. Бұл курс сабақтарында

тәрбиеленушілерге олардың өз елінің азаматтары ретінде маңыздылығы, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы мен «Туған жер» жобасын жүзеге асыру контекстінде дәстүрлі халықтық мәдениет элементтерін біріктіру арқылы басқа ұлт, әлеуметтік топтар адамдарға толерантты қарым-қатынас туралы түсінік беріледі.

«Менің ауылым» альбомы ауыл көшелері мен көрнекті жерлерінің әсем суреттерімен әзірленген, біздің аймақтың өсімдіктері мен жануарларының суреттері жиналған.

Тәрбиешілер балалар мен ата-аналарды интеллектуалды, зерттеу және шығармашылық байқауларға қатысуға тартады.

Біздің балабақшада «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асырудың негізгі аспектілерін қозғай отырып, жаңа патриоттық сананы қалыптастыруға бағытталған бірқатар іс-шаралар өткізілді. Қазақстандық патриотизмді тәрбиелеу жоспарына сәйкес «Мейірімділік қымбат» атты іс-шара өткізілді, бұл іс-шарада Отан, өзін тану, адамгершілік туралы өлеңдер оқылды. Балалар «Бақыт минуты» биін орындады.

Бүгін, болып жатқан саяси, макроэкономикалық үдерістерге қарап, рухани құрамдас бөліктің ешқашан маңызды. Ол әлемдік өркениеттердің барлық негіздеріне күш, сенім, мызғымастылық пен мызғымастықты береді. Ал біздің жас мемлекетіміз үшін бұл барлық негіздердің негізі.

Біздің бөбекжайда «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асырудың негізгі аспектілерін қозғай отырып, жаңа патриоттық сананы қалыптастыруға бағытталған бірқатар іс-шаралар өткізілді.

Бүгінде тек жеке адам ғана емес, сонымен қатар ұлт өзінің бәсекеге қабілеттілігін дамыта отырып, табысқа жетуге мүмкіндігі бар. Ертеңгі күннің ерекшелігі-минералдық ресурстардың болуы емес, адамның бәсекеге қабілеттілігі ұлт табысының факторы болып табылады. Сондықтан кез келген қазақстандыққа, тұтастай алғанда, ХХІ ғасырға лайықты қасиеттерге ие болу қажет. Арасында шартсыз алғышарт ретінде осы сияқты факторлар компьютерлік сауаттылық, шет тілдерін білу, мәдени ашықтығы.

Ғасырлар бойы біздің ата-бабаларымыз өмір сүру ортасын, Жер ресурстарын сақтай отырып, оның ресурстарын өте прагматикалық және үнемді жұмсай отырып, бірегей экологиялық дұрыс өмір салтын сақтап қалды. Өскелең ұрпақтың прагматизмін дамыта отырып, біз өз болашағымызды үнемді жұмсауға және жоспарлауға үйретеміз.

Біз өмірді таңдаймыз» шығармашылық жұмыстарының көрмесі балалардың тұрмыста және қоршаған әлемде қауіпсіздік пен өмір тіршілігінің негіздері туралы таланты мен терең білімдерін көрсетті.

Жас спортшылар арасында салауатты өмір салтын насихаттаған «Біз біргеміз, біз біргеміз», «Үлкен үзіліс» атты спорттық жарыстар өткізілді.

«Туған жер» бағдарламасы жалпыұлттық патриотизмді, өз жеріне, өз ауылына, еліне деген сүйіспеншілікті қалыптастыруға бағытталған, сондай-ақ «Рухани жаңғыру» қоғамдық сананы жаңғырту бағдарламасының құрамдас бөлігі болып табылады.

ұл жұмыс патриоттық рухты қалыптастыруға және жас ұрпақтың туған өлкесіне деген сүйіспеншілігін, табиғатқа ұқыпты қарауға, тарих пен мәдени – тарихи ескерткіштерге құрметпен қарауға, рухани тұрғыдан өзін-өзі жүзеге асыру үшін қажетті жағдайлар жасауға бағытталған.

Мектепке дейінгі жастан бастап Болашақ тұлғаның, өз елінің азаматының іргетасы қаланады. Біздің қоғамда үлкен өзгерістерге байланысты мектепке дейінгі білім беру қызметкерлерінің алдында қазақстандық патриотизмді тәрбиелеу үлкен міндет болды. 6 жасқа дейінгі кезеңде баланың рухани-адамгершілік негізі қалыптасады, ойлау, эмоциялар дамиды, қоғамда әлеуметтік бейімделу тетіктері қалыптасады, қоршаған ортада өзін сезіну процесі басталады.

Өмірдің бұл бөлігі балаға эмоциялық-психологиялық әсер ету үшін ең қолайлы болып табылады. ерте балалық шақта қабылдау процестері өте жарқын және күшті, олар ұзақ уақыт, ал кейде өмір бойы есте қалады, бұл патриоттық тәрбиенің алғашқы «кірпіштерін» сәтті құруға мүмкіндік береді. Өз Отанының патриотын тәрбиелеу-бұл мектепке дейінгі балаларға ұзақ, күнделікті әсер етудің нәтижесі. Бұл жұмыс сабақтарда, мерекелерде, ойындарда, тұрмыста өткізіледі. Патриоттық тәрбие адамгершілік, еңбек, зияткерлік, экологиялық, сондай-ақ дене тәрбиесі міндеттерін шешуді қамтиды.

Мектепке дейінгі балаларды адамгершілік-патриоттық тәрбиелеудің міндеттері: - баланың өз отбасына, үйіне, ауылына деген сүйіспеншілігін және бауырмалдығын тәрбиелеу, балалардың жас ерекшеліктеріне және жеке мүмкіндіктеріне сәйкес рухани-адамгершілік құндылықтарды, білімдерін, іскерліктерін және дағдыларын қалыптастыру, жалпыадамзаттық құндылықтарды, патриотизмді, толеранттылықты тәрбиелеу. Патриоттық тәрбие бойынша жұмысты алға қойылған міндеттерді орындау мақсатында келесі бөлімдер бойынша жүзеге асырамын.

Перспективалық жоспарды орындау бойынша ең тиімді қызмет түрлері тақырыптық сабақтар, экскурсиялар, мақсатты серуендер, ойындар, мерекелер болып табылады. Баланың эстетикалық дамуымен қатар адамгершілік сезімдері дамиды, азамат пен патриот тәрбиелейді. Мен осындай іс-шараларды өткізу баланы қазақ жерінде тұратын адамдардың тарихымен, дәстүрлерімен және әдет-ғұрыптарымен таныстыруды жеңілдетеді деп есептеймін. «Патриоттық тәрбие бойынша дидактикалық ойындар», «Біздің өлкеміздің құстары», «Ою-өрнек түрлері» картотекасы жиналды. ҰОҚ, әңгіме, бос уақыт кезінде көрнекі материал ретінде сюжеттік суреттерді, иллюстрациялар мен плакаттарды қолданамын.

Мен өз жұмысымда оқытудың әртүрлі белсенді әдістерін қолданамын, сабақтарда және оқудан тыс уақытта көптілді компонентті белсенді пайдаланамын, ағылшын және қазақ тілдерімен танысуды ұйымдастыруға шығармашылықпен барамын, мұнда балаларда тілдерді үйренуге деген шынайы және тұрақты қызығушылықты сақтай білу және қалыптастыру өте маңызды. Жаңа сөздермен танысу ойын түрінде өтеді.

Біздің бөбекжайда театрланған іс-әрекет баланың тұлғасын қалыптастыруда үлкен рөл атқарады, оған роботты, өзіне сенімсіздікті, ұялшақтықты жеңуге көмектеседі. Бұрышта қажетті дидактикалық материал жинақталған, ол жерде жақсылық жамандықты жеңеді. Балалар үстел немесе қолғап театрының көмегімен ойнаған сюжеттерді өте жақсы қабылдайды. Бірінші беттің сюжетін бастан, бала кейіпкердің іс-әрекетінің себептерін тереңірек түсінеді және мінез-құлық тәсілдерін сіңіреді.

Жас азамат пен патриот ұстанымын қалыптастыру маңызды кезең болып табылады. Өз қаласына, өлкесіне, еліне деген патриоттық қарым-қатынас балада әлеуметтік жауапкершілік пен еңбекке ұқыпты қарау сезімін тудырады, тұлғалық және интеллектуалдық өсуге ынталандырады.

Патриоттық бұрыш. Табиғаттың тәрбиелік мәнін асыра бағалау қиын. Табиғатпен қарым-қатынас адамға оң әсер етеді, оны мейірімді, жұмсақ етеді, онда жақсы сезімдерді оятады. Әсіресе, балаларды тәрбиелеуде табиғаттың рөлі зор. Бөбекжайда балаларды жыл мезгіліндегі өзгерістермен таныстырамыз. Алынған білім негізінде табиғат құбылыстарын шынайы түсіну, білім алу, бақылау, логикалық ойлау, барлық тірі адамдарға эстетикалық қарау сияқты қасиеттер қалыптасады.

Табиғатқа деген махаббат, оған ұқыпты қарау дағдысы, тірі өмірге деген қамқорлық тек табиғатқа деген қызығушылықты ғана емес, сонымен қатар балалардың бойында патриотизм, еңбекқорлық, ересектердің еңбекке деген құрметі, табиғат байлықтарын қорғайтын және көбейтетін мінез-құлықтың ең жақсы белгілерін қалыптастыруға ықпал етеді. Балаларды табиғатпен таныстыру, оған деген сүйіспеншілікті тәрбиелеу бөлме өсімдіктері мен кейбір жануарлар тұратын табиғат бұрышына көмектеседі.

Бөбекжайда пәндік-дамыту ортасын дамытуға үлкен көңіл бөлінеді - баланың дербестігі мен белсенділігін көрсетуге жағдай жасау. Мен білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында пәндік – дамыту ортасын жетілдіре отырып, инновациялық әдістемелер мен технологияларды пайдаланмын. Мектепке дейінгі білім беру жүйесін жаңарту, онда ізгілендіру және демократияландыру процестері мектепке дейінгі мекеменің отбасымен өзара іс-қимылын жандандыру қажеттігіне себепші болды. Отбасы - бұл қоғамдық тәжірибе көзі. Ата - аналар бөбекжайдың тәрбие-білім беру үрдісіндегі алғашқы көмекшілері болып табылады. Менің ойымша, ата-аналар мен балалар осы байқауға белсенді қатысады. Өз отбасының тарихына жанасу балада күшті эмоциялар тудырады, жақындауға, өткеннің жадына, өзінің тарихи тамырларына мұқият қарайды. Ата-анаммен отбасылық тәрбие мәселелері бойынша тақырыптық әңгімелер, кеңестер өткіземін.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» бағдарламасы
2. Бала тәрбиесі №2, 2006 жыл
3. Жаңа технология негізі – сапалы білім «Қазақстан мектебі» №4, 2008 жыл

Логикалық ойындар арқылы мектепке дейінгі балалардың тілін дамыту

Абильдинова С. М., «Ақбота» бөбекжайы КМҚК

«Ойын баланың алдынан өмір есігін ашып,
оның шығармашылыққа білетін дамытады,
ойынсыз ақыл- ойдың қалыптасуы мүмкін емес»

В.А. Сухомлинский

Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі ұлттық даму стратегиясымен үздіксіз байланысты және мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып табылады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнының сапасын арттыру мақсатында мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес мектепке дейінгі ұйымдарда: «Балбөбек», «Қарлығаш», «Зерек бала» (3-5 жас) және т.б. мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеу бағдарламалары әзірленді және бекітілді.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» - атты 2012 жылы халыққа жолдаған жолдауында білім мен кәсіби машық - заманауи білім беру, кадрларды даярлау мен қайта даярлау жүйесінің негізгі бағдарларын, оның ішінде білім беру әдістемелерін жаңғырту мен инновациялық зерттеулерді дамытудың жаңа саясатын құру туралы айтылды.

Қазіргі таңда балабақшада жүргізілетін білім беру жұмысындағы басты мәселелердің бірі-мемлекеттік тілді меңгерту. Сондықтан алға қойылып отырған жауапты жұмыс он екі жылдық білім беру жағдайында тілді оқыту мәселесін де бірлесе шешу қажеттілігі туындайды. Осы бағытта тәрбиеші, ата-ана, бүкіл қоғам болып қазақ тілін оқып – білуге көмек көрсетуі қажет.

Балабақшадағы тәрбиелеу-оқыту жұмысында балалардың тілін дамыту, сөздік қорларын дамыту, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін қолдану, әрі оны күнделікті іс-әрекет кезіндегі тілдік қарым-қатынаста қолдана білуге жаттықтыру ісіне ерекше мән берілген.

Мектеп жасына дейінгі кезеңдегі балалармен сөздік жұмысын жүргізу ісі-тіл дамытудың негізгі бір міндеттері болып есептелінеді.

Мектепке дейінгі балалардың жан-жақты дамуы үшін ойынның ролі ерекше. Ойын – жалпы адамзат мәдениетінің бірегей феномені, оның қайнар көзі мен шыңы. Мәдениет феномені ретінде ойын оқытады, дамытады, тәрбиелейді, әлеуметтендіреді, көңіл көтертеді, дем алдырады, сонымен қатар, ол сықақтап, күлдіріп, кез-келген әлеуметтік мәртебенің шартты екендігін көрсетеді. Мектепке дейінгі мекемелерде адамгершілік тәрбиесі тәрбиелеу және білім беру үрдісінде әр түрлі іс-әрекеттер арқылы жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының "Білім туралы" заңында білім беру жүйесінің жеке адамды қалыптастыруға, жетілдіруге және кәсіби шыңдауға бағытталған ролі атап көрсетілген.[1]

Ұлы педагог В.Сухомлинский «Ойынсыз, музыкасыз, ертегісіз, шығармашылықсыз, қиялсыз толық мәніндегі ақыл-ой тәрбиесі болмайды» дейді, демек, шәкірттің ақыл-ойы, парасаты ұлттық салт-сананы сіңіру арқылы байи түспек. Ойын – бұл мектеп жасына дейінгі балалардың психикалық дамуына жан – жақты үлес қосатын іс – ірекет.

Баланың шығармашылық қабілеті ойын арқылы байқалады. Ұжымдық ойындар баланың тілінің дамуына көп әсерін тигізеді. Ойын тілді дамытса, ал тіл ойынды ұйымдастырады. Ойын арқылы бала құрбыларымен жақсы қарым-қатынасқа түседі, үлкендерге еліктейді, мәдениеттілікке үйренеді және бойларында

адамгершілік қасиеттері қалыптасады.

Ойын үрдісінде бала қоршаған ортаны тани бастайды, өзін және өмірдегі өз орнын табуға үйренеді, білімін толықтырып, қарым-қатынасқа түседі.

Мектеп жасындағы балалардың тілінің толық қалыптасуы оның болашақта мектепке толық дайындығын көрсетеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың жан-жақты дамуы үшін логикалық ойындардың орны ерекше. Ойын – мектеп жасына дейінгі кезден басталып адаммен өмір бойы ілесіп жүретін ерекше қызмет түрі. Логикалық ойын – балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал. Логикалық ойындар баланың психикасында сапалы өзгерістер тудырады: бала зейінінің, жадының қалыптасуына ойлау, қиялдау қабілетінің дамуына әсер етеді. Ойлау шығармашылық және таным әрекетінің негізі болып табылады.

Логикалық ойлау – адамның интеллектуалдық қабілеттерінің негізін құрайды. Дамытушы ойындар балалардың логикалық ойлау дағдыларын арттырады. Сол себептен балаларға логикалық ойындарды кеңінен және жүйелі пайдаланудың маңызы ерекше. Баланың жас ерекшелігін ескере отырып іс-әрекеттер барысында түрлі логикалық тапсырмалар беру арқылы, білімнің беріктігін қамтамасыз ету, баланың шығармашылық қабілетін дамыту, интеллектуалдық деңгейін көтеру.

«Логикалық тапсырмалар» баланың жас ерекшелігін ескере отырып құрастырылды. Теориялық білімдерін кеңейтіп, оны практикада қолданылуына ықпал етеді. Логиканың дамуы өздігінен ізденіп жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Логикалық тапсырмалар баланың интеллектуалдық деңгейін көтереді.

Оқу материалын балалардың ойлау қабілеті жетерліктей жас ерекшеліктерін ескере ұйымдастырса ғана, оның ойлау қабілетінің дамуына мүмкіндік туады. Сондықтан да педагог балаларды үнемі ойланып оқуға бағыттауы тиіс, бұған оқу үрдісін жүйелі ұйымдастыру, сабақта бала логикасын дұрыс дамыта алатын мүмкіндіктерді мол пайдалану арқылы жетуге болады. Дұрыс ойлаудың формалары мен заңдары туралы ғылым логика деп, ал ой қорытындыларының объектив пікірлерге негізделетін процесі логикалық ойлау деп аталады.

Баланың логикалық ойлауы арқылы тілін дамыту үшін, педагогқа оның теориясын терең білу міндеті жүктеледі. Оқу материалын балалардың ойлау

қабілеті жетерліктей жас ерекшеліктерін ескере ұйымдастырса ғана, оның ойлау қабілетінің дамуына мүмкіндік туады. Сондықтан да педагог балаларды үнемі ойланып оқуға бағыттауы тиіс, бұған оқу үрдісін жүйелі ұйымдастыру, сабақта бала логикасын дұрыс дамыта алатын мүмкіндіктерді мол пайдалану арқылы жетуге болады.

Білімнің беріктігін қамтамасыз ету үшін, баланың шығармашылық қабілетін дамыта түсу үшін, баланың дарындылығын тану үшін іс-әрекет барысында логикалық тапсырмаларға баса назар аударылады. Берілген тапсырмаларды орындауда балалар өз беттерімен ізденеді, баланың ой-өрісін кеңейтіп есте сақтауын дамытады, байқағыштығы қалыптастырады, эвристикалық қабілеті шындалады. Баланың өзіндік пікір айтып оны қорғай білуіне мүмкіндік жасалады.

«Логикалық тапсырмалар» баланың жас ерекшелігін ескере отырып құрастырылды. Мектепке дейінгі балалардың тіл өнерін меңгертудің алғашқы баспалдағы ретінде баланың сөздік қорын, байланыстырып сөйлеу машықтары мен дамыту бағытындағы жұмыстарға негізделеді.

Қазақ даналығында «Тіл – ұлттың жан дүниесі, ойдың жанды көрінісі» деп тегін айтпаса керек. Қашанда тіл өнерінің құнын халқымыз өте биік бағалап келеді. Еліміз егеменді мемлекет болып танылғаннан бері күн тәртібінен түспеген негізгі мәселердің бірі – мемлекеттік тіл екені анық.

Елдігіміздің мәні, тәуелсіздігіміздің мұраты – мемлекеттік тілді тұғырына қондыру. Ал ананың әлдиінен басталған тілге деген қызығушылық, сөйлеу үлгілерінің іргетасы осы балалық шақтан қаланатының бәріміз білеміз. ”Тәрбие басы – отбасы”, - деп айтылып келе жатқан сөзге аса мән берсек, ана тілінің терең тамыр жайуы, белгілі адам тұлғасынан ажырамастай боп сінуі де осы жанұядағы қарым – қатынас тәрбие тәркінінен басталады. Ана тіліміздің ертеңгі болашағы – бүгінгі тілінен бал таматын бүлдіршіндеріміз. Осы бүлдіршіндеріміздің тілге деген сүйіспеншіліктерін балабақшадан бастап қалыптастырудың, ой - өрісін кеңейтуде білімдік – тәрбиелік жағынан маңызы зор.

Тәрбие балабақшадан бастап беріледі, ал баланың біз жан жақты дамыту үшін әрі жеңіл, әрі қызықты, тез қабылдайтын тәжірибе жолын пайдалануымыз керек, ол – ойын. Ал ойын – тәрбие берудің ең тиімді тәсілдерінің бірі.

Бала шырын, бала гүл, бала ізгілік,

О, адамдар қойыңдар, мұны біліп

Баланы күт, аяла баланы өсір.

Ол шығатын күнің зой, ертең күліп, -дей келе еліміз егемендігін алып, мемлекет болып отырғанда, болашақ ұрпақты жан-жақты дамыған азамат ретінде тәрбиелеу біздің міндетіміз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Жарықбаев Қ. Психология. Алматы. 1997-454 бет.
2. Бала мен балабақшада №92013ж.

Балалардың балабақшаға алғашқы бейімделуі

Абильтаева Г.Ж., «Арман» бөбекжайы ҚМҚК

Балаларды балабақшаға бейімделуі- жаңа қарым –қатынастар және жаңа ортасы бар жаңа әрі бөтен кеңістік болып табылатын әр балаға өте маңызды кезең болып табылады. Бала ең бірінші бала –бақшаға келгенде оның әдеттері өзгеріп, адамдармен ортадағы қарым–қатынастары қайтадан құрылады. Жағдайдың өзгеруі қатты күйзеліске әкеп, сөйлеу және ойнау белсенділігі төмендеуімен жалғасауы мүмкін, кейде оның денсаулығына әсер етіп, бейімдеу кейбір балаға ауыр өтеді. Жаңа айнала, жаңа орта баланың тепе-теңдігін бұзып қызулы реакцияларды болдыруы мүмкін. Әр баланың бейімделу кезеңі бір қалыпта өтуі біздің басты мақсатымыз. Балаға ауыртпалықсыз бала-бақша табалдырғын аттатуда біздің көмегіміз-уақытылы жаңа балаларды қабылдауды жүргізу, мейірімділік, қамқорлық, ілтипат көрсету, олардың жақсы, көтеріңкі көңіл күйін қолдау.

Бейімделу кезеңі қалыпты өту үшін, бала- бақша деген не, оған не үшін баратынын, және не сіздің балаңыз онда баруы керектігі жайында балаға айту үшін ата- анаға кеңес беру керек. Бала бақшаның жанынан өткен сайын, көңілді күйде балаңызға сәті түсіп ол да бала –бақшаға бара алатынын айтыңыз. Балаңыздың көзінше туыстарыңызға өз қуанышыңыз көрсетіп, балаңызды мақтан тұтып, ол енді үлкен және жақында бала-бақшаға баратыны жайында айтыңыз. Бала–бақша тәртібі жайында ата-ана баласына жан-жақты жүйелі түрде онда не істейтінін айтып бере алады. Сіздің әңгімеңіз неғұрлым жүйелі болып, жиі қайталанып отырса, балаңыз бала-бақшаға барғанда соғұрлым өзін байсалды және өзін сенімді ұстайды. Балаңызды басқа балалармен жақын танысып, оларды атымен ататып, ойыншықтарды тартып емес, сұрап алуын айтып түсіндіріңіз. Балаңызбен бірге оңай қоштасу белгілерін тауып алыңыз, сол кезде ол сізді оңай жібере алады.

Ертеңгілік қоштасуды жеңілдету тәсілдерін ұсынамыз:

-Баламен тез қоштасып үйреніңіз. Қоштасуды созбауға тырысыңыз. Бала да сіздің қобалжуыңызды көріп тынышталуы ұзаққа созылып кетуі мүмкін.

-Балаңыз сізге сенсін десеңіз, балабақшаға алып келгеннен кейін, көрінбей қашып кетпеңіз.

-Балабақшаға барғаны үшін өзі ұнататын ойыншық, әдемі кітап сатып алып беріп алдаңыз.

-Үйдегі жағдайды балаңыз келетін топтың уақытпен бірдей етіп ұйымдастырып алыңыз.

-Балабақшаның тамақтану ас мәзірімен танысып алып, үйдегі тамақтануына балабақшада ішетін тамақтар түрін қосуды әдетке айналдырыңыз.

-Бейімделу мерзімінде демалыс кезінде үйде баламен көп шұғылдануды қажет етеді.

Бейімделу кезеңінде балаңызды эмоцияналды қолдаңыз. Енді сіз онымен аз уақыт өткізесіз. Бұны қарым –қатынас сапасын арттырумен өтеңіз. Балаңызды жиі құшақтаңыз. Егер бір айдан соң балаңыз бала- бақшаға үйренбесе берілген кеңестер тізімін тексеріп, ұмытылған кеңестерді орындауға тырысыңыз.

Балалардың бейімделуі ойдағыдай өтіп жатқанына көз жеткізу үшін біз бірнеше мәселені орындауымыз керек:

1 мәселе: Тәрбиеші бала үшін жақын адамдай болатын қарым-қатынас орнату. Бұл мәселе шешілгенінің көрсеткіші: бала өз анасынан тәрбиешіге оңай баруы, оны көргенде күлімсіреп, қуанып, оған көмекке жүгінуі.

2 мәселе: Балаға жаңа ортаға үйренуіне көмектесу. Егер сіз бұл мәселені шешсеңіз, онда бала бала-бақша бөлмелерінің орналасуын біліп, сондай-ақ ол қолданатын заттардың қайда тұрғанын жатқа білетін болады.

3 мәселе: баланың ендігі жаңа өмір салтына тез және оңай үйренуіне көмектесу. Егер бұл мәселе шешілсе, бала тәртіпке оңай көніп, күні бойы көтеріңкі көңіл күйде жүреді.

4 мәселе: Балаға өзінің құрдастарымен дұрыс қарым-қатынас орнатуына көмектесу. Бұл мәселенің шешілгенінің көрсеткіші болып, оның басқа балалармен өз бетінше ойнап және ойыншықтармен тек ол ғана ойнамауына байсалды қарауы.

Сіздерге баланың бала-бақша жайдайына бейімделу деңгейлерін ұсынамыз:

Оңай бейімделу. Бала топқа оңай кіреді, бір нәрсеге өз зейінін тоқтату алдында ілтипатпен жан-жағына қарайды. Бала бейтаныс адамның көзіне ол онымен сөйлескенде ғана қарайды. Бала өз еркімен байланысқа түсе және де көмекке жүгіне алады. Өзін өзі алдандыра алады, ойын ойнағанда алмастыратын заттарды қолданады. Көңіл күйі көтеріңкі немесе байсалды, пантомимикасы ашық, есезімдері оңай білінеді. Бала орнатылған тәртіпті ұстанып, пікірлер мен ескертпелерге ерекше көңіл бөледі. Ол балалардың жанында ойнай алады, оларға игілікпен қарайды.

Орташа қиындықтағы бейімделу. Бала тәрбиешінің әдепті қылықтарына қарай отырып байланысқа түседі. Бірінші минуттардағы алаңдаушылық түсіп, бала өз еркімен байланысқа түсіп, ойын әрекеттерін өзі бастауы мүмкін. Пікірлер мен мадақтауларға ерекше көңіл бөледі, орнатылған тәртіпті, жүріс-тұрыс нормаларын бұзуы мүмкін.

Қиын бейімделу. Баламен байланысты тек ата-анасы арқылы орнатуға болады. Бала бір ойыншықтан екіншісіне көшіп, ешқайсысына тоқтай алмайды, қобалжулы, тұйық болып көрінеді. Тәрбиешінің пікірі немесе

ескертпелері оны қалыс қалдырады, немесе ол жасқанып ата-анасынан қолдау іздейді.

Өте қиын бейімделу. Баламен байланысқа түсу қиынға соғады, ата-анасы ол бала-бақшада бейімделуіне күмән келтіреді. Жиі ата-ана өктемшіл келеді, тәрбиешілермен бақталастыққа түсіп, әр мәселеде өздерінің шамадан тыс құзыреттіліктерін көрсетеді.

Баланың бала-бақшаға үйренуі жарты жылдай болуы мүмкін екенін естеріңізде сақтаңыздар. Өздеріңіздің күштеріңізді, мүмкіндіктеріңізді, жоспарларыңызды есептеңіздер. Осы кезеңде жанұяда өз баласының бейімделу ерекшеліктеріне ілесу мүмкіндіктерінің бар болуы жақсы болады. Баланың көзінше бала-бақша немесе оның қызметкерлерін сынап, ескертулер айтудан аулақ болыңыз. Ешқашан балаңызды бала-бақшамен қорқытпаңыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Ильина Е.С. Адаптация ребенка к детскому саду.- Ростов на Дону,2007
2. Мухина В.С. Психология дошкольника –М.: Просвещение,1975.
3. Широкова Г.А. Практикум для детского психолога .-М.,2006
4. Беделбаева Х. Мектеп жасына дейінгі балалардың дүние қабылдауы.- Алматы- 1976
5. Айғабылов Н. Бала мінезінің қалыптасуы және оны тәрбиелеу.- Алматы, 1970

**Балаларға адамгершілік-патриоттық тәрбие беру бойынша
инновациялық жұмыс формалары**

С.Т.Абильтусупова, «Балбөбек» бөбекжайы КМҚК

Қазіргі кезде адамгершілік-патриоттық тәрбие өзекті мәселе болып отыр. Мектепке дейінгі білім беру ұйымдары білім беру жүйесінің алғашқы сатысы болып табылады. Балабақшада балалардың Отанға, кіші Отанға, туған табиғатқа, қоршаған ортаға деген алғашқы ұғымдары қалыптасады. Әрине, бұл үшін өзіндік құрмет пен бірлік сезімін оятуға қажетті адамгершілік бағдарларды анықтау үшін қажет.

Соңғы жылдары біздің елімізде үлкен өзгерістер болды. Адамдардың Отанға деген қарым-қатынасы өзгерді. Алайда өскелең ұрпақты еліне деген сүйіспеншілігін, кез келген уақытта елі үшін құрмет сезімінің болуын тәрбиелеуіміз керек. Егер біз балаларымыздың өз елін құрметтегенін қажет етсек, біз балаларға елімізді жақсы жағынан көрсетуіміз керек. Ал елімізді мақтан тұтатындай тарихымыз шексіз.

Патриоттық – бұл тек күшті әрі әдемі, үлкен әрі ұлы елге деген сүйіспеншілікті көрсету ғана емес, сонымен қатар жайсыз кезеңдерді: түсініспеушілік, әскери дау-жанжалды басынан кешіп жатқан елге деген

сүйіспеншілік. Сондықтан қазіргі таңда патриоттық сезімді, азаматтылықты, Отан алдындағы жауапкершілікті тәрбиелеу білім беру саласының маңызды міндеттерінің бірі.

Адамгершілік қайта даму – қазіргі қоғамда өмір сүрудің негізгі жағдайы, қазақ халқы мен қазақ мемлекетін сақтау. Адамгершілік тәрбиенің әр халықта өзіндік сипаты бар. Әр халықта ата-анаға деген құрмет, қайырымдылық бар. Мұндай адамгершілік ерекшеліктер мемлекет, қоғам, отбасы саясында пайда болып, өсіп-өнеді.

МДҰ-ның басты бағыттарының бірі адамгершілік-патриоттық тәрбие болып табылады. Патриоттық сезім мазмұны бойынша көпқырлы. Бұл дегенің отбасына, туған жерге деген махаббат, өз халқыңа деген құрмет, қоршаған ортамен байланыс және өз халқының байлығын сақтау және байыту.

Сондықтан ең маңызды міндет:

- балада өзінің отбасына, үйіне, балабақшаға, туған жерге деген махаббаты мен құштарлығын тәрбиелеу;
- тірі табиғатқа және табиғатқа деген аялау көзқарасын қалыптастыру;
- еңбекті құрметтеуге тәрбиелеу;
- қазақтың салт-дәстүрі мен мәдениетіне деген қызығушылығын дамыту;
- балаларды мемлекеттің рәміздермен таныстыру;
- басқа халықтардың мәдениетіне деген құрмет сезімдерін тәрбиелеу.

Басқа елдің, өз еліңнің мәдениетін құрметтеу балабақшадан, ерте жастан басталады. Берілген міндеттер балалар іскерлігінің барлық түрінде іске асырылады: білім беруде, ойында, еңбекте, күнделікті өмірде, бала мен тәрбиешінің өзара бірлескен қызметінде.

Адамгершілік-патриоттық тәрбие бойынша жұмыс формаларын қолдану өте маңызды. Мысалы: балалармен тақпақтар, мақал-мәтелдер, ертегілер оқу, музыкалық шығармаларды тыңдау, балаларды қазақ халқының қол өнерімен таныстыру, ашық есік күндерін өткізу, дөңгелек үстел, Шеберлік мектебі, экологиялық акциялар, лэпбуктар дайындау, танымдық-зерттеу іс-әрекеті, мультфильм, презентациялар көру, ермек ойындар, КТК, ойын-сауықтар, экскурсия, спорттық іс-шаралар.

Адамгершілік-патриоттық тәрбие беруде ең маңызды роль ана тілі болып табылады. Балаларды халық даналығының мөлдір бұлағы: мақал-мәтелдермен, жаңылтпаштармен, ертегі, аңыздармен сусындатамыз.

Қазіргі таңда іс-әрекеттің алуан түрін тиімді меңгеру үшін оқу-тәрбие процесін сапалы жүргізуге өз себебін тигізетін инновациялық жұмыс формалары кеңінен қолданылуда.

Мектеп жасына дейінгі ұйымның жұмысына инновацияны енгізу мектеп жасына дейінгі білім беру жүйесін жетілдірудің маңызды кезеңі болып табылады. Кез келген инновация ортаны сапалы өзгертуден туатын жаңа компонентті құру және келесі кезекте оны енгізу болып табылады. Ал технология іс-әрекетте қолданылатын әртүрлі әдістердің жиынтығы болып табылады. Олай болса, мектепке дейінгі ұйымдардағы инновациялық технологиялар заманауи компоненттер мен әдістерді құруға бағытталған.

Инновациялық іс-әрекеттің бағыттарының бірі педагогикалық жобалау болып табылады. Жобалау әдісін МДҰ-ның білім беру процесінде қолдану топ болып (тәрбиеші, балалар, ата-аналар, МДҰ мамандары) жұмыс істеуге үйретеді. Алға қойған мақсатқа жету үшін жеке алгоритм әрекеті өндіріледі. Қазіргі таңда балабақшада қолданылатын білім беру технологиялары өте көп. Оның ішінде денсаулық сақтау технологиялары, жобалау технологиясы, ақпараттық-коммуникациялық технология, ойын технологияларын атап өтуге болады.

Қорыта келе, инновациялық жұмыс формалары дегеніміз түсіндіруден түсінуге дейінгі аралық, монологтан диалогқа, әлеуметтік бақылаудан дамытуға, басқарудан өзіндік басқаруға өту болып табылады. Педагогтың басты нұсқамасы танымға емес, қарым-қатынасқа, тәрбиеленушілермен өзара түсінушілікке, шығармашылыққа талпынысынан тууы керек.

Өрлеу, алға басу бір орында тұрмау керек. Ол балабақшадағы білім беру саласында болуы керек және енгізу керек.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Бала мен балабақша» Республикалық педагогикалық журнал 2014 ж. № 3, 7-8 б.
2. «Бала мен балабақша» Республикалық педагогикалық журнал 2014 ж. № 10, 8-9 б.
3. Ғаламтор желісінен алынған мақалалар.

**Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін
дамыту**

Абильмаженова Г. Б., «Балапан» бөбекжайы КМҚК

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының негізгі міндеттерінің бірі баланың интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуды міндеттесе, жеке тұлғаның шығармашылық ойлауын әрбір адамның жаңа білімді игеруіне, интеллектісі мен ойлау қызметінің артуына қажетті ықпал ретінде дамыту өзекті мәселелердің біріне айналып отыр.

Соңғы жылдары отандық педагогика мен психологияда шығармашылық қабілеттерін дамытуға қызығушылық артта түсуде. Соның ішінде эксперименталды зерттеулер нәтижесінде жеке тұлғаның қабілеттері арасында ерекше түрдегі қабілет - ерекше идеяларды тудыру, ойлаудағы дәстүрлі сызбалардан бас тарту, мәселелік жағдайларды тез шешу қабілеті анықталды. Мұндай қабілет шығармашылық деп аталады [1].

Сонымен шығармашылық дегеніміз – адамның өмір шындығына, өзін-өзі тануға ұмтылуы, ізденуі. Өмірде дұрыс жол табу үшін адам дұрыс ой түйіп, өздігінен сапалы, дәлелді шешімдер қабылдай білуге үйренуі керек.

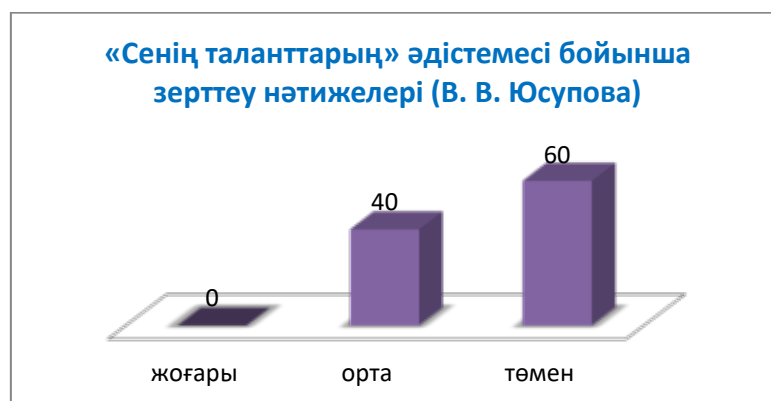
Мектепке дейінгі кезең - шығармашылық тұлғаны тәрбиелеу үшін ең оңтайлы кезең. Дәл осы жас кезеңінде тұлғалық жеке қасиеттер пайда болады, ал олардың негізінде қабілеттер мен бейімділіктер қалыптасады. Балабақшада бала әр түрлі іс-әрекет түрлері негізінде шығармашылық тұрғыдан дами алады. Балабақшадағы әр түрлі оқыту және ынталандыру ойындары баланың шығармашылық әлеуетін ашуға арналады [2].

Баланың шығармашылық қабілетін дамыту үшін бірнеше шарт орындалуы керек. Олар:

- шығармашылық қабілетін ерте бастан қолға алу;
- жүйелі түрде шығармашылық әрекет жағдайында болуы;
- ойлау мүмкіндігінің ең жоғары деңгейде болуы;
- шығармашылық іс-әрекетке жағдай туғызу.

Біз өзіміздің «Балапан» бөбекжайымызда мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту бойынша мақсатты жүйелі жұмыстар жүргіземіз. Осы негізде біздің тараптан өнделген ұсыныстардың расталуын тексеру мақсатында балабақшадағы балалардың шығармашылық қабілетінің дамуына диагностикалау жұмыстары жүргізілді. Бұл диагностикалық жұмыстың мақсаты балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудың тиімді жолдарын зерделеу болды.

Шығармашылық қабілеттер деңгейін анықтауға «Сенің таланттарың» әдістемесі (В. В. Юсупова) қолданылды. Диагностикалау жұмысы барысында әдістемесі бойынша келесі нәтижелер алынды. Шығармашылық әлеуеттің төмен деңгейі – 60 %, өйткені шығармашылық ойлау тек өздеріне маңызды мақсатпен әуестенген кезде ғана пайда болды, шығармашылық әлеуеттің орташа деңгейі 40% – қызығушылық танытқан кезде тапқырлық пен парасаттылық көрініс береді және жоғары деңгей-0 % (сурет 1).

Сурет 1. «Сенің таланттарың» әдістемесі бойынша зерттеу нәтижелері (В. В. Юсупова)

Осылайша, мектеп жасына дейінгі балаларға арналған психодиагностикалық жұмыс балалардың шығармашылық қабілеттер деңгейін

анықтауға мүмкіндік берді. Сонымен, сыналушылардың 60 % - да шығармашылық қабілеттің төмен деңгейінің белгілері байқалады, бұл шығармашылық қабілеттерін дамыту деңгейін арттыруға бағытталған дамытуға жұмыстарын жүргізуге негіз болды.

Балалардың шығармашылық қабілетінің дамуына қол жеткізу үшін шығармашылық тапсырмалар қолданылып, шығармашылық ахуал жасалды.

Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға арналған ойындар кешені келесілер:

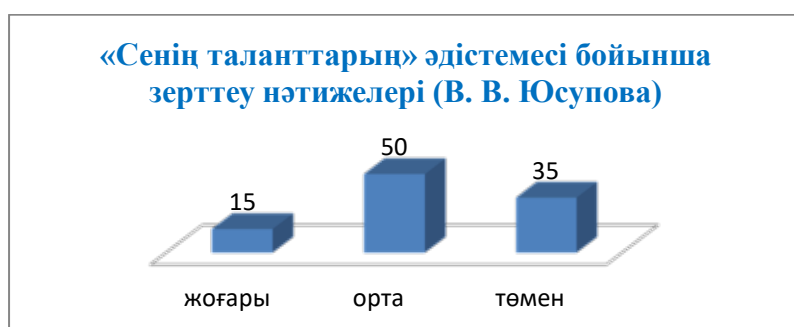
- «Айналдыру» - балаға 4 шеңберді салу ұсынылады, олардың әрқайсысын бір нәрсеге айналдырып жалғастырып салып жіберу керек, мысалы, күнге, гүлге, әуе шарына және т.б. айналдыруы қажет. Басқа да геометриялық фигуралармен дәл солай істеуге болады.

- «Онда не бар, қандай да бір затты қорабшаға салыңыз, бала онда не жасырынғанын табуы керек, сұрақтар қоюына болады.

- «Жақсы-жаман» сіз затты немесе құбылысты атайсыз, ал бала оның жақсы - жаман жақтарын атауы керек. Мысалы, үтіктеу: жақсы - киім –кешек үтіктеледі, жаман жағы күйдіріп алуға болады, жел: жақсы - күні ыстық болмайды, жаман-суық тиіп ауырып қалуға болады.

- «Не болады, егер...» - балаға қиялдауға ұсынылады: егер барлық адамдар алпамысқа айналса..., ыдыс-аяқ жоқ болып кетсе..., мысықтар адам тілімен сөйлеп кетсе... және т.б.

Жүргізілген жұмыстың тиімділігін анықтау үшін диагностиканы қайтадан жүргіздік. Диагностика барысында «Сенің таланттарың» әдістемесі бойынша (В. В. Юсупова) келесі нәтижелер алынды. Шығармашылық әлеуеттің төмен деңгейі – 35%, өйткені шығармашылық ойлау тек өздеріне маңызды мақсатпен әуестенген кезде ғана пайда болды, шығармашылық әлеуеттің орташа деңгейі 50%– қызығушылық танытқан кезде тапқырлық пен парасаттылық көрініс береді және жоғары деңгей-15 %-ға жетті (сурет 2).

Сурет 2. «Сенің таланттарың» әдістемесі бойынша зерттеу нәтижелері (В. В. Юсупова)

Жүргізілген зерттеу жұмысының қорытындысына орай келесідей ұсыныстар беруге болады:

1. Баланың шығармашылық қиялын арнайы бөлінген уақыт пен орында ғана емес, барлық жерде де дамытуға болады.

2. Баланың дамуына қоршаған жағдайы мен атмосферасы ықпал етуі тиіс.

3. Балада балалар шығармашылығына арналған барлық материалдар мен құралдар: бояулар, ермексаз, түрлі-түсті қағаз және басқалар болуы тиіс.

4. Баланың қауіпсіз шығармашылық бастамаларын ынталандыру қажет.

5. Баланың шығармашылық ізденісінің салдарларынан оның қолы бояулармен былғанған болса ұрыспау қажет.

6. Баланың бастамасын қолдау қажет және сабақтарды қызықсыз етіп жібермеу керек.

7. Баланың миына мүмкіндігінше көп ақпарат беруге тырыспаған жөн. Басты міндет балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

8. Шығармашылық қабілеттерін дамыту уақытпен жүзеге асырылмай, тұрақты сипатта болуы тиіс.

9. Мектепке дейінгі жастағы баланы дамыту және оқыту тек ойын, ойын тапсырмалары мен жаттығулар арқылы ғана өтуі тиіс.

Қорыта келгенде мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту бойынша «Балапан» бөбекжайымызда жүргізілген мақсатты жүйелі жұмыстарымыз оң нәтижесін берді. Осы негізде біздің тараптан қойылған болжамымыз расталды. Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді тәсілдер зерделенді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. URL: <http://www.expeducation.ru/ru/article/view?id=9130> (өтініш берген күні: 06.01.2020).

2. Қани Ж. Шығармашылыққа баулу. Алматы, №3, 2012, №3.

3. «Творим, изменяем, преобразуем» / О. В. Дыбина. – М.: Творческий центр «Сфера», 2002 г.

«Бейнелі рөлді ойын – бала үшін өмірлік тәжірбие»

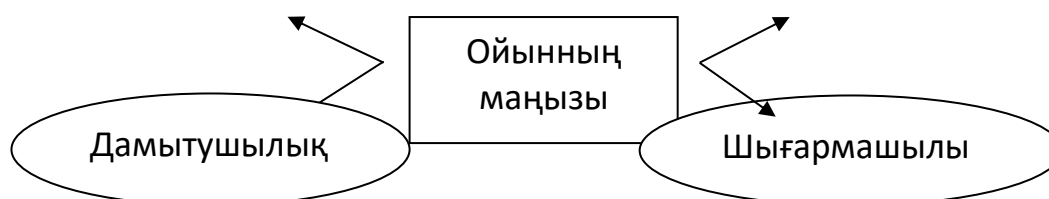
КМҚК «Айсұлу» бөбекжайы, Ажибаева Б.Е., Усенова Г.К.

Ерте заманнан үлкендердің іс – тәжірбиесін жеткіншек ұрпаққа жеткізу үшін, ойын ірекеті балалардың бағалы өмірінің алғашқы күндерінен бастап – ақмаңызы зор. Белгілі педагог А.С.Макаренко баланың ойын үстінде түрлі таным түсініктері, қасиеттері дамып, қабілеті мен белсенділігі артатынын атап көрсеткен. Ойын түрлері бірнеше топқа бөлінеді. Қимылды ойындар, ұлттық ойындар, дамытушылық ойындар сонымен қатар бейнелі рөлдік ойындар. Ойын балалардың ой – өрісін дамытып, ойлау қабілетін, сонымен қатар шығармашылық ойлау қабілеттерін, көп көмегін береді. Балалар ойын ойнау барысында үлкендерге еліктейді.[1]

Ал бейнелік рөлдік ойындарды ойнау балаларға өздерін үлкендердің орнына қойып, ата – ана рөлін атқаруға үлкен мүмкіндік береді. Ойын барысында балалардың мүмкіндіктері мол болады. Балалардың

серіктестікке, ынтымақтастыққа, бірігіп ойнауға деген қызығушылықтарын арттырады.

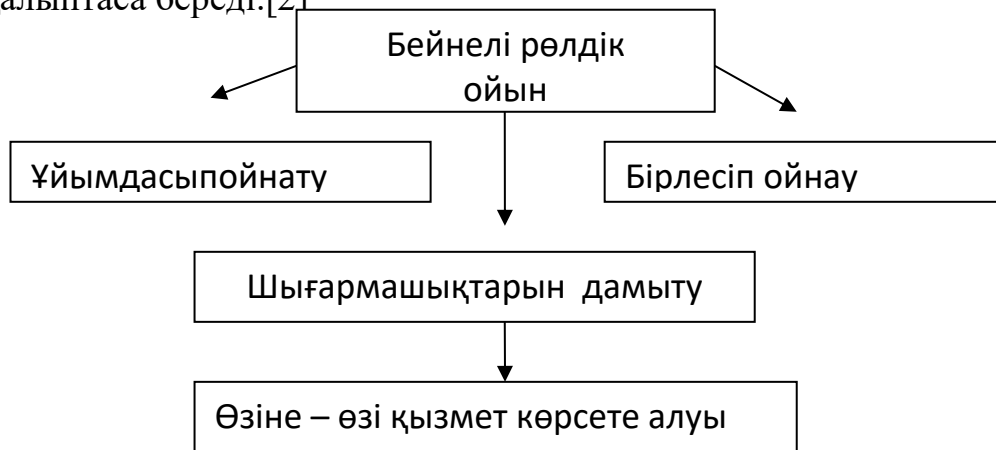
Баланың жас ерекшелігіне қарамай, яғни адам балалық шағынан бастап кәрілікке жеткенше ойын қажеттілігі жетелеп отырады. Ал жас баланың ой – өрісі ойын арқылы дамиды. Ойын барысында баланың адамгершілік қасиеттері, өмірге деген көзқарасы, қызығушылығы қалыптасады. Ойынның бала өміріндегі маңыздылығы сол, бала бойында мына қасиеттер дамып, қалыптасады. Атақты педагогтар В.А. Сухомлинский, Н.К.Крупская, К.Д. Ушинский ойын балалардың ой өрісін дамытуда, дүние танымын қалыптастыруда практикалық маңызы зор екенін атап көрсеткен.[3]

Кез келген ойын элементі бірнеше мақсатқа бағытталады. Баланың қызығушылығын, ынтасын, тілін дамыту, зейінін, ойлау қабілетін белсенділік қасиеттерін арттырады. Ойында кішкентай баланың мінезі, оның өмірге деген көзқарасы мен армандары айқындалады. Балалар, ойнап жүріп күрделі өмірлік проблемаларды шешеді. Осы ойындардың арқасында балалар өз істеріне баға бере білуге, өзінің сезімін, әдет-дағдысын бақылай және басқара білуге, сонымен қатар жанындағы адамдарды табиғи болмысымен қабылдап, ізгі ниет, ықылас таныта білуге үйренеді. Ойынның негізгі ерекшелігі ол балалардың қоршаған өмірді – адамдардың қимылын, іс-әрекеттерін, олардың бала қимылынан туған жағдайдағы қарым-қатынасын бейнелеуі болып табылады. Өз ойындарында балалар отбасының тұрмысын, елдің жағдайын, адамдардың жұмысын жалпы күнделікті өмірде көретін және еститін құбылыстарды бейнелейді.

Бейнелі - рөлдік ойынның міндеті – баланың қызығушылығын туғызып, сезімін оятып, рухани – адамгершілік қасиеттерін арттыру. Сонымен қатар өзара сыйластық, қамқорлық, жанашырлық құндылықтарын дамыта отырып, мейрібандылық, жақсылық жасауға тәрбиелеу. Бұл құндылықтар – бір күнде қалыптаса қалатын қасиет емес. Бұл балабақшадан бастау алып, өмір баспалдақтарында шыңдалып, біртіндеп қалыптасатын қасиет. Ойынды бала күнделікті өмірмен байланыстырып отырады. Көрген, білгенін үлкен адамның көленкесі ретінде қайталап бере алады. Мысалы: «Дүкен» «Емхана» «Мектеп» «Шаштараз» «Жанұя» ойындарын балалар рөлдерге бөліп жиі ойнайды. Ойында балалар қиялдағы ойларын іске асырады және екі немесе бірнеше бала арасында диалог туады. Мысалы, балалар ойын ойнап жүргенде бақыласақ үлкендерге еліктеуде тек жағымды қасиеттерін емес сонымен қатар ата-ананың жағымсыз жақтарын яғни, қатыгездік немесе маскүнем адам рөлінде де ойнап жататын кездері болады. Ойындай жағдайда ойын шартын

бұзып алмай тәрбиеші педогог ретінде емес бала есебінде болып ойынға араласып дұрыс бағдар беруге міндетті. Ойын тақырыбын, оны әрі қарай өрбітіп, түрлендіріп, жағдаяттардың тіпті қалай аяқталатынын да балалар өздері шешіп іске асыра алады. Сәбилер тобынан бастап бейнелі ролдік ойындарды іске асыру барыысында, балалардың мына қасиеттері дамып бала бойына қалыптаса береді.[2]

Балаға ойынды ұсынбас бұрын тәрбиешінің алдына қоятын талабы:

- Балаларға рөлді орындауда жағымды қарым-қатынасты орната білуге көмек көрсету.
- Жағдаяттар туғызу арқылы, іс-әрекетте ойын сюжетін құрастыра білуге.
- Ойынға қатысушылардың санын шектемеуі.
- Ойын жабдықтарының эстетикалық талаптарға сай дайындауы.
- Құрал – жабдықтарды пайдалануда қауіпсіздіктің сақталуын қадағалау.

Тәрбие мен білім беруді ұштастыру ойынның басты – мақсаты. Ойынға белсенді түрде қатыстыруда баланың ұжымдық әрекеттері дамиды.

1. Қисынды ойлау қабілеті дамиды.
2. Өздігінен жұмыс істеуге үйренеді.
3. Сөздік қоры, тілі дамиды.
4. Зейіні қалыптасады.
5. Байқампаздығы артады.
6. Өзара сыйластыққа үйретеді.
7. Ойынның ережесін бұзбау, тәртіп сақтауды үйренуі.
8. Бір-біріне деген бала сенімі артады.
9. Ойынға қызығушылықтары артады.

Ойын соңында тәрбиеші балалардың іс – әрекетін қортындылай отырып, ойын барысындағы мінез – құлықтарының жағымды жақтарын айтып өтіп жоғары баға бергенін айтып мадақтайды. Ал бейнелі рөлді ойынды әрі қарай өрбіту үшін тәрбиеші әртүрлі сюжетті суреттерді балаларға қарауға ұсыныс жасайды. Уақыт өтіп, балалар ойынның уақытын ұзаққа созып ойнайтын болса, онда біздің мақсатымыздың орындалғаны. Яғни, ойындағы ауырпашылықтарды жеңу оларды қызықтыра түседі де, олардың достық қарым – қатынастары нығаяды.

Қорытындылай келе, ойындар балалардың таным белсендігін жандандыратын, өздігінен ойлауын дамытатын тәсілдердің бірі. Олар кез – келген оқу материалын қызықты да тартымды қылып, балалардың көңіл – күйін көтеруге, өздерінің жұмыстарына қанағаттануға және өтілген тақырыпты жеңіл меңгеруге көмектеседі. Тақырыпты ашу барысында ойын арқылы дамытуға арналған тапсырмалар жүйелі қолданылып, ұйымдастырылып отырса сонда ғана тәрбиешінің ойын мақсатын ашуына мүмкіндік береді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Ойын әрекеті арқылы белсенділікке баулу» Петров А.В. 2001.
2. Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамыту методикасы, Алматы – 1981 жыл
3. Балабақшадағы балалардың тілін дамыту әдістемесі Алматы – 1985 жыл

Жаңартылған білім беру жүйесін мектепке дейінгі білім беру үрдісіне енгізудің маңыздылығы

Айгирова Б.А., «Бәйтерек» бөбекжайы ҚМҚК

Мемлекеттік мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартқа сүйене отырып, балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес бағдарламаның негізгі бағыттарын ескере отырып бір жылға бекітіліп жазылатын құжат. Бес білім саласы бойынша оқыту және оқу жоспарын жасайды. Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында қарастырылған тиімді өзгерістер балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес балауәні, дербестігі, қызығушылықтары, қажеттіліктері, коммуникативтілік дамуы, сыни ойлауы, командада ұжымдық жұмыс істеу, сыни ойлауы қарастырылған.

Мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру мазмұнын жаңартудың негізгі мақсаты баланың жас ерекшелігіне сай әлеуетті мүмкіндіктерін барынша дамытуға, функционалдық тұрғыдан сауатты, кез келген өмірлік жағдайларда меңгерген білім, білік, дағдыларын тиімді қолдануға қабілетті бірегей тұлғаны қалыптастыру болып табылады.

Перспективалық жоспардың тиімді жағы смарт мақсаты, күтілетін нәтижесі анық, мақсаты өлшемді, нақты, шынайы бір уақытқа негізделген. Бағдарламаның негізгі идеялары балалардың бойында ерте жастан дамыту қажет негізгі дағдылармен тығыз байланысты. Сыни ойлау, креативтілігі, коммуникативтік қарым-қатынасқа түсу. Командада жұмыс істеу. Бұл идеялар балалардың қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін, олардың психофизиологиялық және жас ерекшеліктерін ескерумен тығыз байланысты және баланың зияткерлік, әлеуметтік және тұлғалық дамуына оң ықпал етуге бағдарланған.

Балалардың өз ойларын еркін, анық жеткізе білу болашақта жеке тұлға болып қалыптасуына көп мүмкіндік тудырады.

Смарт мақсатында балалардың түйінді идеялары көрсетіледі. Күтілетін нәтижені мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына сүйене отырып жазамыз. Күтілетін нәтижеден мақсаты жазылады. Ойын барысында мақсат анық, нәтижелі меңгеріледі. Мақсатына жету арқылы дағдыны бағалаймыз. Дағдыны мемлекеттік стандартқа сүйене отырып жазамыз. Баланың даму қарқына қарай бағалау, индикаторлар қойылады. Индикатор әр жеке балаға бағаланады. Болашақта баламен ары қарай жұмыс істеуге, тиімді әдіс-тәсілдерді ұсынуға бағыт-бағдар береді.

Жаңартылған оқу бағдарламасында мақсаты: балалардың жас ерекшеліктеріне және мүмкіндіктеріне сәйкес білім, керекті ресурстар ұсына отырып, жан-жақты дағдыларды қалыптастыру, сөздік қорларын дамыту, еркін, дербестік қалыптастыруға реттеу.

Баланың қажеттілігі ескеріледі. Баланың өмірін қорғауды, денсаулығын нығайтуды қамтамасыз ететін заттық кеңістіктік дамытушы орта құру, балалардың қол жетімді, сапалы материалдармен толықтырылып, жаңартылып отырылады.

Циклограмма-перспективалық жоспарға сәйкес әр апта бойынша балалардың әлеуметтік дағдылары мен өз бетінше оқып-үйрену дағдыларын дамытуға бағытталған ортақ тақырыптарды жан-жақты ықпалдастырып апталық жоспар жасалады.

Циклограммада санитарлық ережелер талаптарына сәйкес балалардың жас ерекшеліктері ескерілген әрбір режимдік кезеңнің міндеттері, мазмұны және ұзақтығы белгіленеді.

Ұйымдастырылған тәрбие мен оқытудың жаңа әдіс тәсілдерін қолдана отырып, күнделікті баланың өмірін мен тәрбиесін апталық ұйымдастырудағы жоспарлайтын құжат. Бір аптаға негізделіп жазылады. Күн тәртібі анық уақытымен баяндалынады. Жаңартылған білім беру бағдарламасына сүйене отырып түйінді идеялармен құрылды. Ойын баланың басты ісі болғандықтан ойындар жас ерекшеліктеріне қарай қауіпсіздік ережелерін сақтау ескертіледі.

Ойындар тәрбиешінің жетекшілігімен жүргізілетін, құрылымдалған, еркін ойындар, ережелі ойындар. Ойындарда денені шынықтыру, белсенді жаттығулар, тілдерін дамыту, коммуникативтілік қарым-қатынас, сыни ойлау, қызығушылықтары, белсенділігі, дербестілігі ескеріледі.

Ұсақ қол моторикасы артады. Танымдық қабілеттері (түстерді, пішіндерді) арттады. Менің тәжірибиедегі танымдық оқиға барысы:

Бақылау барысында «Балдәурен» тобында Камшат есімді қыз баланың қызығушылығымен осындай танымдылық оқиға орын алды. Камшат атты баланың қарға қызығушылық танытуы, қар қайдан пайда болады? - деген сұрақ кезінде туындалған жағдаят. Бір баланың қызығушылығымен басқа балаларды қамти отыра, нақты іс-әрекет арқылы, ертегіні сомдау, сурет салу, сұрақ жауап арқылы балалармен бірге қардың түсі, салмағын, пайдасын, денсаулыққа тиімсіз жақтарын түсіндіру. Сурет бойынша әңгімелесу барысында балалардың

қызығушылығы арттып, өзара коммуникативтілік тіл қарым қатынасқа түсіп қызу талқылады. Сурет бойынша әңгімелесе отырып балалар киім кию реттілігін және сол киімдердің пайдасы, ойын ойнағанда ыңғайлығы туралы түсінді. Дәстүрден тыс сурет салу барысында балалар тіс щеткасымен сурет салуға қызығушылықтарын танытты. Әр бала салған суреттерін өздері бір бірімен салыстырып, қаршықтардың қандай пішінде, түстерімен айырмашылықтарымен бөлісті. Сурет салу барысында сурет салу техникасын сақтай отырып, кеңістікті дұрыс бағдарлау, қылқаламды дұрыс ұстау, түстерді дұрыс таңдауы назардан тыс қалмады. Қардың түсін таңдағанда балалардың өз еріктерімен ақ пен көк түсті араластырып, көгілдір түсті пайдаланды. Балалардың дербестігі, қызығушылықтары, креативтілігі, сыни ойлауы орын алды.

Ертегіні сомдау барысында балалар бір-бірімен еркін қарым-қатынасқа түсе білді. Эмоционалды көңіл-күйлерімен ертегіні әр кейіпкер өздері таңдаған рольдерің ойнап шықты. Ертегіні сомдау барысында тілін дамыту, сөздік қорларын молайту, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, дыбыстың айтылу артикуляциясын қалыптастыру, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін қолдана білу. Ойын баланың басты ісі болғандықтан ойын барысында балалардың ой өрісін дамытып, креативтілігі артыру, баланың қызығушылығын арттыру. Зерттеу барысында балалар қызығып, зерттеуге кірісіп кеттік.

Балалар өздері көріп, қолдарымен ұстап сынағылары және зерттелмегенін зерттегілері келеді Сонымен қатар балалар тәжірибе жұмысында бірнеше тұжырым жасауды үйренеді, мысалы, «қарға ыстық су құйылса қар ериді, алақанға салып уқалағанда қардың еруі». Бала ойын барысында, сурет салу, мүсіндеу, тәжірибе жасаудың көмегімен жеңіл түсінеді және қоршаған әлемде заңдылық байланыс орнатады. Жануарлардың тұрмыс тіршілігімен таныстыра отырып, ұйымдастырған оқу қызметіне әр түрлі ресурстарды, жануарлардың суреті, жануарлардың іздерінің суреттерін пайдалана отырып жетелеуші сұрақтар қою арқылы балалардың ойынға деген қызығушылығын арттыра алдым. Ата-аналардың көмегімен бірге көрме ұйымдастырып, қызығушылықтарын аттырдық.

Әр топқа бөлінген балалардың жұмыс жасау барысында әр баланың қызығушылығы, сыни ойлауы орын алды. Көрме ұйымдастыру барысында балалар бір бірімен коммуникативтік қарым қатынасқа түсе білді. Бір біріне қолдау қорсетіп, салынған суреттері арқылы өз ойларымен бөлісті. Ойын арқылы баланың креативтілік, шығармашылық, зияткерлік, әлеументтік және тұлғалық дамуына оң ықпал ете алдым. Балаларды мадақтап, қолдап отырдым.

Ата-аналар балаларының іс-әрекеттеріне өздері баға беріп, ары қарай бірге іс-шараларды бірге өткізуге қызығушылықтарын білдірді.

Бүгінгі жасаған тәжірибе жұмысындағы мақсатым, балаларға табиғат құбылыстарымен қызықты тәжірибе арқылы ұсынысын қалыптастыру. Ертегі, суретпен жұмыс істеу барысында креативтілік, командада жұмыс істеу, сыни ойлауы, қызығушылықтары, қажеттіліктері ескертілді.

Қардың табиғаттағы өзгеруін ұғындыру, қоршаған ортаға сүйіспеншілікпен, қамқорлықпен, жаңашырлықпен қарауға тәрбиелеу.

Қорытындылай келе балалардың қабілеттің тұлғалар ретінде қарастыратын қарым-қатынастар құруға мүмкіндік беру. Әр түрлі бала жасына сай ойындарды болашақтағы жоспарлауымда балалардың сеніміне, зияткерлігіне, болашақта азаматтық тұлға ретінде дамуына ықпал ете отырып осы ойын түрлерін тиімді әдіс-тәсілдерді, түйінді идеяның негізгі аспектеріне көңіл аудара отырып жүзеге асыруына өзімнің шешімімді қабылдадым.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқудың үлгілік оқу бағдарламасы. Астана 2016ж
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық, «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДБҰҰ, 2016ж
3. Төлеубекова Р. Бала тәрбиесіндегі халықтық педагогика/әдістеметік құрал/Алматы, 1994ж

Включение фольклорного жанра в раздел «ФЭМП» ОУД

Александровская Н.И, КГКП «ясли сад «Алтын сақа»

Изучать точные науки нынешним детям скучно. Старыми способами обучения, их ничем не удивишь. Требование же современного обучения в школе – это умение детей не просто называть, показывать и рассказывать, а логически рассуждать и доказывать. А математика занимает особое место в интеллектуальном развитии ребёнка, так как он усваивает такие понятия как геометрическая фигура и тело, число и счёт, величины и измерение, также ориентировку в пространстве и другое. Она развивает логическое мышление, познавательные способности, даёт понятие о научных терминах.

Некоторые выдающиеся педагоги говорили о возможностях, которые заложены в народном фольклоре (УНТ – устное народное творчество) как средстве обучения и воспитания, повышения общего и математического содержания интеллекта детей. Именно поэтому мною было предложено воспитателям включать в раздел «ФЭМП» малые фольклорные формы. Тем более, что на современном этапе воспитания очень большое внимание уделяется нравственно-патриотическому воспитанию.

Детский фольклор связан с игрой и является частью народной педагогики. Его жанры основаны на учёте психических особенностей детей. Ведь малые фольклорные формы коротки по содержанию, большей частью зарифмованы, доступны пониманию для детей. Из устного народного творчества можно применять пословицы, поговорки, загадки, считалки, скороговорки и даже

короткие математические сказки. УНТ – это сокровища народной речи и мудрости, они полны ярких образов, построены на оригинальных звучаниях. Мы считаем, что они могут широко использоваться в работе с дошкольниками, таким образом:

1) Как приём обучения при знакомстве с новым материалом (предмет, фигура, число, знак).

2) Как приём, который развивает внимание при закреплении знаний.

3) Как игровой (занимательный) материал.

Конечно, есть программы и методические указания, которые можно использовать в обучении детей математическим основам. Но они разработаны без включения игровых моментов, что делает обучение скучным. Поэтому для повышения интереса детей к математике и развитию у них способности анализировать, экспериментировать, заниматься поисковой деятельностью мною разработаны рекомендации для воспитателей по использованию малых фольклорных жанров в ОУД по разделу «Математика». И я предлагаю в работе с детским фольклором придерживаться следующего:

- Обучение должно носить развивающий характер.

- Воспитание должно включать культурно-нравственные основы и развитие этических чувств, в соответствии с культурным наследием народа (Исаев И.Ф., Мухамбаева А.А., Ушинский К.Д. и другие.).

- Для воспитания нравственно-патриотических чувств использовать идеи народной педагогики или этнопедагогики (Виноградов Г.Н., Ушинский К.Д., Яковлева Т.В., Нүсіпбекова М.И., Сейілгазинова С.А. и другие.).

Мы с воспитателями подобрали и систематизировали фольклорный материал, который можно использовать на математике в разных возрастных группах. Например:

1. Загадки. Загадки являются средством усвоения представлений о некоторых математических понятиях (множество, отношение, величина, число, геометрическая фигура и т.д.), привития любви к народному творчеству, образному слову, развитию памяти, мышления и речи.

➤ Загадки, в которых есть слова, связанные с понятием числа и цифры. «Восемь ног, как восемь рук вышивают шелком круг» (Паук).

➤ Загадки, в которых есть слова, связанные со сравнением множеств, величин, чисел: больше-меньше, выше-ниже, длиннее-короче, шире-уже и т.д. «Чуть дрожит на ветерке лента на просторе, узкий кончик – в роднике, а широкий в море» (Река).

➤ Загадки, в которых есть слова, связанные с временными представлениями и понятиями: части суток, вчера, сегодня, завтра, дни недели, месяца, времена года и т.д. «Братьев этих ровно семь. Вам они известны всем. Каждую неделю кругом, ходят братья друг за другом. Попрощается последний – появляется передний» (Дни недели)

➤ Загадки, в которых есть слова, связанные с пространственными представлениями и понятиями. «Тра-та-та! Тра-та-та! Сверху кожа, снизу тоже, в середине пустота» (Барабан).

➤ Загадки, в которых есть слова, связанные с формой предметов, раскрывающие свойства геометрических фигур. «Кругла как шар, красна, как кровь, сладка, как мёд» (Вишня).

Загадка может стать исходным материалом для знакомства с некоторыми математическими понятиями: число, отношение, величина, части суток, геометрические фигуры. Например, загадку «Вспушит она свои бока, свои четыре уголка. И тебя, как ночь настанет, всё равно к себе притянет» (Подушка), можно использовать для знакомства с числом и цифрой. «Он давно знакомый мой, каждый угол в нём прямой. Все четыре стороны одинаковой длины. Всем его представить рад, как зовут его?» (Квадрат) – для знакомства с геометрическими фигурами. Использование загадок по математике способствует не только знакомству, закреплению, конкретизации знаний детей о числах, величинах, геометрических фигурах, но и обогащению словаря.

2. Скороговорки, пословицы, поговорки, считалки.

➤ *Скороговорки.* Можно использовать скороговорки со словами, связанными с математикой, например, при знакомстве с числом и цифрой 4 предложить разучить скороговорку «У четырёх черепашат по четыре черепашонка». Вспомнить, какое слово связано с данным числом, какая цифра соответствует этому числу, назвать соседей этого числа. Методика работы над скороговоркой проста. Сначала воспитатель произносит её, дети слушают, затем они повторяют очень медленно, но не по слогам, потом убыстряя темп, а взрослый, в этом случае, выступает в роли дирижера.

➤ *Пословицы и поговорки.* Пословица – краткое изречение с назидательным смыслом, народный афоризм. Поговорки – выражение, преимущественно образное, не составляющее, в отличие от пословицы, высказывания и не являющееся афоризмом. «Не узнавай друга в три дня – узнавай в три года». Поговорка, не имеет нравоучительного, поучающего смысла, тем не менее, ей свойственна метафоричность: «Убил двух зайцев. Семь пятниц на неделе. Заблудился в трёх соснах».

➤ *Считалки.* Интересные возможности представляет воспитателю работа со считалочками, то есть короткими рифмованными стихами, с помощью которых дети могут выбрать ведущего, или распределения ролей в игре. Считалки обучают детей артистизму, развивают память, учат честности в игре, учат вести пересчёт. Таким образом, считалка способствует выработке личностных качеств: благородство, честность, товарищество, способствует физическому развитию детей, так как чаще применяется в подвижных играх. Считалки можно использовать на математике и с целью закрепления счёта в прямом и обратном порядке, развития временных представлений и другое. «Один, два, три, четыре, пять – вышел зайчик погулять» «Один, два, три, четыре, пять, шесть, семь, восемь, девять, десять – выплыл в небе ясный месяц. Девять, восемь, семь, шесть, пять, четыре, три, два, один. В прятки мы играть хотим», «Раз-два, раз-два, раз-два-три! Вслед за мною говори: в понедельник, вторник, среда – в гости к бабушке поеду. А в четверг и пятницу

санки к дому катятся, за субботой воскресенье, в этот день пекут печенье. Раз-два, раз-два, раз-два-три! всю считалку повтори!»? «Бес балаға бір бешпет, берге киіп, бір шешпек. (қолғап)

3. Сказки. Мир детства невозможно представить без сказки. Задачи со сказочным сюжетом помогают связать имеющиеся знания у детей дошкольного возраста с окружающей действительностью, применять их при решении различных жизненных проблем, способствуют формированию более глубоких и чётких представлений о числах и смысле производимых над ними действий. Присутствие сказочного героя на занятиях придаёт обучению яркую эмоциональную окраску, что в свою очередь способствует более эффективному усвоению как математических представлений, так и литературного содержания.

Предлагаю воспитателям подготовить подборку пословиц, поговорок на основе наследия казахского народа. Сделать картотеку по разным рубрикам. Включать в организованной учебной деятельности фольклор для повышения интереса у детей. Картотека поможет находить необходимый материал для того или иного раздела.

Думаю, что результатом работы по включению народного фольклора в обучение детей математическим понятиям будут являться положительные эмоции, веселое, бодрое настроение детей, которое поможет в развитии памяти, мышления, речи и даст возможность заинтересовать детей. И если мы будем включать народный фольклор на такой организованной деятельности, как математика, то короткие запоминающиеся поговорки, пословицы и считалки помогут детям не только усвоить необходимый материал раздела «ФЭМП», но и национальное воспитание придаст самобытность, наделит духовностью, будет воспитывать у детей дух патриотизма.

Таким образом, в фольклоре сочетаются разные функции: познавательная, практическая, воспитательная, эстетическая, мнемоническая. Он помогает прививать ребёнку навыки поведения в коллективе, повышает интеллектуальный уровень, приобщает к народным традициям. Народный фольклор приносит радость приобщения к светлым мыслям, стимулирует познавательную активность детей, конкретизирует знания детей о форме, величине, пространстве предметов, способствует тренировке мышления, памяти, речи.

Список литературы:

1. Берёзина Р.Л., Михайлова З.А., Столяр А.А. «Формирование элементарных математических представлений у дошкольников». – М., 1988.
2. Ерофеева Т.И. «Математика для дошкольников. Книга для воспитателей детского сада». – М., 2007.
3. Нүсіпбекова М.И., Сейілгазинова С.А. «Хрестоматия» 2007.
4. Фидлер М. «Математика уже в детском саду». М., 1991.

Об инновационном обновлении логопедической работы коррекционно – образовательного процесса, посредством развития сенсорного восприятия у детей с особыми образовательными потребностями

Алексушина В.В., Бордунова О.Н., КГКП «Ясли – сад «Ақбота»

Модель логопедической деятельности дошкольного образования представляет собой целостную систему, включающую диагностические и коррекционно - развивающие аспекты, обеспечивающие уровень речевого развития у детей с особыми образовательными потребностями [1, с 11].

В связи с этим работа учителя – дефектолога и логопеда дошкольной организации ведется в следующих направлениях: коррекция психических процессов, развитие общей моторики, развитие мелкой моторики пальцев рук, развитие артикуляционной моторики, развитие фонематических процессов, формирование элементарных математических представлений, обучение грамоте, развитие лексических навыков, развитие связной речи, сенсорное развитие.

Овладение эффективными современными образовательными технологиями определяет компетентность педагога в дошкольной организации к его педагогической инновационной деятельности. [5, с 37].

В образовательном процессе эффективно используются традиционные и современные методы и приемы, в их числе:

- методы гуманной дидактики – деятельность с детьми, основанная на развитии познавательного интереса, широком применении игровых методов и приемов;
- интегративный метод (непосредственно образовательная деятельности, где в основу положен принцип интеграции образовательных областей;
- использование ТРИЗ – технологий в развитии креативности и детского творчества»;
- методы, основанные на применении современных информационно-коммуникационных технологий (компьютерные презентации, видеоэкскурсии);
- метод – взаимодействия детского сада и семьи ребенка;
- метод сенсорной интеграции – это процесс, во время которого происходит получение информации нервной системой от рецепторов всех чувств.

Любая инновация представляет собой не что иное, как создание и последующее внедрение принципиально нового компонента, вследствие чего происходят качественные изменения среды [3, с 4].

Все эти составляющие можно реализовать через эффективное использование современных образовательных технологий.

В нашей работе мы используем метод сенсорной интеграции, как важный инструмент преодоления негативизма без речевого ребенка. Вот некоторые группы игр, которые используются в коррекционной работе с детьми с особыми образовательными потребностями:

Ходьба по коврику - стимулирует точки ощущения на стопе, развивает координацию движения, равновесие.

Это многофункциональное пособие для развития моторики, которое можно использовать для эмоционального настроя ребенка. Для проведения рефлексии. Мы применяем данное пособие, как на индивидуальных занятиях, так и на групповых. Данное пособие играет не маловажную роль в процессе развития и становления личности ребенка.

Математические игры - формируют интересы к математике через интересные и познавательные задания, игры, создание условий для развития внимания, памяти. Используя данный вид пособия на занятиях, у детей развиваются все мыслительные процессы [4, с 31].

Волшебный куб-формирует у детей ассоциативно-творческое мышление, тактильные чувства, развивает воображение, память, внимание, восприятия. Волшебный куб эффективно применять на индивидуальных занятиях, что улучшает знания ребенка об окружающем мире. Дошкольник познает предмет сначала на ощупь, затем ему предлагается рассказать об этом предмете. В этот момент формируется развитие связной речи, так как у ребенка задействованы все процессы его развития.

Песковая терапия - развивает психические процессы, влияет на эмоциональное состояние детей. Песок – это развивающая среда, в которую ребенок вступает без страха сделать что-то не так. Дошкольник переносит все свои фантазии на плоскость песочницы, он самостоятельно контролирует свои побуждения и желания. Выражает их в той или иной форме. Применение данной терапии на занятиях способствует созданию психоэмоционального комфорта, в данной терапии у ребенка уходит напряжение, утомляемость, развиваются положительные эмоции [2, с 21].

Игры с крупами - формирование мелкой моторики пальцев рук и кистей, координация движения, усидчивости. Учит сравнивать предметы разных размеров. Как и во все остальные игры, с крупами надо играть, чтобы ребенок был положительно настроен. В такой момент он готов познавать что – то новое. Данная игра подходит и для домашнего пользования. Данное пособие также эффективно для групповых и индивидуальных занятий. Дети выполняют задания на скорость, на эффективность, на результат. Мы на занятиях используем все виды круп, различные игры с ними. Все это благотворно влияет на развитие ребенка в целом.

Бизиборд – развивающая игра, созданная по методике Марии Монтессори, развитие мелкой моторики рук, речь, тактильные ощущения, воображение, память, мышление, усидчивость. Данное пособие вырабатывает у ребенка усидчивость, внимательность, закладывает фундамент формирования ребенка в развивающей предметно- пространственной среде. Используя бизиборд на занятиях, я повышаю интерес детей к выполнению заданий. Данное пособие служит предметом интеграции элементов всех образовательных областей развития ребенка. Применяя бизиборд на

подгрупповом занятии, можно наблюдать, как дети совместно выполняют задания, ищут различные способы решения той или иной ситуации [1, с 17].

Таким образом, используемые нами в коррекционной работе приемы сенсорной интеграции способствуют удовлетворению потребности ребенка в осознании себя, а так же окружающего предметного мира, обеспечивают развитие моторных, речевых, коммуникативных, познавательных, сенсорных умений и благотворно влияют на развитие ребенка в целом.

Список литературы:

1. Венгер Л.А. «Дидактические игры и упражнения по сенсорному воспитанию дошкольников» М.: Просвещение, 2008.

2. Гуслова М.Н. «Инновационные педагогические технологии» Учебное пособие Academia 2011.

3. Дмитриев А.А. «О некоторых проблемах интегрированного обучения детей с особыми образовательными потребностями» Дефектология №4. 2005.

4. Сборник: - В помощь педагогу в ДОУ «Инновационные формы взаимодействия ДОУ с семьей» Изд.: Учитель-2014.

5. Сборник методических разработок «Организация процесса воспитания детей: современные подходы и методы» Воспитание дошкольников: М.: 2013

Қазақтың ою-өрнектерімен таныстыру арқылы балалардың сезімдік-эмоциялық қиялын дамыту

А.Р.Алиева, «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнына қойылатын талаптардың бірі – баланың шығармашылық ойлау мәдениетінің негізі ретінде оның сезімдік-эмоциялық саласы мен қиялын дамыту. Бұл талаптарды шығармашылық оқу әрекеттерде қазақтың ұлттық ою-өрнектерін таныстыру арқылы жүзеге асыруға болады. Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында «Біз жаңғыру жолында бабалардан мирас болып, қанымызға сіңген, бүгінде тамырымызды бүлкілдетіп жатқан ізгі қасиеттерді қайта түлетуіміз керек» дейді. Балаларды Қазақстанның қасиетті ұлттық құндылықтарының бірі қолданбалы өнер нәрселерімен таныстырғанда безендірілген ою-өрнектеріне ерекше мән беремін. [3, 70 б.]

Қолданбалы өнер – қазақтың этномәдениетінің негізгі бөлімдерінің бірі. Жазу-сызу болмаған уақытта көшпенді халықтар өз өмірі мен тұрмысының ерекшеліктерін қолданбалы өнер бұйымдары арқылы көрсеткен. Бұл өнерден біз ата-бабаларымыздың өмірі туралы мәліметтер алуымызға болады. Қазақ халқының дәстүрлі бұйымдарында: қару-жарақтарында, киіз үй

бұйымдарында, зергерлік бұйымдарда, төсеніштерінде, ыдыстары мен киімдерінде ою-өрнекті кеңінен қолданылған [1, 112 б.].

Ою-өрнек – көне халық өнерлерінің бірі болып табылады. Бұл өнердің пайда болу тарихы көне дәуірлерден басталады. Ою-өрнек атауы және оның түрлері халықтың тұрмысына байланысты өзгеріп және жаңарып отырған. Бүгінгі таңда ою-өрнек өнері қазақ халқының ерекшелігін көрсететін өнерлерінің біріне айналып отыр. [2, 36 б.]

Біздің мақсатымыз өсіп келе жатқан ұрпаққа бірнеше мыңжылдықтар бойы сақталып келе жатқан өнер түрін жеткізу.

Алдымен оқу әркетіне қонаққа келген әже балаларды ою-өрнектермен әшекейлендірілген бұйымдармен: киіз үй, сырмақ, текемет, аяққап, кесе, басқұр, торсық, білезік, ертоқым, т.б. таныстырып шығады, ол бұйымдардың барлығынан бастырып немесе жиекпен өрнектеліп сырылып жасалған ою-өрнектің бірнеше түрлерін көруге болады. Содан кейін ою түрлерін қарап, оның мағынасын түсіндіреді. Мысалы, «мүйіз» – барлық ою-өрнектің негізі, қазақ ою-өрнегінің ең көне түрі. Мүйізді ою-өрнектердің ұсақ және ірі түрлері болады. Ұсақ түрі ағаштан, сүйектен, мүйізден жасалған өнер туындыларына пайдаланылады. Ірі түрлері сырмақ, текемет, алаша, кілемдерді безендіргенде қолданылады. Мүйізді элементтердің мынадай түрлері бар: «аймүйіз», «қосмүйіз», «сыңармүйіз», «қырықмүйіз», «маралмүйіз», «өркешмүйіз», «қошқармүйіз». «Қосмүйіз» – бұл элемент қойдың, ешкінің, сиырдың мүйіздерін бейнелейді. «Қосмүйіз» оюы жиһаздар мен қару-жарақтарды безендіргенде қолданылады. Бүгінгі күні «қосмүйіз» оюы қалыңдықтың баскиімі сәукелеге, ер адамдардың баскиімі айырқалпаққа, камзолдардың алдын және етік қонышына да салынып жүр. «Арқармүйіз» – бұл «қошқармүйізге» ұқсайтын ою, бірақ ол көбірек иілген және тарамдалған. Онымен кілемдер, тұскиіздер, сырмақтар, киімдер, жиһаздар, үй тұрмысындағы заттар әшекейлендірілген. Балалар ою-өрнектермен әшекейленген бұйымдарды, ондағы ою түрлерін қызығушылықпен қарап шығады. Оюдың суретін салу әдіс-тәсілдері түсіндірілгеннен кейін балалар ойып жасалған бейнені оюмен әшекейлейді.

Балалар дайын бұйымдарды қызықтап қана қоймай, өздеріне таныс ою элементтерінен әртүрлі өрнектер жасаса, шығармашылық өнерге қызығушылығы арта түседі.

«Атамның тақиясы» тақырыбында өтілген ұйымдастырылған оқу қызметіне қонаққа Айсұлу келеді де балалардан атасының туған күніне тақияны әшекейлеп беру үшін көмек сұрайды. Балалар «тақия» деген не, ол не үшін керек, оны қалай әдемілеп безендіруге болады деген сұрақтар қояды. Айсұлу «Тақия – ер адамдарға арналған баскиім» екенін айтып, оны қандай өрнектермен безендіруге болатынын көрсетеді. Балалар түйенің ізіне ұқсас «түйетабан» оюы және құстың қанатын еске түсіретін «құсқанаты» оюмен тақияға айнала жапсырып, әшекейлеп береді.

Ересек топтарда қолданбалы өнердегі ою-өрнектермен танысу «Шеберге қонаққа бару» қоршаған ортамен танысу оқу әрекетінде кеңейе түседі. Қазақ халқының ою-өрнек өнері түрі көп:

- ✓ көкөніс өрнек (жапырақ, үш жапырақ, шыршық, гүл, ағаш және т.б.),
- ✓ зооморфтық өрнек (жан-жануарлардың табиғи және фантастикалық бейнелері, қошқар мүйіз және оның түрлі нұсқалары: қос мүйіз, қыңыр мүйіз, сынық мүйіз, сондай-ақ табан, өркеш, қаз мойын және т.б.),
- ✓ геометриялық өрнек (сүйір, шаршы, тұмарша, жұлдызша, көпбұрыш, балдақ, қармақ және т.б.),
- ✓ космогониялық өрнек (дөңгелек, төрт құлақ, шұғыла және т.б.)

түрлерімен танысады.

Ою-өрнекке сонымен қатар симметрия заңдылығы да сақталу керек. Ою-өрнек кию үшін алдымен қағаздағы үлгісі жасалынып алынады. Ою-өрнекке ерекше өң беретін оның түсі екенін де естен шығармау керек. Қазақ ою-өнерінде шеберлер мынадай түстерді қолданған: қызыл, көк, сары, жасыл, ақ және қара. Бұл түстер әртүрлі белгілерді берген:

- ✓ көк – аспанның түсі,
- ✓ ақ – тазалықтың белгісі,
- ✓ сары – данышпандықтың, адамгершіліктің және қайғының белгісі,
- ✓ жасыл – жастықтың, көктемнің белгісі.

Түстердің бір-біріне үйлесуін колорит дейді. Ою-өрнектегі бір элементтің қайталануын бір қалыптылық дейміз. Ою-өрнекті жасағанда симметрия заңымен қоса бір қалыптықты да сақтау қажеттігін де түсіндіремін.

«Киімдерге арналған оюлар» сурет салу оқу әрекетінде алдымен «Оюларды құрастыр» дидактикалық ойынында балалар дизайнерлер болады, содан кейін құрастырған оюларын қиып алған киім бейнесіне бастырып, ою-өрнектер туралы алған білімдерін бекіте түседі.

Қоршаған табиғат және ұлттық мәдениет бейнеленген қазақ халқының қолданбалы өнеріндегі ұлттық мақтанышымыздың қайнар бұлағы болған ою-өрнектер баланың жеке тұлғасын жан-жақты дамытуда бай білім көзі болып табылады. Қазақ оюларының беретін мәнін де балаларға түсіндіре отыру керек:

- ✓ түйенің ізіне ұқсас «түйетабан» оюы – жолың болсын,
- ✓ құстың тұмсығын еске түсіретін «құстұмсық» оюы, құстың қанатын еске түсіретін «құсқанаты» оюы – еркіндік пен бақытты,
- ✓ малдың мүйізін еске түсіретін «мүйіз» оюы – үйдегі тоқшылық пен молшылықты білдіреді.

Аналар мерекесі қарсаңында балалар аналарына арнап ою элементтері арқылы хат жазды. Бұндай ерекше сыйлыққа аналар қатты қуанып, таң қалды. Ал балалар аналарына бұл оюлардың мәнін, және оның не білдіретінін түсіндіріп берді.

Түрінде де, түсінде де, мәнінде де үлкен астар жатқан қазақтың әрбір ою-өрнегін балаға қызықты әрі ойын түрінде түсіндіру арқылы олардың:

- өз халқын мақтан тұтуға,

- қазақ өнерін, тарихын, мәдениетін тануға қызығушылығын оятуға,
- қазақ халқының өнері туралы қарапайым түсінік, ондағы әдемілікке,
- туған елге деген сүйіспеншілікке,
- тұрмыстық затқа эстетикалық талғаммен қарауға,
- тағы да білсем, үйренсем деген жағымды эмоция тудыруға,
- түстерді таңдай білуде талғампаздыққа тәрбилеуге,
- сұлулықты сезіне білуге баулуға,
- баланың шығармашылық ойлау мәдениетінің негізі ретінде оның сезімдік-эмоциялық саласы мен қиялын дамытуға болады.

Халықтың әсемдік талғамы мен танымына, эстетикалық көзқарасына сай қазақ халқының өмір-тіршілігінде айрықша орын алған ою-өрнек өнері ғасырдан-ғасырға, ұрпақтан-ұрпаққа жалғаса дамып келе жатқан өнер түрі. Ұлтық рухымыз асқақтатын осы өнер түрі жас ұрпақтың бойында мәңгі қалуға тиіс.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 13 мамырдағы №292 қаулысы)
2. Төленбаев С., Өмірбекова М. Қазақтың ою-өрнектері. – Алматы: Қазақстан: «Қағанат» ЛТД, 1993.
3. Омирбекова М.Ш. Традиционная культура казахов. – Алматы: ОАО «Алматыкітап», 2004.

**Салауатты өмір салты негізінде балалардың денсаулық сақтау
құзыреттілігін қалыптастыру**

З.Б. Аманбай, «Алданыш» б/ж» КМҚК

Қазіргі кездегі әлеуметтік-экономикалық жағдай, тіршілік деңгейінің құлдырауы және экологиялық қолайсыздық Қазақстан Республикасының бүкіл халқының, әсіресе, өскелең ұрпақтың денсаулығына кері әсерін тигізуде. Осы ретте, елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан – 2030» бағдарламасындағы ұзақ мерзімді басымдықтың бірі – «Мемлекетіміздегі азаматтарының денсаулығы, білімі мен әл ауқаты тармағында» және кезекті Жолдауында денешынықтыру мен спортты дамытуға айрықша көңіл бөлу қажеттілігі көрсетілген. Бүгінгі таңда өз тәуелсіздігін алған егеменді еліміз осы бағытта білім беретін мекемелерде жан-жақты, дамыған, денсаулығы мықты, салауатты өмір салтын мұрат тұтқан жеке тұлғаларды тәрбиелеу басты талап етіп қойылған, [1.3б.].

«Денсаулық – зор байлық, адам бақытының бастауы» дейді халқымыз. Ата- бабаларымыздың бұл дана ой-пікірі талай ғасырлар белесінен өтіп бізге жетіп отырған шындық. Ұлттың денсаулығы ұлан асыр байлық екені рас, тек оған ие болу үшін көп күштер жұмсауымыз қажет. Денсаулық адамға бірақ рет берілетін табиғат тартуы. Ол тұрақты, мәңгілікке берілмейді, үзбей өзгерісте болады. Оны сақтау үшін еңбек сіңіру, ауырмай тұрып іс-әрекет жасау керек. Оған нақты білім, ынта-ықылас, ерік-жігер қажет, әрі ұзақ денсаулықты сақтау қиын. Балалардың салауатты өмір сүруін отбасынан, балабақшадан бастап, одан кейін мектептерде жалғасын тапса.

Мектепке дейінгі кіші топтардан бастап сауықтыру іс-шаралары ұйымдастырылуы арқылы біз өзіміздің денешынықтыру сауықтыру және сауықтыру ем- шара жұмыстар жүйелі түрде дамытып келеміз. Ұйқыдан соң сауықтыру жаттығуларын, тыныс алу жаттығуларын өткіземіз. Жас ерекшелігіне байланысты денеге әсер ететін жаттығулар жасап отырамыз. Шынықтыру жаттығуларын өткізбес бұрын, олардың жас ерекшеліктері мен дене дамуы ескеріледі. Баланың ойын ойнау арқылы өзін-өзі тануына достарын бағалай білуге құрметтеуге, ренжітпеуге, есте сақтау қабілеттерінің дамуына, денсаулығын сақтау құзиреттілігін қлыптастыруға ат салысамыз.

Адамның бала кезінде ойнаған ойындары өмір бойы ұмытылмай сақталып қалуы және жасы ұлғайған сайын аңсауы ойын әсерінің күштілігінің белгісі. Ұлттық ойындар арқылы салауатты өмір салтына баулу мүмкіншілігі жоғары бағалауға болады және тәрбиелік әсерінің төмендегідей бағыттарын басшылыққа алып қарастырылды:

- қазақтың ұлттық ойындары – халық мәдениетінің бір тармағы ретінде;
- ұлттық ойындар негізінде баланың денесін шынықтыру және болашақ еңбек дағдыларына қажетті дене қозғалыстарына баулу;
- ұлттық қимыл-қозғалыс ойындары арқылы балалар жерін, елін сүйетін патриоттыққа тәрбиелеу;
- ұлттық ойындар салауатты өмір салтына қалыптастырады және көптеген оқу құралдары арқылы ізденуге болады, [2. 6-7б.].

Ойынның ұлттық деп атауының астарында түрлі мағына жатыр. Олай болатыны ұлт ойындары әртүрлі ерекшелігін даралап көрсететін ұлтқа тән қасиеттерді ашып айтып көрсете алатындығымен ерекшеленеді. Екіншіден, ұлттық ойындар, ұлттық әдет-ғұрыптарды, салт-сананы, дәстүрді өз ойына жақсы сіңірген, сол арқылы жас ұрпақ ана сүтімен ұлтқа тән қасиеттерді ойын барысында еркін меңгеріп бойына жастайынан дамытуға мүмкіншілік алады. Наурыз айында «Қыз қуу», «Ат жарыс», «Тоғыз құмалақ» сияқты ойындар, ересек топтарда денешынықтыру ойын-сауықтары жүргізіледі, [4.56-57б.]. Спорттық жарыстар мен түрлі ойын-сауықтар балалардың ой-санасының қалыптасуына, өзін еркін ұстап және жан-жақты жетілуіне әсер етеді. Дене тәрбиесіне байланысты балабақшада жылына төрт рет

Денсаулық күні өтеді. Соның бірі балабақшамызда өткен «Әкем, шешем және мен» тақырыбында жанұялық жарыс өтті. «Көңілді жарыстар», «Біз демалатын ауа», «Бәрімен бірдей жаса, бәрінен күшті жаса», «Біздер

спортшылырмыз», Биік ағаштар», «Тазалық еліне саяхат» атты спорттық шынықтыру шаралары өтті [3.8-9б.].

Денсаулықтың мықты болуы – адамның өзіне байланысты, бірақ біріншіден, табиғатынан да денсаулығы мықты адамдар кездеседі. Әдетте, денсаулықтың қадірін адам ауырғанда ғана білетіні өкінішті-ақ. Денсаулықты сақтаудың бірден-бір жолы – зиянды, жат қылықтардан бойын аулақ салып, салауатты өмір салтын ұстанып өмір сүру. Ауырып ем іздегенше, ауырмаудың жолын іздеу әлдеқайда тиімдірек. Егер әр адам ақылға салып, табиғаттың өзіне сыйлаған мүмкіндіктерін орынды пайдаланып, гигиеналық тәртіпті бұзбай жүрсе, денсаулығына зиян келтірмей, ұзақ өмір сүрген болар еді. Бала күннен қалыптасқан жеке бастың тазалығын сақтау әдеті болашақта да өз денсаулығына зор қамқорлықпен қарауға үйретеді.

Балалардың сымбатты тұлғасын қалыптастыру үшін денені тік ұстауға көмектесетін бұлшық еттерін үнемі шынықтыру қажет. Сондықтан, мектепке дейінгі денешынықтыру нұсқаушылары балаларға осы мәселелерді жете түсіндіру үшін, алдымен өздері жаттығуларды жүйелі түрде жасап, басқаларына үлгі көрсетуі қажет. Сонда балалардың санасы оянып, денешынықтыру оқу әрекеті қызықты өтеді. Бүгінгі күнде ата-аналар балалардың дене тәрбиесіне қатты алаңдауда. Олардың денсаулығына жүріс-тұрысына теріс қылықтарына көңіл бөлуде. Сондықтан блабақшадан тыс балалар денешынықтырумен айналысқаны дұрыс. Жүзу, баскетбол, футбол сияқты ойындар балаларды әрі қарай үлкен спортқа жетелейді. Спорттық мерекелер осыған көп септігін тигізеді.

Спорттық жарыстарда балалардың топтық бірлігі арта түседі. Мерекелік жарыстарда балалардың қандай спорт түрімен шұғылдануға мүмкіндігі бар екені көрінеді. Мерекелік жарыстардың мақсаты балаларды тәрбиелеу мен жаппай спортпен айналысуы болып табылады. Сонымен қатар салауатты өмір салты негізінде балалардың денсаулық сақтау құзіреттілігі арта түседі. Спортқа қызығушылығы оянған әр баланың салауатты өмір салтын сақтап жүруге жетелейтіні сөзсіз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Дене тәрбиесі. Әдістемелік нұсқау. Алматы «Мектеп» 2012.
2. Сапарбаев Б.С. Қазақтың ұлттық спорт ойындарының тарихы.
3. Сағындықов Е. «Қазақтың ұлттық ойындары» Алматы «Рауан» 1991.
4. Төтанаев Б. Қазақтың ұлттық ойындары. Алматы.

Жүйедегі заманауи педагогикалық технологиялар

Амирова Г.Т, КМҚК «Алтынай» б/ж

Қазіргі заман дәуірінде қарқынды өзгерістер қандай да бір жаңа салаларда үнемі жетілдіріледі. Біздің соңғы онжылдықтағы қазақстандық педагогикалық жүйеміз де көп өзгерді. Бүгінгі күні білім беру технологияларының кең ауқымды арсеналын зерттемей, педагогикалық сауатты маман болуға болмайды.

Мектепке дейінгі білім берудегі заманауи педагогикалық технологиялар мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік стандарттарын іске асыруға бағытталған.

Көп жылдар бойы өтетін барлық білім беру жүйесін қайта ұйымдастыру процесі мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды ұйымдастыруға жоғары талаптар қояды, осы үдеріске жаңа, неғұрлым тиімді психологиялық-педагогикалық тәсілдерді іздестіруді жеделдетеді.

Қоғамның қазіргі даму кезеңіндегі инновациялық үдерістер баланың әлеуетті қабілетін ашудың бастапқы сатысы ретінде мектепке дейінгі білім беру жүйесін бірінші кезекте қозғайды. Мектепке дейінгі білім беруді дамыту, жаңа сапалы деңгейге көшу инновациялық технологияларды әзірлемей жүзеге асырылмайды.

Инновациялар педагогикалық тәжірибеде қолданылатын, баланың тұлғасына, оның қабілеттерін дамытуға бағытталған жаңа әдістерді, формаларды, құралдарды, технологияларды анықтайды.

Қазіргі уақытта МДҰ-ның педагогикалық ұжымдары инновациялық технологияларды жұмысқа қарқынды енгізуде. Сондықтан мектепке дейінгі ұйым педагогтарының негізгі міндеті – тұлғаны дамытудың қойылған мақсаттарына оңтайлы сәйкес келетін әдістер мен формаларды, инновациялық педагогикалық технологияларды таңдау.

Мектепке дейінгі білім берудің жоғары сапасын қамтамасыз ету білім беру жүйесіндегі өзекті міндеттердің бірі, оны шешуде, әдетте, екі мәселе: оқу мазмұнын өзгерту және оқу қызметін ұйымдастыру.

Әрбір мектепке дейінгі білім беру ұйымы осы бағыттағы өз жолдары мен тетіктерін іздейді. Мектепке дейінгі білім берудің сапасын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін осы бағыттардың бірі тәрбиешілердің инновациялық қызметі болып табылады.

Білім беру процесі мен оның инновациялары өзара іс-әрекет алмасудың, яғни өзара іс-қимылдың өзіндік өрісін құрайды. Бұл ретте оның әрбір қатысушыларының қызметі осы өзара әрекеттестіктен туындайтын мазмұнды тікелей жаңғыртады. Өзара байланыс пен өзара шарттасу қатынастарымен сипатталатын тұтастық қалыптасады.

Осы мәселе бойынша теориялық және әдістемелік әдебиеттерді талдау бізге негізгі ұғымдарды анықтауға мүмкіндік берді: инновациялық білім беру қызметі, тәрбиешінің инновациялық қызметі.

МДҰ-да инновациялық қызметті қамтамасыз ету үшін бірнеше бағыттарды бөлу қажет:

- мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жаңарту: заманауи білім беру бағдарламаларын, қосымша білім берудің парциалды бағдарламаларын енгізу;

- әдістемелік жұмысты жаңарту: әдістемелік мазмұнды іріктеу, өнімді формаларды пайдалану, шығармашылық педагогикалық еңбекті ынталандыру;
- білім беру сапасын басқаруды жаңғырту: жағдайлар топтарын іске асыру (Нормативтік-құқықтық, перспективалы-бағдарлы, іс - әрекет-ынталандырушы).

Инновациялық өзгерістер жүйелі сипатқа ие. Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің жаңа типтері, түрлері мен бейіндері ғана емес, сонымен қатар баланың тұлғасына бағытталған тәрбие - білім беру процесінің вариативтілігін, сондай-ақ оның отбасының сұраныстарын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін жаңа білім беру бағдарламалары да құрылады.

Тәрбиешілердің инновациялық қызметінің жалпы мақсаты - білім беру мекемесінің педагогикалық жүйесінің білім берудің жоғары сапалы нәтижелеріне қол жеткізу қабілетін жақсарту.

Біздің ойымызша, инновациялық білім беру қызметі-бұл білім беру үдерісін дамытатын қызмет.

Инновациялық қызмет деп біз кәсіби - басқару, педагогикалық қызметтің бір бөлігі деп түсінеміз:

- даму режимінде білім беру ұйымының жұмысын қамтамасыз ету;
- мектепке дейінгі жастағы баланың тұлғалық дамуын, оның өзін-өзі дамуын қамтамасыз ететін инновациялық қызметтің мазмұнын іріктеу;
- педагогтарды инновациялық фактілер мен құбылыстар туралы ақпаратпен қамтамасыз ету, сараптаманы ұйымдастыру;
- педагогтарды баланың тұлғалық дамуына тиімді ықпал етуді қамтамасыз ететін кәсіби-педагогикалық іс-әрекет тәсілдерімен жабдықтау.
- Мектепке дейінгі білім беру ұйымы ұжымының инновациялық қызметінің шарттары::
 - білім беру қызметінің сапасы мен деңгейін арттыру;
 - білім беру қызметтері нарығында педагогтардың бәсекеге қабілеттілік деңгейін арттыру;
 - білім беру процесін әдістемелік және ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету;
 - білім беру процесін дидактикалық қамтамасыз ету.

Инновациялық қызмет оқыту мен тәрбиелеудің сапасы мен тиімділігіне, мектепке дейінгі ұйым жұмысының соңғы нәтижелеріне елеулі әсер етеді, сондықтан оны басқарудың маңызды факторы ретінде қарау заңды. Инновациялық қызметтің ұйымдасқан нысандарының екі тобын бөліп алған жөн: ұжымдық және жеке. Біріншісі-семинарлар мен практикумдар, ғылыми-практикалық конференциялар, әдістемелік бірлестіктер, педагогтардың шығармашылық топтары, мектепке дейінгі білім беру мекемесінің әдістемелік кабинеттері. Екінші орынға-тағылымдама, жеке кеңестер, тәлімгерлік, жеке шығармашылық тақырып бойынша жұмыс, жеке өзін-өзі білім алу.

Тұтас және мақсатты үдеріс ретінде мектепке дейінгі білім беру ұйымы тәрбиешілерінің инновациялық қызметін модель түрінде ұсынуға болады. Модельдің тұтастығы төрт компонентпен (мақсатты, мазмұнды-мағыналы, іс-

әрекет, бағалау-нәтижелі) қамтамасыз етіледі. Мақсатты компонент МДҰ тәрбиешілерінің инновациялық қызметін дамыту процесін жобалау үшін ақпараттық негізді құрайды және ықтимал нәтижелерді болжау үшін негіз болады. Мазмұндық-мағыналық компонент инновациялық қызмет аспектісінде өз бетімен білім алу және тәрбиешілердің құзыреттілігін арттыру үдерісі мазмұнының салыстырмалы дербес бөлігін көрсетеді. Бағалау-нәтижелі компонент тәрбиешілерде инновациялық білім мен іскерлікті, инновациялық тәжірибені, инновациялық ойлауды, инновациялық қызметке қосу уәждемесін қалыптастыру нәтижелерін, сондай-ақ тәрбиешілердің инновациялық іс-әрекетке және жеке қасиеттерге (бастамашылық, рефлексия, коммуникабельділік) қабілеттерінің даму нәтижелерін сипаттайды.

Зерттеу деректері бойынша, тәрбиешінің инновация саласындағы қызметі туралы айтуға болатын көрсеткіштер болуы мүмкін:

- басқа әлеуметтік құрылымдармен және жүйелермен өзара қарым-қатынаста МДҰ қаралатын сапа. Осылайша, жүйені, сондай-ақ оның білім беру және педагогикалық компоненттерін инновациялық өзгерту қажеттілігі туындайды.

- білім берудің түрлері мен түрлерінің ғана емес, сонымен қатар білім беру және педагогикалық жүйелердің алуан түрлілігі. Жүйені ұйымдастыру принциптері ретінде ресімделген алуан түрлілік пен вариативтілік инновациялық қызметте олардың дамуының кепілі болып табылады.

- инновациялық қызметті ұйымдастыру шарттарының қалыптасу дәрежесі, оны тиісті инновациялық инфрақұрылымды қамтитын инновациялық атмосфера ретінде анықтайды,

- инновациялық қызметке, ғылыми қызметке ішкі дайындығының болуы-
- әдістемелік және ғылыми-консультациялық қамтамасыз ету,
- инновациялық кеңістіктің ұтқырлығы және т.б.

Инновация ерекше түрде ұйымдастырылған іс-әрекет ретінде болғандықтан, ол МДҰ тәрбиешісі тұлғасының мінез-құлқының белгілі бір жиынтығын талап етеді.:

- өзгеріс қажеттілігі, дәстүр билігінен кете білу;
- шығармашылық ойлауға дайын белсенді тұлға қажеттілігі;
- идеялар табу және оларды іске асыру мүмкіндіктерін пайдалану қабілеті;
- жаңашылдықтарды іріктеуге және ұйымдастыруға жүйелік, болжамдық көзқарас;

- белгісіздік жағдайында жылдам бағдарлау және тәуекелдің рұқсат етілген деңгейін анықтау қабілеті;

- тұрақты туындайтын кедергілер мен қиындықтарды еңсеруге дайындық;
- рефлексия, өздігінен талдау қабілеті дамыған.

Жоғарыда айтылғандардың барлығын негізге ала отырып, тәрбиешілердің инновациялық қызметі деп білім беру сапасын арттыру мақсатында жаңалықтарды енгізуге және оларды мектепке дейінгі білім беру мекемесінде тиімді пайдалануға бағытталған кейбір бірлескен қызметті түсінеміз.

Осылайша, МДҰ-дағы тәрбиешінің іс-әрекетінің мақсаты мен мазмұнын, нысандары мен әдістерін жетілдіру педагогтің сана-сезімінің және сана-сезімінің дамуына ықпал етеді, одан әрі өзін-өзі білім алу қажеттілігін қалыптастырады және ғылыми ізденістің сипатына ие болады. Осының арқасында Педагогикалық қызметті ұйымдастырудағы инновациялық тәсілде барлық күш-жігер оңтайлы педагогикалық шешімдерді іздеуге және таңдауға бағытталған.

Сондықтан жаңа енгізілімдер тек МДҰ үшін ғана емес, жалпы білім беру жүйесі үшін де үлкен теориялық және практикалық мәнге ие болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым саласын дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 1 наурыздағы № 205 Жарлығымен бекітілген, Герасимов Г.И.,

2. Л. В. Илюхина білім берудегі инновациялар: мәні және әлеуметтік механизмдері.- Ростов н/д: Нмд "Логос", 1999. — 136 б.

3. Лазарев В. С. мектептегі инновацияны басқару./В. С. Лазарев.—

Еңбекке баулу – балаларды мектепке дайындау құралы

Аубакирова М.С., «Алданыш» бөбекжайы КМҚК

Адамның жақсы өмір сүруіне үш негіз сапа бола алады, олар барлығынан басым болатын – адал еңбек, мінсіз ақыл, таза жүрек.

Шәкәрім Құдайбердіұлы

Еңбек қуанышы – еңбек адам іс-әрекетінің басты түрі ретінде адамзат сезімінің ең жоғары нысаны болып табылады. Осы сезімді балалар бойында дер кезінде тәрбиелеу балалармен жұмыс істейтін педагогтер мен ата-аналардың міндеті болып табылады. Егер мектепке дейінгі жаста бала бойына еңбексүйгіштікті тәрбиелемесе, кейінгі жылдары бұл жұмыс елеулі қиын болады. Еңбек іс-әрекеті баланың жалпы дамуын, қызығушылық өрісін кеңейтіп, қарапайым ынтымақтастық қасиеттерін туғызады, еңбекқорлық, тапсырған іске жауапкершілікпен қарау, парыз сезімі, өзіне-өзі сенімділік, лидерлік қасиет, мақсатқа жетуге ерік-жігер тәрізді қасиеттерді қалыптастырады [1,22-б.].

Еңбек процесі кезінде баланың ойлау әрекетіне тікелей әсер ететін саусақтарының ұсақ моторикасы, сөйлеу қозғалысы аппараты жетіледі. Дұрыс ұйымдастырылған еңбек сабақтарының педагогикалық ықпалы көп. Ересектердің шебер басшылығы арқасында бала еңбектің не екендігін түсініп, еңбек машықтарын алады, қандайда бір жұмысты өз бетімен орындай алу тәжірибесін жинақтайды.

Еңбек тәрбиесі мектепке оқуға дайындаудың қажетті шарты болып табылады. Жастайынан еңбекке баулынған бала мектепте өздігімен, ұйымдасқанымен, жинақтылығымен, өз-өзіне қызмет ете білуімен ерекшеленеді. Баланы әлі келетін еңбекке тарту, ересектердің жұмысымен таныстыру жеке тұлға етіп қалыптастыруға, ізгілік және ерік-жігер қасиеттерін дамытуға көмектеседі. Балалардың мүмкіндіктерінің артуына байланысты еңбек әрекеті көлемі, мазмұны және орындау тәсілі күрделене түседі. Мектепке барғанда бала білу керек: құрастыру, қол еңбегі, шаруашылық-тұрмыстық еңбек, өз-өзіне қызмет көрсету, табиғат бұрышындағы жұмыс еңбек түрлерін.

«Бала оқытуын жақсы білейін деген адам әуелі балаларға үйрететін нәрселерін өзі жақсы білуі керек, екінші баланың табиғатын біліп, көңіл сарайын танитын адам болуы керек. Оны білуге баланың туғаннан бастап өсіп жеткенше тәнімен қатар ой-санасы қалай кіретін жолын білерге керек. Баланың ісіне түсіне қарап, ішкі халінен хабар аларлық болуы керек» - деп түйіндейді ғұлама ақын А.Байтұрсынов [1,5-б.]. Ғұламаларымыздың осындай педагогикалық, психологиялық пікірлері ешқашанда ескірмейтін, бүгін де ертең де тәрбие ісінде басшылыққа ұстанатын тағылым. Өз ұрпағының өнегелі, өнерлі еңбек сүйгіш абзал да айбатты ер бала мен қылығы қызықты, сымбатты да сыпайы, ізетті қыз баланы тәрбиелеуге үлкен көңіл бөлген.

Балабақша қызметкерлеріне сеніп тапсырған бүлдіршін бойына, еңбектің дәнін табалдырықты аттап кіргеннен бастап, үйіне оралғанға дейін еңбек іс-әрекеттерін бала бойына сіңіру басты мақсатымыз. Таңертең табиғат бұрышындағы еңбекті орындаған бала күні бойына өзінің өсімдіктерге, табиғат бұрышындағы жануарларға берген қол ұшын, көмегін жанындағы достарына айтып, көңілі-күйі көтеріледі, табиғатты аялауға, тіршілік атты әлемге өз пайдасын тигізгеніне қуанады.

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекетіне дайындық барысында кезекшілік міндетін атқарған балалар педагогтің оң қолы болып, сенімін атқаруға тырысып, өз қолдарынан келгенін әрекет етеді де алдағы оқу іс-әрекетіне деген қызығушылығы артырады. Ұйымдастырылған оқу іс-әрекетіне қажетті материалдар мен құралдарды таратуға, сабақтан кейін орнына қоюға, жапсыруда, сурет салуда қолданған қылқалам, шүберекті жууға, жұмыстан кейін үстел үстін сүртуге үйрету.

Балаларды апта сайын топ бөлмесін жинауға қатыстырып (жиһаздың, ойыншықтардың шаңын сүрттіріп, өсімдіктердің жапырақтарын жуу) және балабақша ауласын (жолды сыпыру, құмға су құю, қыста жолды қардан тазалау) ретке келтіріп, еңбек түрлерін орындатып еңбексүйгіштікке үйретеміз. Асханада кезекшілік міндетін орындаған бала түскі асмәзірін айтып, өз достарына асының дәмді болуын, тәбеттерінің ашылуын, досына деген ақ-пейіл сезімдерін ортаға бөліседі.

Тәрбиеші көмекшісіне үстел үстін жинауға көмектесе отырып, бала үлкен кісінің еңбегіне деген қызығушылығы артып, үлкендерге деген құрметі оянады. Өзінің сыртқы түрін қадағалау қажеттілігін дамып (өздігінен киіну

және шешіну, киімді шкафқа дұрыс және ұқыпты жинау, аяқ киімді орнына қою, су киімдерді уақытында кептіру). Балалардың бос уақытында ойыннан кейін ойыншықтарын күтіп, орнына қойып, тәрбиешісінің айтқандарын істеп тәртіп сақтауға тырысады да балалар мұның бәрін саналы түрде істейді. Өзінің ісін бітірсе, өзгеге келіп көмек көрсетуге дайын тұрады. Бұлар ол кезде еңбек деген сөздің мәнін жақсы түсінеді.

Сондықтан өздерінің іс-әрекеттерін «еңбек еттік» - деп жариялайды. Балалар ер жетіп, өскен сайын ұқыптылыққа, тазалыққа, еңбек сүйгіштікке бой алдырады. Жыл мезгіліне сай еңбек түрлері де өзгешеленеді.

Бау-бақшада өнім жинауға, топырақты қопсытып, тыңайтуға, өсімдікті басқа ыдысқа көшіріп отырғызуға, жәшіктерге қысқы-көктемгі көшеттерді отырғызуға (жасыл пияз, түбірлі көкөністер, жануарларға жасыл шөп), көшет өсіруге көмектесуге қатыстырады. Жұмыс процесінде өсімдіктердің өсуі мен дамуын бақылауға, өсімдіктерді, жануарларды дұрыс күтіп-бағу мен олардың жай-күйі арасындағы байланысты белгілеуге үйреніп болашаққа деген сенімдерін молайтылады.

Қол еңбегімен айналысу ынтасын тәрбиелеу барысында, балалар табиғат материалымен, қағазбен және қатырма қағазбен жұмыста құрастыру мен қол еңбегі бойынша ұйымдастырылған оқу іс-әрекетіндегі меңгерген дағдылар мен біліктерді қолдануға үйретіледі [3, 3-б.].

Балабақшамыздың жылдық жоспарына байланысты «Күз жомарт», «Күз сыйы», «Отан-Отбасынан басталады», «Қыс келбеті», «Жаңа жылдық ерекше шырша», «Сүйікті қалам - Қарағанды!», «Анашым-ақылшым!», «Бір саған арнаймын...», «Құстар біздің достар», «Ешкім де ұмытылмайды, ештеңе де ұмыт қалмайды», «Ұланымын елімнің!» атты тақырыпта әртүрлі мерекелер көзделіп, ата-анамен біріге жасалатын байқаулар мен көрме жұмыстары ұйымдастырамыз. Ондай мерекелік жұмыстарымыздың мақсаты ата-аналардың шығармашылығын оятып, өздерінің қолдарынан келетін өнерді баласымен біріге жасап атадан балаға берілетін мұра ретінде түсініп, өз білгендерін өзгелермен бөлісу, отбасымен балабақша ортасындағы ынтымақтастықты нығайту мен отбасындағы бала мен ата-ана ортасындағы ыстық ықылас пен бірлікті бекіту көзделеді.

Бүлдіршіндеріміздің бойына осындай еңбек түрлерін сіңдіріп, алдындағы жарқын болашағына пайдалы дәнімізді сеуіп жатсақ, егеменді еліміздің өркендеуіне қосқан үлесіміз деп сенеміз.

Ұрпақтың қамын ойлау-бүкіл қауымға ортақ парыз. Бала өсіру, оны өнер-білімге, адамгершілікке тәрбиелеу, шығармашылығын дамытып, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын, тазалық пен тәртіп әдетін, жан-жақты қалыптасуы оның нәрестелік жағынан жүйелі түрде берілетін тәрбиесіне, тәрбиелей отырып меңгерілетін білім-білік дағдыларын ұштастыру әрбір педагогтің парызы деп есептеймін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Еңбек». Әдістемелік құрал. Астана – Қарағанды. 2003ж.

2. «Отбасында баланы мектепке дайындау». Шартарап Алматы 2000ж.
3. ҚР Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Астана-2012ж.

Методы применения на занятиях русского языка в дошкольных организациях

Ахметова Г.Б., КГКП я/с «Гауһар»

Чтобы добиться максимальной эффективности на занятиях русского языка в детском саду, необходимо использовать различные методы работы. Поэтому, для педагога очень важно использовать методы и средства, которые помогают сделать классическое занятие более интересным и увлекательным в современных условиях дошкольного образования.

Материал для занятия должен подбираться с учетом логической последовательности и его усложнения. На всех этапах занятия должна активизироваться речевая и умственная деятельность детей. Постепенная смена деятельности позволит избежать переутомления детей. На занятиях должна прослеживаться четкая структура построения, соответствия теме и задачи занятия, логичность и последовательность. Реализация цели занятия должны способствовать применению различных групп методов: наглядного, словесного, практического, которые отображают одну тематику и взаимосвязаны. Данный комплекс методов позволит повысить освоение материала детьми. Использование разнообразного приема: образец речи учителя, вопросы, речевые пояснения к действиям, приемы мнемотехники, тоже способствует освоению материала. Для получения более высоких результатов деятельности детей можно применить разнообразные материалы: наглядные пособия, дидактические игры и т.д.

Детей дошкольного возраста пытаемся обучать по-новому, ставя во главе обучения игру. Следуя новым образовательным требованиям необходимо вносить свои новые идеи. Очень важно создавать комфортные условия для детей. Начинать занятия с динамических упражнений (Улыбнулись друг другу, рассердились, удивились) – позволит снять напряжение у детей. И ребенок, после таких упражнений готов к восприятию информации.

В системе современного дошкольного образования игре отводится ключевое место. Задача: разбудить в ребенке такие качества, как активность, любознательность, общительность, эмоциональность, отзывчивость.

Одна из любимых игр детей – это пальчиковый театр. Можно театральных кукол сделать без лица, т.е. персонажи не имеют эмоции, чтобы настроение задумывали дети сами. Таким образом развивается эмоциональное воображение. Такая работа учит детей распознавать свои эмоции и эмоции сверстников, чтобы было легче общаться с другими. Воображение, мышление, речь – все это в детях развивается комплексно. Необходимо создавать

инструменты, которыми можно учить детей. Нужно дать детям возможность стать самостоятельным. Развивая детскую инициативность, дать возможность детям учиться рассуждать, планировать и оценивать свои действия. Используемые методы должны позволять каждому ребенку индивидуально развивать свои особенности и проявлять стремление к получению новых знаний. Какие цели и задачи не ставил бы перед собой педагог, главным критерием успешности деятельности является заинтересованный рассказ воспитанника о том, что нового он узнал на занятии.

Список литературы:

1. К.Ю. Белая. Инновационная деятельность в ДОУ. Методическое пособие.
2. Н.В. Микляева. Инновации в детском саду. Пособие для воспитателей.
3. Инновационный процесс в образовании: теория и практика. Сборник научных статей. Москва - 2003

Көптілділік - заман талабы және көптілділік жағдайында тілдерді оқыту

Ахметова Д. М., «Балақай» б/ж КМҚК

Қазіргі инновациялық үдеріс ғылым салаларының тоғысуы мен бірігуіне ғана емес, сонымен қатар тың ғылыми салалардың қалыптасуы мен дамуына да әсер етті. Лингвистика ғылымы соңғы жылдары көптеген жаңа бағыттарды қамтып, ғылыми-теориялық және практикалық жағынан кең өріс алып, дамып келеді. Мұндай бағыттар қазіргі өмір талабы мен уақыт сұранысына сәйкес пайда болып отырғаны белгілі. Бұған дейін біз бір тілге көңіл аударып келсек, қазір заман талабына сай жаңа салаға, жаңа бағытқа - когнитивтік лингвистикаға айрықша көңіл аударып келеміз. Бұл сала қазақ, орыс, ағылшын тілдерін жарыстыра отырып, бір-бірімен салыстыра, жалғастыра отырып үйрету принципіне негізделген. [1]

Көптілділік біздің қоғам үшін Елбасының «үш тұғырлы тіл» тұжырымдамасынан бастау алғаны мәлім. Бұғанға дейін тілдерді қатар дамытуда Қазақстан тәжірибиесінің аз екендігі де ескерілген болуы керек, аталған бағытта нақты іс-шаралар қоғамда өз нәтижесін берерліктей жүзеге асырыла қоймады. Кеңестік кезеңге дейінгі бай дәстүрі, мол лексикалық қоры бар қазақ тілінің кейінгі кезеңдерде әдебиет тілі ғана болып, ғылым мен экономика тіліне айнала алмауы да, қостілділікте (билингвизмде) орыс тілінің басымдылығы ғана емес, үстемдігіне әкелді.

Билингвизм (қостілділік) және полилингвизм (көптілділік) – қазіргі таңда ғалымдар тарапынан қызығушылық тудырып отырған өзекті мәселелердің бірі. Бүгінгі күні қостілділік өзара қарым-қатынас жасаудың негізгі факторына айналып отыр. Ғылыми әдебиеттерге сүйенсек, билингвизм – жеке адамның

екі тілде ұдайы қарым-қатынас жасауы, яғни сөйлеу, жазу тәжірибесі дегенді білдіреді. [2]

Социолінгвистикалық тұрғыдан қазақтың үлкен ғалымы Б.Хасанұлы қостілділік мәселесіне көп назар аударып жүр. Б.Хасанұлы мына мәселеге ерекше көзқарас білдірді: «Ана тілінің дамуы жанұядан бастау алады. Алайда кейбір қазақ жанұясында ана тілінің қолданылуы көңіл көншітпейді. Мемлекеттік қамқорлыққа алынған орыс тілінің арқасында көптеген өз тілін білмейтін қала қазағы бақуатты, ана тілін білмегендіктен, ұлттық мәдениеттен мақрұм, сондықтан да ондайлар ұлттық патриотизмнен ада болады. Оның жанұясында балалары мен немерелері басы біріккенде ана тілінде сөйлесе алмаса, оларда отансүйгіштік те болмауы, керек десеңіз, көзқамандық орын алуы мүмкін. Сондықтан да Қазақстанның облыстары мен қала, аудандарында «Мемлекеттік тілдің тұрмыста, үй жағдайында қолданылуы» айрықша зертте жобасы нысанына айналуы керек. Нәтижесінде бесік жыры, ауыз әдебиеті, қазақ халқының бай мәдениетінен, тарихы мен салт-дәстүрінен мағлұмат беретін эпикалық туындылар жалғасын тауып, қазақ төрінен орын алары хақ».

Көптілділік ауызекі сөйлеу тілінің даму кезеңінде қалыптасады. Себебі бала отбасында бір тілде сөйлесе, балабақшада немесе аулада бірнеше тілдерді игеруі мүмкін. Мәселен, қазір өзге ұлт өкілдерінің қазақ тілді балабақшаларға өз балаларын беру жағдайы көп кездеседі. Көп балабақшаларда қазақ, орыс және ағылшын тілі сабақтары жүргізіледі. Сонда бала мектепке дейінгі жасында-ақ бірнеше тілді қатар үйрене бастайды. [3]

Көптілділіктің қалыптасуына интернационалдық некенің де әсері бар. Мұндай әлеуметтік жағдай баланың екі тілді (орыс тілі және қазақ тілі, қазақ тілі және татар тілі, т.б.) қатар үйренуіне әкеледі. Сонымен, мектеп жасына дейінгі балада табиғи билингвизм, кей жағдайларда көптілділік қалыптаса бастайды. Ғалым В.П.Беляевтың пікіріне сүйенсек: «...табиғи билингвизм сәйкесті тілдік ортада (теледидар мен радио) туындайды. Бұл тұста тілдік жүйенің ерекшелігін тану әрекеті жүрмеуі де мүмкін».

Отбасында компьютердің болуы мен интернет желісінің үнемі пайдаланылуы жайы да бірнеше тілді игеруге және қолдануға жағдай жасайды. Бірақ тілдерді игеру әр адамда әр түрлі жүреді.

Табиғи көптілділіктің ерте қалыптасуы балалық шағындағы сөйлеуді бастау кезеңімен тығыз байланысты. Бұл кезеңде ата-ананың әсері жоғары болып келеді. Қостілді немесе интернационалды отбасының ата-аналарын мына сұрақтар толғандырады: екі тілді де балаға игерту, баланы көптілді азамат ретінде тәрбиелеу, оқытуда олар «бір адам – бір тіл» деген қағиданы қолданады. [4]

Көптілділікте бала тілдік қатынас жағдайына қарай нақты бір тілді қолдану мүмкіндігіне ие болады. Көптілді бала үшін туыс емес бір тілден екінші тілге көшу қиындық тудырмайды.

Егер де мектеп жасына дейінгі баланың ата-анасы түрлі әлеуметтік жағдайларға байланысты көптілділікті дамытуға көңіл бөлмесе, баланың қолданысындағы бір тіл қарым-қатынас жасаудан біртіндеп шыға бастайды

(тілдік аттриция), дамуын тоқтатады (фоссилизация), қолданыстан ығыстырылады (тілдің ауысуы), ұмытылады, қолданысын тоқтатады (тілдің өлуі).

Еліміздің қазіргі заман талабына сай ҚР «Білім туралы» заңының 5-бабында «Барлық оқу орындары мемлекеттік жалпы міндетті стандартқа сәйкес мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілін білу мен дамытуды, орыс тілі және бір шетел тілін оқып үйренуді қамтамасыз етуге тиіс» деп көрсетілген. [5]

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Королевство трех языков. В пяти книгах. ТОО «Шикула и К». Шымкент, 2011.
2. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту» білім стандарты - Астана, 2012.
3. Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы - Астана, 2011.
4. Гез Н. И. Методика обучения иностранным языкам в начальной школе. М.: 1982.
5. Коростелев В. С. Обучение иноязычному общению на начальном этапе. Иностранные языки в школе. – 1992, №1.

Инклюзивті білім беру принциптерін жүзеге асыру-заман талабы

Аязбаева А.М., КМҚК «Бәйтерек» бөбекжайы

Қазіргі таңда барлық әлемдегі білім беру жүйесінде назар аудартып отырған мәселе әр баланың жеке ерекшелігі мен сұранысын ескере отырып толыққанды, теңдікте ықпалдастырып білім беру. Бұл мәселе Еуропа елдерінде ХХ ғасырдың 70-ші жылдары белең ала зерттеліп, тұжырымдамалар жасалып, білім жүйесіне енгізіліп келді. Қазіргі таңда осы елдердің тәжірибесінен сабақ алып, өз білім жүйеміздің ерекшелігі мен ментолиттеттік ерекшелік, эконимкалық және әлеуметтік дамуды ескере отырып енгізуді қолға алдық. Елбасымыз 2002 жылдың 11-шы қарашасында «Мүмкіндігі шектеулі балалардың құқықтары мен олардың әлеуметтік қамсыздандыру туралы» заңы қабылданып, «ҚР инклюзивті білім беруді дамыту тұжырымдамалық тәсілдері» (Астана, 2015ж.) анықталып жүзеге асырудың жылдық міндеттері көрсетілді, енгізу және жүзеге асырудың бағдарламалар жарық көруде[1].

Барлық балалар нәсіліне, ақ-қаралығына, жынысына, тіліне, дініне, саяси және басқа да түсінігіне, туған жері мен жағдайына қарамастан – ерекше қамқорлықпен қорғалуға, сондай-ақ жақсы тамақ ішуге, баспана және медициналық қызметпен қамтамасыз етілуге, тәрбиеленуге, рухани және физикалық жағынан дамуға, денсаулығы әлсіз болса, емделуге, сырттан

шектеу болса, ерекше қамқорлыққа, туысқандары мен ата-анасы жәрдемдесе алмаса, онда үкіметтің қарамағында қамқорлықта болуға құқылы...» деп шетелдік «Бала құқығы» (1959) декларациясында аталып көрсетілгендей әлемдік тәжірибе білім беру ұлттық немесе ғалымдық саясаттың жеке саласы болып есептелмей, ол адамның құқығын сыйлауға, жақсы тұрмыс пен тиімді басқаруға, қазіргі қоғамның әлеуметтік, экономикалық, саяси экологиялық тұрақтылық даму процесстерінің негізгі шарты екендігін түсіндіруге жол ашады[2].

Инклюзивті білім беру баршаның сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған білім беру жүйесін тарату процесінің бірі болып табылады. Қазақстандағы инклюзивті білім берудің бағдарламалары мен даму жолдары халықаралық құжаттарға сәйкес әзірленген және әлемдік үрдістерді, білім беру саласындағы әлемдік практиканың жетістіктерін жеке қазақстандық білім беру жүйесін дамытудың басым міндеттерін ескеріп әзірленген. Еліміздегі мүмкіндігі шектеулі балалардың білім берудің жалпы жүйесіне ендіру үрдісінің, нақты әлеуметтік – мәдени жағдайлар мен басшылықтың саяси еркін есепке алып, бірте-бірте жүзеге асып келеді.

Біздің қоғамда да инклюзивті білім беру жүйесіне қарсылық танытып, түсініспеушілікпен қарағандар да бар. Жалпы білім беретін мектептің көпшілік мұғалімдері интеграцияны теріске шығармайды, бірақ оны сынып өміріне енгізудің бірқатар қиындықтары болғанын жасырмайды. Себебі арнайы білімі жоқ мамандарға аталған бағыт бойынша жұмыс жүргізудің кедергілері көп болды. Келе келе ол оқылықтардың орны толықтырылуда. Педагогтерді инклюзивті білім бойынша арнайы курстардан өткізіп, педагог дефектолог, логопед, психолог т.б. арнайы мамандар бірлесіп сабақ өткізуде.

Заманауи тәрбиеші инклюзивті топпен тиімді жұмыс істеу үшін қосымша күзіреттіліктер қажет:

- ✓ Балаға байқау жүргізуді, оның дамуының жеке жоспарын түзете білу;
- ✓ Балалармен әріптестік дағдыларын меңгеру: ұйымдастыруға көмек көрсете отырып, олардың белсенділігін арттыруға жағдай жасай отырып ойындық өзара әрекетін дамытуға белгісіз бола отырып балаларға көмектесу;
- ✓ Мүмкіндігі шектеулі балалардың ерекшеліктерін ескере отырып, сонымен қатар балалардың бірлескен ойын әрекетіне жағдай жасайтын әртүрлі «мазмұнды» пәндік орта құра білу;
- ✓ Бірлескен қызмет түрлерін ұйымдастыру арқылы топтық ортақтық құру;
- ✓ Ата-аналармен ортақ қызметтестік құру[3].

Инклюзивті білімі бар тәрбиеші - білім берудегі сапалы өзгертулердің үрдістері мен қорытындылары туралы білім береді, білім берудегі инклюзивті үрдісінің тиімділігі туралы жалпы түсінікке ықпал етеді, болашақ ұрпақтың толерантты қарым-қатынас орнатуды және қоршаған ортаның дамуын сақтауды, оның құрдастармен, ересектермен қарым-қатынасына дайындауға, әлеуметтік бірдей тәртіп ынтасын қалыптастырушы болады.

Балабақшаларда мүмкіндігі шектеулі, психикалық ерекшелігі бар, гиперактивті балалар жалпы топтарға қабылданып тәрбиеленуде.

Денсаулығына байланысты мүмкіндігі шектеулі балалардың барлық осы ерекшеліктері бірлескен оқу мен тәрбиелеу төнірегінде шиеленіседі және педагогтардың ерекше назары мен жағдайын талап етеді. Сондықтан да тәрбиешілер инклюзивті білім берудің әлеуметтік –психологиялық аспектісіне ерекше назар аударады, себебіәдеттегі емес баланың білім беру интеграциясы әлеуметтік ретінде де, топтың психикалық портреті ретінде де өзгеріске ұшырайды. Бұл оқыту барысында әртүрлі даулы, ескіреген тәуекелді, психикалық зақымданған жағдайларды туғызу ықпал етуі мүмкін, мұндай жағдайда тәрбиеші алдын ала білуі, дұрыс шешім жасай білу қажет. Балабақшадағы мұндай балалармен жұмыс жүргізудің басты ұстанымы:

- ✓ Толық дамып келе жатқан балалармен тең құқылы болуы;
- ✓ Өзінің ынтасын сезіне білу, тұлға ретінде өзін бағлау және қабылдау;
- ✓ Қарапайым өмірде ересектермен қарым-қатынас жасай білуге, қатарластарымен ойында және басқада бірлескен әрекетте қабілеттілік нәтижесі болуы;
- ✓ Бір-бірімен қарым-қатынас жасау және табысқа жету;
- ✓ Көмекке келе білу;
- ✓ Басқа адамдарды көре білу, басқа адамның қайғысына ортақтаса білу;
- ✓ Меңгерген дағдысын өз өмірінде қолдана білу т.б. ие.

«Бәйтерек» бөбекжайы М.Монтессори, ТРИЗ, «Step by step» т.б. технологиясымен қатар «Өзін-өзі тану» рухани бағдарламасы бойынша жұмыс жүргізіп келеді. Орта бағдарламаға сәйкес ерекше түрде ұйымдастырылған. Барлық дамыту орталығындағы жабдықтаулар мен материалдар (шығармашылық, табиғат бұрышы, құрастыру, ойын алаңы, үстел үсті ойындары, театр орталығы т.б.) аталған орталықта бала қызметтің әртүрлі деңгейіндегі түрімен айналыса алады. Қай орталықта, нақты немен айналысқысы келетіндігі өте маңызды, бұл- баланың жеке өз таңдауы. Орталықтағы тапсырмалар баланың қызығушылығына сай жинақталған және бала дамуының әртүрлі деңгейін есепке алады. Дамыту орталықтары және шағын топ құрамындағы жұмыс табиғи қарым-қатынас үшін жағдай жасаса, оның барысында балалар туындаған мәселелерді шешеді, шешімін қабылдайды, өзін көрсетуге тырысады. Театр орталығында тәрбиеші балаларға көркем шығарманы оқып, дарматизациялауды ұсынады. Бұл жағдайда әр бала өзінің кейіпкерін таңдап, сомдауға тырысады. Кейіпкерінің іс-әрекетіне баға беріп, тәуелсіз тұлға қалыптаса бастайды, алған білімдерін көрсетіп, пікірімен бөліседі. Осылайша бала қоғамдық ортаға ерте жастан бейімделеді және метептік инклюзивтік білім беру жүйесіне дағдылануына жол ашылады[4].

Инклюзивті білім беруде ата-аналармен жұмыстың ролі де зор. Екі жақтың ата-аналарын осындай ортаға психологиялық тұрғыдан дайындау, олардың өзін –өзі ұстау, қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыруға жағдай жасауына арнайы мамандардың кеңесін ұйымдастыру. Яғни, инклюзивті орта құру. Инклюзивті орта ата-аналарға не береді? Осындай орта құрғандықтан, осы жүйені жүзеге асыруға ынталанғандықтан бәріміз бір «ниеттес» боламыз. «Ниеттестер» командасының бір бөлігі бола отырып, олар қажетті қолдау

алады және жалғыз еместігін біледі. Бұл оларға күнделікті балаларды бағып-қағуға қамқорлықты жеңуге көмектеседі. Ата-аналар басқа ата-аналар арасынан өзіне дос табады және олардың қолдау ортасы пайда болады. аранйы қажеттілікті керек етпейтін балалардың отбасында да маңызды жаңа қарым-қатынасты дамытуға мүмкіндік алады.

Әрбір мемлекетте әлеуметтік – мәдени ерекшеліктеді және халықтың ұлттық менталитетін есепке алатын, дамуында ауытқуы бар балалардың әлеуметтік білім беруші интеграциялауды ұйымдастырудың өзіндік тұғырлары мен өзінің тәжірибесі болатындығы анық. Алайда, шет елдік тәжірибені нормативтік-құқық ретінде тұтасымен көшіріп алу біздің міндетіміз емес, халықаралық тәжірибе көрстекендей инклюзивті білім беру жүйесі–ол бірізділік, үздіксіздік, сатылықта ең бастысы- қоғамның толеранттылығында кешенді жүйені талап ететін үлкен стратегия. ол әрбір баланың құқығын қанағаттандырылатын қауымдастықты құруға дайын әрбір педагогтың игі ісіне айналуы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. ҚР «Білім туралы» Заңының 3-бабының 1,2-тармақтары.
2. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж. №343 заңы
3. «Открытая школа» журналы, №4 (114) наурыз 2012 жыл. «Инклюзивті білім беру жолдары»
4. «Білім беру мекемесі басшыларының анықтамасы» журналы, №11, 2014 жыл. Инклюзивті білім беру.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың логикалық ойлауын дамыту

Байжигитова Р.Б., КМҚК «Ақбота» бөбекжайы

Қазақстан Республикасының қазіргі мектепке дейінгі мекемеде жаңа өзгерістер мен әлемдік білім беру тәжірибелерін пайдалана отырып, баланың жеке дара күшінің дамуын қамтамасыз ететін жаңа бағыттағы жобаны іздестіру және қолдануға арналған Республиканың «Білім туралы» Заңында «әр баланың қабілетіне қарай интеллектуалдық дамуы, жеке адамның дарындылығын дамыту» сияқты мәселелер мемлекеттің білім саясатының басты ұстанымында атап көрсетілген.

Мектепке дейінгі білім беруді жаңғыртудың қазіргі кезеңінде мектепке дейінгі жастағы білім беру сапасын қамтамасыз етуге ерекше назар аударылады, бұл мектепке дейінгі балалардың қажеттіліктері мен мүдделерін ескере отырып, ақыл-ой әрекеттерінің логикалық тәсілдерін дамытудың тәсілдері мен құралдарын іздеу қажеттілігін туғызады. Психологтардың барлық зерттеулері, оның тақырыбы-баланың ойлау қабілетін дамыту

тәсілдері мен шарттарын талдау: бұл үдерістерге әдістемелік басшылық жасау мүмкін емес, сонымен қатар тиімділігі жоғары.

Басқаша айтқанда, мақсаты-ойлаудың логикалық тәсілдерін қалыптастыру баланың дамуының бастапқы деңгейіне қарамастан процестің нәтижелілігін айтарлықтай арттырады. Мектепке дейінгі жас баланың негізгі қызметі - ойын кезеңі. Ойын барысында білім, білік, дағды оңай игеріледі, ойын жағдайында баланың назарын аудару оңай, ол материалды жақсы есте сақтайды, сондықтан мектепке дейінгі балалардың логикалық ойлауын Дидактикалық ойындарды қолдана отырып дамыту жақсы. Бұл мәселеге А.В. Запорожец, Л.С. Выготский, А.Р. Лурия, Ж. назар аударды. Пиаже, К. Распэ, Л.А. Венгер, А.А. Столяр, А.З. Зак. Ойлау-бұл адам қойылған тапсырманы шешетін психикалық процесс.

Ойлаудың нәтижесі-сөзде көрсетілген ой. Сондықтан, ойлау мен сөйлеу өзара тығыз байланысты. Ойлаудың көмегімен біз білім аламыз, сондықтан оны бала кезінен бастап дамыту өте маңызды. Ойлау үш кезеңде дамиды: көрнекі-әрекетті (бала затты манипуляциялау арқылы әрекет еткен кезде) бұл ерте жастағы баланың негізгі ойлау түрі; көрнекі-бейнелі (бала бейнелердің көмегімен құбылыстар, заттар түсініктерінің көмегімен ойлаған кезде)- мектепке дейінгі жастағы баланың ойлауының негізгі түрі болып табылады; ауызша - логикалық (бала ақылға түсінік, ой, сөздер арқылы ойлаған кезде) - ойлаудың бұл түрі мектепке дейінгі ересек жаста қалыптаса бастайды [3].

Мектеп жасына дейінгі балаларда негізгі ойлаудың алғашқы екі түрі болып табылады. Егер балада ойлаудың барлық түрлері жақсы дамыған болса, онда ол кез-келген міндеттерді шешу оңайырақ болады, сол арқылы ол өмірде үлкен табысқа жетеді. Бейнелі ойлау негізінде логикалық ойлау қалыптасады. Ол ойлауды дамытудың жоғары сатысы болып табылады. Салыстыру - бұл заттар мен құбылыстар арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтауға бағытталған тәсіл. Баланы салыстыруға үйрету үшін оған келесі іскерліктерді меңгеруге көмектесу қажет: бір объектінің белгілерін (қасиеттерін) басқа объектімен салыстыру негізінде бөле білу; объектінің елеулі қасиеттері берілген немесе оңай табылған кезде елеулі және елеулі емес белгілерін (қасиеттерін) айыра білу; салыстырылатын объектілердің жалпы және ерекше белгілерін (қасиеттерін) анықтай білу.

Мектеп жасына дейінгі балалар әдетте пәнде тек екі - үш қасиет бар, ал олардың шексіз жиыны. Бала бұл көптеген қасиеттерді көре алуы үшін, ол затты әр жағынан талдап, бұл затты басқа қасиеттерге ие басқа затпен салыстыруды үйренуі тиіс. Салыстыру үшін заттарды алдын ала таңдап алып, баланы бұрын жасырылған қасиеттерді біртіндеп көруге үйретуге болады. Сонымен қатар, бұл іскерлікті жақсы меңгеру - заттың қасиеттерін бөліп қана қоймай, оларды атауды үйренуді білдіреді [4]. Мысалы, "барлық қышқылдарды табу" белгісі берілген.

Алдымен әрбір объектіде осы белгінің болуы немесе болмауы тексеріледі, содан кейін олар бөлініп, "қышқыл" белгісі бойынша топқа біріктіріледі. Мұнда "суреттерді салыстыра", "немен ұқсас және немен

ерекшеленеді", "дәл солай тап", "ұқсас фигураны тап", "басқалардан ерекшеленетін затты көрсет", "артық затты тап" және т.б. сияқты ойындарды жатқызуға болады. Бірінші кезекте бөлінген қасиеттерге салыстырмалы талдау жасай білуге және олардың айырмашылықтарын табуға үйрету қажет. Талдау-белгілі бір белгі бойынша объектінің қасиеттерін топтан бөлу немесе объект тобынан объектіні бөлу. Синтез-әр түрлі элементтерді (белгілерді, қасиеттерді) біртұтас тұтастыққа қосу. Психологияда талдау мен синтез бір-бірін өзара толықтыратын процестер ретінде қарастырылады (талдау синтез, синтез - талдау арқылы жүзеге асырылады) [3].

Содан кейін жалпы қасиеттерге өту керек. Бұл ретте баланы алдымен екі пәнде, содан кейін бірнешеуінде жалпы қасиеттерді көруге үйрету маңызды. Осындай дидактикалық ойындарға "фигураны сал", "фигураны құрастыра", "суретті құрастыра", "кілемше", "Танграм", "Колумбово яйцо" және т. б. ойындарды жатқызуға болады. Бала заттарда жалпы және ерекше қасиеттерді ерекшелеуді үйренгеннен кейін келесі қадам жасауға болады: оны елеулі, маңызды қасиеттерді елеусіз, екінші дәрежелі заттардан ажыратуға үйрету. Ол үшін көрнекі тапсырмалар қолданылады, онда маңызды белгі анықталған немесе оны оңай табу үшін "бетінде" болып табылады. Мысалы, түрлі гүлдер бір-біріне ұқсас болуы немесе көптеген қасиеттермен ерекшеленуі мүмкін: түс, нысан, мөлшері, жапырақшалар саны және т.б.д., бірақ барлық түстерде өзгермейтін бір қасиет қалады: жеміс беру, бұл оларды гүлдермен атауға мүмкіндік береді.

Егер өсімдіктің осы қасиеттері жоқ басқа бөлігін (жапырақтар, бұтақтар) алса, онда оны гүл деп атауға болмайды. Осылайша, егер мүліктік емес қасиеттерді өзгертсе, зат бұрынғысынша сол ұғымға жатады, ал егер Елеулі қасиеттерді өзгертсе, зат басқаша болады. Баланың назарын жалпы белгі әрдайым маңызды емес, бірақ маңызды - әрқашан ортақ болып табылатынына аудару маңызды. Жіктеу-бұл ең маңызды белгілерге сәйкес сыныптар бойынша ойлау бөлу. Мектепке дейінгі жастағы бала жалпылау және жіктеу тәсілдерін толық көлемде меңгере алмайды, өйткені осы жаста ол үшін қажетті формальды логиканың элементтерін меңгеру әлі қиын. Алайда, жинақтау және жіктеу тәсілдерін меңгеру үшін қажетті кейбір іскерліктерге оны үйретуге болады. Ойындарды қолдана отырып: "заттарды бөлуге көмектес", "бір сөзбен ата", "Төртінші артық", "көпше бөліп, оларды ата" және т. б.:

Нақты нысанды ересек топқа жатқыза білу және керісінше, жалпы ұғымнан бірлі жарым. Нақты объектіні ересек топқа (мысалы, тәрелке - "ыдыс" тобын жатқыза білу немесе жалпы ұғымнан бір - бірімен (мысалы, "ойыншық" - бұл пирамида, машина, қуыршақ) бөлу үшін балалар жалпылаушы сөздерді білуі тиіс, тек қана бұл жағдайда жалпылауды және кейіннен жіктеуді жүзеге асыруға болады.

Өз бетінше табылған жалпы белгілер негізінде объектілерді топтастыра білу және құрылған топты сөзбен белгілеу. Бұл іскерліктің дамуы әдетте бірнеше кезеңнен тұрады. Алдымен бала заттарды бір топқа біріктіреді, бірақ

білімді топты атай алмайды, өйткені бұл заттардың жалпы белгілерін жақсы сезінбейді. Келесі кезеңде бала топтастырылған заттарды белгілеуге Әрекет жасайды, бірақ рулық сөздің орнына топтың бір затының (шие, шие, құлпынай - "шие") атауын пайдаланады немесе зат өндіретін немесе затпен (төсек, орындық, кресло - "отыруға") өндіруге болатын әрекетті көрсетеді.

Объектілерді сыныптар бойынша бөле білу.

Мұндай бөлу әрдайым салыстырмалы сипатқа ие, себебі көптеген объектілер өз күрделілігіне байланысты тек бір класқа есептелмейді. Барлығы жіктеу жүргізілетін негізге байланысты. Жіктеудің негізі ретінде бұл жиын класқа бөлінетін белгі түсініледі. Жіктеуді берілген негіз бойынша немесе негіздің өзін іздеу тапсырмасы бойынша жүргізуге болады (бұл нұсқа көбінесе 6-7 жастағы балалармен қолданылады, өйткені логикалық ойлаудың белгілі бір деңгейін талап етеді).

Мектепке дейінгі жастағы балалармен жіктеуді: атауы бойынша (тостағандар мен тарелкалар, ракушкалар мен тас, кеглдер мен доптар және т. б.); өлшемі бойынша (бір топқа - үлкен доптар, екінші топқа - кішкентай, бір қорапта - ұзын қарындаштар, екінші топқа - қысқа және т.б.); түсі бойынша (осы қорапта - қызыл түймелер, бұл - жасыл); нысаны бойынша (осы қорапта - квадраттар, ал бұл қорапта - кружкалар; бұл қорапта - текшелер, бұл қорапта - ұзын қарындаштар, кірпіштер және т. б.); математикалық емес сипаттағы басқа да белгілер бойынша (не болуы мүмкін және не жеуге болмайды; кім ұшады, кім жүгіреді, кім жүзеді; үйде кім тұрады және Орманда кім тұрады; жазда не болады және қыста; бақшада не өседі және орманда не болады және т.б.) [1]. Жоғарыда аталған барлық мысалдар-бұл берілген негіз бойынша жіктеу: ересек адам оны балаға хабарлайды, ал бала бөлуді орындайды. Басқа жағдайда сыныптау бала өз бетінше анықтаған негіз бойынша орындалады. Мұнда ересек адамдар көптеген заттарды (нысандарды) бөлу керек топтардың санын анықтайды, ал бала тиісті негіз іздейді. Жүйелеу - заңдылықтарды табу) - жүйеге келтіру, объектілерді белгілі бір тәртіппен орналастыру, олардың арасында белгілі бір бірізділікті орнату. Мысалы, "қателікті түзе", "моншақты жина", "қатарды жалғастыра", "алдымен не, содан кейін", "бұрын болған", "жолды құр" және т.б. ойындар.

Басқаша айтқанда, ол салыстырудың қарапайым әрекеттерін орындай білуі керек. Жүйелендіруді орындау кезінде талап етілетін негізгі логикалық әрекеттер объектілердің сериясында және жіктеуінде тұрады. Серия-таңдалған белгі бойынша реттелген өсу немесе кету қатарын құру. Сериацияларды көлемі бойынша, ұзындығы бойынша, биіктігі бойынша, ені бойынша ұйымдастыруға болады, егер бір үлгідегі заттар (қуыршақтар, таяқшалар, таспалар, тасшалар және т.б.), егер әр түрлі үлгідегі заттар (ойыншықтарды бойы бойынша отырғызу) болса. Сериялар түсі бойынша, мысалы, бояудың қарқындылық дәрежесі бойынша ұйымдастырылуы мүмкін (ерітінді түсінің қарқындылық дәрежесі бойынша боялған суы бар банкаларды орналастыру).

Мектепке дейінгі ересек жастағы бала жүйелендіруді жүзеге асыру үшін қажетті келесі іскерліктерді меңгеруі мүмкін: Бір белгі бойынша реттелген

және бір қатарда орналастырылған объектілердің орналасу заңдылықтарын таба білу. Бұл іскерлікті дамыту үшін әдетте реттелген объектілерге тағы бір қосу қажет, бірақ олардың орналасу заңдылықтарын бұзбайтын тапсырмалар қолданылады. Тапсырманы тек осы заңдылықты тапқан жағдайда ғана шешуге болады. Ал оны табу үшін бала қатарға енгізілген әрбір объектіні мұқият талдап, әрбір келесі объект алдыңғы объектіден ерекшеленетін белгіні (принципін) табу керек. Жаттығудың бастапқы кезеңінде бұл Біліктіліктің осы түрдегі тапсырмаларында тек көрнекі белгілерді, яғни баланың көзбен көре алатын белгілерін ғана пайдалану керек. Мұндай белгілер объект элементтері санының өзгеруі, оның пішінін, түсін және т. б. өзгеруі мүмкін.

Екі және одан да көп белгілер негізінде реттелген объектілердің орналасу заңдылықтарын таба білу. Бұл іскерліктің дамуы кезінде ең бастысы-баланы бір уақытта бірнеше белгілердің заңдылықтарын іздестіру кезінде ескеруге үйрету. Осы мақсатта матрица (қандай да бір элементтердің кестесі) қолданылады, онда объектілер арасындағы қатынастарды тек көлденеңінен ғана емес, тігінен де ескеру қажет. Бұл ретте қарапайым матрицадан (2 x 2) және бір - екі белгіден бастау керек. Мұндай белгілер болуы мүмкін: Объектінің пішінін, түсін немесе кеңістіктік орналасуын өзгерту, объектілер санының өзгеруі, объектінің бөліктерін қосу немесе азайту. Осындай міндеттерді табысты шешу үшін балаларда бір қатар объектілердің белгілерін қорыта білуді және осы белгілерді екінші қатардағы объектілердің жалпылама белгілерімен салыстыра білуді дамыту қажет.

Осы операцияларды орындау барысында есептің шешімін іздеу жүзеге асырылады. Бұдан басқа, баланың өз шешімін негіздеу, осы шешімнің дұрыстығын немесе қателігін дәлелдеу, өз болжамдарын ұсыну және тексеру, ақыл-ой-пікірлерді жасау біліктілігінің дамуына назар аудару маңызды.

Ақыл-ой оқиғалары - бір тұжырым-қорытынды, қорытынды бірнеше пайымдаудан тұратын ойлау тәсілі. Мысалы: "біздің топтың барлық қыздары - әдемі" (бірінші пікір); "Маша біздің топқа барады" (екінші пікір); Маша - әдемі (қорытынды, екі пікірден қорытынды). Заттардың мағынасы бойынша арақатынасы (мағыналық арақатынасы) олардың арасында қандай да бір байланыс табу. Егер бұл байланыстар заттардың немесе құбылыстардың маңызды белгілеріне, қасиеттеріне негізделсе жақсы. Алайда, екінші дәрежелі, аз маңызды қасиеттер мен белгілерге сүйену маңызды. Бұл байланыстарды табу үшін заттарды олардың функцияларына, арналуына, басқа да ішкі қасиеттеріне немесе белгілеріне назар аудара отырып, өзара салыстыру керек. Салыстырылатын заттардың әртүрлі қатынастар түрлеріне негізделген байланысы болуы мүмкін. Мысалы: "бөлік-бүтін " (дөңгелек-машина, үй-шатыр); заттардың немесе құбылыстардың қасиеттеріне қарама-қарсы (тұз - қант, түн-күн); заттардың ұқсастығы немесе функцияларына қарама-қарсы (қалам-қарындаш, қарындаш-резинка); бір түрге немесе түрге (қасық-шанышқы, алма-алмұрт) және т.б. [4]. "Мағыналық арақатынасты" оқыту-бұл осындай қарым-қатынасты жылдам алуға (табуға) үйрету.

Оқыту реті келесі болуы керек:

Көрнекі екі заттың мағыналық арақатынасы Алдымен бала өзі тікелей қабылдайтын заттарды мағынаға сәйкес келуін үйренуі керек. Сондықтан ол олардың ерекшеліктерін талдап, олардың мақсаты мен функцияларын анықтау оңай болады. Бұл үшін балаға заттардың өздері немесе олардың суреттегі бейнелері ұсынылады.

Көрнекі ұсынылған заттың сөзбен белгіленген затпен арақатынасы ("сурет-сөз"). Суретте бейнеленген затты сөз түрінде ұсынылған затпен салыстыру бала үшін күрделі міндет болып табылады. Өйткені, тапсырманы орындау үшін, бала ауызша түрде берілген затты анық көрсетуі керек. Оқытудың бұл кезеңі келесі кезеңге өту ауызша ұсынылған заттар мен құбылыстар арасындағы мағыналық байланыстарды табуды дамыту болып табылады.

Сөздер түрінде ұсынылған заттар мен құбылыстардың мағыналық арақатынасы ("сөз - сөз"). Сөз қандай да бір затты, оның жеке қасиетін, табиғат құбылысын және т.б. белгілеуі мүмкін. Содан кейін салыстыру үшін заттардың қасиеттерін, табиғи құбылыстарды және т. б. білдіретін неғұрлым абстрактілі ұғымдар ұсынылуы мүмкін. "Кімге", "қажетті затты тап", "сұрақ белгісінің орнына не салу керек", "қажетті суретті таңда", "сұраққа жауап бер" және т. б. заттарды мағынаға қарай сәйкестендіру білігін дамытуға бағытталған ойындарға жатқызуға болады.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың логикалық ойлауын дамытуға бағытталған Дидактикалық ойындарды қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру бойынша тікелей білім беру қызметі процесінде, балалардың еркін іс-әрекетінде, бос уақыттарда, ойын, әңгімелесу, проблемалар мен жағдайларды бірлесіп шешу сияқты әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдалана отырып қолдануға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.Е. Агаева логикалық ойлау элементтерін қалыптастыру: мектепке дейінгі ересек жас // мектепке дейінгі тәрбие. - 1981. - № 1. - с. 38-4
2. Афонькина Ю. А., Г. А. Урунтаева. Мектепке дейінгі психология практикумы. - М.: Академия, 2000 - 304 б.
3. Л.А. Венгер, В. С. Мухина. Психология: оқу құралы, пед. қатысушы - М.: Просвещение, 1988. - 336 б.
4. Туғаннан мектепке дейін. Мектепке дейінгі білім берудің негізгі жалпы білім беру бағдарламасы. /Под ред. М. А. Васильева, Н. Е. Вераксы, Т. С. Комаровой, - М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2012. - 304 б.
5. Е.В. Доценко. Мектепке дейінгі мекемелердегі балалардың психодиагностикасы,-Изд-во: Волгоград Учитель, 2012. - 297 б.

Психолог жұмысындағы кинезиология

Балабекова Н.К., «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК

Дені сау және жан-жақты дамыған баланы тәрбиелеу тәжірибеде неғұрлым өзекті мәселе болып қала береді, бұл оны іске асырудың тиімді құралдарын іздеу қажеттігін білдіреді. Бұл мәселені қарастыру кезінде балалармен дамыту қызметін ұйымдастыру ерекше маңызға ие. Егер сіз баланың табиғи бірегей мүмкіндіктерін, оның жеке қабілеттерін дамытқыңыз келсе, психикалық үдерістерді, оның ішінде сөйлеу мен интеллект дамуына жауап беретін мидың жұмысын жақсартқыңыз келсе, - кинезиология сізге көмектеседі [1. 21-бет].

Кинезиология - белгілі бір физикалық жаттығулар арқылы адамның ақыл-ой қабілетін және физикалық денсаулығын дамыту туралы ғылым. Ол баланың және ересек адамның табиғи физикалық қозғалысы арқылы дамуы туралы ілім болып табылады. Бұл бағыт жеке тұлғаның үйлесімді және шығармашылық тұрғыдан өзін-өзі жүзеге асыруын дамыту үшін ми мен дененің қызметін оңтайландыратын арнайы ұйымдастырылған қозғалыстарды ұсынады. Кинезиологиялық жаттығуларды қолдану баланың еске сақтауын, зейінін, сөйлеуін, кеңістіктік көріністерін, ұсақ және ірі моториканы жақсартуға мүмкіндік береді, шаршағандықты төмендетеді, еркін басқару қабілетін арттырады. Кинезиология балаға және ересек адамға ұсынылады [1. 21-бет].

Балалар кинезиологиясы балалардың психоэмоционалдық және интеллектуалдық дамуы үшін түрлі қимыл-қозғалыс, тыныс алу және энергетикалық жаттығуларды қолданады. Кинезиология денсаулық сақтау технологиясына жатады.

Кинезиологиялық жаттығулардың әсерінен ағзада жағымды құрылымдық өзгерістер болады. Жүйке процестерінің күші, тепе-теңдігі, қозғалысы, икемділігі жоғары деңгейде жүзеге асырылады. Мидың гимнастикасы адамның жасырын қабілетін анықтауға және оның миының іс-әрекетінің шектерін кеңейтуге мүмкіндік береді. Дамуында қиындығы бар балалармен кинезиологиялық жаттығуларды қолдану ерекше өзекті. [2. 8-бет].

Кинезиологиялық жаттығулар дереу және жинақталатын әсер береді.

Арнайы кинезиологиялық жаттығуларды қолданудың негізгі талабы қозғалыс пен тәсілдерді дәл орындау болып табылады. Психолог алдымен барлық жаттығуларды меңгереді, содан кейін оларды баламен өткізеді. Барлық материал балаларға өлең түрінде ұсынылады. Өлең ырғағы сөйлеу тыныс алудың дамуына, үйлестіруге және еркін моторикаға, сөйлеп есте сақтауына ықпал етеді. Жаттығуларды таңертең, күн сайын, екі апта бойы, үстел үстінде тұрып немесе отырып, тек қана жағымды кеңістікте өткізген дұрыс .

Жаттығуларды 2-3 жастан бастап қолдануға болады. Олар гимнастикаға немесе физминуткаға жақсы және жай ғана қызықты жаттығулар түрінде де жақсы. Әр жаттығу 1-2 минуттан орындалады, бұл көп уақытты қажет етпейді. Оларды сүйікті динамикалық музыканы пайдалана отырып, әр түрлі тәртіппен және үйлесімде орындауға болады. Ән айтуға, шапалақтауға немесе жаттығуды санамақ түрінде және жаңылтпаш ретінде айтуға тыйым салынбайды. Қарапайым қозғалыстар мен жаттығулар көңіл-күйді көтереді, қуанышты, шығармашылық оқытуға, оң тұлғалық өсуге, оқу дағдылары мен

біліктерін перспективалы қалыптастыруға мүмкіндік береді. Жаттығулар кешенін қолданған дұрыс: созулар, тыныс алу жаттығулары, көз қозғағыш жаттығулар, дене жаттығулары, ұсақ моториканы дамытуға арналған жаттығулар, релаксацияға арналған жаттығулар.

Созылу Гипертонус (бақыланбайтын бұлшықет кернеуі) және гипотонус (бақыланбайтын бұлшықет әлсіздігі) қалыпқа келтіреді. Тыныс алу жаттығулары ағзаның ырғағын жақсартады, өзін-өзі бақылау мен еркіндікті дамытады. Көз қозғағыш жаттығулар көру өрісін кеңейтуге, қабылдауды жақсартуға мүмкіндік береді. Көзбен тілдің бір бағыттағы және әр бағыттағы қозғалыстары құлақаралық өзара іс-қимылды дамытады және ағзаның энергетикасын арттырады [3. 12-бет]. Релаксацияға арналған жаттығулар босансуға, кернеуді жоюға мүмкіндік береді.

Кинезиологиялық жаттығуларды сипаттау және орындау:

1. «Жұдырық» «Қабырға» «Алақан». Бұл жаттығулар ойлау қызметін жақсартады, жарты шаршының жұмысын синхрондайды, есте сақтауға ықпал етеді, зейіннің тұрақтылығын арттырады, жазу және оқу процестерін белсендіреді. Бастапқы жағдайы: отырып, қолдар үстелдің жазықтығында болады. Қолдың үш күйі бір-бірін біртіндеп ауыстырады. Жұдырықталған алақан, үстелдің жазықтығында алақанның қырымен тұруы. Алдымен оң қолмен, содан кейін сол қолмен, содан кейін екі қолмен бірге орындалады. Қайталау саны 8-10 рет.

2. «Жалқау сегіздік» жүйке желілерінің миелинизациясы жүреді, бұл іскерлікті, дағдыларды қалыптастыруға ықпал етеді, ал бұл әсіресе балалардың сензитивті даму кезеңінде маңызды. Шығармашылық тоқырау кезеңінде көмектеседі, қиын жағдайда шешім табу оңай болады. Бастапқы ұстаным: тұру немесе отыру. Қолыңызды алға созыңыз, шынтақ буынында бүгіңіз, бас бармағыңызды мұрын көпіріне көтеріңіз, көру горизонтындағы сегіздіктерді сипаттаңыз. Сонымен қатар, бас бармақтың қозғалысын тек көздермен бақылаңыз. Сегізді оңнан солға, солдан оңға, жоғарыдан төменге қарай сызыңыз. Жаттығулар 8-10 рет орындалады.

3. «Піл». Бұл ең біріктіруші жаттығу. "Мидың Әнұраны". "Интеллект-дененің" барлық жүйесін теңгереді, жүйке желілерін ынталандырады және қалпына келтіреді, зейінді шоғырландыруға ықпал етеді. Сыртқы көз бұлшық еттерін нығайтады, компьютерде жұмыс істегеннен кейін кернеуді жояды, арқадағы кернеу мен ауырсынуды жояды. Бастапқы жағдайы: тұрып. Тұрып босансыңыз. Тізе сәл бүгілген. Басыңызды иыққа еңкейтіңіз. Осы иықтан қолды пілдің тұмсығы ретінде алға тартыңыз. Қол "Жалқау сегіздік" салады, содан бастап көру өрісінің ортасынан жоғары және сағат тіліне қарсы; бұл ретте көз саусақтар ұшының қозғалысын бақылайды. Жаттығуды үш реттен беске дейін сол қолымыз, сол құлақпен қысылған, оң құлақ, оң қолмен қысылған үш реттен беске дейін баяу орындаймыз.

4. «Айналы сурет салу». Жаттығу жарты шаршының жұмысын синхрондауға, ақпаратты қабылдауға, ақпаратты есте сақтауды жақсартады. Бастапқы жағдайы: тақтада немесе таза қағаз парағында екі қолға

қарындашпен немесе фломастермен алып, бір уақытта айналы -симметриялы суреттер, әріптер салу.

5. "Энергетикалық есінеу". Беттің, көздің, ауыздың, мойынның бұлшықеттерінен кернеуді алып тастайды. Дауыстық байламдардың функциялары жақсарады, сөз анық болады. Бастапқы жағдайы: отыру. Саусақтарыңызбен жоғарғы және төменгі жақ сүйектерін қосатын созылған буынға басу арқылы аузыңызды ашып, есінеуге тырысыңыз. Ол 5-8 рет орындалады. Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған жаттығулар кешені: «Аққала» созылу: Әрқайсыңыз жаңа жасалған аққала екендеріңізді елестетіңіздер. Дене қатты, қатып қалған қар сияқты. Көктем келді, күн қызып, Аққала ере бастады. Алдымен" ериді " және басы салбырайды, содан кейін иықтарын түсіреді, қолды босаңсытады және т.б. жаттығудың соңында бала еденге жұмсақ құлайды және су көлшігін бейнелейді. Босаңсу қажет. Күн қызып, көлшікте су буланып, жеңіл бұлтқа айналды. Жел соғады және бұлтты аспанға қуады. «Шам» тыныс алу жаттығуы: бастапқы жағдайы – үстел үстінде отырып. Елестетіңіз, сіздің алдыңызда үлкен шам тұр. Терең дем алып, қолыңыздың саусақтарын жанып тұрған шам деп елестетіп бір деммен шамды өшіріңіз. Ал енді алдыңызда 5 кішкентай шам деп елестетіңіз. Терең дем алып жаңағы шамдарды кішкентай бөліктермен үрлеп өшіреміз. «Диірмен» дене жаттығуы: қол және қарама-қарсы аяғы алдымен алға, содан кейін артқа, көздің оңға, солға, жоғары, төмен айналуымен айнала бастайды. Орындау уақыты 1-2 минут. Тыныс алу еркін. «Бұлтқа саяхат» релаксацияға жаттығу: ыңғайлы отырыңыз және көзді жұмыңыз. Екі-үш рет терең дем алып, дем шығарыңыз. Мен сіздерді бұлтқа саяхатқа шақырғым келеді. Жұмсақ тау тәріздес томпақ жастыққа ұқсас, ақ жұмсақ бұлтқа секіріңдер, Сендердің аяқтарын, арқаларын үлкен бұлтты жастыққа ыңғайлы орналасқанын сезініңдер. Ал енді саяхат басталады. Бұлт баяу көк аспанға көтеріліп жатыр. Желдің сендердің беттеріңе тигенін сездіңдер ме? Бұл жерде, жоғары аспанда бәрі тыныш. Бұлт сендерді қазір бақытты болатын жерге апарсын. Бұл орынды мүмкіндігінше дәл көруге тырысыңыз. Бұл жерде сендер өздеріңді бақытты және тыныш сезінесіңдер. Мұнда керемет сыйқырлы нәрсе болуы мүмкін. Енді сіздер қайтадан бұлтта, және ол сізді артқа, сіздің орныңызға апарарды. Бұлттан түсіп оған алғыс білдіріңіз, сізді қыдыртқаны үшін. Енді ауада оның баяу еріп кеткенін бақылаңыз. Потянитесь, выпрямитесь, и снова будьте бодрими, свежими и внимательными. Созыламыз, тік тұрамыз және тағы да күшті, сергек мұқият боламыз. «Көз – саяхатшы» көз қозғаушы жаттығулары: әр түрлі бұрыштарда және кабинет қабырғаларында ойыншықтардың, жануарлардың және т.б. түрлі суреттерін ілу. Бастапқы жағдайы – тұру. Педагогтың айтқан затын басымызды бұрмай көзімізбен табу.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. А.Л. Сиротюк «Обучение детей с учётом психофизиологии», «Сфера», Москва 2001г.

2. А.Л. Сиротюк «Нейропсихологическое и психофизиологическое сопровождение обучения», «Сфера», Москва 2003г.

3. А.Л. Сиротюк «Синдром дефицита внимания с гиперактивностью», «Сфера», Москва 2002г.

Мектепке дейінгі балалардың креативті ойлауын дамыту

Балдайкенова Г.С., «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК

Қазіргі заманғы қоғамның тұлғаға қояр талаптары өте жоғары. Әр тұлғаның креативті, шығармашылығының болуына көп назар аударады. «Креативтілік» - кейінде пайда болған сөз, көбіне жаңа идеяларға және күтпеген құбылыстарға қатысты қолданылады.

Креативтілік (creatio – латын сөзінен аударғанда жасау, жарату) - шығармашыл, жаңашыл іс-әрекеті мағынасын білдіреді.

Креативтілік деген не? «Жаңа» ой - бұрынғы ой элементтерінен жаңа ойды құрастыру. Жаңа ой құрастыру - ол баланың еш байланыспайтын ой элементтерінің арасынан жаңа ой құрылуын көре білуі, жасай алатын қасиетіне байланысты болып келеді. Креативтілік – ол «бұрын байланыспайды» деп есептелген ойлардың бірігуі [4. 62-бет]. Шығармашылық жұмыс алдындағы ойдың кейіннен шабыттануға, нұрға бөленуге апаратын процесс болып табылады. Шығармашылық процестің психикалық ерекшелігін белгілей отырып, К.С. Станиславский шығармашылық жұмысының пайда болуы барысындағы жеке тұлғаның рухани күштері мен жоғары саналығының бірігуі екенін анықтайды. Сонымен, креативтілік - жеке тұлғаның салыстырмалы түрде тұрғылықты мінездемесін сипаттайтын шығармашылыққа қабілеттілігі, шығармашылық дарындылығының деңгейі болып табылады

Креативтілік– тұлғаның айрықша идеяларды шығару, ойлаудың дәстүрлі схемаларынан кете алу, проблемалық жағдаяттарды шеше алу қабілеті. Өзін-өзі танытатын тұлғаға тән батылдық, еркіндік, спонтандылық, тұтастылық, өзін-өзі қабылдау, айқын ақыл-ой, сана сияқты мінездік қасиеттерді креативтілік әкеледі.

Креативтілік жайлы-ол, кез келген адамда болатын қабілеттілік, бірақ өсу барысында тәрбиенің және оқыту бағдарламаларының әсерінен жойылып кетеді деген пікір бар. Креативті ойлаудың дамуы төрт кезеңнен тұрады.

Әр кезеңнің өзіндік ерекшеліктері болады:

1. Жалпы ойлау – балалық шақта пайда болады.
2. Критикалық ойлау – жеткіншек жаста қалыптасады. Бұл өз өмірінде өткен тәжірибесіне сүйене отырып, қорытынды жасау қабілеті.
3. Тәуелсіз ойлау – бұл нақты ойлай алу, жасалатын қорытынды бекітілген стереотиптерге тәуелді емес.

4. Креативті ойлау - бұл ең жоғарғы кезең. Ол тәуелсіз ойлаудың беретін еркіндігінің арқасында негізделеді.

Бойындағы бар қабілеттіліктерді, оның ішінде шығармашылықты мектепке дейінгі бала кезден бастап дамыту керек. Стандарттан тыс ойлауды дамыту 3тен 7 жас аралығындағы балаларда нәтижелі болады. Өйткені, бұл жастағы балалар өз фантазияларын қолдануды және басқара алуды тез үйренеді. Осының барысында, күтпеген және инновациялық шешімдерді қабылдай алатын, өз ойын толық жеткізе алатын, кез келген қиын жағдайларда тез және дұрыс жол таба білетін, қабілетті ұрпақ болашағымыздың басшысы болады. Осы жетістіктерге жетуде педагогтер мен ата-аналар балалардың жан-жақты дамуында көмек берушілер қызметін атқарады [1. 18-бет].

Мектепке дейінгі мекемелердің міндеттерінің бірі мектепке дейінгі балалардың креативтіліктерін дамыту үшін бар жағдайды жасау болып табылады. Өкінішке қарай балалардың білім алуға деген қызығушылықтары төмендеп кетті. Оқу қызметтерінің бір сарынды болуы аталып өткен мәселенің тереңдеп кетуіне әкелуі мүмкін. Сондықтан әр педагог, маман, ата-ана балалардың қызығушылықтарын оятуды басшылыққа алулары керек [3. 17-бет]. Бала бойындағы креативтікті, шығармашылыққа деген ұмтылысты дамыту мақсатында арнайы жаттығуларды, ойындар мен жаттығуларды қолдану қажет. Тапсырма, ойындарды, жаттығуларды орындау кезінде үлкеннің көмегінсіз болмайды. Өйткені, бала өз іс-әрекетін толық ұйымдастырып, алған нәтижесін қорытындылап, бағалай алмайды. Ал, үлкендер балалардың іс-әрекеттеріне араласып, бағыт-бағдар бере отырып, мейірімділік пен шыдамдылық танытулары керек.

3-6 жастағы балалардың креативті ойлауларын қалыптастыруда педагогтердің алдында бірнеше міндеттер тұр:

- есте сақтаулары бойынша заттың қасиеті мен сыртқы түрін айта алу;
- заттың қасиеті мен белгілерін сөздік сипаттама бойынша тауып айту;
- заттың негізгі бөліктері бойынша сыртқы бейнесін құрау;
- анықталған графикалық формалардан әртүрлі заттарды тани алу;
- бір және бірнеше заттардың айырмашылықтары мен ұқсастықтарын таба білу;
- бір затқа қолданылатын іс-қимылдарды басқа затқа ауыстыра алу;
- кез келеген объект бойынша мазмұндық әңгіме құрай алу;
- объектіні жасалатын іс-қимылдарын сипаттамасынан тани алу.

Осы міндеттерді шешу барысында педагогтерге қойылатын талап баланың неғұрлым көбірек шешімдер жасауына құптаулар айту, содан кейін бірлесіп оның сапасын бағалау.

Креативті ойлауды дамытуға арналған жаттығулар, тапсырмалар, ойындар топтамасы.

1. Жаттығу. «Бар дөңгелек заттарды ата (бөлмеде, аулада, көшеде...)»

2. Жатығу. «Мен айтқан 2 белгіні қосатын 3 затты ата»

Мысалы: қызыл домалақ – қызыл домалақ доп, алма, шарик;

Үлпілдек жасыл – үлпілдек жасыл шырша, мақта, доп;

Мөлдір көк – аспан, су, бояу;
Тәтті жеңіл – мақта, алма, қант;
Күшті мейірімді – адам, балуан, бала;

3. Жаттығу. «Жұмбақтар жасыру»

4. Жаттығу. «Өмірде жоқ аңды, гүлді, ойыншықты, құсты, балықты, жемісті, көкеністі..... сал, оған өмірде жоқ ат қой, ол туралы ертегі құрап айт»

5. Жаттығу. «Керсінше айт». Тәтті тұз – ащы қант, ащы алма – тұщы пияз,.....

6. Жаттығу. «Пять +». Алма – тәтті, қатты, жұмсақ, үлкен, кішкентай.

7. Жаттығу. «Қарап-көру». Кез келген затты жақсылап қарастыру, көру арқылы есте сақтау керек. Біраз уақыт өткен соң нені қарастырып, не көргенін айтады. Келесі күні еске түсіріп айтуы керек. Осылай күнде бір зат жанына қосылып, айтылып отырылады.

8. Жаттығу. «Сия тамшысы». Қағаз, матаға тамған бояу, сияның тамшысын қарастырады, неге ұқсайтынын айтады.

9. Жаттығу. «Сен не көріп тұрсың?». Аяқталмаған суретті қарындаш беріп өзгертіп аяқтау ұсынылады. Салынған суреттің не екенін айтады.

10. Жаттығу. «Бұл не?». Балалар шеңберге тұрады. Педагог ортаға қызыл домалақ шеңберді қояды, допты бір балаға домалатып да «бұл не?» деп сұрайды. Балалар алма, доп, қызылша т.б. айтады.

Креативті ойлауды дамытуға арналған ойындар.

1. Ойын. «Артық сөз». Педагог атаған бес сөз ішінен артығын атайды, және неге артық екенін ажыратып айтады. Алма, алмұрт, балапан, банан. Балапан артық, өйткені ол құс, ал басқасының бәрін жемістер дейміз.

2. Ойын. «Айырмашылықтарын ата». Аталған заттың мүмкіндігінше көбірек айырмашылықтарын атау керек: шкаф-телевизор, магнитофон-қорап, кітап-машина, қоңырау-қарындаш, құс-ұшақ.

3. Ойын. «Сөздер топтамасы». Сөздерді топтау, неге топтағанын айту. Жебе, көбелек, ұшақ – ұшатын заттар; доп, шар, қарбыз – домалақ заттар...

4. Ойын. «Шынжырлы мәтін». Суреттер және бағыттамалар бойынша мазмұнды әңгіме құрайды, бірінші сөйлемнің соңғы сөзі, келесі сөйлемнің басы болуы керек.

5. Ойын: «Суреттер бойынша әңгіме құрау»

Мысал сұлбалары: - Суреттегі бейнеге дейін не болды деп ойлайсың?

- Кейіпкерлер не ойлап тұр?

- Әрі қарай не болады?

- Немен аяқталады?

- Сен не істер едің?

6. Ойын: «Ертегінің соңын аяқта». (Мысалы: Ертеде кішкентай сусиыр болыпты. Көп аңдар оның бойы кішкентай деп мазақтайды екен. Бәрінен де бір шыбын көп мазақтайды екен. Бір күні ол шыбын сусиыр жанындағы бұтаға қаонып, мазақтай бастапты..... балалар аяғында не болғанын өз ойларынын шығарады).

7. Ойын: «Қорытынды»

- Айдос Айымнан үлкен, ал, Айым Қанаттан үлкен. Кім ең үлкен, кім ең кішкентай?

- Асан Диастан толық, бірақ Қанаттан арық. Кім ең толық, кім ең арық?

8. Ойын: «Заңдылықтар»

Ойын бастаушы кез келген сөзді айтады, қатысушылар сол сөзге келетін заңдылықтарды кезек-кезек айтады. Тарақ – шаш, шаштараз, қайшы, фен, плойка.....(дәрігер – шприц, йод, халат.....)

9. Ойын: «Қолтырауын». Ойын бастаушы ұсынылған жолақтардың арасынан біреуін таңдап алады, ондағы суретті атамайды, қимылмен, мимикаме көрсетеді, қатысушылар тауып алулары керек.

10. Ойын: «Алты қалпақ». Аталған затты алты түсті қалпаққа қатысты талдап айтады. Ойын тапсырамаларды ойнап, орындаған өте көңілді, әрі қызықты [2. 62-бет].

Балалардың ойын барысында креативті және ерекше ойлаулары дамиды. Ойындарды топпен де, жекелеп, балабақшада да, отбасыменде ойнауға болады. Әркім ойын кезінде ұялмай ойларын айтуға, қарым-қатынасқа еркін түсуге пікір алмасып, таластарға түсуге мүмкіндік алады.

Тұлғаның креативтілік сапасы және креативті ойлауының қалыптасуы нәтижесінде:

1. Жоспарлардың кең, ауқымды құрай алу қабілеті;
2. Жалпыға бірдей норма және стандартпен келіспейтін, жаңа, ерекше, стандартты емес ойлардың туындауы – стереотипті ойлауды жояды;
3. Стандартқа сай емес ассоциацияларды жасай алу қабілеті;
4. Идеялардың мобильді генерациясы;
5. Бөлшектеу үрдісі барысында алғашқы ойлардың жетілдірілуі;
6. Заттардың таныстығын жаңашалап қолана алулары дамыды.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. А.К. Бондаренко, А.И. Матусик «Воспитание детей в игре».
2. Д. Силберг «500 пятиминутных развивающих игр»
3. «Отбасы және балабақша» № 7. 2011ж.
4. «Мектепке дейінгі білім» журналы №3 2011ж.

Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық ойындар мен М.Монтессори жүйесін ұтымды пайдалану

Бапахова Р. Ж., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

Қазіргі уақытта қоғамда болып жатқан әлеуметтік-экономикалық өзгерістер мен еліміздің біліс беру саласының әлемдік білім кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістер енгізуді талап етіп отыр. Мектепке дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде баланың жеке басының қалыптасуы мен

дамуын ескере отырып ұлттық ойындар мен М.Монтессори педагогикасын ұтымды пайдалану жұмыстың ерекшелігін байқатады.

Қазақстан Республикасының мектепке дейігі білім беру ұйымдарында жаңа өзгерістер мен әлемдік білім беру тәжірибелерін пайдалана отырып, баланың жеке дара күшінің дамуын қамтамасыз ететін жаңа бағыттағы жобаны іздестіру және қолдану арналған Республиканың «Білім беру» Заңында « Әр баланың қабілетіне қарай интеллектуалдық дамуы, жеке адамның дарындылығын дамыту» сияқты мәселелер мемлекеттің білім саясатының басты ұстанымында атап көрсетілген.

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауында көрсетілгендей, оқыту үдерісіне қазіргі заманғы әдістемелер мен технологиялар енгізілуі керек. Осыған байланысты мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға ұлттық ойындар мен М.Монтессори педагогикасын жан-жақты талдау, қолданудың маңыздылығы ерекше айтылып жүр.

Ұлттық ойындар ұрпақтан ұрпаққа көшетін тарихи қалыптасқан әлеуметтік нормалар мен қоғамдық нормалардың және халықтың мінез-құлқы мен іс-әрекетінің рухани негізін қалыптастыратын халық педагогикасының бір саласы. Балалардың дәстүрлі мәдениетке қызығушылығын арттыруда қазақ халқы мынадай принциптерді негізге алған: тәрбиенің мақсаттылығы, табиғатқа сәйкестілігі, жүйелілігі, бірізділігі, тәрбиенің еңбекпен, өмірмен байланыстылығы, жас және дара ерекшелігін ескеру, жаңа міндеттерді орындауға психологиялық-адамгершілік тұрғыда даярлау, тәрбиенің тұтастылығы, кешенділігі, халықтылығы, тәрбиенің ұжымдық формада жүзеге асырылуы және т.б.

Әр ұлттық ойын оған қатысушыны өмір сүруге бейімдеп қана қоймай, қиындықтан қорықпай, қарсы тұра білуге үйретеді. Мысалы, бір ойын шеберлік пен ептілікке, енді бір ойын талғампаздыққа, ал енді бір ойын қиын-қыстау кезеңде тез шешім қабылдап, оңтайлы жол таба білуге баулиды. Оның үстіне ұлттық ойындардан спорт пен патриоттық тәрбие айқын аңғарылады. Мұның өзі қазақтың ұлттық ойындарының тәрбие берудің таптырмас құралы екендігін дәлелдейді. Халқымыз «Баланы ойын өсіреді» деп тегін айтпаған. «Ойын тіршіліктің нышаны, еңбекке бейімдеудің белгісі» деп халқымыз ойын әрекетін тәрбие құралы ретінде бағалаған. Төрт түлік мал туралы халық ауыз әдебиетінде ғана жырланып қоймай, ұлттық ойындарда да көрініс тапқан. «Ақ байпақ», «Түйе, түйе», «Соқыр теке», «Көк сиыр», «Асау мәстек» ойындарында басты рөлде төрт түлік мал сомдалып, ойын мазмұнына олар көздің қарасындай қорғалады. Ұлттық ойындар тақырыбына, мазмұнына қарай логикалық байланыста болып келеді. Халық арасында көп тараған «Мысық пен тышқан», «Үлек пен тайлақ» ойындары мысықтың тышқанды, үлектің тайлақты қуып ұстауы жануарлардың әлді, әлсіз жақтарын сипаттайды.

Ал, М. Монтессоридің педагогикалық жүйесі- адамның еркіндігі мен қадір қасиетіне деген көзқарас. Монтессори үшін адамның рухани дамуы оның

психикалық және физикалық дамуымен тығыз байланысты. Монтессори бойынша білім берудің девизи: «Өзіме істеуімен көмектес». «Мен өзім!» - педагог үшін баланың тілегі орындалуға міндетті. М.Монтессоридің ойынша, кішкентай баланың өзімен-өзі болуға, тәуілсіздікке ұмтылысын ересектер құрметтеуі керек, жауапты адам өссін десе, тәрбиелеу үдерісінде одан әрі бекітіліп, қолдануға ие болу керек. Ондағы басты мақсат әдісімен бірге дәстүрлі педагогиканы бірлесе қолдану баланың саналы әрекеті мен өзіндік қабілетін дамытуда нәтижелі болар еді.

Атап айтсақ, «**Бес тас**» (шекем тас) **ойыны**. Бұл ойынның бірнеше тәсілі бар. Ойынға қатынасушылар дөңгелене отырады.

Бірінші тәсіл: Ойыншы бес тасты еденге шашырата тастайды да, ішінен бір тасты таңдап алады. Алған тасын жоғары серпіп жіберіп, жерден бір тасты іліп алып, лақтырған тасын қайта қағып үлгерді. Жерден алған тасын жанына қойып, сол тәсілмен, екінші, сонан соң үшінші, төртінші тастарды бір-бірлеп іліп алып отырады.

Екінші тәсіл: Бес тасты еденге шаша тастап ішінен өзіне қолайлы бір тасты алады да, жоғарыдағы тәсілмен жерде жатқан тастарды екі-екіден жиып алады.

Үшінші тәсіл: Еденге бес тасты шаша тастайтайды да, ішінен біреуін алып, жоғары лақтырып, алдымен біреуін іліп алып, лақтырған тасын тосып алады, сонан соң жерде жатқан үш тасты сол тәсілмен бірден жиып алуы керек.

Төртінші тәсіл: Бес тасты қолына алады да біреуін жоғары серпіп жіберіп, қолындағы төрт тасты жерге қойып, жоғары серпіген тасын қағып алады. Сонан соң ол тасты жоғары қарай қайта лақтырып, жерге қойған төрт тасты жинап алып, жоғары лақтырған тасты қоса қағып алады.

Бесінші тәсіл: Бес тасты уысына алып, бірін жоғары қарай серпіп жібереді де, тасты алақанына қыса ұстап, шынашағымен еденді үш, не бес рет (ойыншылардың алдын ала келісімі бойынша) сипап өтіп (жалап өтіп деп те айтады) лақтырған тасын қағып алады.

Бұл ойын баланың саусақ бұлшық еттері мен алғырлыққа, ептілікке дамытса, Ал М.Монтессоридің түймелі рама, шыртылдағы бар рама, сыдырма ілгек рамаларын колданып, балаларға түймелерге мен шыртылдықты және сырмалы құлыпты ағытып және тағып үйренеді. Ал, ортаңғы және ересек топтарда белдіктері бар рама, бант байланған рама, бау өткізілген рама және түйреуіш тағылған рамалармен жұмыс жасайды. Бұл жаттығулар баланың ұсақ моторикасын дамытуға, қимыл-қозғалысын үйлестіруге, өз бетінше киінуге, дербестігін дасытуға септігін тигізеді. Асық ойыны баланың жастайынан нерв жүйелерін шыңдап, оларды дәлдікке, ұстамдылыққа, байсалдылыққа тәрбиелейді. Мұндай қасиеті болмаса, адамда төзімділік, шыдамдылық та болмайды. Ондай қасиеттері болса, адам ойында да, өмірде де көздеген мақсатынан шыға бермейді. Бұл ойынның еңбектеген баладан, еңкейген кәріге дейін ойнайтын түрлері болған. Асық ойынының түрлері: алшы, асықты тігіп ойнау, омпта, тас қала, құмар, хан талапай, хан, т.б.

М.Монтессори жүйесі дәстүрлі педагогикадан мүлдем ерекшеленеді және ол Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына қайшы келмейді. Мемлекеттік жалпыға білім беру стандартының мақсаты «негізгі күзіреттілікке, жалпы адамзаттық және ұлттық құндылықтар негізінде тұлғалық мәдениетке ие бала тұлғасын дамыту» болып табылады және Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты мектепке дейінгі жастағы балаларды дамыту мен тәрбиелеуде отандық және шетелдік ғылымның инновациялық тәжірибесін қолдануды ұсынады.

Монтессори педагогикасының басты мақсаты, баланы өзіне –өзі қызмет жасауға үйрету болып табылады. Мысалы: өз бетінше киінуге, жуынуға, дастархан жасауға, оны жинауға т.б үйретеді. Балабақшалардың жай топтарында балалар белгіленген ережелер бойынша және ересектердің бақылауында ойнап, білім алады. Мұндай тәртіп дәстүрлі әдістемелер арқасында балаларды ересектердің талаптарын қатаң шектеулермен орындауға болады. Әрине, жақсы тәрбиеші ойын ұйымдастырып, не кітапша оқып баланы қызықтырады, балаға аппликация жасау мен қағаздан жасалған ойыншықтарды желімдеуге үйретеді. Баладан сол нәрсені шынымен істеуге құлқы бар ма деп сұрау сирек болар. Бала бақшаға ойнауға немесе тәрбиешінің басшылығымен оқуға келдіме, өзімен-өзі жұмыс жасау немесе біреуді тыңдау баланың ақыл-ойын дамыта ма, не белгілі бір үлгімен жұмыс істеуді дамыта ма? Бұл сұраққа жауапты М.Монтессоридың педагогикалық жүйесінен табуға болады. Өйткені ол баланың ойлау қабілетін суды өзіне сіңіретін жұмсақ сутартқышқа теңейді.

Монтессори әдісіндегі тәрбиешінің рөлі-баладан белгілі-бір нәрсені жасауды талап ету емес, керісінше баланың өзіндік дамуына кедергі келтірмей, сыртынан бақылау.

Қоршаған орта-балаға үлкен әсер ететін үлкен құрал болып табылады. Әрине, кез-келген орта бәрі бірдей дамуға әсер етеді демейміз. Орта дамытушы болу үшін оны дайындауымыз керек, сондықтан Монтессори педагогикада «дайындалған орта» деген термин қолданылады. Ол орта баланың қызығушылығын тудыратын және оны өз бетінше жасап құрастыруға арналған әртүрлі заттардан тұрады. Педагог топта балалардың жасап құрастыру ісіне септігін тигізетін өзара көмектің әділ қатынастары болуына, достық және тыныш жағдайға жауап береді.

1. Математика іс-әрекетінде «қоңыр баспалдақтарды» пайдаланып, балаларға 10-ға дейін санауды және жуан-жіңішке ұғымдарын енгізуді қалыптастыруға болады. Балаға ол баспалдақтарды қалай дұрыс тасымалдауды, қалай орналастыру керектігін көрсетіп, соңынан өз бетінше жасауды ұсынамыз. Баспалдақты ең жуан кесектен бастап, ретімен кілемше орналастырады. Балаға баспалдақты дұрыс орналастырғанын тексеріп көру үшін ең жоғарғы кесектен төмен қарай допты дөңгелетіп көруді ұсынамыз, егер дұрыс орналастырылмаса доп соңына дейін дөңгелемейді. Бала кесектерді біртіндеп тасыған кезде олардың қалыңдығын жақсы сезініп, жуан - жіңішке ұғымдары қалыптасады.

2. Ал, «қызыл штангаларды» пайдаланып, балалар 10-ға дейін санауға үйренеді, ұзын-қысқа, биік-аласа ұғымдары қалыптасады. Дәстүрлі топтармен салыстырғанда, Монтессори педагогының баланың тілінің дамуына көмектесу мүмкіншіліктері әлдеқайда көбірек. Өткені бұл жерде балаларға дербестік беріледі. Олар бір-бірімен араласып, өз беттерінше келісімге келуге үйренеді. Әріне бұл жерде педагогтың көмегі қажет болса, ол тек бақылаушы болып қала алмайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Монтессори М. Балалар үйі. Ғылыми педагогика әдісі. – Гомель 1993
2. С. Гаппасов. Халық педагогикасының негіздері 1995
3. Сәтімбекова М.С. «Ойна да ойлан» 2000
4. Сорокова М.Г. Балабақшамен мектепте. 1997

Отбасындағы ата – аналардың балалармен бос уақытын тиімді пайдалануы

Батыкова Н. Ш., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

«Отбасындағы ата-аналардың балалармен бос уақытын тиімді пайдалануы». Атақты қазақ ақыны Қасым Аманжолов өзінің жарына арнаған бір өлеңінде: Отбасы – шағын мемлекет, Мен – президент, сен – премьер, дегені бар. Баланың бос уақытын тиімді пайдалануы баланы қол өнерге қызықтыру үшін отбасы мүшелері барлағы бірігіп қарапайым бұйымдарды істеу арқылы баланың бойына қол өнерге деген қызығушылығын оятып оны қоршаған ортадан әдемілікті, әсемдікті көре білуге, жұмыс барысында төзілімдікке, ұйымшылыққа ұжым мүшелерінің ойынмен санаса білу қасиеттерін бойларына сіңіру арқылы басқаның еңбегін бағалай білуге тәрбиелеу.

Біздің топта осы бағытта ата-аналарға жиналыстар өткізіліп кеңестер айтылып тесттер өткізіледі ол жұмыстардың есебі топтағы ата-аналармен жұмыс арқылы папкада жиналып толып тіркелген.

Баланың ата – анаға деген махаббаты:

Жақсы көреді, сипайды.

Кейде басымнан сипайды, сүйеді, анам: «Күнім», «Ботам» деген сөздер айтады.

Ойыншықтар сатып алады, тәттілер сатып әпереді.

Бдыс жууға көмектесемін, еден жуамын, жұмыстан қарсы аламын.

Төсек орын жинаймын, әкеме тыста көмектесемін

Анам сүйеді, құшақтайды, әкем менімен бірге ойнайды, бетімнен сүйеді.

Жұмсағанына барамын.

Көмектесемін, сыйлықтар жасаймын, аяймын.

Бақытты отбасы үшін еңбектену:

1. Бала - дайындалып, тек алға жүреді
2. Балабақша - тәртіп пен білім, тәрбие беруші
3. Ата-аналар - тәрбие беріп, жол көрсетеді

Ата-аналармен ойын ойнайық

«Тапқыр ата-аналар»

Ата-аналарға сұрақтар қойылады.

Сұрақтар:

1. Не тәтті?
2. Не жұмсақ?
3. Не қатты?
4. Кім жақын?
5. Не қымбат?

Жауаптары:

1. Ананың сүті тәтті
2. Ананың қолы
3. Мейірімсіздік қатты
4. Отбасың, туыстарың
5. Алтын ұяң Отан қымбат.

Ендігі кезекті ата-аналарға берейік бірінші өзінің жұмысын Шыныбекова Зылиқаның анасы Шыныбекова Светланаға сөз берейік.

Мен өз отбасымен таныстырайын. Әкеміздің аты Берік. Отбасымызда үш қыз тәрбиелеп отырмыз. Қыз бала болғандықтан, олар әдемі гүлдерге, әшекейлерге үйір болады. Сондықтанда мен қыздарыммен бірге күнделікті ас бөлмеде пайдаланатын қағаз майлықтардан гүлдер жасаймыз.

Әдемі кішкентай қыздарға арналған ободоктар

Бұл әшекей өткен жылғы жаз маусымының трендіне айналып, міне, биыл да сәнге оралды. Неліктен? Біріншіден, өзінің сәнділігімен кез келген сәнқойдың жүрегін жаулап алары хақ. Екіншіден, әрбір нәзік жандыға қажетті сән атрибутының біріне айналған. Жаз маусымында қыздар гүл принті бар киімдер, гүлді-гүлді әшекейлер таққысы келеді. Сондықтан шеберлері гүлден жасалған ободоктардың әртүрлі нұсқасын ұсынады. Жоғарыдағы суретте ободок кішігірім гүлдермен әрленіп, үлкен етіп жасалған. Ол көбіне бас пішіні кішірек, сопақтау келетін қыздарға жарасымды. Мен атлас ленталардан ободоктар жасаймын.

Мадинаның анасы Айжан. Құрақ – төрге төсейтін көрпеше. Мата қиындыларын қиюластырып, тұмарша, сегіз жапырақ, ромб және неше түрлі қазақи накыштағы оюлардан, өрнектерден құралған көрпені Құрақ немесе Құрақ көрпе деп атайды. Ежелден қонақжай қазақ халқы төрін қонаққа арналған “қасиетті орын” санаған. Ерте кезде баласы өліп, тоқтамаған үй “тіл-көзден аман болсын” деген ырыммен қырық Құрақ құрап, баласын соған ораған. Құрақ көрпенің арасына мақта және қойдың, түйенің жүнін салып немесе қазіргі кезде жасанды мақта синтепон салып, сырып тігеді.

Айжан өзінің қолыннаң тігілген құрақ көрпелермен таныстырды. Әдемі өрнектерден, оюлардан құрақ көрпелерді көрсетті.

Қазақта өмірге қыз бала келгеннен бастап қыз жасауын жинауды бастайды. Атам қазақ «алты жасынан жинасаң асады, жеті жасынан жинасаң жетеді» демекші бүгін біз сіздерге қазақ қызының жасауының ең басты бөлігі көрпе-жастығына тоқталмақпыз. Тәрбиеші ана-аналарды ортаға шақырады. Ата-аналар бойымызды сергіп алайық, мен сіздермен бір ойын ойнайық, ойынын аты «Балаларыңызды қалай еркелетесіз?»

Тәрбиеші ойының мақсатын түсіндіріп айтып кетеді.

Ата-аналар ойынға белсене қатысып ойнайды.

Тамаша құрметті ата –аналар рахмет сіздерге, енді кезекті Амантай Аминаның анасына берейік.

Аминаның анасы Сауле көпбалалы ана.Отбасында үш қыз,екі ұл тәрбиелеп отыр. Менінде қыздарым әдемі әшекейлерді ұнатады. Біз қыздарымызбен бос уақытымызда әдемі әшекейлер жасаймыз мысалы мына суреттегі әшекейлерді өз қолымызбен жасадық. Біз балалармен түрлі – түсті әдемі қағаздардан суреттер жапсырамыз, ермексазбен мүсіндер жасаймыз. Әдемі гүлдер қиып жасаймыз.

Мұрат Әділетің анасы Тезекбаева Алтынай. Көп балалалы ана, әнші, биші, ісмер, педагог. Екі қыз, екі ұл тәрбиелер отыр. Қыз балаларыда өнерлі. Қыздарым қазақтың ұлттық бұйымдарын өз қолдарымен жасайды.

Мысалы мына суреттегі бұйымдар өздері жасаған. Әшекей - киімді, тұрмыстық бұйымдарды безендіруге пайдаланылатын, сәндік үшін жасалынатын бұйымдар және зат, бұйымның бетіне салынатын ою-өрнек, түрлі нақыштар.

Қазақтың ұлттық әшекей-бұйымдары сән үшін тағылып қоймай, қорғаныс қызметін де атқарған. Сол себепті қазақ қыздарының әшекейлерін жасау үшін тазарту қасиеті бар күміс пайдаланылған. Және мен ұл балалармен кіндер жұмыртқаларынан, ермексаздан пайдалана отырып, жануарларды, құстарды, әдемі балалардың ойыншықтарын жасаймыз,бұл жұмысқа әкеміз де көмектеседі. Балалардың қызығушылығын арттырамыз.

Ата-аналармен өткізілген жобамыз және жұмысымыз жоғары деңгейде жоғары бағада өтті, ата –аналарымыз өздерін үйлерінде балалармен бос уақытты қалай өткізетіндерін көрме, слайд арқылы көрсетті. Ата –аналар тәрбиешілерге рахметтерін, өз тілектерін айтты. Отбасы адамзат бесігін тербеткен ұя болса, баланың бас ұстазы- ата-ана. «Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» деген ата-бабаларымыздан қалған асыл сөздің сырына үңілер болсақ, бала әкеден ақыл, анадан мейірім алады. Ата-анаға баладан жақсы ешкім жоқ. Ал бар тәрбиеміздің көзі – ата-бабаларымыздан қалған асыл сөздер, яғни небір кереметтің барлығы осы айтылған нақыл сөздер мен мақал-мәтелдер екені сөзсіз.

Қорыта айтқанда, адам өмірінің мәні мен сұлулығы – баланың ата-анасын ардақтап, өзінің перзенттік қарызын бір сәт те есінен шығармауында.

Бала – ата-ана өмірінің жалғасы. «Баламның табанына кірген шөгір менің маңдайыма кірсін» деп әлпештеп өсірген перзенті ауырып не басқа қатер төнгенде «Өзімді алып, баламды аман қалдыр» деп айтатын ата-ананың жүрегі не деген кең, не деген ерекше десеңші!

Бала тәрбиесінің қызығы мен қиыншылығы қатар жүретіні бәрімізге белгілі. Сондықтан бәріңіздің отбасыларыңызға амандық, тек жақсылық тілеймін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Бала мен балабақша» №7, 2016ж.
2. «Балапан әлемі» №1, 2016ж.
3. «Отбасы және балабақша» №3, 2017ж.

Художественно-эстетическое воспитание дошкольников

Бекенова Г.А., КГКП «ясли сад «Алтын сақа»

Художественно-эстетическое воспитание – это целенаправленный и систематический процесс воздействия на личность ребенка с целью развития у него способности видеть красоту окружающего мира, искусства и создавать ее.

Главная особенность дошкольного периода – это формирование личности, и творческое начало. В современной педагогике одна из актуальных тем является развитие творчества у дошкольников. Творчество необходима каждому современному человеку, и начинать его формирование нужно в дошкольный период.

Условием развития детского творчества является обучение, в процессе которого формируются способности, знания, позволяющие ребенку реализовать любой замысел. Для этого умения, знания формируемые у детей, должны быть гибкими, вариативными, навыки – «применимыми» в разных условиях. В противном случае уже в старшем дошкольном возрасте, у детей появляется так называемый «спад» творчества. Ребенок, понимая несовершенство своих рисунков и поделок, теряет интерес к изобразительной деятельности, что сказывается на развитии творческих способностей дошкольника в целом.

У педагогов есть немало возможностей для реализации программы художественно-эстетического направления. Необходимо обращать внимание детей на разнообразие цветов, форм, звуков, запахов в окружающем мире. Для развития у детей эмоциональной отзывчивости необходимо побуждать их к совместному переживанию эмоций радости, удивления, сострадания, восхищения через проявление различных внешних признаков. В реализации

художественно-эстетического направления, создано вовлечение детей в разные виды деятельности.

В изобразительной деятельности – рисовании, аппликации, лепке, художественном конструировании – экспериментирование с цветом, составление композиций; аппликация из рваной бумаги, папье-маше, знакомство с техниками оригами; работа с различными материалами: бумагой, пластилином, глиной, природным материалом, тканью. Используются такие средства, как кисточки, карандаши, ножницы.

Изобразительная деятельность содействует личностному воспитанию ребёнка. Ребенок приучается быть активным в наблюдении, выполнении работы, проявлять самостоятельность и инициативу в продумывании содержания, подборе материалов, использовании разнообразных средств художественной выразительности. Именно, в процессе рисования, лепки, конструирования формируются такие важные качества личности, как активность, самостоятельность, инициатива. Отметим также возможности изобразительной деятельности в социально-коммуникативном развитии, так в процессе изобразительной деятельности воспитывается у дошкольников чувство товарищества, взаимопомощи. Работая над изображением, дети нередко обращаются друг к другу за советом, помощью. В конце занятия коллективный анализ проводится детских работ, который способствует формированию объективных оценок своих рисунков, и рисунков товарищей. Обобщая изложенное, ещё раз отметим, изобразительная деятельность – важнейшее условие художественно-эстетического развития детей, условие гармоничного воспитания дошкольников. Таким образом, педагогическая целесообразность включения в непосредственную образовательную деятельность в изобразительной деятельности, объясняется её широкими возможностями в содействии познавательному, творческому, духовно-нравственному воспитанию детей.

Обеспечивается познавательное развитие детей расширением, углублением знаний в области изобразительного искусства, что обеспечивает необходимую базу, для освоения в будущем, всей мировой культуры. Освоение знаний об изобразительном искусстве и различных изотехниках, направлений в живописи выступает основой культурного и духовно-нравственного развития, стимулирует развитие художественно-творческих способностей, воображения, памяти и мышления. Духовно-нравственное воспитание осуществляется через приобщение детей к достижениям искусства, что обеспечивает художественно-творческое осмысление окружающего мира, и внутреннего духовного содержания человека. Здоровье и сбережение детей, благодаря оздоровительно-коррекционной функции достигается в изобразительной деятельности, которая выступает эффективным средством снятия психологического напряжения, инструментом разрешения межличностных конфликтов, осознания своего внутреннего мира. Ребенку, цвет помогает выразить свое настроение страх и печаль, удивление, восторг.

Одной из важных задач художественно-эстетического воспитания изобразительной деятельности детей, развиваются их способности в творчестве. Занятия изобразительным искусством, являются важным средством - эстетического и всестороннего развития детей.

Для развития детского изобразительного творчества, решения задач эстетического воспитания мы предоставляем детям широкие возможности использования рисования, лепки, аппликации. Применение полученных на занятиях изобразительных умений, навыков в практических, общественно полезных целях, имеет большое значение не только для повышения эффективности детского творчества, и для осуществления более широких, воспитательных задач.

В нашем детском саду проводились осенняя и зимняя выставки рисунков и поделок из природных, а также из подручных материалов. Родители и дети активно принимали участия, они с большим удовольствием представили свои творческие работы, которые поразили своей оригинальностью задумки, техникой выполнения, своеобразием, неповторимостью. Все мероприятия способствовали объединению усилий детского сада, семьи, воспитанию и обучению детей, развитию детского и семейного творчества. В работах детей проявились творчество, воображение и фантазии.

Таким образом, если в детском саду проводить выставки и конкурсы, такие мероприятия будут сближать детей и взрослых, увлекая совместным делом. Проведение такого рода мероприятий могут способствовать воспитанию у ребенка нравственных ценностей, приобщать к национальной культуре, казахскому народному искусству.

Список литературы:

1. Ветлугина Н. А. Основные проблемы художественного творчества детей/ Ветлугина Н. А. // Художественное творчество и ребенок. – М.: Педагогика, 1972. – 215 с.
2. Выготский, Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. СПб: СОЮЗ, 1997. – 96 с.
3. Давыдова Г. Н. Нетрадиционные техники рисования в детском саду. Часть 1, 2. – М.: «Издательство Скрипторий 2003», 2007. – 80 с.
4. Комарова Т. С. Дети в мире творчества. М. 1994.
5. Штанько И. В. Воспитание искусством в д/с., М. 2007.

Школа мышления для малышей

Белоус Н.Г., КГКП ясли-сад «Балақай»

Система образования в Казахстане модернизируется и необходимы новые условия для развития, воспитания и обучения детей. В современном обществе

необходимо развивать инновационные процессы. В каких образовательных учреждениях и, в каком возрасте, нужно начинать применять инновационные программы, технологии, направления? В первую очередь, это дошкольные учреждения, как начальная ступень развития и формирования личности ребенка. Накопление разнообразных новшеств, приводят к изменению содержания и качества в сфере образования.

Профессионализм воспитателя – одно из главных требований к педагогу! Уметь анализировать идеи, которые лежат в основе современных программ и технологий, конструировать процесс обучения и воспитания с учетом богатейшего опыта отечественной и зарубежной педагогики, а еще уметь вести исследовательскую деятельность и систематически повышать свою квалификацию.

Учитывая тот факт, что перед дошкольным образованием и воспитанием, стоит поиск и решение новых методологических подходов, а почему бы нам не вспомнить наше прошлое и опыт педагогической мысли?!

Находясь в очередном поиске, как обеспечить умственное развитие своих воспитанников, повысить креативность ребенка, создать дополнительную мотивацию при формировании учебной деятельности, активизировать самостоятельность и инициативу, его творческие способности, пришла идея применить опыт работы с палочками Кюизенера.

Джордж Кюизенер бельгийский математик основатель популярного нынче математического пособия «Палочки Кюизенера», используемые при изучении математики и языка. Коллега Кюизенера французский математик и философ Калебу Гатенью, который начал использовать пособие «Палочки Кюизенера» писал: «Помните, что успехи, достигнутые ребенком в какой либо области знаний, помогают развитию всех способностей в целом, и это поможет ему позже успешно овладевать и другими дисциплинами». [1,с 118]

Имея опыт работы с цветными палочками Кюизенера со старшими дошкольниками, решила применить и с детьми младшего дошкольного возраста. В игровой и занимательной форме познакомила малышей с цветными палочками, тактильно обследовали цветной материал, запоминали цвет на русском, казахском и английском языках благодаря цветным гусеничкам (гусеницы разноцвет и разной длины). Вначале знакомства с палочками многие малыши просто перебирали их в коробке, раскидывали на столе, накладывали друг на друга палочки, делали башни, визжали и громко хохотали, когда постройка рушилась. Постепенно вводила в игры с палочками новые ситуации и способы выполнения игровых действий. Очень важна живая беседа о том, что делает каждый ребенок и что отражено в его постройке из палочек.

Детям было предложено из палочек выложить бабочек, чтобы Гусенички не грустили и поиграть. Эдик расставил палочки, положил голову на стол и долго смотрел на свою работу.

– У тебя что-то болит? Ты себя плохо чувствуешь? Почему ты не играешь?

- Нет. У меня ничего не болит. Я играю.

- Как же ты играешь? Ты лежишь на столе.

- Я играю глазами, на них смотрю и думаю, в какую игру Гусенички и бабочки будут играть.

В этот момент, я понимаю, что трехлетний ребенок через игру мысленно преобразует действительность и создает сюжет игры. Распределяет роли каждому персонажу своих изображений, как они будут относиться друг к другу. Важна живая беседа, чтобы развернуть фантазию ребенка и возможно, что на первых порах необходимо педагогу помочь ребенку придумать разные ситуации.

Игры с палочками можно проводить в разных вариантах и это зависит от того, насколько сформированы у ребенка умения определять размер цветных палочек (большой – маленький, побольше – поменьше, самый большой – самый маленький). Упражнения эти нужно проводить сначала по образцу, а затем и словесно. Упражнять детей следует и в выработке у них тонкого глазомерного развития. Для такой работы можно провести дидактическую игру, требующую завершения изображений предмета путем дополнения их палочками нужного размера и цвета. Материалом для этого могут служить как пластмассовые палочки, так и палочки, вырезанные из цветного картона. [2]

Более сложный вариант развития навыком мыслительной деятельности в играх зрительно-осознательных показах. И провести их можно в форме игры «Чудесный мешочек». Перед ребенком лежит карточка, на которой нарисовано изображение из палочек, а сами палочки этого изображения лежат в мешочке. В начале используем изображения из двух – трех палочек (например: качеля, грибок, табурет, треугольник, и т.п.). Задача играющего заключается в том, чтобы безошибочно отыскивать в мешке на ощупь палочку нужного размера.

Задание можно усложнить и предложить выложить ряд с постепенным равномерным увеличением (уменьшением) цветных палочек горизонтально «Пирамидка» и вертикально «Ступеньки». Материалом для этого, служат все те же палочки Кюизенера.

Выполняя упражнение «Ступеньки для Гусеничек», Эмилия расстроилась, но слезы сдерживала.

- Эмилия, у тебя получились ступеньки, по которым можно спуститься нашим Гусеничкам? (палочки лежали беспорядочно)

- Нет, не получились.

- Ты не расстраивайся, сейчас мы все исправим. Выбери самую длинную палочку, потом поменьше, потом самую маленькую. Молодец! Можешь помочь спуститься Гусеничкам.

Для ознакомления детей с пространством, для развития представлений о пространственных взаимоотношениях вещей (спереди, сзади, слева, справа), можно поиграть в дидактическую игру «Гусенички идут в гости». Можно использовать условное обозначение на поле (например: красный треугольник – правая сторона, синий треугольник – левая). Для игры необходимо

приготовить игровое поле, представляющее собой рисунок разветвленной системы дорог из цветных палочек и у каждого основания палочки домик того же цвета.

Воспитатель предлагает ребенку: - Помогите гусенички Ақ пройти до гусенички Сары. Покажи и расскажи Ақ, по каким улицам ей надо пройти к домику Сары и старайся провести ее так, чтобы путь был как можно короче.

- Ақ выходит из своего домика и проходит по белой дорожке, поворачивает на право, на красную дорожку, доходит до желтой дорожки и поворачивает налево.

Можно придумать любые ситуации и ввести более сложные правила, в дальнейшем это поможет малышу познакомиться с планом группы, комнаты, участка и т.п. [3]

Не мало интересных игр можно придумать и провести с младшими дошкольниками для их развития и формированию математических способностей. Необходимо помнить, что упражнения которые мы предлагаем дошкольнику, должны обогащать детскую деятельность.

Список литературы:

1. <https://paidagogos.com/palochki-kyuizenera-opisanie-metodiki.html#i>
2. Новикова В.П., Тихонова Л.И. «Развивающие игры и занятия с палочками Кюизенера для работы с детьми 3-7 лет». М.: «Гном», 2008
3. Разноцветные полоски// сост. Кларина Л.М., Михайлова З.А., М.: «Гном», 2015г.

LEGO-құрастыру мектепке дейінгі балалардың сөйлеу қабілеттерін дамыту құралы

Боппшева Ж.К., «Бәйтерек» бөбекжайы КМҚК

Қазіргі таңдағы балалар белсенді ақпараттандыру, компьютер мен робот құрастыру заманында өмір сүріп келеді. Техникалық жетістіктер адам өміріне едәуір тез ене отырып, балалардың заманауи техникаға деген қызығушылығын оятады. Мектепке дейінгі жастағы балалар олардың қалай жасалғандарын түсінуге тырысады. LEGO компаниясының өнімдерінің арқасында қазіргі кездің өзінде мектепке дейінгі жастағы балаларды техникалық объектілердің құрастырылу негіздерімен таныстыруға мүмкіндік туып отыр.

Білім беру жүйесіндегі инновациялық үрдістер, оның жаңа жүйесін ұйымдастыруды жалпы, мектепке дейінгі тәрбиелеу кезеңінен бастап талап етеді, өйткені, дәл осы кезеңде баланың іргетасы қаланады. Робототехника – бүлдіршіндердің заманауи технологияларды қолжетімді ұғынуына, игеруіне жағдай туғызатын әдістердің бірі.

Өзгеше танымал LEGO едәуір танымалдылығы қарапайым түрде, яғни ол адамдардың түрлі жас ерекшеліктеріне, ақыл-ой дамуының түрлі деңгейіне, бейімділіктеріне, темпераменті мен қызығушылығына сәйкес келетін ермек ретінде түсіндіріледі. Робототехника бүгінгі таңдағы өндірістің тұрақты дамып келе жатқан саласының бірі. Қазіргі таңда заманауи әлемді механикалық, тамақ өнімдерін дайындау мен өндеуге арналған бағдарламаландырылған, киім тігу, көлік жинақтау, басқарудың күрделі жүйелерін басқару машиналары және т.б. елестету мүмкін емес[1].

Роботтық технологияның болашағы өте зор. Қазіргі таңда робототехника өзекті мәселердің бірі болып табылады. Н.Ә.Назарбаев өз сөзінде: «Қазақстан жоғары білімді ұлтымен бәсекеге қабілетті мемлекетке айналуы қажет» деп атап кеткен болатын[2]. Адамзаттың тіршілік әрекетінің барлық салаларында салмақты өзгерістер әкелетін және адамзатты жан-жағынан күрделі электрондық, техникалық механизмдер мен объектілер қоршаған маңызды технологиялық жетістіктердің заманауи кезеңінде мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалармен жұмыс жасауда өнімді іскерлік – LEGO құрастыру түрі едәуір танымалдылыққа ие болуда.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға білім беруде LEGO құрастыруды қолданудың өзектілігі:

- LEGO – бұл шынайы әлемнің үш түрлі өлшемді үлгісі мен баланы оқыту мен дамытудың пәндік-ойындық ортасын кеңінен қолданылатын ең кең тараған және танымал жүйелердің бірі;

- Ойын – балалық шақтың маңызды серігі. LEGO балаларға ойнай отырып, оқуға және ойын барысында білім алуға мүмкіндік береді;

- Бүгінгі таңда LEGO конструкторлар мектепке дейінгі білім беру мекемелеріндегі оқу қызметінде қолданылатын таптырмас құралы. Балалар еркін отырып ойнағанды ұнатады;

- Білім беру іскерлігі барысында балалар құрылысшы, архитектор болады және ойнай отырып, ойластырады, сонымен қатар өз ойларын жүзеге асырады. Қарапайым құрылғыдан бастап бала алға жылжиды, ал өз жетістігін көре отырып, ол өз-өзіне деген сенімін арттырып, келесі кезеңге, оңайдан күрделіге өтеді.

Сонымен қатар білім беру үдерісін ұйымдастыруда LEGO конструкторларын қолдану тәрбиеленушілерді техникалық шығармашылыққа енгізуге мүмкіндік береді. Яғни, балалардың бойында мынандай қабілеттер қалыптасады:

- Шығармашылық қабілеттер, коммуникативті дағдылар, үлгі бойынша конструкторларды құрау, қол жеткізген білімін синтездеу;

- Топтық жұмыс барысында әлеуметтік дағдылар, LEGO-конструктор мен робототехниканың элементтері арқылы конструкторлық міндеттерді шешу тәжірибесі;

- Өз бетінше жеке әрекет ету, ынталылық, танымдық және шығармашылық белсенділік деңгейі артады[3].

Балабақшада білім салаларын әрқашан интеграциялауға болады, ал LEGO-конструкторларын қолдану арқылы танымдық дамытуды оңай

интеграциялауға болады, мұнда көркемдік-эстетикалық дамытумен бірге техникалық конструкторлеу кіреді, ал техникалық конструкторлеу әлеуметтік-коммуникативтік дамытумен және білім берудің өзге салаларымен бірге енеді. Тәжірибе жасау мен ойын элементтері кіретін LEGO-конструкторды меңгеру барысында балабақша тәрбиеленушілері заманауи робототехника негіздерін игереді, бұл өз кезегінде балалардың ғылыми-техникалық бағдарлануына және техникалық шығармашылықтарының дамуына әсер етеді. LEGO-құрастыру робототехника негіздерімен бірге: «Танымды дамыту» мен «Көркемдік-эстетикалық дамытуды» біріктіреді, ал бұл білім беру салаларын интеграциялауға мүмкіндік береді және төмендегі жағдайларға септігін тигізеді:

- Балалардың сенсорлық түсініктерінің дамуына, яғни балалар әр түрлі түске боялған және түрлі пішіндегі бөлшектерді қолданады;
- Балалардың жоғарғы психикалық қызметтерінің дамуына және жетілуіне (ойлау, зейін, есте сақтау, талдау, жинақтау, жіктеу, жалпылау сияқты ойлау үдерістерінің дамуына ерекше мән беріледі;
- Білім салаларының (тілдік, танымдық және әлеуметтік-коммуникативтік даму) интеграциясын қамтамасыз ететін, балабақша тәрбиеленушілерінің интеллектуалды дамуының ерекше құралы болып табылады;
- Ойын кезінде педагогке білім беру, тәрбиелеу және дамытуды үйлестіруге мүмкіндік береді (ойын барысында білім алу мен ойнау)[4].

LEGO-құрастыру бала шығармашылығын дамытады, қалыпты элемент жинақтарынан баланың ойлау қабілеті жеткенше түрлі заттардың ойластырылып, пайда болуын мадақтайды. Сюжет, бейнелер тез ауысып, бала психикасын шамадан тыс жүктейтін компьютерлік ойындарға қарағанда, LEGO- конструктормен бала өзіне ыңғайлы деңгейде ойнап, түрлі үлгілерді жинай отырып, жаңа сюжеттер ойластырып құрастырады. LEGO-конструкторлардың алуан түрлілігі: түрлі пішін, түс, өлшемдегі бөлшектер, түрлі нәсіл мен мамандық иелері, жануарлар(жабайы, үй және т.б), көліктер, түрлі механизмдер мен конструкторлар әр түрлі білім салалары мен әр түрлі жастағы тәрбиеленушілермен жұмыс жасауға мүмкіндік береді. Аталмыш жобада «Бәйтерек» бөбекжайы робототехника бағытын меңгеру дағдысы екі кезеңге бөлінді:

1-кезең конструктор және оның нұсқаулықтары бойынша құрастыру, технологиясын зерттеу, бөлшектерді біріктіру бойынша жүргізіледі;

2-кезең біз балалармен оқимыз, қарапайым конструкция үлгісі бойынша жинауды оқимыз.

Бөбекжайда «Ғажайып LEGO әлемі» атты үйірме жұмысы ұйымдастырылған және «Леготека» легоқұрылымдау бойынша кабинетпен жабдықталған. Балалар LEGO құрастырғыштары арқылы жобалар, мультфильмдер, көрмелер және т.б. ұйымдастырады. Сонымен қатар «Инклюзивті білім беруде робототехника мен LEGO құрастыруды интеграциялау», «Робот тышқан және Музыка» атты жобалар іске асуда. Әр апта соңында балалар өздерінің жасаған жұмыстарын көрмеге қойып, өз ойларымен бөліседі. Біз әр балаға табысқа жетуге мүмкіндік береміз: бағдарламашы, инженер, жобалаушы, құрлысшы, архитектор, авиаконструктор және т.б.

Заман талабы бізді алға жетелеп қана қоймай, сол талаппен кедергілерді жеңіп, белестерді бағындырып, алға қойған мақсаттарды жүзеге асыру болып табылады. Бізге алға қадам басу үшін түрлі жолдар айқара ашық тұр. Ол үшін жолымызды дұрыс таңдай білуіміз керек. Робототехниканы игеру заман талабы. Жаһандық білім беруде Қазақстан елінің терезесі тең түсу әр педагогтың міндеті екендігін түсіне отырып баршамыз игі ісінің бастаудың мүшесі болайық.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Бедфорд А. Большая книга LEGO-Мани // М., 2014 г.
2. Қазақстан-2050 стратегиясы
3. Комарова Л.Г. // Строим из Лего (моделирование логических отношений объектов реального мира средствами конструктора LEGO) // М., «Мозаика-Синтез», 2006 г.
4. Е.В. Фешина «Лего-конструирование в детском саду» // М. Творческий центр «Сфера», 2012 г.

Экспериментально - исследовательская деятельность детей дошкольного возраста

Бутырина Н.Е., КГКП я/с «Акниет»

С самого рождения ребёнок попадает в незнакомый и неизведанный им мир, и с интересом за ним наблюдает, ведь именно детство считается порой открытий и познаний. С самого раннего детства дети хотят узнать, как можно больше об окружающем их мире, стремятся непременно попробовать на вкус, потрогать, послушать и рассмотреть.

Далее, становясь чуть более старше, ребёнок все чаще и чаще начинает задавать взрослым различные вопросы на разные темы и с большим удовольствием, и внимание получает ответы на них. Так, ребёнок не только узнает что-то новое, но и учиться общаться со взрослыми и сверстниками, и что не мало важно, учится делать выводы и находить причинно-следственную связь.[1]

Моей задачей, как педагога, является создание всевозможных благоприятных условий для того, чтобы вызывать у детей, как можно больший интерес к познаниям и к желанию получать новые ощущения.

Одной из наиболее интересной, успешной и своевременной, на мой взгляд, формой работы с детьми дошкольного возраста, является экспериментально-исследовательская, направленная на познание окружающего мира. Я считаю, что данный вид деятельности целиком и полностью направлен на развитие познавательной активности детей, развивает пытливость ума, формирует умение планировать, анализировать и наблюдать.

Главной целью исследовательской деятельности является развитие у детей дошкольного возраста познавательной активности, любознательности, стремление к самостоятельному познанию и размышлению.

Зимнее время - самое лучшее время не только для прогулок на свежем воздухе, но и для наблюдения за природой, экспериментами со снегом. Главной задачей исследовательской деятельности в зимнее время года, является обобщение и систематизирование представлений детей о зиме, как о времени года; о зимних явлениях, о свойствах снега.

Совместными усилиями педагогов и родителей в группе создана небольшая лаборатория. В оснащение лаборатории входят различные приборы-помощники, с помощью которых дети могут проводить различные исследования со снегом (растопить снег, рассмотреть кристаллы снега под лупой, рассмотреть строение снежинок, определить температуру талой воды в сосуде, ознакомиться с консистенцией снега и т.п.) [2] Работа в лаборатории предполагает превращение детей в «ученых», которые проводят опыты, эксперименты, наблюдения по разным темам. Как показывает опыт, только те знания усваиваются прочно и надолго, когда ребёнок видит, слышит и делает сам. Исследования предоставляют ребёнку возможность самому найти ответы на вопросы «как?» и «почему?». Ниже приведём примеры вопросов по данной теме, которые педагог ставит перед детьми, перед началом экспериментально-исследовательской деятельности: Почему замёрзла вода на улице? Почему снег тает в помещении? Почему снег бывает липким? И т.д.

Моей задачей, как педагога, является не только проведение экспериментально-исследовательской деятельности с дошкольниками, но и приобщение к столь интересной форме работы родителей. Проводя совместную исследовательскую деятельность, родитель очень сближается с ребёнком, что благотворно сказывается не только на познавательной деятельности, но и психологически-эмоциональном состоянии. Современные родители все чаще заняты работой и бытовыми делами, и именно совместный вид деятельности помогает вовлечь родителя в жизнь ребёнка. Особенно интересно и приятно наблюдать за тем, как активно родители принимают участие в организации исследовательской деятельности в группе, проявляют интерес, помогают в оборудовании уголка экспериментальной деятельности.[3]

Таким образом, можно сделать вывод, что экспериментально-исследовательская деятельность в ДО достаточно результативна и интересна. Правильная организация опытно- экспериментальной деятельности имеет огромный развивающий потенциал. С помощью правильного и грамотно организованного подхода, у дошкольников совершенствуются познавательная активность, умение самостоятельно осуществлять поиск знаний, анализ реальных факторов, соотносить их с выдвинутыми предположениями, делать выводы. Проводить экспериментально-исследовательскую деятельность с детьми успешно, а самое главное с интересом, мне помогает замечательная цитата Бенджамина Франклина: «Скажи мне - и я забуду, учи меня - и я могу запомнить, вовлекай меня – и я научусь».

Список литературы:

1. Ацюковский В.А. «Концепции современного естествознания, история, современность, проблемы, перспектива»
2. Батова И.С. «Познавательно-исследовательская деятельность. Опыты и эксперименты с веществами и материалами»
3. Петросова Р.А. «Естествознание и основы экологии».

Фольклор в работе с детьми

Витенбах С.В., «Мәлдір» б/б КМҚК

Музыкальная культура казахского народа – результат длительного исторического пути, особенности которого были связаны с его образом жизни. Задача сегодняшнего дня- взять на вооружение традиции казахского народа и широко использовать их в музыкально-эстетическом и нравственном

становлении личности ребенка. Средствами музыки дети приобщаются к культурной жизни, знакомятся с важными общественными событиями.

Сегодня, когда происходит переоценка ценностей, идет активный поиск новых, более соответствующих требованиям времени методов массового музыкального образования и воспитания, на первый план выдвигается задача воспитания личности ребенка, обладающего базовой культурой; формирование его культурных потребностей и эмоциональной отзывчивости. В детском саду необходимо развивать детей на традициях музыкально-художественного воспитания и образования дошкольника. Владея знаниями методами фольклорного творчества необходимо строить музыкально-воспитательную работу на материале казахских народных песен, игр, танцев. Опираясь на методические разработки, собственные знания, методики по ознакомлению детей с народным фольклором, разрабатываются новые приемы и обучения дошкольников. Жизнь в детском саду должна быть яркой богатой впечатлениями, как хорошая книга, лучшими страницами которой должны стать праздники, насыщенные музыкально-фольклорным материалом. Помочь детям сделать детский праздник незабываемым, открыть детям окно в мир удивительных чудес, оставить яркий след в душе ребенка. Музыкально-фольклорный материал направлен через песни, стихи, потешки, прибаутки. Основу репертуара составляет фольклор, народная музыка для детей. Используется в аудиозаписи современная музыка, доступная для восприятия детям. Сценарии праздников составить так, чтобы у каждого ребенка была своя пусть небольшая роль. Праздники должны быть пронизаны духовной мудростью народа, они знакомят детей с народными традициями. Красота праздничного действия, образная выразительная речь, песни и хороводы – прекрасный материал для эмоционального – эстетического и нравственного воспитания детей. Будучи достоянием всего народа, музыкальный фольклор существует главным образом благодаря исполнительскому искусству талантливых самородков. Таковы у разных народов кобзарь, гуслиар, скоморох, ашут, акын, кюйши и другие.

Истоки народной музыки, как и другие искусства, уходят в доисторическое прошлое. Музыкальные традиции разных обществ, формаций исключительно устойчивы, живучи. В каждую историческую эпоху сосуществуют более или менее древние и трансформированные произведения, а также заново создаваемые на их основе. В совокупности они образуют так называемый традиционный фольклор.

Детский фольклор формируется под воздействием множество факторов. Среди них – влияние различных социальных и возрастных групп, их фольклора; массовой культуры; бытующих представлений и многого другого. Первоначальные ростки творчества могут появиться в различной деятельности детей, если для этого созданы необходимые условия. От воспитания зависит успешное развитие таких качеств, которые в будущем обеспечат участие ребенка в творческом труде.[1 ст.38]

Детское творчество основано на подражании, которое служит важным фактором развитием ребенка, в частности его художественных способностей. Задача педагога, опираясь на склонность его к подражанию, прививать им навыки и умения, без которых не возможна творческая деятельность, воспитывать у них самостоятельность, активность в применении этих знаний и умений, формировать мышление, целенаправленность. В дошкольном возрасте закладываются основы творческой деятельности ребенка, которые проявляются в развитии способности к замыслу и его реализации, в умении комбинировать свои знания и представления, в искренней передаче своих чувств.

Фольклор отражает национальную самобытность народа, богатый материал для воспитания любви к Родине, патриотизм. Под патриотическим воспитанием мы понимаем взаимодействие взрослого и детей в совместной деятельности и общении, которое направлено на раскрытие и формирование в ребенке общечеловеческих нравственных качеств личности, приобщение к истокам национальной региональной культуры, природе родного края, воспитание эмоционально-действенного отношения, чувства сопричастности, привязанности к окружающим. [1 ст.38]. Воспитание патриотизма у детей происходит преимущественно через знакомство с фольклором, родными национальными явлениями.

С младенчества ребенок слышит родную речь, у каждого народа свои сказки, все они передают от поколения к поколению основные ценности: добро, дружбу, взаимопомощь, трудолюбие. Важно создать условия для решения задач патриотического воспитания для формирования у детей чувств и отношения, составляющих в конечном итоге, патриотизм: привязанности, верности, чувство собственности и ощущения того, что ты нужен.

Чувство Родины – воспитание его у ребенка начинается с отношения к семье, к самым близким людям, матери, бабушкам, дедушкам. Это корни связывающие его с родным домом и ближайшим окружением.[2 ст.33]

Чувство Родины начинается с восхищения тем, что видит перед собой малыш, чему он изумляется и что вызывает отклик в его души. И хотя многие впечатления еще не осознаны им глубоко, но пропущенные через детское восприятие, они играют огромную роль в становлении личности патриота. В каждый из праздников совершались определенные обрядовые действия и пелись приуроченные к этому празднику песни. Цель всех обрядов и песен была одна – способствовать жизненному благополучию своего народа... Поэтому из древнейших и популярных праздников Востока – Наурыз. Он как птица Феникс воспаряющая из пепла забвения, явился к нам под звон весенней капли, радостное пробуждение природы, раскрасил все вокруг, вселил в душу людей надежду, веру в торжество всего прекрасного, оттеснив в сторону всю суету нашей повседневности, заботы и тревоги бытия.

В казахском фольклоре выступает как неделимое целое- синтез прошлого и настоящего. Успех работы связанный с народным национальным фольклором зависит от умений музыкального воспитателя, знаний и учета возрастных

особенностей детского голоса, дифференцированного подхода к детям при формировании у них певческих навыков, развития музыкальных и творческих способностей.[4 ст.22]

Список литературы:

1. Журналы: Этнопедагогика, самопознание 2010г.
2. «Инструментальное наследие казахского народа» пособие института усовершенствование 2008г.
3. Музыка хрестоматия Т.Ахметова, Е.Колбина 2003г
4. Музыка хрестоматия М.О

Современные навыки развития педагога в мире информационных технологий

Габриэль М.В., Ключева Е.И., КГКП «Ясли-сад «Мөлдір»

Современный этап развития человеческого общества характеризуется возросшим значением информационных и коммуникативных технологий, увеличением объемов информации, появлением высоких технологий, что является определяющим фактором развития экономики, политики образования. «Профессиональная компетентность» - это способность педагога

к эффективному осуществлению своей профессиональной деятельности. Освоение педагогами новой техники - это не только знакомство с новыми информационными технологиями, но и умение грамотно их использовать в своей профессиональной деятельности.

Информационная компетентность педагога формируется на этапах изучения компьютера, применения информационных технологий в качестве средства обучения в процессе профессиональной деятельности и рассматривается как одна из граней профессиональной зрелости [1].

У современного педагога есть проблемы в формировании и развитии информационной компетентности. Поэтому актуальным становится целенаправленное формирование информационной культуры человека, начиная с первых ступеней образования, обучения и социализации личности. Информационно-коммуникативные технологии не могут заменить традиционные образовательные технологии, но органично сочетаются с ними и эффективно усиливают воспитательный, развивающий, образовательный эффект и поднимают образование на новую ступень. Информационная культура - это умение целенаправленно работать с информацией и использовать для её получения, обработки и передачи, используя компьютерную информационную технологию, современные технические средства и методы.

Информационная культура педагога проявляется в следующем:

- 1) в умении использовать различные технические устройства (от телефона до компьютера и компьютерных сетей,
- 2) в способности владеть информационными технологиями,
- 3) в умении поиска информации из газет, из компьютерных коммуникаций.
- 4) в знании различных методов обработки информации,
- 5) в умении представлять информацию в понятном виде.

Современные дети родились и живут в информационном обществе, где информационно-образовательная среда формируется и функционирует, начиная с первого звена непрерывного образования дошкольных образовательных учреждений, главная задача которых заложить потенциал обогащённого развития личности ребёнка и подготовить его к жизни в информационном обществе. Многие родители сегодня опасаются, что их дети «отстанут» или столкнутся с серьёзными затруднениями, если не будут к определённому возрасту обладать «компьютерной грамотностью». Эти опасения небеспочвенны. Информационная эпоха, в которую мы живём, действительно требует от детей новых навыков - таких, как способность получать, оценивать, и интерпретировать большое количество данных. Формирование и совершенствование информационной культуры детей должно проходить под руководством квалифицированных педагогов.

Работа за компьютером способствует развитию логического мышления, творческих способностей у детей [2].

Занятия за компьютером по эволюционной методике повышают способность детей концентрировать внимание на задаче, соблюдать

очередность и следовать указаниям. Они так же оказывают весьма положительное влияние на формирование чувства собственного достоинства и уверенности в своих силах, и к тому же усиливают творческие способности обучающихся, способствуют формированию психических процессов, на которых базируется познавательная деятельность.

Психологическая готовность дошкольников к использованию компьютерных программ различного содержания и уровня формируется всей системой жизни ребенка в детском саду, т.е. процесс овладения элементарной компьютерной грамотностью требует от педагога высокого уровня воспитательно - образовательной работы. Поэтому необходима специальная целенаправленная подготовка, которая включает в себя владение специалистом умениями интеграции новых информационных технологий, методами и приёмами профессиональной деятельности, умениями для эффективного достижения образовательных целей с использованием компьютерной техники.

Педагог должен:

- 1) обеспечить педагогически обоснованный выбор форм, средств и методов работы исходя из психофизиологической и педагогической целесообразности, используя современные образовательные технологии, включая информационные, а также цифровые образовательные ресурсы,
- 2) вести поиск, разрабатывать и использовать в образовательном процессе электронные учебные материалы (обучающие игры, программы, мультимедийные презентации, слайд-шоу, оценочно-диагностические средства образования, тексты),
- 3) применять современные информационно-педагогические технологии продуктивного дифференцированного, развивающего обучения,
- 4) реализовывать компьютерный подход к образованию воспитанников,
- 5) уметь пользоваться текстовым редактором (печатать текст, копировать, менять шрифт, цвет и т. д): создавать таблицы и презентации, освоить слепой 10-пальцевый метод печатания, создавать электронные таблицы и работать с ними,
- 6) использовать мультимедийное оборудование в своей профессиональной деятельности,
- 7) реализовывать возможности интернета для повышения педагогического мастерства, изучение передового педагогического опыта, взаимодействие с родителями детей,
- 8) учитывать специфику развития интересов потребностей детей, а также их потребности в поисковой творческой деятельности, всё перечисленное должно базироваться на осознании роли информации в обществе, знании законов информационной среды и понимании своего места в ней, владение новыми информационными технологиями[3].

Овладение информационной культурой-необходимое условие эффективного образования и последующей успешной профессиональной

деятельности педагога, развития творческого потенциала его личности, профессиональная подготовки и повышение квалификации.

Список литературы:

1. Сергун П.П. «Информационная культура человека в 21 веке»// журнал: Правовая культура - 2014.

2. Семенцова О.В. «Создание информационно-образовательной среды школы»// Фестиваль педагогических идей - 2014.

Чурашева О.Л. «Информационная культура современного человека»// журнал: Теория и практика общ ественного развития - 2014.

Информационная компетентность современного педагога

Головкова В.А., Шевченко Т.А., КГКП я/с Балдырган

Современный этап развития человеческого общества характеризуется возросшим значением информационных и коммуникационных технологий, увеличением объемов информации, появлением высоких технологий, что является определяющим фактором развития экономики, политики, науки и образования. Современный педагог должен быть информационно компетентен, он должен уметь ориентироваться в потоке информации, работать с различными источниками информации, находить и выбирать необходимый материал, классифицировать его, обобщать, критически к нему относиться. Но прежде чем говорить об информационной компетентности, несколько слов о понятии компетентности вообще.

Компетентность – это обладание человеком определенной компетенцией, включающей в себя его личную оценку этой компетенции и отношение к предмету своей деятельности. Иными словами, компетентность – это уже сформировавшаяся совокупность различных личностных качеств специалиста вместе с его опытом работы по специальности.

Наше информационное общество стремительно развивается, и информационная компетентность становится одной из главных востребованных и нужных компетентностей. Огромную значимость здесь приобретает личность специалиста, так как профессиональные требования всегда рассматриваются через призму индивидуальности специалиста, его опыта и особенностей мотивации для повышения своей информационной компетентности. Термин «информационная компетентность», появился на официальном уровне в 1992 году в проекте Совета Европы «Среднее образование в Европе», где система универсальных знаний, умений, навыков, а также опыт самостоятельной деятельности и личной ответственности названы «современными ключевыми компетенциями».

Для достижения определенного уровня информационной компетентности в современном информационном обществе педагогу необходимо:

- постоянно приобретать новые знания и умения в сфере информационно-коммуникационных технологий;
- развивать свои коммуникативные и интеллектуальные способности;
- осуществлять интерактивный диалог в едином информационном пространстве.

Для повышения уровня своей информационной компетентности педагог должен прежде всего уметь систематизировать полученную информацию и знания, выделять только важное и нужное для себя. Он должен уметь ориентироваться в потоках разнообразной информации, находить и отбирать известную и новую, оценивать главную и второстепенную. Иначе он просто потеряется в потоке информационного мусора. Реализация этого навыка просто невозможна без повышения своего образовательного уровня.

Информационная компетентность педагога – это способность педагога работать с цифровыми технологиями, средствами коммуникации и компьютерных сетей для доступа и эффективно применять их в своей педагогической деятельности. Компьютеризация производства выдвинула задачу подготовки специалистов, которые в будущей профессиональной деятельности должны эффективно использовать информационные технологии. Сегодня работодатель заинтересован в таком работнике, который умеет думать самостоятельно, грамотно и творчески подходить к разрешению разнообразных проблем. Современному обществу необходим такой специалист, который умеет непрерывно пополнять свои знания, совершенствовать свою компетентность.

Компьютер – всего лишь инструмент, использование которого должно органично вписываться в систему обучения и воспитания, способствовать достижению поставленных целей и задач. Компьютер коренным образом меняет характер педагогической деятельности.

Современное компьютерное оборудование в воспитательном процессе выступает как средство:

- для создания информационно-методических материалов и документов (планов, конспектов, методических разработок и пр.);
- обеспечения наглядности (презентации, видеоролики, видеофильмы и другие демонстрационные формы);
- поиска информации (текстовой, видео- и аудио);
- обработки информации (фото- и видеоизображений, текстовой информации, обработки анкет, построения диаграмм, графиков при исследовании динамики тех или иных процессов в воспитательной деятельности);
- хранения информации (базы данных, методические разработки и коллекции, фото- и видеоархивы, электронные хранилища);
- как средство коммуникации (сайт, электронная почта, форумы, чаты и т.п.).

Использование в учебно-воспитательном процессе новых информационных технологий позволяет делать учебно-воспитательный процесс более наглядным и динамичным. Также процесс обучения становится современным, интересным, насыщенным, разнообразным, расширяет возможности для предоставления полезной информации, оказывает благоприятное воздействие на все органы восприятия, развивает память. Использование информационных технологий обеспечивает наглядность, красоту.

Высокий уровень информационной компетентности — важная характеристика современного педагога, позволяющая выйти на новый уровень педагогического мастерства и идти в ногу с современностью.

Список литературы:

1. Белкин, А.С. Педагогическая компетентность. / А.С.Белкин –
2. Данильчук, Е. В. Информационная культура педагога: методологические предпосылки и сущностные характеристики / Е. В. Данильчук // Педагогика. – 2003. – № 1. – С. 65–73.
3. Иванова, Л. Ф. Инновационные условия развития профессиональной компетентности учителя / Л. Ф. Иванова // Инновации в образовании. – 2003. – № . – С. 69–80.
4. Петрова Е.В. Информационная компетентность в образовании как залог успешной адаптации человека в информационном обществе
5. Тришина С.В., Хуторской А.В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования

Влияние сказок на нравственное воспитание ребенка среднего дошкольного возраста

Денисенко Т.А., Петрова С.А., и.о.директора, КГКП «ясли-сад «Нэзік»

"Сказка – это зернышко, из которого прорастает эмоциональная оценка ребенком жизненных явлений".

В. А. Сухомлинский

С первых лет жизни заметное место в воспитании ребенка занимает формирование нравственных чувств. Фундаментом формирования нравственных чувств ребенка дошкольника является эмоциональная отзывчивость. Способность понимать состояние другого человека, сопереживать, сочувствовать, сострадать, получать удовлетворение от хороших поступков, одобрения взрослых, чувство стыда, огорчения, неприятных переживаний от своего плохого поступка, от замечания, недовольства взрослого – основывают понятие эмоциональной отзывчивости в

дошкольном возрасте. Воспитание нравственных чувств, формирование моральных представлений, привычек и мотивов поведения осуществляется в единстве и обеспечивает нравственное воспитание детей дошкольного возраста.

Одним из мощных средств в воспитании нравственных качеств является сказка. Моральное воспитание ребенка возможно через все виды народных сказок, ибо нравственность изначально заложена в их сюжетах. Сказка - кладезь мудростивсех времен и народов. Дети взрослеют незаметно и дошкольное детство это лишь небольшой отрезок в жизни ребенка, однако именно в это время он приобретает значительно больше, чем за всю последующую жизнь, и атмосфера в которой воспитывается ребенок, очень важна.

Сказка входит в жизнь ребенка с самого раннего возраста, сопровождает на протяжении всего дошкольного возраста и может оставаться с ним на всю жизнь. Чем же так привлекательна сказка для ребенка? Увлекательный сюжет, композиция, яркое противопоставление добра и зла, фантастические и определенные по своей сути образы, выразительный язык, динамика событий особые причинно – следственные связи и явления – все это делает сказку интересной и волнующей для детей, незаменимым инструментом нравственно здоровой личности ребенка. Герои же волшебных сказок наделены, как правило, целым рядом бесценных добродетелей. Отождествляя себя с ними, ребенок незаметно входит в систему нравственных ценностей, рожденных духовной традицией народа.

Сказка не дает прямых наставлений детям, но в ее содержании всегда заложен урок, который они постепенно воспринимают, многократно возвращаясь к тексту сказки. Особенностью детей дошкольного возраста является ярко выраженная способность к подражанию, поэтому поучительный опыт глубоко впитывается в детские души, вызывая желание подражать герою.

Определяя средства и методы воздействия на детей, мы руководствуемся принципом требовательности к ребенку в сочетании с уважением к его личности. Вся воспитательная работа осуществляется нами систематически, последовательно с постепенным усложнением задач воспитания для всей группы в целом и для каждого ребенка в отдельности.

Используя народную сказку в качестве средства нравственного воспитания, мы применяем различные формы работы: чтение сказок с последующим обсуждением на занятиях, и в свободной деятельности, развлечения, театрализованная деятельность, использование сказочных сценок на утренниках, создание уголка имиджтерапии, а раз в неделю во второй половине дня нами проводится вариативный компонент: «В гостях у сказки».

Важную часть нашей работы по формированию нравственных качеств ребенка по средствам народной сказки составляет работа с родителями.

Семья занимает центральное место в воспитании ребёнка, играет основную роль в формировании мировоззрения, нравственных норм поведения, чувств,

социально – нравственного облика и позиции малыша. Работа с семьей направлена на педагогическое просвещение родителей в вопросах нравственного воспитания детей. С целью выявления уровня знаний по данной теме с родителями было проведено анкетирование «Воспитание сказкой», были подготовлены и проведены консультации «Какие сказки читать детям», «Значение сказки в жизни человека», "Почему необходимо рассказывать, читать детям сказки?", «Влияние современных мультфильмов на психику детей дошкольного возраста», родительское собрание на тему: «Нравственное отношение в семье и в детском саду».

Важным, условием установления единства детского сада и семьи в нравственном воспитании детей является знание родителями программы нравственного воспитания и методики его осуществления в детском саду. Не менее важно, чтобы они правильно оценивали уровень морального развития своих детей, видели положительные и отрицательные их черты, понимали причины появления последних и пути преодоления их.

Список литературы:

1. "Дошкольная педагогика". Под редакцией В. И. Ядэшко и Ф. А. Сохина "Просвещение", Москва, 1978 г.
2. Е. А. Алябьева "Нравственно – этические беседы и игры с дошкольниками". - М., 2003.
3. Детство: программа развития и воспитания детей в детском саду / В.И. Логинова, Т.И. Бабаева, Н.А. Ноткина и др. - М.: Детство-Пресс, 2006. - 243с.
4. <http://knowledge.allbest.ru>

Внеурочная воспитательная работа: новые подходы и конкретные результаты

Дмитриева.С.В., КГКП ясли-сад «Молдір»

Детство самый чистый возраст когда в сознании ребенка можно нарисовать любую картину мира, которая ляжет отпечатком на всю дальнейшую жизнь ребенка и оставит след в его душе ,только какой это будет отпечаток и что в себе понесет зависит напрямую от нас взрослых. Мы прививаем, закрепляем и расширяем навыки положительных взаимоотношений со сверстниками и взрослыми, навыки самостоятельности. Дети постепенно проходят первые этапы социализации себя как личности в мире воспитывающих взрослых, у них развито умение занять себя интересной и полезной деятельностью, поддерживать порядок и чистоту окружающей обстановки.

Важно чтобы воспитывающие взрослые будь то родитель или воспитатель находили новые подходы во внеурочной работе по накоплению нравственно-

духовных ценностей , где итоговым критерием педагогической работы будет являться конкретные положительные результаты тех или иных знаний дошкольников в данной проблеме.

Не стоит забывать о развитии повышения самооценки детей, ведь уважение по отношению к другому человеку начинается с уважения самого себя. Нужно говорить детям о том, что они имеют право на ласку и заботу как родителей так и общества в целом, обязательно надо пресекать авторитарные и деспотичные методы воспитания

Эти умения закрепляются и превращаются в привычки (привычка здороваться и прощаться, благодарить за услугу, класть любую вещь на место, культурно вести себя в общественных местах, вежливо обращаться с просьбой и др.). Усвоение моральных и нравственных норм поведения начинается еще в том возрасте, когда нельзя рассчитывать на сознательное отношение ребенка к требованиям и указаниям взрослых.

Это тот возраст когда малыш слышит и узнает голос своей мамы только просыпаясь он тянется к ней , мама разговаривая ласково с малышом должна учить его ласке, нежности, заботе, по мере взросления ребенка не нужно проявлять агрессию, заниматься рукоприкладством, давать плохой пример для подражания весь негативный или положительный опыт ребенок взрослея перенесет в свою жизнь и от этого зависит каким человеком в результате он станет.

Призывая детей поступать по совести, быть ответственными, воспитатель разъясняет целесообразность и правильность такого поведения. Разъяснение проводится на конкретных примерах. Это помогает детям постепенно осознавать общие моральные понятия (добрый, вежливый, справедливый, злой, скромный, заботливый и др.), которые в силу конкретности мышления не сразу могут быть поняты ими. Воспитатель заботится о том, чтобы дети понимали суть моральных понятий, соотносили с ними конкретное содержание своих и чужих поступков.

Этим самым предупреждается появление формальных знаний, когда дети имеют общие представления о том, как следует поступать, но не могут руководствоваться ими в повседневной жизни. У дошкольников формируются представления о явлениях общественной жизни, о труде взрослых, его общественной значимости, о патриотизме, о нормах поведения в коллективе сверстников, об уважительном отношении ко взрослым. Сформированные нравственные представления служат основой развития мотивов поведения, которые побуждают детей к тем или иным поступкам. Отсутствие этических представлений мешает детям контактировать с окружающими людьми, может явиться причиной капризов, негативного отношения к требованиям взрослых

Нравственное воспитание напрямую связано с моральными аспектами личности ребенка с его осознанием добра и зла, правды и лжи оно неотделимо от целостного процесса формирования личности в дошкольном возрасте и является его важнейшей стороной. И как уже говорилось ранее, во всем этом ключевую роль играет семья.

Семья- должна быть нравственно здоровой и полноценной- прививать любовь к окружающему миру, способность сопереживать чужой боли, уважение к старшим, жалость к малым и слабым-все то, что называется милосердием, если родители смогли заложить фундамент этих знаний, задача педагогов направлять данные способности детей в нужное русло. Ни духовно-нравственное возрождение нации, ни воспитание столь необходимой сегодня, истинной толерантности невозможны без душевной работы семьи.

Стоит внимательно относиться к неблагополучным семьям , в которых дети часто предоставлены сами себе поэтому не могут найти для себя личностные ориентиры и взять какой – либо положительный пример поведения из социума. Поэтому с такими детьми следует больше заниматься психологу необходимо подключать к работе с родителями и детьми социальных педагогов , брать такие семьи на контроль.

Почти каждый педагог может скорректировать свою работу в направлении духовно- нравственного воспитания. Большое внимание уделяем индивидуальной работе с детьми. Не проходим мимо любых нарушений правил поведения в садиках и на улицах . Большая работа педагогами проводится в этом направлении и с родителями детей родительские семинары, родительские собрания, совместные собрания родителей и директоров, привлечение родителей к работе по развитию нравственно духовного начала у детей.

В дошкольных учреждениях разработаны и проводятся такие занятия как: «Знакомство детей с театром», живописью , путешествия по своему родному краю с целью воспитания у детей нравственно моральных ценностей в жизни , посредством приобщения любви к своей Родине. Воспитание бережного отношения к окружающей природе «Ведь Земля это наша душа», для раскрытия большего духовного потенциала дети участвуют в таких мероприятиях как «Наурыз», «День победы ВОВ» . Искусство общения друг к другу. Отношение дошкольников к детям других национальностей. Азы поведения детей в различных ситуациях.

Проводятся беседы по толерантному отношению детей разных национальностей не только с детьми , но и с их родителями. Также родители принимают очень большое участие в различных конкурсах на выставках , посвященных празднику осени , или новому году, участвуют в фотоколлажах на пример самой счастливой семьи, занимают хорошие места и получают призы, что плодотворно сказывается на становлении и развитии у детей нравственно духовных ценностей.

На занятиях по естествознанию и других занятиях с детьми педагог рассматривает важнейшие вопросы духовной культуры человека, историю возникновения православных праздников, их значение в жизни каждого человека. В повседневной работе с детьми воспитатели беседуют на тему ВОВ. Рассказывают им о подвигах русской армии ,очень яркий пример: Во время крупнейших битв в ВОВ специальные самолеты облетали позиции

наших войск перед битвами. Это приводило к героизму наших солдат и к победам.

Такие мероприятия воспитывают в детях чувства сострадания к чужой беде.

На протяжении игр с детьми им рассказывается о том, что такое «Болезнь за общее дело», и что она включает в себе помощь престарелым жителям поселка по хозяйству. Дети старшего возраста могут показывать на своем примере как помогать жителям в копке картофеля, зимой - расчищать дорожки к домам от снега, ходят в магазин за продуктами, в праздники готовят небольшие концерты, в честь Дня Победы, Дня Матери. Эта работа помогает воспитывать в детях уважение к старости.

Сегодня на первое место встает вопрос и в гуманизации воспитательного процесса. Конечной целью гуманистического воспитания является сформированная у человека потребность и способность к самовоспитанию и саморазвитию. Человек, способный ко всему этому в идеале должен обладать следующими качествами: это свободная, гуманная, духовная, творческая и практическая личность. Чтобы воспитать такую личность, следует соблюдать основные принципы, идеи гуманистического воспитания.

Детский сад может успешно выполнять свои воспитательные функции лишь при условии систематического изучения каждого ребенка. В связи с этим психология должна стать одной из важнейших областей педагогических знаний. Именно психолог и социальный педагог - это первые помощники воспитателя в решении многих вопросов, в возможности разработки индивидуальных вариантов воспитания и развития дошкольников.

Приходя в сад ребенок продолжает познавать мир и учиться. Воспитатель организовывая прогулку на улице, должен приобщать детей к посильному труду, например можно вместе с детьми на прогулке убрать сухие листья, или собрать красивые гербарии, а также зимой расчистить снег лопатками, полить цветы летом на клумбах, предварительно посадив их перед этим. Дети ухаживая за природой сначала на своем участке примутся проявлять такое желание и у себя во дворах, а также и дома будут ухаживать за растениями и конечно в группе тоже.

Сегодня важно подрастающее поколение детей защитить от нахлынувшего негатива, помочь им найти себя и выбрать правильный путь в жизни. Конечной целью гуманистического воспитания является сформированная у человека потребность и способность к самовоспитанию и саморазвитию.

Детский сад может успешно выполнять свои воспитательные функции лишь при условии систематического изучения каждого ребенка. В связи с этим психология должна стать одной из важнейших областей педагогических знаний. Именно психолог и социальный педагог - это первые помощники воспитателя в решении многих вопросов, в возможности разработки индивидуальных вариантов воспитания и развития дошкольников.

Практически все усилия педагогов будут сводиться к низким результатам , если ребенок будет подвержен излишней негативной информации со стороны СМИ, необходимо запретить детям проводить свободное время за просмотром негативных мультфильмов, триллеров, а также запретить компьютерные игры провоцирующие жестокость и насилие. Необходимо детям читать добрые русские и казахские народные сказки, закреплять позитивные стороны жизни собственным примером. Объяснять необходимость всегда поступать по совести , помогать беззащитным и слабым, любить труд и животных . прививать уважение к старшему поколению.

Каждый человек приходящий на эту землю задумывается о своем предназначении на ней. Так вот наша задача взрослых людей, разбудить нравственно духовную силу внутри нас и пролить ее свет на чистые, непрочные души наших детей, которые верят нам , берут с нас пример, главное чтобы этот свет струящийся из наших сердец согрел маленькие сердечки той человеческой теплотой, и вжился в их сознание на всю жизнь, которая найдет выход в восхождении высоко нравственного начала нового поколения Казахстана.

Список литературы:

1. «Наука и религия» №2 за 2011 г., раздел «Основы духовно-нравственной культуры».
2. «Наука и религия» №12 2011 г. раздел «Стезя духовная»
3. «Наука и религия» №5 2011 г. раздел «Основы духовно-нравственной культуры».
4. «Наука и религия» №1 2012 г. раздел «Культь и культура»
5. «Научно- популярная литература. «Серия 100 великих» (об архитектуре, о писателях, поэтах, композиторах)

Интеграция және инклюзия

Дүисенбек С. Қ., «Ақбота» бөбекжайы КМҚК

Кеңестік білім беру жүйесі ұзақ жылдар бойы қалыпты дамыған балалар мен ерекше көңіл бөлуді қажет ететін балаларды бөліп келді. Сондықтан, балалар тең құрбыларымен қатарласа білім алуға, өз мүмкіндіктеріне қарай жалпыға ортақ дүниелерді игере алмады.

Дегенмен, қай кезеңде болмасын жас ұрпаққа білім беру мен болашаққа көзқарастарын тәрбиелеу қоғам алдындағы ең алғашқы, маңызы зор іс болып қала береді. Білім берудің жаңғыруы қоғамның даму үрдісімен, білімнің ғылыми интеграцияға ұмтылуымен, қоғамда жинақталып және үнемі өсіп отыратын ақпарат көлемінің әртүрлі легімен анықталатыны бізге дейінгі жүзжылдықта-ақ анықталған. «Интеграция» сөзінің ұғымы, әрі термині алғашқы рет неміс және швед ғалымдарымен ХХ ғасырдың 30 жылдарында қолданылған екен. Соңғы жүз жылдар ішінде бұл термин басқа ғылымдарға

ене бастайды: бастапқыда философияға, кейіннен психологияға, соңында педагогикаға енгізілді.

Қазіргі таңдағы интеграция – бұл қоғамның және оның жүйелеріне қолдау көрсетіп дамытатын барлық қоғам мүшелері қатыса алатын таңдау құқығы бірдей мүмкіндігі шектеулі адамдар мен қалыпты дамитын адамдардың өмір әрекетінде бірлескен болмысының түрі ретінде түсіндіріледі. Интеграция - мүмкіндігі шектеулі жандарға қол жетерліктей барлық әлеуметтік процесті, білім берудің барлық сатысын, бос уақытты, жұмысты, алуан түрлі әлеуметтік рөлдер мен қызметті жүзеге асыру барысындағы таңдау құқықтары мен атсалысуын қарастырып отыр. Бұл құқық бірқатар дамыған елдерде заңдастырылған. [1,376]

Сондықтан «интеграция» ұғымы жаңалық емес. Ол әлемнің көптеген мемлекеттерінде жүзеге асырылып, әрі білім беру саясатының жетекші бағыты ретінде қарастырылады.

Интеграция тәсілін қолдаушылар, ерекше қажеттілігі бар балалардың жалпы білім беретін ортаға ауысуы үшін, өз қабілеттерін бағдарлама тапсырмаларын орындауда мүмкіндіктерін көрсету арқылы жетістікке жетуге болатындығын дәлелдеп, зерделеп, алға тартады. Яғни, мүмкіндігі шектеулі балалардың ерекшеліктерін ескере отырып, қалыпты дамыған балаларға қойылатын талап-міндеттердің теңдей орындалуын қамтамасыз ету.

Білім беру үрдісі - түрлі элементтерден тұратын тұтас жүйе, осы жүйенің дұрыс құрылуы балалардың жан-жақты дамуына ықпал жасайды. Сонымен қатар, білім берудегі интеграция - ол баланың жеке тұлғасының іс-тәжірибелік, еріктік, қызығушылық қабілеттері мен көңіл-күй сұраныстарын қанағаттандыруды қамтамасыз етеді.

Демек, «Интеграция» педагогикада үлкен маңызға ие ұғым. Өйткені мүмкіндігі шектеулі жанның өміріне араласу, оны жалпы адамзаттық ортаға енгізу оңай іс емес. Дамуында ерекше қажеттіліктері бар жандардың барлық әлеуметтік нысандардың қызметіне қатыса алатындай нақты мүмкіндігі болуы керек. Интеграция идеясы, мүмкіндігі шектеулі жандардың тұрмысы мен өмірі, тұтас қоғамның жағдайы мен тұрпатына барынша сай болуы тиіс дегенге кіріктіріледі.

Сонымен, білім беру жүйесін интеграциялау тұтастықты қалыптастырып, білімді жүйелеу мен жинақтауда, ерекше қажеттілігі бар жандардың қалыпты адамзат өмірінде өз орны бар екендігін сезіне отырып, білім алуы, тәрбиеленуі, өмір сүру қабілетін арттыруы деп айта аламыз.

Кейінгі жылдары XX ғасырдың 80 жылдарында АҚШ – тың жалпы мектептегі әдістемелік және дидактикалық, ұйымдастырушылығының маңыздылығы білім беру жүйесіндегі педагогика ғылымында интеграция «дұрыс» терминологиясының орнына біріктіріп оқытудың жағдаяттың таңбалаушы жаңа ұғымның пайда болуы мен оны қолдануға (түзетуге) септігін тигізді: ол «inclusion», «инклюзив» (лат.includio кірістіремін, қосамын)– бұл жаңа халықаралық құжаттардың арқасында бүкіл әлемге түбегейлі таралып барлық дамыған елдер үшін білім беру саласына басты

бағыт ретінде қалыптасты. Оған 1994 жылы Испанияда шыққан «Саланман Декларациясы» құжаты себеп болды. [2,160б] Инклюзивтік білім беру идеясының туындауы балаларды бір-бірінен ажырататын қарама-қайшылықтарды жою мәселесінің бағытын қарастырады.

Инклюзивия ұғымына терең үңілсек, бұл - даму мүмкіндігі шектеулі балалардың қалыпты дамыған балалармен бірге әлеуметтендіру және интеграция процестерін оңайлату мақсатындағы жеңілдетілген оқыту жүйесі ретінде, қазіргі таңда мүгедек балалардың жеке сұраныстары мен ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын білім беру үрдісі.

Инклюзивті білім берудің басты мақсаты, балалардың дене, психикалық, зияткерлік, мәдени-этникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беруде, кедергілерді жою арқылы ерекше қажеттіліктері бар балалардың қоғамдық ортаға қосылуын, олардың әлеуметтік бейімделуін анықтау.

Әлемде осы мақсатқа сай білім беру жүйесінде ерекше қажеттіліктері бар жандардың жалпы білім алуын қанағаттандыру үшін мектептерде тиімді жағдай жасалу керектігі айтылады. Ерекше білім алу қажеттілігі бар балаларды оқытуда олардың мүмкіндіктеріне, мектеп жетістігінің нормаларына, қоғамдағы мінез-құлық пен тәртіп қағидаларына сай болмауынан қиындықтар туындайтыны белгілі. Дамуында айрықша белгілері бар балаларды оқытуда туындаған кедергілер, белгілі бір қосымша немесе арнайы бағдарламаның, қосымша қызметтің, не өзгеше материалдың болуын талап ететіні түсінікті де. Осы ретте «инклюзия» термині білім беру үрдісіне көмекке келеді.

Инклюзия қазіргі таңда барлық әлемде жүзеге асырылуда, бұл, жеке қажеттілікті түзету, педагогикалық қолдау мен бейімдеу, баланы емес, балалардың білімдік сұраныстары мен жеке ерекшеліктеріне ортаның, отбасының белсенді қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыру. Сондықтан, ерекше қажеттілігі бар балаларды оқытып, тәрбиелеуде туындаған мәселе бойынша жұмыстар атқару, шешімін табу жолдарын оңтайландыру педагогтарға қойылған басты міндет. Әрбір баланың психологиялық-физиологиялық дамуы қоғамдық, әлеуметтік талаптарға сәйкес болуы не болмауына қарамастан баланы жеке тұлға ретінде сыйлау, оның жеке даралығын қабылдауды қамтамасыз ететін инклюзивті білім беру идеясының таралуы әлемде білім беру үрдісінің жаңа талаптары мен міндеттерін шешуді талап етеді.

Еліміз тәуелсіздік алғалы барлық сала бойынша көптеген өзгерістерді басынан кешуде, соның ішінде білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың баршаның сапалы білім алуға құқықтарының теңдігі; әрбір адамның зияткерлік дамуы, психикалық-физиологиялық және жеке ерекшеліктері ескеріле отырып, халықтың барлық деңгейдегі білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған негізгі қағидаттарын алуға болады. [3,9б]

Қазіргі заманғы дамыған демократиялық қоғамдастықтың білім беру жүйесі жеке тұлғаның білім алу қажеттіліктеріне сай болуға бағытталған, оның ішінде:

- жеке дара бейімділігін, мүдделерін, себептері мен қабілеттерін, толық және түрлі тұлғалық қалыптасуындағы және дамуындағы қажеттіліктерін ескеру (тұлғалық жетістік);

- жеке тұлғаның әлеуметтік ортаға кірігіуі және қоғамдық өмірде жемісті еңбек ету қажеттіліктерін ескеру (әлеуметтік жетістік);

- жеке тұлғаның әмбебап еңбек және практикалық білік дағдыларын меңгеруі, мамандық таңдауға дайындық қажеттіліктерін ескеру (кәсіби жетістік).

Демек, біздің ойымызша, «инклюзия» және «интеграция» бірін-бірі толықтырып отыратын, білім беру үрдісіндегі аса маңызды, жауапкершілікті қажет ететін ұғымдардың бірі. «Интеграцияда» дамуында ауытқушылығы бар балаларға дәстүрлі қызмет көрсетіледі, яғни: олар жалпы білім беретін мектепке барады, бірақ басқа дені сау балалармен қатарласа отыра алмайды, арнайы сыныптарда оқиды да ал инклюзивті білім беру немесе «білім баршаға» бағдарламасы - барлық балаларға теңдей қоғамдық өмірге белсене қатысуға мүмкіндік береді. Сондықтан, инклюзивтің интеграциядан айырмашылығы, бұл – ерекше балалардың арнайы сыныптарда емес, құрбыларымен бір сыныпта отырып оқуға мүмкіндік алуы.

Негізгі инклюзивті білім беру міндеттерінің бірі, кез-келген білім беру мекемесі айрықша қажеттілігі бар балалар үшін тиімді жағдайлар жасай алады. Осыған орай инклюзивті білім берудің негізгі белгілері болып:

- дамуында айрықша белгілері бар балалардың өзі қалаған немесе таңдаған мектепке бара алуы;

- балаларды бөле-жарудың болмауы, аралас топтарда оқуы;

- жас ерекшелігіне сай сыныпта теңдей білім алуы;

- білім алудағы әрекеттесе шешілген және арнайы қарастырылған әдіс-тәсілдердің болуы;

- мекеме ұжымның кедергілерді жою барысындағы біріккен жұмысының нәтижелілігі жатады.

Қорыта келе, білім берудегі интеграция және инклюзивті білім беру мәселесі күрделі. Әлі де талдауды, кедергілерді жоюда шешімдер табуды көздейді. Инклюзивті бағыт арқылы мүмкіндігі шектеулі балаларды оқуда жетістікке жетуге ықпал етіп, жақсы өмір сүру мүмкіншілігін қалыптастыруға болады [4,188б]. Мұндай білім негізінде барлық адамдарға тең құқылы қарым-қатынас, арнайы білім беруді қажет ететін балаларға арнайы жағдай жасау, жеке түзеу-дамыту бағдарламаларын іске асыру қажеттілігін қанағаттандыру ойластырылған. «Инклюзия» әуел баста-ақ адамдардың ізгілік, адамгершілік құндылықтарынан туындаған көрініс екені анық. Сондықтан, тәрбие берудің негізгі мәйегі – мейрім мен сүйіспеншілікте. Бала кімнен мейрім көрсе, сол адамды жақсы көреді. Ендеше сүйіспеншілік – бала тәрбиесіндегі басты қағида болса, қоғамның мәдениеті де жоғары деңгейде болатынын ұмытпаған

абзал. Мүмкіндігі шектеулі балалар қоғамда шет қалмауы тиіс деген ұғым әр адамның жүрегінде орын алуы керек. Олардың дені сау балалармен бірдей дәрежеде білім алып, өмірге көзқарастарының жақсы деңгейде қалаптастырудың негізін қалау, оларды қолдау қазіргі адамзат қоғамының басты міндеттерінің бірі. Сонымен қоса, инклюзивті оқыту үрдісі балаларды толеранттылыққа тәрбиелеудің бастауы, қайнар көзі. Бүгінгі бала - ертеңгі қоғам адамы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ақбергенова Ш.Т., Исабаева З.М., Жумадилова Г.Қ. Инклюзивті білім беру жүйесіне тарихи шолу І.Жансүгіров атындағы ЖМУ Вестник – 2012. 37 бет.

2. Тебенова К.С., Каргин С.Т., Заркенова Л.С., Рымханова А.Р. Основы инклюзивного образования. Учебное пособие – Алматы – 2017. 160 бет.

3. Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы. (3-бап, 1,2,3 тармақтары)

4. Аққожина Р.С. Инклюзивті білім беру – қоғам қажеттілігі. «Инклюзивті білім берудің теориялық және тәжірибелік өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары – 2016. 188 бет.

5. Малофеева Н.Н. Понятия «интеграция» и «инклюзия» в специальном образовании. Педагогическое мастерство - электронный журнал. info@pedm.ru

Проектная деятельность в детском саду как условие развития интеллекта и познавательных способностей

Егорова М.А., КГКП я\с «Алпамыс» Караганда

«На ребенка надо смотреть не как на ученика, а как на маленького
«искателя истины»»

В.С.Ротенберг

С самого рождения ребёнок является первооткрывателем, исследователем мира, который его окружает. Для него всё впервые: дождь и солнце, печаль и радость. Нам очень хорошо известно, что пятилетних детей называют «почемучками». Самостоятельно ребёнок не может найти ответ на все интересующие его вопросы – ему помогают педагоги. В дошкольных учреждениях широко используется метод проблемного обучения: вопросы, развивающие логическое мышление, моделирование проблемных ситуаций, экспериментирование, опытно-исследовательская деятельность.

Об актуальности использования метода проектной деятельности свидетельствует и то, что он упоминается в контексте с проблемным и

развивающим обучением, педагогикой сотрудничества, личностно - ориентированным и деятельностным подходами.[1, с 25]

Проектная деятельность в воспитательно - образовательном процессе носит характер сотрудничества, в котором принимают участие и дети и педагоги, а так же родители, которые могут быть не только источниками информации, реальной помощи и поддержки ребенку и педагогу в процессе работы над проектом, но и стать непосредственными участниками образовательного процесса.[4, с56]

Изучив все аспекты, виды и этапы проектной деятельности и взяв за основу слова великого ученого А.Эйнштейна : «Сами дети любят искать , сами находить. В этом их сила...» мы решили строить свою воспитательно - образовательную работу в формате познавательно – исследовательского долгосрочного группового проекта «Польза кедрового ореха»

Объект исследования: дерево кедр

Предмет: свойства и использование кедр

Цель нашей совместной работы с детьми :

Узнать как можно больше о кедре;

Выяснить значение кедр в жизни человека; почему его называют «чудо – дерево»?

Поставить эксперимент «Можно ли в домашних условиях вырастить кедр»

При работе над темой поставили следующие задачи:

1) с помощью родителей собрать информацию и расширить знания об особенностях кедр

2) на занятиях по естествознанию узнать о питательных и лекарственных свойствах кедр для жителей планеты

3) изучить, как люди применяют целебные свойства кедр в медицине, в косметологии и кулинарии

4) совместно с родителями прорастить кедровый орех в домашних условиях

5) оформить презентацию по теме «Польза кедрового ореха»

Участники проекта : дети , родители, воспитатели.

На этапе сбора информации дети узнали много интересных фактов о сибирском кедре, познакомились с красивейшей легендой , согласно которой кедр был наделен такими человеческими качествами как сострадание, понимание и взаимопомощь.

На занятиях по естествознанию формировали у дети умение подготовить сообщение на заданную тему, развивали умение находить информацию, составлять доклады. Из докладов и сообщений основная масса детей узнали, что кедровые леса – это отличная кормовая база для многих лесных животных и птиц.

Медсестрой нашего я\с Росийцевой Н.В был проведен лекторий для родителей «Польза кедр сибирского для человека». В ходе которого родители узнали о полезных свойствах эфирных масел , которые постоянно выделяются из кедровых изделий, оздоравливают и дезинфицируют воздух. А так же

медсестрой были предложены ряд кулинарных рецептов, в которых использовался кедровый орех и кедровый жмых.

На этапе экспериментирования активное участие приняла семья Басыровых. В ходе данного эксперимента дети узнали о таком процессе, как стратификация кедровых семян (имитирование природной смены температурного режима, т.к. после этой процедуры семена лучше прорастают.) Получили информацию о правильной посадке семян в почву (глубина 0,5 – 1см), о правилах полива (1 раз в 10 дней, для полива лучше использовать талый снег) Наблюдения и результаты данного эксперимента были предоставлены в виде фотоотчета.

На основании данных результатов и фотоотчета воспитателями Егоровой М.А , Козиной А.А была создана презентация «Польза кедрового ореха»

Подводя итог по нашей совместной проектной деятельности можно сделать вывод о том, что знания полученные в ходе работы над проектом становятся для ребенка интересными, становятся его «личной находкой», «личным открытием». А педагог на протяжении всей проектной деятельности выступает в роли партнера, организатора, координатора и участника совместной деятельности.

Вывод: в проектной деятельности происходит формирование субъективной позиции у ребенка , раскрывается его индивидуальность, реализуются интересы и потребности, что в свою очередь способствует личностному развитию ребенка.[3, с 134]

Использование данного метода позволяет значительно повысить самостоятельную активность детей, развить творческое мышление, умение детей самостоятельно разными способами находить информацию обинтересующем предмете или явлении и использовать эти знания для создания новых объектов действительности.

Если говорить о перспективности данного метода, то заключается он в том, что дает возможность развития наблюдения и анализа явлений, проведения, сравнения, обобщения и умения делать выводы, творческого мышления, логики, познания, пытливости ума, совместной познавательной - поисковой и исследовательской деятельности, коммуникативных и рефлексивных навыков и многое другое, что является составляющим успешной личности. Проектная деятельность в образовательном процессе способствует сплочению как педагогического коллектива, так гармонизации отношений с воспитанниками и их родителями.. [4, с 73]

Таким образом, метод проектной деятельности в работе с дошкольниками сегодня - это оптимальный , инновационный и перспективный метод, который должен занять достойное место в системе дошкольного образования.

Список литературы:

1. Веракса Н.Е ,Веракса А.Н Проектная деятельность дошкольников. Пособие для педагогов дошкольных учреждений. Мозаика –Синтез Москва 2010г.

2. Виноградова Н.А, Панкова Е.П Образовательные проекты в детском саду . пособие для воспитателей . Москва Наука 2008 г.
3. Гулидова Т.В Организация проектирования .Конспекты проектов. Издательство в помощь педагогу ДОО
4. Евдокимова Е.С.Технология проектирования в ДОУ Москва ТЦ Сфера 2008г.
5. Вебинар «Проектная деятельность в современном детском саду» автор О.А.Скоролупова Москва 2015г

Ойынның бала тәрбиесіндегі орны

Ермек А. Т., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

Баланың дамуы мен мінез-құлқының қалыптасуында сүйіспеншіліктен кейінгі екінші рухани азық – ойын. Ойынсыз өткен балалық шақ сүйіспеншілік көрмей өсумен тең.

Ойын – баланың мектепке дейінгібаланың басты іс-әрекеті. Түрлі ойын баланың рухани және дене күші жағынан, танымдық үрдістері, эстетикалық талғамы жағынан жетілдіреді, тәртіптілікке шақырады, айналасын тануға көмектеседі. Бала ойында күштілік, шапшаңдық, төзімділік, айлакерлік сияқты дене қасиеттеріне дағдыланады, денсаулығы нығаяды.

Баланың өмірге қадам басардағы алғашқы қимыл- әрекеті-ойын, сондықтан да оның мәні ерекше. Қазақ халқының ұлы ойшылы Абай Құнанбаев: «Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала бола ма?» деп айтқандай баланың өмірінде ойын ерекше орын алады. Жас баланың өмірді тануы, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері осы ойын үстінде қалыптасады. Ойын үстінде ақыл-ой міндеттерін шеше отырып, бала өз еркімен есте сақтауға және қайталап айтып шығуға, жалпы белгілері бойынша заттарды немесе құбылыстарды жіктеуге, заттардың қасиеттері мен сапаларын бөліп көрсетуге, жекелеген белгілеріне қарай оларды анықтауға жаттығады, ойлау қызметінде арттырады.

Баланың ақыл ойын дамытудағы дидактикалық ойынның орталығы ойыншықтар мен ойындар болып табылады. Осы мақсатпен ойыншықтар, суреттер, түрлі заттар таңдап алынады. Осы заттардың барлығы түрлі түсті және сапасы түрлі материалдардан жасалған, бала қолының шамасы келетіндей болуы тиіс. Ойынның дамуын көп жағынан, балалардың ақыл-ой белсенділігінің қарқыны, олардың ойын әрекеттерін азды көпті ойдағыдай орындауы, ережелерді игеру дәрежесі, олардың эмоциялық әсерленуі, ойынға еліктеу дәрежесі шешеді. Түзету кабинетінде балаларды ойын арқылы бақылап, солай қарым-қатынасқа түсе аламыз.

В. Сухомлинский: «Ойынсыз ақыл - ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес, ойын дүниеге қарай ашылған үлкен жарық терезе

іспетті, ол арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірмен ұштасып, өзін қоршаған дүние туралы түсінік алады. Ойын дегеніміз – ұшқын білімге құмарлық пен еліктеудің маздап жаңар оты» деген ой айтады.

Ойын - бала үшін оқу да, еңбекте. Ойын - айналадағы дүниені танудың тәсілі. Ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңу жолын үйретіп қана қоймай, ұйымдастырушылық қабілетін қалыптастырады, және де баланың ана тіліне деген қызығушылығын арттыруға болады.

Бөбекжайда қазақ тілін оқыту барысында балалардың қызығушылығын арттыру кезінде әр сабақты ойын түрінде өткізген өте тиімді. Себебі бөбекжайдағы балалар - ойын балалары. Қазіргі кезде Республиканың білім беру жүйесінің басты міндеті- білім деңгейін халықаралық дәрежеге жеткізу. Бала – болашақ десе сол балаға жүйелі білім беру, ынта –ықыласын дұрыс бағыттау қабілетімен қасиеттерін осы бөбекжайдан басталады. Балалардың тілін дамыту барысында- ойындар көп ойналады. Сол ойындардың түріде көп. Олардың жеңілінен күрделісіне дейін түсуге болады. Ойын арқылы бала айналасындағы заттың қызықтысын өзіне тауып алады. Балалардың ерекшелігі сөйлеуден жалықпайды. Бала ойын ойнағанда жан тәнімен қызыға ойнайды және бала ашылады. Үлкендерден ұялатын, қысылатын балалар- ойын үстінде бәрін ұмытады. Еш қиындықсыз сөздер айтады. Ал еркін болу- барлық дамудың баспалдағы. Ойын таңдағанда тақырыпқа сай болу керек. Ойынды ұйымдастырғанда тәрбиеші өзі жетекші болу керек.

Жалпы ойынды ұйымдастырғанда мынадай қағидаларға сүйенуге болады:

1. Ойынға қажетті құрал-жабдықтарды дайындау керек.
2. Ойын өту жолдарымен таныстыру.
3. Ойынды талдау керек- ол балалардың белсенділігімен іс- әрекетін ынталандыруға және қалыптастыруға ықпал етеді.

Балалардың қазақ тілін оқытумен дамыту барысында ойындар мен жаттығулар қолдану үлкен нәтиже береді.

Таным белсенділігін дамыта отырып, балалардың ақыл ойларын тереңдетуге болады. Оны төмендегі ойын арқылы білуге болады.

«Ойыншықтарды сипатта»

Тәрбиеші ойыншықтарды балалардың қолдарына таратады. Сендер алған ойыншықтарыңды бір сөбен сипаттап беріңдер. Мысалы: жұмсақ, әдемі, қатты т.б. Сосын айтқан сөздеріңді есте сақтаңдар. Сосын ол сөздеріңді басқа балаларға айтасыңдар. Осылай ойын жалғаса береді.

«Сиқырлы қоржын»

Тәрбиеші: балалар сендер не байқап отырсыңдар? Ол қоржын. Ойын басталмас бұрын жарты шеңберге тұрайық. Мен алдарындағы кішкентай үстелдің қасындағы орындыққа отырамын. Кімнің атын атаймын сол бала қоржынға жақындап, көзін жұмып, бір затты алады. Алып шыққан затты саусағымен сипап, не екенін айту керек? Заттың қандай екенін айтады. Мысалы: қатты, жұмсақ. Ойын кезек кезекпен жалғасады.

«Кім саққұлақ?»

Тәрбиеші: балалар мен сендерге қазір сөз оқимын. Уй жануарларын естісендер- шапалақ ұрамыз, ал дала жанарларын естісендер аяқтарымен тарсылдатамыз. Мысалы қарға, арыстан, ит, қасқыр, мысық, жолбарыс, қой, торғай. Сонымен қатар, «аз және көп», «кімде не бар?», «пішіндер неге ұқсайды?», «қандай, нешеу?», «астында,үстінде» тағы да сол сияқты ойындар ойнауға болады. Ойындармен бірге, тақпақтар, жаңылтпаштар, жұмбақтар жаттауға болады. Оларды жай жаттамай іс қимыл арқылы жаттаған өте қолайлы. Оны өздері үйде ата- аналарына айта отырып, бұл балалардың шығармашылығын арттырады және тіл байлығын дамытады.

Ойын мектеп жасына дейінгі баланың жеке басының дамуының игі ықпал ететін жетекшісі. Бала ойын арқылы өзінің күш жігерін жаттықтырады. Еңбек дағдысына үйренеді. Былайша айтқанда болашақ қайраткердің тәрбие жолы, тәлімдік өнегесі ойын процесінен бастап өрбейді. Ойын мен еңбектің бір біріне ұқсас сипаттары көп, сондықтан кейбір педагог –ғалымдар «жақсы ойын- жақсы жұмыс сияқты да, жаман ойын-жаман жұмыс сияқты»деп қарап, бұлардың арасында айырма шамалы деген түйін жасайды.

Өйткені, әр бір жас кезіндегі ойын тиісті дәрежеде ақыл мен қажыр-қайрат жұмсатуды керек етеді. Белсенді әрекет пен күш жігер жасалған ойын, жақсы ойын болып табылады. Жақсы ойын да жақсы жұмыс та көңілді қуанышқа толтырып, рахатқа бөлейді. Демек, осы жағынан ойын мен жұмыстың ұқсастығы байқалады. Баланың ойынында белгілі дәрежеде тиісті жұмыстағыдай жауапгершілік болу керек. Олардың негізгі айырмашылығы: баланың ойыны нақты материалдық рухани байлықты көздемейді, ал жұмыс ондай игіліктің өңдірудің негізгі жолы екені айқын.

Баланың қуанышы мен реніші ойында айқын көрінеді. Ойын кезінде баланың психологиялық ерекшелігі мынада:

- олар ойланады;
- эмоциялық әсері үшқындайды;
- белсенділігі артады;
- ерлік қасиеті, қиял елестері дамиды;
- шығарымпаздық қабілеті мен дарыны ұштасады.

Ойын үстінде бала бейне өмірдың өзіндегідей қуаныш, реніш сезіміне бөленеді. Бірақ бала одан ойын екенін білмейді деген түсінік тумайды. Сондықтан шындықтағыдай «сөйтеік, бүйтіп көрейік» деуі, оларды «ойынды ойын» деп түсінуінде жатыр.

Қорыта айтқанда, бала ойнайды, ойлай да білсін. Балалар біздің болашағымыз, өміріміздің жалғасы. Олардың ойын арқылы алған тәлім тәрбиесі болашақта балаға дұрыс жол көрсетеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Журнал «Бала мен балабақша» №8, 2009 ж.
2. Журнал «Балабақша»№2-6 2009 ж.
3. Журнал «Отбасы және балабақша»№4 2007 ж.
4. Педагогикалық ізденіс. Алматы- Рауана 2000 ж.

5. Ушинский К.Д «Адам тәрбие құралы ретінде» -М : Педагогика, 2001 ж.

Заманауи білім ортасы: Жаңашылдық, тәжірибе, келешек

Есенова Б. К., «Толағай» бөбекжайы КМҚК

Мақсаты еліміздің ертеңін қалыптастыратын ұрпақ тәрбиелеу ісінде бүгінгі өркениетті өмір талаптарына жауап бере алатын заманауи білім ортасын құру, мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде жаңашыл тәжірибелерді кеңінен қолдана отырып, технологиялық процестер үрдісін жолға қою – балабақша тәрбиешілеріне жаңа міндеттер жүктеп отыр. [1,kz/events/akorda_news/memleket-]

Сол себепті, мектепке дейінгі мекемелерде өскелең ұрпақ тәрбиесі, оларды заман талабына сай жан-жақты дамыту мәселесі еліміздің ұлттық даму стратегиясымен тығыз байланысты болып келеді. Балабақшада берілетін саналы тәрбие мен сапалы білім баланың ғана емес, еліміздің де жарқын болашағы деуге толық негіз бар. Баланың жеке басының қалыптасуы мен дамуы мектепке дейінгі мекемедегі оқу-тәрбие жұмысының негізгі мақсаты болуы тиіс. Ал соған орай, бүгінгі күні балабақша бүлдіршіндерін тәрбиелеу мен оқыту процесін жаңа бағдарламалармен, технологиялармен қамтамасыз ету алдыңғы орынға шығып отыр. Сонымен бірге, мұнда педагогтың балалармен тығыс қарым-қатынас орната отырып, олардың білімге деген қызығушылығын арттыру мақсатын көздейтін сабақтарының да маңызы зор. Өйткені, білім – адамзат баласы үшін телегей теңіз, ал оның тереңіне құпиясын аша алатындар ғана бойлай алатыны бұлжымайтын аксиомаға айналған.

Олар өскелең ұрпақты тәрбиелеп шығаратын бала жанының бағбаны – педагог-тәрбиеші. Осыдан келіп, жас ұрпаққа рухани-адамгершілік тәрбиесін беру, олардың біртұтас дүниетанымын шынайы қалыптастыра отырып, білім негіздерін меңгеруіне ықпал ететін жаңаша білім мазмұнын жаңарту – еліміздің білім беру жүйесінде кезек күттірмейтін мәселенің бірі болып отыр.

Сонымен бірге, мектепке дейінгі мекемеде заманауи білім ортасын оңтайлы қалыптастырудың бірден-бір жолы - ол балабақша өмірінде жаңашыл инновациялық технологияны тиімді пайдалану, балаларға сапалы білім, саналы тәрбие беру ісінде олардың өз беттерімен іске асыратын әрекеттері арқылы жедел де, дұрыс шешім қабылдау дағдыларын қалыптастыру, таным белсенділігін арттыру, рухани-интеллектуалдық деңгейін көтеру болып табылады.

Бұл – Елбасымыздың өркениет соқпағына түскен бүгінгі күн талаптарына толық жауап беретін заманауи озық технологияларды барынша ұтымды пайдалану арқылы келешек ұрпақ тәрбиесі сеніп тапсырылып отырған педагог

кадрларға ұсынып отырған осындай ауқымды міндеттерді табысты іске асыру жолы. [4, ziatker.kz]

Мектепке дейінгі мекемелерде жас өскіндерге сапалы білім мен саналы тәрбие беруде олардың іс-әрекеттері арқылы ойлай білу қабілеттерін, таным белсенділігін арттырып, баланың жан-жақты дамуына және жаңалықты тез қабылдауына әсер ету - жаңа технология үрдісінің талабы. Еліміздегі барлық балабақшаның негізгі міндеті - балаларға сапалы білім, саналы тәрбие беру ісінде олардың денсаулығы мен физиологиялық дамуын қорғау және нығайту болып табылады. Осы ойдың негізгі түпқазығы - балабақшада қолданылатын жаңа технологияларды тиімді пайдалана отырып, ой-өрісі жаңашыл, шығармашылық тұрғыда өз бетімен әрекет ете алатын, дүниетанымы кең, интеллектуалдық деңгейі жоғары, жан-дүниесі бай, жан-жақты қалыптасқан жеке тұлға тәрбиелеп шығару деп білемін.

Жалпы, жас ұрпаққа жүйелі білім беру, ынта-ықыласын дұрыс бағыттау, қабілет-қасиеттерін дамыту ісі балабақшадан бастау алады. Өйткені, мектепке дейінгі білім беру стандарты балабақша мен мектепалды даярлық топтарында педагогикалық үрдісті ұйымдастыруда жаңашыл әдіс-тәсілдерді пайдалануға мүмкіндік береді. Сол себепті, жаңа инновациялық технологияларды барынша тиімді пайдалана отырып, білімді, білікті ұрпақ тәрбиелеу мектепке дейінгі мекемелердің басты мақсаты болып табылады.

Мен «Толағай» балабақшасында еңбек еткен жылдарымда сабақ процесінде кеңінен қолданған инновациялық технология түрлеріне келер болсам, денсаулық сақтау технологиясы, жобалы-іс шығармашылық технологиясы, Зайцев технологиясы, әуенді кесте технологиясы, дамыта оқыту технологиясы, ақпараттық қатынастық технология, ойын технологиясы және ТРИЗ технологиясына айрықша назар аударған екенмін. Ал, түстен кейін өткізілетін Конструкторлар жиынтығы Робототехника үйірмелік жұмысының да балалардың өз бетімен жасаған істерінің, еткен еңбегінің нәтижесін көруіне жағдай туғызып, өздеріне деген сенімдерін нығайтуына таптырмас құрал болып табылады.[2, infourok.ru]

Балалардың денсаулық көрсетіліміне басты назар аударылатын Денсаулық сақтау технологиясының баланың денсаулығын нығайтуға, білім дағдыларын қалыптастыруға бағыттталатын негізгі мақсатын орындауға тырыстым.

Ал, Жобалы-іс шығармашылық технологиясы балабақшада бала мен педагогтың бірлесіп жүргізуі арқылы іске асырылатын болса, соған орай мен баланы тақырып бойынша өз бетімен ізденуге, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға көңіл бөлдім. Бұл жерде балалардың оқу материалына назарын аудара отырып белсенділігін арттыру, оларды қызықтыратындай проблемалық мәселелер тудыра білу қажет.

Сабақ барысында Зайцев технологиясын ойын арқылы қолдана отырып, балаларды санауға, оқуға үйретуді басты мақсат етемін. Бұл әдісті пайдалану кезінде бүлдіршіндер бойына оқу мен санау тәсілдерін қатар сіңіру арқылы олардың дұрыс, нақты, түсінікті тілмен сөйлеу мәдениетін қалыптастыру, өлең айту арқылы оқыту, балаларды оқу арқылы жазуға үйрету, барлық есте сақтау

түрлерін қолдану арқылы балалардың дыбыстық, моторлық, кинестикалық, түстік дағдыларын қалыптастыру қажет.

Ал ізденіс шығармашылық технологиясының мақсаты - балалардың ізденіс қабілетін дамыту болып табылатындықтан міндетті түрде ТРИЗ технологиясын сабақ процесіне барынша кеңінен енгізуге тырысамын.

Менің сабақ үдерісінде жиі пайдаланатын Ойын арқылы оқыту технологиясы дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік мақсаттарын көздейді. Мұнда ойындық іс-әрекеттің психологиялық механизмі жеке бастың өзіндік талап-талғамдарына сүйенуі Ойын технологиясының бір ерекшелігі болып табылады. Бұл әдіс баланың бойындағы білімділік, танымдық, шығармашылық қасиеттерін ашу міндетін атқарады. Өйткені, ойынды балалардың сабақ барысында іске асыратын әрекеті деп білемін. Бұл бағытта балабақшада ойналатын ойындардың балалардың қызығушылығын арттырып қана қоймай, оларға өмірде кездесетін кедергі-қиыншылықтарды жеңу жолын үйрету, олардың өз беттерімен әрекет ету қабілеттерін қалыптастыру міндеттерін де атқаратынын естен шығармау қажет.

Ақпараттық қатынастық технологиясы балабақша педагогтары мен балалар алдындағы міндеттері – балалардың жаңа заманға қадам басуы, жаңа технология әлеміне балаға жолсерік болуы, компьютерлік бағдарламаға тәлімгерді таңдау, ақпараттық мәдениетті жеке тұлға қалыптастыру, бағдарламаны жіктей білу, ойлау, есте сақтау қабілеттерін дамыту міндеттерін атқарады.

ТРИЗ (ӨТШТ) - баланың ойлау процесімен бірге, оның тілі, қиялы, есте сақтау қабілетін, зейінінің белсенді және бірлесіп дамуды көздейді. Сонымен бірге, ТРИЗ технологиясының тек қана балалардың қиялын ғана емес, сонымен қатар қоршаған орта шынайылығын түсініп жүйелі ойлауына, өзін-өзі тануына, қоршаған ортаның қиындығын байқап, өздерінің мәселелерін шеше білуіне жағдай туғызып отыратынын да ұмытпаған жөн. [[3multiurok.ru](http://multiurok.ru)]

Дамыта оқыту технологиясының мақсаты - баланың жалпы жан-дүниесіне және оның сезіміне әсер ету арқылы логикалық ойлауын дамыту, сөздік қоры мен сөйлеу мәдениетін қалыптастыру болып табылады. Дамыта оқыту технологиясын сабақта пайдалану кезінде, сонымен бірге ой толғаныс әдісі, ассоциация әдісі, салыстыру әдісі, Раунд-Робин әдісі және топтастыру әдістерін тиімді қолдану педагогтың кәсіби шеберлігін айқындайды.

Қорыта айтқанда, тәрбиеші – мектепке дейінгі мекемеде заманауи білім ортасын құру мақсатын көздейтін, балаларды сапалы білім мен саналы тәрбие нәрімен сусындататын басты тұлға болып табылады. Жаңалыққа құмар балалардың жаңашыл технологияларды игеру дағдыларын қалыптастыруға бағытталған оқу-тәрбие жұмысының жолдарын іздеп тауып, енгізіп, жетілдіріп отыру – бүгінгі білім беру саласының өзекті мәселесіне айналуы тиіс.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Интернет желісі [1,kz/events/akorda_news/memleket-]
2. Интернет желісі [2, infourok.ru]
3. Интернет желісі [3multiurok.ru]
4. Интернет желісі [4,ziatker.kz]

Исследовательская деятельность дошкольника и «Модель4К» загадка эмбру или почему краски не тонут?

Есмаханова М.В., КГКП ясли – сад «Бәйтерек»

В Казахстане дошкольное образование предоставляется в классической форме, но имеют место инновационные формы образования, представленные АОО «Назарбаев» Интеллектуальные школы» (далее-НИШ). Образовательные программы НИШ являются примером по реализации педагогического подхода XXI века, сфокусированного на поддержке раннего развития детей по широкому спектру направлений. Данные образовательные программы могут служить примером и для дошкольных организаций [1].

В Ежегодном Послании народу Казахстана от 2018 года «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни». Лидер нации - Первый Президент Республики Казахстан Н.Назарбаев отметил, что акценты в образовании смещаются в сторону модели 4К: развития реативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде [1].

Очень важно научить ребёнка самостоятельно добывать и применять знания уже с раннего возраста. Педагогу важно, правильным и особенным образом организовать самостоятельный, творческий процесс обучения. Также Л.Выготский подчеркивал важность «особенной организации дошкольного детства». Д.Эльконин и Л.Выготский отмечают специфичность учебного процесса – организация обучения через игру, соблюдая преемственность и непрерывность. Нельзя игру рассматривать как развлечение и предоставлять детям свободу в выборе действий. Любая игра должна быть направлена на развитие конкретных навыков, которые пригодятся в дальнейшем обучении в школе, вне детского сада и в реалиях жизни. Поэтому педагоги должны с особым вниманием отнестись к выбору игры, даже если она свободная, т.к., играя, ребёнок развивает необходимые компетенции или приобретает навыки, которые будут ему необходимы в дальнейшем обучении и жизни. Важно, чтобы при обучении детей присутствовала игра, а не имитация игры [2].

Дети способны исследовать и размышлять критически. Совместное обучение и процессы решения проблемы с особым акцентом на понимание могут увеличить способности детей к эффективному аргументированию. Слушая и анализируя то, что дети фактически говорят и делают, педагоги

имеют возможность эффективнее поддерживать детей в их обучении – принцип формативного оценивания и понятия «обучение как оценивание»: не только приобретая знания, но и участвуя в подходах, формирующих знания.

Главная особенность исследовательского обучения - активизировать работу детей, придав ей исследовательский, творческий характер, и таким образом передать ребенку инициативу в организации своей познавательной деятельности. Проводя исследование важно, чтобы ребенок сам понял ответ на свой вопрос, сделал выводы и усвоил на практике.

Дети очень любят исследовать, смешивать краски и удивляться результату, поэтому мы с детьми часто проводим опыты. Во время наших исследований Амелия (5 лет, группа дошкольной подготовки №15 «Болашак»), по-особому реагирует и воспринимает процесс. Дольше всех смешивает краски, разговаривает с цветной водой, с любовью и заботой готовит оборудование для эксперимента. Но самое главное, что меня удивило - это вопросы Амелии: «Что будет, например, если добавить краску в стакан с водой? Она станет цветной и смешается?». «Но это бывает не всегда так» – отвечала я. «Краски могут плавать по поверхности воды и, растекаясь, создавать фантастически красивые рисунки. Изображения на воде называются Эбру, в переводе с древнего языка - «Облака». Знаешь, почему краски не тонут, а красиво растекаются? Нет, Амелия не знала и ребята из группы не знали. Возможно, причина в особых свойствах красок. «А как краски могут плавать по поверхности воды и не тонуть, и не смешиваться?» - опять спрашивает Амелия, когда остальные дети не участвуют в задавании вопросов. Знаете ли Вы, ребята, почему краски не тонут, а красиво растекаются? Ребята из группы не знали, а глаза Амелии загорелись огоньком удивления от чего-то необычного, сказочного. Узнать это и рассказать всем стало моей целью. Возможно, причина в особых свойствах красок. Для того чтобы узнать, как краски держаться на поверхности воды мы с ребятами смотрим видеоролик по рисованию на воде и проводим мастер-класс по Эбру с детьми. Получалось очень красиво! «Так значит, краски не тонут, потому что они жидкие?»- задает вопрос Амелия.

- «Вода почему-то густая, как будто кисель? Нам в детском саду на обед дают кисель»-замечает Амелия. Давайте попробуем с помощью крахмала сделать густую воду для рисования. Благодаря крахмальной воде, краски стали более послушными. Они не тонули и красиво растекались, как настоящие Эбру-краски. «Как здорово, волшебный рисунок, волшебство! – восторгается Амелия. «Настоящая сказка!» подтверждают ребята. «Теперь я знаю, секрет Эбру: краски для рисования должны быть жидкими, тогда они смогут

растекаться, а вода - густой, чтобы удерживать краски на поверхности - с гордостью и большим интересом восклицает Амелия.

По результатам нашего эксперимента, мы сделали такое заключение: Амелия и дети участвуют в исследовании с желанием, проявляют инициативу. Техника рисования на воде Эбру даёт Амелии и ребятам группы возможность раскрыть талант, значить и помогла найти им привлекательное занятие. Участвуя в экспериментировании, Амелия и ребята, активны, самостоятельны, эмоционально отзывчивы, творчески заинтересованы и демонстрируют новые умения рисования на воде. В ходе исследовательской деятельности Амелия и дети демонстрируют новую нетрадиционную технику рисования, креативно мыслят. Такое рисование отлично развивает у Амелии и детей воображение и мышление, а также даёт возможность почувствовать себя настоящим художником и получить настоящую сказку от творчества. Амелия преодолела общие неудобства, ведь моторика рук девочки и зрительно-двигательная координация функций руки постоянно совершенствуется, глазомер вырабатывается, что является важным фактором подготовки руки к письму. Чем больше, Амелия и ребята, демонстрируют свои умения руками, тем они умнее и изобретательнее. Амелия и ребята группы выражают свое собственное «Я» - через воплощение своих идей при создании необычных рисунков. Эбру объединяет и родителей: выставка работ «Волшебные краски».

Взрослые и дети - партнёры по совместной деятельности. Родители осознают важность такой работы. Укрепляются детско - родительские отношения. По результатам проведенного мастер класса с родителями, мы узнали, что мамам и папам Эбру помог избавиться от стресса и расслабиться, получив удовольствие от совместной деятельности, оставив все проблемы за границами водного полотна.

Планируя исследовательскую деятельность, используя модель 4К, детям предоставляется возможность проявить критическое мышление, креативность, умение работать в команде, коммуникабельность. Такой вид экспериментирования даёт мне возможность ставить конкретные, достижимые цели и, вместе с тем, проявлять творчество и добиваться качественных результатов, использовать новые формы работы, а самое главное - учитывать потребности и интересы ребёнка в его дальнейшем обучении.

Список литературы:

1. Абиев Ж. Ә., Бабаев С. Б., Құдиярова А. М. Педагогика: Оқу құралы. Жалпы редакциясын басқарған Құдиярова А. М. - Алматы: Дарын, 2004.
2. Выготский Л. С. Проблема возраста. Вопросы детской психологии - Санкт-Петербург, 1997
3. Киркпатрик У. Х. (1918). Проектный метод. Летопись педагогического института. Книга президента Шульц Ф. (и со авторы). Источники. Примечательные фрагменты в образовании.

Школяр Л. В., Савенкова Л. Г. «Сад детства». Новый взгляд на дошкольное образование. Издат. «ТЦ

Білім беру процесінде флипчартты қолдану ерекшеліктері

Ж.Е.Естаева, «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК

Қазіргі уақытта біздің елімізде барлық санаттағы азаматтар үшін ақпараттың қол жетімділігімен байланысты ақпараттық қоғамды дамыту стратегиясы іске асырылуда. Сондықтан АКТ (ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалану білім беру басымдықтарының бірі болып табылады. Білім беру жүйесін ақпараттандыру педагогке және оның кәсіби құзыреттілігіне жаңа талаптар қояды. Педагог тек компьютер мен қазіргі заманғы мультимедиялық жабдықтарды қолдана білу ғана емес, сонымен қатар өзінің білім беру ресурстарын құра білу, оларды өзінің педагогикалық қызметінде кеңінен қолдана білу керек.

Қазіргі педагогтерге қойылатын талап – баланың ересектерімен және құрдастарымен қарым-қатынас жасау тәсілдері мен қарым-қатынас құралдарын меңгерген, физикалық дамыған, саналы, белсенді, эмоционалдық жауапты, тәрбиелеу үшін оқытудың дәстүрлі әдістері мен қазіргі заманғы ақпараттық технологияларды үйлестіре алатын даярланған педагог болуы қажет.

Мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтері мен тәрбиешілері балалардың үздіксіз білім беру жүйесінің келесі деңгейіне толық көшуін қамтамасыз етуге, ҚР бірыңғай білім беру кеңістігіне қатысушы болуға мүмкіндік беруге міндетті. Бұл үшін МДҰ-ға ақпараттық технологияларды енгізу және пайдалану қажет. Мектепке дейінгі ұйымдарда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданудың перспективалық бағыттарының бірі - флипчартты пайдалану.

Флипчарт – бұл педагогті практикалық қызметте инновациялық технологияларды қолдану мен зерттеуге ынталандыратын мектепке дейінгі ұйымдардағы оқу қызметінің жаңа түрлері. Флипчарт педагогтің интерактивті оқытудың барлық мүмкіндіктері мен ресурстарын қолдануында үздік болып саналады. Интерактивті тақталардың және оларға заманауи бағдарламалық қамтамасыз етудің пайда болуына байланысты флипчарт деп ескертпелер, суреттер, бейнелер, дыбыстық файлдар, анимациялар, интерактивті сабақтар мен веб-сілтемелер қосуға болатын интерактивті тақтаның бағдарламалық қамтамасыз ету терезесіндегі тік бұрышты жұмыс кеңістігін (ActivInspire) түсінеді.

Флипчарт – материалдарды жасауға және көрсетуге болатын жұмыс аймағы. Флипчарт – бұл интерактивті, мультимедиа сияқты қасиеттерді сипаттайтын электронды көрнекілік [1, б.5].

Флипчарт бетінде келесі әрекеттерді орындауға болады:

- фондық суреттерді қосу;
- ескертпелер жазу және түсіндірме белгілер енгізу;
- үлкен ресурстар кітапханасынан суреттер жасау немесе суреттерді пайдалану;
- сыртқы қолданбалардан суреттерді импорттау;
- гиперсілтемелер қосу;
- суреттердің суреттерін жасау және оларды флипчартқа қою;
- географиялық карталарды көрсету;
- фильмдер мен ойындарды ойнату.

Флипчартты пайдалану ұйымдастырылған оқу қызметін жанды түрде, қызықты, көрнекі және әсем етуге, балалардың назарын оқыту үдерісіне тартуға мүмкіндік береді. «Адамға серік, күзетке берік» деген жұмбақ жасырып, содан кейін флипчарт құралдарының бірі – сиқырлы әйнек арқылы жасырылған нәрсені көрсетуге болады. Бұл мотивацияны арттырады, өзара іс-қимыл және талқылау үшін көбірек мүмкіндіктер береді.

Материалды беру арқасында балалар жаңа материалды жақсы және тез меңгереді, өйткені айтылғандардың барлығы көрнекі түрде расталады. Жаңартылған білім беру мазмұны балаларға бұрынғыдай дайын жауапты ұсынуға асықпайды, оларға ойлануға, талаптанып көруге және өздері шешім қабылдауға мүмкіндік береді. Мысалы, «Қорапта не жасырылған?» деген тапсырма беріледі. Ол – ойыншық, онымен қыздар ойнайды деген сияқты жауап беруге жетелейтін сөздер айтылады. Содан кейін балалар «қуыршақ» екенін айтады, сөйтіп балалар жаңа тақырыптың ойыншықтар екендігін өздері айтады.

Осының барлығы флипчартты қолдана отырып оқыту процесі оқу қызметін өткізудің дәстүрлі түрлерінің көмегімен оқыту процесіне қарағанда әлдеқайда тиімді екенін көрсетеді. Барлық балалардың нәтижелері флипчартпен жұмыс істеу арқылы жақсарады деп айтуға болмайды, бірақ біздің балабақшаның тәрбиешілерінің көпшілігі «балалар оқу қызметіне қызығушылық танытады және материалды тез есте сақтайды» дейді.

Алайда, флипчартты пайдалану күрделі ұзақ дайындықты, компьютермен жұмыс істеу дағдысын талап ететінін және оқу қызметіне дайындалу үшін көп уақытты қажет ететіндігін айта кеткен жөн. Бірақ бұл жағдайда жұмсалған күш-жігер мен уақыт қажет нәтижеге әкеледі. Осылайша, флипчартты пайдалана отырып, баланың тұрақты жұмысын электронды түрде ұйымдастыруға болады.

Бұл ойлау және шығармашылық белсенділіктің дамуын ынталандырады, топтағы барлық балаларды жұмысқа қосады. Тәрбиеші әрдайым өз балаларының назарын аударады, оларға қарайды және олармен сөйлеседі, сол уақытта өз материалдарын көрсетеді және компьютермен, балалармен үнемі байланыста болады. Флипчартты пайдаланудың арқасында оқу қызметінде көп уақыт үнемдейді. Балаларға Наурыз мерекесі туралы әңгімелей келе, киіз үй туралы бейнежазбаны жақсы сапада көрсетуге болады.

Сонымен қатар, ертегілерді де экраннан тамашалауға болады. Үлкен көрнекілік есебінен флипчартты қолдану балалардың назарын оқыту үдерісіне аударуға мүмкіндік береді, мотивацияны арттырады, педагог пен балаларға түсінік беру кезінде маркермен толықтырулар, түсініктемелер енгізуге және жазбаларды слайдтағы тікелей сақтауға мүмкіндік береді. Мысалы, «Жемістерді бірінші себетке, көкөністерді екінші себетке жина» деген тапсырмада балалар интерактивті тақтада қалам арқылы жемістер мен көкөністерді бөлек себеттерге жинайды.

Бірақ интерактивті тақта ғажайыптар жасау үшін оқу қызметіне мұқият дайындалу керек, флипчарт беттерінде тапсырмалар дайындау керек, дайын материалдарды іздеу керек [2, б.20].

Флипчарт – оқу қызметінде барлық мәселелерді өзі шешетін және оқу қызметін қызықты ететін сиқырлы таяқша емес екенін түсіну маңызды. Сондай-ақ, флипчартты әр оқу қызметінде қолданылуы тиіс деп ойлауға болмайды, оны оқу қызметінің бір бөлігі ретінде пайдалануға болады. Кез келген басқа ресурстармен қатар, флипчартты қолданудан ең үлкен әсерге, ол жұмысқа қойылған міндеттерге сәйкес пайдаланылғанда ғана қол жеткізуге болады. Флипчарттарды құрастыру және қолдану тәжірибесін жинақтай отырып, флипчарттарды пайдалану оқу-тәрбие процесін жаңғыртуға, білімді меңгерудің тиімділігін арттыруға, балалардың іздеу қызметіне қызықтыруда, балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып саралап оқытуға мүмкіндік береді деп санаймын.

Тәрбиешінің тәрбие-білім беру процесінде ақпараттық технологияларды қолдануы көптеген оң салдарларға әкеледі:

- балалардың материалды меңгеру процесін психологиялық жеңілдетеді;
- таным пәніне деген қызығушылықты қозғайды;
- балалардың жалпы ой-өрісін кеңейтеді;
- еңбек өнімділігі артады.
- тіпті ұяң, ұялшақ балалардың да қызығушылығын арттыра түседі;
- ұйымдастырылған оқу қызметтеріне көрнекіліктерді қолдану деңгейі артады.
- ең бастысы уақытты үнемдейді;
- әріптестермен оқу материалдарын оп-оңай алмастыра алауға болады;
- бұл жаңа көрнекіліктер түрі болып табылады.

Сонымен, оқу қызметі жетістігі, әрине, педагог қолданатын жаңа технологиялар мен жабдықтарға байланысты. Ең алдымен, кез келген ҰОҚ белгілі бір мақсаттар мен нәтижелерге қол жеткізуі тиіс. Бірақ, кейбір жағдайларда флипчарт жақсы көмекші бола алады және онымен жұмыс істеу тиімділігі педагог қандай да бір мүмкіндіктерді қалай қолданатынына байланысты екенін түсіну маңызды.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Интерактивтік технология негізінде флипчарт-сабақтарды қолдану»: әдістемелік ұсыным. – Астана, 2014.

2. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды ақпараттандыру инфрақұрылымын дамыту саласындағы шетел тәжірибесін сараптамалық шолу» – Алматы: «ҰАО» АО, 2012.

3. «Методические рекомендации по работе с интерактивной доской и методика проведения занятий с её использованием» Арынгазин Канапия Мубаракович,

Дзюбина Анастасия Викторовна Карагандинский Государственный университет им. Е.А.Букетова

Воспитатель, какой он и каким его видят современные родители

Жакубекова А.Р., КГКП я/с «Мерей»

Живя в современном мире, развиваясь в эпоху, из года в год сменяющих друг друга всевозможных гаджетов и компьютерных технологий, престижность и значимость профессии воспитатель отошла на второй план. Сейчас не все выпускники педагогических вузов и колледжей идут работать в детские сады. И если все-таки это случается, то главным качеством выступает безусловная любовь к детям.

В настоящее время мы понимаем, что владение компьютером (компьютерная грамотность) представляет собой один из главных элементов образования. Одним из результатов процесса информатизации должно стать появление у педагогов способности использовать современные информационные и коммуникационные технологии для работы с информацией.

Они должны уметь искать необходимые данные, обрабатывать, анализировать и оценивать их, а также перерабатывать и распространять информацию в соответствии со своими целями. Формирование информационной компетентности представляет собой процесс перехода к такому состоянию, когда педагог становится способным находить, понимать, оценивать и применять информацию в различных формах для решения личных, социальных или глобальных проблем.

Современное компьютерное оборудование в воспитательном процессе выступает:

- как средство для создания информационно-методических материалов и документов (планов, конспектов, методических разработок и пр.);
- как средство обеспечения наглядности (презентации, видеоролики, видеофильмы и другие демонстрационные формы);
- как средство поиска информации (текстовой, видео- и аудио);
- как средство обработки информации (фото- и видеоизображений, текстовой информации, обработки анкет, построения диаграмм, графиков при

исследовании динамики тех или иных процессов в воспитательной деятельности);

- как средство хранения информации (базы данных, методические разработки и коллекции, фото- и видеоархивы, электронные хранилища);

- как средство коммуникации (сайт, электронная почта, форумы, чаты и т.п.).

Безусловно, для современных педагогов владение компьютером значительно упрощает работу, в то время как воспитатели – стажисты испытывают затруднения.

Казалось бы, там, где молодой специалист всегда присутствуют такие качества как высокая гибкость и мобильность (т. е. умение подстраиваться под изменившуюся ситуацию и ребенка), владение современными гаджетами, творческая натура, общительность, активность. Но с другой стороны там, где специалист со стажем мы видим педантичность, грамотность, начитанность, жизненный опыт, знание образовательной программы на сто процентов, наличие собственного ребенка.

В наше современное время перед тем, как отдавать ребенка в детский сад, каждый родитель рано или поздно задумывается, о том, какой воспитатель лучше для малыша: молодой специалист или воспитатель с опытом, со стажем.

Но, исходя из опыта, я вижу, что между педагогом и ребенком устанавливается не только словесный, но и жизненный и эмоциональный контакт. Поэтому то, что воспитатель делает и кем он является, имеет большее значение, чем то, что он говорит. Воспитатель имеет большое влияние на своих воспитанников, как манерой разговора, так и всем своим поведением. Дети на эмоциональном уровне воспринимают не только содержание словесного общения, но и мимику, жесты, качества голоса. Безусловно, воспитатель понимает и ценит каждого ребенка, и не имеет значение молодой это или с опытом специалист, главное какими качествами он обладает.

По мнению современных родителей, образ воспитателя это педагог с жизненным опытом, активный, общительный, умеющий ставить цель и добиваться ее, знающий образовательную программу. И как оказалось не в знании гаджетов дело.

Однако, следует понимать, что работа молодого специалиста будет протекать успешнее, если он состоит в тандеме с воспитателем со стажем. Как писал А. С.Макаренко: «...как бы он [молодой педагог] не был талантлив, а если не будет учиться на опыте, никогда не будет хорошим педагогом, я сам учился у более старых педагогов.»

Список литературы:

1. Белкин, А.С. Педагогическая компетентность. / А.С.Белкин - Екатеринбург.: Издательский отдел УрГПУ, 2003. <http://elar.uspu.ru/handle/uspu/2605>

2. Данильчук, Е. В. Информационная культура педагога: методологические предпосылки и сущностные характеристики / Е. В. Данильчук // Педагогика. – 2003. – № 1. – С. 65–73.

Информационная компетентность современного педагога

Жангабулова А.А., КГКП ясли-сад «Нәзік»

Современный период жизни в Республике Казахстан характеризуется тем, что система образования приводится в соответствие с запросами общества, переходящего к новому этапу своего развития – информационному. Обнаружение дидактических возможностей информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) и их внедрение в образовательный процесс, развитие сети Интернет и предоставление новых сетевых сервисов актуализируют непрерывное совершенствование информационной компетентности педагога.

Приобретение информационной компетентности открывает перед учителями и обучающимися широкий спектр возможностей, обогащающих образовательную среду и позволяющих сделать процесс обучения и воспитания более динамичным.

Информационная компетентность педагога – это способность педагога использовать цифровые технологии, средства коммуникации или компьютерных сетей для доступа, управления, интегрирования, оценки и создания информации образовательного назначения в целях эффективного профессионального функционирования в существующей информационно-образовательной среде, иными словами, под информационной компетентностью педагога следует понимать не только использование различных информационных инструментов, но и эффективное применение их в педагогической деятельности.

Для формирования ИКТ – компетентности необходимо:

- наличие представлений о функционировании ПК и дидактических возможностях ИКТ;
- овладение методическими основами подготовки наглядных и дидактических материалов средствами Microsoft Office;
- использование Интернета и цифровых образовательных ресурсов в педагогической деятельности;
- формирование положительной мотивации к использованию ИКТ.

Компьютер – это инструмент, который способствует достижению поставленных целей и задач урока или внеклассного мероприятия. Он не заменяет педагога, но коренным образом меняет характер педагогической деятельности. Включение в ход занятия, мероприятия ИКТ делает процесс обучения и воспитания интересным и занимательным, создаёт у детей бодрое,

рабочее настроение, облегчает преодоление трудностей в усвоении материала. Разнообразные моменты применения информационно-компьютерных технологий, поддерживают и усиливают интерес детей к обучению.

Компьютер может и должен рассматриваться как могущественный рычаг умственного развития ребёнка.

Использование в обучении и воспитании новых информационных технологий позволяет формировать специальные навыки у детей с различными познавательными способностями, позволяет делать учебно-воспитательный процесс более наглядным и динамичным.

Современные дети родились и живут в информационном обществе, где информационно-образовательная среда уже активно формируется и функционирует, начиная с первого звена непрерывного образования – дошкольных образовательных учреждений (ДОУ). Главная задача информационно-образовательной среды в ДОУ – это заложить потенциал интеллектуального развития личности ребенка и подготовить его к жизни в информационном обществе. Для этого, учитывая специфику дошкольного детства, необходимо познакомить детей с первоначальными основами информационной культуры. Важно развивать их интерес к современной технике, важнейшим научным открытиям, постепенно обогащать их представления в области ИКТ, развивать умения и навыки, формировать потребность для использования современной техники и передовых технологий в разных видах деятельности.

В образовательном процессе дошкольников необходимо использовать наглядности, еще лучше, если эти наглядности будут интерактивными, чтоб ребенку было интересно и занимательно.

Сейчас, когда все быстро меняется и совершенствуется информатизация сферы образования приобретает фундаментальное значение. В современных условиях при широком внедрении новых информационных технологий актуальной остается проблема развития ребенка-дошкольника, в помощь приходит использование компьютерных технологий как один из источников мотивации. Возможности компьютера здесь неисчерпаемы. Он позволяет погрузить дошкольников в определенную игровую ситуацию, сделать непосредственно образовательную деятельность более содержательной, интересной, привлекательной и по-настоящему современной.

Педагог должен не только уметь пользоваться компьютером и современным мультимедийным оборудованием, но и создавать свои образовательные ресурсы, широко использовать их в своей педагогической деятельности.

Информационные технологии, это не только и не столько компьютеры и их программное обеспечение. Под ИКТ подразумевается использование компьютера, Интернета, телевизора, видео, интерактивные носители, CD, мультимедиа, аудиовизуального оборудования, то есть всего того, что может представлять широкие возможности для коммуникации.

Свои навыки я применяю в работе:

- с детьми
- с родителями
- с коллегами
- в методической, экспериментальной, инновационной деятельности.

Именно дошкольникам, с их наглядно-образным мышлением понятно лишь то, что можно одновременно рассмотреть, услышать, подействовать или оценить действие объекта. В связи с этим, я в своей работе использую мультимедийные презентации- это программа, которая может содержать текстовые материалы, фотографии, рисунки, слайд-шоу, звуковое оформление и дикторское сопровождение, видеофрагменты и анимацию, трехмерную графику.

Использование презентационных инструментальных средств позволяет мне, привнести эффект наглядности в занятия и помогает детям усвоить материал быстрее и в полном объеме.

Образовательная деятельность с использованием ИКТ является комплексной, так я сочетаю традиционные и компьютерные средства обучения, а также интеграцию образовательных областей.

Мы считаем, что использование в работе мультимедийных презентаций, предотвращает утомление детей, поддерживает у них познавательную активность, повышает эффективность моей работы в целом. Их применение на занятиях по изучению русского языка интересно детям и, что немаловажно, мне самой. Экран притягивает внимание, которого мы порой не можем добиться при групповой работе с детьми.

Применение ИКТ усиливает:

1. Положительную мотивацию обучения.
2. Активизирует познавательную деятельность детей.

Использование ИКТ позволяет проводить образовательную деятельность: на высоком эстетическом и эмоциональном уровне (фотографии, анимация, музыка); обеспечивает наглядность; привлекает большое количество дидактического материала; способствует повышению качества образования.

На занятиях по обучению русскому языку исходя из сквозных тем применяю мультимедийные презентации: «Моя семья» «Моя Родина – Казахстан», «Домашние животные», «Профессии и их атрибуты», «Комнатная мебель», «Одежда. Мой гардероб». Также составлены презентации с использованием элементов игры. Так из предложенных иллюстраций, которые появляются на экране, дети должны выбрать ту иллюстрацию, которая соответствует правильному ответу. Если ребенок находит правильный ответ, то данная картинка или вращается, или раздается звук аплодисментов, который можно наложить на презентацию.

Дидактические игры с использованием ИКТ закрепляют умение преобразовывать существительное в прилагательное на основе наглядности.

Формировать представление об обобщающих понятиях. Это игры по темам: «Овощи и фрукты», «Домашние животные», «Транспорт» и т.д.

Также использую варианты игр с применением ИКТ- это:

1. Составление предложений из слов по картинке;

2. Для развития фонематического слуха выделение картинок на заданный звук;

3. Рассказы по цепочке;

4. Упражнения «Чего не хватает?», «Что лишнее?»

Дидактические игры способствуют развитию познавательных процессов. Тренируют наглядно- образное мышление, словесно- логическое мышление, активный словарь.

Занятия с использованием ИКТ способствуют высокой степени эффективности проводимых занятий, увлекают детей в развивающую деятельность, повышают интерес к обучению и служат для всестороннего развития ребенка.

Информационная грамотность педагога - это важная составляющая его профессиональной деятельности, которая значительно расширит спектр возможностей подачи материала детям в современном мире.

Список литературы:

1. Ключевые компетенции и образовательные стандарты. Доклад А.В. Хуторского на отделении философии образования и теоретической педагогики РАО 24.04.2002. - Центр «Эйдос», [http:// www.eidos.ru/news/compet.htm](http://www.eidos.ru/news/compet.htm)

2. Колин К.К. Информационная цивилизация. М., 2002

3. Концепция модернизации российского образования на период до 2010 года.//Высшее образование сегодня.-2002. - №2

4. Семенов Э.П. Информационная культура общества и прогресс информатики.//НТИ: Сер.1-1994. - №1

МДУ музыка оқу қызметінде жаңа технологияларды қолдану

Жумабаева М.А., Оспанова Г. К., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

Заман ағымының өзгеруіне байланысты мектепке дейінгі білім беру мекемелеріне жаңа талап-міндеттер қойылуда. Балабақшадағы балалардың жан-жақты, рухани бай, жоғары мәдениетті болып қалыптасуына музыка тәрбиесінің қосатын үлесі зор. Нәзік сезімді жас бүлдіршіндерді өнерлі, мәдениетті, білімді болып өсуіне балабақшадағы музыка тәрбиесінің алатын орны зор. Музыка сабағында балалар: музыка тыңдау, ән салу, аспаптарда ойнау, би билеу тәрізді түрлі іс-әрекеттермен айналысады. Балабақшадағы музыка тәрбиесі балаларды дамытуға, оларды мектепке даярлауға бағыттайтын алғашқа саты. Балалардың жеке басындағы дарындылық қасиеттерін, музыкалық ынтасын, қабілетін қалыптастыру процесі бірте-бірте, жүйелі түрде жүргізіледі. Әр жастағы балаларға

музыкалық білім беру, оларды жоспарлы түрде мектепке дайындау мақсатымен ұштастыра жүргізіледі.

Музыка қызметтерінде балалардың тыңдау, сезіну, орындаушылық, эмоциялық сезімдері қалыптасады. Қазіргі заман музыка жетекшілерінің жұмысы жаңа мазмұнды талап етеді-дербес шығармашылық еңбек ете алатын, белсенді іздеуші тұлғаны, алғыр адамды тәрбиелеп шығару. Мектеп жасына дейінгі балалардың қуанышының бастауы музыкадан нәр алады. Музыка қызметтерінде әртүрлі педагогикалық әдістерді қолдану – ең маңызды мақсаттарды шешеді: балалардың ерте музыкалық тәрбиесінің қалыптасуы, музыкалық компонентінің құрылымы-балалардың музыкаға деген эмоциялық сезімдерінің дамуы. Музыка – бала қуанышының қайнар көзі, және әр түрлі педагогикалық әдістерді музыка қызметтерінде қолдану балалардың музыкалық тәрбиесінде маңызды тапсырмаларды шешеді: музыкалық қабілетін қалыптастырады, музыкаға деген эмоциялық сезімдерін дамытады. Балалардың музыкалық тәрбиесінде негізгі тапсырманы шешу үшін мен түрлі музыкалық қызметтерде жаңа бағдарламалар мен технологиялар қолданамын. Педагогикалық технология дегеніміз не? Ол – музыка жетекшісінің, педагогтың кәсіби қызметінде тапсырмаларды тиімді шешуге мүмкіндік беретін құрал.

Компьютерлік технологиялар білім беру бағдарламасында берілген музыкалық және дидактикалық материалды ұсынуда музыка жетекшісінің мүмкіндігін кеңейтеді. Музыкалық қызметтерде АКТ-ны қолдану балалардың музыкаға деген қызығушылықтарын арттырады, балалардың назарын белсендіреді. Ондай оқу қызметтерінде музыкалық шығарманы талдауда балалар белсенділік таныта түседі. Музыкалық қызметтер мазмұнды, нәтижелі бола түседі. Музыкалық тәрбие міндеттері бірнеше музыка қызметтері арқылы жүзеге асады: музыка тыңдауда, ән айтуда, музыкалық-дидактикалық ойында, музыкалық аспаптарда ойнауда.

«Музыка тыңдау» бөлімінде мен компьютерлік презентациялар қолданамын. Олар музыкалық шығарманы тыңдауын ынталандыра түседі, тыңдауға ұсынылған шығарманы ұзақ есте сақтауына көмектеседі. Сонымен қатар балалардың композиторлардың шығармашылығымен танысуда презентациялардың көмегі зор. Портреттер, суреттер балалардың назарын аударады, танымдық қызметтерін дамытады.

«Ән айту» балаларды музыкалық-эстетикалық тәрбиелеуде жетекші орын алады. Бұл қызмет түрінде де жаңа технология қолданылады. Әннің сөзінің мағынасын, бейнесін түсіну арқылы әнді мәнерлі айту үшін мен әр түрлі әндердің мәтіндеріне қарай электронды суреттер жасадым. Мысалы, «Қыс» әнінде «құлақшын» сөзінің мағынасы түсініксіз, «Тиін» әнінде «қойма» сөзінің мағынасын талдаймыз, сондықтан сөздің мағынасын түсінуге көмек беретін суреттерді балалардың назарына ұсынамын.

Музыкалық-ырғақтық қимылдарды, түрлі билерді орындау барысында АКТ-ны қолдану балалардың педагогтың нұсқауын дәл орындауына, қимылды мәнерлі орындауларына көмектеседі.

Арнаулы бейнетаспаны көру би композицияларын дұрыс орындауына септігін тигізеді, мысалы, «Музыка» 5+. Би элементтерін ауызша түсіндіргеннен гөрі оқу бейнетаспасын қолдану арқылы би элементтерін үйрену процесі әлдеқайда қызықты бола түседі және оған аз уақыт кетеді.

«Музыкалық аспапты дыбысынан таны», «Бізге қонаққа кім келді?», «Музыкалы үйшік», «Әуенді тап» т.б. музыкалық-дидактикалық ойындарын түрлі-түсті, дыбысталған презентацияларды қолдану арқылы өткіземін. Бұндай презентациялардың құрылымы: бірінші слайд – тапсырма, келесі – берілген тапсырманың дұрыс орындалуын тексеру.

Балаларға арналған музыкалық аспаптарды ойнауға үйрету барысында қазақ халық оркестрінің концертінің, симфониялық оркестр, әр түрлі аспаптардың жеке орындалуының бейнежазбасын қолданамын. Оркестр дегеніміз не, аспаптар топтамасы жайлы түсіндіремін. Бейнетаспаларды көргеннен кейін балалардың қызығушылықтары арта түседі. Компьютерлік технологиялар балалардың ашылуына, музыкалық қабілеттерінің дамуына септігін тигізеді.

Балабақшамызда біз денсаулықсақтау технологиясын да жүзеге асырамыз. Музыкалық тәрбие біздің балабақшада балалардың денсаулықтарын нығайтуға өз септігін тигізеді. Мынадай денені шынықтыру түрлерін қолданамыз:

Тыныс алу жаттығулары

Қимыл-қозғалыс арқылы сөйлеу және сөзбен ойын

Тыныс алу жаттығулары:

Сөйлеу тынысының бұзылуын реттейді, диафрагмалық тынысын дамытуға көмектеседі және тынысын дұрыс шығаруға көмектеседі. Оқыту басында басты міндет дұрыс демалуға үйрету. Оқу қызметтерінде демді дұрыс қоюға арналған жаттығу кешендері қолданылуы тиіс. Тыныс алу жаттығулары тек дауыстың дұрыс дамуына ғана емес сонымен қатар түрлі аурулардан қорғауды қамтамасыз етеді.

Тыныс алу жаттығулары:

«мамық» - мамықты үрлеп жатқандай жеңіл дем шығару, «шыбын» немесе «ара» - жылдам дем шығару, «кеміргіш»- бетті домалатып, тістерді сәл көрсетіп демді жылдам әрі үзік-үзік шығару, «ат» - демді күштеп шығарамыз (аттың кісінегенін саламыз).

Артикуляциянды жаттығу:

Тілмен жұмыс (тілдің ұшын тістеп, кезекпен оң және сол істерімен тілді шайнау, тілді тарту, түтік секілді орау және т.б.)

Ерінмен жұмыс (үстінгі және астынғы ерінді тістеу, ренжіген кейіп таныту, яғни астынғы ерінді төмен қарай қайыру, үстінгі ерінді көтеру арқылы үстінгі тістерді көрсету яғни күлу), шаш түбінен бастап мойынға дейін өз саусақтарымен массаж жасау.

Шеткі тістерімен тілді тістелеу.

Беттің ішкі жағын тістелеу.

Тіс пен бет аралығында тілмен айналма қимылын жасау.

«Ат шауып келеді» – ауызды кең ашып тілді таңдайға жапсыру – айыру немесе таңдай қағу және т.б.

«Пілдің тұмсығы» - еріндер біріктірілген және алға қарай қатты созылады.

«Есінеу». Есінеуді жасау өте оңай. Көмейге жаттығу ретінде де жасауға болады. Басқалардан жасырып ауызды ашпай есінеу.

«Түтікше». Ерінді алға қарай түтік ретінде созу. Осы қалыпта ерінді сағат тілі бағытымен және қарсы айналдыру, мұрынға қарай созу, одан кейін иекке қарай. Бірнеше рет қайталау.

«Күлкі». Күлкіні де жасанды түрде орындауға болады. Жасанды күлкі жоғары көңіл-күйді жылдам оята алады.

Қимыл-қозғалыспен сөйлеу немесе сөздік ойын:

Тілді дамытуын ынталандырады.

Ойлау қабілетін дамытады.

Назарын, қиялын дамытады.

Ойын-жаттығу «Аюдың үйі үлкен»

Аюдың үйі үлкен, - балалар екі қолдарын жоғары созып, аяқтың ұшымен жоғары көтеріледі.

Ал қояндыкі кішкентай , - балалар еденге отырып, қолдарын төмен түсіреді.

Аю кетті қорбандап, - аю секілді қорбандап жүреді.

Соңынан кетті қоян да, - қосаяқтап секіреді – «қояндар».

Ойын-жаттығу «Көлеңкем»

Мақсаты:Әр түрлі сипаттағы ойындық образдарды бере білу, бір-біріне еліктеп, синхрондық қозғалысқа бейімделу.

Көлбең-көлбең көлеңкем,

Көлбеңдеген көлеңкем!

Қане, қатар тұрайық,

Үлкен шеңбер құрайық.

(бір үлкен, бір кіші баладан қатар-қатар тұрғызу (кішісі – «көлеңке»).

Көлбең-көлбең көлеңкем,

Көлбеңдеген көлеңкем!

Бүркіт қалай бүреді?

Кім көрсете біледі?

Балалардың бәрі қолдарың жазып, жанындағы көлеңкелеріне көрсетеді.

Бүркіт былай бүреді,

Көлеңкем де біледі.

Ән ырғағымен балалар бүркітше қанат қағады, еңкейіп саусақтарымен жер тірейді, «көлеңкелері қайталап қимыл жасайды».

Көлбең-көлбең көлеңкем,

Көлбеңдеген көлеңкем!

Қасқыр қалай жүреді,

Кім көрсете біледі?

(Қасқырдың жүрісін бейнелейді).

Көлбең-көлбең көлеңкем,

Көлбеңдеген көлеңкем!

Аю қалай жүреді,

Кім көрсете біледі?

(Балалар көлеңкелерімен аюдың жүрісін көрсетеді).

Музыкалық-сауықтыру жұмысы:

Балалардың шығармашылық және музыкалық қабілеттерінің даму деңгейін жоғарылатады.

Сөйлеу қабілеттерінің даму деңгейін жоғарылатады.

Сырақтану деңгейін төмендетеді.

Жылдың барлық мезгілінде физикалық және ақыл-ой қабілеттілігін тұрақтандырады.

Музыка оқу қызметтерінде озық технологияларды және методиканы кешенді түрде пайдалану баланың жан-жақты дамуына септігін тигізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Музыкалық жетекшінің анықтамалығы»-2017 ж.
2. «Отбасы және балабақша» - 2015 ж.

Абай тағылымы- жоғары ізгілік мұраттардың құндысы

Жұмадильдинова А.Қ., "Мерей" бөбекжайы

Тәуелсіз мемлекетіміздің іргесін нығайтып, мәдениет пен парасатқа, имандылық пен ізгілікке негізделген заманауи қоғам құруда, ұрпақ санасына рухани даналылық пен зерделілікті сіңіруге бағытталған үлгілі тәлім, өнегелі тәрбие беру-білім беру саласының басты міндеттерінің бірі. Зымырандай зулаған уақытпен ілесе еліміздің ертеңін ойлаған ұлт зиялылары мен жанашырлары, озық ойлы педагогтар мен білікті мамандар өткенді танып, келешегін бағамдай білетін тұлға қалыптастыруды мақсат ете, заман талабына сай білім мен тәрбиені ұштастыруды көздеген ой-толғамдарын, әдістемелік нұсқауларын, түрлі бағдарламаларын жарыққа шығарып, іс-тәжірибеде кеңінен пайдалануға мүмкіндік туғызуда. Солардың ішінде, "Өзін-өзі тану" жобасы ізгілікті тәрбиенің қайнар бұлағы, балабақшадан бастау алатын рухани-адамгершілік білімнің негізі десек, осы пән арқылы бала ес білгеннен - ақ өзін-өзі танып қана қоймай, өзгелерді тануына, әлемді тануына, адамзат тәжірибесін тануына, тағылымдық мәнін ұғынуына ықпал етуші педагогтар. Бөбекжайдан бастау алған рухани-адамгершілік білім негіздері-бала өмірінің әр кезеңдерінде жүйелі дамып жетілуіне, ерте жастан тұлғалық, азаматтық келбетінің қалыптасуына мүмкіндіктер ашушы үрдіс.

Бала-мына кең әлемдегі ең пәк, ең таза асыл жан. Оның ойының, әрбір сөзі мен іс-қимылының тазалығы өз өскен ортасының ықпалына байланысты болмақ. Әр бала көргенін, естігенін, үйренгенін бойына сіңіре есейіп, жаңа

өмірге қадам басатынын ескеретін болсақ, "Адам ата-анадан туғанда есті болмайды, естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе, дүниедегі жақсы, жаманды таниды, сондайдан білгені,көргені көп болған адам білімді, тәрбиелі болады" деп Абай атамыз айтқан сөзі,оқу-тәрбие іс-әрекетін ұйымдастыруда ең алдымен, бірінші кезекте тәрбие тағлымдарына назар аударуымыз қажет екенін айтады.

"Жаста білген,басқа сіңген тәлімің, Өзің өлмей сүйгеніңнен қала алмас",- деп айтқандай,балалық шақтан бойына орныққан тәлім- тәрбие,адами асыл қасиеттер әр баланың болашақ шамшырағына айналып,рухани байлығын кеңейтеді.

Әлемге танылар ел болуымызға талпынар құлшыныстан туған қажеттіліктің бірі деп, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың "Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан" атты мақаласын жариялағанда, қазақ халқының ұлы ойшылы, дана ақын Абайдың рухани мұрасын толығырақ ашу арқылы, әр адам күнделікті өміріне рухани азық, ал еліміз алдағы стратегиялық болашағын айқындауға таптырмас жетекші құрал ретінде қиындықтар мен шырғалаңдардың себептерін анықтап, оларды шешуде бағыт-бағдар алуына мол мүмкіндіктер қарастыра алатынына сенімділік танытты.[4]

Шынымен де, ұлы Абай өмірі мен шығармашылығына зер сала қарайтын болсақ, ойшылдың рухани мұрасынан әлем заңдылықтарын көріп, өзіміздің күнделікті өмірімізге, бүгінгі ұрпақ тәрбиесіне, мемлекетіміздің өркениетті даму қарқыны жолына аса қажетті құндылықтарды таба алатынымыз айдан анық. Әр елдің өз ұлы адамдары бар. Оларды дер кезінде дұрыс танып, қалдырған мұраларын халықтың игілігіне колдана білген елдер заманның қандай қиыншылығы болмасын еркін шығып отырған.

Мысалға, бір ғана ел- көршіміз Қытайды алатын болсақ, Конфуций мұрасын өздерінің рухани өмірінің күре тамырына айналдыра білгендігін көреміз. Дана ойшылдары осыдан екі жарым мың жыл бұрын өмір сүрсе де, Қытай халқы оның жазып қалдырғандарын әлі күнге дейін өздерінің күнделікті өмірлерінің кодексі ретінде пайдаланады.[2.116.] Қазақ халқының маңдайына біткен ұлы Абай ілімі де ешбір мұқалмай, елдің жаңаша ойлау биігімен бірге үндесіп, тап бүгінімізді айтып тұрғандай, жол көрсетер құндылығымыз!

Абай-ұлы адам! Ақынның өз сөзімен айтқанда, кеудесінде жаны бар пенде болу бар да, адам атына лайықты азамат болу бар. Осындай қасиетті ұғымға жауапты ұлы Абайдан табамыз. Оқыған сайын, таңдай қағумен боламыз. Ақын:"Адам болам десеңіз,Тілеуің, өмірің алдында...",-дей келіп, адам болудың жолдарын санамалап көрсетеді,осы өлеңі арқылы толысқан өмірдің ақ-қарасын ажырататын адамға да, өмірге енді-енді қанат қағып, қаз-қаз тұрып, қадам басқан ұрпағы үшін де:

Бес нәрсеге асық бол,
Талап, еңбек, терең ой,
Қанағат, рақым ойлап қой,

Бес асыл іс көнсеңіз, - деп, бойында адамдық, адамгершілік қасиеті бар әрбір адамның оқып қана қоймай, көңілге тоқығанын қалайды. [1.286.]

Абай айтқан бес асыл іс - қоғамымыздың әр мүшесіне, адам баласының бәріне, тіпті баланың есін біліп, оңы мен солын танығанынан бойына сіңіруге қажетті асыл мінездер. Осы ойымызға Абайдың "Он тоғызыншы сөзінде" де, сананың, ақылдың пайда болуы күнделікті өмір тәжірибесінің нәтижесінен ғана туындайтын табиғи құбылыс екені айтылған.[3.836.] Мысалы: "Естілердің айтқан сөздерін ескеріп жүрген кісі өзі де есті болады. Сол естілерден естіп-білген жақсы нәрселерді ескерсе, жаман дегеннен сақтанса, сонда іске жарайды, сонда адам десе болады", - деген сөзі жоғарыдағы ойын қорытындылайды.

Абай баладағы адам болу талабы неден басталады деген сұраққа: "Қашан бір бала ғылым-білімді махаббатпен көксерлік болса, сонда ғана ол толық адам болады",-деген.

Абай баланы қиянатшыл әрекеттен жастайынан жирендіріп, әуел бастан-ақ оның бойына мейір-махаббатты, ізгілікті, рақым, шапағатты молырақ сіңіре беруге ерекше көңіл бөледі.[5.56] Сонымен бірге данышпан:

Бес нәрседен қашық бол,
Өсек, өтірік, мақтаншақ,

Еріншек, бекер мал шашпақ", - деп Абай атап өткен бес дұшпан - қазір де бүкіл адамзатты алға бастырмайтын, бірлікті, ынтымақты бұзатын, адамдар арасында жарасымды қарым-қатынасты кері кетіретін әдеттер екенін балаға ес білгеннен ұғындыруымыз қажет. Абай осы пікірін "38 қара сөзінде" нақтылай түседі: "Адам баласын қор қылатын үш нәрсе бар, олар: надандық, еріншектік және залымдық. Еріншектік - күллі дүниедегі өнердің дұшпаны. Талапсыздық, жігерсіздік, ұятсыздық, кедейлік - бәрі осыдан шығады. Залымдық - адам баласының дұшпаны, ол адам баласына дұшпан болса, ол адамнан бөлінеді.

Ал, тұлға болып қалыптасу үшін осы үш нәрседен сақтануға шақырады. "Бұлар - күллі адам баласын қор қылатын кеселдер" дейді.

Ақын іздеген адам - толық адам! Абайдың ойындағы адамы - "ақыл мен қайрат, жүректі бірдей ұстаған толық адам!". Бұл біздерге - бүгінгі ұрпаққа тағылымды тәрбие беріп, жан-жақты жетілген тұлға ретінде қалыптастыруда бағыт бере айтылған ақын сөзі.

"Сен де бір кірпіш дүниеге,Кетігін тап та, бар қалан", - деп Абай өмірде әркімнің өз орны бар екенін ескертеді.[1,376.]

Абай ғибраттары - болашақтан көрінген сөнбес сәуле. Сол сәуле төңірегіне жарқырап нұрын шашады, яғни біздің болашағымызға жол сілтейді, ақыл мен адамгершіліктің, тағылым мен тәрбиенің, инабат пен имандылықтың, парасат пен пайымдаудың үлгі-өнегесіне айналған. "Ғылым таппай мақтанба, Орын таппай баптанба", "Білімдіден шыққан сөз,Талаптыға болсын кез","Тегінде адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озады","Өнер алды - қызыл тіл", "Үш - ақ нәрсе адамның қасиеті: Ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек","Досыңа достық - қарыз іс,Дұшпаныңа әділ бол","Баланың жақсысы-қызық, жаманы-күйік","Сізге

ғылым кім берер, Жанбай жатып сөнсеңіз", - деген ойлары ұрпағына ұстаздық, даналық өсиеті ғана емес, оның адамдық парызы екенін ескертеді. Абай өсиетімен тәрбиелену - үлкен-кішінің адамдық міндеті. Абай тағылымының қуаты адамзатқа ортақ игі қасиеттерді бойыңа сіңіре, рухани жұтандықтан арылудың бағдарлы жолы, адамгершілік мектебінің алғы шарты, түзу өмірдің сара жолы! Алуан қырлы гауһардай шапақ атып, әрқайсымыздың жүрегімізге ізгілік нұрын себетін ақын шығармалары-мәңгілік, өміршенді-лігімен құнды,баға жетпес асыл қазына! Абай тағылымы - жоғары ізгілік мұраттардың құндысы!

Ұлы ақын, дана ойшылдың асыл мұрасы арқылы бала бойында жастайынан ізгілік,мейірімділік,қайырымдылық, жалпы адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып,өз-өзіне сенімділікті ұялата,өмір айдынында белсенді әрекет жасауына бағыт-бағдар бере алатынымыз анық.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Абай.Өлендер мен аудармалар, поэмалар, карасөздер. –Алматы, 2002 ж.
2. Досым Омаров.Абайдың рухани мұрасы -Алматы "Ел-шежіре" б. 2007 ж.
3. Ғарифолла Есім . Абай туралы философиялық трактат. Алматы: Қазақұлттық университеті, 2004ж.
4. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың "Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан" атты мақаласы. Нұр-Сұлтан қ. 9 қаңтар, 2020жыл.
5. Қасенова Балкен, Есембеков Бағдат. Жарқын болашақ - жастардың қолында. Алматы: ШЫҢ-КІТАП, 2006ж.

Өздігінен білім білім алу бағдарламасы арқылы мектепке дейінгі ұйым педагогтарының кәсіби құзыреттілігін арттырудағы lesson study технологиясының артықшылықтары

Зайырова А. Т., КМҚК «Мөлдір» ббөбекжайы

Қазіргі таңдағы мектепке дейінгі білім берудегі заманауи педагогикалық технологиялар мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік стандарттарын іске асыруға бағытталған.

Педагогикалық технологияның маңызды жағы баланың тәрбие-білім беру үдерісіндегі ұстанымы,ересектер тарапынан балаға қарым-қатынасы болып табылады. Ересек адамның балалармен қарым-қатынас жасаудағы мақсаты баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына ықпал ету [1].

Қазіргі таңда білім беру мен тәрбиелеу процесіне заманауи педагогикалық технологиялар еніп жатқаны мәлім. Соның ішінде маңызды технологиялардың бірі ретінде Lesson study айтуға болады [2].

Lesson study (LS) -сабақты бірлесіп жоспарлау арқылы педагогикалық тәжірибені зерттеу немесе зерделеу, алынған идеялардың тәжірибеде қалай жұмыс істейтінін және олардың қаншалықты тиімді екенін бақылау, талқылау және талдау [3].

Мектепке дейінгі ұйым педагогтары үшін Lesson study технологиясының келесідей артықшылықтары бар:

- тәрбиешілердің кәсіби дамуы және зерттеу әлеуетін арттыру (сабақты жоспарлау дағдыларын жақсарту, оқыту дағдыларын дамыту, тұлғалық өзін-өзі дамыту);

- коллаборативтілікті дамыту және өз тәжірибесінің нәтижелерін тарату (жобалар, тәжірибелі тәрбиешілердің тәжірибесінен қолдау алады және тәжірибесі аздарға көмек көрсетеді, желілік өзара іс-әрекетті дамыту);

- балалардың жетістіктеріне зерттеу жүргізудің оң әсері (балалардың танымдық қызығушылын жақсарту, балалардың өзін-өзі бағалауын арттыру, олардың өзіне деген сенімділігін арттыру) [4].

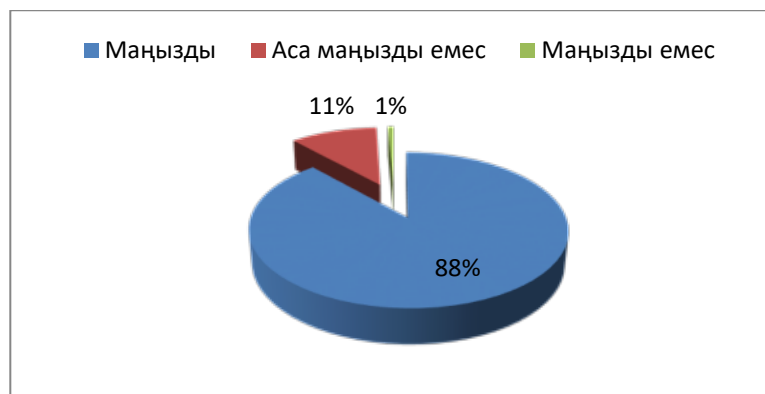
Мектепке дейінгі ұйым педагогтарының зерттеу әлеуетін арттыру және кәсіби дамыту бойынша балабақшамыздың педагогтарынан сауалнама алдық. «Іс-әрекеттегі зерттеу кәсіби дағдыларды жақсартуға және зерттеу процесінде рефлексия жасауға көмектеседі, сондықтан онымен әрбір педагогқа айналысу керек» деген сауалнаманың сұрағына жауаптардың пайыздық сипаты келесі суретте берілген:

«Іс-әрекеттегі зерттеу кәсіби дағдыларды жақсартуға және зерттеу процесінде рефлексия жасауға көмектеседі, сондықтан онымен әрбір педагогқа айналысу керек» сауалына жауап нәтижесі

«Зерттеулерді үнемі жүргізіп отыру қажет, өйткені алда білім беру бағдарламасында өзгерістер әлі де көп болады» сауалына алынған жауаптардың көрсеткіштері төмендегідей болды.

«Зерттеулерді үнемі жүргізіп отыру қажет, өйткені алда білім беру бағдарламасында өзгерістер әлі де көп болады»сауалына жауап нәтижесі

Мектепке дейінгі ұйым педагогтары Lesson study технологиясының қажет деп санайды. Себебі бұл технологияның мектепке дейінгі ұйым педагогтарының зерттеу әлеуетін арттыру мен олардың кәсіби дамуында маңызы зор. Сөз соңында педагог мамандардың үнемі ізденіс үстінде болуы олардың кәсіби шыңдала түсуіне көмектеседі деп ойлайтынымызды айтқымыз келеді. Ол үшін оларға тәжірибе алмасып, зерттеушілік білімін жетілдіре түсулері үшін үнемі халықаралық мерзімдік және электрондық ресурстар базаларына қолжетімділіктерін қамтамасыз ету керек.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Борисова Н. В., Бугрин В. П. Терминологическое пространство образовательных технологий. Справочно издание. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. – 364 с.
2. Гулова М. Н. Инновационные педагогические технологии; Академия - Москва, 2010. - 288 с.
3. Матяш Н. В. Инновационные педагогические технологии. Проектное обучение; Академия - Москва, 2012. - 160 с.
4. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии. Активное обучение; Академия - Москва, 2012. - 192 с.

Степ – аэробика в детском саду

Заклицикая М. В., КГКП я/с «Арман»

Дошкольный возраст является решающим в формировании фундамента физического и психического здоровья. Ведь именно до 7 лет человек проходит огромный путь развития, не повторяемый на протяжении последующей жизни. Именно в этот период идёт интенсивное развитие органов и становление функциональных систем организма, закладываются основные черты личности, формируется характер, отношение к себе и окружающим. Важно на этом этапе сформировать у детей базу знаний и практических навыков здорового образа жизни, осознанную потребность в систематических занятиях физической культурой и спортом.

Проблема физического здоровья детей – одна из наиболее актуальных на сегодняшний день. Осуществляя работу над физическим развитием детей, мы пришли к выводу, что в настоящее время наряду с традиционными методами и приемами воспитания и обучения необходимо изучать, адаптировать к дошкольным условиям и внедрять нетрадиционные методы. В нашем детском саду ведется целенаправленная систематическая работа по физическому воспитанию детей с использованием различных нетрадиционных форм и методов работы. Одной из таких форм является степ – аэробика.

Степ - аэробика – ритмичные движения вверх и вниз по специальной степ - платформе, высота которой меняется в зависимости от уровня сложности упражнений. Она развивает подвижность в суставах, формирует свод стопы, тренирует равновесие.

Использование элементов степ – аэробики способствует формированию осанки, костно-мышечного корсета; развитию координации движений; укреплению и развитию сердечно - сосудистой и дыхательной систем; формированию умения ритмически согласованно выполнять простые движения.

Степ – аэробика используется нами в различных видах деятельности детей. Нами была организована кружковая работа «Веселая степ – аэробика» для детей старших групп: разработан план кружковой работы, подобраны необходимые комплексы степ – аэробики, элементы дыхательной гимнастики. Благодаря работе кружка у детей значительно повысился интерес к занятиям физической культуры, у них сформировались такие положительные личностные качества, как сочувствие, стремление к оказанию помощи, дружеской поддержки, чувство справедливости, честности, порядочности.

Элементы степ – аэробики используются нами также во время физкультурных занятий и при проведении утренней гимнастики. Это прослеживается в водной части (ходьба и бег змейкой между степов), при проведении общеразвивающих упражнений, которые дети выполняют с помощью степ – платформ, что развивает чувство равновесия, координацию и способствует развитию ориентировки в пространстве. Также на занятиях включаются разнообразные упражнения на развитие силы, ловкости, выносливости (например, прыжки через степ – платформу, прыжки с платформы на платформу).

Продумывая содержание занятий степ - аэробикой, мы учитываем морфофункциональные особенности дошкольников, уровень их физической подготовленности и развития, соблюдая при этом основные физиологические принципы:

- рациональный подбор упражнений;
- равномерное распределение нагрузки на организм;
- постепенное увеличение объема и интенсивности нагрузки.

Большое значение при проведении занятий по степ – аэробике имеет подбор музыки к упражнениям. Она служит одновременно мотивирующим фактором, направляет ход тренировки и диктует скорость движений. При

выборе музыкального сопровождения мы руководствуемся наличием в композиции чёткого ударного ритма, бодрой, ритмичной музыки, которая создает у детей хорошее настроение.

Осуществляя работу по внедрению степ – аэробики в физкультурно-оздоровительную работу мы особое внимание уделяем работе с родителями. Родители стали активными участниками и помощниками в организации данной работы: ими была оказана помощь в изготовлении степ – платформ. Для большего просвещения родителей нами разработан ряд консультаций и рекомендаций, организованы показательные выступления детей.

Внедряя занятия по степ – аэробике в практику детского сада, проведя мониторинг физического развития детей, мы пришли к выводу, что использование элементов степ – аэробики имеет ряд положительных сторон:

1. Интерес детей к занятиям степ - аэробикой, не иссякающий на протяжении всего учебного года.

2. У детей формируется устойчивое равновесие, потому что они занимаются на уменьшенной площади опоры.

3. Развитие у детей уверенности, ориентировки в пространстве, общей выносливости, совершенствование точности движений.

4. Воспитание физических качеств.

В настоящее время отмечается усиление оздоровительно – образовательного потенциала физической культуры. Педагоги, отказавшись от ряда укоренившихся стереотипов, работают творчески, широко применяя нетрадиционное оборудование, внедряя в физкультурно-оздоровительную работу нетрадиционные методы, инновационные технологии. Однако при этом многие из них сталкиваются с определенными трудностями:

1. Несовершенство материально – технической базы.

2. Недостаточное владение объемом знаний по внедрению нетрадиционных методов и форм работы в процессе физического воспитания детей.

3. Низкая заинтересованность и малая осведомленность родителей вопросами физического развития дошкольников.

Для преодоления данных трудностей можно выявить следующие пути их решения:

1. Улучшение материально – технической базы дошкольных организаций.

2. Своевременная подготовка и переподготовка специалистов по физической культуре, повышение их педагогического мастерства.

3. Использование различных методов и приемов для привлечения родителей к проблемам физического развития детей, просветительская работа среди них.

Таким образом, физкультурно-оздоровительная работа является одним из основополагающих факторов здоровья детей дошкольного возраста. Внедрение новых форм организации занятий по физической культуре, использование нетрадиционных методов и инновационных технологий в

работе с детьми позволит усилить и обогатить оздоровительную направленность различных форм данной работы.

Список литературы:

1. Кузина И. Степ-аэробика для дошкольников// Дошкольное образование, 2008 №5
2. Белова Т. А. Использование степ - платформы в оздоровительной работе с детьми// Справочник старшего воспитателя дошкольного учреждения 2009 №7

Использование информационно-коммуникативных технологий в работе с дошкольниками

Захарова О.Ю., Куксенко Т.Г., Воробьева Т.И., КГКП «санаторный я-с «Батыр»

Как известно время не стоит на месте. За последние годы произошло коренное изменение роли и места персонального компьютера и информационных технологий в жизни общества. Человек, эффективно и умело владеющий компьютерными технологиями, имеет другой стиль мышления. А педагог, который ведет занятия с использованием компьютера, обладает качественным преимуществом перед коллегами, действующими только в рамках традиционных технологий.

Владение компьютерными технологиями позволяет увеличить поток информации по предмету, благодаря интернет - ресурсам открывается широкий спектр возможностей для ознакомления ребенка с социумом, окружающим миром. Разделяя точку зрения многих исследователей, мы считаем основной целью использования компьютера в дошкольном учреждении всестороннее развитие ребенка, в подготовке его к жизни в социуме и деятельности в «компьютерной действительности».

Овладение же компьютером детьми придает им более высокий социальный статус, возрастает их самооценка. Благодаря применению компьютера ребенок овладевает умением оперировать в умственном плане пространственными представлениями, решать задачи своей деятельности.

Как показывает практика, на сегодняшний день без информационно-коммуникативных технологий уже невозможно представить школу, но детские сады пока все еще отстают в этом плане, однако, на наш взгляд, использование компьютера позволяет вывести деятельность детского сада на новый качественный уровень, обновить содержание образовательного процесса, обеспечить именно качество образованности воспитанников.

Если десятилетие назад дети шли на музыкальное занятие с огромным желанием, то сейчас, в связи с повышением учебных требований былой интерес остался в прошлом, и это незамедлительно сказалось на результатах диагностики. Тем более, что специфика нашего детского сада направлена на оздоровление, а больше качественных положительных эмоций – это неотъемлемая часть здоровьесберегающих технологий.

Выяснилось, что детей с высоким уровнем музыкального развития на начало года очень мало. Хотя очевиден факт наличия у них потенциальных музыкальных способностей, мы решили, что данная проблема на сегодняшний день является наиболее актуальной и пришли к выводу, что нужно поднимать интерес к музыкальным занятиям. В беседах с родителями и проводя анкетирование, мы выяснили, что многие дети увлечены компьютерными и развивающими играми, мультфильмами. На этом интересе мы и решили построить некоторую часть своих занятий.

Известно, что произвольное внимание в дошкольном возрасте еще превалирует над произвольным, следовательно, знания, полученные при помощи ярких впечатлений, надолго остаются в памяти ребенка. И, действительно, слушание ли музыки, или учебного материала, сопровождаемое картинкой, точно отражающей смысл данного произведения, усиливает качество восприятия его ребенком, т.к. будет присутствовать связь слухового и зрительного восприятия. А поскольку обилие наглядного материала в детских дошкольных учреждениях оставляет желать лучшего, палочкой-выручалочкой является интернет.

Мы создали компьютерную картотеку иллюстраций к организованной учебной деятельности, подобрали ряд фоновой музыки для режимных моментов, используя все виды музыкотерапии, собрали ряд развивающих мультфильмов, детских игр и песен, музыкально-дидактических игр и пособий, презентаций, способствующих более расширенному восприятию и усвоению программы обучения и воспитания дошкольников. Так же самостоятельно создаем видеоролики, используемые как на занятиях, так и в праздниках и развлечениях. Сам процесс воспитания и обучения для детей стал намного интересней и красочней.

Вот несколько программ, которыми мы пользуемся.

Создавать фильмы нам помогает программа Windows Movie Maker. Для этого находим подходящие картинки в интернете, редактируем их в программе «Диспетчер рисунков», вставляем нужную музыку, применяя видеопереходы и видеоэффекты, накладываем названия и титры, сохраняем на компьютере и фильм готов. Чтобы заставить фигурки двигаться, можно использовать программу PowerPoint в разделе «Анимация».

Но хочется отметить, что все хорошо в меру. Поэтому, прежде всего, мы ознакомили, как коллег, так и детей, с санитарно-гигиенических требованиях в работе с компьютером. Объясняли, сколько времени можно проводить за компьютером, на каком расстоянии от монитора находиться. А так же разработали несколько рекомендаций и консультаций для родителей по

допустимым мерам потребления компьютерной информации для дошкольников.

Компьютер, обладая огромным потенциалом игровых и обучающих возможностей, оказывает значительное воздействие на ребенка, но, как и любая техника, он не самоценен, и только во взаимодействии педагога, ребенка и компьютера можно достичь положительного результата. То, какие цели ставит перед собой педагог, какими путями добивается их решения, определяет и то воздействие, которое оказывает компьютер на ребенка.

Таким образом, проведенная работа не прошла даром. Каких же результатов достигли мы и дети?

Проводя последующий мониторинг, мы убедились, что намного вырос интерес к занятиям и, соответственно, возрос процент высокого уровня знаний и умений дошкольников во всех видах организованной учебной деятельности. Да и самим педагогам стало интересней работать с детьми, получая от итогов своей работы наиболее высокую отдачу.

Созданные нами электронные пособия хороши тем, что есть возможность тиражирования их абсолютно без финансовых затрат и физических усилий, а также имеют способность не терять свой внешний вид. Отмеченные успехи в положительном использовании информационно-коммуникативных технологий в учебно-воспитательном процессе с дошкольниками подтвердили правильность выбора этой инновационной формы работы.

В дальнейшем хотелось бы продолжить работу по обновлению коллекции картинок, созданию новых фильмов, а также по поиску и изучению нового программного обеспечения, позволяющего создавать более технологичные дидактические игры на современном уровне.

Многое предстоит переосмыслить и сделать, чтобы использование ИКТ в учебно-воспитательном процессе заняло своё достойное место. При этом, конечно же, не стоит забывать: в деле воспитания важнейшей остаётся роль педагога, которого не сможет заменить ни один компьютер!

Список литературы:

1. Афанасьева О.В. «Использование ИКТ в образовательном процессе»
2. Беляков Е.В. «Понятие ИКТ и их роль в образовательном процессе»
3. Петелина Н.В. «Использование информационно-коммуникационных технологий на уроках музыки в начальной школе»
4. Круглова Л. «Информационные технологии как часть культурно-информационной среды детей дошкольного возраста»

«Речевые нарушения у детей дошкольного возраста»

Кабылова И.В., Лопина А.А., КГКП «ясли-сад «Нэзік»

Дошкольное учреждение призвано создавать условия для интеллектуально – творческого, эмоционального, физического развития ребенка и подготовить дошкольника к школе. Должно пройти время, чтобы ребенок начал говорить, ведь речь-одно из важных приобретений ребенка в дошкольном детстве, так как она не дается человеку от рождения. Речевая функция ребенка, так же как и другие высшие психические функции, не дана ему изначально, она преодолевает длительный путь, начиная с внутриутробного периода. Этот путь индивидуален и неравномерен.

Развитие речи –очень важный раздел во всех образовательных программах. Чтобы преподнести его детям, воспитатель сам должен очень хорошо владеть определенным объемом знаний: иметь чистую, в звуковом отношении, правильную, грамотную, образную речь, знать детскую литературу, уметь составить увлекательный рассказ по картине и дать ребенку речевой образец, речевую модель ребенку. Как родители, так и взрослые должны следить за своей речью, ибо она должна быть образцом для ребенка. А взрослые должны приложить немало усилий, чтобы речь ребенка развивалась правильно и своевременно.

Дети с речевой патологией, особенно имеющей органическую природу, как правило, отличаются от своих сверстников по показателям физического и нервно-психического развития. В современном дошкольном образовании речь – рассматривается как одна из основ воспитания и обучения детей, поскольку от уровня овладения связной речью зависят успешность обучения детей в школе, умение общаться с людьми и общее интеллектуальное развитие. К сожалению, сегодня у многих детей к 5 годам уровень речевого развития ниже положенной нормы. Родители озадачены тем, как и сколько нужно заниматься с ребенком, чтобы сформировать основные знания, умения и навыки согласно возрасту: научить ходить, говорить, считать, читать и т.д.

Развитый речевой слух дает ребенку возможность различать громкость звука, ускорение и замедление темпа речи, улавливать различные интонации, голосовые модуляции, Если ребенок к 5 годам все еще неправильно произносит отдельные звуки, ему нужна помощь логопеда.

При этом недооценивается значение проверенного помощника, который формирует все основные системы и функции организма, особенно в раннем дошкольном возрасте –движения! Врачи утверждают, что без движения ребенок не может вырасти здоровым. Ученые установили прямую зависимость между уровнем двигательной активности детей и их словарным запасом, развитием речи, мышлением.

Под воздействием физических упражнений, двигательной активности детей в организме возрастает синтез биологически активных соединений, повышающих умственную и физическую работоспособность. Также ученые доказали, влияние манипуляций рук на функции высшей нервной деятельности и развитие речи.

«Наши рецепторы -тонкие окончания чувствующих нервов, расположенные в мышцах-это своего рода маленькие, чуткие исследователи,

особые воспринимающие устройства, с помощью которых мы ощущаем все в себе и вокруг себя. Каждая былинка в нашем теле имеет своего полноценного представителя в мозге, который получает от нее сведения, сигналы, передаваемые рецептором по «телеграфу» -через систему нервных связей. Значительную часть коры головного мозга занимает представительство ваших рук. Ведь сведения о мире мы получаем именно через руки, через наш рабочий орган, с помощью которого мы играем, исследуем, творим.

У М. Горького есть интересное высказывание: «процесс социально-культурного роста людей развивается нормально только тогда, когда руки учат голову. Затем поумневшая голова учит руки, а умные руки снова и уже сильнее способствуют развитию мозга. Руки- голова – снова руки. Развивающая работа должна быть направлена от движения к мышлению. Развитие и обогащение словарного запаса детей включается в любую форму физкультурно-оздоровительных мероприятий с учетом особенностей возраста и физического развития. В ДОО работа должна вестись при тесной взаимосвязи всех специалистов.

Заботиться о своевременном развитии речи ребенка необходимо с первых недель его жизни: развивать слух, внимание, двигательные навыки, разговаривать с ним, играть. Основу оздоровительной работы по двигательному режиму детей, имеющих речевые нарушения, составляют специально организованные формы двигательной деятельности. Чем выше двигательная активность ребенка, тем лучше развивается речь. Обучение движениям сопровождается речью и имеет организованные формы двигательной деятельности. Пример тому- утренняя оздоровительная гимнастика, логопедические упражнения для коррекции речи, стимулирующих деятельность речевых –центров, которая включает:

- элементы логоритмики - движения, сочетающиеся с речевым сопровождением (звук, словом, фразой, стихами). При выполнении упражнений в игровой форме дети ритмично двигаются, что способствует развитию речедвигательного и слухового анализаторов, регуляции дыхания, закреплению двигательных навыков и правильного произношения;

- пальчиковая гимнастика, включающая в себя активные упражнения и игры для пальцев рук. Движения рук, в частности упражнения для пальцев, хороший стимул не только для своевременного возникновения речи, но и дальнейшего его совершенствования речи, но и дальнейшего его совершенствования. Поэтому уровень речевого развития ребенка находится в прямой зависимости от степени сформированности тонких движений пальцев;

- артикуляционная гимнастика, стимулирующая функции речедвигательного аппарата, упражнения для мышц шеи, жевательно – артикуляционных мышц;

- самомассаж, мимические и дыхательные упражнения позволяют нормализовать тонус мышц, координировать тонкие артикуляционные движения;

-дидактические игры на развитие сенсомоторики(с использованием мячей, прищепок, шнуровок, скрепок, ванночек с крупой, мячиков су-джок, колечек, катушек с шипами и т.д.);

-релаксационные упражнения («Силачи», «Сильные – слабые», «Птицы», «Тряпичная кукла»), помогающие расслабить мышцы рук, ног, туловища. Они позволяют успокоить детей, снять мышечное и эмоциональное напряжение, что выступает главным условием для естественной речи;

-пластичные этюды, направленные на расслабление и связанные с темой занятия по коррекции звука или изучаемой лексической темой.

Соблюдение двигательного режима на занятиях не только расширяет возможности логопедического воздействия, но и способствует повышению двигательной активности детей, усилению оздоровительной направленности учебного процесса, снятию нервного напряжения и укреплению общего тонуса организма. Всему комплексу соматических, интеллектуальных и физических проблем отвечает методика работы с коррекционными мячами (фитболами). Особенно эффективно сочетание упражнений с фитболами с дыхательной и звукоречевой гимнастикой. Освоению каждого упражнения способствует музыка и стихотворные строчки, которые приучают ребенка выполнять задания в определенном ритме, координируя движения и речь.

Этот прием особенно важен для детей с речевыми нарушениями. При взаимосвязи речи, музыки и движения активно укрепляются мышечный аппарат, развиваются речевые навыки, повышается интерес к занятиям, пробуждаются мысль и фантазия. Использование фитбола выступает как оздоровительный фактор, а текст, который проговаривают дети, помогает развитию речи, эмоционально окрашивает упражнение и позволяет добиться правильного его выполнения.

Плавание в бассейне способствует совершенствованию коррекционного процесса с детьми имеющими речевые нарушения. Это мощный эмоциональный фактор, дающий возможность сочетать подачу учебного материала (дыхательная гимнастика, логоритмические упражнения, пальчиковая гимнастика и многое другое) с использованием здоровьесберегающих технологий.

Двигательный режим имеет огромное значение в развитии дошкольников с речевыми нарушениями. Под влиянием регулярных логопедических занятий у детей улучшается деятельность сердечнососудистой, дыхательной, сенсорной, речедвигательной систем, воспитываются взаимопомощь, требовательность к выполнению заданий, самостоятельность.

Работа в группе с логопедом положительно влияет на личность ребенка с речевыми нарушениями, косвенно помогает ему нормализовать поведение, правильно строить взаимоотношения с окружающими и практика показала, что благодаря логоритмическим занятиям дети легче преодолевают речевые затруднения, раскрывают свои способности и развивают их. Их регулярно, систематическое повторение способствует развитию произносительных звуков, дифференциации глухих и звонких, твердых и мягких согласных, а

также близких по звучанию фонем. Оказывает благоприятное влияние на развитие интонационно – мелодических навыков речи, произвольного внимания, памяти.

Следовательно, двигательная активность детей, логоритмика и соблюдение соответствующего режима играют большую роль в развитии речи детей и являются очень важным компонентами на пути исправления речевых и двигательных недостатков.

Таким образом, одна из актуальных задач дошкольной педагогики – повышать эффективность процесса коррекции нарушения языкового и речевого развития детей, необходимость ее решения определяется тем, что речевые нарушения часто встречаются в дошкольном возрасте, а своевременное проведение коррекционной работы позволит устранить причины потенциальной неуспеваемости детей в школе.

В настоящее время в системе дошкольного образования происходят значительные изменения. Успех этих изменений связан с обновлением научной, методической и материальной базы обучения. Одним из важных условий обновления является использование новых информационных технологий в образовании. И очень жаль, что в современной системе дошкольного образования, несмотря на плюсы, есть и минусы.

Ведь в целях повышения эффективности коррекционно-развивающего процесса с детьми имеющие речевые нарушения в каждом детском саду должен быть штатный логопед – дефектолог. Но увы, в данной время не во всех детских садах есть специалисты логопеды. Родители, дополнительно вынуждены обращаться к специалистам – логопедам, где сами оплачивают занятия с логопедом. Особенно важно взаимодействие семьи и детского сада как институтов социализации ребенка. И мы, педагоги дошкольники – придерживаемся модели сотрудничества педагогического коллектива и родителей.

Список литературы:

1. Кольцова М.М. Двигательная активность и развитие функций мозга ребенка. 1965 г.

2. Кудрявцева В.Т., Егоров Б.Б. Развивающая педагогика оздоровления 2000г.

3. Бородич А.Н. Методика развития речи детей дошкольного возраста 1984г.

Вареник Е.Н. Физическое и речевое развитие дошкольников: Взаимодействие учителя-логопеда и инструктора по физкультуре. 2009г.

4. Потапчук А.А. Овчинникова Т.С. Двигательный игротренинг для дошкольников 2009г

5. Безруких М.М. Здоровье формирующее физическое развитие 2001г.

Т.В Цветкова., Л.В. Макарова. Научно практический журнал Медработник в ДОУ 2013г.

Инклюзивті білім беру жүйесі мәселелері

Калмаганбетова Л.Н., «Батыр» санаторлық бөбекжайы» КМҚК

Қазіргі білім беру жүйесінде қаншама өзгерістер болып жатқаны сөзсіз. Соның бірі- инклюзивті білім беру жүйесі болып табылады. Әрине, бірінші оқыған адам бұл жайында таңдана қарауы сөзсіз. Инклюзивті білім беру дегеніміз – ол қалыпты балалар мен мүмкіндіктері шектеулі балаларды біріктіре отырып, дамыту болып табылады. Осыған дейін мүмкіндіктері шектеулі балаларды қоғамға қажетсіз деп санады. Тағдырынан түңілген жандардың шындап келгенде керемет ел азаматтар шығатынын біле тұра, қажетсіз деп санаймыз. Мүгедек, бірақ ақыл – есі дұрыс екенін біле тұра, біз оны неге қоғамнан шеттетеміз? Міне, осындай жандардың қалыпты мектептерде оқуына мүмкіндік неге туғызбасқа... Ол үшін инклюзивті білім беруді қолға алып, дамыту барысында ғана оң нәтиже ала аламыз. [2]

Мүмкіндіктері шектеулі балалардың жеке тұлға ретінде қалыптасуына, әлеуметтік ортаға бейімделуіне, өзінің тең құқылы екенін түсінуге және де өз жолдастарынан артта емес екенін ұғындыру мақсатындағы бұл білім беру жүйесін неге бізге және де сізге қолдамасқа?! Мүмкіндіктері шектеулі балалар--ы инклюзивті білім беруді оқытудың нағыз көтеретін сәті туды деп айтсақ, қателеспеймін. Себебі, оның пайдасы қоғамдағы мүмкіндіктері шектеулі балалардың қоғамға деген көзқарасын өзгертеді. Егер, оларды қалыпты балалармен оқытса, елім деп елжірейтін, жұртым деп жанатын азаматтарды тәрбиелеуші едік.

М.Монтессоридің философиясында басты нәрсе бала туғаннан бастап тұлға деген қағида. «Баланы оның өзі үшін ешкім дамыта алмайды, ол өз-өзін дамытады» - дейді. Егер мүмкіндіктері шектеулі балаларды қалыпты балалармен біріктіріп оқытса, олардың көзқарасы өзгеріп, алға талпынады, яғни қоғамға керек екенін сезінер еді [1].

Инклюзивті білім беру концептуалды мәселелерін зерттеу оны білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың өзіндік бағыты ретінде анықтауға мүмкіндік беріп, мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім беру үрдісіне қосуды ғана емес, оларды өмір сүру жағдайына дайындығын қамтамасыз етуді мақсат ете отырып, шет мемлекеттердегі инклюзивті білім беру жүйесіне назар аударуға болады [3].

Инклюзивті білім беруді әрі қарай құқықты дамыту үшін және нормативті құқықты құжаттарды келесі бағыттардағы өңдеу жұмыстарын жүргізу келесідегідей көрсетілген:

1. Құқықтық деңгейде:

- білім беру заңдарында инклюзивті білім беру мақалалары енгізілген;
- мүмкіндіктері шектеулі балалар мен жасөспірімдерді әлеуметтік және коррекциялық - педагогикалық қолдау туралы заңда жоба дайындау;
- дамуындағы физикалық немесе психикалық ауытқулары бар балалар мен жасөспірімдерде үздіксіз білім беру жағдайын бекіту;

- дамуындағы физикалық немесе психикалық бұзылыстары бар балалар мен жасөспірімдерге үздіксіз инклюзивті білім беру туралы жағдайды ойлап табу және бекіту;

- инклюзивті білім беруді қаражаттық қолдау қозғалысының механизмін анықтау, заң түрінде бекіту;

- «Мүгедектерді әлеуметтік қорғау» туралы заңның орындалуы мониторингін мүгедектер реабилитациясы бойынша бағдарламасын және барлығына білім беру жоспарының әсерін қамтамасыз ету.

2.Ғылыми әдістемелік деңгейде:

- мүмкіндіктері шектеулі балаларға бірыңғай әлеуметтік жүйедегі коррекциялық көмек беру концепциясын қарастыру;

- әдістемелік орталық құру (бағдарламалар, оқу жоспары, әдістемелік жоспар, кітаптар дайындау);

- инклюзивті мектептерге оқулық жоспарлармен жүктемелерді қарастыру және білім беру стандарттарына сәйкес келетін реттелген және тиімді жоспарларды құрастыру, сонымен қатар қарапайым сыныптардағы ерекше назарды қажет ететін балалардың жоспарларын құрастыру;

- республика бойынша мүмкіндігі шектеулі балалар мен жасөспірімдерге коррекциялық көмек көрсетуді қазіргі заманғы технологияға сәйкес ақпараттық орталықтар негізінде құру.

3.Басқару деңгейінде:

- ерекше қажеттіліктері бар балаларға байланысты бақылаулық ұйымдық және ұйымдастырушылықты мемлекеттік дәрежесінде бірыңғай және көп дәрежеге бағытталған жүйені қалыптастыру;

- мемлекет аралық көптеген секторлы бірлестіктерді құру және дамыту, (семинар, конференция, тәжірибе алмасу, веб сайттар құру және т.б.);

-ерекше қажеттіліктері бар балалар мен жасөспірімдерді әлеуметтік бейімделу және реабилитациясы үшін мемлекеттік ғылыми тәжірибелік орталықтарды құру.

4.Мектеп деңгейінде:

- инклюзивті білім беруге ауысқан мектептерді мемлекеттік қамтамасыз етуде қаражаттық бюджетпен жекеленген ресурстарын кеңейту;

- инклюзивті мектептердің материалды техникалық базаларының арнайы құрал жабдықтарға (мүгедек арбалары, лупа, линза, есту аппараттары, әр түрлі протезді механизмдер, т.б.), ұйымдастырылған техникаға (арнайы жабдықтар мен компьютерлер), қажеттілігін оқыту және қамтамасыз ету;

- әр түрлі керекті ресурстармен қамтамасыз ету қаражаттандыру, жоспарландырудың сатылығы;

- білім беру жүйесіндегі өздігінен басқару ұйымдарының (ауылдық комитеттер) жұмыстарын реттеу [4].

Әрине, бұл мәселе туралы алдын ала ата - аналармен жұмыс жиі жүргізу керек деп ойлаймыз. Себебі, біз болашақта дефектолог маман ретінде, мүмкіндіктері шектеулі балалардың неге мұқтаж екенін, олармен қарым – қатынас жасау керек екенін білеміз...

Ал басқалар ше...? Тіпті, дефектология қандай мамандық екенінен хабары да жоқ. Сол үшін мектептерде ата – аналармен, балалармен жиі – жиі мүмкіндіктері шектеулі балалар жайлы ақыл - кеңес беру тренингтерін ұйымдастыру керек. Мысалы, ата – аналарды жинап оларды бір сәтке мүмкіндіктері шектеулі жандардың орнына өздерін қойып көруін сұрану. Олармен жұмыс жүргізу барысында яғни, оң қолдарыңыз мүлдем жоқ, ал сол қолдарыңызбен сурет салып немесе суретті қидыртып, көздерін байлап қойып баспалдақтан түсіріп немесе мінгізіп, тағы сол сияқты жаттығуларды орындату барысында ата – аналардың ойын неге өзгертпеске?! Міне, сонда ғана адам баласы қамшының сабындай қысқа өмірдің мән – мағынасын түсінетін еді. Сол кездегі сезім уақытша ғана, ал мүмкіндіктері шектеулі балалардың тағдырлары ше... Егер оларды біз әрқашан өзімізден төмен санасақ, жараларына тұз себе берсек, әрине олар өздерін қоғамға керексіз сезінеді емес пе? Оларды қоғамға тарта отырып, ортаға бейімдеп, олармен тығыз қарым – қатынаста болу керек. Ал, интеграция мәселесі бойынша оларды біріктіріп бірге оқытсақ, онда олардан үлкен әрі жарқын болашақ күтуге болады. Мүмкіндіктері шектеулі балалар сонда ғана бейімделіп, әлеуметтенеді. Қалыпты балалар сияқты өзіне деген сенімділігі артады. Мүмкіндіктері шектеулі балалардың мінез – құлқы өзгертініне нық сенімдеміз. Әрине, бұл кезде педагогтардың да рөлі ерекше. Қалыпты балалар оларды кемсітпеуіне, достық қарым – қатынаста болуының тірегі – ол педагог. Егер педагог дұрыс бағыт – бағдар берсе бұрыс көзқарастар жойылатыны сөзсіз. Сонда ғана бала өзінің табиғи білім құштарлығын тудырып, шектелмей қандай материалмен айналысқысы келетіндігін өзі шешеді.

М.Монтессоридің педагогикалық жүйесінде былай деген:

- еркін жағдайда баланың дамуы;
- балалар өз ортасына тез бейімделеді;
- білім беру мен тәрбиедегі педагог орнының ерекше екендігі;
- әлеуметтік тәрбие және интеграция қағидасы қарастырылған [1].

Бұл қағидаға сүйене отырып, бала деген өз ортасына тез бейімделетініне көз жеткіземіз. Сондықтан қалыпты балалар мен мүмкіндіктері шектеулі балаларды біріктіріп оқытуға қазіргі таңда еш кедергі жоқ деп ойлаймын.

Әрине, қалыпты балалар мен мүмкіндіктері шектеулі балалардың бірлесуі барысында мынадай қорытынды жасауға болады:

Инклюзивті білім беру өзекті мәселе бола отырып, жарқын болашаққа қадам басудың ең алғашқы сатысы. «Тамшы тама - тама көл болар» , - дейді дана халқымыз. Егер, бәріміз бір жағадан бас шығарсақ, алынбас қамал болмас еді...

Қорыта келе, инклюзивті білім беру жүйесі ұзақ уақытқа созылатын процесс болғанымен бұтағын жайып, жемісін беретін білім беру жүйесі болмақ.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Байтұрсынова А.А. «Арнайы педагогика: проблемалар мен даму болашағы».- Алматы., 2008.-Б.21-35.
2. Человек и общество. Программа по социальной адаптации детей с глубоким нарушением интеллекта. /Под.ред Шипицыной Л.М., Хилько А.А., Асикритова В.Н.-Спб., 1996.-С. 14-20.
3. Малофеев Н.Н. Специальное образование в России и за рубежом.- М., 1996.-С. 86-95.
4. Сулейменова Р.А., Хакимжанова Г.Д. Зарубежный и отечественный опыт включения детей со специальными нуждами в общеобразовательный процесс. Проблемы и пути решения.- Алматы, 2001.-С. 23-35.
5. Малофеев Н.Н. Западноевропейский опыт сопровождения учащихся с особыми образовательными потребностями в условиях интегрированного обучения // Дефектология, 2005.- №5.-С 8-9.

Өздігінен білім жетілдіру бойынша жұмыс түрлері

Канлыбаева С.К., Абикенова А.Ш., «Арман» бөбекжайы КМҚК

Қалыптасқан байланыс тілі-баланы мектепте оқытудың табыстылығының маңызды шарты. Қазіргі уақытта мектепке дейінгі білім берудің жалпыға бірдей білім беру мемлекеттік стандартына сәйкес мектепке дейінгі білім беру ұйымы жұмысының маңызды бағыттарының бірі сөйлеуді дамыту болып табылады.

Балалардың байланыстыра сөйлеуін дамыту мәселесі педагогикалық қызметкерлердің, яғни тәрбиешілердің, мамандардың, психологтардың алдында тұрған өзекті мәселе.

Осы бағыт бойынша өзіндік білімді жетілдіру жұмысымыздың тақырыбын «Мектеп жасына дейінгі балаларды сурет бойынша әңгіме құрап айтуға үйрету жолдары» деп алдық. Басты мақсатымыз балалардың байланыстыра сөйлеу дағдыларын дамыту.

Міндеттер:

- ✓ Сюжеттік суреттер сериясы мен суреттер бойынша әңгімелер құрастыруды оқыту бойынша авторлық конспектілер сериясын жасау;
- ✓ Тәрбиеленушілердің сөйлеу қызметіне мотивация беретін ең тиімді әдістерді, тәсілдерді, құралдарды таңдау;
- ✓ Сурет және сюжеттік суреттер бойынша әңгіме құрастыру бойынша шеберлік пен дағдыларды қалыптастыру;
- ✓ Сурет және сюжеттік суреттермен жұмыс барысында балалардың сөздік қорын байыту және сөйлеудің грамматикалық құрылысын қалыптастыру.

Бұл міндеттер: көркем шығармаларды мазмұндап беру, табиғат заттары, нысандар мен құбылыстары туралы сипаттама әңгімелерін құрастыру, шығармашылық әңгімелердің әртүрлі түрлерін құру, сөйлеу-ойлау

формаларын меңгеру (түсіндіру, сөйлеу-дәлелдеу, сөйлеу-жоспарлау), сондай-ақ сурет бойынша әңгімелер шығару және сюжеттік суреттер сериясы және т.б. әртүрлі сөйлеуді дамыту іс-әрекеті арқылы шешіледі. Әңгімелеу үшін алынатын сюжеттік суреттерді таңдағанда, олардың мазмұны балаларға қолжетімді болуын, балабақшаның өмірімен, қоршаған ортамен байланысты екеніні ескеріледі.

Әңгімелеуге үйрету кезінде ертегілерді қолданамыз. Сабақта белгілі-бір іс-әрекет жалғасын тауып отыратын желілі ертегілер суретін қолданамыз. Мысалы: «Екі қомағай қонжық» венгер халық ертегісі; «Қаздар мен аққулар» орыс халық ертегісі; «Әтеш пен бұршақ дәні» орыс халық ертегісі; «Ат пен есек» қазақ ертегісі; «Бұлан» түркімен халық ертегісі; «Адасқан құмырсқа» қазақ халық ертегісі және т.б.

Сонымен қатар балаларға дәйектілікпен көрсетілген суреттерге сүйене отырып, әңгіменің логикалық аяқталған бөлігін құрастыруға үйретеміз, нәтижесінде тұтас әңгіме қалыптасады. Жаттығулар үшін үлестіру материалдарын қолданамыз, мысалы, сабақта әр бала алатын пәндік суреттер. Білім мен түсініктерін нақты жүйелеу үшін суреттер бейнелеу нысандары бойынша топтастырылады, мысалы: жабайы аңдар, үй жануарлары, көгөністер, жемістер, жидектер, ыдыс-аяқ, жиһаз, киім және т. б.

Мектепке дейінгі жастағы бала суреттерді қарастыруды жақсы көреді және олар туралы қызығушылықпен әңгімелейді. Оның қоршаған ортадан алған өз әсерімен бөлісуге ниеті зор. Осылайша, суреттерді қарастыру баланы сөйлеу белсенділігіне итермелейді, әңгімелердің тақырыбы мен мазмұнын, олардың адамгершілік бағыттылығын тудырады. Мысалы: «Допты ұста», «Құм салғышта», «Отбасылық ас үй», «Жайлауда» және т.б.

Мектеп жасына дейінгі балаларды әңгімелеуге үйретудің ең тиімді түрі- белгілі бір құрылымы, міндеттері, ойын ережелері және ойын әрекеттері бар дидактикалық ойындар. Атап өтсек: «Сендердің тілектерің – біздің тілегіміз»;

«Кімнің үйі?»; «Кімде не бар?»; «Ұзақ сөйлеммен айт»; «Нені қайда салады?»

«Кім? Не?»; «Кім не істейді?»; «Бұл қай кезде болады?» және басқа.

Байланыстыра сөйлеудің ерекше түрі пейзаждық сурет бойынша әңгімелер, яғни сипаттамалар. Бұл жағдайда әңгіме үлгісінің элементтері ретінде табиғат нысандары болады. Олар, әдетте, статикалық сипатқа ие болғандықтан, аталған нысандардың сапасын сипаттауға ерекше көңіл бөлінеді. Мұндай суреттер бойынша жұмысты бірнеше кезеңге бөлдік:

- суреттің маңызды нысандарын бөлу;
- оларды қарастыру және әрбір нысанның сыртқы түрі мен қасиеттерін егжей-тегжейлі сипаттау;
- суреттің жекелеген нысандары арасындағы өзара байланысты анықтау;
- шағын әңгімелерді бірыңғай сюжетке біріктіру.

Пейзаждық сурет бойынша әңгіме құру дағдыларын қалыптастыру кезінде "Суретті жандандыр" жұмысын алдық. Бұл жұмысты пейзаждық сурет бойынша әңгімеден сюжеттік сурет бойынша әңгімеге өту деп алуға да

болады. Балаларға пейзаждық нысандардың шектеулі саны (батпақтар, өзендер, таулар, бұлттар, қамыс; немесе үй, бақша, ағаш және т.б.) бар сурет және осы композицияда болуы мүмкін тірі заттардың ұсақ бейнелерін – "жандандыру" ұсынылады. Балалар пейзаждық нысандарды сипаттайды, ал олардың әңгімелерінің әсемдігі мен серпінділігіне тірі заттардың сипаттамасы мен іс-қимылдарын қосу арқылы қол жеткізіледі. Бірте-бірте модельдеудің көмегімен байланыстыра сөйлеудің барлық түрлерін меңгере отырып, балалар өз сөйлеу тілін жоспарлауға үйренеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілдерін дамыту барысында біз өзіміздің де сөйлеу мәнерімізге ерекше көңіл бөлеміз. Педагогтың сөйлеу тілі туралы мәселегі де маңызды: ол анық, қысқа, мәнерлі болуы тиіс, өйткені кескіндеме туындысы балаларға көрнекі және әсем суреттермен әсер ете отырып, ол туралы бейнелі, эмоциялық сөйлеуді талап етеді. Педагог тарапынан қойылатын сұрақтарға жауап беруде бала бір-екі сөзбен шектелмей, жан-жақты байланыс сөздерін құруды үйренетіндей етіп тұжырымдалуы тиіс. (Кеңейтілген жауап бірнеше сөйлемнен тұруы мүмкін.) Балалар әңгімелерге мақсатты және сенімді жауап беруі үшін оларға суреттің мазмұнын логикалық және уақытша ретпен беріп, неғұрлым маңызды екенін көрсетуге көмектесетін сұрақтар қоямыз. Мысалы: "Кім шар ұстап серуенге шықты? Шар не үшін ұшуы мүмкін? Қызға шарды алуға кім көмектесті?" ("Шар ұшып кетті" суреті бойынша). Қысқаша әңгіме соңында нақты және қолжетімді түрде сөйлеу керектігін түсіндіреміз (мысалы, шары ұшып кеткен қыз туралы айту қызықты). Осылайша, суреттерді қарау арқылы мектепке дейінгі балалар бір мазмұнмен біріктірілген бірнеше сөйлемнен тұратын сөздерді құруға жаттығады. Олар сондай-ақ сурет бойынша педагогтың әңгімелерін тыңдауға үйренеді, сондықтан олардың сипаттама әңгімелерін қабылдау тәжірибесі бірте-бірте байытылады. Осының барлығы балаларды алдағы оқу кезеңдерінде-мектепалды даярлық топтарында әңгімелерді өздері құрастыра білуге дайындайды.

Маңызды міндеттердің бірі - суреттер бойынша жұмбақ-әңгімелер құрастыру. Бала өзінің әңгімесін сипаттама бере отырып суреттеп, не салынғанын болжауға болатындай етіп құрастырады. Егер тыңдаушылар, яғни топтағы басқа балалар бұл тапсырманы шешуге қиналса, балаға сипаттауына қосымша енгізуіне көмек береміз. Мысалы: «Қасқыр сияқты түсі сұр, қояндікіндей құлағы ұзын, тұяқтары аттыкіндей, ол не?» (жауабы: есек); немесе «Үстінде жасыл көйлегі бар, өзінің тәттілігі қанттың дәміндей, доп сияқты домалақ. Ол не? (жауабы: қарбыз), т.с.с.. Мұндай жаттығулар балаларға белгілі-бір нысанның ең басты белгілерін, қасиеттері мен сапаларын анықтауға мүмкіндік береді, бұл неғұрлым мазмұнды, ойластырылған, дәлелді сөйлеудің дамуына ықпал етеді.

Осылайша, балаларда сөйлеу дағдыларын қалыптастыру кезінде олардың шығармашылық және ойлау қабілетін дамыту, қоршаған орта туралы білімдерін тереңдету, әлемді жақсы жаққа қарай өзгертуге деген ниетін арттыру өте маңызды. Бұл міндеттерді шешу балаларды өнермен, көркем

әдебиетке деген қызығушылықтарын оятса, олар баланың сезіміне және ақыл-ойына оң әсер етеді, оның сезімталдығын, эмоционалдығын дамытады. Егер кез-келген педагог балаларға жаңа суретті ұсынып, содан кейін тұтас жүйе ретінде онда бейнеленген жеке нысандарды талдау жұмыстарын мақсатты түрде іске асырса, мектеп жасына дейінгі балаларды шығармашылықпен сөйлеуге үйрету мәселесі нақты шешілетін болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. ҚР мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, 2018
2. Арушанова А.Г. Речь и речевое общение детей: Книга для воспитателей детского сада.-М.:Мозаика-Синтез, 1999.
3. Гербова В.В. Занятия по развитию речи в средней группе детского сада.-М.:Просвещение, 1983
4. Гусрова Н.Н. Беседы по картинке: Времена года.-СПб.: Детство-пресс, 2001
5. Елкина Н.В. Формирование связности речи у детей пятого года жизни: Автореф. дисс. канд. пед. наук.-М., 1999

Роль дидактических игр в связной речи дошкольника

Карпова И.А., Кутжанова М.М., КГКП «Ясли сад «Алтын сақа»

«Родное слово является основой всякого умственного развития и сокровищницей всех знаний» К.Д. Ушинский

С каждым годом растет число детей имеющих отклонения в развитии речи. А речь, как мы знаем, один из наиболее мощных факторов и стимулов развития ребенка в целом. Без речевого окружения ребенок никогда не заговорит. Но и этого недостаточно для возникновения у него речи. Ребенок с хорошо развитой речью легко вступает в общение с окружающими: он может понятно выразить свои мысли и желания, задать вопросы, договориться со сверстниками о совместной игре. И наоборот, неясная речь ребенка весьма затрудняет его взаимоотношения с людьми и нередко накладывает тяжелый отпечаток на его характер.

Изучая методическую литературу, анализируя результаты диагностики, наблюдая за играми детей, пришли к выводу, что через игру у детей дошкольного возраста развитие речи происходит быстрее. Почему? Да потому, что в дошкольном возрасте, игра является основным видом деятельности. Уже с самого раннего возраста детям доступны дидактические игры. Именно с помощью дидактических игр детям передаются определенные знания, формируются представления об окружающем мире, развивается правильная речь. Но, к сожалению, многие воспитатели заменяют игру

чтением художественной литературы или просто беседой. Конечно, заменять всю ОУД игрой тоже не целесообразно, но можно объединять две, три ОУД (занятия) в одну игровую ситуацию, где дать детям соответствующие задания, которые помогут достигнуть поставленной цели.

Мы успешно используем игровую форму подачи материала, чтобы облегчить детям усвоение необходимого содержания для решения задач социального развития или с целью освоения детьми определённых знаний и умений. В рамках дошкольной организации, когда в соответствии с образовательной программой решается комплекс образовательно-воспитательных задач, игра не может преобладать в деятельности детей. Но в ясли саду обязательно должны быть созданы условия, позволяющие дошколятам овладеть игровой деятельностью, которая и поможет педагогам научить, развить, воспитать дошкольника в свете современных требований.

Нынешнего выпускника ждут в школах всесторонне готовым во всех сферах: формирование системы знаний, способствующих разностороннему развитию личности, владеющей ключевыми компетентностями, воспитание творческой личности, способной к позитивным отношениям в социуме. Понимание ребёнком окружающего мира осуществляется через словесную форму, то есть общение. А контакт (общение) с любым ребёнком лучше всего налаживать через игры (словесные, дидактические, сюжетно-ролевые). Следовательно, необходимо повышать речевую активность детей, включая разные приёмы и методы. Так как дети сами с большой любовью и охотой предаются играм, задачи воспитателей создать условия для развивающей игры, в соответствии с возрастными особенностями детей, активизировать общение со взрослыми, обогатить знания детей по всем разделам образовательных областей, воспитывать грамотную личность.

В своей работе с детьми мы используем различные игры, но особое внимание уделяем словесным дидактическим играм. В процессе дидактической игры разнообразные умственные процессы активизируются и принимают произвольный характер, а также помогает закрепить полученные знания. Поэтому мы работаем по направлению «Развитие речи дошкольников через дидактическую игру». Выбрав тему и, поставив перед собой цель, направленную на развитие речи у дошкольников через дидактическую игру, нами были определены этапы работы. Собирается необходимый дидактический материал, изучаются способы проведения развивающих игр с детьми, планируется создать картотеку. Мы систематизировали дидактические игры по следующим 4 разделам: формирование словаря, звуковая культура речи, грамматический строй речи, развитие связной речи. От возраста к возрасту идет постепенное усложнение методов и приемов обучения, с учетом усложнений их по дидактическому содержанию. Особое внимание мы уделяем звуковой культуре речи и обогащению словаря, т.к. произносительная сторона речи у детей этого возраста еще недостаточно сформирована. А отсутствие большинства звуков сказывается на произношении слов. У старших дошкольников наблюдается рост активного словаря, употребление

предложений более сложной структуры, что часто является одной из причин увеличения количества грамматических ошибок. Для детей старшего дошкольного возраста наиболее характерным является активное освоение речевых конструкций разного типа. Ребенок осваивает форму монолога, параллельно с развитием связной речи происходит совершенствование грамматического строя, освоение смысловой стороны слова. В этом возрасте большое значение имеют дидактические игры на развитие фонематического слуха и зрительно-слухового анализа, на развитие мелкой моторики, что очень важно для подготовки пальцев руки к письму.

Мы включаем игры не только в ОУД на разделах «Развитие речи», «Художественная литература», «Ознакомление с окружающим», но и в общие режимные моменты. Использование дидактических игр способствует правильному и отчетливому произнесению звуков, слов, фраз, темпу речи, ее громкости, а также речевому слуху. В дальнейшем при работе со старшими дошкольниками полноценное развитие этих сторон речи является основой для обучения их грамоте. Опыт работы показывает, что наиболее эффективных результатов можно достичь только при условии совместной работы родителей и педагогов.

При этом работа была построена таким образом, что родители являлись равноправными участниками развивающего процесса. Для этого нами были разработаны консультации, памятки для родителей, были проведены тематические родительские собрания: «Игры и упражнения по развитию речи», «Речевое развитие детей старшего возраста», «Дидактическая игра и развитие речи детей» и др. И собрания стараемся проводить в разной форме. В индивидуальной беседе мы старались тактично и ненавязчиво объяснить родителям, дети которых нуждаются в помощи специалистов, всю серьезность положения. Ведь многие родители считают, что ребенок заговорит сам, без чьей либо помощи, но это заблуждение. Часто советуем родителям больше разговаривать с детьми, читать книжки на ночь, даже на кухне, когда готовят ужин, можно поиграть в словесные игры. Некоторые родители прислушиваются к советам и когда виден результат, говорят спасибо, но все замечают у своих детей некачественную речь.

Построенная таким образом работа позволяет детям к концу дошкольного периода не только научиться играть и совершенствовать речь, но и значительно расширяет знания дошкольника об окружающем мире. Необходимо повышать интерес детей к дидактическим и развивающим играм. Многие дети часто просят поиграть в понравившуюся игру, а отказать детям не в наших правилах.

К проведению дидактических игр мы подошли в соответствии с современными требованиями детей старшего возраста. Им уже не интересно играть в стандартные д/игры, поэтому мы разработали несколько новых с включением показа заданий на слайдах, экспериментирования, игра-презентация и другое.

К концу года наши дети стали активные в ОУД по развитию речи, монологическое высказывание стало связно и грамотно, дети стали охотнее вступать в диалог со взрослыми, составлять рассказы на предложенные темы, описывают картины, предметы и т.д. Мы видим результат своей работы по развитию речи детей и в том, что дети умеют рассуждать в беседах, экспериментальной деятельности, доказывать свою точку зрения на то или иное понятие. Дети стали использовать в речи сложноподчинённые предложения, умеют задавать вопросы как сверстникам, так и взрослым, повысилась самооценка, они стали увереннее в себе, погашают конфликтную ситуацию, считаются с мнением товарищей и т.далее.

Вывод: Игровая деятельность позволит повысить качественные и количественные показатели речевой компетентности, будет способствовать формированию словесно-логическому мышлению, сформирует коммуникативные навыки, внесёт дополнительное стимулирование в развитие творческого потенциала дошкольников. Если в детском саду будут созданы условия для становления и развития игровой деятельности с воспитанниками, то это позволит решить ряд задач, обеспечивающих психологическую готовность детей к школе, успешную социализацию и их психоэмоциональное благополучие.

В свете современных требований различных методических разработок мы добиваемся того, чтобы на каждом занятии по развитию речи были использованы дидактические игры которые развивают, творческую активность детей, логическое мышление, способность к анализу, тем самым мы закладываем основу для дальнейшей коммуникативной деятельности дошкольников, сформировывая положительное отношение к учебе.

Список литературы:

1. Алексеева М.М., Яшина В.И. «Методика развития речи и обучение родному языку дошкольников» - М., "Академия", 1998

2. Бондаренко А.К. «Дидактические игры в детском саду» - М., "Просвещение", 1991

3. Калинин А.В. «Развитие игровой деятельности дошкольников» - М., АЙРИС ПРЕСС, 2004

4. Ушакова О.С., Арушанова А.Г., Струнина Е.М. «Придумай слово. Речевые игры и упражнения для дошкольников» - М., "Просвещение", 1996

5. Шорохова О.А. «Речевое развитие ребенка» - М., 2009

Самообразование педагога как условие профессионального роста

Карымсакова А.Б., КГКП я/с «Арман»

«Учитель живет до тех пор, пока он учится,
как только он перестает учиться,
в нем умирает учитель.

К.Д.Ушинский

Педагог – одна из важнейших фигур в становлении гражданина, его социализации, развитии его творческих способностей. Поэтому очень важно, чтобы педагог, который работает с подрастающим поколением, был человеком творческим, был личностью неповторимой и особенной, обладал высоким профессиональным мастерством, был «на одной волне» с детьми. Поэтому современный педагог – это не прирывно развивающаяся личность, открытая для всего нового. Это человек, который готов не только учить, но и учиться сам. «Кто дорожит жизнью мысли, - писал Д.И. Писарев, - тот знает очень хорошо, что настоящее образование есть только самообразование и что оно начинается только с той минуты, когда человек, распроставшись навсегда со всеми школами, делается полным хозяином своего времени и своих занятий» /1/.

Самообразовательная работа педагогических работников направлена, прежде всего на улучшение качества обучения и воспитания, на решение практических задач, обеспечивающих действенную взаимосвязь учебно-воспитательного и производственного процессов, повышения их методического мастерства. Только путем самообразования и творческих поисков педагог придет к своему мастерству. Именно поэтому постоянное стремление к самосовершенствованию должно стать потребностью каждого педагога дошкольного учреждения.

На сегодняшний день все педагоги различных образовательных учреждений самообразовываются, и наш детский сад не исключение. Мы так же занимаемся важными для воспитания и развития ребенка-дошкольника вопросами. И поэтому я взяла тему самообразования «Влияние устного народного творчества на развитие русской речи у детей среднего дошкольного возраста в группах с казахским языком обучения». Важнейшим источником развития выразительности детской речи являются

произведения устного народного творчества, в том числе малые фольклорные формы (загадки, заклички, потешки, прибаутки, песенки, скороговорки, пословицы, поговорки, считалки, колыбельные, сказки). В процессе реализации данной темы я реализую основную суть- активное соучастие и сотворчество педагога и ребёнка. Взрослый должен приложить усилия, чтобы дети поняли смысловое содержание всего произведения, адекватно на него реагировали, вызвать у ребёнка чувство сопереживания с действиями персонажа. Для этого необходимо изучить большое количество научно-методической литературы, методических приемов по активизации речи у малышей. Взяв данную тему для самообразования, я углубилась в мир народного творчества с его многообразием устных произведений для малышей.

Осуществляя тесную связь с родителями, мы обучаем их рассказыванию произведений детям, показываем приемы воздействия на ребенка, тем самым повышая свою педагогическую компетентность. Поэтому для правильного подхода в социализации детей необходима планомерная работа педагога. Таким образом, работа по самообразования является важной неотъемлемой частью повышения квалификации. Однако каждая деятельность бессмысленна, если в ее результате не создается некий продукт, или нет каких-либо достижений. И в моем плане самообразования есть список результатов, которые должны быть достигнуты за определенный срок. Это разработанные конспекты, статьи, сценарии, разработка дидактических материалов, тестов, рекомендации, консультации как для родителей так и для педагогов нашего сада, наглядностей; разработка и проведение открытых уроков обобщение опыта по исследуемой проблеме. Были разработаны картотеки считалок, скороговорок, чистоговорок, загадок, и т.д.

Образец: «Влияние устного народного творчества на развитие русской речи у детей среднего дошкольного возраста» на 2019-2020 учебный год»

Раздел	Сроки	Содержание работы	Практические выходы
Подбор и изучение методической литературы	Сентябрь-май	1. Даль В.И. Пословицы и поговорки русского народа. М., 2009. 2. Жаворонюшки: Песни, приговорки, потешки, прибаутки, считалки / Сост. Г.Науменко. М., 1998.	Выписки интересных идей, мыслей, практических целей.
Работа с детьми	Сентябрь	Мониторинг	Проведение диагностики в средних группах № 7 «Жұлдыз» и № 10 «Ботақан» Мақсат/цель: выявить начальный уровень знаний
	Ноябрь	Игровая ситуация	«Укладываем куклу спать» (колыбельная «Баю, баю, баю, бай...»)

Работа с семьей	Октябрь	Игровая деятельность «Поиграем с пальчиками».	Разучивание потешек на русском языке
	Март	Совместное творчество детей и родителей.	Семейный конкурс «Отгадай загадку – нарисуй отгадку»
Самореализация	Сентябрь	Анектирование	«Изучаем русский язык вместе!»
	Октябрь	Консультация	«Влияние устного народного творчества на развитие русской речи у детей среднего дошкольного возраста»

Важным моментом работы по самообразованию является не столько подведение итогов проделанной работы, сколько определение ее значимости и необходимости, так и для образовательного учреждения в целом.

Итак, самообразование – это сознательная, целенаправленная планомерная, творческая работа над собой с целью улучшения своей профессиональной компетентности.

Список литературы:

1. Евдокимова Н.В., Додокина Н.В., Кудрявцева Е.А. Детский сад и семья: методика работы с родителями: Пособие для педагогов и родителей. М: Мозаика – Синтез, 2007год.

2. Елецкая О.В., Вареница Ю.А. День за днем говорим и растем. ТЦ «Сфера», М, 2007 год.

3. Лямина Г.М. «развитие речи ребенка раннего возраста», М, АЙРИС ПРЕСС, 2005 год.

4. Калугин Ю.Е. Виды самообразования // журнал дошкольное образование // 2- 2003 год.

Қазіргі мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындығы вариативтік білім беру процесі

Касымова Г. Б., Исакова А. С., «Айгерім» бөбекжайы» КМҚК

Мақаланың мақсаты - қазіргі мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы вариативтік-білім беру процессінің мәселелерін көтеру. Вариативтілік - бұл білім беру жүйесінің сапасы, оның мектеп жасына дейінгі балаларға білім беру бағдарламаларының нұсқаларын немесе олардың өзгермелі білім беру қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне сәйкес таңдау үшін, білім беру қызметтерінің жекелеген түрлерін жасау және ұсыну, балалардың қабілетіне, мүмкіндіктеріне байланысты.

И. И. Зарецкаяның пікірінше, педагогикалық жүйенің вариативтілік дәрежесінің көрсеткіштері: онда бірнеше бірдей тартымды және мектепке дейінгі балалар үшін қолжетімді бағдарлама нұсқаларының болуы (бірдей тартымды нұсқалардың артық болуы); жүйенің икемділігі (балалардың білім алу қажеттіліктерін өзгерту үшін жағдай жасау) болып табылады.

Білім берудің вариативтілігі білім беруді дараландырудың барынша мүмкін болатын деңгейін қамтамасыз етуге бағытталған. Осылайша, вариативті білім беру процесі білім беру процесіне қатысушылардың мазмұнын таңдау (Мемлекеттік стандарттар шеңберінде), қызмет және қарым-қатынас құралдары мен тәсілдерін, тұлғаның білім беру мақсаттарына, мазмұны мен үдерісіне құндылық-мағыналық қатынасын таңдау жағдайында жүзеге асырылатын білім беру мақсаттарын іске асыру бойынша өзара байланысты қызмет [2].

Егер педагогикалық модель педагогикалық ғылыми зерттеу нысаны ретінде қарастырылса, нақты педагогикалық объектінің құрылымы мен функцияларын ұғымдардың схемалық жиынтығы және өзара байланыс түрінде ауыстыратын және көрсететін жалпылама ойлы үлгі ретінде қарастырылады, ал орта - адам өмір сүретін және өз қызметін жүзеге асыратын әлеуметтік-экономикалық, мәдени және табиғи жағдайлардың жиынтығы, онда "вариативті", "білім беру" ұғымдары білім беру құрылымы мен мазмұнындағы ерекшелікті білдіретін анықтамалар ретінде әрекет етеді.

Қазіргі мектепке дейінгі оқу орнындағы білім беру процесінің тұтастығы қандай да бір бағдарламаны іске асырумен қамтамасыз етіледі. Қазіргі жағдайда бір жағынан нормативтік мақсатты бағдарлар (балалардың мүмкін болатын жас жетістіктерінің сипаттамасы), ал екінші жағынан білім беру процесінің жалпы моделінің сипаттамасы - оны ұйымдастырудың стратегиялық принциптерін қамтитын шеңберлі, қысқа құрылымы болуы тиіс білім беру процесінің бағдарламасын әзірлеу қажеттілігі туды.

Вариативтік компонент мектепке дейінгі нақты мекеменің ерекшеліктерін ескере отырып, оның таңдауына білім беру процесін құру кезінде тәрбиешінің тактикасы ретінде оған әдістемелік ұсынымдар есебінен іске асырылуы мүмкін, мектепке дейінгі білім беру бағдарламаларын пайдалану қажет.

МДҰ-ның білім беру процесіндегі педагогикалық шығармашылық, инновациялық іс-әрекет процесі аяқталмаған және аяқталуы мүмкін емес. Әрдайым жанашыл идеялар пайда болады, педагогтарды шығармашылық іздеу жалғастырылады, балалардың мүдделері, тілегі, сұраулары, мүмкіндіктері үнемі өзгеріп отырады, білім беру бағдарламаларының мазмұнын дамытуға жаңа ынталандырулар әкеледі, ең бастысы — өзінің білім беру бағдарламасында және жеке педагогпен, атап айтқанда білім беру мекемелерінде шығармашылық өзін-өзі анықтаудың қажеттілігі мен құндылығын ұғыну болады.

МДҰ педагогтарының көпшілігі заманауи қоғамдық үрдістерді айқын түсінеді және тиісті білім беру бағдарламалары мен технологияларын қажет етеді. Бірақ мектепке дейінгі білім берудің дәстүрлі нысандары мен әдістерін

ұстану, балалармен өзара әрекеттестіктің бұрынғы стилін пайдалану әдеті олардың, әдетте, осындай бағдарламалар мен инновациялық технологиялар бойынша өз бетінше жұмыс істеуге мүмкіндік беретін қажетті кәсіпқойлық пен құзыреттілікті жинақтамауға әкеп соқтырады.

Авторлық жұмыс тәжірибесі бағдарламаларды, әдістемелер мен технологияларды таңдау, сондай-ақ олардың үйлесімі көбінесе балалар ұжымының ерекшелігін ескерместен, жинақталған мазмұнды нақты талдаусыз, сонымен қатар педагогтың қалауына байланысты болатынын дәлелдейді. Педагогтер тіпті өздері пайдаланған бағдарламаларды, әдістемелерді, технологияларды, сонымен қатар практикалық қызметте қолданылатын нашар диагностикалық құралдарды таңдауды түсіндіре алмайды. Бағдарламаның белгілі бір бөлігі балалардың қызметін жоспарлау кезінде пайдаланылатын, ал оның мазмұнының басқа бөлігі — жоқ кезде бағдарламалардың өзгеру үрдісі анықталды.

Тәрбиешілерде қандай да бір бағдарламаның өзектілігін негіздеуде, сондай-ақ нақты жас тобына енгізу қажеттігінде қиындықтар тіркелген. Біздің ойымызша, мектепке дейінгі оқу орны қызметінің басым бағытына ие бола алмайды, себебі бұл мамандар мектепке дейінгі баланың толыққанды дамуы, дене, психикалық, психологиялық, әлеуметтік және рухани денсаулығын сақтау қажеттілігі туралы ғылымның барлық жетістіктерін білулері тиіс.

Қазіргі кезеңде МДҰ-да вариативтік-білім беру процесін дамытуда бірқатар проблемалар бар, оның ішінде мыналар: инновациялық бағдарламаларды қолданыстағылармен үйлестіру; педагогикалық қоғамдастықтың көзқарастарын ыдырату және түрлі педагогикалық тұжырымдамалар өкілдерінің қатар өмір сүруі; мектепке дейінгі оқу орындарының жаңа үлгілерінің ата-аналардың күтулеріне, талаптарына сәйкес келмеуі; білім беру қызметін жаңа ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету қажеттілігі; жаңа педагогикалық кадрларға қажеттілік; вариацияларды жаңа жағдайларға бейімдеу; өзгерістер, оңтайландыру, жаңалықтарды ауыстыру проблемасы, ескірген, педагогикалық орынсыздықтан .

Мектепке дейінгі білім беруді дамытудың қолданыстағы тұжырымдамаларын талдау негізінде, олардың авторлары әртүрлі елдердің ғалымдары болып табылады, МДҰ-дағы вариацияның жетекші бағыттарында мыналарды жатқызуға болады: адамгершілік субъект-субъектілік қатынастарды бекіту; балалардың шығармашылық мүмкіндіктерін, зияткерлік күштерін дамыту; бала тұлғасының жеке шығармашылық (креативті) дамуы; білім беру технологиялары мен инновация саласындағы практиктер мен зерттеушілердің байланысы [6].

Қаныққан және қауіпсіз іс-әрекет, ересек пен баланың вариативті-білім беру процесінде кездейсоқ байланысы, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы дамытушылық және тәрбиелік міндеттердің басымдылығы балаларды әлеуметтендіруге ықпал етеді және мектеп жасына дейінгі баланың әлемді игерудегі және қоғамдағы мінез-құлық нормаларын қалыптастырудағы негізгі құзыреттіліктерін қалыптастырады [7, 35 б.].

Тиісінше мектепке дейінгі білім беруді дамытудың негізгі үрдістері толыққанды білім беру кеңістігін құруға және мектепке дейінгі жастағы балалардың жеке дамуын кешенді сүйемелдеуді ұйымдастыруға байланысты. Вариативтік-білім беру үдерісіндегі ересек және бала арасындағы мазмұнды және қауіпсіз қызмет, оқиғалық байланыс, МДҰ-дағы дамытушы және тәрбиелік міндеттердің басымдығы балалардың әлеуметтенуіне ықпал етеді және мектепке дейінгі баланың әлемді игерудегі және қоғамдағы мінез-құлық нормаларын дарытудағы базалық құзыреттілігін қалыптастырады [7, 35 б.].

Білім беру вариативтілігінің жаңа білім беру саясаты жағдайында жаңа ұрпақтың бірқатар отандық бағдарламалары мен педагогикалық технологиялары әзірленді. Барлық бағдарламалар балабақшадағы педагогикалық үдерісті ұйымдастырудың әр түрлі тәсілдерін қарастырады. Мектепке дейінгі оқу орнының білім беру бағдарламасы - бұл нақты мекеменің мектепке дейінгі білім беру мазмұнының ерекшелігін және білім беру үдерісін ұйымдастырудың ерекшеліктерін сипаттайтын нормативтік-басқарушылық құжат, яғни белгілі бір уақыт кеңістігі шегінде көп компонентті білім беру мазмұнының қысқаша мазмұны

Білім беру бағдарламасының мақсаты-балабақша педагог ұжымының білім беру мазмұнын және оны жүзеге асыру үшін тиісті технологияларды таңдауының дәлелді негіздемесі. Мектепке дейінгі оқу орнының білім беру бағдарламасын әзірлеуді ұйымдастыру әкімшілік пен педагогикалық ұжымдарға: өз мекемесінің ерекшелігі мен мақсатын терең түсінуге; МДҰ-дағы білім беру мазмұнын анықтауға және негіздеуге; сабақтастық принципін қамтамасыз ете отырып, вариативтік бөлім мазмұнын таңдауға мүмкіндік береді.

Тұжырымдар. Әртүрлі үлгідегі және түрдегі мектепке дейінгі мекемелер бар болғандықтан, мектепке дейінгі білім берудің вариативтілігіне көшу үрдісі сөзсіз. Вариативті бағдарламаларды қолдану жеке тұлғаны-бағдарлы тәрбиелеуді қамтамасыз етуге ықпал етеді. Қазіргі уақытта мектепке дейінгі білім беруде педагогтарға шығармашылық пен импровизация үшін үлкен мүмкіндік беріледі. Әрбір тәрбиеші мен маман негізгі кешенді бағдарлама бойынша жұмыс істей отырып, баланы дамытуға бағытталған, оның қызықтыратын тақырыбы бойынша тереңдетілген жұмысты қатар жүргізе алады

Тереңдетілген жұмыстың негізгі құрамдас бөлігі авторлық оқу жұмыс бағдарламаларын әзірлеу болып табылады, ол педагогикалық үдерісті құру мен балаға деген көзқарастың әртүрлілігіне және оның дамуына ықпал етеді. Дәл осындай терең жұмыста педагог балалармен өзара іс-қимылдың мазмұнын, нысандары мен әдістерін өзгертеді, импровизациялайды.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Зарецкая И. И. тұлғаның әлеуметтенуі процесін басқару-тәрбиелеудегі инновация / муниципалдық Білім: инновация және тәжірибе /

2. И. И. Зарецкая. — 2008. № 2. Крутой К. Л. қазіргі мектепке дейінгі оқу орнының жұмысын жоспарлау: түсінігі, ерекшеліктері, тиімді іске асыру шарттары.

3. Қазақстан Республикасы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Астана 2016ж.

Балабақшадағы тіл жалғастығы – өмір жалғастығы

Ж.Е.Касимова, «Балбөбек» бөбекжайы КМҚК

«Әлем әдебиетіндегі әйгілі жүз кітапты емін-еркін бар бояуымен төгілтіп түсіретін тіл – қуатты тіл, қазақ тілі – сондай тіл», -деп Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев айтқандай, қазақ тілі - өткірлігімен, бой балқытып, тамыр шымырлатып жан жүйенді жандырып, құлақ құрышын қандырып, ұғымына қонымды, жүрегіңе тиімді, қысылтаяң қатал жағдайда қайрап, егеп «сөз тапқанға қолқа жоқ» дегендей, ерге, елге медет болып, адам түгіл жағдайдың көмейіне құм құйып, аузын аштырмай, үнін шығармай қоятын тіл. Тілден биік асқар тау, тілден асқан байлық жоқ, тілден терең теңіз жоқ.

Тіл – қазынаң, тіл – тағдырың...

Тіл – адамдардың бір-бірімен пікір алысып, қарым-қатынас жасайтын құралы болғандықтан, тілдің қоғамдық, тәрбиелік қызметі де ерекше. Сондай-ақ тіл ұлт мәдениетінің басты көрсеткіштерінің бірі екені белгілі. Әрбір халықтың тілінде оның ұлттық дәстүрінің, сана-сезімінің, ойлау тәсілінің, мінез-құлқының белгілері көрініс табады. Ал тілді, тіл мәдениетін игеру – баланың сәби шағынан іске аса бастайтын, біртіндеп жетілетін процесс. Олай болса, баланың тілін дамыту жұмысы отбасынан, балабақшадан бастап жүйелі түрде жүргізілуі тиіс. [1, 36]

Баланың айналадағы өмірді танып, білудегі басты жәрдемшісі – тіл. Ал тілдің дамуы оның сана-сезімінің, ой-өрісінің жетіле түсуіне негіз болады. Сөйлеу тілі мен сөздік қоры молая бастаған сайын, бала айналадағы адамдармен, өзі қатарлас балалармен белсенді қарым-қатынас жасайды. Өмірде кездесетін түрлі іс-әрекет жайын білуге құмарта түседі. Өзі түсінген түрлі жайттар туралы әңгімелейтін болады. [1, 176]

Қазақ тілін үйрену мен үйретудің қаншалықты маңыздылығын бүгінгі таңда өмірдің өзі-ақ көрсетіп отыр. Әрине, мектепке дейінгі ұйымдағы оқу-тәрбие жұмысында тілді үйретудің, үйренудің санқилы тәсілдері мен әдістері қолданылып жатса, соның бәрі қайткенде тілді тез әрі сапалы игереміз деуден туған талпыныстың қамы.

Тіл меңгеру өздігінен орындала салатын оңай шаруа емес. Оған мұғалім мен баланың екіжақты ықылас-ынтасы керек. Кезінде көптеген тілді меңгерген белгілі полиглот Е Чернявский тілді меңгеруге қабілеті жоқтығын ұдайы көлденең тартып шағынатын жандар шын мәніне келгенде ешқашан

оқып-үйренуге мойны жар бермейтін енжар, жалқау адамдар немесе олар өз тараптарынан аз күш жұмсап, көп нәтиже алғысы келетін адамдар екенін айтқан еді. [3, 66]

Әрине, тілді оп-оңай меңгере саламын деу жаңсақ пікір. Сондықтан балабақшадағы қазақ тілі мұғалімдерінің алдына қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтуға жаттықтыру, сөздік қорларын байыту, тіл мәдениетін жетілдіру, байланыстыра сөйлеуге дағдыландыру, тілді үйренуге деген қызығушылықтарын арттыру мақсаты қойылған.

Мектеп жасына дейінгі балалардың қазақ тілінде сөйлеу дағдыларын меңгеруіне, белгілі бір тақырыпта диалогтар құра білуге, қарапайым сөйлемдер құрастыруға жаттықтыру арқылы оқып-үйренуді көздейтін түбегейлі жаңа тәсілі ретінде күн тәртібі сәттерінің маңызы ерекше. Сондықтан мемлекеттік тілді үйретуде күнделікті күн тәртібі сәттерін пайдалансақ, оқытудың тиімділігін арттыруымыз сөзсіз.

Күн тәртібі сәттерінің негізінде мемлекеттік тілді меңгертуге бағытталған қарым-қатынас іс-әрекетін ұйымдастыра отырып, баланың өзіне айтылған сөзді баланың сезінуіне түрткі болу керек. Бала педагогты бар ынтасымен тыңдай отырып, сөздік нұсқау бойынша қарапайым тапсырмаларды орындай бастайды. Балада тілдік еліктеу пайда болады, практикалық іс-әрекетпен баланың сөздік қоры байланысып, сөздік қоры дамиды. Мектеп жасына дейінгі шақтағы балаға айналасындағы заттар қызықты болады, сондықтан ол өзіне таныс емес дыбыстарға эксперимент жасауға ұмтылады, ол дыбыстарды дұрыс айтуға талпынып, оны әртүрлі комбинацияда қолдануға тырысады.

Мектеп жасына дейінгі балалармен күн тәртібі сәттерін сөз ете отырып, төмендегі жаднаманы есте ұстау қажет:

- баланың зейінін өзіне аудару;
- не істейтіндерін айту (мысалы, киінеміз). Баланың іс-әрекетін педагог айтып отырады. Әр іс-әрекет түрі 1-2 апта талқыланады;
- тәрбиеленуші балалардың біреуіне не істеп жатқанын айтуды ұсыну (бала өзінің іс-әрекетін айтады);
- балаға күн тәртібі сәттерін қалай орындайтынын айтуды ұсыну;
- мектеп жасына дейінгі ересек топ балаларымен апта бойы әртүрлі күн тәртібі сәттерін сөз ету;
- күн тәртібі сәттерін сөз етудің бір түрі ретінде көркем сөз қолдану.

Ойындық және заттық ситуацияны дұрыс ұйымдастыру өте маңызды. Педагог күн тәртібі үрдісінің ситуациялық сәттерін тиімді қолдана алуы керек. Балаға қысқа сөйлеммен ықылас білдіріп, айтылған сөзді қайталай отырып, бекітіп, іс-әрекетті бірнеше рет көрсету керек.

Мектеп жасына дейінгі бала күн тәртібі сәттерінде қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды ұғынып және бақылау негізінде ҰОҚ алған білімдерін қолданып, сөздік қорларын нақтылайды және кеңейтеді, сөздік үлгілердің жеткілікті қорын құрады.

Балалар ойнай отырып, оқыту жүргізіліп жатқанын сезбейді. Мысалы: балаларға серуенге киіну барысында заттардың атауын қазақша дұрыс айтуға

үйрету кезеңінде «Дұрыс-дұрыс емес», «Қатені тап!», «Көрсет, ата!» ойын технологияларын қолдану өте тиімді. Ал келесі кезеңде балалар заттарды суреттеп, түр-түсін айтып, санайды. Меңгерілген сөздерді қайталау кезеңінде «Түсі қандай?» , «Аудармашылар» ойындарын қолданамын.

Қазіргі заман жеке адамдардың ғана емес, тұтас ұлттардың да өткеніне үңіліп, болашағын бағдарлауға жол ашты. Ендігі жерде қазақ тілінің беделін көтеру, оның арын арлап, жоғын жоқтау, олқысын толтыру өз қолымызда, сіз бен біздің қолымызда. Олай болса, мемлекетіміздің мәртебесін көтеріп, оның кең қанат жайып, өркендеуі бүгінгі балабақшада тәлім-тәрбие алып жүрген бүлдіршіндердің қолында. Сондықтан осы жас бүлдіршіндердің бойында өз мемлекетіне деген терең құрмет сезімін оята білуіміз керек.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Б.Баймұратова. Методическая литература. Методика обучения родному языку детей от 2-х до 6-ти лет. Алматы: Рауан баспасы, 1991ж. 3-17 б.
2. Қазақ тілі. Әдістемелік құрал. Алматы: Алматыкітап баспасы, 2013ж.
3. Ойнайық та ойлайық. Поиграем поговорим. Алматы: Ана тілі, 1996 ж. 6 бет.

Благоприятная социализация ребенка в условиях коллектива дошкольников

Ким И.В., КГКП я/с «Мерей»

Многие теоретики-педагоги и составители учебников признают, что образование- широкий процесс, определяющий становление личности как целостности. Но вот соотношение в нем воспитания, обучения, социализации, индивидуализации, их внутренние взаимосвязи остаются гуманными. Упаковываются в многозначительные «характеристики» типа: «обогащение», «Совершенствование», «Воодушевление», «Сотворчество». Современная отечественная педагогика активно совершенствуется и уточняет свой понятийный аппарат. Опубликовано немало определений и новой парадигмы образования. Почти всех авторов объединяет подход к образованию как к процессу становления личности. В системе повышения квалификации учителей и воспитателей сейчас невероятно велик интерес к инновационным технологиям, и они нередко представляются сегодня как убедительный результат личностно-ориентированного образования, при этом умалчивается, что в познавательной деятельности «обратная связь» всегда короче и отчетливее, чем в воспитании. Внесение изменений в содержание и организацию обучения зачастую влияет на формирование умений и навыков, а не на личность конкретного ребенка. Однако, за определениями личностно-ориентированного образования у разных специалистов в области теории

воспитания и у воспитателей-практиков открываются весьма разные точки зрения. При характеристике современного образования уже невозможно обойти понятие «социализация».

Основными задачами успешной социализации ребенка в коллективе дошкольников являются следующие:

1. Необходимость изменения форм общения с детьми, ориентированных на социальное своеобразие ребенка;
2. Введение новых форм и методов, позволяющих ребенку легче адаптироваться к социуму;
3. Изменение предметной среды и жизненного пространства с целью обеспечения свободной социальной деятельности (игры, игрушки, пособия и др.).

Понятие «социализация» означает вхождение ребенка в поток социальной жизни, в культуру. Она предполагает выработку (совместно со взрослыми, сверстниками), своего собственного социального опыта, ценных ориентаций, своего стиля жизни.

Взаимосвязь социализации и воспитания нельзя рассматривать, игнорируя процесс самовоспитания, так как реально осуществляемая реализация обязательно предполагает свою вторую сущность: индивидуальное становление личности со своей присущей ей уникальностью и неповторимостью.

Возникает вполне закономерный вопрос: зачем воспитателю так уж серьезно обращаться к этой самой социализации, если у него есть своя, определенная и очень важная область деятельности – воспитание.

Попробуем посмотреть на привычный воспитательный процесс через призму социализации, и окажется, что игнорируя природу социализации ребенка, мы, педагоги, попадаем в плен неведь откуда берущихся технологических шаблонов, усложняем саму воспитательную работу, а главное, сводим почти к нулю весь планируемый результат наших воспитательных усилий. Процесс социализации предполагает два плана действий взрослеющей личности: адаптацию к социуму (т.е. приспособление себя к окружающим влияниям, усилиями, обстоятельствами, которое строится на врожденном механизме саморегуляции человека) и самоопределение в социуме (это активная позиция, предполагающая оценку происходящего вокруг, отбор предлагаемых обстоятельствами воздействий, принятие их).

Для определения в социуме уже ребенок старшего возраста располагает достаточным фондом личностных психологических предпосылок, но этот способ проявления своей «самости» в процессе социализации, позиции субъекта социализации нужно воспитывать. Социальный опыт ребенка – это многоуровневое единство познавательного и поведенческого компонентов его жизнедеятельности. Иными словами, социальный опыт ребенка – это не то, что он знает и помнит, что прочитал и выучил, а то, что он прежде всего пережил, и это опыт определяет его действия и поступки.

Выходит, что социальный опыт ребенка (даже если его совершенно не берут во внимание взрослые), в определенной степени влияет и на объективные условия воспитания. Социализация не исчерпывается адаптацией к социальной среде, а является творческим самовыражением, самореализацией личности в процессе индивидуальной деятельности и взаимодействии с людьми. Социально-эмоциональное развитие ребенка в процессе социализации выражаются в его способности адекватно ориентироваться в доступном социальном окружении, осознавать ценности собственной личности, других людей и выражает свое отношение к миру в соответствии с культурными традициями, принятыми в обществе.

Познавательный компонент социального опыта раскрывает начальную социальную информированность детей относительно принятых в обществе норм и правил поведения, представлении о социально приемлемых и неприемлемых способах действий и отношений, о соответствующих оценках поступков и нравственных качеств людей. Это составляет основу формирующейся в дошкольном детстве первичной социальной осведомленности ребенка как субъекта поведения, доступной деятельности и взаимодействия. Образовательное пространство в развитии ребенка включает важнейшие сферы бытия: природу, рукотворный и социальный мир, искусство, начала математики, мир художественной литературы, внутренний мир ребенка (его переживания, стремления, потребности и пр.) Каждая из этих сфер обладает своими специфическими возможностями для социально-нравственного и эмоционального развития ребенка.

Педагогическая технология социального развития ребенка предусматривает целенаправленное накопление положительного субъективного опыта каждым ребенком через участие специально запланированных и организованных педагогом воспитательных ситуаций. Общим девизом становятся слова «понимать», «сопереживать», «действовать». Организованные педагогом ситуации накопления положительного социального опыта носит проблемный характер, т.е. всегда заключают в себе некую близкую ребенку жизненную проблему, коллизию в разрешении которой он примет самое непосредственное участие.

Задача воспитателя – ввести детей в ситуацию (что происходит? Что случилось? Какая возникла проблема? Кто участник событий, почему возникло затруднение в решении ситуации?), вызвать у них состояние сопереживания ситуации (какие чувства они испытывали?), направлять на активный поиск необходимых способов разрешения ситуаций (что может произойти? Как помочь? Что можно сделать? Как поступить? Как быть?) Важно помочь детям переживать чувство удовлетворения от успешно разрешенной ситуации (все удовлетворены? Как теперь мы будем поступать? Как хорошо, когда мы переживаем друг за друга, как хорошо, когда тебе помогают друзья). Наибольшее значение для социального развития имеют практические ситуации, в которых дети реально разрешают различные жизненные проблемы.

Таким образом, социализация предполагает широкий круг ценностей, понятий, на основе которых складывается повседневная жизнь личности. Образование- часть этого процесса. Его можно определить как процесс, на основе которого общество передает ценности, навыки и знания от одного человека или группы – другим.

Список литературы:

- 1 Буре Р. «Воспитание у дошкольников социальных норм поведения», М., 1994
- 2 Давидович Т. «Творческое взаимодействие воспитателя с детьми старшего дошкольного возраста в процессе совместной деятельности», М., 2003
- 3 под редакцией Запорожец А.В. «Развитие социальных эмоций у детей дошкольного возраста», М., 2003
- 4 Козлова С.Я. «Я- человек». Программа приобщения ребенка к социальному миру. М., 1996.
- 5 Потапенко Т. «Учить детей жить среди людей», М., 2008

Мектеп жасына дейінгі балаларды еңбекке баулу

Сарсекеева С.К., Қитанова Т. Қ., «Батыр» санаторлық бөбекжайы ҚМҚК

Еңбек тәрбиесі қашанда ең маңызды қоғамдық міндеттердің бірі. Мектепке дейінгі балаларды жан- жақты өсіп дамуы үшін еңбек өте қажетті екенін білеміз. Мектеп жасына дейінгі еңбек тәрбиесі балалардың дербес еңбек әрекетін жасауға қызығушылығын туғызып, еңбек етуге ықыласын дамытады, өз жасаған еңбегіне қортынды баға бере білу қабілеттерін қалыптастырып, әрбір баланың қажеттілігімен мүмкіндігіне сай келетін қарапайым еңбектік іскерліктер мен дағдыларды беретіндей болуы керек. А.С. Макаренко «Балаларды еңбекке қай жастан тәрбиелеу керек?» деген сұраққа «мүмкіндігінше неғұрлым ерте бастау керек» деп көрсетеді. Ал баланы еңбекке тәрбиелейтін бастапқы ұясы отбасы, сосын балабақша. Бұл ретте ата-ананың балабақша тәрбиешілерінің орны ерекше.

Бала кез келген сәтте үлкендерді еліктейді, сондықтан үлкендер баланың алдында өз іс-әрекетіне мән беруі керек. Балалар үлкендерден көргенін жасауға талпынады. «Өзім киемін», «Өзім істеймін» деген дамылсыз әрекеттеріне мүмкіндік беріп, қолдап, мадақтап отырған дұрыс. Өйткені баланың бұл талпынысы еңбек нышанының алғашқы бастамасы. Осы сәтте- ақ алдағы берер еңбек тәрбиесінің кез-келген қадамы бір-бірімен жалғасып дамып отыруы тиіс. Өйткені бұл тәрбиенің бұлжымас заңдылығы, тек қана бала өзінің жеке басының жетілуі үшін ғана маңызды іс емес, оның болашақта қоғамдық еңбекке араласқан кезде қажетті қасиеттер. Бала қабілеті ой

еңбегімен дене еңбегі қатар жүрсе ғана жан-жақты дамиды. Сондықтан еңбек тәрбиесінде «мынау жақсы», «мынау жаман» деп бөлектейтін нәрсе жоқ. Осы орайда А.С. Макаренко былай деген: «тәрбие ісінде ешбір ұсақ-түйек жоқ. Еш нәрсені де ұсақ түйек деуге және ұмытуға хақымыз жоқ».

Өз өмірімізде балаңыздың өмірінде бір нәрсені ерекше деп бөліп алып, соған қатты зер салып, қалғандарын елемей қалдырсаңыз, қателіктің ең зоры сол болып шығады. Ұсақ-түйектер үздіксіз, күнбе-күн, сағат сайын кездесіп отырады және өмірдің өзі де сол ұсақ-түйектен құралады. Өмірдің бұл жағына басшылық көрсету және оны ұйымдастыру сіздің жауапты міндетіңіз». [1] Мектеп жасына дейін баланы еңбекке тәрбиелеу барысында қол жеткізуге тиісті нәтижелеріміз қандай болмақ?

Баланы мектепке барар сәтінде өзіне-өзі қызмет көрсетуге қажетті: өз бетінше жуыну, сүртінуге, шашын тарау, киіну, шешіну, аяқ киімін киіп оның бауын байлау, тамақ ішуге керекті құралдарды дұрыс пайдалана білуге тиіс.

Қалыптасқан дағдылары біртіндеп өзіне-өзі қызмет ету әдетіне ауысады. Балалар өздерінің жеке заттарының үнемі реттілігін сақтап, заттар мен ойыншықтарды оқу іс әрекетінен кейін жинап қоя білуі керек.

5-6 жастағы балалар қию, бүктеу, орау, жинау, желімдеп жапсыру, қағазды, матаны, ағашты, құмды табиғи және басқа қосымша материалдарды қолданып, сондай –ақ қайшы, күрек, тырмауыш, балға, ара, шеге, су сепкіш, қысқыш тәрізді еңбекке қажетті құралдарды пайдалана білуге қабілетті.

«Өзім істеймін» деген сөзді бала аузынан жиі естиміз де, оның кішкене қолдарымен көйлегінің түймелерін түймелеп, гүлдерге су құйып, үй ішін жинастырып, анасына көмектесіп жүргенін байқаймыз. Баланы осылай елеулі, әрі елеусіз еңбегі оның болашақ үлкен еңбегінің бастамасы. [2]

Осылай, біртіндеп басталып, келе-келе күрделене түсетін әртүрлі еңбек әрекеттері оларға тиісті дене тәрбиесін береді. Баланың денесі шынығады, еңбек дағдысы қалыптасады. Еңбек кезінде пайда болатын қуаныш, жауапкершілік сезімдері оның адамгершілік қасиеттерін қалыптастырады. Бала өмірінің көпшілік бөлігін үйде өткізгендіктен, ол отбасында көп тәрбиеленеді. Ата-ананың ықпал-әсері көбірек болуы керек. Сондықтан да ол отбасының тату-тәтті тұрмысына, еңбек мүдесі мен әрекетіне тікелей байланысты. Кейде ата-аналар мектепке дейінгі шақта балаға еңбек етудің керегі жоқ деп ойлайды. Кейбіреулер баланың еңбек әрекетіне қажетті бөліктерді тек ойын арқылы ғана меңгерті керек деп айтады.

Ал басқалары еңбек балаға ересек жасында керек, мектептің алдындағы кезеңді ойын мен балалаыққа арнау керек деп пайымдайды. Баланың ойынында еңбек әрекетінің элементтері бар және оның алғашқы шарттары пайда болатыны сөзсіз. Ойында бала әртүрлі көптеген заттармен құралдарды қолданады, қол-іскерлектері дамып, ерік-жігері бекиді, танымдық қызығушылығы қалыптасып, басқа балалармен бірігіп әрекет етуді үйренеді. Дегенмен, ойында еңбек әрекетінің бөліктері болғанына қарамастан, еңбектік іс-әрекеттің өзі ойын элементтерін қолдануда тиімді де, өтімді болады. Тәрбиенің екі негізгі құралы ойын мен еңбек. Ойын баланың ерікті түрде

атқаратын белсенді әрекеті болып есептеледі. Мұнда олар үлкендердің еңбегін еліктеп, оны эмоционалды жағынан толықтырады.

Еңбекте де мақсат анықталады, ол шын әрекет болып табылады, еңбектік іс-қимылды бала дәл заттармен материалдарды қолдану арқылы жүзеге асырады. Еңбек әрекетінің ойыннан айырмасының белгілі бір ерекшеліктерден құралып, бір мақсатқа бағытталған іс-әрекет боып табылады. Еңбектің жаңа бір түріне, яғни мектепке баланы даярлаудың мынандай алғы екі шарты бар екенін естен шығармайық: бала еңбекті ойынан ажырата білу, екіншіден, белгілі бір еңбектік іс-әрекеттің қажетті дағдыларын меңгеруі керек. Мектептегі оқу әрекеті балабақшада жүзеге асырылатын еңбек әрекетінен әлдеқайда жауапты іс болып табылғандықтан, ол дене, ақыл-ой және адамгершілік жағынан ерекше ерік, күш-қайрат салуды қажет етеді.

Сол себепті баланы мектепте оқытуға, тек буын арқылы даярлауға болмайды: еңбек үстінде бала шаршап-қажуды, еңбек нәтижесіне қуанып, сәтсіздікке қынжылады. Еңбектің қиындығына түсінбей, жай-күйін бастан кешірмей, еңбекке, оның қортындысына жауапты көзқараспен қарап, дұрыс қатынасу, еңбек адамдарын құрметтеу сезіміне тәрбиелеуге болмайды. Баланы еңбекке қатыстырмай еңбекке үйрете алмаймыз. Отбасының әрбір мүшесі қоғамдық еңбекпен қатар үй ішіндегі еңбекке нұғрлым белсенді араласса, мұның жас ұрпақ үшін тәрбиелік мәні, әсері соғұрлым тиімді болады. «Баланы жастан» демекші, оларды жасынан үйретпей «есейген соң өзі үйренеді» деген мүлде қате түсінік. Бала еңбегінің ересектер еңбегіне қарағанда айырмашылығы болатыны сөзсіз, оның қоғамдық пайдалы екенін ескермегенде бала үшін маңыздысы оның нәтижесі. [3]

Бала еңбегі ересектер еңбегіне қарағанда өте қарапайым, қысқа мерзімді, өзінің жас шамасына сай келетін, қауіпсіз заттармен құралдарды қолданумен жүргізіледі. Баланы әртүрлі еңбек қызметіне қатыстырудан қорқудың қажеті жоқ. Ол үшін еңбек өте қызықты, әр баланың дербес әрекетті жасауға деген талпынысы мен ынтасы қанағатандырарлықтай болуы шарт. Ерекше сезімдегі бала қиын да, күрделі мәселені шешіп нақты қортындысында ойыншық жасау, өсімдік отырғызу, жапырақтарды жинау сияқты т.б. әрекеттерді орындайды. Сол арқылы бала өз еңбегін ғана емес, қасындағы балаларды да, үлкендерді де құрметтеуге, қамқорлық жасауға үйренеді.

Біз балабақша тәрбиешілері еңбек тәрбиесін балалардың бойына дарыту үшін әртүрлі шаралар жүргіземіз. Ата-аналармен келісе отырып, баланың ұжымдық қарым-қатынаста болуын, өнер тапқыштық қабілетін, еңбекке деген ынтасын, тапқырлығын қалыптастырып, іскерлігін дамытуды бірігіп жүзеге асырамыз. Осылайша тәрбиешілер мен ата-аналар үлкен өмір оқиғаларын балалардың санасына жеткізіп, олардың азаматтық, жалпы іске ортақтастық сезімін оятады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Өз жеріңнің еңбегін сүй» Н.Н Кокорева, А.К Бондоренко 42-б
2. «Отбасы және балабақша» №6 2002 ж 17-б

Нетрадиционные техники изобразительной деятельности, как средство развития воображения дошкольников

Коновалова С.Н., КГКП я/с «Ертөстік»

Характерной чертой сегодняшнего времени является интерес общества к формированию творческой личности ребенка. Фундаментом творческого потенциала ребенка является функция воображения. Воображение играет огромную роль в жизни человека. Благодаря воображению человек творит, разумно планирует свою деятельность и управляет ею. Почти вся человеческая материальная и духовная культура является продуктом воображения и творчества людей. Воображение играет также огромное значение для развития и совершенствования человека.

Исследования психологов, работающих в дошкольных организациях, говорят о том, что у нынешних дошкольников очень слабо развиты многие психические процессы и особенно воображение.

Старший дошкольный возраст является сензитивным (чувствительным) для формирования воображения. Перед дошкольными учреждениями встает важная задача развития творческого потенциала подрастающего поколения, что в свою очередь требует совершенствования учебно-воспитательного процесса с учетом психологических закономерностей.

Существует необходимость совершенствовать существующие и создавать новые методы и средства, влияющие на развитие воображения дошкольников. Большие возможности для развития воображения представляет изобразительная деятельность детей. Она оказывает неоценимое значение для их всестороннего развития.

Для развития воображения в практике дошкольного художественного образования рекомендуется использовать нетрадиционные техники изобразительной деятельности, демонстрирующие необычное сочетание материалов и инструментов. Технология их выполнения интересна детям дошкольного возраста. Поэтому рассматриваемые техники вводятся в практику дошкольного художественного образования с целью актуализации и развития их творческих возможностей. Развитие творческого воображения детей, раскрытие творческого потенциала и личностных качеств, формирования устойчивого интереса к изобразительной деятельности, все это решается через изучение, освоение и внедрение в работу нетрадиционных техник рисования [1, с 23].

Нетрадиционные техники рисования – это комплекс умений, навыков, способов и приемов изображения, которые отображают предметы, объекты, явления окружающей действительности и художественного вымысла, свои

впечатления и отношения к чему-либо по средствам различных материалов. Использование нетрадиционных техник изобразительной деятельности имеет ряд преимуществ:

- Способствует развитию у ребёнка мелкой моторики рук и тактильного восприятия.
- Пространственной ориентировке на листе бумаги, глазомера и зрительного восприятия, внимания и усидчивости.
- Уточняют свои представления о цвете, форме, и размере предметов и их частей.
- Использование необычных материалов развивает мышление, учит принимать нестандартные решения.
- Происходит знакомство с объемом, формой и пространством, что развивает воображение.
- Развивается речь.
- Умение сочетать и смешивать оттенки развивает эстетический вкус.
- Вызывает положительные эмоции. Добавляет уверенности в себе и веру в свои силы.
- Ребёнок видит результат своей деятельности, учится анализировать [2, с 3].

Разнообразие и вариативность работы с детьми на занятиях сегодня очень актуальны. Новизна обстановки, необычное начало работы, красивые и разнообразные материалы, интересные для детей неповторяющиеся задания, возможность выбора и еще многие другие факторы - вот что помогает не допустить в детскую изобразительную деятельность однообразие и скуку, обеспечивает живость и непосредственность детского восприятия и деятельности.

Все самые интересные техники и методики собрала и систематизировала Галина Николаевна Давыдова в книге «Нетрадиционные техники рисования в детском саду» [3].

Подобную работу провела Анжелика Витальевна Никитина в книге «Нетрадиционные техники рисования в детском саду. Планирование, конспекты занятий: Пособие для воспитателей и заинтересованных родителей.» [2]. В пособии предлагается планирование занятий по рисованию на весь учебный год в соответствии с лексическими темами, изучаемыми в детском саду, и содержатся конспекты занятий. Нами были использованы следующие нетрадиционные техники.

На занятиях рисования: тычок полусухим поролоном; оттиск листьями деревьев; восковые мелки+акварель; свеча+акварель; монотипия предметная; печать по трафарету; акварель по мокрому; рисование ватными палочками; рисование ватой; граттаж;

На занятиях аппликацией: отрывная техника; аппликация из подручных материалов(спички); объёмная аппликация; аппликация из крупы; аппликация из салфеток (с элементами отрывной); коллаж;

На занятиях лепкой: пластилинография; модульная пластилинография; пластилиновая мозаика; соленое тесто; рельеф;

Необходимо понимать, что мы не можем нетрадиционными техниками вытеснить полностью традиционные приемы работы на занятиях изобразительной деятельности. Мы должны реализовывать цели и задачи, поставленные Типовой учебной программой дошкольного воспитания и обучения.

Система работы по развитию воображения у старших дошкольников в процессе изобразительной деятельности посредством нетрадиционных техник может включать в себя, как учебную, так и вне учебную деятельность: дидактические игры; дидактические упражнения; организация выставок; посещение музеев;

Для развития воображения нами были использованы (во второй половине дня) дидактические игры и упражнения - «Волшебные ниточки», игра «Поможем художнику», игра «Пятнография», игра «Чудесные превращения», Упражнение «Волшебные кляксы», «Фантастический образ», «Волшебники» и другие [4].

Особенно нравилось детям во время свободной деятельности рисовать манной крупой. Для этого из невысокой широкой коробки, обтянутой яркой самоклеящейся пленкой был сооружен специальный лоток. В него засыпается около 1 см манной крупы. Для рисования манной крупой используются следующие техники: пересыпание из ладошки в ладошку;

рассеивание; высыпание манной крупы струей; рисование пальчиком; рассеивание через трафареты; отпечатки узоров;

Вариантов для подбора дополнительных инструментов и техник много. Мы не ограничивали детей в творческом процессе.

Рекомендации педагогам: - перед тем, как показать детям определенную нетрадиционную технику, педагог должен изучить все тонкости данной техники, её методику. Результат будет зависеть от правильно подобранного материала, оборудования, доступности объяснения последовательности действий;

Подбирать материал необходимо с учетом гигиеничности и безопасности материала. Осуществлять планирование с учетом возраста детей, их индивидуальных особенностей и навыков.

Следует помнить, что лучших результатов можно добиться, работая в сотрудничестве: воспитатель-родитель.

Список литературы:

1 Никитина А.В. Нетрадиционные техники рисования в детском саду. Планирование, конспекты занятий: Пособие для воспитателей и заинтересованных родителей. – СПб: КАРО, 2007.

2. Казакова Р.Г. Занятия по рисованию с дошкольниками: Нетрадиционные техники, планирование, конспекты занятий. - М.: ТЦ Сфера, 2009.

3 Г.Н. Давыдова Нетрадиционные техники рисования в детском саду. М.: Скрипторий, 2003.

4 Субботина Л.Ю. Как играть с ребенком. Игры на развитие моторики, речи, внимания, памяти, мышления, восприятия, воображения у детей от 3 до 10 лет: Академия развития; Ярославль: 2011.

Инклюзивное образование

Кошелева Т.В., КГКП я/с «Айсулу»

Актуальность темы «инклюзивное образование», заключена в том, что дети с особенностями развития должны иметь равные возможности с другими детьми в получении образования. Так же актуальным является, изучение вопроса инклюзивного образования детей дошкольного возраста с тяжелым нарушением речи.

Инклюзивная система образования затрагивает почти все учебные заведения, такие как: дошкольная организация, высшие, средние, средне-специальные и дошкольные, коснулась различных групп людей: детей, подростков, и взрослых, здоровых, инвалидов и людей с особыми образовательными потребностями.

К одной из данных групп относятся дети с тяжелыми нарушениями речи (ТНР). Это категория детей с сохранным слухом и первично сохранным интеллектом, которые по причине нарушений в речевом и в соответствии с этим психическом развитии не имеют возможности жить полноценной жизнью. [4, с.4]. К тяжелым принято относит такие речевые дефекты, при которых страдает внешняя(экспрессивная) речь, в результате чего затруднены контакты ребенка с окружающим миром. Дети имеют все шансы воспринимать обращенную к ним речь, но выразить ее не в состоянии.

В нашем детском саду проводится коррекционная работа направленная на развитие детей с ограниченными возможностями здоровья, к которым относятся: дети с нарушением речи и дети с нарушениям зрения.

В нашем детском саду действует группа комбинированной направленности (для детей с нарушениями зрения), функционирует логопункт. С детьми занимаются воспитатели, прошедшие специальную подготовку, мед работники.

Инклюзия для воспитанников с особыми образовательными потребностями имеется возможность в разнообразных видах деятельности, будь то групповые виды работы (режимные моменты, занятия, прогулки) или же межгрупповые (экскурсии, праздникные дни) находиться среди своих сверстников, общаться с ними, видеть достижения других детей, стремиться увеличить свои.

Одним из важнейших плюсов в процессе инклюзивного образования в нашем детском саду является решение важной проблемы, связанной с

воспитанием, как у детей, так и у родителей терпимого отношения к «особым» детям, уважения к ним, внимательного отношения к их проблемам.

Способности, упущенные в младшем возрасте, представляют значимую проблему в старшем возрасте, потому что становление психологических процессов замедляется, компенсаторные и адаптационные способности организма слабеют. Дошкольный возраст – лучший этап для корректировки психологических функций.

В следствии этого дошкольное инклюзивное образование является первой, наиважнейшей ступенью в развитии детей и коррекции имеющихся нарушений, потому что составляет основу дальнейшей жизни и деятельности ребенка.

Плюсы инклюзивного образования(в интересах ребенка и общества)

Несмотря на достоинства имеется ряд трудностей в реализации прав детей с ограниченными возможностями на инклюзивное образование. Наиболее серьезные из них следующие:

- отсутствие доступной среды для детей с особыми образовательными потребностями, что не позволяет им реализовать в полном объеме свои конституционные права и свободы;
- отсутствие у детей и педагогов уважительного отношения к инвалидам, отсутствие знаний об их возможностях и правах;
- недостаточная профессиональная готовность кадров [5].

Особенности профессии педагога в критериях инклюзивного образования.

Если первое требование – любовь к детям – дается человеку выше, не приобретается, любви нельзя обучить, а второе требование к учителю – компетентность – абсолютно приобретаемое качество. Это важная сумма познаний, исследование способов преподавания и методик передачи познаний.

В случае если педагог крепко владеет таким набором необходимых качеств, то он приобретает фундамент будущей профессии.

Ведь еще древние говорили, что тот, кто не идет вперед, тот идет назад. Означает, что нужно всю жизнь саморазвитие, самообразование.

Профессия педагога сложна и увлекательна. Основой успеха учителя, считал В.А. Сухомлинский, считается духовное достояние и щедрость его души, воспитанность эмоций и возвышенный степень совместной психологической культуры, умение углубленно вдуматься в суть педагогического появления. Без веры в способности ребенка, без доверия к

нему вся педагогическая премудрость, все способы и способы изучения и воспитания несостоятельны. [1].

Н. Я. Семаго считает, что при подготовке специалистов для инклюзивного образования необходимо: принятие философии инклюзивного образования; определение приоритетов инклюзии для различных ступеней образовательной вертикали; учет принципов включения детей с особыми образовательными потребностями в образовательное пространство; опора на современное научное понимание психических особенностей детей при различных вариантах отклоняющегося развития [4; 5].

Инклюзивное образование само по себе организовать невозможно. Этот процесс связан с изменениями на ценностном, нравственном уровне.

Таким образом, в заключении можно сделать вывод о том, что инклюзивное образование - это сложный процесс, требующий определённой перестройки привычного уклада дошкольной жизни и создания, определенных социально - образовательных условий, позволяющих осуществить на практике системный подход по включению детей с ограниченными возможностями в общеобразовательную среду.

Список литературы:

1. Закон РК «Об образовании». — [ЭР]. Режим доступа: [http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30118747]

2. Бутко Г.А. Проблемы повышения профессиональной компетентности педагогов-дошкольников в вопросах помощи детям/ Коррекционная педагогика: теория и практика/ 2013. -№3

3. Сухомлинский, В.А. Избранные педагогические сочинения: В 3т.-М.; 1981.-Т.3-С.123-124.

4. Семаго, Н. Я. Роль школьного психолога на начальных этапах организации инклюзивного образования в школе / Н. Я. Семаго / Пути развития инклюзивного образования в Центральном округе: сб. статей // под общ. ред. Н. Я. Семаго. – М. : ЦАО, 2009. – С. 51-56.

Развитие речи дошкольников в разных видах деятельности

Крамченинова Е.Ю., КГУ школа гимназия №95

В наше время всё быстро меняется и обновления пришли и в дошкольное образование, ведь именно в дошкольном возрасте формируется основа дальнейшего обучения в школе.

Я, как воспитатель, работающий в классе предшкольной подготовки, считаю важным развивать у детей их индивидуальные возможности, а так же уметь применять полученные знания на практике

Развитие речи ребенка – важная задача педагога. Как же развивать речь ребенка? Ведь для развития речи ребенка – он должен обладать определенным запасом слов, активно пользоваться ими, уметь формулировать свои мысли и высказывать их. Этому ребенок должен научиться при помощи взрослых уже в дошкольном возрасте.

Главное в моей работе - провести **«Познавательно – речевое развитие»** по всем видам деятельности своих воспитанников.

Потому-что речь это уникальное и незаменимое средство и развивается она во многих видах деятельности. Нельзя развивать речь ребенка, не включая ее в ту или иную деятельность. Моей задачей, при развитии речи детей это не только давать им новые слова, но и просить их, применять в своих рассказах (что гораздо важнее!) Использование речи незаменимое средство в разных видах деятельности: игры, конструирования, решения разных задач, передачи художественных произведений, на всех занятиях и т.д.

Любознательность и наблюдательность лежат в основе развития интересов. В связи с этим, учу детей наблюдательности, привлекаю их внимание к разным явлениям в окружающей их среды. Это помогает не только развивать речь, но и выработать внимание и наблюдательность, что немаловажно для дальнейшего обучения в школе.

Развитию речи так же уделяю на занятиях по математике. Обогащаю и закрепляю, активизирую словарь. Где дети называют свойства и качества знакомые детям: цвет, размер (большой, маленький, высокий, низкий, широкий, узкий и т.д), форма (Какую форму имеет предмет),расположение в пространстве (верхний, нижний, правый, левый и др.) Рассматривают и сравнивают группы предметов, находят сходство и различия, обосновывают свой выбор почему так считает.

Главная цель словарной работы с детьми на занятиях по математике – это уяснение точного смысла (значения) слов. Конечно, есть трудности в ориентировке и понятии временных обозначениях (сегодня – завтра - вчера). Но при постоянном закреплении в повседневной жизни дети начинают увереннее пользоваться этими понятиями. В результате обучения развивается речь и мышление дошкольника. Связь речи и мышления двусторонняя: мышление не только находит выражение в речи и формируется в ней, но и регулирует речевой процесс.

На занятиях я добиваюсь от детей выражать в речи не только результат, но и процесс выполнения при этом ребёнок проговаривает свои действия, как он будет выполнять задание. Задаю вопрос и добиваюсь полного ответа. Мои требования к речи детей меняются по мере накопления словаря. В начале года дети, выполняя задание, частично проговаривают способ выполнения, то к середине года, а тем более в конце года дети уже не только проговаривают свои действия, но и рассуждают.

Бывают на занятиях по математике и речевые ошибки. Происходит это из-за отсутствия в активном словаре нужных слов или неточное, использование их в построение предложений и т.д. Моя задача – исправить эти ошибки

разными обучающими приемами. Я учу их задавать вопросы по результатам сравнения. Например: «Ваня сравнил два квадрата. О чем можно спросить его? А по выполнению практического действия: «Спросите Адель: что она узнала, расположив предметы в два ряда?». Можно так же адресовать объяснение не только воспитателю, но и всему классу. («Объясняя так, чтобы всем стало ясно: для чего сравнили полоски по ширине»). Или попросить детей задать вопрос на заданный мною ответ. (Треугольник отличается от квадрата количеством сторон и углов. Как можно спросить меня?).

Приемы, которые я использую на занятиях – учебные, игровые, занимательные. А цель, которую я хочу достичь на занятиях по математике – это развивать у ребят речевую, мыслительную активность и самостоятельность.

Так же большую роль я уделяю развитию речи детей на занятиях по изобразительной деятельности. Где я большое внимание уделяю развитию познавательных и речевых способностей детей. Для этого в занятия я включаю разные загадки, стихотворения, физминутки, пальчиковую гимнастику, ввожу билингвальный компонент.

Важное значение имеет индивидуальная работа с детьми, которые испытывают те или иные трудности с ножницами, кистью, карандашом. С этой целью провожу консультации для родителей. Чем больше ребенок упражняется в вырезывании, тем прочнее формируются навыки и умения. Применяю пальчиковую гимнастику, это помогает развивать мелкую моторику рук и чувствительность кончиков пальцев. Это тоже одно из упражнений на развитие речи ребенка. Большое значение уделяю анализу детских работ. Работы выставляем на доске, дети рассматривают и анализируют их. Анализ проходит при активном участии детей, где каждый ребёнок рассказывает о своей работе и каким способом он её выполнил. Учу детей давать анализ не только своей работе, но и работе товарищей, вовлекаю в обсуждение детей, которые малоактивны, не решительны.

Не маловажное значение при обучении грамоте придаю игре. Игра не является развлечением – это упражнение, облеченное в занимательную форму. Где содержание игры служит достижению цели и закреплению и углублению знаний. Игра требует от детей сообразительности, внимания, учит выдержки и быстро находить правильное решение. Так на занятиях по обучению грамоте дети через игру знакомятся со звуками и буквами, начинают читать первые слоги. Вот несколько игр которые наиболее любимы детьми: игра «Магазин», «Кто правильно? Кто больше?», «Кто полетит на самолёте?», «Попади в театр»

Игра является первой и незаменимой помощницей при обучении детей грамоте, а так же через игру у ребят развивается речь и легче познать окружающую действительность. Что помогает расширить и углубить познавательные интересы в учебной деятельности.

Работая не один год с детьми дошкольного возраста, я понимаю, как важно для полноценного развития ребенка во всех отношениях развивать речь,

обогащать словарный запас. Ведь необходимое условие современного развития активной речи у детей – возникновение потребности в общении, устойчивые эмоциональные контакты со взрослыми. Тогда и только тогда взрослый приобретет для ребенка особую ценность, возникнет желание делать все, как взрослый, играющее в процессе речевого развития важную роль.

Список литературы:

1. Е. Смирнова, кандидат психологических наук. Статья «Развитие речи ребенка – важная задача воспитателя». Журнал «Дошкольное воспитание» №5., 1988год.
2. З. Михайлова, Р. Непомнящая. Статья «Развитие речи на занятиях по формированию элементарных математических представлений». Журнал «Дошкольное воспитание» №1., 1989 год.

Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық қабілетін тәжірибелік-зерттеушілік жұмыстары арқылы дамыту

Кудайбергенова А.А., «Ақниет» б/ж КМҚК

Қазіргі тұрақты өзгеріп тұрған әлемде жан-жақты дамыған бәсекеге қабілетті бала тұлғасының қалыптасуы мен дамуы - мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиелеу мен оқытудың басты мақсаты.

Қазіргі таңда мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың танымдық, шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында жоба іс-әрекеті технологиясы тиімді қолданылуда. Мен «Ақниет» бөбекжайы кешенінде ортаңғы топта «Кішкентай зерттеуші» жобасы бойынша, балалардың танымдық-зерттеушілік жұмыстарын ұйымдастырып тұрақты жүргізіп келемін. Жоба негізінде балалар қоршаған орта құбылыстары мен заттарына қарапайым тәжірибелер танысуда. Жоба негізінде балалармен атқарылатын жұмыстарға жылдық жоспары құрылды. Осы жылдық жоспары негізінде балалармен аптасына бір рет күннің екінші жартысында ұйымдастырылған оқу қызметі түрінде жүргізіледі.

«Кішкентай зерттеуші» жоба жұмысының **мақсаты** - балалардың қоршаған әлемді өздігінен тануға деген танымдық белсенділігін, қызығушылығын дамыту.

Міндеттері:

- балалардың қоршаған әлем құбылыстары қасиеттері жайлы қарапайым білімдерін кеңейту;
- заттардың химиялық қасиеттері жайлы түсініктерін қалыптастыру;

- балалардың негізгі физикалық қасиеттер мен құбылыстар жайлы қарапайым түсініктерін дамыту (магнетизм, тартылыс күші, буға айналу және т.б.)

- балалардың су, құм, балшық, ауа, тас қасиеттері жайлы білімін кеңейту:

- балалардың тәжірибе жасауға қажет көмекші құралдарды қолдану білігін қалыптастыру (лупа, микроскоп, таразы, құм сағатар, сызғыш, сантиметрлік таспа, бинокль және т.б.)

- балалардың талдау, жүйелеу, салыстыру, топтастыру сынды ойлау қабілеттерін дамыту.

Қойылған мақсат міндеттерді жүзеге асыру мақсатында перспективтік жоспар құрылып, зерттеушілік ұйымдастырылған оқу қызметтері ұйымдастырылып жүргізілді. «Магниттің керемет қасиеті», «Қағаздар әлемі», «Маталар қандай болады?», «Құммен танысайық», «Ауа деген не?». «Ғажайып су», «Бұлт қайдан пайда болады?» және де тағы басқа жоба бойынша ұйымдастырылған оқу қызметінде балалар тәрбиешімен бірге қарапайым тәжірибелер жасап, қоршаған орта құбылыстары мен заттарының құрамы мен қасиеттерімен танысты. [1]

Ата-аналардың көмегімен кішкентай зерттеушілердің тәжірибе, эксперимент, бақылау жасауына қажет заттық-дамытушы ортаны жасадық. Балалардың танымдық белсенділігін дамытуға арналған тәжірибе бұрышы лупа, таразы, құмсағатар, компас, магнит сынды көмекші құралдар, пластмасса, шыны, металл, керамика материалдардан жасалған ыдыстар, тастар, балшық, құм, ракушкалар сынды табиғи материалдар, қалдық материалдар, техникалық материалдар, қағаздың түрлері, бояғыштар, медициналық материалдар, айна, шарлар, үккіш, елеуіш құрал-жабдықтармен толықтырылды. [2]

Жоба жұмысында балалар арасындағы қарым-қатынасты ғана қамтымай, ата-аналармен жұмысты да жандандыруды қолға алдым. Үй жағдайындағы зерттеу-тәжірибе жұмыстарын қалай жасау керектігін, балалардың зерттеушілік қасиетін қалай дамыту жолдарын ақыл-кеңес түрімен қолға алуды жоспарладым. Зерттеу жұмыстарының баланың ой-өрісінің, шығармашылығының, тірі және өлі табиғат арасындағы байланыстым байқау қабілеттерін дамуына мен, оң әсерін беретінін түсіндіремін. Ата-ана мен балалардың үйде бірігіп жасайтын зерттеу әрекеттерінің бірнеше тәсілдерін «Кішкентай зерттеушіні тәрбиелеу бойынша 10 кеңес», «Баламен жасалатын үйдегі қарапайым тәжірибелер», «Әлемде талай қызық бар» сынды кеңестер топтастырылған қозғалмалы папкалар әзірледім.

Балалардың қызығушылығы мен белсенділігін қолдап, оларды үнемі мақтап мадақтау қажет. Балалармен бірігіп іздену-зерттеу әрекеттеріне қатынасу қажет. Бала әлеміндегі ең басты адамдар ата-аналар болғандықтан, зерттеушілік әрекетте олардың басты қолдаушылары мен жетекшілері екенін ата-аналарың басты назарына ұсынамын. [3]

«Жас зерттеуші» жобасы негізінде төмендегі нәтижелерге қол жеткізді:

- балалардың негізгі физикалық қасиеттер мен құбылыстар жайлы қарапайым түсініктерін дамыды:

- балалардың су, құм, балшық, ауа, тас қасиеттері жайлы білімін кеңейді:

- балалардың тәжірибе жасауға қажет көмекші құралдарды қолдану білігін қалыптасты.

- ізденімпаздық, шығармашылық қабілеттері дамыды.

Балабақшада балалардың тәжірибелік-зерттеушілік әрекетпен айналысуы біріншіден салыстыру қабілеттерін дамытып, нәтиже шығару арқылы өз ойларын айта білуін, шынайы ғылыми түсініктерін қалыптастырады. Сонымен бірге, тәрбиеші еңбегінің жемісті болуының дара жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Куликовская И.Э, Совгир Н.Н. Детское экспериментирование. Старший дошкольный возраст. Москва. 2003-79бет.

2. Мартынова Е.А., Сучкова И.М. Организация опытно-экспериментальной деятельности детей 2-7 лет. Волгоград. 2011 - 333 бет.

3. Прохорова Л.Н. Организация экспериментальной деятельности дошкольников. Москва. 2003.

Мектепке дейінгі балаларға қимылды ойындарды ойнату арқылы өзін-өзі бағалауды қалыптастыру

Лукпанова А.Ш., «Ақниет» б/ж КМҚК

Өзін - өзі бағалау - бұл өзіңіздің күшті және әлсіз жақтарыңызды, өз іс - әрекетіңізді бағалау деген сөз. Біз үнемі өзгелермен салыстырамыз және осы салыстыру арқылы біз өзіміз туралы, біздің қабілеттеріміз бен мүмкіндіктеріміз, мінезіміз бен адами қасиеттеріміз туралы пікір қалыптастырамыз. Осылайша біз өзімізді біртіндеп дамытамыз. Өзін - өзі тиісті бағалау адамға өзінің күш - қуатының түрлі қиындықтары мен басқа адамдардың міндеттерін байланыстыруға мүмкіндік береді. Жетіспеушіліктің төмендігі (үйлесімсіздіктен немесе үйлесімді) дамуға жол бермейді.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың өзін - өзі бағалауы - баланың жалпыланған және сараланған көзқарасы қалыптасады. Өзін - өзі бағалауды дамыту-бұл баланың жұмыс тәжірибесі, оның табыстылық дәрежесі мен қарым - қатынас және басқа адамдармен қарым - қатынасы. 7 жасқа дейін нақты іс - әрекеттегі өзіндік, сыни өзін - өзі бағалау қабілеті қалыптасады, ол жеке қасиеттері бойынша өзін - өзі бағалаудың жеткіліктігі оны дамытуда біраз кешіктіріледі.[1]

Өзін - өзі бағалаудың дамуына кедергі келтіретін белгілері:

1. Балалардың өзін-өзі бағалауы төмендегі симптомдарда көрінеді - баланың қабілеттері мен қабілетінен қорқу және қиындықтардан бас тарту,

қиын тапсырмаларды қабылдамау, «үйретілген дәрменсіздік» құбылыс. Ол үшін, ересек адамға дұрыс баға беру қажет, тіпті егер ол дұрыс нәтиже бермесе де, қазір қол жеткізілген нәрселердің бара - бара сипаттамасы мен мақсатқа жету үшін ол баланың жетістіктеріне назар аударады.

2. Өзін-өзі жоғары құрметтеуді қалыптастыру өзіндік ерекшелігі ретінде өзін-өзі таныту, демонстрациялау, мұғалімнің бағалауына жеткіліксіз реакция, оның қателіктерін елемей, табысқа жете алмау сияқты көрінеді. Мұғалімнің сабырлы нейтралды қарым-қатынасы, баланың жеке қасиеттеріне әсер ететін тиісті бағалау, жақсы талаптарға сай жүйе, қайырылымдық және қолдау көрсету арқылы балаға қиындық тудыратын көмек көрсетуді талап етеді.[2]

Көп жағдайда баланың өзіне «Мен жақсымын» деген көзқарасы, өзіне деген сенімділігі мен өзін-өзі бағалауы жақсы. Дегенмен, мектепке дейінгі жастағы бала өз жұмысындағы кемшіліктерді анықтай алмай, өз қатарластарының жұмысының нәтижесін объективті бағалай алады. Және бұл жас ерекшелік балалардың дамуының нормасы, өйткені өзін - өзі бағалау мектепке дейінгі жастағы балаларда ғана қалыптасады. Осы уақытқа дейін бала не істей алатындығын, не істей алмайтындығын түсініп, тек қана оның іс-әрекетін ғана емес, өзінің қалауын да, көңіл-күйін де түсінеді, баланың сөйлеу нұсқауларын, ересектердің талаптарын түсінуге және қабылдауға қабілетті, бұл жағдайда саналы түрде тапсырманы орындайды, егер ол оның мүдделеріне қайшы келмесе.

Бала оның маңыздылығын растайтын мақұлдау мен мақтануға ұмтылады. Мектепке дейінгі жастағы баланың оның қызметінің нәтижелерін не себепті бағалайтынын түсіну үшін, оның қабілетіне шынайы баға беру қажет болғанға дейін оған жағдай жасау керек. Мектепке дейінгі балалардың қиялдары мен қозғалыстарының қажеттілігі айқын көрінеді. Қиялдаудың қажеттілігі желілі - рөлдік ойындарында қанағаттанған, ал қимылды ойындарда қозғалыс қажеттілігі жақсы артады. Кез келген жастағы кез келген әрекетте, оның ішінде ойын барысында әртүрлі әрекет жасайтын балалардың кемінде үш тобы бар және тиісінше, жеке көзқарас қажет.

Бірінші топтағы балалар өте белсенді, қимылды, қызығушылықты тудырады. Олар кез келген жаңа ойынды қабылдауға дайын және белсенді рөлге ұмтылуға дайын. Мұндай балалар үшін өздерінің жұмысын тоқтататын ережелерді жүзеге асыру өте қиын: олардың кезегін күтіп, белгілі бір сигналға ауыспаңыз, басты рөлге немесе басқаларға тартымды тақырыпқа жол бермеңіз. Көбінесе олар өз құрбыларына назар аудармайды және өз мүмкіндіктерін көрсетумен айналысады. Осы топтың балаларымен мектеп жасына дейінгі балаларға өте арналған өте күрделі іс-шараларды орындау немесе қарапайым әрекеттерді орындау қажет болатын ойындарды ұйымдастыруға болады, дәлдігі мен дәлсіздігі «Су көлігі» ойынының нәтижесінде байланысты болады. Мектеп жасына дейінгі балаларға ойындар өткізгенде ережелерді сақтаудың маңыздылығын көрсету керек және олардың орындалуына көз жеткізу керек. [3]

Екінші топтағы балалар ұялшақ болады. Олар, әдетте, ойынның мәнін бірден түсінбейді және олар үшін жаңа әрекетке ауысуға дайын емес. Ешбір жағдайда балаға ол дайын болғанға дейін белсенді рөлге баруға мәжбүрлеу керек емес. Ойынды көріп, ойын алдында өздерін пассивті көрсетеді, одан кейін бірте - бірте ересектер мен және өзінің құрдастарымен ойын ойнауға қызығушылықтары артып, біраз уақыттан кейін ойынға араласа бастайды. Мұндай балаларға қарапайым әрекеттермен пайдалы болады, олардың нәтижесі назар аударуға және ептілікке назар аударады. Кейде балалардың өзін-өзі бағалауы бойынша олардың күші мен шеберлігіне күмән келтіріп, ойынның соңында олардың әрқайсысының қозғалысының ерлігі, жылдамдығы мен дәлдігін мақтауға талпыну керек. Нәтижесінде баланың өзін - өзі ақпараттандыру бірнеше кезеңнен өтеді: «Менің жасағым келеді, бірақ мен қорқамын», «Мен жасап көрейін, мүмкін жасай алатын шығармын», «Менің қолымнан келді! Мен тағы да жасағым келеді», «Мені тәрбиеші мақтады, менің қолымнан бәрі келді», «Мен басқа да ойындар ойнағым келеді, мүмкін ұтып қалармын», «Мен ұттым, мен көптеген заттарды жасай аламын, мен бәрін жасай аламын».

Үшінші топтың балалары қорқақ, олар өз құрдастарымен бірдей әрекет ете алмайды. Ойынның қайталануына қарамастан, олардың сақтықсыздығынан қорқуына байланысты, олар тапсырманы жеңе алмайды. Мұндай балалар ересек адаммен, оның назарында, жігерленуімен жеке байланысқа мұқтаж. Ұжымдық қимылды ойын оларға тиімді емес. Бұл балалар алдымен екі немесе үш баяу балалармен ойындарға енуі керек, содан кейін оларға бір-екі құрбыларын белсенді түрде қосуға тиіс. Әдетте, бұл балалардың өзін-өзі бағалауды төмендетеді және мұғалім балаға өз ой-санасынан өткен кезде өзін-өзі қабылдауда көп уақыт алады. Мысалы: «Менің жасағым келеді, бірақ мен қорқамын», өзіне сенімді болу керек, «Мен жасай аламын! Менің қолымнан келеді!».

Қимылды ойындарда балалар өзара қарым-қатынас пен бәсекелестіктің сәттерін өзара тығыз қарым - қатынаста ойнайды. Бір жағынан бала басқа адамдарға ұқсағысы келеді, ал екінші жағынан, бәрінен де жақсы. Балалардың дамуына ұқсауға ұмтылу, жеңіске ұмтылуда барлық нәрселерден жақсы болу үшін тану қажеттілігі көрінеді.

Ойын ережелерінің тәртібі

Балалардың ұжымда лайықты орынға ие болу, олардың белгісіздіктерін жеңу, ойынға тек екінші рет ғана емес, негізгі рөлді де орындауға көмектесу үшін мінез-құлық ережелерін енгізу пайдалы:

- Әрбір бала кез-келген күрделі ойынға қатысуға құқылы;
- Балалар ойнайтындары туралы бір - бірімен келісуі керек;
- Көшбасшыны ортақ келісіммен немесе есеп айырылысу арқылы таңдалады;
- Көшбасшының рөлін мұқит таңдау керек, сондықтан үміткерлерді талқылағанда, осы баланың неге таңдалғанын түсіндіру керек;

- Балаларды өздерінің дауларын шешуге шақыру, ойынды ұйымдасқан түрде ұйымдастыру;
- Егер қатысушылардың біреуі ойнауды қаламаса, ол мұны айтады және оның кету себебін түсіндіреді;
- Ойынның барлық қатысушыларын бір-бірін құрметтеуге, ережелерді бұзушыларға қатаң қарауға тиіс;
- Көшбасшы мен басқа да балаларға кеңес беру және ойынның ережелерін өзгертуге құқылы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Түсіндірмелі сөздік» С.Ожегов 1996 ж.
2. «Психологпен әңгімелесу» О.Анисимова 1997 ж.
3. «Оқу іс - әрекетіндегі өзін - өзі бағалауды қалыптастыру» А.В.Захаров 2002 ж.

Интерактивті технологияны қолдану арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың қызығушылығын дамыту

Магруппова К.Ж., КМҚК «Гауһар» бөбекжайы

Интерактивті әдістер қазіргі білім беру үрдісінде кең қолданысқа ие болып отыр. Бұл ХХІ ғасыр - ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет пен интерактивті ресурстармен жұмыс жасайтын ғасыр. Білім беру үрдісін ақпараттандыру жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану ғасыры. Сол білімді мықты тұғырлы етіп ұйымдастырумен қалыптастыру үшін интерактивті оқытудың білім беру ісіне тигізер ықпалы мол. Сондықтан ұстаздар оқытудың қазіргі педагогикалық технологиялардың мән- мағынасын терең түсініп, өз тәжірибесінде қолданудың маңызы өте зор.

Қазіргі заман ағымы болашақ ұрпақтың ой - өрісінің шындалуын, жеке тұлға ретінде қалыптасуын талап етуде [1, 23б.]. Осы орайда ұлы педагог Ушинскийдің «Бала балқытылған алтын», - деген қанатты сөзді еске түсіреді. Ж.Аймауытов «сабақ беру үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол жаңадан жананы табатын өнер»- деген, яғни оқу үрдісін жаңаша ұйымдастыру, балалардың әрекеті арқылы ойлау дағдыларын жетілдіруге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға негізделуі қажет.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев халыққа жолдаған жолдауында «Біздің міндет жаңа технологияларды, идеялар мен көзқарастарды пайдалана отырып, білім мен бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеу» деп ұстаздар қауымының алдына жаңа міндеттер қойды. Білім беру жүйесінде электронды оқулықтарды пайдаланып, үлкен табыстарға жетуге болады. Электронды оқулықтарды пайдалану

барысында бала екі жақты білім алады: біріншісі-пәндік білім, екіншісі-компьютерлік білім.

Электронды оқулықтарды пайдалану баланың өз бетінше шығармашылық жұмыс жасауына, теориялық білімін практикамен ұштастыруына мүмкіндік береді[3, 5б.]. Электронды оқулыққа оқу технологиялары жинақталған. Мысалы: ойын арқылы оқыту, блокты оқыту, тірек- сигналдар арқылы оқыту, т.с.с. Электронды оқулық арқылы бала көптеген қосымша материал ала алады, осы алған мәліметтерін компьютерден көргендіктен есінде жақсы сақтайды, өз бетінше жұмыс жасау қабілеті қалыптасады. Осылайша жас ұрпақты оқытуда инновацияны пайдаланудың – шығармашылық жетістіктің негізгі көзі болып табылады.

Оқытудың интерактивті әдістері: интерактивті сабақ, видео-аудио материалдарды қолдану, компьютерлік оқыту, рольдік ойындар (оның ішінде бейнежазбаға талдау жасату арқылы), тренингтер, кейс-стади (case-study – нақты, практикалық жағдаяттарға талдау жасату), (нақты жағдаяттарды (Fullstudies), іскери ойындар, шағын топтардағы жұмыс, топтық дискуссия, миға шабуыл жасау, жағдаяттық ойындар, жобалау әдісі, портфолио, проблемалық тапсырмалар, жарыстар, әркім-әркімді оқытады, мозайка, бағаланатын дискуссия, деңгейлік тапсырмалар т.б.

Әрине, бұл әдістерді қолдану баланың жай дәрісінен гөрі көп уақытты талап етеді.

Алайда, «оқыту пирамидасына» байланысты, нақ осы кезде ғана білімді жетік меңгеру жүзеге асады. Интерактивті әдістерінің мақсаттары:

1. Ақпаратты қабылдап, бағалай алуы;
2. Ақпаратты талқылауға қатыса алуы;
3. Шешім қабылдай алуы;
4. Өз пікірлерін топтың басқа мүшелеріне жеткізе алулары;
5. Ортақ мақсаттарға жету үшін топ мүшелерімен бірлесе әрекет ете алулары қажет.

Жағымды атмосфера тудыратын, қатысымдықты ұйымдастыратын интерактивті әдістердің үдерісі ұстаз тарапынан өзге тілді ортаға енгізу кезеңінде жүзеге асырылатын « коммуникативтік шабуыл» өзара әрекеті арқылы сипатталады[2, 8б.]. Ондай әдістерге «Сұхбат», «Дөңгелек үстел» (дискуссияға үйрету кезінде), «Ассоциациялар», «Сөйлеу минутасы», «Рефлексивті шеңбер», «Тірек сызба», «Сергіту жаттығулар», «Фразаны аяқта», т.б. жатады.

Интерактивті оқыту – адамдар қарым-қатынасының ынтымақтастықты негізіне құрылады. Жұпқа, топқа, ұжымға бөлініп бір мақсатқа жету үшін бір-бірімен түсінісіп, ортақ сөйлеу әрекеті іске асырылады. Оқытудың өзара әрекетінің түрлері мен тәсілдері тіл үйренушілердің қарым-қатынас жасауға, ақпаратпен алмасуға белсенді және үздіксіз жұмылуын қамтамасыз етеді. Жаңа технологияларды күнделікті сабақ үрдісінде пайдалану үшін, әр ұстаз алдында отырған баланың жас ерекшелігін ескеріп, өзінің шеберлігіне

орай таңдап алады. Міне, осындай оқытудың жаңа технологияларының бірі интерактивті оқыту әдісі [5, 18б.].

Әдетте мұндай қарым-қатынас балалар әлдебір мәселені талқылап соның шешімін табуға талпынған маңызды. Себебі интерактивті оқытудың басты мақсатының өзі - балалардың өз бетінше ой қорытып жауап табуға үйрету. Интерактивті технология өзара қарым -қатынастың мол ауқымын қамтиды. Білім берудегі интерактивті технология мұндағы интерактивті сөзі - «inter» - бірлесу, «act» - әрекет жасау ұғымын білдіреді. Сабақ барысында баланың топпен жұмыс жасауға қатыспауы мүмкін емес, бірін-бірі толықтыратын, сабақ барысында барлық балалардың қатысуын ұйымдастыратын оқыту әдісі. Интерактивті әдісімен оқытқанда, баланың:

- ақыл-ойы дамиды,
- еркін ойлауға мүмкіндік береді,
- шығармашылық белсенділігі артады,
- ұжымдық іс-әрекетке тәрбиеленеді,
- тіл байлығы жетілдіріледі,
- жан-жақты ізденушілігі артады.

Жаңа технологияларды күнделікті сабақ үрдісінде пайдалану үшін, әр ұстаз алдында отырған баланың жас ерекшелігін ескеріп, өзінің шеберлігіне орай таңдап алады. Міне, осындай оқытудың жаңа технологияларының бірі интерактивті оқыту әдісін мен өз тәжірибемде қолданып келемін. Мысалы «Құрманғазы» тақырыбында өткен сабақта «Адай» күйін көз жұмдыра тындатып, баланың ойын, түсінігін сұрап, басқа жолдастарының жауаптарымен салыстырып, содан соң бейнеклипті көрсеттім. Сабақтың жаңа ақпаратты қабылдау бөлімінде оқушылар тақтада берілген тапсырманы көріп, түсініп, жауабын тауып, тапсырманы толық, дұрыс орындауға тырысады. Тапсырманы орындауға барлық бала қатысады.

Әсіресе тұйық, өз ойын жеткізе алмайтын, өздеріне сенімсіздеу балалардың өздері жазбаша жұмысты қызыға орындайды. Өйткені интерактивті тақтаның келесі бетінде ол тапсырманың дұрыс жауабы беріледі, сол арқылы бала өзінің жауабын салыстыра тексеріп, өзін-өзі бағалайды. Топпен жұмыстану барысында белсенділік көрсете отырып, топтау, Венн диаграммасына түсіру, сәйкестендіру әдістерін интерактивті тақтада орындап, уақытты үнемдеуге болатынын көруге болады. Сабақты бекіту бөлімінде активпультті пайдаланып, уақытты үнемдеу, оқушының шапшаңдық қабілетін, өз білімінің нәтижесін көруді дағдыландыруға болады [4, 12б.].

Біз осы әдісті пайдалана отырып, балалардың білімін жетілдіре алдық. Топпен жұмыстану барысында белсенділік көрсете отырып топтау, Венн диаграммасына түсіру, сәйкестендіру әдістерін интерактивті тақтада орындап, уақытты үнемдеуге болатынын көруге болады. Сабақты бекіту бөлімінде активпультті пайдаланып, уақытты үнемдеу, баланың шапшаңдық қабілетін, өз білімінің нәтижесін көруді дағдыландыруға болады.

Бүгінгі таңда өскелең ұрпаққа сапалы білім беру барысында осы аталмыш технология нәтижелі жетістік, балалар бірінші болып интерактивті тақтаның педагогикалық мүмкіншіліктерін аса жоғары бағалап, оны іс жүзінде тиімді қолдану тәсілдерін үздіксіз зерттеу үстінде. Шынында да, интерактивтік тақта сабақты түрлендіруге көмегін тигізіп, яғни оқытудың барлық кезеңінде, әсіресе балабақшада оқытуды қызықты да әсерлі өткізуге ықпалын тигізеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Г.Кертаев.Оқытудың кейбір әдістері. Алматы,1991.
2. Б.Р.Айтмамбетова . Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері. Алматы,1991.
3. Абраменко Н.К. Подготовка ребенка к школе. Минск, 1972.
4. Джеральдина Чейпи. Готовность к школе. М., 1992.
5. Оспанбекова Н.Ж.,Чанбаева М.Қ. Болашақ мұғалімдерді дайындауда ақпараттық технологияларды пайдалану. Алматы. 2013.

Балабақша тәрбие ортасы

М.Макашева, «Айсұлу» бөбекжайы КМКҚ

Ғұлама ғалым, ағартушы А.Байтұрсынов: «Басқадан кем болмас үшін біз білімді, бай һәм күшті болуымыз керек, күшті болуға бірлік керек»-деген екен.

«Ақырын жүріп анық бас,

Еңбегің кетпес далаға.

Ұстаздық еткен жалықпас,

«Үйретуден балаға» деп Абай ақын айтқандай ұстаз- қиындығы да, қызығы да мол өнер өлкесінің көш бастаушысы десек те лайықты. Сол көштің саны мен сапасы балаға тәрбие мен білім нәрін сіңірген еңбегінің нәтижесінен аңғарылары сөзсіз. Сондықтан өмірге келген жас ұрпақты тәрбиелеу ата-ана мен балабақша педагогтерінің қасиетті борышы. Дені сау, рухы таза, ана тілін толық меңгерген ұрпақ өсіру қазіргі занның ең негізгі мәселесі. Бала тәрбиесінде отбасы басты орын алады.

Бүгінде халық педагогикасы негіздеріне сүйене отырып, жүргізу біздің «Айсұлу» бөбекжайының берік дәстүріне айналуда. Мысалы бөбекжайда өткізіп жүрген «Ана тілің –арың бұл», «Өнер көзі –халықта» атты арнаулы семинарларда, тренинг-жаттығуларда ата-аналар мен педагогтер ұлтымыздың педагогикасы мен психологиясының ең озық жетістіктерін тәрбие өзегі ретінде пайдалануын үйренуде.

Бұл жұмыс нәтижелі болу үшін қазақтың ауыз әдебиетінің шығармаларын негізгі құрал ретінде кең қолданамыз. Бала өз халқының рухани байлығын ана тілінде мирас ете алама, болашақта заманына лайықты азамат болып өсе ме,

этикалық және эстетикалық мұратын бойына сіңіре ала ма, осының бәрі педагог пен ата-ананың бірлесе жүргізген еңбегінің көрсеткіші деп есептейміз[1].

Балабақша келешек азаматтарды тәрбиелейтін шағын институт. Балғындардың шаттық күлкісіне толы бұл мекенде тәрбиеші-педагогтар баланың тәрбиесімен қатар оның дамуына да даңғыл жол салады. Себебі, балабақшада бала бойындағы ерекше қабілеті байқалады. Баланың алғашқы қылықтары көрініс тапқан сәттен бастап оның дамуындағы ерекшеліктерді назарда ұстаған жөн. Сондай-ақ, көпшілік ортаға тез үйренісіп, адамдармен тіл табысуға да балабақшаның берері мол.

Адам баласының болмысына тән ерекше қасиетінің бірі - ақылдылық. Оның негізгі тұрағы – қарапайым қоғам болғанда кеменгерлік іс-әрекеттерін жалпы тәлім етіп көрсетер әділетті орта екені белгілі. Бала ақылды болу үшін біздің бөбекжайда баланың ақыл-ойын дамытатын дидактикалық ойындардың сан қилы түрлері ойнатылады. («Дүкен», «Шаштараз», «Емхана» т.б.)

Бала ойын арқылы әлеуметтік ортаға бейімделеді. Ақыл тек осындай жағдайда ғана өзінің шарықтау биігіне шығып, айналасына шапағатын дарытады. Сонда оның жарқырай көрінетін алып тұлғасынан бүкіл ақымақтық атаулы жаны қалмай қорқатын болады. Ақылдың сүйенетіні - қайырымдылық, сыйлайтыны - талант, ал жағымсыз қылықтардың жасқанатыны – оның талаптылығы мен шешімділігі.[2] Сондықтан да әр жағдайда балаға талап қойып, пайда болған жағдаяттан дұрыс шешім таба білуге үйрету.

Күнделікті тіршілігіміздегі оның мақсаты: «... бүгін нендей жақсылық жасап, қандай жаманшылықтарды түзедім», - деп өзіне-өзі есеп беруі. Ақыл-бүкіл бір халықтың иелігі деуге болады. Сондықтанда ол үнемі өркен жайып, жетіліп отыруға тиісті. Табиғи, тума ақылды ұштай түсетіні тек білім ғана. Біздің бөбекжайда балаға беретін білімнің әдіс тәсілдері де әр түрлі. Біздің педагогтар балға берген білімі түсінікті өмірде қолдана алу үшін эксперименттік жобаларды қолданады (мысалға: топырақсыз өсімдік өсіру-оның қоршаған ортаға пайдасын көрсету, құстарға арнаған үйшіктер жасап, құстарды бақылау, т.т.).

Сондықтан, көп ұлтты халықтардың этностық ерекшеліктерін қамти отырып, оларды ортақ Отанының болашақ дамуына үлес қосатын қазақстандық елжандылыққа тәрбиелеу идеологиясының алғышарттарын түзіп, оны жүзеге асыру - мемлекеттік маңызды ұстаным. Дей тұрғанмен, Қазақстан халқын патриотизм, Отанды сүю, еңбекшілердің қолымен жасалған игіліктің бәрін сенімді түрде қорғау рухында тәрбиелеу бағытында жұмыс жасаудамыз. Осыған орай, жас ұрпақтың патриоттық санасын қалыптастыру үрдісінде Отансүйгіш патриот ұрпақ тәрбиелеу мақсатында келесі мерекелерді – «Тәуелсіздік күні», «Мемлекеттік рәміздер күні», «Ата заң-Айбыным конституция күні», «Ұлы Жеңіс күні» т.б атап өтуде қазақ халқының ұлттық мұрасын бөбектерге сіңірудеміз.

Елжандылық тәрбие, ең алдымен, азаматтық тәрбиемен тығыз байланысты болғандықтан, мұнда өзара қатынастар мен заңдылықтар жүзеге асырылады.

Жеке баланың азаматтық сапасын қалыптастыру үшін тәрбие барысындағы кез келген іс-әрекет осы бағытта жүргізілуі тиіс.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Д.З.Жүсіпова, Ф.Қ.Исхакова, Т.Ж.Омарғалиева «Тіл дамытудың ғажайып әлемі» Алматы «Аруна» 2007ж.
2. Б.А.Тұрғанбекова «Мұғалімнің шығармашылық әлеуетін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту: теория және тәжірибе» Алматы-2005

Мектеп жасына дейінгі балалармен зерттеушілік жұмысты ұйымдастыру

Мамилина А.С., «Ақниет» б/ж КМҚК

Қазіргі таңда мектепке дейінгі ұйымдарда А.И.Савенковтың зерттеушілік педагогикалық технологияларын модификацияланған түрде тиімді қолдануда. А.И.Савенковтың зерттеушілік педагогикалық технологиясы қызықтылығымен, нәтижелілігімен және бірегейлігімен баланың дарынын ашуға зор мүмкіндік береді.

Біздің «Ақниет» балабақшасында аталмыш педагогикалық технология екі жылдан бері тиімді қолданылып келеді. Бұл ретте біздің балабақшада ересектер тобында «Жас зерттеуші» жобасы бойынша үйірме жұмысы А.И.Савенковтың зерттеушілік педагогикалық технологиясы негізінде жүргізіледі. Аталмыш жоба күннің екінші жартысында аптасына бір рет жүргізіледі. Жоба ұйымдастырылған оқу қызметтері негізінде балалар қоршаған орта құбылыстары мен қарапайым заттарға зерттеу жүргізеді.

Мысалы, қарапайым «алма» тақырыбына жүргізілген зерттеуде балалар үш топқа бөлініп алма қасиеттеріне көрсеткен үлгі бойынша өз зерттеулерін жасайды. Бір топ алманың қасиеттері (тәтті, дәмді, қызыл, сары, жасыл түсті, дәруменді, шырынды) жайлы мәлімет жинаса, екінші топ алмадан жасалатын тағамдар (шырын, тосап, қайнатпа, т.б) жайлы ақпарат жинаса, үшінші топ алмаға зерттеу жасап дәлелдейді. Балалар өз ақпараттарын кішкентай карточкаларға қарындашпен бейнелеу арқылы көрсетеді. Соңынан әр топтан бір баладан шығып, салынған карточкалар негізінде зерттеу жұмыстарын баяндау арқылы қорытындылайды.

Осы тектес ұйымдастырылған оқу қызметтері балалардың өздігінен зерттеу жасауға деген қызығушылықтарын оятады. Келесі тақырыпты меңгеруге деген қызығушылықтары арта түседі. «Жас зерттеуші» жобасы негізінде балалар жемістер, көкөністер, қағаз, мата, қар, құм, магнит, т.б. заттарға зерттеу жасады.[1]

А.И. Савенковтың технологиясын қолданғанда педагог балаларға мәселені ұсынады, жоба негізінеде балалар өз кезегінде мәселенің шешімін

табу үшін ойлау, ересектерден сұрау, видеофильм көру арқылы зерттеу жұмысын отбасында жалғастырып білімін кеңейтеді. [2]

А.И. Савенковтың зерттеушілік педагогикалық технологиясын «Алтын дән» балабақшасы тәрбиешілері «Таным» білім беру саласының «Жаратылыстану» бөлімінде кеңінен қолданады. Бұл технология бойынша тәжірибе алмасу негізінде балабақша аясында педагогтармен семинар жұмысы жүргізілді.

«Жас зерттеуші» жобасы балалардың зерттеушілік іс-әрекетке деген қызығушылығын арттырды, жаңа тақырыпты зерттеуге деген талпынысын арттырды.

Бұл ретте біз өз тәжірибемізге сүйеніп, ұйымдастырылған оқу қызметтерінде А.И.Савенковтың технологияларын қолданарда педагогтар қауымы төмендегі ережелерді ұстануы қажет деп ойлаймыз:

- Нұсқаулар берумен айналыспаңыз; балаларға дербес әрекет етуге көмек беріңіз.

- Балалардың зерттеушілік әрекетіне бақылау жасап баға беру негізінде олардың күшті және әлсіз жақтарын анықтаңыз.

- Балалардың бастамасына шектеу қоймаңыз, олардың қолынан келетін әрекеттерді өзіңіз жасап көмектеспейсіз.

- Балаларға заттар арасындағы байланысты қарастыруға үйретіңіз.

- Балаларға білімді игеру процесін басқаруға көмектесіңіз.

- Барлығына шығармашылықпен қараңыз.

Аталмыш ұсынымдарды сақтау жақсы нәтиже береді, бәрінен де зерттеушілік оқыту әдісі балаларға төмендегі нәтижелерге жетуіне көмектеседі:

- мәселені көріп, сұрақтар қоя білуге;

- дәлелдей білуге;

- қорытынды жасауға;

- болжам жасап, оны тексеруге жоспар құра білу біліктерін дамытады.[3]

Баланың өздігімен орындаған іс-әрекеті жеке дара дамуының негізі болады.

Ал біз үшін әр тәрбиеші, әр бала қай салада болмасын өзінің дара стилін жасағаны, осы қайталанбас даралығымен жеке дарынымен ерекшеленгені аса маңызды. Бұл зерттеушілік жұмыс кезеңінде негізгі күтілетін нәтиже – баланың жаңа білім мен білік дағдылырын меңгеруі, шығармашылық қабілеттерінің дамуы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Емельянова Е. И. Исследовательская деятельность детей // Ребенок в детском саду. – 2009. - № 3.

2. Савенков А.И. Маленький исследователь. Как научить дошкольника приобретать знания. Ярославль.: Академия развития, 2003.

3. Савенков А.И. Методика проведения учебных исследований в детском саду.- М.: Просвещение, 2004.

Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін меңгеруде инновациялық технологияларды қолданудың маңыздылығы

Мейрашева А. Д., Жолдасбаева А. Б., "Балдырған" бөбекжайы КМКҚ

«Болашақта мемлекеттік тіл – қазақ тілі еліміздегі негізгі тіл болады. Және де ол барлығын біріктіріп, бір-бірімен теңестіреді»

Н.Ә.Назарбаев

Тәуелсіз күнімізде өз ана тілімізді өзге ұлт өкілдеріне дәріптеп, олардың қызығушылығына аса мән беру – біздің басты міндетіміз. Ана тілімізді дәріптеу ұлтым деп соққан әр қандасымыздың бойынан табылатын қасиет болуы керек.

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Елбасы атап көрсеткендей, жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісінде оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы зор. Қазақстан Республикасының білім беруді 2020 жылға дейін дамытудың мемлекеттік бағдарламасында оқу үрдісінде ақпараттық –қатынастық технологияларды кеңінен пайдалану жалпы білім беруді дамытудың басты бағдарының бірі делінген.

Жаңа ақпараттық технологияның жылдан жылға кең құшақ жайып дамуы өскелең ұрпаққа өз пайдасын кеңінен тигізуде.

«Ел болам десең бесігіңді түзе» демекші, осы ақпараттық технологияны пайдалану балабақшадағы балалардың қос тілді игеруіне, шығармашылық қабілетін дамытуға оңтайлы деп есептейміз. Қазақ тілін өзге ұлт өкілдерінің балаларына дәріптеуде, үйретуде олардың қыр-сырын бағдарлап, жас ерекшеліктері мен қабілетіне қарай түрлі инновациялық технологияларды қолданудың маңызы зор.

Жаңа қоғамда болашақ ұрпақты оқыту және тәрбиелеудегі қоғам мүддесіне үйлесімді түрде қайта құру міндеттері жүзеге асырылуда. Солардың бірі – мемлекеттік мәртебе алған қазақ тілінің қолданыс аясын кеңейту, қазақ еліндегі ұлттар мен ұлыстардың, ұлт балаларын еріктілікті сақтай отырып, қазақ тілінде сөйлеуге үйрету. Балабақшадағы орыс топтарында қазақ тілін үйрету жұмыстары әрбір балаға еркіндік беру арқылы оның жеке тұлғалық қабілеттерін дамытатын инновациялық технологияларды пайдалану арқылы жүзеге асырылады.

Инновациялық технологиялардың басты мақсаты – балалардың шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамыту болып саналады. Бұл технологиялардың басты міндеттері оқыту мен тәрбиелеудегі жеке тұлғаны қалыптастыру, балалардың іс-әрекетін таңдау мүмкіндігі; белсенділік

орталығының жеткілікті болуы, сонымен қатар отбасының оқу тәрбие ісіне қатысуы.

Қазіргі мектепке дейінгі мекемелерде интерактивтік бағдарламалық бөлімдер, мультимедиялық оқулықтар, танымдық мультфильмдер, үлестірме материалдар, ертегі кейіпкерлер, көрнекіліктер, ойын технологиясы, электронды сөздіктер, аудио ертегілер қазақ тілін меңгеруде кеңінен қолданады. Осы пайдаланып жүрген құралдар біздегі тәрбеленушілердің қазақ тілін үйренуге деген қызығушылығын және тілдік белсенділігін дамытуға үлкен ықпал етеді. Заман талабына сай түрлі әдіс-тәсілдер көбейіп, жаңарып келеді.

Балаларға қазақ тілін қызықты қылып үйрету үшін жаңа әдістер мен технологияларды өз тәжірибемізде қолдана бастадық. Біздің «Балдырған» бөбекжайымызда ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті жаңа стандарт бойынша жүргізіледі. Біздің негізгі міндетіміз, жан-жақты дамыған ұрпақ тәрбиелеу. Сондықтан біздің бөбекжайымызда балаларға барлық жағдай жасалған. Қазақ тілі кабинеті ұлттық дәстүрді дәріптейтін құрал-жабдықтар, көрнекіліктермен жабдықталған. Бұл орыс тілді балаларымыздың біздің салт-дәстүрімізге, тілімізге деген қызығушылығын оятады.

Ал бүгінгідей динамика ғасырында, оқу процесінде ойын алдыңғы орында, яғни ойын технологиясы арқылы баланың оқуға деген ынтасын, қызығушылығын арттыру. Ойын технологиясын қолдану арқылы баланың тілге деген қызығушылығын дамытып қалыптастыру және ұлттық ойын элементтерін қолдану арқылы салт-дәстүрді білуге, сүйуге тәрбиелеу.

Бұл әдістер балалардың тілін дамыту, байланыстырып сөйлеу барысында әсіресе ұйымдастырылған оқу іс –әрекетін өткізгенде бірінші орынға ойын түрлері қойылады. Мысалы: «Қуыршаққа қонаққа бару», «Саябақта серуендеу», «Не артық?» ойындарында көрген кейіпкерлерінің қазақша атауларын есте сақтау үшін оларға сұрақтар қою арқылы тілдік қорын молайту. Ұйымдастырылған оқу іс-әрекет сайын үйретілетін жаңа сөздер бойынша сөздіктермен жұмыс жасау керек. Сонымен қатар қазақ тіліндегі мультфильмдер және өзіміздің отандық «Балапан» телеканалының балаларға арналған анимациялық ертегілер, ойындар, танымдық мультфильмдері жиі қолдана отырып ұйымдастырылған оқу іс-әрекетін өткіземіз.

Оны көру кезінде балалар бағдарламалық материалды меңгеріп, ойнай отырып, қазақ тілін тез үйренуіне мүмкіндік алады және қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтуға, екпін, ырғақ, интонацияны дұрыс қолдануға септігін тигізеді.

Сонымен қатар балалардың белсенділігін арттыру үшін өткенді қайталап пысықтаймыз. Дыбыстық жаттығулар, яғни төл дыбыстарды – Ә,Ө,Ұ,Ү,І, Қ, Ғ, һ, Ң дыбыстарын дұрыс айтқызу.

Аудио таспалардан ертегі, жаңылтпаштар, жұмбақ естірту арқылы есте сақтау қабілетін, электронды сөздіктер, түрлі слайдтар жасау арқылы, сұрақ-жауап арқылы, өз құрбыларымен қарапайым диалог құрастыру арқылы бала тілін дамытамыз.

Тілді тез үйренуге бірден бір себепші – сергіту сәті. Сергіту сәтінің әрбір сөзі баланың жадында қимыл арқылы қалып, сөздік қоры молая түседі.

Ең негізгісі – оларды сол тілде бір-біріне тіл қатуға, тілді түсінуге бағыттау. Балалардың қысқа мерзімде екінші тілде сөйлей алуына олардың ақыл-ой белсенділігі ерекше ықпал етті. Үйренген сөздерінен жаңа сөз байланыстарын өздігінен құрастыра біліп, қазақша сөйлеуді дағдыға айналдыру нәтижесінде ғана баланың ақыл-ой қызметі арта түседі. Мысалы, тиісті әрекеттер мен амал-тәсілдер арқылы балаға «Дүкенде не бар?», «Үйде кім бар?» деген сұраққа жауап бергізіп дағдыландыру керек.

Педагог жазушы Л.Н.Толстой: «Үйренген сөзін баланың қолдана білуіне жағдай туғызу керек, сол сөзін сөйлеу тілінде, өзінің аузы екі сөйлеу тілінде бір рет қолдана білсе, ол сөз сонда ғана өзінің меншігіне айналады» деген. Олай болса мектепке дейінгі балаларға қазақ тілін түсінікті әрі нақты, дұрыс қадаммен түсіндіре отырып өз тілімізге деген сүйіспеншілігін арттыру, жаңа инновациялық технологияларды қолдану арқылы өзге ұлтты балалардың жүрегіне қазақ тілін жеткізе білуіміз керек.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. А. Мукушева «Қазіргі мектепке дейінгі ұйымдарда педагогикалық жаңаландырудағы технологиялар» Бала мен балабақша № 7, 2014 ж.
2. «Бала тәрбиесі» 2015 ж. № 7
3. «Бала мен балабақша» 2015ж. № 3

Нетрадиционные подходы к музыкальному воспитанию детей дошкольного возраста с задержкой психического развития

*Меньшова Е.А.
КГКП «Ясли – сад «Ақбота»
Музыкальный руководитель*

Музыка, музыкальное воспитание может оказать большую помощь в коррекционной работе. Под влиянием музыки, музыкальных упражнений и игр при условии использования правильно подобранных приёмов положительно развиваются психические процессы и свойства личности.

Особенности развития детей с задержкой психического развития (ЗПР):

- ✓ Различные виды нарушения: речевые, изобразительные, музыкальные,
- ✓ Отмечается нарушение всех психических процессов и свойств, которые проявляются в недостаточном развитии восприятия, внимания, памяти, плохой ориентировке в пространстве, нарушении всех процессов деятельности детей. Низкая заинтересованность.

- ✓ Наблюдается недостаточное развитие личности ребенка, такие как самосознание, самооценка, взаимоотношения детей с окружающими людьми, мотивации и волевых процессов.

В этом году мы начали интенсивную работу с детьми создав новый проект, который помог мне над формированием навыков и умений детей, Именно он помог мне в раскрытии музыкальных качеств детей, способствовал развитию эмоционально познавательной сферы. В данных группах детей очень сложно заинтересовать и увлечь, и я подключила нетрадиционную технику игры на музыкальных инструментах, использовала различные приспособления, применяющиеся в быту. Такие как: китайские палочки, тарелки, коробочки с разными крупами, бумага и т.д. Дети стали более активными на занятии. [3, с. 18]

При обучении игры на музыкальных инструментах, дети открывают для себя мир музыкальных звуков, начинают различать красоту звучания различных инструментов. У них начинает, улучшается качество пения - чище поют, качество исполнения музыкально-ритмических движений, они четче воспроизводят несложный ритм на музыкальном инструменте. В процессе игры на музыкальных инструментах хорошо проявляются индивидуальные особенности каждого ребенка: наличие эмоциональности, сосредоточенности, развиваются и совершенствуются творческие и музыкальные возможности

Условия для моей успешной работы с детьми

Чтобы справиться с решением столь трудных задач, мне нужно было выполнять ряд условий, которые способствовали успешной работе с детьми:

1. Знание психофизических и речевых особенностей детей, при составлении планов своей работы.

2. Знание программы воспитания и обучения детей с особыми образовательными потребностями, что является основным документом, в котором изложен объем навыков для групп ЗПР . [5, с. 6]

3. Улучшение связи музыкального руководителя с воспитателями и специалистами, дефектологами, психологами, инструктором по физической культуре.

Эта связь необходима в начале и конце года, при диагностики детей всеми специалистами. Диагностика начинается с обсуждения всех особенностей каждого ребенка, основных направлений работы с ним и выбора различных методических приемов, а также при обсуждении результатов работы, итогов в конце учебного года.

Я всегда обговариваю с логопедами и воспитателем речевой материал (стихотворения, тексты песен), предлагаемый детям для разучивания, учитывать их замечания и пожелания.

Вместе с воспитателем, а иногда через него (показ, индивидуальную помощь детям на занятиях и в повседневной жизни)

Воспитатель – первый помощник музыкального руководителя при проведении занятий, развлечений и праздников, а самое главное – при решении коррекционных задач и задач музыкального воспитания.

Главные мои принципы, которым я руководствуюсь во время своей работы – индивидуальный подход и внимание к каждому ребенку с учетом

всех его особенностей и потребностей, соблюдение дидактических принципов обучения: систематичность, последовательность, повторность, активность, наглядность, доступность и постепенное повышение требований.

Методы и приёмы моей работы

Важно, какие методы и приемы, и каким образом используются в работе с детьми в специализированных группах. В связи с этим в коррекционной работе и обучении на музыкальных занятиях я использую наглядные, словесные и практические методы [2, с. 44].

Мысль Б. Асафьева: «Услышать ее (музыку) – это уже понять» стала главным предисловием к работе музыкального руководителя с особенными детьми.

На каждом занятии я стараюсь выразительно исполнять произведения разного характера, что вызывает у ребёнка эмоциональный отклик на музыку, способствует проявлению чувств сильнее чем слова, которые ребенок не всегда правильно понимает в силу своего диагноза. Например, слово «радость», ребенок может его не понять, а если одновременно включать ему радостную музыку, у ребенка будет проявляться эмоциональный отклик на нее, он будет веселиться, и танцевать и со временем поймет это слово и т.п.

В свою работу я включаю следующие методы и приемы

✓ Исполнение музыки, пение музыкального руководителя совместно с воспитателем.

✓ Слушание различных жанров музыки: песня, танец, марш, а также инструментальных произведений

✓ Использование в качестве наглядности музыкальные инструменты (треугольник, дудочки, барабан, колокольчик бубна, погремушек, а также нетрадиционных музыкальных инструментов).

✓ Показ различных приемов исполнения по всем видам музыкальной деятельности (в пении, музыкально-ритмических движениях, игре на музыкальных инструментах). Я считаю, что очень важно использовать эти приемы в начале учебного года, в это время навыки у детей плохо сформированы или их совсем нет. Нужно помнить о «зеркальности» показа движений. Например, при выполнении наклонов вправо-влево, я должна показывать их в «зеркальном» изображении – стоя лицом к детям во время показа [4, с. 15].

✓ Показ приема детьми, которые хорошо его освоили. Я отмечаю, что показ какого-либо приёма ровесником дети воспринимают лучше и после такого показа быстрее выполняют задания.

В своей работе я использую иллюстрации, картины, музыкально-дидактические игры, сюрпризные моменты, разные пособия и атрибуты (цветочки, ленты, флажки, листочки, платочки и т.д.).

Также важен практический метод, метод упражнений – многократное повторение пройденного материала, закреплением танцев, игр и песен. Дети с особенными возможностями нуждаются в гораздо большем количестве

повторений при освоении какого-либо движения, формировании навыков пения, движения, слушании, и роль упражнений здесь очень велика.

Детям необходима отработка трудных мест до начала разучивания песни, пляски или игры. Например, если в песне встречается трудная мелодия, то ее вначале можно дать в виде распевки [1, с. 32].

Для таких детей как можно чаще, учитывая психологические особенности детей дошкольного возраста нужно использовать игровые приемы, которые помогают заинтересовать детей и вызовут желание выполнить задание лучше. Для развития чистоты интонирования на занятиях я использую игровой прием «Паровоз гудит». Если ребенок правильно спел этот звук, то я поднимаю зеленый флажок, («Паровоз гудит»), а если неверно - значит красный («Паровоз нужно ремонтировать»).

Очень важно использовать разные приемы и разнообразный материал в работе по всем видам музыкальной деятельности в коррекционной работе с детьми, которые имеют задержку в развитии всех навыков и умений

Используя различные методы и приемы, работая над развитием восприятия музыки, над формированием певческих навыков и навыков выразительного движения, а также решая какие-то коррекционные задачи, в своей работе я фиксирую для себя, какие из этих приемов помогают мне достичь хороших результатов, создавая большую «копилку полезных приёмов».

Список литературы:

1. Ветлугина Н.А. Музыкальное развитие ребенка. // М.,1967.-415с.
2. Дмитриев А.А. «О некоторых проблемах интегрированного обучения детей с особыми образовательными потребностями» Дефектология №4. 2005 г.
3. Лебединский В.В. Нарушения психического развития в детском возрасте: Учеб. пособие для вузов. // М.: Академия, 2003.
4. Медведева Е. А. Музыкальное воспитание детей с проблемами в развитии и коррекционная ритмика. // Издательский центр «Академия» 2002 г.
5. Шанских Г. Музыка как средство коррекционной работы. //Искусство в школе, № 5, 2003.

Исследовательская деятельность в детском саду с использованием методик А. И. Савенкова

Мереимбаева Д. Х., КГКП я/с «Ақниет»

Нам повезло жить, учиться и развиваться в эпоху огромной информации и в век компьютеризации. Каждый день на человека обрушивается большое

количество информации и ему необходимо извлекать из него изюминки, и по крупинкам собирать ценную информацию для своих деток.

Ребенок с рождения исследователь, дело педагога это направить его энергию в правильное русло и дать толчок для его развития.

Мы, как педагоги должны постараться, чтобы весь опыт, который ребенок будет получать в результате исследовательской деятельности, смог потом использовать в разных жизненных ситуациях.

Все дети рождаются разными, одни активные и коммуникабельные, другие стеснительные и неуверенные в себе. Задача дошкольного учреждения раскрыть каждого. Найти подход и увлечь каждого, в этом нам и поможет исследовательская деятельность. Ведь каждый ребенок будет сам выбирать тему исследования по своему темпераменту и интересам.[1]

Хочется рассказать в своей статье про основоположника данного метода.

Александр Ильич Савенков, доктор психологических наук, доктор педагогических наук, профессор: «Ребенок не готовится жить, он уже живет, но, говоря о детстве, мы обычно забываем, что детство это не подготовка к жизни, а полноценный жизненный этап, наполненный собственными, радостями и горестями, достижениями, открытиями, сложностями и поражениями». Автор более 150 публикаций по проблеме диагностики развития детской одаренности в образовательной среде. Среди них книги: «Путь к одаренности: исследовательское поведение дошкольников», «Методика исследовательского обучения дошкольников».[2]

Ребенок начинает свою исследовательскую деятельность в детском саду и продолжает исследовать и познавать окружающий мир всю жизнь. Для того чтобы дети были пытливыми, заинтересованными, любознательными воспитателю необходимо уметь зажечь искорку в душе каждого ребенка.

Исследовательская деятельность должна быть не спонтанной, а структурированной. Необходимо в первую очередь выбрать тему исследования. Данная тема должна быть интересна детям. Для этого необходимо подготовить карточки с рисунками, обозначающие темы возможных детских исследований. Выбрать «исследователей», то есть пару активных детей, с развитым интеллектом и хорошей речью. На первом этапе они будут исследовать тему, а все остальные дети будут активными помощниками. «Исследователи» выбирают свою тему исследования. Затем ставится задача – получить как можно больше информации по данной проблеме и подготовить небольшое сообщение.

Теперь перед детьми вопрос: Как собрать информацию? Дети начинают размышлять и называть методы исследования, если какие-либо методы не были озвучены в ходе обсуждения, воспитатель подсказывает.

Таким образом, план исследования готов, теперь можно начинать исследование.

Речь педагога – это активный помощник, консультант. Самое главное – это:

- учить детей самостоятельности;

- поощрять инициативу;
- учить анализу, классификации;
- ориентироваться на эксперименты;
- учить делать заметки, несложные рисунки, знаки, символы, то есть в памяти все удержать сложно.

Следующий этап – это обобщение материала. Раскладываем листочки с собранной информацией и начинаем выделять главные идеи, отмечаем второстепенное. Как только информация будет обобщена, то готовим площадку для выступающих. На «исследователей» надеваем академические головные уборы и мантию. Конечно, первые доклады обычно короткие, по мере приобретения опыта, они будут более глубокими и развернутыми.

Именно так построенная исследовательская деятельность позволяет детям активно включаться и пробовать свои силы. Возможны благодаря этой деятельности, мы откроем новые научные таланты среди своих воспитанников.

А.И.Савенков советует педагогам использовать такие методы исследования, как экскурсия, коллекционирования, наблюдение, эксперимент, коллективные игры.

В каждом дошкольном учреждении должен быть организован уголок «Маленький исследователь», где ребенку будут доступны материалы и приборы для проведения опытов, карточки с «методами исследования», карточки с «темами исследования» карандашами, фломастерами, листочки, папки исследователей.

После того, как в группе воспитатель организует, тренировочные учебные исследования и каждый ребенок попробует его, то можно будет потом использовать в ОУД.

Все эти мероприятия позволят нам воспитать самостоятельных, думающих, ищущих ответы на свои вопросы детей – исследователей.

Список литературы:

1. Савенков, А.И. Детское исследование как метод обучения старших дошкольников»: Лекции 5–8. / А.И. Савенков. — М.: Педагогический университет «Первое сентября». - 2007. — 92 с.

2. Боданова Р.Р.Использование педагогической технологии А.И.Савенкова как метод проблемного обучения в работе с дошкольниками// <https://botana.biz/prezentaciya/doshkolniki/pqirazcb.html>

Заманауи педагогтің ақпараттық құзыреттілігі

Мизан М.,Қадырбаева.А, "Балдырған" б/ж

Заманауи ақпараттық құралдармен және инновациялық әдістермен жұмыс істеу болашақ ұрпақты ұқыптылыққа, берілген тапсырмалардың нәтижелі

орындалуына, басты мәселеге назар аударып білуге, дұрыс шешім қабылдай алуға тәрбиелейді.

Ақпараттық құзіреттілікті қалыптастырудан күтілетін нәтиже жаңа заманға сай ақпараттық мәдениеті мен құзіреттілігі қалыптасқан, теориялық білімдерін іс жүзінде қолдана алатын жеке тұлға қалыптастыру.

Жаңа ақпараттық технологияны ұйымдастырылған оқу қызметінде пайдаланудың тиімділігі балалардың еркін ойлауына мүмкіндік береді, ақыл - ойын дамытады, шығармашылық белсендігін арттырады, ұжымдық іс - әрекетке тәрбиелейді; жан - жақты ізденушілігін арттырады.

Олай болса, қоғамның әрбір мүшесі ақпаратты сауатты, ақпараттық мәдениеті мен ақпараттық құзіреттілігі дамыған тұлға болуы қажет.

Инновация – педагогикалық процеске оқыту мен тәрбиенің жаңа тұжырымдамаларын, оқу жоспарларын және бағдарламаларын, түрлерін, әдістерін енгізу арқылы мақсатқа жету. Инновациялық процессіз білім жүйесінің дамуы мүмкін емес.

Жаңа технологияны меңгеру педагогтың интеллектуалды, рухани азаматтық және адами келбетінің қалыптасуына әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үлгісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Ұйымдастырған оқу қызметінде қолданылатын әдістер көмегімен жеке тұлға ретінде жан-жақты дамыған, шығармашылық ойлау білімі меңгеріледі.

«Халық пен халықты теңестіретін - білім» - деп қазақтың заңғар жазушысы Мұхтар Әуезов айтқандай, білім бәсекесіне бейім ұрпақ тәрбиелеу – біздің мақсатымыз.

Сондықтанда, жаңа заманауи жаңалықтардан қалмай жаңалық жаршысы болуымыз керек. Бұл мақсаттарға жету үшін педагогтің ізденісі, жаңа тәжірибе, жаңа технологиялар қолдану қажеттілігі туындайды. Инновациялық технологияларды қолдана отырып оқыту - таным әрекетін ұйымдастырудың ұтымды формасы. Мақсаты–оқу үрдісінің өнімділігін арттыру.

Инновациялық технологияны қолдану: оқып үйрену, меңгеру, өмірге ендіру, дамыту кезеңдері арқылы іске асады. Инновациялық оқыту білімді тереңдетумен қатар, баланы оқу әрекетіне жетелеп, олардың ортаға деген ынтасын оятады. Біздің балабақшада педагогтарымыз инновациялық оқыту білімді тереңдетумен қатар, оқу әрекетіне жетелеп, балалардың қызығушылығын, ынтасын оятуда. Қазіргі кезде педагогикалық технология ұғымы педагогикалық лексиконымызға берік еніп келеді.

Технология – бұл істегі, шеберліктегі, өнердегі амалдардың жиынтығы деген ұғымды білдіреді. Қазіргі заманғы білім беру мазмұнындағы осы өзгерістердің барлығы – оқытудың негізгі мақсаты.

Балалардың танымдық ой белсенділігін қалыптастыруда ойын сабақтарын өткізу, өз бетінше ізденуге, ойлау қабілетін арттыруға, тапқырлыққа баулиды. Сондықтан балалар сұрақтарға жауап беру үшін өтілген материалды үнемі қайталап отыруды әдетке айналдырады. Балалардың сабаққа деген ынтасы

артып, олардың шығармашылық ой-өрістерін, түсінік-танымдарын еселеп, арттыра түседі.

Инновациялық әдістердің ең негізгісінің бірі – интерактивті оқыту әдісі. Негізгі қағидасы-педагогикалық қарым-қатынас диалогы арқылы жеке тұлғаны қалыптастырып дамыту. Интерактив- ағылшынның «өзара әрекет» деген сөзінен шыққан. Интерактивті оқыту әдістері тұлға аралық қарым-қатынасқа негізделе отырып, жеке тұлғаны дамытуға бағытталған.

Бүгінгі бала – ертенгі жаңа әлем. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін әр педагог өз пікірін жүйелі түрде жеткізе білетін, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, Он-лайн режимінде жұмыс жасау әдістерін меңгерген мұғалім болуы тиіс. Заман талабына сай жаңа технология әдістерін үйрету, бағыт-бағдар беруші – мұғалімдер. Сондықтан оқушылардың жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Осы үрдіспен мемлекетіміздің бәсекеге қабілетті дамыған 30 елдің қатарына кіру мақсаты ұстаздар қауымына зор міндеттер жүктейді.

Оқытудың жаңа ақпараттық- коммуникациялық технологияларды меңгеру – қазіргі заман талабы.

XXI ғасыр – ақпараттық технология ғасыры. Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың маңызы ерекше.

Білім жүйесін ақпараттандыру және пәндерді ғылыми – технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуда. Ақпараттандыру технологиясының деңгейі жоғарлаған кезеңінде осы заманға сай терең білімді, әрі жоғары білікті мамандарын дайындау- оқытушының басты міндеті . Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 11 – бабының 9 тармағында оқытудың жаңа инновациялық технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін несиелік қашықтан оқыту, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті қойылған.

Ақпараттандыру жағдайында болашақ ұрпақтың меңгеруге қажет білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Заман ағымына сай күнделікті ұйымдастырылған оқу қызметіне компьютер, электрондық оқулық, интерактивті тақта қолдану оң нәтиже беруде.

Педагогтің басты мақсаты шәкіртінің білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану болып табылады. Бүгінгі бала – ертенгі жаңа әлем.

Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін әр маман өз пікірін жүйелі түрде жеткізе білетін, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, ақпараттық құралдармен жұмыс жасау әдістерін меңгерген ұстаз болуы тиіс. Заман талабына сай жаңа

технология әдістерін үйрету, бағат-бағдар беруші – біз педагогтармыз. Жас ұрпақ жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Осы үрдіспен мемлекетіміздің бәсекеге қабілетті дамыған 30 елдің қатарына кіру мақсаты әр педагог қауымына зор міндеттер жүктейді.

Біздің балабақшада жас ұрпақтың құзыреттілігін дамыту мақсатында ұйымдастырылған оқу қызметінде халықтық педагогика үзінділерін жиі пайдаланамыз. Ол үшін:

- Қазақ ұлттық ертегілерінен, аңыз әңгімелерінен үзінділер келтіріп, олардың мағынасын түсіндіруді;

- Халықтың ұлттық ойындарының мағынасын ойнай отырып, ойлануға мүмкіндік бере түсіндіру.

- Жыл мезгілдеріне байланысты жұмбақтар шешіп, сөзжұмбақ, бейнесөздер құрастыруды топтасып бірлесіп жұмыс жасаймыз.

Білім – қоғамды әлеуметтік, мәдени үрдіспен қамтамасыз ететін жоғары құндылық.

Қорыта айтқанда, жас ұрпаққа алған ақпараттарын өмірде қолдана алу үшін құзыреттілік тұрғысынан оқыту тәсілдерін қолданудың маңызы зор.

Келешек ұрпақ жаңа заман талабына сай білімді, жан - жақты, мәдениетті, өмірге икемделген тұлға болуы үшін оның бойында құзыреттілікті дамыту құндылықтарын игерген маман иесі болу шарт. Болашақта білімді ақпараттық технологиялар тілін жеттік меңгерген жас ұрпақтар даярлау педагог қауым біздің қолымызда.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы
2. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламас
3. «Ағылшын тілі мектепте » журналы №4, 2014 жыл
4. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.

Тимбилдинг как эффективная технология организации физкультурно-оздоровительной работы с детьми с ООП

Мозер Т.В., Юрченко Л.П., КГКП я/с «Алмагүл»

Физическое воспитание – это особая и самостоятельная область дошкольной педагогики, которая приобретает ряд специфических черт при воспитании и обучении детей с особыми образовательными потребностями (далее ООП). Физическая культура для детей с ООП - эффективное средство

реабилитации и социальной адаптации, фактор улучшения самочувствия, повышения уровня здоровья и физической подготовленности, удовлетворение потребности в общении, расширении круга знакомств, самореализации. [1, ст5].

В ясли - саду «Алмагүл» работе с дошкольниками с ООП уделяется особое внимание. В связи с этим становится актуальным поиск новых методов работы с такими детьми. Одной из эффективных форм организации деятельности по укреплению физического здоровья и эмоционального состояния дошкольников с ООП является тимбилдинг - технология командообразования. Основным и очень важным в командообразовании считаем именно то, что могут участвовать все дети. Главная цель детского тимбилдинга — сплотить детский коллектив, научить ребят разговаривать и договариваться между собой, дружить и поддерживать друг друга, обучить взаимопомощи и взаимовыручке. В образовательном процессе используем тимбилдинг, как технологию, предполагающую разнообразные формы и методы работы с детским коллективом. Комплексы игр и упражнений, с помощью которых в итоге из дошкольников с разнообразными индивидуальными особенностями формируется уверенная, надежная и сплочённая команда [2,ст 7].

В детском возрасте общению и дружбе придается гораздо больше значения, чем у взрослых. В возрасте 5-7 лет у дошкольников с ООП происходит становление личности ребенка, становится самоценным общение со сверстниками, в признании и уважении с их стороны. Очень важно научить детей с ООП правильно вести себя в детском коллективе, уметь сдерживать свои негативные эмоции и решать конфликтные ситуации. Учить регулировать свою активность (соблюдать порядок очередности, учитывать права других детей, распределять роли в игровой деятельности, согласовывать свои действия с действиями сверстников, оценивать свои результаты и общие результаты команды). Общение дошкольников со сверстниками имеет ряд особенностей: эмоциональность, нестандартность, непринужденность, инициативность и т.д.

Однако главная особенность — выраженная потребность в признании и уважении со стороны детей своего возраста. Сверстник для дошкольника — самый предпочитаемый и привлекательный партнер по общению.

Изучив общие задачи построения тимбилдинга, необходимо применять их с учетом индивидуальных особенностей детей с ООП. Для этого надо знать, кто из детей и какие имеет отклонения развития, и намечать конкретные задачи по отношению к каждому ребенку. Детям гиподинамичным, с общей скованностью и замедленностью движений, нужно помогать в преодолении трудностей, но делать это надо незаметно, чтобы не страдало самолюбие ребенка. Дети гипердинамичные, легковозбудимые, также требуют к себе внимания: их нужно чаще привлекать к играм, способствующим развитию тормозных процессов. Детям с ООП свойственны невнимательность, они имеют проблемы с запоминанием движений или излишне напряжены при их

выполнении [1,ст10]. Ни в коем случае нельзя сравнивать детей, ни по каким параметрам. Это только вызовет агрессию друг к другу. Не стоит сильно увлекаться играми соревновательного характера. Если ребенок почувствует свою незначимость, он будет недоброжелательно настроен к сопернику. А этого допускать нельзя. Лучше использовать задания, в которых полноценно и наравне со всеми смог бы участвовать ребенок с ООП, и в которых роль каждого неоценима[3,ст.5].

Итак, проведя анализ психофизического состояния детей с ООП, приступаем к поэтапному введению технологии командообразования.

На первом, подготовительном этапе, на занятиях кружка «Вместе весело играть» формируем у типично развивающихся детей дошкольного возраста толерантное отношение к сверстникам с ООП. Данные занятия включают беседы о детях с ООП, элементы сказкотерапии, упражнения для формирования готовности к взаимопомощи и сочувствию, ассоциативные игры. В результате у детей формируется толерантность по отношению к сверстникам с ООП.

На следующем этапе частично включаем командообразующие игры и упражнения в спортивные досуги и праздники. После того, как дети научились выполнять простые игры командой, переходим к этапу проведения тимбилдинга на основе сюжета

(«Морское путешествие», «Планета разноцветных красок» и т.д.). Ставим перед детьми цель, выполнить которую можно работая дружной командой, где участие каждого имеет значение. Следующий, очень важный этап, привлечение

родителей. Доказано, что роль родителей в формировании толерантности у детей является основной: именно родители дают ребенку первый опыт

взаимодействия с людьми, учат общению, терпеливо и бережно относиться к мнению других, оценивать свои поступки. На дошкольников влияют детско-родительские отношения, стиль общения между родителями, их личный пример в ситуациях, требующих проявления толерантности.

Поэтому положительный пример родителей в толерантном отношении к детям с

ООП имеет гораздо большее значение, чем просветительская работа. Кроме того, участие родителей в тимбилдинге способствует не только формированию толерантности у детей, но и пересмотру взрослыми собственного отношения к людям с ООП [4ст.7]. При проведении игр очень важно использовать местоимение «мы». Так будет развиваться командный дух, не буде лучших или худших. При этом выделить значимость каждого участника. После выполнения задания, похвалы достоин абсолютно каждый. Нельзя ни про кого забывать. Кроме того, тимбилдинг помогает побороть неуверенность в собственных силах. Благодаря этому даже самые робкие мальчики и девочки начинают проявлять лидерские качества, брать инициативу на себя.

Чтобы провести большую часть предлагаемых далее игр, особый инвентарь практически не требуется, эти пособия хорошо знакомы детям.

Кроме этого, можно провести тимбилдинг на природе, в помещении, на детской площадке для большого количества детей. И конечно, проводить его нужно в развлекательной форме, используя какой-нибудь яркий сюжет.

1. «Пройти через препятствия» - все члены команды дети и взрослые берутся за руки, проходят полосу препятствий.

2. «Кто соберет больше цветных шариков» (не сходя с места) – участники встают цепочкой и передают друг другу шарики. Чья команда быстрее наполнит корзину.

3. «Перенести предмет группами» - участники переносят предметы палками.

4. «Подбрось мяч выше» - участники подбрасывают мяч, держась все вместе за ткань. Побеждает команда, которая больше раз подбросила мяч и не уронила.

5. «Хвост дракона» - участники встают в колонну, первый голова, последний хвост. Игрок команды соперников старается достать «хвост», а вся команда защищает его.

6. «Гигантская скакалка» - каждая команда выполняет совместные прыжки через большую скакалку.

7. «Дружбатобус» – выполнение заданий с параллельными гимнастическими палками в подгруппах (4-6 человека держат параллельно гимнастические палки, выполняют задание: ходьба с ускорением, бег, ходьба с поворотами, приседания и т.д.).

8. «Супермобиль» (бег с обручами, один в обруче, 4-6 держатся руками за обруч, все обручи связаны длинной веревкой)

Таким образом, тимбилдинг как технология, предполагающая использование командообразующие формы и методы работы с детьми с ООП, формирует благоприятные условия для повышения двигательной активности,

развитие самостоятельности, переноса в повседневную жизнь необходимых двигательных навыков и умений, формирует адаптационные способности к жизнедеятельности в социуме.

Список литературы:

1. Мастюкова Е.М. «Коррекционно – педагогическая работа по физическому воспитанию дошкольников с задержкой психического развития».– М. АРКТИ, 2004г.
2. Иванов И.П. «Энциклопедия коллективно-творческих дел»– М.,1989г
3. Данилов А.А., Данилова Н.С. «Игры на каждый день»– Новосибирск,2005г.
4. Сиратюк А.С. «Воспитание ребенка в инклюзивной среде» - «ТЦ СФЕРА» - 2005

Мектепке дейінгі бала тәрбиесінде заманауи технологияны қолдану ерекшеліктері мен маңызы

Мукушева М.М., Ибраева Б. Е., "Балдырған " бөбекжайы КМҚК

Білім беру жүйесін жаппай модернизациялау, педагогика саласын жаңарту әлеуметтік өмірге тың өзгерістер алып келді. Жаңа идеяларды енгізу, оны әрі қарай дамыту педагогтар үшін де үздіксіз еңбекті талап ететіні сөзсіз. Соның ішінде мектепке дейінгі білім беру ұйымдары үшін маңызы зор.

Жалпы инновация қалай туындайды?" Инновация "дегеніміз жаңалық енгізу, жаңашылдық деген мағынаны білдіреді. Ұлттық мәселеге айналған шешуі жоқ теорияны жаңа тәсілмен шешу, өзіңнің тәжірибеңді ортаға салып бөлісу, өзгенің теориясына сүйене отырып, сапалы қолдана білу.

Қазақстан Республикасының білім туралы Заңында "Білім беру жүйесінің басты міндеті- ұлттық және заман талабына сай адамды қалыптастыру; кәсіби шыңдарға бағыттау; білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; оқытудың жаңа технологияларын енгізу; білім беруді ақпараттандыру; халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу" деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көрсетілген.

Педагогика ғылымында баланы оқыту мен тәрбиелеудің міндеті жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру болғандықтан, жаңа технология бойынша әдістемелік жүйенің басты бөлігі оқыту мақсаты болып табылады. Педагог үнемі шығармашылықпен, ізденіспен жұмыс жасап отырса, жаңашылдыққа жақын болғаны. Өзгелердің үлгісін өз ісінде пайдалана білсе, оған өзіндік қолтаңбасын қосып отырса, бала тәрбиелеу мен білім берудегі жетістігі сол болмақ.

Оқыту барысында инновациялық технологияларды пайдалану балалардың ойлау қабілетін дамытады, білім сапасын жақсартады, ой -өрісін кеңейтеді, есте сақтау қабілеттерін арттырады.

Қоғамымызда болып жатқан әлеуметтік- экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі оқыту мен тәрбиелеу саласына уақыт талабына сай өзгерістер енгізуді талап етіп отыр. Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып отыр. Сондықтан мектепке дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеудің негізгі мақсаты- баланың жеке басының қалыптасуы мен дамуы болып отыр.

Жаңа заман баласы ертеңгі еліміздің болашағы. Жаңа заман баласын қалыптастырып дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай туғызу қажет. Әрине, ол мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуында педагогтың педагогикалық технологияларды білу сауаттылығына байланысты.

Білім берудің алғашқы деңгейлері балабақшадан бастау алады. Мақсаты- мектепке дейінгі біліммен балалардың білім алуына бірдей бастапқы мүмкіндіктерді қамтамасыз ету. Кез-келген оқыту технологиясы тәрбиешіден терең теориялық, психологиялық, педагогикалық әдістемелік білімді, педагогикалық шеберлікті, баланың жан дүниесіне үңіліп, оны ұғына білуді талап етеді. Көп жылдар бойы мектепке дейінгі білім беру жүйесі балалардың танымдық дамуын қамтамасыз етіп келе жатыр. Алайда, мектепке дейінгі тәрбие беру мен оқыту негізінен бала тұлғасы қасиеттерінің дамуына бағытталған. Бүгінгі таңда негізгі басымдық бала мен тәрбиешінің тұлғалы бағытталған әрекеті болып табылады.

Баланың жеке даралығын түсіну, қабылдау, қызығушылықтарын ескеру, шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту, эмоционалдық игіліктерін сақтау міне, осылардың барлығы қазіргі кездегі тәрбиешінің басты міндеттері. Осылайша, жаңа технологияларды қолдану- тәрбиеші қазіргі заманға сай өзгеріп отыратын әлемде өмір сүруге дайын, денсаулығын сақтай алатын, білімі мен машықтарын көрсете алатын, шығармашылығы кең, ақыл ой өрісі дамыған, өз ойын сауатты жеткізе алатын, бәсекеге жарамды тұлғаны өсіруге жетелейді.

Мектепке дейінгі мекемелердегі тәрбиеші педагогтардың алдында жаңа заманның мақсаттары мен сұраныстарына жауап беретін, баланың жан-жақты дамуына жоғары деңгейде әсер ететін технологияны таңдау міндеті тұр. Білім беретін оқу бағдарламалары балаларды тәрбиелеу, оқыту, өз ортасында өмір сүруге бейім, қабілетті, құзырлы, жоғарыда атап өткенімдей бәсекеге қабілетті, шығармашыл, білімді тұлғаны дамытып, қалыптастыруға мүмкіндік тудырады.

Баланың бойына өз "МЕН"- ін сіңіру. Ол "Мен жеке тұлға" бағдарламасының негізінде жүзеге асады. Сонымен қатар, модульді блокты-рейтингті бағдарлама бойынша оқытудың келесі жаңа технологиялары

енгізілді. Олар дамыта, проблемалап, диалогті, жеке бағдарлы, денсаулықты сақтандырып оқыту және "Тәй- тәй" әдіснамасы.

Бұл әдіснама балалармен психологиялық- педагогикалық көмек көрсету, тілі мен ой шығармашылығын айқындау, жеке тұлға ұғымын бойларына сіңіру, өз-өзін дамыту жұмыстарын жүргізуді міндеттейді. Бұл міндеттер әрине, педагогтың белсенділігі мен шығармашылық ізденісін талап етеді. Осындай технологияларды қолдана отырып, бағдарламаға сәйкес оқытып отырсақ балалардың білімге деген құштарлығын арттыра аламыз. Сондай -ақ, оқытудың түрлі технологиясын қолдану арқылы балалардың қызығушылықтарын тудырып, шығармашылық қабілетін дамытамыз.

Халықаралық «Тәй-тәй» технологиясын балабақшаға ендіре отырып, мемлекеттік және халықаралық педагог стандартты деңгейі жауап беру бізді алдымызға жауапты міндеттерді қоюмен қатар, оны орындауда кездескен қиыншылықтарды шығармашылық ізденіспен қатар, бірлесе отырып, жеңуге болатының үйретті.

Белсенді даму ортасын құрудың негізгі мақсаты қалыптасып келе жатқан тұлғаға әлепуметтік, рухани жағынан өмір сүруіне аса керек қажеттіліктерді қамтамасыз ету болып табылады. Осы бағытта жұмыс атқара отырып, педагогикалық ұжым «Тәй-тәй» технологиясының принциптерін орындайды. Ол орталықтарындағы жүзеге асатын белсенділік көріністер әрбір жеке тұлғаның іс-әрекетінен байқалып отырады.

Белсенділік орталығының мүмкіндіктерін, қажеттілігін ескере отырып педагог өз білімін балалардың ерекшеліктерін, айрықша қабілетін ашуға, дамытуға пайдаланады. Осы бағытта жұмыс атқара отырып, педагогикалық ұжым «Тәй-тәй» технологиясының принциптерін орындайды.

Технологияның басты іс-әрекеті:

- 1-2 жасқа дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытудағы демократиялық қағидаларды қолдау;
- білім беру ісіне отбасын қоғамдық тарту;
- баланың жеке басының ерекшеліктерін ескере отырып табиғи қабілетін ашу және дамыту.

Дамыта оқыту дегеніміз- балалардың ақыл ойының көрсеткіші ретінде жинақтай, қорытындылай алу дағдысы. Дамыта оқыту технологиясының негізінде баланың шығармашылық пен ойлау қабілетін дамыту мақсатында дивергенттік тапсырмаларды жүйелі түрде қолдану тиімді.

Заманауи білім беру технологияларының бірі -жеке бағдарлы оқыту технологиясы. Бұл технологияның мақсаты -баланың жеке тұлғалық ерекшеліктерін жан -жақты ашу.

Денсаулық сақтау технологиясы -ең алдымен баланың отырысы мен тұрысына, санитарлық гигиеналық жағдайлардың сақталуына назар аудартады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Отбасы және балабақша. №1.2014 қаңтар-ақпан

2. Бала мен балабақша. № 5. 2014 наурыз
3. Заманауи білім беру. Әдістемелік құралы. 2014ж.

Использование сенсорных коробок в работе с дошкольниками имеющих нарушение зрения

Муртазина Н.Н., КГКП «Ясли-сад «Алданыш»

Дошкольный возрастной период – это важный этап в развитии ребёнка. На этом этапе ребёнок делает качественный скачок в своём психическом развитии. К началу этого периода у него сформировались такие познавательные процессы, как ощущения, произвольное внимание, активная речь, предметное восприятие. В процессе действия с предметами он накопил опыт, словарный запас, он понимает обращённую к нему речь. Благодаря этим достижениям дошкольник начинает активно осваивать окружающий мир. И в процессе этого освоения формируется восприятие.

Восприятие – это основной познавательный процесс чувственного отражения действительности, её предметов и явлений при их непосредственном действии на органы чувств. Оно является основой мышления и практической деятельности, как взрослого человека, так и ребёнка, основой ориентации человека в окружающем мире, в обществе.

Процесс восприятия является основополагающим в сенсомоторном развитии ребёнка.

Сенсомоторное развитие – это взаимодействие сенсорных (чувственных) и моторных (двигательных) компонентов психической деятельности. Остановимся подробнее на каждом из определений, составляющих данное понятие.

Сенсорное развитие ребёнка – это развитие его восприятия и формирование представлений о внешних свойствах предметов: их форме, цвете, величине, положении в пространстве, а также запахе, вкусе и т. п.

Сенсорное развитие, с одной стороны, составляет фундамент общего умственного развития ребёнка, с другой стороны, имеет самостоятельное значение, так как полноценное восприятие необходимо и для успешного обучения ребёнка в детском саду, в школе.

Развитие сенсорной системы тесно связано с развитием **моторной системы**. При ознакомлении с каким-либо предметом, его нужно изучить: трогать руками, сжимать, гладить, т.е. совершать какие-то действия, которые называют **моторными**. Чтобы взять предмет одной рукой, ребёнок должен быть «моторно-готовым» к этому. Если он не может схватить этот предмет, то не сможет и ощутить его. При бимануальном (двумя руками) ощущении

предмета происходит его пространственное изучение. При таком действии ребёнок должен иметь тонкую и совершенную координацию движений рук.

Тонкая моторика является составной частью моторных способностей индивида и представляет собой высококодифференцированные точные движения пальцев руки и элементов артикуляционного аппарата преимущественно небольшой амплитуды и силы.

Тонкая моторика соответствует высшему уровню моторного развития человека. Её необходимо развивать в системе параллельного формирования всех основных видов моторных способностей, на основе крупной, или грубой, моторики.

Таким образом, понимание взаимосвязи между сенсорным и моторным развитием ребенка способствует полноценной реализации целей сенсомоторного воспитания и обучения дошкольников с учётом их возрастных и индивидуальных особенностей.

Сенсомоторное развитие детей с патологией зрения имеет ряд специфических особенностей, обусловленных структурой дефекта и нарушениями развития психических функций.

Слабовидящие дошкольники пользуются зрением как основным средством восприятия. Познание ими окружающего мира, формирование и развитие всех видов деятельности протекает в условиях нарушенного зрения и строится на суженной наглядной и действенной основе.

Острота зрения является ведущим фактором в восприятии объектов окружающей действительности. Дети с патологией зрения испытывают трудности в восприятии формы, размеров, глазомерной оценке пропорций и положения предметов, протяженности, расстояний.

У них наблюдаются ошибки в точности и полноте восприятия предметов и изображений. Выявлены следующие нарушения восприятия рисунков слабовидящими дошкольниками: замедленность обзора, неточность, пропуск деталей изображения. При обследовании объектов детьми данной категории отражаются лишь некоторые, часто второстепенные признаки, в связи с чем, возникающие образы искажаются, и часто бывают, неадекватны действительности.

Невозможность или сложность получения ряда чувственных данных препятствует тонкому различению и дифференцировке объектов, а, следовательно, и их сравнению.

Известно, что у значительного числа слабовидящих детей нарушено восприятие цвета. Формы и степени расстройства цветоразличения зависят от клинических форм нарушения зрения, их происхождения, локализации и течения. У детей наблюдается ослабление восприятия красного, зелёного и синего цветов.

Некоторые дети с патологией зрения имеют нарушения или недоразвитие тонкой моторики и зрительно-двигательной координации. Движения рук бывают неловкими, несогласованными. Дети порой не в состоянии одновременно действовать двумя руками сразу.

Недостаточное развитие зрительно-моторной координации приводит к тому, что слабовидящий ребёнок часто промахивается при попытке взять предмет, т.к. неверно оценивает направление, не может проследить зрительно за движением руки.

Вышеперечисленные особенности сенсомоторного развития у дошкольников, имеющих различные дефекты зрения, требуют организации специальной коррекционно-педагогической работы.

Основной формой воздействия на ребёнка с патологией зрения в дошкольном учреждении является организованная учебная деятельность, в которой ведущая роль принадлежит взрослым. Усвоение программного материала зависит от правильного выбора наглядных и развивающих пособий. Педагогу необходимо использовать такие пособия, которые могли бы привлечь внимание, заинтересовать каждого ребёнка. Этой цели и служат **сенсорные коробки**.

Сенсорная коробка (sensory tub) - универсальное развивающее пособие для детей, имеющих зрительные нарушения. Это емкость с неким наполнителем, главное назначение которой – дать возможность детям трогать, пересыпать, переливать, исследовать, изучать, то, что находится внутри.

Сенсорная коробка позволяет развивать у детей с патологией зрения мелкую моторику, тактильные ощущения, координацию в системе «глаз-рука», творческое и пространственно-образное мышление, концентрацию внимания, усидчивость, любопытство, воображение, фантазию и творческие способности.

Из чего сделать сенсорную коробку?

Емкость для наполнения подойдет практически любая, главное, чтобы она была удобной, безопасной и вместительной.

Это может быть: таз, миска, пластиковый контейнер, поднос с бортиками, надувной бассейн, картонная или деревянная коробка.

Чем наполнить сенсорную коробку?

Всевозможные крупы, бобовые, макароны, крахмал, кофе молотый и в зернах, чай, природный материал, водный и бумажный наполнитель, текстиль и швейная фурнитура, вата, ватные диски, кусочки поролона и губки.

Предметы, с которыми можно играть:

мелкие фигурки животных и людей, кубики, кольца, шарики, лоскуты, маленькие коробочки, камушки, игрушечные фрукты, искусственные и настоящие растения, деревянные буквы и цифры, лопатки, ложки, грабли, мисочки, чашки, щипцы, груша для воды, сито, воронка и др.

Техника безопасности во время игр с сенсорными коробками:

ОУД (игра) проводится группами по 2-3 ребёнка или индивидуально. Нельзя оставлять детей во время игры с сенсорными коробками наедине.

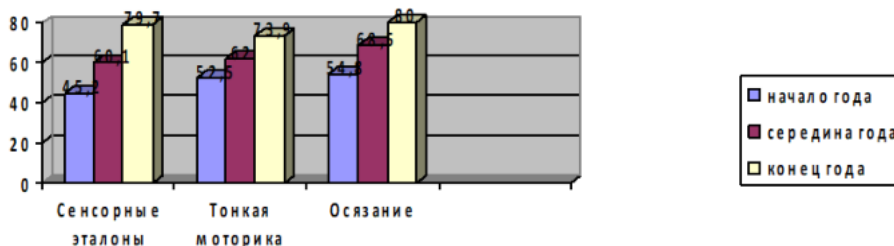
Перед созданием сенсорных коробок убедитесь, что у детей нет аллергии на какой-либо компонент.

На индивидуальных коррекционных занятиях мы используем тематические сенсорные коробки, что позволяет нам успешно решать задачи

сенсомоторного развития детей с учётом их психофизических и индивидуальных особенностей, в увлекательной форме познакомить дошкольников с объектами и явлениями окружающего мира, организовать поисково-исследовательскую деятельность.

Опыт использования тематических сенсорных коробок в коррекционно-развивающем обучении дошкольников с нарушением зрения, показал положительную динамику в сенсомоторном развитии детей данной категории.

Сравнительный анализ уровня сенсомоторного развития

Таким образом, формирование познавательной деятельности детей с патологией зрения посредством игр с сенсорными коробками способствует реализации целей сенсомоторного воспитания и обучения, обеспечивает всестороннее развитие дошкольников, способствует адаптации к условиям жизни и успешной подготовке к обучению в школе.

Список литературы:

1. Вишневская Т.А., Завалишина О.В. Программа дошкольного воспитания и обучения детей с нарушением зрения. Алматы. 2010г.
2. Ретина Т.Ю., Черемных Е.Ф. «Адаптивная комплексная программа укрепления здоровья «Открытый взгляд». Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. 2007г. №5.

Мектеп жасына дейінгі оқыту мен тәрбиелеуде жаңа технологияларды қолдану

Мустагулова Ж. К., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

Әсемпаз болма әрнеге,
Өнерпаз болсаң арқалаң.
Сен де бір кірпіш дүниеде
Кетігін тап та бар қалан.
Абай

Бала – біздің болашағымыз , сол балаға жүйелі білім бере отыра, ынта – ықыласын дұрыс бағыттауды қарастырып, қабілет - қасиеттерін дамытуды бөбекжайдан бастау алғандары дұрыс, алғашқы қадамдары болып табылады.

Мектепке дейінгі білім беру стандарты тәрбиемен, сонымен қатар мектепалды даярлық топтарында педагогикалық үрдісті ұйымдастыруда, жан-жақты, жаңашыл әдіс – тәсілдерді қолдана отыра ойындар, дидактикалық тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді. Бөбекжайда жаңа педагогикалық технологияларды пайдаланудың ең басты мақсаты: соның ішінде оқыту мен тәрбиелеуде инновациялық ойын технологиясының элементтеріне қалай қолдана отырып, білімдерін дамыту, құзыретті тұлға ретінде қалыптастыруға тәрбиелеу жолдары.

Бөбекжайда ата-аналар ,бала, педагогтармен тығыз байланыста бірлесе отыра: тренинг,сауалнама, іскерлік ойындарды ойнату арқылы, ұйымшылдыққа,шығармашылыққа,еңбек сүйгіштікке баулимыз. Балалардың нәтижесін жан-жақты дамытып,білімдерін шындаймыз. Ата-аналар мен педагог арасында тыңғылықты жұмыс болады.Баланы бірге тәрбиелеу барысында үлкен жетістікке қол жеткіземіз.

Жаңа инновациялық білім технологиясының міндеттеріне тоқталып өтсек: Білім бере отырып жаңа инновациялық білім технологиясының әдіс-тәсілдерін түрлендіру арқылы , дамыта отыра меңгертуге болады.

Бөбекжайда ұйымдастырылған оқу қызметі барысында тиімді қолданатын технологиялар түрлері:

1. ТРИЗ технологиясын атап айтуға болады.
2. Тэй - тэй технологиясы,қадам басу жолдары.
3. Монтессори технологиясын қолдана отыра, баланың тілін,ұсақ қол моторикасын жан-жақты дамытуға болады.
- 4.Модульдік оқыту технологиясы,мнемо техника арқылы баланың ой-өрісін,сөздік қорын жетілдіреді,сөйлеу мәдениетін арттыру.

1) ТРИЗ технологиясы дегеніміз - баланың шығармашылық қабілетін арттырып, әр түрлі тапсырмаларды орындатуға үйретуге болады.

Ақыл-ойларын,тіл байлықтарын,сөздік қорларын,сөйлеу мәдениетін дамыту.

2) Тэй - тэй технологиясы. Тэй-тэй технологиясы дегеніміз - элементтерін пайдалану жолдарына тоқталсақ, балаларды топтастыру, бұл жаңа инновациялық білім технологиясының тиімділігі балалардың қай салаға жақын екендігі анықталып, ата-аналармен,педагогтармен жан-жақты байланыстарын нығайтамыз.Байласытыру барсында сюжеттік-рөльдік ойындарды ойната отырып, ұйымдастырылған оқу – қызметінің апталық тақырыптарына, инновациялық білім технологиясы ретінде қолдануға болады. Сюжеттік-рөльдік ойының мақсаты бала белгілі –бір рөльді сала отырып,өзіне деген сенімділігі артады .

Баланың дамуына ортаның ықпалы өте маңызды болып келеді.Сонымен қатар белсенділік ойындарына тоқталып өтсек:

Бұл бес патшалықтан тұратын ойын алаңы деп аталады.

1. Ғылым патшалығы
- 2.Өнер патшалығы
- 3.Құрылыс патшалығы

4.Көркем әдебиет патшалығы

5.Желілі ойындар патшалығы.

Ғылым патшалығы:

Шарты: Балалардың ортақ іс-қимылын ояту арқылы, ұсақ-қол саусақтарының моторикасының, қимылын дамытып, шығармашылығын арттырып, жан-жақты қызығушылығын оятуға болады..

Өнер патшалығы

Шарты: Жан-жақты өнерлерін ашу, өнерді сезіне отырып, өнерді сүйеге баулуға болады. Ақыл-ой қабілеттерін қалыптастырып, балалардың ұсақ-қол моторикасын, саусақ қимыл – қозғалыстарымен бейнелеп көрсетуге үйрету.

Құрылыс патшалығы

Шарты: Балаларға құрылыс материалдарымен заттарды қолдана білуге, дұрыс құрастыруға үйрету. Балалардың ойлау қабілеттерін дамытып, шеберлігін шыңдап, ұқыпты болуға үйрету. Ұжым болып жұмыс жасай білуге тәрбиелеу.

Желілі ойындар патшалығы

Шарты: Балаларға әртүрлі рөлдерді ойнату барысында шеберліктерін арттырып, ертегі кейіпкерлерін сомдау арқылы сөздік тіл байлықтарын дамытып, ұйымшылдыққа тәрбиелеу.

Көркем әдебиет патшалығы

Шарты: Балаларға кітапқа деген қызығушылықтарын ояту, қазақ ертегілерімен таныстырып, ондағы кейіпкерлердің жағымды, жағымсыз қасиеттерін тануға, сипаттама беріп, әңгімелеуге үйрету. Дұрыс сөйлей білу мәдениетін қалыптастыру.

Балалардың нақты игеретін білім-біліктілігін арттыратын жолдарына тоқталсақ:

- сыйластықты түсіне білуге қабілетін арттыру.

- айналасындағыларға түсінушілікпен қарап, көмектесу, бойына жақсы қасиеттерді игеру.

Мария Монтессори технологиясын қолданудың әдіс – тәсілдері. Қай уақытта болмасын бөбекжайда Монтессори әдісінің орны ерекше, еш уақытта орнын жоғалтпайды да.

Мария Монтессори технологиясын қолданудың жолдары: Балалардың қоршаған ортаға қызығушылығын ояту және оны бақылауға үйрету. Сұрақ-жауап арқылы заттардың мағынасын түсініп, балалардың сөйлеулерін жетілдіру.

Балалардың логикалық ойлау, есте сақтау қабілеттерін әртүрлі жаттығулар арқылы дамытып, ұйымшылдық, тапқырлық, ізденімпаз қабілеттеріне қалыптастыру. Монтессоридің әдіс-тәсілдерінде көрнектіліктің көмегімен өз бетінше жұмыс жасауға дағдыланады. Монтессори әдіс-тәсілдерінің тағы бір ерекшелігі балалар жеке жұмыс жасауға үйренеді.

Монтессоридің ойын түрлері: дидактикалық ойындар, құрылыс ойындары, логикалық ойындар, сюжетті-рөлдік ойындар, заттық ойындар.

Бөбекжайдың 2 ші кіші тобында М.Монтессори технологиясының бірнеше ойындарына тоқталатын болсақ, бау тағу, киімнің түймелерін тағу, моншақтарды жіпке тізу, сусымалы заттардың ішінен сыйпап сезу арқылы әртүрлі пішіндегі заттарды сипап сезу арқылы табуға үйрету. Әртүрлі ойындар ойнату барысында балалардың саусақ қол моторикасын дамытуға болады.

4) Модульдік оқыту технологиясының әдіс-тәсілдері:

Балаларға әртүрлі тақырыптардағы тапсырмаларды қысқаша сызбалар арқылы үйрету.

Модульдік технологияның әдіс-тәсілдерінің ерекшелігі: тірек сызба арқылы балалардың (есту, көру, қимыл) ойлауы, қабылдауы жақсы дамиды, шығармашылық қажеттіліктері оянады.

Қорыта айтқанда, баланың өміріне бей-жай қарамай, балаға қазіргі заман талабына сай, мағыналы білім берсек қана, біздің бүлдіршіндеріміздің болашағы жарқан болмақ. Бала отбасында дұрыс тәрбие алса, тәрбиелеудің нәтижесі жоғары болмақ. Біздің басты мақсатымыз ата-анамен тығыз қарым-қатынаста болып, ынтымақтастық орнатып, баланы жеке тұлға ретінде қарап, жан-жақты тәрбиелеу болып саналады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Отбасы және балабақша» №1.2014
2. «Бала мен балабақша» №5.2014
3. «Заманауи білім беру» Әдістемелік құрал 2014

Профилактика, коррекция осанки и плоскостопия у детей дошкольного возраста

Мухамадиева Н.А., КГКП я/с «Арман»

Данная тема мной выбрана неслучайно, так как в настоящее время современные дети в большинстве своем испытывают «двигательный дефицит», то есть количество движений, производимых ими в течении дня, ниже возрастной нормы. Мы живем во время бурного развития современной массовой гиподинамии, и ребенок волей неволей становится заложником быстроразвивающихся технических систем (телевидения, компьютеры, сотовые телефоны и т. д.) – все это приводит к недостатку двигательной активности ребенка и отражается на состоянии его здоровья. «Спутниками» жизни наших детей стали такие заболевания как сколиоз и плоскостопие.

Работа по формированию правильной осанки тесно связана с предупреждением плоскостопия, так как плоскостопие одна из причин нарушения осанки. Основным средством профилактики и главным методом лечения плоскостопия является специальная гимнастика направленная на

укрепление мышечно-связочного аппарата стоп и голеней. Для решения задач по укреплению опорно-двигательного аппарата и стопы необходимо создание полноценной развивающей физкультурно – оздоровительной среды предусматривает наличие оборудования и инвентаря, способствующих укреплению мышц стопы и голени и оказывающих положительное влияние на формирование сводов стопы. Все это имеется в нашем детском саду.

В своей работе регулярно включаю в планы разнообразные комплексы упражнений, подвижные и малоподвижные игры.

Для создания положительного эмоционального фона с детьми выполняю утреннюю гимнастику под музыку (например «Утята»). Так же использую наглядные пособия (схемы, рисунки, картинки), а так же загадки, песни, стихотворения, соответствующие сюжету комплекса. Все это способствует повышению интереса, активности детей и следовательно более качественному выполнению упражнений.

В организованной учебной деятельности – использую коррегирующие виды ходьбы с музыкальным сопровождением и нетрадиционным физкультурным оборудованием изготовленными из подручных средств.

Основная ходьба – (мешочки с песком, горохом, солью, гречкой, манкой – весом 150-200гр

Стельки с приклеенными к ним пуговицами разного размера.

Массажные коврики: с ребристым покрытием, с образцами правильной стопы, поролоновые коврики разной высоты, дорожки с пуговицами, пробками.

Босоножье - организация сеансов босоножья требует небольших затрат и материальных и физических. Достаточно организовать «Дорожку здоровья» с разным покрытием или грунтом, либо островками рассыпать на траве речной песок, мелкую гальку, небольшие насыпные горки из песка не более 15см. При этом ребенок непроизвольно переносит тяжесть тела на наружный край стопы и поджимает пальцы, что способствует укреплению свода стопы.

Врачи рекомендуют детям с нарушенной осанкой и плоскостопием целесообразно не реже 2 раза в сутки проводить специальную гимнастику, что благотворно сказывается на решении проблем формирования осанки и стопы. У детей улучшается координация, общая физическая выносливость, повышается двигательная активность.

Активное участие родителей в работе профилактической и коррекционной направленности используются различные формы общения с семьей: открытые занятия по физической культуре, стенды для родителей, папки-передвижки, рекомендации и консультации. Это позволяет обеспечить преемственность в развитии обучении ребенка в условиях дошкольного учреждения и семьи, а так же повысить осведомленность родителей в коррекционно – профилактических вопросах воспитания детей.

Гимнастика, физические упражнения, ходьба должны прочно войти в повседневный быт каждого, кто хочет сохранить работоспособность, здоровье, полноценную и радостную жизнь.

Список литературы:

1. Вавилова Е.Н. «Укрепляйте здоровья детей» Москва, 1986.
2. Дидур М.Д. Поташнин А.А. «Осанка и физическое развитие детей» Санкт Петербург, 2001.
3. Кудрявцева В.Т. ., Егоров Б.Б «Развивающая педагогика оздоровления» Москва. 2000

Инклюзивті білім беру-өмір қажеттілігі

Мухаммедина С.Г., Темирбаева Г. Т., «Балапан» бөбекжайы КМҚК

Бүгінгі күні инклюзивті білім беру мәселесі өзекті болып табылады. Жыл сайын ерекше білім беру қажеттілігі бар балалар саны артып келеді. Соған орай қоғамның сұраныстарына жауап беру үшін инклюзивті білім беру мәдениетін қолдау, инклюзивті тәжірибені іске асыру қажет. Жыл сайын мектепке дейінгі ұйымдарда 4-5 жастағы балалар жоғары психикалық функцияларды қалыптастырудағы бұзушылықтарды уақытылы анықтау үшін психологиялық-логопедиялық диагностикадан өтеді. Бұл дамуында ақау болса оны дер кезінде реттеуге мүмкіндік береді. Диагностика нәтижелері бойынша сөйлеу және (немесе) психикалық дамуында ауытқулары бар балалар ата-аналарымен бірге қалалық психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссияға жіберіледі.

ПМПК мамандары ата-аналарға баланы одан әрі оқыту мен тәрбиелеудің келешегі туралы ұсыныстар береді. Ата-аналардың баласына баратын мектепке дейінгі ұйымды таңдау құқығы қалады. Денсаулығында мүмкіндіктері шектеулі (ДМШ) бар баланы одан әрі сүйемелдеу үшін баланың ата-анасы таңдаған білім беру ұйымында консилиум жиналады. Оның құрамына инклюзия бойынша координатор, педагог-психолог, логопед-мұғалім, әлеуметтік педагог, педагог, тәрбиешілер, медбике кіреді. Консилиумның әрбір маманы баланың психофизикалық дамуының жай-күйін бағалайды және өзінің саласына сәйкес даму, тәрбиелеу және әлеуметтік бейімделу тұрғысынан оның мүмкіндіктеріне болжам береді.

Ауытқудың даму түрін, нақты түрінің себептері мен механизмдерін бағалау, психологиялық түзету жұмысының бағыттарын, оның реттілігі мен тактикасын педагог-психолог айқындайды. Тілдік дамымаудың сипатын мектепке дейінгі білім беру ұйымының логопед-мұғалімі анықтайды. Білім беру дағдыларының қалыптасуын тәрбиеші бағалайды. Әлеуметтік даму жағдайын, бала білім беру мекемесінен тыс болатын ортасын, отбасының әлеуметтік мәртебесінің ерекшеліктерін әлеуметтік педагог бағалайды.

Баланы психофизикалық тұрғыдан бағалағаннан кейін ПМПК келесі міндеттерді шешеді:

1. Жеке білім беру бағытын әзірлеу және нақтылау.

2. ДМШ бар баланы әлеуметтік бейімдеу бойынша іс-шаралардың тиімділігін динамикалық бағалау.

3. Осы санаттағы балалардың психофизикалық дамуының ерекшеліктерін ескеретін, қолданыстағы бағдарламалар мен икемді технологияларды қолдану негізінде жеке бағытталған білім беру және түзету-дамыту бағдарламаларын модельдеу.

4. Ата-аналардың келісімімен ДМШ баланың білім беру траекториясының өзгерту (жеке және топтық жұмыс түрлерінің ара қатынасының өзгеруі, баланың құрдастары мен т. б. ортасында болу уақыты);

5. Инклюзивті тәжірибені ұйымдастыру бойынша мектепке дейінгі ұйымның барлық мамандарының өзара іс-әрекетін үйлестіру;

6. Психофизикалық және соматикалық жай-күйлердің өзгеруі анықталған жағдайда ата-аналарды медициналық бейіндегі мамандарға кеңес алуға жіберу

Білім берудің дербес бағытын іске асыру кезеңіне жетекші маман-логопед тағайындалады. Ол баланың даму динамикасын және көрсетілетін көмектің тиімділігін қадағалайды, қалалық ПМПК-ға қайта бағыттауға бастамашылық жасайды, барлық мамандарды үйлестіруді жүргізеді, ата-аналармен жұмыс жүргізеді. Сондай-ақ, нормативтік балалардың ата-аналарымен олардың тобындағы денсаулығы шектеулі балалардың болуы олардың өз балаларына зиян тигізбейтіндігіне, шыдамдылық пен адамгершілікті болуға мүмкіндік беретіндігіне сендіру мақсатында жұмыс жүргізіледі.

Білім берудің дербес бағыты ДМШ баланы құрдастарының ұжымына ересектердің сүйемелдеуімен (топ тәрбиешілері, логопед-мұғалім, музыкалық жетекші, дене тәрбиесі жөніндегі нұсқаушы және т.б.) енгізуді көздейді. Педагогтар білім берудің дербес бағытын әзірлеуде ең алдымен баланың жасына сәйкес келетін, бірақ әлі пайда болмаған психологиялық жаңа түзілімдерді қалыптастыруға бағытталуын басшылыққа алуы тиіс. Дамудың дербес бағдарламасының міндеттері баламен жеке және ішінара топтық сабақтарда шешіледі. Апта бойы тапсырмалар білім беру ұйымының барлық мамандарымен және ата-аналарымен бірге кешенде өңделеді. Әр тоқсан сайын жұмыстың қорытындысы шығарылып, жаңа мақсаттар мен міндеттер қойылады.

Зерттеу Қарағанды қ., «Балапан» бөбекжайында жүргізілді. Әдістемелердің кешені сөйлеу тілінің даму деңгейін тексеруге бағытталған.

Әдістемеді Р. И. Лалаева, Е. В. Мальцева, А. Р. Лурия ұсынған сөздік сынамалары қолданылды. Бағалаудың баллдық-деңгейлік жүйесінен тұратын сөйлеу тілін зерттеу әдістемесі. Ол:

- диагностика;
- сөйлеу кемістігінің құрылымын нақтылау және сөйлеу тілінің әр түрлі бұзылуының жақтарының айқындылық дәрежесін бағалау);
- жеке түзету жұмысының жүйесін құру;
- сөйлеу бұзылыстарының жалпы құрылымы негізінде топтарды жинақтау;

- баланың тілдік даму динамикасын қадағалау және түзету әсерінің тиімділігін бағалау.

Қысқаша айтатын болсақ, бұл шаралар баланың фонетика-фонематикалық механизмдерін дамытуға бағытталды. Бұл жұмысқа тәрбиеші, психолог маман және фонетика-фонематикалық механизмдерін дамуында кідірісі жоқ балалардың әсері оң нәтижеге қарқынды түрде жетеледі. Осы орайда инклюзивті білім беруді табысты екенін айта кету керек. Оны іске асырудың басты міндеттерінің бірі психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу. Біздің тараптан жүргізілген түзету жұмыстарымыз топтық және жеке түрде өтетін жұмыстар топтамасы болып табылады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Инклюзивное образование // Методические рекомендации по организации инклюзивного образовательного процесса в детском саду: М., Центр «Школьная книга» 2010.

2. Большакова, С. Е. Речевые нарушения и их преодоление [Текст] сборник упражнений / С. Е. Большакова – М.: ТЦ Сфера, 2005

3. Боровцова, Л. А. Документация учителя – логопеда ДОУ [Текст] Методическое пособие / Л. А. Боровцова – М.: ТЦ Сфера, 2008.

4. Буденная, Т. В. Логопедическая гимнастика [Текст] Методическое пособие / Т. В. Буденная – СПб.: ДЕТСТВО – ПРЕСС.

Воспитание социально-активной личности

Назарова Л.В., КГКП я/с «Алтынай»

Программа «Рухани Жаңғыру» была разработана на основе положений статьи Главы государства «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», ориентированная на возрождение духовных ценностей казахстанцев. Она направлена на модернизацию общественного сознания, позволяет консолидировать общество, объединить интеллигенцию, молодежь, представителей всех слоев населения вокруг идей, провозглашенных Главой государства. Государство и нация – не статичная конструкция, а живой развивающийся организм. Чтобы жить, нужно обладать способностью к осмысленной адаптации. Любое общество состоит из индивидуумов. И воспитывая Личность часто забываем что личность это часть общества, коллектива, команды. Никакой, интроверт или даже самый самодостаточный, развитый, талантливый человек не сможет жить без коллектива, в одиночку.

Коллектив (от лат. *Collectivus* — *собираемый*) — группа лиц, объединенных какой-либо общей деятельностью, работой, учебой, решением определенной общественной задачи. В более широком смысле — люди, объединенные общими идеями, потребностями, интересами. Другим словом -

команда. Все чаще в вакансиях встречается требование - умение работать в команде. [1]

Коллективизм характерен для детей ничуть не меньше, чем для взрослых. В детском саду ребенок с первых дней пребывания находится среди сверстников. Дети тянутся друг к другу, охотно устанавливая общие интересы в играх, в занятиях, в общении. Чем старше становятся дети, тем большее значение для них имеет дружба со сверстниками, которую для них ничто не заменит.

Большое влияние на развитие учения о коллективе оказала теория, разработанная А. С. Макаренко. Дошкольная педагогика руководствуется основными ее положениями о воспитании личности ребенка в коллективе, через коллектив, о роли деятельности, радостных перспектив в жизни детей, о взаимной ответственности членов коллектива. Говоря о целях воспитания, А. С. Макаренко подчеркивает, что необходимо специально строить отношения ребенка с окружающими, организуя активную деятельность, его практическое участие в жизни коллектива. «...Перед нами всегда стоит двойной объект — личность и общество. Выключить личность, изолировать ее, вынуть ее из отношения совершенно невозможно...»!,—указывал А. С. Макаренко.[2]

Общественные качества личности, начала коллективизма формируются в процессе общения детей в повседневной жизни, в труде; велика в этом отношении и роль игры, в которой наиболее полно активизируется общественная жизнь детей. Игровая деятельность позволяет детям на самых ранних ступенях развития создавать самостоятельным путем те или иные формы общения.

Совместные игры приучают детей считаться с общественным мнением, подчиняться ему. Нарушение правил игры вызывает недовольство играющих. Отношение товарищей организует, дисциплинирует ребят.

Наряду с этим Н.К. Крупская предупреждает что есть игры, мешающие развитию коллективизма, не сплачивающие, а разъедающие ребят, вызывающие азарт и тщеславие. Крупская указывает на необходимость развивать игры по принципу «один за всех и все за одного», действовать сообща, в общих интересах». Коллективные переживания должны ассоциироваться у ребенка с рядом радостных эмоций».[3]

Не редко в группах встречаются дети, поведение которых не удовлетворяет, беспокоит и воспитателей, и родителей. У некоторых ребят не сформировались дружеские связи в группе, доброжелательное отношение к сверстникам. Этих детей мало занимает совместная деятельность (игры, труд), но при этом они могут быть исполнительными и аккуратными. Отношения к коллективу особенно ярко проявляются в спортивных эстафетах. На сколько ребенок прилагает усилия для победы своей команды. Истоки равнодушия, отрицательного поведения надо искать во взаимоотношениях взрослых с детьми, в том, что к ним не предъявляют достаточных требований, уделяют очень мало или излишне много внимания, балуют и преувеличенно оценивают их способности, что в отдельных случаях приводит к тщеславию. Эти ошибки

в воспитании характерны не только для родителей: они имеются и в воспитательной работе детских учреждений. Нередко воспитатели не замечают эгоистических устремлений у ребенка и не противодействуют им, особенно в тех случаях, когда он хорошо ведет себя на занятиях, выполняет режим, послушен, организован. На каждой возрастной ступени внимательное отношение к развитию способностей детей должно быть неразрывно связано с воспитанием адекватной самооценки, доброжелательности, требовательности к себе, — это чрезвычайно важно для складывания коллективных взаимоотношений.

Не всегда воспитатели и родители сразу распознают отрицательные тенденции в отношениях ребенка с окружающими его детьми. Поэтому нередко приходится противодействовать уже сложившимся отрицательным привычкам детей.

Необходимо подчеркнуть, что в нравственном развитии личности ребенка-дошкольника нет еще устойчивых образований, положительные навыки, привычки, сложившиеся взаимоотношения могут быть легко утрачены при изменении условий воспитания ребенка. И наоборот, отрицательные проявления у детей этого возраста сравнительно легко еще могут быть преодолены при условии, если вдумчивое воспитательное влияние педагога и семьи направлено на нравственное развитие чувств и отношений ребенка.

В формировании детских взаимоотношений важно возможно раньше преодолевать нежелательные проявления, вдумчиво проникая в причины их возникновения, привлекая к воспитательной работе родителей и других членов семьи ребенка. Ведь семья это тоже коллектив, члены которого взаимосвязаны определенными обязанностями. Будучи членом семейного коллектива, ребенок также вступает в систему существующих отношений, благодаря которым он постигает азы общественного поведения.

Воспитатель в содружестве с семьей формирует в процессе целенаправленного педагогического воздействия те навыки и привычки поведения, начала тех личностных качеств, которые определяют характер взаимоотношений ребенка с другими людьми. Поэтому так важно придать отношениям детей дух доброжелательности, развивать умение и стремление помогать и старшим и младшим, оказывать сопротивление плохим поступкам, общими усилиями достигать поставленной цели, значимой не только для ребенка, но и для всей группы. Тем самым помогая воспитаннику социализироваться в обществе.

В нашем детском саду реализуется социально-педагогический проект «Адал бөбек», Одна из задач которого звучит так: воспитание социально-активной личности, правового мышления и сознания детей старшего дошкольного возраста, привычки действовать соответственно с нормами и правилами.

Социализация — процесс интеграции индивида в социальную систему, вхождение в социальную среду через овладение её социальными нормами,

правилами и ценностями, знаниями, навыками, позволяющими ему успешно функционировать в обществе.[4]

Социальная потребность в общении позволяет реализовывать задачи воспитания, в частности задачи нравственного воспитания и формирования коллективных взаимоотношений, начиная с дошкольного возраста.

В школе учителя начальных классов почти безошибочно определяют, откуда пришёл ребёнок в первый класс: из дома или из детского сада. Не только по успеваемости и подготовленности. Из детского сада приходят дети с развитым чувством коллективизма. Также учителя отмечают: один ребёнок в семье или больше. Конечно, учителям начальных классов намного легче работать с детьми-коллективистами.

Сделать коллективную жизнь интересной, деятельной и радостной, чтобы в ней дети находили воплощение своих замыслов и поставленных целей, - необходимое условие успешного складывания положительных взаимоотношений между детьми.

Список литературы:

1. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Коллектив>
2. А. С. Макаренко Соч., т.7. М., изд-во АПН РСФР, 1952, стр 426.
3. Н.К.Крупская Роль игры в детском саду. Пед.соч., т 6 М., Изд-во АПН РСФР, 1959 стр133.
4. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Социализация>
5. А. П. Усова. Воспитание общественных качеств у ребенка в игре. В кн.: «Психология и педагогика игры дошкольника». Изд-во Просвещение» М., 1966.
6. Дошкольное Воспитание 7/90 Когда семья – коллектив... Изд-во Просвещение» М.,1990 г.

Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайындағы педагогтердің кәсіби құзыреттілігі

Ниязалина А.Н., «Алтын сақа» бөбекжайы»КМҚК

Ақыл тек білім ғана емес, сонымен қатар білімді іс жүзінде қолдана білу болып табылады".
Аристотель

Қазақстан әлемдік білім беру кеңістігіне интеграциялану ниетін білдіре отырып, орта білім мазмұнын жаңартуды жүргізуде. Мектеп - жас азаматтарды әлеуметтендіруге тиімді дайындауды, оның өмір бойы оқу қабілетін анықтайтын білім беру жүйесінің негізгі деңгейі.

Білім берудегі кез келген өзгерістерді жүзеге асырудағы басты тұлға педагог болып табылады. Заманауи педагог- кәсіби шеберлігі бар, жан-жақты жетіліп отырады. Жаңа құндылықтар одан пәнді терең білуді, оқытудың үздік әдістерін білуді ғана емес, сонымен қатар оның мазмұнын сапалы жаңарту жолдарын да талап етеді – оқу-тәрбие процесін жаңаша жүзеге асыруға мүмкіндік беретін оқыту мен тәрбиелеудің осындай құралдарын іздеу және іріктеу.

Кәсіпқой педагог деп күрделі қызметті әр түрлі жағдайларда жүйелі және тиімді орындау ерекше қасиеті бар тұлғаны түсіндіреді. Кәсіпқой педагог болу үшін тиісті қабілеттер, ниет пен мінез, үнемі оқуға және өз шеберлігін жетілдіруге дайын болу қажет. Қазіргі заманғы мектепте оқушыны оқуға үйрете алатын мұғалім қажет, себебі "білімді оқушыға" емес, "білімді, шығармашыл оқушы" деген сұранысқа ие болу керек. Мұндай оқушы өзіне жауапкершілік алады, бірлескен шешім қабылдауға қатыса алады, түрлі тәжірибе пайдалана алады, табиғат пен қоғам құбылыстарына сыни тұрғыдан қарайды. Педагогтың кәсіби құзыреттілігінің көрсеткіштерінің бірі оның өз бетімен білім алу, білім беру процесінің осы жағдайының жетілмегенін ұғыну және өсуге, өзін-өзі жетілдіруге ұмтылу қабілеті болып табылады. Заманауи педагог – ол:

- рухани, Кәсіби, жалпы мәдени жетілдіруге ұмтылатын үйлесімді дамыған тұлға;
- қойылған міндеттерді іске асыру үшін оқыту мен тәрбиелеудің тиімді тәсілдерін, құралдарын таңдай білу;
- рефлексия қызметін ұйымдастыра білетін;
- кәсіби құзыреттіліктің жоғары дәрежесі бар, өз білімі мен іскерлігін үнемі жетілдіретін, қызығушылықтың көптүрлілігі бар.

Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында кәсіби құзыреттіліктің маңызды құрамдас бөліктерінің бірі жаңа білім мен іскерлікті өз бетінше игеру, сондай-ақ оларды практикалық қызметте пайдалану қабілеті болып табылады. Қазіргі қоғам қарқынды өзгерістерді бастан кешуде. Қазіргі әлемде "неғұрлым көп оқысан, соғұрлым көбірек білесің" формуласы өзекті емес, өйткені білімнің өздері талап етілмеген болып қалуы мүмкін. Мектеп өмір бойы үйретпеуі керек – Мектеп өмір бойы білім алуға және алған білімдерін тәжірибеде тиімді пайдалануға, оларды өмірлік жағдайларда шебер пайдалануға үйретуі тиіс. Білікті педагог білім алушыларды оқытуда, тәрбиелеуде және дамытуда оң және жоғары тиімді нәтижелерді қамтамасыз етеді. Педагогтердің кәсіби дамуы үнемі білімді толықтыру және толтыру қажеттілігін қалыптастыруға, ептілік пен дағдыларды жетілдіруге, оларды құзыреттілікке айналдыруға байланысты. Не үшін? Педагогикалық қоғамдастықта табысты ынтымақтастық үшін тілдік және АКТ-құзыреттілігі болуы, өмір бойы оқуға ұмтылу, толерантты, рефлексивті ұстаным болу, өз қызметін түзете білу, сыни ойлау, басқаларды оқуға және оқытуға дайын болу, зерттеу жұмыстарын жүргізуге қабілетті болу, инновациялық

тәсілдерге дайын болу, оқушылардың нәтижелерін бағалауға әртүрлі тәсілдерді қолдану.

Кәсіби құзыреттілік-бұл педагогтың кәсіби мәселелерді, кәсіби қызмет жағдайында міндеттерді шешу қабілеті. Тек білімді үнемі байыту, педагогика классиктерінің еңбектеріне, ғылымның соңғы жетістіктеріне деген қызығушылықты арттыру ғана табысқа әкеледі. Кәсіби құзыреттілік-бұл еңбектің нәтижелілігі мен тиімділігін анықтайтын білім мен іскерліктің жиынтығы, бұл жеке және кәсіби қасиеттердің жиынтығы. Педагогтің кәсіби құзыреттілігі қалай дамуы керек? Педагог үнемі кәсіби деңгейін көтеру қажет: пәндік, әдістемелік, коммуникативтік, ақпараттық, жалпы мәдени, құқықтық:

- әдістемелік бірлестіктердегі жұмыс;
- зерттеу қызметі;
- инновациялық қызмет, жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру;
- педагогикалық қолдаудың түрлі формалары;
- педагогикалық байқаулар мен фестивальдарға белсенді қатысу;
- жеке педагогикалық тәжірибені көрсету және т. б.

Педагогикалық өсу үшін ынталандыру және қолайлы жағдай жасау қажет. Мұғалім өзінің кәсіби қасиеттерінің деңгейін арттыру қажеттілігін сезінеді, өзінің педагогикалық тәжірибесін талдайды, зерттеу қызметінің дағдыларын дамытады. Кәсіби құзыреттілікті дамыту жеке кәсіби қасиеттерді дамытуға, үздіксіз дамып келе жатқан және өзін-өзі жетілдіретін кәсіби тәжірибені жинақтауға әкеледі:

- өзін-өзі талдау және қажеттілігін сезіну;
- өзін-өзі дамытуды жоспарлау;

Мектепке дейінгі ұйымдарда ұжымға енетін педагогтарды тьюторлық сүйемелдеу дәстүрі бар. Әңгіме тек жас мамандар ғана емес, сонымен қатар өзінің педагогикалық қызметін үлкен үзілістен кейін қайта бастаған педагогтер туралы болып отыр. Тьютор (тәлімгер) жаңадан келген адамның қызметін бағыттайды, практикалық кеңестер, ұсыныстар береді, өз құзыреті шеңберінде ағымдағы сұрақтарға жауап береді, мастер-кластарды көрсетеді, бірлескен іс-әрекет пен шығармашылық идеялардың бастамашысы болып табылады. Мектепке дейінгі ұйымдарда жүзеге асырылатын дәстүрлі және инновациялық педагогикалық технологияларды теориялық және практикалық игеруге, өзекті педагогикалық мәселелерді шешуге көмек көрсетуге бағытталған ішкі оқыту жүйесі жолға қойылған. Біз жұмысты ұйымдастырудың дәстүрлі формаларынан бас тартпаймыз, бірақ оларды оқытудың белсенді әдістерін қамтитын жаңартылған, жетілдірілген түрлерде қолданамыз. Бұл әлеуметтік ойын семинарлары, педагогикалық рингтер, презентациялар, жарнамалық роликтер, консультациялар-мультимедиа, авторлық көрмелер мен стендтік баяндамалар. Оқытудың ұжымдық тәсілі, жаңа бағдарламалар мен технологияларды игеру педагогтардың кәсіби шеберлігі мен инновациялық әлеуетінің шеңберін кеңейтеді, олардың кәсібилігін дамытады. Шағын топтарда пікірталастар тиімді өтеді, онда шағын топтарда микро топтардың жергілікті мәселелері талқыланады (мысалы: бір

жас санатындағы балалармен жұмыс істеу мәселелері); педагогтарға атаулы көмек әңгімелесу, практикалық кеңестер, Педагогикалық қызметті талдау арқылы жүзеге асырылады. Жоғары білікті педагогтар әдістемелік кеңестің және педагогтардың шығармашылық тобының құрамында жұмыс істейді, бір әдістемелік проблема бойынша жұмыс істейтін және түрлі деңгейдегі әдістемелік іс-шараларда ұжымдық педагогикалық тәжірибе ұсынатын шағын бірлестіктер (2-3 педагог) бар. Осындай кәсіби ынтымақтастық балабақшаның педагогикалық үдерісінде инновациялық стратегияларды іске асыруды қамтамасыз етеді.

Педагогтардың кәсіби құзыреттілігін арттыратын іс-шаралар жүйесі, оларды ұйымдастыру және өткізу мектепке дейінгі ұйымның педагог-маманының белсенді ұстанымын қалыптастырды, олардың кәсіби мүдделері мен шығармашылығын дамытуға ықпал етеді. Ал осы жүйелі жұмыстың нәтижесі болып табылады:

- біліктілік санаттарын арттырудың оң динамикасы;
- балалармен жұмыс тәжірибесінен материалдар жариялау;
- педагогтардың халықаралық және республикалық кәсіби байқауларға белсенді қатысуы;
- қала және облыс педагогтарымен семинарларда, мастер-кластарда педагогтардың әдістемелік белсенділігі;
- озық педагогикалық тәжірибені жалпылау, оны шебер-сыныптар арқылы таныстыру, әдістемелік жинақтар шығару және т. б.

Ұлттық рухани- адамгершілік құндылықтар арқылы жаңартылған білім мазмұнын бойына сіңірген, тәрбиелі, білімді, еңбекқор, патриот ұрпақ тәрбиелейік.. Ұрпақ тәрбиесі- ата-бабамыздан келе жатқан рухани мұра. «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие беру керек. Тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның өміріне апат әкеледі»- деп ғұлама ғалым Әбу Насыр Әл-Фараби айтқандай, қай елдің болсын бірлігінің қалыптасуы мен өркендеуі ұлттық тәрбие мен рухани құндылықтарымен сабақтасып жүзеге асады. Мәңгілік Ел болашағы – өсіп келе жатқан бүлдіршіндеріміздің қолында, сондықтан да олардың бойына жаңартылған білім мазмұны мен бірге ұлттық рухани-адамгершілік құндылықтарды дарытып, қазақ халқының бай мұраларын бойларына сіңіре тәрбиелеу біздің міндетіміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Г.К.Ахметова педагогтардың кәсіби деңгейін арттыру арқылы- білімнің жаңа сапасына // Ашық мектеп. – 2015. – С. 148
2. М.И. Станкин Қарым-қатынас психологиясы: дәрістер курсы. М. -2000-304 б.
3. М.В.Рыжаков стандарттағы негізгі құзыреттіліктер: іске асыру мүмкіндіктері. Мектептегі білім беру мазмұны мен сапасының сынамалары // Білім берудегі стандарттар мен мониторинг. - 1999 - №4. - С. 20-23.

4. Қазіргі заманауи оқу- тәрбие үдерісіндегі білім беру технологиялары Алматы қаласы 2017.

5. Логика 5-7 жастағы балаларға арналған Т.И. Идилова 2009ж. Алматы кітап.

Использование элементов методики Глена Домана в коррекционной работе с детьми с особыми образовательными потребностями

Носова Г.П., Харитоновна Т.А., КГКП я/с «Алмагул»

С каждым годом увеличивается количество детей с особыми образовательными потребностями (далее ООП), нуждающимися в коррекционной помощи. Поэтому актуальной становится задача поиска наиболее эффективных путей их воспитания и обучения, полнее используя в коррекционно-развивающей работе современные достижения науки.

В институте Развития Человеческого Потенциала американским психологом Гленом Доманом разработана методика обучения младших дошкольников знаниям из самых разных областей, накопленным человечеством. Изначально эта методика была разработана для детей с задержками развития, в качестве прохождения реабилитационного курса. Потом по этой методике начали развивать здоровых детей, и получили очень хорошие результаты [1, с.8].

Учеными психологами доказано, что способность впитывать информацию у детского мозга гораздо выше, чем у взрослого. Психолого-педагогическая диагностика потенциальных возможностей детей с ООП показывает, что у таких детей наиболее сохранна зрительная механическая память. Для ребенка освоение и запоминание знаний, изложенных через конкретные наглядные факты – доступное и увлекательное занятие. Их сознание способно воспринимать достаточно большой объем визуальной информации в виде картинок, рисунков, ярко оформленных текстов.

Можно сказать, что методика Г. Домана позволяет дать любому ребенку, даже ребенку с ООП, достаточно большую сумму знаний об окружающем мире через наглядность, легко удовлетворяя при этом его природное любопытство.

Используя основные элементы методики Г. Домана, сотрудники Центра Раннего Развития «Умница» разработали компьютерную программу и изготовили компакт – диски «Умничка», «Интеллектуал с пеленок», «Гений с пеленок». Весь материал авторы условно разделили на 10 разделов, которые в свою очередь, содержат более мелкие деления – подразделы. Основные разделы, это: биология, математика, история, география, искусство, естествознание, техника, общие знания [2, с.11].

Материалы этой программы педагоги нашей ДО успешно используют в работе с детьми дошкольного возраста с ООП. Иллюстрации, фотографии, и рисунки, содержащиеся на компакт-дисках, очень точно, реалистично и доступно отображают объекты окружающего мира. Они демонстрируются изолированно, изображения не перегружены лишними деталями, доступны для восприятия детьми даже с нарушенным зрением.

Знакомство детей с каким-либо понятием или явлением происходит постепенно, вся информация о них разделена на 10 последовательно усложняющихся ступеней [3, с.5].

Ступени и информации соответствуют определенным требованиям:

- информация отвечает принципу научности;
- информация излагается достаточно ясно и однозначно;
- процесс познания и быстрого усвоения нового происходит легко и увлекательно потому, что в ступенях информации присутствуют взаимосвязи между уже изученными разделами;
- первые четыре ступени информации самые простые и короткие;
- в каждой последующей ступени информации содержатся уже знакомые ребенку слова;
- каждая последующая ступень содержит новую, как правило, усложненную информацию.

Особенно ценно то, что педагог информацию о предмете, представленную на диске, может легко адаптировать и подобрать в соответствии с возрастом, познавательными интересами и возможностями каждого ребенка с ООП, а также в соответствии с задачами, которые он ставит на занятии.

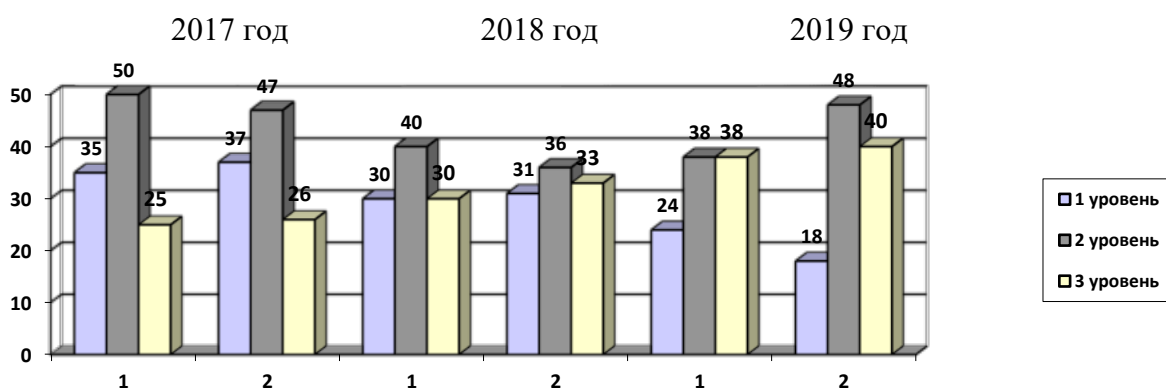
Чтобы не провоцировать детей на механическое запоминание материала, при каждой последующей демонстрации одного и того же материала комплекта мы меняем порядок просмотра картинок, нажимая на окошечко «Случайно» (воспроизведение в случайном порядке). Это позволяет сделать занятие интереснее и продуктивнее, так как материал начинает усваиваться детьми не механически, а осознанно. В зависимости от возраста детей, их познавательных возможностей с одним и тем же комплектом можно работать достаточно длительное время, изменяя характер подачи материала, придумывая новые игровые задания с картинками. Так, на первых ступенях работы, организуем игры «Узнай и назови предмет», «Кто больше вспомнит?», «Найди в корзинке такой же овощ (фрукт, игрушку и т.д.), как на картинке». На следующих более сложных ступенях организуем игры «Скажи какой?», «Опиши предмет», «Кто больше расскажет о предмете?».

Очень важно, что при организации работы по какому – либо разделу у педагога есть возможность изменять скорость демонстрации фотографий или рисунков, так как детям с ООП требуется гораздо больше времени на то, чтобы рассмотреть объект, выделить его составные части, характерные детали. Увеличиваем скорость показа мы только после того, как ребенок уже познакомился с содержанием раздела и легко ориентируется в нем.

В каждом комплекте диска содержатся не только иллюстрации, фотографии и рисунки, а также на экране дважды появляется написанное крупным шрифтом название объекта: в первом случае оно предшествует изображению, во втором – помещено под ним. Таким образом, ребенок уже при самом первом знакомстве с объектом окружающей действительности, видит его название два раза. Подобный способ оформления информации позволяет обучать ребенка не только основам энциклопедических знаний, но и способствует обогащению пассивного и активного словаря ребенка, а также знакомит с образами букв.

Также, следует отметить, что компьютерное озвучивание каждой ступени мы применяем только на первых этапах работы с комплектом. А после того, как дети уже освоили материал по данному разделу, предлагаем им самостоятельно озвучивать каждую ступень, используя дифференцированный подход к каждому ребенку. Более слабый ребенок может просто назвать предмет, или озвучить первую и вторую ступень простой фразой, называя предмет и его признак. А более сложные ступени мы предлагаем озвучить более сильным детям, которым доступно составление описательного рассказа. Важно, чтобы в озвучивании принимали участие все дети, каждый в соответствии со своими возможностями. Это способствует, в первую очередь, развитию у ребенка уверенности в себе, созданию ситуации успеха, а также развитию устойчивого внимания, памяти, связной речи.

Использование компьютерной программы с элементами методики Г. Домана способствует расширению у детей с ООП представлений об окружающем мире, пополнению активного словаря, улучшению связной речи.

1 – представления об окружающем

2- речевое развитие

Таким образом, использование в коррекционной работе с детьми с ООП компьютерной программы Центра раннего развития «Умница» с элементами методики Г. Домана, можно считать новым способом передачи знаний, который соответствует качественно новому содержанию обучения и развития ребенка с особыми образовательными потребностями.

Список литературы:

1. Доман Г. Как развить интеллект ребенка. – М.: «Аквариум», 1998.

2. Доман Г. Как дать ребенку энциклопедические знания. – М.: «Аквариум», 1996.

3. Маниченко Г. Основы методики Г. Домана по интеллектуальному развитию ребенка. – М.: ЦРР «Умница», 2008.

Мектеп жасына дейінгі балалардың ақыл-ой белсенділігін жетілдіруде оригамидің тиімділігі

Ныгманова А.Б., «Жұлдыз» бөбекжайы КМҚК

Мектеп жасына дейінгі балалар білуге тиісті қарапайым білім негіздерін неғұрлым тереңірек меңгерте отырып, олардың ой-өрісін, білім дағдысы деңгейін кеңейту, сана-сезімін, таным, қабылдау әрекетін дамыту, білімге қызығушылыққа баулып, баланың өздігінен еңбектену белсенділігін қалыптастыру қажет.

Осыған орай, жаңа қоғамға лайықты тұлғаны қалыптастыруда баланың жасын, даму ерекшелігін, айрықша қабілетін ескере отырып, ақыл-ой, еңбек, дене, эстетикалық тәрбие сапасын жақсарту қажеттілігіне көз жеткізіледі.

Баланың тұлғалық дамуына бағытталған жаңа технологиялар кім-кімді де қызықтырады. Бала тәрбиесінде жаңа технологияны қолдану – баланы жан-жақты терең ашуға, оған бағыт-бағдар беріп жағымды әсер етуге, зейінін көтеруге, белсенділікті арттыруға көп септігін тигізеді.

Оригами тәсілі арқылы қарапайым ойыншықтарды жасап, оны ертегі желісі бойынша театрландыруда – бала ойлауға, қиындықты жеңуге талпынып, өз жетістігіне қуанады. Оригами жолдарымен жасалынған ойыншықтар – баланың қолынатын келетін, шамаға шақ және қуанышты еңбек. Жәй қағаздың бейне бір ойыншыққа айналу үрдісі мен баланың әр түрлі әсер алуы бірге қатар жүреді (таңдану, қуану, өз жетістігіне және тапсырманы өздігінен аяғына дейін орындауын саналы түрде түсіну). Оригами арқылы бала белсенділігі дамып, саусақ қимылдары жетіледі, еңбек нәтижесін көріп, қол еңбегі барысында балада жан-жануарлар, құстар, т.б. заттардың бейнелерін жасауға деген қызығушылық пайда болады. Қол еңбегін театрмен ұштастыруға болады.

Оригами ойлау процестерін белсендіреді. Құрастыру барысында балада көрнекі таңбаларды (бүктеу тәсілдерін көрсету) сөздік (бүктеу тәсілдерін түсіндіру) және олардың мәнін практикалық қызметке (іс-әрекеттерді өз бетінше орындау) ауыстыру қажеттілігі туындайды. Баланың еңбек дағдыларын жетілдіреді, еңбек мәдениетін қалыптастырады.

Оригами ойын жағдайларын жасауға ықпал етеді. Балалар ертегі кейіпкерлерімен танысып, гүлдер әлеміне саяхат жасады.

Оригамиды жүйелі түрде қолдану баланың жан-жақты дамуы мен мектепте оқуына сәтті дайындығының кепілі.

Жіптерден жасалынған қуыршақтарды қозғалту арқылы табиғи материалдардан жасалған бейнелер, композициялар бойынша, қағаздардан оригами арқылы жасалынған бейнелерді театрмен ұштастырса қол еңбегі қызықты да тартымды өтеді. Осындай жаңа технологиялар арқылы, яғни театрмен ұштастырылған қол еңбегі барысында бала тілі дамып, шығармаларды кейіптендіруде өз еркімен әңгімелеуде батылдыққа, жігерлікке талпынып, ой-қиялы дамып отырады.

Адамның бүкіл ғұмыры тәлім-тәрбиеден тұрады. Ата-ана өз баласына көз жазбай бақылап, дұрс бағытта жөн сілтеп отырғанда ғана өнеге нәтижесіне жеткізеді. Осыған орай, баламан жұмысты ата-анамен байланыста жасаған өте тиімді. Қол еңбегінде меңгерген тәсілдерін бекіту ретінде отбасында бірігіп жасаған бұйымдардан көрмелер ұйымдастыру, бөбекжай мен отбасы байланысын бекіте түседі.

«Үй жануарлары мен олардың төлдері» тақырыбында балалардың ата-аналары арасында жұмсақ ойыншықтарды тігу сайысын өткіздім, дайын ойыншықтардан қуыршақ театрын ұйымдастырдық. Мұндай істер «Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісі бойынша балалардың өздігінен қуыршақ театрын көрсетуде дауыс ырғағын келтіруге, дұрыс сөйлеуге, тыңдай білуге жаттығады.

Балалар жапсыру ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде заттың пішінін, түрін, түсін ажыратуды үйренсе, ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінен тыс уақыттарда шеберлік танытып, бұйымдар жасауға үйренеді. Балалардың қолымен жасалынған бұйымдар – панно түрінде, ойыншық немесе шағын картиналар, т.б. түрде жасалынып құрбыларының тұған күн кешінде, мерекелер күндері отбасы мүшелеріне, айналасындағы үлкен-кішіге сыйға тартады.

Балалармен ұйымдастырылған қол еңбегінде жаңа технологияларды жиі қолдану бала ынтасын көтереді, қызығушылығын арттырады, дербес әрекетін дамытады.

Бала үшін оригами-бұл ғажап, керемет! Санаулы минут ішінде қағаз парағын гүлдерге, құстар, жануарлар айналдыра алады және бұл кереметті бала өзі жасай алады. Ол өз еңбегінің нәтижесін көреді.

Жапсыру ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде әр түрлі материалдарды қолдану қажет: табиғи материалдар, қағаздар, қорапшалар, сіріңке қораптары, паралондар, сымдар, жіптер, мата қиындылары т.б. Осындай бағытта ұйымдастырылған қол еңбегі нәтижесінде көру, мүмкіндігі қолдың саусақ қимылдары жетіле түседі, сонымен қатар үстел-үсті қуыршақ театрымен, жасаған бұйымдарын тақырыпқа сай таныс шығарма мазмұнын әңгімелеп берумен байланыстырса балалар шеберлікке, шығармашылыққа шыңдала түседі.

Қазіргі талапқа сай тәрбиеші-педагог жан-жақты білімді, өз бетінше ізденгіш, шығармашылықпен еңбектенетін, баланың ішкі-дүниесін сезіне білетін болуы тиіс. Сондықтан, баланың сөз қорын байыту, сөйлеу

дағдыларын, іс-қимылын, ой-өрісін дамыту, қызықты да, тартымды ұйымдастырылған тәлім-тәрбиелік жұмыстарға назар аудару қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Отбасы және балабақша», №3, 2017.
2. «Бала мен балабақша», №6, 2019.
3. «Оригами для дошкольников» Соколова С.В. 2008.

Рухани-адамгершілік тәрбиесі бір тұтас үдеріс

Ныгыметова З.Т., «Бәйтерек» бөбекжай КМҚК

Бүгінгі жас ұрпақты тұлға етіп қалыптастырудың алғашқы баспалдағы – балабақша. Тәрбие мен баланың алғашқы дені – мектепке дейінгі тәрбие ошағында беріледі. Мектепке дейінгі білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойған басты мақсат – баланың жас ерекшелігіне сай балалардың рухани құндылықтарын негізге ала отырып, ұлттық тәрбиені, салт – дәстүрді бойына сіңіріп жеке тұлға ретінде жан – жақты қалыптасуына ықпал ету. Халқымыздың атадан балаға мұра болып қалыптасқан өнегелі тәрбиесін әдептілік, шабыттылық, мейірімділік, қарапайымдылық, ізеттілік, қонақжайлылық қасиеттерін болашақ жас ұрпақтың бойына сіңіру үшін, тәрбиешілеріміз, ұстаздар қауымы, халық педагогикасын салт – дәстүрін, әдеп – ғұрыптарын жақсы меңгерген, рухани дүниесі бай, жаны таза адал жан болғандары абзал. Балабақшадағы әрбір тәрбиеші – педагог, оқу – тәрбие жоспарын тиімді әрі нәтижелі етіп ұйымдастыру үшін, өздерінің бағдарлық біліктіліктерімен, қабілеттіліктерімен қатар, педагогикалық жаңа технологиялар негіздерін жетік меңгеруі тиіс. Балабақша табалдырығын аттаған сәби, жеті жасқа толып алтын ұя мектепке қанат қағады. Қазіргі кезеңде мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру жүйесінің жаңаруына орай, жаңа үлгідегі мектеп және балабақша кешендері, гимназиялық, лицейлік балабақшалар ашылуда. Балабақшада мектепке дайындау, оқыту мен тәрбиелеудің төрт міндеті қарастырылуда.

- Бірінші міндет: - әлеуметтік дамуда баланың үлкендермен қарым – қатынасы және өз құрбы – құрдастар мен баланың ой – өрісінің қалыптасуы мүмкіндіктері көзделу. Өз Отанына, отбасына, халқының салт – дәстүріне көңіл. бөлу жодары қарастырылады.

- Екінші міндет: танымдық даму барысында айнала қоршаған орта өмірі мен таныстыру мәселелерін түйіндеу, оның тәсілдері мен қасиетін сезіну.

- Үшінші міндет: әлемдік даму эстетикалық барысында өмірге деген құштарлық пен көркемдік танымды қалыптастырады.

- Төртінші міндет: дене тәрбиесі дамуында салауатты өмір салтын қалыптастыру, дене мәдениетінің жан – жақты күтімі мен дұрыс дамуы, өзін

қоршаған орта мен байланысы, өз денсаулығына, ауру – сырқау т.б қауіп – қатерден сақтану қарастырады.

- Білім қазынасын балабақшадағы тәрбиеленуші бүлдіршіндердің бойына сіңіріп, олардың болашақтарына игі ықпал ету міндетіміз. Еліміздің болашағы ертеңгі тәртіпті де тәрбиелі ұрпақ екені даусыз. Елбасы Н. Назарбаев «Қазіргі заман талабына сай жан – жақты жетілген, бойында ұлттық санамен ұлттық психология қалыптасқан, имандылық әдебі парасаты бар ұрпақ тәрбиелеу, өсіру, білім беру бүгінгі таңда отбасының, балабақшаның, барша елдің, халықтың міндеті» - деп атап көрсетті. Жас ұрпақтың жан – жақты қалыптасуының негіздері мектепке дейінгі мекемеден бастау алады. Оқу тәрбие үрдісінің тиімділігін көтеру мәселесі мектепке дейінгі мекемелерде біліктілікті жоғары мамандармен қамтамасыз етуге байланысты. Оңтайландыру мәселесіне келгенде, тағы бір оқу – тәрбие үрдісінің тиімділігін арттыратын жол айтуға болады: ол ата – аналарды білім беру үрдісіне қосу. Бұл идея жаңа емес. Ата – аналар баланың жетілуіне аз жауапкершілікте емес, оларға қосымша бала тәрбиелеуге тәсілдеме беруді жүзеге асыру керек.

Одан да басқа бұл тәсілдеме тәжірибелік қызметті ұйымдастыруда біржақтылықтан босатады, ата – аналарға оқыту мен бала тәрбиелеуде толығымен қатысуға мүмкіндік береді. Қазіргі ата – аналар балаларына барлық жағдайды жасауға тырысады. Сұрағанын, аузынан шыққанын алдына тосуға әзір. Тәрбиенің орнына байлықтың, мансаптың дәмін татып үлгерген тентек бала дүниенің парқын да біле білмесі анық. Ол аз болғандай, баланың күні бойы, теледидар мен компьютердің алдында қозғалмай отыруы әдетке айналдырғанына да мән бермейтін болдық.

Өкінішке орай біз қазіргі таңда балаға тәлімберіп теледидардан алшақ ұстаудың орнына, жығылғанға жұдырық етіп DVD, немесе компьютер ойындарын сатып алып береміз. Бір зиялы: «Қазіргі таңда ата – аналар балаларын тәрбиелемейді, тек қаржыландырады» - деген екен. Олай болса баланы тек қаржыландыруды емес, оның бойындағы жағымды қасиеттерді қалыптастыру отбасының, қоғам мен балабақшаның міндеті болмақ. Мектепке дейінгі мекеменің алдына қойылатын маңызды міндеттерінің бірі – баланың кейін мектептегі оқу үдерісіндегі нәтижелілігіне кепілдік ететін, мектепке дамушылығының деңгейін қамтамасыз ету.

Қазіргі мектеп алдыңғы кезеңге балаларды пән бойынша білім, білікпен қаруландырып қоюды емес, олардың тұлғасын оқу әрекеті негізінде тәрбиелеуді ұсынып отыр. Баланың оқу әрекетін игеру жетістіктері мен оқу жағдайына үйлесімділігі олардың мектепке жалпы дайындығымен айқындалады. Балаларды мектепке даярлау – ол балабақшадан басталады. Білім беру ұйымы баланың қалауын, жеке басының бейімділігі мен ерекшеліктерін ескере отырып таңдауға құқысы бар деген баптары ұстаз бен ата – аналарға арналып, мектеп пен ата – ана алдына зор жауапкершілік жүктейді. Білім беру ісінің жаңартылуы, ең алдымен, барлық деңгей бойынша балаға деген көзқарастың өзгертілуі. Өйткені бала өзіндік ішкі құрылымы бар

тіршілік иесі. Сондықтан білімнің көп деңгейлік жаңа үлгісіндегі балалар үшін де, даралық ерекшеліктері мен ақыл – ой қабілетін дамыту өте қажет.

Мектепке бару – бала өміріндегі ең үлкен жаңалық, шешуші кезең. Өмір мен іс – әрекеттің жаңа күйіне, қоғамдағы жаңа орынға көшу және өсіп жетілуінің бір сатысы. Баланы жеке тұлға етіп тәрбиелеу үшін әрине, алдымен тәрбиеші, ұстаз болсын өзінің жеке басы соған сай болуы тиіс. Бұл тұрғыдан қазақтың белгілі, ағартушы тұңғыш ұстазы БІ. Алтынсарин өз сөзінде былай деген: «Тәрбиенің қайнар көзі тек адамның жеке басының өнегесіне негізделген. Ешқандай жарғы да, бағдарлама да оның орнын баса алмайды» Бүгінгі таңда мұғалім болу, тәрбиеші болу оңай жұмыс емес. Басқа ешбір мамандық адамға дәл мұғалімге қойылатындай талаптар қоймайды. Педагогтық қызметтің жетістігін бағалау өте қиын. Әрбір бала жанып тұрған шырақ. Біз сол балалардың өшіп қалмауына кедергі жасамауымыз керек. Олардың бойындағы қасиеттерін танып біліп, бағалап- ескеріп, жан – дүниесін түсінуге тырысамыз. Қазіргі заман отбасындағы қарым – қатынасты тәлім – тәрбиелік ықпалы тұрғысынан қарастырсақ, онда бұл отбасының іргесін нығайтатын тұрақты, күнделікті өмірдегі өзара түсіністік келісім, достық сипатындағы байланыстар деуге болады. .

Бала тәрбиесі ең алдымен, аға ұрпақтың жас жеткіншекке деген сүйіспеншілігі мен қамқорлығынан ұрпақтан ұрпаққа жалғасқан адамгершілік ізгі қасиеттердің жиынтығынан туындайды. Біздің балаларымыз талапты тұлғалар. Олар өзгеге жәрдемдесу, өзгені сүйу өз ойларының дұрыстығын дәлелдеу, жақсы білім көрсету және терең еңбектену сияқты қасиеттерге ие тұлғалар. Біз олардың ой армандарының мақсат мүдделерінің жүзеге асуына жағыдай туғызуымыз қажет. Жас ұрпақтың қиялы қашанда ұшқыр. Бірі мұғалім ,бірі дәргер бірі суретші енді бірі өзін ғалым ретінде көреді. «Не ексең соны орасың» - демекші оқушылардың алдында үлкен беделге ие болу үшін, алдымен мұғалім абыройлы жұмыс атқаруы қажет.

Тәрбиеші мамандығының иелеріне болашақ ұрпақты тәрбиелеуде үлкен жауапкершілік жүктелген. «Өзіңнен өзіңді ізде, өзіңе өзің бағын, өзіңді өзің тани біл» - дегендей әр тәрбиеші, мұғалім болсын өзінің бала болғанын, өзінің ата – ана екендігін, өзінің оқытушы болып қалыптасып келе жатқанын ой елегінен жиі – жиі өткізіп отырса, өзге алдындағы жауапкершіліктің сыры бірден айқындала бастайды.

Тәрбиеші өзіне тәрбиеленушілердің қаншалықты жоғары бағалап қарайтынын есіне сақтай отырып, балаларға тигізетін ықпалы соншалықты күшті болады, соншалақты оның әрбір мақтауы балаларды шабыттандырады, оның әрбір ескертуі баланың жүрегіне терең орнығады, демек баламен кездескен сәттен бастап, оның үйіне қайтатын уақытына дейінгі кезеңде баламен тікелей қарым – қатынаста екенін, онымен ішкі сезімі байланыста болатынын бір сәт естен шығармағаны абзал. Сонда ғана ел білікті, парасатты, жан – жақты жетілген жеке тұлға тәрбиелеу ісінде едәуір табыстарға қол жеткізе алады демекпін.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Отбасы және балабақша» №5 2017, 4 – бет
2. «Отбасы және балабақша» №1 2015, 2 – бет
3. «Қазақстан – 2050» «Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа бағыты» // «Оңтүстік Қазақстан». 15 желтоқсан 2017 жыл. 6 – бет

«Асық атты балақай, алшы түсті алақай!» - мектеп жасына дейінгі балалармен асық ойындарын ұйымдастыру ерекшеліктері

Омар Б.С., Абдрасилова Б.С., «Шаңырақ» бөбекжайы КМҚК

Бүгінгі күні шетелдік компьютердегі түрлі қызықты ойындар балаларды тәнті етеді. Олар біздің халқымыздың рухани тұрақтылығына және ұлттық дәстүрлеріне сәйкес келмейді, сондықтан Елбасы Н. Ә. Назарбаев «Рухани жаңғыру» бағдарламасында ұлттың жаңа тарихи кезеңге арналған негізгі мақсатын белгіледі: рухани және мәдени құндылықтарды сақтау және көбейту.

Қазақ халқының ұлттық маңызды мұрасының бірі - асық ойыны. Асық ешбір зиянсыз табиғи зат болып табылады, асық- баланы жан-жақты дамыту құралы [1].

Ертеде қазақ халқы асықты бала кезінде қолына алып, жас кезінен бастап ойнай бастаған. Аталарымыз асық арқылы болашаққа болжам жасаған. Сондай-ақ асықты «Астралаг» деп ежелгі Грецияда, «Талус» деп ежелгі Римде салт-дәстүріне нақышталған ойын ретінде санап әрі насихаттаған.

Асық ойыны ептілікке, мергендікке, шапшаңдыққа, сергектікке баулиды. Үнемі отырып-тұру, жүрелей отыру, тізені жартылай бүгу, жиырылу, ширығу жас балалардың денесін шынықтырып, аяқ-қолдағы буын ауруларының алдын алады.

Ата - бабаларымыздан мұра болып қалған осынау асық ойындарының түрлері өте көп. Барлығы да денсаулықты жақсартып қана қоймай түрлі танымдық қабілеттерді дамытады. Сол себепті де асық - баланы жан-жақты дамыту құралы. Асық жайлы батыр атамыз Отан соғысының ардагері Бауыржан Момышұлы «Асық үлкен халықтық тәрбие» - деп баға берген. Асық ойындарының балаға тигізер пайдасы өте көп атап айтсақ аяқ-қолдың қимылдарын қозғалысқа келтіріп қан айналымды жақсартады. Мергендікке, шапшаңдыққа, ептілікке үйренуге пайдасы бар және де баланың ойлау қабілетін жақсартады [2].

Өз Отанын білетін және оны жақсы көретін болашақ азаматты әрі патриотты тәрбиелеу - мектепке дейінгі ұйым педагогтарының маңызды міндеті және ол өз халқының рухани-адамгершілік байлығын, халық педагогикасының негіздерін терең таныған кезде ғана табысты түрде шешілетін болады [3].

Өскелең ұрпақты тәрбиелеуде халық педагогикасының бағаланбас үлесі, деп атап көрсетті қазақ халқының біртуар ұлдарының бірі, жазушы, педагог, психолог Мағжан Жұмабаев. Ол өзінің «Педагогика» атты кітабында, мектепке дейінгі жастан бастап балаларды физикалық және рухани дамыту мәселесін терең әрі толық қарастырады. «Баланы бастан» - «Баланы бесігінде тәрбиеле» деп Мағжан осы мақал -мәтелдерді келтіреді және бұл арқылы халықтың бала тәрбиесіне қалай қарайтынын бұдан әрі анағұрлым дәл анықтау мүмкін емес. Баланы бесіктен тәрбиелеу керек, міне бар мән осында жатыр. Және, осы жерде педагогтарға қазақ халқы мәдениетінің ең маңызды элементтерінің бірі- ұлттық ойындарына, тарихи мұра ретінде назар аударуы қажет.

Педагог қызметінің қандай да бір түрінде асық дидактикалық құрал болу үшін оның мақсаттары, міндеттері мен әдістерін ойластыру қажет. Ол үшін асықты бір тәулік бойы тұзды су ерітіндісіне суланады, шамамен 3-5 сағат қайнатылады, содан кейін қалдықтардан мұқият тазартылады және жақсылап кептіріледі. Мұндай дайындықтан кейін ғана асықты оқу құралы ретінде пайдалануға болады.

Асық – төрт түлік малдың ішінде қой – ешкінің тілерсегінде, асық жілік басында орналасатын шымыр сүйек. Иіргенде түскен қалпына қарай асық – алшы, тәйкі, бүк, ішік деп, ал атуға арналған асық – сақа деп аталады. Асық ойындарын сәтті ойнау үшін асық түрлерін және олардың негізгі ережелерін білу керек [3].

Асықтағы әр ойынның өз кезеңдері бар: басталу, шарықтау шегі, жеңіс, аяқтау. Ережелер мен заңдар да бар. Жазалар да, сыйлықтар да қарастырылған. Асық ойынына барлық тілек білдірушілер қатыса алады, шектеулер жоқ. Асықтың атып ойнайтын түрлері үнемі қимыл-қозғалысты қажет ететіндіктен, денені қыздырып, бойдағы қан айналымын жақсартады. Үнемі отырып-тұру, жүрелей отыру, тізені жартылай бүгу, жиырылу, ширығу жас балалардың денесін шынықтырып, аяқ-қолдағы буын ауруларының алдын алады.

ын үшін арнайы алаң мен жабдықтың қажеті жоқ, ең бастысы-ойын аумағы кең болуы керек [3].

«Денсаулық» білім беру саласы бойынша жұмыс барысында асық ойындары гиподинамия проблемасын жеңуге көмектеседі. Асықпен, тіпті ең аязды немесе жаңбырлы ауа райында үй-жайда ойындар ұйымдастыруға болады, олар балалардың ептілігін, шапшаңдығын, көз өлшегішін, тепе-теңдігін, күшін дамытып қана қоймай, ең алдымен балалар ағзасын нығайтып, дамытатын болады.

Ата-аналармен бірге әр балаға түрлі-түсті асық тігілген уқалау қолғабын жасауға болады. «Мандайыңды, бетіңді уқалау», «Қолдарың мен аяғыңды уқалау», «Бір-біріңе массаж жаса» сияқты жаттығулар барысында балалардың денсаулығы нығайып қана қоймай, ең алдымен салауатты өмір салтының негізі қалыптасады.

«Массажға арналған кілемше» - асықтерапияның маңызды құралы, аяқтың бұлшық еті нығайтылады, жалпақ аяқтардың алдын алады, ішкі үйлесімділікті қалпына келтіреді, қорқыныш ұмытылады, стресс азаяды.

Шахмат және нарды ойындары балалардың логикалық ойлау қабілеттері мен спорт шеберліктерін дамытады.

«Коммуникация» білім беру саласында балаларды көркем әдебиетпен таныстыру барысында, мысалы, «Алтын сақа» ертегісін айтқаннан кейін, ертегі желісі бойынша рөлдік ойын ретінде өткізуге болады. Бұл жерде бала асықты ойын құралы екенін біледі.

«Мозаика» балалардың ұсақ моторикасын жаттықтырады, бұл сөйлеудің белсенді дамуына тікелей әсер етеді. Асықтардан қайталанбас суреттер салып, олар туралы әртүрлі қызықты әнгімелер құрастыруға болады. Асық мозаикасы - бұл жай ғана түрлі-түсті асықтардың жиынтығы емес, бұл баланың барлық психикалық процестердің дамытудағы (логикалық ойлау, сөйлеу, есте сақтау, зейін, қиял, қабылдау) ерекше құралы.

«Таным» білім беру саласында, ерте жастан бастап балалармен әртүрлі өлшемдегі асықтар қолданылады: ешкінің кішкентай, қозы мен ірі қара малдың асығы болуы мүмкін. «Үлкен асықты көрсет», «Осындай көлемдегі асықты тап және жина», «Өлшем бойынша ретте», «Салмағы (түсі) бойынша анықта», «Ғажайып дорба», «Қоршау жаса» атты ойындар сенсорлық түсініктерді қалыптастыруға, санауды үйренуге және сандарды ажыратуға көмектеседі.

«Шығармашылық» білім беру саласында асықты балалар шулы оркестрінде ұрмалы құрал ретінде пайдалануға болады. «Асықты жіпке тізу», «Құрделі вираждар» - боялып, тесілген асықтарды жіпке бір түстен соң екінші түске тізбектеп тізеді. Бұл тізбекті тізу арқылы бала түстермен танысып, бір-бірінен ажырата алады, саусақтары иілгіш болып, жұмыс жасауға жаттығады. Асық арттерапияның маңызды құралы-асық бояу. Балалар түстің қанық деңгейі бойынша ең жеңіл түстен ең қанық реңкке дейін және керісінше орналастырады, кішкентай суретшілер қылқаламның орнына қолға асықты алады. Асыққа бояу түсіреді, суретті «түрту» арқылы салады, қиялға еркін беріп, бояуларды батыл араластырады. Жасалған суреттер балаларға үлкен эстетикалық ләззат сыйлайды және балалардың одан әрі шығармашылық өсуі орын алады, бұл болашақта креативті тұлғаны қалыптастыруға ықпал етеді

«Әлеумет» білім беру саласында, асық - қазақ халқының мәдени мұрасының маңызды құралы туралы түсінік қалыптасады. Ойындарды ұйымдастыру саналы тәртіпті, ерік-жігерді, қиындықтарды жеңуде табандылықты сақтауға ықпал етеді, сондай-ақ оларды адал және шыншыл болуға үйретеді, туған табиғаты туралы білімін байытады, өз халқының тарихы мен мәдениеті туралы алғашқы түсінік береді. Ең бастысы - жалпы істің табысқа жетуіне, дербестік пен бастамашылыққа, өз Отанының дәстүрлеріне құрмет көрсетуге жауапкершілік тәрбиеленеді.

Тәрбие беру-оқыту және сауықтыру іс-әрекеті үдерісінде асық ойындарын қолдану нәтижесінде баланы дамытуда өздерістер орын алды: на 15%-ға

«Денсаулық» білім беру саласындағы көрсеткіштер, 12 % -ға «Таным» және 20% -ға- «Әлеумет» білім беру саласындағы көрсеткіштер жақсарды.

Біздің педагогикалық ұжым, өз жұмысында асық ойындарын қолданатын барлық педагогқа «*Асығыңыз алшыннан түссін*» деген ізгі тілегін білдіреді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Асадуалиев Н.А. Рзвивающий потенциал традиционныз игр народов. - 2017.- С.132
2. Чубаров Л.А. Научные истоки игр // Мир детства и традиционная культура. — 2015. — № 8. — С. 10-11.
3. Таникеев М.Т. Мир народного спорта. — Алматы: Санат, 2017. — 318 с.

Халық педагогикасы негізінде балаларды тәрбиелеудегі балабақша мен ата-аналардың өзара байланысы

Омар Б.С., Құтжанова Қ.Р., «Шаңырақ» бөбекжайы КМҚК

Бала тәрбиесінде отбасы басты орын алады. Отбасы — әр адам үшін ең жақын әлеуметтік ортасы, қоғамның маңызды бір бөлшегі. Отбасы бала үшін өмір мектебі, жас адамды саналы және мәдениетті етіп тәрбиелеу – отбасы мен балабақша педагогтарының басты парызы. Қазақстан Республикасының ата заңында «Біздің мемлекеттің ең басты байлығы, қазынасы – адам және оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары» делінген. Ата заңымызға сүйенсек «Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу ата ананың табиғи құқығы әрі парызы» делінген. Мемлекеттің бұл саясатын жүзеге асыру үшін бізге бірлік керек [1].

Бүгін осы міндеттерді халық педагогикасы негіздеріне сүйене отырып, жүргізу біздің «Шаңырақ» бөбекжайында жақсы дәстүрге айналуда. Мысалы, балабақшадағы өткізіліп жүрген «Ана тілің – арың бұл», «Мектеп жасына дейінгі балалардың ана тіліне сүйіспеншілігін қазақ фольклоры арқылы тәрбиелеу», «Өнер көзі - халықта», «Мектеп жасына дейінгі балалардың тәрбиесіндегі халық педагогикасының орны» атты арнаулы семинарларда, тренинг-жаттығуларда ата-аналар мен ұстаздар ұлтымыздың педагогикасы мен психологиясының ең озық жетістіктерін тәрбие өзегі ретінде пайдалануын үйренуде. Оған дәлел ретінде ата-аналармен бірігіп балалармен тәрбие беру барысында жүргізген өз тәжірибімізбен сіздермен бөліскіміз келеді.

Баланың тәрбие беру мен оқыту жұмыстарында халық педагогикасының маңызы зор. Бұл жұмыс нәтижелі болу үшін қазақтың ауыз әдебиетінің шығармаларын негізгі құрал ретінде кең қолданамыз. Өйткені бала өз халқының рухани байлығын ана тілінде мирас ете ала ма, болашақта заманына лайық азамат болып өсе ме, адамзаттың алдыңғы қатарлы этикалық және

эстетикалық мұраттарын бойына сіңіре ала ма, осының бәрі тәрбиешінің ата-анамен бірлесе жүргізген еңбегінің тікелей көрсеткіші болып табылады [2].

Күнделікті тәрбие және оқыту үрдісінде мақал-мәтелдер, аңыз әңгімелер, жұмбақ жасыру, ертегілер кеңінен пайдаланудамыз. Осылардың қай-қайсысы болса да баланың сезімін селт еткізіп, ойына оралып, тіліне үйіріліп, сөзге әсерлендіреді.

Мысалы, Ы. Алтынсариннің шығармалары баланы тәрбиелеу, білім беру мәселесін жан-жақты қамтиды. Баланың алғашқы ұстазы – ата-анасы туралы «Бұл кім?», «Аурудан аяған күштірек», еңбек зейнетін білдіретін «Мақта қыз бен мысық», «Бір уыс мақта», «Асыл шөп» шығармаларын балаларға тыңдатып, ауызекі әңгімелеп, шығарма мазмұны бойынша: Неліктен? Неге? Қалай? деген сұрақтарға жауап іздеп, ой қорытындыларын жасауға үйретеміз.

Өз тәжірибемізде балаларға лайықты халық ауыз әдебиетінің ішінен жиі қолданыстағы диалогқа құрылатын өлеңдер, сұрамақтардың ерекшелігі табиғат құбылыстарымен, жан-жануарлармен адам ретінде тілдесуге көмектеседі. Мысалы: «Құлыншағым-құндызым» «Кіп-кішкене момақан...», «Түлкі-түлкі-түлкішек...», «Құмырсқа, құмырсқа...», деген сұрақтар арқылы сұрамақтар әрі қарай тізбектеліп келе береді. Сұрамақтарды балалар сөйледі дамыту ҰОҚ тыс уақытта да, ойын кезінде қолданады.

Мектепке дейігі баланың тілін дамытуына өтірік өлеңдер де пайдалы. Осыны ата-аналаға түсіндіру жөн. Өтірік өлеңнің мысқылдық сипаты ауыз әдебиетінің басқа жанырларындағы – Қожанасырдың, Алдардың, Жиреншенің күлкісіне ұқсамайтын өзіндік реңімен ерекшеленеді. Өйткені Тазша бала қырық өтірігімен күлкіге қарық қылып жатса да, балаларды тапқырлыққа тәрбиелеуде маңызды рөл атқарады [3].

Өтірік өлеңнің ерекшелігі - бала психологиясының табиғи ерекшеліктеріне жақындығы. Бала үшін айналадағының бәрі жұмбақ. Ол сол жұмбақ сырдың құпиясын ашуға құмар. Өтірік өлеңде жұмбақ сырдың қандай шешуі бар дерсіз? Бала өтірік өлеңнің өтірік екедігін түсіну үшін алдымен шындықты білуі керек. Бала сол білгенін өлеңдегі өтірікпен салыстыра отырып ойына бекітеді. Өтірік өлеңдер бала қиялына қанат бітіреді. Өмірдегі күнделікті құбылыстар өтірік өлеңде өзгеше, қызық түрге еніп шыға келеді. Мыслы.

Әділеттің әкесы мен шығарағн өтірік өлеңі: «Құмырсқа көлге шомылып, құмға аунады жағада». Жазда қарға көміліп, аққала соқты далада». Арманның ағасымен: «Тышқан мықты іннен шықты, белдесті де пілді жықты». Бала үшін бұдан артық қызық бар ма? Бала өтірікке иланбайды, қайта соның өтірік екендігін білгендіктен де езу тартады, күле отырып – қызығады, қызыға отырып қиялдайды, қиялдай отырып ойша ойнайды. Өз тобымызда өтірік өлеңдерді сабақтардан тыс ойын кезінде қолданамыз.

Шеңбер құрып тұрған балалар бір-біріне доп лақтырған кезде, өтірік өлеңнің бір сөйлемін айтады. Қағып алған бала әрі ойынды жалғастырады. Сондай-ақ «Кім көп біледі?», «Өтірік өлеңдер сайысы» деген ата-аналардың қатысуымен байқаулар жүргізіледі.

Бүгінгі күнде жас ұрпақтың сана-сезіміне өз елінің, жерінің тарихы мен мәдениеті туралы алғашқы ұғымдарды кішкентай кезінен бастап қалыптастырамыз. Сондықтан ата-аналардың көмегімен тобымызда қазақтың ұлттық мәдениет бұрышын ұйымдастырдық. Қазақ халқы көшпелі ел болғандықтан күнделікті тұрмыстық өмірінде пайдаланатын заттары сынбайтын, ыңғайлы, өздеріне қолайлы болған. Олар: ыдыс-аяқ салатын аяқ қап, қымыз ашытатын күбі, самаурын, аққұман, сусын құятын торсық, тостағандар, құман, ағаш төсек, бесік, текемет, құрақ көрпелер, түрлі-түсті асықтар, домбыра, қоржын. Осылардың барлығы балаларды күнделікте ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлермен таныстыруда және сюжетті-рөлдік ойындар кезінде көрнекі құрал ретінде пайдаланамыз.

Дене шынықтыру сабағында халық педагогикасын пайдалану балалардың қозғалыстарын жетілдіреді, қимылдық дағдыларын, дененің икемділік, күштілік, төзімділік қасиеттерін дамытып қалыптастырады. Сабақтар мен серуен кезінде әр түрлі негізгі қозғалыс түрлерін үйретіп, жаттықтырамыз: қазақша күрестің қарапайым түрлерін, арқан бойымен жүру, санаға садақ ату, найза лақтыру, асық ату, теңге алу. Жалпы дамытатын жаттығуларға да ұлттық заттарды көрнекілік ретінде пайдаланамыз: қамшы, орамал, белбеу, асықтар т.б. Сабақтың көңілді, қызықты өтуі үшін көркем сөздерді, мақал-мәтелдерді жиі қолданамыз. «Батыр туса - ел ырысы, жаңбыр жауса – жер ырысы.», «Батыл болсаң, батыр да боласың», «Батырға оқ дарымайды, батылға жау жоламайды». Сөйтіп балалардың қызығушылықтары артып, патриоттық сезімдері оянып, өз халқына, ата-баба дәстүріне деген сүйіспеншіліктері тәрбиеленеді.

Жуырда ата-аналардың белсенділіктерін көтеру мақсатымен «Батырлар сайысы» деген ойын-сауықты өткіздік. Ата-аналар мен балалар «Қырандар» мен «Сұңқалар» болып сайысқа түсті. Қамшымен жалпы дамытатын әр түрлі жаттығулар жасалды. Сайысқа түсер алдында екі ауыл батырлары өздері сәби жүректерімен шығарған ұрандарын айтты: «Қырандай қалықтаймыз, шудан жалықпаймыз!». «Сұңқардай самғаймыз, оқудан талмаймыз!» Ойын-сауықтың негізгі бөлімінде арқан тартып, оттан секіріп, бәйгіде жарысып, «Ханталапай» ойынын ойнап өз өнерлерін көрсете білді, ата-аналарымен ерекше сезімдерге бөленді.

Бейнелеу өнері мен қол еңбегі сабағына келетін болсақ, балаларды ежелден келе жатқан қол өнер түрлерімен таныстырдық. Олар: киіз басу, кілем тоқу, ағаш өңдеу, өрнек ою, зергерлік шеберлігі. Соның ішінде арнайы сабақтарда және сабақтан тыс уақытта тұрмыстық заттардың, ыдыс-аяқтың, ұлттық киімдердің пішіндерін ою-өрнектермен әшекейлеуге, оларды мүсіндеуге, мата қиықтарынан құрақ құрауға үйреттік. Ата-аналарды да осы жұмысқа қатыстырдық. Олардың көмегімен жүннен жасалған бұйымдар көрмесін ұйымдастырып, балабақшаның ұжымына ашық сабақ көрсетілді. Балалар қандай тапсырма болса да оны ерекше қызығушылықпен орындап, жақсы нәтижеге жете білді.

«Әдемі сандық», «Атасының көмекшісі», «Сиқырлы қоржын», «Төрт түлік иелері», «Жайлауға саяхат», «Менің жеті атам», «Ғажайып асықтар», «Бұл ненің үні?» халық педагогикасының негізінде құрастырылған дидактикалық ойындар балалардың ойлау, есте сақтау, зейін, сөйлеу қабілеттерін дамытады. Ата-аналар үйде баланы қинамай, мақтай-мадақтай отырып, тәрбие жұмысына да өз үлестерін қосады.

Үзбей ата-аналармен тығыз байланыста болып атқарған жұмыстардың арқасында осыдан үш жыл бұрын сөйлеу қабілеті төмен 12 баламыз биыл мектепке сөйлеу қабілеттері жоғары деңгейде шығарып саламыз. Топқа келгенде балалар пішіндерді, түстерді ажырата алмайтын, ал 6 баламыз қазақша сөйлей алмайтын. Олардың ата-аналары өз ана тілін дұрыс білмейтін. Біз ол үшін ата-аналарға «Балғын балалық шақты көркем сөзбен көркемдейік», «Ата-баба дәстүрі ұрпаққа өнеге», «Дені саудың жаны сау» жылжымалы кітапшаларын жасадық, көптеген ақыл-кеңестер мен әңгімелер ұйымдастырдық. Осындай жұмыстардың арқасында балалардың сөздік қорын молайтып, қазақ тілінде білімін жетілдіріп, қазақ тіліне тән дыбыстардың дұрыс айтылуын, бір-біріне сұрақ қоя білуге, өз ана тілінде анық, таза сөйлеуге үйренді.

Осылай балабақша мен отбасы тәрбиесінде халық педагогикасын тиімді қолдану нәтижесінде өз елін, жерін, салт-дәстүрін, ана тілін қадірлейтін, ана тілінде ойлау қабілеті қалыптасқан кішкентай азаматтарды мектепке шығарып салып отырмыз. Келешекте одан әрі ізденіп, халық педагогикасын кеңінен, терең танып, ата-аналармен бірлесіп қолдануды мақсат тұтамын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Байбатырова Р.П.. Отбасы тәрбиесінің маңызы //Бастауыш мектеп. – 2015. - №7. – Б.56-57.
2. Жанпейсова Қ.Р. Тәрбиенің бастауы - отбасынан //Бала тәрбиесі. – 2014. - №2. – Б.9-11.
3. Жанболат К. Ұрпақ қамы – ел қамы //Отбасы және балабақша. – 1998. - №1-2. – Б.3-4

**Ұлттық мәдени мұра құндылықтары негізінде жеке тұлғаны
қалыптастыру**

Оразбекова А.С., Нурымжанова А.Е., «Мөлдір» бөбекжайы» КМҚК

Көне заманда, адамның шексіз бақытты болуы үшін Отаны керек деген екен. Бірақ, Отанға деген сүйіспеншілік пен оған деген мақтанышқа қалай тәрбиелеуге болады? Мүмкін, оған деген ең игілікті жол болып, ұмытылып бара жатқан ұлттық құндылықтарды қайта жандандыру болып табылар.

Балалар: - «Қыста киіз үйдің іші суық емес пе?» «Киіз үйде адамдар қалай ұйықтайды?», «Неге үйлердің мұршасы бар, пештер бар, ал киіз үйде ондай жоқ?» және т.б. сұрақтарды олар жаудырта бастайды.

Біз оларға, жайлаудағы қоныс тұрақты емес, ал жылқышылар мен қойшыларға бұл жерлер уақытша болып есептеледі, сондықтан олар орнықты үйлер салмайды. Киіз үйді кез келген уақытта жинап алуға және басқа жерге көшіруге болады деп түсіндірдік. Сондай – ақ балалар:- қазақтарды мал ғана ғана азықтандырып отырған жоқ (мысалы, айран, қымыз, құрт және т.т сияқты өнімдерімен). Ал жылқы малы тазалықты, жақсылықты және байлықты білдіреді, сонымен бірге көлік қатынасының негізгі түрі деп есептелген. Мұндай ақыл-кеңес пен әңгімелесу кездерінде балалардың сөздік қорлары мынадай жаңа терминдермен толықтырылады: қоныс жер, жайлау, киіз үй, көшпенділер, қойшылар, жылқышылар және т.б., балалар бұл сөздерді жадына сақтап, ойын кездерінде ол сөздерді шын көңілдерімен өз сөздерінде пайдаланатын болады. Жеке жұмыстар балаларды киіз үй жасауларымен таныстыруға арналды. Балаларға, өте жұмсақ және жылы, көшпенді өмір салтын құрған қазақтардың пайдалануына өте ыңғайлы болып келетін киізден жасалған бұйымдармен таныстырылды.

Түс киізді, киіз үйдің кереге көз қабырғаларына іліп қояды, оны өзі бір мезгілде киіз үйді әшекелейді және жылытып тұратын болады. Ыдыс – аяқ сақтау үшін пайдаланылатын, киізден жасалған аяқ қапты қарап көрдік. Олар шаруашылыққа қажет нәрселер және киіз үйді әшекейлеу үшін де қолданылады. Балаларға сондай – ақ киіз үйдің мынадай: сандық, өнімдерді сақтау үшін қолданылатын жәшік, киім ілгіш сияқты қарапайым жиһаздарымен таныстырылады. Балаларға қазақтың ұлттық киімдерін (қамзол, тақия, әйелдер бас киімі, әйелдер көйлегімен, еркектердің бас киімі – айыр қалпақпен, шапан, халат және т.т.) көрсетіледі. Балаларға қазақ халқының өнерлері туралы, ұлттық киімдерінің ерекшеліктері туралы әңгімеленеді. Оюлардың бірден – бірі элементі болып танылатын оның гүлдерінің үйлесімді қатарына балалардың ерекше көңілдерін аударылды.

Киіз үй жасауымен, қазақтың ұлттық киімдерімен және ыдыс – аяқтарымен таныстыру кездерінде, біз әрдайым қазақтар ою әлемінде өмір сүрген деп атап айттық. Аспаптар, ыдыс – аяқ, қару – жарақ, киім сияқтылардың барлықтары да сүйіспеншілік оюлармен қапталған.

Қазақ оюларының негізі болып, бас түрін, мал тұяғын, құс қанатын елестететін өрнектер саналатын болады. Бұдан басқа, олардың негізінде әр алуан қисық, адыр – бұдыр сызықты, серіппелер мен шырмауықтар дайындалған. Балаларды қазақ ұлттық ою тақырыбы бойынша өрнек жасауды, оларды кез – келген басқалардан айырып тануды үйретуге бізде мүмкіншілік бар.

Халық және авторлық ертегілерде туған табиғат, адамдардың еңбек және тұрмыстарының ерекшеліктері, дала көшпенділерінің әдет – ғұрыптары, дәстүрлері бейнеленіп көрсетіледі. Бұл шығармалардан балалар, қазақ халқы әлдеқашаннан бастап аң аулау және мал шаруашылығымен айналысқанын

білді. Қазақ ертегілерінде туған өлкеге, оның қарапайым және адал адамдарға деген сүйіспеншіліктері айтылады, ұшы – қиыры жоқ қазақ даласы, құзды таулары, ағынды өзендері, терең көлдері мадақталады.

Ертегілердің көптеген кейіпкерлері: Алдар Көсе - өткір тілді, кедейлердің әділ қорғаушысы болса, ал Қаңбақ шал, Қойшы кейіпкерлері, қазақ халқының армандарын іске асырған – еңбек сүйгіш батыл мейірімді және зейінді адамдар ретінде балаларға өте ұнады.

Ертегілерден балалар халықтың озбыр байларға, әділетсіздікке қарсы күрестері туралы да мағлұмат алды. («Алдар Көсе», «Сараң бай», «Жиренше мен хан»); тұрмыстағы үй жануарларының рөлі туралы да білді. («жануарлар егесі», «қой мен теке»). Сондай – ақ балалар кедейлердің ауыр еңбектері туралы, жаушы ел басқыншылықтарымен күрес туралы да білетін болды. Қазақ халық ертегілері («Ақсақ Құллан» және т.т.), әңгімелеулері және өлеңдері мерген қалыптасқан сөздермен, нағыз оқиғалармен толтырылған, оған балалар автормен бірге қуанады, туған өлкенің жаңалығы мен сұлулығына таңданады, аңқау кейіпкерлерге күледі және олардың сәтсіздігін бастан өткізіп, жабырқайды. Оған мысал ретінде Әлімбаевтың «Алаша кілемін»; Баянбаевтың «Бүлдірген» мен «Киіз үйін» және басқаларды келтіруге болады.

Хайуанаттар туралы қазақ ертегілері де өте қызықты және танымал. Ертедегі адамдар олардың қылықтарын әсіресе аңдар мен құстардың әдеттерін сезімталдықпен аңғаруға шеберлік танытатын болған («Түлкі мен Теке», Екі қозы», Көкшіл сүр кептер», «Қасқыр мен қошқар» және басқалары). Халық әдет ғұрыптарына және атап айтқанда қонақжайлылық пен үлкендерге құрмет көрсету әдет – ғұрыптарына аса зор көңіл бөлінеді. Ең алдымен қонақтарға бір кесе қымыз немесе айран ұсынады. Қонақтар құрметіне қой сойылады да, одан арнайы тамақ дайындалып, қонақтарға қошемет көрсетіледі.

Ертеде отбасында, әрбір жаман қылық ата – аналарды, тіпті тұқым әулетін қамықтырады деп, ерекше ондайға көңіл аударылатын. Бұл мақал және мәтелдерде «Өлімнен ұят күшті, «Ұлдың масқарасы мен ұяты - әкеге сөгіс», «Қыздың масқарасы мен ұяты – анаға сөгіс» деп қазақ мақал – мәтелдерде бекер айтпаса керек. Балаға жөргекте жатқаннан бастап, ата – ана, бар отбасының намысын сақтау қажеттілігін ұйыта айтқан. Жас талдан жасалатын бесік туралы әңгімеленеді және ол балаларға көрсетіледі. Ең алдымен талшықтарды кептіреді, ал содан кейін жаңа туылатын балаға одан бесік дайындалады. Қазақтың ұлттық бесігімен таныстыру орыстың тербелмесімен салыстыра отырылып жүргізілді. Қазақтың бесігі қазақтардың көшпенді өмір салтына өте ыңғайлы екені атап көрсетілді. Балалар қазақ бесігінің астындағы тесілген жерді қызыға қарай отырып, ондай тесіктің орыс тербелмесінде жоқ екенін тауып алды. «Бұл не?». Балаларға ол тесік нәрестенің ішінің дәрет сындыру үшін қызмет ететінін түсіндіреміз.

Балаларға домбыраның сүйемелдеуімен өткізілетін өзіне тән музыкалық жарыс түрі, айтыс туралы әңгімелеп берілді. Осы қарапайым музыкалық

аспаптың орындауындағы күйлерді тыңдауға мүмкіншілік жасалды. Домбырадан басқа, халық музыкалық аспабы болып есептелетін қобызбен де танысты. Мереке күндерінде, оркестр ойынында музыка ырғақтарын ат сүйегімен, қошқар мүйізімен ұрып шығару әдеттері қолданылды. Бұл ғажап іс балаларды өте еліктірді. Орыс тобында жұмыс істей отырып, біз байырғы жұрттың ұлттық - мәдени мұрасымен таныстыру, басқа да ұлттардың, оның ішінде орыс халқының дәстүрлерімен де таныстырумен қоса жүргізіледі. Мереке күндерін атау кезінде, балалар ертеңгіліктерде орыс ертегілерінің Мишутка, Сашенька, Емеля немесе Лисичка – сестричка сияқты кейіпкерлерін қарсы алатын болады.

Халық ауыз шығармаларынан ертегілер, мақалдар, мәтелдер, жұмбақтар және өлеңдер сияқты өте бай іріктеліп алынғандары бар. («Солнышко – Ведрошко», «Ладушки», Сорока – Белобока», «Ночь Хозяюшка» және басқалары). Орыс фольклоріне (халық ауыз әдебиетіне) тұрақты бағыттау, сөздік қорын байыта және суреттей түседі. Орыс халық ертегілері сахналанады, бұл кездерде балалар басқа түрге ене бастайды, өздерінің шығармашылықтарын, актерлік қабілеттіліктерін көрсететін болады.

Қазақстанда өмір сүретін ұлт өкілдерінің салт-дәстүрлерін қолдап және дамыту, қазақ халқының құндылықтарын сақтай отырып, бүлдіршіндерді тарихи мұралармен сусындату, мәдениетті, қайырымды, отаншыл жеке тұлғаны қалыптастыру-әрбір педагогтың алдына қойған міндеті болса керек: Бүгінгі таңда жас ұрпақты өз халқының тарихын, тегін, салт-дәстүрін, тілін білімін, адамзаттық мәдениетті, адами қасиетті мол терең түсінетін шығармашылық тұлға етіп тәрбиелеу өмір талабы, қоғам қажеттілігі.

Ұлттық мәдени құндылықтар дегеніміз не? Қарапайым тілмен айтқанда ұлттық мәдени құндылықтар – белгілі бір ұлтқа, ұлт азаматына тән зат, адами қадір-қасиет, яғни халық ғасырлар бойы жинақтаған ұлттық рухани және материалдық құндылықтар.

Қоғамдағы адамдар жасаған рухани, материалдық, мәдени құндылықтардың алмасуы оқыту үдерісі арқылы жүзеге асырылады.

Асық туралы мәлімет, ұлттық құндылықтарды қастерлеуге бағыттау сәті

**Ортаңғы топ балаларын
ұлттық бұйымдармен таныстыру**

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.Т.А.Крыжановская, «Развитие личности ребенка на основе богатства культурно-национального наследия»; «Отбасы және балабақша» журналы, №6 2006жыл

2. Г.Есенбаева, «Қазақ тілі сабағындағы тәрбие сабағында халық педагогикасын пайдалану тәсілдері»; «Отбасы және балабақша» №2 2002жыл

3.Т.С.Мицукова, «Традиционное воспитание», «Отбасы және балабақша» №1 2006 жыл.

Кәсіби оқыту және кәсіби білім берудің негізі

Оразбекова А. С., «Мөлдір» бөбекжайы» КМҚК

XX ғасырдың соңғы онжылдығында қоғамдық, соның ішінде ұлтаралық қатынастардың түбегейлі өзгеруі, басқа да себептер, ұлттық сана-сезімнің өсуі және ондағы түбегейлі өзгерістер түсіндіріледі. Ұлттық сана-сезім ұлт пен адам ретінде, осы қауымдастықтың мүшесі ретінде сипатталатын маңызды фактор болып табылады. Ұлттық сана-сезім ұлттық тәуелсіздікке қол жеткізу кезеңінде ғана емес, ұлт, мемлекет арасындағы өз ұлтының мүдделерін қорғау үшін қарама-қайшылық түрінде, сонымен қатар бейбіт даму кезеңінде де адамның басқа ұлттар арасындағы өз халқының орнын және оның даму жолдарын адам өркениетінің ұзақ тарихы мен қазіргі заманғы жағдайларда түсінуі ретінде көрініс табады.

Ұлттық сана-сезімнің деңгейі индивидуалдың әлеуметтік-психологиялық жетілуінің маңызды өлшемі болып табылады. Қазақстан жататын көпэтникалық қоғам деңгейінде ұлттық сана этникалық сана-сезімнің өзара іс-қимылы процесінде қалыптасады.

Ұлттық сана-сезімнің дамуы индивидуалдың өз тамырын, дәстүрлерін, яғни этникалық, сонымен бірге осы үдерісте адамгершілік жалпыадамзаттық құндылықтарды тану маңызды. Яғни, ұлттық сана-сезімді дамытудағы маңызды тарап этникалық, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтардың

арақатынасы болып табылады, өйткені ұлттық сана-сезімнің жеке тұлғаның құндылық-мағыналық негізін құрайды.

Ұлттық сана-сезімді қалыптастыру және дамыту тұлғаның жан-жақты және үйлесімді дамуы үшін міндетті шарт болып табылады. Жеке индивидтің ұлттық сана - сезімін, сондай – ақ жалпы әртүрлі ұлт өкілдерінің ұлттық санасын қалыптастыру үдерісі бірқатар кезеңдерден тұрады (Л. С. Рубан, 1997): - ұлттық өзіндік сәйкестендіру (индивидтің өзінің ұлттық қатыстылығын сезінуі); - ұлттық және интернационалдық компоненттерді және т. б. дамыту.

Қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағытының басым бағыттарын айқындай отырып, Қазақстанның күшті және қуатты мемлекет құрудағы жастардың ролі мен жауапкершілігін көтере отырып, оның ұлттық сана-сезімі мен тарихи санасын жан-жақты қалыптастыру проблемасын нақты өзектендірді.

Жастардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру туған өлкеге деген сүйіспеншілікті тәрбиелеуге, халықтың рухани құндылықтарына баулуға, кіші Отанымыздың тарихи және мәдени құндылықтарын зерделеу негізінде жастардың патриоттық сезімдерін қалыптастыруға, атақты жерлестердің азаматтық және әскериерлігін құрметтеуге тәрбиелеуге, сондай-ақ туған өлкесінің мәдениетіне өз үлесін қосқан көрнекті тарих, ғылым және мәдениет қайраткерлерінің өмірбаяндарын зерделеу үлгісінде жастардың жоғары моральдық-адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға бағытталуы тиіс. (Струкова О.Н.)

Ұлттық сана-сезім өзгермелі көп мәдени қоғамдағы адами қарым-қатынастардың ең осал салаларының бірі болып табылады. Бүгінгі күні Қазақстанда рухани-саяси шоғырландырушы фактор, мемлекеттік саясат пен идеологияның жаңа парадигмасы қазақстандық патриотизм қарастырылуда. Өз азаматтарының патриотизмін қажет етпейтін мемлекет болмады.

Жоғары оқу орындарының студенттеріне патриоттық тәрбие беру - ұлттық-мемлекеттік мүдделерге берілген, Отан игілігі үшін жауапкершілікпен еңбек етуге дайын, өзара сыйластық пен шыдамдылық негізінде өзге мемлекеттер мен этностардың өкілдерімен сындарлы өзара іс-қимыл жасауға қабілетті тұлғаны қалыптастыру процесі. Жоғары оқу орындары студенттерінің патриоттық қасиеттері-бұл кіші және үлкен Отанға деген сүйіспеншілікке негізделген Мәдениет диалогы контексінде тұлғаның этникалық бірегейлігін өзектендіру нәтижесі, оның мүдделеріне өзінің жеке мүдделерін бағындыруға және туған және өскен қоғам үшін жауапкершілік алуға дайын болу.

Студент тұлғасының ұлттық сана-сезімінің қалыптасу деңгейі студенттік жастарды қоғамның әлеуметтік белсенді мүшелері ретінде табысты тәрбиелеу шарттарының бірі болып табылады, ұлттық мәдениеттің рухани құндылықтарын сақтау мен дамытуға жауапты, ұлтаралық қарым-қатынастың жоғары мәдениетіне ие, басқа мәдени өкілдері мен сындарлы диалог құруға қабілетті. ХХІ ғасырдағы адамның қажетті жеке басының сапасы әлеуметтік

жауапкершілік болып табылады: өзінің өмірі мен денсаулығы үшін, өз отбасы үшін, өз қызметінің кезкелген түрлерінің нәтижелері үшін, өз қоғамдастығы үшін, өзінің кәсібилігі мен шеберлігі үшін, өз қаласы үшін, өз елі үшін, табиғаты үшін, жердегі өмірін сақтау үшін, яғни адамның адамзат алдындағы жауапкершілігі. Сондықтан әлеуметтік институт ретінде ЖОО-ның міндеті болашақ маманды қалыптастыру, әртүрлі адамдардың қоғамдастығында өмір сүре білу ғана емес, сонымен қатар өзара түсіністік пен келісім негізінде олармен ынтымақтасу болып табылады. Қазақстандық ғалым А. Н. Тесленко қазіргі жағдайда жоғары білім беруді мәдени әлеуметтендіру факторы ретінде, жастарды объектіден қоғамдық қатынастар субъектісіне айналдыратын әлеуметтік-мәдени тәжірибе ретінде қарастыру керек деп атап өтті.

ЖОО әлеуметтенуі студенттің ұлттық сана-сезімнің компоненттерін, әртүрлі әлеуметтік рөлдерді (азамат-патриот, кәсіби, отбасы) өз-өзін дамыту және өзін-өзі жүзеге асыру арқылы ЖОО қауымдастығына бейімделу және кірігу барысында меңгеруіне жағдай жасау үдерісі болып табылады. ЖОО-ның оқу-тәрбие процесінің студенттердің ұлттық сана-сезімінің даму деңгейіне әсері, ЖОО-ның бірыңғай әлеуметтік-мәдени тәрбие кеңістігін құру ұлттық сана-сезімнің қалыптасуының микрофакторларына жатқызуға болады.

Студенттердің ұлттық сана-сезімін қалыптастыру бұл студенттердің сана-сезіміне, іс-әрекетіне бағытталған кешенді ықпал ету процесі. Жоғары мектептің қазіргі даму кезеңінде әлеуметтік-гуманитарлық, соның ішінде студенттердің ұлттық сана-сезімдерін қалыптастырудағы психологиялық-педагогикалық пәндердің рөлі артады.

"Мәңгілік Ел" пәнінің негізгі мақсаты Қазақстанның қазіргі әлеуметтік-мәдени жағдайында талап етілетін болашақ маманның, патриот-азаматтың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру болып табылады. ЖОО-да оқу пәні ретінде "Мәңгілік Ел" мақсаты-қазақ халқының шоғырландырушы ұлт ретінде қалыптасуы мен даму тарихы туралы мектепте алған білімдерді жүйелеу ғана емес, сонымен қатар болашақ мамандардың жоғары деңгейде, кәсіби өзін-өзі тану және өзін-өзі тану деңгейінде жаңа қазақстандық патриотизмді тәрбиелеу және ұлттық сана-сезімді дамыту үшін білімді кеңейту, тереңдету.

Осылайша, қазіргі әлемдегі этникалық сана мен өзіндік сана-сезімнің өсіп келе жатқан рөлі оларды жан-жақты зерттеу мен позитивті-конструктивті дамытудың жоғары дәрежеде өзекті міндетін атқарады. Болашақ мамандарды ұлттық, рухани-адамгершілік және патриоттық тәрбиелеудің өзекті мәселелерін "Мәңгілік Ел" ұлттық идеясының үш маңызды құрамдас бөлігі - этноформациялық, азаматтық және жалпы ұлттық, зияткерлік және бәсекеге қабілетті ұлтты дамытуға бағытталған зерттеулер перспективалы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. "Қазақстан-2050" Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы //"Ақиқат". № 1, 2013. – 5 - 27 бет.

2. С. Ж. Пірәлиев, Н. К. Нармбаев, К. Ж. Жампеисова, Ж. Ж. Молдабеков және т.б. Қазақстан ЖОО - да "Мәңгілік Ел" ұлттық идеясын жүзеге асыру Тұжырымдамасы-Алматы, С.Ж.Пірәлиев атындағы ҚазҰПУ.Абай, 2015-56 б.

Жас ұрпақты туған жерін қастерлеуге тәрбиелеу

Оразбекова А. С., Ибрахимова Қ.С., «Мөлдір» бөбекжайы» КМҚК

Бөбекжайымызда балалардың туған жеріне деген сүйіспеншіліктерін арттырып, Отанға, еліне, халқына деген мақтаныш сезімін қалыптастыру мақсатында мектепке дейінгі балалардың ой-өрісін, танымдық қызығушылығын дамытуға, шығармашылық іс-әрекетке баулиды.

Сарамандық іскерлікті және ақыл –ойды қалыптастыруға көп ықпал етеді.

Себебі, туған өлкені танудың объектілері-туған жер табиғаты, оның халқы, шаруашылығы, өткен тарихы мен бүгіні, өнері мен мәдениетін қалыптастыру мақсатында жұмыстар жүргіземіз.

Туған жер – адам өмірінде киелі орын алады. Нақты осы жер оны елімен, өткенмен және болашақпен байланыстырады. Міне, сондықтан да тіпті балалық шақтан бастап-ақ адамда отанға деген махаббат сезімі оянады.

Әрбіріміз үшін Отан ошақ басынан басталады: туған жер, туған көше, туған қала немесе мен үшін туған кент. Біздің қазақ халқы да туған жер қадірін жас ұрпақ бойына, санасына бала кезінен-ақ сіңіруге ұмтылатындығын туған жер жайлы мақал-мәтелдерден, аңыз әңгімелерден, батырлар жырынан көреміз. «Ит тойған жеріне, ер – туған жеріне» немесе «Туған жердей жер болмас, туған елдей ел болмас» деп ерекшелеп көрсетеді. Егеулі найза қолға алып, еңку-еңку жер шалып, ел қорғаған батыр бабаларымыз бен аналарымыздың бізге қалдырған аманатындай туған елімізді қорғау, нығайту – бәрімізге парыз. «Отан отбасынан басталады» – деп халқымыз айтқандай, Отан кең мағыналы, қасиетті ұғым. Әрбір адамның отбасы, тұрған мекені, өскен ортасы, аймағы, мемлекеті – оның жарық дүниедегі жансаясы, өмір өрісі, оттай жандырған Отаны.

Аталған мақсаттарды, тапсырмаларды және басымдықтарды жүзеге асыру бойынша атқарылатын нақты шаралар жыл сайынғы мәдени шаралар түрінде дайындалады.

Мектеп жасына дейінгі жастағы балалардың жеке тұлғасының, психологиясының дамуының ең басты міндеттері қазіргі таңдағы ең өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Осы кезде ересек мектеп жасына дейінгі баланың өз-өзіне, қоршаған ортаға деген сүйіспеншілік тұжырымдамасында болашақ ұрпақты ана тілін таза білетін, туған жеріне, отанына, жүрген ортасына сүйіспеншілігі мол, табиғатын сүйетін, қорғайтын, сақтайтын ұл-қыз тәрбиелеу деп көрсетілген. Қазақстан Республикасының «Білім беру» жүйесінің стандартының негізгі міндеттерінің бірі қазақ халқының

азаматтарын жан-жақты білімді, елін сүйетін еңбекші болу керек деп көрсетілген негізге сүйене отырып жасалған вариативтік оқу қызметінің бағдарламасы.

Күтілетін нәтижелер:

1. балаларды елін, жерін, ұлтын сүйетін азамат етіп шығаруға қол жеткізу;
2. сүйіспеншілік, қайырымдылық, имандылық, сұлулық, достыққа талпыну сияқты адамгершілік-рухани тәрбие мазмұнын құрайтын жалпы азаматтық құндылықты түсіне білетін тұлғаны қалыптастыру;
3. балабақша кезеңінен болашақ тұлғаның, еліміздің келешек азаматының тасын қалау.

Мақсаты:

Балаларды Отан сүйгіштікке баулу, өз еліне, жеріне деген патриоттық сезімін ояту арқылы егеменді еліміздің ертеңгі иелерін тәуелсіздік туралы мәлімет бере отырып тәрбиелеу. Балалар сөздігін молайту, байланыстыра сөйлеуді қалыптастыра отырып тәуелсіздігімізге арналған тақпақ, мақалдарды жатқа айтқызуға үйрету.

Міндеттері:

1. Балалардың бойына балабақшадан бастап ұлттық тәрбие негіздерін сіңіру.
2. Туған халқының салт-дәстүрін, тілін қастерлейтін жас ұрпақ тәрбиелеу.
3. Рухани – мәдени мұраларымыздың маңызын түсіндіру.

Балалар үстел үстіндегі еліміздің байлықтарын-көмір, мақта, күріш, ұн, қант, көкөністер және жемістер, құнбағыс майы (құнбағыстың дәнін) және т.б. көреді, ол туралы не білетінін айтып, сызба түрінде суреттерін салады. Балалар дайын суреттерді Қазақстан картасына орналастырады.

- Көмір-Қарағанды облысы, Семей облысы, Екібастұз қаласы.
- Күріш-Қызылорда, Алматы облысы.
- Қызылша, қант-Алматы облысы.
- Мұнай-Маңғыстау, Атырау облысы.
- Ұн-Қостанай, Ақмола облысы.
- Құнбағыс майы-Ақтөбе облысы.
- Мақта, мата, көкөністер, жемістер-Оңтүстік Қазақстан облысы, т.б

Жеріміз кең байтақ, ұлан ғайыр, еліміз бай, қуатты өлке, оның байлығын бүкіл тұрғылықты халқымыз пайдаланып, бақытты өмір сүруде. Сондай-ақ, кейбір бағалы қазба байлықтарымызды, өнімдерімізді біз шет мемлекеттерге де сатуға шығарамыз.

Қазақстан картасымен жұмыс: Балалар өздері тұрып жатқан жерлерін картадан көрсетіп, арнайы белгімен (жұлдызша, жалауша) белгілейді. Сонымен қатар, балалар басқа облыстағы туыстары, жақындары тұратын жерлерді атап (қала, кент), картадан тауып көрсетеді.

«Менің елім-мақтанышым» тақырыбына сурет салу:

Үнтаспадан «Өз елім» атты ән ойнайды. Балалар түрлі-түсті қарындашпен ақ қағаз бетіне туған жердің табиғатын (тау, өзен, көл, гүл, шөптің суретін) салып бояйды. Аяқталған жұмысты топ ішіне іліп қояды.

Осы сияқты іс-шаралар туған жерге, ұлттық құндылықтарымызды балалардың санасына сіңдіріп, патриоттық сезімдерін дамытуда үлесі зор.

-Балалар, «Малы бардың- жаны бар», « Елдің көркі- мал» деген халық нақыл сөздерінен- ақ қазақ халқының тұрмыс тіршілігінде төрт түлік малдың ерекше орын алатынын түсінуге болады. Қазақ халқы ежелден-ақ мал шаруашылығымен айналысқан халық. Ғасырлар бойы қалыптасқан бай тәжірбиесі бойынша олар малдың өрісін, тіршілік ету сырын, жай- күйін, қадір –қасиетін әбден зерттеп білген. Қазақ халқының ұлттық ойындарында да төрт түлік малға байланысты қызықты ойындар көптеп кездеседі.

Мысалы: «Көкпар», «Қыз қуу», «Бәйге» және тағы басқалары.

Оның өнімдерін тіршілік құралы ретінде пайдаланып, малдың еті, еті, терісі, тіпті мүйізі мен сүйегіне дейін өз қажетіне пайдаланып отырған.

Мал шаруашылығы біздің еліміз үшін қазіргі таңда да маңызды саланың бірі болып келеді. Сондықтан біз ұлтымыздың қасиетті төрт түлікке қатысты ұғымдары мен бай тәжірбиесін ұмытпай, күнделікті тіршілігімізде ала беруіміз керек.

Ендеше балалар, төрт түлікке қандай түліктер жатады:

-Жылқы, Ешкі, Түйе, Қой, Сиыр.

2. Төрт түліктің төлдерін , мал пірлерін атау .

Жылқының төлі- құлын, пірі- Қамбар ата.

Түйенің төлі – бота, пірі – Ойсылқара.

Сиырдың төлі – бұзау, пірі – Қамбар ата.

Қойдың төлі – қозы, пірі – Шопан ата.

Ешкінің төлі – лақ, пірі – Сексек ата.

Дидактикалық ойын: «Аспапты тану»

Ойын ережесі бойынша. «Кеңес» күйі орындалады.

-Балалар, біз домбыра аспабында қалай ойнаймыз? (шертіп).

-Дұрыс айтасындар. Яғни домбыра-шертпелі аспап .

Қобыздың үніні ұнтаспадан тыңдау.

Қобыздың ыспап аспап, сазсырнайдың үрмелі аспап түріне жататындығы туралы түсінік беру.

-Балалар, енді мына аспапқа назар аударайықшы. Тайтұяқ

-Бұл аспап неден жасалған деп ойлайсындар? (аттың, тайдың тұяғынан жасалған).

-Осы аспаптың үнін қалай шығаруға болады?(ұру, соғу арқылы).

-Ия, бұл аспапты бір-біріне ұрып үн шығаруға болады. (тайтұяқты ойнап көрсету). Тайтұяқ ұрмалы аспапқа жатады.

-Сендерді тағы бір аспаппен таныстырайын. Оның аты Аса таяқ деп аталады. Балалар, зер салып қараңдаршы, таяқта ілініп тұрған қандай заттар?(қоңырлаулар).

-Қоңырлаулар неден жасалған?(темір т.б.).

-Ия, олар күміс, алтын, қорғасын сияқты асыл тастардан жасалған. Қоңырлаулар бір-біріне соғылғанда әдемі үн шығады. Соғып көрсету.

Бұл аспаптың үнін қалай шығарды? (соғып)

-Ендеше асатаяқ та ұрмалы аспаптарға жатады.

Қорытындылау:

Табиғат-тірі дүние. Біз табиғаттан тек алуды білеміз. Біздің еліміздің табиғаты бай екендігін білеміз. Оның бар байлығын пайдаланып жатырмыз. Ал табиғатқа қамқорлық жасауды ұмытып кетеміз. Табиғаттағы барлық нәрсе өзара тығыз байланысты. Бірінде болып жатқан өзгерістер міндетті түрде екінші жеріне әсер тигізеді. Табиғат халық қазынасы. Сондықтан біз оның байлығын пайдалана отырып, қорғай білуіміз қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Құрманбаева М. «Қазақтың ұлттық тәрбиесінде тәрбиелеу» Қазақстан Мектебі Журналы 2002 ж.
2. Омарханова С. «Ертегілер еліне саяхат»
3. «Отбасы және балабақша» журналы №9 1996 ж.
4. «Отбасы және балабақша» журналы №2 2015.ж. 34,36-бет

Мектеп жасына дейінгі балалармен дәстүрлі емес сурет салу техникасын қолданылу

Орынбаева В.Р., Сарсенбиева М.Ж., «Арман» бөбекжайы КМҚК

Мектепке дейінгі ұйымдағы педагогикалық үдерістің инновациялылығы мектепке дейінгі жастағы балалардың тиімді дамуына ықпал ететін жаңа технологияларды мақсатты түрде енгізу болып табылады. Шығармашылық, шығармашылықты дамыту - тәрбиенің басты міндеттерінің бірі. Мектепке дейінгі педагогика тарихында шығармашылық мәселесі әрдайым өзекті мәселелердің бірі. Мектепке дейінгі педагогиканы дамытудың заманауи кезеңінде балалар шығармашылығы мәселесін бейнелеу қызметін оқыту мәселелерінен тыс қарастыру мүмкін емес. Яғни осы екеуінің өзара байланысын табу. Шығармашылық үдеріс балалардың бейнелеу құралдарымен көркем бейнені жасауды ұсынады. Ал бұл сурет салу сабағында жүзеге асырылады. Сурет салу - мектеп жасына дейінгі балалар үшін ең қызықты және ұйымдастырылған оқу қызметінің бірі. Сурет салу барысында байқампаздық, эстетикалық қабылдау, көркемдік талғам, шығармашылық қабілеттер жетілдіріледі. Бала кезінде барлық балалар сурет салады, бірақ бәрі бірдей емес, бір балаға аз көмек жеткілікті, ал екіншісі ұзақ жаттығу қажет. Графикалық дағдылар мен іскерліктің қалыптаспауы баланың суреттерде ойланған ойларын білдіруге кедергі келтіреді және танымдық қабілеттері мен эстетикалық қабылдауын дамытуды қиындатады. Мектепке дейінгі балалар үшін заттарды жіңішке сызықтармен бейнелеу әдістемесі күрделі болып табылады. Барлық балалар өздерінің алдына қойылған міндеттерді шеше

алмайды. Бұл сурет салу үдерісіне деген теріс эмоционалдық қарым-қатынасты туғызады. Осы мәселелерді шешуге сурет салудың дәстүрлі емес техникалық тәсілдері көмектеседі. Дәстүрлі емес сурет салудың көптеген түрлері көру – моторлы үйлестірудің даму деңгейін арттыруға ықпал етеді. Дәстүрлі емес сурет салу техникасы жалпы мектепке дейінгі балалардың танымдық іс-әрекетін дамытуға, психикалық процесстерді түзетуге және жеке тұлғалық саласын дамытуға ықпал етеді.

Біз балабақшада сурет салу ҰОҚ, вариативтік бөлімде Қарағанды қаласының білім бөліміне ұсынылып бекітілген «Қылқаламсыз сурет саламыз» бағдарламасы бойынша жұмыс жасаймыз. Жұмысымыздың мақсаты сурет салу ұйымдастырылған оқу қызметінде дәстүрлі емес сурет салу техникасын қолдану болып табылады. Дәстүрлі емес техникаларды пайдалану мектепке дейінгі жастағы балалардың сюжеттік суретін дұрыс құрастыруына ықпал етеді. Аталаған бағдарламамен жұмыс істеу барысында алдымызға бірнеше міндеттерді қойдық:

- балаларға сурет салғызу барысында сурет техникасының мәнін ашу;
- психологиялық - педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерден балалардың бейнелеу шығармашылығын дамыту мәселелерін қарастыру;
- балалар шығармашылығын дамыту мақсатында сурет салудың дәстүрлі емес техникасын пайдалану бойынша жұмыстың мазмұны мен әдістемесін қарастыру.

Осы бағыттағы жұмысымыздың нәтижесі:

- балалардың бейнелеу өнері қызметіндегі белсенділігі мен дербестігі;
- көркем сурет үшін жаңа тәсілдерді таба білу;
- әр түрлі мәнерлілік құралдарының көмегімен өз сезімдерін салған жұмыстарында жеткізе білу.

Заманауи зерттеушілер, педагогтар (Н. Н. Гусарова, Г. Н. Давыдова, Н. В. Дубровская, И. А. Лыкова, М. И. Нагибина, А. А. Фатеева және басқалар) кейбір бейнелеу техникаларына өз көзқарасын білдіреді, балалар шығармашылығын белсендендіру әдістері мен тәсілдерін, балалар жұмыстарының тақырыбын ұсынады. Бейнелеу техникалары мен тәсілдеріне: гуашь, акварель, майлы және акрил бояулармен, түрлі-түсті қарындаштармен сурет салу; басып шығару (қораптармен, штамптармен); трафарет бойынша шашырату; кляксография, монотипия және т. б.

Мектеп жасына дейінгі балалармен біз сурет салу техникасының көптеген тәсілдерін қолданамыз. Атап айтсақ:

- түтікшемен кляксография;
- пейзаждық монотипия;
- трафарет бойынша басып шығару;
- әдеттегі кляксография;
- жартылай құрғақ қылқаламмен нұқып салу;
- поролонмен басып шығару;
- майшам + акварель;
- жапырақтар іздері;

- алақан суреттер;
- мақта таяқшалармен сурет салу.

Бұл сурет салудың дәстүрлі емес техникаларын «Күзгі орман» (құрғақ жапырақтарды басу), «Терезедегі аяз қыраулары» (майшам-акварель), «Қысқы ағаштың сурет салу» (умаждалған қағаздың мөрі), «Көктемгі аспан» (дымқыл қабат бойынша сурет салу), «Мерекелік отшашу» (сабын көпіршіктері), «Көбелек» (монотипия) ұйымдастырылған оқу қызметі барысында қолдандық. Сабақ тақырыбына байланысты балалар бояудың түс гаммасын өз бетінше таңдайды. Дәстүрлі емес сурет салу техникасын орындау мектеп жасына дейінгі балаларға өте қызықты және қолжетімді. Дәстүрлі емес сурет салудың бұдан да басқа көптеген техникалары бар, олардың ерекшелігі - олар балаларға қалаған нәтижеге тез қол жеткізуге мүмкіндік береді.

«Ертегі кейіпкерлеріне арналған үйшіктер» ҰОЖ (майшам+акварель техникасы)

Сурет салудың дәстүрлі емес әдістерін тек бейнелеу өнері сабақтарында ғана емес, сонымен қатар басқа да сабақтарда, вариативтік бөлімде қолданамыз. Яғни бұл тәсілді «Пішінді аяқта», «Торкөз бойынша заттардың бейнесін салу», «Жетіспейтін бөліктерді салу», «Трафарет қолдана отырып жануарлардың суретін сал», «Геометриялық пішіннің ішіне заттың суретін сал», «Нүктелерді қос» және т.б. дидактикалық ойындар арқылы да жүзеге асырдық. Осы инновациялық әдістеме бойынша жұмыс істей отырып, балалардың бейнелеу қызметіне деген қызығушылығы артып келе жатқанын атап өткіміз келеді.

Қорыта келгенде, коллаж, саусақты кескіндеме, кляксография, монотипия және басқа да дәстүрлі емес сурет салу технологияларын сурет салу ұйымдастырылған оқу қызметінде, вариативтік бөлімде жиі қолдану балада шығармашылықтың дамуына ықпал етеді, өздеріне деген сенімділікті,

батылдықты сезінуге мүмкіндік береді, қиялын оятады, байқағыштықты, назар мен қиялды белсендіреді, қол шеберліктерін, форманың сезімдерін және түс сезімдерін дамытады, балалардың көркемдік талғамын тәрбиелеуге ықпал етеді. Осы әдістердің әрқайсысы – балалар үшін кішкентай ойын. Бейнелеу қызметі, оның ішінде сурет салу іс-әрекетінсіз баланың толыққанды дамуы мүмкін емес.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Казакова Т.Г. Актуальные проблемы развития детской художественноизобразительной одаренности: Монография. 2-е изд. М., 2004.
2. Комарова Т.С., Филипс О.Ю. Эстетическая развивающая среда в ДОУ. Учебно- методическое пособие. – М.: Педагогическое общество России, 2005.
3. Рисование с детьми дошкольного возраста: Нетрадиционные техники, планирование, конспекты занятий. /Под ред. Р. Г. Казаковой. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – (серия «Вместе с детьми»).
4. Бурлуцкая Е.В. Қылқаламсыз сурет саламыз. Бағдарлама. 2016ж.
5. Художественное творчество и ребенок. /Под. ред. Н. А. Ветлугиной. -М., 1992.

**Психокоррекционная и развивающая работа с детьми дошкольного
возраста**

Осипова Е. В., КГУ «СОШ №91», мини-центр «Ботақан»

Основной целью воспитания ребенка является формирование гармонично развитой, социализированной личности. Воспитание и обучение детей, с проблемами в развитии, требует большого психолого-педагогического мастерства, особых методов, например такого, как использование сказкотерапии при работе с дошкольниками. Сказка содержит в себе нравственные ценности, в которых добро всегда побеждает зло, высмеиваются и осуждаются жадность, неряшливость и лень, сказка учит с уважением относиться к добрым людям. Во-первых, сказка обладает силой внушения, что является важным психотерапевтическим эффектом. Во-вторых, волшебная сказка восстанавливает душевные силы, а возможность использования волшебной силы – придает осознание того, что для решения любых проблем всегда можно найти дополнительные ресурсы.

Сказкотерапия, это, во-первых, форма познания и лечения души, во-вторых, средство передачи основных знаний о мире, и, наконец, форма коррекционной работы.

Посредством сказкотерапии создается сказка, положительно влияющая на детскую психику, концентрирующаяся на психологических процессах,

которые универсальны для всех возрастных категорий людей, вне зависимости от культуры.

Считается, что сказкотерапия одно из молодых направлений в практической психологии, но сказкотерапия, в то же время является самым древним способом поддержания человека с помощью слова. Как только появилась речь, сразу же появились и первые истории. Так, для сказкотерапевтов сказкотерапия, прежде всего, язык на котором можно вести беседы с душой человека. Поэтому сказкотерапия это мощная воспитательная система, которая соответствует духовной природе человека, это терапия жизненными историями, окрашенная сказочной атмосферой, в которой может оказаться любой ребенок, ощутить себя в атмосфере сказки, раскрыть свой потенциал, нереализованные желания и мечты, а главное - возникает ощущение защищенности и тайны. Сказка, живет в каждом человеке, способна развивать сокровища его души. [1]

Главное достоинство метода сказкотерапии заключается в том, что ядром любой сказки является метафора, которая выступает как средство психологического воздействия. Эффективность коррекционных методов в работе с детьми определяет точность и глубина метафоры. [3]

Данный метод психокоррекции, применяемый психологом в дошкольном мини-центре «Ботақан», основывается на том, что выдуманная история несет в себе скрытый смысл решения сложных проблем, ситуаций и пр. Наиболее приоритетными коррекционными функциями сказки можно выделить:

- психологическую подготовку к напряженным эмоциональным ситуациям;
- символическое реагирование физиологических и эмоциональных стрессов;
- принятие в символической форме своей физической активности. [2]

Дошкольное образовательное учреждение всегда являлось одним из определяющих факторов в становлении личности ребенка. В данный период жизни закладываются и формируются основные личностные качества ребенка. И, соответственно, как они будут заложены, во многом зависит все его последующее развитие.

С каждым годом увеличивается число тревожных детей, отличающихся повышенным беспокойством, неуверенностью, эмоционально-волевой неустойчивостью. Поэтому проблема детской тревожности и ее своевременная коррекция на данном возрастном этапе является весьма актуальной. У детей 3-6 лет умственное развитие характеризуется формированием образного мышления, которое позволяет ребенку думать о предметах, даже тогда, когда он их не видит, сравнивать их в уме. Ребенок, в этом возрасте создает модели той действительности, с которой имеет дело. И делает он это с помощью сказки, выступающей в роли знаковой системы, позволяющей ребенку интерпретировать окружающую действительность. [4]

Естественно, сказкотерапия как коррекционный метод имеет свои ограничения в процессе работы с детьми, а именно возрастные. У ребенка

должны быть сформированы представления о том, что существует сказочная реальность, которая отличается от жизненной реальности. Обычно навыки такого различения формируются у ребенка согласно индивидуальным особенностям развития.

Апогеем сказочного мышления является возрастной период воспитанников средней и старшей группы детского сада. Мышлению ребенка 4-6 лет свойственен анимизм, то есть стремление приписывать различным неодушевленным предметам или животным человеческие качества. Этот феномен исчезает в процессе развития детей, к моменту поступления в школу анимистические представления сменяются более реалистическими представлениями, хотя и не исчезают совсем. [5]

В процессе коррекционной работы с ребенком, недостаточно просто прочитать сказку, поговорить о сюжете или раскрасить ее героев. В таком процессе с современным ребенком необходимо обдумывать сказки, осознавать их, вместе искать смысл и жизненные уроки, и уже в дошкольном возрасте учить понимать мораль сказки. И тогда, ни сказки, ни псевдоистории никогда не уведут ребенка от реальности.

Занимаясь коррекционной работой в мини-центре при школе, приходится задумываться о том, как научить осознавать сказки? Как научить ребенка находить в них скрытые жизненные уроки и мораль? Этому благотворно способствует легкость восприятия сказки ребенком, ведь у детей преобладает работа правого участка мозга, поэтому ценная информация должна передаваться через яркие образы. Во время занятий дети учатся создавать образы с помощью слова, и в процессе придумывания, воспитанники развивают творческое воображение, и таким образом дети учатся выражать свое мнение, свои мысли.

Важной особенностью метода сказкотерапии как коррекционного метода, является то, что в сказках отсутствует дидактика, не определено место действия героев и обязательный аспект, это победа добра над злом, что способствует психологической защищенности ребенка. События логично и плавно вытекают друг из друга. В результате ребенок воспринимает и усваивает, существующие в мире, причинно-следственные связи. Ребенок вживается в рассказ и может идентифицировать себя как с главным героем, так и с различными второстепенными персонажами. При этом развивается важная способность ребенка почувствовать себя на месте другого, развивается эмпатия и толерантность. Именно это и делает сказку эффективным психотерапевтическим и развивающим средством.

Когда мы, взрослые, разговариваем с ребенком языком сказки через метафоры, мы не просто создаем образы, мы отслеживаем в виде сказочных образов негативные чувства ребенка. В случае выявления таковых, целью ставится постепенная замена этого негатива на более позитивный образ, тем более во время этого преобразования переживания ребенка тоже меняются, так как обязательное условие сказки – это ее благополучное окончание.

Воспитанники дошкольного мини-центра во время занятий примеряют разные модели поведения, и, чем больше моделей они проиграют и примерят, тем разнообразнее будут их взаимоотношения со сверстниками и взрослыми, тем благополучнее социализируется ребенок в обществе. Когда в процессе коррекции комбинируются различные методы сказкотерапии, то возможно помочь ребенку прожить много ситуаций, проведя параллель с ситуациями, которые он встретит во взрослой жизни. Это расширит его восприятие окружающей действительности и способы взаимодействия с социумом.

Кроме того, ему можно предложить нарисовать иллюстрации к сказке, придумать новую сказку с этим же главным героем и пр. В процессе такой работы ребенок может не только познакомиться со своим страхом, но и учиться справляться с ним.

Сказка удовлетворяет некоторые естественные психологические потребности ребенка дошкольного возраста, это автономия, компетентность и активность. В каждой сказке герой действует зачастую самостоятельно, сам выбирает пути, принимает решения, полагается на самого себя, на свои силы. Герой оказывается способным преодолеть самые невероятные препятствия и, пройдя через различные препятствия и временные неудачи, становится победителем. Сказочный герой всегда активен, он постоянно находится в действии. При удовлетворении вышеперечисленных потребностей, в результате формируется целый ряд качеств личности ребенка, таких, как стремление проявить свое личное мнение, способность владения инициативой в общении, и, наконец, доброе, внимательное отношение к другому человеку, способность понять его эмоциональное состояние и интересы, и позволяющую выбрать адекватные способы взаимодействия с социумом.

Каждая сказка неповторима по своему, поэтому взгляд на сказкотерапию как на воспитательную и коррекционную систему предусматривает закономерности работы со данным материалом.

Занятия, с применением сказкотерапевтических техник психологом в дошкольном мини-центре строятся по следующей структуре:

- постоянный ритуал начала занятий;
- игры-беседы с обсуждением и анализом ситуаций;
- сказка, в сопровождении пластических этюдов, с применением музыкальной терапии, арттерапии;
- обсуждение занятия с детьми;
- ритуал прощания.

При необходимости вводится «минутка шалости».

Занятия проводятся один раз в неделю с обязательным закреплением содержания в повседневной деятельности.

Особенности коррекционной сказки как метода воздействия на ребенка, применяемой психологом во время занятий таковы, что:

- 1) главный герой должен быть похож на ребёнка: пол, возраст, характер;
- 2) жизнь героя в сказочном мире несколько сходна с жизнью ребёнка;

3) персонаж попадает в ситуацию аналогичную той, в которой находится ребёнок;

4) герой встречает мудрого наставника, который объясняет смысл происходящего;

5) герой понимает, где он поступил неправильно и начинает меняться. [5]

При определенной внешней помощи, дезадаптированный, тревожный, эмоционально неуравновешенный ребенок делает значительно большую работу над собой, чем может сделать самостоятельно, как бы преодолевая пределы возрастного и умственного развития.

В проводимых психологом занятиях с применением сказкотерапии, в дошкольном мини-центре, целью является развитие групповой сплоченности, способствование осознанию своих эмоций, развитие эмпатии, анализ явного и скрытого содержания сказки и ее роли в развитии и воспитании человека. Предложение ребенку, с помощью сказки, способа решения конкретной проблемы.

Используются такие методические приемы, как прослушивание и обсуждение рассказов, рисование различных эмоций, настроений, разыгрывание этюдов, статические релаксации, игры. Обязательным элементом является сказка.

Данные занятия на практике используются с 2014-2015 учебного года в мини-центре при СОШ №91, они актуальны для многих категорий детей, так же очевидны положительные результаты работы с детьми. Занятие с детьми проводится один раз в неделю в течение учебного года.

На гистограмме предложен мониторинг коррекционно-развивающей программы с применением сказкотерапии.

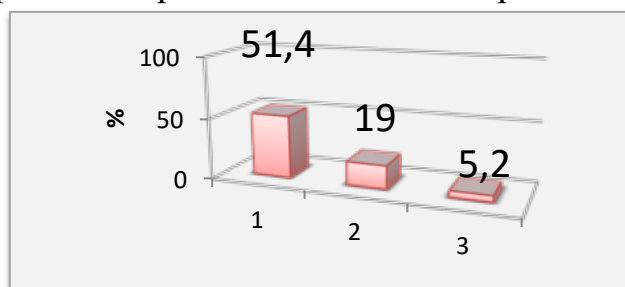

Рисунок 1. Основные психологические проблемы, выявленные исходной диагностикой.

Психологическая диагностика позволила зафиксировать позитивные сдвиги в эмоционально личностном развитии учащихся. По общим средним показателям результаты исходных диагностик указывали в 51,4% случаев на неадекватно завышенную самооценку и уровень притязаний. Социометрические исследования показали не сформированность коммуникативных навыков, конфликтность, закрытость, необщительность в 19% случаев. Результаты применения проективных методик указывали на агрессивность, повышенную тревожность, желание быть угрозой для общества в 5,2% случаев.

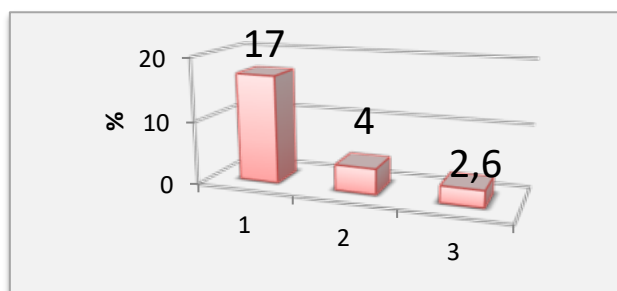

Рисунок 2. Основные психологические проблемы, выявленные итоговой диагностикой.

По окончании коррекционных занятий с применением сказкотерапии промежуточная и после итоговая диагностика выявила положительную динамику изменений. У большинства детей, появилась адекватная самооценка, лишь 17% воспитанников показали завышенную самооценку по результатам итоговой диагностики. Многие ребята стали более открытыми в общении, легко идут на контакт, умеют использовать различные техники понимания друг друга: интонация, мимика, пантомимика. По сравнению с исходной социометрической диагностикой результат итоговой снизился до 4 %. Проективные итоговые диагностические методики, направленные на выявление повышенной агрессивности, высокого уровня тревожности, показали результат в два раза ниже исходного, а это 2,6%.

Таким образом, сказкотерапия, как метод психокоррекционной работы с детьми дошкольного возраста, является весьма эффективным. Сказки контролирует эмоционально-нравственное развитие ребёнка, развивают в ребёнке доброту и отзывчивость. Для ребёнка сказка – это особая реальность. Сказочная форма представления различных явлений доступна для понимания ребёнка, но при этом сохраняет подлинный нравственный смысл. Сказка даёт несравнимые уроки нравственности, которые остаются с нами на всю жизнь.

Список литературы:

1. Вачков И.В. Сказкотерапия: Развитие самосознания через психологическую сказку. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.; Ось-89, 2007. - 144 с.
2. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Практикум по сказкотерапии.- СПб.: ООО «Речь», 2000. - 310 с.
3. Пашкина Е. А., Ганичева И.А. Сказкотерапия как метод психокоррекционной работы с детьми дошкольного и младшего школьного возраста // Молодой ученый. - 2015. - №22.1. - С. 152-154.
4. Сертакова Н.М. Методика сказкотерапии в социально-педагогической работе с детьми дошкольного возраста. - Санкт-Петербург, «Детство-пресс», 2012 г.
5. Сказкотерапия для детей. - Режим доступа: <http://psihomed.com/skazkoterapiya-dlya-detey/> (дата обращения: 26.03.17)]

Мы танцуем и поем - здоровье бережем!

Перфильева Ю.В., КГКП я/с «Ертөстік»

Музыка воодушевляет весь мир,
снабжает душу крыльями,
способствует полету воображения.
(Платон)

Здоровье детей - тема для разговора достаточно актуальна для всех времен и народов. Среди причин, которые привели здоровье детей к плачевному состоянию названы, плохая наследственность, вредное влияние окружающей среды. Музыка как, пожалуй, никакое другое искусство, может влиять на здоровье и настроение, создавать его. О лечебной силе музыки свидетельствуют самые древние источники. Так, Пифагор, Аристотель, Платон считали, что музыка восстанавливает нарушенную болезнью гармонию в человеческом теле. Выдающийся врач все времен и народов Авиценна еще тысячу лет назад лечил музыкой больных нервными и психическими заболеваниями.

С XIX века пошло распространение музыкотерапии в Европе. Музыка воздействует не только на эмоциональное, но и на общее физическое состояние человека. Все музыкальные произведения можно условно разделить на активизирующие, тонизирующие, расслабляющие, успокаивающие [3].

В детском саду музыка необходима детям в течение всего дня. Музыка должна прослушиваться детьми дозировано, в зависимости от времени суток, вида деятельности, даже настроения детей.

В детском саду «Ертөстік» утром детей встречает приветливый воспитатель, который включает солнечную, мажорную, классическую музыку, добрые песни с хорошим текстом. Ведь каждый день ребенок отрывается от дома, от родителей, и в нашем детском саду мы заменяем ему их, создавая детям положительные музыкальные условия на целый день. Поэтому одной из оздоровительно-профилактических задач нашего детского сада - это создание оптимальных условий ежедневного приема детей в их второй дом – детский сад. И музыка в этом плане оказывает неоценимую услугу.

Мы считаем своей основной задачей создать полноценные условия для поддержания и сохранения здоровья наших воспитанников, развивать интерес к занятиям, включающим здоровьесберегающие технологии, внедряя эти технологии в образовательный процесс, закреплять навыки и умения дошкольников с целью улучшения их психики и их комфортного состояния в образовательном процессе. На музыкальных занятиях актуально, возможно и необходимо использовать современные здоровьесберегающие технологии в игровой форме. Привычные виды музыкальной деятельности, развивающие творческие способности и музыкальность ребенка, можно разнообразить с пользой для здоровья.

На музыкальных занятиях мы применяем следующие здоровьесберегающие технологии:

1. Логоритмика;
2. Пальчиковая гимнастика.
3. Дыхательная гимнастика.
4. Игровой массаж.
5. Валеологические песни - распевки.
6. Музыкалотерапия.

В нашем детском саду музыкальные занятия начинаются с жизнеутверждающей валеологической песни-распевки. Слушание музыки и разучивание текстов песен перемежаем с игровым массажем или пальчиковой игрой. Перед пением песен - занимаемся дыхательной, артикуляционной гимнастикой, оздоровительными упражнениями для горла и голосовых связок. Логоритмику сопровождаем с музыкально-ритмическими движениями, а танцевальную импровизацию совмещаем с музыкалотерапией.

Проведение здоровьесберегающих упражнений и игр занимает совсем немного времени - 1-2 минуты. Но это приносит детям огромное удовольствие, а самое главное - пользу для здоровья и их эмоционального благополучия. Валеологические песенки-распевки - с них начинаются все музыкальные занятия. Несложные добрые тексты и мелодии, состоящие из звуков мажорной гаммы, поднимают настроение, задают позитивный тон к восприятию окружающего мира, подготавливают голос к пению.

Логоритмика является одной из форм активного отдыха, наиболее благоприятного для снятия напряжения после долгого сидения. Кратковременные физические упражнения детей под музыку, вызывая возбуждение других отделов мозга, усиливают кровообращение и создают благоприятные условия отдыха для ранее возбужденных отделов.

Логоритмические упражнения объединены в комплексы общеразвивающих упражнений, которые выполняются в положении стоя и сидя. В них задействованы все группы мышц – как шейного отдела, плечевого пояса, так и мышцы спины и ног; некоторые упражнения направлены на укрепление мышц брюшного пресса [1].

Игровой массаж - тысяча лет назад тибетские врачеватели установили: нам приятно хлопать в ладоши, ходить босиком, так как это бессознательно посылает положительные сигналы внутренним органам. Делая массаж определенной части тела, ребенок воздействует на весь организм в целом. Мы учим наших детей через игровой массаж. Использование игрового массажа повышает защитные свойства верхних дыхательных путей и всего организма. Пальчиковые игры развивают речь ребенка, двигательные качества, повышают координационные способности пальцев рук; сказки, которые исполняются как песенки или произносятся под музыку, формируют образно-ассоциативное мышление [2].

В ходе систематической работы с детьми по здоровьесберегающим технологиям в музыкальном воспитании мы прослеживаем результаты работы:

- развивается музыкальный слух и певческая деятельность,
- вырабатывается правильное дыхание во время пения.
- лучше дети выполняют музыкально-ритмические упражнения
- активизируются воля и внимание,
- воспитывается терпение и дисциплина.
- наши дети устойчивы и менее подвержены стрессу.
- повышается самооценка и уверенность в себе.

Очень важно, чтобы каждая технология имела оздоровительную направленность, а используемая в комплексе здоровьесберегающая деятельность в итоге сформировала бы у ребенка стойкую мотивацию на здоровый образ жизни. Мы считаем, что современные методы здоровьесбережения должны присутствовать во всех видах педагогической деятельности.

Организация в детском саду музыкальных занятий с использованием этих технологий помогает обеспечить бережное отношение к физическому и духовному здоровью воспитанников, выявить и развить музыкальные способности и творческий потенциал каждого малыша. Знания, умения и навыки, полученные детьми на занятиях, будут способствовать формированию привычки жить в гармонии с самим собой, со своей семьей и окружающим миром.

Список литературы:

1. Арсеновская О.Н. «Система музыкально - оздоровительной работы в детском саду» г.Волгоград. изд. «Учитель»,2009
- 2.Подольская Е. И. «Формы оздоровления детей 4-7 лет» г. Волгоград. изд.«Учитель», 2009
- 3.Петрушин В.И. Музыкальная психотерапия.- М.: ВЛАДОС, 2000.
- 4.Тарасова К.В., Рубан Т.Г. Дети слушают музыку. - М.: Мозаика-Синтез, 2001.
- 5.Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей. - М.: Педагогика, 1999.

Межпредметные связи как фактор оптимизации учебного процесса

Петрова Т.А., КГКП «Карагандинский гуманитарный колледж»

Межпредметные связи представляют собой одну из конкретных форм общего методологического принципа системности, который детерминирует

особый тип мыслительной деятельности – системное мышление. Установление и усвоение учащимися связей между отдельными элементами знаний и умений из различных учебных предметов способствует формированию системности знаний, динамичности мышления, творческих способов познавательной деятельности и ценностных ориентаций.

Межпредметные связи – не только средство достижения общих социальных целей обучения, развития личности, но и один их необходимых факторов формирования конкретных педагогических задач, определения общепредметных систем, умений, отношений.

Межпредметные связи – важнейший фактор оптимизации процесса обучения, повышения его результативности, устранение перегрузки преподавателей и студентов.

Включение межпредметных связей в обучение изменяет особенности протекания, как познавательной деятельности студентов, так и обучающей деятельности преподавателя. Особое значение имеют межпредметные связи для эффективного использования организационных форм обучения, а также целенаправленной перестройки всех основных звеньев учебно-воспитательного процесса:

- комплексной постановки задач урока, сочетающей образовательные, развивающие и воспитательные задачи смежных предметов;
- комплексной разработки содержания урока, включающей изучение обобщённых, смежных понятий, ведущих идей родственных предметов;
- организации познавательной деятельности студентов;
- комплексного использования средств активизации учебной деятельности студентов;
- анализа уровня обученности и воспитанности учащихся в соответствии с задачами, общими для разных учебных предметов;
- комплексного поурочного и тематического планирования, включающего все ранее названные аспекты организации обучения и предусматривающие взаимодействие преподавателей различных предметов.

Курс психологии детей раннего и дошкольного возраста тесно связан с педагогикой, анатомией и физиологией. Методика развития речи, изобразительной деятельности, физического воспитания дают отдельный материал для изучения родственных тем в психологии. Мне, как педагогу, не было необходимости тщательно искать возможность установления связей, как и другим преподавателям, это предусмотрено без нас составителями учебных программ. Нам достаточно знать программы смежных курсов.

Указание программы на тесную взаимосвязь с другими дисциплинами как необходимое условие успешного изучения курса помогает учащимся глубже усваивать содержание отдельных тем.

Прежде чем приступить к освещению опыта своей работы я хотела бы остановиться на приёмах обучения осуществления межпредметных связей. В литературе известны две группы методов и приёмов: обычные методы и приёмы, но ориентированные на установление межпредметных связей, и

новые, специфичные для межпредметных связей и обогащение сложившейся системы методов и приёмов.

К первой группе относятся: домашние задания по другим предметам, включение в изложение преподавателя учебного материала другого предмета, применение наглядных пособий, фрагментов кино по другим предметам, постановка проблемных вопросов, решение количественных и познавательных задач, кроссвордов межпредметного содержания, сообщения студентам по материалам другого предмета и др.

Ко второй группе относятся следующие методические приёмы:

Работа со студентами по нескольким предметам на уроке, изготовление и использование комплексных наглядных пособий, обобщающий учебный материал нескольких предметов; выполнение письменных, самостоятельных работ, которые разрабатываются и оцениваются преподавателями ряда предметов, комплексные задания, межпредметные тексты, дифференцированные по предметам групповые задания; ведение межпредметных тетрадей.

А теперь несколько советов:

1) Находить в смежных предметах такой материал, который бы способствовал в ярких образах лучше запечатлеть новый материал.

2) Постоянно учить учащихся быстрому и оперативному припоминанию ранее усвоенного материала.

3) Создавать потребность обращения к учебникам, лекциям дома при подготовке материала.

4) Побуждая студентов к работе по припоминанию смежных знаний, формировать умение творчески применять их.

5) Поощрять индивидуальные достижения в припоминании и использовании знаний материала смежных предметов.

В своей работе я тоже воспользовалась этими советами. Основными приёмами, которыми я широко пользуюсь на уроках, являются следующие: напоминание, задачи и вопросы на межпредметной основе, сравнения.

Приёмом напоминания легко устанавливаются внутриспредметные связи. Например, все психические процессы в начале изучаются в курсе «Общей психологии», затем – детской. Ряд вопросов рассматривается применительно к детям раннего, а также – дошкольного возрастов. Естественно, напоминая студентам, какая главная психологическая основа изучалась ранее. К примеру, в раннем возрасте в изобразительной деятельности выделились две стадии: доизобразительная и изобразительная. Здесь же включаю другой приём – припоминание, предлагая студентам дать характеристику обеим стадиям на конкретных примерах. Только после этого показываю, какие изменения происходят в отношениях представлений детей и их возможностями изображения. Подобные напоминания прокладывают путь от известного к неизвестному. Такое начало сразу включает студентов в работу, в процесс обдумывания нового материала.

Работая в группах, учитывала общую подготовку студентов, меняла форму напоминания. Иногда было достаточно сказать 2-3 предложения, и студенты самостоятельно более широко освещали известный материал в виде вступительных бесед. Например, на первом году жизни развитие речи ребёнка идёт по 2-м линиям: осветите эти вопросы. Здесь же предлагала, опираясь на знания методики развития речи, показать, как развивается речь детей от 1,5 до 2-х лет. Такая работа на уроке по установлению внутренних межпредметных связей помогает сформулировать цель урока, самостоятельно выделить узловые вопросы.

Иногда на уроках психологии, давая студентам тот или иной материал, сообщаю, что более подробно они будут изучать его в курсе анатомии, физиологии, педагогики, методик. Например, темы «Высшая нервная деятельность», «Становление игры как ведущего вида деятельности», «Элементы труда и формы обучения дошкольников» и др. предполагают знакомство студентов с психологическими аспектами, но, в любом случае, теорию подкрепляю примерами из практической работы с детьми. Здесь как бы в обучении используется предваряющая связь. Эта форма связи более иллюстративная, чем последующая или сопутствующая. Сравните с фрагментом урока, когда студенты самостоятельно, используя знания из курса педагогики, доказывают, что на каждом возрастном этапе дети приобретают различные навыки учебной деятельности, раскрывая в теме «Психологическая готовность ребёнка к школе» комплекс знаний, образующий умение учиться.

Большую роль в установлении межпредметных связей играют вопросы и задачи. Если в проблемном изложении я стремлюсь задавать такие вопросы, на которые студенты не могут ответить, так как главная моя задача – возбудить активность мышления, то при установлении межпредметных связей вопросы составляю так, чтобы хотя бы несколько студентов смогли бы дать достаточно исчерпывающий ответ, иначе смысл вопросов пропадает. К примеру: «Дайте определение вниманию из курса общей психологии и назовите основные его свойства». Или: «В курсе педагогики вы познакомились со словами Л.Н. Толстого «Разве не тогда я приобрёл всё то, чем я теперь живу, и приобрёл так много, так быстро, что во всю остальную жизнь я не приобрёл и одной сотой доли? От пятилетнего ребёнка до меня только шаг. А от новорождённого до пятилетнего страшное расстояние» можно ли этими словами доказать то, что дошкольный возраст в целом является сензитивным в обучении?

Стремясь показать сходство и отличие в различных выводах, предложениях, пользуясь приёмом сравнения. Например, тема сенсорики изучается в психологии, педагогике и методике изобразительной деятельности. Естественно, все 3 преподавателя даёт определение этому процессу. Предлагаю студентам 3 варианта определений сравнить с заданием, найти общее, различие, выделить какая же сторона является более существенной в каждой из этих курсов. С этой же целью иногда предлагаю комплексное пособие, например, «Возрастная периодизация психического

развития», т.к. эта тема изучается соответственно в педагогике, анатомии и физиологии. Используемый словесный приём сравнения или с показом пособий создаёт у студентов интерес, способствует припоминанию материала, установлению связей.

Приёмы привлечения знаний студентов из смежных курсов могут быть те же, что я осветила, подготовка (студентов) разная. Чаще предлагаю изучить материал, изученный на других предметах, например, при изучении темы «Развитие воображения дошкольника» учащиеся по моей просьбе повторяют приёмы развития творческих способностей при обучении детей изобразительной деятельности и обучение детей составлению, придумыванию рассказов, сказок из курса методики развития речи. Такое же знание получают студенты при изучении темы: «Развитие речи дошкольника», «Сенсорное воспитание и психология умственного воспитания», «Психологическая готовность ребёнка к школе» и др.

В других темах студенты заранее делают выписки, тезисы, конспекты, работая с дополнительной литературой, журналом «Дошкольное воспитание». Такая предварительная работа способствует более прочному, осознанному усвоению материала, оживляет момент изложения, активизирует мышление студентов.

Можно предлагать на уроке прочитать материал смежного курса по учебнику.

При установлении межпредметных связей на уроках, особенно при изучении нового материала, следует чаще прибегать к методу беседы. Беседа при этом имеет ряд преимуществ:

1) материал курсов психологии, педагогики и частных методик имеет многосторонние взаимосвязи.

2) многие положения запоминаются хорошо в силу частого повторения на уроках по разным предметам.

3) метод беседы активно способствует концентрации внимания и развитию мышления студентов.

4) правильно организованная беседа экономит время урока.

Межпредметные связи можно достаточно эффективно использовать при закреплении нового материала. Новый материал при этом может излагаться в виде лекции. На закрепление материала необходимо оставить 6-7 минут в зависимости от объёма. Вопросы для закрепления следует сформулировать таким образом, чтобы они побуждали учащихся к привлечению знаний из смежных курсов. Например, изучению темы «Личность» в психологии предшествует вопрос «Роль наследственности, среды и воспитания», изучаемый на уроках педагогики. В связи с этим раскрывая вопрос «Врождённое и приобретённое в структуре личности», сообщаю о двух факторах, действующих на личность – биологическом и социальном. При закреплении материала предлагаю студентам, опираясь на знания из курса анатомии и педагогики показать роль биологических, социальных факторов, выделив процессы воспитания и обучения и доказать это на примерах.

Что же даёт это студентам?

Такое закрепление изученного материала приучает их переносить знания с одного предмета в другой. Студенты в процессе такого закрепления успевают мысленно охватить основные вопросы темы, воспроизвести определённую часть материала, который изучался месяц или два назад.

Как бы хорошо ни был закреплён материал на уроке в ходе объяснения нового или после его изучения, необходима ещё последовательная работа по воспроизведению изученного. Суть развивающего обучения в том и заключается, чтобы усвоенный ранее материал расширялся и углублялся, чтобы приобретённые знания постоянно осмысливались. Вопрос о роли среды, наследственности и воспитания в развитии личности изучается в большой теме «Закономерности психического развития в курсе детской психологии».

Эффективным методом реализации межпредметных связей на данном этапе считаю использование специально разработанных с этой целью заданий, требующих от студентов обобщённого знания из различных учебных предметов. Например, «Выберите из научно-популярных и методических журналов влияние среды, наследственности и воспитания на развитие личности, подготовьте сообщение в форме реферата». Или предлагаю тему для реферата, в которой прошу максимально раскрыть связь предметов. Такой реферат был подготовлен по теме «Сенсорное развитие дошкольника и психологические проблемы сенсорного воспитания».

Большой интерес вызывают у учащихся межпредметные задания проблемного характера. Общим приёмом создания проблемных ситуаций является постановка перед студентами вопросов в форме познавательной задачи, требующей высказывания предложения и его обоснования. Например, в теме «Психологическое развитие и обучение» предлагаю студентам проблему «Как соотносятся между собой психическое развитие и обучение?» т.е. что идёт впереди – обучение или развитие? Студенты на педагогике, частных методиках изучают методы и приёмы обучения, знают, от чего зависит их выбор, роль процессов воспитания и обучения в психическом развитии. Теперь им предстоит припоминать этот материал, осмыслить его, и сделать вывод, обосновать ответ и т.д.

Назовём основные дидактические требования к межпредметному уроку:

1) Межпредметный урок должен иметь чётко сформулированную учебно-познавательную задачу, для решения которой необходимо привлечение знаний из других предметов.

2) На межпредметном уроке должна быть обеспечена высокая активность студентов по применению знаний из других предметов.

3) Осуществление межпредметных связей должно быть направлено на объяснение причинно-следственных связей, сущности изучаемых явлений.

4) Межпредметный урок должен содержать выводы мировоззренческого, обобщённого характера, опирающегося на связь знаний из разных предметов.

5) Межпредметный урок должен вызывать положительное отношение студентов, возбуждать у них интерес к познанию связей между знаниями из разных курсов.

6) Межпредметный урок всегда должен быть нацелен на обобщение определённых разделов учебного материала смежных курсов.

Таким образом, реализация межпредметных связей как методический приём даёт положительный результат в тесном единстве с другими активными методами обучения и воспитания. Межпредметные связи будут осуществляться тем успешнее, чем большее количество преподавателей займётся их реализацией.

В решении этой многогранной проблемы не может быть незыблемых рецептов, поэтому важно постоянно совершенствовать формы ведения уроков, изучать передовой педагогический опыт других преподавателей, анализировать успехи и неудачи, широко обмениваться мнениями.

Активная работа по использованию межпредметных связей не только освобождает студентов от излишней репродуктивной деятельности, она даёт большой выигрыш для преподавателей как в затратах энергии, так и во времени.

Список литературы:

1. Федорец Г. Ф. Межпредметные связи в процессе обучения. – Л.: ЛГПИ им. Герцена, 1983. – 83 с.
2. Федорец Г. Ф. Проблемы интеграции в теории и практике обучения (пути развития). – Л.: ЛГПИ им. Герцена, 1990. – 82 с.
3. Славская К. А. Развитие мышления и усвоение знаний / под ред. Н. А. Менчинской и др. – М.: Просвещение, 1972. – 320с.
4. Ивин А.А. Современная логика. Век 2, 2009. – 420с.

Утренники и досуги в детском саду как средство взаимодействия педагогов и родителей

Рощупкина Н.П., Лопина А.А., КГКП «Ясли– сад «Нэзік»

«Духовная жизнь ребенка полноценна тогда, Когда он живет в мире игры, сказки, музыки, Фантазии, творчества. Без этого он засушенный цветок»...

В.А.Сухомлинский.

Одно только слово "праздник" заставляет быстрее биться сердце каждого ребенка. С праздником связаны самые большие надежды и ожидания детей. Именно о праздниках детства, проведенных вместе с родителями и друзьями,

чаще всего вспоминают взрослые. Для многих эти воспоминания являются самыми светлыми и радостными в жизни. Поэтому хорошо спланированный, подготовленный по специальному сценарию праздник доставит радость не только детям, но и взрослым. Ведь нет ничего желаннее, чем увидеть счастливую улыбку на лице ребенка, знать, что именно вы помогли ему почувствовать себя хозяином веселого торжества, лидером среди друзей, подарили ему дополнительные мгновения счастья. В.А.Сухомлинскому принадлежат прекрасные слова: «Дети – это счастье, созданное нашим трудом. Занятия, встречи с детьми, конечно, требуют душевных сил, времени, труда. Но, ведь и мы счастливы тогда, когда счастливы наши дети, когда их глаза наполнены радостью».

Утренники и развлечения в детском саду позволяют ребенку открыть в себе новые способности и таланты, развить уже имеющиеся навыки. На данных мероприятиях дети показывают свои достижения, и, кроме этого, утренники и развлечения являются источником новых впечатлений для ребенка, стимулом его дальнейшего развития.

Праздники, развлечения – важный фактор формирования маленького человека. Через звуки и движения ребенок познает мир, в который пришел. У детей досуг, утренники побуждают интерес к творчеству, воспитывают умение жить в коллективе, содействуют накоплению опыта общественного поведения, проявлению инициативы и самостоятельности. Массовость, красочность, положительные эмоции, доступность всего происходящего нужны как витамины. А если в утренниках и досугах участвуют родители, то это помогает им еще больше сблизиться.

Воспитательное, познавательное, эстетичное воздействие утренников, досугов на ребенка велико, а поэтому в своей работе по их подготовке и проведению важно не допускать формализма и однообразия. Утренник – визитная карточка детского сада. Здесь видна динамика развития ребенка, видно, чему он научился, насколько он комфортно себя чувствует в детском саду.

Через организацию утренников создаются условия для развития общей культуры ребенка, его творческой индивидуальности и формирование положительной концепции личностного “я”. Для достижения данной цели необходимо решить комплекс педагогических задач:

- сформировать у ребенка первоначальные представления о культуре в целом и мире искусства в частности;
- стремиться развивать творческие способности эмоциональной сферы ребенка;
- приобщать детей к основам художественной и коммуникативной культуры через обучение разным видам деятельности;
- формировать уверенность в своих силах;
- укреплять физическое и психическое здоровье детей;
- учить уважать мнение сверстников и окружающих людей;

- воспитывать интерес к истории своей Родины, своего народа, своей семьи;
- развивать у ребенка эстетическое отношение к окружающему миру;
- поддерживать у родителей интерес к проведению совместных мероприятий.

Культурно-досуговые мероприятия – неотъемлемая часть в деятельности дошкольного учреждения. Виды культурно-досуговой деятельности многообразны. Их можно классифицировать следующим образом: развлечения, утренники, и творчество.

Наряду с утренниками немаловажное значение для создания положительного микроклимата в группе имеют развлечения.

Развлечения должны быть всегда красочным моментом в жизни детей, обогащающим впечатления и развивающим творческую активность. Они способствуют его всестороннему развитию, знакомят с различными видами искусства: музыкальным, изобразительным, литературным, театральным и др.; пробуждают радостные чувства, поднимают настроение и жизненный тонус. На таких мероприятиях ребенок получает возможность проявить самостоятельность, а значит, приобрести уверенность в себе, веру в свои способности; развиваются его положительные качества: доброта, симпатия, доброжелательность, взаимопомощь, жизнерадостность.

По степени активности участия детей развлечения делятся на три вида: дети являются только слушателями или зрителями; дети – непосредственные участники; участники – взрослые и дети. При организации развлечений первого вида мы привлекаем детей к оформлению зала, группы; изготовлению атрибутов. В этом виде мероприятий культурно-досуговая деятельность дошкольников несколько ограничена: они в основном являются зрителями, и положительный эмоциональный настрой получают в процессе восприятия. Зато родители могут творчески проявить себя. Например, для участия дочек в показе мод на осеннем балу мамы проявили творческую фантазию. Родители с большой выдумкой изготавливают новогодние костюмы. На последнем утреннике очень красивы и разнообразны были костюмы «елочек» у девочек в средней группе. Всем зрителям понравились «ягодки» и «пчелки» на осенних утренниках.

Второй вид развлечений дает возможность более широкого включения детей в процесс подготовки и исполнения. Они сами разыгрывают роли в инсценировках, принимают активное участие в разнообразных играх. Этот вид развлечений позволяет воспитателю найти занятие каждому ребенку, что положительно сказывается на формировании основ культуры личности.

Третий вид – смешанный. Он позволяет расширить общение детей со взрослыми и сверстниками, что так необходимо для общего развития дошкольников. Привлечение родителей к этому разделу культурно-досуговой деятельности воспитателя – важная форма работы детского сада с семьей. Подготовка и проведение утренника – это долгая работа, требующая совместной

деятельности музыкального руководителя, воспитателя, родителей, и, конечно, детей.

Чтобы провести яркий утренник, мало сочинить или найти интересный сценарий, разучить с детьми песни, танцы, игры. Надо чтобы воспитатели научили детей выразительно рассказывать стихи или играть роль в инсценировке стиха, сказки. Необходимо, чтобы родители были заинтересованы в хорошем выступлении своих детей, повторяли с ними дома стихи, регулярно водили детей в детский сад. Еще у нас в детсаду проводят конкурсы совместной деятельности детей и родителей.

Выставки работ родителей и детей, семейные вернисажи, как правило, демонстрируют результаты совместной деятельности родителей и детей. Это важный момент в построении взаимоотношений между ребёнком и родителем и значимый для воспитателя (повышение активности родителей в жизни группы, один из показателей комфортности внутрисемейных отношений).

Именно деятельность в свободное время воспитывает ребенка, способствует развитию памяти, формирует духовный мир, мораль. Дети учатся правильному отношению друг к другу и старшему поколению. У них развивается эстетическое чувство прекрасного, умение ценить материальные и духовные ценности, а также умение ими пользоваться.

Совместный досуг с родителями помогает устанавливать доверительные отношения между родителями и детьми. В дальнейшем педагогам проще налаживать с ними контакты, предоставлять педагогическую информацию. Такие формы сотрудничества с семьей могут быть эффективными, только если воспитатели уделяют достаточное внимание педагогическому содержанию мероприятия, а установление неформальных доверительных отношений с родителями не является основной целью общения. Утренники, досуги, мероприятия (конкурсы, соревнования). К данной группе форм относятся проведение педагогами дошкольных учреждений таких традиционных совместных праздников и досугов, как «День здоровья», «Зимние забавы», «Масленица», «Веселые старты». Такие вечера помогают создать эмоциональный комфорт в группе, сблизить участников педагогического процесса. Родители могут проявить смекалку и фантазию в различных конкурсах. Они могут выступать в роли непосредственных участников: петь песни, играть на музыкальных инструментах и участвовать в спортивных конкурсах и т.д. Основная цель таких мероприятий – укрепление детско-родительских отношений. В результате у детей воспитывается трудолюбие, аккуратность, внимание к близким, уважение к труду. Это начало патриотического воспитания, любовь к Родине рождается из чувства любви к своей семье.

Для обеспечения благоприятных условий жизни и воспитания ребёнка, формирования основ полноценной, гармоничной личности необходимо укрепление и развитие тесной связи и взаимодействия детского сада и семьи.

Список литературы:

1. Сухомлинский В.А. «Родина в сердце» Издательство: «Молодая гвардия» 1978г.

2. «Современные формы работы с родителями в дошкольном учреждении: методические рекомендации к 2012-2013 учебному году» / сост. Е.В. Пляскина – с. Троицкое: РМК, 2013г.

Мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды оқыту мен тәрбиелеудің тиімділігі

Садикова С.Қ., "Бәйтерек" бөбекжайы КМҚК

"Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім - адамзаттың жауы, ол келешекте барлық өміріне апат әкеледі"
Әл -Фараби

«Ойын» балалардың назарын аудару, көңілін аулау, қызықтыру үшін жүзеге асырылатын таңдау бойынша іске асыруға болатын әртүрлі іс-әрекет түрлерін қамтиды. Ойын физикалық тұрғыдан өмірлік маңызы бар негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін аса қажетті болып табылмайды. Алайда ойын балалардың дамуы барысында оқытудың кең ауқымын қамти отырып, олардың эмоционалдық әл-ахуалын демеп отырады деп есептеледі.

Ойын түрлерін оқыту әдісі ретінде қолдану балалардың танымдық қызығушылығын арттыруға ықпал етеді.

Біздің балабақшада тиімді қолданылатын инновациялық технологиялардың бірі ойын технологиясы. Мектепке дейінгі ұйымдағы оқытудың негізгі түрі ретінде ойын баланы дамыту оқу қажеттілігіне сәйкес құрылымдалған, еркін ойын, тәрбиешінің жетекшілігімен болатын ойын. Ойын балалардың назарын аудару, қызықтыру үшін жүзеге асырылатын таңдау бойынша іске асыруға болатын әртүрлі іс-әрекет түрлерін қамтиды. Балалардың дербес ерекшеліктері мен мүмкіндіктеріндіктерін саралау жасай отырып, тапсырмаларды орындауда тиімді әдістерін енгізу. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың теориялық негіздерін жаңаша айқындау, қазақстандық мәнмәтін тұрғысынан талдау жасау және бейімдеу үшін осы саладағы әлемдік ғылыми зерттеулер тәжірибесін ұсыну идеялары негіз болған.

4К креативтілік, командада жұмыс істеу, коммуникативтілікті дамыту сыни ойлау.

Бала үні дербестігі, қызығушылықтары, қажеттіліктері. Ойын - тәрбиеші жетекшілігімен жүргізілетін ойын, құрылымдалған ойын, еркін ойын. Бақылау - қадағалау, танымдық оқиға, фактілерге негіздеу, деректерді тіркеу . "Тұтас бала" бейнесі бала - тәрбиеші - Ата-ана Мектепке дейінгі білім - Мектепалды даярлық - Мектеп бейнесі[1].

Ұлт көшбасшысы – Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаев «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс

сапасын арттыру» атты 2018 жылғы Қазақстан халқына Жолдауында білім беруде.

4К моделіне: креативтілікті, сыни ойлауды дамытуға, коммуникативтілік пен командада жұмыс істеуге басымдық беріле бастағанына назар аударды[2].

Бағдарламаның негізгі идеялары балалардың бойында ерте жастан дамыту қажет негізгі дағдылармен тығыз байланысты:

- сыни ойлау;
- проблемаларды шығармашылықпен шеше білу;
- сындарлы диалог немесе қарым-қатынас;
- командада жұмыс істеу.

Бұл идеялар балалардың қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін, олардың психофизиологиялық және жас ерекшеліктерін ескерумен тығыз байланысты және баланың зияткерлік, әлеуметтік және тұлғалық дамуына оң ықпал етуге бағдарланған. Сондықтан бүгінгі таңда мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды жетілдіруде «Бала үні» ескеру аса маңызды. Балаларға өз ойын ашық айтуға мүмкіндік берілуі тиіс, бұл олардың есею және білімін жетілдіру жолында аса маңызды. Ойын түрлерін оқыту әдісі ретінде қолдану балалардың танымдылық қызығушылығын арттыруға ықпал етеді.

Ойын арқылы оқыту технологисының негізгі элементтері:

- ойынның алдына нақты оқу мақсаты қойылды;
- нақты тәрбиеші нәтижеге қол жеткізіледі;
- оқу қызметі ойын тәртібіне бағынады;
- оқу материалдары ойын құралдары болып табылады[3].

Осы 4к моделін жүзеге асыру барысында өзімнің іс-тәжірбиемде «Үйге барар жолда» атты тәрбиешінің жетекшілігімен өткізілетін ойын.

Ойын барысында балаға топтағы көшенің макеттерің ұйымдастырған оқу қызметіне пайдалана отырып балалардың ойынға деген қызығушылығын арттыра алдым. Көше макетті арқылы балаларға өз тұратын көшелерінің атауын атай алды. Мынау менің үйім, мынау менің балабақшам. Мен балабақшаға мына жолмен барамын, Алдияр үйге барар жолда бағдаршам бар деп қуана жауап берді. Бағдаршамның қызыл түсі жанған кезде тоқтап тұратындарын балалар таласа айта бастады. Ойын арқылы баланың креативтілік, шығармашылық, зияткерлік, әлеуметтік және тұлғалық дамуына оң ықпал ете алдым. Ойында балалардың зерттеушілік дағдысын жетелеуші сұрақтар арқылы дамыта отырып, тәсілдері мен құралдарын өз бетінше таңдай ала отырып балаларға өз көшелерін сурет арқылы ақ қағаз бетіне салуларын өтіндім. келешекте ойынды мұқият жоспарлап, жас ерекшелігін ескере отырып ойынды уақытқа сай жоспарлауды ескердім. Себебі ойын кезінде балалардың барлығы макет арқылы өз көшелерін айта алмай араларында реніш туды. Келешекте осы ойын кезінде балаларды топқа бөліп әр топқа тапсырма беріп барлық балаларды қамтып кету деп ұйғардым.

Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру оқу қызметінде құрылымдалған ойын арқылы балаға белгілі дағдыларды үйренуге және бағытталған ойын түрінде ұйымдастырылатын іс-шара.

Ойын: «Қайда жасырынып қалған» құрылымдалған ойын. Ойын кезінде бала тура және кері реттегі сандық қатынасты біледі. Балаларға үлестірмелі қағаздар тарата отырып олардың кретативтілік артып, сыни ойлау арқылы өз ойын еркін жеткізе алатының байқадым. Балалар суреттегі жасырыңған сандарды іздей отырып, ойынға деген қызығушылығын арттырды. Суретте сандардың үйде терезеде, шатырда, ағашта, есіктің жан-жағына, есік алдындағы суда жасырыңған сандарды тауып қандай сан қайда жасырынып қалғаның айта отырып тіл дамуы, дербестік ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін саралау жасау арқылы өз бетінше іс-әрекет жасай алды.

«Бағдаршам» атты еркін ойын барысында нақты шекаралары мен ережелері жоқ, бала қалағанын жасайтын еркін ойын.

Еркін ойындарды балаға тандап алу мүмкіндігін бере отырып, бұл болашақта бала үнін естуге дағдыларды және жаңартылған үлгілік оқу бағдарламасының іске асыруын көрсетеді.

Бағдаршам ойыны кезін ұйымдастыра отырып мен балалардың қызығушылығын ойынға қолданған ресурстар арқылы таныта алдым. Балаға қолайлы жағдай жасай отырып қажеттілігін, белсенділігін артыру болып табылады. Ойын кезінде Нұрасыл МАИ қызметкері болғанына жол ережесін тәртіп сақтап тұрғанына мақтана қарады. Мария мен Аспандияр жаяу жүргіншілер жолағымен өтер кезде мұхият жан-жаққа қарап өте бастады.

Ойынға қолданған МАИ қызметкерінің бас киім, бағдаршам, жаяу жүргіншілер жолағы, үлкен көліктерді қолдану арқылы шығармашылық, белсенділік, ерекшеленулерін байқадым. Матвей көлікпен өтер кезде бағдаршамның жасыл көзі жанғаның күтіп, жол ережесін бұзбауға тырысты.

Бір-біріне коммуникативтік даму арқылы қарым-қатына құра алды. Өз қиял ғажайыптарына сүйеніп ойын ұйымдастыра алды. Балалардың қабілеттің тұлғалар ретінде қарастыратын қарым-қатынастар құруға мүмкіндік береу. Әрбір шығармашылық ресурсты баланың қажеттілігі мен мүдделерін оңтайлы қанағаттандыру үшін пайдаландым.

Қорытындылай келе осы ойындар барысында ойындарды болашақтағы жоспарлауымда балалардың сеніміне, зияткерлігіне, болашақта азаматтық тұлға ретінде дамуына ықпал ете отырып осы ойын түрлерін тиімді әдіс-тәсілдерді, түйінді идеяның негізгі аспектеріне көңіл аудара отырып жүзеге асыруына өзімнің шешімімді қабылдадым.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Абиев Ж.Ә., Бабаев С.Б., Құдиярова А.М. Педагогика: Оқу құралы. Жалпы редакциясын басқарған Құдиярова А. М. – Алматы: Дарын, 2004.

2. Әлімов А.К. Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер. Әдістемелік құрал/

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014. –188 б.

3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Типтік оқу бағдарламасына әдістемелік нұсқаулық. – Астана, 2016 ж. – 185 б.

Педагогический проект «Зерек»

Садуова Эльмира Токеновна, КГКП «Ясли – сад Толағай»

Современные направления в развитии общества определили потребность нашей страны в людях творческих, активных и неординарно мыслящих, способных нестандартно решать поставленные задачи. Следовательно, задача детского сада сегодня подготовить детей, обладающих, выше перечисленными качествами. Для решения этой задачи, мы опираемся на различные методы и формы личностно-ориентированного подхода, но особое место в нашей работе занимает метод проектов. [4]

Детский сад «Толағай» в своей работе активно использует метод проектов. По моему мнению, это очень действенный, эффективный и нетрадиционный способ расширения у детей знаний об окружающем мире.

Тема проектов всегда выбирается в соответствии с возрастом детей, их интересами и проблемами, встречающимися в ходе воспитательно - образовательной деятельности. Определившись с темой, мы ставим перед собой цели и задачи, которые стараемся реализовать в своей работе.

Один из последних наших педагогических проектов - педагогический проект «Зерек». Проект проводился в старшей экспериментальной группе. Задачи, которые мы поставили перед детьми в самом начале этой работы звучали так: «усиление механизмов ориентации образования на результат для гармоничного интеллектуального, духовного и физического развития личности кардинальное изменение сути профессиональной работы педагога, его исследовательская направленность, индивидуальный подход, мультимедийный способ подачи материала для развития высокой учебной мотивации»[3]

Цель проекта «Зерек» заключается в следующем: повышение качества образования технологией опережающего обучения детей дошкольного возраста, через интеграцию таких разделов, как развитие речи, ФЭМП, основы грамоты, ознакомление с окружающим, художественная литература. Проект позволяет устойчиво достигать результаты в трех направлениях: образовательном, воспитательном и оздоровительном.

Была проведена большая работа с педагогами, то есть организовывали консультативную помощь педагогам в планировании проекта «Зерек», изучение и анализ методической литературы по данному проекту, разработка рекламной продукции (буклеты, листовки, папки – передвижки, альбомы и другое), составление и планирование педагогами экспериментальной

деятельности в рамках проекта. Подбор основного оборудования и материала для оснащения центра экспериментальной деятельности. Подбор диагностического инструментария. В течении двух лет (с сентября 2018 года по март 2020г)

КГКП «Ясли - сад» Толағай» на втором этапе по реализации проектной деятельности программы «Зерек» использует все семь механизмов:

- 1) зарядка для тела;
- 2) гимнастика для ума;
- 3) мир мультфильмов;
- 4) говорение;
- 5) шепталочка;
- 7) веселая перемена.

Полученные знания они умело применяли в режимных моментах, ОУД (организованная учебная деятельность) – ФЭМП (формирование элементарных математических представлений), «Развитие речи», «Художественной литературе», «Ознакомление с окружающим», «Основы грамоты» и других видах деятельности.

Родители также принимали участие в реализации проекта: каждая семья принесла маркерные доски с губками, маркерами, а также подбор видео материалов, мультфильмов. Была организована забавная фотовыставка по проекту «Зерек».

Педагоги и дети получили огромное удовольствие от проделанной работы. В будущем планируем продолжать работу, используя метод проектной деятельности.

Таким образом, анализируя результаты двухлетней работы в данном направлении, могу сказать, что в результате применения технологии проектного обучения мы формируем всесторонне развитие детей, способных в

дальнейшей профессиональной деятельности проявлять самостоятельность, ответственность, инициативность и индивидуальность. Проект позволяют отрабатывать межпредметные связи и вместе с этим работают на повышение качества образования.

Педагог, в свою очередь, так же должен быть готов психологически и интеллектуально к организации проектной деятельности, где ему предоставлена роль не только консультанта, направляющего и стимулирующего действия воспитанников, а инициативного организатора обучения с использованием инновационных методов групповой и индивидуальной работы с детьми.

Что мы ожидаем от реализации проекта?

Снижение заболеваемости и увеличение физических показателей (в экспериментальной группе на 15% заболеваемость ниже заболеваемость ниже, чем в контрольной);

Качественное изменение отношений со сверстниками и взрослыми (постоянно поддерживают друг друга аплодисментами причем и педагога тоже, по собственной инициативе); сохранение и развитие познавательного потенциала, заложенного природой (большое количество инициативных детей): значительное увеличение объема усвоенных знаний и умений, улучшение социально – психологических показателей: дети с легкостью поют и танцуют, не стесняются публичных выступлений, свободны в движениях, словах и мыслях.

Проводимая работа по проекту «Зерек» важна и своевременна потому, что для нового витка информатизации и технологизации общества требуется новый уровень мышления.

В своем Послании первый Президент Н.А.Назарбаев, особое внимание уделил именно важности дошкольного образования: «Основы мышления, умственные и творческие способности, новые навыки формируются в самом раннем детстве. Акценты в образовании смещаются в сторону модели»

Список литературы:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан 31.10.2018г №604
2. Министерство образования и науки РК Республиканский центр «Дошкольное детство» Инструктивно – методическое письмо 2018 – 2019 учебный год
3. Интернет [[проектная деятельность в ДОУ](#)]
4. Интернет [[statya_dlya_pedagogov_dou.docx](#)]

Балабақшадағы сурет салудың дәстүрлі емес техникасы және олардың мектеп жасына дейінгі балалардың дамуындағы рөлі

Садыкова Ж.К., «Алданыш» бөбекжайы КМҚК

Қоғамдағы, айналамызда болып жатқан қарыштанған өзгерістер шығармашылық қабілетке ие, қажетті жағдайда іскерлік таныта алатын, әрі ерекшелікпен қолдану шеберлігі бар жеке тұлғаға үлкен талаптар қояды. Балаларды сурет салуға баули отырып, оның ішінде қол еңбегінің нәтижесіне баға бере алуды, өз жұмысына деген мақтаныш сезімін оятуды, досының шығармашылығына сын көзбен қарай алуды, ойлау қабілетінің қиялмен байланысын қалыптастыру, шығармашылық дағдысын түрлендіре түсуге үйрету, сурет салуға ерекше көзқарасын қызықтыру қазіргі таңдағы өзін жаңашыл деп есептейтін әрбір тәрбиешінің міндеті болуы шарт.

Бұл тақырыптың өзектілігін қарастыратын болсақ, қазіргі білім беру кеңістігі әлемдегі көптеген инновациялық төңкерілістерге тап болуда. Шығармашыл жеке тұлғаның қалыптасуы - қазіргі таңдағы педагогикалық теория мен тәжірибенің маңызды мәселелерінің бірі. Бұл үдерісті мектепке дейінгі жаста дамыту өте тиімді. Тәрбиешінің басты бағдарламалық бағыты - білім берудің жаңа технологияларын қолдану кезінде оқу - танымдық жағдай қалыптасатын сәтті ұтымды пайданануымен анықталады. Оны анықтайтын жаңа технологиялардың бірі осы дәстүрлі емес сурет салу үрдісі деп айтуға болады.

Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан–2030» Қазақстан халқына арналған жолдауында «Біздің жас мемлекетіміз өсіп, жетіліп, кемелденеді, біздің балаларымыз бен немерелеріміз онымен бірге ер жетеді. Бүкіл дүниежүзілік білім беру кеңістігіне кіру мақсатында қазіргі кезде Қазақстанда білімнің жаңа жүйесі құрылуда. Бұл процесс педагогика теориясы мен оқу - тәрбие процесіне нақты өзгерістер енгізумен қатар, елімізде болып жатқан түрлі бағыттағы білім беру қызметіне жаңаша қарауды, қол жеткен табыстарды сын көзбен бағалай отырып саралауды, жастардың шығармашылық әлеуметін дамытудың, мұғалім іс-әрекетін жаңаша тұрғыда ұйымдастыруды талап етеді» делінген [1].

Сәл теориясына көз жүгіртсек, Ахмет Байтұрсынов баланың өзіндік жұмысының маңызын бала білімді тәжірибе арқылы өздігінен алуы керектігін атап айтқан болатын. Жалпы білімге деген құштарлық - кез келген балаға тән қасиет. Күн сайын жаңа бір нәрсені білуге ұмтылу – бала үшін зор қуаныш, үлкен мерей. Баланың оқу – таным әрекетін арттырудың тиімді құралдарының бірі – бейнелеу өнері.

Мектеп жасына дейінгі балаларды дәстүрлі емес техникалар арқылы сурет салуға тәрбиелеу алдымен бейнелеу қызметіне келіп тіреледі. Яғни, бейнелеу қызметі – бұл баладағы ойлау, талдау, синтез, салыстыру, қиялдау және жалпылай алу қабілеттерін іске қосады. Ол байланыстыра сөйлеуге, сөздік

қорын байытуға және сенсориканы дамытуға ықпал етеді. Таным, бақылау және салыстыру қорының кеңеюі баланың жалпы зияткерлік дамуына оң әсер етеді. Бейнелеу қызметімен айналысу барысында мектепке дейінгі балалардың адамгершілік – ерік қасиеттері қалыптасады. Балалар назар аударуға, басталған істі аяғына дейін жеткізуге, қиындықтарды жеңуге және жолдастарын қолдауға үйренеді. Бейнелеу қызметі балалардан белсенді қозғалыстар мен нәтижені талап етеді.

Мектепке дейінгі балалардың бейнелеу қызметі балалар тұлғасын дамытуда маңызды рөл атқарады, өйткені бала үшін бұл таным мен шығармашылық қуанышы. Қажетті іскерліктерін бейнелеуі болып табылады. Демек, қоршаған әлемді қабылдауын бейнелі дамытуы. Қандай да бір нысанды салу үшін онымен танысу керек, оның көлемін, түсі мен пішінін есте сақтау қажет. Мектепке дейінгі балалардың шығармашылық қырынан дамуы эстетикалық тәрбиені дұрыс бағытқа қояды. Ал, осындай көпжақты дамудың қозғаушы күші балалардың қызығушылығы болып табылады.

Бейнелеу үдерісін балабақшада сурет салу іс – әрекетінен көруге болады. Дұрыс ұйымдастырылған тәрбиешінің қызметі балаларда эмоциялық көңіл – күй тудырады. Сурет салу – көркемдік шығармашылық іс – әрекетке жатады. Өмірдегі алған әсерлерін бейнелеумен қатар, бейнеленген суретке деген қарым – қатынасын білдіреді. Суретті салған уақытта балалар салынған суреттің неге ұқсайтынын, оның нәтижесін айтып, өз көзқарастарын білдіре алады. Салынған суретке деген көзқарастары эстетикалық баға берумен қатар танымдық қабілеттерін дамытады. Сурет салу сабақтарында балаларда бастаған істі аяқтау, ой тұрақтылығы, мақсатқа жету және қиындықты жеңе білу қабілеттері ашылады.

Бейнелеу іс – әрекеті кезінде ой және дене белсенділігі ұштаса дамиды. Сурет салу, мүсіндеу, жапсыруды орындау үшін еңбек іс – әрекетіне күш жұмсалады, сондықтан белгілі бір біліктер, дағдыларды қажет етеді. Бейнелеу іс – әрекетінде бақылай алу мен сурет сала білу маңызды рөл атқарады. Кейбір тәрбиешілер өз міндеттерін тәрбиеленушілеріне тек қажетті техникалық дағдыны меңгерту, сурет салу тәсілдерін үйрету, қылқаламды ұстай білу, бояу, бор, қарындаш, фломастерлермен жұмыс істей білуді меңгерту деп ұғады. Сурет салуда балалар айналадағы қызықты құбылыстарды көре білуі қажет. Бала үшін сурет салу – сезім, көңіл күйді берудің бірінші құралы. Тәрбиеші бала жұмысының нәтижесін қарай отырып баланың ішкі сезімін, жан дүниесін көре алады. Сурет салу сабақтарында балалардың қызығушылық сезімдерін дамыту мақсатында түрлі әдіс – тәсілдер қолданылады. Тәрбиешінің мақсат-міндетіне сай балалар өнер жанрларын, стильдерін (пейзаж, портрет, натюрморт, графика, графика, скульптура) түсініп, қабылдай білуі шарт. Сурет сабақтарында суретшілер еңбектерімен таныстыру, ертегілер бойынша салынған суретшілер иллюстрацияларын көрсету, түрлі саяхат сабақтар өткізу (мұражайлар, жергілікті суретшілер үйіне) т.б. өткізген шарт. Осындай сабақтарда балаларда өнерге деген қызығушылықтары дамиды. Сондықтан да

сурет салу әдістерін меңгерту мақсатында дәстүрлі емес әдістерді пайдалану балаларға өте қызықты, тәрбиешіге оңтайлы білім беру көзі болып табылады.

Осы кезде атақты педагог В. А. Сухомлинскийдің: «Балалық шақ адам өміріндегі маңызды кезеңі, келешек өмірге дайындық емес, нақты, жарқыраған, ерекше, қайталанбайтын өмір. Балалық шағының өтілуінен, баланың балалық шағында қолынан жетелеген адамынан, қоршаған ортадан оның ойы мен жүрегіне не ұялатқанынан – бүгінгі бөбектеріміз қандай адам болатынын көруге болады» тағылымы еске түседі [2].

Дәл қазіргі кезге білімнің кең көлемді қоры жиылған мектепке дейінгі балаларының танымдық іс-әрекетін қалыптастыру мәселесіне тоқталып өтетін болсақ: бейнелеу өнерінің әр түрлі әдіс – тәсілдерін қолдана отырып, терең білімді, ізденімпаз, барлық іс-әрекеттерінде шығармашылық бағыт ұстанатын, сол тұрғыда өз болмысын таныта алатын жеке тұлға тәрбиелеу ісіне ерекше мән берілуде. Демек, мектептегі оқу үрдісі балалардың танымдық белсенділігін арттырып, шығармашылық әрекетін дамытуына жол ашуы қажет. Танымдық белсенділік – баланың оқуға, білуге деген ынта ықылы сының, құштарлығының ерекше көрінісі.

Танымдық белсенділік проблемалық сұрақтың жауабын іздестіруде, өзіндік жұмыс орындауда жүзеге асады. Баланың өздігінен білім алуы өз еркімен жүйелі жұмыс істеуді талап етеді. Өздігінен білім алуды балалардың күнделікті рухани қажетіне айналдыру мәселесіне мән берілуі керек. Өздігінен білім алу әрекеттің мақсат – міндеттерін, мазмұнын, ұйымдастыру жолдарын балалардың өздері анықтап, іске асыруына байланысты. Ал оларға кеңес, нұсқау, жалпы бағыт беріп, басқарып отыру – тәрбиешінің міндеті.

В.А. Сухомлинский айтқандай: «Балалардың мүмкіндігі мен дарындылығының бастамалары саусақтарының ұшында. Бейнелеп айтқанда, саусақтарынан, шығармашылық ойын қоректендіретін өте жіңішке жылғалар сынды жіптер тарайды. Баланың қолында неғұрлым шеберлік көп болса, соғұрлым ол ақылды болады». Яғни, педагогтардың пайымдауы бойынша – барлық балалар дарынды. Сондықтан дарынын уақытында байқап, сезіп, тәжірибесінде, нақты өмірінде қолдануға мүмкіндік туғызу қажет. Ересектердің көмегімен көркемдік – шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, бала жаңа туындылар жасайды. Қайталанбайтын туындыларды ойластыру барысында ол әрқашан заттың жасалу тәсілдерімен тәжірибе жасайды. Мектепке дейінгі жастағы бала өзінің эстетикалық дамуында қарапайым көрнекі, сезімдік әсерінен түпнұсқалық кейіптің жасалуына бейнелеу-мәнерлеу әдістері арқылы өтеді. Сондықтан оның шығармашылығының негізін қалау керек. Неғұрлым бала жақсы көрсе, естісе соғұрлым қиялдау әрекеттері маңызды және нәтижелі болады..

Сондықтан да, дәстүрлі емес технологиялар арқылы сурет салу – шығармашылық жұмыста көркем суреттің құрамын жасауда және жаңа мәнерлі әдістерді қоса алғандағы суреттердің жиынтығы болып табылады.

Сурет салу әдістерін меңгерту мақсатында дәстүрлі емес әдістерді пайдалану балаларда қызығушылықтарын, еркіндіктерін, өздеріне деген

сенімділіктерін тудырады. Сондықтан, бала ерікті түрде қызығушылық танытып сурет салу үшін дәстүрлі емес әдісті пайдаланған жөн деп білемін. Себебі дәстүрлі емес әдістің құралдары қызықты, әрі сурет салу жолы оңай. Сонымен қатар оқу іс – әрекеті кезінде уақыт тиімділігімен ерекшеленеді.

Дәстүрлі емес тәсілді пайдалану кезінде анықтау, зерттеу қабілеті қалыптасады. Дәстүрлі емес әдіс балалардың бейнелеу өнеріне деген мотивациялық қозғаушы күші болып табылады. Сонымен қатар балалардың суретті соңына дейін «сала аламын ба» деген қорқыныштары сейіледі. Дәстүрлі емес әдіс кезінде көру және саусақ маторикасы жақсы дамиды.

Дәстүрлі емес сурет салу әрекетінде балалар тек қарындашпен, фломастермен, бормен, қылқаламмен ғана емес, өзінің сүйікті ісіне олар өзгеде заттарды пайдаланады. Мысалы: балалар алақан, саусақ, табандарымен, әр түрлі таяқшалар, жіптер, мәуесек, далаппен сурет салуды қызық көреді. Қарапайым нәрсенің жаңаша қызметін ойлап шығарып, оларды бейнелеу өнеріне жаратып, таңқаларық сурет салуға қолдану бұл тамаша!

Дәстүрден тыс сурет салу әдістері балалардың ұсақ қол қимылын дамытады, сондықтан оқу жылының басынан бастап – ақ оларды оқу іс-әрекеттер барысында қолдану өте пайдалы. Ұсақ және дәл қимылды дамыту балаға тек өз ағзасын сенімді басқару үшін ғана керек емес. Қолдың ұсақ қимылы миды және оның бақылағыштық, талдаушылық, бұйырғыштық қабілетін дамытады. Сондықтан да дәстүрлі емес әдістер балалар үшін тартымды, өйткені өзінің қиялын, ықыласын, ойын толық білдіруге үлкен мүмкіндіктер береді.

Сондықтан, мектеп жасына дейінгі балалардың сурет салу қабілетін арттыру, оның ішінде дәстүрлі емес сурет салудың техникасы арқылы арнайы оқыту, тәрбиешілердің шығармашылық жұмыспен айналысуын, өз мамандығына деген ынталы ізденіспен ерекше бағдарламалар, түрлі нұсқаулықтар жасау дегенді білдіреді. Бұл осы кезеңде өзекті мәселе болып табылады. Демек, балалардың табиғатынан сурет салуға деген таланты болмаса, бұл мәселені түрлі қызықты дәстүрлі емес техникалар арқылы шешуге болады.

Дәстүрлі емес техникалар арқылы сурет дегеніміз не? Көптеген дәстүрлі емес техникалар сурет салудың арнайы бейнелеу тәсілдерін пайдалану нәтижесінде емес, ойын манипуляциясының әсері ретінде алынған кезде әдейі сурет салуға жатады. Дәстүрлі емес бейненің мұндай тәсілі "хэппенинг" деп атауға болады (ағылшын тілінен аударғанда – "болу"). Ол кезде қандай бейненің алынатыны белгісіз, бірақ ол нәтижесі бойынша біле тұра табысты және сол арқылы мектепке дейінгі балалардың бейнелеу қызметіне қызығушылығын арттырады, қиялдың қызметін ынталандырады.

Балалар ерте жастан бастап өзінің шығармашылығында қоршаған әлем туралы өз әсерлерін бейнелеу арқылы көрсетуге тырысады. Демек, дәстүрлі емес тәсілдермен сурет салу, яғни балаларды таңқалдыратын және қызыға таңдайтын іс-әрекеті екеніне көзіміз жеткен секілді.

Дәстүрлі емес техникалар арқылы сурет салу нәтижесін зерделей қарасақ, кіші топ балалары үшін таптырмайтын тәсіл екені анықталды. Себебі мектеп жасына дейінгі кіші топ тәрбиеленушісінің тыныш отырып шыдамдылық танытуы қиынға соғады. Ал, дәстүрлі емес техникалар арқылы сурет салуда бұл жастағы тәрбиеленушілер тиянақты жұмыс нәтижелерін көрсетеді. Ал, ересек жастағы тәрбиеленушілер үшін дәстүрлі емес техникалар арқылы сурет салуды жиі қолдану – шығармашылықтың көрінісі. Себебі, тәрбиешіге баланың күнделікті өмірді қалай қабылдайтыны, яғни жарқын, әдемі және барлық оқиғаларды бейнелейтін қол еңбегінің нәтижесінен көру маңызды. Бұл балалар үшін ойлау, көру, іздеу, эксперимент жасау, ең бастысы, өзін – өзі көрсетуге үлкен мүмкіндік.

Ал, тәрбиеші дәстүрлі емес сурет салу бағдарламасын қосымша білім беру үрдісінде дұрыс, ұтымды жүргізу арқылы:

- Балалар қорқынышын жоюға ықпал етеді;
- Өз күшіне сенімділікті дамытады;
- Кеңістіктік ойлауды дамытады;
- Балаларды өз ойын еркін білдіруге үйретеді;
- Балаларды шығармашылық ізденістер мен шешімдерге итермелейді;
- Балаларды түрлі материалдармен жұмыс істеуге үйретеді;
- Қолдың ұсақ моторикасын дамытады;
- Шығармашылық қабілеттерін, қиялын дамытады.
- Жұмыс кезінде балалар эстетикалық рахат алады.

Дәстүрлі емес сурет салудың бірнеше техникалары бар. Олардың ерекшелігі – балаларға қажетті нәтижеге тез қол жеткізуге мүмкіндік туғызады. Осы техникалардың әрқайсысы – бұл кішігірім ойын секілді. Сурет салудың дәстүрлі емес техникасы психиканы түзету құралы ретінде қорқыныш сезімін жеңуге мүмкіндік береді. Кішкентай суретшіге заттық бейнеден бас тартуға, суретте өз сезімдері мен эмоцияларын білдіруге мүмкіндік береді, еркіндік береді, күшіне сенімділік ұялатады. Қазіргі заманғы зерттеулер: бейненің дәстүрлі емес техникасы эмоционалды күйдегі балалардың қозуының әлсіреуіне ықпал ететінін дәлелдейді.

Осылайша, сурет салудың дәстүрлі емес техникасының алуан түрлілігі сурет сабақтарын жақсартуға көмектеседі деп санаймыз. Сурет салудың дәстүрлі емес техникасы тәрбиеленушілерде білімге деген негізді, сабаққа деген қызығушылықты, қиялды дамытады.

Қай заманда болмасын есті де еңбек сүйгіш, қайырымды ұрпақ тәрбиелеу адамзаттың асыл парызына саналған. Жас ұрпағын дүниеге көзі ашық, айналасындағы тіршілікке зер салып, таныммен қарауға тәрбиелеген. Өз кезінде ғасырлар бойы қолданылып, сұрыпталып, тұрмыс, өмір тәжірибесі сынынан өткен салт-дәстүрлеріміз бала тәрбиелеу құралы, әдіс-тәсілі ретінде пайдаланылған. Халық тәжірибесі - ғасырлар бойы сараланып, жұртшылықтың ой-арманымен, тыныс-тіршілігімен, шаруашылық кәсібімен, отбасылық қоғамдық, ұлттық тәлім-тәрбие дәстүрімен тығыз байланыста

туып, өсіп өркендеп ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып жеткен тарихи және мәдени мұра.

Қорыта айтқанда, көркемдік – шығармашылық әрекет, бейнелеу өнерінің дәстүрден тыс түрлері баланың шығармашылық қабілеттілігін, қиялдауы мен ойлауын, жауапкершілігін, өз пікірін ашық айтуын, дербестігін – барлық қасиеттерінің ашылуы мен дамуына септігін тигізеді. Дәл осы қасиеттер бүлдіршіннің болашақ өмірдегі жетістігінің негізі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан - 2030» атты Қазақстан халқына жолдауы - Астана, 2007.

2. <http://www.el.z-pdf.ru/31pedagogika/266816-1-v-suhomlinskiy-kazhdiy-rebenok-svoey-prirode-tvorec-kak-pravilo-ego-tvorcheskie-vozmozhnosti-nahodyat.php>

Проектно – исследовательская деятельность в дошкольной организации

Салыкова Д.А., КГКП я/с «Думан»

*Единственный путь, ведущий к знаниям - это деятельность...
Бернард Шоу*

На современном этапе развития системы образования в РК много говорится об обновлении содержания образования на всех его этапах начиная с дошкольного образования.

Цель обновления содержания образования в ДО, помочь педагогу со стажем и опытом работы взглянуть по-новому на свой труд и его результаты. Время, когда воспитатель являлся авторитарным субъектом обучения, который знает ВСЕ прошло, и того ребенка который как считалось раньше, ничего не знает, способен только воспроизводить полученные знания в готовом виде и являлся только лишь объектом обучения уже НЕТ. Воспитателю необходимо искать новые формы работы с современными детьми и их родителями, овладевать знаниями и навыками исследовательской деятельности, элементарными способностями по само проектированию, самореализации и рефлексии. В этом и будет заключаться приобретение воспитателем социального опыта, который он сможет использовать для повышения своего профессионализма и достижения социально-профессионального статуса другими словами сможет само реализоваться в своей педагогической деятельности.

«Почему именно проектно-исследовательская деятельность?» – задают вопрос многие воспитатели. Как выяснилось после изучения материалов по

обновлению содержания образования, сейчас многие педагоги испытывают неудовлетворённость, затруднения в работе, в общении с родителями. А предлагаемая проектно-исследовательская деятельность является одной из современных форм организации учебно-воспитательного процесса, она способствует повышению качества образования, демократизации стиля общения с детьми и родителями, развития компетентности у каждой из сторон участников процесса.

Главная идея проектно-исследовательской деятельности - направленность учебно-познавательной деятельности на результат, который получается при решении практической, теоретической, но обязательно лично и социально - значимой проблемы. Этот результат называется проект. Как только воспитатель начнет включать в свою работу проектно-исследовательскую деятельность, придет понимание, что без использования ТРИЗ - технологии (технологии решения изобретательских задач) ему не обойтись. Поэтому при организации работы над творческим проектом воспитанникам предлагается проблемная задача, которую можно решить, что-то исследуя или проводя эксперименты т.е опираться на свой пусть небольшой, но опыт.

Методы и приемы организации экспериментально – исследовательской деятельности: эвристические беседы, решение вопросов проблемного характера, наблюдения, моделирование (создание моделей об изменениях в неживой природе), опыты – это все чем уже владеет каждый воспитатель, нужно только применять их не по стандартному.

Свои плюсы имеет и ДО от внедрения проектно – исследовательской деятельности это и повышение уровня самообразования и квалификации педагогов (через консультации, семинары-практикумы) и создание методической базы (специальная литература, картотеки, тематическое планирование, методические разработки) по проектно - исследовательской деятельности и обогащение предметно-развивающей среды в группах для развития познавательного интереса детей.

В выборе вида проектно-исследовательской деятельности воспитателю необходимо ориентироваться на хорошо развитые у детей дошкольного возраста наглядно-образное мышление, любопытство и живой интерес к окружающему миру. Это могут быть практико-ориентированные, ролево-игровые, творческие проекты.

Выбирая тему проекта приходится решить несколько важных задач:

1. Подобрать интересную, доступную для детей тему. Тема должна быть выполнима, а ее решение должно быть полезным в багаже знаний дошкольника.

2. Стать компетентным самому, обновить и пополнить запас своих знаний.

3. Научиться нестандартно смотреть на традиционные предметы и явления.

По количеству участников проекты могут быть: индивидуальные, подгрупповые, групповые; По месту проведения: на занятиях, прогулках и за пределами детского сада, если проект выполняют дети с родителями.

Сами дошкольники еще не готовы к самостоятельной работе без участия взрослых, поэтому воспитатель является не только вдохновителем проекта, нацеливает, поддерживает и направляет детей, но и ведет записи, собирает фото и аудио материалы, организовывает защиту проектов.

Включение познавательно-исследовательской деятельности в воспитательно-образовательный процесс ДО через реализацию проектной деятельности, экспериментирование, коллекционирование, путешествия по реке времени и другие формы работы.

Изучая опыт нашего коллектива ясли - сад «Думан» по внедрению проектно- исследовательской деятельности хорошо видно, что в реальности метод проектов усложняет работу воспитателя, но он позволяет увидеть скрытые индивидуальные способности ребенка, раскрепощать и выводить его из состояния замкнутости, учит детей применять полученные знания для решения задач реальной жизни.

Проектно- исследовательская деятельность - это еще и повышение педагогической грамотности родителей, воспитание у них доверия и уважения к работе воспитателя.

На протяжении 1 года в нашем саду КГКП я/с «Думан» воспитатели осуществляют ряд проектов; «Менің отбасым- менің байлығым», «Туған өлке», «Сказкатерапия», «Асық терапия», «Гидропоника и мы»

За время реализации проектов уровень сформированности положительного образа семьи, отношения к окружающему миру и природе у детей значительно повысился:

- дети лучше узнали свои корни, узнали, что такое род, родословная, семья, в какие игры играли их родители, когда были маленькими.

- в процессе работы над проектами воспитатели и дети ближе познакомились с семьями воспитанников, с их семейными традициями, с народным творчеством, с методами выращивания растений без почвы и многое другое.

Благодаря внедрению проектно – исследовательской деятельности укрепляются детско-родительские отношения, отношения со сверстниками, у дошкольников расширился кругозор, и обогатился словарный запас.

Родители переходят на ступеньку выше, из наблюдателей в активных участников жизни детей в детском саду.

А педагогу воспитателю даже со стажем еще раз дана возможность понять что в нашей профессии, учиться чему то и развиваться необходимо постоянно.

Список литературы:

1. Евдокимова Е.С. Развитие проектной культуры в образовательном процессе // управление ДОУ. 2005 №3 с. 18 -22.
2. Гузеев В.В. Метод проектов как частный случай интегральной технологии обучения / Директор школы, №6 1995.
3. Пахомова Н.Ю. Метод учебного проекта. – М., 2003.

Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру

Саналиева А. Т., «Толағай» бөбекжайы» КМҚК

Біз, мектепке дейінгі мекемелер педагогтары Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласын жас жеткіншектердің жан-дүниесін, рухани адамгершілік болмысын қалыптастыруда бағдаршам етіп алуға тиістіміз. Өйткені, бүлдіршіндердің үлкен өмірге қадам басқан алғашқы сәті, өмірге деген көзқарастары осы мектепке дейінгі мекемелерден бастау алады. Ал тәрбие беру процесін Қазақстан Республикасының орта білімді дамыту тұжырымдамасында көрсетілгендей, «Тәрбие үрдісінде қазақстандық патриотизм, гуманизм, адамгершілік идеяларын қалыптастыру негізінде құру керек» деген ұғыммен тығыз байланыстыру қажет.

Ұлы ғұлама Әл-Фарабидің де: «Тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы, келешекте оның өміріне опат әкеледі, адамға ең бірінші керегі тәрбие» - деген ұлағатын ұмытпауымыз керек. Ал еліміздің ертеңін қалыптастыратын бүгінгі жас жеткіншектерге берілетін тәрбиенің өзегі - ол өз халқының адами қасиеттерін бойларына сіңіру деп білемін. Сонымен бірге, жас бүлдіршіндерді туған жерін, Отан сүйе білуге тәрбиелеу, оның бойына өз халқына тән асыл қасиеттерді дарыту – ұстаздардың, ата-аналардың, барша халықтың аса жауапкершілікпен атқаратын ұлы міндеттері деп тану – осы бағдарламалық мақаладан бастау алады. Біз көп ұлтты қазақ елінде ұлтына, дініне, тіліне қарамай үлкенге құрмет ету, кішіге ізет ете білу қасиеттерін ұрпақ бойынан көре білсек еңбегіміздің жанғаны.

Бұл - елімізде тұратын өзге ұлт өкілдерін бауырындай көру, бір атаның баласындай өмір сүру - Отансүйгіштік рухтың көрінісі болып табылады. Сол себепті, біздің, балабақша тәрбиешілерінің басты міндеттерінің бірі - елінің іргетасын берік қалайтын жас ұрпақ тәрбиелеп өсіру болып табылады. Бізге ең алдымен еліміздің ертеңін қалыптастырады деп үміт күтіп отырған қазіргі бүлдіршіндердің туған халқының болашағына деген моральдық сенімдерін, биік мәдениетін, жоғары интеллектуалдық қарым-қабілеттерін, жағымды мінез-құлық дағдылары мен әдеттерін тәрбиелеу болуы тиіс. Ол үшін жас жеткіншектерді балабақшаға алғаш келген күннен бастап-ақ олардың бойына ұлттық тәлім-тәрбие нәрін сіңіру, рухани адамгершілік әдеттерге, жоғары азаматтық мәдениетке баули бастау керек.

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев: - Қазақтың мәңгілік ғұмыры ұрпақтың мәңгілік болашағын баянды етуге арналады. Ендігі ұрпақ-мәңгілік қазақтың перзенті. Ендеше, қазақ елінің ұлттық идеясы-Мәңгілік ел», - деген болатын. Сол себепті, біздің, қазақстандық педагогтар ұжымының алдында бүгінгі ұрпаққа сан ғасырлар сүзгісінен өтіп, ата-бабамыздан қалған мұра болып қалған салт-дәстүрлеріміз бен мәдени құндылықтарымызды үйретіп, оларды құрметтей білу сезімдерін қалыптастыру міндеті тұр.

Сол себепті халқымыздың рухани-азаматтық құндылықтарын бүлдіршіндердің бойына ерте бастан дарыта отырып, оның жүрек түкпіріндегі рухани қазынасын жарыққа шығару, әрбір баланы жеке тұлға ретінде жетілдіру үшін оның бойындағы бар жағымды қасиеттерін дамыта түсу болып табылады. Өйткені, балабақша қабырғасында сапалы білім, саналы тәрбие алған баланың өмірден өз орнын қайтсе де табатынына сенім мол.

Елбасымыз: Қазақстан - бірегей ел. Біздің қоғамда әртүрлі мәдени элементтер бір-бірімен біріккен және бірін-бірі толықтырып тұрады, біріне-бірі нәр беріп тұрады. Біз өзіміздің ұлттық мәдениетіміз бен дәстүрлерімізді осы әралуандығымен және ұлылығымен бірге қорғауымыз керек, мәдени игілігімізді бөлшектеп болса да жинастыруымыз керек – деп атап көрсетеді. Біз мұны жастарға, оның ішінде жас жеткіншектерге өсиет ретінде қабылдауымыз керек. Өйткені қазақ мәдениеті мен салт-дәстүрі дүние жүзі халықтарының мәдениеті мен салт-дәстүрінен көш ілгері деп ойлаймыз, сол себепті, оның тұнып жатқан асыл маржандарын толықтай жинақтап бүгінгі өскелең ұрпаққа жеткізу – парыз болып саналады.

Халқымыздың жас ұрпақ тәрбиесінде ұлттық игіліктер мен адамзаттық құндылықтар, рухани мұралар сабақтастығын сақтауды мақсат тұтқаны мәлім. Ата-бабадан қалған мәдени мұралар мен тархи асыл қазынаны кейінгі жастардың бойына сіңіру – әрбір азаматтың міндеті деп білемін. [1]

Жалпы, халқымыздың өзінің ұрпағына берер тәлім- тәрбиелік мұрасына зер салатын болсақ, оның рухани адамгершілікті, қайырымдылықты, мейірімділікті дәріптейтінін көреміз. Содан болар, ата-бабаларымыздың жас сәбиді бесігінен бастап тек жақсы әдеттерге баулығаны. Олар өмірге көзін жаңа ашқан жас балаға «Үлкенді сыйла», «Сәлем бер, жолын кесіп өтпе» деген секілді ұлағатты сөздерді мәнін түсіндіре білген. Адамгершілігі зор адамның бет-бейнесінің де иманжүзді, жарқын, биязы, ал жан-дүниесінің парасатты болатынын болжап білген.

Сол себепті, ұрпағын имандылыққа тәрбиелеу, олардың ар-ұятын, намысын ояту, мейірімділік, қайырымдылық, кішіпейілдік, қамқорлық көрсетуге баулу, адалдық, ізеттілік сияқты қасиеттерді бойына сіңіруді өмірлерінің өзегі еткен.

Рухани адамгершілік және патриоттық тәрбие осы ата-бабаларымыздан қалған, өмірдің небір қиын түйіндерін екі ауыз сөзбен шешіп беретін мақал-мәтелдер, адамды тапқырлыққа, терең ойланып, шешім қабылдай білуге тәрбиелейтін жұмбақтар, өмірдің сан-саласынан хабар беретін жыр-толғаулары мен ертегі аңыздары, ұлттық ойындары – бүгінгі күні балабақша қабырғасында бүлдіршіндерге берілетін рухани-адамгершілік тәрбиесінің арқауы деп білемін. Сол себепті, мен «Толағай» балабақшасында еңбек еткен жылдарымда өз тобымдағы балаларды тәрбиелеу мен білім беру ісінде халықтық педагогиканы кеңінен пайдалана отырып, ұлттық салт-дәстүрлерімізді бойларына сіңіруді мақсат етіп келемін.

Ал халқымыздың аса бай да, мазмұнды ауыз әдебиеті арқылы бүлдіршіндердің сана-сезімін, ой-өрісін, тіл байлығын дамытуды да бір сәт

естен шығармаймын. Бұл – Тәуелсіздікке «мың өліп, мың тіріліп» жеткен халқымыздың болашақ патриоттарын тәрбиелеп шығарудың алғышарттары болып табылады.

Ұлы жазушымыз Мұхтар Әуезов те: - Салтымыз мықты болса, халқымыз да мықты болмақ. Қасиетті қазақ елінің рухы халықтың салт-дәстүрінде, наным-сенімінде, әдет-ғұрпында дейді.

Елбасымыз ұсынған «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы халқымыздың болашақтың жарқын да, биік мақсаттарды мұрат тұтқан жолын көрсететін, бағыт алатын бағдаршамы. «Бірлік бар жерде, тірлік бар» деп халқымыз да тегін айтпаған. Осы бірлік-береке жолын лайықты жалғастырып, әлемдегі дамыған 30 елдің қатарына ену жолы - бүгінгі таңда білімді де тәрбиелі ұрпақ өсіру деп білеміз. Ендеше, біздің, тәрбиешілердің бұл бағыттағы басты мақсат-міндеті жас ұрпақ бойына елдік сананы қалыптастырып, отансүйгіштік қасиеттерін дамыту. Бұл тұрғыда Елбасының жастарға үлкен сенім, үміт артып отырғаны рас. Президенттің өзі де: - Біздің кейінгі ұрпаққа аманаттар ең басты байлығымыз – ел бірлігі болу керек. Осынау жалпы ұлттық құндылықты біз әрбір жастың бойына сіңіре беруге тиіспіз, - дейді. Әрине, бірлігі мен ынтымағы жарасқан елдің болашағы да берекелі болатыны сөзсіз.

Сол себепті, «Мәңгілік Ел» идеясын арқау еткен «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында айтылған сарабдал ойларды іске асыру мәртебесі барша қазақстандықтарға, оның ішінде бүгінгі жас ұрпаққа бұйырып отыр. Туған жерін, ата-анасын, білім нәрімен сусындатқан ұстаздарын қадірлейтін, ана тілі – қазақ тілін, ата тарихын, мәдениетін, салт-дәстүрін жетік білетін, халықтар достығын қастерлейтін, ел бірлігін сақтайтын ұрпақ тәрбиелеу – басты мақсатымыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. [1, <http://aktas.gov.kz/kk/poslanie>]
2. Н.Ә.Назарбаев: «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласы
3. Н.Ә.Назарбаев: Қазақстан – 2050: Мәңгілік ел стратегиясы

Обучение грамоте – важнейшее звено подготовки дошкольника к обучению в школе

Свиридова Н.А., Байменова С.К., КГКП «Ясли-сад «Нәзік»

Старший дошкольный возраст – это возраст серьезной подготовки детей к обучению чтению и письму. Проблема готовности ребенка к овладению

чтением и письмом является одной из самых актуальных при организации работы с детьми дошкольного возраста.

Программа для старшего дошкольного возраста **определяет** базисное содержание дошкольного образования, обеспечивающее развитие личности ребенка и его готовность к последующему школьному обучению.

Именно первое, с чем сталкивается ребёнок с первых дней в школе – это большой набор учебников, а это не только иллюстративный материал и ребёнок в короткий срок должен овладеть чтением, письмом. Так получает знания ребёнок не только от педагога, но и в непосредственной работе с учебником. И задача детского сада дать азы грамоты ещё до поступления ребёнка в первый класс.

В ГОСДВО РК определены задачи в области «Коммуникации» по разделу обучение грамоте:

1. дать представление об основных единицах языка (звук, слог, слово, предложение);

2. познакомить с разнообразием звуков окружающего мира, со звучащим словом;

3. обеспечить ориентировку в звучащем слове, упражнять в дифференцировании звуков;

4. познакомить с образами печатных букв.

Для решения поставленных перед нами задач мы ознакомились с методической литературой. Л.В. Засимкова «Развитие речи. Подготовка к обучению грамоте и письму», А.А. Штец «Секреты чтения. Учимся читать дома», В.В. Волина «Занимательное азбуко ведение», Т.И. Гризик. «Развитие речи и подготовка к обучению грамоте», Е.В. Колесникова «Развитие звуко – буквенного анализа у детей 5 - 6 лет».

Составили перспективный план, подготовили необходимое оборудование демонстрационного и раздаточного материала, заказали с помощью родителей тетради для подготовки руки к письму издательства «Бином».

Знакомство детей с миром звуков начинается на первом занятии, где дети слышат звуки природы в фоно записи, движения транспорта за окном и выделяют в общем звучании звуки человеческой речи, благодаря которым мы понимаем друг друга. В начале старшей группе дети уже умеют подбирать слова на заданный звук, выделять позицию звука (в начале, в середине, в конце слова), делят слова на части (слоги).

Уже с первых занятий мы знакомим детей с гласными, дети узнают, что в произношении гласных участвует только голос, а в произношении согласных губы, зубы и язык. Каждый согласный имеет пару твёрдый согласный – мягкий согласный. Выполняя фонетический разбор слова из трёх четырёх звуком, дети используют звуковые фишки – гласные отмечают красными фишками, твёрдые согласные – синими, а мягкие согласные – зелёными. Чёрные фишки мы используем для определения ударного звука в слове. На последующих этапах дети заменяют звуки на знакомые буквы, придумывают

слова по предложенной схеме, знакомятся со словоизменением – меняя букву в слове, меняется смысл слова.

На данном этапе мы предлагаем игры тесты – анимации на компьютере «Покажи картинку, которая обозначает самое короткое слово», «Назови гласную букву», «Какое слово начинается на мягкий согласный?», «В каком слове есть буква з?» или другие буквы. На занятиях по обучению грамоте дети знакомятся с основными грамматическими единицами «звук - слог - слово – предложение». Дети хлопками или простым движением руки вверх – вниз определяют количество слогов в слове. Переходя к слоговому чтению, мы используем «Материалы для чтения», слоговые рамки, когда ребёнок научится читать, мы используем литературу из серии «Читаем по слогам». Хорошим подспорьем в работе является книга Светловой «Грамматика», где дети по стрелочкам составляют слоги, по слогам составляют слова, из большого слова выделяют несколько слов, разгадывают кроссворды.

В свободной деятельности с детьми мы с помощью родителей приготовили фабричные настольно – печатные игры: «Скрэбус». Игра «Скрэбус» даёт возможность детям разгадывать кроссворды, читать не только по слогам, но и прочитывать слова, а также правильное их написание.

Предлагаем настольно – печатные игры «Собери корову», где дети повторяют буквы, т.к. иначе картинку коровы собрать нельзя, эту же игру можно предложить детям и в первом классе для закрепления алфавита.

А так же игры: «Собери слоги», «Подбери слова к букве», «Собери слово», «Звуковые часы», «Звук потерялся», магнитную азбуку, где детям приходится самостоятельно собирать слова из имеющихся букв.

Познакомившись со словом, дети учатся составлять предложения из двух и более слов. Схемы предложений являются главным подспорьем в данной работе.

Дети очень любят менять выражение предложений от повествовательного к вопросительному, от вопросительного к восклицательному, меняя тембр голоса, интонации.

Подготовка руки к письму является неотъемлемой завершающей частью занятия по обучению грамоте. Дети рисуют дождик, штрихуют предметы в тетради, учатся работать в прописях, обводя, наклонные длинные и короткие линии, волнистые и петельные элементы, а затем дописывают их самостоятельно, знакомятся с рабочей и дополнительной строкой. Дети закрепляют правильную осанку за столом, как правильно держать карандаш и ручку, писать слева направо, не выходя за поля тетради. Для снятия мышечного напряжения мы постоянно используем пальчиковую гимнастику: «Семья», «Маленький мизинчик», «Пароход», «Лодочка» и т.д.

Для развития мозговых функций используем гимнастику «Ладонь – ребро-кулак» меняя темп от медленного к быстрому, применяя усложнение меняем последовательность слов ребро – ладонь – кулак, кулак – ребро – кулак.

В свободной деятельности мы предлагаем детям книги раскраски карандашом, работу с пластилином – пластилинографию, тестопластику,

втулки, шишечный массаж, манкотерапию, мозаику для закрепления мелкой моторики руки.

В поддержании интереса к приближающемуся процессу обучения в школе нам помогает непосредственное сотрудничество с СОШ №46. Преемственность в работе осуществляется посещением школы детьми дошкольной группы, а педагоги начальной школы знакомятся с работой воспитателей детского сада, чтобы осуществить постепенный переход от игровой деятельности к учебной.

В результате проделанной работы успешно решается одна из сложных проблем по обучению ребёнка чтению и подготовки руки к письму; формирование коммуникативной компетентности будущих школьников.

Список литературы:

1. ГОСДВО РК от 31.10.2018 г.
2. В.В. Волина «Занимательное азбуковедение»
3. Т.И. Гризик «Развитие речи и подготовка к обучению грамоте»
4. Л.В. Засимкова «Развитие речи. Подготовка к обучению грамоте и письму».
5. Е.В. Колесникова «Развитие звукобуквенного анализа у детей 5 -6 лет»
6. А.А. Штец «Секреты чтения. Учимся читать дома».

Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту жүйесіндегі заманауи педагогикалық технологиялар

Сейтбатталова М. Х., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

Қазіргі заманда педагогтердің инновациялық технологияларды білуі - уақыт талабы. Бірақ мектепке дейінгі білім беру жүйесінде технологияларды тиімді пайдалануда бірқатар қиындықтар байқалады, олар:

- педагогтардың технологиялардың құрамдас құрауыштарын жеткіліксіз білуі;
- тәжірибе барысында тұтас технологияны емес, оның элементтерін пайдалануы;
- педагогикалық жүйені тұтас көру дағдысының жоқтығы;
- жұмыс тәжірибесіне сапа енгізуді бастамалайтын технология идеяларын қате түсінуі.

Мектепке дейінгі білім мен оқытудың басты мақсаты: баланы қоғамның ең негізгі құндылығы ретінде танып, оның денсаулығын нығайта отырып, рухани жан дүниесінің баюына және әр баланың жеке даму ерекшеліктеріне сәйкес өзіндік дамуына жағдай жасау. Осындай мақсатты алға қоя отырып, бала дамуының жан-жақты дамуы жаңашыл заманға сай бола тұрып, инновациялық әдістерді кеңінен қолдану керек.

Инновация дегеніміз не? Инновация-бұл жаңалық,жаңарту,техникалық серпіліс.Балабақшадағы,бөбекжайлардағы инновацияға не жатады?

Балабақшадағы инновациялық іс-әрекет үш кезеңнен тұрады. Бірінші кезеңде педагог жаңалықтың қажеттілігін дәлелдеу арқылы жаңалық туралы ақпарат жинайды,одан кейін әртүрлі жаңалықтың ішінен қажетті жаңалықты таңдап алып,оны қалай қолдану туралы шешім қабылдайды.Осылай педагог инновацияның екінші кезеңіне көшеді.

Екінші кезеңде педагог іске асыру кезеңдерін зерттеп,енгізу жоспарын құрады. Педагог жаңалықты қолданады. Педагог бұл кезеңде оқу-тәрбие үрдісіне,жаңалықты енгізуіне кедергі жасап отырған факторларды ескере отырып,өзгерістер енгізеді. Педагог жұмыстар жүргізеді. Жаңалықты енгізу уақыты аяқталғаннан кейін инновациялық іс-әрекет үшінші кезеңге өтеді. Бұл кезеңде тәрбиеші жаңашыл тұрғыда ұйымдастырылған оқу қызмететінің жұмыс нәтижесін көтеруге жасаған ықпалын аңықтайды. Инновациялық жаңалықтың оқу тәрбие жұмысына нәтижелі енгізу шарттарын белгілеп,оны таратуға тырысады.

Осындай жұмыс нәтижесінде оқытудың инновациялық жүйесі білім, оқыту үрдісіне жаңа технологияларды пайдалана білу іскерлігі қалыптасады.

Біздің елімізге,білім саласына Қазақстанның бүгінгі білім беру жүйесінде жаңа инновациялық бағытты игерген, нақты тәжірибелік іс-әрекетте өзіндік даңғыл жол салуға икемді,шығармашыл,зерттеуші,жылдам шешім қабылдай алатын педагогтар қажет. Дәл осы сипаттағы педагогтың ең алдымен инновация туралы түсінігі болуы қажет.Қазіргі заманға сай педагог өз жұмысында инновациялық технологияларды кеңінен қолдана білу керек.

Қазіргі педагогикадағы инновация – білім беру,тәрбиелеу жұмысында жаңалықты енгізу,тиімді қолдану, жаңа әдіс- тәсілдерді,амалдарды жұмыс барысында қолдану. Инновация дегеніміз құрал мен үрдіс ретінде қандай да бір жаңалықты ендіру жұмыстарын көздейді.Бала тұлғасы жалпыадамзаттық құндылық ретінде қарастырылатын, ізгілікті педагогика теориясында «жеке бағытталған оқыту», «жеке бағытталған тәрбие», «жеке көзқарас», сияқты түсініктер бар.Жеке бағытталған педагогика балалардың жеке тәжірибе жинап, олардың жеке қызығушылықтары мен қажеттіліктерін іске асыратындай оқыту ортасын жасайды.Жеке бағытталған технологиялар:

Топтық оқыту технологиясы,Ш.А.Амонашвилидің ізгілік жеке технологиясы, интерактивті оқыту, ойын технологиялары ,М.Монтессори технологиясы, дамыта оқыту технологиясы, мәселелік оқыту технологиясы, ТРИЗ шығармашылық технологиясы.

Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде осындай технологияларды пайдалану өте тиімді. Сонымен қатар мектепке дейінгі мекемелерде инновациялық білім беру құралдарын қолдану қажет. Инновацияға деген қажеттілік қандай да бір мәселені шешу жолында туындады. Кез келген педагог,тәрбиеші,мұғалім,ұжым инновациялық іс-әрекетті ұйымдастыруға құқылы. Бірақ жаңашылдықты,инновацияны дайындау және ұйымдастыру барысында өзіне нақты міндет алуы тиіс. Өйткені кез келген педагогикалық

бастаманың нысаны- бала. Педагог өз алдына қойған мақсаты анық болуы қажет.

Жаңартылған мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын іске асырудың негізгі бағыттары ол жаңартылған Стандарт және Бағдарламадағы мектеп жасына дейінгі балалардың дайындық деңгейінде қойылған талаптарды жүзеге асыру болып табылады, жаңа инновациялық технологияларды оқу және іс-әрекет барысында қолдануымыз керек.

Инновацияда жаңалық енгізу,новация бір-бірімен тікелей пән ретінде байланысты.

Жаңа технологиялардың педагогикалық негізгі қағидалары:

- балаға әзгілік тұрғысынан қарау;
- оқыту мен тәрбиенің бірлігі;
- баланың танымдық танымдық күшін қалыптастыру және дамыту;
- баланың өз бетімен әрекеттену әдістерін меңгерту;
- баланың танымдылық және шығармашылық икемділігін дамыту;

Мектепке дейінгі ұйымның заманауи педагогі келесі талаптарға жауап беруі қажет: рухани, кәсіби, жалпы мәдени және денесін жетілдіруге ұмтылған, ішкі дүниесі бай, үйлесімді дамыған, тұлға.

Біздің бөбекжайымызда баланы тірбиелеу мен оқыту мақсатында жаңа инновациялық технологиялар кеңінен қолданылады. Балалардың танымдық қабілеттерін дамыту мақсатында Дьенештің ойын технологиясы қолданылады. Балалар әр есептің,жағдаяттың шешімін өздері табуға тырысады. Балалар оқу қызметі барысында әр мәселенін шешімін оңтайлы таба отырып,тәжірибе барысында қолданады. Балаларға тек жағдай жасай отырып,педагог өзі көздеген мақсатына жетеді. Балаларға дайын дүние бермей, сол дүниеге жететін жол нұсқау қажет. Қазіргі таңда педагог нұсқаушы.

Үздіксіз білім беруге көшу, компетенцияға негізделген білім, жаңа ақпараттық технологияны пайдалану,білім берудің ашықтығы,көкейкестілігі, іргелі білім беру,білімді ізгілендіру – біздің бөбекжайымыздың мақсаты.

Күнделікті оқу қызметі барысында видеобейнелер, слайдтар қолданылады. Балалардың оқу қызметі барысында қызығушылықтары артады.

Замануи педагог бағдарламада анықталған міндеттерді іске асыру үшін балаларды оқыту мен тәрбиелеудің тиімді құралдар мен технологияларын қолдануы және игеруі керек. Педагог осы мақсатқа жету үшін үнемі өзінің кәсіби шеберлігін арттырумен білімін көтерумен айналасуы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Бұзайбақова Қ.Ж. Инновациялық педагогика негіздері. Оқу құралы. Алматы: «Білім»,2009 ж
2. ҚР Заңы 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III «Білім туралы»

Создание развивающей игровой среды как средство формирования национальных ценностей у детей с ООП

Скиданова Р. П., Буравлева Е.В., КГКП я/с «Алмагул»

Проблема воспитания и обучения детей дошкольного возраста с особыми образовательными потребностями (ООП), в настоящее время является одной из наиболее важных и актуальных в системе образования

В соответствии с «Конвенцией о правах ребенка» (1989г), каждому из детей должно быть гарантировано право на развитие, воспитание и образование с учетом его индивидуальных возможностей. Эти положения распространяются и на детей с ОПП. Они обеспечивают правовую защиту детства, охрану здоровья, организацию образования и воспитания всех детей; поддержку тем из них, которые в этом особенно нуждаются.

Сегодня принятая Казахстаном собственная концепция развития образования, нашла отражение в современных психолого-педагогических исследованиях, в разработанных новых коррекционных технологиях, в программно-методических документах, регламентирующих работу учреждений для детей с ОПП.

Государственный стандарт дошкольного воспитания и обучения определяет цели и задачи дошкольного воспитания и обучения на национальном уровне: развитие личности ребенка, владеющего ключевыми компетентностями, личностной культурой на основе общечеловеческих и национальных ценностей.

В настоящее время в педагогической деятельности всё большее значение приобретает создание оптимальных условий для воспитания и развития детей с различными индивидуально-психологическими особенностями, усиление внимания к их физическому и психологическому здоровью, к профилактике и коррекции отклонений в развитии.

Дошкольное детство - короткий, но важный период становления личности. В эти годы ребенок приобретает первоначальные знания об окружающей жизни, у него начинает формировать определенное отношение к людям, к труду, вырабатываются навыки и привычки правильного поведения, складывается характер.

Перед педагогическим коллективом специальных учреждений для детей дошкольного возраста с ООП, стоит задача подготовить своих воспитанников к обучению в школе, а в будущем и к самостоятельной жизни. А для этого необходима достаточно полная коррекция и компенсация дефектов развития у детей, максимальное приближение всего психического развития к нормальному состоянию.

Основной вид деятельности детей дошкольного возраста игра. Для детей с ООП игра является важнейшим средством формирования интереса к национальным традициям, обычаям казахского народа, которая тесна, связана

со всеми видами деятельности ребенка. Это определяет ее актуальность в педагогическом процессе всех коррекционных детских дошкольных организаций и в семье. Игра является школой особого типа, в которой дети активно и творчески, на основе подражания усваивают разработанные обществом нормы поведения.

Игра дает возможность ребенку активно включаться в дела взрослых. Нужно дать детям возможность пережить в играх благородные чувства и побуждения: т.к. это оставляет в сознании детей глубокие следы, которые при постоянном закреплении в значительной мере определяют их отношение к людям, вещам, событиям и таким образом готовят детей к дальнейшей жизни. Этим объясняются огромные воспитательные возможности игры.

Для создания оптимальных условий для формирования у детей с ООП национальных ценностей мы создали различные игровые центры такие как: «Уголок родного края», «Юрта», «Костюмерная», центр дидактических и настольно - печатных игр, спортивный центр с набором атрибутов для организации казахских национальных подвижных игр.

Играя в развивающем центре «Уголок родного края» ребенок закрепляет знания о жизни и быте казахского народа, о природе, растительном и животном мире родного края. Развивают и пополняют активный и пассивный словарь словами казахской речи.

В «Юрте» ребенок закрепляет знания о традициях и обычаях казахского народа. Учится называть предметы быта, посуды, блюда национальной кухни. Здесь мы организуем сюжетно – ролевые игры такие как: «Әжеме қонаққа барамыз», «Мерекелік дастархан» и др. Закрепляем знания об обрядах казахского народа «Бесікке салу», «Тұсау кесу», «Атқа мінгізу» и др.

«Костюмерная» служит проводником ко всем национальным играм. Переодеваясь в различные национальные костюмы, ребенок сразу чувствует себя в роле того героя которого, он будет играть: Сәуле, Ержана, Алдар Көсе или жадного бая и тд. Переодеваясь в национальные костюмы, мы закрепляем знания детей о названиях женской и мужской национальной одежды, обуви и головных уборов. Қамзол, шапан, сәукеле, бөрік, жаулық, тақия, мәсі, саптама.

Центр дидактических и настольно - печатных игр дает возможность детям закрепить знания по всем разделам программного материала.

В играх мы закрепляем счет, цвет, форму, размер; название животных и их детенышей; учимся украшать предметы быта, посуду, одежду казахским национальным орнаментом и т.д. Название орнаментов «Сынық мүйіз, құс қанаты, қошқар мүйіз».

Очень нравится детям играть в казахские национальные подвижные игры «Теңге алу», «Арқан тартыс», «Бәйге» и др. В спортивных играх развиваются сила, ловкость, выносливость. Планируя провести игру, дети распределяют роли, выбирает атрибуты для данной игры, закрепляют название атрибутов в речи.

Важную роль при организации игр для формирования у детей национальных ценностей играет сам педагог, который сам должен хорошо

знать обычаи и традиции казахского народа, предметы быта и одежды, владеть знанием казахского языка. Руководя игрой, педагог должен помнить о том, что нужно развивать инициативу, самостоятельность детей, сохранять их непосредственность, радость игры. Из руководства игрой следует исключить всякого рода принуждения, никогда не придумывать за ребенка. Помочь фантазировать детям, деликатно влиять на развитие интересов, на чувства детей, направлять работу их мысли и воображения.

Только при таком руководстве развивается игровое творчество. Чтобы найти правильный путь влияния на детскую игру, надо понимать ее, уметь наблюдать играющих детей. Изучение игры и воспитание детей в игре неразрывно слиты в одном педагогическом процессе. Педагоги должны изучать игру, чтобы лучше руководить ее. [3.с.12]

Для успеха совсем не обязательно постоянное участие педагога в игре, не всегда педагог сам играет с детьми. Его участие заключается в том, что он следит за игрой, оберегает ее, в нужную минуту приходит на помощь, объясняет непонятное. Советы и предложения педагога поддерживают интерес детей к игре, помогают довести ее до конца.

Во время игры бывает много моментов, требующих от педагога тонкой наблюдательности и находчивости, умения объединять детей для выполнения игровой задачи отвлечь от подражания дурному. [3.с.24]

Игра имеет огромную роль для детей с ООП. В игре у детей формируются национальные ценности казахского народа, поэтому очень велика ответственность педагога в подготовке и проведении игр, работающих с такими детьми.

Во-первых, детей с ООП слабое внимание, малая усидчивость и сообщение им знаний на занятиях не всегда достигает успеха и тут на помощь приходит игра, где детям в увлекательной игровой форме сообщают новые знания и играя свободно со сверстниками, он незаметно закрепляет их.

Во-вторых, дети с ООП с легкой ранимой психикой и не всего удачны бывают требования, предъявляемые детям в форме приказа, требования, а играя, ребенок не замечает, что все это он выполняет с удовольствием, даже проявляя свое творчество.

В-третьих, у детей с ООП мал объем знаний об окружающем, т.е. не имея знаний, игра не получается, она будет ребенку не интересна и постепенно угаснет. Педагог должен построить так свой педагогический процесс по формированию у детей национальных ценностей так, чтобы сообщить эти знания путем различных средств.

Список литературы:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения от 31 октября 2018 года № 604
2. «Е.А.Екжанова, Е.А.Стребелева «Коррекционно развивающее обучение и воспитание» М. Просвещение 2003г

3. Закон республики Казахстан «О социальной и медико–педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями»

4. Д. В. Менджерицкая
«Воспитателю о детской игре» М. Просвещение 1982 г

Мектепке дейінгі білім беру ұйымы мен отбасының дене шынықтыру-сауықтыру жұмысындағы байланысы

Смаилова А.А., Аманбекова С.Г., «Батыр» санаторлық бөбекжайы» КМҚК

Біздің мектепке дейінгі мекеме санаторлық, сауықтыру бағытында жұмыс жасайды. Соған орай: бала-отбасы-балабақша арасында тығыз байланыс орнатылған. Барлық өткізілетін іс-шаралар дене бітімі дұрыс қалыптасқан, дені сау, білімді ұрпақ тәрбиелеуге негізделген.

Барлық ата-аналар өз баласының сау, мықты, дене бітімі дұрыс дамыған тұлғаны көргісі келеді. Бірақ, үйде балалар негізінен телебағдарламаларды, компьютерлік ойындарды, ұялы телефонды көрумен айналысады. Ата - аналардың жұмыспен бастылығы балалардың таза ауада серуендеудің қысқаруына алып келеді. Үнемі қозғалыссыз отырған балада қажеттілік қозғалысы өтелмейді. Баланы балабақшаға апара бастағаннан кейін ата-аналар өз балаларының дене тәрбиесін педагогтарға жүктеп қояды. Баланың денсаулығы ересектерге байланысты және бұл үлкен жұмыс.

Мектепке дейінгі мекеменің алдында тұрған негізгі міндеттердің бірі: мектепке дейінгі балалардың отбасылық құндылықтарын қалыптастыру, тәрбиеленушілердің отбасыларымен бірлесіп жұмыс істеу арқылы олардың дене бітімінің дамуын сақтау және нығайту.

Қазіргі жағдайда мектепке дейінгі білім беру мекемесі отбасымен тұрақты және бейресми түрінде өзара іс-қимыл жасайтын жалғыз қоғамдық институт болып табылады, яғни оған белгілі бір ықпал етуге мүмкіндігі бар.

Ата-аналармен жұмыс сараланған тәсіл болуы тиіс:

-әлеуметтік мәртебесін ескеру;

-ата-аналар сұраулары;

-мектепке дейінгі білім беру ұйымының қызметіне ата-аналардың қызығушылық дәрежесі;

-отбасының педагогикалық сауаттылығының мәдениетін арттыру.

Балалардың денсаулығы тек физикалық ерекшеліктеріне ғана емес, сонымен қатар ата-аналардың өмір сүру жағдайларына, санитарлық сауаттылығына және гигиеналық мәдениетіне байланысты. Бірде-бір, тіпті ең жақсы дене шынықтыру-сауықтыру бағдарламасы отбасымен бірге шешілмесе, жақсы нәтиже бере алмайды.

Мектепке дейінгі жас бұл-дені сау тұлғаның, демек, қазіргі және болашақтағы салауатты қоғамның іргетасы. Дене шынықтыруды дамыту-

балалардың денсаулығын нығайтуға және нығайтуға бағытталған мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі. Баланың қозғалысқа деген қажеттілігін қалыптастыру өмір мен тәрбиенің ерекшеліктеріне, қоршаған ересек адамдардың дене дамуына қолайлы жағдай жасау мүмкіндігіне байланысты. Қазіргі уақытта мектепке дейінгі жастағы балалардың денсаулығы мен дене тәрбиесінің нашарлауы байқалады.

Мектепке дейінгі балалардың жай-күйінің қолайсыз себептерінің бірі ата-аналардың бала үшін дене шынықтырудың маңыздылығын жете бағаламауы. Дене шынықтыру ағзаның барлық жүйелері мен функцияларын қалыптастыруда, баланың жан-жақты дамуында маңызды рөл атқарады және ол бір күндік іс-шара емес, онымен МДҰ-да, отбасында да мақсатты жүйелі жұмысты көздейді. Біздің балаларымыздың денсаулығы мен бақыты көп жағдайда балабақша мен отбасында дене тәрбиесінің қалыптасуына байланысты....

Академик Н.М.Амосов: «Білім беру мекемесі денсаулықты сақтау мен нығайтуға кепілдік беретін жағдайлар жасайды. Бірақ, балалардың денсаулығын нығайту, күнделікті дене шынықтырумен шұғылдануды ұйымдастыру мәселелеріндегі отбасының рөлі туралы да ұмытпау керек. Балалардың дене тәрбиесіне деген қызығушылығын арттыру үшін педагогтардың тәрбиеленушілердің отбасыларымен тығыз қарым-қатынасы қажет.

Мектепке дейінгі мекемеде сауықтыру жүйесі дені сау баланы тәрбиелеу үшін ең оңтайлы отбасы ретінде көрсетілетін салауатты өмір салтының белгілі бір эталоны болып табылады; мектепке дейінгі мекеменің педагогы салауатты мінез-құлық мәдениетінің трансляторы болып табылады, сауықтыру тәрбиесі саласындағы құзыретті маман ретінде қарастырылады.

Ата-аналар күн сайын педагогтан бала бақшада күн бойы баланың психофизикалық жағдайы туралы ақпарат алады. Отбасы біле отырып педагогтар ата-аналарға баланың денсаулық мәселелерін түсінуге және шешу жолдарын іздеуге көмектесетін қажетті ақпаратты ұсынады. Бұл ретте педагогта баланың денсаулығы мәселелерінде ата-аналардың құзыреттілігі қандай екенін білуі тиіс; отбасындағы баланың салауатты өмір салтының жағдайы. Бүгінгі күні бала денсаулығы мәселелерінде отбасы мен балабақшаның өзара әрекеттестігі жиі өзара шиеленістермен сипатталады: ата-аналар балабақшаны, педагогты жазықсыз айыптайды.

Сонымен қатар, мектепке дейінгі мекемеде көптеген іс-шаралар, оның ішінде қажетті және тиімді іс-шаралар өткізіледі, алайда ата-аналармен жұмыс негізгі іс-шараларға қосымша ретінде қарастырылады, өйткені отбасымен ынтымақтастық білім беру үдерісінің жалпы жүйесіне органикалық қосылатын нақты жүйе болып табылмайды. Педагогтердің отбасымен өзара іс-қимылының қандай белсенді түрлерін мектепке дейінгі білім беру тәжірибесінде қолдану керек? Бұл сұраққа жауап бере отырып, біз алдымызға келесі міндеттерді қоямыз:

- балаларда салауатты өмір салтын ұстануға ниет білдіру;

- балаларды дене тәрбиесінде және сауықтыруда отбасының рөлін арттыру;

- балалардың дене тәрбиесіне тұрақты қызығушылықты қалыптастырудағы ата-аналардың шығармашылық бастамаларын дамытуға ықпал ету.

МДҰ мен отбасында дене шынықтырудың маңыздылығы туралы қоғамдық пікір қалыптастыру. Осылайша, педагогикалық үдерістің мүдделі қатысушылары болып табылатын ата-аналармен жұмыс істеу формаларын қолдану қажет деген қорытындыға келуге болады. Бұл әрбір баланың әлеуетін пайдалана отырып, балалардың дене шынықтыру деңгейін арттыруға мүмкіндік береді. Біз пайдаланатын жұмыс түрлерінің ерекшелігі - олар тек кеңес беру ғана емес, сонымен қатар практикалық бағытта жұмыс істейді және ата-аналардың, тәрбиешілердің және балалардың қатысуымен жүйелі іс-шаралар болып табылады.

Қойылған міндеттерді шешу үшін, ата-аналарды дене шынықтыру бойынша мектепке дейінгі білім беру ұйымының бірлескен қызметіне тарту жұмысы төрт бағыт бойынша жүргізіледі:

- ақпараттық-аналитикалық,
- көрнекі-ақпараттық,
- бос уақыт бағыты,
- танымдық бағыт.

Ақпараттық-талдау: отбасын зерттеу, ата-аналардың қажеттіліктерін анықтау, оның мүшелерімен қарым-қатынас орнату мақсатында, балаға тәрбиелік ықпалдарды келісу үшін біз "баланың денсаулығына жол отбасы арқылы жатыр", "Сіздің отбасыңызда дене шынықтыру қандай орын алады", "отбасындағы салауатты өмір салты", "үйдегі спорттық ойындар" сауалнамаларынан жұмысты бастадық.

Нақты көріністі алып, жиналған мәліметтер негізінде біз әр баланың туыстық байланыстары құрылымының ерекшеліктерін, отбасы ерекшелігін және мектепке дейінгі баланың отбасылық тәрбиесін талдап, ата-аналармен қарым-қатынас жасау тактикасын қалыптастырдық. Бұл әр отбасының педагогикалық қажеттіліктеріне жақсы бағдарлауға, оның жеке ерекшеліктерін ескеруге көмектесті.

Көрнекі-ақпараттық бағыт-бұл ата-аналар бұрыштары арқылы дәстүрлі жұмыс түрі, оның ішінде ата-аналар мектепке дейінгі ұйымдағы дене шынықтыру-сауықтыру жұмыстарының мазмұны туралы, атап айтқанда бір күн бойы ақпарат алады. Ата-аналарға балалардың қандай негізгі қимылдарын, қозғалмалы ойындар, сауықтыру жаттығулары, саусақ гимнастикасы, көз және аяққа арналған жаттығулар, тыныс алу жаттығулары туралы ақпарат береміз. Үйде балалармен осы жаттығуларды қолдану бойынша ұсыныстар береміз, мысалы, 20 минуттан астам телебағдарламаларды көргенде көзге арналған гимнастика жасау орынды.

Танымдық бағыт – бұл мектеп жасына дейінгі балалардың салауатты өмір салты мәселелеріндегі ата-аналардың құзыреттілігін арттыру.

Осы мақсатта біз ата-аналармен жұмыстың белсенді формалары мен әдістерін қолдандық:

- жалпы және топтық ата-аналар жиналысы;
- кеңес;
- ата-аналардың қатысуымен ұйымдастырылған оқу қызметі;
- мерекелерді, бос уақытты өткізуге және дайындауға ата-аналардың қатысуы;
- ата-аналармен және балалармен әңгімелесу

Ата-аналармен жұмыстың бос уақытын өткізу бағыты ең тартымды, сұранысқа ие, пайдалы, сонымен қатар ұйымдағы ең қиын болып шықты. Бұл кез-келген бірлескен іс-шара ата-аналарға: өз балаңыздың ішінен проблемаларын, өзара қарым-қатынастардағы қиындықтарды көруге; әртүрлі тәсілдерді апробациялауға; басқалардың қалай жасағанын көруге, яғни өз баласымен ғана емес, жалпы ата-аналар жұртшылығымен өзара іс-қимыл жасау тәжірибесін алуға мүмкіндік беруімен түсіндіріледі.

Біз пайдаланатын жұмыс түрлерінің ерекшелігі- олар тек кеңес беру ғана емес, сонымен қатар практикалық бағытта жұмыс істейді және ата-аналардың, педагогтардың және балалардың қатысуымен жүйелі іс-шаралар болып табылады. Бала бақшамен өзара іс-қимылдың арқасында ата-аналардың көбі уақыт өте келе оларды бала бақшаның педагогикалық жұмысына тарту, тәрбие-білім беру процесіне белсенді қатысу тек педагог үшін ғана емес, сонымен қатар олардың өз баласын дамыту үшін де маңызды екенін түсінеді.

Біздің мектепке дейінгі мекемеде балалардың дене және психикалық денсаулығын нығайту мәселелері бойынша отбасы мен балабақшаның өзара іс-қимылының мақсатты жүйесі денсаулықты дене шынықтыру негіздерін қалыптастырады, тек қана балаларды ғана емес, ата-аналарды да мектеп өміріне дайындайды, сонымен қатар ата-аналар әлеуетінің өзін-өзі жүзеге асыруына ықпал етеді деп есептейміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Мектепке дейінгі тәрбие» 2014 №2 - 8-9б.
2. «Отбасы және балабақша» журнал.А., 2008- №3
3. Амосов Н.М. Моя система здоровья/ Наука и жизнь: журнал.-М., 1998- №5
4. «Бала тәрбиесі» журнал. 2009-№12

Двигательная активность на прогулке – залог здоровья

Солянова С.В., КГКП «Санаторный ясли-сад «Батыр»

В Государственном Общеобязательном Стандарте Образования Республики Казахстан определены основные задачи воспитания и обучения

детей дошкольного возраста. Одна из которых, это: охрана и укрепление здоровья ребенка, полноценное развитие, формирование ценностей здорового образа жизни.

Приоритетом нашего дошкольного учреждения является укрепление и сохранение здоровья ребенка. В основу положен технологический подход, который в здоровьесберегающей деятельности позволяет систематизировать все компоненты педагогической деятельности и акцентировать внимание на ее результаты в образовательном процессе.

Из индивидуальных бесед с родителями выяснили, что большинство из них из-за дефицита времени, вследствие высокой занятости, уделяют мало внимания прогулкам с детьми. Видя такой результат придали особую значимость роли двигательной активности в укреплении здоровья своих воспитанников. Использовали такую форму организации здоровьесберегающей работы как двигательная активность на прогулке.

Двигательная активность детей на свежем воздухе имеет неоценимое оздоровительное значение, оказывает сильное закаливающее воздействие на организм ребенка. Активные движения повышают устойчивость ребенка к заболеваниям, вызывают мобилизацию защитных сил организма.

Физические упражнения способствуют развитию у детей умственных способностей, восприятия, внимания, пространственных и временных представлений. Во время выполнения движений детьми формируются нравственно-волевые качества, целеустремленность, настойчивость, выдержка, смелость. Преодоление природных препятствий требует от детей не только умений и навыков, но и ловкости, смелости. Чтобы перепрыгнуть канавку, встретившуюся на пути, дети должны стараться не упасть. Нерешительных нужно подбодрить, настроить так, чтобы они действовали смелее, проявляя активность и самостоятельность. По мере необходимости оказывается помощь. Важно поддерживать в детях желания и умения преодолевать препятствия. При выполнении движений обогащается эмоциональное состояние детей. Они испытывают чувство радости, подъема при овладении двигательными действиями, затрачивая при этом свою энергию.

Во время проведения подвижных игр и физических упражнений на природе создаются благоприятные условия не только для выработки у детей прочных двигательных навыков, накопление индивидуального опыта в разнообразных движениях, но и умений использовать эти навыки в различных жизненных ситуациях, а также закладываются основы здорового образа жизни. В природных условиях движения детей становятся более естественными, непринужденными. Окружающая обстановка располагает к активным, ничем не ограниченным действиям.

Природа создает такое разнообразие условий, что одни и те же движения могут быть выполнены в огромном количестве вариантов, самыми разнообразными способами. Это имеет большое значение для повышения качества выполнения основных движений, закрепления и совершенствования.

Ребенок может перепрыгивать через ямки, канавки, невысокую траву; делать энергичный разбег и приземляться на мягкий грунт (траву, песок), в данном случае и упасть не страшно. В результате таких упражнений движения детей становятся точными, ловкими, совершенствуются навыки.

Для повышения уровня двигательной деятельности детей на участок выносим разнообразные физкультурные пособия. В теплое время года – мячи, обручи, велосипеды, скакалки, кегли. Зимой на участке организуем катание на санках, ледянках, скольжение по ледяным дорожкам, метание в цель снежками, ходьбу по снежному лабиринту, вхождение и спрыгивание со снежного вала, перепрыгивание через небольшие сугробы. Подбирая для детей интересные задания, забавы и упражнения, можно добиться значительного увеличения продолжительности прогулки в зимний период.

При подборе и проведении игр и упражнений конечно учитываем характер занятий, предшествовавших прогулке. После занятий, требующих усидчивости и внимания вводили подвижные игры и упражнения высокой интенсивности. После длительных статических поз естественно включали активную двигательную деятельность. После физкультурных и музыкальных занятий на прогулке предлагали детям менее интенсивную двигательную деятельность. При организации двигательной деятельности всегда учитывали возрастные особенности детей и возможности каждого ребенка. Игровая форма поможет сделать прогулку интересной и содержательной.

Воспитывая у детей потребность ежедневно двигаться, выполнять физические упражнения, играть в подвижные игры, можно заложить прочные основы хорошего здоровья, привычку к здоровому образу жизни.

Список литературы:

1. Береснова З.И. Здоровый малыш. Программа оздоровления детей ДОУ. Москва ТЦ «Сфера», 2003
2. Вавилова Е.Н. Укрепляйте здоровье детей. Москва, Просвещение, 1986
3. Вавилова Е.Н. Учите бегать, прыгать, лазать, метать. М., Просвещение, 1983

Подготовка детей к школе через организацию познавательно-исследовательской и экспериментальной деятельности

Спанова М.Р., КГКП ясли-сад «Ертөстік»

На современном этапе развития в рамках обновленной системы дошкольного образования в Казахстане актуальной задачей для педагога является поиск обоснованной системы достижения качества дошкольного образования, направленной на развитие коммуникативных, интеллектуальных и личностных качеств ребенка. Всем известно, что ребёнок – исследователь по

своей природе и важнейшими чертами его поведения являются любознательность, наблюдательность, стремление к экспериментированию и поиску новых знаний об окружающем мире. Задача взрослых – помочь детям сохранить эту исследовательскую активность как основу для таких важных процессов как самообучение, самовоспитание и саморазвитие.

Из опыта своей работы в детском саду по организации исследовательской деятельности, на мой взгляд, дети в группе дошкольной подготовки, должны владеть не только знаниями, но и уметь применять эти знания самостоятельно и оперировать ими. В организации исследовательской деятельности экспериментальная работа вызывает у ребенка интерес к исследованию природы, стимулирует его познавательную активность и любознательность.

В поисково-исследовательской деятельности немаловажную роль имеет игра. Игра в исследовании часто перерастает в реальное творчество. В своей работе с детьми я придаю большое значение игровым технологиям, используя дидактические игры: «Вода. Звук. Свет», «Ты часть, я – целое», «Мир вокруг нас», «Исследовательский кейс». Словесные игры: "Что лишнее?", "Хорошо-плохо", «Рыбы - птицы- звери», «Что было, что будет» и др. развивают у детей внимание, воображение, расширяют знания об окружающем мире.

Строительные игры с песком, водой помогают решить многие проблемные ситуации, например: где быстрее прорастёт зёрнышко в земле или песке; каким вещам вода на пользу, а каким во вред? Все эти вопросы заставляют ребят думать, сопоставлять и делать выводы.

Во время проведения экспериментов постоянно приходится считать, измерять, сравнивать, определять форму и размеры, производить иные операции. Все это придает математическим представлениям реальную значимость и способствует их осознанию, а именно, владение математическими операциями облегчает экспериментирование.

Умение четко выразить свою мысль (т.е. достаточно развитая речь) облегчает проведение исследования, в то время как пополнение знаний способствует развитию речи.

В процессе исследования ребенку необходимо ответить не только на вопрос, как я это делаю, но и на вопросы, почему я это делаю именно так, а не иначе, зачем я это делаю, что хочу узнать, что получить в результате.

В процессе ознакомления с природой, чем глубже ребенок изучит объект, тем точнее он передаст его детали во время изобразительной деятельности.

Чем больше органов чувств задействовано в познании, тем больше свойств выделяет ребёнок в исследуемом объекте. Следовательно, расширяются его представления, позволяющие ему сравнивать, активно размышлять и спорить.

Содержание работы по познавательно-исследовательской деятельности реализуется в трех блоках педагогического процесса:

1. специально организованная образовательная деятельность в образовательной области «Познание» по формированию целостной картины мира с опытами, проблемными ситуациями по заданной теме;

2. совместная деятельность «взрослый - ребенок» и «ребенок - сверстник»;
3. свободная самостоятельная деятельность детей.

При проведении непосредственно образовательной деятельности вызываю интерес у воспитанников к изучаемому содержанию для того, чтобы побудить ребенка к совместной и самостоятельной деятельности. Организация совместной поисково-исследовательской деятельности проходит в форме партнерства взрослого и ребенка. Это развивает у ребенка активность, самостоятельность, умение принять решение, быть уверенным в своих рассуждениях; вызывает стремление к достижению результата, а также влияет на эмоциональный комфорт, развитию социальной и познавательной деятельности.

Для формирования навыков самостоятельного экспериментирования воспитанников, использую такие приемы:

- Дети сами проговаривают план и действия всей работы, самостоятельно подходят к выводу эксперимента, отражая его в речи.

- Дети демонстрируют опыты, которые они провели дома вместе с родителями. Было видно, что они стали для своих детей единомышленниками. Дети обычно радуются, когда у них получается. На мой взгляд, это способствует повышению самосознания и самооценки у ребенка. Когда в группе вместе с детьми смотришь видеоролики о проделанных опытах детей со своими родителями, то невольно замечаешь, как радуется он, что его заметили. Теперь в следующий раз, несомненно, он привлечет внимание своих сверстников и сможет завоевать авторитет на их глазах. А для меня, как воспитателя, это даёт дальше развивать познавательную активность у детей.

С этой целью мы, совместно с родителями, в группе создали «Детскую экспериментальную лабораторию».

Мы установили, что опыт всегда должен строиться на основе имеющихся представлений, получаемые детьми в процессе наблюдений. В проведении опыта (к примеру, опыты «Водоворот», «Облака в кувшине») дети были активными участниками. В процессе самостоятельной деятельности были использованы способы познавательной деятельности. Как узнать? Что нужно сделать, чтобы убедиться? А что будет, если?

В конечном итоге дети активно участвуя в предложенных экспериментах, самостоятельно действуя с предметами, выявляли их особенности. Выяснилось из бесед с родителями, что их дети проявляют желание экспериментировать дома: исследовать различные предметы быта. Количественные данные позволяют проследить эффективность работы, отследить детский результат и спланировать свою дальнейшую работу.

Считаю, что педагог и родители должны стать единомышленниками в решении задач поисково-познавательной деятельности. С целью выявления отношения родителей к поисково-исследовательской активности детей я провела анкетирование родителей. По результатам первичного анкетирования был сделан вывод, что их заинтересовала данная проблема. Проанализировав результаты своей педагогической деятельности по данной теме, я пришла к

выводу, что опыт работы в этом направлении эффективен для развития познавательной активности детей в процессе поисково-исследовательской деятельности. Отмечается положительная динамика по всем критериям овладения исследовательской деятельности детьми, которые готовятся к школе. Дети уже умеют работать в команде.

Командная игра даёт детям стимул к исследованию и экспериментированию того или иного предмета. У детей появляется заинтересованность, способность высказывать своё мнение. Услышав голос ребенка, можно учесть все его желания и потребности, а также развивать у него навыки. Считаю, что эти навыки надо развивать у детей для того, чтобы создать целостный образ ребенка.

Судя по результатам, можно смело утверждать, что такой современный инновационный метод обучения, как поисково-исследовательская деятельность конкурентно способна по сравнению с традиционным обучением.

Список литературы:

1. Дыбина О. В. Неизведанное рядом: занимательные опыты и эксперименты для дошкольников /Текст/ Дыбина О.В., Рахманова Н. П., Щетинина В.В.. –М.: ТЦ «Сфера», 2005.

2. Короткова Т.А. Познавательно-исследовательская деятельность старшего дошкольного ребенка в детском саду//Дошкольное воспитание - №3, 2003.

3. Ковинько Л.В. «Секреты природы – это так интересно» - М., 2004.

4. Куликовская И. Э. Детское экспериментирование // Дошкольное воспитание. - №6.-2007.

5.Тугушева Г.П. Экспериментальная деятельность детей старшего дошкольного возраста. - М.: Детство-пресс, 2007.

Бөбекжайда инклюзивті білім беруді дамыту

*Сулейменова Л.К., директор
Айтжанова Ш.Т., әдіскер
«Алтын бесік» бөбекжайы» КМҚК*

Біздің алдымызда денсаулық мүмкіндіктері шектеулі (ДМШ) балалардың психикалық және физикалық дамуын оңтайландыру үшін жағдайлар жасау мақсаты тұр. Азаматтардың мектепке дейінгі сапалы білім алу құқығын қамтамасыз ету, денсаулығы шектеулі баласы бар отбасына психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік қолдау көрсетуді ұйымдастыру.

Міндеттері: МДҰ-да денсаулық мүмкіндігі шектеулі балаларға заманауи мектепке дейінгі білім мен дамуды алуға мүмкіндік беретін кедергісіз орта құру. - денсаулық мүмкіндіктері шектеулі балалар мен олардың отбасыларына

психологиялық-педагогикалық тексеру жүргізу; -денсаулық мүмкіндіктері шектеулі балаларға кешенді түзету-дамыту көмегін көрсету және олардың отбасыларына психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету;-ата - аналарды (заңды өкілдерді) баланы тәрбиелеу және оқыту үдерісіне қосу; балалармен түзету жұмыстарына қатысуға тарту; - сенім, құпиялылық және тілектестік атмосферасын құру; - әлеуметтік даму ерекшеліктері бар балалардың дамуы;

Өзектілігі: педагогикалық практикаға инклюзивті оқытуды енгізу күмән тудырмайды. МДҰ-дағы оқыту түрі балалардың көп санына қажетті түзету – педагогикалық және медициналық – әлеуметтік көмек көрсетуге мүмкіндік береді, ата-аналарды барынша жақындатуға, консультациялық қолдаумен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, сондай-ақ қоғам мүмкіндігі шектеулі адамды қабылдауға дайындайды.

Соңғы онжылдықта мүмкіндігі шектеулі балалардың проблемалары көптеген мамандардың назарын аударады. Білім алу құқығы адамның маңызды әлеуметтік-мәдени құқығы болып табылады, өйткені білім беру - бұл адамның дамуына барынша әсер ететін қоғамның өмір сүру саласы. Қазіргі уақытта денсаулық мүмкіндігі шектеулі адамдардың білім алу құқығын іске асыру мүмкіндіктері құқықтық, ұйымдық-техникалық, қаржылық, әлеуметтік сипаттағы проблемалардың тұтас кешенінің болуымен байланысты.

Осыған байланысты денсаулық мүмкіндіктері шектеулі адамдардың білім алуға құқығын қамтамасыз етудің конституциялық-құқықтық тетігін зерттеу, жай жарияланатын ғана емес, мемлекет, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, қоғамдық институттар және т.б. қамтамасыз ететін нақты бар құқықтар мен бостандықтарды талдау ерекше өткір және өзектілікке ие болады. Бір жағынан, инклюзия-бұл адамның әділ әлем туралы арманын іске асыру, онда адамдардың бірде-бір тобы басқалардан оқшауланбаған, ал әркімнің мүдделері басқа адамдармен де ескерілген.

Инклюзивті білім беру (фр. Inclusif-лат. include-мен жасасам, қосамын) - жалпы білім беруді дамыту процесі, ол барлық балалардың әр түрлі мұқтаждықтарына бейімделу тұрғысынан барлық үшін білімге қол жетімділікті білдіреді, бұл ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін білімге қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Әлеуметтік даму ерекшеліктері бар балаларды инклюзияның міндеті - барлық білім беру жүйесінің басым міндеті. Бұл міндетті шешу қоғамның жетілу дәрежесін және оның моральдық-адамгершілік мәдениетінің деңгейін анықтайды.

Мүмкіндігі шектеулі балалардың өздерін қоғамның толыққанды мүшесі ретінде сезінуі және болашақта шектеулерді сезінбеуі үшін олардың үйлесімді және толыққанды дамуы үшін барлық жағдай жасау қажет. Ғалымдар денсаулығына мүмкіндігі шектеулі балалардың жіктелуін әзірледі, олардың негізіне әртүрлі негіздер салынған. ДМШ бар балаларда бейімделу үрдісі олардың дені сау құрдастарына қарағанда басқаша жүріп жатқанын әрдайым есте сақтаған жөн.

Инклюзивті білім берудің сегіз принципі бөлінеді:

- адамның құндылығы оның қабілеттері мен жетістіктеріне байланысты емес;

- әрбір адам сезінуге және ойлауға қабілетті;
- әрбір адам сөйлесуге және естуге құқылы;
- барлық адамдар бір-біріне мұқтаж;
- шынайы білім қарым-қатынас контекстінде жүзеге асырылуы мүмкін;
- барлық адамдар құрдастардың қолдауын және достығын қажет етеді;
- барлық білім алушылар үшін прогреске қол жеткізу мүмкін емес;
- әртүрлілік адам өмірінің барлық жақтарын күшейтеді.

Біздің елімізде инклюзивті білім беру жүйесі өз дамуының бастапқы сатысында ғана тұр және толыққанды нормативтік базаны ғана емес, сонымен қатар әдіснамалық базаны да әзірлеуді талап етеді.

МДҰ-дағы инклюзивті білім беру ерекшеліктері, мектепке дейінгі сапалы білім берудің барлық азаматтар үшін қолжетімділігі мектепке дейінгі білім берудің құрылымын жаңғыртудың негізгі мақсаттарының бірі болып табылады. Жаңғырту процесінде келесі міндеттерді шешу қажет болады:

-МДҰ-да инклюзивті топ балаларына заманауи мектепке дейінгі білім беру процесінің толыққанды қатысушылары болуға мүмкіндік беретін кедергілерсіз орта құру;

-ынтымақтастық байланыстарын қалыптастыру және оларды МДҰ мен әлеуметтік сала мекемелері арасында нығайту.

Инклюзивті білім берудің ерекше ерекшелігі инклюзивті топтағы балаларға олардың үйлесімді, басқа балалармен тең құқықтарда тәрбиелеу-білім беру жүйесіне қосылуы үшін бірдей жағдайлар қол жетімді екендігі болып табылады.

Алайда инклюзивті білім берудің айқын кемшіліктері арасында келесі сәттерді атап өтуге болады:

- қоғамның психологиялық дәрменсіздігі, инклюзивті топтың адамын қабылдауға дайын болмауы;

- әлеуметтік қолдау және осындай адамдарды қамтамасыз ету жүйесінде кемелдіктің болмауы.

Инклюзивті МДҰ-да оқыту балаларға тікелей тәжірибе арқылы әлеуметтік қарым-қатынасты дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқытудан отбасылар да, жалпы, қауымдастықтар да пайда болады.

Дамуында проблемалары бар балалар үшін:

- қалыпты дамып келе жатқан балалардың қарым-қатынас дағдыларын және мінез-құлық моделін бақылау және имитациялау мүмкіндігі;

- әлеуметтік өзара қарым-қатынас санының артуы балаларға достық қарым-қатынасты және оң әлеуметтік қарым-қатынасты дамытуға, сондай-ақ әлеуметтік қолдау шеңберін алуға көмектеседі;

- когнитивті дамуды жандандыру: көп ойлаудан бастап оқу уәждемесін жақсартуға дейінгі параметрлердің кең спектрі;

- болашақта қоғамда тәуелсіз тиімді қызмет ету үшін база құру.

Типтік дамуы бар балалар:

- мүгедектігі бар адамдардың кездесетін қиындықтарды түсіне бастайды; бұл олардың басқа адамдардың қажеттілігіне қатысты сезімталдығын тәрбиелейді, айырмашылықты жақсы қабылдауға үйренеді;

- олар барлық адамдар елеулі қиындықтарды еңсеріп, табысқа жететінін біледі;

- олардан ерекшеленетін адамдарға жақсы қарайды;

- барынша әлеуметтік жауапкершілікті өзіне алады;

- әр түрлі өмірлік жағдайларда инклюзивті сыныптарда білім алған балалар өзіне деген сенім артады.

Мектепке дейінгі мекемелерде ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларда топтық жұмыс түрлері (режимдік сәттер, сабақтар, серуендер) немесе топаралық (экскурсиялар, мерекелер, театр) болсын, өз құрдастарының арасында болуға, олармен қарым-қатынас жасауға, басқа балалардың жетістіктерін көруге, өзіндерін ұлғайтуға ұмтылуға мүмкіндік бар.

Инклюзивті білім берудегі өте маңызды аспект оның отбасы мүшелерінің психологиялық ерекшеліктерін және отбасылық қарым-қатынас динамикасын ескере отырып, жалпы отбасымен жұмыс істеуге бағытталуы болып табылады.

Балалар-ата-ана қатынастарын қалыптастыру қажет болып табылады, бұл тек ата-аналар мен жақын адамдардың өзара іс-қимылы кезінде баланың үйлесімді дамуы мүмкін екендігіне негізделген.

Педагогикалық ұжым қызметінің негізіне қойылған тағы бір маңызды мәселе-ата-аналарды бала дамуының белсенді қатысушысы болуға шақыру, оларды оқыту үдерісіне енгізу. ДМШ бар балалардың әртүрлі санаттары үшін олардың ерекшеліктеріне байланысты білім берудің қажетті деңгейі мен сапасын іске асыруды, сондай-ақ балалардың осы санатын қажетті әлеуметтендіруді қамтамасыз ететін жоғарыда келтірілген арнайы шарттардың әрбір компоненті әртүрлі деңгейде, әртүрлі сапада және көлемде іске асырылуы оңтайлы.

МДҰ - да балаларға инклюзивті білім беру бағдарламасын іске асыру бар дағдыларды бекітуге, мектепке дейінгі баланың мүмкіндіктері шегінде жаңа білім мен іскерлікті дарытуға, білім беру қызметіне оң көзқарас қалыптастыруға, ең бастысы — дене және (немесе) психикалық кемістігі бар тәрбиеленушіні табысқа жетуге үйретуге мүмкіндік беретін педагогикалық әдістер мен тәсілдерді таңдау қажеттілігін көздейді.

Түзету топтарында білім беру қызметін жүргізу әдістері келесі талаптарға жауап беруі тиіс:

1. әр тәрбиеленушінің жеке мүмкіндіктеріне сәйкес болу;

2. оқуға уәждемені қалыптастыру мақсатында кішкентай жетістіктерді бекіту және көтермелеу;

3. қызықты білім беру мақсаттарын қоюды қамтамасыз ету;

4. білім беру қызметін жеңілдету үшін қажетті дағдыларды қалыптастыру.

Мұндай тәрбиеленушілердің сапалы білім алуына ықпал ететін ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды оқытудың оңтайлы әдістері мен нысандарын таңдау тәрбиешінің айрықша міндеті болып қала береді.

Білім беру процесіне монтессори-бөлмелерде, сенсорлық бөлмелерде, бассейндерде сабақтарды енгізу Денсаулық тобының тәрбиеленушілерін жалпы білім беретін мектепте оқуға дайындауға және оң динамикаға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Физикалық және зияткерлік мүмкіндіктері шектеулі балалар жыл сайын көп болып келеді, демек, инклюзивті білім беруді енгізу мәселесі айтпақшы.

Мектепке дейінгі білім беруді ізгілендіру бағытында дамыту жүйелі өзгерістерді талап етеді. Балабақшалардың өзгерістері мен жаңартулары сыртқы "жақсартумен" аяқталмауы, келесі аспектілерді ескеруі маңызды:

- мекеменің жалпы психологиялық жағдайы;
- мұғалімдер, балалар және ата-аналар арасындағы қарым-қатынас жүйесі;
- әр балаға назар;
- қоғамның мекеменің дамуына қатысу мүмкіндігі және т.б

Балабақшаларда инклюзия қалай ұйымдастырылады? Егер дені сау балалардың ата-аналары балабақшаларды өздерінің құрдастарымен ойнайтын және сөйлесетін орын ретінде қабылдаса, онда инклюзиясы бар "ерекше" балалардың ата-аналары үшін олардың әлеуметтік бейімделіп, зияткерлік дамитын орын болуы мүмкін.

МДҰ-дағы инклюзивті білім беру-мүмкіндігі шектеулі балаларға толыққанды қоғам жағдайында дамуға мүмкіндік беретін білім берудің инновациялық жүйесі. Бұл білім беру жүйесі әрбір баланың ерекшеліктерін ескере отырып, барлық балаларды тең құқықты қабылдауды және оқытуға жеке көзқарасты енгізуді білдіреді. Нәтижесінде балалар қоғамның толыққанды бөлігіне айналады.

МДҰ-дағы инклюзивті білім берудің үш шарты:

1. қол жетімділік - балалар оқытудың барлық мүмкіндіктеріне, іс-шаралар мен тәжірибеге қол жеткізе алады;
2. қатысу-балалар күнделікті өмірге саналы түрде енгізілді;
3. қолдау-инфрақұрылым және бағдарламалық қолдау отбасыларды, мұғалімдер мен қызметкерлерді жұмысқа тарту үшін пайдаланылады.

МДҰ-дағы (мектепке дейінгі білім беру мекемесіндегі инклюзивті білім беру)

Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде инклюзивті білім беру кеңістігін құрудың негізгі міндеттері:

- ұйымдастыру мәдениетімен қамтамасыз ету;
- мекеме деңгейінде инклюзивті білім беру саясатын іске асыру (ішкі нормативтік құжаттар);
- білім беру үдерісін ұйымдастырудың қазіргі тәжірибесін инклюзивтік әдістермен байыту.

Білім беру жүйесіндегі инклюзивті құндылықтар. Инклюзивтік құндылықтар-бұл инклюзияның келесі мақсаттарын қамтамасыз ететін әлеуметтік мақұлданған ұсыныстар мен тәсілдер:

- барлық балаларды тұрғылықты жері бойынша табысты оқыту және дамыту мүмкіндігі;

-балалар мен ересектер арасындағы айырмашылықты білім беру ресурсы ретінде қолдау;

-әр адамға өзін тұтас бір бөлігі сезінуге көмектесу;

-балалардың, ата-аналардың, педагогтардың шығармашылық бастамаларын дамытуға ықпал ету.

Олар инклюзия индексінің индикаторларында өз көрінісін тапты, ал индикаторлар нақты мәселелермен нақтыланады. Мектепке дейінгі білім беру мекемесінің практикасына қандай да бір құндылықты мекеме өмірін жаңа мазмұнмен толықтыру үшін оны қызметкерлермен, ата — аналармен, ал кейбір жағдайларда балалармен талқылау арқылы ғана қосуға болады.

Инклюзивті МДҰ-дан кейін мүгедек балалар өмірге қаншалықты бейімделді:

1. жалпы білім беру мекемелеріне "енгізілген" мүгедектігі бар тәрбиеленушілер шектеулі жағдайдағы құрдастарына қарағанда оң әлеуметтік және эмоционалдық мінез-құлықты жиі көрсетеді;

2. ерте жылдары енгізу бағдарламалары бойынша оқитын тәрбиеленушілер барлық құрдастарымен белсенді әлеуметтік өзара іс-қимылды, сезімін және оқудағы әсерлі табыстарды көрсетеді;

3. соңында неғұрлым жоғары үміттер мүгедек балаларды үлкен жетістіктерге жетуіне, сенімділік пен тәуелсіздікке қол жеткізуіне және өзінің қадір-қасиетінің неғұрлым күшті сезімін дамытуға әкеледі.

Даму үстіндегі балалар МДҰ-да инклюзиядан ұтады: Типтік құрдастары өзіне деген сенімділікті және көшбасшылық дағдыларды дамытады, өйткені олар өздерінің мүмкіндіктері шектеулі құрдастарына еліктеу нысанына айналады.

Олар сондай-ақ көрсетеді: құрдастарына оң көзқарас; әлеуметтік дағдыларды арттыру (өзара іс-қимылды бастау, келіссөздер); әділдік, жанашырлық және төзімділік сезімі; мүмкіндігі шектеулі құрдастары үшін әлеуметтік және академиялық мінез-құлық туралы модельдеу.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Денсаулық мүмкіндігі шектеулі балаларды салауатты қоғамында кіріктіре оқыту» / Ф. Л. Ратнер, А. Ю. Юсупов. М.: Владос, 2006 ж.

2. Малофеев Н. Н. «Өзгермелі әлемдегі арнайы білім». Еуропа.

пед. жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған оқу құралы

3. Никольская О.С. «Адамның аффективті саласы. Балалар аутизмінің призмасы арқылы көзқарас» Просвещение, 2009 ж.

4.«Интегративті балабақшаның жұмыс тәжірибесі»/ құраст. В. В. Алексеева, И. В. Сошина. Мәскеу қаласының білім департаменті, 2007.

5.«Интегративті балабақшаның жұмыс тәжірибесі». 2 бөлім. /М. М. Прочухаева, Т.Р.Медведева, 2004ж.

6.«Инклюзивті мектепке дейінгі мекемедегі бала»: әдістемелік құрал / Т. В. Волосовец, Е. Н. Кутеповой; Волгоград: «Мұғалім», 2009ж.

«Мектепке дейігі балалардың бастапқы экологиялық мәдениетін қалыптастыру»

Сулешова Г.А, «Мерей» бөбекжайы КМҚК

Жалпы адамзаттық құндылықтың мән маңызын түсінетін, ақыл-ойы дамыған, саналы, білімді экологиялық мәдениетті тұлғаны қалыптастыру жаңа ғасырдың күн тәртібіндегі басты мәселелерінің бірі болып келеді. Қоршаған ортаны қорғаудың қажеттігін тіршілік үшін қаншалықты маңызды екенін біреу біліп, біреу білмей жүргені өмір тәжірибесінде күнбе-күн байқалып отырады. Қоршаған ортаға неқұрайлы қарауды болдырмаудың жолы – мектеп жасына дейінгі кезеңнен бастап балада, болашақ қоғам мүшесінде экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыру, табиғатты аялауға, қорғауға тәрбиелеу қажеттігі туындайды.

Н.Ә.Назарбаевтың Республика білім және ғылым қызметкерлерінің 2 съезінде сөйлеген сөзінде «Жалпы адамзаттық құндылықтың мән маңызын түсінетін, ақыл-ойы дамыған, саналы, білімді экологиялық мәдениетті тұлғаны қалыптастыру жаңа ғасырдың күн тәртібіндегі басты мәселесі», - дей отырып, «Қазақстан 2030» бағдарламасындағы қазақстандықтардың өсіп – өркендеуін қауіпсіздігі мен әл-ауқатын жақсарту мақсатымен халқына арнаған жолдауында азаматтардың денсаулығын көтеру, ауруды болдырмау үшін экологиялық мәселелерді шешу қажеттігі айқын көрсетілген.

Соңғы жылдары жарық көрген ғылыми еңбектер, табиғи қорларын қорғау мен оларды тиімді пайдалануға арналған ұсыныстар, мемлекеттік заңдар, тұжырымдамалар, актілер бұл істі жүзеге асыруда экологиялық бағдарлама ретінде негіз болады.

Қазіргі таңда мемлекетіміз экологиялық мәселелерді өте жоғарғы тұрғыдан шешілу керектігін атап көрсетіп отыр. Оның айғағы 1997 жылы республикамызда табиғат қорғау туралы заңның жарық көруі. Заң адамның өмірі мен денсаулығы үшін қоршаған ортаның таза болуын қамтамасыз етіп, экологиялық білім мен тәрбиені жалпыға бірдей жүргізуі керектігі, қазіргі және болашақ ұрпақтардың мүдделері үшін қоршаған ортаны қорғаудың құқықтық негіздерін белгілейді.

Табиғаттағы қауіпсіздікті қамтамасыз етуге, биологиялық алуан түрлілікті сақтау мен табиғатты ұтымды пайдалануды ұйымдастыруға бағыттай отырып, мынандай міндеттер жүктейді:

- мектепке дейінгі тәрбие мәселелеріне, сондай арнаулы орта және жоғарғы оқу орындарында экологиялық білім негіздерін міндетті түрде оқыту;
- басшы қызметкерлермен мамандардың кәсіби экологиялық даярлығы және қоршаған ортаны қорғау, туралы заңдар негізінен білімі болуы;
- қоршаған ортаны қорғау саласынан ғылыми зертеулердің, тәжірибеде конструкторлық және енгізу жұмыстарының мемлекет тарапынан қолдау табу мәселелері атап көрсетілген.

Қазақстан Республикасының Білім беру Заңында 1999 жылы білім беру саласындағы мемлекеттік саяси принциптерінің бірі ретінде, «Білім берудің ғылыми сипаты құқылық,экологиялық бағыты» деген 3 бабында және «мектептен тыс тәрбие беру мен оқыту» деген 14 бабында қолдау тауып отыр. Заң міндеттеген талаптарға сәйкес, жас жеткіншектердің экологиялық көзқарасын, сансын, табиғатқа жауапкершілік қатынасын қалыптастыру, қазіргі балабақшада, мектепте, жоғарғы оқу орындарында жүргізілетін тәрбие жұмысының негізгі саласына айналуы тиіс.

Қазақстан Республикасының «тәлім-тәрбие тұжырымдамасында» Жас ұрпаққа экологиялық білім мен тәрбие беру бүгінгі күн тәртібіндегі кезек күттірмес мәселе екендігі аталып көрсетілген. «Тәрбиенің ең басты қағидасы ретінде экологияның қоғамға қажеттілігі және оның даму бағытының басты шарты екендігін» көрсеткен. Экологиялық тәрбие беру бағытында жер тағдыры мен ел тағдырының, табиғат пен адам өмірінің табиғатты қорғап аялайтын азамат тәрбиелеу бағытында жұмыс жүргізу керектігіне тоқталады.

Демек, қазіргі таңда балабақшадан бастап жас ұрпақтардың экологиялық мәдениетін қалыптастырып, экологиялық білім мен тәрбиенің педагогика ғылымындағы ең тиімді мүмкіндіктері мен жолдарын зерттеп, оны орынды пайдалану маңызды мәселе.

Жас баланы табиғат сұлулығымен сусындандыру, көріністерін танытуда жас өспірімдердің табиғат пен қарым-қатынасын орнықтыру, білім, тәрбие беру, дүние танымын дамытуда қазақ халқының ағартушы ғалымдары А.Құнанбаев, Ы.Алтынсарин, Ш.Уәлиханов, Ш.Құдайбердиев , М.Жұмабаев, Ж.Айымауытов, А.Байтұрсынов, М.Дулатов еңбектерінің орыны ерекше . соңғы жылдары көптеген психологтар, педагогтар саналы экологиялық тәрбие беру мәселелерімен шұғылданып, білім мен тәрбие мәселесіне байланысты күрделі міндеттерді шешуге атсалысуда.

Қазіргі таңда экологиялық мәселелердің күн санап артуы қоршаған ортаға деген саналы көз қарастың қалыптаспауынан қамқорлық сезімінің жетіспеушілігінен туындап отырғаны белгілі. Десек те, мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыруда жүйелі жүргізілген жұмыстың нәтижесі мектеп табалдырығында өз жалғасын табатыны белгілі. Сол себептен мектепке дейінгі мекемелерде балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру дұрыс жолға қойылуы қажет. Балалардың мектепке дейінгі кезеңнен экологиялық мәдениетке тәрбиелеудің ғылыми-теориялық тұрғыда негізделіп, айқын әдістемелік нұсқаулардың нұсқаулардың болмауы арасында қарама-қайшылықтар туындап отыр.

Экологиялық мәдениеттің сипаты экологиялық білімнің тереңдігімен, қажеттілік, ұмтылыс, біліктілік пен әдеттің даму дәрежесімен, табиғатты қорғаудың ұлттық дәстүрлерін меңгерумен анықталады, сондықтан 5-6 жастағы балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру үшін тәрбиеші, педагог әдіскердің, ата-аналардың педагогикалық біліктілігі мен логикалық және эмоционалдық жақтарына басты назар аудару қажеттілігі айқындалды. Мектепке дейінгі балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру

бағытында жүргізілген әдістемелік жұмыстар табиғатқа снaлы көзқарасын дамытуда тиімді болып саналады.

Еліміз экономикалық және әлеуметтік дамудың жаңа жолына түскен кезде экологиялық дағдарыс жағдайында жас ұрпақтың экологиялық санасын, мәдениетін жоғары деңгейге көтеріп жаңаша тәрбиелеу – қазіргі заман талабы. Мектепке дейінгі балалардың бастапқы экологиялық мәдениетін қалыптастырудың ғылыми педагогикалық негіздеріне сүйене отырып, экологиялық мәдениетін қалыптастырудың мазмұнын, мақсат-міндеттері мен тиімді әдіс-тәсілдерін ұсыну басты бағыттардың бірі болып отыр.

Кеңес үкіметі тұсындағы мектепке дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеудің бағдарламалары, бүгінгі күні қолданып жүрген мектепке дейінгі дайындау бағдарламаларын, Ресейлік, шет елде қалыптасқан бағдарламаларының 5-6 жастағы балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастырудың мазмұнына талдау жасалынып, нәтижесінде экологиялық тәрбие мазмұны толықтырылды.

Мектепке дейінгі балаларды оқыту процесінде моделдеу әдісін пайдалану арқалы экологиялық мәдениетін қалыптастырудың жүйесі жасалынды. Мектепке дейінгі балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру жүйесі жасалынды. Мектепке дейінгі балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру мазмұны баланаң үйлесімді жетілуіне, табиғат байлығын сақтау секілді ізгілік іс-әректін жүзеге асыратын жеке тұлғалық сапаларды: бастапқы экологиялық білімділік, экологиялық саналылық, табиғатқа жауапкершілік қарым-қатынасын меңгеруіне бағыт-бағдар беретініне көзіміз жетті.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан – 2030» (Ел Президентінің Қазақстан халықтарына жолдауы). Алматы, 1998, 96 б.

2. «Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау туралы» Заңы // Егемен Қазақстан, 1997, 6 тамыз.

3. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы // Халық кеңесі, 1992, 20 ақпан.

4. М.С.Сәтімбекова, Ф.Н.Жұмабекова, т.б. Балабақшада баланы мектепке дайындау әдістемесі. – Алматы. 2010.

Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілінің бұзылыстарын түзетуде компьютерлік технологияларды қолдану

Садуакасова С.Н., Таскалиева А.Б., КМҚК «Ертөстік» бөбекжайы

ҚР-ның «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық құндылықтар, жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға

бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық желілерге шығу» делінген.

Осыған байланысты қазіргі логопедия ғылымында балалардың тілдік бұзылыстарын түзетіп қана қоймай, сөйлеу тілінің барлық компоненттерін және психикалық процесстерін дамытатын жаңа оқу-әдістемелік құралдардың құрастырудың қажеттілігі туындап отыр.

Мұндай әлеуметтік сұранысты қамтамасыз ету үшін логопедиялық жұмыс үрдісін компьютерлендіру арқылы шешуге болатындығын мектеп тәжірибесі көрсетуде. Сондықтан да, логопед мамандардың жүргізетін түзете-дамыту сабақтар жүйесін компьютерлендіру қазіргі кезде арнайы білім беруді жетілдірудің жаңа бағыттарының біріне айналды.

Бүгінгі таңда компьютерлік технологиялар білімді ақпараттандырудың негізгі факторы болып табылады. Мектеп жасына дейінгі балаларға білім беру мекемелерінде оқу-құрал жабдықтар кешеніне дербес компьютерді кірістіру мәселесінің маңызы да ерекше. Оның өзіндік себебі де жеткілікті. Қазіргі кезде балалардың көпшілігі ерте бастан-ақ компьютерлік ойын ойнап, микропроцессорлы электронды ойыншықтармен етене таныса бастайды. Сондықтан логопедтің жұмысында арнайы құрастырылған компьютерлік бағдарламаларды пайдаланып, соның нәтижесінде балалардың сабаққа қызығушылығын арттыруға күш салу керек. Қазіргі уақытта білім берудің озық технологияларын меңгермейінше, сауатты да жан-жақты болу мүмкін емес.

Логопедиялық жұмыстарды ұйымдастыру барысында арнайы компьютерлік бағдарламаларды қолдану арқылы балалар тапсырмаларды қызыға орындайды, сабаққа деген қызығушылығы артады, түзете-дамыту жұмыстарын нәтижелі әрі тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Сонымен қатар балалар өз қатесін өздері таба алады және өзін-өзі бағалауға үйренеді. Арнайы компьютерлік бағдарламалар өте көп көрнекі материалдарды қамтуға мүмкіндік береді.

Бұл көрнекіліктердің дидактикалық мәнін ашады. Мұндай көрнекіліктердің бәрін дәстүрлі сабақтарда беру мүмкін емес. Компьютермен әртүрлі тапсырмаларды орындау балаларды еркіндікке, төзімділікке, мақсаткерлікке баулиды.

Жалпы айтқанда, арнайы компьютерлік бағдарламаны қолдану балалардың жағары белсенді дүниетанымын және өзіндік жұмыс аясын кеңейтеді, жан-жақты ақпараттануға мүмкіндік береді. Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілінің кемістіктерін түзету барысында арнайы компьютерлік бағдарламаны қолданудың тиімділігі мынада:

- мектеп жасына дейінгі балалардың тілдік бұзылыстарын түзетуге көмектеседі;
- сөйлеу тілінің барлық компоненттерін дамытады;
- балалар арнайы бағдарламамен жұмыс істейді;
- иллюстрациялық әдіс көп қолданылады;

- барлық психикалық процесстердің жан-жақты дамуына түрткі болады;
- берілген тапсырмаға деген қызығушылығын арттырады.

Логопедтің жұмысында компьютерді пайдалану сабақ сапасын көтерумен қатар балалардың сабаққа деген ынтасын, белсенділігін арттыруда ерекше орын алады. Балалардың назарын сабаққа аударады, өз бетінше тапсырмаларды орындауға қызықтырады.

Бүгінгі күнде компьютерлік технологиялар мектептегі мұғалімдер мен мектепке дейінгі мекеме қызметкерлерлерінің жұмыс істеу саласын біршама кеңейтуге мүмкіндік береді. Заманауи компьютерді қолдану баланың жан-жақты әрі толыққанды дамуытуға мүмкіндік береді. Қарапайым техникалық құралдармен салыстырғанда компьютер балаға қажетті білім, білік дағдыларын меңгертумен бірге баланың интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін арттыруға көмектеседі.

Компьютермен сабақ өткізу барысында балалардың денсаулықтарына нұқсан келтірмеу үшін логопед міндетті түрде алдын алу шараларын өткізуі қажет. Егер балалар денсаулыққа зиянды әсер ететін факторларды азайтуға бағыттылған қарапайым шараларды орындамаса ғана, компьютер қаіпті болуы мүмкін. Сонымен компьютердің баланың денсаулығына зиянды әсер ететін факторлар мынадай:

- көздің көру қабілетін төмендетеді;
- омыртқалардың қисаюына әкеледі;
- жүйкеге салмақ түсіреді;
- шаршағыштық, әлсіздік басады.

Баланың жүйке-эмоционалдық күшін басу үшін дене жаттығуларын, сергіту сәттерін өткізу қажет[1, 85б.]. Көздің шаршағанын жою үшін көзге арнайы жаттығулар жасау керек. Алдын-алу жаттығулары баланың көру аппаратын жақсарту үшін және де түрлі көз ауруларының пайда болу жолдарын жояды. Күнделікті қоршаған ортадан қабылданған мәліметтерден, көз шаршап қызарады, осыдан түрлі көз аурулар пайда болады. Сондықтан да, көз гигиенасын сақтап, жаттығулар орындап отыру қажет.

Берілген жаттығулар қарапайым және көп уақыт алмайды. Жаттығуларды дұрыс орындау, өте маңызды. Қозғалыстар бірдей болуы қажет, және дұрыс дем алуға көңіл бөлінуі қажет. Мұндай ұсақ кемшіліктерге көңіл аударған жағдайда, жасалған жаттығулар тиімді болады. Осы жаттығулардың бәрін, ойын түрінде көрсетуге болады. Мамандардың ұсынысы бойынша көзге арналған жаттығуларды сабақтың басында және сабақтың соңында екі рет орындау қажет [2, 28б.].

Компьютермен жұмыс істеу үшін келесі гигиеналық талаптарды орындау қажет. Компьютердің монитору мен жүзіңіздің арақашықтығы кемінде 50 см болуы қажет. Компьютер тұрған бөлменің ауасы жиі тазартылуы керек. Оған қоса күн сайын бөлмеде ылғалды тазалық жұмыстарын жүргізу қажет. Компьютермен жұмыс істеп болғаннан кейін қолды салқын сумен жуып, міндетті түрде үзіліс жасау керек.

Мектеп жасына дейінгі балаларға компьютерлік бағдарламаны таңдау барысында келесі талаптарды ескеру қажет:

1. бағдарлама компьютер үлгісіне сай болу керек;
2. компьютерлік бағдарламаның жүктелу, ашылу, қосылу уақытын ескеру керек;
3. мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктеріне және білім деңгейіне сай болуы;
4. мазмұны баланы қызықтыратын әдемі бейнелік материалдардан болуы керек;
5. ойын барысында меңгерілетін оқу материалы;
6. ойынның эткалық құрылымы, жақсы және жаман кейіпкерлердің болуы, олардың іс-әрекеттерінің өз ара байланысы;
7. ойын құрылымында әртүрлі кезеңдер мен тапсырмалардың күрделілік деңгейлерінің болуы балалар үшін маңызды [3, 75б.].

Өткен ұрпақ үшін кітаптың маңызы қандай болса, компьютер де балалар үшін қоршаған әлемді тану құралы болып табылады. Олай болса, логопедтің сабақтарын компьютердің көмегімен жүргізуді үйрену - бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Гончарова Е.Л., Королевская Т.К., Использование специализированных компьютерных программ. М.: Полиграф-сервис, 2002. – 75б.
2. Өмірбекова Қ. Қ.. Логопедия - Алматы : Дәуір, 2011. – 85б.
3. Шабанова Б.А., Кударина А.С. Мекемелерде логопедиялық жұмысты ұйымдастыру. Оқу-әдістемелік құралы. – Павлодар, 2010. – 28б.

«Туған жер» бағдарламасы ұлттық сана қалыптасқан жарқын болашақтың бастауы

Темиргалиева Г. М., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

Еліміз тәуелсіздікке қол жеткізіп, жүз нақты қадаммен бастау алып «Мәңгілік елдің» негізі қаланды.

Латын әліпбиіне көшу – «Мәңгілік елдің жаңғыруының маңызды шешімі, «Туған жер» бағдарламасы жаңа ғасырдағы әлемдік деңгейде, теңдесі жоқ табиғи сапалы ұлттық құндылығымыздың қақпасын ашатын кілті. Туған жерге деген сүйіспеншілік, патриоттық сезім туған тарихыңды терең білуден басталады.

Қазіргі кездегі шапшаң жүріп жатқан жаһандану үрдісі әлемдік бәсекелестікті күшейте түсуде. Елбасы Н.Ә.Назарбаев Қазақстанның әлемдегі

бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарында болу стратегиясы атты жолдауында «Білім беру реформасы – Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдарының бірі» деп атап көрсетті.

XXI ғасыр - бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі. Айналадағы дүниеге адам денсаулығына кәсіби мәдениетін жоғары бағалайтын дәуір. Білім беру үрдісін ақпараттандыру жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттары жүзеге асыра отырып, оқу тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылатуды көздейді.

Қазақстандық білім беру реформасының мақсаты инновациялық технологияға сүйене отырып, баланың бойында шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік жасау. Балаға білім мен тәрбие берудің басты сатысы бөбекжайдан бастау алады. «Алтын сақа» бөбекжайында тәрбие мен оқыту процесін ізгілендіру мақсатында көптеген жұмыстар жасалуда. Ғылыми тілмен айтқанда «инновациялық процесс».

Осы бастамалар аясында қалалық қазақ тілі қоғамы ұйымымен келісім шарт жасалып, тәрбиешілер мен педагогтардың білімін жетілдіру мақсатында «Қазақ тілі» курсының «Б»1 бағдарламасын оқып меңгеруді және латын әліпбиін, ағылшын тілін меңгеруге талапкер тәрбиешілер мен педагогтардың өтініші бойынша тапсырыс берілді. Сапалы білім, кәсіби біліктілік, инновациялар мен тың ойлар – бүгінгі күннің талабы.

Сондайақ, балабақша ұжымы Латын графикасына көшуді қолдауға арналған қалалық іс - шара өткізді. Жаңғыру бағдарламасына сай барлық жаңалықтар мен өзгерістерді қолдап біздің ұжымның үнемі ізденісте жұмыс жасауына меңгерушіміз Жанна Қайратқызы барынша жағдай жасап қол ұшын беруде.

Бөбекжайда балалар үш тілде білім алуда. Оларға арналған жеке пән кабинеттері талапқа сай жабдықталған. Инноватика ұғымының мәні латынның «in-novus» деген сөзінен шыққан, «жаңарту, өзгерту, жаңашылдық» деген мағынаны білдіреді. Яғни, педагогика ғылымында жаңа әдістерді, құралдарды, бағдарламаларды жаңаша пайдалану. Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде оқыту мен тәрбиелеу қоғамдық, жалпы халықтық маңызға ие. Себебі қоғам өміріндегі әлеуметтік өзгерістер толыққанды жетілген, білімді, **ұлттық санасы қалыптасқан ұрпақты тәрбиелеп өсіруді талап етеді.**

Жаңа заман бүлдіршіндері еліміздің ертеңі, ұрпағымыздың жалғасы.

«Болашақ ұрпағымызды тәрбиелегенде, - дейді Елбасы Н.Ә.Назарбаев, - жастайынан имандылық пен салауаттылық қасиеттерді сіңіре білсек, сонда ғана біз ұлттық рухы дамыған, Отанның гүлденуіне өз үлесін қоса алатын азамат өсіре аламыз». Парасатты байлықтан, ұрпақ тағдырын биіктен қоя білетін, білім мен күш –жігерін еліміздің өркендеуіне ұрпақтардың ұлағатты болуына үлес қосып инновациялық технологияны қолдану келешек бүлдіршіндердің еркін дамуына жан-жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау қазіргі таңда әрбір педагогтың міндеті. Балабақшада ұрпағымызды бала кезінен ұлттық тәрбиеге баулып, салауатты

өмір салтын сақтап, ата-бабадан мирас болып қалған рухани азық талирантты қазақы қарапайымдылық мәдениетін сіңірсе, ғылыми тілде айтқанда инновациялық білім беру үрдісінде әдіс-тәсілдерін меңгерсе ғана жан-жақты дамыта аламыз.

Балабақшамызда интерактивтік бағдарламалық бөлімдер, қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтар қолданыс табуда.

Бүгінгі таңда бөбекжай ұжымы «Болашақ» университеті мен колледжінің студенттерімен және «Өрлеу» оқу-әдістемелік орталығымен мектепке дейінгі білім беруде инновациялық бағытты қолдану тәсілдерін нәтижелі қолдану жолдарын іс жүзінде тәжірибе алмасу арқылы арнайы ұйымдастырылған педагогикалық семинарларды дайындау және семинар-практикум өткізу; шеберлік-сынып, дөңгелек үстел, презентациялар, педагогикалық ақапараттық коммуникативті технологияның күзiреттiлiгi және желiлiк қарым-қатынас мәселелері бойынша консультациялар; ашық сабақтар өткізу; өз білімін жетілдіру бойынша педагогикалық есебін тыңдау. Осылайша бөбекжайдың бірнеше білім ордалары арқылы ұйымшылдықпен тығыз тәжірибе алмасуда.

Студентер бөбекжайда өткізілетін тәрбиелік іс - шараларға атсалысып тәжірибе алуға мол мүмкіншілік қарастырылған. Бөбекжайда болатын түрлі сайыс, семинар, конференция, ата – аналармен жұмыстарға шаралардың тапсырмаларын тәрбиешілермен бірлесе орындап іс – тәжірибе жинақтайды. Әрбір мектепке дейінгі ұйым жұмысына жаңа идеялар мен технологияларды енгізудің өзі білім беру жүйесін жаңғырту болып табылады.

Біздің «Алтын сақа» бөбекжайында мектепке дейінгі тәрбие мен білім беруде заманауи қоғам мен ғылымды дамытуда және стандарттарда көзделген өзгерістердің қажеттілігін қолдайтын мүдделері ортақ ұйымшыл ұжым қалыптасқан. Мектепке дейінгі оқыту мен тәрбилеу ұйымының инновациялық қорында бүгінгі күні қолданысқа енген әдістемелік құралдар бар. Жаңа оқу жылының басында: «Этно-мәдени мұраны инновациялауды қолдану бөбекжаймен мен отбасының өзара әрекеттесу жұмысын жетілдіру» және жобалау зерттеу қызметін бала туған жер табиғатын, тарихи-мәдени ескерткіштерін, тарихын танып біліп құрметтеу» атты жылдық міндеттер бойынша оң нәтижелерге қол жеткізді.

Қазақ халқының бір туар азаматтарының бірі: (М.Жұмабаев) **«...әрбір ұлт баласы өз ұлттының арасында өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбиелеуге міндетті».**

Білім беруді демократияландыр Қазақстандық білім беру моделінің жұмыс істеуінің заңнамалық, нормативтік, құқықтық базасын жетілдіру, білім сапасын бағалаудың ұлттық жүйесін құру; әлемдік білім беру кеңістігіне ықпалдасу болып табылады.

Қорыта келе айтарымыз: «Біз тұрғызатын қоғам арды бағалайтын белсенді, жоғары моральды әдепті және рухани байлығы мол адамдардан тұру керек», - ал, ол болашақтың адамдары, біздің алдымыздағы тәрбиелеп отырған

бүлдіршіндеріміз. Халқымыз бекер айтпаған «Тәрбие басы – тал бесік», «Ел боламын десең, бесігіңді түзе», - деп.

Бөбекжай ұжымының алдында тұрған ең басты міндетердің бірі қоғам өміріндегі әлеуметтік өзгерістер толыққанды жетілген,білімді,ұлттық санасы қалыптасқан ұрпақты тәрбиелеп өсіру екенін әсте естен шығармаған жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Қазақстан Республикасының білім туралы» Заңы
2. Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы,2012 жыл
3. «Қазақстан – 2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты
4. «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз» Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы, 2011 жыл
5. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы

Тәрбиешінің қоғамдағы рөлі

Тәуекелова Ж. Д., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

«Баланың қоғамдағы өзін-өзі ұстауы, үлкендермен қалай қарым-қатынас жасауы толығырақ айтсақ, «үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетуі» оның тәрбиесіне байланысты. Баланың тілі шыға бастағаннан дұрыс сөйлеуге үйреткен жөн. Баланың тәрбиелі болып бой жетуі ата-анасына немесе айналасындағы ол байланыс жасайтын адамдарға да тікелей қатысты. Себебі, балалар үлкендерге қарап үлгі ала бастайды. Үлкендердің істегенін дұрыс деп ойлайды. Өзіне ұнаған адамға ұқсағысы келеді. Олар қандай бағыт көрсетсе соған жетуге талпынады. Ал егер ата-ана немесе балабақшадағы тәлім беретін тәрбиеші балаларға өмірдегі жақсы нәрселерді үйренуге, ал жаман нәрселерден аулақ болуға үйретсе онда болашақ ұрпағымыздың келешегі жарқын болмақ.

Біздің келешегіміз қазіргі өскелең жеткіншектер қолында. «Әкеге қарап ұл өсер, шешеге қарап қыз өсер» деген осы қазағымыздың аталы сөзін алар болсақ мағынасы терең. Иә, қазірде отбасында ұл бала әкесінен, қыздарымыз анасынан тәлім тәрбие көрмесе айтарлықтай жағдайымыз нашар деп айтпастан басқа шарамыз жоқ. Бірақ қазіргі қоғам жастарынан ата-анасының сөзіне, ақылына құлақ аспай тек өз айтқаным болады деп айтатын жастарымызды да кездестіретінімізде анық. Шын туайтына келер болсақ осы жағдайдың бәрі тек бір нәрсеге келіп тіреледі. Ол әрине ең басты құндылық отбасындағы немесе қоғамдағы - тәрбие.

Қазіргі ХХІ ғасырдағы жеткіншектерге келер болсақ, осынау дамыған заманда көп адамдар ғаламторға арқа сүйейді. Ертегі тыңдап, кітап оқитын, балаларды көру жоқтың қасы десе де болады. Ащы болсада шындық екені рас. Бұл жағдай бәріміздің көңілімізді түсірері анық. Кітап өмірдегі ең басты байлық қой. Осыны қазіргі жастар түсінсе деймін. Кітап оқығанда адамдар түрлі күйге ерік беріп алып жатады. Тіпті болып жатқан нәрселерді өз басында болғандай, шынайы күй кешеді. Кітап тақтанда қымбат дер едім егер оны оқып білген жанға. Кітапханаға барар болсақ адамдар айтарлықтай көп болады деп айта алмаймын.

Қазіргі таңдағы ең өзекті мәселелердің бірі деп айтсам артық айтқаным емес. Бірақ көпке топырақ шашудан аулақпын, кітап оқитын адамдар бар да шығар, алайда ол біздің қоғамымыздың дамып, алдыңғы қатардан көрінуге әліде болса да жеткіліксіз. Бұл жерде мен біреуге кінә тағып, айыптаудан аулақпын. Алайда, мені қазіргі қоғам жастарының болашағы алаңдатады. Ал егер ата-ана баланың аптасына бір, екі рет кітапханаға баруын қадағаласа онда мұндай жағдайлар орын алмас еді. Қазіргі таңдағы кітапханалар бос қалмас еді, немесе барлық кітаптар өз сүйікті оқырмандарының қолынан табылар еді. Бұл жағдай ата-анаға да қатысы бар. Сонда еліміздің өркендеуіне сәлде болсада өз үлесімізді қосар едік. Ғаламторды қосқан қате демеімін өйткені, қазіргі заман талабы солай.

Қазіргі ата-аналар балаларына ғаламторды қосып беріп, бірақ оны қадағалауды ұмытамыз, қандай іспен шұғылданып жатқанына баса назарда ұстамайды. Тәрбиеші әрбір баланың екінші анасы деп айтсам артық емес. Себебі, балалар тәрбиешіні шын көңілден жақсы көреді. Тәрбиеші қандай қарым- қатынас жасаса соған қарай бейімделіп, міне сол себептен бауыр басады. Тәрбиешінің әрбір айтқан сөзін мұқият тыңдап, бұлжытпай істейді.

Баланың тәрбиешіні қаншалықты жақсы көретінін балаға берілген тапсырманы қаншалықты ықыласпен істейтінінен аңғаруға болады. Әрбір тәрбиешінің қоғамдағы рөлі жоғары. Оларға берілетін талап өте қатаң. Өйткені тәрбиеші ол ата-анадан кейінгі тұратын ең басты жауапкершілікті мойнына алатын, әр баланың өміріне алаңдайтын мейірбан жан десем артық айтқаным емес. Олардың мойнына алатын жауапкершілігі тым жоғары, өйткені әрбір балаға ата-анасынан кем алаңдамайды. Қорыта айтқанда баланың тәрбиесіне салғырт қарамай, баланың тілі шыға бастағаннан бастап тәрбиесіне баса назар аударайық. Бұл іске тәрбиешіге ғана талап ретінде қоймай өзімізде ат салысайық. Бала өскен сайын үлкендермен болсын, кішімен болсын дұрыс тіл табысуын үйретейік. Өйткені, жоғарыда айтқандай баланың дамуы сәби кезінен бастау алады.

Мен өзім болашақ тәрбиеші болғандықтан, мен үшін әрбір баланың тәрбиесі үлкен маңызға ие. Баланы тек бір нәрсемен ғана шектемей, жан жақты тәрбиелеу ұнайды. Ойын жасқанбай ашық айтуға үйреткен дұрыс деген ойдамын. Баланың ойын дұрыс болсын, қате болсын аяғына дейін ұрыспай тыңдау және оған дұрыс бағыт көрсету біздің міндетіміз. Ал балаға ұрысар болсақ онда оны тәрбиешінің қателігі деп санар едім. Себебі, балаға қате болса

ұрысар болсақ онда ол бала жасқаншақ болып өседі. Содан бастап ешкімге ашылып әңгіме айта қоймайды.

Бұл жерде жасқаншақ болып өсуі ата-анаға немесе тәрбиешінің дұрыс тәрбие бермеуі болып саналады. Өмірдегі қандай нәрсені жоғалтсақта, құндылықтарымызды сақтап қалуға тырысайық.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Бала мен балабақша» Алматы №11. 2011
2. «Отбасы және балабақша» № 5. 2011
3. «Бала тәрбиесі» №17. 2015ж

Дидактикалық ойынның маңызы

Тиленбаева Н.Б., «Жұлдыз» бөбекжайы КМҚК

Дидактикалық ойындар балалардың білімін кеңейту және бекіту мақсатындағы жоспарлы және мақсатты педагогикалық тәсіл.

«Ойын ойнап, ән салмай өсер бала болар ма?» дегендей, ойынның қай түріне болмасын зер салып, ой жүгіртіп қарар болсақ, одан мәнді де мағыналы істер туындап өрбитінін байқаймыз. Өйткені алдымен ненің болсын бастамасы жол бастар қайнар көзі болатыны белгілі, демек біз ойынды бар өнердің бастауы деп білеміз.

Балалар өмірінде дидактикалық ойындарды қолдану қарапайым әрекеттерден жеңіл формада тәрбиешіге көшуге көмектеседі. Яғни, бала ойнай отырып, жаңа білім алуды байқамайды, ол үшін бұл процесс табиғи болады. Ойын кезінде ол танымдық іс-әрекетті бастайды, өйткені кейде алған білімі аз, оның қызығушылығы жоғары, зерттеушінің инстинкті оның қызықты тақырыпта терең білім алуға және меңгеруге көмектеседі. Сонымен қатар қоршаған әлем жайлы бүлдіршіндерімізді хабардар етіп, түсініктерін қалыптастырып, өмірде сол білімді сан түрлі қырынан пайдаланып, күнделікті ойындарына айналдырсақ тәрбиешілер мен ата-аналар баланы оқыту мен тәрбиелеуде алға қойған басты мақсатына жеткен болар едік. Өйткені, ойын әлемінің сиқырлы сырларын жан-жақты меңгерген балалардың ақыл-ойы, қабілеттілігі, шығармашылығы, есеп-қисапқа бейімділігі, қиялы жан-жақты дамиды.

Дидактикалық ойын арқылы балаларды оқытудың екі түрі бар: оқыту (танымдық) және ойын (қызықты). Тәрбиеші бір мезгілде тәрбиеші және ойынға қатысушы ретінде де балаларды ойынға қызықтырып, ал балалар ойнай отырып үйренеді.

Дидактикалық ойындарды ұйымдастыру негізгі үш бағытта жүзеге асырылады. Ойынға дайындық, өткізу және талдау жасау.

Дидактикалық ойын оқытудың әдістерінде екі жолмен қарастырылады: ойын сабақтар және дидактикалық тапсырмалар не болмаса автодидактикалық ойындар.

Қызықты ойындар балаларда көңілді, қуанышты көңіл-күй туғызады, бұл баланың денсаулығына өң әсер етеді. Сондықтан да мектеп жасына дейінгі балаларды оқытуда дидактикалық ойын маңызды құрал болып есептеледі.

Бөбекжайда жиі қолданатын дидактикалық ойын түрлері:

1. ойыншықпен ойналатын ойындар;
2. үстел үстінде ойналатын ойындар;
3. сөздік ойындар.

Ойыншықпен ойналатын ойындар - балаларды тікелей қабылдауына негізделген, баланың заттармен әрекет етуге және осылайша олармен танысуға көмектеседі. Балалар заттармен ойналатын ойындарда заттарды салыстыруды, ұқсастығын және айырмашылықтарын атауға үйренеді. Бұл ойындардың ерекшелігі балалар заттардың қасиеттерімен, көлемімен, түсімен танысады. Табиғатпен таныстыру кезіндегі ойындарда табиғи материалды (өсімдік тұқымдары, жапырақтар, тастар, түрлі гүлдер, бүрлер, бұтақтар, көкөністер, жемістер және т. б.) қолданамын. Мысалы: "Қателеспе" , "Затты сипатта" , "Бұл не?" және т. б.

Үстел үстінде ойналатын ойындар - бұл қоршаған ортамен, жануарлар мен өсімдіктер әлемімен, тірі және өлі табиғат құбылыстарымен танысу кезінде балаларға арналған қызықты сабақ. Олар әр түрлі түрлері бойынша: "лото", "домино", жұптық суреттер". Үстел үстінде ойналатын ойындардың көмегімен сөйлеу дағдыларын, математикалық қабілеттерін, логиканы, зейінін және шешім қабылдауға үйренеді, сондай-ақ өзін-өзі бақылау дағдыларын дамытуға болады.

Сөздік ойындар - бұл әдіс арқылы балалардың өздігінен ойлауға тәрбиелеудің және сөйлеуді дамытуда тиімді. Ойыншылардың әрекеттері сөз арқылы құрылған, балалар әртүрлі ойлауға арналған тапсырмаларын өз бетінше шешеді: заттарды сипаттайды, олардың ерекше белгілерін көрсете отырып, оларды сипаттау бойынша шешеді, заттар мен табиғат құбылыстарының ұқсастықтары мен айырмашылықтарын табады.

Балалар алған білімдерін ойын барысында көрсете білуге, бір-бірімен қарым-қатынас жасауға, әділ болуға, қиындық кезінде көмектесуге, өз ойларын жеткізе білуге қиялының дамуына, қиындықты ақылмен жеңе білуге көмектеседі. Осының бәрі баланы мектепке даярлайды. Дидактикалық ойындар жоспар бойынша сабақта және сабақтан тыс уақытта өткізіледі.

Көптеген дидактикалық ойындар балалардың жеке-дара ойнауына арналған (мозаика, пирамида), олар баланың дербестігін, аңғарғыштығын, өздігінен еңбек етуін жетілдіреді. Кейбір ойындар төрт-алты баламен ойналады, сандық лотолар сан үйрету үшін өте қолайлы қызықты.

Ойын өткізгенде мен ойын мақсатын сақтай отырып, балаларды үйретемін. Мен тек ұйымдастырып қана қоймай, ойынға өзім де қатысамын

және белгіленген ережені орындауын қатаң түрде талап етемін, бұл баланы талапты орындауға, ережені бұзбауға үйретеді.

Дидактикалық ойынды қолдану үшін үлкен педагогикалық шеберлік қажет. Ойынды таңдап алған соң, ойынның көмегімен қандай тапсырманы орындайтынын анықтаймын және ойынды өткізу үшін алдын-ала дайындаламын, сонымен қатар балаларға ойын түсінікті, анық, жас ерекшеліктеріне сай болуы тиіс. Мысалы: табу, көрсету, белгілеу ортаңғы топқа лайықты, ал ересектер тобында салыстыру басым болады. Мінез-құлықты тәрбиелеуде ойынның рөлі маңызды болып есептеледі.

Дидактикалық ойында білім беру мен оқыту бір-бірімен тығыз байланыста жүреді.

Қорыта айтқанда, ойын араласқан оқу қызметі тартымды өтеді, балалардың білуге деген құштарлығын арттырады, түсініктерін тереңдетеді. Бала бағдарламалық оқу құралдарын кеңінен игереді.

Ойын сырттай қарағанда ешқандай қиындығы жоқ, оп-оңай көрінуі мүмкін. Ал, іс-жүзінде бала ойынға қатысу үшін басқалармен тіл табысып, өзінің ойлаған ойын іске асыру оңай емес. Баланың рухани жетілуі мен табиғи өсуінің, денесінің дамуы мен ой дүниесінің өркен жаюы ойынмен байланысты.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Артемова Л.В. Дидактикалық ойындар, 1992.
2. Богуславская З.М., Смирнова Е.О. Мектепке дейінгі жастағы балаларға арналған дамыту ойындары, 1991.
3. Никитин Б.П. Дамыту ойындары, 1994.

Ойын арқылы мектепке дейінгі балалардың танымдық әрекетін қалыптастыру

Төкен Н.Т., КМҚК «Арман» бөбекжайы

Белгілі педагог Я.А.Каменский: «Ойын айналадағы дүниені танудың тәсілі»-дейді. Ал педагог Н.К.Крупская: «Мектеп жасына дейінгі балалар үшін ойынның айрықша маңызы бар: ойын олар үшін-оқу, ойын олар үшін-еңбек, ойын олар үшін-тәрбиенің мықты формасы»-деп атап көрсеткен болатын. Осы сөздің өзінен-ақ балалардың танымдық әрекетін қалыптастыруда ойынның қаншалықты маңызы бар екенін түсінуге болады.

Баланың мейірімді, әдепті, қарапайым, қайырымды, жанашыр болып өсуі қоршаған ортасына, үлкендерге байланысты.

Ойын- балалар өмірінің нәрі. Ойын бала табиғатымен егіз. Өйткені бала ойынсыз өспек емес, жан-жақты дамымақ емес. Ойын дегеніміз-жаттығу, ол арқылы бала өмірге әзірленеді. А.М.Горький: «Ойын арқылы бала дүниені таниды»-деп бекер айтпаса керек. Өйткені ойын барысында баланың

айналаны танып білуі, қызығушылығы, бір затқа бейімділігі көріне бастайды. Сонымен қатар баланың бойына қайырымдылық қасиетті сіңіре білуіміз керек. Ол үшін баланың айналасына қолайлы жағдайлар жасауымыз керек.

Ойынның түпкі ниеті-бұл балалардың нені және қалай ойналатынының жалпы анықтамасы. Ойын барысында бала өзіне ересек адамның белгілі бір функциясын орындайды, ойын мазмұнын түсінікті етіп жеткізуге тырысады, қажетті құрал-жабдықтарды табуға талпынады. Мысалы, «Шаштараз», «Дүкен», «Емхана», «Жүргізуші» сюжетті –рөлдік ойында алған рөлдеріне сәйкес кейіпкерлердің киімін киіп, сол мамандық иесіне сай қимылдарды орындап, дауыс ырғағын келтіруге тырысады. Өзінің сипаты жағынан бұлар көбінесе еліктеу, шындықты көрсету болады. «Емхана» ойынын ойнағанда дәрігер мен емделушінің әрекеттерін, ал «Дүкен» ойынында сатушы мен сатып алушының әрекеттеріне еліктейді.

Мұндай ойын арқылы баланың сөздік қоры, қимылы, бір-біріне деген құрмет, өздігінен жұмыс жасау қабілеттері дамиды. Сонымен қатар балалардың өзара қарым-қатынасы реттеліп, олардың бойында ақыл - ой, адамгершілік сапалары қалыптасады. Сондықтан тәрбиеші ойынды бұзбай, басшылыққа алады. Жетекші сұрақтар қойып , ақыл-кеңестер, ұсыныстар жасау әдісін пайдаланған жөн.

Баланың жеке басының қалыптасуындағы ойынның маңызы ерекше. Әр ойынның өзіндік ережелері, ерекшеліктері бар. Ереже ойынға ұйымшылдық, тұрақтылық сипат береді. Бала дамуы үшін есте сақтауы мен ойлау қабілетінің мәні өте зор. Осы ретте, ойын арқылы бала бір әрекеттен екінші әрекетке ауыса отырып, өзіне түрлі ақпараттар алады, дүние сырын ашады. Ойын кезіндегі баланың психикалық ерекшеліктері өзгереді, олар ойланады, ерік қасиеті артады, эмоциялық әсері пайда болады, қиял елестері дамиды, белсенділігі артады.

Сонымен қатар, ойын ережесі ұялшақ, жасқаншақ балалардың ойынға қызығушылық танытып, белсенді қатысуларына көмектеседі.

Ойын элементтерін сабақ арасында қолдану – балалар үшін оқу да, еңбек те. Ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңу жолдарын үйретіп қана қоймай, ұйымдастырушылық қабілетін қалыптастырады. Осы жерде педагогтың міндеті-ойын арқылы балаларды оқу іс-әрекетіндегі басты мақсатқа жақындату.

Ойын баланың жан серігі іспеттес. Қай бала болсын, ойынмен өседі. Әр елдің ойыны сол елдің қоғамдық өзгерістеріне, тұрмыс-тіршілігіне байланысты. Сонымен қатар , ойын - мектепке дейінгі балалар үшін айналадағыны танып білу тәсілі болып табылады. Тәрбиешінің негізгі міндеттерінің бірі ол- баланың ойынына басшылық жасау, мазмұнды-рөлдік ойындарды қадағалау, тәрбиелік мәні бар ойындар ұйымдастыру, балалардың ойынға деген қызығушылықтарын арттыру болып табылады.

Әр бала ойын барысында өзіне тән қасиетті сезінеді, балалар өздеріне бөлінген рөлдерді ойын барысында мейлінше шын, барлық ынталарымен қызыға ойнауға тырысады. Сондықтан да, тәрбиеші балалардың танымдыө

ірекетін қалыптастыруда дұрыс ойын түрін таңдай отырып, оны практика жүзеге асыра білуі тиіс. Сонда ғана балалардың қызығушылықтары жоғары болады.

Сонымен қатар мектепке дейінгі балалардың танымдық әрекетін ұлттық ойындар арқылы қалыптастыруға болады. Ол да маңызды рөл атқарады. Ойын арқылы балаларды тапқырлыққа, төзімділікке, ептілікке, күштілікке үйретумен қатар, балалар өз ұлтының сал-дәстүрін, әдет-ғұрпын біле алады. Ұлттық ойындар-халықтық мол қазына. Осы орайда педагогтың міндеті-балаларды ойынға деген қызығушылықтарын арттырып, өз ынтасымен қамтамасыз ету керек. Сонда ғана ойын көздеген мақсатына жетіп, тәрбиелік мәні арта түседі.

Ойын эстетикалық тәрбие құралы ретінде де пайдаланылады. Балалар өздерін қоршаған дүниені бейне арқылы көрсетеді. Мысалы кез-келген ойын мазмұнына әндер, билер, жұмбақтар, тақпақтар енгізіледі. Бұл балалардың эстетикалық әсерленуін тереңдете түсуге мүмкіндік береді.

Баланың тілін дамыту, байланыстырып сөйлеуге үйрету, сөздік қорын байыту, ойлау қабілетін жетілдіру, жан - жақты қамтылуы қажет, оған тәрбиеші мен ата - ананың үлесі зор.

Қорыта айтқанда, ойын-баланың жетекші әрекеті. Ойын баланың жан - жақты дамуын көздейтін, оның тілін жаттықтыратын, қимыл - қозғалысын жетілдіретін, белсенділігін арттыратын, басқа адамдармен қарым - қатынасын реттеп, құрдастарымен ұйымшылдығын арттыруға негіз болып табылады.

В.А.Сухомлинский: «Ойын баланың алдынан өмір есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін дамытады, ойынсыз ақыл-ойдың қалыптасуы мүмкін емес»,-деген. Ендеше, ойынның бала тәрбиесінде үлкен рөл атқаратынына дау жоқ.

Қазақ халқының ұлы ойшылы Абай Құнанбаев : «Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала бола ма?»-деп айтқандай балабақшадағы бүлдіршіндер ойлай да, ойнай да, күле де білсін!

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Бастауыш мектеп» 2004- № 1, 53-54 бет.
2. «Мектепке дейінгі тәрбие» 2014- №2, 8-9 бет
3. «Мектепке дейінгі педагогика» Идирисова М.Ә. 2011, 169-180 бет
4. «Отбасы және балабақша» 2000 - № 4, 7-12 бет.
5. «Отбасы және балабақша» 2008 - № 3, 6-7 бет.
6. «Ойын мақсатын талдау және оның мәні» Қоянбекова.С. 2002, №1-2, 45-49бет.

Балабақшадағы танымдық-зерттеушілік жоба қызметінің тиімділігі

Толуханова А.У., «Ақниет» б/ж КМҚК

Балалық шақ - бұл жаңа, қызықты, таңғажайып жаңалықтар ашылатын керемет кезең. Бүгінгі күні біздің мемлекетіміз білім ұйымдарына ел болашағы балалардың дені сау, шығармашыл, ойшыл, бастамашыл, өмірлік ұстанымына белсенді, қойылған мақсаттарды өздігінен шешуге қабілетті, ересек өмірге әлеуметтік тұрғыда дайын азаматтарды дайындауды басты міндет ретінде ұсынып отыр.

Осы ретте ел болашағы кішкентай азаматтарымыздың жан-жақты дамыған азамат болып өсуіне негіз болар, білімнің алғашқы баспалдағы мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтарына оқыту – тәрбиелеу жұмыстарында тың серпіліс пен игі ізденістермен жұмысты ұйымдастыру қажеттілігі туындауда.

Бұл ретте «Ақниет» бөбекжайы педагогтары түрлі жобалар негізінде заманауи педагогикалық технологияларды жұмыстарына арқау етуде.

Мен «Ақниет» бөбекжайы кешенінде мектепалды даярлық тобында «Жас метеоролог» жобасы бойынша балалардың танымдық-зерттеушілік жұмыстарын ұйымдастыру бағытында үйірме жұмысын тұрақты жүргізіп келемін. Жоба негізінде балалар қоршаған орта құбылыстары мен заттарына қарапайым нәтижелер жасап танымдық қабілеттірін дамытуда. Балалармен жоба жұмысы аптасына бір рет күннің екінші жартысында ұйымдастырылған оқу қызметі түрінде жүргізіледі.

«Жас метеоролог» жоба жұмысының **мақсаты** - балалардың ауа райы жайлы және оның адам өміріне байланысы жайлы білімін кеңейту. [1]

Міндеттері:

- балалардың метеоролог қызметі жайлы білімін қалыптастыру;
- ауа-райын жүйелі бақылау үшін метеорологиялық жұмысын ұйымдастыру;
- балалардың негізгі физикалық қасиеттер мен құбылыстар жайлы қарапайым түсініктерін дамыту (магнетизм, тартылыс күші, буға айналу және т.б.);
- балалардың ауа-райының адам өмірі мен жануарлар мен өсімдіктердің тіршілігіне тигізетін әсері жайлы білімін кеңейту;
- балалардың тәжірибе жасауға қажет көмекші құралдарды қолдану білігін қалыптастыру (лупа, микроскоп, таразы, құм сағатар, сызғыш, сантиметрлік таспа, бинокль және т.б.);
- балалардың талдау, жүйелеу, салыстыру, топтастыру сынды ойлау қабілеттерін дамыту.

Қойылған мақсат міндеттерді жүзеге асыру мақсатында перспективтік жоспар құрылып, зерттеушілік ұйымдастырылған оқу қызметтері ұйымдастырылып жүргізілді. «Ауа райы деген не?», «Халық болжамдары», «Компас деген не?», «Желмен танысайық», «Ауа деген не?». «Термометр деген не?», «Бұлт қайдан пайда болады?», «Жаңбыр деген не?» және де тағы басқа жоба бойынша ұйымдастырылған оқу қызметінде балалар тәрбиешімен бірге қарапайым тәжірибелер жасап, ауа-райының ерекшеліктерімен танысады. Метеорологиялық құралдары көмегімен ауа-райды анықтап, арнайы журналға тіркеп отырады. Балалар күнде төмендегі жұмыс түрлерін жүргізеді:

- ауа температурасын анықтайды;

- қардың түсуін арнайы сызғышпен анықтайды;
- вертушкалардың көмегімен желдің бағытын, күшін анықтайды;
- қорытынды жасау;
- нәтижені жазу(журнал, интерактивті тақта);
- келесі күн ауа-райына болжамдар жасайды.[2]

Әр айдың соңында тәрбиешілердің көмегімен ай бойғы ауа-райына талдау жасайды. Талдауларды қанша желді күн, ашық және бұлтты күн болғаны көрсетіледі.

Осы жобаны жүзеге асыру үшін топтағы кішкентай метеорологтардың тәжірибе, эксперимент, бақылау жасауына қажет заттық-дамытушы ортаны жасадық. Балалардың танымдық белсенділігін дамытуға арналған тәжірибе бұрышы лупа, таразы, құмсағаттар, компас, термометр, барометр, магнит сынды көмекші құралдар, жел шарлар, үккіш, елеуішқұрал-жабдықтармен толықтырылды. Заттық-дамытушы ортаны құру кезінде төмендегі талаптар сақталды:

- балалардың өмірі мен денсаулығына қауіпсіз;
- жеткілікті;
- балаларға қолжетімді жерге орналастырылды.

Жобаның бастапқы және ы бөлігінде балаларға арнайы диагностика жүргізілді.

Танымдық-зерттеушілік іс-әрекет бойынша балалардың таным деңгейіне диагностика төмендегі критерийлермен жүргізілді: [3]

1. бала шешуге қажет мәселені анықтайды;
2. шешу жолдарын ұсынады;
3. мәліметтерге сүйеніп шешуі мүмкіндіктерін тексереді;
4. зерттеу нәтижелері негізінде қорытынды жасайды;
5. жаңа зерттеулерде қорытындыларды қолданады.

Диагностика нәтижелері жоба жұмысының тиімділігін көрсетті, жоба жұмысының соңында балалар ауа – райына тәжірибе-эксперимент жасау жолдарын өздері ұсынып, бастамашыл қасиеттерін көрсетті.

Балабақшадағы эспериенттік-тәжірибе жұмысы балалардың танымдық белсенділігін дамытуға арналған тиімді іс-әрекет. Барлық тәжірибе жұмыстары ойын түрінде жүргізілгендіктен, балалардың жоба жұмысы бойынша қызығушылығы сақталды. Егер балада қызығушылық болса, ол тақырыпты тез игереді және көп ақпаратты есіне сақтай алады.

Экспериментті-тәжірибе жұмыстары баланың шығармашылық қабілеті мен логикалық ойлауын дамытады. Эксперименттер жасау балаларға өздерін зерттеуші, ғалым ретінде сезініп, алдағы уақытта да өздерін қызықтырған сұрақтарға жауап іздеуіне жолбасшы болады. Ал, біздердің –педагогтардың басты мақсаты бүлдіршіндеріміздің осы бастамаларына қолдау көрсету.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Масленникова О.М., Филиппенко А.А. Экологическое проекты в детском саду. Волгоград. Учитель 2009.

2. Левина Р. Метеоцентр в детском саду или экология и творчество. Дошкольное воспитание –1998. № 7

3. Прохорова Л.Н. Организация экспериментальной деятельности дошкольников. Москва. 2003.

Балабақшадағы музыка жетекшісінің ақпараттық құзыреттілігі

Торшаева Ш.М., «Айгерім» бөбекжайы» КМҚК

Ақпараттандыру - бүгінгі таңда білім беру жүйесін модернизациялаудың негізгі жолы болып табылады. Бұл тек техника мен технологияның дамуына ғана емес, сонымен қатар ақпаратты қоғам, жаңа бағдарламалар мен жобалардың дамуына және заманауи қоғамның мүшелерін қалыптастыруға әсер ететін жаңалықтар мен өзгерістердің пайда болуымен де тығыз байланысты.

Мектепке дейінгі педагогтардың басты міндеті - әр баланың қабілетін анықтап, дамытып, заманауи өмірге қабілетті жеке тұлға қалыптастыру үшін барлық жағдайды жасау болып табылады. Білім беру беру ұйымдарын ақпараттандыру - педагогтың кәсіби құзыреттілігіне жаңа талаптар қояды. Педагог компьютер мен заманауи мультимедиялық құрылғыны пайдаланып ғана қоймай, сонымен қатар өзінің білім беру ресурстарын жасап, педагогикалық қызметінде кеңінен қолдана білуі керек. Мектепке дейінгі ұйымда ақпаратты коммуникативті технологияларды қолдану педагогтың шығармашылық қабілеттерін кеңейтіп, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеу барысына оң әсерін тигізеді.

Отандық және шетелдік зерттеушілер (С.Л Новоселова, И. Пашелите, Г.П. Петку, Б. Хантер) деректеріне сүйенсек, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында баланың жеке және интеллектуалды дамуында заманауи компьютерлік бағдарламалардың маңызды рөл атқаратынын аңғаруға болады.[1, 1-3- б]

Осы ретте балабақшадағы педагог- музыка жетекшілері заман ағымына ілесіп, баланы музыкалық білім берудің жаңа технологиялар әлеміне жетелейтін жетекші бола білуі тиіс. АКТ – бұл ақпаратты жасау, беру және тарату үшін пайдаланылатын сандық және коммуникативтік технологиялар жиынтығы (компьютерлік құрал-жабдық, мультимедиялық құралдар, аудио және бейнетехника, әр түрлі коммуникациялық технологиялар). Ақпараттық коммуникативті технология заманауи педагог жұмысына қалайша көмектесе алады?[2, 12-б]

- Оқу қызметтеріне, мерекелік сценарийлерге қосымша танымдық материалдар іріктеуге;

- басқа педагогтардың озық тәжірибелерімен танысып, тәжірибе алмасып, жинақтауға;
- топ құжаттарын рәсімдеуге (балалардың тізімі, ата- аналар туралы мәлімет, балалар дамуының мониторингін жасауға;
- сапалы демонстрациялық материал қажет болса, компьютерлік инструментарийді пайдаланып, қажетті ақпаратты тауып, оны өңдеп немесе толықтырып өз қызметінде қолдануға;
- сандық фотоаппараттарды, фотосуреттерді редакторлау бағдарламаларын қолдану арқылы оқу- тәрбие процесінде, ата- анамен жұмыс барысында пайдалануға;
- бейнекамераларды және оған сай түрлі бағдарламаларды пайдаланып, бейнежазбаға дыбыс, титрлар қосып қолдану.
- Педагогикалық қызметте ғаламтор желісін пайдалана отырып, мектепке дейінгі ұйымда балалардың ой өрісін кеңейтіп, білім беру үдерісін ақпараттық, ғылыми әдістемелік жағынан сүйемелдеуге мүмкіндік береді.[3, 20-б]

Ақпаратты –коммуникативті технологияның жоғарыда аталған мүмкіндіктерін толығымен меңгеріп, педагогикалық қызметінде толыққанды пайдалану үшін, мектепке дейінгі педагогтардың ақпараттық құзыреттілік деңгейін көтеру мәселесі туындайды.

Музыка жетекшісі ретінде, кәсіби тәжірибеммен бөлісер болсам, өз қызметімде жаңа ақпараттық технологиялық құралдарды музыкалық іс-әрекеттің барлық түрінде қолданамын:

➤ **«Музыка тыңдау»**, Музыкалық қызметтің бұл түрінде мен музыкалық шығармалар мен сазгерлер туралы презентацияларды(таныстырылымдар) пайдаланамын. Себебі бұл ,балалардың музыканы тыңдауға деген қызығушылығын арттырып, музыкалық шығарманы ұзақ есте сақтауға септігін тигізеді. Ол үшін мен шығарма мазмұнына сай суреттерді іріктеп аламын. Сонымен бірге, белгілі бір сазгердің шығармашылығымен таныстыру барысында оның портретін, шығармаларына сай суреттерді көрсету арқылы балалардан музыка мазмұнын, сипатын баяндауда оң нәтижелерге қол жеткізіп жүрмін.

Белгілі бір сазгердің шығармашылығымен таныстыру барысында портреттерді көрсетіп, музыкалық шығармаларға иллюстрациялар пайдаланып, музыкадағы жанр түрлерімен таныстырамын. Бейнероликтер арқылы мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндерді театр, балет, опера т.с сияқты өнер түрлерімен көрнекті түрде кеңінен таныстыра аламын.

➤ **«Ән айту»**. Кескіндеме суреттер арқылы түрлі дауыс жаттығуларын жаттап , дауыс аппараттарын дамыту үшін түрлі жаттығулар орындатып , көмекші суреттер арқылы әндердің атауын табу, белгілі бір әнді үлгі ретінде үздік орындаушылардың орындауында тыңдату т.б.Ән әуенін түсініп, таза айту үшін дыбыс жоғарылығын ажырату яғни, жоғары төмен дыбыстарды таза айту өте маңызды. Мысалы, ол үшін дыбыс жоғарылығын көрсететін кескіндеме суреттерді немесе нота сызықтары орналасқан дыбыс қатарын

көрсете отырып, оң нәтижелерге қол жеткізіп жүрмін. Сонымен қатар мерекелерде, ән сайыстарында, түрлі байқауларда ән минустарын өңдеу барысында осы ақпараттық технологияларды өз тәжірибемде тиімді қолданамын.

➤ **«Музыкалық- ырғақтық қимылдар, билер».** Би қимылдарының сапалы орындалуына арнайы жазылған , тәжірибемде жиі қолданып жүрген атты диск жазбаларын , бейнероликтерді айтуға болады. Би үйрену барысында осы технологияларды пайдалану арқылы үйрету-балаларға қызықты, ал педагогқа тиімді болып табылады. Балаларға би қимылдары элементтерін үйрену үшін қолайлы мнемотаблицалар, көркем суреттер қолданамын.

➤ **«Әуенді- дидактикалық ойындар»** Балалардың музыкалық қабілетін дамытуға арналған арнайы әуенді- дидактикалық ойындарды ойнату барысында «Қай аспапта ойнаймын?», «Бізге қонаққа кім келді?», «Әуенді тап», «Әуенді үйшік», «Үш торай» т.б ойындарды ойнату барысында көркем суреттермен безендіріліп, дыбысталған презентациялар арқылы ойнатамын. Бұл презентациялардың жасалу құрылымы мынадай: алдымен ойын шарты түсіндіріп, тапсырма беремін содан соң балалардан жауап аламын, келесі слайдта жауаптың дұрыс немесе бұрыс екендігі тексеріледі. Балалар ойынды аса қызығушылықпен ойнайды

➤ **«Балалардың музыкалық аспабында ойнауға үйрету».** Балалардың музыкалық аспаптарының суреттерін көп қолданамын. Сонымен бірге, симфониялық аспаптар оркестрі , қазақ халқының ұлт аспаптар оркестрі концерттерінің бейнежазбаларын көрсетіп, бағдарлама бойынша таныстырылатын аспаптар дыбыстарының аудиожазбаларын тыңдатамын. Балаларды жеке аспапта орындаушы, оркестр сияқты ұғымдармен таныстырамын және аспаптар олардың атауы , дыбысталуы туралы түсіндіремін. Бейнежаз балаларды көру, дыбыстарды есту арқылы балалардың музыкалық аспаптарда ойнауға деген тұрақты қызығушылығы қалыптасады.

Педагогтардың ақпараттық құзыреттіліктерін арттырып, заманауи компьютерлік құрылғыларды қолдана отырып, түрлі қызмет түрлерін қызықты етіп ұйымдастыру үшін біздің бөбекжайда жеткілікті жағдай жасалған. Бөбекжайдың музыка залы мультимедиялық экран және проектормен жабдықталған. Аталған заманауи құрылғылар тек бүлдіршіндермен жұмыс жасағанда ғана емес, сонымен бірге педагогтармен, ата-аналармен жұмыс түрлерін өткізуде кеңінен қолданылып жүр. Мысалы, мерекелер мен ертеңгіліктерде музыкалық безендіруде, ата-аналармен өткізілетін жиналыстар мен жиындарда және басқа да жұмыс түрлерінде тиімді қолданылып жүр. Қорыта айтқанда, ақпараттық құзыреттілік деңгейі жоғары заманауи педагог өз қызметінде түрлі сандық технологияларды тиімді пайдаланып, мынадай жетістіктерге жетеді:

- ✓ оқыту үдерісінің тиімділігі артады;
- ✓ балабақша педагогтарының кәсіби шеберлігі өсіп, өзін- өзі бағалау деңгейі дамиды;
- ✓ балалардың таным қызметінің белсенділігі артады;

✓ біртұтас ақпараттық орта қалыптасады.

Тәжірибе көрсеткендей, педагогтың ақпараттық құзыреттілік деңгейінің жоғары болып, түрлі заманауи ақпараттық технологиялар мен дәстүрлі технологияларды үйлестіре отырып қолдана білуі - мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндердің музыкалық қабілетінің даму деңгейінің жоғарылап, жан-жақты дамыған заманауи өмірге қабілетті жеке тұлға болып қалыптасуына зор ықпалын тигізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Афанасьева О.В . «Использование ИКТ и их роль в образовательном процессе», оқу- әдістемелік құрал , Москва , 2015,(1-3 бет)
2. Комарова Т.С. «Новые формы организации игрового и учебно-воспитательного процесса с использованием ИКТ и обучающее - развивающих программ для дошкольного образования» Оқу - әдістемелік құрал, Москва, 2012 г., (12- бет)
3. Чайнова Л.Д. «Развитие личности ребенка в компьютерно-игровой среде» Детский сад от А до Я. – 2003. - № 1. (20- бет)

Современные формы работы с семьей воспитывающей ребенка с ООП

Тулегенова Г.М., КГКП я/с «Алмагул»

2 сентября 2019 года на открытом совместном заседании палат парламента Касым-Жомарт Токаев впервые в качестве Президента страны выступил с посланием народу Казахстана. В своем послании Президент Казахстана отметил: «Особое внимание должно уделяться семьям, у которых на попечении находятся дети с ограниченными возможностями» [1, ст.4].

Поэтому в настоящее время одним из приоритетных направлений является развитие системы сотрудничества детского сада и семьи в рамках инклюзивного образования. Несмотря на то, что многочисленными нормативными документами родители признаются полноправными участниками воспитательного процесса, работа в данном направлении, зачастую проводится формально, а выбор содержания и форм работы с родителями является случайным.

Опыт работы дошкольной организации показал, что совокупность таких факторов, как занятость на работе, отсутствие или низкая педагогическая грамотность родителей делает процесс воспитания в современной семье, воспитывающей «особого» ребенка, более сложным.

Чтобы родители стали активными участниками коррекционно-образовательного процесса и основными действующими лицами при принятии

решений, касающихся воспитания и развития их ребенка, педагогам необходимо выбирать новые современные методы и технологии организации работы с семьей.

Приоритетным направлением в организации работы с родителями, воспитывающими детей с ООП, являются групповые формы работы. Использование групповых форм, дает возможность участникам в группе легко общаться, создавая атмосферу доверия между педагогом и родителями, способствует изменению общественного мнения по отношению к «особым» детям и их семьям, формированию толерантности и терпимости.

Цель групповой работы с родителями: повышение педагогической компетенции родителей и помощь семьям по адаптации и интеграции детей с ООП в общество.

Самой распространенной групповой формой работы с родителями являются родительские собрания. Чтобы повысить родительский интерес и активность педагоги проводят их с использованием современных интерактивных методик. Так, например, вместо традиционного анкетирования педагоги успешно используют интерактивную методику «Две команды», которая является разновидностью дискуссии. Участники делятся на две команды. В одну из команд были объединены родители, воспитывающие детей с особыми образовательными потребностями. Родителям было предложено ответить на вопрос: «Как Вы отнесетесь к зачислению Вашего ребенка в группу детского сада, где совместно обучаются типично развивающиеся дети и дети с особыми образовательными потребностями?»

Каждая команда родителей обсуждала и составляла ответы на данный вопрос. По окончании выполнения задания проводилось обсуждение результатов в форме дискуссии. Использование методики «Две команды» дало возможность родителям познакомиться друг с другом, увидеть со стороны проблемы семей, воспитывающих детей с ООП. Педагоги увидели, как родители общаются, как реагируют на чужую мысль, как аргументируют свое мнение, и какие доказательства своей правоты приводят.

Интерактивная методика «Я и мой ребенок» помогла педагогам в процессе проведения родительского собрания выяснить, как родители относятся к дефекту своего ребенка, какие цели ставят перед собой в его воспитании, что ожидают от детского сада [4, с.115].

Родителям предлагается по очереди произносить следующие фразы:

«Я люблю своего ребенка за то, что ...»; «В детском саду мой ребенок приобретет...»; «В будущем мой ребенок...». Ответы родителей на эти вопросы помогут вам понять, насколько объективно они воспринимают своего ребенка и, насколько адекватно оценивают его возможности.

Интересно проходят родительские собрания с использованием элементов технологии фасилитации: «Круглый стол» и «Хочу поделиться», которые помогают родителям получить более глубокое представление о волнующих их вопросах воспитания и обучения детей с особыми образовательными потребностями, а также узнать мнение других родителей, познакомиться с опытом их семейного воспитания [3, с.24]. Чтобы родители могли свободно общаться, видеть друг друга, обсуждать предложенную тему, мы предлагаем им сесть в большой круг. Сначала каждый участник родительского собрания индивидуально на своем листе бумаги записывает свои мысли. Затем по кругу каждый родитель зачитывает свои предложения, остальные молча выслушивают и голосуют – включать или нет его в общее решение.

Использование приема «Хочу поделиться», где родители делятся друг с другом опытом семейного воспитания, способствует повышению сплоченности группы, появлению взаимопонимания.

Еще одним фактором успешного взаимодействия с родителями детей с ООП является метод проектов. Он позволяет родителям, детям, педагогам не только принять участие в совместной деятельности, но и увидеть результат совместного труда, что способствует эмоциональному сближению. В проектах родителям представляется различная степень участия: они могут выполнять роль руководителя проекта, принимать участие на всех или отдельных этапах, консультировать по теме проекта, оказывать материально-техническую поддержку. Главное, что родители становятся непосредственными активными участниками образовательного процесса, а также обогащают свой педагогический опыт [2, с.48].

Особой популярностью среди родителей пользуются тематические мастер – классы. На которых, в доступной интересной форме, родители учатся играть и заниматься с ребенком в соответствии с его возможностями. В процессе проведения мастер-классов создаются благоприятные предпосылки для развития творческой, активной позиции родителей. Родители изготавливают своими руками поделки, игры и пособия, которые они могут оставить для игр детей в группе или использовать для занятий с детьми дома.

Проведение совместных праздников, развлечений и акций в поддержку детей с ООП создает благоприятные условия для социализации детей, сплочения родителей, педагогов и детей. Праздник «Дорогою добра», посвященный

международному Дню инвалидов в нашей ДО проводится ежегодно, в проведении праздника задействуются не только родители, дети и педагоги нашего детского сада, но и приглашаются социальные партнеры: Специализированная библиотека для слепых и слабовидящих, школа-интернат для глухих и слабослышащих, СМИ. Активное участие приняли родители в акции, проведенной в поддержку детей с аутизмом «Зажги синим». Основная цель этой акции — распространение информации о проблемах воспитания и обучения детей с аутизмом. Для формирования навыков здорового образа жизни детей с ООП и их родителей систематически проводятся совместные развлечения «Растем здоровыми и сильными», «Молодые атлеты».

Использование различных форм групповой работы с родителями показало, что отмечается повышение интереса к грамотной организации семейного воспитания, значительно увеличилось количество родителей, проявляющих желание сотрудничать и поддерживать семьи, воспитывающих детей с особыми образовательными потребностями, родители стали более активными участниками образовательного процесса.

Список литературы:

1. Послание Главы государства К.Ж. Токаева народу Казахстана 2 сентября 2019 г. «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана».
2. Антипина Г.А. Новые формы работы с родителями в современном ДОУ//Воспитатель ДОУ. - 2011. - №12.
3. Бутырина Н.М. Технология новых форм взаимодействия ДОУ с семьей. - М.: "Белгор. гос. ун-т", 2009.
4. Лобанюк Т.С. Нетрадиционные формы взаимодействия ДОУ с семьей. - М.: «Белый ветер», 2011.

Организация исследовательской деятельности детей дошкольного возраста

Тусупханова М.С, Ясли-сад «Ақбота»

Все дети по своей природе любознательны. Им нужна исследовать все что, находится рядом и вокруг. Хочется все знать и видеть, распознавая этот мир. И дает много преимуществ в развитие познавательного процесса детей дошкольного возраста и предшкольной подготовки. Для этого нужна помощь педагога который анализирует интерес детей и приведя проектную деятельность до лучшего завершения. Дети в проведение исследовательской деятельности совместно с педагогом, должны проявить свою неординарность и инициативу. С понимаем того же, что некто не справится с этим заданием

кроме него. Но как сформировать исследовательское поведение у детей дошкольного возраста?

Для этого нужна больше свобода выбора . В проведение наблюдение исследовательской деятельности .Учитывать каждый интерес детей. Серьезно относиться к исследовательской поведению детей. Хвалить и поощрять как можно больше , давая им уверенности в себе и своих силах.

Гипотеза – основы исследовательских навыков детей старшего дошкольного возраста будут формироваться, если в работе с ними использовать методь проекта.

Цель - формировать основы исследовательских навыков дошкольников на основе использования метода проекта.

Задачи:

1. Проанализировать имеющиеся ресурсы в области применения проектной деятельности с дошкольниками.
2. Заинтересовать и вовлечь в проектную деятельность педагогов, родителей, детей
- 3.Выявить эффективность, обобщить результаты.

Научные принципы работы с детьми:

- принцип развивающего обучения;
- принцип сознательности и активности;
- принцип наглядности;
- принцип индивидуальности и дифференциации;
- принцип систематичности;
- принцип доступность;
- принцип научности.

Оригинальность проектной деятельности: это дает возможность охватывать все области развития. Учитывая интересов всех участников , проявляя творческий потенциал у детей, и основ исследовательской навыки. При этом должны быть задействованы все органы чувств обоняние, осязание, зрение и слух.

В организации исследовательской деятельности детей, нужно опираться на правильные и четко поставленные цели и задач. По которым будет предложены новизна приемов и методов наблюдения. Разработана реализация механизмов проектной деятельности, включающие в себя реализацию цели и задач по определенным развитым навыкам исследовательской деятельности, предложен прогноз в развитие детей.

В разработке проектной деятельности дети учатся сравнивать и работать в команде с своими сверстниками опираясь на помощь взрослого.

В исследовательской деятельности ребенок познает мир .И то, что он видел, каждый становится необычайным для него. Воспитывая в нем ценности, любовь и уважение к окружающему миру.

Методическая ценность, это возможность внедрения положительного опыта в практику работу других дошкольных образовательных учреждений. Для того, чтобы организовать проектную деятельность у детей, необходимо

мотивировать педагога. Провести семинар по проведению исследовательской деятельности вместе с педагогами. Выбрать методы и приемы, изучить нормативно-правовую базу, ознакомиться с литературой.

Хочется повторить высказывание доктора педагогических наук А.Савенкова «Обучение должна быть «проблемным», оно должно содержать элементы самостоятельной исследовательской работы.

Как же мы учимся исследовать с детьми?

- Выбирается проблемную ситуацию.
- Выстраиваем целепологание.
- Выдвигаем гипотезу.
- Гипотеза проверяется.
- Формулируется вывод.
- Последним этапом является презентация полученного опыта.

Старайтесь сотрудничать вместе с родителями в проведении исследовательской деятельности у детей. Если дети чувствуют поддержку именно со стороны родителей, то это дает им больше преимуществ в развитии самостоятельного навыка. Это неотъемлемая часть полноценного развития детей старшего дошкольного возраста. Такой вид проекта способствуют формированию и поддержки семейных традиций.

Необходимо помнить о индивидуальной подходе к ребенку. Ребенок должен понимать всю серьезность проектной деятельности и получать удовольствие в наблюдение. Считая при этом себя более значительным в этом мире. Что каждое его действие привлекает к себе внимание. Далее дети зарисовывают информацию в альбомах. Собранные детьми факты обсуждаются в беседах. Анализируются в совместной практике, через организацию экспериментальной деятельности. Опыт побуждает у детей сравнивать, сопоставлять, устанавливать причинно-следственные связи. Дети учатся рассуждать, спорить и делать умозаключения. Работу в рамках проекта нужно вести регулярно, постоянно давая наибольшие по объему задания.

В исследовательском поиске, мы учились задавать вопросы, выдвигать гипотезы. Например: можно ли поздравлять бабушек с Днем матери? Сходства и различие праздников «День матери» и «8 марта». Какие народы проживают в России? Узбекистане?, Татарстане? Что такое интернациональная страна? Правда ли что снегурочка внучка Деда Мороза?

Мы учились видеть проблемы, искать ответы, выход из сложившейся ситуаций, доказывать свою правоту. Регулярное проведение исследовательской работы, дети задают себе вопросы, для чего я это делаю и зачем мне это ?

В дальнейшем развивая в себе познавательные интересы, находя на них ответы в самостоятельном поиске. На этом этапе осуществлять подведение промежуточных итогов реализации педагогического проекта, это диагностика детей, результатом который явилось: основная часть детей научились самостоятельно действовать в соответствии с алгоритмом, обращаясь при надобности за помощью к взрослому, достигать результата, обозначать его с

помощью условной схемы. При обсуждениях в группах, а также в процессе самостоятельной исследовательской деятельности дети прибегают к умению строить гипотезы и высказывать предложения об ожидаемом результате, формируются навыки сотрудничества.

Реализацией проекта исследовательской деятельности у старших дошкольников можно увидеть у детей, развитие творческого потенциала, коммуникативные навыки и обогащение словарного запаса. Что приводит детей к положительному итогу завершения в наблюдении и чувства самого достоинства .

Список литературы:

1. Проектная деятельность дошкольников. / Н. Е. Веракса, А. Н. Веракса, - М.: «МОЗАИКА-СИНТЕЗ», 2015. – 64с.
2. Метод проектов в образовательной работе детского сада. /Л. В. Михайлова-Свирская, - М.: «Просвещение», 2015. – 120с.
3. Методика проведения учебных исследований в детском саду: учебное издание / Савенков А. И., гл. ред. Калинина Н. Г., Гордиевская В. Г. , - М.: «Учебная литература», 2007. - 30с.
4. Образовательный процесс в группах детей старшего дошкольного возраста: методическое издание / Короткова Н. А., гл. ред. Чернена В. Н. , - М.:«Линка-Пресс», 2007 - 208с.
5. Проектная деятельность дошкольников: пособие для педагогов дошкольных учреждений / Веракса Н. Е., Веракса А. Н., гл. ред. Дорофеева А. В. , - М.: «Мозаика-Синтез», 2008. - 109с.

Мектепке дейінгі ұйымның әдістемелік жұмысында іскер ойынның рөлі және орны

Уйсымбаева С.Д., «Алпамыс» бөбекжайы КМҚК

Іскер ойындар біздің балабақшаның әдістемелік жұмысында кеңінен пайдаланылады. Іскер ойынды өткізуге алдын -ала дайындық керектігіне қарамастан , педкеңестер және консультацияларда іскер ойынның элементтерін енгізеді .

Педкеңес- іскер ойын- үйрету үлгісі , онда қатысушылар айқын ролдермен анықталады. Іскер ойын талдауды және адам қарым -қатынасының күрделі мәселесін шешеді, зерттеуде маңызды болып тек дұрыс шешім ғана емес сонымен қатар қатысушылардың тәртібі, қатынас жүйесі, сөйлеу мәнері, ымы назарға алынады.

Іскер ойынның - педагогикалық кеңеске арналған негізгі шарты.

- педагогикалық ұжым шешетін мақсат және мәселенің болуы;

- нақты жағдайға еліктеу, ойын рольдерінің болуы және оларды ойынға қатысушыларға тағайындау (көбіне әлеуметтік рөлдер: педагог, балалар, ата-аналар, әкімшілік, басқару органдары т.б.);

- қатысушылардың пікірі, қызығушылықтардың нақты айырып тануы;

- ойын ережесін және жағдайын сақтау;

- ынталандырудың болуы, жарысу

- қоғамдық белсенділікте, тек сараптама бағалау және ұжымдық үлес, ойын әрекетінің қоғамдық қорытынды бағасы. [2]

Іскер ойынның бір формасы- «миға шабуыл». Айқынды мерзімде немесе мәселе бойынша ұжымның қортындысын келтіруге пайдаланылады. Бұндай пед кеңесте маңызды орын топтық әрекет. Ұйымдастырушылар сценарииді ойластыру керек , рөлдерді, тапсырманы, айқындап, регламентті есептеу керек. Қатысушылар қойылған сұрақтарды талқылайды, мақсатын және міндетін жасайды, педкеңес шешімінің негізіне жататын бағдарлама құрайды.

Іскер ойындар небір жағдайды «бастан өткізу», оны тікелей әрекетте үйрену. Іскер ойындар түрлі жағдайды үлгілеуге, ұсынылған моделдер арқылы әрекетті әдістерін жобалайды, нақты тәжірибелік мәселені шешу бойынша жүйелі теориялық білім үрдісін көрсетеді.

Іскер ойынды әдістемелік жұмыста пайдалану педагогтың белсенділігін көтереді, нақты мәселенің шешімін жетілдіре біледі, кәсіби шығармашылық ойлауды қалыптастыруға әрекет жасайды.

Сонымен, іскер ойын рөлін келесі параметрлерге бөлуге болады:

Іскер ойындарда басқару шешімін қабылдау нақты бір рөлді орындайтын оның қатысушыларымен жүргізіледі, түрлі рөлдер сәйкес болмағандықтан, шешім дау-жанжал жағдайда шешуге тура келеді;

Іскер ойындар өткізу оқытудың ұжымдық түрі болып есептеледі, ойын қорытындысында ұжымдық пікір қалыптасады.

Іскер ойында арнайы құралдармен ойыншылардың эмоционалдық күйге келтіруі құрылады, зерттеу мәселедегі шешімге енуге белсенді көмектеседі.

Егер, педагогтардың проблема бойынша жеткілікті білімі болса іскер ойын нәтижелі болады, ол ойында көрінеді. Іскер ойын алдын ала үлкен жұмысты талап етеді, ол жерде педагогтар түрлі білім үлгісімен керекті әдіс және тәсілдер алады: көрнекі үгіт, мәтіндік көрмелер, кеңес, талқылау. Егер осындай алдын ала жұмыс жүргізілмесе онда шараның бір бөлігі алған проблема бойынша проблемманы бекіту сияқты болып бұрылып кетеді.

Алдын ала проблема бойынша сұрақтармен 2-3 сұрақтар дайындалады.

Үстелдерді 2 немесе 3 командадаға арнап қою керек (жетекшісінің қарастыруына байланысты) іскер ойынның командасында 4-5 қатысушыдан.

Педагогтар үстелді жағалай отырады, осыған орай қатысушылардың командасы анықталады. Команданың біреуі - төреші сарапшысы – бұл ұсынылған мәселе бойынша неғұрлым құзыретті педагогтар.

Әр командаға карточкалар беріліп , капитан таңдалады, ол команданың жалпы шығуына айтады, тапсырманы орындай отыра, шешімді дайындауға уақыт беріледі, одан кейін жауаптары тыңдалады. Жауаптар реті

капитандардың жребиимен анықталады. Әр жауап беруші топқа 3 қосымша беріліп, мадақтау балл қойылады, ол жалпы ұпайлардың есебіне кіреді. Ойынның соңында – ең жақсы (толық, дәлелді) жауапқа жеңімпаз анықталады.

Іскер ойындар келесі түрде болады:

- еліктеу, келесі талдаумен көшіру жүргізіледі.
- меңгеру, бұл жерде нақты басқару қызметі елестетіледі;
- зерттеуші, ол ғылыми-зерттеу жұмыспен байланысты, ойын үлгісі бойынша нақты бағыттар бойынша әдістемелер үйретіледі.
- ұйымдастырылған әрекет . Нақты мәтін бойынша белгісіз қызметті құрастырады.

- ойын –тренингтер. Дағдыны бекітетін жаттығулар.
- жобалау ойындары, бұнда жеке жоба құралады, бір әрекеттің алгоритмі, ұсынылған жобаның қорғалуы және қызмет жоспары жүргізіледі. Жобалау ойынның тақырыбы болуы мүмкін: «Қорытынды педкеңесті қалай өткізуге болады?» (ата-аналар жиналысы, практикалық семинар т.б.)

Іскер ойынды ұйымдастырып және жүргізгенде ойынның жетекшісінің рөлі түрлі болады – ойынға дейін ол нұсқаушы, оның өту үрдісінде – кеңесші, ақырғы деңгейде – талқылау жетекшісі.[1]

Ойынның негізгі мақсаты – оқыту –тәрбиелеу үрдістің тірі құрастыруы, педагогтардың тәжірибелік білімін нақты қалыптастыру, мазмұнды жаңартуға неғұрлым тез қалыптасу, өзіндік даму мәдениетіне қызығушылығын қалыптастыру; педагогикалық технологияның нақты кәсіби дағдысын еңбекпен өтеу.

Ұйымдастыру және өткізу әдісі:

Ойынды өткізу және ұйымдастыру үрдісі 4 деңгейге бөлуге болады:

1. Ойынды құрастыру:

ойынның жалпы мақсатын нақты қою және қатысушыларға жеке мақсат; ойынның жалпы ережесін әзірлеу.

2. Нақты дидактикалық мақсатты жүзеге асыру нақты ойынды дайындауды ұйымдастыру.

- жетекші қатысушыларға ойынның мағынасын түсүндіріп , жалпы ережемен және бағдарламамен таныстырады, рөлдерді бөліп және орындаушылар алдына нақты мақсат қояды, ол олармен шешілуі керек;

- сарапшылар тағайындалады, олар ойынның барысын бақылайды, жағдайларды талдап баға береді;

3. Ойын барысы.

4. Қорытынды жасап, ойынды толық талдайды:

- ойынның жалпы бағасы, толық талдау, мақсат және міндетті жүзеге асыру, әлді және әлсіз жақтары, оның себептері.

- алған тапсырманы орындаудың өзіндік бағасы, жеке қанағаттандыру дәрежесі;

- ойын барысында анықталған кәсіби білімнің және білудің сипаттамасы;
- сарапшылармен ойынды талдау және бағалау.

Іскер ойындар педагогикалық міндеттерді шешумен байланысты, нақты жағдайларды шешумен, қатысушыларға айқын рөлді шешуді және өзара әрекет әдістерін таңдауды талап етеді.

Қорыта келгенде, балабақшада іскер ойын арқылы оқыту – тәрбиелеу жұмысының мәселесін үйрену, бастаушы және тәжірибелі педагогқа сабақтың және тәрбиелеу шараларды өткізу технологиясын меңгеруді үйретеді. Ол әдіс қатысушыларды қызықтырады, сонысымен ол бағалы, еліктеу әдісі (көрсету, еліктеу, ұқсау) таңдалған немесе берілген ереже бойынша түрлі жағдайлардан шешім қабылдауға үйретеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Быченко Ю.Г. , Красильников О.Ю. Деловые игры в школе бизнеса. – Саратов, 1992.

2. Ельцова О.М. Методика подготовки и проведения педагогических советов в ДОУ // Дошкольное воспитание – 2002.

Музыкальное воспитание дошкольников посредством народных песен, танцев и музыкальных инструментов

Филлюк Л.В., Мини-центр КГУ ОСШ №64

Народная педагогика-самая естественная, самая природосообразная совокупность знаний. Г.Н. Волков называет «золотое правило этнопедагогики»: без памяти (исторической) – нет традиций, без традиций – нет культуры, без культуры – нет воспитания, без воспитания – нет духовности, без духовности – нет личности, без личности (исторической) – нет народа. Народную педагогику необходимо использовать в современных условиях в семье и в детском саду. К счастью, дошкольный возраст – то время, когда возможно подлинное, искреннее погружение в истоки культурно-исторического наследия казахского, русского, украинского, корейского, польского, немецкого и других народов.

Дошкольнику доступно чувство любви к родной природе, родному городу, к своей стране. Чтобы сформировать чувство гордости за свою Родину, свой народ, надо с детства научить любить и беречь те места, где он родился и живет. Родной город, поселок, аул-дороги ребенку, потому что он здесь живет сам, его близкие, здесь находится его детский сад. Соприкосновение с народным искусством и традициями, участие в народных танцах, пение народных песен духовно обогащает ребенка, воспитывает гордость за свой народ, поддерживает интерес к его истории и культуре. Народное достояние –

это призывающие ребенка к светлым чувствам колыбельные песни матери. Например «Әлди, әлди», народные танцы «Қамажай», «Қара жорға».

Задача педагога – отобрать из массы впечатлений, получаемых ребенком, наиболее доступные ему: природа и мир животных, общественные события, традиции. Причем, эпизоды, к которым привлекают детей, должны быть красочными, яркими, образными, конкретными, вызывающими интерес. Издревле весенняя и летняя жизнь природы вдохновляла людей на создание замечательных народных песен, танцев, сказок, легенд. На поле, на лугу протекала вся жизнь тех, кто пахал землю, сеял хлеб, собирал урожай. Здесь люди работали. Здесь и отдыхали от своих трудов. Водили хороводы. Устраивали игры, развлечения, пели песни, танцевали. Помогала песня и в работе. С ней веселей спорилось дело, легче было справляться с усталостью.

Можно предложить детям отправиться в музыкальное путешествие по разным странам. И так, первая страна, которую мы посетим – наш любимый и родной Казахстан. С древних времен у восточных народов существует праздник Наурыз. Суть этого праздника в единстве человека с природой. Встречают его по- особенному, соблюдая все древние обычаи: уборка в юрте, наполнение всей посуды молоком, или родниковой водой, приветствие друг друга, поклонение Солнцу, посадка молодых деревьев, приготовление Наурыз коже, получение благословения и обязательно вечером веселый праздник с айтысом, песнями, играми. [1, с. 1-10] Хорошо, если музыка будет звучать целым оркестром. Педагог может в игровой форме познакомить детей старшей группы с казахскими музыкальными инструментами.

- Оркестре біздің бұл өнерпаз көп кім дүлдүл.
- В оркестре нашем есть таланты – и не одни лишь музыканты. [2,с.2]
- Күмбірлеткен домбыра, дүбірлеткен даңғыра.
- Напевы нежные домбры сопровождает звук дангры. [2, с.6]
- Жорғалатқан жетіген, сыбызғы үні лекіген.
- Трель жетигена со свирелью зовут нас к грусти и веселью. [2, с.10]
- Сызылтады қылқобыз, шалып ойнар шаңқобыз.
- Как мелодичен қылқобыз-ему созвучен шанқобыз! [2,с.14]
- Адырна, ұран, қос сырнай, саз қалыспас, қосылмай.
- Гармошке в дополненье дан самой природой барабан. [2,с.18]
- Тақылдайды тоқылдақ, астаяқ, тайтұяқ.
- Стук характерный тоқылдака, асатаяка, тайтуяка. [2,с.24]
- Көп аспабы халқымның, тындап үнін, балқимын.
- В оркестре нашем все подряд я инструменты слушать рад. [2,с.30]

На следующем занятии можно побывать в России и познакомить детей с песнями и танцами, в которых отразилось безудержное, озорное веселье. Пожалуй, «Калинка» среди других русских народных песен побилла все рекорды популярности. Её знают, любят, с удовольствием поют даже иностранцы. Прослушав песню, можно спросить у детей, какая часть имеет песенный характер, а какая – танцевальный? Легко и с большим удовольствием дети будут разучивать русскую народную песню: [3,с.18]

«Ах, вы сени, мои сени, сени новые мои,
Сени новые кленовые, решётчатые...»

Находясь в России, педагог знакомит дошкольников с замечательным народным обрядом – Масленицей (шумные проводы зимы). [4,с.6] Хорошо разучить с детьми «Масленичный хоровод». [4,с.12] Одна девочка выступает в роли Масленицы – держит в руках её чучело. Другая девочка, с венком на голове, выступает в роли Весны. Остальные дети водят хоровод, поют. Они то идут на Масленицу шеренгой во время пения, то отходят назад.

*Она пешиею не ходит никогда,
На конях к нам приезжает, на конях.*

Здравствуй, Масленица!

*И привозит нам блины и пироги,
Наступают дни веселья без тоски.*

Здравствуй, Масленица!... [4,с.8]

Все радуются наступающему теплу, зовут. «кличут» весну:

- Весна – красна!

Что ты нам принесла?

- Тепленькое солнышко...

- Весна – красна!

Что ты нам принесла?

- Красное летечко... [4,с.13]

Эти слова педагог должен научить детей произносить нараспев. Объяснить, что такие коротенькие песенки, обращенные к весне, называются весенними закличками, или веснянками. Желательно разучить со старшими ребятами следующую веснянку:

Ты запой, запой, жавороночек,

Ты запой свою песню звонкую.

Ты пропой-ка, пропой, птишка малая,

Птишка малая, голосистая,

Про ту, про теплую сторонушку,

Про те земли, про заморские... [4,с.16]

Исполнять её ритмически свободно, отступая от размеренной пульсации. Дети должны почувствовать, что ритмика мелодии рождается из ритмики свободной речи.

А теперь перенесемся в Польшу. На сельской лужайке польские крестьяне лихо отплясывают веселую мазурку. Это задорный быстрый ритмичный танец. Деревенский оркестр обычно состоял из скрипок, волынки и контрабаса. Волынка – это кожаный наполненный воздухом мешок, к которому прикреплялись трубки. На одной из них играли мелодию, другая тянула один неизменяемый звук. Отсюда пошло выражение «тянуть волынку». От танцоров требовалась ловкость, подвижность, так как в мазурке было много вращений и прыжков. Педагог показывает детям движения мазурки, дети сначала прохлопывают ритм мелодии, а затем повторяют танец под музыку Ф. Шопена «Мазурка». [3,с.8]

Давайте посетим Австрию. Самый известный австрийский композитор Франц Шуберт. Он часто прогуливался со своими друзьями на окраинах Вены, прислушивался к народным напевам, наслаждался чудесной природой, пением птиц. Именно народные напевы стали основой многих его песен и танцев. Бывало так, что Ф. Шуберт сочинял в один день до десяти песен и танцев. Слушание танца №3 Ф. Шуберта педагог может предложить детям сопровождать движениями, чередуя легкие скачки с кружением на месте.[3,с. 13]

Главное в музыкальном воспитании дошкольников – раскрыть творческую индивидуальность каждого ребенка, а для этого необходимо включить его в творческий процесс. Только через практическое освоение народного фольклора, через участие в народных танцах, исполнение народных песен, игру на народных музыкальных инструментах перед детьми постепенно раскрывается уникальный мир красоты в единстве с мироощущением. При этом принципиально важно, чтобы приобщение к познанию своих корней, народных традиций происходило, как в жизни, т.е. естественно, на добровольных началах, ненавязчиво, без принудительного включения в то или иное действие.

Список литературы:

1. Р. Нуртазина, Л. Аскар «Наурыз» ТОО «Аруна Ltd.» 2001г. стр.1-10
2. Э. Баталова ОАО «Алматыкітап» 2002г. стр.2,6,10,14,18, 24,30
3. Н.Н. Алпарова, В.А. Николаев, И.П. Сусидко «Музыкально-игровой материал для дошкольников и младших школьников. На лугу» М. Владос 2003г. стр.8, 13,18.
4. Н.Н. Алпарова, В.А. Николаев «Музыкально-игровой материал для дошкольников и младших школьников. Весна идет» М. Владос 2004г. стр. 6,8,12,13,16

Дене тәрбиесі бағытындағы заттық дамытушы орта құру арқылы баланың белсенділігін арттыру

Хасенова Д. Б., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

«Ойын ойнап, ән салмай, әсер бала бола ма?»

Абай Құнанбаев

Дені сау жан – жақты дамыған баланы тәрбиелеу үшін көтеріңкі – көңіл күй мен дене шынықтырудың маңызы өте зор. Сондықтан біздің тобымызда дене тәрбиесін оның ішінде таңертенгілік дене жаттығуынан бастап денешынықтыру оқу қызметіне балалар қызығушылықпен қатысады. Дене тәрбиесі бағытындағы заттық – дамытушы орта құру арқылы баланың тілінің әсершең жағын дамытуға болады. Мұнда тек баланың көңіл-күйі көтеріліп

қана қоймай, баланың өзін еркін сезінуімен қатар, берілген тапсырманы немесе дене жаттығуларын барынша мұқият орындауға белсене қатысатыны көрінеді.

Тәрбиеші ретінде біздің негізгі міндетіміз балалардың денсаулығын сақтау және нығайту, дене жаттығуларын жасауға қызығушылықтарын артыру, тілдің әсершең жағын дамыту құралдардың бірі-заттық-дамытушы ортаны құрудың педагогикалық маңызын ұғыну болып табылады. Бір байқағаным, баланың дербес көңіл күйі оның дамуына және күні бойы балабақшада өткен күніне әсер етіп қана қоймай, оның өзін қоршаған ортасы яғни достарымен араласып ойнауына да әсер етеді.

Сол себептен таңертен бала балабақшаға келген сәтінен бастап, баланы жылы жүзбен, көтеріңкі көңіл-күймен қарсы алып, әр таңғы жаттығуды көтеріңкі әуенмен, қызықты жаттығу немесе ойын түрінде өткізсек баланың лезде көңіл –күйі көтеріліп қана қоймай, өзінің бастапқы жағдайын ұмытып кетеді. Әр күн сайын таңертеңгі жаттығуды әсем әуенмен, әр түрлі заттарды қолдана отырып өткіземіз. Таңертеңгі жаттығулар таңертең баланың көңіл –күйін көтеріп, бойларын сергітсе бала күні бойы ұйымдастырған оқу қызмет барысында белсенді сергек болады. Таңертеңгі жаттығу соңында нақыл сөздер айтып балаларды денешынықтыруға деген құштарлықтарын оятамыз, сөздік қорларын жетілдіре түсеміз.

Сондай – ақ балалар ойын аралығында сергіту сәттерді, массаж жасайды, таза ауаға жиі серуенге шығамыз.

Сонымен қатар, баланың көңілін көтере отырып, дене шынықтыруға байланысты тобымыздың ұранын айтамыз. Топтың ұраны:

Алға басамыз, шырқап бәріміз.

Бүлдіршін, өркен, жас ұлан.

«Сұңқар» тобымыз біз,

Күш-жігер қайратын тасыған.

Ғ.Мүсірепов ағамыздың мынандай тамаша сөзі бар: «Дұрыс жолға қойылған дене шынықтыру ойындары оқу – білім алуға бөгет емес, қайта бойды сергітіп, ойыңа жәрдем ететін нәрсе» деген екен.

Осы мақсат, міндеттерді орындай отырып балалардың сөздік қорларын дамытуда дәстүрден тыс жаттығуларды қолдану үлкен нәтиже береді. Сөздік жаттығулар арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығын игереді, таным белсенділіктері қалыптаса түсіп, ақыл-ойы өсіп жетіледі, әрі адамгершілік қасиеттер бойына сіңіреді. Соңын бірі – ұлттық ойындар. Ұлттық ойындардың мектеп жасына дейінгі балаларға лайықтары «Көкпар», «Орамал алу», «Тақия жасыру», «Алтын қақпа», «Ақ серек-Көк серек», «Айгөлек», «Ақ сандық – Көк сандық», «Ақ сүйек» баланың көзін жұмғызып алаңдағы ағаш ішіне сүйекті лақтырып жіберіп, іздеу т.б. ойындар ойнату арқылы баланы тапқырлыққа, жылдамдыққа, шапшандыққа, икемділікке, батылдылыққа үйрету іске асырылады. Сондықтанда әр бір ата ананын міндетті, ата-ана баласын ерте бастан-ақ салауатты өмір салтына дайындап, қалыптастыруы керек. Әр жасөспірімді қоршаған ортаға ғана емес өз денсаулығына да дұрыс қарауға тәрбиелеу керек.

Өз денсаулығына жауапкершілікпен қараудың негізгі шарттары:

- денсаулығына құндылыққа қарағандай қарау;
- өзін дені сау адам ретінде қалыптастыру;
- денсаулығын жоғалтудан үрейлену;
- салауатты өмір салтын дағдыға айналдыру.

Сонымен: отбасы - ата-ана – жасөспірім - мектеп - қоғамдық орын - жасөспірім тізбегінің өзара қарым-қатынасы: шынайы да әділ, өркениетті, тәрбиелі болған жағдайда ғана біз, салауатты өмір сүруге құлшынамыз сондықтанда өсіп келе жатқан жасөспірімдерді – еліміздің ертеңгі болашағын өсіреміз. Осыған байланысты біздің балабақшада «Дені саудың-жаны сау» атты « каратэ», «фудбол», «хореография» үйірмелері ашылды. Сонымен бірге топта ата-аналармен жеке жұмыстар жүргізе отырып ата –аналардың дене тәрбиесі туралы білімдерін, дағдыларын, іскерліктерін қалыптастыру арқылы біз белгілі жетістіктерге жеттік мысалы: қыстың күні көптеген балалар тымау ауруымен (ОРВИ,ОРЗ) ауырған жоқ, салауатты өмір салтына бейімделіп, қимыл қозғалыстың түрлерін игерді, ойын барысында өлең жолдарын айту арқылы баланың тілі, сөдік қорын ары қарай дамыта білдік.

Дене шынықтыру саласында жаттығу, шынықтыру шараларын жақсы орындай білген балалар Ел Президентінің «Қазақстан - 2030» жолдамасындағы ұзақ мерзімді басымдықтың бірі – "Қазақстан азаматтарының денсаулығы, білімі мән әл ауқаты" тармағында, "...азаматтарымыздың өз өмірінің аяғына дейін сай болуы және оларды қоршаған табиғи ортаның таза болуы үшін азаматтарымызды салауатты өмір салтына әзірлеу» қажеттігі көрсетілген. Бүгінгі таңда өз тәуелсіздігін алған егеменді еліміз осы бағытта Қазақстан мектептерінде, балабақшаларында жан-жақты дамыған, денсаулығы мықты, салауатты өмір салтын мұрат тұтқан дара тұлғаларды тәрбиелеу басты талап етіп қойылған.

Қимылды, халық т.б. ойындарды үйрету барысында балалардың тілінің дамуына жағдай жасай отырып. Ата-аналармен тығыз байланыста дене тәрбиесі бағытындағы заттық-дамытушы ортаны құра отырып, балаларды жағымды қарым –қатынасқа тәрбиелеу арқылы дамытамыз. Ондағы күтілетін нәтижелеріміз балалардың ауру-сырқаулығын төмендету, ағзасын шынықтыру, саламаты өмір салтын бейімдеу, саламатты өмір салтын бейімдеу. Баланың қиянқылығын төмендету, шынығудың қимыл-қозғалыстың алуан түрін игеру. Балалардың ата-аналардың дене тәрбиесіне, шынықтыруға белсенді демалуға деген қызығушылығын арттару. Тілдің әсершең жағын жақсарту. Ата-аналардың дене тәрбиесі туралы білімдерін, іскерліктерін, дағдыларын қалыптастыру.

Ал жұмыс түрлері дене шынықтыруда ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті, жарыстар, спорттық мерекелер, көңілашарлар. Ата-анамен әңгімелесу, кеңес беру.«Доп шеберлері» атты баскетболдан спорттық секция. Күні бойғы баланың әр түрлі қозғалу әрекетін ұйымдастыру. Баланың дамуы және денсаулығын нығайту бойынша отбасылық тәжірбиені жинақтау.

Осы мақсат, міндеттерде күтілетін нәтижелері және жұмыс түрлерін орындай отырып балалардың сөздік қорларын дамытуда дәстүрден тыс жаттығуларды қолдану үлкен нәтиже береді. Сөздік жаттығулар арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеуге, таным белсенділіктері қалыптаса түсіп, ақыл-ойы өсіп жетіледі, әрі адамгершілік қасиеттер бойына сіңіреді.

Осыған орай біз балалардың денсаулығын нығайтуға, біз тобымызда ата – аналармен бірлесе отырып «Біз спортты сүйеміз» - деген ойын бұрышын толығымен аяқтап, ата-аналармен дөңгелек үстел ұйымдастырдық: Тақырыбы: «Салауатты өмір салтын отбасында қалыптастыру» Салауатты өмір сүру туралы түрлі кеңестер алды. Мысалы: «Ертеңгілік жаттығулардың пайдасы», «Салауатты өмір-денсаулықтың кепілі», «Ден саулық – зор байлық» т.б. Ата-аналар мен балалар бірлесіп өткізген шаралардың маңызы өте зор. Дене шынықтыру мұғалімен бірлесіп өткізген «Әке, шеше және мен», «Алға отбасымен» атты спорттық сайыстар жиі өткізіліп тұрды. Сонымен қатар бұл отбасын нығайтуға, ата –аналармен ұстаздардың қарым – қатынастардың жақсартуға өте қомақты үлес қосады.

Денсаулық бала бақытының бірінші байлығы. Әрбір балаларды сол бақытты уысынан шығармауға тәрбиелеуіміз керек. Біз осы әдістемелік тақырыбыма байланысты «Дені сау бала – дені сау ұрпақ», «Дене тәрбиесі бағытындағы заттық – дамытушы орта құру арқылы, баланың тілінің әсершен жағын дамыту, денсаулығын нығайту», «Салауатты өмір денсаулықтың кепілі», «Қазақ ұлттық ойындары - халық мәдениет мұрасы» - атты әдістемелік кітаптар жасап басқа тәрбиешілерге ұсындық.

Топта балалармен, ата-аналармен жеке жұмыстар жүргізе отырып, ата-аналардың дене тәрбиесі туралы білімдерін, дағдыларын, іскерлігін қалыптастыру арқылы біз белгілі жетістіктерге жеттік.

Балалардың денсаулығын нығайту үшін де серуен кезінде біз көптеген жұмыстар жүргіземіз. Балалармен жұмыс істеу өте бақыт. Себебі тек қана бала, ешнәрсеге де алаңдамай мейірімділікке сенеді, кішкентай алақандарын біздің алақаныма қойып, өз құпиясын ашады. Біз күнделікті өмірде балаларыма махаббат сезімін үйретеміз, өз Отанына деген махаббат, ата – анаға деген махаббат.т.б.

Ұлы жазушы айтқандай: Л.Н. Толстой «Сүю - деген, сүйген адамның өмірімен өмір сүру» деген екен. Балабақшаға балалардың қасына барған кезде бұл сөзде үлкен мән бар екенің ұғынамыз. Сондықтанда біз осы әдістемелік тақырып бойынша бес жыл бойы жұмыс жүргізе отырып, балалардың денсаулықтарын жақсарттық әрі қарайда бала денсаулығын нығайтуға өз үлесімізді қоса бермекпіз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Бала мен балақша» - «Денсаулық сақтау технологиясының мектепке дейінгі ұйымда жүргізу маңыздылығы» №10,2017 ж.
2. «Бала мен балақша» - «Дені саудың – жаны сау» №11,2016 ж.

Исследование занятия как средство развития мотивации педагога

Чжао С.Б., Грабова В.П., КГКП ясли-сад «Балақай»

На первый взгляд, кажется какое необычное сочетание слов Lesson study - это процесс исследования занятия, который позволяет организовать стройную эффективную систему, в которой реализуются мероприятия, направленные на повышение профессионализма педагога. Вспомните свое первое занятие, как волновались и переживали. А возможно ли как-то по другому? Оказывается возможно. Поможет в этом процесс Lesson study. [1] Урок исследование является простой идеей. Если хотите улучшить обучение, что может быть более очевидным, чем сотрудничать с другими учителями - планировать, наблюдать и размышлять над уроками?

Подход основан в Японии в 70-х годах 19-го столетия, опередив, примерно на 70 лет, используемый на Западе подход «Исследование в действии». Исследование начинается с изучения программы и стандарта. Педагоги обсуждают основные понятия и навыки, которые нужно изучить, продумывают, как отреагируют дети, и естественно сталкиваются со многими вопросами. Как это зачастую происходит на практике? Как бы это сделала я? Что же нам предлагает Lesson study?[2]

Lesson study выделяет следующие этапы исследования:

1. Формирование группы. Как правило, это от трех до 6 человек Группу объединяет идея, которая не будет их тревожить, это должно быть интересно сформированной группе педагогов.

Следуя рекомендациям:

- каждый член должен рассмотреть руководство для изучения урока, прежде чем команда встретится.

- на первом заседании необходимо решить, кто будет записывать ход совещания, и распределить роли.

- установите основное время встречи и планируйте от 2 до 6 встреч до того, как состоится урок.

- обратитесь к участникам урока за разрешением использования полученных данных. [3]

2. Выбор вопроса исследования. Разработка цели.

Как постановка цели будет содействовать результативности?

Это то, что мы хотим увидеть в конце занятия, и с помощью чего будем добиваться результата, как достичь цели, какие подходы методы, приемы будут использованы.

Необходимо продумать:

- На какой теме будет сосредоточено занятие? Почему выбрали именно эту тему?

- Какие цели развития (умения, навыки, склонности, чувства) будут поставлены на занятии?

- Какие конкретные цели обучения (концентрация на определенном содержании или навыке) запланируете? Написать в плане то, что воспитанники будут знать и уметь делать в результате занятия

3. Планирование занятия. Принимаются все предлагаемые мысли от группы педагогов, и идет активное обсуждение, например занятие в виде проекта, который надо осуществить на практике. Составление плана исследования, какие доказательства вы соберете в процессе наблюдения. Может это будут –фото, видео, высказывания, заполнение таблицы заметки в плане проведения занятия. Наблюдение могут быть как за отдельными детьми, так и за педагогическим процессом.

Рекомендации:

- Какие стратегии и учебные материалы будут использоваться в занятии? Какова будет последовательность?

- Как сделать деятельность воспитанников, его мышление видным на занятии?

- Каким образом стратегии помогут воспитанникам достичь целей обучения? Предположите реакцию детей на вопросы, задания.

- Что необходимо выполнить до занятия?

4. Проведение занятия, которое будет проходить под пристальным наблюдением. Наблюдение не за деятельностью педагога, а добились ли поставленной цели, как действовали дети в процессе проведения занятия.

Рекомендации:

- Договоритесь по поводу фокуса наблюдения

- Можно выбрать ключевых воспитанников (детей), на которых концентрируется внимание наблюдателей

- Следует наблюдать за тем, как обучается каждый ребенок

- Для того, чтобы наблюдать за всеми детьми, лучше стоять

- Для обмена результатами наблюдения, его следует проводить вместе со своими коллегами из вашей фокус группы

5. Обсуждение занятия. Нужно ли улучшить проведенное занятие? Достигли ли поставленные цели? Есть цикл один раз или все-таки необходимо повторить? Хотя знатоки Lesson study утверждают, что это нужно делать не меньше трех раз. Действительно ли внесенные изменения улучшат педагогический процесс проведения занятия.

- Задавайте себе руководящие вопросы

- Каковы основные закономерности в данных? Обсудите основные замечания и примеры.

- Что же данные говорят о мышлении детей, например, об их заблуждениях, трудностях, понимании, т.д.?

- Почему детям удалось достичь/ не достичь целей обучения?

- На основании вашего анализа, как бы вы хотели изменить, или пересмотреть занятие?

6. Документирование результатов исследования. Как поделиться материалом? Возможны варианты: документация, выпуск методического пособия, диск, или просто поделитесь информацией в информационном пространстве.

7. Обмен опытом с коллегами

Важность - учтены ошибки, сформировано умение наблюдать, определена стратегия проведения обучения детей дошкольного возраста 3 причины необходимости применения Lesson study:

1. При совместной деятельности педагогов появляется возможность улучшать конкретную практику преподавания.

2. Есть возможность поделиться материалами, улучшить качество обучения не только группе Lesson study, но и другим педагогам адаптировать материалы под себя.

3. Возможность создания сообщества, улучшать изучение на практике сообщества Lesson study.[4]

Участвуя в совместном проекте с АОО «Назарбаев Интеллектуальные Школы» филиал «Центр педагогического мастерства» города Караганды с апреля 2019 года, добились совершенствования методики преподавания. Наблюдается повышения уровня знаний воспитанников, например в проекте по физическому воспитанию.

Работа фокус группы, используя инструменты исследования помогла увидеть, что существует необходимость изменения основных видов движений для получения эффективных результатов по профилактике плоскостопия у детей 2 младшей группы. В целях профилактики и коррекции плоскостопия у детей младшего дошкольного возраста, научили более 80 процентов детей ставить правильно стопу через специальные комплексы основных движений.

Данный опыт работы был одобрен руководителем дошкольной секции - Джоном Эллиоттом, почетным профессором образования, Университета Восточной Англии, специалиста в области теории и практики исследования в действии на XI Международной конференции «Учителя меняющие мир школы» АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» в городе Нур-Султане.

Метод «Lesson study» уникален для молодых специалистов. В практике ясли сада организована работа со-участия, со-трудничества, со-творчества, имеющая социальную направленность. Ответственность за планирование и проведение занятия ложится не на одного молодого педагога, а на группу педагогов и это придает уверенности молодому специалисту, в применении полученных навыков на практике, в работе с детьми. Это отмечено и родителями, в экспериментальной деятельности детям давалось домашнее задание, выполняя которое, родители проводили исследование в действии и формировались навыки совместной работы уважение друг другу и сотрудничество с молодым педагогом.

Для реализации подхода Lesson study необходимо следовать следующим правилам:

1. Относиться к друг другу с уважением.
2. Согласование ключевой идеи исследования. Чему учить и кого?
3. Изучение исследовательской литературы.
4. Определение конкретной кандидатуры.
5. Планирование исследовательского мероприятия, акцентируя внимание на том, как материал будет усвоен.
6. Наблюдение за «исследуемым» и фиксирование их результатов.
7. Обсуждение исследовательского мероприятия после его окончания.

Список литературы:

1. К.С. Абдраманова «Исследование урока как метод коллаборативного обучения» Астана АОО» Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2017 г.

2. Ж.К. Байгаринова «Исследование урока (Lesson study):от А до Я» Астана АОО» Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2017 г.

3. Кетрин С.Льюис «Каковы основные элементы подхода Lessonstudy? Информационно-методический журнал «Педагогический диалог» №4 2017год «Lesson study исследование урока. Астана АОО» Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2017 г.

4. Ю.Г. Мельникова «Постановка исследовательского вопроса в рамках реализации исследования: метод, рекомендации» Астана АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2017 г.

Профессионализм современного педагога в системе образования

Чурикова Н.М., КГКП «Ясли-сад «Мәлдір»

Компетенция- личная способность специалиста решать определенный класс профессиональных задач. Также под компетенцией понимают формально описанные требования к личностным, профессиональным и т. п. качествам сотрудников компании (или к какой-то группе сотрудников).

Термин «информационная компетентность» относится к ключевым терминам образовательных стандартов второго поколения и определяется как «способность и умение самостоятельно искать, анализировать, отбирать, обрабатывать и передавать необходимую информацию при помощи устных и письменных коммуникативных информационных технологий», что является инновационной деятельностью педагога дошкольного образовательного учреждения (ДОУ).

Информатизация общества изменила нашу жизнь, в связи с этим воспитатели должны соответствовать новым требованиям, которые им предъявляют, а также стать проводником для детей в мир информационных технологий.

Информационную компетентность рассматривают, как умение искать, анализировать, обрабатывать и передавать информацию детям, с помощью различных компьютерных технологий. Информационная компетентность современного педагога является его инновационной деятельностью в дошкольном учреждении.

Использование информационно-коммуникационных технологий (далее – ИКТ) в образовательном процессе ДОО расширяет возможности внедрения в педагогическую практику новых методических разработок, позволяет повысить уровень взаимодействия педагогов с родителями, способствует целенаправленному развитию информационной культуры детей. Однако внедрение ИКТ в систему дошкольного образования становится возможным при повышении профессиональной информационной культуры самих педагогов.

Информационные технологии, это не только и не столько компьютеры и их программное обеспечение. Под ИКТ подразумевается использование компьютера, Интернета, телевизора, видео, аудиовизуального оборудования, то есть всего того, что может представлять широкие возможности для коммуникации.

Педагог должен уметь сочетать традиционные методы обучения и современные информационные технологии.

Использование ИКТ в дошкольном образовании дает возможность расширить творческие способности педагога и оказывает положительное влияние на воспитание, обучение и развитие дошкольников.

ИКТ могут помочь современному педагогу в его работе:

1. Подбор иллюстративного материала к занятиям, родительских уголков, группы, информационного материала для оформления стендов, папок-передвижек

2. Подбор дополнительного познавательного материала к занятиям.

3. Оформление групповой документации (списки детей, сведения о родителях, мониторинг выполнения программы и т.п.) диагностики развития детей, отчетов

4. В работе с детьми дошкольного возраста часто используется объяснительно-иллюстративный метод обучения. Основная цель такого вида обучения – это передача-усвоение знаний и применение их на практике.

Знания и умения которые дети приобрели в дошкольном учреждении для перехода в школу, это не самое важное, главное развить у дошкольников внимание, пробудить интерес к окружающему миру, мышление, речь, сформировать умения делать открытия и удивляться им. Познавательная, исследовательская деятельность способствует формированию определенной установки на необходимость приобретать знания, добывать их, находить

самим ответы на возникающие вопросы из разных источников. В процессе этой деятельности дети осознают, уточняют представления об окружающем мире и о самом себе в этом мире.

Преимущества внедрения ИКТ в воспитательно-образовательный процесс детского сада, на которых следует остановиться:

1. при использовании электронных средств обучения, информация передается быстрее, чем при использовании традиционных средств;

2. позволяют увеличить восприятие материала за счет увеличения количества иллюстративного материала;

3. использование мультимедийных презентаций обеспечивает наглядность, лучшему запоминанию материала, которая способствует восприятию, учитывая наглядно-образное мышление детей дошкольного возраста;

4. при использовании анимации и вставки видеофрагментов возможен показ динамических процессов;

5. использование новых приёмов объяснения и закрепления, повышает произвольное внимание детей, особенно в игровой форме, помогает развить произвольное;

6. высокая динамика занятия способствует эффективному усвоению материала, развитию памяти, воображения, творчества детей;

Занятия за компьютером по эволюционной методике повышают способность детей концентрировать внимание на задаче, соблюдать очередность и следовать указаниям. Они так же оказывают весьма положительное влияние на формирование чувства собственного достоинства и уверенности в своих силах, и к тому же усиливают творческие способности обучающихся, способствуют формированию психических процессов, на которых базируется познавательная деятельность.

Важнейшим этапом в формировании личности ребенка считается дошкольный возраст. Именно в этот период формируются представления ребёнка об окружающем мире, происходит его интеллектуальное и психическое развитие. Важнейшими компонентами для развития познавательной деятельности ребенка выступают такие познавательные процессы как восприятие, память, внимание, воображение, мышление и речь.

НОД в детском саду имеет свою специфику, должна быть эмоциональной, яркой, с привлечением большого иллюстративного материала, с использованием звуковых и видеозаписей. Все это может обеспечить нам компьютерная техника с ее возможностями. Дети в дошкольном возрасте очень восприимчивы. И гораздо больший интерес у них вызывают ситуации, когда диалог с ними ведет не педагог от имени героя, а сам герой ситуации. Данные приемы с использованием музыкального центра или магнитофона, способствуют формированию мотивации к деятельности, позволяют ребенку почувствовать себя нужным, вселяют уверенность в своих силах.

Развитие ребенка должно осуществляться всесторонне. Демонстрация видеофильмов дают возможность увидеть, и услышать звуки природы,

общественной жизни, животного и предметного мира, а также совершить «путешествие» в прошло и пр.

Создание различных мультимедийных презентаций, направлено как на получение новых знаний, так и на закрепление уже имеющихся. При ознакомлении детей с новой темой можно предложить им просмотр презентации, а при закреплении пройденного материала можно использовать дидактические компьютерные игры.

Использование ИКТ позволяет объяснить ребенку в доступной форме некоторые моменты, которые:

- не понятны ему «на словах» (например, такое явление, как круговорот воды в природе, становится доступным после просмотра презентации,
- нет возможности наблюдать в реальной действительности, т. к. не позволяют климатические условия (ледоход, перелет птиц, северное сияние и пр.)

Пути развития профессиональной компетенции воспитателя ДО.

Основная профессиональная задача воспитателя – создание условий для гармоничного развития детей. Для этого педагог должен обладать такими профессиональными компетенциями, как:

1. уважительное отношение к каждому ребенку, к его чувствам и потребностям;
2. умение общаться с каждым ребёнком;
3. умение создать условия для свободного выбора детьми деятельности, участников совместной деятельности;
4. умение создать условия для принятия детьми решений, выражения своих чувств и мыслей;
5. умение создать условия для позитивных, доброжелательных отношений между детьми, в том числе принадлежащими к разным национально-культурным, религиозным общностям и социальным слоям, а также имеющим различные (в том числе ограниченные) возможности здоровья;
6. умение оценить индивидуальное развитие каждого ребёнка;
7. умение взаимодействовать с родителями по вопросам образования ребенка, вовлекать их в образовательную деятельность.

Работа с педагогами. При выступлении на педсоветах, семинарах, мы дополняем свои доклады презентациями, которые включают в себя текстовое сопровождение, видеосюжеты, схемы и диаграммы.

Таким образом, использование ИКТ способствует повышению качества образовательного процесса: педагоги получили возможность профессионального общения в широкой аудитории пользователей сети Интернет, повышается их социальный статус. Родители, отмечая интерес детей к ДОУ, стали уважительнее относиться к воспитателям, прислушиваются к их советам, активнее участвуют в групповых проектах.

Таким образом, профессиональная компетентность педагога характеризуется как общая способность педагога мобилизовать свои знания, умения. Формирование профессиональной педагогической компетентности -

процесс, продолжающийся на протяжении всего профессионального пути, в соответствии с этим постоянная незавершенность – одна из характеристик профессиональной компетентности педагога.

Большое влияние на формирование профессиональной педагогической компетентности оказывает стаж работы. Самообразование в использование компьютерной техники совершенствование умение и навыков. Вклад развитие ребенка использование в ИКТ.

Список литературы:

1. О.Б. Воронкова «Информационные технологии в образовании: интерактивные методы». Ростов-на-Дону: Феникс. 2010 г.
2. Горвиц Ю. М. Новые информационные технологии в дошкольном образовании.
3. Н.Д. Угринович «Информатика и ИКТ», М.: Издательство БИНОМ. Лаборатория знаний, 2009
4. Савенков А.И. Методика проведения учебных исследований в детском саду. - Самара: Издательство «Учебная литература», 2005. - 32 с.
5. Савенков А.И. Психологические основы исследовательского подхода к обучению. – М.: «Ось-89», 2006. – 480 с
6. Н.Д. Угринович «Информатика и ИКТ», М.: Издательство БИНОМ. Лаборатория знаний, 2009 г.

«Развитие логического мышления у детей дошкольного возраста посредством инновационной технологии»

Шарафутдинова О.В., КГКП ясли сад «Алпамыс»

В последнее время мы стали часто слышать слово - инновация.

Любая инновация представляет собой не что иное, как создание и последующее внедрение нового компонента, вследствие чего происходят качественные изменения среды. Поэтому инновационные технологии в детском саду направлены на создание современных методов и приёмов, основной целью которых является модернизация образовательного процесса. [1]

Для этого педагогические коллективы в детских садах разрабатывают отличающиеся от других дошкольных организаций новейшие программы, методические пособия по воспитанию и интеллектуальному развитию подрастающего поколения. Конечно, инновационные технологии в детском саду внедрять не только можно, но и нужно. Однако следует учитывать, что к педагогическим технологиям, применяемым в образовательном процессе детей дошкольного возраста, предъявляется несколько строгих требований, к ним относятся:

1. Концептуальность - предполагающая, что воспитательный процесс должен быть основан на определённой научной концепции.

2. Системность - всё должно быть целостным, логичным и взаимосвязанным.

3. Управляемость - умение планировать процесс обучения, ставить перед собой определённые цели.

4. Воспроизводимость - требование, в соответствии с которыми технология должна быть одинаково эффективна вне зависимости от личности педагога, применяющая её на практике.[2]

Все мы знаем, что в дошкольном возрасте игра имеет важнейшее значение в жизни маленького ребёнка. Потребность в игре сохраняется и занимает значительное место и в первые годы их обучения в школе. Наиболее трудным, а для некоторых детей на первых годах обучения нелюбимым предметом становится математика. Причин этому много. Одна из них, возможно, наиболее серьёзная, состоит в том, что они быстро теряют интерес к учёбе, к самому предмету - математике. Чем можно объяснить это явление?

Неадекватностью методов обучения интересам детей. Слишком рано отрывают маленьких детей от их любимого занятия, от игры и по традиции сажают за парты для серьёзного изучения наук, в том числе и математики. В нашем детском саду было разработано пособие «Познайка», которое учит детей думать, рассуждать, выполнять умственные операции, самостоятельно решать задачи. Обучение детей начинается с более простых задач и переходит к более сложным действиям. Организуя такую работу, ставим цель - научить детей приёмам самостоятельного поиска решения задач. Распространено и такое мнение, что с помощью игр нельзя ничему обучать. Конечно, не всякая игра чему-то обучает и что - то развивает. Мы разработали игры направленные на подготовку детей 5 - 6 лет к изучению математики и информатики. Пусть дети не видят, что их чему - то обучают. Пусть думают, что они играют. Эффективность этих процессов определяется организованной деятельностью, которая предусматривает цикл занятий, направленных на развитие логического мышления, творческих способностей детей, их интереса к математике.

Разработанное пособие используется на занятиях с дошкольниками как вариативный компонент. Широко используем в своей работе решение задач на смекалку, головоломки, задачи в стихах, задачи - шутки, математические загадки. Благодаря такой работе дети учатся планировать свои действия, обдумывать их, искать ответ, догадываться о результате, проявляя при этом творчество. Весь занимательный материал подбираем исходя из цели образовательной области и уровня развития ребёнка.

Для формирования логического мышления в группе созданы условия:

1. Создан математический уголок для самостоятельной, познавательно - игровой деятельности, постоянно пополняющийся комплектом игр.

2. Подобран занимательный материал для всех возрастных групп.

3. Разработана схема последовательного включения данного материала в содержание занятий по математическому развитию.

В основу логических игр и упражнений положено два принципа: «От простого к сложному» и « Самостоятельно по способностям».

Эти два принципа позволяют нам решать сразу несколько проблем, связанных с развитием творческих способностей:

Во- первых, логические игры активизируют мыслительную деятельность ребёнка с раннего возраста.

Во- вторых, задания всегда создают условия для опережения развития способностей.

В- третьих, поднимаясь каждый раз до своего уровня, ребёнок развивается наиболее успешно.

В - четвёртых, развиваются качества, необходимые для профессионального мастерства, в какой бы сфере потом он не трудился.

В - пятых, играя, нужно сдерживаться, не мешать ребёнку самому, размышлять и принимать решения, не делать за него то, что он может и должен сделать сам.

Если мы, взрослые будем поддерживать в этом процессе интерес детей, то радость от игровой деятельности постепенно перейдёт в радость учения. Учение должно быть радостным!

Список литературы:

1. Белая К.Ю. Инновационная деятельность в ДОУ. - М.: ТЦ Сфера, 2004.
2. Холодова О. А. Юным умникам и умницам. - М., 2011.

МАЗМҰНЫ

Қазақ тілін оқытудың креативті жолдары: Кино - коучинг, брендинг, аффирмация	9
<i>Қадыр А.Е.</i>	
О вовлечении в научную деятельность школьников города Караганды	12
<i>Лаверженцева Е.В.</i>	
Развитие творческой самостоятельности учащихся через исследовательскую и проектную деятельность	17
<i>Мукашева Г. Г.</i>	
Коммуникативные стратегии международной методики TESOL как один из способов интенсивного обучения английскому языку (по материалам онлайн курса TESOL, США)	19
<i>Нам Т.Н., КГУ Гимназия № 38, Абеуова С.К.</i>	
Почему робототехника полезна детям	23
<i>Ананьев А.Б.</i>	
Мектеп жасына дейінгі балаларға сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие беру мен оқыту ерекшеліктері	25
<i>Омар Б.С.«Шаңырақ» бөбекжайы КМҚК, Бугубаева А.Д.</i>	
Заман үндестігі (Әлімхан Ермеков еңбектерінің өсіп келе жатқан ұрпақты тәрбиелеу ісіндегі өзектілігі туралы)	30
<i>Ахметбекова Г.М., Ю.Н.Павлов атындағы №35 орта мектеп директоры</i>	
Тиімді басқарудың практикасы	33
<i>Ашыкбаев Н.Ж., «№ 23 ЖББОМ» КММ директоры</i>	
Система профориентационной работы в школе-лицее № 101	37
<i>Кенешова Р.А.,директор КГУ «Школа-лицей № 101</i> <i>Ибрагимова Г.К.,ФАО «НЦПК»Өрлеу ИПК ПР по Карагандинской области</i>	
Функционалдық сауаттылық – білім сапасын жетілдірудің негізгі бағдары	41
<i>Смакова А.Ш., директордың оқу-тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, «№18 ЖББОМ» КММ</i>	
«Развитие исследовательских навыков учителей через внедрение подхода Lesson Study»	45
<i>Лытнева Е. Г., заместитель директора по УВР КГУ «Гимназия № 1»</i>	
«Значимость информационной компетентности для современного педагога»	48
<i>Аксартова С.М., Зам. директора по ВР, КГУ «Гимназия №1»</i>	
Планер, как основной инструмент тайм-менеджмента	51
<i>Акифьева О.А, заместитель директора по ВР, КГУ «СОШ №23»</i>	
Механизм реализации проекта «Өнегелі өмір»	55
<i>Мисюрина Н.М., директор КГУ «Гимназия №38»</i> <i>Сон Е.Г., заместитель директора ПО</i>	
Применение подхода «Исследование урока» как инструмента профессионального развития учителя	59
<i>Аринова Е.Т., Юнацкая Е.В., Яндоло Е.Н., КГУ «Гимназия № 93»</i>	

Совместная воспитательная деятельность семьи и школы: опыт, результаты	64
Омарова Б.К., заместитель директора по ВР КГУ «Гимназия №93»	
Исследование влияния совместно-диалогической познавательной деятельности на эффективность процесса обучения	68
Абдрахманова А.С, директор КГУ «ОСШ №51»	
Профильное обучение и основы ранней профилизации	74
Кондакова Т.Л., заместитель директора по УР КГУ «Гимназия №97»	
Аязбекова Б.К. старший преподаватель КарГУ им.Е.А.Букетова	
Подготовка школы к инклюзии (из опыта работа КГУ ОСШ №27 г. Караганды)	76
Заблоцкая И.С., заместитель директора по Ресурсному центру инклюзивного образования КГУ «ОСШ №27»	
Реализация инклюзивного образования в условиях обновленного содержания образования (из опыта работы)	84
Нуртазина М.Б., директор	
Ким Л.Э. , зам директора по УВР КГУ «Общеобразовательная школа-интернат № 4»	
Саморегуляция – важное качество в обучении в условиях обновленного содержания образования	88
Ахимова З.А., заместитель директора по УВР КГУ «СОШ№35 им. Ю.Н.Павлова»	
Мектеп жасына дейінгі балалардың оқшаулануының себептері	91
Рассаднева Л. А., «Гүлдер» бөбекжайы КМҚК директоры	
Ұрпақ тәрбиесі – ұлтымыздың болашақ айнасы	94
Тебай Р.Ұ, «Бәйтерек» бөбекжайы ҚМҚК директоры	
Бастауыш буындағы оқу процесіндегі үлгермеушіліктің педагогикалық-психологиялық себептері және оларды алдын алу жолдары	97
Шутенова С.С., педагогика және психология кафедрасының аға оқытушысы, Ізгілік педагогика орталығының директоры ЖММ «Bolashaq» Академиясы	
Өздігінен білімін жетілдіру арқылы мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру	100
Нүркенова Г.Қ., Маженакова М.С., «Болашақ» академиясы	
Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық құндылықтарды насихаттауды қалыптастыру және оның маңыздылығы	103
Кенжебек Ш.К., КМҚК «Думан» бөбекжайы директоры	
Не ексең, соны орасың!	106
А. Ж. Айнабекова, «Алданыш» бөбекжайы КМҚК директоры	
Создание сетевого сообщества - требование времени	108
Ульянова Н.А., КГКП «Ясли-сад «Ақбота» директоры	
Үш тілді меңгеру – заман талабы	112
Скандирова Г. Е., «Мөлдір» бөбекжайы КМҚК директоры	
Управление конфликтом – функция управления персоналом детского сада	116
Серикбаева Б.С., КГКП я/с «Алтынай» директоры	

Основные этапы психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в дошкольной организации	123
Досмаганбетова А.А., КГКП я/с «Алмагүл» директоры	
Инновационный менеджмент в управлении дошкольной организации	125
Есимова Н.Е., КГКП я/сад «Алпамыс» директоры	
Адамзат тудырған алып тұлға	128
Абдикешова А.М, «№5 ЖББОМ» КММ	
Дулат ақын мен Абай поэзиясындағы үндестік	131
Аймуханова А.М. «№3 гимназия» КММ	
Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда мұғалімнің күзiреттiлiгi	135
Атамбаева А.К., «№87НОМ» КММ	
Оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдерін енгізу	138
Базарбаева М.А., «№54 ЖББОМ» КММ	
Жанартылған білім беру мазмұнындағы функционалдық сауаттылық	141
Жақсыбекқызы Ә., «№3 гимназия» КММ	
Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту: мәселелері және оны шешу жолдары	143
Жомартова З.Е., «№10 ЖББОМ» КММ	
Ә.Болғанбаевтың «Қазіргі қазақ тілінің лексикологиясы» кітабын басшылыққа ала отырып, қазақ тілі сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру	146
Копбергенова Ж.К., «№15 ЖББОМ» КММ	
Жалпыұлттық идея құндылықтарын тіл мен әдебиет сабақтарында жүзеге асыру	149
Қасым Г.М, «№36 Жалпы білім беретін орта мектебі»КММ	
Жанартылған білім мазмұны аясында қазақ әдебиеті сабағында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін шыңдау	152
Максүтова Г.Х., Кусенова Ж.С, №34 ЖББОМ КММ	
Абай қарасөздеріндегі тәрбие мәселелері	155
Мейрханова Р.О., Ә.Бөкейхан атындағы №76 ЖББОМ	
Өз бетімен білім алу – мұғалімнің кәсіби даму формасы	158
Өмірсерік М. Н., «№65 ЖББОМ» КММ	
Абай қара сөздерінің қазіргі қоғамдағы құндылығы	159
Сейтжанова Т.Г., Сатыбалдина Л.С. , «А.Байтұрсынұлы атындағы 41 мектеп-гимназия» КММ	
Білім алушыларды крeтериалды бағалаудың заманауи жүйесі: жаңа тәсілдер, жаңа шешімдер	161
Ташпулатова А.У., Бурленова С.К., «№ 40 негізгі мектебі»КММ	
Көркем шығарманы оқытудағы анализ және интерпретация дағдысын қалыптастыруда кездесетін қиындықтар және оны шешу жолдары	163
Тлеубергенова Ж.С., «№92 гимназия» КММ	

Қазақ тілі мен әдебиетін оқытудағы жаңа педагогикалық технологияларды пайдаланудың тиімділігі.....	165
П.А. Шарипова № 15 ЖББОМ	
Функционалдық сауаттылық және Абайдың қара сөздері.....	168
М.А. Бекенова , №25 ЖББОМ КММ	
Жаналықтар порталының тілдік ерекшелігі	171
Маратқызы Ақнұр №3 гимназия	
Оқушылардың рухани мәдениетін жетілдіруге көркем шығарманың ықпалы	174
А.У. Куанышбаева «№5 ЖББОМ» КММ	
Критериалды бағалау заманауи мектепте бағалаудың жаңа тәсілі ретінде	176
Г. Т. Балгабекова, №32 ЖББОМ КММ	
Жаңартылған білім беру мазмұны аясында сабақты қызықты өткізуде қолданылатын ойын тәсілдері.....	179
Игенова С.Б., «№38 гимназия» КММ	
Жаңартылған білім мазмұны бойынша қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында модульдік оқыту технологиясының тиімді жолдары	182
Мамежанова Г.М., Сатбекова З.М., №38 гимназия	
Формативтік бағалау тапсырмаларының тиімділігі	185
Сартбаева Г. Р., №38 гимназия	
Жаңартылған білім беру аясында жаңа әдіс- тәсілдер арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту	188
Ахметова Г.А., Жансағимова Ж.Т., «№62 ЖББОМ» КММ	
Қазақ тілін оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту.....	191
А. К. Айдарбекова, №82 ЖББОМ	
Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында белсенді әдістерді қолданудың тиімді жолдары	194
Мойлбекова Р.А., Туранова М.А., «№93 гимназия» КММ	
Қазақ тілін оқытуда функционалдық сауаттылықты дамыту	197
Жеңіс Б.Е., №95 мектеп-гимназия	
Оқушылардың тілдік дағдыларын қалыптастырудың тиімді жолдары.....	201
Касымжанова С.М., №95 мектеп-гимназиясы	
Өнер арқылы оқушыларды көркемдік –эстетикалық құндылыққа тәрбиелеу.....	204
Муханова К.А., № 101 мектеп –лицейі	
Мастер-класс «Фокус обновленной программы: ключевые компетенции XXI века».....	207
Акбаева Б.К., Кусаинова Н.Ж, Каржасбекова М.К., КГУ «Гимназия №39 им.М. Жумабаева»	
Создание буктрейлера книге Б.Момышулы «За нами Москва».....	209
Аманжолова Г.А., КГУ «СОШЛ №53»	
Организация внеклассного чтения как методическая проблема: выявление и анализ читательских предпочтений учащихся 6 классов.....	211

Асхатова Г. А., КГУ «Гимназия №92»	
Домашнее задание как структурный элемент учебного процесса	216
Ахметова Г. П., КГУ «СОШ №58»	
Формирование ключевых компетенций обучающихся на уроках русского языка и литературы	219
Байбалкенова А.А., КГУ «Гимназия № 92»	
Критериальное оценивание на уроках русского языка и литературы	223
Выткина Е.Н., КГУ «Гимназия № 45»	
Развитие словесно-логического мышления на уроках русского языка в 5-7 классах	227
Журавлёва Н.Г., Козлова А.Г., КГУ «Гимназия №93»	
Повышение статуса гуманитарных наук в современных условиях	229
Ильясова Э.А., КГУ «Гимназия №93»	
Профессиональная компетентность казахстанского современного педагога	233
Кадирбаева А. А., КГУ «Школа-гимназия № 102»	
Применение дебатных технологий на уроках литературы в старших классах	237
Князева С.В. , КГУ «Гимназия №93»	
Планирование урока русского языка в условиях обновленного содержания образования	239
Лапина Е.В., КГУ «Гимназия № 3»	
Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках русского языка и литературы через работу с различными типами текстов	243
Сулейменова Ш.Н., КГУ «СОШ № 34»	
Актуальность и значимость инновационных технологий обучения	247
Тлесова М.С., КГУ «СОШ № 15»	
Совершенствование коммуникативных навыков учащихся через использование грамматических игр на уроках русского языка	249
Юдина О.Н. , КГУ «СОШ № 83 им. Г.Мустафина»	
Реализация программы «Рухани жаңғыру» в деятельности школьного художественного музея	252
Янчевская Я.А., КГУ «СОШ № 61»	
Ағылшын сабағында жүргізілетін жазба жұмыстарының маңыздылығы	255
Т.А. Алкеева, Ж.Б. Маратова , «№12 ЖББОМ» КММ	
Организация и проведение формативного оценивания на уроках английского языка в условия обновленного содержания образования	258
Наумова А.Ю., КГУ «СОШ № 15»	
Сабактан тыс тәрбие жұмыстары: жаңа тәсілдер нақты нәтижелер	263
Аркин Е.А., «№18 ЖББОМ» КММ	
Роль инноваций в современной школе	267
Буякова Ю.В. , КГУ «СОШ №27»	

Өзіндік білімін жетілдіру арқылы педагогтың кәсіби құзыреттілігін арттыру	271
В.Е.Сеитова, А.Б. Алдонгарова «Ахмет Байтұрсынұлы атындағы №41 мектеп-гимназия» КММ	
Использование критериального оценивания на уроках английского языка – как одного из главных условий повышения качества обучения учащихся.....	273
Калачева Н.А., КГУ «Основная школа № 44»	
Влияние лингвистической интерференции на формирование языковой компетенции учащихся старших классов (на примере русского и английского языков).....	277
Чижевская Ю.Т., КГУ общеобразовательная средняя школа №62	
Игровые технологии на уроках английского языка в начальной школе	281
Мустафина С.Т., КГУ СОШ№74	
Использование интерактивных средств обучения в процессе развития языковой компетенции при изучении английского языка на примере Quizlet	286
Буксман В.В., КГУ «Гимназия № 93»	
Инновационные методы активизации познавательной деятельности учащихся на уроках английского языка	290
Мизамбаева И.А.,КГУ «Гимназия № 93»	
Возможности применения смарт-технологий для развития функциональной грамотности учащихся на уроках английского языка	294
Рябокон Л.А.,КГУ «Гимназия №93»	
Инновационные подходы к организации учебного процесса Геймификация уроков английского языка (технология Study Craft).....	299
Шайхутдинов Р.Г., КГУ «Гимназия № 93»	
Самообразование – важный аспект совершенствования профессиональных компетенций ...	302
Кисель Л.Г., КГУ «Гимназия №97»	
Проектно-исследовательская деятельность как средство развития функциональной грамотности учащихся	307
Красноярова Т.Н., КГУ «Гимназия №97»	
Диалогическое обучение в сфере современного образования.....	310
Абдрахманова А.Р., КГУ «Гимназия №97»	
Информационная компетентность современного учителя	314
Айвазян А.В., КГУ «Гимназия №3»	
Ағылшын тілін оқытуда СТО-ның стратегияларын қолдану жолдары	317
Джамперова А.К., №33 МБК	
Ағылшын тілінде оқылым дағдысын және сол бойынша критериялды бағалау жүйесі	321
А.Қ. Жортарова, «№92 гимназия» КММ	
Создание атмосферы сотрудничества: эффективная основа для процесса оценивания.....	323
Несговорова И.Н., КГУ «Гимназия № 93»	
Обучение с помощью средств мультимедиа, Интернет-ресурсов, стимулирующих процесс формирования информационной компетентности	326

Садвакасова Л.Б., КГУ Школа-гимназия №95

Информационная компетентность современного педагога как условие его профессионального развития 329

Тунгускова Э.В., КГУ «Гимназия №3»

Технологии обучения иностранному языку в рамках современного урока – как один из факторов развития функциональной грамотности учащихся 331

Шмалюк О.В., КГУ Школа – гимназия № 95

Сабақтағы кері байланыстың маңыздылығы 335

Мусаева Г.М., Абдигалиева К.М., «№12 ЖББОМ» КММ

Оқу сапасын жақсартуда қалыптастырушы бағалаудың рөлі 338

Мусаева Г.М., Нурманбаева Б.А., «№12 ЖББОМ» КММ

Система критериального оценивания: проблемы и пути их решения 341

Янкина Е.Р., КГУ «СОШ № 74»

Оқытудың белсенді түрлері арқылы биология сабақтарында функционалды сауаттылықтарын дамыту 344

С.Т.Арконова, «№ 93 гимназия», А.Н.Кожаяева «№ 85 ЖББОМ

Профильное обучение в классах химико-биологического направления 348

Мустафина Ж. К., КГУ «Гимназия № 1»

Жаңартылған білім беру мазмұнында саралап оқытудың маңыздылығы 351

Мұқаш Ж.Қ, Жакенова К.А. «№12 ЖББОМ» КММ

Интеграцияланған сабақ – білім берудегі замануи технологиялардың бірі ретінде 354

Куанышева Ж.А., «№23ЖББОМ» КММ

Развитие функциональной грамотности учащихся через компетентностно-ориентированные задания 357

Саменова Л.Н., КГУ «ОШ №37» г.Караганды

Организация летней школы - один из этапов предпрофильной и профильной подготовки учащихся гимназии 360

Туйсина Т.М., Касымова Б.С., КГУ «Гимназия №38»

Мұғалімнің функционалды сауаттылығы-оқушының функционалды сауаттылығын дамытудың негізі 363

Алиева А.М., «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия» КММ

Химия пәнін меңгеруде оқытудың белсенді әдістерін тиімді қолдану 366

М.Ж Жайназарова, «С.Саттаров атындағы №57 мектеп –лицейі» КММ

Жалпы білім беру мекемелеріндегі балалар мен жасөспірімдердің денсаулығы 369

Аймұханбетова А.Б., «58 ЖББОМ» КММ

Химия сабағындағы мұғалім іс-әрекетінің шеберлігі 372

Уралбаева К. Р., химия пәні мұғалімі, «№61 ЖББОМ»

Білім алушыларды критериалды бағалаудың заманауи жүйесі: жаңа тәсілдер, жаңа шешімдер 376

Рахметолла С. Қ., Рахимжанова А. Ж., «Ә. Бөкейхан атындағы №76 ЖББОМ» КММ	
Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту: мәселелері және оны шешу жолдары	379
Шерікбай Ермек, Хунафия Дария, «№86 ЖББОМ» КММ	
Химиялық терминдерді факультатив сабағында ағылшын тілінде оқып үйренудің қажеттілігі	382
Кабылова Б. А., «№22 негізгі орта мектеп-интернаты» КММ	
География сабағында ақпараттық технологияны пайдалану	385
Алмешова С. А., «№54 ЖББОМ» КММ	
Образовательная среда как фактор, определяющий условия саморазвития и самореализации личности на основе информационно-коммуникационных технологий	388
Васильченко Н. В., КГУ «Гимназия № 93»	
Виды заданий формативного оценивания на уроках географии, как инструмент роста ученика	391
Ганеева Л. М., КГУ «Гимназия № 38»	
Инновационные подходы в преподавании истории: использование приемов информационных технологий	394
Гусельникова Н. Ю., КГУ Гимназия № 38	
Метод проектов как одна из современных и эффективных форм на уроках истории	397
Жвирблене Т. В., КГУ «Гимназия № 45»	
Географиялық өлкетануды оқыту әдістемесіндегі ақпараттық технологиялардың мүмкіндіктері	401
Ильяшова Ж. Р., М. Жұмабаев атындағы №39 гимназия	
Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках истории	404
Ковшова Е. Н., КГУ «Гимназия №45»	
Использование исследовательского метода обучения в проектной деятельности учащихся	407
Наумова И. Ю. КГУ Ш-Г №95	
Проектная деятельность на уроках истории, как ведущая технология управления современными инновационными системами	409
Сатыбалдина Г. Б., Кравченко Т. П., КГУ «КШДС № 33»	
Развитие функциональной грамотности у учащихся на уроках географии	412
Севергина Ю. А. КГУ СОШ №15	
Информационная компетентность учителя истории	414
Смаилова Г. А. КГУ Гимназия № 38	
Опыт организации и применения технологии дебатов на уроках истории и правоведения	417
Тё О. Р., КГУ «Гимназия №97»	
Оқушы шығармашылығын дамытудағы диалогтік оқытудың ролі	420
Шоманова К. Н., Адешова Г. Д., «№54 ЖББОМ» КММ	
Задачи развития и воспитания учащихся на уроках физики	423

Ким Р. В., КГУ «Гимназия №3»	
Из опыта работы: как воспитывать интерес к предмету алгебра	428
Медведева Т.В. , КГУ гимназия №38	
Физикалық терминдерге арналған ағылшын тілінде тапсырмалардың жанжақтылығы	432
Жунусова Д.Ш., «№93 гимназия» КММ	
Формирование креативного мышления на уроках математики	436
Рязанова В.А., КГУ «Гимназия №93»	
Arduino uno микроконтроллерінің мүмкіндіктері	440
Оразбекова К.А., «№12 ЖББОМ»	
Абай мұрасы – халық мұрасы	443
Билисова А. Р., №61ЖББОМ КММ	
Новые технологии в физике для статистических расчётов на ПК	447
Ахмет Р.Б., КГУ «СОШ № 61»	
Ақпараттық технология арқылы математикалық сауаттылықты арттыру	450
Аятаева С.А., «№54 жалпы білім беру орта мектебі» КММ	
Профориентация через учебный предмет	454
Дударь Ю.В., КГУ «Гимназия №97»	
Кәсіптік бағдар - болашаққа қадам	457
Рысбекова А. К. №61ЖББОМ КММ	
Абай шығармашылығындағы физика	460
Кошанова Ж.Ж., №61«ЖББОМ» КММ	
Преимущества использования мультимедийных средств на уроках математики	464
Москаленко А.Н., Гимназия №45	
Обучение в сотрудничестве на уроках математики	469
Ефимик М.Н., Жукова Л.Н., КГУ «Гимназия № 93»	
Проектная деятельность как средство саморазвития педагога	473
Дауылбаева С.Т., КГУ «Гимназия №3»	
Развитие языковой компетентности на уроках математики в 9 классе	480
Окунева И.А., КГУ «Гимназия №38»	
«Өнегелі өмір» жобасы Мәңгілік ел ұрпақтарын тәрбиелеу үдерісінде	482
Ибрайбекова А.Н., «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия»КММ	
Журналистика сыныбы	485
Альжанова М.Ж, «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы»КММ	
Мектеп және медицина	488
А.Т Акторгаева, Ж.З Жакишева, «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы»КММ	
Жаңа жоба – жаңа ізденіс	491
Сыздыкова Э.К. «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы»КММ	

Оқушыларға кәсіптік бағдар беруде мектеп үйірмелерінің рөлі	493
Баспакова Р.Б., «М. Жұмабаев атындағы №39 гимназиясы» КММ	
Из опыта организации педагогической профориентации на базе КГУ «Школа-лицей № 66» г. Караганды.....	495
Животова Е.В., Скакова А.К., Кайданович Л.В., ШЛ№66	
Театрализованная деятельность в помощь логопеду.....	499
Абдибекова Л.К, КГУ СОШ № 48	
Значение игры для детей с ограниченными возможностями здоровья.....	503
Абдисаматова Ш.А, КГУ «СОШ № 54»	
Инновационные подходы к организации учебного процесса для учащихся с ООП в рамках обучения на дому, дистанционное обучение.....	504
Акижанов Е.Н.КГУ «ОСШ 73»	
Об инновационном обновлении логопедической работы коррекционно – образовательного процесса, посредством развития сенсорного восприятия у детей с особыми образовательными потребностями.....	507
Алексушина В.В., Бордунова О.Н., «Ясли – сад «Ақбота»	
Коррекция эмоционально-волевой сферы	510
Баданова Д.М., КГУ «СОШ №48»	
К вопросу о значимости готовности дошкольника к обучению в школе.....	514
Варнавская М.В, детский сад « Акжаркын»	
Кружковая работа, как средство социализации учащихся с ООП.....	517
Затолокина Н.А., Мельникова Е.М., КГУ «Основная средняя школа – интернат №22»	
Проблемы и пути решения в составлении суммативных работ по предмету информатика для учащихся с ЛУО	520
Карабекова Д.К., КГУ «ОСШ №73»	
Кроссворды - как технология формирования речи.....	522
Куляева Л.Н., КГУ «Гимназия №3»	
Использование системы ресс в коррекционно-развивающей работе с детьми с ооп.....	528
Масленникова И. А., Гекле Д. В., КГУ «СОШ №23»	
Адаптация учащихся с аутизмом в учебном процессе	531
Масленникова И. А., Критович Е. Н. КГУ «СОШ №23»	
Охранительный режим в системе обучения и воспитания учащихся специальных классов в условиях общеобразовательной системы	534
Рахимжанова Р.А., Нужная Е.Г., КГУ «СОШ №54»	
Инклюзивное образование – проблемы и пути решения.....	541
Ульянина Е.В. КГУ, «СОШ № 74»	
Реализация инклюзивного образования на уроках английского языка в общеобразовательной школе	543
Хайруллина Г.Д., СОШ №83 им.Г.Мустафина	

Физическая культура в жизни школьников при условиях обновленного содержания образования	546
Дюсенов Т.А., Ульмесекоев Б.Р., КГУ «Гимназия №97»	
Ұлттық ойындардың жеке тұлға психикасы мен физиологиялық қалыптасуындағы рөлі ...	549
Карпыкбаев Е.А.«№92 гимназия» КММ	
Информационные технологии в профессиональной деятельности.....	553
Таныгин А.В., КГУ «Гимназия № 3»	
Уроки физической культуры и проблемы включения в инклюзивное образование лиц с особыми образовательными потребностями	556
Сатыбалдин Д.А., КГУ «КШДС № 33» г. Караганда	
Влияние физического воспитания на развитие мышления, наблюдательности, находчивости и внимания.....	558
Снегирева А. В., КГУ «Гимназия №9»	
Применение устройства для рефлексотерапии на уроках физической культуры	561
Михейкин В.В., КГУ «Гимназия №45»	
Информатика сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру.....	564
Ахметова М.С., «№27ЖББОМ» КММ	
Оқу үрдісінде инновациялық әдіс-тәсілдердің қолданылуы	567
Ермекова Ш.Ж., «№93 гимназия »КММ	
Белсенді оқыту әдіс-тәсілдерін талғау.....	570
Жомарт Н., №61 ЖББОМ	
Жанартылған білім жүйесінің дамуындағы информатика.....	571
Меерманов Д. Ө., «№ 97 гимназия» КММ	
Жанартылған білім беру мазмұнында заманауи педагогтың кәсіби құзыреттілігіндегі ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдануы	573
Сыздыкова Г.М., «№27 ЖББОМ» КММ	
Білім беруде қашықтан оқыту технологияларын қолдану.....	576
Шокпарова Ш.К., №66 мектеп-лицей	
Методические подходы в развитии функциональной грамотности учащихся.....	579
Серикбек Д.К, № 93гимназия КГУ	
Алгоритмизация процесса критериального обучения с целью повышения эффективности обучения	582
Дреева И.В., Степашова Т.А., КГУ «Гимназия № 38»	
Информационная компетентность педагога – условие эффективности урока	586
Зиновьева Л.Д., КГУ «Гимназия №93»	
Жасөспірімдерге кәсіби бағдар беруде психологиялық қолдау көрсетудің рөлі.....	589
Ильяшова С. Б.,С.Саттаров атындағы №57 мектеп-лицейі	
Отбасы сүйіспеншілігі неде?	593

Мукушева Г. С., «№53 ЖОББМЛ» КММ	
Отбасы мен мектептегі тәрбиенің ынтымақтастығын жетілдіруде психологиялық қызметті ұйымдастырудың негізгі мәселелері	597
<i>Мукушева Г. С., «№53 ЖББОМЛ» КММ</i>	
Баланың мектепке дейінгі мекемеде бейімделуін ата-ана тәрбиешінің арасындағы психологпен орнату	600
Аханова М. Т., КМҚК«Гауһар» бөбекжайы	
Ұстаз- ғалым, тәлімгер, тұлға	603
Казтаева А. Т., «М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия»КММ	
Влияние внеурочной деятельности на профессиональное самоопределение старшекласников	606
Кошкарева В. В., КГУ «Гимназия №9»	
Балабақша педагог-психологінің түзету-дамыту жұмысында мандала терапия әдісінің элементтерін қолданудың тиімділігі	610
Махамбетова С. С., «Ақниет» б/ж КМҚК	
Технологии и методы социальной работы с детьми и подростками	613
Мусабаева С.К., КГУ «СОШ № 17»	
Социально-педагогическое управление межличностными конфликтами подростков в общеобразовательной школе	616
Ридель С.О. , КГУ «СОШ № 52 имени академика Е.А. Букетова»	
Профориентация современным взглядом	620
Сагандыкова О.Г., КГУ «СОШ№52 имени академика Е.А.Букетова»	
О закономерностях развития когнитивных процессов и певческих способностей у детей дошкольного возраста	623
Степанова Т.Ю. Детский сад «Одарёшка»	
Жанартылған білім беру негізіндегі «Көркем еңбек» пәнінің мүмкіндіктері	625
Жунусбеков С. Е., «№27 ЖББОМ» КММ	
Возможности урока музыки как средство воспитания культуры здорового образа жизни у младших школьников	628
Гильд О. И.,КГУ «СОШЛ № 53»	
Музыка сабағында оқушыларды шығармашылыққа тәрбиелеу	631
Медеубаева Т.М., М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия	
Инженерное мышление и проектирование	634
Удод К.А., КГУ СОШ№15	
Воспитание учащихся через интеграцию ценностей на уроках художественного труда	636
Назаренко Н. В., Пашковская Ю. А., КГУ«Гимназия № 45»	
Деятельность учащихся с ОВР на уроках технологии в рамках эксперимента по внедрению инклюзивного образования	639
Кострыкина Е.А., КГУ «СОШ№27»	

Көркем еңбек пәні кәсіптік білім берудің негізі	642
Сулейменова Б.Б., Мустафина Б.С., Әлихан Бөкейхан атындағы №76 ЖББОМ.....	642
Музыкальное искусство важнейший компонент для становления личности детей с особыми образовательными потребностями (ООП)	645
Шматова Н.Е., КГУ ОСШ№ 27	
Көркем еңбек сабағында инновациялық технологияны қолдану тиімділігі	648
Коньсбаева К. Б., №92 гимназия» КММ	
Особенности формативного оценивания на уроках музыки в начальной школе	650
Казакова О.М., Мирзоева Л.В., КГУ «Гимназия № 38»	
Формирование художественно – графических умений у детей младшего школьного возраста	653
Гнип О.В., ОСШ №11	
«Инновационные подходы к организации учебного процесса на уроках музыки»	656
Вострикова О.А., КГУ «Школа-гимназия № 95»	
Оқу үдерісін ұйымдастырудың инновациялық тәсілдері	659
Мусабекова К. А.,«№93 гимназия» КММ	
Пение - как профилактика заболеваний дыхательных путей у детей школьного возраста	661
Липчанская Н.Н., Гимназия № 45	
Из опыта работы проектов «Встречи с интересными людьми» и «READx»	664
Таловская М.Ю., КГУ «Гимназия №1»	
Организация работы школьного экологического музея	667
Корчевная Т.П., Григорьева О.П., КГУ СОШ № 30	
Развитие функциональной грамотности учащихся через дифференцированный подход в обучении младших школьников как один из важнейших подходов учебного процесса	670
Кулакова Л.В, КГУ «ОСШ №27»	
Жанартылған білім мазмұны - болашақтың жарқын кепілі	673
Аманжолова С.Б. Айдарбекова М.К.,«№53 ЖББОМЛ» КММ	
Бастауыш сынып оқушыларының математика сабағында өзін-өзі бақылау және рефлексия дағдыларын дамытудың жолдары	676
Қанапия Б. Ә., Темиргалиева С. Ж.,«№92 гимназия» КММ	
Проектно-исследовательская деятельность учащихся начальной школы	681
Бондаренко Н.Ф., Салихова С.Р., КГУ «Гимназия № 93»	
Развитие функциональной грамотности учащихся на уроках гуманитарного цикла в начальных классах	684
Гайнутдинова Ж.Т.6 Штробель О. И., КГУ «Гимназия № 93»	
Формирование мыслительной деятельности у обучающихся на уроках русского языка и литературы	687
Лагутина Е. Н., Бекова Ж. Т., КГУ СОШ №16	

Функциональная грамотность на уроках обучения грамоте.....	692
Омарова А.Ж., Якупова Т.К., КГУ «» СОШ № 82	
Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды игеру – қазіргі заман талабы.....	695
Оракбаева М.К., «№82 ЖББОМ» КММ	
Ситуации формирования активности школьников посредством использования критериального оценивания на уроках математики в начальной школе.....	698
Лустина А.В., Рожкова И.В., КГУ «Гимназия № 38»	
Формы работы с одаренными учащимися в условиях обновленного содержания образования	701
Семенюк Л.А., КГУ «Гимназия №93», Шигабутдинова Л. А., СОШ № 34	
Бастауыш мектепте оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық әдістері, тәсілдері, технологиялары	704
Маханова М.Е. Омарова Н.А.«№12ЖББОМ»	
Саралап оқыту әдісін дүниетану сабағында қолдану арқылы оқушылардың білім сапасын көтеру.....	708
Абугалиева С.Н., М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия	
Бастауыш сыныпта әдебиеттік оқу пәнінен сабақ құрылымын тиімді жоспарлау.....	710
Джолимова Ж.З., Уатаева А. У., «№53 ЖББОМЛ» КММ	
Особенности формирования действия контроля в процессе работы над вычислительными приёмами и навыками у младших школьников	
Роль родителей в проектно-исследовательской деятельности младших школьников	719
Бондаренко Ж.Б., Голева О.И., КГУ «СОШ № 23»	
Проблемы включения в инклюзивное образование лиц с особыми образовательными потребностями.....	721
Буленкова Е.А., Антонович Т.А., КГУ «Школа-гимназия № 95»	
Проектная деятельность как средство формирования познавательной активности младших школьников	724
Ганиева Ю.С., КГУ «Гимназия №38»	
Проектная деятельность как ведущая технология управления современными инновационными системами	727
Гева.О.А, СОШ № 35 им.Ю.Н.Павлова	
Статья на тему «Активные методы обучения на уроках чтения в начальных классах»	730
Гуранская С. С., КГУ «Гимназия №45»	
Формативное оценивание: и пути его применения	735
Зинькова А. Н., КГУ «Гимназия» № 38	
Воспитание толерантности у младших школьников в условиях обновлённого содержания образования	739
Зобнина И.Е., КГУ школа-лицей № 101»	
Оқу үдерісін ұйымдастырудың инновациялық тәсілдері	743

Каршыгина Г.Д., «№12 жалпы білім беретін орта мектеп» КММ	
Бала денсаулығын сақтау, нығайту-ұстаз еңбегінде	746
Турганова С. Б.,«№92 гимназия»КММ	
Информационная компетентность современного педагога	749
Крапивина Т.О. КГУ «СОШ № 82»	
Проектно-исследовательская деятельность в младших классах как средство обучения одаренных детей	751
Лукьянова С.М., КГУ «Основная школа № 37»	
Наши общие возможности – наши общие результаты. Серия последовательных уроков в методе «Lesson study» или «Исследование урока»	755
Малхасян Е.Г., Яушева Р.К., КГУ «Гимназия №38»	
Применение платформы oriq.kz на уроках в начальных классах	759
Мартемьянова Е.Н., КГУ «Гимназия №93»	
Как воспитать вдумчивого читателя	761
Мусина С.В.,КГУ «Школа-гимназия №95»	
Формирование положительной мотивации учения младших школьников на основе применения активных и интерактивных методов обучения	764
Лепетова Е.А., КГУ «ШГ№95»	
Жаңартылған білім – болашақтың кепілі	769
Омарбекова Г.Б, «№95 мектеп-гимназия»	
Бастауыш сынып оқушыларының үй тапсырмасын өз бетінше орындау жауапкершілігін қалыптастырудың тиімді жолдары	772
Сатинбекова Р.М.,Тұрсынова А.М.,«№93 гимназия»КММ	
Бастауыш сынып оқушыларының танымдық қабілетін дамыту	774
Смагулова Е. Т., «№12 ЖББОМ»КММ	
Предметно-языковая технология интегрированного обучения (CLIL) на уроках обучения грамоте и математики в начальной школе	777
Е.Н.Гарбар, Т.В.Швец, КГУ «Гимназия №93	
Проектная деятельность как ведущая технология управления современными инновационными системами	780
Гева.О.А.,СОШ № 35 им. Ю.Н. Павлова	
Особенности формирования языковой функциональной грамотности у младших школьников	784
Брастилова О.Н., Глушкова В.В., Фесенко О.Н., КГУ СОШ №74	
Наши общие возможности – наши общие результаты. Взгляд на метод «Lesson study». Первые шаги	789
Малхасян Е.Г., Петрова И.С. КГУ «Гимназия №38»	
Рухани жаңғыру- жас ұрпақты тәрбиелеу	792
Ташимова Қ.А. ,№13 ЖББОМ	

Бастауыш сыныпты оқытуда жаңартылған оқу бағдарламасының маңыздылығы	796
Теміртай А.Е. , №95 мектеп-гимназиясы	
Активные приёмы работы на уроке в начальной школе.....	799
Туркова Р. С., КГУ «Гимназия № 97»	
Роль диагностики памяти детей в работе учителя начальных классов.....	803
Улаева В.А., КГУ СОШ № 34	
Опытно-экспериментальная деятельность, как средство обучения младших школьников. ТРИЗ в начальной школе	808
Савельева Л.В., Долгомыслова Ю.А., школа-лицей № 101	
Духовно - нравственное воспитание младшего школьника	812
Юдина Н.В., Эккерт С.А., КГУ СОШ №13	
Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру	815
Кусаинова Д.Т, «№95 мектеп – гимназиясы» КММ	
Составление заданий к суммативному оцениванию	819
Гелашвили М.В., КГУ «Школа-лицей № 66»	
Современные подходы в образовании через внедрение кембриджской системы в интеллектуальных школах новой формации	822
Демиденко М.Г., КГУ «ШЛ № 66», Рейш Е. А., КГУ «Гимназия № 93»	
Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдер	826
Судейменова Т. С., №95 гимназия	
Логопедиялық жұмыс барысында инновациялық денсаулық сақтау технологияларын қолдану	
Садвокасова А. А., «Алданыш» б/ж» КМҚК	
Өздігінен білім алу бағдарламасы арқылы мұғалімнің кәсіби құзіреттілігін арттыру: тәжірибе мен нәтижесі	834
Абдильдина М.К. Исакова А.С., «Айгерім» бөбекжайы» ҚМҚК	
Мектепке дейінгі мекемеде «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру.....	837
Абдрахманова Қ.Ж, «Мөлдір» бөбекжайы» КМҚК	
Логикалық ойындар арқылы мектепке дейінгі балалардың тілін дамыту	842
Абильдинова С. М., «Ақбота» бөбекжайы КМҚК	
Балалардың балабақшаға алғашқы бейімделуі.....	845
Абильтаева Г.Ж., «Арман» бөбекжайы ҚМҚК	
Балаларға адамгершілік-патриоттық тәрбие беру бойынша инновациялық жұмыс формалары.....	847
С.Т.Абильтусупова, «Балбөбек» бөбекжайы КМҚК	
Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.....	849
Абильмаженова Г. Б., «Балапан» бөбекжайы КМҚК	
«Бейнелі рөлді ойын – бала үшін өмірлік тәжірибе»	852

Жаңартылған білім беру жүйесін мектепке дейінгі білім беру үрдісіне енгізудің маңыздылығы	855
Айгирова Б.А., «Бәйтерек» бөбекжайы ҚМҚК	
Включение фольклорного жанра в раздел «ФЭМП» ОУД	858
Александровская Н.И, КГКП «ясли сад «Алтын сақа»	
Об инновационном обновлении логопедической работы коррекционно – образовательного процесса, посредством развития сенсорного восприятия у детей с особыми образовательными потребностями	862
Алексушина В.В., Бордунова О.Н., КГКП «Ясли – сад «Ақбота »	
Қазақтың ою-өрнектерімен таныстыру арқылы балалардың сезімдік-эмоциялық қиялын дамыту	864
А.Р.Алиева , «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК	
Салауатты өмір салты негізінде балалардың денсаулық сақтау құзыреттілігін қалыптастыру	867
З.Б. Аманбай, «Алданыш» б/ж» КМҚК	
Жүйедегі заманауи педагогикалық технологиялар	869
Амирова Г.Т, КМҚК «Алтынай» б/ж	
Еңбекке баулу – балаларды мектепке дайындау құралы	873
Аубакирова М.С., «Алданыш» бөбекжайы КМҚК	
Методы применения на занятиях русского языка в дошкольных организациях	876
Ахметова Г.Б., КГКП я/с «Гауһар»	
Көптілділік - заман талабы және көптілділік жағдайында тілдерді оқыту	877
Ахметова Д. М., «Балақай»б/ж КМҚК	
Инклюзивті білім беру принциптерін жүзеге асыру-заман талабы	879
Аязбаева А.М., КМҚК «Бәйтерек» бөбекжайы	
Мектепке дейінгі жастағы балалардың логикалық ойлауын дамыту	882
Байжигитова Р.Б., КМҚК «Ақбота» бөбекжайы	
Психолог жұмысындағы кинезиология	887
Балабекова Н.К., «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК	
Мектепке дейінгі балалардың креативті ойлауын дамыту	891
Балдайкенова Г.С., «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК	
Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық ойындар мен М.Монтессори жүйесін ұтымды пайдалану	894
Бапахова Р. Ж., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Отбасындағы ата –аналардың балалармен бос уақытын тиімді пайдалануы	898
Батыкова Н. Ш., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Художественно-эстетическое воспитание дошкольников	901
Бекенова Г.А., КГКП «ясли сад «Алтын сақа»	

Школа мышления для малышей	903
Белоус Н.Г., КГКП ясли-сад «Балақай»	
LEGO-құрастыру мектепке дейінгі балалардың сөйлеу қабілеттерін дамыту құралы	906
Бопишева Ж.К., «Бәйтерек» бөбекжайы КМҚК	
Экспериментально - исследовательская деятельность детей дошкольного возраста	909
Бутырина Н.Е., КГКП я/с «Акниет»	
Фольклор в работе с детьми	911
Витенбах С.В., «Мөлдір» б/б КМҚК	
Современные навыки развития педагога в мире информационных технологий	914
Габриэль М.В., Ключева Е.И., КГКП «Ясли-сад «Мөлдір»	
Информационная компетентность современного педагога	917
Головкова В.А., Шевченко Т.А., КГКП я/с Балдырган	
Влияние сказок на нравственное воспитание ребенка среднего дошкольного возраста	919
Денисенко Т.А., Петрова С.А., и.о.директора, КГКП «ясли-сад «Нәзік»	
Внеурочная воспитательная работа: новые подходы и конкретные результаты	921
Дмитриева.С.В., КГКП ясли-сад «Мөлдір»	
Интеграция және инклюзия	925
Дүисенбек С. Қ., «Ақбота» бөбекжайы КМҚК	
Проектная деятельность в детском саду как условие развития интеллекта и познавательных способностей	929
Егорова М.А., КГКП я/с «Алпамыс» Караганда	
Ойынның бала тәрбиесіндегі орны	932
Ермек А. Т., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Заманауи білім ортасы: Жаңашылдық, тәжірибе, келешек	935
Есенова Б. К., «Толағай» бөбекжайы КМҚК	
Исследовательская деятельность дошкольника и «Модель4К» загадка эмбру или почему краски не тонут?	938
Есмаханова М.В., КГКП ясли – сад «Бәйтерек»	
Білім беру процесінде флипчартты қолдану ерекшеліктері	941
Ж.Е.Естаева, «Алданыш» бөбекжайы» КМҚК	
Воспитатель, какой он и каким его видят современные родители	944
Жакубекова А.Р., КГКП я/с «Мерей»	
Информационная компетентность современного педагога	946
Жангабулова А.А., КГКП ясли- сад «Нәзік»	
МДҰ музыка оқу қызметінде жаңа технологияларды қолдану	949
Жумабаева М.А., Оспанова Г. К., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Абай тағылымы- жоғары ізгілік мұраттардың құндысы	953

Жұмадильдинова А.Қ., "Мерей"бөбекжайы	
Өздігінен білім білім алу бағдарламасы арқылы мектепке дейінгі ұйым педагогтарының кәсіби құзыреттілігін арттырудағы lesson study технологиясының артықшылықтары	956
Зайырова А. Т., КМҚК «Мөлдір» бөбекжайы	
Степ – аэробика в детском саду	958
Заклицкая М. В., КГКП я/с «Арман»	
Использование информационно-коммуникативных технологий в работе с дошкольниками	961
Захарова О.Ю.,Куксенко Т.Г., Воробьева Т.И., КГКП «санаторный я-с «Батыр»	
«Речевые нарушения у детей дошкольного возраста»	963
Кабылова И.В, Лопина А.А., КГКП «ясли-сад «Нәзік»	
Инклюзивті білім беру жүйесі мәселелері	968
Калмаганбетова Л.Н., «Батыр» санаторлық бөбекжайы» КМҚК	
Өздігінен білім жетілдіру бойынша жұмыс түрлері	971
Канлыбаева С.К., Абикенова А.Ш., «Арман» бөбекжайы КМҚК	
Роль дидактических игр в связной речи дошкольника	974
Карпова И.А., Кутжанова М.М., КГКП «Ясли сад «Алтын сақа»	
Самообразование педагога как условие профессионального роста	978
Карымсакова А.Б., КГКП я/с «Арман»	
Қазіргі мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындығы вариативтік білім беру процесі	980
Касымова Г. Б., Искакова А. С., «Айгерім» бөбекжайы» КМҚК	
Балабақшадағы тіл жалғастығы – өмір жалғастығы	984
Ж.Е.Касымова, «Балбөбек» бөбекжайы КМҚК	
Благоприятная социализация ребенка в условиях коллектива дошкольников	986
Ким И.В., КГКП я/с «Мерей»	
Мектеп жасына дейінгі балаларды еңбекке баулу	989
Сарсекеева С.К., Қитанова Т. Қ., «Батыр» санаторлық бөбекжайы ҚМҚК	
Нетрадиционные техники изобразительной деятельности, как средство развития воображения дошкольников	992
Коновалова С.Н., КГКП я/с «Ертөстік»	
Инклюзивное образование	995
Кошелева Т.В., КГКП я/с «Айсулу»	
Развитие речи дошкольников в разных видах деятельности	997
Крамченинова Е.Ю., КГУ школа гимназия №95	
Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық қабілетін тәжірибелік-зерттеушілік жұмыстары арқылы дамыту	1000
Кудайбергенова А.А., «Ақниет» б/ж КМҚК	

Мектепке дейінгі балаларға қимылды ойындарды ойнату арқылы өзін-өзі бағалауды қалыптастыру	1002
Лукпанова А.Ш., «Ақниет» б/ж КМҚК	
Интерактивті технологияны қолдану арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың қызығушылығын дамыту	1005
Магруппова К.Ж., КМҚК «Гауһар» бөбекжайы	
Балабақша тәрбие ортасы	1008
М.Макашева, «Айсұлу» бөбекжайы КМҚК	
Мектеп жасына дейінгі балалармен зерттеушілік жұмысты ұйымдастыру	1010
Мамилина А.С., «Ақниет» б/ж КМҚК	
Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін меңгеруде инновациялық технологияларды қолданудың маңыздылығы	1012
Мейрашева А. Д., Жолдасбаева А. Б., "Балдырған" бөбекжайы КМҚК	
Исследовательская деятельность в детском саду с использованием методик А. И. Савенкова	1017
Мереимбаева Д. Х., КГКП я/с «Ақниет»	
Заманауи педагогтің ақпараттық құзыреттілігі	1019
Мизан М.,Қадырбаева.А, "Балдырған" б/ж	
Тимбилдинг как эффективная технология организации физкультурно-оздоровительной работы с детьми с ООП	1022
Мозер Т.В.,Юрченко Л.П., КГКП я/с «Алмагүл»	
Мектепке дейінгі бала тәрбиесінде заманауи технологияны қолдану ерекшеліктері мен маңызы	1026
Мукушева М.М., Ибраева Б. Е., "Балдырған " бөбекжайы КМҚК	
Использование сенсорных коробок в работе с дошкольниками имеющих нарушение зрения	1029
Муртазина Н.Н., КГКП «Ясли-сад «Алданыш»	
Мектеп жасына дейінгі оқыту мен тәрбиелеуде жаңа технологияларды қолдану	1032
Мустагулова Ж. К., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Профилактика, коррекция осанки и плоскостопия у детей дошкольного возраста	1035
Мухамадиева Н.А., КГКП я/с «Арман»	
Инклюзивті білім беру-өмір қажеттілігі	1037
Мухаммедина С.Г., Темирбаева Г. Т., «Балапан» бөбекжайы КМҚК	
Воспитание социально-активной личности	1039
Назарова Л.В., КГКП я/с «Алтынай»	
Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайындағы педагогтердің кәсіби құзыреттілігі	1042
Ниязалина А.Н., «Алтын сақа» бөбекжайы»КМҚК	
Использование элементов методики Глена Домана в коррекционной работе с детьми с особыми образовательными потребностями	1046

Носова Г.П., Харитоновна Т.А., КГКП я/с «Алмагүл»	
Мектеп жасына дейінгі балалардың ақыл-ой белсенділігін жетілдіруде оригамидің тиімділігі	
	1049
Ныгманова А.Б., «Жұлдыз» бөбекжайы КМҚК	
Рухани-адамгершілік тәрбиесі бір тұтас үдеріс	1051
Ныгыметова З.Т., «Бәйтерек» бөбекжайы КМҚК	
«Асық атты балақай, алшы түсті алақай!» - мектеп жасына дейінгі балалармен асық ойындарын ұйымдастыру ерекшеліктері	1054
Омар Б.С., Абдрасилова Б.С., «Шаңырақ» бөбекжайы КМҚК	
Халық педагогикасы негізінде балаларды тәрбиелеудегі балабақша мен ата-аналардың өзара байланысы	1057
Омар Б.С., Құтжанова Қ.Р., «Шаңырақ» бөбекжайы КМҚК	
Ұлттық мәдени мұра құндылықтары негізінде жеке тұлғаны қалыптастыру	1060
Оразбекова А.С., Нурымжанова А.Е., «Мөлдір» бөбекжайы» КМҚК	
Жас ұрпақты туған жерін қастерлеуге тәрбиелеу	1067
Оразбекова А. С., Ибрахимова Қ.С., «Мөлдір» бөбекжайы» КМҚК	
Мектеп жасына дейінгі балалармен дәстүрлі емес сурет салу техникасын қолданылу	1070
Орынбаева В.Р., Сарсенбиева М.Ж., «Арман» бөбекжайы КМҚК	
Психокоррекционная и развивающая работа с детьми дошкольного возраста	1073
Осипова Е. В., КГУ «СОШ №91», мини-центр «Ботақан»	
Мы танцуем и поем - здоровье бережем!	1079
Перфильева Ю.В., КГКП я/с «Ертөстік»	
Межпредметные связи как фактор оптимизации учебного процесса	1081
Петрова Т.А., КГКП «Карагандинский гуманитарный колледж»	
Утренники и досуги в детском саду как средство взаимодействия педагогов и родителей	1087
Рошупкина Н.П., Лопина А.А., КГКП «Ясли– сад «Нәзік»	
Мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды оқыту мен тәрбиелеудің тиімділігі	1091
Садикова С.Қ., "Бәйтерек" бөбекжайы КМҚК	
Педагогический проект «Зерек»	1094
Садуова Эльмира Токеновна, КГКП «Ясли – сад Толағай»	
Балабақшадағы сурет салудың дәстүрлі емес техникасы және олардың мектеп жасына дейінгі балалардың дамуындағы рөлі	1097
Садыкова Ж.К., «Алданыш» бөбекжайы КМҚК	
Проектно – исследовательская деятельность в дошкольной организации	1102
Салыкова Д.А., КГКП я/с «Думан»	
Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру	1105
Саналиева А. Т., «Толағай» бөбекжайы» КМҚК	
Обучение грамоте – важнейшее звено подготовки дошкольника к обучению в школе	1107

Свиридова Н.А., Байменова С.К., КГКП «Ясли-сад «Нәзік»	
Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту жүйесіндегі заманауи педагогикалық технологиялар	1110
Сейтбатталова М. Х., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Создание развивающей игровой среды как средство формирования национальных ценностей у детей с ООП	1113
Скиданова Р. П., Буравлева Е.В., КГКП я/с «Алмагүл»	
Мектепке дейінгі білім беру ұйымы мен отбасының дене шынықтыру-сауықтыру жұмысындағы байланысы	1116
Смаилова А.А., Аманбекова С.Г., «Батыр» санаторлық бөбекжайы» КМҚК	
Двигательная активность на прогулке – залог здоровья	1119
Солянова С.В., КГКП «Санаторный ясли-сад «Батыр»	
Подготовка детей к школе через организацию познавательной-исследовательской и экспериментальной деятельности	1121
Спанова М.Р., КГКП ясли-сад «Ертөстік»	
«Мектепке дейінгі балалардың бастапқы экологиялық мәдениетін қалыптастыру»	1130
Сулешова Г.А., «Мерей» бөбекжайы КМҚК	
Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілінің бұзылыстарын түзетуде компьютерлік технологияларды қолдану	1132
Садуақасова С.Н., Таскалиева А.Б., КМҚК «Ертөстік» бөбекжайы	
«Туған жер» бағдарламасы ұлттық сана қалыптасқан жарқын болашақтың бастауы	1135
Темиргалиева Г. М., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Тәрбиешінің қоғамдағы рөлі	1138
Тәуекелова Ж. Д., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Ойын арқылы мектепке дейінгі балалардың танымдық әрекетін қалыптастыру	1142
Төкен Н.Т., КМҚК «Арман» бөбекжайы	
Балабақшадағы танымдық-зерттеушілік жоба қызметінің тиімділігі	1144
Толеуханова А.У., «Ақниет» б/ж КМҚК	
Балабақшадағы музыка жетекшісінің ақпараттық құзыреттілігі	1147
Торшаева Ш.М., «Айгерім» бөбекжайы» КМҚК	
Современные формы работы с семьей воспитывающей ребенка с ООП	1150
Тулегенова Г.М., КГКП я/с «Алмагүл»	
Организация исследовательской деятельности детей дошкольного возраста	1153
Тусупханова М.С, Ясли-сад «Ақбота»	
Мектепке дейінгі ұйымның әдістемелік жұмысында іскер ойынның рөлі және орны	1156
Уйсымбаева С.Д., «Алпамыс» бөбекжайы КМҚК	
Музыкальное воспитание дошкольников посредством народных песен, танцев и музыкальных инструментов	1159
Филюк Л.В., Мини-центр КГУ ОСШ№64	

Дене тәрбиесі бағытындағы заттық дамытушы орта құру арқылы баланың белсенділігін арттыру	1162
Хасенова Д. Б., «Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК	
Исследование занятия как средство развития мотивации педагога	1166
Чжао С.Б., Грабова В.П.,КГКП ясли-сад «Балақай»	
Профессионализм современного педагога в системе образования	1169
Чурикова Н.М., КГКП «Ясли-сад «Мөлдір»	
«Развитие логического мышления у детей дошкольного возраста посредством инновационной технологии»	1173
Шарафутдинова О.В., КГКП ясли сад «Алпамыс»	